KANCELLIETS BREVBØGER

VEDRØRENDE DANMARKS INDRE FORHOLD.

I UDDRAG

UDGIVNE VED

L. LAURSEN

AF

RIGSARKIVET.

1580—1583.

KØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS C. A. REITZEL.

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE.

1903.

FORORD.

Skønt man har bestræbt sig for at gøre Uddragene saa kortfattede, som det var muligt uden at formindske deres Brugbarhed for Benytteren, er det dog heller ikke i dette Bind lykkedes at samle mere end 4 Aar.

Ved Person- og Stedregistret er der foretaget nogle mindre Forandringer. Naar Enker nævnes med Angivelse af Mandens Navn, uden at der siges noget om Manden, sættes der intet Sidetal ved dennes Navn, men kun en Henvisning til Hustruen. Ved Personer og Lokaliteter, der forekomme tit, fremhæves ved Kursiv de Steder, der ere af særlig Betydning.

Rigsarkivet, i Maj 1903.

L. Laursen.

1580.

1. Jan. (**Skanderborg**). Til Herluf Skafue, Landsdommer i Sjælland. Da Lauge Beck, Embedsmand paa Roskildegaard, paa Tinge æskede de Adkomstbreve, som Christoffer Gøye til Gundersløfholm havde paa Jus patronatus til Gundersløf Kirke med Kirkens Rente og Gods, fremlagde Christoffer Gøye et af Biskop Jacob Rønnou udstedt Brev paa Ret til at vælge Præster til Kirken, hvilket Brev Lauge Beck dog regner for forbrudt, da der var sat den Betingelse, at Hr. Mogens Gøye og hans Arvinger paa Gundersløfholm skulde svare Bisperne i Roskilde og Domkirken Subsidium og anden Rettighed, ligesom Sognepræsterne gøre, men denne Betingelse ikke er opfyldt. Herluf Skafue skal straks kalde Christoffer Gøye og Lauge Beck i Rette for sig, undersøge Sagen og afsige endelig Dom om, hvorvidt førstnævnte har forbrudt Bispens Brev eller ej, og det uden Hensyn til Svogerskab eller Venskab, saafremt han ikke vil staa til Regnskab paa andre Steder og for Danmarks Riges Raad. Sj. T. 14, 297.

— Til Biørn Andersen. Da Kongen har bevilget, at Christen Prip maa faa Fyldest af Kronens Gods i Hersom[1] i Huorum Herred, saafremt det kan undværes fra Alborghus og ikke er Skovgods, for det Gods, som Kongen har givet Claus Glambeck Ordre [af 31. Dec. 1579] til at besigte, skal Biørn Andersen undersøge Godset i Hersom og, hvis det kan undværes og er Slotbogods, besigte det og indsende begge Besigtelser. J. T. 2, 131.

2. Jan. (—). Til Christoffer Valckendorff. Da Tomis Tennicker, hvem Kongen har befalet at rejse til Nederlandene eller England for at bestille og inden Paaske eller Herredagen i Ottense

[1] Hæsum.

indføre nogle Mummeriklæder, dertil behøver 600 Dlr. og Kongen har lovet at forstrække ham med 400 Dlr. til Indkøb af Malmersi og anden fremmed Drik, som han ogsaa skal levere inden Paaske, hvilke 400 Dlr. skulle afkortes i Betalingen for de Varer, Kongen faar af ham, og Kongen desuden skylder ham 120 Dlr. 24 Sk. for Klæde og Sidentøj, maa Christoffer Valckendorff endelig sørge for, at han straks faar disse 1120 Dlr. 24 Sk., for at Rejsen ikke skal blive forsinket. Sj. T. 14, 298.

2. Jan. (**Skanderborg**). Peder Knudsen i Ørskouf, Delefoged i Vor Herred, der ofte formedelst Kongens Sager paa Herredsting og Landsting maa forsømme sin Næring uden Vederlag og desuden bor ved en Alfarvej, saa han har stor Besværing af de rejsende, fritages for Ægt, Arbejde, Landgilde og Gæsteri, saalænge han er Delefoged. J. R. 3, 5 b.

Til Claus Glambeck. Da 16 Kronens Bønder i Thørs[t]ing Herred have klaget over, at de hidtil ere blevne besværede meget med at holde Dammene omkring Slottet [Skanderborg] i Stand uden derfor at have nydt nogen Forskaansel for Ægt og Arbejde, skal han herefter tilsige alle Bønderne i Lenet til at holde Dammene i Stand. J. T. 2, 130 b.

— Til Erick Løcke. Da M. Lauritz Fynbo, Kantor i Aarhus Domkirke, har berettet, at hans Formænd i Embedet, M. Thomas og M. Bonde, have haft en Eng i Brug til Kantordømmet, som ogsaa har fulgt ham, indtil Biørn Andersen for et Aar siden har ladet en af Borgemestrene faa den uden dog at svare Stedsmaal eller Landgilde deraf, skal Erick Løcke undersøge Sagen og, hvis Engen tidligere har fulgt Kantordømmet, give M. Lauritz Brev paa den, men hvis den hører til Aarhusgaard, lade ham være nærmest til at faa den for en rimelig Afgift. J. T. 2, 133.

3. Jan. (—). Forleningsbrev for M. Hans Reymand, Dronningens Skrædder, paa Kronens Korntiende af Bodbierg[1] Sogn i Hierom Herred. Udt. i J. R. 3. 5 b.

— Mageskifte mellem Giord Pedersen til Thyrrestrup og Kronen. J. R. 3, 6 b. (Se Kronens Skøder.)

— Livsbrev for Lauritz Nielsen, der har tilskødet Kronen sin jordegne Bondegaard i Skovby i Fremløf Herred, paa den Gaard smstds, som Kongen har faaet af Niels Mouritzen til Korterup, fri for Landgilde, Ægt, Arbejde og anden Tynge. J. R. 3, 6.

[1] Borbjærg.

3. Jan. (**Skanderborg**). Aabent Brev. at Lauritz Nielsen i Skouby skal beride Kronens Skove i Fremblof Herred og paase, at der ikke skydes Dyr i dem; griber han nogle heri, skal han føre dem til Skandelborg, hvis han kan faa fat i dem. ellers skal han følge efter dem, opspørge, hvem de ere, og melde Lensmanden det. Gaa Krybskytter af Almuen ind i Kronens Skove med lange Rør for at skyde Dyr og han hverken kan gribe dem eller faa dem til at følge med og give Besked, skal han have Lov til at skyde et Lod i dem. J. R. 3. 9 b.

— Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Da Søfren Dinussen i Saabye har berettet, at han for nogen Tid siden er tilskiftet Kronen af Erich Løcke paa Riberhus og før Skiftet har svaret sin Landgilde til Otthe Lunov, men nu alligevel tiltales af Slotsskriveren derfor, befales det Claus Glambeck at lade ham være utiltalt, da Landgilden for samme Aar af det Gods, der udlagdes Erich Løcke, er svaret paa Hald. Orig.

6. Jan. (**Odensegaard**). Til Otte Emichsen. Af hoslagte Klage vil han se, at Borgerskabet i Faaborg klager over, at han idelig overfalder og beskatter dem og besværer dem med forskellige Delemaal, saa at de ikke kunne passe deres Næring, og af vedlagte Register, hvilke Borgere han har besværet. Det forbydes ham herefter at beskatte dem efter eget Tykke og at besvære dem med Trætter for ubetydelige Sager, da han vel maa huske, at Kongen jo nok har Midler til at styre ham, hvis han skulde tage anderledes afsted, end det sig bør. F. T. 1, 183 b.

— Til Corvitz Veffert og Lauritz Brockenhus. Hoslagt sendes dem en Supplikats fra Hr. Hans Jensen, Sognepræst i Faaborg, angaaende hans Annekspræstegaard og hans Gaard i Kragebierg og fra Hr. Jørgen Thruelsen, Kapellan smstds., om den Landgilde, han hidtil har oppebaaret af 4 Bønder i Dyrnis[1], hvori de klage over, at deres Indtægt er bleven formindsket ved, at disse Gaarde af Kongen ere bortmageskiftede til Knud Venstermand. Det befales ovennævnte at undersøge Sagen, udlægge Præsterne Fyldest af Kronens Gods under Nyborg eller Ottense Slotte og meddele Kongen, hvad de udlægge dem, for at han kan give dem Brev derpaa. Corvitz Veffert skal levere dem den Oppebørsel, som de indtil denne Dag have mistet af Gaardene. F. T. 1, 183 b.

[1] Diernisse, Salling H.

6. Jan. (**Odensegaard**). Forbud mod at hindre Skomagerne i Vedle i at sælge Sko og Støvler paa Frimarkeder i andre Købstæder i Riget, da det jo er tilladt alle, baade Udlændinge og Indlændinge, at handle dér; til andre Tider skal det derimod ikke være dem tilladt. J. R. 3, 10.

7. Jan. (—). Lejdebrev for Claus Bang, der for nogen Tid siden i Ottense har ihjelslaaet Hr. Jørgen Lyckes Tjener Knud Hansen og af Sandemænd først er bleven svoren til Fred og Bod derfor, men siden, efter at Kongens Oprejsning var udgaaet, er bleven svoren fra sin Fred, til frit og sikkert at færdes her i Riget indtil første almindelige Herredag, hvor Kongen selv er til Stede, for at der saa kan gaa Dom i Sagen, da hans Slægt og Venner mene, at han efter de dem forelagte Vidnesbyrd med Urette er bleven svoren fra sin Fred. F. R. 1, 236.

— Til Niels Fris. Kongen har befalet Olluf Bagger, Raadmand i Ottense, der skal rejse til Nederlandene for at bestille noget til Kongen, at tage de 600 eller 800 Dlr., som Niels Fris har staaende i Andorpen og skal have af den frandsoske Legat, og give dem ud paa Kongens Vegne. Kongen vil betale Niels Fris Pengene paa Rentekammeret, naar det forlanges, og haaber, at Niels Fris er tilfreds med denne Ordning, da den jo er baade Kongen og ham selv gavnlig. F. T. 1, 184.

— Til Absalon Giøe. Da Kronens Bønder i Hielløsse[1] under Dallum Kloster have berettet, at deres Mark er bleven rebet, medens Jahan Friis var Lensmand, og alle Gaarde gjorte ens paa Landgilde og Ejendom med Undtagelse af, at en Gaard forlods har beholdt en Ejendom, kaldet Aufuerlykke Have, hvoraf der ingen Landgilde svares, hvilket er dem til stor Trængsel, skal han sørge for, at denne Ejendom udlægges til alle Bønderne i Hielløsse, og lade det Stedsmaal og den Landgilde, de ville give deraf, indføre i Jordebogen. F. T. 1, 184 b.

— Til Coruitz Viffert. Da Lauritz Mus i Bedesløf har berettet, at de uvildige Dannemænd, som i Følge Coruitz Vifferts Befaling have gransket hans Ejendom, have erklæret, at han ikke kan udrede sin gamle Skyld, men billigvis bør fritages for 1 Pd. Byg, 1 Lam og 1 Mk. Penge, skal Coruitz Viffert lade Jordebogen forandre i Overensstemmelse hermed. F. T. 1, 185.

[1] Hjallese, Odense H.

7. Jan. (**Odensegaard**). Hr. Lauriths Matzen, Sognepræst til Allested, maa for denne Gang oppebære Kronens Korntiende af Allested Sogn. Udt. i J. R. 3, 10 b.

9. Jan. (**Koldinghus**). Til Christoffer Valckendorff. De 12 Berggeseller med 2 Kvinder og 2 Drenge, som Kurfyrsten af Saxen har skaffet Kongen, sendes til ham med Ordre til at blive enig med dem om, hvad de skulle have i Løn om Maaneden, give dem en Maaneds Løn eller to paa Haanden, give Kongen Besked om alt og straks sende dem over til Bjærgværkerne i Skaane for at sætte disse i Gang, saa man bestemt kan faa at vide, om de kunne faa nogen Fremgang eller ej. Han skal befale de Lensmænd, i hvis Len Bjærgværkerne ligge, at skaffe Berggesellerne alt hvad de behøve til deres Arbejde. — Efterskrift: Han skal medgive Berggesellerne en god »drivende« Karl, der stedse kan være hos dem og skaffe dem hvad de behøve, og sende dem til Bjærgværket ved Skeedal. Sj. T. 14, 299.

— Befaling til samme at betale Giert von Bremen, Kongens Enspænder, de 20 Dlr., som han har givet Berggesellerne til Tærepenge paa Rejsen fra Missen hertil. Han skal meddele Kongen, om Købmanden er sendt afsted med den sidste Skrivelse til Kongen af Sverrig angaaende de Skibe med Sild, der sidste Høst fratoges Kongen, eller han har holdt den tilbage, indtil Skibene kunne sejle, og hvis Købmanden ikke allerede er sendt afsted med Skrivelsen, straks sende ham afsted med den. Udt. i Sj. T. 14, 300.

— Befaling til Fru Magdelene Mouritz Podbuskis, Fru Citzile Erick Podbuskis, Fru Mergrette Lauge Brockis og Fru Marrine Lauritz Skrams at møde i Ottense 14 Dage efter Paaske med saa mange Tapeter og flamske Sengeklæder, de kunne skaffe, for at drage nogle Herrekamre paa Slottet og i Byen, da Kongen venter nogle fremmede Fyrster til Ottense til den til 4 Uger efter Paaske berammede Herredag. Sj. T. 14, 299.

— Til Borgemestre og Raad i Ottense. Formedelst de hyppige Klager fra Borgerne i Ottense over de Bøsseskytter og Baadsmænd, der lægges i Borgeleje dér, har Kongen fastsat følgende, som herefter alvorlig skal overholdes: enhver Borger skal efter sit Huses Evne give hver af de hos ham indkvarterede Bøsseskytter og Baadsmænd nødtørftigt Underhold, nemlig 2 Maaltider Mad og 6 Potter Øl daglig, og de indkvarterede skulle møde i rette Tid til

Maaltid, til Middag mellem 10 og 12 og til Aften mellem 5 og 7; enhver, der ikke møder i rette Tid, maa tage Skade for Hjemgæld, og Værten skal ikke være forpligtet til at rette særligt an for ham. Ville Bøsseskytter og Baadsmænd ikke nøjes med det Øl og Mad, Værten sætter for dem, maa de ikke selv straffe eller dømme derover, men skulle lade Borgemestrene og andre gode Folk bedømme, om de skulle nøjes dermed eller ej; blive nogle indkvarterede hos Enker og fattige Folk, der ikke godt formaa at give dem hvad de begære, maa de ikke straks beskatte og tvinge disse til at give dem saa meget, de begære, men skulle nøjes med $^1/_2$ gl. Dlr. om Ugen. Gaa Bøsseskytter og Baadsmænd ud i Byen og drikke for Penge, skulle de søge deres Herberge om Aftenen, naar Stormklokken gaar og Vagten sættes, efter hvilken Tid Værten og hans Folk ikke skulle være forpligtede til at lukke dem ind; enhver, der efter nævnte Tid gaar paa Gaden og raaber og buldrer, maa Vagten sætte i Byens Fængsel; ej heller maa de sidde og drikke om Natten, men skulle søge deres Seng, naar Stormklokken har ringet og Værten og hans Folk søge deres Seng. Da flere af de indkvarterede Bøsseskytter og Baadsmænd gerne ville hjælpe deres Værter med Arbejde eller arbejde hos andre Borgere for at tjene noget, men ikke tør gøre det for de andre, der samle sig og slaa Vand paa de arbejdende, drage dem med Reb og Tov gennem Aaerne og bedrive anden Utilbørlighed med dem, forbydes saadan Utilbørlighed for Fremtiden, og det skal staa enhver frit for at arbejde for sin Vært og andre Borgere. Da flere Bøsseskytter og Baadsmænd ofte slaa og lemlæste hinanden i Husene og paa Gaderne, hvorved andre, der gerne ville holde Fred, ofte komme til Skade, forbydes alt Slagsmaal strengeligt. Enhver ulydig maa Borgemestre og Raad lade fængsle, stille for Retten og straffe. Borgemestre og Raad skulle dog saa ogsaa paase, at Borgerne skikke sig tilbørligt mod Bøsseskytterne og Baadsmændene, og straffe dem, der gøre disse Uret. F. T. 1, 185 b [1].

10. Jan. (**Koldinghus**). Meddelelse til Ifuer Skram til Voldbierg, Jørgen Daae til Snedinge, Anders Pederssen til Birckels, Eiler Brockenhus til Syndergaard, Christen Munck til Giesinggaard, Morthen Skenckel til Østrup, Holger Ulfeld til Bolsthoft og Christen Quitzaw om, at de ikke skulle møde i Ottense 18. April, da

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 152 ff.

Kongen nu ikke vil forskrive saa mange af Adelen som oprindelig bestemt til denne Højtid. (I Jørgen Daaes og Christen Munckes Breve indførtes den Klavsul, at Kongen vilde bruge dem til Skibs.) Sj. T. 14, 300 b.

10. Jan. (**Koldinghus**). Til Hans Oldeland til Verup. Kongen har erfaret, at han og hans Stiffader Ulfeld Christoffersen paa Bierre Herredsting have overfaldet Herredsfogden[1] og slaaet ham saaledes, at han med Nød og næppe er kommen derfra med Livet, hvilket Kongen ikke er til Sinds at ville lade gaa saaledes hen, og han fritager ham i den Anledning for at møde med sine Folk og Heste ved Forsamlingen i Ottense, da han ikke anser ham for værdig til at komme i det gode Selskab, som er forskrevet did. F. T. 1, 187 b[2].

— Til Niels Friis, Breide Randtzov, Axel Urnis Børns Værge Lauge Venstermand, Fru Helvig Hardenbierg, Fru Anne Palli von Mellens, Ofue Lunge og Fru Mette Rønno. Da Kongen lige efter Paaske venter en hel Del fremmede til Ottense, men ikke i dette Len har saa mange ferske Søer, at han derfra kan bespise dem med ferske Fisk, anmodes de om at tillade Kongens Fiskere at fiske i de dem tilhørende ferske Søer i Fyen. Kongen vil erkende det med al Gunst og ikke regne deres Villighed for en Rettighed. F. T. 1, 188.

— Mageskifte mellem Niels Skram, Hofsinde, paa egne og Søskendes Vegne og Kronen. Sk. R. 1, 320 b. (Se Kronens Skøder under 9. Jan.).

— Aabent Brev, at Jep Pedersen, der er beskikket til Byfoged i Medelfar, ligesom en Del andre Byfogder i Løn maa oppebære Smaatold af det fremmede Gods, som føres gennem Byen, nemlig $2^1/_2$ Alb. af hver Ørt Korn, af hver Trimmel Humle, af hvert Skippd. Flæsk, af hver Dyne og af hver Td. Gods, $2^1/_2$ Alb. i Rortold, $2^1/_2$ Alb. af hver Hest og hvert Stykke Kvæg, som Købmændene udføre og ikke svare den store Told af. 4 Sk. af hver Kramkiste, 1 Alb. af hver Fiskevogn eller Krambod, som staar paa Gaden under Markedet; dog skulle Riibe og Kolding Borgere i Henhold til deres Privilegier kun svare 1 Alb. i Stadepenge af ovennævnte Gods. F. R. 1, 236 b.

— Mageskifte mellem Hr. Peder Skram og Kronen. J. R. 3, 11. (Se Kronens Skøder).

[1] Knud Mule. [2] Tr.: Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. VIII. 148.

10. Jan. (**Koldinghus**). Til Axel Viffert. Der sendes ham 2 Registre over de Breve paa Olborghus, som Kongen for nogen Tid siden lod registrere, med Ordre til, saafremt Brevene ikke ere godt forvarede i de Kister, hvori de nu findes, at lade lave nye Kister og indlægge Brevene deri med Registrene, for at disse ikke skulle bortkomme; han skal med det første af Jens Kaas's Enke annamme de Breve, som hendes Husbonde efter Registret har faaet, og indlægge dem i en Brevkiste. J. T. 2, 132 b.

— Til samme. Da Kongen har bevilget, at Chresten Mickelsen, Borgemester i Olborg, der formedelst Alderdom og Skrøbelighed ikke længere kan forestaa Embedet, maa blive fri derfor, skal han af Borgerne udvælge en duelig Mand til Borgemester, tage ham i Ed og siden lade det forkynde paa Raadhuset. J. T. 2, 132 b.

11. Jan. (—). Aabent Brev, hvorved St. Andree Vikarie i Lunde Domkirke, der nu er ledigt efter Hr. Jacob i Falsterbo og først var henlagt til Forbedring af Skolemestrenes Løn i Malmøe, nu, da Skolemestrenes Løn paa anden Maade er bleven forbedret, henlægges til Forbedring af Prædikanternes Løn i Malmøe, da disse kun ere forsynede med meget ringe Underhold og siden Møntens Omsættelse ikke kunne komme ud af det med den uden at paaføre Borgerne stor Besværing og ny Beskatning; dog skulle Prædikanterne først tiltræde Vikariet efter Naadensaarets Udlob. Kapitlet i Lund skal altid have Ret til Procuratorium over Vikariegodset, og den i Kapitlet, der har Godset i Procuratorium, skal aarlig gøre Prædikanterne Regnskab for al vis og uvis Rente, der helt skal tilfalde dem, medmindre de godvillig ville give Procuratoren noget for hans Ulejlighed. Prædikanterne skulle holde Residensen i Lund i Stand. Sk. R. 1, 323.

— Befaling til alle Kron-, Kloster-, Prælat-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Laugholms Len og Aadsted Herred om efter Tilsigelse af Hr. Peder Skram, der har faaet Ordre til at lade noget Tømmer til Kongens Orlogsskibe hugge og savskære i disse Len, at møde med Heste og Vogne og føre det til Halmsted. Sk. T. 1, 209 b.

— Befaling til Biørn Knudssen om til St. Valborgs Dag [1. Maj] at overlevere Arløssegaard med Bygning og tilliggende Ejendom til Niels Skram, Hofsinde, hvem Kongen har tilskiftet den. Sk. T. 1, 210.

11. Jan. (**Koldinghus**). Kirkeværgerne for Ulbølle Kirke i Fyen maa i Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Olerup og Øster Skierning Sogne til deres Kirkes Bygning. F. R. 1. 237.

— Kvittans til Mogens Hendrichsen, Borgemester, og Hans Dionisen, Raadmand i Ottense, Forstandere for Almindeligt Hospital smstds., der nu efter den af Superintendent, Borgemestre og Raad samt Præster i Ottense udgivne Kvittans, dat. Onsd. efter 1. Maj 1579 [6. Maj], have gjort disse Regnskab for Hospitalets Indtægt og Udgift fra 1. Maj 1578 til 1. Maj 1579. For Beholdningen skulle Hr. Hans Lauritzen, Hospitalsmester, og Lauritz Olsen, Skriver, fremdeles staa til Regnskab. F. R. 1, 237b. K.

— Aabent Brev, at de Borgere i Faaborg, der have fæstet eller herefter fæste de til Almindeligt Hospital i Ottense henlagte Huse, Jorder, Abildhaver, Møller og Fiskevande af Hospitalsforstanderne, maa beholde disse paa Livstid, saafremt de i rette Tid svare de i Fæstebrevene fastsatte Afgifter. F. R. 1, 238. K.

12. Jan. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver de 16 Mænd — der havde svoret, at Niels Sualle, der for nogle Aar siden drak sig drukken i Maribo, kom op at køre med 3 andre Mænd og døde, som de korte paa Vejen, var sin egen Banemand, hvilken Kendelse dog Landsdommeren ikke har fulgt, skont han heller ikke har fældet dem, hvorfor de nu paany tiltales paa deres Boslod og Formanden for dem af Herredsfogden er dømt fra sin halve Boslod eller til at være i sin Husbondes Minde — hvad de kunne være faldne i til Kongen for den Sag, da Sagen er meget tvivlsom og saa gammel og de have haft saa store Bekostninger dermed, at de ere komne stærkt til Agters derved. F. R. 1, 554.

— Hr. Peder Nielsen i Prestgard maa for denne Gang oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Brorup Sogn. Udt. i J. R. 3, 14b.

13. Jan. (—). Til Christoffer Valckendorff. Paa hans Forespørgsel, om de Folk og Skibe, der straks paa Foraaret skulle sendes til Vardhus i Findtmarcken, skulle blive liggende stille for at beskytte Vardhus og Findtmarken mod Russernes Indfald eller tillige gøre Indfald i Rusland eller opbringe Engelske og Hollændere, der sejle paa Rusland, meddeles ham, at der til Vardhus

skal sendes 2 veludrustede Skibe og 2 Gallejer med mindst 500 Mand, hvilke skulle blive liggende ved Vardhus for at afværge Russernes Indfald og opbringe de engelske og hollandske Skibe, der sejle paa Rusland, derimod maa de ikke uden nærmere Ordre foretage sig noget fjendtligt mod Russerne eller gøre Indfald i Rusland. Han skal sørge for, at Skibene og Gallejerne kunne løbe ud straks til Foraaret, og skaffe 500 duelige Mand, der kunne følge med fra Kiøpnehafn, da Kongen ikke mener, at de Folk, som Christoffer Valckendorff har foreslaaet at udtage i Norge, ere tjenlige dertil, men de kunne maaske bruges, om noget særligt kommer paa. Kongen bifalder, at han sammen med Orlogsskibene sender 3 Koffardiskibe paa ialt 400 Læster i det mindste, som kunne føre den til Folkenes Underhold nødvendige Fetalje til Vardhus. Der sendes ham Breve til Erick Munck og Erick Brockenhus om at møde i Kiøpnehafn inden Fastelavn. Hans Lindenov har faaet Ordre til at begive sig til Bergen for at besørge Kongens Forretninger, bestille 6 gode Styrmænd i Bergen inden Fastelavn, som kunne føre Kongens Skibe til Vardhus, og i Bergenhus Len og underliggende Smaalen udtage 100 eller 200 Mand, der kunne være rede til at sendes til Vardhus, om det bliver nødvendigt. Sj. T. 14, 301.

13. Jan. (Koldinghus). Befaling til nedennævnte Købstæder at sende N Skibstømmermænd, unge, føre og stærke Karle, til Rentemester Christoffer Valckendorff i Kiøpnehafn inden Vor Frue Dag Kyndelmisse [2. Febr.], da Kongen har Brug for dem til Skibsbygningen. Disse skulle der faa nærmere Besked og Dagløn ligesom Kongens egne Skibsbyggere i Forhold til deres Arbejde. De skulle sende duelige Folk, helst Folk, der tidligere have arbejdet for Dagløn paa Holmen, hvis der er saadanne. Naar Arbejdet paa Skibene er færdigt. skulle Folkene faa Hjemlov. — Ribe og Olborg hver 5; Aarhus og Randers hver 3; Kolding. Vedtle og Horsens hver 2; Medelfart, Assens, Suinborg, Faaborg, Nyborg og Kierteminde hver 2; Kiøpnehafn 12; Kallundborg 3; Kiøge, Prestøer, Vordingborg. Nestuedt, Skielskøer, Holbeck og Nykiøping i Otz Herred hver 2; Hedinge 1; Malmøe 8; Halmsted 3; Landtzkrone, Helsingborg, Ydsted, Sømershafn, Syluitzborg, Lykov og Vardberg hver 2; Stubbekiøping, Nykiøping, Saxkiøping, Nysted og Nagskouf hver 2; Mariboe 1. Sj. T. 14, 304.

— Befaling til nedennævnte Lensmænd at udtage Tømmermænd og Savskærere i deres Len til at arbejde paa Kongens

Skibe og sende dem til Kiøpnehafn senest til Vor Frue Dag Kyndelmisse [2. Febr.] med Registre over de enkeltes Navne og Hjemsted. Christoffer Valckendorff skal give dem en til deres Arbejde svarende Dagløn, og de skulle faa Hjemlov, saasnart Arbejdet paa Skibene er færdigt. — Erick Løcke paa Riberhus 3 Par Savskærere og 4 Tømmermænd, Niels Jonssen paa Hald 4 Par Savskærere og 2 Tømmermænd; Biørn Anderssen paa Aarhusgaard, Lauritz Brockenhus paa Nyborg og Coruitz Viffert paa Ottensegaard hver 3 Par Savskærere og 2 Tømmermænd; Jørgen Skram paa Drotningborg og Axel Viffert i Olborg Len hver 4 Par Savskærere og 3 Tømmermænd; Erick Hardenberg paa Hagenskouf, Hans Johanssen paa Hindtzgafuel og Axel Brade paa Ruegaardt hver 2 Par Savskærere og 2 Tømmermænd; Peder Bilde paa Kallundborg, Eiler Grube paa Vordingborg, Hendrick Vind paa Draxholm og Lauge Beck paa Roskildegaard hver 2 Par Savskærere; Hack Ulfstand paa Oleholm og Henning Gøye paa Nykioping hver 2 Par Savskærere og 6 Tømmermænd; Gregers Ulfstand paa Rafnsborg 2 Par Savskærere og 4 Tømmermænd. Sj. T. 14, 305 b.

13. Jan. (Koldinghus). Til nedennævnte Lensmænd og andre. Da Kongen behøver en stor Sum Penge til Kostpenge til sine daglige Hoftjenere og de til hans store Forundring endnu ikke have efterkommet hans tidligere Ordrer om at indbetale deres Restancer af sidste Regnskab, paalægges det dem endnu en Gang straks at betale Restancerne til Renteskriver Hans Mechelborg, saafremt de ikke ville staa til Rette. — Niels Joenssen med $119^1/_2$ Dlr. 9 Sk. af Viborg Stift; Erick Løcke med 724 Dlr. af Riberhus; Peder Gyldenstiern med 1450 Dlr. af Afgiften af Vesterøig, $296^1/_2$ Dlr. af Landeskatten af Hing og Uldborg Herreder til Juledag 1576 og hele Skatten af samme Herreder til Mortensdag 1579; Jacob Ulfeld med 175 Dlr. 1 Ort af Dalum Kloster; Hack Ulfstand med $228^1/_2$ Dlr. 13 Sk. af Olleholms Len; Erick Rudtz Arvinger med 700 Dlr. og mere af Olborghus; Matz Kock skal sende 1500 Dlr. af de Penge, han skylder; Otte Emickssens Frue med 100 Dlr. af Rudgaardtz Len; Tyge Brahe med Afgiften, 200 Dlr., af Villandtz Herred fra 1. Maj 1577 til 1. Maj 1578; Holger Brahes Arvinger med 300 Dlr. af Villandtz Herred fra 1. Maj 1575 til 1. Maj 1576; Hendrick Gyldenstiern med 2100 Dlr. af Han Herred, Hals Birk, det tiloversblevne Viskilde Klosters Gods og Vilsted By; Hendrick Nor-

bye med 948 Dlr. 1 Ort af Nykiøping Slots Regnskab til 1. Maj 1577. Sj. T. 14, 302 b.

13. Jan. (**Koldinghus**). Lignende Befaling til nedennævnte Købstæder i Jylland og Fyen om Restancer af Byskatten for 1578: Nyborg 84 Mk. 6 Sk.; Ottense 300 Dlr.; Kierteminde 56 Mk. 4 Sk.; Horsens 1006 Mk. 1 Sk.; Holstebroe $22^1/_2$ Mk. 5 Sk. 1 Alb.; Tysted 151 Mk. 12 Sk.; Seebye 84 Mk.; Høring 40 Mk.; Aarhus 200 Mk. — og til følgende Købstæder om Restancer af Skatten til Juledag 1576: Horsens 500 Dlr.; Aarhus 250 Dlr.; Holdstebroe 200 Dlr. Sj. T. 14, 303.

— Til Johan Tavbe paa Kroneborg. Da der gaar det Rygte i Skaane, at der er Oprør i Sverrig, og at en Del af Indbyggerne vil have Hertug Carl til Konge, skal han straks tilskrive Kongen hvad han kan opspørge derom og sende en af Knægtene eller en anden paalidelig Mand ind i Sverrig, hvor denne skal lade, som han vil søge Tjeneste, men forlange urimelig Løn, eller ogsaa paa anden Vis se at faa at vide, hvorledes det staar til, og siden komme tilbage med Besked. Orig.

— Stadfæstelse af et 20. Juni 1579 dateret Mageskifte mellem Almindeligt Hospital i Ottense og Mogens Hendrichsen, Borgemester smstds., hvorved sidstnævnte faar 4 til Aaen løbende Agre i Ødelykken for 2 Agre i Møllelykken, 2 Agre i samme Lykke nærmere Byen, der strække sig fra Gærdet ned mod Aabredden, 1 Ager i Lillemark henimod Riisen, 1 lille Ager nærmere Riisen, hvilken Ager vender til St. Knudtz Klosters Lykke og 1 lang Ager i Marken imod Ellemos Aa paa denne Side Vrangsbo; endvidere har Mogens Hendrichsen givet Hospitalet 2 Agre i Lillemark. F. R. 1, 238 b.

— Til Christoffer Skriver, Borgemester, og Raadet i Ottense. Da Kongen har bevilget, at Mogens Hendrichsen, Borgemester smstds., maa faa 1 Fjerd. Jord, han har i Pant af Byen, 2 Agre i Møllelykken og 1 Stykke Jord mellem Gellested Led og Ødelykken til Mageskifte for noget af sin Ejendom omkring Byen, skulle de med det første bringe Mageskiftet i Orden. F. T. 1, 188 b.

14. Jan. (—). Til Kronens Bønder under Dallum Kloster. Da Kongen har befalet Corvitz Veffert paa Ottensegaard at lade en Plads i Ottense brolægge og der hertil vil medgaa en stor Hob Sten, skulle de efter Tilsigelse af Absalon Giøe møde med Heste og Vogne og hver føre 2 Læs Brolæggersten til Pladsen i Ottense. F. T. 1, 189.

14. Jan. (**Koldinghus**). Lignende Brev til Bønderne i Bog Herred. Udt. i F. T. 1, 189.

15. Jan. (—). Til Christoffer Valckendorff. Erick Løcke har i Anledning af den efter Christoffer Valckendorffs Betænkning til ham udgaaede Ordre [af 13. Nov. 1579] om at tage Penge for Madskatten i Riberhus Len og købe Fisk derfor berettet, at Bønderne paa det højeste erklære ikke at kunne udrede disse Penge, ligesom han selv ikke mener at kunne skaffe Tørfisk før til Pinse eller Midsommer. Christoffer Valckendorff maa derfor indrette sig anderledes. Sj. T. 14, 307.

— Befaling til Johan Thaube paa Kroneborg at give Hans Birckhon en graa engelsk Klædning. Orig.

— Gotschlaf Buddi, Kongens Skænk, fritages for sin Afgift af Børglum Kloster til førstkommende 1. Maj. J. R. 3, 14b.

— Til Otte Banner. Da Kongen har bevilget, at hans Skænk Godtslaf Buddi maa faa de 3 Gaarde i Børglum Birk, der hidtil have ligget under Segelstrup, i Forlening under Børglum Kloster mod at udlægge Otte Banner 3 andre lige saa gode Gaarde udenfor Birket, der ligge mere belejligt for Segelstrup, befales det ham at lade denne Ombytning foregaa; Kongen vil siden give ham Forvaring derpaa. J. T. 2, 134.

— Til Otthe Banner og Hannibal Gyldenstiern. Da Jens Clausen ved det Mageskifte med Kronen, hvorved han fik noget af Børglum Klosters Gods, har faaet udlagt en Del af en Skov, men der ikke er bleven afmærket, hvor meget han skal have, hvilket siden kan give Anledning til Trætte, skulle de med det første begive sig til Skoven, i Forvejen tilsige Jens Clausen og Godtslaf Buddi derom, tydelig afmærke, hvor meget Jens Clausen skal have og hvor meget Kronen beholde, og give det beskrevet. J. T. 2, 132.

— Christoffer Munck og hans Arvinger fritages for al Tiltale i Anledning af Værgemaalet for Jørgen Munckis Børn, som han formedelst Alderdom har afstaaet og nu efter Kongens Ordre [af 25. Sept. 1579] har overleveret til Erick Lycke, Embedsmand paa Riiberhus. J. R. 3, 15.

16. Jan. (—). Hr. Hans Kneus, Sognepræst i Harthe og Bramdrup, maa straks og siden aarlig, indtil videre, oppebære $^1/_2$ Læst Korn, halvt Rug og halvt Byg, af Koldinghus, da han har klaget over, at der for nogle Aar siden er indtaget en Mark, som har ligget til Harthe By, til den ny Mark under Koldinghus

Slots Avl, og at der fra samme By er udlagt en anden Mark til Fægang mellem Kolding og Harthe, af hvilken Mark han havde Tiende, naar den brugtes. J. R. 3, 15 b.

16. Jan. (**Koldinghus**). Chresten Lange til Bramming, der har fæstet Kronens Korntiende af Aastrup, Nykiercke og Bramming Sogne, maa herefter, da det falder ham besværligt at levere Kornafgiften saa langt borte, svare Penge i Stedet. 1 gl. Dlr. for hver Td. Rug eller Byg og $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre, at betale til Lensmanden paa Riiberhus inden Fastelavn. J. R. 3, 16.

17. Jan. (—). Befaling til Christoffer Valckendorff at betale Theodorus Martius 20 gl. Dlr. af de 2 Aars Pension, Kongen har givet ham, uagtet Aaret endnu ikke er ude. Udt. i Sj. T. 14, 307 b.

— Mageskifte mellem Erick Lycke, Embedsmand paa Riiberhus, og Kronen. J R. 3, 16 b. (Se Kronens Skøder.)

— Tilladelse for Anders Sørrensen, Borger i Riibe, der af de vesterske Købmænd i Betaling for Øksne har faaet en hel Mængde Vin, som han vil komme til at lide stort Tab paa, hvis han ikke maa sælge den i Potte- og Kandetal, til, uagtet den Peder Heggelund [under 3. Juni 1579] givne Eneret paa at holde Vinkælder, ogsaa at holde Vinkælder indtil videre og sælge Vin i Potte- og Kandetal, da der tidligere altid har været flere, som have udtappet Vin i Potte- og Kandetal i Riibe; han skal holde god Vin og sælge den til en rimelig Pris. J. R. 3, 17 b.

— Til Erick Løcke paa Riiberhus og Arild Huitfeldt, Sekretær. Da Fru Kisten Ulfeld, Morten Suendsens Enke, har bevilget Kronen sin Hovedgaard Vranderup med sit øvrige Gods i de Herreder i Koldinghus Len, som Kongen vil indtage til Fredejagt, til Mageskifte for Skotborg Slot med nærmest liggende Gods, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 135..

18. Jan. (—). Befaling til Lensmændene[1] i Jylland, Fyen, Smaalandene og Skaane, med Undtagelse af Biørn Kaas, Hans Skoufgaardt og Axel Gyldenstiern, om, saafremt Bønderne have bevilget at give Penge i Stedet for Øl i Madskat, at indkræve Pengene og sende dem til Rentemester Christoffer Valckendorff i Kiøpnehafn (i de jydske Breve: til Renteskriver Hans Mekelborg i Kolding) 8 Dage før Fastelavn, for at han dermed kan betale det

[1] De opregnes alle med deres Len.

Øl, han har købt til Skibene, og til 1. Maj forklare deres Mandtalsregistre paa Skatten og betale hvad de til den Tid blive skyldige. Sj. T. 14, 308.

18. Jan. (Koldinghus). Til [Borgemestre og Raad i] Nyborg, Kiertheminde, Medelfar, Suinborg, Faaborg og Assens. Da Fyrsterne af Holsten ville rejse over Assens til den i Ottense til Maanedsdagen efter Paaske berammede Forsamling og der vil blive Brug for en stor Mængde Skuder til Overførelsen af deres Folk og Heste, skulle de give deres Medborgere Ordre til at sende deres Skuder til det lige overfor Assens liggende Færgested 14 Dage efter Paaske og lade dem afvente Herrernes Ankomst og føre dem over; derefter skulle de blive liggende ved Assens, indtil Fyrsterne rejse tilbage, og igen føre dem over. F. T. 1, 189 b.

— Til Borgerskabet i Assens. Da Fyrsterne af Holsten paa Rejsen til Ottense ville overnatte i deres By, skulle de skaffe Staldrum til 1000 Heste og sørge for at have Vin, Tyskøl, Fetalje, Hø, Havre og Straafoder i Forraad, og det forbydes dem at sælge Hø til Øksendrivere og andre. 14 Dage efter Paaske skulle de sende deres Skuder til det lige overfor liggende Færgested for at overføre Fyrsterne af Holsten og deres Følge og derefter lade dem ligge ved Byen, indtil Fyrsterne vende tilbage. De skulle inden den Tid istandsætte alle Skibsbroer ved Byen. F. T. 1, 190.

— Befaling til Absolon Giøe og Axel Brahe med det allerførste at udføre den tidligere Befaling [af 4. Dec. 1579] angaaende Johan Bucholts Mageskifte og tillige besigte noget Gods i Skoruppe Sogn i Nyborg Len, som han siden den første Befalings Udstedelse har begæret til Mageskifte, og noget Gods i Bierre og Nim Herreder i Nørrejylland, som han vil udlægge derfor, og indsende Besigtelsen. F. T. 1, 190 b.

— Mageskifte mellem Fru Begge Clausdatter til Hundtzbeck, Peder Galskyttis Enke, og Kronen. J. R. 3, 18. (Se Kronens Skøder.)

— Til Tygge Kruse og Lauritz Skram[1]. Han skal straks lade vedlagte Brev om Madskat til Orlogsskibene af Nørvongs Herred

[1] Det indførte Brev er kun stilet til Lavrids Skram, men rimeligvis er der udgaaet et lignende Brev til Tyge Kruse for Nørre Horne Herreds Vedkommende, hvor han var Lensmand; dog er der i det under 28. Jan. (muligvis en Fejlskrift for 18. Jan.) indførte Brev til Henrik Below kun Tale om at modtage Madskatten fra Nørvangs Herred.

forkynde for Bønderne, lade Skatten skrive og oppebære og siden sende den til Lensmanden paa Koldinghus, for at han kan sende den videre til Kiøbenhafn; han skal give Bønderne i Herredet Ordre til hver straks at sende 4 Høns og 4 Snese Æg til Koldinghus, hvor de skulle faa Betaling derfor ved Leveringen, og til hver at holde Kongen en fed Gældvædder eller et fedt Faar og 1 Par Høns til Bedste indtil videre; Kongen vil betale hvad disse Gældvæddere, Faar og Høns komme til at koste. J. T. 2, 134.

22. Jan. (**Koldinghus**). Hr. Hans Jespersen, Sognepræst i Bogense, maa i Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Hialstrup Sogn. Udt. i J. R. 3, 23 b.

— Hr. Jens, Sognepræst i Lønne i Jylland, maa i Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Lønne Sogn. Udt. i J. R. 3, 23 b.

— Mageskifte mellem Aarhus Kapitel og Kronen. J. R. 3, 24. Orig. i Provinsark. i Viborg. (Se Kronens Skøder.)

23. Jan. (—). Befaling til Christoffer Valckendorff straks at betale Tomis Tennicker de 432 Dlr., han for nogen Tid siden fik Ordre til at levere ham for det Klæde, Kongen sidste Aar fik af ham, da han klager over, at han til sin store Skade endnu ikke har faaet dem, og ligesaa de Penge, som han fik Ordre [af 2. Jan. 1580] til at skaffe ham til Indkøb i England og Andtuerpen, da Varerne skulle sendes til Kongen inden Paaske, saa Tiden er knap. Sj. T. 14, 309 b.

— Til Albrit Friis og Erick Lange. Da Erick Løcke paa Riiberhus har begæret 1 Gaard og 1 Bol i Darum By og Sogn, 1 Gaard i Store Darum og 4 Gaarde og 2 Bol i Thinnerby[1] i Giøring Herred og 3 Gaarde og 1 Bol i Sneum By og Sogn i Skadtz Herred, over hvilket Gods der hermed sendes dem en Besigtelse, til Mageskifte for 2 Gaarde i Seding i Nebbel Sogn, 1 Gaard i Hyldersløf i Anderup[2] Sogn, 1 Gaard i Prestbøl, 1 Gaard i Rerup i Liidum Sogn og 1 Stufjord i Nebbel Mark i Vester Herred, skulle de snarest besigte det Gods, Erick Løcke vil udlægge, udlægge Erick Løcke saa meget af Kronens Gods, som hans Gods kan beløbe sig til, og indsende Besigtelsen. J. T. 2, 136.

— Til Biørn Andersen. Kongen har for rum Tid siden tilskiftet nogle Adelsmænd i Jylland noget Gods, der laa til Dom-

[1] Tømmerby. [2] Janderup.

kirkens Bygning, Kapitlets Præbender og Læsemesterens Underhold i Aarhus, og har siden til Vederlag udlagt Siørupgaard i Nørre Herred, 1 Gaard i Skiøstrup By og Sogn, Ballegaard, 3 Gaarde i Brandstrup, 1 Gaard i Balli og Huetuedtgaard i Øster Lisberg Herred, 1 Gaard i Kolding[1] By og Sogn i Sønder Herred, 3 Gaarde i Søfthen By og Sogn og 1 Gaard i Thriigi i Vester Lisberg Herred. Da imidlertid hverken Domkirken, Kapitlet eller Læsemesteren har faaet nogen Rente af det fra dem bortskiftede Gods for 1579, skal han, for at de ikke skulle have noget at klage over, paa Kronens Vegne straks levere dem al den Rente, som i 1579 er oppebaaret til Aarhusgaard af det nu til dem udlagte Gods. J. T. 2, 136 b.

24. Jan. (Koldinghus). Til Claus Glambeck. Da Kronens Bønder under Aakier, særlig Ugedagstjenerne, have klaget over, at de ikke kunne udrede den Madskat, de ere skrevne for, befales det ham at lade de rette Ugedagstjenere nøjes med at svare halv Skat som hidtil sædvanligt, men skrive de andre Bønder for hel Skat. J. T. 2, 135 b.

25. Jan. (—). Til Hendrick Belov og Borgemestre og Raad i Kolding. Karin, Niels Matzens Enke, Borgerske i Kolding, har berettet, at hendes Husbonde er bleven Mouritz Podebusk en 700 Dlr. skyldig i Følge nogle Haandskrifter, denne har tilhandlet sig, og noget Regnskab, som de have haft sammen, og at Mouritz Podebusk har fordelt hende og hendes Børn paa Tinge for Gæld og Faldsmaal. Da det er at befrygte, at han fremdeles vil forfølge hende paa det strengeste, og hun ikke kan betale ham med Penge, men derimod er villig til at unde ham Fyldest i hendes Gaard for hans Tilgodehavende, skulle de gøre deres Bedste for at faa Sagen mellem dem bilagt i Mindelighed, naar Mouritz Podebusk tiltaler hende videre for Gælden. J. T. 2, 137 b.

26. Jan. (—) Aabent Brev, at menige Bymænd i Serritzløf, der have berettet, at de for nogen Tid siden paa egen Bekostning have bygget et lille Hus paa Byens Forte til at holde en Smed i, men at en anden Mand efter Smedens Død er rejst til Holgier Rosenkrandtz, har fæstet Huset og er bleven indskreven for en aarlig Afgift af 1 Mk., herefter maa beholde ovennævnte Hus kvit og frit og holde en Smed eller anden Embedsmand deri. J. R. 3, 21 b.

[1] Kolind.

27. Jan. (**Koldinghus**). Aabent Brev, at Søren Boresmed, Herredsfoged i Vratz Herred, for Livstid alene maa besidde den jordegne Bondegaard i Thørring, han nu bor i, og at ingen af Medarvingerne til Gaarden i den Tid maa bo deri, dog skal han aarlig yde disse en til deres Part svarende Skæppeskyld. J. R. 3, 22.

— Jep Lauritzen i Resendal, Herredsfoged i Hindtz Herred, skal herefter kun svare 12 gl. Dlr. i aarlig Afgift af Resen Bro, som han har i Befaling, mod inden 3 Aar at bygge en ny Bro og derefter holde den i Stand, saalænge han har den. J. R. 3, 22 b.

— Mageskifte mellem Palli Jul til Strandet, Landsdommer i Nørrejylland, og Kronen. J. R. 3, 22 b. (Se Kronens Skøder under 22. Jan. 1580.)

28. Jan. (—). Til Hendrick Belov. Kongen havde først befalet Lauritz Skram at skrive og oppebære Madskatten i Nørvogns Herred og sende den til Kiøbenhafn til den bestemte Tid, men for at formindske Udgiften befales det nu Hendrick Belov, naar Lauritz Skram sender ham Madskatten, at sende den til Kiøbenhafn sammen med Madskatten af Koldinghus Len. J. T. 2, 133 b. Jvfr. 18. Jan.

29. Jan. (—). Til Christoffer Valckendorff. Da der skal være paalagt de Orckenørs og Hedtlandtz Skibe, som sejle paa Bergen, en Told af 16 Dlr. af hvert Skib, uagtet Skibene for det meste ere smaa og ikke godt kunne svare saadan Told, af hvilken Grund ogsaa flere afholde sig fra denne Sejlads til stor Skade for Indbyggerne, der saa ikke kunne faa den Tilførsel, de pleje at have, skal Christoffer Valckendorff, der jo tidligere har haft Bergenhus i Forlening, overveje, hvorledes det retfærdigst kan ordnes med Tolden af disse Skibe, om de skulle svare efter Størrelse eller for hver Læst Gods eller paa anden Maade. Sj. T. 14, 310.

— Bestalling for M. Hans Mickelssen som dansk Hofprædikant med Forpligtelse til enten at følge Kongen eller blive paa Frederichsborg Slot. Han skal af Lensmanden paa dette Slot have 200 Dlr. i aarlig Løn, 16 Dlr. om Maaneden i Kostpenge til sig selv og en Dreng, sædvanlig Hofklædning til sig selvanden, Foder til 2 Heste og fri Bolig ved Frederichsborg Slot. Senere hen vil Kongen betænke ham med et Kannikedømme eller paa anden Maade. Sj. R 12, 72[1].

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. VI, 178 f.

29. Jan. (Koldinghus). Befaling til Johan Taube at indrette det ved Frederichsborg Slot liggende Hus, som Alexander Bartskær boede i, til Bolig for M. Hans Michelssen, der til Paaske skal tiltræde Pladsen som Kongens danske Hofprædikant, og aarlig give ham hans Løn, Kostpenge, Foder og Hofklædning. Den Tiende, de tidligere Præster have haft af Ladegaarden, skal Johan Taube herefter oppebære til Kronen. Sj. T. 14. 310 b.

— Fru Abbel Skeel, Hr. Niels Langis Enke, der har fæstet Kronens Tiende af Hierm, Verom[1], Sedding, Hering[2] og Møborg Sogne i Har Syssel og af Vilslev og Hunderup Sogne i Vard Syssel paa Livstid, maa, da det falder hende meget besværligt at føre Kornet saa lang en Vej, indtil videre svare Penge i Stedet for Kornafgiften, 1 gl. Dlr. for hver smal Td. Rug eller Byg og $^1/_2$ Dlr. for hver smal Td. Havre, at betale til Lensmanden paa Riberhus inden Fastelavn. J. R. 3. 29.

— Hr. Jens Knudssen, Kapellan i Kollerup og Vinderslof, maa i Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af disse Sogne, som er 5 Ort. Havre og $^1/_2$ Ort. Byg. Udt. i J. R. 3, 29 b.

— Grafuerslund Sogn, hvis Degn Niels Bredal nylig er død, skal indtil videre ikke have nogen i Sognet boende Degn, men i Overensstemmelse med Ordinansen have sin Degn fra Vedle Skole, da Sognet ligger meget nær ved Vedle; den, der beskikkes til Degn, maa oppebære Renten af Degnebolet og al anden Degnerettighed af Bønderne. J. R. 3, 29 b. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Stadfæstelse af et Mageskifte mellem Aarhus Kapitel og Jørgen Rosenkrantz, Embedsmand paa Kalløe. J. R. 3, 30. (Se Kronens Skøder.)

— Fru Vibicke Lunge, Jens Juels Enke, maa give Penge i Stedet for Kornafgiften af Kronens Korntiende af Lindknud Sogn, 1 gl. Dlr. for hver smal Td. Rug eller Byg og $^1/_2$ Dlr. for hver smal Td. Havre, at betale til Lensmanden paa Riberhus. Udt. i J. R. 3, 30 b.

— Til Erick Løcke. Kongen har tidligere befalet ham at udlægge Hospitalet i Riibe Fyldest for den til Christoffer Thommesen udlagte Biørndgaard[3], men da Hospitalsforstanderen Chresten Jørgensen nu har berettet, at der ligger en skon Skov til

[1] Vejrum, Hjerm H. [2] Herning, Hammerum H. [3] Brændgaard, Malt H.

denne Gaard, hvoraf Hospitalet hidtil har haft stor Hjælp med Olden og Bygningstømmer, skal han med det første udlægge Hospitalet Fyldest baade for Gaarden og Skoven, ligne alt som i andre Mageskifter sædvanligt og indsende Besigtelse. J. T. 2, 137.

30. Jan. (**Koldinghus**). Befaling til Coruitz Veffert at skaffe Kongens Sadelmager Christoffer von Nickelsborg, der har faaet Ordre til at rejse til Ottense for at lave Sadler og Tøj til Kongen, et Hus til ham og hans Svende og de til hans Arbejde nødvendige Guldsmede, Perlestikkere, Remmesnidere, Sadelmagere og andre Haandværksfolk, selv om disse ogsaa have Arbejde for andre, saa Kongens Arbejde kan blive færdigt i rette Tid. F. T. 1, 191 b.

— Foreløbigt Mageskifte mellem Hans Lindenov til Drennerup, Embedsmand paa Bergenhus, og Kronen. J. R. 3, 31. (Se Kronens Skøder.) Jvfr. 18. Dec. 1584.

— Gregers Jenssen i Trollund, Herredsfoged i Slags Herred, maa være fri for Landgilde, Ægt og Arbejde af den Fjerdepart i en Gaard, han besidder, saalænge han er Herredsfoged. Udt. i J. R. 3, 32.

31. Jan. (—). Kongen lover at udlægge Fru Anne Kaas, Jost Ulfeldtz Enke, eller hendes Arvinger Fyldest for den Gaard i Seest, hun har tilladt Kronen straks at lægge ind under Koldinghus, saasnart Anne Kaas og Thønnis Rantzov komme til Ende med deres Trætte om det Gods i Sønderjylland, som Anne Kaas mener at have Ret til. J. R. 3, 32.

— Mageskifte mellem Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmøe Slot, og Kronen. J. R. 3, 32 b. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Peder Gyldenstiern at være til Stede i Ottensee og paase, at alt gaar skikkeligt til, da det kan befrygtes, at Lensmændene i Fyen ikke ville adlyde Coruitz Viffert, naar han paa Kongens Vegne tilskriver dem. Udt. i J. T. 2, 138.

— Til Axel Viffert. Da Matz. Chrestensen, Borgemester i Schafn, er død og Menigheden med den anden Borgemester og Raadmændene under Forbehold af Kongens Samtykke have valgt Niels Thommissen Raadmand, til Borgemester i hans Sted, skal han, hvis den valgte er duelig dertil, tage ham i Ed og indsætte ham. Da de have begæret at faa en Byskriver, skal han indsætte en saadan, der skal være dem en svoren Skriver ligesom i andre Købstæder sædvanligt. I Anledning af deres Begæring om, at en nylig bygget By, Aalbeck, der er dem til stor Trængsel

paa deres Næring og daglig tager til, maa blive nedlagt, befales det ham at undersøge Sagen og sende Kongen Besked. J. T. 2, 138.

31. Jan. (?)[1] **(Koldinghus).** Til Borgemestre og Raad i Ottense. Da Kongen har bevilget, at Mogens Hendrickssen, Borgemester smstds., maa faa 1 Fjerd. Jord, som han har i Pant af Byen, til Købs, dog mod at betale Byen hvad Jorden maatte være mere værd end Pantesummen, og ligesaa 2 Agre i Mollelykken og et Stykke Jord ved Gellested Led mellem Ødelykken og Aasum Mark, skulle de med det første tage en rimelig Pris af ham derfor, give ham Skøde paa Jorderne og anvende de indkomne Penge til Byens Bedste. F. T. 1, 194.

1. Febr. (—). Aabent Brev, at Nørre[2] Herreds Ting i Jylland, der for nogle Aar siden blev flyttet fra de 2 Høje i Vim[3] Mark øst for Vim Kirke, hvor det fra Arilds Tid af havde været holdt, til et ubelejligt Sted i Herredet, men nu efter Begæring af de fleste og bedste Bønder i Herredet er flyttet tilbage til det gamle Sted, herefter altid skal holdes dér. J. R. 3, 37 b.

— Mageskifte mellem Claus Skeel og Kronen. J. R. 3, 38. (Se Kronens Skøder.)

— Til Erick Løcke. Da Kongen nu er bleven enig med Claus Skiel, der for sin Hovedgaard og sit øvrige Gods i Koldinghus Len skal have Enderup, Vong og mere Gods i Riiberhus Len, og Claus Skiel med det første vil flytte did, skal Erick Løcke give Bønderne paa den Gaard, han vil bo paa, Ordre til straks at rømme den og enten tilbagebetale dem deres Stedsmaal eller uden Stedsmaal skaffe dem andre Gaarde. Naar Claus Skiel efterhaanden vil flytte sit Gods fra Hesselballe, skal han skaffe ham de dertil nødvendige Vogne og Heste, indtil alt Godset er flyttet. J. T. 2, 139.

— Hendrich Norbye til Skoufsgaarde maa give Penge i Stedet for Afgiften af Kronens Korntiende af Grindsted Sogn i Slaugs Herred, som han har fæstet, 1 enkelt Dlr. for hver smal Td. Rug eller Byg og $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre, at betale til Stiftslensmanden paa Riberhus senest inden Fastelavn. Udt. i J. R. 3, 44 b.

2. Febr. (—). Til Hendrick Belov. Da de jordegne Bøn-

[1] Brevet er i Registranten dateret 31. Febr. og indført efter Brevene fra Februar. [2] Nørre Horne. [3] S. Vium.

der i Koldinghus Len have klaget over, at skønt en af dem sidder for Gaarden og svarer Jordskyld og Tynge, besværes dog siden Morten Suendtsens Tid de andre Medarvinger med Husbondhold, vil Kongen, saafremt dette ikke er brugeligt i andre Len og først saa nylig er paalagt dem, have dem fritaget herfor; dog skal den, som er Hovedmand for Gaarden, give Kongen 1 Dlr. eller 3 Tdr. Havre i Bekendelse, naar han indskrives i Jordebogen. J. T. 2, 139[1].

5. Febr. (**Nyborg**). Til Hendrick Vind paa Dragsholm. Bønderne paa Serøe maa give Penge eller Sild i Stedet for Madskatten, da de have ringe Kornavl. K Udt. i Sj. T. 14, 311.

9. Febr. (**Kbhvn.**). Befaling til Christoffer Valckendorff straks at sende omtrent 70 Tylter Deler til Nyborg til Brug ved Hyldingsdagen i Othense, saa Lensmanden paa Othensegaard med de tidligere til Nyborg sendte Deler ialt faar 150 Tylter, men det maa ske med det allerførste, da Tiden er knap. Da Kongen har befalet sin Hofskrædder M. Claus Plum at udtage her i Byen Fløjl, Damask, Silkeatlask, Guldborter, Silkeborter, Skellert, Klæde af alle Farver, Lærred, Sardug, semsk Læder, Stiksilke og andet, som behøves for et Aars Tid til Hertug Christians og de to unge Frøkeners Behov, skal Christoffer Valckendorff betale det udtagne efter det af Claus Plum overleverede Register: endvidere skal han sende Dronningen Kanevas til 20 Senge og betale det Silketøj. Atlask eller Damask, som Hofskrædderen har faaet Ordre til at udtage til de to Æresklædninger, Kongen har foræret Kaptejn Normand og den franske Kaptejn Johan de la Rue. Sj. T. 14. 311 b. K.

— Til Bisperne i hele Riget. Da Kongen har bragt i Erfaring, at det i Købstæderne her i Riget gaar mere uskikkeligt til med Gudstjenesten end udenlands, idet den ikke overalt begynder og ender paa samme Tid, skulle de give Præsterne i Købstæderne Ordre til, at Gudstjenesten herefter overalt skal begynde saa betids, at Præsten kan være i Prædikestolen Kl. 8 slet og Prædikenen og Ceremonierne være endte Kl. 10 slet. Sj. T. 14, 312[2]. K. Orig. (til Superintendenten i Fyen) i Provinsark. i Odense.

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VII. 97 f. [2] Tr.: Secher, Forordninger II. 155 f. Ny kirkehist. Saml. IV. 397 (efter en Afskrift). Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 306 f. (efter Orig. til Superint. i Fyen).

Origg. (til Superintendenterne i Vendelbo og Viborg Stifter) i Provinsark. i Viborg.

9. Febr. (**Kbhvn.**). Hr. Matz Nafnessen, Sognepræst til Ousted, maa indtil videre aarlig oppebære 6 Pd. Korn af Stiftets Indkomst. Udt. i Sj. R. 12, 84 b.

10. Febr. (—). Staffen Brender, Kongens Sejermager, der har afstaaet Kronen sit Livsbrev paa Gaarden Bourup i Verløssemagle Sogn, maa i Stedet aarlig oppebære 3 Pd. Rug, 3 Pd. Byg, 8 Tdr. Havre og $^1/_2$ Td. Smør af Loftet paa Kiøpnehafns Slot, saalænge han lever. Sj. R. 12, 73.

— Eyler Grubbe maa indtil videre til eget Bedste bruge Avlen til Leckinge Gaard, mod at svare sædvanlig Landgilde deraf, og bruge Kronens Bønder i Leckinge Len til at drive Avlen. Udt. i Sj. R. 12, 73 b.

— Befaling til Kronens Bønder i Leckinge Len at gøre Ægt og Arbejde til Leckinge Gaard, saa ofte de tilsiges af Eyler Grubbis Fuldmægtige. Sj. R. 12, 73.

— Til Eiler Grubbe, Rigens Kansler, og Rentemester Christopher Valckendorff. Da Kongen har bevilget, at Lauge Beck maa faa alt Kronens Gods i Arløsse By og Torp til Mageskifte for 1 Gaard i Bierckinge, 2 Gaarde i Høfdt i Tudtze Herred, 1 Gaard i Nybølle i Smørum Herred, 1 Gaard i Egoms[1] paa Vols i Falster, 1 Gaard i Skalderup i Borse Herred, 1 Gaard i Togerup og 2 Gaarde og 1 Hus i Tockerup i Faxe Herred, 1 Gaard i Kierckerup og 1 Gaard i Hersløf By og Sogn i Søme Herred, 3 Gaarde i Landersløf og 1 Gaard i Skuldeløf i Horns Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. Sj. T. 14, 312 b. Orig.

— Mageskifte mellem Mouritz Podebusch til Kiørup og Kronen. Sk. R. 1, 324 b. (Se Kronens Skøder.)

— Ekspektancebrev for Abraham Jenssen, Rigens Kanslers Skriver, paa det første ledige Vikarie i Lunde Domkirke. Sk. R. 1, 326.

— Aabent Brev, at Lensmanden paa Skanderborg herefter i Stedet for Stiftslensmanden i Aarhus Stift skal raade for alle de Kronen tilhørende Kirker i Skanderborg Len og de dertil liggende Kirketjenere, have Ret til at bortfæste Kronens

[1] Egenæs.

og Kirkens Korntiende og Kirkejorderne, raade for al anden Kirkens Indkomst, have Præster og Degne i Forsvar og konfirmere dem, naar de ere lovlig kaldede og kendte duelige af Bispen. Han skal i Forening med Skriveren paa Slottet i Herredsprovstens Nærværelse høre Kirkeværgernes Regnskaber og paase, at al Kirkernes Indkomst samt Stedsmaalet af Tiender og Kirkejorder komme Kirkerne til Bedste, og at den Fordel, som falder heraf, og som Stiftslensmanden i Aarhus Stift hidtil har haft for den gejstlige Jurisdiktion, herefter bliver ført til Regnskab og kommer Kronen til Bedste; derimod skulle Ægteskabssager og Præstesager som hidtil føres for deres tilbørlige Dommere paa Herredsting, Landsting og for Kapitlet, men Lensmanden skal møde, naar det gøres behov, og hjælpe med til Sagernes Førelse. J. R. 3, 45.

10. Febr. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved Kongen, der vil have Koldinghus Len som sit eget fri Enemærke og i den Anledning har tilskiftet sig alt Adelen tilhørende Gods i Brusk. Andst, Endle, Holmundtz og Jarlo Herreder, bestemmer, at Lensmanden herefter skal have alle Præster og Degne, Kirke- og Præstetjenere i ovennævnte Herreder i Forsvar, konfirmere dem, naar de ere lovlig kaldede og kendte duelige af Bispen, have Ret til at bortfæste Kronens og Kirkens Parter af Tienderne og Kirkejorderne og raade for al anden Kirkens Indkomst, uden at enten Stiftslensmanden, Kapitlet eller Kantoren i Ribe herefter i nogen Maade maa befatte sig dermed. Han skal i Forening med Skriveren paa Slottet (osv. som i ovenstaaende Brev om Skanderborg Len, kun at der i Stedet for Stiftslensmanden i Aarhus Stift staar Stiftslensmanden og Kapitlet i Ribe). J. R. 3, 46.

11. Febr. (—). Forleningsbrev for Hr. Søfren Grønbeck paa Afgiften af Kronens Korntiende af Hørbye og Herløsse[1] Sogne i Skaane, kvit og frit; hans Enke maa beholde Afgiften 1 Aar efter hans Død, ligeledes kvit og frit. Sk. R. 1, 326.

13. Febr. (**Kronborg**). Skøde til Giert von Minden, kgl. Enspænder, og hans Arvinger paa en Gaard i Høybrostræde i Kiøpnehafn, som er forbrudt til Kronen efter Søfren Struckmand; han skal holde Gaarden ved god Bygning, saa der kan svares Kronen tilbørlig Tynge deraf. Sj. R. 12, 74[2].

[1] Harlösa, Froste H. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II, 391.

13. Febr. (**Kronborg**). Tilladelse for samme til at bosætte sig i Kiøpnehafn og være fri for al kgl. og borgerlig Tynge, saalænge han lever. Udt. i Sj. R. 12, 73 b.

— Forleningsbrev for Lauritz Krusse til Balle, Befalingsmand paa Holmen ved Kiøpnehafns Slot, paa 1 Gaard i Haderup, 1 Gaard i Norup, 2 Gaarde i Nebstrup, 1 Gaard i Komdrup[1] og 1 Gaard i Kierbye i Gielluf Herred, 10 Gaarde, hvoraf en kaldes Maegaard, i Siem[2] og 6 Gaarde i Ebdrup[3] i Ondtzild Herred, uden Afgift. J. R. 3. 47 b.

14. Febr. (—). Ekspektancebrev for Dr. Hans Frandtzen paa St. Michaelis Alter i Roskilde Domkirke efter Dr. Cornelius Hamsfordtz Død. Sj. R. 12, 74 b.

— Skøde til Jørgen Kradis von der Suenitz, Høvedsmand for Krigsfolket paa Kroneborg, og hans Arvinger paa en Grund paa Sandet udenfor Helsingør. Der skal sættes god Købstadsbygning med Tegltag derpaa, saa der kan svares Kronen og Byen tilbørlig Tynge. Sj. R. 12. 74 b.

— Borgemestre, Raad og menige Lavsbrødre i Kompagniet i Kiøpnehafn maa indtil videre være fri for at svare Sise af det Rostockerøl, som de købe til deres Kompagnis Lavs Behov. Orig.[4] i Kbhvns Raadstuearkiv. Udt. i Sj. R. 12, 75.

— Aabent Brev til Borgerne i Kiøpnehafn, at Kongen har beskikket Niels Pederssen, Raadmand i Kiøpnehafn, til Borgemester smstds. efter afdøde Jørgen Pederssen, da han nu har aflagt Borgemestered til Christoffer Valckendorff. Sj. T. 14. 313 b[5]. K.

— Lignende Brev, at Peder Mogenssen er beskikket til Borgemester i Kiøge efter afdøde Thomas Pallissen. Udt. i Sj. T. 14, 314. K. (i Udt.)

— Forbud til Indbyggerne i de danske Byer paa Amager mod at sætte Ruser og fiske i Forstroget for Hollænderne, da Kongen har overladt disse Aalefiskeriet der under Landet for en aarlig Afgift. Overtræde de dette Forbud, maa Hollænderne hugge deres Ruser og Fiskeredskaber itu, og de ville desuden blive straffede efter Recessen. Sj. T. 14, 314 b[6].

— Til Bønderne i Kiøpnehafns Len. Da der er en meget

[1] Ø. Kondrup. [2] Sem. [3] Edderup. [4] Tr.: Nielsen, Hellig Trefoldigheds Gilde S. 25. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I. 475 f. II. 392 (efter Udt.). [5] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns. Dipl. IV. 637. [6] Tr.: Thurah, Beskr. over Amager S. 26.

daarlig Vej mellem Solbierg og Longuadtzdam med dybe Huller og Putse, har Kongen givet Chresten Vind, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, Ordre til at lægge Bro mellem de 2 ovennævnte Steder og at fordele Arbejdet mellem dem sognevis, hvorfor det befales dem at møde med Heste og Vogne efter hans Tilsigelse, føre Sten. Sand og Grus til Broen og arbejde paa den. K.

15. Febr. (**Kronborg**). Jørgen Kiyøt, kgl. Kobmand paa Vespenøe, maa indtil videre aarlig oppebære 4 Pd. Rug, 4 Pd. Malt. ½ Td. Smør, 2 Slagtenød. 8 Faar og Lam og 4 Svin af Kiøpnehafns Slot og Klædning til sig selv og en Dreng af Rentekammeret. Sj. R. 12, 75 b.

— Anne, Villom Apothekers Enke, maa i Aar efter sin Husbondes Dod beholde det Hus i Kiøpnehafn. hun nu bor i, kvit og frit. Udt. i Sj. R. 12. 81 b[1].

— Skøde til Niels Pederssen, Borgemester i Kiøpnehafn, paa en Kronens Grund ved Stranden i Kiøpnehafn, ved Siden af Hr. Lauge Brahes Arvingers Gaard og bagved Underadmiral Lauritz Krussis Gaard. Der skal opføres god Købstadsbygning med Tegltag derpaa, saa der kan svares Kronen og Byen tilbørlig Tynge, og Kongen forbeholder sig, hvis han igen vil have Grunden under Kiøpnehafns Slot, at maatte købe den med paastaaende Bygninger for den Sum, som den og Bygningerne da maatte være mere værd end nu. Sj. R. 12, 81 b[2].

— Lignende Skøde til Albrit Albritzen paa en Kronens Grund i Kiøpnehafn mellem hans egen Ejendom og Borgemester Niels Pederssens Grund, for at han der kan have en Udgang af sin Gaard. Orig. Udt. i Sj. R. 12, 82 b[2].

— Mageskifte mellem Christoffer Lindenou til Valdbygaard og Kronen. Sj. R. 12. 75 b. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Mouritz Podebusch, Embedsmand paa Tranekier, og Kronen. Sk. R. 1, 327. (Se Kronens Skøder.)

17. Febr. (**Frederiksborg**). Bestalling for Morten Jenssen i Helsingøer som Toldskriver smstds. Da den Indtægt, som de 2 andre Toldskrivere hidtil have haft, vilde blive meget ringe til hver. hvis den skulde deles i 3 Parter, vil Kongen aarlig give ham 100 gl. Dlr. i Løn af Tolden; ligesom de 2 andre Told-

[1] Tr.: Archiv f. Pharmaci og Chemi XVII. 254. O. Nielsen, Kbhvns. Dipl. II. 393
[2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns. Dipl. II. 392.

skrivere skal han ogsaa være fri for kgl. og borgerlig Tynge,saalænge han er i Bestillingen. Sj. R. 12, 82 b.

17. Febr. (Frederiksborg). Til Johan Thaube paa Frederichsborg. Kronens Bønder i Lillerød have berettet, at de i Jørgen Muncks Tid formedelst den paa deres Ejendom af de opkastede Grøfter foraarsagede Skade have faaet deres Landgilde omsat, men Jordebogen blev ikke forandret for Jørgen Muncks Død, hvorfor han nu kræver den gamle Landgilde af dem, hvilket har medført, at de ere komne til at restere med 4 Pd. Rug og 1½ Pd. Byg. Kongen har eftergivet dem dette og befaler ham, saafremt Landgilden ikke er omsat og Jordebogen forandret, da at lade det gøre. Orig.

18. Febr. (—). Til samme. Kronens Bønder i Herløfue og Hamersholt have berettet (osv. som i ovenstaaende Skrivelse om Lillerød), hvilket har medført, at de i de sidste 3 Aar ere komne til at restere med det, som Landgilden blev nedsat med, af Herløfue 8 Pd. 3 Tdr. Korn og af Hamersholt 3 Tdr. Korn af hver Bonde, hvilken Restance Kongen eftergiver. Han skal lade den nedsatte Landgilde indskrive i Jordebogen. Sj. T. 14, 315. K. Orig. (dat. 20. Febr.)

— Befaling til samme at eftergive Olluf Nielssen i Krogsgilde Halvdelen af den Landgilde, han resterer med, saafremt det forholder sig rigtigt, at det nylig er brændt for ham. Orig.

— Kongen lover Hans Rosenov, kgl. Kobmand og Faktor i Lybeck, der aarlig skal kobe 100 Skippd. Tækkekobber udenlands, levere det i Helsingor og overlade Kongen det til samme Pris, som han selv giver, aarlig at ville levere ham forud saa meget Korn, Smør og andre Varer, som de 100 Skippd. Kobber kunne beløbe sig til, Kornet, Smørret og de andre Varer beregnede til den Pris, der gives for dem, naar de leveres. Rentemesteren skal sørge for, at Hans Rosenov faar disse Varer leveret paa belejlige Steder, hvor han kan lade dem hente med Skibe. Sj. R. 12, 83 b.

— Register paa Fetalje, der skal sendes til Koldinghus til Paaske eller 3 Uger efter: Hendrick Belov, Claus Glambeck og Jørgen Skram skulle holde saa mange Oksne, de have af Kongens, i Forraad indtil videre og straks meddele Rentemesteren, hvor mange Oksne han kan faa hos dem, hver sætte 50 Svin paa Egel, saa de kunne være fede nok til syltet Flæsk 3 Uger efter Paaske,

opsætte henholdsvis 200, 100 og 100 Bøtlinger eller fede aarsgamle Lam af Lenets Indkomst paa Foder eller købe dem hos Bønderne og hver sende 1 Læst fersk Smør til Kolding 3 Uger efter Paaske enten af Slottets Indkomst eller købt hos Bønderne; Hendrick Belov skal endvidere i de længst fra Slottet liggende Herreder bestille 400 eller 500 unge Lam og desuden skaffe 320 Vol Æg, 2400 Høns og 300 Grise enten af Slottets Indkomst eller ved Køb hos Bønderne; Jørgen Skram skal sende 20 Spegelaks 3 Uger efter Paaske; Niels Paaske skal 14 Dage efter Paaske sende 1 Læst skaanske Sild, 8 Tdr. saltede Laks, 12 Tdr. saltede Aal, 6 Tdr. Bergefisk, 100 røde Fade, 200 røde Tallerkener, 1 Td. Tantej, 2 Tdr. Sennep, 4 Sække Humle, 2 Læster Eddike, 12 Tdr. Lønborgsalt, 3 Læster Bajsalt, 20 Skippd. Stangjærn, $1^1/_2$ Skippd. Voks, 2 Skippd. Talg, 2 Læster hvide Ærter, $1^1/_2$ Læst tysk Rugmel, $^1/_2$ Læst Hvedemel, 3 Tdr. skær Honning, 4 Læster Hvede og 6 Læster norske Sild; Michel von Kemnitz, Tolder i Kiøpnehafn, skal inden 3 Uger efter Paaske sende 12 Skokke Hvidkaal, 4 Tdr. syltet Kaal, 2 Tdr. Persillerødder, 4 Tdr. Peberrødder, 6 Tdr. skaanske Roer, 6 Tdr. Gulerødder, 6 Tdr. Rødløg, 12 Fade Emstøl, 3 Læster Barstøl, 4000 Pasglas, 6 Tdr. Bægere, 150 smaa og store Stenkruse, 150 røde Kander, 5 Tdr. Peberkager, 2 Tdr. Kastanier, $^1/_2$ Td. Figener, 3 Kurve Rosiner, 200 Pd. Mandler, 2 Tdr. Svedsker, $1^1/_2$ Fjerd. Korender, 3 Ottinger Oliven, 3 Fjerd. Agurker, 300 Pd. Husblas, 2 Dusin Brødkurve, 3 Piber fransk Vin, 3 Amer Vineddike, 5 Fade Pryssing, 100 Læster Rostockerøl, 5 Tdr. Rostocks Kovent, 500 Pommeranser og 200 eller 300 Granatæbler; Hans Rosenov skal i Lubeck købe og sende til Kolding 30 Snese Netzeraal, 15 Skokke rydske Bøtter, 4 Ottinger syltede Negenøjen, 8 Skokke tørre Negenøjen, 4 Tdr. brunsvigske Roer, $1^1/_2$ Td. Stør, $1^1/_2$ Td. Kamperlaks, 150 Pd. Ris, 2 Tdr. Hirsegryn, 3 Ottinger Lemoner, 2 Ottinger Capsis, 12 spegede Elvelaks og 40 spegede Skinker; Erick Løcke skal før Paaske sende 20,000 Hvillinger, 60 Vorder Kabliav, 20 Vorder Langer, 6 Tdr. Sund og Mave, 4 Tdr. Rokker, 60,000 tørre Flyndere, 5 Læster saltede Torsk og 6000 Tdr. Havre; Claus Glambeck skal sende 3000 Tdr. Havre; Biorn Anderssen og Jørgen Skram hver 1000 Tdr. Havre; Erick Hardenberg anmodes om at sælge Kongen 300 Tdr. Havre og levere Coruidtz Viffert dem i Assens, hvor de skulle blive liggende til de

fremmede Herrers Ankomst. Sj. T. 14, 315 b. Orig. (til Erik Hardenberg).

18. Febr. (Frederiksborg). Til Niels Kaas og Christopher Valckendorff. En fra Polen kommen Møntmester har tilbudt Kongen sin Tjeneste og berettet, at han ved Helsingør ved det Bjærg, som »Gerichten« staar paa, har fundet noget Erts, der er saa rigt, at der af et Centner kan faas 34 Lod Sølv, og han vil lade sig bruge dér, hvis han kan faa tilforordnet en duelig Bjærgmester. De skulle derfor straks kalde ham til sig med Ertset og hans Proberinger deraf, undersøge, om hans Foregivende er noget bevendt og uden Bedrageri, og sende Kongen deres Betænkning derom. Sj. T. 14, 318 b[1]. K.

— Til nedennævnte Lensmænd. Da Kongen har sendt N Par Savskærere til deres Len for at skære Skibsplanker til Kongens Skibe, skulle de tage imod disse Savskærere, skaffe dem saa meget Tømmer som muligt til at skære i Planker, skaffe dem tilbørligt Underhold ligesom paa Bremmerholm og for Skæringen betale dem $1^1/_2$ Pend. for hver Savalen, 7 sjællandske Kvarter lang, indskrive Udgiften i Regnskabet og ligesaa, hvor mange Planker der skæres, og hvor lang hver Planke er; naar de sende Plankerne til Kiøpnehafn, skulle de indtegne det i Regnskabet og tage Bevis af Skipperne, der skulle gøre Regnskab for Plankerne, naar de komme til Kiøpnehafn. De skulle lade Plankerne føre ned til de Ladesteder, hvorfra de bedst kunne udføres, og føre Tilsyn med, at Savskærerne ikke gøre Bønderne nogen Overlast. — Hr. Peder Skram i Laugholms Len og Hendrich Gyldenstiern i Bahus Len hver 4 Par Savskærere; Poul Huitfeld i Halmsted Herred, Jørgen Marsuin i Søluitzborge Len, Anders Bing i Vardbierge Len og Johan Urne i Lyckou Len hver 3 Par Savskærere. Sk. T. 1, 210.

— Til Hans Skoufgaard. Da der i Stengravene der i Lenet nu næsten ikke kan faas mere af de Sten, som Kongen hidtil har ladet bryde og hugge til det forestaaende Byggeri paa Kronneborg, skal han straks undersøge, hvor andensteds i Helsingborg Len der kan faas saadanne Sten, og, enten det er paa Adelens, Kronens eller andres Ejendom, lade bryde, bare og hugge de til Byggeriet nødvendige Sten. Sk. T. 1, 210 b.

[1] Tr.: Aarsberetn. fra Geheimearch. III. Tillæg S. 63.

18. Febr. (**Frederiksborg**). Til Axel Gyldenstiern og Anders Bing. De have i Anledning af Skrivelsen [af 8. Aug. 1579] om Mageskiftet med Pouel Huitfeld berettet, at der til det hallandske Gods ligger to Vange og desuden Fædrift, hvorfor de ikke have turdet ligne Godset paa en for Kronen ufordelagtig Maade; det befales dem nu at afkorte den tredje Vang i det sjællandske Gods og ligne det hallandske mod det sjællandske Gods paa sædvanlig Vis. Da Pouel Huitfeld blandt andet har begæret noget Gods ved Falckenberg paa Vejen til Vardbierg, hvilket Kronen ikke godt kan undvære for Færdselens Skyld, skulle de meddele ham, hvad Gods Kronen efter deres Mening ikke kan undvære, og anmode ham om at opgive, hvad andet Gods i Halland han begærer i Stedet, hvilket de saa med det første skulle besigte. Sk. T. 1, 211.

— Til Henrich Gyldenstiern, Anders Bing, Hr. Peder Skram eller hans Foged paa Laugholm. Pouel Huitfeld og Hans Skoufgaard. Da Kongen har befalet Loduig Munch, Statholder i Norge, at udtage 500 Baadsmænd i Norge til Brug paa Orlogsskibene i Sommer og henimod Paaske sende dem over Land til Kiøpnehafn, skulle de til den Tid bestille Natteleje til disse i deres Len og sørge for, at Bønderne gøre Tilførsel til dem, for at de ikke skulle blive nødte til at røve under Vejs. Sk. T. 1, 211 b.

19. Febr. (**Kbhvn.**[1]). Emanuel Smed, der er sat til at hjælpe de Heste, som sendes til ham fra Arbejdet paa Kroneborg og Frederichsborg, skal herfor aarlig have 12 gl. Dlr. af Kiøpnehafns Slot. Sj. R. 12, 84.

— (**Frederiksborg**). Johan Thaubbe paa Frederichsborg, der nu er bleven forsørget baade med Jordegods, som Kongen har givet ham, og med Forleninger, skal fra førstkommende Paaske af opgive 200 af de 400 Dlr., han hidtil aarlig har haft for sit Arbejde paa Frederichsborg og Kroneborg. Sj. R. 12, 84.

— Skøde til Steen Bilde, Embedsmand i Herridtzuad Kloster. Sk. R. 1, 326 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Hans Skoufgaard. Kongen har indtil videre fritaget Bønderne i Helsingborg Len for Halvdelen af den Madskat, de nu ere skrevne for. Sk. T. 1, 212.

— Til Kapitlet i Lund. Kongen har af dets Beretning set, hvorledes det forholder sig med det Gods i Laxmandtz Ogerup og Valkier,

[1] Kbhvn. er maaske en Fejlskrift for: Frederiksborg.

som han for nogen Tid siden har bevilget Steen Bilde og Christoffer von Dhona til Mageskifte, og vil ikke tvinge det til at skille sig ved Godset, men henstiller til dets fri Valg, hvad det vil gøre. Sk. T. 1, 212.

20. Febr. (Frederiksborg). Aabent Brev, at Hans Rosenov, Borger i Lybeck, der nu vil bygge sig en Gaard i Helsingør og derfor har begæret større Frihed, end Udlændinge ellers have, overalt i Riget maa handle med Adel, Købmænd og Bønder ligesom Kongens egne Undersaatter og bosiddende Borgere og maa besøge Sildesaltningen i Norge og andensteds med samme Frihed og Told som disse; ligeledes maa det Gods, som han fører gennem Sundet og med Certifikats kan bevise tilhører ham, ikke besværes med større Told, end de Lybske gave, før Lastepengene paalagdes. Disse Friheder maa Hans Rosenov nyde, saa længe han er Faktor, eller indtil anden Ordre gives. Sj. R. 12, 84 b.

— Aabent Brev, hvorved St. Mouritii martyris Vikarie i Roskilde Domkirke, som Frandtz Lauritzen nu er forlenet med, efter hans Død henlægges til Bykirken i Helsingør til at bekoste Brød og Vin for, da Kirken kun har en meget ringe Indkomst. Til Vikariet høre 2 Gaarde i Issøve i Lille Herred, 2 Gaarde i Skybby og 1 Gaard i Nørre Hylding i Horns Herred, 1 Gaard i Krøfuerup i Mierløsse Herred og 2 Havejorder i Roskilde, som Claus Vintapper nu har i Brug. Kirkeværgerne skulle aarlig gøre Borgemestre og Raad Regnskab for Vikariets Indkomst og maa kun anvende den til Brød og Vin og anden Kirkens Gavn. Sj. R. 12, 85[1]. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.

— Befaling til Christoffer Valckendorff at forhøje den skotske Kaptejn Johan Cheys Besolding af Fetalje. Udt. i Sj. T. 14, 318 b.

— Befaling til Johan Thaube paa Frederichsborg at levere Trold og Skieg i Køkkenet hver graat Ossenbrygs Klæde til en Klædning. Orig.

— Forleningsbrev for Hendrich Villomssen, Falkefænger, paa Lille Hammer Falkeleje ved Falsterboe i Skaane efter Hans Simenssen; han skal svare sædvanlig Afgift deraf og, inden han drager ud af Riget med Falke, tilbyde Kongen eller Rente-

[1] Tr.: Aarsberetn. fra Geheimearch. III. Tillæg S. 64.

mesteren paa Kongens Vegne de Falke, han har fanget, til en rimelig Pris. Sk. R. 1. 329.

20. Febr. (**Frederiksborg**). Oluf Hammer, Borger i Kiøpnehafn, der nogle Gange godvillig har ladet sig bruge ved Sildesalteriet ved Nibe og nu har lovet fremdeles at tjene som Sildesalter smstds., skal aarlig have 3 Pd. Rug, 3 Pd. Malt, $^1/_2$ Td. Smør, 2 Slagtenød, 3 Svin, 2 Tdr. Sild, 1 Td. Torsk, 1 Td. Ærter, 12 gl. Dlr. og 6 Al. Engelst i Løn og Underholdning af Rentemesteren og være fri for Skat og Hold, saalænge han er Salter i Nibe. Sj. R. 12, 86.

— Aabent Brev, at Axel Veffert paa Olborghus og Oluf Hammer, Kongens Salter, skulle salte 80 Læster Sild og mere til Kongens Slottes og Orlogsskibes Behov og derfor have Eneret paa at købe Sild fra Mandag Aften til Onsdag Aften, saalænge man kan købe og salte; Lensmanden skal paase, at alle Ned-, Bundgarns- og Vodkarle tilbyde Salteren alle de Fisk, de fange paa ovennævnte Dage, og ikke, som hidtil sket er, holde sig tilbage med dem, og skal have Magt til at straffe dem, hvis de ikke ville komme i Land med Fiskene og optælle dem, førend ovennævnte Købedage ere til Ende. Salteren skal betale Sildene med den gamle Pris. Enhver anden, der køber Sild paa ovennævnte Dage, skal have forbrudt de Sild, han har med at fare, og straffes. J. R. 3, 48.

— Jvfr. 18. Febr.

21. Febr. (—). Til Chrestopher Valckendorph. Da Kongen har givet sin Guldsmed M. Hans Raadt en hel Del Arbejde, der endelig skal være færdigt inden Forsamlingen i Ottense, og M. Hans er bange for, at han alene ikke kan overkomme det, skal Chrestopher Valckendorph skaffe ham nogle Guldsmedesvende fra Værkstederne i Byen [Kbhvn.]. Orig.[1].

— Til Johan Thaube. Kongen har eftergivet Hr. Seuerin Grønbeck, Kapellan her paa Slottet, hvad han under sin Sygdom har laant af Slottet, nemlig 1 Pd. 6 Skpr. Rug, $4^1/_2$ Pd. Malt, 8 Tdr. Havre, 5 Tdr. Sild, 1 Td. Aal og 18 Skpr. Humle, og ligesaa Maren Knud Nielsis i Karlebo hvad hun resterer med af sin Landgilde Orig.

— Til Hans Skoufgaard. Da Fru Birgitthe Kiørningsdatter, Mogens Vus Enke, har klaget over, at hendes Søn Philippus Vu

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 51.

ikke skikker sig tilbørligt mod hende, ødelægger det Gods, som Fjenderne have levnet hende i sidste Fejde, og truer baade hende og hans Søskende med Sværd og Bosser, skal han, da Kongen maa sørge for, at enhver Moder kan være i Fred for sin Søn, straks i Forening med Niels Parsberg, Embedsmand i Beckeskoufs Kloster, begive sig did, gøre Philippus Vu haandfast og indtil videre lade ham indlægge i et Hus i Malmøe. Sk. T. 1, 212 b[1].

24. Febr. (Odensegaard). Dorete, Hans Olssens Enke, Borgerske i Kiøpnehafn, maa indtil videre være fri for al borgerlig Tynge. Udt. i Sj. R. 12, 86[2].

— Mogens Hendrichssen, Borgemester i Otthense, maa i Aar købe, stalde og toldfrit uddrive 50 Øksne af Riget, dog skal han lade notere paa dette Brev, hvor mange Øksne han hver Gang lader udføre. Udt. i Sj. R. 12. 86 b.

— Hr. Rasmus, Kapellan i Nestued, maa indtil videre aarlig oppebære 1 Pd. Korn af Stiftets Indkomst for den Tjeneste, han gør i Nestued Hospital. Udt. i Sj. R. 12, 86 b.

— Aabent Brev, at Niels Søfrenssen, kgl. Skipper, skal ligge i Bæltet med Kongens Jagt Gott sei mit uns og have Opsigt med, at ingen forløbe Kongens Told, og at Skotter, Engelske og andre fremmede Nationer, der ikke pleje at løbe den Vej, herefter ikke løbe gennem Bæltet, men henvises til det almindelige Toldsted i Øresund. Han maa ikke tvinge Indbyggerne fra Fyen, Jylland eller andensteds her i Riget, der fremvise Søbreve og Certifikater om, hvor de have hjemme, og hvem de tilhøre, til at løbe ind til Nyborg for at hente yderligere Besked hos Tolderen. Sj. T. 14, 319.

— Til Coruitz Viffert. Da det af Hensyn til den Plads, som skal ryddes til Foretagelse af Hyldingen, er nødvendigt, at Jørgen Marsuins Hus her i Byen bliver nedbrudt, men Jørgen Marsuin endnu ikke har svaret paa den til ham sendte Skrivelse desangaaende, skal Coruitz Viffert, eftersom Tiden for Hyldingen nærmer sig stærkt, sende Jørgen Marsuins Foged paa hans Gaard her i Landet Bud herom og lade Huset vurdere, nedbryde og føre her til Gaarden, saa Pladsen med det første kan blive sat i Stand: Kongen vil saa selv blive enig med Jørgen Marsuin, naar denne kommer til ham. F. T. 1, 192.

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. VI. 391. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 393.

24. Febr. (Odensegaard). Til samme. Lauritz Mus i Bedisløf har berettet, at Kongen under sit sidste Ophold her i Corvitz Vifferts Nærværelse har eftergivet ham hans Landgilde for Aaret forud for dens Omsættelse. Hvis Corvitz Viffert mindes det, skal han lade ham være fri. Orig.

— Befaling til Johan Taube paa Frederichsborg at levere Chrestopher, Huskok paa Frederichsborg, 1 Pd. Rug og 1 Pd. Malt, som Kongen har givet ham. Orig.

26. Febr. (Koldinghus). Aabent Brev, at Hans Andersen, Svovlskriver, herefter skal varetage Kongens Svovlhandel, optegne, hvad Svovl der lutres, og hvad Tran, Ved og Folkeløn der medgaar til hver Læst Svovl, og holde klart Regnskab over Indtægt og Udgift. Naar Svovlet er lutret, skal han lade sig bruge i anden Tjeneste, hvor Kongen behøver ham. Han skal herfor aarlig have 40 Dlr., sædvanlig Hofklædning til sig og en Dreng og fri Bolig eller 10 Dlr. til Husleje, hvilket skal leveres ham af Rentekammeret, samt 3 Pd. Rug, 4 Pd. Malt, 16 Skpr. Humle, 2 Slagtenød, 4 Svin, 8 Lam, 12 Gæs, $^1/_2$ Td. Smør, 3 Tdr. Sild, 2 Tdr. Torsk, 2 Tdr. Ærter, $1^1/_2$ Td. Gryn og 4 Voger Fisk til Underhold af Kiøpnehafns Slot, derimod skal han ingen Kostpenge have, undtagen naar han rejser i Kongens Bestilling. Sj. R. 12, 86 b.

— Til Christoffer Valckendorff. For nogen Tid siden bestemte Kongen, at St. Ibs Kirke i Roskilde skulde nedbrydes og Sognefolket søge til St. Jørgens Kirke udenfor Byen, og at Klokkerne i Kirken skulde nedtages, føres til Kiopnehafn og bruges til den ny tyske Kirke; da imidlertid kun den ene Klokke bruges der, medens den anden ligger ubrugt paa Slottet, og St. Ibs Kirke endnu holdes ved Magt, fordi Folkene i Kolstaden ikke godt kunne søge Kirke udenfor Byen, skal han lade Sognefolkene til St. Ibs Kirke faa den ene derfra tagne Klokke tilbage, saafremt den endnu findes paa Slottet. Sj. T. 14, 319 b[1]. K.

— Til Coruitz Viffert. Da Lauritz Hanssen i Munckeboe har tilbudt at afstaa sin jordegne Bondegaard smstds. til Kronen mod at faa Livsbrev paa den for samme Afgift som hidtil, faa Fritagelse for Ægt og Arbejde i nogen Tid og faa den nu paabudte Madskat eftergivet, hvilket Tilbud Kongen har modtaget, skal Coruitz Viffert straks tage Skøde paa Gaarden, indskrive den i

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV, 637 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II, 308.

Jordebogen. eftergive Madskatten. fritage ham for Ægt og Arbejde i et Aars Tid og lade ham beholde Gaarden, saalænge han lever. F. T. 1, 192 b.

27. Febr. (Koldinghus). Til Christoffer Valckendorff. Han skal sørge for, at den Brandjagt, han tidligere mundtlig har faaet Ordre til at lade lave til Kongen, bliver færdig med det allerførste og sendt til Nyborg. Han skal med det første sende nogle forstandige Folk op til Mardøe[1] i Norge for at lede efter den Sølvskat, som en Sørover siges at have nedgravet dér. Han maa antage den gamle Møntmester, der er kommen fra Dantzig, paa Prøve et Aars Tid og skal sørge for, at de Berggeseller, der nu ere i Skaane, med det første komme over til Sjælland til ham for at undersøge, om Bjærgværket ved Kroneborg kan faa nogen Fremgang eller ej. Sj. T. 14, 320. K. Orig.

— Til samme. I Kiøpnehafn gav Kongen ham Ordre om, hvilke Orlogsskibe der skulde udrustes til Foraaret, men har nu betænkt sig og vil kun have Dragen, Hanen, St. Morten, Strudsen, Danske Gallej og Franske Gallej til Østersøen, medens Fortunen, St. Oluf, Jægeren, Jomfruen og Krabaten, der efter den tidligere Bestemmelse ogsaa skulde med, skulle blive hjemme; Josva skal udrustes og lægges paa Strømmene ved Kastrup Knæ i Fortunens Sted og Gallejerne Abraham, David, Isak, Jakob og Norske Gallej sendes til Vardhus med de nødvendige Fetaljeskibe. Da Kongen har udskrevet Baadsmænd i Norge og desuden ladet antage en 6—700 Baadsmænd og Bøsseskytter udenlands og der nu ikke vil blive Brug for dem alle, skal han overveje, hvor mange der vil blive Brug for, aftakke de overflødige og sørge for, at de norske, hvis de endnu ikke ere fremkomne, blive hjemme. Da der er bevilget Kongen en stor Madskat i Aar og Lensmændene tidligere have klaget over, at de ikke kunne komme af med den, naar de fremsende den, hvorved Øllet forlækkes og Fetaljen fordærves, men at de alligevel maa staa til Regnskab derfor, skal han drage Omsorg for, at Madskatten straks bliver modtaget og anbragt godt. Sj. T. 14, 320 b. K.

— Hans Nielssen, Borger i Medelfardt, maa, saafremt han overlever sin Hustru, Hans Bangs Enke, der har Livsbrev paa

[1] Markø.

Kronens og Kirkens Korntiende af Asperup og Kaudtzlund Sogne, og beholder deres Gaard i Medelfardt, uden Stedsmaal faa Kronens Part af disse Tiender og for Stedsmaal Kirkens Part og beholde dem, saalænge han lever, for bedre at kunne skaffe Foder til Kongens Heste, naar denne kommer did, mod at svare Kronen og Kirken sædvanlig Afgift deraf. F. R. 1, 239 b.

27. Febr. (**Koldinghus**). Til Lauritz Brockenhus. Da Lauritz Strolle, der i Følge den af Axel Veffert foretagne Besigtelse ved et tidligere Mageskifte er bleven Kronen $4^1/_2$ Skp. $^1/_2$ Fjerdingkar Hartkorn skyldig, vil udlægge Fyldest derfor i 1 Gaard og 1 Bol i Vixstrup[1], dog saaledes, at der udlægges ham Fyldest i 1 Gaard i Neruthorp[2] for det, som Gaarden og Bolet i Vixstrup maatte være mere værd end $4^1/_2$ Skp. $^1/_2$ Fjerdingkar Hartkorn, skal Lauritz Brockenhus snarest foretage Besigtelsen og indsende den. F. T. 1. 199.

— Aabent Brev, at et Stykke Skov, kaldet Kneckeborig Lund, i Kortballe[3] Mark i Liusgaardtz Herred, som Hr. Rimbolt Pederssen, Kannik og Forstander for Almindeligt Hospital i Viborg, dels har arvet, dels købt, og hvoraf der plejer at svares 2 Grot Leding til Kronen, herefter med al Rente maa ligge til Viborg Hospital og bruges af Hr. Rimbolt Pederssen og hans Arvinger mod en aarlig Afgift af 1 Pd. Smør til Hospitalet. De skulle frede Skoven og svare Smørret i rette Tid. J. R. 3, 49 b.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Nykioping p. Mors at lade de Skatter og den Tynge med Hold og andet, som de have paalagt Præsterne at svare af nogle Gaarde i Byen, fuldstændig falde. Udt. i J. T. 2, 139 b.

28. Febr. (—). Gregers Nielssen i Indsløf, der er beskikket til Foged i Indsløf Fjerding og skal tilsige Bønderne, naar de skulle befordre Kongens Folk og Gods, hvilken Bestilling volder ham meget Besvær baade med Underhold af Folk og paa anden Maade, maa indtil videre aarlig oppebære 2 Pd. Korn af Kronens Korntiende af Veuflinge Sogn. F. R. 1, 240.

— Mageskifte mellem Aarhus Hospital og Kronen. J. R. 3, 50. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Forstanderen for Almindeligt Hospital i Viborg i Stedet for Afgiften af Kronens Korntiende af Selde

[1] Vejstrup, Gudme H. [2] Næraa Torp, S. Næraa Sogn, Aasum H. [3] Katballe.

Sogn, der var henlagt til Underhold i Hospitalet for 30 Skolepersoner i Viborg Skole, men som Kongen har givet Ofue Jul til Kieldgaard Brev [af 16. Marts 1579] paa i 10 Aar, i disse 10 Aar aarlig maa oppebære de 12 Tdr. Byg. som Afgiften af ovennævnte Tiende beløber sig til, af Hald Slot; Kornet skal leveres ham senest inden Fastelavn og skal nu udredes til ham for det forløbne Aar. Naar de 10 Aar ere forløbne, skal Tienden igen henlægges til de 30 Skolepersoners Underhold. J. R. 3, 53. Orig. i Provinsark. i Viborg.

28. Febr. (**Koldinghus**). Fru Hiilleuig Hardenbierg. Erick Rossenkrantzis Enke, maa selv lade den Landskyld og andet hente, som tilkommer hende af hendes Bønder paa Feroe, dog maa hendes Fuldmægtige ikke drive nogen Handel med Bønderne dér. N. R. 1, 295.

29. Febr. (—). Befaling til Lauge Beck at indsende en klar Jordebog over det under Roskildegaard lagte tiloversblevne Skoufclosters Gods, da Kongen vil give Herluf Skaufue, Landsdommer, det som Embedslen i Stedet for Godset i Vindsløf[1] By, som Christoffer Lindenov har faaet. Udt. i Sj. T. 14, 321 b. K.

— Gavebrev til Astrup, Rostrup og Arden Sognekald (Hr. Hans Pederssen Sognepræst) paa den sønderste Gaard i Stendstrup i Rostrup Sogn til Annekspræstegaard mod straks at opgive de 6 Tdr. Korn af Kronens Korntiende af Rostrup Sogn, som Embedet fik i Forlening som Erstatning for Herligheden af Præstegaarden i Rostrup Sogn og 1 Gaard i Arden Sogn, der tidligere har hørt til Præsteembedet, hvilke tilskodedes Hr. Jørgen Løcke. J. R. 3, 51 b. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Kongen, der for nogen Tid siden har tilskiftet Peder Rantzov 5 Gaarde i Skodborg, erklærer at ville være baade Peder Rantzovs og de paa Gaardene boende Bønders fulde Hjemmel til at bruge al den til Gaardene liggende Ejendom, enten den findes i Bestrup[2], Skodborg og Schustrup Marker eller andensteds, saa vidt Bønderne bevisligt have haft den i Værge, da Kronen tilskiftede Peder Rantzov Gaardene; Peder Rantzov har nemlig klaget over, at der nu gøres Bønderne Hinder paa noget af Ejendommen. J. R. 3, 52 b.

[1] Vensley, V. Flakkebjærg H. [2] Bastrup, Anst H.

1. Marts (**Koldinghus**). Befaling til Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn straks at betale de 3000 gl. Dlr., som de have lovet Kongen for at lade en Vandkunst paa 3 Spring. et paa Gammeltorv. et i Kiødmangergaden og et paa Amagertorv, indføre i Kiøpnehafn, da Vandkunsten nu er færdig. Sj. T. 14, 321 b[1]. K.

— Hr. Anders Nielssen, Sognepræst i Jelling, fritages indtil videre for de $1^1/_2$ Ørt. Byg, som efter Jelling Mølles Nedbrydelse formedelst den Skade, den gjorde paa Bøndernes Ejendom, og Bymændenes Overtagelse af Mølleskylden er paalignet Præstegaarden. J. R. 3, 54.

— Pouel Jesperssen, Smed ved Koldinghus, maa til Paaske faa det Hus, som Jørgen Ladegaardsfoged nu bor i, og beholde det kvit og frit, saalænge han er i Kongens daglige Tjeneste. Udt. i J. R. 3, 54 b.

2. Marts (–). Meddelelse til de Lensmænd[2], der tidligere have faaet Skrivelse angaaende Madskatten, om, at Kongen har eftergivet Halvparten deraf, da han nu ikke vil udruste saa mange Orlogsskibe som oprindelig bestemt. Sj. T. 14, 322. K.

— Hr. Jacob i Hodtzløf[3] maa herefter oppebære den til Underholdning af Høreren i Aarhus Skole henlagte Kronens Korntiende af Verløf[4], Gierning og Hodtzløf Sogne, som M. Lauritz Bertelssen, Superintendent i Aarhus Stift, paa Hørerens Vegne har forlenet ham med, mod aarlig inden Kyndelmisse at svare 7 Ørt. Rug, 7 Ørt. Byg og 4 Ørt. Havre af Verløf Tiende, 7 Ørt. Rug, 7 Ørt. Byg og 2 Ørt. Havre af Gierning Tiende og 5 Ørt. Rug, 5 Ørt. Byg og 2 Ørt. Havre af Hodtzløf Tiende til Superintendenten i Aarhus Stift eller hvor denne befaler. J. R. 3, 55.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager fra Borgerskabet i Ribe over, at Folk flytte ind i Byen uden Borgemestres og Raads Tilladelse, bosætte sig i Herremænds, Prælaters, Kannikers, Præsters og Bønders Gaarde og bruge borgerlig Næring, men alligevel ikke ville holde Tynge med Borgerne — forbyder Købstadsmænd, Bøsseskytter, Bønder og andre at bosætte sig i Ribe og bruge Købstadsnæring uden Borgemestres og Raads Vidende og Vilje og uden at aflægge Ed til disse og svare Skat og gøre Tynge efter deres Evne ligesom andre Borgere, medmindre de med kgl. Breve fritages der-

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 638. [2] De opregnes alle med deres Len.
[3] Hvorslev, Hovlbjærg H. [4] Vellev, samme H.

for. Overtrædelse heraf skulle Borgemestre og Raad have Fuldmagt til at straffe. J. R. 3, 56[1].

3. Marts (Koldinghus). Befaling til Fru Anne Hr. Verner Parsbergs, Fru Hildeborg Eiler Kraufsis og Fru Margrette Folmer Rosenkrantzis at møde hos Dronningen her paa Slottet Fredag for Palmesøndag [25. Marts] og rette sig efter at blive her, indtil Dronningen er bleven forløst. Sj. T. 14, 323 b. K.

— Forleningsbrev for Josua van Qualen paa hans Hustrus[2] Vegne paa 1 Gaard i Almstock, 1 Gaard i Plogslund, 1 Gaard i Nolund, 1 Gaard i Hensuig, 1 Gaard i Grenkrog og 1 Gaard i Elkier i Slaugs Herred, kvit og frit, i Stedet for 1 Gaard i Kier, 1 Gaard og 2 Bol i Sunderbye og Norgaard i Hing Herred, som han først havde faaet Forleningsbrev paa [29. Marts 1579], men ikke kan faa, da de ere mageskiftede bort til Peder Gyldenstiern, Marsk. J. R. 3, 57.

5. Marts (—). Kronens Bønder i Liung og Hafuerup, der ere Gaardsæder til Sore Kloster og kun have ringe Ager og Eng, fritages indtil videre for al Skat, da de fra Arilds Tid have været fri for almindelig Skat. Sj. R. 12, 87 b.

— Til M. Ifuer Bertilssen, Abbed i Sorøe Kloster. Kongen har eftergivet Kronens Bønder i Bierby[3] Landgilden for i Aar og den Madskat, de nu ere takserede for, da de have lidt stor Skade ved Ildebrand. K. Udt. i Sj. T. 14, 324 b.

— Befaling til Kronens Bønder under Korsøer Slot, der pleje at holde Slottets Gærder i Stand, om inden den Tid, Lensmanden Eiller Krausse bestemmer, at sætte Stengærder eller opkaste temmelige Markgrøfter, saa Kvæget ikke kan komme over dem, da de tidligere Gærder ikke kunne holdes ved Magt uden stor Skade for Skoven. Sj. T. 14, 324. K.

— Stadfæstelse af et Mageskifte mellem Caspar Marckdanner, Køgemester, og nogle under Nyeborg Slot hørende Bønder, hvorved han faar nogle Jorder, der ligge belejligt ved hans Gaard Søegaard, for nogle af sine Jorder; endvidere bevilger Kongen, at Caspar Marckdanner maa tilskifte sig et Stykke Jord, kaldet det store Skellerup Dige, nord for Søegaard paa Søenden og vest for Skellerup Marks Ende, af Hr. Peder Kotthe, Præst i Skellerup, for Vederlag af sit Gods. F. R. 1, 240 b.

[1] Tr.: Secher, Forordninger II, 156 f. [2] Magdalene Munk. [3] Munke-Bjærgby, Alsted H.

5. Marts (Koldinghus). Befaling til Manderup Parsberg paa Silckeborig at levere Hr. Niels Michelssen, Sognepræst i Gierne, 2 Pd. Korn, som Kongen har givet ham, da han har et ringe, forarmet Sogn. Orig.

6. Marts (—). Befaling til Christoffer Valchendorff straks at sætte Malmøe Slot og Lundegaard for en rimelig Afgift og tilskrive Kongen Besked derom, da Axel Viffert skal overtage disse Len allerede til Paaske, fordi han ved Forsamlingen i Ottense vil være forhindret i at gøre det til den sædvanlige Tid, 1. Maj. K. Udt. i Sj. T. 14. 325.

— Befaling til Biørn Kaas, hvem Kongen efter hans egen Begæring har fritaget for Forleningen med Malmøe og Lundegaard Len, om at overlevere disse Len til Axel Viffert til Paaske, da de begge ville være forhindrede til den sædvanlige Tid, 1. Maj, ved Forsamlingen i Ottense. K.

— Befaling til Axel Gyldenstiern, Landsdommer i Skaane, og Lauge Urne til Belthebierg at være til Stede, naar Biørn Kaas henimod Paaske overleverer Malmøe og Lundegaard Len til Axel Veffert, besigte Inventariet, Bygningerne og Skovene og give alt beskrevet fra sig. Sk. T. 1, 213.

— Mageskifte mellem Lauritz Straale og Kronen. F. R. 1, 241 b. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, hvorved den Sandemændene i Otthensegaardtz Len givne Fritagelse for Ægt og Arbejde tilbagekaldes og det bestemmes, at de herefter kun skulle være fri, naar de opkræves for at gøre Tov, da den almindelige Fritagelse har medført, at de andre Bønder blive stærkt besværede, uagtet en Del af dem ofte har endnu større Besvær med Nævningetov, medens Sandemændstov kun sjældent forefalde. F. R. 1, 243 b.

— Aabent Brev til Sandemændene i Ottensegaards Len, hvorved den dem tidligere bevilgede Fritagelse for Ægt og Arbejde ophæves, da de andre Bønder i Lenet have klaget over, at Tyngen derved kommer til at hvile tungere paa dem, skønt Sandemændene have de bedste Gaarde: herefter skulle Sandemændene kun være fri derfor, naar de stævnes til Landstinget og 14 Dage eller 3 Uger derefter. Coruitz Viffert skal tilbagebetale dem hvad de maatte have givet Kronen for Fritagelsen. F. T. 1, 194 b.

6. Marts (Koldinghus). Til Borgemestre og Raad i Kirteminde, Nyborg, Suenborg, Faaborg og Medelfar. Da der ved Forsamlingen i Otthense lige efter Paaske sikkert vil blive Mangel paa Senge, Tinfade, Tallerkener, Saltsirkener, Lysestager, Duge og Bænkedyner, skulle de fra hver By sende en paalidelig Karl til Coruitz Viffert paa Otthensegaard med 10 gode opredte Senge med alt Tilbehør, saa de sikkert ere dér 8 Dage efter Paaske, og ligesaa 2 af de fornemste Borgersker med alle de Tinfade, Tallerkener, Saltsirkener, Lysestager, Duge og Bænkedyner, som de kunne skaffe eller Coruitz Viffert giver dem Ordre til at sende, saa de sikkert ere dér Mandag efter Sønd. Jubilati [25. April] for at hjælpe til med at dække Bordene og varte op, saalænge de fremmede blive. F. T. 1. 195 b. Orig. (til Kerteminde) i Provinsark. i Odense.

— Lignende Befaling til Nestuid om Duge, Tinfade, Tintallerkener og Lysestager. Udt. i F. T. 1, 196.

7. Marts (—). Befaling til Borgerne i Assens at holde Villum Bang for deres Borgemester, da Kongen nu har beskikket ham dertil og han har aflagt Ed til Coruitz Viffert, Embedsmand paa Otthensegaard. F. T. 1. 196.

— Lignende Befaling med Hensyn til Morthen Laale, der ogsaa er beskikket til Borgemester i Assens. Udt. i F. T. 1. 196 b.

9. Marts (Sellerupgaard). Til Christoffer Valckendorff. Da Kongen siden sin sidste Skrivelse [af 1. Nov. 1579] til ham angaaende Restancen i Anderskov Klosters Regnskab har bragt i Erfaring, at det Mel og Malt, som er bagt, brygget eller brugt til Kongens Hunde, er udmaalt med strøgen Skæppe, og da Christoffer Valckendorff endnu ikke har sendt nogen endelig Forklaring om Sagen, sendes denne Brevviser Christen Nielssen til ham for at give nærmere Besked. Han skal derfor nøje overveje Sagen, sende skriftlig Besked og sørge for, at Restancen imidlertid bliver indeholdt, hvis det ikke allerede er sket, hvad Kongen dog mener. K.

— Las Jenssen og Jep Bred i Enslef, der kun have ringe Engbjærgning til deres Gaarde og derfor have fæstet Nederbro Eng af Lensmanden paa Drotningborg, maa beholde nævnte Eng, saalænge de svare den aarlige Afgift, 9 Mk. danske eller 9 Ort. til Kronen. J. R. 3, 58 b.

11. Marts (Nygaard). Matz Morthenssen, Foged i Vilstrup,

maa være fri for Landgilde, Ægt, Arbejde og anden Tynge af sin Gaard i Vilstrup, saalænge han forholder sig ærlig og oprigtig. Udt. i J. R. 3, 58 b.

12. Marts (Koldinghus). Til Erick Hardenberg. Da han i Anledning af Skrivelsen om at sælge Kongen 300 Tdr. Havre og sende dem til Assens henimod de holstenske Herrers Ankomst har meddelt, at han ikke selv kan skaffe mere end 100 Tdr., befales det ham at købe de resterende 200 Tdr. og sende dem til Assens til ovennævnte Tid; Kongen vil siden betale ham hvad de koste. F. T. 1, 197 b.

— Forleningsbrev for Hr. Morten Buck, Sognepræst i Skiibet, paa Afgiften af Kronens Korntiende af Molte[1] Sogn, kvit og frit, da Sognepræsten i Molte, der tidligere har faaet Forleningsbrev derpaa, i Forvejen var forsørget godt. Orig. i Provinsark. i Viborg. Udt. i J. R. 3, 59.

— Søfren Raael, Skovvogter i Vindinge Skov, maa være fri for at svare Landgilde af det Bol i Vindinge, han bor i, saalænge han bruges i nævnte Bestilling. Udt. i J. R. 3, 59.

— Til Jorgen Skram. Da Præstetjenerne i Gierløf Herred have berettet, at de maa svare 12 Skpr. for hver Ørtug Korn, naar de levere Præsterne Korn, medens Kronens Bønder i Herredet efter en for nogen Tid siden truffen Bestemmelse kun svare 10 Skpr. for hver Ørtug, skal han, hvis det er ham vitterligt, at Kongen har truffet denne Bestemmelse, befale Provsten at give Præsterne Ordre til heller ikke at tage mere end 10 Skpr. for hver Ørtug af deres Bønder. J. T. 2, 139 b.

13. Marts (—). Aabent Brev, hvorved Kongen, der har forlenet Jomfru Birgitthe Rosenkrantz Eillersdatter med Nebbe Gaard og Gods paa Livstid, forbyder alle at hugge i Nebbe Enemærkeskove, da hun i Følge Forleningsbrevet selv skal raade for Skovene og paase, at de ikke forhugges. Hun skal selv anvise de Bønder, der have Brug i Enemærket, og de andre Tjenere, hun har i Forsvar, hvad de behøve, og hun maa selv have fri Gærdsel i Kronens andre Skove i Herredet, dog skal hun henvende sig til Lensmanden paa Koldinghus derom. J. R. 3, 59 b.

14. Marts (—). Forleningsbrev for M. Hans Olufssen paa Afgiften af Kronens Korntiende af Udby Sogn i

[1] Malt, Malt H.

Sjælland til Hjælp til hans Studier udenlands. Udt. i Sj. R. 12, 87 b.

14. Marts (**Koldinghus**). Til Christoffer Valckendorff. Fru Ide Munck, Hr. Oluf Nielssens Enke, skal have 2 Gaarde i Aashøfue og 4 Gaarde i Tierebye i Værge af Ringsted Klosters Gods, hvilke hendes Husbonde har faaet i Pant af tidligere Abbeder og hun selv siden har erhvervet Livsbrev paa; paa Kongens Befaling har hun fremlagt sine Breve paa Godset, og deraf ses, at dette først er pantet og siden forskrevet hende paa Livstid; da hun nu er villig til at modtage Pantesummen mod Tilbagelevering af sit Genbrev, der findes i Klosteret, skal Christoffer Valckendorff straks indløse Gaardene, lade Pantebrevene stinge og befale Abbeden at lægge Gaardene ind under Klosteret og tilbagelevere hende hendes Reversal. Sj. T. 14, 325.

— Befaling til Coruitz Viffert paa Otthensøgaard at levere Frantz Bager i Otthensø 2 Pd. Rug. som Kongen har givet ham for hans Fattigdoms Skyld. Orig.

— Hr. Knud Mogenssen, Sognepræst til Skanderup, der for nogen Tid siden har fæstet Kirkens Korntiende af Skanderup Sogn paa Livstid, men siden har klaget over, at Afgiften af Tienden er sat for højt, maa herefter nøjes med at svare den Afgift, 20 Ort. Rug og 14 Ort. Byg, som Erick Løcke paa Riberhus nu har sat Tienden til. J. R. 3, 60.

— Til Hendrick Belov. De Bønder i Koldinghus Len. som Kongen har tilskiftet sig af Hans Axelsen, og som i Jordebogen staa indskrevne for at skulle holde Staldøksne, maa i Stedet nøjes med at holde Fodernød, hvilket han skal lade indføre i Jordebogen. J. T. 2, 140.

15. Marts (—). Forleningsbrev for Caspar Marckdanner, Køgemester, paa Vingodset i Fyen efter Dr. Cornelius Hamsfordt, uden Afgift. F. R. 1, 244.

— Befaling til alle Kronens Bønder i Fyen at adlyde Peder Gyldenstiern, Marsk, og Coruitz Viffert paa Otthensegaard, der skulle blive liggende i Otthense og tilsige Bønderne om, hvad der behøves til den i Otthense berammede Herredag, og at føre Fetalje, Hø og Strøelse did, saa Borgerne kunne faa saadant til Købs. F. T. 1, 196 b.

— Hans Lange til Bregning, der har fæstet Kronens Korntiende af Bregning og Ome Sogne, maa give Penge i Ste-

det for Afgiften, 1 gl. Dlr. for hver Td. Rug eller Byg og ½ Dlr. for hver Td. Havre, at betale til Stiftslensmanden i Ribe Stift inden Fastelavn. Udt. i J. R. 3, 60 b.

15. Marts (Koldinghus). Lignende Brev for Chrestoffer Munck med Hensyn til Afgiften af Kronens Korntiende af Therborig[1] Sogn. Udt. i J. R. 3, 61.

— Til Hendrick Belov. Da Kongen har bevilget, at Bønderne i Koldinghus Len maa give Penge i Stedet for den Madskat, som de skulle svare, men endnu restere med, nemlig 3 Dlr. for hver Fjerd. Smør, 2 Dlr. for hver halv Oksekrop, ½ Dlr. for hver Side Flæsk, 1 Mk. for hver Faarekrop, 8 Sk. for hver Gaasekrop, 2½ Mk. for hver Td. Brød, 3½ Mk. for hver Td. Øl og 1 Mk. for hver Skp. Gryn, skal han forkynde dette for Bønderne, oppebære Penge af dem, der helst ville svare disse, og holde dem i Forraad til at betale det med, som vil behøves til den Forsamling, der formodes at skulle holdes her paa Slottet. J. T. 2, 140 b.

— Til samme. Niels Hansen i Bieret har berettet, at han for nogen Tid siden har fæstet den Kirkejord i Bieret Mark, som Kongen senere har bevilget maatte skiftes mellem alle Bieret Bymænd, mod at de deraf svarede Kirken 1 Ørt. Korn aarlig, og at han har givet Stedsmaal deraf og anvendt stor Bekostning paa den; Kongen husker nu ikke rettere end, at Brevet til Hendrick Belov om Markens Fordeling mellem Bymændene indeholder den Bestemmelse, at Bønderne i Bieret skulle tilbagebetale Niels Hansen hans udgivne Stedsmaal; hvis det er rigtigt, skal han sørge for, at det sker, dog undtages det Sagefald, som Niels Hansen ellers har udgivet til Lauritz Skram; hvis derimod Brevet ikke indeholder noget derom, skal han selv paa Kongens Vegne tilbagebetale Stedsmaalet. J. T. 2, 140 b.

— Tilladelse for Hr. Guldbrand Thorlacksen, Superintendent i Hole Stift, der i Henhold til den kgl. Bevilling [af 18. April 1579] har tilhandlet sig en Skibspart, da han ikke ene kan holde et Skib, til i Forening med de andre Parthavere i Skibet at besejle Skagefjord, gøre Domkirken og Bønderne i Skage Herred Tilførsel med Bygningstømmer, Fetalje, Salt, Klæde og andet og tilforhandle sig Varer derfor; derimod maa han ikke handle med Bønderne i Øfjord. Han skal skaffe uforfalskede Varer,

[1] Tjæreborg, Skads H.

sælge dem til en rimelig Pris, bruge ret Maal og Vægt og svare Kronen sædvanlig Told og Rettighed. N. R. 1, 295[1].

16. Marts (Koldinghus). Mageskifte mellem Anders Blick til Haugaard og Kronen. J. R. 3, 61 b. (Se Kronens Skøder.)

19. Marts (—). Befaling til Christoffer Valckendorff at sende saa meget Krudt, Lod og Skyts, som han selv finder for godt, til Pouel Huidtfeld i Halmstad, om noget uformodet skulde komme paa. Udt. i Sj. T. 14, 325 b.

— Befaling til nedennævnte Lensmænd og andre at indsende Restancer: Niels Joenssen paa Hald skal befale Hans Skriver i Testrup straks at betale de Penge, han er Kongen skyldig, og derefter begive sig til Rentemesteren for at gøre sit Regnskab klart, da Niels Joenssen ellers skal tiltale ham med Retten; hoslagt følger en Fortegnelse over det, Hans Skriver skylder, nemlig $14^1/_2$ Læst $1^1/_2$ Pd. $4^1/_2$ Skp. Rug, $35^1/_2$ Læst 5 Pd. $1^1/_2$ Skp. Byg, 18 Læster 2 Tdr. Havre, 4 Dlr. og $483^1/_2$ Mk. 1 Sk.; Hans Skriver skal sende hvad han skylder af Viiborg Stifts Regnskab til Hans Meckelborg i Kolding; Matz Kock i Ribe skal sende hvad han skylder Kongen af Riber Stifts Indkomst til Hans Meckelborg i Kolding og selv straks begive sig til Rentemesteren i Kiøpnehafn for at gøre sit Regnskab klart; Erick Løcke skal alvorligt paalægge Matz Kock at rette sig herefter og selv sende sin Restance af sidste Aars Regnskab til Kolding samt til 1. Maj sende saa mange Penge som muligt af sin Afgift af Riberhus Len og Riber Stift til 1. Maj til Othense; Hendrick Norbye skal sende sin Restance af Nykiobing Len til 1. Maj 1577 til Kolding; Morten Venstermand ligesaa sin Restance af Rafnsborg Len til 1. Maj 1578; Niels Joenssen skal sende sin Restance af Viborg Stifts Indkomst og af sit sidste Regnskab [af Hald] til Kolding og til 1. Maj sende saa mange Penge som muligt til Othense af Slotttets og Stiftets Indkomst til 1. Maj; Peder Gyldenstierne skal sende sin Restance af den sidste Afgift af Vestervig Kloster og Bahus Len til Kolding og til 1. Maj sende saa mange Penge som muligt af Afgiften af Vestervig Kloster til 1. Maj til Othense; Claus Skiel skal sende sin Restance af Findmarken og Senien Len til Kolding; Knud Grubbe ligesaa sin Restance af Halsted Kloster; Villum Bang, Tolder i Assens, ligesaa sin Restance; Hendrick Gyldenstierne ligesaa sin Restance af Han Herred, Hals

[1] Tr.: Ketilson, Forordn. til Island II 98 f.

Birk. det tiloversblevne Viskild Klosters Gods og Vilsted By; endvidere skal han sende sin Slotsskriver paa Bahus til Kiøpnehafn med Regnskabet af Bahus Len og det, han bliver skyldig af Lenets Indkomst, saa han er der inden 1 Maaned efter 1. Maj; Eggert Ulfeld skal ufortøvet indbetale sin Restance af Roskildgaard til Rentemesteren; Biørn Kaas skal straks tiltale Lauritz Skriver, Toldskriver i Malmøe, for hans Restance til Kronen; Hans Skoufgaard skal indkræve Bendt Vindts Tilgodehavende; Erick Rudtz Arvinger skulle straks sende deres Skriver til Kiøpnehafn for at betale hvad de skylde Kronen; Søfren Hofmand og Niels Skriver skulle straks hver sende $^1/_3$ af de $6637^1/_2$ Dlr. $^1/_2$ Ort, som endnu restere hos dem og Mikel Bagers Arvinger i Othense, til Kolding, medmindre de med Kvittanser kunne bevise, at noget er betalt siden Regnskabets Opgørelse; Jorgen Skram skal befale dem at rette sig herefter og i modsat Fald tiltale dem; Carsten Rickerssen skal sende de $517^1/_2$ Dlr., han skylder Kongen for Havre, til Kolding; Erick Løcke skal tiltale Tomis Jørgenssen for hans Regnskab og for de $175^1/_2$ Dlr. 1 Ort, som han resterer med af sit Regnskab af Vordingborg Len til 1. Maj 1576, straks sende Pengene til Kolding og tage Borgen af ham paa, at han straks vil rejse til Rentemesteren og gøre sit Regnskab klart; Holger Brahes Arvinger skulle straks betale hans Afgift, 300 Dlr., af Villandts Herred, der skulde have været betalt sammen med den uvisse Rente til 1. Maj 1576. Sj. T. 14, 325 b. K.

19. Marts (Koldinghus). Befaling til Niels Jonsen, der ofte har faaet Ordre til at begive sig til Rentemester Christoffer Valkendorf for at gøre sit Regnskab for Viiborg Stifts Indkomst klart og betale hvad han bliver skyldig og gentagne Gange har faaet Henstand dermed, om nu straks at sende de Penge, han bliver skyldig, til Renteskriver Hans Meckelnborg i Kolding og selv begive sig til Kiøbenhafn med Regnskabet for at gøre det klart hos Rentemesteren, saafremt han ikke vil tiltales. J. T. 2, 141.

— Forleningsbrev for Hr. Hans Lauritzøn, Sognepræst i Tresløf i Nørrehalland, der har klaget over at være brøstholden paa Underhold efter Gammelbys Ødelæggelse, paa Afgiften af Krontienden af Fieraas Sogn. Afskrift[1] i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 4to. 1128.

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 309.

19. Marts (Koldinghus). Forleningsbrev for Hr. Hans Pouelssen, Sognepræst i Eritzøe, paa Kronens Korntiende af Eritzøe Sogn, der hidtil har været brugt til Hønborg. kvit og frit. Udt. i J. R. 3, 65 b.

— Mats Nielssen i Bierbye maa indtil videre give Penge i Stedet for Afgiften af Kronens Korntiende af Bierbye Sogn, 1 gl. Dlr. for hver smal Td. Rug eller Byg og $^1/_2$ Dlr. for hver smal Td. Havre. at betale til Stiftslensmanden i Vendelbo Stift. Udt. i J. R. 3, 66.

— Til Erick Løcke. Han skal lade Bønderne i Vester Herred være utiltalte baade for Hovedsag og Faldsmaal, fordi de ikke have høstet, da han tilsagde dem; men de skulle saa herefter aarlig hjælpe til med at høste Engene lige med Bønderne i Skadtz og Giøring Herreder. Udt. i J. T. 2, 141.

20. Marts (—). Aabent Brev, at menige Selvejerbønder i Vester Lisbierg Herred under Aarhusgaard, der have berettet, at det i Bispernes Tid er paalagt hver af dem at svare 20 Sk. Vedpenge i Stedet for Vedægt, og at disse Vedpenge i Peder Ebbessens Tid som Lensmand paa Aarhusgaard ere forandrede til 20 Skpr. Malt, uagtet de maa gøre samme Vedægt som andre, der ikke svare Maltskyld, herefter maa være fri for denne Maltskyld mod at svare Vedpenge ligesom tidligere og gøre Vedægt lige med andre Bønder under Aarhusgaard. J. R. 3, 66.

— Peder Jørgenssen, Borgemester i Bogense. maa i Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Søndersoe Sogn i Fyen. Udt. i F. R. 1, 244 b.

21. Marts (—). Befaling til Chrestopher Valckendorph at forhandle med Inguord Glad, Slotsfoged paa Kiøbnehafns Slot, om at overtage Heroldembedet, da dette endnu staar ubesat efter Johan Baptistis Afgang og der nødvendigvis maa være en Herold ved Lensmodtagelsen i Ottense. Orig.[1].

— Befaling til Erich Løcke at udlægge Hospitalet i Riibe Fyldest af Riiberhus Slots Gods for 1 Gaard i Omme, som Kongen har udlagt til Claus Skiel, og indsende Besked derom til Kancelliet. Da Hospitalsforstanderen i Riibe har berettet, at Kongens Fader har tillagt Hospitalet 3 Læster Korn og 50 Lam aarlig af Stiftets Indkomst [12. Okt. 1543] og Kongen selv desuden 50 Lam

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 51 f.

aarlig af Stiftets Indkomst [10. Sept. 1560], men at denne Rente ikke leveres Hospitalet i rette Tid, hvorfor han har begæret, at Hospitalet i Stedet maa faa tillagt nogle bestemte Tiender, skal han med det første udlægge Hospitalet 3 Læster Korn og 100 Lam aarlig af Kronens Tiender, som ikke allerede ere lovede bort, og indsende Besked derom til Kancelliet. J. T. 2, 141 b.

22. Marts (Koldinghus). Berent Brenger[1], Borger i Rostock, maa sisefrit indføre 100 Læster Rostocksøl, heri beregnet 5 Læster Rostocks Kovent, i Kierteminde til den til 1. Maj berammede Herredag i Otthense: hvis han ikke mener at kunne afsætte saa meget dér, maa han føre noget mindre did og føre Resten til Kolding til den Forsamling, som med Guds Hjælp skal holdes dér i Aar, men han maa kun indføre Øllet sisefrit til de to Tider. Sj. R. 12, 87 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Olborg Bys Mølle, der tilhører Slottet og hidtil har svaret 12 Læster Korn, nu har faaet Landgilden nedsat med 2 Læster Malt og 1 Læst Mel, fordi den tidligere var for høj, har Kongen bevilget, at Mølleren, der resterer med nogen Landgilde fra Jens Kaas's Tid, maa faa afkortet 3 Læster Korn i hvert Aars Landgilde, han resterer med, hvilket Christoffer Valckendorff derfor skal godtgøre Jens Kaas's Enke i hendes Regnskab. Sj. T. 14, 328 b. K.

— Til Erick Hardenberg og Lauritz Brockenhus. Da Knud Bille til Flindtholm efter den af dem foretagne Besigtelse bliver Kronen noget skyldig ved det paatænkte Mageskifte og vil udlægge Fyldest derfor i 1 Gaard i Oggerup[2] i Roskillegaards Len, skulle de straks uden Besigtelse indføre denne Gaards Landgilde i Besigtelsen og sende Kongen denne. F. T. 1, 198.

— Forleningsbrev for Peder Gyldenstiern, Marsk, paa Velgaard[3] i Assing Sogn, 3 Gaarde i Porup[4], og 5 Gaarde i Felling By og Sogn i Hammerum Herred, uden Afgift. J. R. 3, 67.

— Aabent Brev, at Visborg og Skiellom Sogne herefter altid skulle være Annekser, da Visborg Sogn er saare ringe, ingen Præstegaard har og tidligere har været Anneks til andre Sogne og én Præst godt kan gøre Tjeneste i dem begge. J. R. 3, 67[5]. Orig. i Provinsark. i Viborg.

---

[1] ɔ: Prenger. [2] Aagerup, Merløse H. [3] Vejlgaard. [4] Paarup. [5] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 309 f.

22. Marts (Koldinghus). Aabent Brev, at Solbierg og Belom Sogne herefter altid ligeledes skulle være Annekser. J. R. 3, 68[1]. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Jørgen Munckis Børn og Arvinger maa indtil videre give Penge i Stedet for Kornafgiften af de Kronens Korntiender i Riber Stift, som de have fæstet, 1 gl. Dlr. for hver smal Td. Korn og $^1/_2$ gl. Dlr. for hver Td. Havre. Udt. i J. R. 3, 68 b.

— Pouel Anderssen, der for nogen Tid siden er kaldet til Skolen i Vedle, maa nu, da den gamle Skolemester Niels Bredal er død, nyde al den Rente, hans Formand har haft, og som Borgemester og Raad ere blevne enige med ham om, saalænge han er Skolemester. J. R. 3, 69.

— Ifuer Nielssen i Vesterbye, der er sat til at føre Tilsyn med nogle Kronens Skove og Fiskesteder i Koldinghus Len, maa indtil videre være fri for at svare den Foderokse, han staar indskreven i Jordebogen for. Udt. i J. R. 3, 69.

— Mageskifte mellem Fru Kirstine Ulfeld, Morthen Suendssens Enke, og Kronen. J. R. 3, 69 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Jørgen Skram. Da Jens Espersen i Anledning af Ordren [af 31. Dec. 1579] til Niels Jonsen paa Hald nu har berettet, at der ingen Gaard er ledig i Hald Len, og at Lensmanden ikke vil udvise nogen Bonde af Gaarden, medmindre den er forbrudt, har Kongen tilladt ham at beholde Bisballegaard. Da Jørgen Skram kender den jordegne Gaard, som Jens Hansen har afhændet til Kronen [12. April 1575], skal han i sit Len [Dronningborg] hjælpe denne til at faa en lige saa god Gaard som Gaarden i Ulstrup eller sørge for, at en saadan bliver rømmet til ham, tilbagebetale den Bonde, der maa drage ud, hans udgivne Stedsmaal, indskrive det i Regnskabet og sende Besked til Kancelliet; siden vil Kongen give Jens Hansen Brev paa den Frihed, hvormed han skal have Gaarden. J. T. 2, 142.

— Befaling til Niels Jonsen at lade Jens Espersen blive boende paa Bisballegaard, igen skaffe de Breve til Stede, som Kongen tidligere [26. Nov. 1579] har givet Jens Hansen paa denne Gaard, og henvise Jens Hansen til Jørgen Skram med hoslagte Brev (se ovfr.). Udt. i J. T. 2, 142 b.

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 310.

22. Marts (Koldinghus). Til Biørn Andersen. Kongen har eftergivet Thomas Pedersen i Norbye Halvdelen af de 12 Ørt. Byg, som han resterer med af sin Afgift af Kronens Korntiende af Norbye Sogn, da han har berettet, at han har lidt stor Skade ved Ildebrand og sidder for stort Gæsteri til Kongens Folk. J. T. 2, 143.

— Befaling til Claus Glambeck paa Skanderborg at betale de 16 Tdr. Rostocksøl, som Clemid Søfrenssen, Borgemester i Vedle, har udtaget i Vedle og sendt til Kongens Kælder paa Skanderborg Slot under Kongens sidste Ophold der. Orig.

23. Marts (—). Forleningsbrev for Herluf Schafue, Landsdommer i Sjælland, paa 1 Gaard i Thierreby, 1 Gaard i Simendrup, Tuingstrup Mølle, 7 Gaarde i Testrup, 2 øde Jorder. den ene paa Førsløf Mark, 7 Gaarde og 1 øde Jord i Louetoft[1], 1 Gaard i Førsløf og 5 Gaarde og 1 Mølle i Fredderssløf i Ringsted Herred. 2 Gaarde i Giesting[2] i Alsted Herred, 1 Jord paa Erderup Mark, 1 Gaard i Frølund og 1 Gaard i Hølby[3] i Slaulelse Herred, 1 Gaard i Strøby i Stefuens Herred, 1 Gaard i Hyulbeck og 1 Gaard i Fensmarck i Tybergs Herred, 4 Gaarde og 1 Gadehus i Blangsløf i Hammers Herred, 2 Gaarde i Nørre Hyllinge og 1 Gaard i Kindelløsse[4] i Valdburgs Herred, uden Afgift. Sj. R. 12, 88.

— Til Lauge Beck paa Roskildegaard. Kongen har eftergivet Hans Lauritzen i Thiereby hans Landgilde for 1579 til at købe hans Madskat for og bevilget, at Eyller Vildtskyttes Kreditorer maa faa deres Betaling af dennes efterladte Gods. Orig.

— Til Coruitz Viffert. Under Forsamlingen i Otthense vil Kongen selv have det samme Kammer paa Otthensegaard, som han plejer at have; Kamrene til Kurfyrsten, Kurfyrstinden og deres Søn skulle indrettes, hvor Dronningen plejer at have sine Værelser, og han skal sørge for, at Fruerne drage og indrette disse Kamre paa det bedste; med Hensyn til disse Fruer befales det ham at indlægge Vin og anden Drik i sin egen Kælder og deraf lade dem faa hvad de begære. Da han har meddelt, at det vil blive nødvendigt at lave en ny Port og Bro, hvor man kører ind i Gaarden.

[1] Lovetofte. [2] Gyrstinge. [3] Hulby. [4] Kyndeløse.

og et Stegers til at koge i til Forsamlingen, skal han lade Porten og Broen lave og af Tømmeret fra de nedbrudte Huse i Jørgen Marsuins Gaard opsætte et Hus i Ladegaarden, der kan bruges til Stegers; hvad nyt Tømmer der maatte behøves hertil og til Porten og Broen, skal han faa hos Oluf Bagger. De begærede Breve til Lensmændene i Fyen sendes ham. F. T. 1, 199 b.

23. Marts (Koldinghus). Befaling til Lauritz Brockenhus, Absolon Gye, Erick Hardenberg, Axel Brade og Hans Jehanssen at adlyde de af Peder Gyllenstiern, Marsk, og Coruitz Viffert givne Ordrer og tilholde deres Bønder at gøre Ægt til Otthensegaard, da Kronens Bønder i dette Len alene ikke kunne overkomme denne. F. T. 1, 199.

— Befaling til alle Kloster-, Provste-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Fyen at gøre Ægt til Otthensegaard, saa ofte Peder Gyllenstiern, Marsk, og Coruitz Viffert tilsige dem, da Kronens Bønder i Otthensegaards Len alene ikke kunne overkomme al den Ægt og Arbejde, som vil blive nødvendig til Forsamlingen i Otthense. F. T. 1, 198 b.

— Livsbrev for Peder Pouelssen, der har tilskødet Kronen en jordegen Bondegaard i Thorsted ved Biugholm, og hans tilkommende Hustru Diana Holgiersdatter paa 1 Gaard i Ellinge, som han nu selv har i Værge, det øde Møllested, Thingsted Mølle, og Kronens Rettighed i et øde Bøndereje smstds., fri for Landgilde, Ægt, Arbejde og anden Tynge; det forbydes dem at genopbygge Møllen. J. R. 3, 81 b [1].

— Til Biørn Andersen og Claus Glambeck. Da Alborghus ikke kan undvære det Gods, som Chresten Prip har begæret til Mageskifte for sit Gods i Skanderborg Len, men Kongen i Stedet vil give ham Gods i Morse eller Tye, skulle de med det første begive sig til de Steder i Morse eller Tye, som han anviser dem, udlægge ham Fyldest for hans Gods og indsende klare Registre derpaa. J. T. 2, 143.

— Til Claus Skiel. Da han endnu resterer med en stor Sum Penge af sin Afgift af Vardhus og Seinen Len, har Rentemesteren, som billigt var, forbudt hans Skriver, der har været i Kiøbenhafn i den Hensigt at rejse op til Norlande, at rejse,

[1] J. R. 3, 93 b findes Peder Povlsens Skødebrev, dat. 25. Marts, til Kronen paa Gaarden i Torsted.

før alt var gjort klart paa Rentekammeret, for at det ikke siden skulde hedde sig, at Claus Skiel ikke kunde gøre Rede for noget, da hans Skriver ikke var til Stede. Det befales ham derfor paany straks at betale Restancen, da Kongen ikke kan vente længere. J. T. 2, 143 b.

24. Marts (Koldinghus). Til Christoffer Valckendorff. Da Anthonius Rantzov nu er gaaet ind paa at modtage de Penge, nogle Tusinde Dlr., som Kronen for nogle Aar siden vilde tilbagebetale ham paa Omslaget i Kiil, men som han da nægtede at modtage, skal Christoffer Valckendorff sørge for, at han faar Pengene, men kun Hovedstolen. — Postscriptum: Da han for kort Tid siden har meldt, at Rygtet gaar, at Kongen af Sverrig i Aar vil udruste en 24 Orlogsskibe for at gøre et Anslag paa Narfuen, mener Kongen, at det ikke kan skade, at han bliver lige saa stærk i Søen som Kongen af Sverrig, skønt han ikke har noget fjendtligt i Sinde mod denne, og befaler derfor Christoffer Valckendorff endnu at udruste Krabaten og saa mange Skibe, han kan bemande og udfetalje og kan tænke Kongen kan bestaa med. Han skal straks meddele, hvor mange Skibe der kunne løbe ud, og hvilke Folk og Kaptejner der komme derpaa. Sj. T. 14, 328 b.

— Befaling til samme at betale M. Anders Mariager 100 gl. Dlr., som Kongen har foræret ham for en Bog, han har dediceret til Kongen. K. Udt. i Sj. T. 14, 329.

— Livsbrev for Margretthe, Dr. Hieronimus Tenners Enke, paa Kronens Korntiende af Munckebo Sogn i Fyen, uden Afgift. F. R. 1, 244 b.

— Forleningsbrev for Hospitalet i Varde, der har saa ringe Underholdning, at de fattige ikke kunne underholdes deraf, paa Gaarden Lending[1] med en lille Mølle, 1 Gaard og 1 jordegen Bondegaard i Giellerup, Gaarden Ørten[2] og Afgiften af Kronens Korntiende af Thiistrup, Tostrup[3] og Hodde Sogne i Øster Herred. J. R. 3, 82 b[4]. Orig. i Provinsark. i Viborg.[5]

— Las Morthenssen i Jelling, Herredsfoged i Thørild Herred, fritages formedelst sit Besvær med at sidde Herredsting, med Gæsteri og andet indtil videre for Halvparten af den Afgift, 8 Ort. Korn, som han aarlig skal svare af Kronens Korn-

[1] Linding, Ø. Horne H. [2] Orten, V. Horne H. [3] Torstrup. [4] I Kronens Skøder er dette Brev urigtig anført som et Gavebrev. [5] Tr.: Hofman, Fundationer XI. 624 ff.

tiende af Lindeballe Sogn i Thørild Herred, som han har fæstet. J. R. 3, 88 b.

24. Marts (Koldinghus). Mageskifte mellem Fru Magdalenne Banner, Ifuer Krabbis Enke, og Kronen. J. R. 3. 89. (Se Kronens Skøder.)

— Kronens Bønder i Nabe i Medelsom Herred, der ved en Sandemændsgang mellem Horsdal og Nabe have mistet en Del af deres Ejendom og desuden et Stykke Skov, kaldet Tredholt, maa herefter have fri Forte og Fællig over al Vinckel Mark, da det ikke vil kunne skade Bønderne i Vinckel synderligt, og fri Ildebrændsel til Nødtørft i Vinckel Skov. J. R. 3, 92.

— Mageskifte mellem Knud Mogenssen og Kronen. J. R. 3. 83 b. (Se Kronens Skøder.)

— Gavebrev til Knud Mogenssen paa alt det Bo, Boskab, Fæ, Kvæg og andet, som Hendrich Gyldenstiern har efterladt Kronen paa Kiellerupgaard. Udt. i J. R 3, 88.

25. Marts (—). Forleningsbrev for samme paa 3 Gaarde i Randrup og Dyrbygaard i Nørrejylland; han skal aarlig til Paaske for det Korn og Smør, Bønderne give i Landgilde, svare Lensmanden paa Dronningborg 1 gl. Dlr. for hver smal Td. Rug eller Byg, $^1/_2$ Dlr. for hver smal Td. Havre og 3 gl. Dlr. for hver Fjerd. Smør. J. R. 3, 93.

— Forleningsbrev for Hendrick von Ølssen, kgl. Skovrider i Serckeløsse[1], paa 1 Gaard smstds., uden Afgift, i Stedet for det Hø og Strøelse, han hidtil har oppebaaret. Sj. R. 12, 89.

— Befaling til Lauge Beck at lade Oldinge omsætte Landgilden af Kronens Bønders Gaarde i Tostrup, da Bønderne have klaget over, at den er for høj, og indskrive den omsatte Landgilde i Jordebogen. Sj. T. 14, 329 b.

— Til Claus Glambeck og Hendrick Belov. Da Erick Lange har bevilget Kronen 1 Gaard i Binneballe i Ranbøl Sogn og 1 Gaard i Spierup[2] i Echtved Sogn i Jerløf Herred til Mageskifte for Kronens Rettighed i følgende jordegne Bøndergaarde: 1 i Lineballe By og Sogn og 2 i Aast i Thørild Herred samt 1 i Anckelboe i Grindsted Sogn i Slaugels Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2. 144.

[1] Særløse, Voldborg H. [2] Spjarup.

27. Marts (Odensegaard). Følgebrev fra 1. Maj af for Oluf Bilde, Hofsinde, til Bønderne i Tureby Len. Udt. i Sj. R. 12. 89.

— Forleningsbrev for Villum Bang, Borgemester i Assens, paa Afgiften af Kronens Korntiende af Kierte Sogn i Bog Herred, kvit og frit. Udt. i F. R. 1, 245.

— Aabent Brev, hvorved Kongen lover at betale Johan Marie de 2700 Dlr., som han efter dennes Regnskab bliver ham skyldig — 1700 Dlr. for en med Perlestikkeri besat Løvehud, 500 gl. Dlr., som han efter Kongens Befaling har betalt som Rest paa det i Nederlandene bestilte Gravmonument, og 500 Dlr., som han har udlagt til Gravmonumentets Forsendelse her til Riget og paa anden Maade — med Svovl og andre gode Varer, hvilke skulle beregnes ham til en rimelig Pris. Sj. R. 12, 89 b.

29. Marts (Koldinghus). Befaling til Christoffer Valckendorff med det første at skaffe Johan Marie ovennævnte Varer. Sj. T. 14, 330. Orig.[1]

— Til Lauge Beck. Da Herredsfogden nu har tildømt Kronen Jus patronatus til Gunderslef Kirke, som Christoffer Gøye har tilholdt sig, skal han med Rigens Ret og Æskning tiltale denne for hans Oppebørsel af Kronens Rettighed af Sognet og for hvad anden Tiltale Kongen kan have til ham. Sj. T. 14, 329 b. K.

— Anmodning til nedennævnte Adelige i Fyen om at lade deres Bønder hjælpe Kronens Bønder med at føre Fetalje og Havre fra Kierteminde til Otthense og gøre Ægt til Otthensegaard, saalænge Forsamlingen i Otthense varer, da Kronens Bønder ikke kunne overkomme det alene. — Register: Steen Bille til Kiersgaard, Hendrick von Annefeldt, Morten Brock, Moritz Podebusk, Jacob Ulfeldt, Erick Hardenberg, Lauritz Brockenhus, Absolon Gye, Knud Rud til Sannolt, Jørgen Rud til Enggaard, Axel Brade, Jørgen Saub[2], Jørgen Quitzav til Sandager, Ebbe Munck, Fru Edel Hardenberg, Fru Heleuig Hardenberg, Fru Vibicke Podebusk, Karl Bryske, Eyler Bryske, Tønne Bryske, Fru Margretthe Huide, Fru Karine Byller, Fru Margrette Valckendorff Jørgen Skinckels, Fru Mette Rønnov, Fru Birgitte Rønnov, Niels Fris, Jomfru Margrette Urne, Christopher Valckendorff, Morten Skinckel, Gabriel Skinckel, Niels Skinckel, Lauritz Strolle, Niels Bild, Ifuer Lunge,

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 52. [2] o: Svave.

Claus Huitfeldt, Hendrick Norby, Peder Eggertsen, Fru Kirstenne Niels Hendrickssens. Knud Mickelssen. Ofue Lunge Ifuerssen, Henning Venstermand, Fru Anne Knop, Frantz Urne, Jørgen Marsuin. Hendrick Gyldenstiern. Fru Hilleborg Tinhus. Jomfru Hilleborg Hansdatter. Lauritz Oldeland, Hans Oldeland, Brede Rantzav. Eyller Brockenhus til Synnergaard, Eyller Brockenhus til Nackebølle, Otte Brockenhus. Jens Baad, Erick Venstermand. Knud Venstermand, Jomfru Anne Reuentløf. Knud Bilde, Peder Bilde. Gabriel Knudssen, Hr. Jørgen Lycke. Christen Quitzov til Rørbeck, Fru Mette Peder Oxis. Anders Kaas, Emmicke Kaas, Hartuig Kaas, Hans Norby, Erick Norby. Axel Urnis Børn, Johan Bucholt, Kaptejn Duram, Claus Hundermarck, Otte Emichsen til Stensgaard. Fru Talle Poel Laxmandtz og Fru Margrette Bilde Laue Brocks. F. T. 1, 201 b.

30. Marts (Koldinghus). Befaling til Chrestopher Valckendorph at lade affatte en ny Jordebog over Riberhus Len, som Albrit Friis skal overtage til 1. Maj, da der er bortmageskiftet meget Gods fra Lenet, sætte det for en rimelig Afgift og indsende Besked til Kancelliet. K. Udt. i Sj. T. 14. 330 b.

— Følgebrev for Albrit Fris til Haritzkier til Bønderne under Riberhus. Udt. i J. R. 3, 95 b.

— Mageskifte mellem Fru Vibicke Podebusk, Efuert Bildtz Enke, og Kronen. F. R. 1, 245. (Se Kronens Skoder.)

— Gældsbrev til samme paa 1000 gl. Dlr. og 1000 ny Dlr., som hun tidligere har laant Kronen og hidtil haft det hende nu tilmageskiftede Herridtzsted Birk i Pant for: Pengene skulle blive betalte til Paaske 1581. F. R. 1, 249 b.

— Bønderne paa de Niels Bild til Rafnholt tilhørende 3 Gaarde og 4 Bol i Attrup skulle herefter regnes for hans og hans Medarvingers Ugedagsmænd til Rafnholt, skønt de ikke ligge i samme Sogn som Hovedgaarden, men søge til Ellufsted Kirke, og skulle nyde samme Frihed for Skat og anden Tynge som andre Ugedagstjenere. F. R. 1, 250.

— Gavebrev til Sognepræsteembedet i Møreke paa et Gadehus paa Møreke Præstegaards Jord, der aarlig svarer 1 Otting Smør, da den nuværende Sognepræst, Hr. Jost Saxe, med Tingsvidner har bevist, at det i Peder Ebbessens Tid er kommet fra Præstegaarden og er lagt under Aarhusgaard. J. R. 3, 95.

— Til Jørgen Skram. Da han i Anledning af Ordren om at sende Fetalje hid til den forestaaende Forsamling har frem-

sendt en Seddel paa det, han kan skaffe, og forespurgt, om han maa tage noget af Madskatten til Hjælp, tillades det ham af Madskatten at tage Flæsk og andet og sende det hid, dog skal det være gode Varer, som kunne bruges ved en saadan Forsamling, og de skulle fremsendes i rette Tid. J. T. 2, 145.

30. Marts (Koldinghus). Til Claus Glambeck. Han skal lade Kronens Tjenere i Jexom være fri for 1 Aars Landgilde, da de alle have daarligt byggede Gaarde, skaffe Kronens Bønder i Franløf, hvis Gaarde og Gods nylig ere brændte, Bygningstømmer og fritage dem for 1 Aars Landgilde. Udt. i J. T. 2, 145.

— Befaling til Fru Abel Skiel, Hr. Niels Langis Enke, Fru Beate Brade Hr. Jørgen Løckes, Fru Magdelene Banner, Ifuer Krabbis Enke, Fru Karin Banner Gregers Trudtzens, Fru Ingebore Skiel Otte Banners, Fru Sophi Bilde Malti Jensens, Fru Karen Gyldenstiern, Holger Rosenkrantz's Enke, Fru Edel Hardenberg, Frantz Bildes Enke, Fru Ane Rønne Erick Hardenberges, Fru Margarette Rosenkrantz Hans Johansens, Fru Kistine Bølle. Jesper Krafsis Enke, Fru Beate Bilde, Otte Brahes Enke, og Fru Ane Pasberg Hans Skofgards at møde paa Kolding Slot 8. Dagen efter Paaske for at drage den store Sal og andre Herrekamre. J. T. 2, 144 b.

31. Marts (—). Til Coruitz Viffert. Da han i Anledning af Ordren til at købe 1 Ame Vin eller to og anden fremmed Drik til de Fruer, der skulle »drage« til Forsamlingen i Otthense, har meddelt, at Borgerne i Byen forlange 20 Dlr. for hver Ame Vin, og derfor forespurgt, om han maa tage Vinen af Kongens egen Kælder, tillades dette. Da han ikke kan skaffe de $2^1/_2$ Læst saltede Torsk, som han har faaet Ordre til at skaffe til Brug under Forsamlingen, medmindre Lensmanden paa Nyborg maa faa Ordre til at levere ham dem, kan det ogsaa være det samme, da Kongen ikke anser disse Fisk for særlig nødvendige. Angaaende Hertugerne af Holstens Logement i Otthense bifalder Kongen, at Hertug Hans den ældre indfureres hos Karen Kottis, Hertug Adolf hos Hans Mule og Hertug Hans den yngre hos Oluf Bager; naar deres Furérsedler komme, skulle de blive sendte. F. T. 1, 203.

— Følgebrev for Knud Mogenssen til 3 Bønder i Randrup og 1 Bonde i Dyrbygaard. Udt. i J. R. 3, 95 b.

— Til Borgemestre og Raad i Vedle. Da Kongen venter sin Svoger, Kurfyrsten af Saxen, ind i Riget og muligvis ogsaa vil komme til deres By med denne, hvis de faa i Sinde at rejse andre

Steder hen, skulle de give deres Medborgere Ordre til at have Vin og anden fremmed Drik, Hø, Havre og Strøelse i Forraad. Orig. i Provinsark. i Viborg.

1. April (Koldinghus). Bestalling for Jens Jepssen som Svinesnider paa Kongens Slotte og Gaarde. Han skal have fri Bolig i Ringsted, 10 Dlr. og en sædvanlig Hofklædning i aarlig Løn af Abbeden i Ringsted Kloster og 4 Dlr. om Maaneden i Kostpenge af Rentemesteren. Han skal 4 Gange om Aaret tilbyde Kongen sin Tjeneste, før han drager nogensteds hen. Sj. R. 12, 90.

— Befaling til Christoffer Valckendorff at forhandle med Ingvordt Glad, der har lovet ham at overtage Heroldembedet, om hans Løn, skaffe ham den Æresklædning, Kongen har foræret ham, lade Heroldskjortlen sætte i Stand og befale ham at møde i Othense til den bestemte Tid; da Kongen har forhandlet med Johan Marie om ogsaa at være Kongens Herold ved denne Lejlighed, skal han ogsaa lade den anden Heroldskjortel istandsætte og sende til Othense. Sj. T. 14, 330 b. K.

— Aabent Brev, hvorved Kongen i Anledning af Klager fra en stor Del jordegne Bønder i Koldinghus Len over at være satte i meget for høj Skyld til Kronen bevilger, at deres Afgift maa nedsættes, saafremt de godvillig ville afstaa deres Bønderrettighed til Kronen; de skulle, hvis de gaa ind herpaa, henvende sig til Hendrich Belov paa Koldinghus, der i Forening med Herredsfogden i det Herred, hvori Gaardene ligge, og uvildige Dannemænd skal sætte Gaardene for en rimelig Landgilde og lade denne indskrive i Jordebogen; de skulle saa herefter heller ikke besværes i højere Grad med Skat og andet end andre Kronbønder, der ikke have frit jordegent Gods. J. R. 3, 96[1].

— Til Lauritz Skram. Kongen har bevilget, at Bønderne i Nørvongs Herred maa give Penge i Stedet for Madskat, 3 Dlr. for hver Fjerd. Smør, 2 Dlr. for hver halve Oksekrop, $^1/_2$ Dlr. for hver Side Flæsk, 1 Mk. for hver Faarekrop, 8 Sk. for hver Gaasekrop, $2^1/_2$ Mk. for hver Td. Brød, $3^1/_2$ Mk. for hver Td. Øl og 1 Mk. for hver Skp. Gryn, hvilke Penge han skal sende til Hendrick Belov paa Koldinghus. Udt. i J. T. 2, 145.

— Søbrev for Jørgen Daa til Snedinge, der som Admiral skal løbe i Østersøen med Kongens Orlogsskibe for at holde Strøm-

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VII 98f.

mene rene og paase, at ingen Skibe løbe til Narfuen eller andre Rydtzen tilhørende Steder; træffer han Skibe, der ville dertil eller komme derfra, skal han anholde dem og føre dem til Kiøpnehafn som Priser. K.

1. April (**Koldinghus**). Søbreve for N. N., Skibshøvedsmænd, der skulle følge med Jørgen Daa. K.

2. April (—). Forleningsbrev for Jørgen Daae til Snedinge paa Solte Len i Sjælland efter Steen Brahe. Han skal aarlig til 1. Maj svare 300 gl. Dlr. i Afgift af den visse og uvisse Indtægt og tjene Riget med 4 Heste eller selvfjerde til Skibs. Sj. R. 12, 90 b.

— Gavebrev til Hospitalet i Aahus. Sk. R. 1, 329 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Manderup Parsberg paa Silkeborg. Kongen har eftergivet Jens Ibssen [i Hammel[1]], der formedelst Armod har maattet opsige sin Gaard, hvad han resterer med af sin Landgilde. Orig.

3. April (—). Tysk Kancelliskriver Hans Rostrups maanedlige Kostpenge forhøjes fra 8 til $10^1/_2$ gl. Dlr., saaledes som en Del andre i Tyske Kancelli have. Sj. R. 12, 91.

4. April (—). Til Fru Mergrete Sandbierg. Kongen kan ikke lade hende faa de 2 Gaarde i Hierming i Medelsom Herred og 2 Gaarde i Knestedt[2] i Gierløf Herred, som hun har begæret til Mageskifte for sit Gods i Koldinghus Len, da Herredsfogderne i de 2 Herreder, 1 af Herredsskriverne og 1 Sandemand bo paa disse Gaarde og Gaardene desuden ligge saa belejligt for Drotningborg og Hald Slotte, at de ikke kunne undværes derfra. Da Kongen imidlertid gerne vil udlægge hende andet Gods, skal hun overveje, hvor hun vil have Vederlag; Kongen vil saa om 8 Dage sende Sekretærerne Anders Dresselberg og Mouritz Stygge til hende med Ordre til at besigte det Gods, hun anviser dem, og udlægge hende Fyldest deraf. J. T. 2, 145 b.

— Befaling til Anders Dresselberg og Moritz Stygge at udlægge Fru Mergrette Sandbierig Fyldest af det Gods, hun begærer, dog ikke ovennævnte Gaarde i Medelsom og Gierløf Herreder. Udt. i J. T. 2, 146.

— Befaling til Biørn Andersen at levere Moritz Stygge alle Brevene vedrørende det Gods i Aarhus Len, han

[1] Efter en Paaskrift bag paa Brevet. [2] Knejsted.

har faaet til Mageskifte, for at han kan lade tage Udskrifter af dem under Landsdommernes og andre gode Mænds Segl, og tage Reversal af ham for. at han straks vil tilbagelevere Brevene, naar han har brugt dem. Udt. i J. T. 2, 146.

5. April (Koldinghus). Til Thyge Brahe. Fru Beretthe Kiørning. Mogens Vus Enke, har paa sin Dattermand Jens Nielssens Vegne klaget over, at Hans og Philippus Vu have ladet hendes Datter Sitzel Vu sætte i Fængsel paa Thyge Brahes Gaard Hammer for nogen Gæld, og fordi hun har forsét sig, forinden hun er bleven ægte gift. Da det baade er usædvanligt og ulovligt at lade nogen fængsle for Gæld, førend han er lovforvunden, og hendes Forseelse skulde have været paatalt før. befales det ham straks at løslade Sitzel Vu, uanset hvem der har ladet hende fængsle og forbudt at loslade hende; har nogen Tiltale til hende, kan han søge hende med Retten. Sk. T. 1, 213 b[1].

— Til Biørn Andersen og Otte Banner. Da Jesper Vogensen har begæret 1 Gaard og 1 Bol i Snarup i Rackebye Sogn i Børlum Herred til Mageskifte for 1 Gaard, 1 Bol og 3 Huse i Viu[2] By og Sogn i Hiersted Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. Udt. i J. T. 2, 146 b.

— Til Erick Løcke. Da Kongen har bragt i Erfaring, at han sidste Aar i Vendsyssel[3] har oppebaaret noget Kirkerne tilkommende Korn. som Kirkeværge selv har ladet bygge paa nogle Kirker tværtimod Ordinansen. Kapitlets Friheder og gammel Sædvane og ved sin Skriver selv har ladet aflægge Regnskab, hvorved han er bleven Kirkerne en stor Sum Penge skyldig, befales det ham, da han med det første kommer der fra Landet, forinden at levere Kirkerne i Vendsyssel det Korn og de Penge, han bliver dem skyldig, og ikke at befatte sig med Kirkernes Bygning. Regnskab og andet. J. T. 2, 146 b.

— Mageskifte mellem Matz Nielssen i Noes og Kronen. J. R. 3, 97. (Se Kronens Skøder.)

6. April (—). Til Hendrick Belov. Kongen har af Madtz Nielsen i Noes faaet 1 Gaard i Noes, 1 Bol i Røfued[4] og 2 Bol i Ginsing[5] i Andst Herred til Mageskifte, hvilket Gods skal lægges ind

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 483 f. [2] Vive, Hindsted H. [3] Da den Erik Lykke, til hvem Brevet er stilet, vistnok er Lensmanden paa Riberhus, der til 1. Maj skulde overtage Aarhusgaard Len, er Vendsyssel vistnok en Fejlskrift for Vardsyssel. [4] Roved. [5] Gejsing.

under Koldinghus; da han nu har bevilget. at Jep Thamisen, Herredsfoged i Andst Herred. maa faa Gaarden i Noes til førstkommende 1. Maj, skal Hendrick Belov lade Gaarden sætte for en rimelig Landgilde og til ovennævnte Tid lade Jep Thamisen faa den. Han skal lade Madtz Nielsen faa 12 eller 18 Vogne her fra Slottet til at føre hans Gods bort paa. J. T. 2, 147.

6. April (Koldinghus). Til Coruitz Viffert. Moritz Podebusk er gaaet ind paa under Forsamlingen i Otthense at laane Kongen sin Gaard smstds. til at holde Køkken i og en 2—3 Kamre til at indsætte de nødvendige Ting i Forvaring i; da der imidlertid ikke er noget bekvemt Køkken dér, skal Coruitz Viffert straks opsætte et Køkken af Brædder i Gaarden. Han skal straks give Absolon Gye paa Dalum Kloster Ordre til, hvis han behøver mere Havre til Kongens Heste, der skulle derud at staa, da at tage dem af de 600 Tdr. Havre, der ere komne til Kierteminde fra Olborg, for at man ikke siden paa ubelejlig Tid skal blive nødt til at sende Havre fra Otthensegaard ud til Klosteret; Resten af Havren skal han lade oplægge i Kierteminde, saa man kan hente den, hvis man faar Brug for den. Fureren er sendt til ham med Furérsedlerne, og Kongen mener, at man i al Rigelighed kan komme ud af det med de 5000 Tdr. Havre, der ere i Forraad, da Kongen ikke agter at lade andre end de fremmede faa Foder. Den begærede Skrivelse til Lauritz Brockenhus er afsendt. F. T. 1, 203 b.

— Til Lauritz Brockenhus. Kongen, der har bragt i Erfaring, at der til Nyborg er kommen nogle Læster Rostockerøl, som ere bestilte til Kongen og skulle sendes til Otthense, men at Skipperne ikke have kunnet blive af med dem, kan ikke noksom undre sig over, at Lauritz Brockenhus, der jo vidste, at Øllet var bestilt til Kongen, ikke for længe siden har modtaget det og efterhaanden sendt det til Otthense, selv om han ingen skriftlig Ordre havde faaet derom. Det befales ham straks at fremsende dette Øl og siden hvad der ellers maatte komme til Nyborg og være bestemt til Otthense. F. T. 1, 204 b.

— Hr. Niels Gris i Stenderup, Sognepræst til Elthang og Vilstrup, maa beholde den Mølle, som han med Kongens Tilladelse har ladet opsætte paa sin Præstegaards Grund, da han med Tingsvidne har bevist, at Møllen ikke er nogen til Træng-

sel; han skal aarlig svare 1 Ort. Mel deraf til Præstegaarden. J. R. 3, 100.

6. April (**Koldinghus**). Aabent Brev, at nedennævnte Jorder og Ejendomme, som Folk i fordums Tid i Følge de af Hr. Knud Mogenssen i Nagbøl. Sognepræst i Skanderup, fremlagte Vidisser af Skanderup Kirkes Bog og gamle Missale have givet til Skanderup Præstegaard i Nagbøl, herefter altid skulle høre til denne Præstegaard, nemlig en Jord vest paa Vaiberg, som Knud Buck og Ancker Buck 1480 have givet til den daværende Sognepræst Hr Anders Pederssens Underhold, Frepe Toft, som Tuli Mørck har givet, for hvilken han har 3 Agre i Thamisbølle, 2 Agre, kaldede Kleingsmedtz Toft, som Tuli Mørck 1397 har givet, Remmerstoft i den nordre Del af Lunderskouf Mark og 3 Ottinger Jord i Nagbøl og Dollerup og den fjerde til Vederlag for Gunderlille Otting, som Ebbe Nielssen og hans Søster, Osse Nielskone 1480 have givet, en Toft i Skanderup Mark nord for Karlsbygge, som Ifuer Nielssen i Skanderup 1479 har givet, og en Ager i den første Toft i den østre Del af Nagbøl Mark, som Else, Esbern Anderssens Enke, i Dollerup har givet Præsten til Forøgelse af hans Toft til Boghyagger. J. R. 3, 100 b.

— Befaling til Erick Lunge og Erick Lange at være til Stede, naar Albrit Friis tilsiger dem. ved Overleveringen af Riiberhus Slot og besigte Bygningerne paa Slottet og Ladegaarden. Udt. i J. T. 2, 147.

7. April (—). Befaling til Erick Løcke om til 1. Maj at overlevere Albrit Friis til Harritzkier Riiberhus Slot og Len. Udt. i J. T. 2, 147 b.

— Følgebrev for Albrit Fris til Kronens Bønder under Riberhus og paa Vesterlandtzfior. Udt. i J. R. 3, 101 b.

— Følgebrev fra 1. Maj af for samme til alle Provster, Præster, Degne, Stifts-, Kirke- og Præstetjenere i Riber Stift. Udt. i J. R. 3, 101 b.

— Følgebrev fra 1. Maj af for Erich Løcke til alle Provster, Præster, Degne og Stiftstjenere i Aarhus Stift. Udt. i J. R. 3, 101 b.

— Befaling til Biørn Andersen om til 1. Maj at overlevere Erick Løcke til Skoufgaard Aarhus Slot og Len. Udt. i J. T. 2, 147 b.

— Thellof Jenssen i Ydstedt maa sisefrit indføre 10

Læster Rostockerøl og sælge det, hvor i Riget han vil, dog skal han lade notere paa dette Brev, hvor meget Øl han hver Gang indfører. Sk. R. 1, 330.

7. April (Koldinghus). Stadfæstelse af det Lejebrev paa Livstid, som Kansler Niels Kaas, der er forlenet med St. Knudtz Kloster i Otthense, har givet Frederich Mule, Borger smstds., og hans Hustru Marene paa en til Klosteret hørende Jord syd for Otthense ved Vesterbæk; de skulle aarlig, naar Jorden ligger til Vang, svare Lensmanden i Klosteret 1 Ort. Byg inden Mortensdag eller for hver Gang, det ikke sker, bøde 4 Sk., dog uden at Jorden derfor falder tilbage til Klosteret. De maa ikke uden Lensmandens Samtykke oplade Jorden til nogen fremmed og ikke forarge den med Grøfter eller paa anden Maade. F. R. 1, 250.

— Til Kronens Bønder i Raufuensborg Len. Gregers Ulfstand har klaget over, at flere af dem endnu staa tilbage med deres Landgilde for sidste Aar, af hvilken Grund han ikke kan svare sin Afgift, og i andre Henseender have vist sig ulydige, særlig med Pengelandgilde, skønt Kongen for kort Tid siden [30. Nov. 1579] har ladet udgaa aabent Brev om, hvorledes de skulde forholde sig. Det befales dem derfor strengelig straks at udrede deres resterende Landgilde eller give Penge i Stedet efter Varernes nuværende Pris og at betale deres Landgilde- og Gæsteripenge i den omsatte Mønt, da Kongen ellers uden al Naade maa lade dem straffe paa Livet. F. T. 1, 313.

— Til Gregers Ulfstand. Paa hans Forespørgsel om, hvorledes han skal forholde sig med de fredløse i [Ravnsborg] Len, befales det ham at opspørge alle, der lovlig ere svorne fredløse og ikke have erhvervet Fredebrev, lade dem stille for Retten, tage Dom over dem og lade den udføre. Da Bønderne i Lenet klage over stor Mangel paa Bygnings- og Vogntømmer og Ildebrændsel, skal han lade dem faa Hjælp hertil af Vindfælder og fornede Træer. F. T. 1, 314.

8. April (—). Befaling til Coruitz Viffert paa Othensegaard at skaffe Hans Schepper, der sendes did for at lave Stagelys og andre Lys, hvad Garn, Voks og andet han behøver. Orig.

— Befaling til Lensmændene i Jylland ufortøvet at fremsende hvad de endnu restere med af Madskatten til Kiøbenhafn ledsaget af Mandtalsregistre. J. T. 2, 147 b.

— **(Kbhvn.)**. Til Riibe, Randers, Aarhus, Horsens Veidle.

Ebbeltoft, Schafuen, Kolding, Alborg, Grindov, Seby, Lemuig, Varde, Niekiøping i Mors, Ringkiøbing og Samsø. Da de Baadsmænd, som de skulde sende til Kiøbenhafn til Midfaste, ikke alle ere komne, befales det dem strengelig med det første at fremsende de manglende. Udt. i J. T. 2, 148 b.

9. April (Koldinghus). Aabent Brev til Sandemændene i Rudgordtz Len, hvorved den dem tidligere givne Fritagelse for Ægt og Arbejde ophæves, da de andre Bønder i Lenet have klaget over, at Tyngen derved bliver haardere for dem, skønt Sandemændene have de bedste Gaarde. Blive Sandemændene herefter stævnede til Landstinget, skal Lensmanden i den Tid og en 14 Dage eller 3 Uger efter fritage dem for Ægt og Arbejde. Axel Brahe skal tilbagebetale dem hvad de maatte have givet Kongen for Fritagelsen. F. T. 1, 205.

— Jep Ebbessen maa uden Indfæstning straks faa Halvparten af Rørkiergaard i Riberhus Len og beholde den mod at svare sædvanlig Landgilde og Tynge. J. R. 3, 102.

— Hans Matzen, der har faaet Kronens Gaard, Rafnsbierge, som er meget forfalden, maa i Aar være fri for at svare Landgilde og Gæsteri deraf for bedre at kunne opbygge den. J. R. 3, 102 b.

— Til Hendrick Belov. Da der er Strid om Skylden af Fraarup[1] Mølle, idet den i Registrene paa Skriverstuen staar indskrevet for 11 Ort. Mel. medens Peder Munck og Hans Skoufgard berette, at den kun har svaret $9^1/_2$ Ørt. Mel aarlig, skal han lade den indskrive for $9^1/_2$ Ørt. og eftergive Mølleren hvad han maatte restere med af Skyld derudover. Udt. i J. T. 2, 148 b.

10. April ( ). Til Christoffer Valckendorff. Da der ofte mangler Fisk til Orlogsskibene, naar disse skulle løbe ud, vil Kongen herefter selv have alle de Fisk, der falde paa Island, hvorfor han skal kalde Johan Buckholt til sig, meddele ham dette, fastsætte en vis aarlig Genant for ham, som han kan komme ud af det med, og sende Besked derom til Kancelliet, for at der kan udfærdiges nyt Lensbrev. Sj. T. 14, 331. K.

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Christoffer Giøe til Gundersløfholm, som nu har tilskødet Kronen 2 Gaarde i Sjælland, at den Tiltale, han kunde have til ham, fordi han

[1] Faarup.

i Henhold til Biskop Jacob Rønnous Brev til hans Fader Mogens Giøe har tilholdt sig Jus patronatus til Gundersløf Kirke og Subsidium og anden Rente, som Præsten i Gundersløf skulde svare til Stiftet, og bevilger, at Christoffer Giøe og de følgende Ejere af Gundersløfholm til evig Tid maa have fuldkommen Jus patronatus til Gundersløf Kirke og maa oppebære Subsidium og anden Rente af Sognepræsten[1]. Sj. R. 12, 91 b[2].

10. April[3] (**Koldinghus**). Befaling til Lauge Beck at lægge Aggerupgaard i Valborgs Herred, som Christoffer Gøy har udlagt Kronen for Jus patronatus til hans Sognekirke og Kronens øvrige Tiltale til ham, ind under Roskildegaard. K. Udt. i Sj. T. 14, 331 b.

— Til samme. Da Christoffer Gøye nu har været hos Kongen og afhandlet den Tiltale, denne kunde have til ham for Jus patronatus og Subsidium af Gundersløf Kirke, befales det ham straks at lade den begyndte Forfølgning falde og herefter lade ham have Jus patronatus til Kirken. Sj. T. 14, 332. K.

— Aabent Brev, hvorved Afgiften af Kronens Korntiende af Ugel Sogn henlægges til Sognepræsteembedet i Seeby, da den nuværende Sognepræst Hr. Oluf Jørgenssen har klaget over, at noget af hans Præsterente er lagt andenstedshen ved et Mageskifte, som Kronen for nogen Tid siden har sluttet med Fru Pernille Oxe, og Stiftslensmanden og Superintendenten i Vendelboe Stift, der efter Kongens Befaling have undersøgt Sagen, mene, at Præsteembedet kan faa Fyldest i Afgiften af ovennævnte Tiende, der beløber sig til 3 Pd. Rug, $2^1/_2$ Pd. Byg og $^1/_2$ Pd. Havre. J. R. 3. 102 b.

— Til Lensmændene i Nyborg, Korsør, Andtuorschouf, Sorø, Ringstedt og Roschild Len. Da det under Kongens Ophold her i Landet ofte er nødvendigt at sende Postbude med Breve mellem Kongen og Kiøpnehafn, skulle de i den Tid stedse holde en Postvogn rede paa Slottet eller give Bønderne Ordre til skiftevis at holde i Holdsægt. 2 ad Gangen, for ufortøvet at kunne befordre Kongens Bude, der have Kongens eller Rentemesterens Pasbord. K.

---

[1] Derefter følger Kristoffer Gjøes Skøde, dat. 8. April, Gunderslevholm, til Kronen paa 1 Gaard i Aggerup i Kisserup Sogn i Voldborgs Herred og 1 Gaard i Frøslev By og Sogn i Stævns Herred. Jvfr. Kronens Skøder under 18. April 1580. [2] Tr.: Hofman, Om Tiende S. 93 f. [3] Sj. T. har urigtigt: 10. Marts.

11. April (Koldinghus). Til Axel Veffert. Da Fru Inger Oxe, Dronningens Hofmesterinde, har klaget over, at der gøres en af hendes Tjenere i Komiltoft, som Kongen har udlagt hende til St. Peders Kloster [2. Aug. 1579], Hinder paa den Ildebrændsel, som han hidtil har haft i den til Byen hørende Skov, befales det ham, eftersom det jo er Kronens Gods paa begge Sider, at lade Fru Ingers Tjener beholde samme Skovhugst som fra Arilds Tid af. Sk. T. 1, 214.

— Aabent Brev til Sandemændene i Hindtzgofuels Len (ligelydende med Brevet af 9. April til Bønderne i Rugaards Len, kun med Hans Johansen i Stedet for Axel Brahe). Udt. i F. T. 1, 205 b.

— Følgebrev paa Livstid for Fru Karine Krabbe, Niels Skeels Enke, til 1 Bonde i Tanderup, 1 i Attrup[1], 1 i Gundestrup og 1 i Drøstrup. Udt. i J. R. 3, 103 b.

— Befaling til Henrick Gyldenstiern at lade Fru Karen Krabbe, Niels Skiels Enke, beholde de 4 Gaarde, 1 i Tanderup, 1 i Atrup[1], 1 i Grundstrup[2] [og 1 i Drøstrup[3]], som Kongen for nogen Tid siden har tilskiftet ham, da Fru Karen har Livsbrev derpaa og Kongen har tilladt hende at beholde dem indtil hendes Død; indtil den Tid maa han i Stedet faa 4 Gaarde i Han Herred, hvis Rente da skal afkortes i hans Afgift af Han Herred. J. T. 2, 149 b.

— Befaling til Claus Glambeck at lægge det paa den af ham efter Ordre indsendte Fortegnelse opførte Gods i hans Len, som Hr. Jørgen Løcke har til Mariager Kloster, ind under Skanderborg, nemlig 1 Gaard i Miesing, 1 Gaard i Skamerup[4], Keimpis Gaard og Mølle og 1 Gaard i Brunpøt; Kongen vil udlægge Hr. Jørgen Løcke Fyldest derfor, naar han udlægger ham Fyldest for det Mariager Klosters Gods i Vor Herred, som han tidligere har taget. J. T. 2, 148 b.

— Befaling til Hendrick Belou at lægge den Gaard i Damkier, som Kongen sidste Aar udlagde afdøde Hans Hansen, ind under Koldinghus og lade Hans Hansens Hustru faa den Gaard i Bierte, som Hans Hansen i Stedet udlagde Kronen, som en fri jordegen Bondegaard. J. T. 2, 149.

---

[1] Aarup, V. Han H. [2] Gundestrup, Ø. Han H. [3] Er oversprungen i Registranten. [4] Skanderup, Gern H.

12. April (**Koldinghus**). Mageskifte mellem Johan Venstermand til Olstrup og Kronen. Sj. R. 12, 93 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Peder Munck. For nogen Tid siden tilskiftede Kongen ham Kronens Rettighed i 3 jordegne Bøndergaarde, Kuorumgaard[1], Røgelhede og Kiersgaard, i Jerløf Herred i Vendsyssel med det Forbehold igen at maatte tage dem tilbage, hvis han ønskede det. En af Bønderne paa Gaardene har nu været hos Kongen og klaget stærkt over, at han paa det heftigste forfølges, fordi en Kvinde, der blev henrettet, usandfærdigt har beskyldt ham for at have ombragt en Pige, der endnu lever, hvilket han har bevist med et andensteds taget Tingsvidne, da han ikke paa sit eget Værneting har maattet faa det beskrevet. Da Kongen af Bondens Fremstilling af hele Sagen ikke kan se andet, end at han er bleven meget forurettet, hvilket forundrer Kongen i høj Grad, eftersom Peder Munck hellere burde have hjulpet ham til Rette, har Kongen besluttet at lade Mageskiftet gaa tilbage og befaler ham at overlevere ovennævnte 3 Gaarde til Prebiørn Gyldenstiern paa Astrup og igen modtage det Gods, han har udlagt Kronen for dem. J. T. 2, 150.

— Befaling til Prebiørn Gyldenstiern at modtage ovennævnte 3 Gaarde af Peder Munck og lægge dem ind under Astrup. J. T. 2, 149 b.

13. April (—). Anders Hintzler maa indtil videre beholde Papirmøllen ved Huidøør og bruge den til eget Bedste mod at svare 30 Ris Papir aarlig paa Kiøpnehafns Slot. Han maa aarlig faa 150 Læs Ved af Kronens Skove deromkring, hvilket Ved Lensmanden paa Kiøpnehafns Slot skal anvise ham og lade Kronens Bønder føre til ham. Sj. R. 12, 94 b[2].

16. April (—). Livsbrev for Claus Hønborg i Søeholm, Herredsfoged i Endle Herred, paa Søeholm Gaard, fri for Skyld og Landgilde; efter hans Død maa en af hans Sønner faa Gaarden for en Indfæstning af 60 Dlr. mod aarlig at svare 3 Ørt. Rug, 2 Ørt. Byg, 3 Ørt. Havre, 1 Fjerd. Smør, 1 Brændsvin og 1 Dlr. Gæsteri og stalde 1 Okse. J. R. 3, 103 b.

— Til Hendrick Belov. Da Claus Hønborg i Søeholm har berettet, at hans Gaard, der var sat for højt i Landgilde, nu

[1] Kornumgaard, Børglum H. [2] Tr.: Nyrop, Strandmøllen S. 6 f.

efter Kongens Befaling er omsat af uvildige Mænd, befales det ham at indskrive den forandrede Landgilde, 3 Ørt. Rug, 2 Ørt. Byg, 3 Ørt. Havre, 1 Fjerd. Smør, 1 Brændsvin, 1 Okse at stalde og 1 Dlr. Gæsteri, i Jordebogen. J. T. 2, 150 b.

17. April (**Koldinghus**). Til Peder Gyllenstiern. Da de fremmede, der ventes til Otthense, ikke alle kunne blive anbragte i Byen, medmindre de blive indkvarterede i Adelens Gaarde, som Adelen ogsaa for største Delen har indrømmet Kongen, men som denne siden har erklæret, at han ikke begærede, skal han lade saa mange fremmede eller Undersaatter, som han selv synes, indkvartere i de Verner Suallis Arvinger, Frandtz Urne, Jens Baad, Gabriel Skinckel, Fru Kirsten Niels Hendrickssens, Knud Mickelssen og Johan Bucholt tilhørende Gaarde, da disse ikke selv ere forskrevne til Otthense, og tilskrive dem, at Kongen begærer det af dem. F. T. 1, 206.

— Peder Bø'gvad, Borger i Kolding, maa sisefrit købe eller indføre 2 Læster Rostockerøl. Udt. i J. R. 3, 104 b.

20. April (**Odensegaard**). Befaling til Hendrick Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at betale Hendrick Dreyer, Kongens Klejnsmed, 134 Dlr. for Arbejde paa Koldinghus. Udt. i Sj. T. 14, 332.

— Mageskifte mellem Otthe Thott til Erichsholm og Kronen. Sk. R. 1, 330 b. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for M. Peder Lauritzen paa et Vikarie i Lunde Domkirke efter Hr. Søfren Grønbeck. Sk. R. 1, 331.

— Mageskifte mellem Thomis Fassi til Vennergaard og Kronen. J. R. 3, 104 b. (Se Kronens Skøder.)

21. April (—). Til Christoffer Valckendorff. Da Manderup Parsberg paa Silckeborg har berettet, at der i hans Len resterer en Del af sidste Aars Pengeskat, men at de resterende ikke kunne udrede den, har Kongen eftergivet Restancen for deres Vedkommende, der med Tingsvidner kunne bevises at være ude af Stand til at betale, og paalægger Christoffer Valckendorff at give Manderup Parsberg endelig Kvittans. Sj. T. 14, 332 b.

22. April (—). Følgebrev for Christoffer von Festenberg, kaldet Packisk, til Kronens Bønder i Vinderup Len i Sjælland, som afdøde Peder Bilde sidst havde, men som nu er lagt ind under Ringsted Kloster. Sj. R. 12, 95.

22. April (**Odensegaard**). Befaling til Christoffer Valckendorff at sætte Vinderup Len, som Christoffer von Festenberg, kaldet Packisch, har faaet i Forlening efter Peder Bilde, for en rimelig Afgift. K. Udt. i Sj. T. 14, 332 b.

— Forleningsbrev for Niels Anderssen, Landstingsskriver paa Lunde Landsting, paa St. Michels Alters Vikarie i Lunde Domkirke efter Hr. Peder i Østre Vram. Sk. R. 1, 332.

— Skøde til Peder Munck, Admiral. J. R. 3, 108. (Se Kronens Skøder.)

— Følgebrev for Biørn Anderssen til Stenolt til Kronens Bønder under Olborghus. Udt. i J. R. 3, 109.

— Følgebrev for Morthen Venstermand til Kronens Bønder i Øens Len. Udt. i F. R. 1, 554 b.

23. April (—). Befaling til Peder Huitfeld, Hack Ulfstand og Mogens Gøy at være til Stede, naar Morten Venstermand til 1. Maj overtager Øen Gaard og Len, besigte Bygningerne og Skovene og give det beskrevet. F. T. 1, 314 b.

— Befaling til Herluf Skafue, Landsdommer i Sjælland, og Lauge Beck paa Roskildegaard at være til Stede ved Overleveringen af Solthe Slot og Len til Jørgen Daa til 1. Maj, besigte Bygningerne og Skovene og levere deres Besigtelse til Jørgen Daa. Sj. T. 14, 333. K.

— Til Biørn Andersen. Da Fru Mergrette Lange, Jens Kaasis Enke, medens hun havde Olborghus, har ladet Neeringbroe Mølle, der var sat for højt i Landgilde, omsætte og den nu af uvildige Mænd er sat til 4 Pd. Byg i aarlig Skyld, befales det ham at lade denne Skyld indskrive i Jordebogen. J. T. 2, 151.

24. April (—). Frederik II's Revers til Rigsraadet, hvorved han lover dette, der her paa Herredagen i Otthense af god Vilje og velberaad Hu har valgt Kongens Søn Hertug Christian til Faderens Efterfølger som Konge i Danmark og Norge, at denne dets Bevilling ikke skal komme det eller deres Efterkommere til nogen Skade paa deres frie Valg, men at Danmarks Rige skal vedblive at være et frit Valgrige som fra Arilds Tid af, og at det ikke heller skal komme Rigsraadet, Adelen og deres Efterkommere til nogen Skade paa deres Privilegier; Kongens Søn skal, naar han kommer til Lavalder, lade sig hylde paa Landstingene i Danmark og paa Landstinget i Opslo og ved sin Regeringstiltrædelse stad-

fæste Rigsraadets og Adelens Privilegier og give en Haandfæstning. Sj. R. 12, 480 b [1]. Orig.

24. April (**Odensegaard**). Lignende Revers til den i Otthense forsamlede Adel, der har lovet i tilbørlig Tid at hylde Kongens Søn, Hertug Christian, til Faderens Efterfølger. Sj. R. 12, 483 b [2]. Orig.[3]

— Befaling til Coruitz Viffert paa Otthensegaard at levere denne Brevviserske 1 Pd. Korn, som Kongen har givet hende. Orig.

— Peder Anderssen i Termdrup, Delefoged i Hellum Herred, maa faa Tuelsted Gaard i Torup Sogn i Hellum Herred, naar den nuværende Indehaver dør eller ikke mere formaar at holde den i Stand, mod at svare sædvanlig Landgilde og anden Tynge. J. R. 3, 109.

— Befaling til Jørgen Skram, der tidligere har faaet Skrivelse om at sælge Kongens Stod i Ladegaarden ved Drotningborg, men nu har berettet, at ingen vil købe det, fremdeles at holde Stoddet i Ladegaarden, dog skal han selv skaffe Stodhest dertil mod at faa Halvparten af Affødningen. J. T. 2, 151.

25. April (—). Livsbrev for Gabriel Suale, Ridefoged paa Lundegaard, paa 1 Gaard i Hellestadt i Skaane, fri for Stedsmaal, Ægt, Arbejde og anden Tynge, men mod at svare sædvanlig Landgilde deraf til Malmø Slot, dog skal han tilbagebetale Hogen Aagessen, der har fæstet Halvparten af Gaarden, det af ham udgivne Stedsmaal. Sk. R. 1, 332 b.

— Livsbrev for Hans Holst, Ridefoged paa Malmø Slot, paa Vestergaard i Boderup i Schiøtz Herred, naar Mette Jens Nielssens, der nu bor i Gaarden, dør eller ikke kan besidde den længere; han skal være fri for Stedsmaal, Ægt og Dagsværk, men svare sædvanlig Landgilde til Malmø Slot. Sk. R. 1, 333 b.

26. April (—). Kongen eftergiver Coruitz Lauritzen, Landsdommer i Nørre Halland, og hans Arvinger det, som han er falden i til Kronen for den ham overgaaede Rigens Forfølgning i hans Strid med Anders Bing paa Vardbierg, der med Rigens Ret har ladet sig indføre i Coruitz Lauritzens Gods. Sk. R. 1, 334.

---

[1] Rigsraadets Brev om Udvælgelsen er indført Sj. R. 12, 471. [2] Adelens Brev om Hyldingen er indført Sj. R. 12, 481 b (alle de Adeliges Navne anføres). [3] Tr.: Aarsberetn. fra Geheimearch. II. 101 f.

27. April (Odensegaard). Forleningsbrev for Fru Birgitte Rosenkrantz, Peder Bildis Enke, paa Herligheden af 2 Gaarde i Tornbye i Sjælland efter Peder Bilde. Udt. i Sj. R. 12, 95 b.

— Peder Hanssen, Landsdommer paa Bornholm, maa beholde sit Jordegods paa Bornholm med samme Frihed, som hans Forældre og han selv hidtil have brugt det, og lige saa frit, som andre Frimænd have deres Gods, dog skulle Bønderne paa Godset fremdeles svare samme Afgift som fra Arilds Tid til Hammershus. Sk. R. 1, 334 b[1].

— Biørn Kaas's Tjenere i Lille Thuern i Skaane, der hidtil have søgt til Ydsted Kirke, maa herefter søge til Hedeschouf Kirke, da Biørn Kaas har bevist, at Sognepræsten i Ydsted har givet sit Samtykke dertil, dog maa disse Bønder ikke af den Grund regnes for Ugedagsmænd, men skulle svare Skat som hidtil. Sognemændene i Hedeschouf Sogn faa det gamle forfaldne Kapel i Thuern til at forbedre deres Sognekirke med. Sk. R. 1, 335.

28. April (—). Skøde til Aruid Uggerup paa den Grund, hvorpaa den gamle Biskopsgaard i Aahus stod; der skal straks opføres god Købstadsbygning med Tegltag derpaa. Sk. R. 1, 335 b.

— Til Johan Urne. Da Kronens Bønder under Lyckou Slot have erklæret, at de formedelst de store Besværinger med at hugge Knapholt, Baandstager og Tømmer til Gallejerne ikke kunne svare den Madskat, de ere takserede for, bevilges, at de maa svare Øksne og Penge i Stedet, hvilke Johan Urne i god Tid skal sende til Kiøpnehafn. Sk. T. 1, 214 b.

— Til Axel Veffert. Da Kongen har befalet [30. Dec. 1579] Hans Skoufgaard paa Helsingborg at undersøge, hvorledes det forholder sig med St. Olufs Kirke i Lunckende og det Gods, som er fravendt den, og en Del af de Kirken og Godset vedrørende Breve skal findes paa Lundegaard, skal han i Forening med Hans Skoufgaard opsøge disse og tage Udskrifter af dem; da der ogsaa skal findes en Bog, kaldet Palthe, vedrørende ovennævnte Kirke og Gods saavelsom andet Gods, skal han med Hans Skouf-

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. t. Bornholms Hist. S. 484.

gaard gennemse denne Bog, tage Afskrift af det, der vedrører Kronen, og sende Kongen det. Sk. T. 1, 214 b.

28. April (Odensegaard). Lignende Befaling til Lunde Kapitel om at opsøge og levere Hans Skoufgaard de blandt Kapitlets Breve værende Breve vedrørende samme Kirke og Gods. Udt. i Sk. T. 1, 215.

— Til Eyller Grubbe, Rigens Kansler, Henning Gye og Morthen Venstermand. Da Kongen har bevilget, at Fru Anne Lunge, Knud Steenssens Enke, maa faa Kronens Rettighed i 7 jordegne Bøndergaarde med 3 Gadehuse i Høiedzmarcke i Sandbye Sogn og i 1 Gaard i Harpelunde paa Laaland til Mageskifte for 1 Gaard i Alsløf, 1 Gaard i Torpe[1], 1 Gaard i Thierrebye, 2 Gaarde i Nørre Ørsløf og 2 Gaarde i Nørre Alsløf paa Falster, 1 Gaard og 1 øde Gaard i Torpe, 1 Gaard i Skifuelunde og 1 Gaard i Sløsse paa Laaland, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. F. T. 1, 315.

— Mageskifte mellem Anders Malthissen til Albeck og Kronen. J. R. 3, 110. (Se Kronens Skøder under 29. April.)

— Forleningsbrev for Niels Krabbe til Nebbel paa Afgiften af Kronens Korntiende af Øsløf og Temmerby Sogne, kvit og frit. Udt. i J. R. 3, 115.

— Befaling til Axel Veffert at overlevere Biørn Andersen Alborghus Slot og Len. Udt. i J. T. 2, 151.

— Til Erick Løcke. I Anledning af det aabne Brev [af 10. Febr. 1580] skal han lade udskrive en klar Jordebog over alt det, som Stiftslensmanden i Aarhus Stift hidtil har raadet for i Skanderborg Len, med Angivelse af, hvor meget Kirketiender, Kirkegaarde og Kirkejorder ere bortfæstede for, og hvad de skylde, og sende den til Claus Glambeck. J. T. 2, 151 b.

29. April (—). Skøde til Lauritz Posche, Borgemester i Helsingborg, paa 1 Gaard i Færgestrædet i Helsingborg mod sædvanlig Jordskyld til Kirken: der skal opføres god Købstadsbygning med Tegltag derpaa, saa der kan svares Kronen og Byen Skat og Tynge deraf. Sk. R. 1, 336.

— Kongen eftergiver Niels Pederssen til Ingelsted, der har tilholdt sig Jus patronatus til Ingelsted Kirke, men nu ved Dom

[1] Taarup.

har mistet den, den Oppebørsel, han hidtil har oppebaaret, og den Tiltale, Kronen kunde have til ham derfor, da han har tilholdt sig nævnte Jus patronatus i Henhold til et Forleningsbrev, som Hr. Niels Høg[?] har faaet af en af Bisperne i Lund, og dette først nu er blevet krævet tilbage. Sk. R. 1, 336 b.

29. April (Odensegaard). Skøde til Hans Thomessen, Borgemester i Helsingborg, paa den Bygning, der staar paa en op til hans Hushjørne stødende Kirkejord ved Adelgaden i Helsingborg, hvilken Bygning tilligemed andet Gods er tilfaldet Kronen efter afdøde Bendt Vind, forhen Skriver paa Helsingborg Slot, da hans Arvinger ere gaaede fra Arv og Gæld efter ham, fordi hans Regnskab ikke var gjort klart; ligeledes overdrager Kongen ham Kirkejorden, mod at han svarer Kirken sædvanlig Jordskyld deraf og holder god Købstadsbygning med Tegltag derpaa. Skal engang Bygningen sælges, skal den først tilbydes Kirken. Sk. R. 1, 337.

— Skøde til samme paa 1 Gaard i Helsingborg, der ligeledes er tilfalden Kronen efter afdøde Bendt Vindt; der skal holdes god Købstadsbygning med Tegltag derpaa, saa der kan svares Kronen og Byen Tynge deraf. Sk. R. 1, 338 b.

— Aabent Brev, hvorved det befales alle, der have Jorder, tilhørende Helsingborig Sognekirke, i Brug, at møde for Kirkeværgerne med deres Adkomster derpaa og, hvis de ingen saadanne have, tage Brev paa Jorderne af Kirkeværgerne, da disse have klaget over, at flere af Brugerne ikke have lovlig Adkomst paa Jorderne, hvilket i Fremtiden kan medføre, at de fravendes Kirken. Efterkommes dette ikke, maa Kirkeværgerne bortfæste disse Jorder til andre. Sk. T. 1, 219.

— Til Anders Bing. Da en Del jordegne Bønder i Nørre Halland under Vardbierge har klaget over at være satte for højt i Kronskyld, af hvilken Grund mange Gaarde ligge øde, skal han foreholde disse Bønder, at Kongen, hvis de ville afstaa deres Bønderejendom og lade sig indskrive i Jordebogen som ufri Bønder, vil lade de for højt takserede Gaarde omsætte af Oldinge; han skal tage nøjagtige Skøder af dem, der ville gaa ind herpaa, indlægge disse blandt Slottets Breve, lade Oldinge sætte Gaardene for en rimelig Landgilde og lade Jordebogen forandre. Sk. T. 1, 215[1].

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 157 f.

29. April (Odensegaard). Rentemester Christopher Valckendorff, der har opladt Kronen Salling Herred, som han var forlenet med uden Afgift, fritages for at svare Afgift af Jegeren, Dalleren og Ryefylcke Len i Norge og forlenes med alle Kronens Bønder i Elderup i Gudme Herred, uden Afgift, dog forbeholder Kongen sig alt Vrag. F. R. 1, 251.

— Følgebrev for Lauritz Brockenhus paa Nyeborg Slot til Kronens Bønder i Salling Herred. F. R. 1, 251.

— Danmarks Riges Raads Stadfæstelse af det mellem Kronen og Peder Rantzov til Woldehorn, Høvedsmand paa Flensborghus, sluttede Mageskifte, hvorved Kronen har faaet Vamdrup Gaard og Gods for Trøiborg med mere Gods. J. R. 3, 115.

— Til Biørn Andersen og Claus Glambeck. Da Kongen, der har lagt noget Mariagger Klosters Gods, nemlig 4 Gaarde i Borup, 2 Gaarde i Katterup og 1 Gaard i Elderup i Vor Herred, 1 Gaard i Meising i Herunslef[1] Herred, 1 Gaard i Skanderup i Giern Herred, 1 Gaard i Brumpøt i Nim Herred, 1 Gaard i Hatting i Hatting Herred, 1 Gaard i Bellum i Bier Herred og Kiempis Gaard og Mølle i Thørsing Herred, ind under Skanderborg Slot, har bevilget, at Hr. Jørgen Løcke i Stedet maa faa 7 Gaarde i Huorum, 1 Gaard i Heem, 3 Gaarde i Brøndum, 2 Gaarde i Ulstrup og Herligheden af 1 jordegen Bondegaard i Skielderup, alt i Onsild Herred, og, hvis det ikke forslaar, noget af Kronens Gods i Sønder Vonsild[2] i samme Herred, skulle de med det allerførste kalde Jørgen Skram til sig med Drotningbor Slots Jordebog, i Forening med ham undersøge Godset, udlægge Jørgen Lycke Fyldest heraf og af andet Drotningbor Gods, som kan undværes, for Mariagger Klosters Gods, ligne Godset og indsende Besigtelse. J. T. 2, 152[3].

— Befaling til Jørgen Skram at møde hos Biørn Andersen og Claus Glambeck med Drotningborg Lens Jordebog. Udt. i J. T. 2, 151 b.

30. April (—). Bønderne i Hagenskouf Len, der allerede havde givet Penge for den sidst paabudte Madskat for Forkyndelsen af Kongens Brev om Eftergivelse af Halvdelen, maa faa det, som de have betalt mere end Halvparten, afkvittet i den første almindelige Skat, der paalægges. F. R. 1, 251 b.

---

[1] o: Hjelmslev. [2] S. Onsild. [3] Tr.: Dsk. Mag. VI. 175 f.

30. April (**Odensegaard**). Mageskifte mellem Chresten Prip og Kronen. J. R. 3, 116. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Biørn Andersen at levere Fru Sitzille Bilde de paa Slottet [Aalborghus] værende Breve angaaende Følskov[1] Mølle mod Reversal for Tilbagelevering efter endt Benyttelse. Udt. i J. T. 2, 152 b.

— Til samme. Da Kronen ved et med Anders Maltissen til Albeck afsluttet Mageskifte er bleven denne 12 Tdr. $^1/_2$ Skp. Hartkorns Landgilde skyldig og han i samme Mageskifte har faaet udlagt 2 jordegne Bøndergaarde og 1 Bol i Suldrup i Huorum Herred med en øde Gaard, Nerup, som bruges derunder, men ikke har gjort Kronen Fyldest for dette Gods, skulle de med det allerførste besigte Godset, ligne det med den Landgilde, Kronen blev ham skyldig, og indsende Besigtelse; hvis Godset beløber sig til mere end ovennævnte Landgilde, skulle de begive sig til det Gods, han yderligere vil udlægge Kronen, besigte det og indsende Registre derpaa. J. T. 2, 152 b.

[**Omtr. 1. Maj**[2]]. Kongen erklærer det Gældsbrev dødt og magtesløst, som Hans Schoufgaardt til Gunderstorp har givet Kronen paa 728 gl. Dlr., da Hans Schoufgaardt nu har tilbagebetalt Pengene, men Kongen ikke har Gældsbrevet hos sig. Sk. R. 1, 338 b.

1. Maj (**Odensegaard**). Forleningsbrev for Lauritz Brockenhus paa Nyborg paa Salling Herred efter Christoffer Valckendorff. Han skal betale den visse Indtægt efter samme Takst som i Nyeborg Len og gøre Regnskab for al uvis Indtægt, hvoraf han selv maa beholde Halvparten. Endvidere bevilges, at han maa beholde Halvdelen af den uvisse Indtægt i Nyeborg Len undtagen Told, Sise og Vrag, som Kongen forbeholder sig alene, og ligesaa al Avlen til Nyborg og Eskebierg Slotte mod at svare 100 gl. Dlr. i Afgift, holde Kongens Stod, Foler og Heste, med Hø og Strøelse og fodre 20 Staldøksne om Vinteren til Slagtning til Kongens Behov. F. R. 1, 252.

— Mageskifte mellem Knud Bilde til Flindtholm paa sin Hustrus[3] Vegne og Kronen. F. R. 1, 253. (Se Kronens Skøder.)

— Bestalling for Peder Skriver som Toldskriver i

---

[1] Kølske Mølle, Dronninglund H. [2] Indført mellem Breve af 29. April og 4. Maj.
[3] Birgitte Banner.

Nyeborg med 100 Dlr. i aarlig Løn og Bolig i Korsbrødregaard ligesom de tidligere Toldskrivere. F. R. 1, 255 b.

2. Maj (Odensegaard). Til Hans Skoufgaard og Axel Gyldenstiern, Embedsmænd paa Helsingborg og Landtzkronne Slotte. Da Kongen har bevilget, at Biørn Knudtzen, Landsdommer i Sønder Halland, maa faa Kronens Rettighed i den jordegne Bondegaard Etthrup i Halland til Mageskifte for enten 1 Gaard i Gierestorp i Hestued Sogn i Giødinge Herred eller Gaarden Boerp i samme Sogn, skulle de med det første undersøge, hvilken Gaard Kronen bedst kan være tjent med, foretage Besigtelsen og indsende den. Sk. T. 1, 215 b.

— Til Anders Bing. Da der skal udlægges dem, der flytte fra Falckenbierg og Gammelbye til Vardbierg, Jord i sidstnævnte By, hvortil der nu kun er ringe Raad, skal han skifte nogle St. Jørgens Jorder i Vardbierg, som Kongen har givet nogle Borgere i Vardbierg Forleningsbrev paa indtil videre, blandt Indflyttere, uanset hvem der nu har dem, og lade dem sætte for Jordskyld. Sk. T. 1, 216.

— Aabent Brev, hvorved det Marked, der indtil Kongsbachs Ødelæggelse aarlig holdtes i denne By, henlægges til Vardbierg til Bedste for denne, medens Markedet i Kongsbach skal være fuldstændig afskaffet. Sk. T. 1, 216 b.

— Axel Gyldenstiern maa tilskifte sig nogle Agre og en Skovpart, der ligge belejligt for hans Gaard Lille Torup i Nørrejylland, af Elline Hansdatter i Randers og hendes Lavværge, dog skulle hun og hendes Arvinger være forpligtede til at svare samme Tynge af den Ejendom, hun faar udlagt, som der fra Arilds Tid har været svaret af den Ejendom, Axel Gyldenstiern tilskifter sig. J. R. 3, 119 b.

— Forleningsbrev for Biørn Anderssen til Stenolt paa Olborghus Slot og Len efter Axel Veffert. Han skal i aarlig Genant have 1500 Mk. danske, 15 Læster (à 24 Tdr.) Rug og Mel, 26 Læster (à 24 Tdr.) Byg, 12 Læster (à 48 Tdr.) Havre, 14 Tdr. Smør, 250 Faar og Lam, 250 Gæs, 600 Høns, 250 Skovsvin, 24 Skattekøer, 1 Læst saltede Sild, 81 Vol røgede Sild, 1300 tørre Flyndere, 2 Tdr. Honning, 15 Skpr. Gryn af Lenet og al Slottets og Ladegaardens Avl og Affødning, dog skal han være forpligtet til deraf at skaffe Kongens Følges Heste frit Hø og Strøelse, naar Kongen kommer did. Endvidere maa Biørn Anderssen paa Kongens

Foder holde 2 Arbejdsheste til Slottets Brug og for Kongens Regning købe de Tønder, som behøves til Indpakning af Landgildesmørret. Kongen vil give Slotsskriveren hans Klædning og Løn og Foder til en Klipper. Da der hidtil altid har været Mangler i Regnskabet for Møllerne i Lenet, idet Møllerne hverken formaa at svare deres Landgilde eller holde Møllerne i Stand, skal Biørn Anderssen paa Tinge udtage 12 Dannemænd, der have Forstand herpaa, hvilke skulle sætte Møllerne for en rimelig Landgilde, der saa skal indskrives i Jordebogen. Hvad der bliver tilovers af den visse Indtægt efter Fradrag af Genanten og andre Udgifter skal han gøre Regnskab for og betale 1 Dlr. for hver Td. Rug eller Byg, 1 Ort for hver Td. Havre, 11 Dlr. for hver Td. Smør, 3 Dlr. for hver Ko, 8 Dlr. for hver Td. Honning, 20 Sk. for hvert Brændsvin, $^1/_2$ Dlr. for hvert Faar, 1 Ort for hvert Lam, 2 Sk. for hver Gaas, 1 Sk. for hver Høne, 2 Dlr. for hver Td. saltede Sild, $1^1/_2$ Dlr. for hver Td. saltede Torsk, 5 Dlr. for hver Td. Aal og 20 Sk. for hver Td. dansk Salt. Han skal gøre Regnskab for al uvis Rente og Gæsteriet, hvoraf han selv maa beholde Halvparten, dog forbeholder Kongen sig al Told, Sise og Vrag. Han skal tjene Riget med 12 geruste Heste. Han skal oppebære Kronens Tiendekorn i Stiftet, lade Bygget gøre i Malt og beholde baade Rug, Malt og Havre hos sig indtil nærmere Ordre. Han skal have Præsterne i Stiftet i Forsvar og i Forening med Superintendenten føre Tilsyn med dem. J. R. 3, 120 b.

3. Maj (**Odensegaard**). Niels Joenssen paa Hald maa til Udredelse af sin Afgift indtil videre oppebære Halvdelen af den visse og uvisse Indkomst af Medelsom Herred, da en Del af det bedste Gods til Hald Slot er mageskiftet bort siden hans Overtagelse af Lenet. J. R. 3, 122 b.

— Følgebrev for Biørn Kaas til Kronens Bønder under Biugholms Slot og i Bierre, Hatting og Nim Herreder. Udt. i J. R. 3, 123.

4. Maj (—). Kongen fritager Axel Veffert og Coruitz Veffert, deres Arvinger og Medarvinger paa deres Svoger Claus von Ungerns og deres Søster Fru Leenes Vegne for at staa til Regnskab for Claus von Ungerns Indtægt og Udgift af Øssel, medens han var Statholder dér, da baade Claus von Ungern og Fru Leene nu ere døde, hvorfor Arvingerne meget vanskeligt kunne aflægge noget Regnskab, særlig da ogsaa Sekretær Fre-

derich Gros, der havde al Handelen med denne Indtægt og Udgift under Hænder, er druknet ved Bornholm; de mene for øvrigt, at Registrenes Bortkommen er mere til Skade for dem end for Kronen, da deres Svoger og Søster ere komne i stor Gæld, medens han havde Øssel i Befaling, og Kongen tvivler heller ikke paa, at Claus von Ungern vilde have aflagt Regnskab, hvis han havde levet. Det paa Øssel værende Gods og Løsøre, som har tilhørt Claus von Ungern eller deres Søster, maa Axel og Coruitz Veffert tage til sig. Sj. R. 12, 96.

4. Maj (Odensegaard). Forleningsbrev for Axel Viffert til Axeluold paa Malmøe Slot og Lundegaardt efter Biørn Kaas. Han skal i aarlig Genant af Malmøe Slot have 3000 Mk. danske, 12 Læster Rug og Mel, 24 Læster Byg og Malt, $2^1/_2$ Læst Smør, 10 Læster Havre, 80 Skattekøer, 220 Oldensvin, naar der er Olden, og ellers 2 Sider Flæsk for hvert Svin af sidste Aars Beholdning, 39 Bolgalte, 450 Faar og Lam, 500 Gæs, alle de Høns, der svares til Slottet, $3^1/_2$ Læst saltet Fisk, 3 Læster saltede Sild og al Avlen og Affødningen til Slottets Avlsgaarde; han skal gøre Regnskab for al uvis Rente til Malmøe Slot, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen, dog forbeholder Kongen sig al Told, Sise og Vrag. Han skal tjene Riget med 12 geruste Heste, holde Slottet i Stand og holde det i en Slotslov og Kongen og Danmarks Rige til en troer Haand, derimod vil Kongen, hvis der skulde paakomme nogen Fejde, selv træffe de fornødne Anstalter med Slottet og forsyne det med alt nødvendigt, saa det skal blive Axel Viffert uden Skade. Da han skal istandsætte Husene paa Lundegaardt, saa Kongen kan bo i dem, naar han kommer did, og det derfor vil være nødvendigt, at der holdes 12 daglige Folk paa Lundegaardt, maa han til disse 12 Personers Underhold aarlig oppebære følgende Genant af Lundegaardt: 2 Læster Mel, $2^1/_2$ Læst Malt, 1 Skippd. Humle, 4 Tdr. Smør, 1 Læst Sild, 1 Læst Torsk, 4 Tdr. Ærter, 20 Nødkroppe, 100 Lammekroppe, 100 Sider Flæsk, 100 Gæs, 4 Tdr. Gryn, 500 Hvillinger, 3 Vorder Kabliav, 2000 Flyndere, 2 Tdr. Eddike, 2 Tdr. Aal, 1 Td. Laks, 1 Td. Lønborgsalt, 1 smal Læst groft Salt, alle de Høns og Æg, som oppebæres i Lenet, og det Kul, Ved og Enghø, som ligge til Lundegaardt; han skal gøre Regnskab for al den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvparten Sk. R. 1, 339.

— Kvittans til Fru Doritte Gyldenstiern, Chresten Munckis Enke, paa hendes Regnskab af Aackier Len fra 1. Maj

1572 til Juledag 1579 og for det af Fru Birgitte Giøe modtagne og til Claus Glambeck overleverede Inventarium. Hvad hun blev skyldig har Kongen eftergivet hende. J. R. 3, 123.

4. Maj[1] (**Odensegaard**). Befaling til Stheen Brahe at besigte 1 Gaard i Helsinge i Løfue Herred, som Jørgen Friis til Krastrup blandt andet vil udlægge Kronen til Mageskifte for noget Gods i Nørrejylland, og sende Besigtelsen til Jørgen Rosenkrandtz og Erich Løche. Sj. T. 14, 333 b. K.

— Til Jørgen Rosenkrantz og Erick Lycke. Da Jørgen Friis har begæret noget Kronens og Aarhus Kapitels Gods i Ø[r]um og Schibfar i Nør Herred til Mageskifte for noget af sit Arvegods i Boe i Roxe Herred og andensteds i Kalløe og Aarhusgaards Len samt i Helsinge i Løfue Herred, skulle de besigte det jydske Gods og indsende Besigtelsen. Udt. i J. T. 2, 153.

5. Maj (—). Berent Prenger, Borger i Rostock, skal føre de 50 af de 100 Læster Röstockerøl, som han har faaet Tilladelse til sisefrit at indføre her i Riget, til Kolding til Barselet til St. Hans Dag Midsommer, derimod maa han sælge de andre 50 Læster i andre Købstæder. Udt. i Sj. R. 12, 96 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Caspar Wiis, kgl. Drabanthøvedsmand, der for nogen Tid siden var sendt ud for at antage Knægte og Skibsfolk, ikke har kunnet nøjes med de Penge, han havde faaet med, men har maattet laane 350 Dlr. hos nogle Borgere i Hamborg, og Jørgen Hasse, Borger smstds., der var gaaet i Borgen for disse Penges Betaling til en bestemt Termin, har berettet, at denne Termin er forbi, og at han tiltales for Pengene, har Kongen skrevet til Borgemestre og Raad i Hamborg om at lade Jørgen Hasse blive utiltalt, da Pengene skulle blive betalte med det første. Det befales derfor Christoffer Valckendorff at betale Jørgen Hasse Pengene mod en Forpligtelse til at indsende den derfor givne Forskrivning. Sj. T. 14, 334. K.

— Til alle Kron-, Stifts-, Kloster-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Giødinge, Nørreasbo, Synderasbo, Lugude og Bierge Herreder. Da Bygningen paa Kronneborg endnu ikke er helt færdig og der fremdeles vil blive Brug for en stor Hob Sten af samme Slags, som brydes i Lafuerødtz[2] Stengrave i Helsingborg Len, hvilke det dog vil falde Kronens Bønder i Helsingborg Len

[1] I Sj. T. er Brevet ved en Fejlskrift dateret: 4. Marts. [2] Laröd, Luggude H.

besværligt alene at bryde, skulle de efter nærmere Tilsigelse af Hans Skoufgaard hver arbejde 6 Dage i nævnte Stengrave og baade ved deres Ankomst og Bortgang lade deres Navne notere paa Skriverstuen paa Helsingborg. Sk. T. 1, 216 b.

6. Maj (**Odensegaard**). Befaling til Christoffer Valckendorff at tage Hertuig Brun i Kongens Tjeneste som Skibshøvedsmand og blive enig med ham om hans Løn, for at Kongen siden kan give ham Brev derpaa. Sj. T. 14, 334 b. K.

— Befaling til Borgemestre, Raad og Byfoged i Malmøe at være til Stede, naar Biørn Kaas overleverer Malmøe Slot til Axel Veffert, og give alt beskrevet. Sk. T. 1, 217.

— Mageskifte mellem Fru Giesse Brockenhus, Erich Bildis Enke, og Kronen. F. R. 1, 256. (Se Kronens Skøder.)

— Til Niels Kaas, Kansler, og Peder Gyllenstiern, Marsk. Da Kongen har bevilget, at Hans Skougaardt maa faa Sanderum Gaard i Fyen med noget af det nærmest liggende Gods, hvormed han vil tilfredsstille sin Broder Anders Skougaardt, Hofsinde, for dennes Arvepart i Skoufgaard og Gods i Koldinghus Len, som Hans Skougaardt nu har udlagt til Kronen, til Mageskifte for noget af hans Arvegods i Sjælland, skulle de med det første besigte Sanderum Gaard og Gods, udlægge Hans Skougaardt saa meget deraf, som hans Broder Anders Skougaardts Part i Skoufgaard beløber sig til, og indsende Besigtelsen. F. T. 1, 206 b.

— [1] Befaling til Niels Jonsen at opsøge de i Viborg Stifts Brevkister værende Breve angaaende Viskom Gaard og By, som Moritz Stygge har faaet til Mageskifte, og levere ham dem mod Reversal for, at han vil levere dem tilbage, saasnart han har ladet tage Vidisser deraf. Udt. i J. T. 2, 153 b.

7. Maj (—). Forleningsbrev for Mogens Jul til Julingsholm paa Afgiften af Kronens Korntiende af Ome Sogn, som er 8 Ørt. Byg, og af Grene Sogn, som er 9 Ørt. Byg. Udt. i J. R. 3, 123 b.

— Aabent Brev til Indbyggerne i Nørrejylland, at Kongen, der formedelst mærkeligt Forfald ikke selv kan sidde Retterting Hell. Trefoldigheds Søndag [29. Maj], har befalet Niels Kaas, Peder Gyldenstiern, Peder Munck, Hr. Jørgen Licke, Jørgen

[1] Brevet er i J. T. dateret 6. Juni, hvilket dog sikkert er en Fejlskrift for 6. Maj, da Brevet er indført mellem Breve af 4. og 7. Maj og Kongen 6. Juni var paa Koldinghus.

Rosenkrantz og Manderup Pasberg at begive sig rundt til Stifterne i Nørrejylland for at høre og paadømme de Sager, der indstævnes for dem. De skulle begynde i Riibe 3. Juli, derefter i Holsterbro Torsdagen efter [7. Juli] og siden rejse rundt til de andre Stifter. Udt. i J. T. 2, 153 b.

7. Maj (**Odensegaard**). Befaling til Stiftslensmændene i Nørrejylland at forkynde ovenstaaende Brev paa Herredstingene og i Købstæderne. Udt. i J. T. 2, 154.

— Ekspektancebrev for Jacob Suanning paa det Kannikedømme og Vikarie i Lunde Domkirke, som hans Fader, M. Hans Suanning, Degn i Riiber Domkirke, nu har i Værge, at tiltræde efter dennes Død. Naar han ikke længere studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. Sk. R. 1. 341.

8. Maj (—). Lignende Brev for Frederich Suaning paa det Kannikedømme i Riber Domkirke, som hans Fader M. Hans Suaning, Degn i Riber Domkirke, nu har i Værge. J. R. 3, 124.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Jørgen Farensbeck har berettet, at der mangler Penge til Besolding af Krigsfolket paa Arnsborg, og at der paa Slottet kun ligger en 7 Læster, for største Delen fordærvet Krudt, skal han med det første sende Penge og Kommis til et Beløb af 2000 Dlr. til dem, der have Befalingen paa Slottet, og med det Skib, der skal føre de 4 liflandske Herremænd did, sende 7 Læster Krudt eller saa meget, han finder fornødent, samt give Ordre til, at Skibet faar de 7 Læster fordærvet Krudt med tilbage. Jørgen Farensbecks Begæring om at faa en Pinke, der kunde bruges paa Kundskab der under Landet, kan ikke opfyldes, da Kongen har sine Orlogsskibe i Søen og der om Vinteren ikke kan ligge Skibe dér under Landet. Sj. T. 14, 334 b. K.

— Forleningsbrev for Mogens Jul til Palisbierg paa Afgiften af Kronens Korntiende af Sol og Vulborg Sogne, kvit og frit. Udt. i J. R. 3, 124 b.

11. Maj (**Koldinghus**). Fornyet Befaling til Coruitz Viffert om paa det strengeste at forfølge Sagen mod Ulfeld Christopherssen og hans Stifsøn Hans Oldeland for deres Overfald paa Kongens Herredsfoged for siddende Ret og med det første meddele Kongen, hvor vidt han er kommen med den, da en saa grov Sag ikke kan gaa ustraffet hen. F. T. 1, 207[1].

[1] Tr.: Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. VIII. 149.

11. Maj (**Koldinghus**). Til Bønderne paa Hindtzholm. Da flere af dem holde en Hob stærke og store Hunde, der ikke alene gøre dem selv Skade paa Faar, Lam og andet Smaakvæg, men ogsaa ødelægge Daavildtet i Kongens Fredejagt, forbydes det strengelig alle herefter at holde Hunde i deres Gaarde, medmindre det ene fremmer Ben er afhugget ved Knæet, under Bøde af en god Staldokse til Kronen, hvis det er Kronens Bønder, og til Herskabet, hvis det er en Adelsbonde. F. T. 1, 208[1].

— Befaling til Lauritz Brockenhus at forkynde ovenstaaende Brev og paase dets Overholdelse. F. T. 1, 207 b.

12. Maj (—). Til Axel Gyldenstiern og Anders Bing. Kongen har i Henhold til deres Henstilling skrevet til Pouel Huitfeld, at Kronen ikke kan undvære det Gods i Møruppe Sogn ved Falckenbierge, som han har optegnet, og ikke finder det rimeligt, at den tredje Mark i det sjællandske og moenske Gods godtgøres ham, da den lægges ud til Fædrift, og Pouel Huitfeld har erklæret sig villig til at lade den tredje Mark afkorte i sit Gods og at tage Gods paa et andet belejligt Sted for Godset i Møruppe Sogn. For at Mageskiftet engang for alle kan blive bragt i Orden, skulle de besigte noget andet Gods og ligne Godset. Sk. T. 1, 217 b.

— Til Borgemestre og Raad i Otthense. Da de i Otthense indkvarterede Hofsinder klage stærkt over, at de dér beskattes og besværes mere end andensteds og maa give 3 Sk. lybsk for hvert Maaltid og 1 Dlr. eller 5 Mk. for hver Td. Havre, befales det hine, da det er deres Pligt at sørge for godt Politi, at overveje denne Sag og fastsætte en rimelig Pris for Mad, Øl, Havre, Hø og Strøelse i Lighed med hvad der er fastsat her og andensteds, hvorom de kunne faa Oplysning hos Hofmarskalken Benedictz von Annefeld. F. T. 1, 200.

— Til Hendrick Norby. Jørgen Blancke, der tidligere har tjent ham som Skriver, har berettet, at han for nogen Tid siden med kgl. Forskrift er rejst til Meklenborg for at anholde om nogle Redskaber, der vare bjærgede fra et for ham strandet Skib, men under sin Fraværelse har faaet Skyld for at være romt, i hvilken Anledning Kongen har eftergivet Hendrick Norby nogle Skatterestancer til et Beløb af omtrent 500 Dlr., hvilke for største Delen staa hos Bønderne. Da det er en gammel Restance, hvoraf det

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 158 f.

meste staar hos Bønderne, og Kongen engang har eftergivet ham den, skal han ogsaa lade Jørgen Blancke og Bønderne være fri derfor. F. T. 1, 208 b.

12. Maj (Koldinghus). Til Erick Løcke. Da Kongen har bestemt, at den gejstlige Jurisdiktion i de 5 nærmest Koldinghus liggende Herreder herefter skal følge Koldinghus, skal Erick Løcke straks lade affatte en Jordebog over alle Tienderne i disse Herreder, baade Kronens og Kirkens, med Angivelse af, hvem der har dem og hvad Afgift der svares, og over Kirkejorderne og anden Kirkens Indkomst, sende Bud til Chresten Lange om at levere ham en Jordebog over den til Kantordømmet [i Ribe] hørende Rettighed og de Kirker, han har mistet indenfor Kredsen, lade denne Jordebog indføre i sin og levere den sidstnævnte til Lensmanden her paa Slottet. J. T. 2, 154.

13. Maj (—). Hr. Hans Villomssen, der ved Kongsbacks Omdannelse til Landsby har mistet sit Kald og den Ejendom, han har købt i Kongsback, saa han nu med Hustru og Børn lider stor Nød, maa indtil videre aarlig oppebære 1 Pd. Korn af Stiftslensmanden i Lunde Stift. Sk. R. 1, 341 b.

— Niels Thomissen i Boller maa indtil videre give Penge i Stedet for Afgiften af Kronens Korntiende af Romlund, Voede[1], Feskbeck og Perstrup Sogne, 1 gl. Dlr. for hver smal Td. Rug og Byg, at betale Stiftslensmanden i Viborg Stift inden Fastelavn. Udt. i J. R. 3, 125.

— Befaling til Jørgen Rosenkrantz og Claus Glanbeck at være til Stede ved Overleveringen af Aarhus Slot og Len til Erick Løcke, besigte Bygningerne paa Slottet og i Ladegaarden og give alt beskrevet fra sig. Udt. i J. T. 2, 154 b.

— Befaling til Albert Friis om efter gode Mænds Vurdering at betale Strange Terckelssen hvad den Bygning har kostet, som er opført paa den Gaard i Hallerup[2], Matz Nielsen i Noes har faaet af Kronen. Udt. i J. T. 2, 154 b.

14. Maj (—). Hans Becker, Borger i Rostock, maa sisefrit indføre 6 Læster Rostocksøl her i Riget, hvor han vil, dog skal han lade notere paa Brevet, hvor han indfører Ølket. Udt. i Sj. R. 12, 97.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Johan Marrie i hoslagte

[1] Vorde, Nørlyng H. [2] Haltrup, Skads H.

Supplikats har berettet, at han ved sin Henvendelse til ham med Kongens Forskrivning og Brev om at betale ham 2700 Dlr. med Svovl og andre Varer ingen Betaling har faaet, men paany er bleven henvist til Kongen, befales det ham endnu en Gang at skaffe Johan Marrie ovennævnte Sum betalt med Svovl og andre Varer; i Anledning af Christoffer Valckendorffs Klager over Mangel paa Salpeter og Forslag om at give endnu en Mand foruden Johan Marrie Ordre til at skaffe Salpeter har Johan Marrie erklæret, at Skylden for Forsømmelsen ikke ligger hos ham, men deri, at han ikke har kunnet faa Penge, skønt han tit og ofte har ansøgt derom; han har 1500 Skippd. Salpeter liggende i Lybeck og begærer enten at faa Penge dertil eller Tilladelse til at sælge det andensteds; han formener heller ikke at skylde Kongen noget paa Salpeterhandelen, saaledes som Christoffer Valckendorff mener, og er villig til at gøre Regnskab med Kongen. Christoffer Valckendorff skal derfor skaffe ham de til Salpeteret nødvendige Penge og gøre Regnskabet op med ham. Sj. T. 14, 335.

14. Maj (Koldinghus). Skøde til Jens Kierul i Øster Kuornum, Herredsfoged i Jerslev Herred, paa den Søsterlod i Øster Kuornum Gaard og Gods, som Admiral Peder Munck havde købt af Peder Mørck i Mosted[1] og siden har afstaaet til Kronen; han skal beholde Kuornum Gaard og Gods med samme Frihed, som hans Forældre tidligere have haft den, og svare sædvanlig Kronskyld, Herlighed og Rettighed deraf. J. R. 3, 125.

— Kvittans til samme paa 500 gl. Dlr, som han har betalt Kronen for ovennævnte Søsterlod. J. R. 3, 126.

— Aabent Brev, at ovennævnte Jens Kierul herefter maa forblive under Kronen, og at hverken han eller hans Gaard Kuorumgaard med Gods maa bortskiftes til nogen. J. R. 3, 126 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager over, at mange Skræddere fra Landsbyerne begive sig ind i Kolding og, skønt de fleste ikke ere gode for deres Haandværk, fordriste sig til at skære og sy uden at være optagne i Skræddernes Lav og uden at holde borgerlig Tynge — forbyder alle herefter at bruge Skrædderembede i Kolding, medmindre de i Forvejen have gjort deres Borgered, ere optagne i Lavet og holde borgerlig Tynge, dog maa Kongens Hofsinder og daglige

[1] Musted, Børglum H.

Tjenere selv holde Skræddere til at arbejde for sig. J. R. 3, 142 b[1].

14. Maj (**Koldinghus**). Til Hendrick Belov. Da Kongen har bevilget sin Karl Jørgen at faa Starupgaard, som Kronen har faaet til Mageskifte af Claus Glambeck, og har givet ham al Avlen til Gaarden i 1579 og alle de Koer, som fandtes til Inventarium paa Skanderborg[2] Hus, skal Hendrick Belov straks lade ham faa det. J. T. 2, 154 b.

15. Maj (—). Simen Fousterup maa fremdeles blive boende i Kiøpnehafn og indtil videre være fri for al borgerlig Tynge. Udt. i Sj. R. 12, 97.

— Gallus Meyer maa bosætte sig i Helsingøer som Sværdfeger og være fri for al borgerlig Tynge; Lensmanden paa Kroneborg skal enten skaffe ham fri Bolig eller levere ham Penge til at leje for. Udt. i Sj. R. 12, 97.

— Benedix von Allefeld til Hasseltorp maa købe og toldfrit udføre 100 Græsoksne af Riget; det skal noteres paa Brevet, hvor mange Øksne han hver Gang uddriver. Udt. i Sj. R. 12, 97.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Christoffer Valckendorff nu ved Sekretær Arrild Huidtfeld har meddelt, at han ikke kan skaffe Hans Rosenov, Kongens Faktor i Lybeck, de ved Kongens Brev [af 18. Febr.] for Tækkekobber til Kroneborg lovede Varer, fordi al Lenenes Indkomst og Forraad er forskrevet til Barselet og Forsamlingen i Othense, og derfor henstillet, om ikke Hans Rosenov kunde faa nogle af de Penge, som Kongen skal have af de Dansker, meddeles ham, at Kongen ikke kan undvære disse Penge, hvorfor han maa se at finde paa andet Raad. Sj. T. 14, 336.

— Ofue Lunge til Odden maa indtil videre give Penge i Stedet for Kornafgiften af Kronens Korntiende af Bierbye Sogn, 1 gl. Dlr. for hver smal Td. Rug og Byg og $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre. Udt. i J. R. 3, 126 b.

— Ekspektancebrev for Hr. Jørgen Morthenssen, Kapellan i Kolding, paa det Vikarie i Aarhus, som Anders Skriver nu har, eller paa et Vikarie i et andet Kapitel, hvis noget saadant, som ikke allerede er lovet bort, bliver ledigt inden Vikariet

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 159 f. [2] Sikkert Fejlskrift for: Skodborg.

i Aarhus. Naar han ikke længere har noget Kald, skal han residere ved Domkirken. J. R. 3, 127 b.

15. Maj (Koldinghus). Befaling til Ifuer Lunge, Jørgen Hog og Borgemestre og Raad i Horsens at være til Stede, naar Claus Glambeck overleverer Inventariet paa Bygholm til Biørn Kaas, besigte Bygningerne paa Slottet og i Ladegaarden og give alt beskrevet fra sig. Udt. i J. T. 2, 155.

— Til Albert Friis. Da Chresten Jul til Udstrup og Mogens Jul til Strandet, der have fæstet Korntienden af Husbye og Nersom[1] Sogne i Uldbierg Herred for en aarlig Afgift, have erklæret ikke at kunne svare denne, fordi Sognene tildels ere ødelagte af Sand og Vand, skal han straks sætte Tienderne for en rimelig Afgift. J. T. 2, 155.

— Til Jorgen Rosenkrantz og Erick Løcke. Da Kongen har bevilget, at Thomes Fasse maa faa 4 Gaarde og 1 Gadehus i Glatued og 1 Bol i Refne i Sønder Herred, 3 Gaarde i Astrup[2] i Nør Herred og de 16 Tdr. Hartkorn, som han er bleven Kronen skyldig i et tidligere Mageskifte, til Mageskifte for noget af hans Arvegods i Riiberhus og Koldinghus Len, skulle de foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 155.

20. Maj (—). Thygge Krabbe til Bustrup maa indløse de 15 Gaarde paa Jegent, som hans Moder, Fru Margrete Reuentlov, Hr. Erick Krabbis Enke, har i Pant, og siden beholde dem som Pant. Kongen lover ikke at tillade nogen at indløse dem fra ham, men lade ham beholde dem, indtil Kronen selv indløser dem. P. 355[3].

— Til nedennævnte Rigsraader. Da Danmarks Riges Raad har udvalgt Hertug Christian til Konge efter Faderens Død og den paa Herredagen i Otthense tilstedeværende Adel har lovet at hylde ham, men der endnu findes mange Herremænd, som ikke have været til Stede i Otthense, skulle de straks skrive til alle de Adelsmænd i deres Landsdel, som de kunne tænke ikke have været i Otthense, om at møde i Kobstaden N og der foreholde dem hvad der er besluttet i Otthense og begære det samme af dem. Kongen vil henimod den Tid, Mødet skal finde Sted, sende en Sekretær til dem med Afskrift af det i Otthense beseglede Brev, hvor-

[1] S. Nissum. [2] Aastrup. [3] Udenfor er skrevet: Dette er indløst, haver det udi Forlening at holde deraf en gerust Hest.

efter det Brev, den da fraværende Adel nu skal give, skal skrives, og tillige med den Forskrivning, som skal gives Adelen igen. — Hans Skougaard, Axel Veffert og Jørgen Marsuin skulle forhandle med Adelen i Skaane 13. Juni i Lund; Eyller Grubbe, Christoffer Valckendorff og Steen Brade med Adelen i Sjælland 13. Juni i Ringsted; Eyller Grubbe og Steen Brade med Adelen i Fyen 20. Juni i Otthense. Sj. R. 12, 484.

20. Maj (Koldinghus). Kreditiver for ovennævnte Rigsraader til Adelen. Sj. R. 12, 484.

— Forleningsbrev for Steen Brahe paa Kallundborg Slot og Len efter Peder Bilde. Han skal i aarlig Genant have 500 Dlr., 3 Læster Rug, 7 Læster Mel. 16 Læster Byg og Malt, 520 Tdr. Havre, 30 Skattekøer, 82 Bolgalte, 250 Faar og Lam, 250 Gæs, 678 Høns, 1 Læst Smør, al Ladegaardens Avl og Affødning og Halvdelen af Stoddets Affødning, dog mod selv at holde Stoddet med Hest, naar Tid er, og sætte Kongens Part af Affødningen paa Foder sammen med sin egen, indtil Kongen henter den. Han skal gøre Regnskab for den øvrige visse Rente og ligesaa for den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen, derimod forbeholder Kongen sig alene al Told, Sise og Vrag. For det under Slottet lagte Mageskiftegods skal han gøre særligt Regnskab, og al Indtægten heraf skal tilfalde Kronen. Han skal tjene Riget med 10 geruste Heste og holde Slottet i Stand med Tag, Vinduer og andet saadant, men skal der bygges noget særligt, vil Kongen selv befale og bekoste det. Sj. R. 12, 97 b.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn, Malmøe, Helsingøer, Olborg og Flensborg straks at give Borgerne i disse Byer Ordre til at opgive, hvem der siden den stetiniske Traktat have lidt Skade af de Svenske paa det naruiske Farvand, hvor meget Skaden beløber sig til, hvad Restitution der er givet derfor, og hvad der endnu resterer, lade optegne, hvilke Besværinger der ellers paalægges deres Medborgere i Sverrig, og sende Besked derom til Kancelliet inden St. Bartholomei Dag [24. Aug.]. Sj. T. 14, 336 b[1]. K.

— Hans Skoufgaard paa Helsingborg maa straks faa Sanderum Gaard og Mølle og Nundebo[2] Gaard i Fyen til evig Ejendom mod med det første at udlægge Kronen Fyldest derfor

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 638 f. [2] Nonnebo, Bjærge H., Fyen.

af sit Arvegods i Sjælland i Overensstemmelse med sit udgivne Forpligtelsesbrev og den af Niels Kaas, Kansler, og Peder Gyldenstiern, Marsk, foretagne Besigtelse af ovennævnte Gods i Fyen. F. R. 1, 258 b.

20. Maj (Koldinghus). Kvittans til Niels Joenssen paa Hald paa $63^1/_2$ Dlr. 3 Sk., som han har oppebaaret og indbetalt i Kongens eget Kammer for den visse Landgilde fra 1. Maj 1579 til 1. Maj 1580 af det Gods i Sønder Herred i Mors, Kongen har faaet til Mageskifte af Steen Bilde til Vandaas. J. R. 3, 127.

22. Maj (—). Befaling til Hendrick Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at udtage 1 eller 2 duelige Baadsmænd af hvert Skib, som løber gennem Sundet, ligegyldigt hvorfra det kommer, indtil han har faaet 100, og efterhaanden sende dem til Kiøpnehafn, hvor de skulle faa Løn ligesom andre Baadsmænd, saalænge Kongen behøver dem. K. Udt. i Sj. T. 14, 337.

— Til Christoffer Valckendorff. Da han har berettet, at Skibet Wohl Herr kun med Besvær vil kunne istandsættes paa Holmen, men Kongen ikke ved, om Skibet ikke er for lækt og ødelagt til at sendes til Norge, skal han raadføre sig med Skippere og søkyndige Folk og, hvis de anse det for raadeligt at lade Skibet løbe til Norge, da sende det derop med det første for at blive istandsat, men hvis ikke, lade det istandsætte paa Holmen. Da han har meldt, at de til St. Olufs Udrustning fra Købstæderne udskrevne Baadsmænd ikke ere mødte, hvorfor han begærer ny Skrivelse til Købstæderne, meddeles ham, at der er givet Ordre til Tolderen i Helsingøer om at udtage 100 Baadsmænd af de gennem Sundet sejlende Koffardiskibe; Kongen anser det derfor for unødvendigt paany at skrive til Købstæderne, da de Folk, disse vilde sende, sandsynligvis ogsaa vilde være lidet duelige. Behøves der flere end de 100, skal han udtage de manglende af Borgernes Skibe i Kiøpnehafn. Sj. T. 14, 337 b. K.

— Til Borgemestre og Raad i Othense. Da der paa Othensegaard ligger en 8 eller 10 Fade Emmistøl, som Kongen vil have sendt hid, men Fadene ikke kunne sendes med Bøndervogne, skulle de skaffe Borgerheste og -vogne til at føre Øllet til Kierteminde eller andre Ladesteder, alt efter nærmere Ordre af Kongens Kældersvend. Orig. i Provinsark. i Odense.

24. Maj (—). Til Christoffer Valckendorff. Johan Taube har berettet, at der kun er ringe Forraad af Havre paa Kroneborg og

Frederichsborg til Kongens og Markgreven af Ansbacks Heste, hvis denne, som Kongen endnu formoder, følger med Kongen did, og derfor begæret at faa sendt en 4000 Tdr. Havre. Kongen ved jo nu nok, at der hverken behøves saa meget ej heller kan skaffes saa meget paa denne ubelejlige Tid, men befaler ham dog at forskrive en 2000 Tdr. Havre fra Draxholm, Kiøpnehafn, Kallundborg eller andre sjællandske Len og sørge for, at det, der kan skaffes, bliver sendt did med det allerførste; da Kongen ikke ved, om de 4000 Tdr. Havre, Biørn Kaas sidste Aar fik Ordre til at sende fra Skaane til Kroneborg, ere fremsendte, skal han forhøre sig hos Johan Taube derom og meddele denne, hvor megen Havre han kan vente sig. Sj. T. 14, 338. K.

24. Maj (Koldinghus). Hr. Niels Rasmussen, der er kaldet til Sognepræst i Liungbye Sogn efter Hr. Jens Simenssens Død, maa beholde Feueldegaard[1] med alt Tilliggende til Præstegaard i Liungbye Sogn. J. R. 3, 128.

— Befaling til Albrit Friis at skaffe af Lenet eller købe 20,000 tørre Hvillinger, 20,000 tørre sambrask Flyndere, 10,000 tørre Middelflyndere, 61 Vorder Kabliav, 30 Vorder Langer, 20 Snese Rokker og 4 Snese Pilrokker og saa snart som muligt sende dem til Skibs til Kroneborg, da Kongen har Brug for dem til Udspisningen paa Kroneborg, Frederichsborg, Esserum og Hørsholm. Udgiften til Fragt og andet skal han indskrive i sit Regnskab. J. T. 2, 155 b.

25. Maj (—). Befaling til Christoffer Valckendorff at betale Skibshøvedsmand Jacob Alday de 60 Dlr., som han paa Rejsen til Skotland og Ørckenøer har brugt udover de 200 Dlr., han efter sin Overenskomst med Christoffer Valckendorff havde faaet med til Tærepenge; endvidere skal han herefter aarlig give ham en sædvanlig Hofklædning, skønt hans Bestalling ikke indeholder noget derom. Sj. T. 14, 338 b. K.

— Til Thyge Brahe til Hammer. Da Kronens og Adelens Bønder i Villandtz Herred, der restere med en hel Del af de foregaaende Aars Madskatter, have vist sig meget villige ved Udredelsen af den sidste Madskat, idet de allerede havde svaret største Delen deraf, førend Kongens Brev om Eftergivelse af Halvdelen ud-

[1] Fævejlegaard, Sønder H., Randers Amt.

gik, har Kongen eftergivet dem alt hvad de restere med fra de foregaaende og dette Aar. Sk. T. 1, 218.

26. Maj (Koldinghus). Befaling til Herluf Skafue, Landsdommer i Sjælland, og Erick Valckendorff at være til Stede, naar Turebye Gaard og Len overleveres til Oluf Bilde, Hofsinde, besigte Bygningerne og Skovene og levere Oluf Bilde en beseglet Besigtelse. Sj. T. 14, 339. K.

— Olluf Bager, Raadmand i Otthense, maa igen indhegne den ham tilhørende Jord i Hjørnet ved St. Knudtz Kirke, hvilken tillige med anden Ejendom var udlagt til den Plads, hvorpaa Palladset stod, dog skal han opføre god Købstadsbygning med Tegltag derpaa, saa der kan svares Byen og Kronen tilbørlig Tynge deraf. F. R. 1, 258 b.

— Hr. Jørgen Christenssen, Sognepræst til Østofthe, og hans Hustru maa være fri for Skat, Ægt, Arbejde og anden Tynge af den jordegne Bondegaard, han har i Østofthe, saalænge de leve, og nøjes med at svare den Skyld, som fra Arilds Tid er svaret deraf, nemlig 4 Mk. paa 1 Sk. nær og 2 Mk. Gæsteri, som Mønten før gik. F. R. 1, 554 b.

28. Maj (Nygaard). Jochum Oldeschoug, Borger i Rodstock, maa sisefrit indføre 10 Læster Rostockerøl, dog skal han lade notere paa Brevet, hvor han indfører og afhænder Øllet. Udt. i Sj. R. 12, 98 b.

30. Maj (—). Til Borgemestre og Raad i Otthense. Da Kongen lige efter St. Hans Dag Midsommer vil rejse til Sjælland med sin Svoger, Markgreven af Ansback, skulle de straks sørge for at skaffe Straafoder, Hø, Havre, Vin og Tyskøl i Forraad, saa Kongen og Markgreven med Følge kunne blive underholdte der en Nats Tid. Kongen har befalet Coruitz Veffert at gaa omkring med dem i Otthense og forordne Staldrum og at tilsige Bønderne til at gøre Tilførsel til Borgerne. Orig. i Provinsark. i Odense.

— Til Christoffer Valckendorff. Kongen har atter faaet Skrivelse fra sin Svoger, Markgrev Jørgen Frederich af Ansback, der bestemt lover at komme til Barselet i Koldinge og sender en Furérseddel paa 350 Heste, men indtil nærmere Samtale med Kongen henstiller det som tvivlsomt, om han vil rejse til Lands eller Vands herfra til Preussen. Kongen vil bede Markgreven [følge

med sig til Sjælland[1]] og venter, at Markgreven vil gøre det, men vil saa henstille til Markgreven, om denne vil rejse tilbage gennem Sjælland over Rostock eller til Søs til Kynningsberge. Kongen har derfor forordnet Nattelejer og skrevet til Købstæderne i Sjælland og Smaalandene om at forberede sig herpaa. Christoffer Valckendorff skal dog, som tidligere befalet, sørge for St. Olufs og de andre Skibes Udrustning, saa Markgreven kan rejse, hvilken Vej han vil. Orig.[2]

30. Maj (Nygaard). Til Peder Rantzov. Da Albert Friis har berettet, at der er Strid mellem ham og Peder Rantzov angaaende nogle Enge i Lye Herred, som Kronens Tjenere i Hueding Herred havde i Fæste for Særskyld, idet Peder Rantzov vil tilholde sig disse Enge, uagtet de efter Albert Friis's Formening ikke ere navngivne i det mellem Peder Rantzov og Kronen oprettede Mageskiftebrev [af 17. Okt. 1579], befales det ham ikke at tilholde sig mere, end Brevet indeholder; Kongen vil ikke gøre ham Hinder paa det mindste, som indeholdes deri, men vil, hvis der findes saadan Utydelighed i Brevet, overdrage gode Folk at dømme i Sagen, dog beder Kongen, hvis Engene af disse blive tilkendte Peder Rantzov, denne at lade Kronens Bønder, der allerede have fæstet dem, beholde dem for den Skyld, der nu svares. J. T. 2, 156.

— Befaling til Erick Lycki paa Aarhusgaard at betale de Borgere i Aarhus, der overlade Peder Gyldenstiern, Marsk, paa Kongens Vegne Havre og have Bevis af ham derfor. Orig.

31. Maj (—). Til Jørgen Skram. Han har berettet, at han i Randers har fragtet en Skude til at fremføre den Havre, Smør, Flæsk og anden tør Fetalje, som er forskrevet fra hans Len til Barselet, og forespurgt, om han skulde sende den hid med Skib; da Søen har gjort stor Skade paa den Havre, der er forskrevet til Ottense, saa en hel Del af den er bleven ganske fordærvet, og desuden Modvind let kan forhale Fremkomsten, nærer Kongen nogen Betænkelighed ved at vove Havren til Skibs, men hvis Jørgen Skram kan faa et Skib med Overløb, maa han sende Havren med det. Da han har skrevet, at han kun kan skaffe 300 Tdr. Havre, befales det ham at lade forhøre baade hos Borgerne i Randers og hos Adelen og andre i Lenet, om der er Havre at faa hos dem, og,

[1] Der mangler her en Linje eller to i Brevet, men Indholdet heraf har sikkert været som ovenfor angivet. Jvfr. det foregaaende Brev og Brevet af 3. Juni til Kristoffer Valkendorff. [2] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 74 f.

hvis saa er, købe den til Kongen, saa denne kan faa 1000 Tdr. eller mere, og straks meddele Kongen, hvor meget han mener at kunne skaffe. Da flere af de Kalve og Grise, han har faaet Ordre til at sende hid, ere forvoksede og ikke tjenlige nu, skal han deraf sælge alt hvad der ikke kan bruges og i Stedet købe noget godt, saa Kongen kan faa saa meget godt som muligt; han skal langsomt lade dem drive frem eller køre, hvilket han finder bedst. Han maa særlig gøre sig Umage for at skaffe Havre, da der vil blive Mangel derpaa. Hans Udgifter skulle blive godtgjorte ham i Regnskabet. J. T. 2, 156.

3. Juni (Nygaard). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har opgivet at udtage Baadsmænd af de gennem Sundet løbende Skibe, da Skipperne have klaget stærkt derover og det endnu ikke er sikkert, om St. Oluf skal løbe ud eller ej, dog maa Christoffer Valckendorff være betænkt paa at skaffe de nødvendige Baadsmænd, hvis St. Oluf skal ud; han skal indtil videre lade St. Oluf blive liggende, for at det kan være rede, hvis Kongens Svoger, Markgreven af Ansback, der med sin Gemalinde vil følge med Kongen til Sjælland efter Barselet, skulde ville rejse til Søs fra Kiøpnehafn til Preussen; da Markgreven maaske ogsaa vil rejse over Giedtzøer, skal han straks give Ordre til, at de 2 Gallejer, der skulde have været til Grønland, og den paa Holmen ved Slottet opsatte Gallej, hvis den da er færdig og de andre ere komne tilbage fra Norge, skulle løbe til Giedtzøer, saa de sikkert ere dér 8 Dage før St. Hans Dag Midsommer, og indtil videre blive liggende dér. Han skal give den skotske Kaptejn, der er kommen did med de 60 Knægte, han har antaget, Ordre til straks at begive sig til Kongen med dem. Sj. T. 14, 339 b. K.

— Befaling til Jørgen Daa, Kongens Admiral i Østersøen, at blive liggende paa Kongens Strømme i Østersøen med Flaaden og ikke uden kgl. Ordre af nogen Grund lade sig foranledige til at løbe hjem; der er givet alvorlig Ordre til at sende ham den nødvendige Fetalje i rette Tid, og det befales ham og Skibshøvedsmændene hver paa sit Skib at paase, at Skipperne spare paa Fetaljen, saa den kan holde sin Tid ud fra den ene Maaned til den anden; hvis der behøves Ankere, Takkel, Tov, Krudt, Lod eller andet, skal han i Tide underrette Christoffer Valckendorff derom, hvorefter det straks skal blive sendt ham. Hverken han selv, Høvedsmændene eller nogen af Skibsfolkene maa gaa i Land fra

Skibene om Dagen eller Natten, drikke, lemlæste hinanden eller gøre sig skyldig i anden Forsømmelighed, hvorved Skibene kunne lide Skade. Han skal altid indberette de ny Tidender, han erfarer. Sj. T. 14, 340 b. K.

3. Juni (**Nygaard**). Befaling til Emicke Kaas at sende alt det Talg, som svares i Afgift der paa Landet [Gulland] og kan undværes, til Kiøpnehafn senest inden Mortensdag og holde 150 Tylter gullandske Bord af Bøndernes Skattebord i Forraad. Udt. i Sk. T. 1, 218.

— (**Koldinghus**) Befaling til Benedictz Rantzov at købe 200 eller 300 Tdr. Havre til Kongen og sende dem til Riiberhus, saa de kunne være i Kolding 8 Dage før St. Hans Dag. Udt. i J. T. 2, 157.

4. Juni (—). Til Coruitz Viffert. Da Kongen med sin Svoger, Markgreven af Ansbach, og deres Følge, ialt en 600 Heste, kun agter at blive en Nats Tid i Otthense, hvorfor der ikke vil blive Brug for al den Havre, som er dér paa Gaarden, og der særlig vil blive Mangel paa Havre her i Kolding under Barselet, skal han beholde en 150 Tdr. Havre paa Gaarden og sende Resten eller saa meget, han kan skaffe og ikke allerede har sendt hid til Søs fra Kierteminde, med Vogne til Medelfart. Der sendes ham Brev til de mellem Otthense og Medelfart boende Bønder om hver at føre 1 Læst Havre saa langt, han befaler, for at Havren hurtig kan komme hid. Han skal med dette Bud meddele Kongen, hvor megen Havre denne kan faa hos ham, og hvor megen Rug han har i Forraad af Stiftets eller Gaardens Indtægt, lade forhøre hos Borgemestre og Raad i Otthense, om de kunne skaffe det Skonrogen og Hvedebrød, som Kongen har befalet dem at lade bage til Barselet, melde Kongen det og betale Borgerne den Rug og Hvede, som medgaar til Bagningen. Den tiloversblevne Hvede har han jo faaet Ordre til at sende hid. F. T. 1, 209.

— Befaling til Hans Jehanssen enten selv eller hos nogle af sine Venner at skaffe Kongen 200 gode Sider Flæsk, da der til Barselet i Kolding vil medgaa nogle Hundrede Sider mere, end der er forskrevet, og sende dem hid senest 8 Dage før St. Hans Dag, købe 200 unge og gamle Høns til Kongen og med det allerførste sende dem hid. F. T. 1, 210.

— Lignende Befaling til Erick Hardenberg om 100 Sider Flæsk og 300 Høns. Orig. Udt. i F. T. 1, 210 b.

4. Juni (**Koldinghus**). Befaling til Claus Glambeck med det allerførste at sende 200 Sider Flæsk til Kolding til Barselet; hvis han ikke selv har dem paa Slottet, skal han laane dem hos andre. Udt. i J. T. 2, 157 b.

— Til Kronens Bønder i Hald under Oslof[1] Kloster. Da de under Henvisning til andre Jordebøger forholde deres Lensmand, Malti Jensen, den Skyld og Landgilde, som de staa indskrevne for i den forseglede Jordebog, der overleveredes ham af Hr. Jørgen Løcke, og ellers i flere Maader ere ham ulydige, befales det dem strengelig at svare ham den Skyld, Landgilde og Gæsteri, som de staa indskrevne for i den ham overleverede Jordebog, samt hvad de maatte restere med deraf og at være ham lydige, saafremt de ikke ville straffes og forvises fra Godset, efterdi de gode Mænd, som Kongen i Anledning af deres Klager over uretmæssig Paalæggelse af Skyld havde befalet at undersøge Sagen, have erklæret, at de ere gode for den Landgilde, de ere indskrevne for, og at der ingen Ulempe findes hos Malti Jensen i den Sag. J. T. 2, 157.

— Befaling til Søfren Kier ikke at kræve Hertug Hans den yngre for de 26 Dlr., denne resterer med i Told af nogle Øksne, som han købte af Lauritz Skram, medens denne var Lensmand paa Koldinghus. J. T. 2, 157 b.

— Kvittans til samme paa 200 gl. Dlr. af Tolden, som han har leveret Kongen selv paa Kolding Slot. Udt. i J. T. 2, 157 b.

5. Juni (—). Livsbrev for Hr. Jørgen Løcke, Embedsmand i Mariagger Kloster, og hans Hustru[2] paa $2^1/_2$ Gaard i Huorum By og Sogn med deres Part i Tollestrup Mark, 2 Gaarde i Ulstrup, 3 Gaarde i Sønder Vonsild[3], 3 Gaarde i Brøndum, hvoraf en svarer Afgift af Tollestrup Mark, og 6 Gaarde og 1 Gadehus i Heem By og Sogn, alt i Vonsild Herred, i Stedet for noget Mariagger Klosters Gods, som Kongen for nogen Tid siden har lagt ind under Skanderborg Slot, nemlig 4 Gaarde i Buorup, 2 Gaarde i Katrup og 1 Gaard i Eldrup i Vor Herred, 1 Gaard i Miessing i Hiermsløf Herred, 1 Gaard i Skanderup i Giern Herred, 1 Gaard i Brunpot i Ning Herred, 1 Gaard i Hatting By og Herred, 1 Gaard i Belle i Bierge Herred og Kiempis Gaard og Mølle i Torsting Herred. J. R. 3, 129.

---

[1] Orslev. [2] Beate Brahe. [3] S. Onsild.

5. Juni (**Koldinghus**). Peder Skriver i Refshofuit. der har fæstet Kronens Korntiende af Veling[1] og Brøndum Sogne paa Livstid, maa indtil videre give Penge i Stedet for Afgiften. 1 gl. Dlr. for hver smal Td. Rug eller Byg og $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre, at betale inden Fastelavn til Stiftslensmanden og Hospitalsforstanderen i Viborg; dog skal han med Hensyn til den Del af Afgiften, der er funderet til Hospitalet i Viborg eller de 30 Skolepersoners Underhold, blive enig med Hospitalsforstanderen derom. J. R. 3, 130 b.

— Til Claus Glambeck og Niels Jonsen, Embedsmænd paa Skanderborg og Hald. Da Hans Lange har bevilget Kronen 1 Gaard i Echtued By og Sogn i Koldinghus Len og 1 Gaard i Huidbierg By og Sogn paa Mors til Mageskifte for 1 Gaard i Horsteved i Sønder Herred i Kalløe Len, Kronens Rettighed i $^1/_2$ jordegen Bondegaard i Toftende i Bredning Sogn i Bølling Herred og Vanting Bol i samme Sogn, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 158.

6. Juni (—). Anders Matzen maa blive boende i Halmstedt og være fri for al borgerlig Tynge. Udt. i Sk. R. 1, 342 b.

— Domkirken i Ribe maa herefter aarlig oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Andtzagger Sogn i Øster Herred, som Jep Høst nu har i Fæste, til Hjælp til Kirkens Bygning, da der ingen Skov findes til det Gods, som Domkirken har faaet til Mageskifte af Kronen for sit Skovgods i Koldinghus Len, medens derimod Landgilden var større, og Domkirken ikke har Skovgods andensteds. Naar ovennævnte Tiende bliver ledig, maa Kirkeværgerne selv oppebære den. J. R. 3, 131 b. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Til Erick Løcke. Da Kirkerne i Sønder Herred og andensteds i Aarhus Stift ere bygfaldne og i andre Maader komne til kort, befales det ham som Stiftslensmand at lade alle de Kirkers Regnskab, som han raader for, høre og paase, at Kirkerne ikke komme til kort. J. T. 2, 158 b.

— Jvfr. 6. Maj.

7. Juni (—). Skøde til Caspar Marchdanner, Køgemester. F. R. 1, 259. (Se Kronens Skøder.)

---

[1] Volling, Hindborg H.

7. Juni (**Koldinghus**). Mageskifte mellem Hans Johanssen til Fobitzlet og Kronen. J. R. 3, 132. (Se Kronens Skøder.)

— Fornyet Befaling til Lauritz Skram og Albrit Friis at besigte 2 Bol i Erritzøe i Koldinghus Len, som Fru Karen Skoufgaard, Palli Skrams Enke, har bevilget Kronen til Mageskifte, og Kronens Rettighed i 1 jordegen Bondegaard i Giøring By og Sogn, som hun begærer til Vederlag. Udt. i J. T. 2. 158 b.

8. Juni (—). Til Christoffer Valckendorff. Da Borgerne i Assens, der efter Kongens Befaling have købt Vin, Tyskøl og anden fremmed Drik til Brug ved Hertugerne af Holstens Ophold i Byen paa Vejen til og fra Othense, have berettet, at Hertugerne og deres Folk have fortæret en hel Del hos dem, men at det ikke er betalt, skal han sørge for, at Fortæringen bliver betalt med Varer eller paa anden Maade. Sj. T. 14, 341.

9. Juni (—). Befaling til samme hurtigt at sende 2 Stykker rødt Fløjl af det bedste, 16 Al. hvidt Silkeatlask, 16 Al. rødt Silkeatlask, 6 Al. hvidt Damask og et Stykke rødt, skarlagenfarvet Engelst til 2 Dlr. pr. Alen til Kolding til Dronningens Jomfruers Hofklædning til Barselet. K. Udt. i Sj. T. 14, 341 b.

— Til Borgemestre og Raad i Otthense. Da de i Anledning af den tidligere Ordre til i Byen at lade bage 6 Læster Skonrogen og 2 Læster Hvedebrød til Barselet i Kolding have erklæret, at de kun kunne skaffe 3 Læster Skonrogen, da der ikke er Rug eller Hvede at faa til Købs saa hurtigt, befales det dem uden al Undskyldning at skaffe de 6 Læster Skonrogen og 2 Læster Hvedebrød, deriblandt nogle Kringler; mangle de Rug eller Hvede, skal Coruitz Viffert lade dem faa det fra Gaarden. Byfogden skal købe Tønder til Indpakning af Brødet. F. T. 1, 210 b.

— Befaling til La[u]ritz Brockenhus om med Korn eller andre Varer at betale Villum Ortmand de $89^1/_2$ Ame Vin, som Kongen har købt af ham, da han var indkommen til Kierteminde, til en Pris af 14 Dlr. pr. Ame. F. T. 1, 211 b.

— Til Jørgen Rosenkrantz og Claus Glambeck, Embedsmænd paa Kalloe og Skanderborg. Da Kongen har bevilget, at Ifuer Lunge til Tiersbeck maa faa 1 Gaard og $^1/_2$ Gaard i Bred i Bierre Sogn og Herred, 1 Gaard i Daugaardt By og Sogn i Hatting Herred og Halvdelen af en Hestehave paa Daugaardt Mark, som Jørgen Jul i Dalby bruger, til Mageskifte for 2 Gaarde, hvoraf den ene kaldes Nørgaard, i Store Brøndom i Hellum Herred, 1 Gaard i Brøn-

dom og Tredjeparten af Brøndom Mølle, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 159.

10. Juni (Koldinghus). Befaling til Eiller Kraufse at besigte 1 Gaard i Algestrup i Skippings Herred, som Fru Giertrud Krabbe, Anders Christenssens Enke, har bevilget Kronen til Mageskifte, og indsende Besigtelsen. Sj. T. 14, 341 b. K.

— Til Erick Løcke. Da Fru Giertrud Krabbe, Anders Chrestensens Enke, har begæret 1 Aarhus Kapitels Gaard i Siuested i Nør Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Kongsted i Eld Herred, skal han straks foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 159 b.

— Følgebrev for Coruitz Viffert til Bønderne under Malmø Slot og Lundegaard samt Provster, Præster, Kirke- og Præstetjenere i Lunde Stift. Sk. R. 1, 342 b.

— Til Christopher Valckendorff. Da Kongen har lagt Kronens Bønder i Schoufby Herred fra Otthensegaard til Rudtgaard, fordi Rudtgaards Bønder besværes meget med Ægt og Arbejde, saalænge Kongen er i Jylland, skal han sætte Axel Brahe Herredet for en rimelig Afgift. F. T. 1, 211 b.

— Følgebrev for Axel Brahe til Kronens Bønder i Skoufbye Herred. Udt. F. R. 1, 259 b.

— Mageskifte mellem Jørgen Friis til Krastrup og Kronen. J. R. 3, 138 b. (Se Kronens Skøder.)

— Bønderne i Giøring Herred maa give Penge i Stedet for den Del af den sidst paabudte Madskat, som de endnu restere med, 3 Dlr. for hver Fjerd. Smør, 2 Dlr. for hver halve Oksekrop, $^1/_2$ Dlr. for hver Side Flæsk, 1 Mk. for hver Faarekrop, 8 Sk. for hver Gaasekrop, $2^1/_2$ Mk. for hver Td. Brød, $3^1/_2$ Mk. for hver Td. Øl og 1 Mk. for hver Skp. Gryn. J. R. 3, 142.

— Til Otte Banner og Niels Jonsen. Embedsmænd paa Segelstrup og Hald. Da Fru Mergrethe Sandbierg, Niels Kieldsens Enke, med hvem Kongen staar i Handel om hendes Gods i Koldinghus Len, blandt andet har begæret Gaardene Lille Krenghiede[1] i Ørum Sogn og Lille Kinderup og Store Kinderup i Horsens Sogn i Jersløf Herred, skulle de straks besigte disse 3 Gaarde og indsende Besigtelsen, for at Kongen kan faa Mageskiftet i Orden, inden han rejser her fra Landet. J. T. 2, 159.

[1] Kraghede, Dronninglund H.

11. Juni (Koldinghus). Til Superintendenterne over hele Riget. Da mange, baade adelige og uadelige, føre et forargeligt Levnet med Bolskab og løse Kvindfolk, som de holde hos sig i deres Huse, og med hvem de aabenlyst omgaas, som om det var deres Ægtehustruer, uden at bryde sig om, at de undertiden advares af deres Sognepræst, skulle Superintendenterne alvorligt foreholde alle Provster og Præster i deres Stift at føre tilbørligt Tilsyn med, at saadant utugtigt og forargeligt Levnet ikke føres eller tilstedes i deres Herred eller Sogn, og i paakommende Tilfælde først hemmelig straffe dem for deres Levnet og paalægge dem at forbedre sig, men hvis de alligevel ikke ville skille sig fra deres løse Kvindfolk, da 3 Søndage i Træk fra Prædikestolen advare dem og, hvis det heller ikke hjælper, tilsidst offentlig bandsætte dem, indtil de forbedre sig; se Præsterne gennem Fingre med nogen, skulle de have forbrudt deres Kald og staa Kongen til Rette. Sj. T. 14, 342[1]. K. Orig. (til Superintendenten i Fyen) i Provinsark. i Odense. Origg. (til Superintendenterne i Aarhus, Ribe, Vendelbo og Viborg Stifter) i Provinsark. i Viborg.

— Mageskifte mellem Johan Bockholt til Klintstrup paa hans Hustrus[2] Vegne og Kronen. F. R. I. 259 b. (Se Kronens Skøder.)

12. Juni (—). Aabent Brev, hvorved Kongen henlægger Kronens Korntiende af Neesborg Sogn, som er 12 Ørt. Rug og 6 Ørt. Byg, af Starup Sogn, som er 8 Ørt. Rug, af Grimstrup Sogn, som er 15 Ørt. Rug og 10 Ørt. Byg, af Ore[3] Sogn, som er 12 Ørt. Rug og 5 Ørt. Byg, i Skadtz Herred og af Verup[4] Sogn i Giøring Herred, som er 8 Ørt. Rug og 2 Ørt. Byg, ialt 3 Læster 6 Ørt. Korn, til Almindeligt Hospital i Ribe i Stedet for de 3 Læster Korn af Riberhus Slot, som Kongens Fader [12. Okt. 1543] har henlagt til Hospitalet tilligemed 50 Lam, da det undertiden er hændt, at ovennævnte Korn og Lam ikke ere leverede Hospitalet i rette Tid; endvidere tillader Kongen, at Hospitalet af Kvægtienden af ovennævnte Sogne i Skadtz Herred maa oppebære de 50 Lam aarlig, som Kongen selv [10. Sept. 1560] har bevilget Hospitalet af Riberhus; dog skal Stiftslensmanden i Riber Stift raade for disse Tiender, bortfæste dem, naar de blive ledige, og føre Indfæst-

[1] Tr.: Dsk. Mag. VI. 221 f. Mansa, Folkesygdommenes og Sundhedspleiens Hist. i Danmark S. 236 (uden Dato). Secher, Forordninger II. 160 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 310 ff. (efter Orig. til Superint. i Fyen). [2] Elisabet Urne. [3] Aarre. [4] Vejrup.

ningen til Indtægt for Kronen. J. R. 3. 143. Orig. i Provinsark. i Viborg.

12. Juni (**Koldinghus**). Mageskifte mellem Almindeligt Hospital i Ribe og Kronen. J. R. 3, 144. Orig. i Provinsark. i Viborg. (Se Kronens Skøder.)

— Til Christoffer Valckendorff. Da Reinholt ter Smede, Borger i Flensborig, har berettet, at han trods Kongens tidligere Skrivelse [af 7. Jan. 1579] endnu ikke har faaet de 750[1] Daler betalt for det Salt, Kongen i sidste Fejde tog af hans og hans Medrederes Skib til Kiøpnehafns Slots Brug, befales det ham paany endelig at sørge for, at Reinholt ter Smede bliver betalt med Penge, Korn eller andre Varer. Sj. T. 14, 343. K.

— Befaling til Villum Bang og hans Medarvinger efter Poel Bang at betale Reinholt tor Smede, Borger i Flensborg, de $267^1/_2$ Dlr., som Poel Bang efter sit Gældsbrev skulde betale ham paa Kongens Vegne, med rede Penge eller stille Borgen for Betalingen, saafremt Kongen ikke skal nødes til at hjælpe Reinholt tor Smede til hans Penge. F. T. 1, 212.

— Følgebrev for Breide Rantzou til Rantzouholm til Kronens Bønder under St. Hans Kloster i Otthense og i Nesbyehofuitz Len. Udt. i F. R. 1, 263.

— Befaling til Erick Løcke om af Aarhusgaards Gods at udlægge Aarhus Kapitel Fyldest for den Gaard i Ørum, som Kongen har mageskiftet til Jørgen Friis, og give det beskrevet, for at Kongen kan rette sig derefter. J. T. 2, 160.

— Til Borgemestre og Raad i Randers. Skønt Kongen nok ved, at Hartuig Clausen har forset sig mod Byens af Kongen stadfæstede Vedtægter og paa anden Maade, har han dog paa Begæring af hans Hustru tilladt, at han maa komme ud af Fængselet, mod at han stiller nøjagtig Borgen for, at han vil staa Kongen og Byen til Rette og lide Dom paa Bytinget. J. T. 2, 160.

— Til Bendictz Rantzov. Da Claus Rantzov, medens han havde Møgeltønder i Pant, skal have faaet Skrivelse om paa egen Bekostning at istandsætte Slottet, der var noget bygfaldent, mod Løfte om Betaling af 1000 Dlr. for Bygningen, naar Slottet blev indløst, og hans Søn Pouel Rantzov nu har henvendt sig til Kongen om Betaling af disse Penge, befales det ham at undersøge, om

[1] Sj. T. har ved en Fejlskrift: 850.

Claus Rantzov har bygget noget derpaa, og lade Bygningen taksere af uvildige Mænd, da der vel nok i Lenet findes Folk, der vide Besked om denne Sag, og Kongen finder det meget underligt, om han skal betale noget, der ikke er bygget. J. T. 2, 160.

14. Juni (Koldinghus). Frederik II's Revers til de Adelige, der ikke vare til Stede paa Herredagen i Ottense, men siden have samtykket i de paa Herredagen vedtagne Beslutninger angaaende Hertug Christians Hylding (ligelydende med Reversen af 24. April). Sj. R. 12, 473[1].

— Livsbrev for Aruid Huitfeldt, Sekretær, paa Giers Herred med Væ By og Mølle, uden Afgift, til Gengæld for, at han har ladet de 2633 Dlr., som han hidtil har haft Herredet, Byen og Møllen i Pant for, falde. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han gøre tilbørlig Tjeneste deraf. Sk. R. 1, 343[2].

— Aabent Brev, hvorved det — i Anledning af Klager fra Skomagerne i Kolding over, at mange Skomagere fra Landsbyerne og andre Steder begive sig ind i Byen og bruge deres Haandværk, skønt de hverken ere i Lavet, have Borgerskab eller ere gode for deres Haandværk — strengelig forbydes, under Konfiskation af Varerne og Straf, alle, der komme til Byen, at sælge Sko til Forprang eller bruge Skomagerembede dér uden at have Borgerskab eller være optagne i Lavet; dog undtages de Skomagere, der pleje at følge Hoffet, og de, der komme til Byen, naar der holdes offentlige, fri Markeder. Skomagerne i Kolding maa til Gengæld saa heller ikke besvære dem, der ville optages i Lavet, mere, end Recessen formelder. J. R. 3, 145[3].

— Til Hendrick Belov. Da menige Sognemænd og nogle af Adelen i Horfue[4], Kallerup[5], Gadberg, Jelling, Skibit og Lindbolle Sogne i Torrild Herred have klaget over, at Herredstinget for nogen Tid siden efter Begæring af nogle Herredsmænd i tre Sogne er blevet flyttet fra sit gamle Sted, saa de nu dels bo meget langt

[1] Det af Adelen i Skaane, Halland og Blekinge udstedte Brev, dat. 13. Juni, Lund, om at ville hylde Hertug Christian er indført i Sj. R. 12, 485 b; det af Adelen i Sjælland, Laaland og Falster udstedte Brev, dat. 14. Juni, Ringsted, i Sj. R. 12, 486 b; det af Adelen i Fyen og Langeland udstedte Brev, dat. 21. Juni, Odense, i Sj. R. 12, 487; det af Adelen i Jylland udstedte Brev, dat. 13. Juli, Viborg, i Sj. R. 12, 487 b. Et af Kongens Hofsinder og Kancelliforvandte udstedt Brev, dat. 12. Juli, Koldinghus, om det samme i Sj. R. 12, 474. Navnene paa de enkelte anføres i Brevene. [2] Tr.: Rørdam, Arild Hvitfeldt, Till. S. 60 f. [3] Tr.: Secher, Forordninger II. 161 f. [4] Hove. [5] Kollerup.

derfra, dels formedelst Aaer og andet ofte maa rejse, snart en halv, snart en hel Mils Omvej, befaler Kongen ham igen at lægge Herredstinget paa sin gamle Plads. Hvis nogle af Herredsmændene klage herover, skal han undersøge Sagen og, hvis Stedet findes for ubelejligt, i Forening med Herredsfogden og 24 af de bedste Herredsmænd udse en ny og for alle lige belejlig Plads til Herredstinget. J. T. 2, 161.

14. Juni (**Koldinghus**). Aabent Brev, at Thørild Herredsting skal lægges paa det gamle Sted. J. R. 3, 145 b.

— Til Albrit Friis. Hoslagt sendes ham en Supplikats fra Knud Ericksen paa Vesterlandtzfior, hvori denne klager over, at hans Fader for nogen Tid siden er bleven henrettet, fordi han har ladet skrive et ubeseglet Brev paa noget Gods, som var givet ham ved et Brev, der var kommet ham af Hænde; da Faderen ikke har ladet Brevet besegle og ikke har skrevet andet deri, end hvad Ret er, hvilket hele Landet vil kunne bekræfte, begærer han Faderen nedtaget af Stejlen og Sagen nærmere undersøgt. Albrit Friis skal derfor lade Sagen undersøge og, hvis der er gjort Faderen Uret, lade den forfølge til Herredsting og Landsting og hjælpe Knud Ericksen til at faa Faderens Lig nedtaget af Stejlen og lagt i Kirkegaarden. J. T. 2, 160 b.

15. Juni (—). Befaling til Christopher Valckendorp at sætte Niels Mickelssen til Kiøe enten Hiemarck, Østerdal eller Hallans Fogderi i Norge, hvilket der bedst kan undværes fra Aggershus, for en rimelig Afgift. K. Udt. i Sj. T. 14, 343 b.

16. Juni (—). Forleningsbrev for Coruitz Viffert paa Malmø Slot og Lundegaard, ligelydende med det hans Broder Axel Viffert i Maj givne Forleningsbrev. Udt. i Sk. R. 1, 343 b.

— Forleningsbrev for M. Hans Lang, Læsemester i Otthense, paa Afgiften af Kronens Korntiende af Bierbye Sogn paa Taasinge. Udt. i F. R. 1, 263.

— Thomes Villetzen i Uggelbierg — der har berettet, at han bor paa en ham selv tilhørende Tredjepart i en Bondegaard, hvori hans Morbroder Bendt Pouelssen i Alkiersig har de to andre Parter, at hans Morbroder nu vil have ham ud af Gaarden og sin Datter og Dattermand ind i den, skønt Thomes Villetzen i mange Aar har boet i Gaarden og Bendt Pouelssen ikke selv vil besidde den, og at Morbroderen nu har erhvervet Dom for, at han skal be-

sidde Gaarden som bedste Lodsejer, og derefter har ladet ham forfølge med Hærværk, saa han nu snart vil blive fredløs — maa beholde ovennævnte Tredjepart, som han nu har afstaaet til Kronen. som Fæstegods for Livstid, mod at svare tilbørlig Skyld deraf, og være fri for det ham oversvorne Hærværk. J. R. 3, 146.

17. Juni (Koldinghus). Til Coruitz Viffert og Axel Brahe. Da Kongen har bevilget, at Hans Mule, Borger i Otthense, maa faa 1 Gaard og Kronens Herlighed af 1 Gaard i Nisløf til Mageskifte for 1 Gaard i Alisted, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. F. T. 1, 212.

— Hans Paludanus, Maler, maa blive boende i Kolding og i de næste 10 Aar være fri for al borgerlig Tynge. Udt. i J. R. 3, 147.

— Jfuer Jenssen maa herefter være fri for Halvdelen af sin Landgilde og for Ægt og Arbejde af sin Gaard i Bønstrup. Udt. i J. R. 3, 147.

— Hans Skotte, der er antaget til at passe Haven ved Koldinghus, skal indtil videre aarlig have 5 Pd. Rug, 5 Pd. Malt, 30 Skpr. Humle, 1 levende Okse, $^1/_2$ Oksekrop, 3 fede Svin, 6 Sider Flæsk, 8 fede Faar, 8 Gæs, $^1/_2$ Td. Smør, $1^1/_2$ Td. saltede Sild, 3 Fjerd. saltede Aal, $^1/_2$ Td. Lønborgsalt, 500 tørre Hvillinger, 1000 tørre Skullere, 1 Td. Bajsalt, 1 Td. Gryn, 30 Læs Ved, 40 Læs Tørv, 30 Dlr., 2 sædvanlige Hofklædninger, 4 Par Sko og fri Bolig af Lensmanden dér. J. R. 3, 147 b.

— Til Hendrick Belov. Da Kongen har bestemt, at Tiufkier[1] i Koldinghus Len herefter skal kaldes Fridtzkier, og at enhver, der kalder den anderledes, skal bøde 1 god, færdig Okse, skal han lade dette forkynde paa Herredstinget og paase dets Overholdelse. J. T. 2, 161 b.

— Til samme. Kongen har for nogen Tid siden forbudt de jordegne Bønder i Koldinghus Len at bruge deres Skove, som de selv ville, og har nu, for at Skovene ikke skulle blive forhuggede til Upligt, men Bønderne alligevel have Tilladelse til at drive saa mange Svin paa Olden i deres Skove, som de selv ønske, tilladt, at de maa hugge og sælge fornede og hallede Træer af deres jordegne Skove, dog skulle disse Træer saavel som hvad de ellers ville hugge udvises dem af Lensmanden eller hans

[1] Tyvkær, Holmans H.

Fuldmægtig. Hendrick Belov skal meddele dem dette og rette sig derefter. J. T. 2, 161 b.

17. Juni (**Koldinghus**). Til Albrit Friis og Hendrick Belov, Embedsmænd paa Riiberhus og Koldinghus. Da Kongen har bevilget, at Peder Rantzov maa faa Kronens, Riibe Kapitels og Riibe Hospitals Gods i Lye Herred til Mageskifte for Fyldest af hans Arvegods i Høyers Herred, skulle de inden Mortensdag foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 162.

18. Juni (—). Aabent Brev, at Borgerne i Kolding for bedre at kunne opbygge Byen i de næste 10 Aar maa være fri for Skat, Bøsseskytte- og Baadsmandhold og anden kgl. Tynge. Endvidere skænker Kongen Byen til evindelig Ejendom Ladegaardsmarken, som en Tid har været brugt til Slottet, og desuden Emersholt Mark bagved Dyrehaven, hvilke Marker de maa gøre sig saa nyttige til Fædrift og andet, som de kunne, dog skulle de selv være forpligtede til at indhegne Markerne og holde Indhegningen vedlige med Gærder og Diger, og de maa ikke hugge i Skovene uden efter Anvisning. Borgerne skulle til Gengæld være forpligtede til inden 2 Aar at afskaffe alle Straatag i Byen, behænge deres Huse og Stalde med Tegl, beflitte sig paa at opbygge Byen, som det sig bør, og lade gøre Staldrum i Byen til 800 Heste, saa at Kongens Hofsinder og fremmede kunne faa Plads dér, naar Kongen holder Hoflejr paa Slottet. Det forbydes Borgerne at fiske eller lade deres Folk fiske efter smaa Fisk, Elritser, Foreller og Stenbidere i Kronens smaa Bække og Damme i Lenet og at skyde Fugle eller andet i Kronens Fredejagt, hvilket Borgemestre og Raad skulle føre Tilsyn med. J. R. 3, 148. Orig. i Provinsark. i Viborg.[1]

20. Juni (—). Befaling til Tyge Kruse om til den i hans Forleningsbrev fastsatte Tid at levere Lensmanden paa Koldinghus de 100 Dlr., han aarlig skal svare af sin Forlening i Nør Herred. Orig. Udt. i J. T. 2, 162.

— Kvittans til Peither Breuinck, Kongens tidligere Hofskrædder, der nu har gjort Rentemester Christoffer Valckendorff Regnskab for alt hvad han paa Kongens Vegne har udtaget hos Kræmmere i den Tid, han har været i Tjenesten. Han blev intet skyldig. Sj. R. 12, 99.

[1] Tr.: Secher, Forordninger II, 162 ff.

21. Juni (**Koldinghus**). Pantebrev til Ofue Juel til Kieldgaard paa Gaarden Hessel i Øster Herred i Stedet for 1 Gaard i Haltrup, som han blandt andet havde i Pant, men som nu er tilskiftet Matz Nielsen i Noes. P. 356[1].

— Til Christoffer Valckendorff. Da Oluf Bager, Borger i Othense. i Henhold til den med ham sluttede Kontrakt [af. 5. Nov. 1579] har leveret Kongen de paa det ham givne Bevis opførte Amer Vin paa Kroneborg, skal han blive enig med Oluf Bager om Prisen og lade Beløbet afkorte i den Sum, han skal betale Kronen for det Korn, han faar paa Skanderborg og Silckeborg. Sj. T. 14, 343 b. K.

— Forbud til Borgerne i Kiøpnehafn, Malmøe, Ydsted og de andre Købstæder ved Søkanten i Skaane mod indtil videre at udskibe Havre til Tyskland eller føre den andenstedshen, da Kongen har Brug for en stor Hob Havre; de skulle lade Rentemester Christoffer Valckendorff faa den til en rimelig Pris. Sj. T. 14. 344[2]. K.

— Beskærmelsesbrev for Aage Nielssen i Aarødt i Froste Herred, der, fordi han har været med til at fange Niels Jenssen i Brandstedt, som blev sat i Fængsel paa Landtzkrone Slot formedelst sine Misgerninger, men siden er brudt ud af Fængselet, nu trues af Niels Jenssens Slægt. Sk. R. 1. 344.

— Befaling til Coruitz Viffert at spørge Vandkunstneren om, hvor meget Træ der behøves til en Kumme og 3 Poster til den Vandkunst, som Kongen lader lave i Otthense, lade Træer fælde dertil og lade Tømmeret føre til Otthense i god Tid. F. T. 1, 213.

— Befaling til Lauritz Brockenhus at spørge Vandkunstneren om, hvor meget Tømmer der behøves til en Kumme om den Post, som Kongen vil have opsat paa Markedet i Otthense, lade Tømmeret fælde og Kummen lave efter Vandkunstnerens Anvisning. F. T. 1. 213 b.

— Skødebrev til Chrestoffer van Festenberg, kaldet Packisk. J. R. 3, 149 b. (Se Kronens Skøder.)

22. Juni (—). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har kaldt denne skotske Kaptejn med nogle skotske Knægte ind i Riget i den Hensigt at bruge dem paa Kroneborg, men er siden bleven betænkelig ved

---

[1] Udenfor er skrevet: Dette Pant haver Otte Claussen, Ofue Juels Hustrues første Husbonde, forhvervet. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 639.

at betro dem denne Fæstning, da det jo er fremmede. Da Kongen heller ikke har Brug for dem andensteds, har han aftakket dem og befaler Christoffer Valckendorff at betale dem 1 Maaneds Sold foruden det, han allerede har givet dem, for at de ikke skulle have noget at klage over, forhandle med en Skipper i Sundet om paa Kongens Bekostning at føre dem til Nederlandene, betale ham Fragten og give dem tilstrækkeligt Underhold med paa Rejsen; de Penge, som den skotske Øverste Vilhelm Stuuart paa Kongens Vegne har givet Knægtene paa Haanden, skal han, som tidligere befalet, levere Johan Marie paa Øverstens Vegne. Sj. T. 14, 344 b. K.

22. Juni (Koldinghus). Aabent Brev, at der herefter til evig Tid skal udredes 250 Dlr. aarlig af Koldinghus Slot til Underhold for 12 Skolepersoner i Kolding Skole, deriblandt Skolemesteren og 2 Hørere; Skolemesteren skal aarlig have 25 Dlr., hver af Hørerne $22^1/_2$ Dlr. og hver af de andre Skolepersoner 20 Dlr. Lensmanden paa Koldinghus skal forhandle med en Borger i Byen om for ovennævnte Sum at underholde de 12 Skolepersoner tilbørligt med Mad og Øl, paase, at det overholdes, og i modsat Tilfælde forhandle med en anden Borger om at overtage Bespisningen. For at Skolemesteren og Hørerne kunne have bedre Opsigt med Skolepersonerne skulle de være forpligtede til at søge Bord med disse hos den Borger, de tinges i Kost hos. Lensmanden i Forening med Præsten og Skolemesteren skulle uden Vild og Venskab udvælge de Skolebørn, der skulle underholdes, og paase, at det er trængende og lovende Personer. Da Skolemesteren i Kolding herved og paa anden Maade er bleven saa rundelig forsørget, skal han være forpligtet til med største Flid at oplære og optugte Ungdommen i al nyttig Lærdom og hver Torsdag prædike i Bykirken for Almuen. Hørerne skulle skikke sig tilbørligt i deres Kald, og de Skolepersoner, der blive underholdte, befliitte sig paa Lærdom og tugtigt Levnet. Superintendenten i Riber Stift skal aarlig, naar han visiterer, undersøge, om Skolepersonerne gaa frem i Lærdom og skikke sig saaledes, at de ere denne Almisse værd, og i modsat Fald sætte andre lovende Personer i deres Sted. Kongen formaner sine Efterfølgere til ikke at foretage eller tilstede nogen Forandring heri til Skade for Skolepersonerne, saafremt de ikke ville opvække Guds evige Hævn og Vrede mod sig. J. R. 3, 150[1].

[1] Tr.: Ingerslev, Bidrag til Kolding Skoles Hist. 1845. S. V ff. Rørdam, Dsk. Kirkelove II, 312 ff.

24. Juni (**Koldinghus**). Befaling til Steen Brahe om med det første at bygge Kongen et Jagthus i Fellidtzløf[1] i Skippings Herred, da en tidligere Ordre til nu afdøde Peder Bilde desangaaende endnu ikke er bleven sat i Værk. Sj. T. 14, 345. K. (dat. 23. Juni).

25. Juni (—). Til Christoffer Valckendorff. Hendrick Norbye har berettet, at han endnu resterer med 150 Dlr. af Nykiøping Slots Regnskab, og at Christoffer Valckendorff har gjort Antegnelser til hans Regnskab om 2 Pd. Hvede, som Kongens Bager fik til Sjælland, men hvorfor der ikke er blevet givet Kvittans, 5 Pd. Byg, 1 Pd. 14 Skpr. Havre. 9 Lam, 4 Gæs og $2^1/_2$ Dlr. 5 Sk., hvilket var opført som eftergivet Bønderne, men hvorpaa der ikke fandtes Tingsvidner, hvilke Skriveren dog nu har, 1 Td. sigtet Mel, der var opført som købt for Penge, men ved en Forsømmelse ikke var ført til Indtægt, Lærred af 21 Humlesække, 1 Pd. Byg, der skulde have været oppebaaret af Christoffer Gøyes Bonde i Sønder Vedbye af $^1/_2$ Gaard, 81 Gæs, der bleve slagtede, men hvoraf Kroppene ikke ere førte til Indtægt, 2 Pd. Byg, der vare førte til Udgift, men ved en Forsømmelse ikke til Indtægt i Halsted Klosters Regnskab, og $7^1/_2$ Dlr., der fandtes opført for Arrask og Støvler til Lensmandens Svende. Kongen har nu eftergivet baade de 150 Dlr. og Manglerne i Regnskabet og befaler ham at give Hendrick Norbye endelig Kvittans, naar denne ellers har betalt hvad han skylder. Sj. T. 14, 345 b. K.

— Forleningsbrev for Breide Randtzou paa St. Hans Kloster i Otthense med det Gods, som tidligere laa under Biskopsgaarden og Nesbyehofuit Len, og Stiftets Gods, Vissenberg Birk og det Gods, som er indløst og henlagt under ovennævnte Len, efter Coruitz Veffert. Han skal svare 20 Læster Malt, 2 Læster Rug og 1 Læst Smør i Afgift af den visse Rente til Gaarden og Klosteret, dog med Afkortning for det Gods, som i Coruitz Vefferts Tid er kommet derfra, gøre Regnskab for den visse Rente af Vissenberg Birk og det indløste Gods, hvoraf Kongen forbeholder sig Rug, Byg, Malt, Havre, Bolgalte, Smør, Skattekøer og Penge, medens han selv maa beholde Resten, og gøre Regnskab for al den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen samt forlods af Gæsteriet 6 Læster Havre og 208 Mk. 4 Sk. danske. Han maa

[1] Følleslev.

beholde Avlen og Affødningen til Nesbyehofuitz og St. Hans Klosters Ladegaarde, dog mod at skaffe frit Hø og Strøelse til Kongens egne, Hofsindernes og de fremmedes Heste, naar Kongens Vej falder der forbi. Han skal tjene Riget med 8 geruste Heste. F. R. 1, 263.

25. Juni (Koldinghus). Chresten Nielssen, Herredsfoged i Skadtz Herred, der hidtil har boet paa en Gaard i Enderup, som nu er bortskiftet til Claus Skeel, men er villig til fremdeles at tjene som Herredsfoged, maa uden Indfæstning faa og selv bebo Halvparten af en Gaard i Valdbeck[1], fri for Landgilde, Ægt, Arbejde og anden Tynge, saalænge han er Herredsfoged; tillige maa han oppebære Landgilden af den anden Halvpart af Gaarden. J. R. 3, 152.

— Til Claus Skiel. Da han nu frit enten selv kan bruge ovennævnte Gaard i Enderup eller bortfæste den til en anden, skal han tilbagebetale Chresten Nielsen hans Stedsmaal og tilfredsstille ham for Bygningen. J. T. 2. 162 b.

26. Juni (—). Til Hans von Delhussen, Møntmester. Da Kongen har tilladt Fru Giøruel Fadersdatter, Hr. Lauge Brahis Enke, og Jens Brahis Arvinger at lade noget Sølv udmønte i Dalere i Kiøpnehafn, skal han af det Sølv, de levere ham, udmønte dem 300 Dlr. af samme Slags og Stempel som medfølgende Daler. K.

1. Juli (—). Livsbrev for Niels Ebbesen i Vester Hallin[2] paa Korntienden af Vadom Sogn, som Admiral Peder Munck har bortfæstet til ham, for en aarlig Afgift af 24 Tdr. Rug og 24 Tdr. Byg. Faar Kronen selv Brug for Tienden, maa den tage den tilbage mod Tilbagebetaling af Stedsmaalet. Orig.

— Livsbrev for Fru Karine Gyldenstiern, Holger Rosenkrantzis Enke, paa Kronens Tiende af Stouby Sogn, uden Afgift, og paa Kirkens Tiende af samme Sogn mod at holde Stouby Kirke vedlige og forsyne den med Brød og Vin. J. R. 3, 153 b.

2. Juli (—). Præsterne og Hospitalet i Horsens, der hidtil aarlig have oppebaaret henholdsvis 6 Ørt. Rug og 6 Ørt. Byg og 1 Pd. Rug og 1 Pd. Byg af Kronens Tiende af Stouby Sogn, som Fru Karine Gyldenstiern nu har faaet Livsbrev paa, maa indtil hendes Død aarlig oppebære dette Korn af Aarhus Stifts Korn. J. R. 3, 154.

---

[1] Veldbæk, Skads H. [2] V. Holme, Kær H.

2. Juli (**Koldinghus**). Befaling til Erick Løcke at levere Præsterne og Hospitalet i Horsens ovennævnte Korn. J. T. 2, 162 b.

3. Juli (—). Til Absolon Giøe og Lauritz Brockenhus. Embedsmænd paa Dalum Kloster og Nyborg. Da det Krongods i Hoge[1] Sogn i Fyen, som Mickel Nielssen til Tøstrup havde begæret til Mageskifte for noget Gods i Koldinghus Len, og som de tidligere [3. Nov. 1579] have faaet Ordre til at besigte, ikke kan undværes, men Kongen i Stedet har bevilget ham 2 Gaarde i Vegstrup. Kronens Rettighed i 1 jordegen Bondegaard i Brunger[2] og saa meget af det nærmest liggende Gods, at det kan svare til hans Gods, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. F. T. 1, 213 b.

4. Juli (—). Til Axel Gyldenstiern. Da han i Fortsættelse af sin sidste Samtale med Kongen i Otthense om de Bønder i Fers Herred, der have faaet kgl. Brev om Eftergivelse af et af dem begaaet Tingbrud mod at svare nogle Øksne, har udbedt sig Forholdsregler, befales det ham at tiltale alle Deltagerne i denne Gerning paa deres Hals og lade alle dem, der ikke ville rette for deres Hals efter Evne, straffe i Overensstemmelse med Dommen, da Kongen af de af ham i Otthense givne Oplysninger har set, at Sagen forholder sig anderledes, end han tænkte, og at de have forset sig groft, ligesom ogsaa at den over dem afsagte Landstingsdom lyder, at de skulle straffes som Oprørere. Sk. T. 1, 218 b.

5. Juli. Jvfr. 24. Juli.

9. Juli (**Koldinghus**). Berent Prenger, Borger i Rodstock, maa indføre de 50 Læster Rostockerøl, som han skulde have ført til Kolding til Barselet, hvor i Danmark og Norge, han selv ønsker, dog skal han lade notere paa dette Brev, hvor mange Læster han hver Gang indfører. Udt. i Sj. R. 12, 99.

— Jep Thammessen, der er beskikket til Herredsfoged i Andst Herred og tillige skal paase, at ingen uddriver Øksne over ulovlige Vadesteder mellem Koldinghus og Skodborg, maa for dette sit Arbejde faa en Gaard i Noes, som Kongen har faaet til Magelæg af Matz Nielssen, og være fri for Landgilde. Ægt, Arbejde og anden Tynge af den. J. R. 3, 155.

[1] Høje, Sunds H. [2] Brudager, Gudme H.

9. Juli[1] (**Koldinghus**). Befaling til nedennævnte om inden 14 Dage at sende de Penge, som de endnu have hos sig af deres Regnskab, til Renteskriver Hans Meckelnborg i Kolding, da de skulle bruges til Maanedspenge til Kongens Hofjunkere og Tjenere. De skulle med dette Bud meddele Hans Meckelnborg, hvor mange Penge han kan faa hos dem, og de ville komme til at staa til Regnskab, hvis Pengene ikke fremkomme inden ovennævnte Tid. Register: Gregers Ulstand resterer med Afgiften og den uvisse Indkomst af Rafuensborig og Halstedt Klosters Len ttl 1. Maj 1580; Fru Mergrethe Jens Kaas's med hendes Regnskab af Alborghus til 1. Maj 1579; Peder Gyldenstiern med hans Afgift af Vestervig Kloster fra 1. Maj 1578 til 1. Maj 1580; Claus Skiel med hans og hans Broders Regnskaber af Helgeland, Findmarken og Senien Len; Knudt Grubbe [med Regnskabet] af Halstedt Kloster; Vilhelm Bang, Tolder i Assens, med hans eget Regnskab for Øksne- og Hestetolden fra 18. Febr. 1578 til 1. Maj 1579 og hans Fader Pouel Bangs Regnskab fra 1. Maj 1576 til 1. Maj 1577, da han døde, og med de Penge, han har laant af Kongen; Søfren Kier, Tolder i Kolding, med de Penge, han blev Kongen skyldig til 1. Maj 1580. Udt. i J. T. 2, 163.

10. Juli (—). Til Niels Kaas, Kansler, og Hendrick Belov. Da der er Trætte mellem Peder Rantzov paa egne og Albrit Friis paa Riiberhus paa Kronens Vegne om nogle Enge i Lye Herred, som Kronens Bønder i Huiding Herred fra Arilds Tid have brugt, idet Peder Rantzov vil tilholde sig dem i Henhold til Kongens Mageskiftebrev, medens Albrit Friis mener, at de ikke ere nævnte i dette, skulle de, før de drage her fra Landet, kalde begge Parter for sig med Mageskiftebrevet, undersøge Sagen og afgive en Kendelse deri, som de skulle give begge Parter beskreven. J. T. 2, 163 b.

— Til Erick Løcke paa Aarhusgaard. Han maa sælge saa meget Korn, Gaarden kan undvære, til Bønderne i Lenet, der have klaget over, at det er en haard Korntid. Orig.

11 Juli (—). Skik og Ordning, som blev gjort i Kongens Køkken: Da der hidtil har været holdt en Hob unyttige

[1] Selve Brevet er dateret: 30. Juni, Kbhvn.; Registret derimod: 9. Juli, Kolding. Da Brevet er indført mellem Breve af 2. og 10. Juli, er det sidste vistnok den Dag, da Brevene ere udfærdigede, 30. Juni rimeligvis Datoen paa den fra Rentekammeret sendte Opskrift, hvorefter Brevene ere udfærdigede.

Kokke og Kokkedrenge i Kongens Stegers, vil Kongen herefter kun holde 4 Mundkokke, deriblandt Langinus og Hans Kok, til hvilke 2 Køgemesteren skal føje 2 af de bedste, der nu ere i Køkkenet; Kongen vil herefter ingen Ridderkok holde, men ovennævnte 4 skulle være forpligtede til at koge for Kongen, Dronningen, den unge Herre og Frøken og tillige forestaa Ridderkokkens Bestilling; skal der derimod holdes nogen særlig Forsamling, vil Kongen ligesom hidtil forskrive Kokke til Hjælp for dem; ovennævnte 4 Mundkokke skulle enten stadig være til Stede eller skiftes, 2 hver Uge, saaledes som de bedst kunne komme afsted med det. Kongen vil til Hjælp for dem holde 2 Mestersvende og 5 Kokkedrenge, hvilke Køgemesteren skal vælge; alle andre Kokke og Kokkedrenge skulle afskediges. Kongen vil heller ingen Dørvogter eller Stegevendere holde, da Køgemesteren nok kan skaffe saadanne Folk, hvor Kongen kommer. Holder Køgemesteren flere i Stegerset end ovenfor bestemt, kan Kongen ikke give dem Løn og Klædning; ville ovennævnte Mundkokke ikke tjene paa de angivne Vilkaar, vil Kongen se sig om efter andre. Sj. T. 14, 346[1].

11. Juli (Koldinghus). Befaling til Christoffer Valckendorff at betale Tomas Jacopssen i Flensborrig 738 Dlr. 8 Sk. 2 Pend. lybsk for Silketøj og andet, som Kongen har udtaget hos ham. Udt. i Sj. T. 14, 346.

— Til samme. Hoslagt sendes ham 3 Registre, lydende paa henholdsvis 1188 Dlr. 14 Sk. lybsk, 638 Dlr. 15 Sk. lybsk og 390 Dlr. 14 Sk. 6 Pend. for Silketøj og andre Varer, som Kongen har faaet af Valrafn. med Ordre til at gennemse dem, undersøge, om Varerne ere satte til en rimelig Pris, og betale Pengene paa den Maade, han bedst kan blive enig med Valrafn om. Orig.

— Niels Jørgenssen i Ørum i Nøruongs Herred, der herefter skal tilsige Kronens Bønder i Nøruongs Herred om Vogne til Kongens Folk, maa indtil videre være fri for at svare Gæsteri. Udt. i J. R. 3, 155 b.

— Til Claus Glambeck. Da Hans Axelsen til Palsgaard, der har faaet Rosmus Birk, som tidligere laa under Skanderborg Slot, til Mageskifte, er bange for, at der i Fremtiden skal paaføres ham Trætte paa Godset, og at han skal komme til at lide Skade, fordi han ikke har Brevene, hvormed Godset skal forsvares, skal

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. VI. 154 f. Secher, Forordninger II. 165 f.

Claus Glambeck opsoge de dette Gods vedrørende Breve og levere ham dem, for at han kan lade tage Vidisser deraf, dog mod Reversal for, at han efter endt Benyttelse vil levere Brevene tilbage. J. T. 2, 164.

11. Juli (Koldinghus). Til Albrit Friis. Hoslagt sendes ham et Register fra Kirkeværgerne for Riiber Domkirke over 1 Gaard i Enderup i Nyekircke Sogn, som Kongen for nogen Tid siden har bortskiftet fra Domkirken, og over 1 Gaard i Nebel Sogn i Skadtz Herred, som de begære til Vederlag, med Ordre til at ligne Gaardene og indsende skriftlig Erklæring derom, saa Kongen derefter kan udlægge Kirken Fyldest. J. T. 2, 164 b.

— Til Sisemesteren i Horsens. Kongen har fritaget Matz Hiort, Jens Pors, Olluf Jørgenssen, Anders Oelssen og deres Medbrødre i Horsens for Sise af de 30 Læster Rostocksøl, som de efter Kongens Skrivelse havde købt for det Tilfælde, at Kongen og Kurfyrsten [af Sachsen] vare komne did, da det nu er blevet noget haardt for dem. Orig.

12. Juli (—). Forleningsbrev for Hr. Jørgen Morthenssen, Kapellan i Kolding, paa Kronens Korntiende af Sneum Sogn i Skadtz Herred, uden Afgift. Udt. i J. R. 3, 156.

— Godslaf Buddi maa i de næste 2 Aar være fri for at svare Afgift af Børlum Kloster. Udt. i J. R. 3, 156.

14. Juli (Vamdrup). Forbud til alle mod at forgribe sig paa de Riber Kapitel givne Friheder, da nogle af Prælaterne i Kapitlet have klaget over, at Stiftslensmændene ofte gøre dette og saaledes for nylig have bortfæstet Kapitlet tilhørende Tiender i Vardsyssels Provsti og andensteds, hvilket strider mod Kapitlets gamle Friheder og den i andre Kapitler fulgte Sædvane. J. R. 3, 156. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Til Lauritz Skram. Da han har berettet, at de Bønder i Koldinghus Len, der restere med Landgilde, Skat, Gaardfæstning eller Sagefald fra hans Lensmandstid, enten ere døde eller saa forarmede, at de ikke kunne udrede Restancerne, meddeles ham, at Kongen har fritaget de forarmede for at udrede Restancerne, dog skal han tage nojagtige Vidnesbyrd derom og lægge dem ved Regnskabet. J. T. 2, 165.

18. Juli (Koldinghus). Stadfæstelse af det Skøde, som Hans Faninger, Borgemester i Ribe, med sin Hustrus Samtykke vil give Almindeligt Hospital i Ribe paa deres Gaard

smstds., dog paa den Betingelse, at hans Hustrus Frænke Anne Hansdatter, der i lang Tid har tjent dem, og hendes Arvinger efter deres Død maa bruge Gaarden mod at svare tilbørlig Jordskyld deraf til Hospitalet, hvilket ogsaa Hans Faninger og hans Hustru herefter skulle gøre. J. R. 3, 157 b.

19. Juli (Koldinghus). Forleningsbrev for Hendrich Belov paa Koldinghus paa 3 Gaarde i Vayom[1], uden Afgift. J. R. 3, 157.

— (**Nygaard**). Hertug Ernst Loduig af Pommern maa toldfrit lade uddrive 20 Køer. Udt. i Sj. R. 12, 99.

— Niiels Knudtzen i Grindløsse, der nu har tilskødet Kronen sin jordegne Bondegaard smstds., maa beholde Gaarden og i de næste 10 Aar være fri for Skat, Sandemænds-, Nævninge- og alle andre Tov; derimod skal der svares Landgilde og anden Rettighed til Otthensøgaard. F. R. 1, 264. K.

— Livsbrev for Jørgen van Bremen, Kongens Karl, der hidtil har tjent Kongen troligt og flittigt, paa Starupgaard, som Kongen har faaet til Mageskifte af Claus Glambeck, fri for Landgilde, Ægt, Arbejde og anden Tynge og med fri Olden til 30 hjemmefødte Svin i Gaardens Skove; derimod maa han ikke befatte sig med de paa Gaardens Grund byggede Bol og Gadehuse. Han skal være forpligtet til at afrette Skydeheste til Kongen, naar de sendes ham, men Lensmanden paa Koldinghus skal sørge for, at der sendes ham Foder fra Nygaard til Hestene; endvidere skal han paase, at der ikke skydes i Starup Skov, og at der ikke fiskes i de omkringliggende Fiskebække og Damme. J. R. 3, 153.

— Forleningsbrev for Hr. Jørgen Jenssen, Sognepræst i Nafuer og Syre, paa 4 Tdr. Rug af Afgiften af Kronens Korntiende af Buur Sogn. Udt. i J. R. 3, 156 b.

— Forleningsbrev for Hr. Rasmus Bredal, Sognepræst i Vinding, paa Afgiften af Kronens Korntiende af Gresse Sogn, som Sognepræsten i Gresse hidtil har haft, kvit og frit. Udt. i J. R. 3, 157 b.

— Til Claus Glambeck. Da denne Brevviser, Matz Perssen, har berettet, at han formedelst Armod har maattet opgive sin Gaard i Threden og er kommen til at restere med 1 Fjerd. Smør og 5

[1] Vistnok Vadum, Rødding H.

Skpr. Rug, skal Claus Glambeck undersøge Sagen og, hvis Matz Perssen er forarmet, eftergive ham Restancen. Orig.

21. Juli (Odensegaard). Befaling til Borgemestre og Raad i Ottense om i Forening med nogle Borgere i Byen, der vide Besked om den Jørgen Marsuin tilhørende Gaard, som blev nedbrudt og indtaget til den Plads, hvorpaa Palladset stod, at vurdere Gaarden og give Jørgen Marsuin Besked derom. Orig. i Provinsark. i Odense.

22. Juli (Nyborg). Jørgen Marsuins aarlige Afgift af Søluitzborg Len nedsættes indtil videre med 100 Dlr. Sk. R. 1, 344 b.

24. Juli (Antvorskov Kloster). Ekspektancebrev for Anders Dresselberg, Sekretær, paa det første ledige Prælatur eller Kannikedømme her i Riget. Naar han ikke længere er i Kongens Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Sj. R. 12, 99 b.

— Til Superintendenterne over hele Riget. Da Opus concordiæ, som i lang Tid har været under Arbejde i Udlandet, nu er blevet trykt og Kongen af det ham i Hænde komne Eksemplar ser, at der deri findes Lærdom, som er den danske Kirke fremmed og let, hvis Bogen bliver udbredt, vil kunne forstyrre den Enighed, som der hidtil har været i Kirken, særlig da der jo her som andensteds nok findes Folk, som ville lade sig bevæge til Nyt og Uenighed, skulle de straks forbyde alle Bogførere i deres Stift at indføre og sælge Opus concordiæ, saafremt de ikke ville have deres Boslod forbrudt og uden al Naade straffes paa Livet, og advare de udenlandske Bogførere, der komme her til Landet, mod at udbrede og sælge Bogen under Straf af deres Bøgers Konfiskation; endvidere skulle de straks tilskrive alle Præster og Skoleforstandere i deres Stift, at de, hvis Bogen findes hos dem, skulle have deres Kald forbrudt og straffes som ulydige. Det paalægges dem at passe nøje paa, da Kongen, der vil opretholde den rene Lære i disse Riger, ellers vil blive nødt til at tilskikke andre i deres Sted, der ville føre tilbørligt Tilsyn. Sj. T. 14, 347. Orig. (til Superintendenten i Fyens Stift) i Provinsark. i Odense. Origg. (til Superintendenterne i Ribe, Vendelbo og Viborg Stifter) i Provinsark. i Viborg.[1]

---

[1] Tr.: Dänische Bibl. II. 113 ff. Pontoppidan, Annales eccl. Danicæ III. 481 f. (med Dato 23. Juli). Zwergius, Siell. Cleresie I. 94 ff. (med Dato 23. Julij. Holberg, Dan-

24. Juli (Antvorskov Kloster). Lignende Befaling til de højlærde i Kiøpnehafn om at forbyde Studenterne at købe eller have og Bogførerne i Byen at sælge ovennævnte Bog. Orig. i Konsistoriets Arkiv. Pakke 190[1]. Udt. i Sj. T. 14, 348.

— Følgebrev for Chresten Vind paa Kiøpnehafns Slot til Kronens Bønder i Boedstad Len, der hidtil have ligget under Helsingborg. Sk. R. 1, 350.

— Til Fru Anne Parsbierg. Hans Skoufgaardtz Enke. Da hendes Husbonde, hvis Død Kongen med Sorg har hørt, paa sit yderste har anbefalet sin Hustru og sine Børn til Kongens Varetægt og bedt Arrild Uggerup om at overbringe denne hans sidste Begæring til Kongen, tilsiger Kongen hende og Børnene sin Gunst og Beskyttelse, eftersom hendes afdøde Husbonde altid har været Kongen og Riget en tro Mand, og tillader hende som Bevis herpaa fremdeles at maatte beholde Stubberup, Vesbye og Vrams Len tilligemed de Gaarde, Hans Skoufgaardt havde i Pant til Fliginde. Sk. T. 1, 219 b.

— Følgebrev for Fru Anne Parsbierg til Gunderstorp, Hans Skoufgaardtz Enke, til Kronens Bønder i Vram, Vesbye og Stubberup Len og Refuinge og 2 Bønder i Østre Gaardstange. Udt. i Sk. R., 1, 345.

— Brev for Peder Holst, Borgemester i Nyborg, paa Gaarden Huidtzbye[2] mod at svare sædvanlig Landgilde deraf; hvis han selv vil bruge Gaarden, skal han udminde den derpaa boende Bonde. F. R. 1, 264 b. K.

— Brev for Villum Ortman paa Toldergaarden i Nyborg, fri for Husleje i de næste 10 Aar, men mod at svare Skat og gøre al anden kgl. og borgerlig Tynge deraf. F. R. 1, 265. K.

—[3] Aabent Brev, at Hollænderne paa Sproue fremdeles maa beholde Øen mod at svare 10 enkelte Dlr. i aarlig Afgift. Da en af dem i Axel Viffertz Tid har gjort Bekostning med en Bygning, maa denne vurderes og Beløbet afkortes i hans Part af den aarlige Afgift, indtil det er erstattet. De skulle fremdeles

---

marks Historie II. 504 ff. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 322 f. (efter Orig. til Superint. i Fyen). Secher, Forordninger II. 166 ff. Desuden er Brevet trykt i tysk og latinsk Oversættelse flere Steder. [1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 306 f. [2] Hvisbygaarde, Vinding H. [3] Brevet er i F. R. dat. 5. Juli, men indført mellem Breve af 24. og 26. Juli; K. er udateret. Da 5. Juli formedelst Dateringsstedet ikke kan være rigtigt, maa det formodes, at Orig. ligesom den i 1592 indsendte Kopi har været dateret 24. Juli.

beflitte sig paa at bygge paa Øen, saa de kunne herberge Folk, og frede Skovene. F. R. 1, 265 b. K.[1]

25. Juli (**Antvorskov Kloster**). Forleningsbrev for Elias Eissenberg, Sekretær, paa Provstiet i Roskilde Domkirke efter afdøde Hans Schouggaard; naar han kommer til at oppebære Renten deraf, skal han afstaa det Præbende i Roskilde, han er forlenet med. Sj. R. 12, 100.

— (**Rosted**). Forleningsbrev for Jacob Søfrensen, Borgemester i Kiøpnehafn, paa Kronens Korntiende af Udbye Sogn; han maa aarlig sisefrit indføre 3 Læster Rostockerøl. Udt. i Sj. R. 12, 100 b[2].

26. Juli (—). Chresten Chrestensen, der er beskikket til Byfoged i Kiøpnehafn, skal i aarlig Løn have 1 Læst Korn, $^1/_2$ Td. Smør og 2 Slagtenød af Kiøpnehafns Slot og Kronens Korntiende af Smørum Sogn foruden hvad andet den forrige Byfoged, Rasmus Pederssen, havde. Sj. R. 12, 101[3].

— Til Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn. Da nogle af Borgerne endnu klage over, at den sidste i 1576 paabudte Pengeskat af Byen og Skatten til Vandkunstens Betaling ere paalignede meget uligeligt, og at den Ordre, som Christoffer Valckendorff efter Kongens Befaling har givet dem til at tage Taksten for sig, undersøge hver Borgers Lejlighed og Formue, Handel og Vandel og, hvor Skatten er paalignet retfærdigt, lade det forblive derved, men hvor det ikke er Tilfældet, paaligne den retfærdigt, endnu ikke er efterkommet, befales det dem straks at efterkomme denne Ordre. Sj. T. 14, 348[4].

— Til Borgemestre, Raad og Borgere i Kiøpnehafn. Christoffer Valckendorff har berettet, at der er Uenighed mellem dem angaaende Byens Regnskab, Penge- og Arbejdsskatter, Borgernes og Byens Indkomst og Udgift og andet saadant. Da Kongen ugerne hører, at der er Uenighed mellem Borgerne i Købstæderne, og gerne vil hjælpe den fattige saavel som den rige til Ret, har han givet Christoffer Valckendorff Ordre til med det første at forhøre alle disse Sager, gøre sit bedste for at bilægge dem i Mindelighed, men, hvor det ikke lykkes, skille Parterne ad med Retten eller indsætte Sagerne for Kongen, naar han

[1] Tr.: Dsk. Mag. 3. R. III. 76 f. (efter en 1592 indsendt Kopi med Dato 24. Juli).
[2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 401. [3] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 401.
[4] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 639 f.

har hørt begge Parters Tiltale og Gensvar. Det befales begge Parter at møde med deres Breve og Beviser for Christoffer Valckendorff og rette sig efter hans Afgørelser. Sj. T. 14, 349[1].

26. Juli (Rosted). Til Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn. Som de jo vel ved, er der, naar Kongen giver sine Hofsinder Ordre til med deres Heste at ligge der i Byen eller der kommer fremmede Herrer og Fyrster did, altid stor Mangel paa Staldrum, hvilket mest skyldes, at nogle bygge deres Staldrum om til andre Bygninger, at andre ikke anse sig forpligtede til at holde Heste eller Staldrum i deres Gaarde, fordi de ere i Kongens Tjeneste, skønt de bo i Borgerhuse, hvoraf der bør gaa kgl. og borgerlig Tynge, og endelig at en Del af Gaardene tilhøre Præster og andre gejstlige Personer, hvoraf en Del ikke vil holde Staldrum. Da Kongen ikke altid vil høre disse Undskyldninger, skulle de hos sig selv, deres Medborgere og alle, der bo i Borgerhuse, hvoraf der bør gaa kgl. og borgerlig Tynge, sørge for gode Staldrum til 1200 Heste og et Sengekammer for hver 4 eller 5 Heste. Hvis nogle af de gejstlige eller af dem, der ere i Kongens Tjeneste, ikke ville holde de Staldrum, der i Følge Byens gamle Privilegier tilkomme dem efter deres Ejendom og Indkomst, skulle de optegne deres Navne og Indkomst og sende Kongen Registre derover, saa vil denne give nærmere Ordre om, hvad der skal gøres. Alle, der have forbygget deres Gaarde, saa der nu ikke er Rum til at bygge Stalde, skulle enten nedtage Bygningen igen eller finde Raad til at bygge de dem tilkommende Staldrum med Kammer et andet Sted. De Præster og gejstlige Personer, der ikke have anden Bolig, men maa bo i deres egne Gaarde, maa, saalænge de bo dér, være fri for at holde Staldrum og for andet saadant Hold. Sj. T. 14, 349 b[2].

— Fuldmagt for Borgemestre og Raad i Nyborg — der have berettet, at Byens Jord udenfor Byen i Frandtz Brockenhussis Tid er skiftet mellem Gaardene i Byen, eftersom de skulde holde Staldrum til, men at Jorderne siden ere forrykkede fra de Gaarde, de vare henlagte til, saa der nu er dem, der have 5 eller 6 Jorder under én Gaard, men alligevel ikke ville holde mere Staldrum end der tilkommer én Gaard, hvorfor der nu ikke er saa meget Staldrum som tidligere — til paany at skifte de til andre Gaarde

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV, 640 f. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I, 476 f. efter en Afskrift).

henkomne Jorder, saafremt Indehaverne af disse ikke ville holde Staldrum til saa mange Heste, som de Gaarde, hvortil de nu samlede Jorder oprindelig laa, ere takserede til i Byens Bog. F. R. 1, 266. K.

26. Juli (Rosted). Aabent Brev, hvorved Kongen paa Begæring af menige Herredsmænd i Slauelse Herred bevilger, at Herredstinget, der for nogen Tid siden [24. Marts 1575] flyttedes fra Himensiø[1] By, hvor det fra Arilds Tid har ligget, til Korsør, igen maa flyttes til Himensiø, da Korsør ligger meget ubelejligt for de fleste, ja nogle bo endog en 3 Mils Vej derfra, og der ofte tildrager sig megen Uskikkelighed med Drukkenskab og andet, naar de komme did. Lensmanden paa Korsør Slot skal lægge Herredstinget tilbage til det gamle Sted. Sj. R. 12, 100 b[2].

— Niels Hanssen i Slustrup fritages formedelst sin Sygdom for Landgilde, Ægt, Arbejde og anden Tynge i det næste Aar. Udt. i Sj. R. 12, 101.

27. Juli (Sorø). Forleningsbrev for Hans Knopper paa Præbenda decem millium militum i Roskilde Domkirke, som Elias Eissenberg nu har afstaaet for Provstiet smstds. Naar han kommer hjem fra sine Studier, skal han være forpligtet til at tjene i Kancelliet og, naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, til at residere ved Domkirken. Udt. i Sj. R. 12, 102.

— Til Brede Randtzov. I Anledning af den tidligere Ordre til ham om at sætte 2 jordegne Bøndergaarde, der ere solgte til Kronen, for Landgilde og indskrive dem i Otthensegaards Jordebog, befales det ham ikke at befatte sig med den ene af dem, der ligger i Nørreby i Skamme Herred, da den hører til det Nørreby Gods, som M. Ifuer Berthelssen er forlenet med. F. T. 1, 214 b.

—[3] Til Hendrick Belov. Kongen har tidligere talt med ham om, at Husholdningen paa Koldinghus var for stor, har derefter talt med Rentemesteren derom og sender ham nu en Fortegnelse over de Folk, der herefter skulle holdes paa Slottet foruden hans egne Folk og Ladegaardsfolkene, hvilke sidstes Antal han selv maa formindske og forandre, som det behager ham og Nødvendigheden kræver det. Han skal rette sig efter Fortegnelsen og spare

[1] Hemmershøj. [2] Tr.: Secher, Forordninger II. 168. [3] Brevet er i J. T. ved en Fejlskrift dateret: Kolding.

Kongen saa megen Bekostning som muligt. — Fortegnelse (dat. 26. Juli) over de daglige Folk, der herefter skulle holdes paa Koldinghus: Lensmanden og hans Folk, Husfogden og 1 Dreng; Slotsskriveren og Underskriveren, Kornskriveren og 1 Dreng, Oldfruen og 2 Piger, en Dværgpige, Huskokken, Underkokken og 2 Drenge, Bageren og Bryggeren selvfjerde, Kældersvenden og 1 Dreng, 3 Urtegaardssvende, Smeden selvanden, 2 Fogedsvende, en Portner, en Vægter, en Slottets Vogndriver, 2 Postvognssvende, en Bødker, en Møller og saa mange Ladegaardsfolk, som Lensmanden anser for passende. J. T. 2, 165.

28. Juli (Sorø). Hr. Bertel Søfrensen, der formedelst sin Skrøbelighed ikke længere kan bestride Embedet som Prior i Andtuorskouf Kloster eller nogen anden Bestilling og nu vil bosætte sig i sin egen Gaard i Slauelse, maa aarlig til Mikkelsdag oppebære 8 Pd. Rug, 8 Pd. Malt, $1^1/_2$ Td. Smør, 6 Tdr. Sild, 4 Slagtenød, 12 Lam, 20 Gæs, 3 Tdr. Ærter, $^1/_2$ Skippd. Humle, 6 Al. Engelst og 12 gl. Dlr. af Andtuorskouf Kloster, saalænge han lever. Sj. R. 12, 102.

— Jep Nielsen i Rosted maa til den Gaard, han hidtil selv har boet i, bruge en anden Gaard smstds., som han nu ogsaa har i Værge, og være fri for at svare Ægt, Arbejde og anden Tynge af begge Gaarde; han skal aarlig svare 3 Pd. Rug og 3 Pd. Byg til Andtuorskouf Kloster og maa ikke besværes med yderligere Landgilde. Sj. R. 12, 103.

— Forleningsbrev for M. Ifuer Bertelssen paa Ringsted Kloster efter Bent Gregerssen; han skal til hver 1. Maj gøre Regnskab for al vis og uvis Rente og maa for sin egen Person oppebære 100 Dlr., 8 Al. Engelst, 8 Al. groft Klæde og 6 Al. Sardug i aarlig Løn, hvoraf han ogsaa skal holde sig selv med fremmed Drik, Urter, Fadderpenge, Bryllupsgaver og andet saadant, ligesaa maa 2 af hans Drenge hver faa 5 Al. Engelst, 5 Al. groft Klæde, 4 Al. Sardug, 4 Al. Lærred, 2 Skjorter, 1 Hat og 4 Par Sko. Han maa holde følgende Folk i Klosteret og give dem Løn[1]: 1 Foged, 1 Skriver, 1 Fadeburssvend, 1 Brygger og 1 Bryggersvend, 1 Bager og 1 Bagersvend, 1 Kældersvend, som tillige skal ind- og udmaale Klosterets Korn, 1 Skriverdreng, 1 Kok og 2 Kokkedrenge, 1 Fisker, 1 Ladegaardsfoged, 1 Portner, 1 Vognsvend, 1 Postrider,

[1] Lønnen angives for hver enkelt.

3 Postvognssvende, 1 Svinemand, 1 Fæmand og 1 Fædreng, 1 Dreng til at røgte Kongens Hopper, Mælkedejen, 2 Ladegaardspiger, 1 Korpræst, 1 Hører og 1 Kordegn, ligesom han ogsaa maa fodre sine egne Vognheste, 1 Posthest, 6 Postvognsheste og Fogdens Hest. Han skal paase, at der til Bespisningen af ovennævnte daglige Folk, der beregnes til 33 Personer, ikke bruges mere end for 2 Mk. Fetalje til hver om Ugen, hver Td. Rug eller Malt beregnet til 1 Dlr. og hver Td. Smør til 12 Dlr. Hvis M. Ifuer mærker, at han kan nøjes med færre Folk, skal han afskaffe saa megen unyttig Bekostning som muligt og særlig passe paa, at der ikke bruges mere end 1 Fjerd. Smør om Ugen til Udspisningen. Naar Adelige komme til Klosteret, maa han laane dem Hus en Nats Tid, give dem Mad og Danstøl efter Klosterets Evne, men ikke mere, og laane dem Vogne om Morgenen, naar de drage bort; derimod maa han ikke, naar Adelige sende deres Folk og Heste til Klosteret, men ikke selv ere med, laane dem Hus eller Vogne eller give dem Foder til deres Heste. De Gæster, der ellers komme til Klosteret og ikke have andet Ærinde end at se at faa Natteleje og Befordring, maa han ikke give Hus, ligesom han ikke maa laane Vogne til andre end dem, der have Kongens Pasbord eller rejse i Kongens Ærinde, og til Adelige, naar de selv rejse. — Tilføjelse til Brevet (dat. 2. Sept., Frederiksborg): Kongen har bevilget, at der i Klosteret maa underholdes 12 Skolebørn af Byens Skole. 1 Hofmand og 1 Redesvend. Sj. R. 12, 103.

28. Juli (Sorø). Befaling til Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn, Malmøe, Helsingøer, Kiøge, Landtzkrone. Olborg og Medelfart om straks til Kancelliet at indsende de i tidligere Skrivelse [af 20. Maj 1580] begærede Oplysninger om den af den Svenske paa det naruiske Farvand siden den stetiniske Fred tilfojede Skade og den derfor givne Restitution, da det er magtpaaliggende. Sj. T. 14, 351[1].

29. Juli (—). Mageskifte mellem Ifuer Lunge til Thiersbeck og Kronen. Sj. R. 12, 106 b. (Se Kronens Skøder.)

— Følgebrev for Niels Parsberg til Sandbygaard til 1 Bonde i Buscht og 1 Bonde i Sandby. Udt. i Sj. R. 12, 107 b.

— Forleningsbrev for M. Frandtz Olufssen, Sognepræst til St. Lucii Kirke i Roskilde, paa det efter Hans Schou-

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 611.

gaard ledige Kannikedømme i Roskilde Domkirke. Sj. R. 12, 107 b.

29. Juli (Sorø). Befaling til Erick Valckendorff, Michel Seested og Niels Parsberg at møde her Onsdag 8 Dage [10. Aug.] for at føre Tilsyn med Overleveringen af Sorøe og Andtuorschouf Klostre til Peitter Redtz og besigte Bygningerne og Skovene. De skulle levere Peitter Redtz deres Besigtelse. Sj. T. 14. 351.

— Jørgen Olssen i Nørreby, der nu har tilskødet Kronen sin jordegne Bondegaard smstds., maa beholde Gaarden og i de næste 10 Aar være fri for Skat, Sandemænds-, Nævninge- og alle andre Tov, derimod skal der svares Landgilde og anden Rettighed til Otthensøgaard. F. R. 1. 266 b. Udt. i F. R. 1. 264 b. K.

— Forleningsbrev for Dr. Hans Kier paa det efter Hans Skoufgaard ledige Ærkedegnedømme i Viborg Domkirke; han skal straks residere ved Domkirken og, saasnart han faar Renten af Ærkedegnedømmet, opgive den Underholdning, han har faaet Brev [5. Dec. 1571] paa at maatte oppebære af Hald Slot. J. R. 3, 158 b.

— **(Rosted).** Til Christoffer Valckendorff. Kongen har i Anledning af, at Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn ville tilholde sig Frihed for Knægtehold og anden kgl. og Bys Tynge, overvejet denne Sag og betænkt, at hvis han indrømmer dem denne Frihed, ville straks Borgemestre og Raad i de andre Købstæder uden Ophør ansøge om det samme og besvære ham med Klager og Overløb, og at Taksten i Købstæderne paa Underhold af Kongens Krigsfolk. Knægte, Baadsmænd og Bøsseskytter vil lide stort Afbræk, hvis det skulde bevilges for alle Købstæder, ligesom det ogsaa vilde blive til stor Skade for de menige Borgere, der saa alene skulde bære al kgl. og borgerlig Tynge. Da det er rimeligt, at den ene bærer Tyngen med den anden, skal han forestille Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn dette og anmode dem om ikke at begære saadan Frihed, da der baade nu og i Fremtiden vil komme megen Uskikkelighed og Uvilje deraf, men bære deres Part af Tyngen lige med de menige Borgere. Hvis de godvillig bære den Tynge og Tjeneste, de skylde Kongen, vil denne erkende det med Gunst og Naade. Sj. T. 14, 351 b[1].

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 641 f.

31. Juli (**Sorø**). Til Oluf Kock, Foged i Andtuorskouf. Kongen lod for nogen Tid siden det Gods, som den forhenværende Foged i Andtuorskouf, Jens Erickssen, havde deromkring, beslaglægge og skrev, da Jens Erickssen var draget bort, til Oluf Kock om at føre alt Jens Erickssens Gods i Andtuorskouf Len til Klosteret og lade det beskrive; da nu Oluf Kock, der efter Kongens mundtlige Ordre tillige har taget alt det Jens Erickssen tilhørende Gods, som han har kunnet opspørge i Købstæderne, er bange for, at dette i Fremtiden skal »forvides« ham, da den første Skrivelse ikke strakte sig saa vidt, og derfor har begæret skriftlig Ordre derom, billiger Kongen fuldkommen hans Handlemaade, saa han skal være uden Ansvar. Sj. T. 14, 352 b.

— Forleningsbrev for Matthias Buddi, Hofsinde, paa det efter Hans Skoufgaard ledige Provsti paa Tyrholm, mod at svare samme Afgift som hans Formand. J. R. 3, 159.

2. Aug. (**Kronborg**). Befaling til nedennævnte Købstæder at modtage N Bøsseskytter i Borgeleje og skaffe dem Herberg og tilbørligt Underhold med Mad og Øl, 6 Potter Øl om Dagen, men ikke mere. Skikker nogen Bøsseskytte sig utilbørligt mod sin Vært eller Værtinde, disses Folk eller nogen af Borgerne, skulle de lade ham fængsle, stille for Retten og straffe, hvis han findes skyldig. Er Brøden ikke saa stor, at han bør straffes paa Livet, skulle de straffe ham hos sig selv i Stok og Jærn eller, hvis Brøden er stor nok dertil, sende ham til Kiøpnehafn for at arbejde i Lænken en Tid. De skulle til Gengæld ogsaa paase, at Bøsseskytterne ikke blive forurettede af Borgerne, og sørge for, at Bøsseskytterne blive rigtig fordelte, saa Tyngen ikke kommer til at gaa ud over de fattige alene, men ogsaa over dem selv og andre formuende Borgere. — Register: Ribe og Aalborg hver 65; Aarhus 40; Horsens og Randers hver 25; Viiborg 24; Vedle 16; Varde 15: Grindov, Ringkiøping, Lemvig, Tysted og Nykiøping p. Mors hver 12; Ebbeltoft, Sebye og Schafuen hver 10; Hofbroe, Høring og Skifue hver 8; Malmøe 75; Landtzkrone 40; Ydsted 22; Lund og Halmsted hver 16; Helsingborg 15; Trelborg 14; Væ 12; Aahus og Vardbierg hver 10; Laugholm og Sømmershafn hver 8; Falsterbo og Skonøer hver 5; Roskilde, Kiøge, Nestued, Skielskøer og Stege hver 30; Slaugelse 22; Kallundborg 14; Holbeck og Nykiøping hver 12; Vordingborg og Prestøer hver 10; Hedding og Ringsted hver 8; Nagskouf 40; Nykiøping 18; Stubbekiøping 16; Marieboe 12; Ny-

sted 11; Saxkiøping 10; Otthense 80; Assens 30; Suenborg 20; Medelfart. Kierteminde. Faaborg og Rudkiøping hver 15. Sj. T. 14, 353 b. Origg. (til Horsens og Skagen) i Provinsark. i Viborg. Orig. (til Kerteminde) i Provinsark. i Odense.

2. Aug. (Kronborg). Til Coruitz Veffert og Axel Gyldenstiern, Embedsmænd paa Malmøe og Landtzkronne Slotte. Da Christopher, Borggreve von Dhona, har begæret Øfuadtz Kloster med tilliggende Gods, som han nu selv har det i Værge, til Mageskifte for Helnekircke Kloster med mere Gods, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. Sk. T. 1, 220.

— **(Frederiksborg).** Til Biørn Andersen, Niels Jonsen og Hendrick Belov, Embedsmænd paa Aalborghus, Hald og Koldinghus. Da Kongen har bevilget, at Niels Stygge til Nøragger maa faa Kronens Gods i Tisted Sogn, Guldrager, Verhøf[1], 2 jordegne Bøndergaarde i Torup, Viborg Kapitels Gaard Allestrup og et Stykke Eng, kaldet Blackshalle, der hører til Binderup Kirke (for hvilket Kapitels- og Kirkegods han vil gøre Kapitlet og Kirken særskilt Fyldest), til Mageskifte for 1 Gaard i Spierup[2], 1 Gaard i Randbøl og $^1/_2$ Gaard i Vandel i Koldinghus Len, Møldrupgaard og en Mølle i Rindtz Herred i Haldtz Len, [N Gaarde] i Hørup, 2 Gaarde i Kalhafue i Ning Herred i Biugholm Len, 1 Gaard i Nør Sne i Vradtz Herred i Silckeborg Len, Gaarden Siøgaard og $1^1/_2$ Gaard i Fanderup, saafremt Kronen kan undvære sit Gods og hans Gods ligger lige saa belejligt for Kronen som dennes eget Gods, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 166[3].

4. Aug. (—). Til Christoffer Valckendorff. Da han som Statholder paa Øssel i sidste Fejde ikke har faaet nogen synderlig Tilførsel her fra Riget og derfor har maattet laane Penge, Korn og andet af Adelen der paa Landet til Krigsfolkets Løn og anden Brug, hvorfor han nu manes, befales det ham, der har anmodet Kongen om at betale saadant, at betale de Folk, der komme med hans Forskrivninger, med Korn eller andre Varer og indskrive det i sit Regnskab, saafremt det da kan bevises, at det laante er anvendt til Kongens Huse og Befæstninger, Krigsfolkets Besolding eller andet Kongens Bedste. Sj. T. 14, 355 b.

— Befaling til Fru Anne Parsbierg, Hans Skoufgardtz Enke,

[1] Vejrhøjgaard, Aars H. [2] Spjarup, Jerlev H. [3] Brevet er meget uklart og mangelfuldt indført.

at overlevere Coruitz Viffert og Axel Gyldenstiern, Embedsmænd paa Malmøe og Landtzkronne Slotte, hvem Kongen har beskikket til Værger for Holger Ulfstandt i hendes afdøde Husbondes Sted og leveret en efter det af hendes Husbonde indsendte Register affattet Fortegnelse over de Holger Ulfstandt tilkommende Gældsbreve, alt Holger Ulfstandtz Gods med Inventarium, Jordebøger osv. og Fortegnelse over Holger Ulfstandtz Tilgodehavende hos Adelige, Kræmmere og andre og over de hos hans Bønder udestaaende Restancer. Sk. T. 1. 221.

4. Aug. (Frederiksborg). Følgebrev for Coruitz Veffert og Axel Gyldenstiern til alle Holger Ulfstandtz Bønder. Udt. i Sk. T. 1, 221.

— Til Claus Glambeck. Da Kongen har overdraget Hans Francke, der tidligere er sat til at passe Kongens Stod ved Skanderborg, tillige at føre Tilsyn med, at der ikke skydes Dyr i Skanderborg Skove, skal han anvise ham, hvilke Skove han skal beride, hvor det er mest nødvendigt og der er størst Paaløb, og levere ham den i hans Bestalling fastsatte Løn og Genant. J. T. 2, 167.

5. Aug. (Slangerup). Skøde til Jens Ennertzen, Borger i Landtzkronne, paa en Kronens Grund paa St. Giertrudtz Kirkegaard i Landtzkronne, som han nu selv har i Værge, og som er tilfalden Kronen efter Bent Vind. Der skal svares Jordskyld til St. Hans Kirke og opføres god Købstadsbygning med Tegltag. Sk. R. 1, 345.

— Olluf Bagger, Raadmand i Otthense, maa igen indhegne den Ejendom paa St. Albani Kirkegaard ud imod St. Knudtz Kirke i Otthense, som var udlagt til den Plads, hvorpaa Palladset stod; han skal opføre god Købstadsbygning derpaa. F. R. 1, 267. K.

— Jvfr. 25. Aug.

7. Aug. (Frederiksborg). Befaling til Albrit Friis ikke at lade Herredsskellet mellem Vester og Nør Herreder forandre, saaledes som han tidligere har faaet Ordre til, da en Del af de Lodsejere, hvis Ejendom støder op til Skellet, vil blive forurettet ved en Forandring. Udt. i J. T. 2, 167.

— (Paa Jagten i Sigerslev). Befaling til Dr. Pouel Matzen, Superintendent i Sjællands Stift, at hjælpe M. Theodorus Martius, der en Tid har studeret udenlands i stor Armod og intet

Kald har, enten til et godt Kald eller til en Skoletjeneste, indtil han kan blive bedre forsørget, og i alle Maader tage sig af ham. Kopi i Konsistoriets Arkiv, Pakke 197 [1].

9. Aug. (Brerød). Bestalling for Gillebert Junge, Skibshøvedsmand, som Admiral for nogle Orlogsskibe, der skulle løbe i Østersøen for at holde Strømmene rene og særlig forhindre, at nogen løber til Narfuen, Pernow eller andre Steder, som Rydtzen har inde, og driver Handel der; træffer han saadanne, skal han se at gribe dem og føre dem til Kiøpnehafn, hvor deres Gods skal gøres til Prise og deles efter Skibsartiklerne. Sj. R. 12, 108 b.

— Til Jørgen Daae. Da det i al Krigshandel er Skik ved Slottes og Skibes Erobring, at den derpaa værende Krigsmunition tilfalder Krigsherren, og Skibsartiklerne sige det samme, kan Kongen ikke noksom undre sig over, at han selv har taget nogle Falkoner og andet Skyts fra de ved Pernow og paa Farten til Rydtzerne optagne Skibe; noget saadant har ingen tidligere Admiral gjort, og det befales ham straks at skaffe Skytset til Veje og indlevere det i Arkeliet paa Kiøpnehafns Slot. Sj. T. 14, 358.

— Til Christoffer Valckendorff. Kongen bifalder, at han af Kronens Penge betaler Zacharias Krøiger de Penge, som han som Statholder paa Ossel har laant af denne og udgivet til Kronens Bedste, og som Zacharias Krøiger nu kræver. Sj. T. 14, 356 b.

— Følgebrev for Arrild Uggerup paa Helsingborg til Kronens Tjenere i Lygtegaarden paa Kulden og til alle de andre Kronens Tjenere i Helsingborg Len, som Thyge Brahe til Knudstrup sidst har haft i Forlening. Udt. i Sk. R. 1, 345 b.

— Til Brede Rantzov. Kongen har tilladt Ulfeld Christopherssen og hans Søn Hans Olleland, der for deres Forseelses Skyld ere blevne indlagte i Otthense, at rejse derfra mod straks at rejse til Kiøpnehafn og holde et ærligt Indlager dér, indtil de have afsonet deres Forseelse. F. T. 1, 215.

10. Aug. (—). Forleningsbrev for Peder Retz paa Sore og Andtuorskouf Klostre; han skal til hver 1. Maj gøre Regnskab for al vis og uvis Rente og maa for sin egen Person oppebære 300 Dlr., sædvanlig Hofklædning til sig selv, 2 Karle og 2 Drenge, 10 Dlr. om Aaret i Løn til hver Karl, Foder til 4 Rideheste og 2 Vognheste og Fjerdeparten af alt Sagefald og Gaard-

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 626.

fæstning. Han maa holde og lønne[1] følgende Folk i Andtuorskouf Kloster: 1 Foged, 1 Skriver og 1 Skriverdreng, der skal være Underskriver, 1 Oldfrue med 2 Piger, 1 Kornmaaler, der tillige skal hjælpe Bryggeren med at gøre Malt, 1 Kok, 1 Underkok, der tillige skal slagte, 1 stor Kokkedreng, 1 Kældersvend, 1 Bager og 1 Bagersvend, 1 Brygger og 1 Bryggersvend, Hans Hestemøller, der tillige er Vejrmøller, Jørgen Fisker, Jens Bundgarnsfisker, 1 Fyrbøder, 1 Vognsvend, 3 Postvognssvende, 1 Kærredreng, 1 Postrider, 2 Portnere, 1 Ladegaardsfoged, Povl Humlemand, 1 Svinemand, 1 Færøgter om Vinteren, 1 Fæmand om Vinteren, Jens Færøgter om Vinteren, 1 Dejemoder, 2 Piger, 1 Mand til at vogte Kongens Stod, 1 Faaredreng om Sommeren, 2 Arbejdskarle, 1 Pige til at forestaa Redselen i Helliggejsthus, 4 Korpræster (Hr. Jesper, Kirkeprior, Hr. Søfren Brun, Hr. Anders Pederssen og Hr. Søfren Knudsen), 6 Kordegne, hvoraf en skal stille Sejerværket, en lege paa Orgelværket og en være Bælgetræder; han skal tillige underholde Høreren og Degnene i Slaugelse Skole, ialt 12 Personer, og maa fodre Fogdens Hest, Ladegaardsfogdens Hest, 2 Mølleheste, 4 Postvognsheste og 1 Posthest. De fattige i Hospitalet i Andtuorskouf Kloster skal han indlægge i Hospitalet i Slaugelse, skaffe dem gode Kamre og Senge, sætte en eller to Dannemænd i Slaugelse til at føre Tilsyn med, at de fattige faa hvad de skulle have, og blive enige med dem om, hvad de skulle have for deres Ulejlighed. Han maa herefter aarlig levere Hospitalsforstanderne 2 Læster Rug og Mel, $2^1/_2$ Læst Malt, 1 Skippd. Humle, 5 Tdr. Smør, 2 Læster norske Sild, $1^1/_2$ Læst saltede Torsk, 5 Skippd. Flæsk, 10 Nødkroppe, 3 levende Slagtenød, 100 levende Lam, 12 Tdr. Bajsalt, 6 Tdr. Ærter, 200 Al. Vadmel, 200 Al. Blaargarn og 50 Dlr. til Senge, Sko og Klæder af Andtuorskouf Klosters Indtægt til de fattiges Underhold. — Han maa i Sore Kloster holde og lønne[1] følgende Folk: 1 Foged, 1 Skriver og 1 Skriverdreng, der tillige skal være Underskriver, 1 Sognepræst, der tillige skal være Skolemester, 1 Oldfrue og 2 Piger, 1 Kok og 2 Kokkedrenge, 1 Brygger, der tillige skal gøre Malt, og 1 Bryggersvend, 1 Bager og 1 Bagersvend, 1 Ladegaardsfoged, 1 Fadeburssvend, 1 Møller, 1 Kældersvend, 1 Postrider, 2 Postvognssvende, 1 Fisker, 1 Svinemand, 1 Fæmand, 1 Komand, 2 Studedrenge, Mælkedejen, 2 Ladegaardspiger, 1 Portner, Hans von der

[1] Lønnen angives for hver enkelt.

Neienstads 3 Drenge. Fabian Torven, der faar Klæder og Føde, Christoffer Luneborg, Skovrider. M. Claudius, en gammel fransk Præst, der faar Klæder og Føde, Arrild Donat, der har tjent i Klosteret en 50 Aar og kun faar Underhold, Jeremias Lakej, der faar Klæder og Føde, Hans Hassel, Klejnsmed, og hans Hustru, der faa Underhold og nogen Hjælp til Klæder, Hr. Matz Chrestensen, en fattig Præst, der faar Underhold, M. Hans Jørgensen, der faar Klæder og Føde; endvidere maa han underholde 24 fattige Peblinge og give hver 5 Al. Vadmel, 2 Par Sko og Lærred til 1 Skjorte samt fodre 1 Posthest, 4 Postvognsheste, Fogdens Hest, Hans von der Neienstads Hest og Christoffer Luneborgs Hest. Hvis Peder Retz mærker (osv. som i Forleningsbrev af 28. Juli 1580 for Iver Bertelsen). Sj. R. 12, 109.

10. Aug. (**Brerød**). Niels Karlssen, Forstander for Almindeligt Hospital i Nestued, maa paa Hospitalets Vegne indtil videre oppebære al den Kronen tilkommende Jordskyld af Boder og Jorder i Byen, som hidtil har været ydet til Vordingborg Slot, dog mod at gøre Regnskab for Anvendelsen. Sj. R. 12, 115.

[**Omtr. 10. Aug.**[1]] Niels Jørgenssen maa uden Indfæstning faa Valderupgaard[2] med Tilliggende og beholde den indtil videre mod at svare $2^1/_2$ Pd. Rug og $2^1/_2$ Pd. Byg i Landgilde til Andtuorskouf Kloster. Udt. i Sj. R. 12, 115 b.

11. Aug. (**Brerød**). Aabent Brev, hvorved Kongen i Henhold til den ham i Haandfæstningen hjemlede Ret til at give ufri Mænd adelig Frihed, naar de ere det værd og have fortjent den ærligt i Marken, giver Erick Munck, der baade i sidste Fejde med Sverrig og siden har tjent Riget troligt til Lands og til Vands, og hans ægte Børn og Efterkommere samme adelige Frihed, som andre Riddere og Svende have, med følgende Skjold og Hjelm: 3 røde Haner med en gul Sparre i blaat Felt, de 2 Haner foroven ved Sparren og den tredje nedenunder i Skjoldet, og til Hjelmtegn 2 Vesselhorn, halvt røde og halvt gule, med en rød Hane imellem. Sj. R. 12, 116[3].

— (**Paa Jagten i Tisvilde**). Forleningsbrev for Niels Hendricksen paa det Kannikedomme i Roskilde Domkirke, som Pouel Wernicke hidtil har haft. Naar han ikke

[1] Indført mellem Breve af 10. og 11. Aug. [2] Vollerupgaard, V. Flakkebjærg H. [3] Tr.: Jens Munk, Navigatio septentrionalis (1723). Till. S. 2 f. Rothe, Brave danske Mænds og Qvinders berømmelige Eftermæle II. 527 ff.

længere studerer, skal han residere ved Domkirken. Udt. i Sj. R. 12, 115 b.

14. Aug. (**Paa Jagten i Valby**). Forleningsbrev for Hans Johanssen paa Hindtzgaul Slot og Len, som han nu selv har det i Værge, mod en aarlig Afgift af 500 gl. Dlr. Han skal gøre Regnskab for al Told, Sise og Vrag og tjene Riget med 6 geruste Heste. F. R. 1, 267 b. K.

— Mageskifte mellem Fru Mette Munck, Ifuer Kieldssens Enke, og Kronen. J. R. 3, 161. (Se Kronens Skøder.)

— Til Albrit Friis og Henrick Belov, Embedsmænd paa Riberhus og Koldinghus. Da Kongen har bevilget, at Matz Raale maa faa Gaarden Øløf[1] i Skadtz Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Piested i Koldinghus Len, skulle de med det første besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. J. T. 2. 167 b.

15. Aug. (—). Befaling til Christoffer Valckendorff at betale Hans Francke hvad han endnu har til gode af det Aars Løn, da hans Bestalling blev opsagt, og desuden 100 Dlr., som Kongen har foræret ham. Udt. i Sj. T. 14, 356.

— Til samme. Da Kongen har befalet, at Roxe Herred, som Gregers Ulfstand til Estrup havde i Forlening, skal lægges ind under Drotningborg, men har tilladt denne fremdeles at beholde 2 Gaarde i Veilbye i Hald Herred, 1 Gaard i Vette[2] i Galten Herred, 1 Gaard i Skiebye og 1 Gaard paa Helnes, 1 Gaard i Suinebo i Øster Lisbierg Herred, Herligheden af 2 Kirkegaarde i Afning og Fauxing, 2 Gaarde i Salten[3] og 1 Gaard i Alstrup i Vendsyssel og Herligheden af Høinested[4] Kirkegaard, som han havde i Forlening sammen med Roxe Herred, skal Christoffer Valckendorff sætte dette Gods for en rimelig Afgift og sende Besked derom til Kancelliet. Sj. T. 14, 357.

— Til Lauge Beck. Kongen har bevilget, at Christen Elkier uden Indfæstning straks maa faa Kronens øde Gaard i Goensemagle[5] og beholde den 1 Aar, fri for Afgift, Ægt, Arbejde og anden Tynge, men vil han beholde den længere, skal han svare sædvanlig Landgilde og Rettighed deraf. Sj. T. 14, 357 b.

— Til Lauritz Brockenhus. I Anledning af hans Klage, da Kongen sidst var paa Nyborrig, over, at de jordegne Bønder i

[1] Ollufgaard. [2] Væt. [3] Saltum, Hvetbo H. [4] Hørmested, Horns H. [5] Gundsømagle, Sømme H.

Nyborrig Len forhuggede deres Skove meget og det ikke til eget Brug eller til deres egne Gaardes Bygning, men til Salg, og hans Begæring om et Forbud derimod meddeles ham, at Kongen ikke bryder sig videre om de jordegne Bønders Skove i Fyen og derfor vil lade det blive, som det hidtil har været. Da han har berettet, at mange i Lenet, der have fæstet Kronens og Kirkens Parter af Tiender, staa tilbage med store Restancer, befales det ham, der jo har Stiftets Bestilling i Befaling, at kalde dem i Rette, tage Dom, om de ikke dermed have forbrudt deres Livsbreve paa Tienderne, indkræve alle Restancerne og bortfæste de forbrudte Tiender til Folk, der ville svare deres Afgift i rette Tid. F. T. 1, 215 b.

15. Aug. (Paa Jagten i Valby). Befaling til Erick Løcke paa Aarhusgaard at levere Johan Knudtzdatter ½ Pd. Korn. Orig.

— Befaling til Peder Heggelund, Tolder i Riibe, at købe 2 eller 3 Knipper af de bedste smaa Flyndere og sende dem til Kongen med denne Brevviser. Orig.

16. Aug. (Paa Jagten i Nejlinge). Til Jørgen Skram og Niels Jonsen, Embedsmænd paa Drottingborg og Hald. Da Ifuer Grøn har begæret 5 Gaarde og Kronens Rettighed i 1 Gaard i Huilsom By og Sogn og 1 Gaard i Torup i Rindtz Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Kuorning By og Sogn i Hatting Herred, 1 Gaard i Tued By og Sogn i Hald Herred, 1 Gaard i Vingi By og Sogn og 1 Gaard i Torup[1] By og Sogn i Medelsom Herred, skulle de med det allerførste besigte Godset, ved Ligningen medregne 3½ Td. ½ Fjerd. Hartkorn, som Kongen skylder Ifuer Grøn fra et tidligere Mageskifte, og indsende Besigtelsen. J. T. 2, 168.

— Til Niels Jonsen. Ifuer Grøn har berettet, at der paaføres ham Trætte paa Tollestrup og Tollestrup Gods, som han har faaet til Mageskifte af Kronen, og at Sandemænd have svoret en hel Del Ejendom derfra, som fra Arilds Tid har ligget dertil, hvilket han mener er sket med Urette. Da han formener, at der blandt Stiftets og Viborg Kapitels Breve findes Breve vedrørende ovennævnte Gods, og Kongen nu har bevilget ham Kronens Gods i Huilsum By, til hvilken Ejendommen fra Tollestrup er svoren, til Mageskifte, skal Niels Jonsen blandt Stiftets Breve opsøge Brevene vedrørende

[1] Taarup.

Tollestrup og levere Ifuer Grøn dem mod Reversal for, at han vil levere dem tilbage efter Benyttelsen. J. T. 2, 169.

18. Aug. (Paa Jagten i Nejlinge). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har eftergivet Johan Venstermand 1 Aars Afgift af Reens Kloster, Tutterøen og Vigs Gods for de 100 Sobler, han har foræret Kongen. Udt. i Sj. T. 14, 358.

20. Aug. (Søborg). Mageskifte mellem Christoffer Rossengaard, Hofsinde, og Kronen. Sj. R. 12, 117. (Se Kronens Skøder.)

— Til Lensmændene[1] i hele Danmark. Da der i de sidste Aaringer ved Mageskifter og paa anden Maade er sket forskellige Forandringer med Lenenes Omraade, saa Kongen nu ikke har Jordebøger over Lenenes Indkomst, hvorefter han kan rette sig, skulle de straks lade affatte klare Jordebøger over alt det Gods, som de have i Forlening eller Pant, og indsende disse til Renteriet senest 14 Dage før Mortensdag. Findes der i deres Len andre, der have Krongods i Pant eller Forlening, skulle de befale disse at sende dem klare Jordebøger derover, hvilke de ogsaa skulle indsende til ovennævnte Tid; vægrer nogen sig, skulle de melde Kongen det. Sj. T. 14, 358 b. Orig. (til Kasper Markdanner).

— Til Arrild Uggerup og Axel Gyldenstiern. Embedsmænd paa Helsingborg og Landtzkronne Slotte. Bønderne paa Hueen have klaget over, at Thyge Brahe til Knudstrup besværer dem med usædvanligt og ulideligt Ægt og Arbejde og paa anden Maade foruretter dem: Kongen har i den Anledning afkrævet Thyge Brahe en Erklæring, og denne har baade mundtlig og skriftlig erklæret sig om Bøndernes Klager og begæret, at baade Bøndernes Klager og hans Erklæring maatte blive tilbørlig forhørte, for at han, hvis han har besværet eller forurettet Bønderne, kan komme til at staa dem til Rette derfor, og omvendt, hvis Bøndernes Klager ere uretfærdige, da Ophavsmændene dertil kunne blive straffede; ligeledes har han begæret, at de gode Mænd, som Kongen maatte forordne til denne Undersøgelse, tillige maa undersøge de Uordener, der finde Sted paa Hueen med Ægt, Arbejde og Dagsværk, med Hassellunde og unge Elletræer, som Bønderne »forhejde«, med Vedligeholdelsen af Diger og med Afholdelsen af Ting, samt andre Utilbørligheder og siden gøre en tilbørlig Skik derom. Det befales i den Anledning

[1] De opregnes alle med deres Len.

ovennævnte to Mænd med det første at begive sig til Hueen, undersøge Bøndernes Klager og Thyge Brahes Erklæring derpaa, afgøre, om Bøndernes Klager ere sande eller ej, og i sidstnævnte Tilfælde fastslaa, hvem der have været Hovedmænd for de urigtige Anklager; endvidere skulle de gøre en tilbørlig Skik om de ovenfor nævnte. paa Hueen forefaldende Uordener og fastsætte en Straf for dem, der forse sig herimod. De skulle melde Kongen alle deres Afgørelser. Sk. T. 1, 221 b.

20. Aug. (Paa Jagten i Søborg). Befaling til Chresten Skiel at opsøge to Sandemændsbreve, Stokkenævn og andre Breve vedrørende Strandbygaard, som Ifuer Skram har faaet til Mageskifte af Kronen, og levere Ifuer Skram dem mod Reversal. saa Kongen kan blive fri for hans idelige Henvendelser. Udt. i J. T. 2, 170 b.

21. Aug. (—). Til Eiler Grubbe. Rigens Kansler, og Lauge Beck. Da Christoffer von Festenberg har bevilget Kronen 1 Gaard i Mølleborup i Merløs Herred til Mageskifte for Gaarden Thorupe i samme Herred, skulle de foretage Besigtelsen og indsende den. Lauge Beck skal lægge 1 Gaard i Hanemosse[1] i Merløs Herred, som Christoffer von Festenberg har Livsbrev paa, ind under Roskildegaard, hvorefter de begge skulle udlægge ham en lige saa god Gaard i Stedet i samme Herred, dog ikke for nær ved Fredejagten. Udt. i Sj. T. 14, 361 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Dorrette Søndag Skomagers, Borgerske i Othense, har berettet. at hun og hendes afdøde Husbonde ere blevne meget forarmede ved Øksenhandel og ere blevne Kongen nogen Told skyldige, hvorfor nu Tolderen i Assens forfølger hende med Rigens Dele, men at hun har omtrent 200 Dlr. til gode hos Kronen for Statholder Hendrick Rantzovs, Dirick Blommes, unge Hendrick Rantzovs, Claus von Allefelds og andres Fortæring hos hende under Forsamlingen i Othense, befales det ham at gøre op med hende for Fortæringen og enten lade Tolderen afkvitte Pengene i den skyldige Told eller betale hende dem. saa hun dermed atter kan betale Tolderen. Sj. T. 14, 361 b.

— Stadfæstelse af et Mageskifte mellem Mogens Hendrickssen, Borgemester i Otthense, og Eyller Grubbe. Rigens Kansler og Provst i Otthense, paa Provstegaardens

[1] Hejnemose.

Vegne, hvorved Mogens Hendrickssen faar 8 store og smaa Agre i Ødelykken, øst for Møllegaard og strækkende sig fra den gamle Grøft langs med Adelvejen mod Syd ned til Aaen, for 1 lang Ager i Marken ved Ellemoesse Aa vest op til Vrangsbo og 2 Agre i Pallis Mark, — og af et Mageskifte mellem Mogens Hendrickssen og M. Bertel Lang, Sognepræst til Vor Frue Kirke i Otthense, paa Kirkens Vegne, hvorved førstnævnte faar 1 Ager i Ødelykken øst for Møllegaard for 2 Agre i Møllelykken og den lille Mark. F. R. 1, 268 b. K.

21. Aug. (Søborg). Til Brede Randtzov. Da Mogens Hendrickssen, Borgemester i Otthense, har klaget over, at Afgiften af de 3 Krontiender, han har i Fæste, er altfor høj, særlig af det ene Sogn, hvor en Herremand har indtaget og selv vil bruge en Gaard, der derfor ikke mere svarer Tiende, skal Brede Randtzov undersøge Sagen og, hvis Afgiften er for høj, nedsætte den til en rimelig Størrelse. Han skal betale Mogens Hendrickssen de 4 Tdr. Mjød, som denne sidste Vinter efter kgl. Ordre sendte til Kolding. F. T. 1, 216.

22. Aug. (—). Til Chrestoffer Valckendorff. Kongen sender ham Hertug Carl af Meklenborgs Furérseddel med Ordre til at sørge for, at Hertugen, hvis han kommer til Kiøpnehafn, faar Logi enten hos Marckus Hess eller en anden fornem Borger, og at hans Følge faar bekvemt Herberg og bliver tilbørligt underholdt. Han maa lade dem faa [Foder[1]] til Hestene fra Slottet. Orig.[2]

— Til Købstæderne[3] over hele Riget. Da det hidtil er gaaet meget uskikkeligt til med hemmelig Pantsættelse eller Salg af Købstadsgods og det ofte er hændt, at en Gaard, et Hus eller en Ejendom paa den Maade er pantsat eller solgt to eller tre Steder, hvorved mange bedrages og megen Trætte foraarsages, paabydes det, for herefter at forhindre saadant, alle, der foraarsages til at sælge eller pantsætte deres Gods, at lade dette foregaa paa Bytinget og tage det beskrevet, da Pantsætningen eller Salget ellers skal være ugyldigt og desuden medføre Faldsmaal efter Loven og Privilegierne. Det paabydes strengelig alle, som have pantet eller købt Gaarde, Huse eller Ejendomme i Byerne, men ikke have gjort det paa Tinge, med det første at tilkendegive det for Borge-

---

[1] Der er her et Hul i Brevet, men Meningen maa være som ovenfor angivet. [2] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 75. [3] De opregnes alle.

mestre og Raad, saafremt de ikke ville staa til Rette, hvis nogen af den Grund lider Tab. Sj. T. 14, 362b[1]. Origg. (til Kerteminde og Odense) i Provinsark. i Odense. Orig. (til Vejle) i Provinsark. i Viborg.

22. Aug. (**Paa Jagten i Søborg**). Befaling til Borgemestre og Raad i Horsens straks at forkynde ovenstaaende aabne Brev for deres Medborgere og paase dets Overholdelse. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Lignende Brev til Borgemestre og Raad i Kallundborg. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.

— Aabent Brev til Borgerne i Malmøe, at Kongen har udnævnt Peder Knudssen til Borgemester i Malmøe i Stedet for afdøde Niels Ibssen; han skal aflægge Borgemestered til Coruitz Veffert paa Malmøe Slot. Sk. T. 1, 222 b.

— Befaling til Axel Gyldenstiern, Landsdommer i Skaane, Hans Speigel og Gabriel Sparre om efter Tilsigelse af Coruitz Veffert at besigte Bygningerne paa Malmøe Slot og Lundegaard med tilliggende Ladegaarde samt de under Lenene hørende Skove og give Coruitz Veffert Besigtelsen beskreven. Udt. i Sk. T. 1, 223.

— Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Da Kongen ikke vil lade Sognepræsten[2] til Hundtzlund faa Tienden af Ladegaarden ved Aakier i Kærven, skal han blive enig med ham om nogle Pd. Korn i Stedet. Orig.

23. Aug. (—). Hr. Lauritz Jacobssen, Sognepræst i Søiborre, maa uden Indfæstning faa den øde Gaard smstds., som Hans Mogenssen hidtil har haft, og beholde den indtil videre, fri for al Ægt og Arbejde, men mod at svare sædvanlig Landgilde til Kroneborg. Udt. i Sj. R. 12, 119.

— Til Hack Ulfstand og Henning Giøe. Da Hertug Karl af Meklenborg nu er paa Rejsen til Kongen, skulle de meddele ham, at Kongen opholdes her af Jagten, men hvis Hertugen vil begive sig hid og tage til Takke med Lejligheden i Landsbyerne, ser Kongen det gerne; da der imidlertid her er Mangel paa Staldrum til Hertugens Heste, har Kongen givet Rentemesteren Ordre til at bestille Logi og Staldrum i Kiøbnehafn, hvorfor de skulle an-

[1] Tr.: Dsk. Mag. VI. 222 ff. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. VI. 150 f. (efter en Afskrift). Secher, Forordninger II. 169 f. [2] Hed efter Paaskrift bagpaa: Rasmus.

mode Hertugen om at lade de Heste, han ikke selv behøver, og de gemene Folk drage did. F. T. 1, 316.

25. Aug. (**Paa Jagten i Harrishøj**). Tilladelse for Addel Krumb, der er rejst fra Embden med Hustru og Børn for at bosætte sig i Helsingør og søge sin Næring dér som Smed og siden sin Ankomst her til Landet godvillig har ladet sig bruge i Kongens Arbejde paa Kroneborg og fremdeles er villig til at arbejde for Kongen, til at bosætte sig i Helsingør og indtil videre frit bruge sit Haandværk, hvilket de andre Smede have villet formene ham, ligesom de ogsaa have fravendt ham hans Svende. Han skal lade sig bruge ved Byggeriet paa Kroneborg for en rimelig Arbejdsløn. Sj. R. 12, 119 b.

— Kongen eftergiver Anders Malthissen, der ved et Mageskifte med Kronen har faaet udlagt 2 jordegne Bøndergaarde og 1 Bol i Suldrup med den øde Gaard Nerup og har forpligtet sig til at gøre Kronen Fyldest for Bondeejendommen i disse Gaarde, naar den blev besigtet, de 7 Tdr. $3^1/_2$ Skpr. Hartkorn, som han efter Biørn Anderssens Besigtelse kommer til at skylde Kronen for ovennævnte Bondeejendom udover de 12 Tdr. $^1/_2$ Skp. Hartkorns Landgilde, som Kronen var bleven ham skyldig ved Mageskiftet. J. R. 3, 166.

—[1] Befaling til Erick Løcke at gøre et Overslag over, hvor megen Fetalje der vil behøves til 12 Skolepersoners Underhold, hvilken Fetalje skal leveres af Loftet paa Aarhusgaard, og sende Kongen skriftlig Besked, for at der kan gøres en endelig Skik derom. Udt. i J. T. 2, 167 b.

26. Aug. (—). Forleningsbrev for Axel Brahe, Embedsmand paa Rudgaard, paa Kronens og Stiftets Gods i Skouby Herred, som hidtil har ligget under Otthensegaard, for en aarlig Afgift af 150 gl. Dlr. F. R. 1, 269 b. K.

27. Aug. (**Frederiksborg**). Til Anders Bing paa Vardbierg. Kongen har efter foregaaende Besigtelse bevilget Biørn Knudssen 300 Dlr. for de af denne paa Arløssegaard opførte Bygninger og befaler Anders Bing at betale dem. Udt. i Sk. T. 1, 223 b.

— Mageskifte mellem Jørgen Skram til Thielle og Kronen. J. R. 3, 167. (Se Kronens Skøder.)

---

[1] J. T. har sikkert ved en Fejlskrift 5 Aug. Jvfr. Dateringsstedet.

27. Aug. (**Frederiksborg**). Befaling til Axel Gyldenstiern, Landsdommer i Skaane, Knud Ulfeld og Otthe Thott om efter Tilsigelse af Arrild Uggerup at være til Stede ved Overleveringen af Helsingborg Slot, besigte Bygningerne paa Slottet og i Ladegaarden samt de i Lenet liggende Skove og give Arrild Uggerup deres Besigtelse beskreven. Udt. i Sk. T. 1, 223 b.

28. Aug. (—). Befaling til Arrild Uggerup at paase, at ingen løbe ind og skyde Dyr i Kronens fri Enemærkeskove i Helsingborg Len, hvilket med Tiden vil ødelægge Kongens Fredejagt, og lade dem gribe, der maatte gøre sig skyldige heri. Sk. T. 1, 224.

— Forbud mod at rejse Dele paa det Holgier Ulfstandt, Jens Holgerssens Søn, tilhørende Gods i Jylland, saalænge denne er umyndig og Niels Joenssen har hans Gods i Jylland i Værge, da Niels Joenssen har berettet, at der føres Trætte paa en Del af Godset, og at Brevene vedrørende Godset ere forvarede under gode Mænds Forsegling, saa han ikke kan komme til dem, og Kongen ikke paa denne Tid kan lade disse Breve optage eller opsøge. J. R. 3, 169 b.

— Aarhus By fritages indtil videre for Halvparten af den aarlige Byskat, da Byen efter den sidste svenske Fejde er meget forringet og en Del af de fornemste og mest formuende Borgere er død af Pest i de sidste Aar, en Del flyttet andensteds hen og de tilbageblevne meget forarmede. J. R. 3, 170.

— Til Las Ofuesen. Da Jfr. Karen Andersdatters Slægt og Venner have anmodet Kongen om at beskikke hende en Værge, fordi hendes Broder og rette Værge Mogens Andersen har solgt og forkommet største Delen af sit eget Arvegods, saa han ikke mere er vederhæftig at være hendes Værge, og kan formodes ogsaa at ville afhænde hendes Gods, saaledes som han tidligere har gjort, skal Las Ofuesen paatage sig Værgemaalet, efterdi Karen Andersdatter er hans Hustrus Broderdatter og er i Huset hos hans Hustru. J. T. 2, 170.

29. Aug. (—). Følgebrev for Arrild Uggerup til Kronens Bønder paa Hellicarritz Leje, som tidligere have ligget under Helsingborg Slot, men som nu Mouritz Podebusch sidst har haft i Værge, at de herefter skulle ligge under Helsingborg Slot. Udt. i Sk. R. 1, 345 b.

— Til Mouritz Podebusch. Da Kongen har bragt i Erfaring,

at Kronens Gods paa Hellicarridtz Leje i Skaane, som er udlagt ham til Mageskifte, ligger nær ved Helsingborg Slot, har det bedste og for Slottet belejligste Fiskeri og har Forstrog og Paaløb til Stranden. saa Kronens Rettighed med Vrag og andet vilde blive krænket, kan Kongen ikke afstaa det og befaler ham ikke mere at befatte sig med det; derimod vil Kongen paa andre belejlige Steder udlægge ham Fyldest. Sk. T. 1, 224[1].

30.[2] **Aug.** (**Frederiksborg**). Til M. Niels Jesperssen. I Anledning af Olluf Nielssen i Medelfars Klage over, at M. Niels og hans Sognepræst ikke vilde tillade ham at gifte sig med Jørgen Bangs Enke i Assens uden kgl. Bevilling, tilskrev Kongen ham, at Ægteskabet maatte tillades, saafremt det ikke stred mod Guds Lov; da Kongen imidlertid nu har bragt i Erfaring, at de ere saa nær beslægtede. at et Ægteskab vil vække stor Forargelse. vil han heller ikke tilstede det og befaler M. Niels ikke at give sit Samtykke dertil. F. T. 1, 216 b. Orig. i Provinsark. i Odense.

31. Aug. (—). Til Hack Ulfstand og Henning Gøie. Da Emmicke Sparre, der paa Skiftet med sin Broder Henning Sparre til Torkilstrup har faaet sin Broderlod udlagt, men siden dels har forkommet, dels ødelagt den og forhugget Skovene, nu med Vold har trængt sig ind i Broderens Gaard og forholder ham den, ja endog uden Hensyn til Lov og Ret truer denne, skulle de med det første gøre Emmicke Sparre haandfast, hvor de kunne faa fat i ham, og indlægge ham i et ærligt Herberg i Kiøpnehaufn, hvor han skal holde Indlager indtil videre. F. T. 1, 316 b.

1. Sept. (—). Kvittans til Christoffer Valckendorff, Rentemester, der i Overværelse af Niels Kaas, Kansler, Eyler Grubbe. Rigens Kansler, og Steen Brahe har gjort Regnskab for sin Indtægt og Udgift fra 1. Jan. 1579 til 1. Jan. 1580. Han blev skyldig 36 Rosenobler, 66 Engelotter, 12 Goltgylden. 212 Dlr. 3 Sk. $1^1/_2$ Pend. i gl. Dalere og danske Penge, $23^1/_2$ ny Dlr. 1 Ort, $1649^1/_2$ lød. Mark, $5^1/_2$ Lod $1^1/_2$ Kvintin Sølv, $30^1/_2$ Lod svenske Klippinge, 31 Lod svensk rund Mønt, $3^1/_2$ rydsk Dening og 1 Guldring, regnet for $4^1/_2$ Mk., hvilket han siden skal staa til Regnskab for. Han har ogsaa gjort Regnskab for det Salt, ialt 130 Læster 6 Tdr., som Kongen tog fra de i 1574 anholdte hamborger Skibe, og Kongen har anvist Hamborgerne 2626 Dlr. hos Jochum

[1] Jvfr. dog Kronens Skøder under 20. Sept. 1580. [2] F. T. har: 31.

Wickmand i Hamborg for de 114 Læster 3 Tdr. Salt, desuden 100 Dlr. for Skibsredskaber og 500 Dlr. for islandsk Fisk, ialt 3226 Dlr.; de resterende 16 Læster Salt vil Kongen siden betale. Sj. R. 12, 120.

1. Sept. (**Frederiksborg**). Til Christoffer Valckendorff. Da Albrit Friis paa Riberhus har klaget over, at den ham tillagte Genant er meget ringere end Erick Løckes, henstiller Kongen til Christoffer Valckendorff at sætte Lenet for en rimelig Genant, saa Albrit Friis kan have noget deraf. Sj. T. 14, 353.

— Til samme. Da Matz Gadde, Skipper i Dantzick, paa egne og Medrederes Vegne har berettet, at de endnu have 2025 Dlr. til gode for et Skib, som Kongen købte af ham 1564, skal Christoffer Valckendorff undersøge Sagen og betale hvad Kongen efter sin Forskrivning endnu skylder, for at Kongen en Gang for alle kan blive fri for videre Overløb. Sj. T. 14, 364.

— Forleningsbrev for Morthen Venstermand paa Øens Len paa Laaland efter Jørgen Daa. Han skal i det første Aar, regnet fra sidste 1. Maj, svare 500 gl. Dlr. i Afgift af den visse og uvisse Rente og siden 550 Dlr. aarlig, dog forbeholder Kongen sig al Told, Sise og Vrag. F. R. 1, 555. K.

— Christen Gregerssen i Øm[1] i Sønder Herred paa Laaland, der har berettet, at han bor paa en Maalsgaard, som hans Formænd efter tidligere Kongers Breve have nydt med Maalsmænds Rettighed, maa ligeledes indtil videre bruge denne Gaard, som er 8 Pd. Land, med samme Frihed som tidligere Maalsmænd. Han skal svare sædvanlig Afgift af Gaarden. F. R. 1, 556. K.

— Borgemestre og Raad i Ribe maa indtil videre til Byens Bedste bruge den Teglhade udenfor Ribe, som hidtil har været brugt til Riberhus. Udt. i J. R. 3, 170 b.

2. Sept. (—). Befaling til M. Ifuer Bertelssen, Abbed i Ringsted Kloster, at betale Ifuer Dauidssen hans resterende Løn, særlig for den Tid, han har været fangen i Sverrig. Udt. i Sj. T. 14, 364.

— Forleningsbrev for Arrild Uggerup til Uggerup paa Helsingborg Slot og Len efter Hans Skoufgaard. Han skal i aarlig Genant fra 1. Maj 1580 have 1000 Mk. Penge, 6 Læster Rug

[1] Embs.

og Mel, 10 Læster Byg og Malt, 6 Læster Havre, 14 Tdr. Smør, 20 Galte, 24 Køer, 100 Faar og Lam, 100 Gæs, 150 Hestes Gæsteri, 6 Heste regnede for 1 gl. Dlr., og al Slottets Avl, dog skal der i det første Aars Genant afkortes en til den allerede forløbne Del af Regnskabsaaret svarende Part. Han skal holde Kongen 1 Nats Gæsteri aarlig, tjene Riget med 12 geruste Heste og gøre Regnskab for al uvis Rente, hvoraf han selv maa beholde Tredjeparten, derimod forbeholder Kongen sig alene al Told, Sise og Vrag. Han skal indkræve Landgilden i Tide og maa ikke lade Restancer blive staaende hos Almuen; sker det ved hans Forsømmelse, skulle Restancerne afkortes i hans Genant. Sk. R. 1, 346.

2. Sept. (Frederiksborg). Mageskifte mellem Hr. Jørgen Lycke til Ofuergaard og Kronen. F. R. 1, 270 b. K. (Se Kronens Skøder under 24. Juni 1580.)

— Skøde til Folmer Rosenkrantz til Stensballe. J. R. 3, 171. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Biørn Kaas til Starupgaard paa Bygholm Len efter Claus Glambeck. Han skal fra 1. Maj dette Aar aarlig svare 500 Dlr. i Afgift og tjene Riget med 4 geruste Heste, dog forbeholder Kongen sig al Told, Sise og Vrag. J. R. 3, 171 b.

— Til Biørn Andersen. Kongen har af Kansler Niels Kaas og Rentemester Christoffer Valckendorff samt af hans egen skriftlige Beretning erfaret, hvilke Mangler der findes paa Aalborghus. Da Slottet er ganske bygfaldent og saa godt som øde, saa at han og de tidligere Lensmænd ikke have kunnet bruge andre Værelser end dem, der findes i et lille Træhus, som Axel Viffert lod bygge, og Fodstykkerne desuden ere raadnede op og Taget lamt i Træhusene, saa de maa gøres i Stand, befales det ham straks at bygge et Træhus op til den indenfor Porten staaende Mur og at istandsætte de gamle Træhuse med Fodstykker og Tag. Han maa hertil og til de andre Arbejder, der med Tiden blive nødvendige paa Slottet, bruge Stenene fra en gammel forfalden Kirke ved Hospitalet i Aalborg, der ikke mere bruges, og Tid efter anden samle Sten, Kalk og andet i Forraad, saa man siden kan bygge med mindre Bekostning. Han skal med det første bygge en Tegllade ved Rold og en Limovn ved Kolstrup[1] i Hendenstedtz Herred; da Kronens Tjener Seufren Mortensen i Tegelgaard for kort Tid siden har be-

[1] Kelstrup, Hindsted H.

gyndt en Limovn ved sin Gaard, vil Kongen nu forbeholde sig selv den til Byggeriet paa Aalborghus; Biørn Andersen skal i disse Ovne lade brænde Sten og samle Sten og Kalk i Forraad og, naar han er forsynet med alt, lade Kongen det vide, der saa vil forskrive Bygningstømmer fra Norge, da Slottet ikke har Skove, hvorfra saadant kan faas. Han skal ogsaa lade det søndre Hus, som Axel Viffert lod nedbryde, bygge op igen, da der daglig vil blive Brug for det, og i det hele sørge for, at Slottet bliver istandsat, saa det ikke falder helt ned. Han maa indtil videre aarlig anvende allerhøjest 2000 Mk. af Slottets Indkomst til disse Arbejder. Da Blyet paa Omgangen paa det store Hus og paa Tinderne for det meste er bortkommet og det kan befrygtes, at Resten ogsaa med Tiden vil blive stjaalet og forkommet, skal han lade det Bly, der endnu findes paa Husene i Renderne og paa Tinderne, tage ned, lade det veje og besigte i Godtfolks Nærværelse og indtil videre henlægge det i god Forvaring. J. T. 2, 170 b.

2. Sept. (Frederiksborg). Til samme. Da Tamstrupgaard, som Kongen havde mageskiftet til Anders Pedersen, siden er tilskiftet Otte Banner, da denne først havde faaet Løfte paa den, skal Biørn Andersen med det første begive sig til det Gods i Vendsyssel, som Anders Pedersen anviser ham, og som kan undværes fra Slottet [Aalborghus], udlægge Anders Pedersen saa meget deraf, at det kan svare til Tamstrupgaard, ligne det og indsende Besigtelsen. J. T. 2. 172.

3. Sept. (—). Baltzer Kaus, Bogforer i Kiøpnehafn, der har ladet den ausborgiske Konfession med tilhørende Apologi oversætte fra Latin til Dansk, hvilken Oversættelse er gennemset og godkendt af de højlærde ved Universitetet, faar Eneret i 6 Aar paa at trykke og sælge den ausborgiske Konfession med tilhørende Apologi paa Dansk. Overtrædelse heraf medfører Konfiskation af Bogen og andet medhavende Gods. Sj. R. 12. 121 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Klostrene ligge langt fra Kiøpnehafn, hvorfor det falder Bønderne besværligt at føre Korn, Fetalje og andet derfra til Udspisningen paa Kiøpnehafns Slot, og Kongen ligeledes finder det ubelejligt at sende noget fra Skanderborg Slot til Kiøpnehafn, skal han herefter lade al Indkomsten af Klostrene og Skanderborg Slot gøre i Penge ligesom ogsaa Indkomsten af Koldinghus og lade Malmøe, Lunde-

gaardt og andre nærliggende Len sætte paa Regnskab, saa man derfra kan forskrive hvad der behøves til Kiøpnehafns Slot. Sj. T. 14, 364 b.

3. Sept. (Frederiksborg). Til Johan Thaube paa Frederichsborg. Kongen har fritaget Jacob Ifuerssen [i Hornebye[1]] for 1 Aars Landgilde. Orig.

4. Sept. (—). Bestalling for nedennævnte som Skibshøvedsmænd paa Kongens Orlogsskibe: de skulle af deres Løn selv holde sig med Kost, undtagen naar de bruges paa Skibene, og deres Bestallinger skulle regnes fra førstkommende Mikkelsdag (i Hartuig Bruns Brev: fra sidste Paaske). — Christoffer Pedersen, Daniel Galle og Peder Liustrup hver med 100 Dlr. og 1 Klædning i aarlig Løn; Hartvig Brun med 150 Dlr. og 2 Klædninger og Hendrick Steen med 50 Dlr. og 1 Klædning. Sj. R. 12, 122.

— Befaling til nedennævnte Lensmænd om Øksne og anden Fetalje til Friderichsborg: Peitter Redtz skal købe 30 Øksne i Soer Klosters Len og 30 Øksne i Andtuorschouf Klosters Len og med det første sende dem til Friderichsborg; M. Ifuer ligesaa 30 Øksne i Ringsted Klosters Len; Hendrick Vind skal købe 30 Slagteøksne, opsætte dem paa Foder og beholde dem hos sig indtil videre, straks sende alle de Kronen tilkommende Skattelam til Friderichsborg, men beholde Gæssene indtil nærmere Ordre; Christen Vind og Borckort von Papenheim skulle hver købe 30 Slagteøksne og opsætte dem paa Foder indtil nærmere Ordre. Udt. i Sj. T. 14, 365.

5. Sept. (—). Befaling til Christoffer Valckendorff at blive enig med Hans Rostrocke, hvem Kongen har antaget som Løjtnant eller til hvad han kan bruges til, om hans Løn. Udt. i Sj. T. 14, 365.

— Til samme. Da Oluf Hanssen, Borger i Othense, har berettet, at han af Tolderen i Assens forfølges med Rigens Dele for Told, som han resterer med og ikke kan betale, og at Kronen skylder ham for den Fortæring, som Kongens Farbroder Hertug Hans af Holstens Herremænd have faaet hos ham under den sidste Herredag i Othense, skal Christoffer Valckendorff gøre op med ham for Fortæringen og enten betale ham derfor eller lade Tolderen afkvitte Beløbet i Tolden. Sj. T. 14, 365 b.

[1] Efter Paaskrift bag paa Brevet.

5. Sept. (Frederiksborg). Forleningsbrev for Michel Pederssen til Biørnstrup paa Hemlinge Len og Glimagger Ørken i Skaane, som han nu selv har i Værge, uden Afgift. Sk. R. 1, 347.

— Til Albrit Friis og Hendrick Belov. Da Ølløfgaard, som Matz Raale har begæret til Mageskifte for sit Gods i Koldinghus Len, ikke er én, men flere Gaarde og er Kronens Enemærke, saa den ikke kan afstaa noget deraf, skulle de foreløbig opsætte Besigtelsen, undersøge, hvor Kronen kan gøre Matz Raale Fyldest i andet godt, men ikke Kronen saa belejligt Gods, tilbyde ham det, ligne det mod hans Gods i Koldinghus Len og indsende Besigtelsen. J. T. 2, 172.

6. Sept. (—). Til Brede Randtzov paa Otthensegaard og M. Niels Jespersen, Superintendent i Fyens Stift. Da Fundatserne paa det gejstlige Gods, som tidligere Konger have henlagt til Kirke- og Skoletjenerne i Assens under Borgemestre og Raads Forsvar, menes at være bortkomne, skulle de med det første begive sig til Assens, undersøge Forholdene med det gejstlige Gods i og udenfor Byen, som Frederich I og Christian III have henlagt til Kirke- og Skoletjenerne i Assens, optage Registre derover med Angivelse af, hvilke Breve og Fundatser derpaa der findes i Kirkens eller Raadets Gemmer, og undersøge nøje, om det gejstlige Gods, hvorpaa der findes Breve, ogsaa er til Stede eller er forrykket til andet Brug. Orig.[1] i Provinsark. i Odense.

8. Sept. (Kronborg). Kvittans til Niels Pedersen, Borgemester, og Albrit Albritsen, Raadmand i Kiøpnehafn, paa 4737 Dlr. 8 Sk., som de have indbetalt i Kongens eget Kammer for det Korn, Smør og andre Varer, som de sidste Aar have faaet fra Kroneborg og Frederichsborge. Udt. i Sj. R. 12, 123[2].

— Til Christoffer Valckendorff. Da de højlærde i Kiopnehafn have tilbudt Anders Veille, Skolemester i Friderichsborg Skole, Magistergraden, men han ikke har Raad til at bekoste Promotionen, har Kongen lovet at gøre det, hvorfor Christoffer Valckendorff skal betale hvad den koster. Orig. Udt. i Sj. T 14, 365 b.

— Kvittans til Erich Locke til Eskier paa hans Regnskab for de Penge- og Madskatter, som Benedictz v. Alleueld og

[1] Tr.: Dsk. Mag. 4. Række VI, 118 f. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II, 401 f.

siden hans Hustrû Fru Dorette Krabbe have oppebaaret af Kronens Bønder i Spøttrup Birk fra St. Mikkels Dag 1573 til Paaskedag 1578. De bleve intet skyldige. J. R. 3, 172 b.

9. Sept. (Kronborg). Claudius Skrædder maa bosætte sig i Kiøpnehafn eller Helsingør og ernære sig som Skrædder og paa anden Maade; han maa ikke af Oldermanden eller Lavsbrødrene besværes med større Bekostning, end Recessen formelder. Udt. i Sj. R. 12, 123.

— Til Herluf Skafue. Hollænderne paa Amager have først opfundet og begyndt et Aalefiskeri under Amager og Sjællands Land, og Kongen har for Indfæstning og en stor aarlig Afgift til Kiøpnehafns Slot givet dem Eneret paa at bruge dette samt, da der stadig klagedes over, at de danske, der boede paa Amager, brugte Aalefiskeriet i Forstroget for Hollænderne, forbudt de danske at gøre dette [14. Febr. 1580]. Hollænderne have dog nu atter klaget over, at de danske have indladt sig i en Handel med Herluf Skafue, der skal eje noget Gods i Sjælland, hvis Ejendom strækker sig ud til Forstranden, og have fæstet et Aalefiskeri af ham i Forstroget for dem, hvilket skader dem i høj Grad og medfører, at de ikke kunne svare deres Afgift. Da de have tilbudt at betale ham hvad han kan faa for Forstroget af de danske eller andre og have anmodet Kongen om at henvende sig til ham derom, beder Kongen, der ingenlunde vil gøre ham nogen Hinder paa hans Forstrandsrettighed, ham om i Betragtning af ovennævnte Forhold at lade Hollænderne faa Fiskerirettigheden i hans Forstrand for samme Afgift, som andre ville give, og ikke tillade andre at fiske der. Sj. T. 14, 366[1].

— Aabent Brev, at Hans Francke, der for nogen Tid siden har faaet Ordre til at passe Kongens Stod ved Skanderborg, tillige skal have Tilsyn med Kronens Enemærkeskove i Skanderborg Len og paase osv. (som i Brev af 3. Jan. 1580 for Lavrids Nielsen). Lensmanden paa Skanderborg skal paase, at han ikke viser sig forsømmelig, og anvise ham, hvor vidt hans Befaling skal strække sig. Han skal forpligte sig til ikke selv at skyde Dyr eller forurette Kronens Bønder. Forser han sig herimod, skal Lensmanden uden al Naade lade ham straffe. Han skal aarlig have 15 Dlr. i Løn, 10 Dlr. til en Hofklædning, 3 Pd. Malt, 3 Pd. Mel,

[1] Tr.: Thurah, Beskriv. over Amager S. 26 f.

1/2 Td. Smør, 5 levende Svin, 1 levende Okse, 1/2 Oksekrop. 1 Td. Sild, 1 Td. Torsk, 1/2 Td. Gryn, 1/2 Td. Lønborgsalt og 10 levende Faar til sin Underholdning og 20 Læs Hø og 20 Læs Halm aarlig samt 1 Spund Havre hver Nat til sin Hest, hvilket Lensmanden paa Skanderborg altsammen skal skaffe ham. Han skal have Bolig paa et bekvemt Sted ved Skovene. J. R. 3, 173 b[1].

9. Sept. (Kronborg). Stadfæstelse paa en af Borgerskabet i Olborg truffen Overenskomst om, at ingen af Byens Borgere maa udføre eller sælge til udenlandske noget af det ny Korn før Foraaret, for at fattige saavel som rige kunne faa Rug, Malt og andet til deres Huses Ophold til en rimelig Pris. J. R. 3, 174 b.

— Til Claus Glambeck. Han har meddelt, at der paa Skanderborg ikke er Loftsrum til det Tiendekorn, der oppebæres til Slottet, og at der, hvis man som hidtil skal leje Lofter dertil i Aarhus, vil medgaa saa stor Bekostning, at man billigere kan bygge et Kornhus, hvorfor han har forespurgt, om Kongen ikke vil bygge et saadant i Aarhus, da det ogsaa er Kronens Bønder meget besværligt at føre Kornet til Aarhus paa ubelejlige Tider. Kongen husker nu, at dette Forslag tidligere er gjort, hvorfor han ogsaa har udlagt en temmelig stor Grund til et Kornhus, af hvilken ganske vist en Del er givet [8. Nov. 1579] til Lauritz Chrestensen, Borgemester i Aarhus, men Resten er formentlig stor nok til at sætte et temmeligt« Hus paa. Claus Glambeck skal nu undersøge, om Grunden er stor nok og belejlig til Opførelse af et Kornhus, og, hvis den er for lille, meddele Kongen, om man kan afhandle Lauritz Chrestensen den Del, han har faaet, eller finde en anden belejlig Plads til Kornhuset; Kongen vil saa give nærmere Besked. J. T. 2, 173 b.

10. Sept. (—). Til Christoffer Valckendorff. Kongen kan ikke, som tidligere aftalt med ham, komme til Kiøpnehafn førstkommende Tirsdag [13. Sept.], derimod vil Hertug Carl af Meklenborg paa Mandag rejse til Kiøpnehafn, hvorfor Christoffer Valckendorff skal sørge for, at Hertugen bliver tilbørlig underholdt paa Slottet, og lade ham komme ud paa Holmen og Skibene for at bese, hvad han har Lyst til. Hvis Hertugen vil ud paa Amager for at forlyste

[1] Det samme Brev, dat. 4. Aug. 1580, Frederiksborg, men med Fastsættelse af en anden Løn, er indført J. T. 3, 159 b og udenfor er skrevet: Denne Kopi blev siden anderledes forandret og findes herefter i Bogen.

sig, skal Christoffer Valckendorff sørge for, at det sker, og i alle Maader paase, at Hertugen faar en god fyrstelig Udredelse. Orig.[1]

10. Sept. (Kronborg). Til Arrild Uggerup. Da Fru Anne Parsbierg, Hans Skoufgaardtz Enke, har berettet, at der paa Helliarridtz Leje ligger 5 Bol, som høre til det til hende nu forlenede Stubberup Len og have været overdragne hendes afdøde Husbonde med dette Len, og har udtalt Frygt for, at Arrild Uggerup skal tilholde sig disse 5 Bol tilligemed det øvrige Gods paa Helliarridtz Leje, som Mouritz Podebusch havde, men som Arrild Uggerup nu har faaet Ordre til at lægge ind under Helsingborg Slot, befales det ham, saafremt Hans Skoufgaard har haft Bolene til Stubberup Len, at lade hende beholde dem. Sk. T. 1, 225.

— Forleningsbrev for Gregers Ulfstand til Estrup paa 2 Gaarde i Veilbye i Hald Herred, 1 Gaard i Vette[2] i Galten Herred, 1 Gaard i Skiebye, 1 Gaard paa Helnes, 1 Gaard i Suinbo i Øster Lisbierg Herred, Herligheden af 2 Kirkegaarde i Afning og Faxing[3], 2 Gaarde i Saltum og 1 Gaard i Alstrup i Vendsyssel og Herligheden af Hørmedsted Præstegaard, hvilket Gods han nu selv har i Værge. Han skal fra sidste 1. Maj at regne aarlig svare 50 gl. Dlr. i Afgift af den visse og uvisse Rente. J. R. 3, 175 b.

11. Sept. (—). Til Christoffer Valckendorff. Da M. Pouel Nouiomagus, som Kongen holdt udenlands, er død og har efterladt sig nogen Gæld efter den til Dr. Pouel Matzen, Superintendent i Sjællands Stift, leverede Fortegnelse og der ogsaa er medgaaet nogen Bekostning til hans Begravelse, skal Christoffer Valckendorff betale Dr. Pouel Matzen baade Gælden og Begravelsesudgifterne, for at han kan sende Pengene videre. Da afdøde Jørgen Pederssen skyldte M. Pouel Nouiomagus 50 Dlr. og Kongen nu har taget Jørgen Pederssens Gods til sig, skal Christoffer Valckendorff betale M. Pouels Arvinger disse 50 Dlr. mod Tilbagelevering af Gældsbrevet. Sj. T. 14, 367. Orig.

12. Sept. (—). Til Claus Glambeck. Da han har meldt, at der i Aar vil blive temmelig godt Foder til Slottet, befales det ham, naar Tiden kommer, at købe saa mange Øksne, han mener at kunne stalde, og sætte dem paa Foder. Paa hans Forespørgsel, om han skal købe Salt til Slottet og Oldensvinene eller Kongen vil skaffe det fra andre Steder, meddeles ham, at Kongen har givet

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 75 f. [2] Væt. [3] Favsing.

Hendrick Mogensen, Tolder i Helsingør. Ordre til at sende ham 20 Læster Salt. Kongen er tilfreds med hans Meddelelse om, at det gaar fremad med Plankeværket omkring Dyrehaven ved Skanderborg, og befaler ham fremdeles at fremme dette Arbejde; Rentemesteren har faaet Ordre til at skaffe ham de Søm, der endnu mangle dertil. Han skal sende de Foler, der ere tjenlige at lade beride, over til Kongen. J. T. 2, 172 b.

17. Sept. (Frederiksborg). Aabent Brev, at det Marked, der tidligere holdtes i Helsingøer Mikkelsdag, men for nogen Tid siden afskaffedes [1. April 1577] formedelst Uskikkelighed, der tildrog sig dér, atter skal holdes Dagen efter Mikkelsdag og være et frit Marked, da Bønderne have klaget over, at dets Afskaffelse har skadet dem paa deres Næring og Bjærgning, dog Kronens Told og Rettighed uforkrænkede. Sj. R. 12, 123 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen fuldstændig eftergiver Ulfeld Christopherssen til Jershaufue og Hans Olleland til Verup — der paa Biere Herredsting i Fyen have overfaldet Herredsfogden Knud Mulle i Kierthinge og for denne Sag af de dertil beskikkede Rigsraader ere blevne dømte i Kongens Naade og Unaade, men nu ved deres Slægt og Venner have afbedet Kongen den højeste Ret og tilfredsstillet Kongen for hvad denne ikke har villet eftergive dem — al den Tiltale og Unaade, han kunde have til dem for denne Sag. F. R. 1. 271 b[1]. K.

18. Sept. (—). Livsbrev for Henrich Pederssen i Holmege paa Krogs Eng i Høybye Sogn og Len, hvilken Biørn Kaas har bortfæstet til ham, mod at svare sædvanlig Afgift deraf. Hvis Kongen selv har Brug for Engen, forbeholder han sig at tage den tilbage mod at tilbagebetale Stedsmaalet. Sk. R. 1, 347 b.

— Anders Skriver i Gisløf, Herredsfoged i Jerrestad Herred, maa være fri for Landgilde og anden Tynge af sin Gaard og et Aaledræt, saalænge han er Herredsfoged. Sk. R. 1, 348.

19. Sept. (—). Til Kronens Bønder i Jorlund[2], Ølstock, Snaadstrup, Guemsøe[3] og Jolling[4] Sogne. Da Broen ved Slangerup er meget forfalden, men Borgerne i Slangerup ikke alene kunne gøre den i Stand, skal hver Bonde nu give 1 Skp. Byg

[1] Tr.: Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. VIII. 149 f. [2] Hjørlunde, Lynge-Frederiksborg H. [3] Gundsømagle, Sømme H. [4] Jyllinge, samme H.

til Broens Istandsættelse, efterdi det er deres Torvevej og Broens Istandsættelse ligesaa vel er til Gavn for dem som for Borgerne; disse sidste skulle saa udrede de øvrige Omkostninger ved Istandsættelsen. Bygget skal leveres til Borgemesteren i Slangerup, der kun maa anvende det til Broens Istandsættelse. Sj. T. 14, 372.

20. Sept. (Frederiksborg). Mageskifte mellem Mouritz Podebusch til Kiørup og Kronen. Sk. R. 1, 348. (Se Kronens Skøder.)

— Fuldmagt for Absolon Gøye paa Dallum Kloster og Lauritz Brockenhus paa Nyborg til at besigte Kronens Gods i Ristinge paa Langeland, der efter Moritz Podebusks Beretning er meget ødelagt af Sand, saa Bønderne ikke kunne svare deres sædvanlige Afgift, nedsætte Landgilden, hvor det maatte være nødvendigt, og give Moritz Podebusk det beskrevet, for at han kan lade Forandringerne indføre i Jordebogen. F. R. 1, 272 b. K.

21. Sept. (—). Ekspektancebrev for M. Pouel Pedersen paa det første ledige Kannikedømme i Roskilde Domkirke, dog tidligere Ekspektancebreve hermed uforkrænkede. Udt. i Sj. R. 12, 123 b.

— Ekspektancebrev for Mickel von Kemnitz paa det første ledige Vikarie i Lunde Domkirke, dog tidligere Ekspektancebreve hermed uforkrænkede. Udt. i Sk. R. 1, 350. K. (i Udt.).

— Befaling til de højlærde i Kiøpnehafn om paa sædvanlig Vis at lade M. Jacob Matzen, der er beskikket til theologisk Professor efter Dr. Niels Hemmingsen, og ligesaa M. Rasmus Catholm og M. Anders Mariagger, Sognepræster i Kiøpnehafn, der ogsaa skulle være duelige og lærde nok dertil, promovere til Doctores theologiæ. Sj. T. 14, 367 b. Orig.[1] i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. Fol. 752 c.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Betragtning af, at Rugen i Aar alle Vegne har slaaet sig og er bleven meget ringe, hvorfor man kan formode, at der vil blive stor Dyrtid paa den, hvis fremmede faa Lov til at opkobe og udføre den — strengelig forbyder alle at udføre Rug, indtil Kongen i Forening med Rigets Raad, som han nu ikke kan samle saa snart, da flere af dem ere forhindrede ved andre Bestillinger, kan træffe endelig Bestemmelse om, hvorledes det skal være hermed, hvilket dog skal ske ved

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537-1621 IV. 308 f.

første Lejlighed. Overtrædelse heraf medfører Konfiskation af Rugen og Straf. Sj. T. 14, 368[1].

21. Sept. (**Frederiksborg**). Befaling til Biørn Anderssen, Niels Joenssen, Erick Løcke, Claus Glambeck, Albrit Friis, Hendrick Belov, Breide Rantzov, Lauritz Brokenhus, Hack Ulfstand, Lauge Beck, Johan Tavbe og Coruitz Viffert at forkynde ovenstaaende Brev i Købstæderne og andensteds i deres Len, hvor der er Ladesteder og finder Udførsel Sted, og siden opbevare det vel. Udt. i Sj. T. 14, 368 b.

22. Sept. (—). Til Borgemestre, Raad og Byfogder i Kiøpnehafn, Helsingøer og Slangerup. Da Hofsinderne have klaget over, at Borgerne i disse Byer ikke ville tage Rosenobler, Dukater og andet Guld af dem, naar de ligge i Hoflejr dér, til samme Værdi, som de selv tage det til af Rentekammeret, skulle de give Borgerne Ordre til at tage ovennævnte Guldmønter til den Værdi, som hidtil har været gængs i Riget, og som Hofsinderne tage dem til i Løn. Sj. T. 14, 369[2].

23. Sept. (—). Kvittans til Christopher Buntmager paa 1 Timmer Sobel, 6 Losse og 2 Timmer Maar, som han har leveret Kongen selv. Udt. i Sj. R. 12, 124.

— Til Hendrick Vind paa Draxholm. Kronens Bønder i Kieldstrup have baade tidligere og nu klaget over, at der er Trætte mellem dem og deres Naboer, Kronens Bønder i Juderup, der have nogle Enge i deres Enghave, idet Bønderne i Juderup ikke ville hjælpe til med at holde Gærder og Lukkelser i Stand, skønt disse jo ogsaa komme deres Enge tilgode; Synsmænd og Oldinge have saa afsagt den Kendelse, at Juderup Mænd skulle holde Gærder for Enden af deres egne Enge, hvilken Kendelse er bleven stadfæstet ved Herredsfogdens Dom, men underkendt paa Landstinget i Henhold til et Brev, som en Priorisse i Vor Frue Kloster i Roskilde har givet Juderup Mænd paa at maatte nyde Engene uden at holde Gærder. Da Bønderne i Kieldstrup mene sig forurettede herved og Kongen ogsaa finder det rimeligt, at Juderup Mænd hjælpe dem med Gærderne, skal han, efterdi begge Parter ere Kronens Bønder, tiltage 12 uvildige Dannemænd, der, uanset Priorissens Brev, skulle dømme dem imellem; den afsagte Kendelse

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 171 f. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 642 f. Secher, Forordninger II. 172.

skal saa uden al videre Appellation efterkommes af begge Parter. Sj. T. 14, 369 b.

23. Sept. (**Frederiksborg**). Til Christoffer Valckendorff. Da Tuend Pedersdatter, Borgerske i Halmsted, der har berettet, at hendes afdøde Husbonde som Byfoged i Halmsted i sidste Fejde er bleven Kronen en 60 Dlr. skyldig, hvorfor hendes Gaard i Halmsted er bleven udvurderet til Kronen, har begæret at faa Restancen eftergivet og Lov til at beholde Gaarden, har Kongen bevilget dette af Hensyn til hendes Fattigdom, og for at Bykirken i Halmsted, paa hvis Grund Gaarden staar, fremdeles kan faa sin Afgift deraf og Kronen og Byen deres Tynge. Christoffer Valckendorff skal derfor kvittere hendes Husbondes Regnskab. Sj. T. 14, 370.

24. Sept. (—). Til samme. Fru Mergrette Lange, Jens Kaasis Enke, har berettet, at der er gjort Antegnelse til hendes Regnskab af Olborghus om nogle Restancer af Pengeskatten, uagtet hun har Tingsvidner paa, at de resterende ikke kunne udrede Skatten, og om, at den af hende fremsendte Madskat ikke har kunnet staa sit Maal; Restancerne af Pengeskatten vil Kongen ikke eftergive hende, og hun maa selv se, hvorledes hun faar dem ind hos Bønderne: derimod vil Kongen eftergive hende den manglende Madskat, saafremt hun kan bevise, at den har været fuld, da den indskibedes. Sj. T. 14, 371.

25. Sept. (—). Mageskifte mellem Erick Valckendorff til Glorup og Kronen. Sj. R. 12, 125. (Se Kronens Skøder.)

— Erick Valckendorff til Glorup maa tilkøbe sig Bondeejendommen i 2 jordegne Bøndergaarde i Lund i Liorslof[1] Sogn i Stefuens Herred og beholde dem som Ejendom, mod at gøre Kronen Fyldest for dennes Rettighed i Gaardene. Sj. R. 12, 124[2].

— Christen Claussen til Hallegaard paa Bornholm, der med sin Hustru, Fru Margretthe Ufsdatter, har faaet Gaarden Krashafue i Clemskier Sogn, maa indtil videre være fri for at svare Afgift og gøre Besværing af denne Gaard til Hammershus, da den tidligere har været fri, indtil en Lensmand paa Hammershus, ved Navn Chresten von Hafn, lod Besidderen af den,

[1] Lyderslev. [2] Derefter følger Erik Valckendorffs Forpligtelsesbrev af samme Dato om at ville udlægge Kronen Fyldest for dens Rettighed i Gaardene.

Oluf Thuessen, slaa ihjel, lagde Gaarden ind under Hammershus og lod den skrive for Skat. Sk. R. 1, 349 b[1].

25. Sept. (Frederiksborg). Til Kapitlet i Lund. Christen Claussen til Hallegaard har begæret at faa Kapitlets Gaard Cannickegaard i St. Bodels Sogn paa Bornholm, som Kapitlet har givet Fru Abel, Mickel Halssis Enke, Livsbrev paa, til Mageskifte, da den ligger ham meget belejligt. Kongen har bevilget det, saafremt Kapitlet kan gaa ind derpaa, og beder dette i saa Tilfælde besigte og ligne begge Parters Gods og bringe Mageskiftet i Orden. Det Gods, som Christen Claussen udlægger Kapitlet til Vederlag, kan det saa igen give Fru Abel Livsbrev paa. Sk. T. 1, 225 b[2].

26. Sept. (—). Til Lauge Beck. Da Fru Mette Oxe, Hans Bernekous Enke, og Jomfruerne[3] paa Egede tilholde sig Jus patronatus til Egede Kirke og Jomfru Johan Oxe tilholder sig Jus patronatus til Rygaardt Kirke, uagtet det kan bevises, at der tidligere er gjort Stiftslensmanden Regnskab af Egede Kirke, og at Bisperne i sin Tid have haft deres Rettighed af disse Kirker, skal han undersøge denne Sag, tiltale dem med Retten, æske deres Adkomst til ovennævnte Jus patronatus og tage endelig Dom i Sagen. Sj. T. 14, 371 b.

— Til Fru Anne Parsbierg, Hans Skoufgaardtz Enke. Jon Sort i Marckelund i Giødinge Herred har berettet, at han baade under sidste Fejde og siden, vel i en 17 Aar, har været Lensmand smstds. og under Fejden af Bønderne i sin Otting har oppebaaret $6^1/_2$ Pd. Byg, $1^1/_2$ Pd. Rug, $1^1/_2$ Td. Honning og 2 fede Galte, hvilket er blevet frataget ham dels af Rigets Fjender, dels af Kongens egne Krigsfolk, saa han endnu resterer med det. Da hun nu tiltaler ham derfor, har han begæret Eftergivelse deraf, hvilket Kongen ogsaa har bevilget, saafremt hans Fremstilling er rigtig. Sk. T. 1, 226.

6. Okt. (Sorø Kloster). Breve til nedennævnte Lensmænd og andre angaaende Restancer: til Eggert Ulfeld om 561 Dlr. af hans Regnskab af Roschildegaard fra 1. Maj 1575 til 1. Maj 1576; til Knud Grubbe om 750 Dlr. af hans Afgift af Halsted Kloster til 1. Maj 1578; til Fru Dorrette Gyldenstiern om $226^1/_2$ Dlr. 1 Ort af Landeskatten til Martini 1579; til Henning Goye om 514 Dlr. af Nykiøping Len; til Fru Mergrette Jens Kaasis om $685^1/_2$ Dlr. af

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 484 f. [2] Tr.: Smstds. S. 485 f. [3] Ermegaard og Birgitte Bilde.

Olborghus Regnskab til 1. Maj 1579 og 121 Dlr. af Landeskatten til Martini 1578; til Steen Bilde om 59 Dlr. af Herridtzuad Klosters Regnskab; til Anders Bing om 422 Dlr. af Vardberg Lens Regnskab; til Claus Skiel om 2806½ Dlr. af Salthen. Senien og Vardøehus Len; til Villum Bang, Tolder i Assens, om hans Regnskab og Restance; til Peder Heggelund, Tolder i Riibe, om hans Restance af Heste- og Øksentolden i Riibe; til Hendrick Bang, Tolder i Medelfart, om hans Regnskab for Heste- og Øksentolden til 1. Maj 1580; til Peder Gyldenstiern om Regnskab og Restance af Bahus Len til 1. Maj 1576, om hans Restance af Vesteruig Kloster og gamle og ny Mandtalsregistre paa Penge- og Madskatter indtil 1. Maj 1580; til Hendrick Norbye om Regnskab og Restance af Nykiøppings Len til 1. Maj 1577; til Morthen Venstermand om Regnskab og Restance af Rafnsborg Len til 1. Maj 1577; til Frederich Hobe om Mandtalsregistre paa forskellige Penge- og Madskatter, som Albrit Oxe resterede med af Oleholms Len til 1. Maj 1578; til Michel Bagers Arvinger i Othense, Søfren Hofmandt og Niels Skriver i Randers om Regnskab og Penge for det Kronens Korn, som de have faaet paa Drotningborg; til Matz Kock i Riibe om Regnskab og Penge for det Kronens Korn, som han har faaet af Riber Stift; til Peder Morthenssen, Borgemester i Riibe, om det samme; til Fru Anne Krabbe, Axel Vifferts Enke, om 1269 Dlr. af Olborghus Regnskab til 1. Maj 1580 og 1122 Dlr. af Vendelbo Stift; til Gregers Truidssen om 70½ Dlr. af Rafuensborg Len. — Summa 8556½ Dlr. Udt. i Sj. T. 14, 372 b.

6. Okt. (**Sorø Kloster**). Til Aarhus Kapitel. Da 3 af dets Bønder have klaget over, at der stadig kræves Smørskyld af dem, skønt de til deres Gaarde liggende Enge ere mageskiftede bort til Jørgen Rosenkrantz paa Kalløe for noget Agerland, og have begæret i Stedet at maatte give Kornlandgilde af det dem udlagte Agerland, henstiller Kongen til Kapitlet at ordne Sagen paa en for Bønderne rimelig Maade, saa Kapitlet kan faa den det tilkommende Skyld i Korn eller andre Varer og Kongen blive fri for videre Overløb. Orig. i Provinsark. i Viborg.

7. Okt. (—). Befaling til de højlærde i Kiøbenhafn at lade M. Peder Vinstrup, Sognepræst i Helliggestus Sogn, promovere til Doctor theologiæ sammen med Præsterne i Vor Frue og St. Nicolaj Sogne, M. Rasmus Katholm og M. Anders Mariager,

da han ogsaa skal være værdig til denne Grad. Orig.[1] i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. Fol. 752 c.

7. Okt. (Sorø Kloster). Forieningsbrev for Hr. Ingemer Nielssen, Sognepræst til Redersløf, paa den under Roskyldegaard hørende øde Jord Husengen, uden Afgift. Udt. i Sj. R. 12, 127 b.

— Til Axel Gyldenstiern. Han har i Anledning af Ordren til at sætte den Jord i Landtzkronne, som er tilfalden Kronen efter afdøde Bendt Vind og nu er tilskødet Jens Ennertzen, Borger i Landtzkronne, for aarlig Jordskyld til Kirken, forespurgt, hvorledes han skal forholde sig, da Eyller Brockenhus til Nackebølle siden har skrevet til ham, at Kongen tidligere har givet hans Fader Jacob Brockenhus denne Jord, og fremlagt Kongens Skødebrev; da Eyller Brockenhus hævder, at Bendt Vind kun kan have haft Jorden i Forsvar paa Jacob Brockenhus's Vegne, skal han undersøge, om det er den samme Jord, som Kongen har givet Jacob Brockenhus Skøde paa, og om der ikke blandt Bendt Vinds Breve og Registre, der uden Tvivl ere enten paa Helsingborg Slot eller hos Fru Anne Parsberg, Hans Skoufgaardtz Enke, findes Adkomstbreve paa den. Hvis det viser sig, at Jorden med Rette tilhører Jacob Brockenhus og hans Arvinger, skal han lade Eyller Brockenhus faa den, kræve det Jens Ennertzen givne Brev tilbage og indsende det til Kancelliet. Sk. T. 1, 226. K.

— Til Biørn Kaas. Kongen har bevilget, at Anders Grøns Enke i Bisgaard nu efter Mandens Død uden Indfæstning maa beholde Gaarden, saalænge hun sidder som Enke, mod at svare Kronen sædvanlig Rettighed deraf. J. T. 2, 174.

10. Okt. (Antvorskov Kloster). Lauritz Knudssen i Orstoft[2], Birkefoged i Draxholms Birk, fritages for al Smaaredsel, som Gæsteri, Svin, Faar, Lam, Gæs, Høns, Æg, Øksenhold og andet saadant, saalænge han er Birkefoged, derimod skal han svare sædvanlig Landgilde, 3 Pd. Rug og 3 Pd. Byg, til Draxholm. Udt. i Sj. R. 12, 127 b.

— Til nedennævnte Adelsmænd. Da Hertug Hans den ældre er død og Kongen selv vil overvære hans Begravelse, der er bestemt til 2. Dec., og da gerne vilde have nogle af sine gode Mænd med sig, anmodes de om at møde hos Kongen i Kol-

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537-1621. IV. 309 f. [2] Aastofte, Ods H.

ding 25. Nov. med alle de Heste og Folk, de kunne stille, og derefter følge Kongen til det hertugelige Ligs Overførelse fra Hatterslef til Slesuig, hvor Hertugens Hvilested skal være hos hans lovlige Forfædre. De skulle selv have lang Kjortel og give deres Folk Sørgebaand om Hatten. — Register: Christen Skiel til Fussingøe, Albrit Friis til Harritzkier, Loduig Munck til Quistrup, Benneditz Rantzov paa Møgelthønder, Ofue Lunge til Odden, Themme Rosenkrandtz til Ryhafue, Hermand Jul til Aabierg, Peder Jul til Alsted, Hannibal Gyldenstiern til Restrup, Jacob Høg til Trudtzholm, Erick Løcke til Eskier, Predbiørn Gyldenstiern til Vosborg, Ofue Jul til Kieldgaard, Hendrick Løcke til Bonderupholm, Godslauf Buddi paa Børglum Kloster, Godsche von Allefeld paa Lønneborggaard, Kiønne Quidtzov, Erick Lunge til Stoufgaard, Erick Lange til Engelstholm, Falck Gøye til Skiersøe, Kield Jul til Stubbergaard og Marquor Jenssen til Lindtzholm i Jylland; Lauritz Brockenhus til Bramstrup, Hans Johanssen til Fobitzslet, Absolon Gøye til Kiestrup, Niels Friis til Hesselagger, Axel Brahe til Eluid, Breide Rantzov til Randtzouholm og Ebbe Munck til Fielbroe i Fyen; Hr. von Dhona til Helnekierck, Peder Brahe til Krogholm, Niels Krabbe til Vegholm, Tygge Brahe til Hammer, Johan Urne til Valsøe og Valdemar Parsberg til Stadtzgaard i Skaane: Eyller Kraufse til Asindrup, Knud Grubbe til Alsløf, Niels Parsberg til Sandbye, Hack Ulfstand til Hickebierg, Hening Gøye i Kestrup, Morthen Venstermand til Kroinge og Mogens Gøye til Galmindrup i Sjælland og Smaalandene. Sj. T. 14, 374.

10. Okt.[1] (**Antvorskov Kloster**). Til Erick Løcke. Da Hertug Hans den ældre er død og der sædvanlig efter saadanne mærkelige Herrers og Fyrsters Død plejer at forefalde besynderlige Hændelser, vil Kongen, skønt han ikke staar i aabent Fjendskab med nogen, alligevel være forberedt til at kunne gøre alvorlig Modstand, hvis nogen skulde ville angribe hans Lande, hvorfor det befales ham at tilskrive alle Adelige i [Aarhus] Stift, at de skulle forsyne sig med de Folk, Heste og Harnisker, som de ere pligtige at holde, saa de kunne være rede, hvis der paakommer noget. J. T. 2, 174 b. K.

— Lignende Breve til de øvrige Stiftslensmænd i Jylland samt Brede Rantzou og Lauris Brockenhus i Fyen. Udt. i J. T. 2, 175. K. (i Udt.)

[1] J. T. har ved en Fejlskrift: 1581.

10. Okt. (**Antvorskov Kloster**). Til Niels Stygge. Han kan ikke faa Godset i Thisted og Thisted Bonderup til Mageskifte, da Hr. Jørgen Lycke og hans Hustru have Livsbrev derpaa. Udt. i J. T. 2, 175.

13. Okt. (—). Aabent Brev, at Kronens Bønder i Ordrop, Karop[1] og Stuberup i Draxholms Len — der fra Arilds Tid have søgt Forevelde[2] Kirke og svaret Præsten ved denne deres Smaaredselstiende, medens de have svaret deres øvrige Tiende til Præsten i Vallekielde Sogn, i hvilket Sogn Byerne ligge, ligesom ogsaa al Degnerenten af Byerne er bleven delt i to Halvdele, den ene til Sognedegnen i Vallekielde, den anden til Sognedegnen i Forevelde, der gør Tjeneste hos dem — fremdeles maa søge til Forevelde Kirke og svare deres Tiende og Degnerente paa ovenfor angivne Maade; Præsten i Vallekielde har nemlig nu villet tvinge dem til at svare ham deres Smaaredselstiende og søge til Vallekielde Kirke, hvilket er dem meget besværligt formedelst dens fjerne Beliggenhed. Sj. R. 12, 128[3].

— Ekspektancebrev for M. Lauritz Thuessen, Sognepræst til Høiby i Aadtz Herred, paa det første ledige Vikarie i Roskylde Domkirke. Udt. i Sj. R. 12, 128 b.

15. Okt. (—). Befaling til Niels Kaas, Kansler, Peder Gyldenstiern, Marsk, Peder Munck, Admiral, Hr. Jørgen Løcke, Jørgen Rosenkrantz, Biørn Kaas, Biørn Anderssen, Eiler Grubbe, Rigens Kansler, Jørgen Marsuin, Christoffer Valckendorff, Rentemester, Steen Brahe, Jørgen Schram og Manderup Parsberg, Danmarks Riges Raader, at møde hos Kongen i Kolding 11. Nov., da denne har noget magtpaaliggende at forhandle med dem om. Sj. T. 14, 375 b. Orig.[4] (til Christoffer Valckendorff).

16. Okt. (—). M. Hans Jørgenssen Sadolinus, der formedelst sine Forseelser en Tid har været holdt fangen i Sore Kloster, frigives og maa opholde sig, hvor han kan ernære sig i Riget. Sj. R. 12, 129[5].

— Befaling til Johan Taube at levere den tyske Prædikant i Helsingøer, Hr. Hermand, de 20 Oldensvin, som Kongen nu har foræret ham udover hans Bestalling. Udt. i Sj. T. 14, 376.

---

[1] Kaarup, Ods H. [2] Faarevejle, samme H. [3] Tr.: Hofman, Fundationer X. Append. t. Sjællands Stift S. 65 f. [4] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 76. [5] Tr. Kirkehist. Saml. 4. R. II. 298 f.

16. Okt. (**Antvorskov Kloster**). Til Coruitz Veffert. Da han har berettet, at det ny Hus paa Lundegaard, som Biørn Kaas har ladet opmure, endnu ikke er færdigt med Indbygning, Døre, Bænke og andet, og at det øverste Loft og Kælderloftet endnu ikke ere lagte, befales det ham at købe Savdeler, Vognskud og andet nødvendigt og gøre Bygningen færdig. Kongen tillader ham at lade Kronens Bønder i Lenene [Malmø og Lundegaard] faa Bygnings- og Vogntømmer samt Ildebrændsel for rimelig Betaling i Kronens Skove, saafremt det kan ske uden Skade for disse. Sk. T. 1, 227.

— Til Claus Glambech. Da han i Anledning af, at Kongen forledent Aar [10. Febr. 1580] bestemte, at den gejstlige Jurisdiktion i Schanderborg Len skulde ligge til Schanderborg Slot, har forespurgt, hvorledes det skal være med det gejstlige Gods i Hatz og Vor Herreder, der siden ere henlagte under Schanderborg, idet Erick Lycke vil tilholde sig det til Aarhusgaard, meddeles ham, at den gejstlige Jurisdiktion i Hatz og Vor Herreder ogsaa skal ligge til Schanderborg, hvorom Følgebrev sendes ham. J. T. 2, 176.

— Følgebrev for samme til alle Stifts-, Kirke-, Provste- og Præstetjenere i Hadtz og Vor Herreder. Udt. i J. R. 3, 176 b.

— Til samme. I Anledning af hans Indberetning om, at Erick Hardenbergs Karl har skudt et Dyr i Thorsting Herred, formentlig paa Kronens Grund, medens Karlen paastaar, at Dyret er skudt paa hans Husbondes, men siden er løbet ind paa Kronens Grund, har Erick Hardenberg nu været hos Kongen, der har eftergivet Sagen, hvorfor Claus Glambeck skal lade Tiltalen mod Karlen falde og tilbagegive ham hans Bøsse og Hest, som Kronens Tjener havde taget fra ham. J. T. 2, 175 b.

—[1] Til samme. Da han paany har begæret Ordre om, hvorledes han skal forholde sig med Baltzer Tømmermands Betaling for Tilhugningen af Plankeværket omkring Dyrehaven, og har berettet, at han har betalt Baltzer over 1000 Dlr. paa dette Arbejde, befales det ham, da Kongen jo tidligere baade skriftlig og mundtlig har meddelt ham, at Baltzer skal have 2000 Dlr. for Arbejdet, at betale ham det resterende og sørge for, at Arbejdet bliver færdigt.

[1] J. T. har ved en Fejlskrift: 1581 og som Dateringssted Skanderborg.

Da Kongen i Anledning af hans Indberetning om, at Kronens Bønder have haft og særlig efter Henlæggelsen af Stiftsindkomsten i Lenet til Slottet [Skanderborg] ville faa stort Besvær med at føre Landgilde- og Tiendekorn til Aarhus, naar det efter Kongens Ordre skal udskibes der, har befalet ham at udse en Plads til et Kornhus i Aarhus og han har berettet, at dette bedst kan bygges paa den Grund, som tidligere er udlagt dertil, befales det ham at lade Huset bygge og forhandle med Baltzer Tømmermand om, hvad han skal have for at tilhugge det. Der sendes ham Brev til Erick Brockenhus om at levere ham 100 Tylter Savdeler til dette Hus, naar han sender Bud derefter, men han skal lade Erick Brockenhus det vide i Tide. J. T. 2, 176 b.

18. Okt. (Antvorskov Kloster). Aabent Brev, at Skifholm Havn, der for nogen Tid siden [15. Aug. 1574] blev afskaffet, hvilket Borgerskabet i Slaugelse har beklaget sig over, atter maa være en fri Havn til Slaugelse, hvor alle uforbudte Varer maa ind- og udskibes; Lensmanden i Andtuorskouf Kloster skal tilskikke en Tolder og Sisemester, saa Kronens Told og Sise ikke forkrænkes. Sj. R. 12, 129.

— Befaling til Peitter Redtz at lade de til Andtuorschouf og Soer Klostre hørende Søer og Fiskevande, der ere tilgroede, rense, antage Gravere til at grave de til Klostrene nødvendige Grøfter og lade Stenbroerne og andre Broer istandsætte, hvor det gøres Behov og der er slette Veje. Da der mangler Folk i Klostrene, maa han antage en Fisker til begge Klostres Behov med samme Løn som en af Kongens egne Fiskere, en Urtegaardsmand med samme Løn som en af Kongens Urtegaardssvende og i Soer Kloster en Horer til Skolen, en Kortjener og en Smed. Sj. T. 14, 376.

— Til samme. Da en Del Bønder paa Andtuorschouf og Soer Klostres Gods have klaget over, at de ere satte for højt i Landgilde, skal han lade opkræve Oldinge, lade disse undersøge Gaardenes Tilliggende og sætte dem for en rimelig Landgilde og siden indskrive den ny Landgilde i Jordebogen. Sj. T. 14, 376 b.

— Befaling til samme herefter at skaffe Hospitalet i Slaugelse fri Ildebrændsel og Bygningstømmer af Andtuorschouf og Soer Klostres Skove. Sj. T. 14, 377.

— Hr. Jørgen Hanssen, Sognepræst i Rudkiopping, Kapellanen og Skolemesteren smstds. maa i Aar oppebære

Kronens Korntiende af Skrefløf[1] Sogn paa Langeland, da de efter Hr. Jørgens Beretning have lidt stor Skade ved Ildebrand. F. R. 1, 273 b.

18. Okt. (**Antvorskov Kloster**). Til Moritz Podebusk. Kongen har bevilget, at Borgerne i Rudkiøpping, der nylig have lidt stor Skade ved Ildebrand, maa faa Bygningstømmer til Købs i de jordegne Bønders Skove paa Langeland, dog skal det anvises af hans Fuldmægtig. F. T. 1, 317 b.

20. Okt. (—). Til hele Raadet. Ordren til at møde hos Kongen i Kolding 11. Nov. forandres til, at de først skulle møde 25. Nov., da de skulle følge Kongen til Hertug Hans den ældres Begravelse og det derfor vil være ubelejligt for dem først at møde 11. Nov., derefter rejse hjem og igen møde til Begravelsen. De skulle møde med deres Folk og Heste og skaffe sig selv lange Sørgekjortler og deres Folk Sørgebaand om Hattene. Sj. T. 14, 377.

25. Okt. (—). Befaling til nedennævnte Lensmænd at købe Svin hos Bønderne i deres Len, samle dem i Skovene, medens Oldenen varer, og ikke give dem noget Korn, indskrive Udgiften til Købet i deres Regnskab og sende disse Svin tilligemed Oldensvinene fra deres Len til Kiøpnehafn til Skibenes og Holmens Behov: Coruitz Viffert 400 Svin i Malmøehus og Lund Len, skal tillige levere Axel Gyldenstierne Penge til at købe 150 Svin for i Landtzkrone Len; Arrild Uggerup 300 Svin i Helsingborg Len; Stheen Bilde 100 Svin; Axel Gyldenstierne 150 Svin; Steen Brahe 100 Svin i Froste Herred; Thygge Brahe 100 Svin i Villandtz Herred; i Sjælland Eiller Grubbe 400 Svin; Steen Brahe og Lauge Beck hver 300; Oluf Bilde og Jørgen Daae hver 100; i Smaalandene Henning Gøye, Hack Ulfstand og Gregers Ulfstand hver 200; i Fyen Lauritz Brockenhus og Breide Rantzav hver 300. Udt. i Sj. T. 14, 378.

— Befaling til Jørgen Marsuin i Soluitzborg Len, Johan Urne og Hans Johanssen paa Hindtzgafuel at købe henholdsvis 100, 200 og 100 Svin, lade dem slagte og ryge paa Slottet, lade Hoved, Ben, Rygge, Ister og andet opbevare og siden sende det hele til Kiøpnehafn. Udt. i Sj. T. 14, 378 b.

— Befaling til Erick Løcke i Aarhus Len, Jørgen Skram i Drotningborg Len. Biørn Anderssen i Olborghus Len og Niels Joenssen i Hald Len at købe henholdsvis 250, 300, 300 og 200 Svin,

[1] Skrøbelev.

lade dem slagte og salte, opbevare Hoved, Ryg, Ben, Ister og andet og siden sende det hele til Kiøpnehafn. Udt. i Sj. T. 14, 379.

25. Okt. (Antvorskov Kloster). Til Christoffer Valckendorff. Paa hans Forespørgsel om, hvorledes han skal forholde sig med den Købmand i Andorpen, der har sendt Bud herind og krævet det Gods, han havde paa det Skib, som anholdtes i Sundet og førtes til Kiøpnehafn, fordi det i Aar mod Forbuddet havde været i Narfuen, befales det ham at lade Købmanden faa det ham tilhørende Gods, som med Certifikatser kan bevises ikke at være kommet fra Narfuen, men at være svensk Gods, indladet i Stockholm, men derimod til Kongens Bedste at tage det Gods i Skibet, som er kommet fra Narfuen. Da Kongens Orlogsskibe nu ere vendte hjem og have medført 2 Krejerter, ladede med svenske og rydske Varer, men det formenes, at Kongen ikke har nogen Rettighed til Skibene og det svenske Gods, ligesom ej heller til det rydske Gods, der er købt i Sverrig, skal han, efterdi Kongen ikke vil tilkende sig nogen Rettighed til Godset, saafremt det kan bevises at være indladet i Sverrig og Skibene ikke have været i Narfuen, undersøge dette Spørgsmaal og ordne Sagen derefter. Da han har meddelt, at der efter indløbne Tidender endnu ventes nogle Lybske fra Narfuen, skal han, som han har foreslaaet, lade de 2 grønlandske Pinker og Kongens Jagt Gott sei mit uns løbe ud og indtil en 8 Dage efter St. Mortens Dag passe paa, om nogen kommer derfra. Da han i Anledning af Ordren til at tilbagelevere den Kvinde fra Hamborg nogle Redskaber, som fandtes paa et hendes Husbonde tilhørende Skib, der for nogle Aar siden, da der var Uenighed mellem Kongen og Hamborgerne, blev arresteret, har berettet, at Redskaberne ere bortkomne med Skibet, skal han give hende en efter hans Mening passende Erstatning, for at Kongen kan blive fri for videre Overløb. Sj. T. 14, 379 b.

— Til Erich Lycke. Hans Karlssen i Darum, Herredsskriver i Giøring Herred, har klaget over, at han paafører ham Trætte, stævner, pladser og forfølger ham fra et Landsting til et andet uden nogen rimelig Grund, men mest af Had over, at han ikke har kunnet faa hans Gaard til Mageskifte af Kronen, og blandt andet har foregivet, at han paa Kronens Vegne har en stor Restance til gode i Herredet, som Hans Karlssen har vist sig forsommelig med at inddele, idet han ikke med Navn har fordelt alle dem, der restere med noget, og har ført Tingbogen uordentligt, saa

man deraf ikke kan se, hvilke der ere fordelte og pligtige at give Faldsmaal, medens derimod Hans Karlssen erklærer, at han kun kan fordele efter det af Erich Lyckes Foged og Skriver til ham overleverede Restanceregister, at dette formentlig ogsaa er sket og de paa Registret opførtes Navne indskrevne baade i Delebreve og i Tingbogen, der er ført saa godt, som den kan føres i saadan Hast under aaben Himmel og i Regn og andet Uvejr; desuden har Erich Lycke kun ganske ringe Restancer i Herredet, hvilke Hans Karlssen er rede til at skaffe ham, saafremt der tilstilles ham et klart Register derpaa og han ellers maa nyde Redelighed for Erich Lycke. Endvidere have 27 Mænd, der paa Tinge have givet Hans Karlssen hans Skudsmaal beskrevet, klaget over, at de ere blevne tiltalte og stævnede derfor, særlig fordi de have vidnet, at Hans Karlssen har skikket sig trofast med Indmaning og Udpantning af Restancer, i hvilken Anledning Erich Lycke har faaet Dom over dem paa Viborg Landsting, idet de efter hans Paastand ikke have kunnet vide, hvad Regnskab der var ham og Hans Karlssen imellem, hvorfor deres Vidnesbyrd ikke kunde kendes sanddru og rigtige, medens de erklære, at de ikke have vidnet om noget Regnskab mellem Erich Lycke og Hans Karlssen, men kun om hans Forhold lige overfor dem paa Tinge og andensteds i hans Husbondes Bestilling, hvorfor de anse Landsdommerens Dom for uretfærdig. Da Kongen ikke kan se, at Erich Lycke har nogen rimelig Grund til sin Forfølgelse, hverken formedelst Restancer eller andet, men kun ledes af Had til Hans Karlssen og de 27 Mænd for hans Skyld, befales det ham at holde op med sin Forfølgning af Hans Karlssen og de 27 Mænd, saafremt Kongen ikke skal tiltænke anderledes derom. Har han Restancer at kræve i Giøring Herred, skal han levere Hans Karlssen klart Register derover, da denne saa er villig til at indkræve dem. J. T. 2, 177 b.

26. Okt. (**Antvorskov Kloster**). Aabent Brev, at de Borgere i Slaugelse, der have fæstet eller herefter fæste Hospitalsjorder i Slaugelse af Peder Redtz, Lensmand i Andtuorskof Kloster, maa beholde disse, saalænge de leve, og derefter deres Enker, saalænge de sidde som Enker, uden nyt Stedsmaal, dog skulle de svare deres Jordskyld deraf til Hospitalet i rette Tid. Sj. R. 12, 129 b.

— Befaling til Kronens Bønder i Kiøpnehafns Len, der have været fritagne for Gæsterihavre en Tid, om i Aar og siden

fremdeles at svare deres Gæsterihavre, som er 1 Td. Havre for hvert Pd. Skyld i Landgilde. Sj. R. 12, 130.

26. Okt. (Antvorskov Kloster). Til Hendrick Vind. Kongen bifalder, at han selv maa beholde de i Draxholm Len faldende Holdspenge, da Frandtz Lauritzen efter sin egen Erklæring ogsaa selv har beholdt dem. Sj. T. 14, 380 b.

— Til Peitter Redtz. Da den nu afdøde gamle Prior Hr. Bertil Søfrenssen skylder Kongen en hel Del Penge i sit Regnskab og hans Arvinger formodentlig ikke ville paatage sig at gøre dette klart, skal han paa Kongens Vegne lade alt hans Gods beskrive. Sj. T. 14, 380 b.

— Befaling til Peitter Reidtz herefter aarlig at give de i Soer Kloster underholdte 24 Peblinge Klæder for 100 Dlr. og indskrive Udgiften i sit Regnskab. Sj. T. 14, 381.

— Kronens Bønder paa Bornholm, der have klaget over, at de daglig maa føre Vand til Hammershus og nu ikke som tidligere faa nogen Underholdning, naar de arbejde paa Slottet, skulle herefter være fri for hin Gerning, undtagen naar der er almindelig Tørke. og have et Maaltid Mad om Dagen, naar de ere i Arbejde paa Slottet. Sk. R. 1, 350 b[1]. K.

— Befaling til Borgere og Bønder paa Bornholm om herefter hver at have et godt, langt Rør og ét Pd. Krudt med Lod og Tilbehør rede, saa de kunne gøre alvorlig Modstand, hvis der skulde blive gjort Indfald paa Landet, hvad Kongen dog ikke haaber, da han ikke har noget Fjendskab med nogen. Enhver, der ikke har disse Ting rede, naar Lensmanden holder Mønstring, skal bøde 1 Okse til Kronen. Sk. T. 1, 227 b[2].

— Befaling til Henrich Brahe at lade Borgerne i Rudne faa 50 Træer af Almindingen, hvor der sker mindst Skovskade, til at forbedre deres Havn med, der er meget forfalden. Sk. T. 1, 228.

— Til Erick Lycke. Da Henrick Brade. Embedsmand paa Hamershus, der skylder Jørgen Muncks Børn nogle Penge og nu har faaet dem sagt op, har klaget over, at han »udi« [? uden] sin store Skade ikke saa hurtigt kan skaffe dem, har Kongen bevilget ham Henstand til 3 Uger efter Mikkelsdag 1581, til hvilken Tid

---

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 487 f. [2] Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 486 f. Secher, Forordninger II, 173.

han bestemt har lovet at betale baade Hovedsummen og al den resterende Rente; Erick Lycke skal derfor give ham Henstand til denne Tid. J. T. 2, 179.

26. Okt. (**Antvorskov Kloster**). Til Kapitlet i Lund. Da Kongen har bevilget, at Henrich Brahe paa Hammershus maa faa noget Kapitlet tilhørende Gods i Syndersløf Sogn til Mageskifte for Gods, der ligger nok saa belejligt for Kapitlet, skal Kapitlet med det første besigte begge Parters Gods og bringe Mageskiftet i Orden. Sk. T. 1, 228 b. K.

— Til Niels Parsberg. Da Arrildt Huitfeld til Lilløe har berettet, at der er Trætte mellem Vee, som han har i Befaling, og Fru Marene Skoufgaard, Aage Uggerups Enke, om en Ejendom, som hun vil tilholde sig, og at der i en Brevkiste i Beckeskouf Kloster formenes at være nogle Breve, der vise, hvor vidt Vees Ejendom bør strække sig, og ligesaa nogle Breve vedrørende Ørmetofte[1] By og Markeskel, som ogsaa kunne være nyttige i samme Trætte, hvilke Breve han har begæret at maatte faa, indtil Trætten bliver endt, skal Niels Parsberg i Nærværelse af de dertil forordnede gode Mænd optage Brevkisten, udtage de nævnte Breve, levere Arrildt Huitfeld dem mod en Reversal og derefter forsegle Brevkisten i Forening med de andre gode Mænd. Sk. T. 1, 229. K.

— Befaling til Knud Ulfeld og Gabriel Sparre at være til Stede ved Aabningen og Forseglingen af ovennævnte Brevkiste. Sk. T. 1, 229 b. K.

27. Okt. (—). Til Peitter Reidtz. Da Kongen efter Nedlæggelsen af Hospitalet her i Klosteret vil forbedre Hospitalet i Slaugelse, men nu ikke kan træffe nogen endelig Bestemmelse derom, skal han indtil videre her fra Klosteret levere de fattige i Hospitalet alt hvad de behøve til deres Underhold og indskrive det i sit Regnskab, istandsætte Hospitalet og skaffe det nødtørftig Ildebrændsel i Andtuorschouf og Soer Klostres Skove. Sj. T. 14, 381.

28. Okt. (—). Livsbrev for Peder Dyst og hans Hustru Boeld Peders, der nu have indgivet sig i Slaugelse Hospital med alt deres Gods, paa Underhold i Hospitalet. Udt. i Sj. R. 12, 130 b.

30. Okt. (**Odensegaard**). Til Christoffer Valckendorff. Han har

[1] Ormatofta, Gærs H.

berettet, at det Koffardiskib, der løber til Gotland efter hugne Sten til Kroneborg, under Gotland har taget et lybsk Skib, som var kommet fra Sverrig og af Uvejr var trængt der ind under Landet, at dette Skib i Aar skal have været i Narfuen, men siden er løben til Stockholm, hvor Skipperen har ombyttet en Del af det Gods, han havde tilforhandlet sig i Narfuen, og sendt det afsted med andre Skibe, ligesom han ogsaa har skjult noget af Godset med ringe Varer som Brændeved og andet saadant, og at Købmanden, der følger med Skibet, beraaber sig paa, at Jørgen Farensbeck har givet ham og hans Konsorter Pas til at løbe til Pernow, Narfuen eller andensteds paa det rydsche Farvand. Da Købmanden i Aar har været i Narfuen med Skibet og Jørgen Farensbeck aldeles ikke har nogen Myndighed til imod Kongens Forbud at give et saadant Pas, skal Christoffer Valckendorff lade Skibet indlægge og paa Kongens Vegne tage det Gods, som er kommet fra Narfuen eller tilhører Købmanden. Da denne siges at have indskibet en Del af Godset paa andre Skibe og sendt det til Lybek, skal han passe nøje paa, om der ikke blandt det narfuiske Gods, som findes paa de 2 af Orlogsskibene opbragte lybske Krejerter, findes noget, der tilhører ovennævnte Købmand eller andre, der have baaret sig ligesaa ad. Sj. T. 14, 381 b.

30. Okt. (Odensegaard). Aabent Brev til Sandemændene i Nesbyehofuitz og Otthensegaardtz Len og Vissenberg Birk, hvorved den dem tidligere givne Fritagelse for Ægt og Arbejde indskrænkes til, at de kun skulle være fri derfor, naar de opkræves til Tov eller stævnes til Landstinget for deres Tov, da Sandemændsbefalingen ikke er dem til saa stor Bekostning, som de have berettet, de andre Bønder besværes for meget ved deres fuldstændige Fritagelse og Kongen formedelst det forestaaende Byggeri paa Otthensegaard har Brug for dem ligesaa vel som for de andre Bønder. F. R. 1, 274.

2. Nov. (Skanderborg). Befaling til nedennævnte Lensmænd og andre med det allerførste at indbetale deres Restancer til Rentekammeret og sende deres Skrivere til Rentemesteren for at forklare de Regnskaber og Mandtalsregistre, som de endnu ikke have gjort klare: Eggert Ulfeld resterer med 611 Dlr. for Korn, Smør og andre Varer, som han blev Kongen skyldig i Regnskabet af Roschyldegaard fra 1. Maj 1575 til 1. Maj 1576 og havde faaet Ordre til at betale til sidste Mikkelsdag; Knud Grubbe med 750

Dlr. af Afgiften af Halsted Kloster til 1. Maj 1578; Fru Mergrette Jens Kaasis med 685½ Dlr. af Olborghus Regnskab til 1. Maj 1579 og 121 Dlr. af Landeskatten til Mortensdag 1578; Matz Skiel med 2806½ Dlr. af sit og sin Broder Claus Skiels Regnskab af Salthen, Senien og Vardøehus Len; Fru Anne Krabbe[1], Axel Vifferts Enke, med 1269 Dlr. af Olborghus Regnskab til 1. Maj 1580 og 1122 Dlr. af Vendelbo Stifts Regnskab; Predbiørn Gyldenstiern med 463½ Dlr. af Aastrup Lens Regnskab til 1. Maj 1580, hvilke skulle betales straks efter Mortensdag, og med Mandtalsregistre paa Landeskatten af Vesterulg Birk til Catharinæ Dag [25. Nov.] 1575 og Juledag 1576; Loduig Munck paa Ørum med 212 Dlr. for Brød, Øl og Fetalje af 4 Madskatter til Midfaste 1571 og 1577, Paaske 1578 og Pinsedag 1580, med 216½ Dlr. af Landeskatten til Mortensdag 1578, 92 Dlr. for nogle Bønder, som ikke havde givet Skat til Juledag 1576, og med 191½ Dlr. 1½ Ort af Landeskatten til Mortensdag 1579; Jørgen Marsuin med Forklaring paa Regnskabet af Othensegaard fra 1. Maj 1577 til 1. Maj 1578, med Afgift og Regnskab af Sylvitzborg Len, med Mandtalsregistre paa Landeskatten af samme Len til Mortensdag 1578 og 1579 og med hans Restance af Skaane Stift til 1. Maj 1576; Friderich Hube til Nielstrup med Mandtalsregistre paa Penge- og Madskatter og andet, som Albrit Oxe lod oppebære af Oleholms Len, og de Penge, som Albrit Oxe bliver skyldig; Thomis Jørgenssen[1] i Riibe med Restancen af Vordingborg Regnskab til 1. Maj 1576; Otte Emickssens Arvinger med hans Restance af Rudgaardt Len og Mandtalsregister paa Landeskatten til Mortensdag 1578; Axel Brahe[1] med Mandtalsregistre paa Landeskatten til Mortensdag 1579 og paa Madskatten; Erick Rudtz Arvinger med Regnskabet og Restancen af Olborghus fra 1. Maj 1576 til 1. Maj 1577; Erick Løcke[1] med Riiber Stifts Regnskab fra 1. Maj 1578 til 1. Maj 1580 og Riiberhus Regnskab fra 1. Maj 1579 til 1. Maj 1580, med Mandtalsregistre paa Landeskatten af Riiberhus Len til Mortensdag 1579, paa Kvægskatten af Aakier Len til Laurentii 1567 og paa Madskatten af Riiberhus Len til Pinsedag 1580 samt med de Penge, som han har solgt det i Aarhus liggende Stiftets Korn for, hvilke skulle betales til Mortensdag i Kolding; Peder Heggelund, Borgemester i Riibe, med Regnskabet

[1] Udenfor er med en anden Haand tilføjet en Notits om, at der er leveret noget paa Regnskab.

for Øksen- og Hestetolden fra 1. Maj 1579 til 1. Maj 1580 og med de Penge, han skylder Kongen for Riiber Stifts Korn; Madtz Kock med Regnskabet for Stiftets Korn i Riiber Stift og de Penge, han bliver skyldig; Hendrick Norbye med Regnskab og Restance af Nykiøping Len fra 1. Maj 1576 til 1. Maj 1577 og Mandtalsregister paa Landeskatten til Juledag 1576; Michel Bagers Arvinger i Ottense, Søfren Hofmand og Niels Skriver i Randers med de Penge, de skylde for Korn og andre Varer, oppebaarne af Drotningborg Slot fra 1. Maj 1575 til 1. Maj 1577; Hendrick Gyldenstierne med hans Afgift for nogle Aar af Han Herred, Hals Birk, det tiloversblevne Viskilde Klosters Gods og Vildsted By, med Mandtalsregistre paa Landeskatten af Han Herred til Juledag 1576 og Mortensdag 1578 og 1579 og paa Landeskatten af Han Herred og Aastrup Len til Luciæ [13. Dec.] 1574 og Catharinæ 1575 og med Regnskab og Restance af Bahus Len; Christen Skeel med Regnskab for den uvisse Indtægt af Bøfling Len og Mandtalsregistre paa Landeskatten til Mortensdag 1578 og 1579; Tygge Brahe med Afgiften og Regnskabet for den uvisse Indtægt af Villandtz Herred; Hack Ulfstand med Lyckov Lens Regnskaber fra 1. Maj 1576 til 1. Maj 1578 og Mandtalsregister paa Dalerskatten til Juledag 1576; Hans Johanssen med Mandtalsregistre paa Landeskatten til Mortensdag 1578 og 1579 og Madskatten til Pinsedag 1580 af Hindtzgafuels Len; Erick Hardenberg med Mandtalsregistre paa Landeskatten til Mortensdag 1579 og paa Madskatten af Hagenschoufs Len; Mouritz Podebusk med Mandtalsregistre paa Madskatten til Pinsedag 1580, paa Landeskatten til Hell. 3 Kongers Dag 1571 og paa Landeskatten til Catharinæ 1575; Coruitz Viffert med Mandtalsregistre paa Landeskatten til Mortensdag 1579 og paa Madskatten og med Regnskabet fra 1. Maj 1579 til 1. Maj 1580 af St. Hans Klosters Len; Lauritz Skram med Mandtalsregister paa Landeskatten til Mortensdag 1578 af Coldinghus Len; Fru Abel Hr. Niels Langis med Mandtalsregistre paa Landeskatten til Mortensdag 1578 og 1579 og paa Madskatten af Lundenes Len; Axel Viffertz Arvinger med Mandtalsregistre paa Landeskatten til Mortensdag 1579 og paa Madskatten af Olborghus Len: Niels Joenssen[1] med Hald Slots og Viborg Stifts Regnskab fra 1. Maj 1579 til 1. Maj 1580 og med Mandtalsregistre paa Landeskatten af

[1] Udenfor er med en anden Haand tilføjet en Notits om, at der er leveret noget paa Regnskab.

Hald Len til Mortensdag 1579 og paa Madskatten; Gregers Truidssen med Mandtalsregistre paa Landeskatten af Roxe Herred til Palmesøndag [11. April] 1568, Catharinæ 1575, Juledag 1576 og Mortensdag 1578 og paa Madskatter; Gregers Holgerssen[1] med Mandtalsregistre paa Landeskatten til Mortensdag 1579 og paa Madskatter af Skifuehus Len; Axel Gyldenstiern med Mandtalsregistre paa Landeskatten til Mortensdag 1579 og paa Madskatten af Landtzkrone Len; Hans Skoufgaardtz Arvinger med Mandtalsregistre paa Landeskatten til Mortensdag 1579 og paa Madskatten af Helsingborg Len; Aruidt Huidtfeldt med Afgiften af St. Hans Kloster i Viiborg fra 1574 til 1580, med Afgiften af Sundemøer Len i Norge fra 1579 til 1580 og med Mandtalsregistre paa Landeskatten af Gers Herred til Juledag 1573, Luciæ 1574, Catharinæ 1575, Juledag 1576 og Mortensdag 1579 og paa Madskatterne; Steen Brahe med Mandtalsregistre paa Landeskatten til Mortensdag 1579 og paa Madskatten af Froste Herred; Fru Jutte Podebuskis Arvinger med Mandtalsregistre paa Kvægskatten til Laurentii 1567 af Han Herred, paa Dalerskatten til Palmesøndag 1568 og paa Landeskatten til Juledag 1571 og 1572 af Vesteruig Birk; Josua von Qualen med Mandtalsregistre paa Kvægskatten til Kyndelmisse [2. Febr.] 1568 og paa Landeskatten til Juledag 1568 af Hagenschouf Len; Lauge Venstermand med Mandtalsregister paa den dobbelte Kvægskat til Mikkelsdag 1570 af Oleholms Len; Mogens Ericksen med Mandtalsregister paa Landeskatten til Dionisii [9. Okt.] 1566 af Oleholms Len; Erick Langis Arvinger med Mandtalsregister paa Landeskatten af Drotningborg Len til Palmesøndag 1568; Christoffer Gadendorff med Mandtalsregister paa Landeskatten til Juledag 1572 af Kierstrup Len; Augustin Urnis Arvinger med Mandtalsregister paa Landeskatten af Gers Herred til Juledag 1572; M. Dauid Tommissens Arvinger i Lund med Mandtalsregister paa Landeskatten til Juledag 1573 af Bornholm; Erick Munck med Regnskab og Afgift af Nedenes Len fra 1. Maj 1577 til 1. Maj 1580; Johan Venstermand med Afgiften af Ryns[2] Kloster fra 1. Maj 1578 til 1. Maj 1580 og med Afgiften af Sneegaardtz Len fra 1. Maj 1577 til 1. Maj 1578; Hendrick Brockenhus med hans Restance af Jegeren og Dalleren; Holger Brahis Arvinger med hans Afgift af Villandtz Herred for 1 Aar og

[1] Udenfor er med en anden Haand tilføjet en Notits om, at der er leveret noget paa Regnskab. [2] Reins Kloster, Norge.

med Regnskabet for den uvisse Indtægt fra 1. Maj 1575 til 1. Maj 1576; Loduig Munck med Inventarium paa Trundhiem Gaard; Peder Brahe med Afgiften af Fers Herred fra 1. Maj 1576 til 1. Maj 1577; Mogens Falsters Arvinger med Mandtalsregister paa Kvægskatten til Nytaarsdag 1570 af Nykiøpings, Oleholms og Rafuensborgs Len. Udt. i Sj. T. 14, 383 b.

2. Nov. (Skanderborg). Til Rigens Raader. Da Hertug Hans den ældres Begravelse er opsat indtil videre, behøve de ikke at møde med deres Folk og Heste i Kolding 25. Nov., derimod skulle de, da Kongen alligevel har noget at forhandle med dem om, selv møde hos ham i Aarhus 25. Nov., efterdi han ikke finder det raadeligt at kalde dem til Kolding formedelst den der herskende Sygdom. Sj T. 14, 388.

— Befaling til de Adelige, der have samtykket i Hertug Christians Hylding, men endnu ikke have beseglet Hyldingsbrevet, om at møde i Aarhus 25. Nov. for at besegle det. J. T. 2, 180.

— Følgebrev for Claus Glambeck paa Schanderborg til Kronens Bønder i Neym[1] og Bønderne paa de Kirkegaarde i Neym Herred, som Erick Lycke paa Aarhusgaard hidtil har haft. J. T. 2, 180.

3. Nov. (—). Fru Talle Abilgaard, Hans Ollelandtz Enke, maa i det næste Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Flemløsse Sogn i Fyen, kvit og frit. F. R. 1, 274 b.

— Befaling til Hans Johanssen at uddele en 23 Tdr. Brød, som han endnu har hos sig af den sidste Madskat, og som ere blevne noget fordærvede af Søen, da han vilde sende dem til Kiøpnehafn, blandt de fattige i Medelfar. F. T. 1, 217.

— Forleningsbrev for M. Hans Pederssen, Læsemester i Viborg, paa det efter M. Jens Block ledige Kannikedømme i Viborg Domkirke. J. R. 3, 176 b.

4. Nov. (—). Til Christoffer Valckendorff. Borgerne i Ottense anmodede under Kongens sidste Gennemrejse om at faa det betalt, som Hertugerne af Slesvig-Holsten med Følge og andre, som Kongen havde forskrevet til Lensmodtagelsen i denne By, havde fortæret hos dem, da flere ere komne til Agters og blevne forarmede derved og de nu tiltale hverandre for

[1] Nim, Nim H.

hvad de indbyrdes have laant hverandre, hvilket de ikke kunne tilbagebetale, medmindre de faa deres Betaling af Kronen; nogle have begæret at faa deres Tilgodehavende afkortet i den Øksentold, de skylde Tolderen i Assens. Han skal derfor sørge for, at de blive betalte paa den Maade, han finder bedst, saa de ikke skulle behøve yderligere at overløbe Kongen og lide endnu mere Skade. Sj. T. 14, 389.

4. Nov. (Skanderborg). Befaling til Peitter Redtz at besigte en Gaard i Skaufse[1] i Andtuorschouf Klosters Len, som Ebbe Munck til Fiellebroe blandt andet har bevilget Kronen til Mageskifte for 1 Gaard i Hering, 1 Gaard i Tanderup og Herligheden af 1 Kirkegaard i Allerup i Fyen, og indsende Besigtelsen. Sj. T. 14, 389 b.

— Lignende Befaling til Lauritz Brokenhus at besigte en af Ebbe Munckis Gaarde i Vibye paa Hindtzholm. Udt. i Sj. T. 14, 389 b.

— Til Abbedissen i Mariboe Kloster. Kongen har bevilget, at Ebbe Munck til Fiellebro maa faa 1 Gaard og 1 Mølle i Salingelunde i Fyen, der ligge belejligt for ham, til Mageskifte af Klosteret for noget af sit Gods paa Laaland og andensteds, saafremt det kan ske med hendes Tilladelse og uden Skade for Klosteret; hvis saa er, skal hun med det første bringe Mageskiftet i Orden. F. T. 1, 317 b.

— Befaling til Lauritz Brockenhus at tage Hans Valther, Borger i Nyborg, i Ed og indsætte ham til Borgemester smstds. efter afdøde Peder Holdst, da han skal være duelig dertil. F. T. 1, 217 b.

— Befaling til Brede Randzov at lade et Sejerværk til en 40 Dlr. lave til St. Knudtz Kirke i Otthense. F. T. 1, 218.

— Til Axel Brahe. Da M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift, har udtalt Frygt for, at der efter Skoufby Herreds Henlæggelse under Rudgaard skal blive gjort ham Hinder paa de til Superintendentembedet henlagte Bønder i dette Herred, forbydes det Axel Brahe at gøre saadant. F. T. 1, 218.

— Til Lauritz Brockenhus paa Nyborg og Brede Randtzo paa Otthensegaard. Da Jomfruerne i Dallum Kloster nu alle ere døde og Kongen har bestemt, at det, som de have efterladt i Klosteret, skal leveres Lensmanden til Inventarium, skulle de med det

[1] Skovsø, Slagelse H

første begive sig til Klosteret, optage Register over Jomfruernes Efterladenskaber og levere Absolon Gøye disse. F. T. 1, 218b.

4. Nov. (Skanderborg). Til Hack Ulfstand. Da Sognepræsten i Maribo har klaget over, at han kun har et meget ringe Underhold, og at en Del af den Genant, som Kongens Tilforordnede have tillagt ham fra Maribo Kloster, forholdes ham, skal han undersøge Sagen og, hvis det forholder sig som af Præsten anført, forhandle med Abbedissen om tilbørligt Underhold fra Klosteret til Præsten og skaffe denne skriftlig Besked derpaa, som Kongen saa siden kan konfirmere. F. T. 1, 318.

— Tilladelse for Henrich Getle, Engelskmand, til indtil videre at fange Falke paa Island og udføre og sælge dem; det forbydes andre Udlændinge at fange Falke paa Island uden Tilladelse af Kongen eller Lensmanden. Han skal svare sædvanlig Told og til en rimelig Pris overlade Kongen saa mange Falke, denne ønsker at købe. N. R. 1, 313b. K.

5. Nov. (—). Til Olluf Bager. Da Brede Randzov paa Otthensegaard ikke har Penge nok af Kongens til at betale den Post med, som Kongen har lovet at opsætte i Otthense, skal Olluf Bager efterhaanden forstrække Vandkunstneren med en 50 Dlr., men ikke mere; Pengene skulle blive fradragne i den Sum, han skal betale Kongen for Korn og andre Varer. F. T. 1, 218c. Orig.

6. Nov. (—). Til menige Bønder i Them Sogn i Silckeborg Len. Da Kronens Tiende af Sognet, som Kongen for nogen Tid siden har undt en Bonde i Skanderborg Len, altid tidligere har ligget til Silckeborg Ladegaard og for Foderets Skyld ikke kan undværes derfra, skulle de herefter levere Tienden til Mandrup Parsberg paa Silckeborg. J. T. 2, 180b.

11. Nov. (—). Befaling til Peitter Redtz at betale Niels Suer i Slagelsø de 30 gl. Dlr. 6 Sk., som den Polak, der var sendt til Kongen i Anduorskouf Kloster med nogle Heste, har fortæret for hos ham. Orig.

12. Nov. (—). Til Niels Kaas, Kansler. Hoslagt sendes ham en Skrivelse fra Hertug Adolf, hvori denne erklærer, at han ikke kan gaa ind paa, at Hertug Hans den ældres Begravelse sker i Haderslef, men formener, at den af forskellige Grunde bør finde Sted i Slesuig, beretter, at han har givet Ordre til Ligets Bisæt-

telse i Hansborg Kirke, og foreslaar, at der under Bisættelsen og før Begravelsen skal forhandles mellem ham og Kongen om Hertug Hans's efterladte Arv, hvoraf det kan mærkes, at Hertug Adolf vil have Begravelsen opsat til Sommer. Kongen vil herpaa svare, at det er ham meget ubelejligt, at Begravelsen forhales saa længe, da det ikke passer sig og han paa ingen Maade vil forhandle om Arven, før den har fundet Sted, og at han er bestemt paa at lade Liget begrave i Haderslef Domkirke, da Hertug Hans's Medicus har berettet, at denne i sin Velmagt har erklæret at ville begraves i denne Kirke, hvor der ligger saa mange af hans Undersaatter af Adelen og andre; for at Hertug Adolf ikke skal kunne klage over, at Tiden er sat for kort, vil Kongen fastsætte Begravelsen til 4 Uger efter Jul og skrive til Hertugen, at Kongen gerne ser, at denne i Forening med ham ordner Begravelsen og forskriver Adelen i Fyrstendømmerne dertil, men hvis Hertugen ikke vil gaa ind paa ovennævnte Bestemmelse, vil Kongen selv alene lade Begravelsen foregaa paa nævnte Tid og Sted, saa kan Hertug Adolf, hvis han vil have det anderledes, for sin Person siden ordne det, som det behager ham; Kongen vil tilkendegive dette som sin endelige Mening og kræve Hertugens Erklæring herom, dog henstiller han Sagen til Niels Kaas's Overvejelse og udbeder sig dennes skriftlige Erklæring om, hvorvidt Kongen skal skrive saaledes til Hertug Adolf eller ej. Sj. T. 14, 382 b.

13. Nov. (**Skanderborg**). Til Claues Glambecke paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Rasmus Pouelssen og Christen Lassen i Skiolleløf, der have lidt stor Skade ved Ildebrand, Halvdelen af deres Landgilde for dette Aar. Orig.

15. Nov. (—). Til Borgerskabet i Ribe. Paa dets Begæring om i Anledning af den Byen overgaaede Ildebrand at fritage den for nogle af de Bøsseskytter, som ere lagte i Borgeleje dér, har Kongen fritaget Byen for 45 Bøsseskytter, hvilke skulle fordeles til andre Byer, saaledes som vedlagte Seddel viser; der sendes det Breve til disse Købstæder, hvormed det kan sende Bøsseskytterne fra sig. Resten af Bøsseskytterne, efter Kongens Mening ikke over 14 eller 15, kunne sikkert uden stort Besvær underholdes hos de Borgere, der ikke have lidt synderlig Skade af Ildebrand, men det skal ved Fordelingen af dem paases, at de, der have lidt Skade og ere trængende, blive fri. J. T. 2, 181 b.

— Befaling til nedennævnte Købstæder at modtage nogle

af de oprindelig til Riibe forlagte Bøsseskytter i Borgeleje og skaffe dem det paabudte Underhold. — Olborg 12; Viiborg og Randers hver 6; Grindov, Nykiøping og Tysted hver 4; Hofbroe, Ebbelthoft og Seebye hver 3. Sj. T. 14, 390.

19. Nov. (**Skanderborg**). Hundtzlund Klosters, Segelstrups og Børglum Klosters Tjenere, der bo i de to under Aastrup Slot hørende Herreder, skulle herefter gøre Sandemænds- og Ransnævningstov i disse Herreder sammen med Aastrups Bønder, da en stor Del af de til Aastrup Slot tidligere hørende Bønder er mageskiftet bort og der ikke godt af de tilovers blevne kan faas saa mange vederhæftige og duelige Mænd, som behøves til at gøre disse Tov. J. R. 3, 177 b[1].

— Til Biørn Kaas. Da det vil falde Borgerne i Horsens besværligt alene at befordre Kongens Folk og Gods mellem Kolding og Skanderborg, medens Kongen ligger her, skulle Kronens Bønder under Biugholm daglig holde 4 Holdsvogne i Horsens; han skal paase, at Bønderne blive delte ligeligt i Hold, saa den ene ikke besværes mere end den anden. J. T. 2, 181 b.

20. Nov. (—). Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Kongen har fritaget Mølleren i Fielbro[2] Mølle, der næsten intet har malet i Aar, fordi han har maattet lade Vandet løbe, for Halvdelen af hans Afgift i Aar. Orig.

— Til Mandrup Parsberg. Kongen har bevilget, at Rasmus Nielssen i Salthen. der havde faaet den siden [6. Nov.] til Silkeborg Ladegaard tilbagelagte Kronens Tiende af Them Sogn, maa beholde den Tiende, som en 12—14 Bønder havde ydet ham før Udstedelsen af Kongebrevet. J. T. 2, 182 b.

21. Nov. (—). Befaling til Christoffer Valckendorff med det allerførste at sende den rydske Post, der er kommen til Helsingøer med Hverv fra Storfyrsten, til Kongen, hvor denne opholder sig, da Posten sikkert ikke vil give sine Breve og Hverv fra sig, forend han kommer til Kongen selv. Han skal sørge for, at der ikke kommer noget Bud mellem Rydserne i Kiøpnehafn og Posten, og sætte nogle til at hjælpe denne paa Rejsen. Sj. T. 14. 390 b. Orig.[3]

22. Nov. (—). Til Christoffer Gøye, Friderich Lange,

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 173 f. [2] Fuldbro Mølle, Hjelmslev H. [3] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 76 f.

Jørgen Bilde og Jfr. Jahane Oxe. Kongen har taget deres Gods i Hatz Herred i det Haab, at de ville unde ham det til Mageskifte, og beder dem nu gaa ind herpaa og med det første erklære sig om, hvor de ønske Vederlag, dog maa de ikke forlange noget, der ligger i Kongens Fredejagt eller saa nær hans Slotte, Klostre og Gaarde, at det ikke kan undværes derfra. Sj. T. 14, 391.

22. Nov. (Skanderborg). Gavebrev til Niels Kaas, Kansler, paa et øde Stenhus ved Asmild Kloster, som Bisperne have bygget; han maa nedbryde det. J. R. 3, 178.

— Anders Jenssen, Borger i Randers, maa indtil videre oppebære Halvparten af Afgiften af Vestrup Mølle i Giøring[1] Herred, som beløber sig til 4 Ørt. Mel og 1 Otting Smør, mod at arbejde for Kongen, naar denne tilsiger ham, og holde Staalredskaberne til Møllens Brug i Stand. J. R. 3, 178 b.

— Forbud til menige Bønder i Schanderborg Len og Hatz Herred mod under deres Boslods Forbrydelse at udgrave og ødelægge Ræve, da Kongen vil have Jagten fredet saavel paa Ræve som paa andre Dyr. J. T. 2, 183.

25. Nov. (—). Befaling til Niels Joenssen straks at lade Amstrop Bygge nedbryde. For at Kongen kan blive fri for Overløb af den, der hidtil har boet i Bygget, skal han skaffe hende en anden Bolig i Vrofue eller andensteds i Lenet eller lade Bønderne tilbagebetale hende hendes udgivne Stedsmaal. J. T. 2, 183 b.

— **(Havreballegaard).** Aabent Brev, at Amstrup Bygge, der, medens Hr. Otte Krumpen havde Hald Slot i Forlening, er blevet opført i Vrofue Mark, straks maa nedbrydes og Ejendommen herefter bruges under Vrofue By med Fædrift og Ildebrændsel ligesom anden Byens Jord, da Kronens og Kirkens Bønder i Vrofue have klaget over, at de ved Byggets Opførelse ere blevne meget fortrængte. Bønderne i Vrofue skulle herefter svare den Skyld, som hidtil er svaret af Bygget. J. R. 3, 179 b.

— Kirstine Mickels i Viborg maa i 1 Aar være fri for al kgl. og borgerlig Tynge. Udt. i J. R. 3, 179.

— Hr. Niels Pederssen, Provst i Fiendtz Herred, maa være fri for de 6 Mk. Gæsteri, som han hidtil har svaret til Hald Slot. Udt. i J. R. 3, 179.

---

[1] o: Støvring.

25. Nov. (**Havreballegaard**)[1]. Til Fru Vibbicke Poderbusch. Hun har for nogen Tid siden blandt andet tilskiftet Kongen Gaardene Lille og Store Krogsgaard i Fiendz Herred, og i Mageskiftet opføres blandt Landgilden, at den ene Gaard stalder en Okse og den anden holder et Fodernød, hvilket Bønderne erklære at de aldrig have gjort, før hun nu har tilskiftet Kronen Gaardene. Da Kongen i høj Grad undrer sig herover og ikke vil tage Gaardene til højere Landgilde, end der er svaret, før de bleve tilskiftede Kronen, skal hun med det første udlægge Kronen Fyldest for den nylig paasatte Landgilde eller ufortøvet erklære sig herom. J. T. 2, 184.

26. Nov. (—). Admiral Peder Muncks Pant i Hundtzlund Kloster og Gods forhøjes med 524 gl. Dlr., som Kronen skylder ham for den af ham til Kronen overladte Søsterlod i Kuornumgaard i Vendsyssel. P. 356 b. (Overstreget.) Orig.

— Til Adelen i Nørrejylland. Skønt Kongen ikke har Fjendskab med nogen, vil han dog, for at vide sine Undersaatter saaledes udrustede, at de kunne gøre alvorlig Modstand, hvis noget uformodet skulde komme paa, og da det altid har været Skik, at Adelen har ladet sig mønstre, selv holde Mønstring for Nørrejylland paa Snapslandstinget i Viiborg 20. Dag Jul, hvorfor det strengelig befales dem at møde med den Rustning, de ere pligtige at holde af deres Forleninger og Arvegods. Sj. T. 14, 391 b.

— Befaling til Biørn Anderssen, Niels Jonssen, Erich Lycke og Albrit Fris straks at lade medfølgende Brev til Adelen i deres Stift om, at Kongen vil holde Mønstring i Viborg paa Snapstinget 20. Dag Jul, forkynde og sende hver enkelt af Adelen Kopi deraf[2]. Hvis nogle ere døde siden sidste Mønstring, skulle de tilskrive deres Arvinger, der nu have deres Gods og Sædegaarde, om at fremsende de geruste Heste og Folk, der pleje at holdes deraf. De skulle til Mønstringen medtage klare Registre over alle dem, de have skrevet til, og indlevere dem i Kancelliet. J. T. 2, 186. Sj. T. 14, 392.

— Befaling til Adelen i Fyen, Langeland og Taasinge at møde til Mønstring i Otthense Mandag efter St. Poels Dag, som er den 30. Jan.[3] F. T. 1, 219. Udt. i Sj. T. 14, 392.

[1] J. T. har ved en Fejlskrift: 1581. [2] Hermed ender det i Sj. T. indførte Brev. [3] Sj. T. har: Mand. efter Fastelavns Søndag [6. Febr.].

26. Nov. (**Havreballegaard**). Befaling til Lauritz Brockenhus og Brede Randzov straks at lade ovenstaaende Brev forkynde for Adelen i Fyen, Langeland og Taasinge. F. T. 1, 218 d. Udt. i Sj. T. 14, 392 b.

— Til Jørgen Rosenkrantz og Jørgen Skram. Da Biorn Anderssen, Embedsmand paa Olborghus, har bevilget Kronen en Gaard i Randløf i Hadtz Herred til Mageskifte, og Iuer Jul ligesaa har bevilget Kronen sit Gods i Hadtz Herred til Mageskifte, begge mod Udlæg af andet Gods i Nørrejylland, som de selv skulle anvise, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 185.

— Til Peder Munck, Admiral, og Hr. Jørgen Løcke. Da Fru Anne Kaas, Jost Ulfeldtz Enke, har begæret Gaarden Aarkier, 2 Gaarde i Morslet og Gaarden Ormstrup[1] i Ning Herred til Mageskifte for hendes Gods i Hadtz Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 187.

— Til Niels Kaas, Kansler, og Manderup Parsberg. Da Folmer Rossenkrantz til Stensballe har bevilget Kronen 1 Gaard i Gosmer og 2 Gaarde i Døngby i Hadtz Herred og 1 Gaard i Fitting i Jerluf Herred i Koldinghus Len til Mageskifte for 1 Gaard i Blelle, 1 Gaard i Thuingstrup, 2 Gaarde i Kanderup og 1 Gaard i Serritzløf i Vor Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 189.

— Til Mandrup Parsberg. Kongen har sendt Sekretærerne Jacob Viind og Vilhelm Dresselberg over til Silckeborg Slot for at oplukke en gammel forseglet Kiste og et Skrin, hvori Alling Klosters Breve findes, registrere Brevene og siden levere ham dem, hvorfor det befales ham efter Registreringen at modtage dem til Opbevaring. J. T. 2, 186 b.

27. Nov. (—). Forleningsbrev for Christoffer von Vestenberg, kaldet Packisch, Embedsmand paa Holbeck, paa Vinderup Len i Sjælland, som han nu selv har i Værge. Han skal fra 1. Maj 1580 svare i Afgift af den visse Rente 1 gl. Dlr. for hver Td. Rug eller Byg, $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre, $^1/_2$ Dlr. for hvert Lam, 3 Dlr. for hvert Svin, $3^1/_2$ Dlr. for hver Ko, 3 Sk. for hver Gaas, 1 Sk. for hver Høne, $1^1/_2$ Dlr. for at holde en Foderokse og 1 Dlr. for hvert Fodernød og gøre Regnskab for den

[1] Vormstrup.

uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Femtedelen. Sj. R. 12, 130 b.

27. Nov. (Havreballegaard). Aabent Brev, hvorved Kongen efter Raadslagning med de paa denne Herredag til Stede værende Rigsraader stadfæster det [under 21. Sept. 1580] udstedte foreløbige Forbud mod Udførsel af Rug, da Rugen alle Vegne stiger i Pris. Sj. T. 14, 393[1].

— Befaling til Stiftslensmændene Biørn Anderssen, Erick Løcke, Albrit Friis, Niels Joenssen, Lauge Beck, Lauritz Brokenhus, Breide Rantzov, Coruitz Viffert, Hack Ulfstand samt Landsdommerne Palli Jul, Malthi Jenssen, Herluf Skaufue, Morten Brock, Axel Gyldenstiern, Coruitz Lauritzen, Biørn Knudssen, Gregers Jul og Lauge Venstermand straks at forkynde ovenstaaende Forbud i alle Købstæder og paa alle Herreds- og Birketing i deres Stift [og paa Landstingene]. Sj. T. 14, 393 b.

— Befaling til Christoffer Valckendorff at give Skibsfolkene paa Vildmanden, der under Gotland opbragte den lybske Krejert, som havde været i Narfuen, en passende Foræring for deres Umage. Udt. i Sj. T. 14. 394.

— Befaling til samme at sælge de Skibe, der i Sommer ere opbragte formedelst Sejlads paa Narfuen. og de paa dem værende Varer, da Skibene hverken du til Orlogs- eller Koffardiskibe; kan han ikke faa Købere til dem, skal han tage Ankere, Takkel, Tov og andre brugelige Redskaber ud af dem og siden ophugge og brænde dem. Udt. i Sj. T. 14, 394.

— Til samme. Da en Vinkøber i Nyborg har solgt Kongen nogen Vin for Rinskvin, skønt det var fransk Vin og den var blandet med anden Vin, har Kongen befalet Lauritz Brockenhus at give Vinkøberen Ordre til at begive sig til Kiøpnehafn for at staa til Rette derfor; naar Vinkøberen kommer til Byen, skal han straks lade ham tiltale af Byfogden for Borgemestre og Raad og Vinkøberne i Kiøpnehafn og lade dem afsige en Kendelse om hans Skyld og hvad han kan være falden i til Kongen for den Sag. Udt. i Sj. T. 14, 394.

— Befaling til samme om paa Kongens Vegne at forære de 3 Prædikanter[2] i Kiøpnehafn, der skulle promoveres til Doctores, Damask til en Kjortel. Udt. i Sj. T. 14, 394 b.

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 175 (med urigtig Dato: 22. Nov.). [2] Anders Mariager, Rasmus Katholm og Peder Vinstrup.

27. Nov. (**Havreballegaard**). Befaling til samme at afskedige nogle Skibskaptejner, Bøsseskytter og andre Skibsfolk, da Kongen ikke nu har Brug for dem og de volde stor Bekostning. Udt. i Sj. T. 14, 395.

— Til Lauritz Krusse. Kongen har befalet Christoffer Valckendorff at afskedige en Del af Skibsfolket og gøre en Forordning om, hvorledes det bedst kan gaa til paa Holmen og Skibene; Lauritz Krusse skal i Forening med Skipper Christiern underrette ham om Skibsfolkenes Vilkaar og siden rette sig efter den fastsatte Ordning. Udt. i Sj. T. 14, 394 b.

— Befaling til Christiern Vind om i Forening med Christoffer Valckendorff at gøre en Forordning paa Slottet og siden rette sig efter den. Udt. i Sj. T. 14, 395.

— Til Niels Paaske, Slotsskriver paa Kiøpnehafn. Da Kongen af det af ham til Christoffer Valckendorff overleverede Register har set, at det løber op til en stor Sum, vil Kongen saa vidt gørligt afskaffe denne store Bekostning og Udgift og befaler ham, indtil der bliver truffen nærmere Ordning, ikke at give andre Udspisning og Fetalje af Slottet end Folkene paa Holmen og i den store Smedje. Udt. i Sj. T. 14, 395 b.

— Befaling til Johan Bockholt at tage 10 Læster god islandsk Fisk og 20 Voder Vadmel med herned, faa at vide, om Kongens Svovlskibe blive liggende dér i Vinter eller ej, om Svovlbjærgene endnu ere saa rige, at det kan betale sig for Kongen paany at sende Skibe did, og om der er fundet ny Svovlbjærge, saa han kan give Kongen Besked om alt, naar han kommer herned. Udt. i Sj. T. 14, 395.

— Bestalling for Christen Friis som Sisemester i Ydsted. Sk. R. 1, 351.

— Til Bønderne i Sønder Halland, hvem de end tjene. Da Kongen efter Raadslagning med Rigsraadet har bestemt at lade Befæstningen omkring Halmsted gøre i Stand med Grave, Volde og andet Tilbehør ikke alene til Bedste for Riget, men ogsaa for at Indbyggerne i Tilfælde af Oprør eller andet kunne finde Tilflugt dér med deres Gods, og da der vil blive Brug for en stor Hob Folk til at køre Sten, Tømmer og Jord og til at udføre Arbejdet, hvilket Borgerne og Kronens Bønder ikke alene kunne overkomme, har Kongen i Forening med Rigsraadet bestemt, at enhver bosiddende Bonde i Sønder Halland engang i denne Sommer enten

selv eller ved en udsendt Karl skal arbejde i 8 Dage paa Befæstningen, og at enhver bosiddende Bonde tillige skal køre et Læs Sten, Tømmer eller andet, alt efter nærmere Tilsigelse af Pouel Huitfeld, Embedsmand i Halmsted Herred; kun Adelens Ugedagsmænd, der bo i de samme Sogne, hvori deres Sædegaarde ligge, skulle være fri. Lensmændene skulle levere Pouel Huitfeld Registre over alle Bønderne i deres Len, og denne skal optegne Navnene baade paa dem, der møde, og dem, der ikke møde, for at de sidste kunne blive straffede. Sk. T. 1, 230. K.

28. Nov. (Havreballegaard). Mageskifte mellem Eyler Kraufsse til Egholm og Kronen. Sj. R. 12. 131 b. (Se Kronens Skøder.)

— Tilladelse for Borgerne i Bogense til at indgrøfte og indhegne deres Bys Mark, Aasted fra Aasted, saa vidt deres Privilegier formelde, da de hidtil have lidt stor Skade ved, at de omkringliggende Landsbyers Kvæg er gaaet ind paa Marken; dog maa Marken ikke indhegnes i Haver til Bedste for enkelte Borgere, men skal vedblive at være en fri Mark og Græsgang for alle Bogense Borgere, og der maa ikke afhændes noget af den. Hvad Borgerne maatte foretage sig herimod skal være ugyldigt. F. R. 1, 275.

— Forleningsbrev for Albrit Friis til Haritzkier paa Riberhus Slot og Len efter Erich Løcke. Han skal til Underholdning af Slottets Folk og til at holde Slottet i Stand med fra 1. Maj 1580 have følgende aarlige Genant: 1300 Mk. Penge, 10 Læster (à 30 smalle Tdr.) 6 Ørt. Rug og Mel, 12 Læster (à 36 smalle Tdr.) 6 Ørt. Byg og Malt, 12 Læster (à 48 smalle Tdr.) Havre, 14 Tdr. Smør, 20 Øksne af Gaardfæstning og Sagefald, 167 magre Svin, 75 Faar, 75 Lam, 100 Gæs, 10,000 tørre Hvillinger, 10,000 Skullere og al Slottets Avl. For Resten af den visse Landgilde skal han gøre Regnskab ligesom ogsaa for den uvisse Indtægt, hvoraf han selv maa beholde den ene Tredjedel, derimod forbeholder Kongen sig alene al Told, Sise og Vrag. Han skal tjene Riget med 12 geruste Heste og holde Kongen 1 Nats Gæsteri. Han skal oppebære Ribe Stifts Korn og Indkomst, gøre Regnskab derfor og levere det til de Købmænd eller paa de Steder, som han faar Ordre til. J. R. 3, 180.

— Til Albrit Fris. Hoslagt sendes ham et nyt Forleningsbrev paa Riberhus Len, hvori Kongen har ladet indføre, at han ogsaa skal oppebære Ribe Stifts Korn og Indkomst, gøre Regnskab

derfor og levere Kornet til de Købmænd eller paa de Steder, han faar Ordre til; det tidligere Lensbrev skal tilbagesendes til Kancelliet. J. T. 2, 191.

28. Nov. (Havreballegaard). Til Palli Jul og Malthe Jenssen. Kongen har tidligere befalet dem at dømme i Sagen mellem Hartuig Claussen og Borgemestre og Raad i Randers, som de havde henvist til Kongen og Rigsraadet, alene fordi Borgemestre og Raad beraabte sig paa Privilegier, der gik ud paa, at de ikke maatte stævnes for andre end Rigens Raad, men siden have nogle Raader og gode Mænd berettet, at de efter kgl. Ordre have afsagt endelig Dom i Sagen, hvorfor de formene, at Sagen derefter kun kan paakendes af Kongen og Rigsraadet; ovennævnte maa derfor ikke mere befatte sig med Sagen, men den, der har noget at klage over, maa stævne de gode Mænds Dom for Kongen og Rigsraadet. J. T. 2, 190 b.

— [1] Til Fru Abbel Skiel. Da Palli Jul, Landsdommer i Nørrejylland, der vil opkræve Sandemænd i Hiern Herred til at gøre Markeskel mellem Bur og Nafuir Sogne med de andre omliggende Byer og Gaarde, der støde op til Bur Sogn, har klaget over, at hun i Henhold til det Brev, hun har erhvervet om Trætter paa Lundenes Gods, vil forhindre dette Markeskel, befales det hende at lade Markeskellet gaa for sig, men paase, at der vederfares Kronen og andre Lodsejere hvad Ret er. J. T. 2, 190.

29. Nov. (Skanderborg). Aabent Brev, at den Vin- og Ølsise, som Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn med Kongens Tilladelse [29. Maj og 21. Aug. 1573] en Tid have oppebaaret til eget Bedste, men som af Kongens Fader [16. Juni 1551] var bevilget til Byens Befæstning, indtil videre maa oppebæres af Byens Kæmner og derefter af Borgemestre og Raad eller Kæmneren udelukkende anvendes til Vedligeholdelse af Byens Volde, Grave, Mure og Befæstning; Borgemestre, Raad og Borgere skulle en Gang hvert Aar, naar de høre Byens Regnskab, tillige høre Kæmnerens Regnskab for ovennævnte Sise og lægge et klart, af Kæmneren beseglet Register over Indtægten og Udgiften paa Raadhuset, for at man altid kan se, at Sisen udelukkende anvendes til ovennævnte Formaal. Sj. R. 12, 133 [2].

---

[1] J. T. har ved en Fejlskrift: 28. Jan. efter Orig. i Raadstuearkivet)

[2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I, 477

30. Nov. (Skanderborg). Henning Hanssen, Borger i Kiøpnehafn, der er født paa noget Krongods, som siden er bortskiftet, men i lang Tid har boet i Kiøpnehafn og skattet og skyldet efter Evne ligesom andre Borgere, maa uhindret blive boende i Kiøpnehafn og være fri for at deles til Stavns. Sj. R. 12, 134[1].

— Lignende Brev for Jens Hanssen, Borger i Kiøpnehafn. Udt. i Sj. R. 12, 134[1].

— Til Johan Taube. Da Kongen paa den nu forløbne Herredag har drøftet med Rigens Raad, at der gaar megen unyttig Bekostning og Fortæring med paa Kronens Slotte og Gaarde, og nu vil ordne det paa en for Kronen nyttigere Maade, og da han desuden ikke har Fjendskab med nogen eller venter sig nogen hastig Fare dér, vil han herefter ikke holde saa mange Knægte paa Kroneborg som hidtil. Johan Taube skal derfor afskedige alle Knægtene paa 25 Skytter nær og, da der ikke behøves særlige Hovedsmænd til det ringe Antal, tillige Hovedsmanden. Feltwebelen, Profossen, Føreren og alle Dobbeltsoldnerne, sætte en prøvet, ugift Karl af Knægtene til at føre dem af og paa Vagten og have Opsigt med dem og selv føre tilbørligt Tilsyn baade med denne Karl og med Knægtene; Klavditen skal blive i sin Tjeneste hos den, der nu sættes over Knægtene, ligesaa indtil videre Arkelimester og Bøsseskytter. Der sendes ham Brev herom paa Tysk til Oplæsning for Knægtene, men Kongen har skrevet særligt til ham paa Dansk, for at han kunde vide at rette sig derefter. Sj. T. 14, 395 b.

— Til Hendrick Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Da Kongen har givet Johan Taube Ordre til at afskedige en Del af Knægtene paa Kroneborg, skal han med dette Bud sende Kongen Registre over, hvad der hver Maaned vilde medgaa til Besolding af det først fastsatte Antal, hvad der hidtil maanedlig er medgaaet, og hvad der herefter vil medgaa hver Maaned og paa et Aars Tid til det nu indskrænkede Antal. Sj. T. 14, 396 b.

— Til Eiller Grubbe, Rigens Kansler, og Christoffer Valckendorff, Rentemester. Da Kongen ved det Mageskifte, som han staar i Underhandling om med Anders Dresselberg, Rentemester, og Vilhelm Dresselberg, Sekretær, paa egne og Søskendes Vegne, er bleven disse nogle Tønder Hartkorn skyldig, hvorfor de begære

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 402.

Vederlag i Thormarcke[1] og andensteds i Sjælland udenfor Kongens Fredejagt, skulle de straks besigte det Gods i Sjælland, som Dresselbergerne begære, udlægge dem Fyldest deraf og indsende Besigtelsen. Sj. T. 14, 397.

30. Nov. (Skanderborg). Til Pouel Huitfeld. Da Kongen vil forbedre Befæstningen omkring Halmstedt og Havnen smstds. og i den Anledning har tilsagt alle Bønder i Sønder Halland til Arbejde, men ikke uden Adelens Samtykke vil besvære dennes Tjenere med noget nyt og usædvanligt, skal han kalde Adelen i Sønder Halland sammen og forhandle med den om at bevilge denne Hjælp af dens Bønder, da Befæstningen omkring Halmstedt saavel er til Bedste for den som for Menigmand. Han skal samle Sten, Tømmer og andet i Forraad og til Sommer lade Arbejdet udføre. — Seddel: Til Foraaret, naar han har samlet saa meget som muligt i Forraad, skal han henvende sig til Kongen, der saa vil beskikke en Bygmester til at give Anvisning om Befæstningens Forbedring. Sk. T. 1, 231. K.

— Tilladelse for Ditløf von Quallen til at indløse det Gods i Fyen, som Fru Birgitte Rønnov, Henning Quitzovs Enke, har i Pant. F. R. 1, 275 b.

— Befaling til Fru Birgitte Rønnov at modtage sine Penge af Ditløf von Quallen og overlevere denne Godset og Pantebrevene. F. T. 1, 219 b.

— Bestalling for Peder Skriver i Nyborg som Tolder smstds. efter Peder Holdtz. F. R. 1, 276.

— Bestalling for Hans Skriver som Toldskriver i Nyborg med en aarlig Løn af 50 gl. Dlr. og Bolig i Korsbrødregaard ligesom de tidligere Toldskrivere. F. R. 1, 276 b.

— Forleningsbrev for Jørgen Skram, Embedsmand paa Drotningborg, paa Rogsøe Herred, som han nu selv har i Værge. Han skal fra 1. Maj 1580 aarlig svare 5 Tdr. Smør i Afgift af den visse Indtægt og gøre Regnskab for den uvisse Indtægt, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen. Da en Del af Godset i Sønderliung Herred under Drotningborg er bortskiftet, uden at Afgiften er formindsket, fritages han herefter for 2 af de geruste Heste, han hidtil har skullet holde af Drotningborg Len, og for de 2 Læster Korn, han aarlig har svaret af Torup Ladegaard. J. R. 3, 182.

---

[1] Taarnemark, O. Flakkebjærg H.

30. Nov. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Borgerne i Ribe i de næste 7 Aar maa være fri for al kongelig Skat og Tynge, da en stor Del af Byen nylig er brændt ved Vaadeild. Da Ildebrandens store Omfang særlig skyldes, at mange af Husene have været tækkede med Straatag, skulle Borgerne herefter være forpligtede til at tække alle ny Huse med Tegltag og inden de 7 Aars Forløb at nedtage alle Straatage og erstatte dem med Tegltag; gøre de ikke det, skulle Borgemestre og Raad have Fuldmagt til at lade dem tage af. I Tilfælde af aabenbar Fejde eller nogen særlig Besværing for Riget skulle Borgerne i Ribe skatte og tynge efter deres Formue ligesom Borgere i andre Købstæder. J. R. 3, 183[1].

— Aabent Brev, at Ribe By — der altid har haft stor Bekostning med at holde Diger og Dæmninger i Stand baade for Vandfloden fra Vesterhavet og for Kronens Mollestrømme, der løbe igennem Byen, og derfor har haft nogle smaa Engskifter og andre Mark- og Engjorder, der have været fordelte mellem Borgerne, som saa have haft hver sin Part af Dæmningerne at holde i Stand — fremdeles maa beholde alle de Marker, Jorder og Enge, som fra Arilds Tid have været henlagte til Byen, og at ingen andre end Byens Borgere maa bruge dem; Borgerne have nemlig udtalt Frygt for, at disse Jorder og Enge efter den Byen overgaaede Ildebrand skulle blive fravendte Byen. Sælges saadanne Jorder til Folk, der ikke ere Borgere i Byen, er Skødet ugyldigt. J. R. 3, 183 b.

1. Dec. (—). Pantebrev til Erick Løcke paa 1 Gaard i Remsøe[2] By og Sogn, 2 Gadehuse og Kronens Rettighed af 1 Kirkegaard og 1 Degnebol i Gierild By og Sogn, 1 Gaard i Hammeløf By og Sogn i Nør Herred for 800 Lod Sølv, hvormed han har indløst Godset fra Christiern Huassis Arvinger; det tillades desuden, at han indtil videre til samme Pant maa beholde Kronens Rettighed af 1 Kirkegaard i Nøragger, 1 Kirkegaard i Skaresøe, 1 Kirkegaard og 2 Kirkebol i Koed og 1 Præstegaard i Glesborg[3], uden Afgift. P. 357.

— Befaling til Christoffer Valckendorff om, saasnart det kan ske for Vinter og Vejr, at sende Skibe med en 20—30 Læster Rug til Krempen og sælge det for en rimelig Pris til Bøn-

[1] Tr.: Terpager, Ripæ Cimbricæ S. 731. [2] Rimsø. [3] P. har Blesborg, hvilket maa være en Fejlskrift. Jvfr. 4. Dec. 1570.

derne i Kremper Marsk, der have klaget over stor Mangel paa Rug. Sj. T. 14, 398.

1. Dec. (**Skanderborg**). Til Steen Brahe. Kongen har formedelst den megen unyttige Omkostning og Fortæring paa sine Slotte og Gaarde, der medfører, at Kronen kun har ringe Fordel af dem, bestemt sig til at indføre en for Riget mere gavnlig Ordning og vil, da der til Kiøpnehafns Slot og Udspisningen paa Holmen behøves en hel Del, henlægge al Indkomsten af bestemte Len dertil, deriblandt af Kallundborg Len, hvis hele visse og uvisse Rente fra førstkommende 1. Maj af skal sendes til Kiøpnehafn. Kongen henstiller til ham, om han saa igen vil have Solte Len paa samme Betingelser som før, og beder ham erklære sig herom. Sj. T. 14, 398 b.

— Til Henrich Brahe. Kongen har for nogle Aar siden laant Siluester Francke 1000 Dlr. mod Pant i den Gaard paa Bornholm, som han har købt af Sueder Kietting, og paa den Betingelse, at hvis Siluester Francke ikke betalte Pengene tilbage inden St. Hans Dag 1579, skulde Kongen have Lov til at tage Gaarden. Da Pengene endnu ikke ere betalte, skal Henrich Brahe straks lægge Gaarden ind under Hammershus og indtil videre oppebære Renten deraf. Sk. T. 1, 232[1]. K.

— Fru Ide Munck, Oluf Rytters Enke, maa give Penge i Stedet for Korntienden af Vandborig Sogn i Ribe Stift, som hun har fæstet, 1 Dlr. for hver Td. Byg, at betale til Stiftslensmanden i Riber Stift inden Fastelavn. Udt. i J. R. 3, 184 b.

— 5 Bønder i Løngbye i Giern Herred fritages indtil videre for at holde Fodernød. Udt. i J. R. 3, 185.

— Dionis Thøgerssen og Lauritz Chrestenssen, Borgemestre i Aarhus, maa paa én Gang sisefrit købe eller indføre 10 Læster Rostockerøl. Udt. i J. R. 3, 190 b.

— Aabent Brev, at Peder Heggelund, Borgemester og Tolder i Ribe, paa Fiskerlejerne ved Ribe aarlig skal købe saa mange Tørfisk, Samrask, Linskullere, Middellinskullere, tørre Hvillinger, tørre Torsk, Pilrokker, Sund og Mave og andre Fisk, som han kan tænke behøves til Kongens eget Bord, og efterhaanden med sit eget Bud sende dem til Kongen, hvor denne opholder sig; han skal med Buddet melde, hvor mange Fisk han hver Gang sender, og hvad de

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 488 f.

have kostet, hvorefter Kongen selv med Buddet vil sende ham Pengene. J. R. 3, 190 b.

1. Dec. (**Skanderborg**). Dorette M. Esberns maa blive boende i Aarhus og, saalænge hun sidder som Enke, nyde den Frihed for borgerlig Tynge, som Ordinansen formelder. Udt. i J. R. 3, 191.

— Til Borgemestre og Raad i Horsens. Da Claus Glambeck paa Schanderborg paa Kronens Vegne har en Del Penge til gode hos afdøde Borgemester i Horsens Atzer Skriver og denne tillige skylder Penge andensteds, skulle de hjælpe Claus Glambeck til før nogen anden at faa sin Betaling af Fællesboet og ikke lade andre faa noget, før han er betalt. J. T. 2, 191 b.

— Befaling til Erick Lycke paa Aarhusgaard at levere Heluig Matzens $^1/_2$ Pd. Korn af Loftet. Orig.

— Befaling til samme at give Kirstine Hr. Anderssis i Aarhus 1 Pd. Korn af Loftet. Orig.

— Befaling til samme at give Inger Christophersdatter i Aarhus 1 Pd. Korn af Loftet. Orig.

2. Dec. (—). Forleningsbrev for Oluf Bilde paa Turebygaard paa Sjælland efter Peder Bilde; han skal fra 1. Maj 1580 at regne svare 400 gl. Dlr. i Afgift. Sj. R. 12, 134 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Oluf Bilde, Hofsinde, der efter Christoffer Valckendorffs Taksation skal svare 400 Dlr. i Afgift af den visse Rente af Thurebye Len og gøre Regnskab for den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde en Tredjedel, har anmodet Kongen om at maatte beholde Lenet for en aarlig Afgift af 400 Dlr. baade af den visse og uvisse Rente, saalænge han er i Kongens Tjeneste, da han i den Tid ikke godt kan forestaa noget Regnskab; siden vil han svare Afgift eller gøre Regnskab deraf, alt som Kongen ønsker. Kongen har bevilget dette. Sj. T. 14, 399.

— Mageskifte mellem Thomes Fassi til Vennergaard og Kronen. J. R. 3, 185. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager fra nogle Lensmænd i Nørrejylland over, at de paa Renteriet ikke kunne faa Kvittans for den Fetalje af Madskatter og anden Indkomst, som de efter Ordre sende til Kiøpnehafn med Skib, efter de Kvittanser, som de have faaet af de Skippere, der indtage og fremføre Fetaljen — bestemmer, at Lensmændene skulle

tage nøjagtig Kvittans af Skipperne for den Fetalje, som Kongen lader hente med sine egne Skibe og Folk, og efter disse have endelig Kvittans af Rentemesteren; naar Lensmændene selv fragte Skuder til Fremsendelsen, skulle de tage Kvittans af Skipperen, der saa skal være forpligtet til at skaffe dem endelig Kvittans tilbage, til hvilken Ende de skulle beholde Fragten hos sig, indtil Skipperen kommer tilbage med den endelige Kvittans; saafremt der findes Mangler ved Skippernes Forsømmelighed og disse ikke kunne skaffe endelig Kvittans, skulle Lensmændene af Fragten tage Fyldest for det manglende og dermed gøre klart paa Rentekammeret. De til denne Dag befundne Mangler i den til Skibs fremsendte Fetalje eftergives. J. R. 3, 189.

2. Dec. (Skanderborg). Aabent Brev, hvorved det — i Anledning af Klager fra Borgerskabet i Aarhus over, at mange udenbys Mænd, Præster, Bønder og andre, der have købt eller arvet Gaarde, Huse, Jorder og Ejendomme i Byen, ingen Tynge gøre deraf, hvorved det bliver meget besværligt for de bosiddende Borgere at skatte og skylde og gøre anden kgl. og borgerlig Tynge — paabydes alle udenbys Mænd enten [selv at besidde deres Gaarde og Ejendomme i Byen og holde kgl. og borgerlig Tynge deraf eller[1]] sætte Folk til at bo i dem, der kunne gøre det. J. R. 3, 191 b[2].

— Til Chresten Skiel. I Anledning af Ordren til ham om at levere Iuer Skram nogle Breve angaaende Strandbygaard og tilliggende Ejendom har han til Iuer Skram erklæret, at disse Breve efter kgl. Ordre tidligere ere leverede til Loduig Munck, Embedsmand paa Ørum; Iuer Skram har nu berettet, at Trætten er mellem ham og Loduig Munck, og at denne ikke vil fremlægge Brevene, hvorfor han har begæret, at de i Henhold til Reversalen maa blive krævede tilbage fra Loduig Munck og fremlagte for Dommerne eller Sandemænd, for at Trætten kan blive endt og begge Parter faa, hvad der tilkommer dem, samt forpligtet sig til, hvis saadant kunde befrygtes at blive til Skade for Kronens Tjenere paa deres Ejendom, at give Chresten Skiel Forvaring for, at det ikke skal blive Tilfældet. I Betragtning heraf skal Chresten Skiel kræve Brevene

[1] En Bestemmelse som denne maa være oversprungen i Registranten. [2] Tr.: Secher, Forordninger II. 176 f.

tilbage fra Loduig Munck og fremlægge dem i Retten, hvor det er nødvendigt. J. T. 2, 192.

3. Dec. (**Skanderborg**). Befaling til Stiftslensmændene over hele Riget at skrive til alle Lensmænd i deres Stift om at sørge for, at der paa de af Bisperne efter Kongens Befaling anordnede Bededage, 27. og 28. Febr. og 1. Marts, ikke holdes Herredsting eller andet Stævne, men at Bønderne søge deres Sognekirke, da Kongen har bragt i Erfaring, at en Del, særlig af Bønderne, ikke lægger sig disse Bededage tilbørligt paa Sinde, men søger Ting og Stævne og driver anden verdslig Haandtering saavel paa disse som paa andre Dage. Sj. T. 14, 399 b[1].

— Til Absolon Gøye paa Dallum Kloster og Brede Randzov paa Otthensegaard. Da Kongen har bevilget, at Anders Skoufgaard, Hofsinde, maa faa 3 af Kronens Gaarde i Dauinde i Fyen til Mageskifte for noget af hans Arvegods i Sjælland nærmest Anduorskouf Kloster, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. F. T. 1, 220.

— Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Hvis det forholder sig rigtigt som af Jørgen Christenssen berettet, at han er bleven blind og derfor har maattet opgive sin Gaard i Feuling, skal han lade ham blive fri for 1 Pd. Rug, 1 Pd. Malt og 1 Fjerd. Havre, som han resterer med. Orig.

4. Dec. (—). Befaling til Chrestopher Valckendorp at udtage det paa indlagte Fortegnelse opførte paa Apotheket i Kiøpnehafn og ufortøvet sende det hid. Orig.[2]

— Mageskifte mellem Lauge Beck til Førsløf og Kronen. Sj. R. 12, 135. (Se Kronens Skøder.)

— Fru Begge Clausdatter, Peder Galdskøttis Enke, maa indtil videre give Penge i Stedet for Kornafgiften af Kronens Korntiende af Folding Sogn, som hun har fæstet, 1 gl. Dlr. for hver smal Td. Rug eller Byg, at betale til Stiftslensmanden i Riber Stift inden Fastelavn. Udt. i J. R. 3, 192.

6. Dec. (—). Hr. Rasmus, Sognepræst i Lene[3] Sogn, maa for Livstid være fri for al kgl. Tynge af sin jordegne Bondegaard i Lene. Udt. i J. R. 3, 192.

— Mageskifte mellem Riber Domkirke og Kronen.

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 177 f. [2] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 77. Skand. Litterat. Selsk. Skrifter 1811. S. 165. Herholdt, Archiv for Lægevidenskabens Hist. i Danmark I. 162. [3] Linaa, Gern II.

J. R. 3, 192 b. Orig. i Provinsark. i Viborg. (Se Kronens Skøder.)

7. Dec. (**Skanderborg**). Hans Roussing, Borger i Aarhus, maa sisefrit købe og indføre 2 Læster Rostockerøl, hvorefter han skal levere Tolderen Brevet. Udt. i J. R. 3, 193.

9. Dec. (—). Følgebrev for Riibe Domkirke til 2 Bønder i Alse By og Sogn. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Kirkeværgerne for St. Karens Kirke i Ribe maa i de næste 4 Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Bryndum Sogn i Skadtz Herred til Kirkens Bygning, dog mod at gøre Regnskab for Anvendelsen. Udt. i J. R. 3, 193 b.

— Hr. Thomes Lauritzen, Sognepræst i Them Sogn, maa i de næste 2 Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Vradtze Sogn, kvit og frit. Udt. i J. R. 3, 193 b.

— Til Claus Glambeck. Da Jørgen Jul har bevilget Kronen 1 Gaard i Lemestrup i Hadtz Herred til Mageskifte for 1 Gaard og 1 Bol i Greis i Nørrevongs Herred, skal han snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 193.

— Til samme. Da Kronens Bønder i Alling og Tørring i Giøring[1] Herred have berettet, at de have en meget daarlig Kornegn, saa de andensteds maa købe største Delen af det Korn, de behøve til deres Underholdning og Landgilde, har Kongen bevilget, at de efter eget Ønske maa svare Korn eller Penge i Landgilde, 1 Dlr. for hver Td. Rug eller Byg og $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre. J. T. 2, 193 b.

— Til samme. Hvis det er rigtigt, som af Rasmus Jenssen i Sueistrup berettet, at han ved at falde ned fra et Træ er bleven vanfør, saa han en Tid ikke har kunnet passe sin Næring, og at hans Kvæg er dødt, skal han fritage ham for dette Aars Landgilde. Orig.

— Til samme. Kongen har eftergivet Peder Eskelssen i Fensteen Halvdelen af dette Aars Landgilde, da hans Gaard nylig er brændt ved Vaadeild. Orig.

— Til samme. Kongen har eftergivet Anders Søfrenssen i Illerup Halvdelen af dette Aars Landgilde, da hans Gaard nylig er brændt ved Vaadeild. Orig.

— Til samme. Kongen har eftergivet Peder Nielssen

[1] ɔ: Gern.

og Jens Tamessen i Gram, hvis Gaarde nylig ere brændte ved Vaadeild tillige med 1 Pd. Korn, som var leveret dem til at bage Brød af til Kongens Hunde, deres Landgilde for i Aar og det brændte Pd. Korn. Orig.

9. Dec. (**Skanderborg**). Til samme. Kongen har fritaget Søfren Jenssen i Klinthrup for dette Aars Landgilde, da han for nogen Tid siden er kommen til en øde Gaard og har kostet alt hvad han ejede derpaa. Orig.

— Til samme. Kongen har eftergivet Jens Anderssen i Sim 1 Fjerd. Smør af dette Aars Landgilde. Orig.

— Til samme. Kongen har eftergivet Kirsten Ollufs i Ydinge Halvdelen af den Fjerd. Smør, som hun resterer med. Orig.

11. Dec. (—). Til Jørgen Rosenkrantz paa Kalløe og Jørgen Skram paa Droningborg. Da Kongen har bevilget, at Ifuer Jul maa faa Fræueldegaard[1], som Præsten i Lyngby Sogn nu bor paa, og 2 Gaarde i Sallerup i Sønder Herred til Mageskifte for hans Gods i Hadtz Herred, skulle de med det første besigte Kronens Gods, ligne det med Ifuer Juls Gods i Hadtz Herred, som de allerede have besigtet, og indsende Registre derpaa. Ligeledes skulle de, da Fru Mette Urne, Knud Hardenbergs Enke, har bevilget Kronen sit Gods i Hadtz Herred til Mageskifte for Gods i Melby[2] i Løsberg Herred, besigte dette Gods og indsende Besigtelsen. J. T. 2, 194.

— Befaling til Erick Løcke paa Aarhusgaard at levere Dorethe M. Esberns i Aarhus $^1/_2$ Læst Korn af Loftet. Orig.

12. Dec. (—). Aabent Brev til Adelen i Jylland, at Kongen har fritaget den for den til 20. Dag Jul i Viiborg berammede Mønstring, da han ikke saa hastigt venter sig noget Fjendskab eller Fare og mærker, at Mønstringen vil volde en Del af den ikke ringe Besvær og Bekostning; dog befaler Kongen dem strengelig at have deres Heste, Folk og Harnisker rede, saa de, hvis noget uformodet skulde hændes, hurtigt kunne opbringes. J. T. 2, 196 b.

— Befaling til Stiftslensmændene i Jylland straks at forkynde ovenstaaende Brev for Adelen i deres Stift og sende hver enkelt Kopi deraf (i Niels Joenssens Brev tillige: da Kongen paa Grund af Mønstringens Opgivelse ikke kommer til Viiborg, saaledes som

[1] Fævejlegaard, Sønder H., Randers Amt. [2] Mejlby Ø. Lisbjærg H.

det var hans Agt, behøver han ikke at bestille noget i Forraad). J. T. 2, 195 b.

15. Dec. (**Skanderborg**). Til Niels Jonssen. Da nogle Bøsseskytter, der ligge i Borgeleje i Viiborg, have rottet sig sammen og overfaldet nogle af Borgerne, skal han lade alle de skyldige stille for Retten, tage Dom over dem og lade denne udføre. J. T. 2, 196 b.

16. Dec. (—). Befaling til Lensmændene[1] i Skaane, Sjælland, Smaalandene, Fyen og Jylland om inden en Maaneds Tid at sende Rentemester Christoffer Valckendorff Registre over alt det Agerland og Engbund, som ligger til og høstes under Slottene, med Angivelse af hver Marks og Ejendels Navn, hvor meget der kan saas og hvor mange Læs Hø der kan høstes hvert Aar, hvad Fiskeri der hører dertil enten i Saltvand eller Ferskvand, hvilket Fiskeri der er det fornemste, hvilke Fisk der falder og hvilke ferske Vande der findes i Lenet og tilhøre Kongen alene. Sj. T. 14, 400.

17. Dec. (—). Aabent Brev, at Jens Jepssen, der har lovet at tjene Kongen som Svinesnider og lade sig bruge, hvor Kongen sender ham hen, skal have fri Bolig i Ringsted og 10 Dlr. og 1 sædvanlig engelst Klædning i aarlig Løn. Han skal have 1 Mark for hver Hest, han skærer, 12 Sk. for hver Hund og 2 Sk. for hvert Svin og skal, naar han efter Kongens Befaling rejser fra det ene Land til det andet, have fri Færge over Færgestederne. Han skal 4 Gange om Aaret tilbyde Kongen sin Tjeneste, før han drager andensteds hen, og skal have Eneret paa at bruge sit Haandværk her i Riget. Sj. R. 12, 140.

— Til Absalon Gøye og Breide Rantzou, Embedsmænd paa Dallom Kloster og Odensegaard, og M. Niels Jespersen, Superintendent i Fyens Stift. Hr. Niels Adamsen, Sognepræst til Riinge og Herringe Sogne i Fyen, har berettet, at han for nogen Tid siden har købt en Hest af en af sine Naboer, Mats Oelsen, og brugt den, indtil en af Frans Urnis Tjenere har kendt sig ved Hesten og forfulgt ham paa Tinge derfor, hvilket Hr. Niels mener er uden Grund, da han kan beraabe sig paa de Dannemænds Vidnesbyrd, der vare til Stede, da han købte Hesten, og gode Mænds Kundskab om den Mands Bekendelse, der solgte ham Hesten; siden har han givet Lau-

[1] De opregnes med deres Len.

ritz Brockenhus paa Nyborg, der har Præsterne i Befaling, nogle Penge for at forsvare ham og lade sine Fogder hjælpe ham, hvilket dog er angivet for M. Niels Jespersen, som om han havde tinget under Tov, hvorfor denne har afsat ham fra hans Embede, indtil han har fralagt sig denne Beskyldning. For at det kan blive tilbørlig oplyst, om Hr. Niels er skyldig eller ej, skulle de med det første mødes paa et belejligt Sted, stævne Parterne for sig og afsige endelig Dom, om Hr. Niels er skyldig i Tyveri eller ej, og om han har tinget under Tov eller givet Pengene af anden Grund, og give deres Dom beskreven. Kopi i Provinsark. i Odense[1].

17. Dec. (Skanderborg). Til Claus Glambeck paa Skanderborg og Vilhelm Dresselberg, Sekretær. Da Fru Anne Skram, Jens Juls Enke, har bevilget Kronen 1 Gaard i Lemstrup. 1 Gaard i Hyelsted[2] og 1 Gaard i Rannelef til Mageskifte for $^1/_2$ Gaard i Smedstrop, 2 Gaarde i Gadebiere og 1 Gaard i Thosteby[3] i Vradtz Herred, 2 Gaarde i Ballebo og 1 Gaard i Greslef[4] i Vor Herred — og da Peder Jul til Alsted har bevilget Kronen 1 Gaard i Rørte, 1 Gaard i Hølkend[5], 1 Gaard i Bolestrop[6] og 3 Gaarde og 1 Bol i Føleng[7] til Mageskifte for Kronens Gods i Hyssel[8] i Nørrevongs Herred, 1 Gaard og 1 Bol i Nørre Sne i Vradtz Herred, 1 Gaard i Nørre Kolemorthen og, hvis det ikke forslaar, Gods i Berløf[9], skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 197 b.

— Til Albrit Friis. Da Kronens Bønder paa Vesterlandtzfiord have klaget over, at de ere satte for en Skat af 325 Dlr., hvilket efter deres Mening er højere, end Kongens Breve formelde, skal han indtil videre tilbageholde Pengene. J. T. 2, 199.

— Til Claus Glambeck. Da Kronens Bønder i Schanderborg Len idelig overløbe Kongen med Klager over at være satte for højt i Landgilde, har Kongen for at blive fri herfor bevilget, at Claus Glambeck maa udtage 24 uvildige Dannemænd og i Forening med disse omsætte Landgilden, hvor den maatte være for høj, og siden lade Jordebogen forandre derefter. Et aabent Brev herom sendes ham til Forkyndelse og Efterkommelse med Ordre til siden at opbevare det vel. J. T. 2, 200 b.

---

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 4. R. II. 486 ff. [2] Hvilsted, Hads H. [3] Tøsby, Tørrild H. [4] Fejlskrift for: Orridslev. [5] Hylken, Hads H. [6] Bovlstrup, Hads H. [7] Føvling, Tyrsting H. [8] Hvejsel. [9] Bjerlev, Nørvangs H.

17. Dec. (**Skanderborg**). Lignende Brev til Mandrup Parsberg angaaende Bønderne i Silkeborg Len. Udt. i J. T. 2, 201.

— Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Jens Ollissen i Thosterup[1] Halvdelen af hans Landgilde for i Aar formedelst hans Fattigdom. Orig.

— Til samme. Kongen har eftergivet Jens Ipsen i Thostrup[1] 1 Fjerd. Smør, som han resterer med af forrige Aars Landgilde, og Halvdelen af Landgilden for i Aar. Orig.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Kongen ikke selv kan komme til Hertug Hans den ældres Begravelse, der skal finde Sted i Slesuig 14 Febr., vil han sende Peder Gyldenstiern, Marsk, og Hendrick Rantzov, Statholder, i sit Sted, hvorfor Christoffer Valckendorff med et paalideligt Bud skal sende dem de nødvendige Tærepenge til Hatterslef senest til 10. Febr.; da der 20. Febr. skal holdes et Møde i Hatterslef mellem Kongen og Hertug Adolf og Kongen dertil vil sende Kansler Niels Kaas, Jørgen Rosenkrandtz, Hendrick Rantzov, Statholder, Peder Rantzov, Hans Blomme og Lic. Caspar Paslick, skal han samtidig sende dem de nødvendige Tærepenge. Sj. T. 14, 402.

— Befaling til Peder Gyldenstiern om i Forening med Statholder Henrich Rantzou at repræsentere Kongen ved Hertug Hans's Begravelse i Slesuig 14. Febr.; af vedlagte Udskrift og af Henrich Rantzou vil han erfare, hvad Aftale Kongen og Hertug Adolf have truffet om Begravelsen. Han skal tage sine Heste og Folk med sig, forsyne sig selv og sine Folk med Sørgeklæder og sørge for at være i Haderslef 10. Febr. Christoffer Valckendorff har faaet Ordre til at sende de til Tæring paa Rejsen nødvendige Penge til Hatterslef. J. T. 2, 199 b.

18. Dec. (—). Befaling til Niels Kaas, Kansler, og Jørgen Rosenkrandtz at møde i Haderslef Mandag efter Søndag reminiscere [20. Febr.] for sammen med de andre Tilforordnede at deltage i Forhandlingerne med Hertug Adolfs Raader angaaende Arven efter Hertug Hans den ældre og Behandlingen af dennes Tjenere og andet. De skulle forhandle efter deres Instruks og velbegavede Forstand og hævde Kongens Reputation og Nødtørft. Sj. T. 14, 402 b.

— Følgebrev for Peither Redtz, Befalingsmand paa Andt-

[1] Taastrup, Framlev H.

uorschouf Kloster, til Kronens Bønder i Nesby, der hidtil have ligget til Rinsted Kloster. Udt. i Sj. R. 12, 140 b.

18. Dec. (Skanderborg). Fornyelse af Forbuddet [af 22. Sept. 1570] mod at indføre tysk Øl til Falster andre Steder end gennem Købstæderne og mod at udføre Brændeved fra Falster. F. R. 1, 557.

— Til Lauritz Brockenhus. Borgerne i Kirteminde have gentagne Gange klaget over, at de ligge i en langvarig Trætte med Moritz Podebusk paa Trankier angaaende deres Forløfte for hans Skriver, og at der gøres dem Uret, da Løftet har bestaaet en Tid i Skriverens Velmagt og baade han og de da have tilbudt at gøre Regnskabet klart, men Moritz Podebusk ikke har villet gøre endeligt op med dem, hvorfor de mene, at de nu efter Skriverens Død bør være fri for Forløftet. Da han har Kirteminde i Forsvar, skal han med andre gode Mænd se at faa Trætten bilagt og i modsat Fald svare for Borgerne, saavidt han kan gøre med Retten. F. T. 1, 220 b[1].

— Befaling til Henning Gøye at undersøge, hvad Adkomst Fru Sibilla Gyldenstiern, Eskild Gøyes Enke, har til Jus patronatus til Falckenslø Kirke, som hun tilholder sig, tage Dom i Sagen og, hvis hun har Uret, tiltale hende. F. T. 1, 318 b.

— Befaling til samme om med det første at æske Lauge Venstermands Adkomstbreve paa Jus patronatus til Stadager Kirke, som han har udlagt Kronen til Mageskifte, og sende Kongen Besked derom. F. T. 1, 319.

— Befaling til samme at undersøge, hvad Adkomst Peder Beckmand i Kil har paa Geffenes[2] Færgegaard; hvis denne ikke vil fremlægge sine Breve, skal han lægge Gaarden ind under Slottet, indtil Brevene fremlægges. F. T. 1, 319 b.

— Lauritz Nielssen i Skoufbye, der skal have Opsigt med Kronens Skove i Framløf Herred, maa indtil videre oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Skoufbye Sogn til at holde en Hest for. J. R. 3, 194.

— Følgebrev for Biørn Kaas til Kronens Bønder i Nim. Udt. i J. R. 3, 194.

— Predbiørn Gyldenstiern maa indtil videre give Penge

[1] Tr.: Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. VIII. 157 f. [2] Gaabense, Falster.

i Stedet for Afgiften af Kronens Korntiende af Skeum[1], Hørdum, Villersløf og Hassing Sogne, 1 gl. Dlr. for hver smal Td. Rug eller Byg og $^1/_2$ gl. Dlr. for hver Td. Havre, at betale til Stiftslensmanden i Vendelbo Stift inden Fastelavn. Udt. i J. R. 3, 194 b.

18. Dec. (**Skanderborg**). Mageskifte mellem Folmer Rossenkrantz til Stensballe og Kronen. J. R. 3, 194 b. (Se Kronens Skøder.)

21. Dec. (—). Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Jehanne Anderssis i Østbierg[2] 1 Td. Malt og $^1/_2$ Ørt. Havre, som hun resterer med af forrige Aars Landgilde til Bygholm og formedelst Fattigdom ikke kan udrede. Orig.

22. Dec. (—). Befaling til Hendrick Belov paa Koldinghus at levere Jørgen von Bremen i Starup det Krudt, han begærer. Orig.

24. Dec. (—). Aabent Brev, hvorved det — i Anledning af Klager over, at det paa Gyldeleye og de andre Fiskerlejer i Frederichsborg og Kroneborg Len gaar uskikkeligt til med Køb og Salg af de Fiskerne selv tilhørende Huse, idet der undertiden kommer Manddrabere og andre Landløbere, der formedelst deres Misgerninger rømme fra et Sted til et andet, did og købe sig en Part i et Hus, saa der somme Steder er en 2—3 Ildsteder i ét Hus og uden Skovfogdens Tilladelse hugges i Skoven, skønt der ikke svares mere end 1 Td. Fisk i aarlig Landgilde, ligesom ogsaa disse Folk, naar de have været en 2—3 Fjerdingaar paa Fiskerlejerne, sælge Husene den ene Gang efter den anden til andre af deres Selskab, saa man aldrig kan vide, hvem der skal svare Landgilden — forbydes alle Manddrabere, Landløbere og løse Folk at købe Huse paa Fiskerlejerne og bruge Fiskeri dér, før de have fremvist deres Pasbord for Lensmanden og faaet hans Tilladelse dertil, og ligesaa alle Fiskere at sælge deres Huse uden Lensmandens Tilladelse; ligesaa forbydes det strengelig at bruge Købmandskab og Forprang paa disse Fiskerlejer til Skade for Borgerne i Købstæderne. Enhver, der forser sig herimod eller fører ukristeligt Levnet, skal Lensmanden uden al Naade lade straffe. Det befales alle paa Fiskerlejerne boende at adlyde hvad Lensmanden lader forkynde paa Herredstinget. Sj. R. 12, 140 b[3].

— Aabent Brev, at Holboe Herredsting, der hidtil har

[1] Skyum, Hassing II. [2] Østbirk, Vor H. [3] Tr.: Secher, Forordninger II. 179 f.

været holdt om Mandagen, hvilket falder Lensmanden besværligt, herefter skal holdes om Fredagen. Sj. R. 12, 141 b.

24. Dec. (Skanderborg). Forbud til Bønderne i Kiopnehafns, Friderichsborgs, Kroneborgs, Draxholms og Roskildegaards Len mod under Fortabelse af deres Boslod at udgrave eller paa anden Maade ødelægge Ræveunger, da Kongen herefter ogsaa vil have Jagten paa Ræve fredet. Sj. T. 14, 403 b.

— Befaling til Lensmændene i ovennævnte Len at forkynde ovenstaaende Brev, paase dets Overholdelse og selv afholde sig fra Rævejagten saavel som fra anden Jagt paa Kronens Gods. Sj. T. 14, 403 b.

— Aabent Brev til Bønderne i de to Sogne paa Halsnes, i Kregomme, Vinderød og Ølsted Sogne, at Birketinget paa Halsnes, der ligger langt fra Frederichsborg og hidtil har været holdt om Tirsdagen, hvilket er ubelejligt for Lensmanden, herefter skal holdes i Kregomme og om Onsdagen. Sj. T. 14, 404.

— Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Maren Rasmus's i Sueistrup Halvdelen af den Landgilde, hun resterer med, formedelst hendes Fattigdom. Orig.

— Til Hans Francke, Byfoged i Horsens. Kongen har bevilget, at Maren Hans Glarmesters i Horsens og hendes Børn maa beholde Halvdelen af det Gods, som Hans Francke har beskrevet som forbrudt til Kronen efter hendes i Udlandet henrettede Mand. Orig.

— Forbud til Mandrup Parsberg, Jørgen Rossenkrantz, Erich Lycke, Biørn Anderssen og Niels Jonssen mod indtil videre at afhænde Rug af Slottenes Indkomst. J. T. 2, 201 b.

— Til Christoffer Valckendorff. I Anledning af hans Forslag om at lade Bønderne i Krempen selv sende Skibe efter Rugen for at spare Kongen for at gøre synderlig Bekostning derpaa befales det ham at rette sig efter den tidligere Ordre, da Undersaatterne i Krempen ikke bruge synderlig Sejlads og ikke have Skibe at sende; hvis han vil sende Rugen fra Olborg, Aarhus eller Hofbro og Kongen skal give Lensmænd Ordre til at sende Rug til disse Kobstæder, henstiller Kongen til ham at give Underretning derom; Kongen har skrevet til nogle af Lensmændene om ikke at sælge Korn, før de faa nærmere Ordre fra Kongen eller Christoffer Valckendorff. Paa hans Spørgsmaal om, hvad han skal gøre med den Rydtze, der er kommen til Kiøpnehafn under Foregivende af at være rømt

fra Rydtzen og har tilbudt sin Tjeneste som Hestelæge, men som han har anholdt og sat paa Slottet, da han ikke troede paa hans Udsagn, befales det ham først at udspørge ham nøje og siden lade ham forsværge Riget og rejse. Da han i Anledning af, at de afskedigede Bøsseskytter have været udenfor Byen og skudt til Skive, hvorved det har vist sig, at en stor Del af dem har været uduelig, har begæret at faa at vide, om han skal afkorte noget i de udueliges Tilgodehavende, befales det ham intet at afkorte, for at ikke andre af den Grund skulle blive uvillige. Kongen har modtaget Registret over alle Pensionerne, vil gennemse det og siden sende ham Besked derpaa. Sj. T. 14, 404 b.

25. Dec. (**Skanderborg**, 1581). Til Christoffer Valckendorff. I Anledning af hans Forslag om, at Undersaatterne i Krempen selv skulle sende Skibe efter Rugen, befales det ham paany at rette sig efter den første Skrivelse. Da Vilhelm, Landgreve af Hessen, har berettet, at der er stor Mangel paa Rug i hans Land, og at han ikke kan faa noget andensteds, har Kongen bevilget, at han maa faa en 500 Læster Rug til Købs her i Riget til N Daler pr. Tønde, og vil sende den til Bremen eller andensteds med sine egne Skibe; Kongen mener, at Rugen vil kunne leveres fra nogle faa Len i Nørrejylland uden at blotte disse, og at han vil kunne have stor Fordel deraf, da der kun er faa Dages Sejlads fra Ribe til Bremen og han for disse 500 Læster Rug, Tønden beregnet til N Daler, vil kunne faa N Daler. Da Kongen mener, at Rugen bedst kan udføres fra Riberhus, har han befalet Albrit Friis, Embedsmand smstds., at indberette, hvor megen Rug han kan skaffe af Slottets og Stiftets Indkomst, og givet ham og nogle andre Lensmænd Ordre til indtil videre ikke at afhænde Rug. Han skal med det første tilskrive Kongen sin Betænkning om, hvorfra Rugen bedst kan skaffes, og bestille en 2—3 Skibe, der straks paa Foraaret kunne indtage Rugen og føre den til Bremen. Angaaende den anholdte Ridtze, de afskedigede Bøsseskytter og Registret over Pensioner (ligesom i Skrivelse af 24. Dec. til samme). Sj. T. 14, 421.

— Til Johan Taube. Kongen er tilfreds med, at han efter den tidligere Ordre nu har afskediget Høvedsmanden, Profossen og de andre Befalingsmænd, Dobbeltsoldnerne og de gemene Knægte og igen antaget 25 af de bedste Skytter, og tillader ham af de af ham anførte Grunde at beholde Høvedsmanden Jørgen Sueinitz hos sig, indtil Kongen selv kommer derover til Foraaret; de 2 Tromme-

slagere maa han ogsaa beholde indtil videre. Da han har meldt, at han har forhandlet med de Skytter, der skulle blive, om, at de skulle have 8 Gl. i Maanedspenge, men Kongen ikke ved, om de hidtil have haft mere eller mindre om Maaneden, skal han sende Kongen Besked derom. Da Hendrich Mogenssen kun har sendt Register over, hvad der hidtil aarlig er medgaaet til Krigsfolkets Besolding paa Kroneborg, skal han give ham Ordre til ogsaa at sende Register over, hvad der hver Maaned og aarlig vil medgaa til de Folks Besolding, der skulle blive, og hvor meget Udgiften maanedlig og aarlig vil blive mindre end sidste Aar. Kongen havde hellere set, at han havde ladet det Stod, Kongen har faaet fra Kurback, blive ude end opstaldet det, men da det er sket, vil Kongen lade det blive derved, dog skal han meddele Kongen, af hvad Grund han har opstaldet det. Da han har meddelt, at en af det ungerske vilde [Stod] lammer, skal han lade Kongen vide, hvad den fejler. De 2 Tyre og det unge Kvæg, der endnu staa paa Hørsholm, maa han sælge. Da Dronningen har berettet, at han har ladet sig mærke med, at han vilde opsætte Indbygningen i Badstuen og Indretningen af Kamrene, indtil Kongen selv kom derover, skønt Bygmesteren Floris har faaet Underretning om, hvorledes det skal ordnes med Kamrene, og de skulle være færdige før Kongens Ankomst, befales det ham at rette sig efter den Bygmesteren givne Anvisning og sørge for, at Badstuen og Kamrene blive færdige inden Kongens Ankomst; den indvendige Udstyrelse af Kamrene skal være sirlig, men der maa hverken gøres for meget eller for lidt ud deraf. Sj. T. 14, 420.

26. Dec. (**Skanderborg,** 1581). Befaling til Kansleren om paa Snapstinget at forhandle med Matz Nielssen om at afstaa Kronen sin Rettighed i en jordegen Bondegaard i Skubling[1] og sit øvrige Gods i Halst Herred og sende Kongen Besked derom. Sj. T. 14, 419 b.

— Til Christoffer Valckendorff og Eyller Krausse. Da Kongen for nogen Tid siden har bevilget Hans Skoufgaardt Sandrum Gaard og Mølle og Nuneboe[2] i Fraude Sogn i Aarsum Herred med Tilliggende, saaledes som Kansler Niels Kas's og Marsk Peder Gyldenstierns til Christoffer Valckendorff leverede Besigtelse nærmere viser, til Mageskifte, og Hans Skoufgaardt har forpligtet sig til at ud-

[1] Skablund, Hads H. [2] Nonnebo, Bjærge H., Fyen.

lægge Fyldest derfor af sit Gods omkring Antuorskouf Kloster, skulle de med det første besigte det Gods, som Fru Ane Pasberg anviser dem, ligne det med Godset i Fyen og indsende Registre derpaa. Sj. T. 14, 422 b.

26. Dec. (**Skanderborg**, 1581). Til Christoffer Valckendorff. Ovenstaaende Befaling til ham og Eyller Krausse sendes ham med Ordre til at tage Vederlag af Hans Skoufgardtz Gods nærmest Anderskouf, naar det da ligger Kronen belejligt, og sørge for, at Kronen faar Fyldest. Naar alt er ordnet, skulle de indsende skriftlig Besked. Sj. T. 14, 422.

— Befaling til Manderup Parsberg straks at afskedige de 3 Dyrevogtere, der for nogen Tid siden sattes til at have Opsyn med Kongens Vildtbane i Silckeborg Len, og i Stedet sætte 3 af Kronens Bønder i Lenet til at have Tilsyn med Skovene; disse 3 Bønder skulle være fri for Landgilde, Ægt og Arbejde, saalænge de varetage Bestillingen. J. T. 2, 203.

— Lignende Befaling til Niels Jonssen om at afskedige Dyrevogterne i Haldtz Len og i Stedet sætte 2 af Bønderne til at have Tilsyn med Skovene. Udt. i J. T. 2, 203 b.

27. Dec. (—). Rasmus Jul i Giessing, Herredsfoged i Hadtz Herred, der maa forsømme sin egen Næring for at sidde Ting paa Hadtz Herredsting og Skanderup Birketing, maa indtil videre være fri for Landgilde, Ægt og Arbejde af sin Gaard. J. R. 3, 199.

28. Dec. (—). Forordning om Husholdningen og Udspisningen paa Kiopnehafns Slot: Chresten Vind skal for sin egen Person have 100 Dlr. og til Løn til 4 Karle, 3 Drenge, 1 Stalddreng og 1 Vogndreng 40 Dlr., 26 Al. Engelst, 24 Al. Fordug, 1 Stykke Sardug og 22 Al. Lærred; endvidere maa paa Slottet holdes og lønnes[1]: 1 Kældersvend, 1 Fyrbøder, Slotsfogden med 1 Dreng, Slotsskriveren med 1 Dreng, Slotsprædikanten, Sognepræsten ved St. Nicolaj Kirke, der for sin Umage med Kongens Folk skal have 15 Dlr. aarlig, 2 Underskrivere, 1 Ridefoged, 16 Skytter, 12 Liggere, 1 Huskok med 1 Svend, 1 Borgekok med 1 Svend, 1 Redesvend, 1 Kældersvend i Ølkælderen, 1 Brygger med 2 Bryggersvende, 1 Bager med 2 Bagersvende, 2 Dragere, 2 Vægtere, 1 Portner i den øverste Slotsport, 1 Kornmaaler, 4 Arbejdsvogns-

[1] Lønnen anføres for hver enkelt.

svende, 3 Postvognssvende. 1 Stalddreng til at passe de 3 Postheste og knippe Hø, 1 Karl til at passe Fangerne i Taarnet, 1 Vejrmøller, 1 Trompeter i Taarnet med Hustru og Pige, 1 Slagter, 4 Bødkere, der skulle have Dagløn. 1 Fadeburskvinde med 3 Fadeburspiger, Kort Kok, en gammel Vognsvend. 1 Fyrbøder paa Skriverstuen, Kapellanens Dreng, der er Kapeldegn, 1 Røger, der ogsaa skal se til Svinene paa Stien, 1 Dugsvend, 1 Smed i Slotssmedjen og 2 Smedesvende, 1 Bødker, 1 Bomslutter, 1 Portner i den nederste Slotsport, 1 Hjulmand, 1 Fisker og i Ladegaarden: 1 Ladegaardsfoged, 1 Skriverdreng, Mælkedejen og 2 Piger, 2 Færøgtere om Sommeren og om Vinteren 4 Tærskemænd og 4 Færøgtere foruden de andre 2, — til hvilke Folks Løn der ialt vil medgaa 1005 Dlr. 1 Ort, 454 Al. Engelst, 288 Al. Fordug, $5^1/_2$ Stykke $8^1/_2$ Al. Sardug, 136 Al. Hørlærred, 20 Al. Blaargarnslærred, 40 Oksehuder, $30^1/_2$ Dlr. til Sko, 37 Al. Dossinsklæde, 33 Al. islandsk Vadmel og 20 Al. dansk Vadmel. — Foruden disse skulle daglig 5 Renteskrivere med 3 Drenge, 1 Skriver i Arkeliet, Tolderen for Slottet og 1 Dreng, Fyrbøderen paa Rentekammeret og 4 Almissedegne bespises paa Slottet, saa at der ialt daglig skal bespises 122 Personer, hvortil der aarlig vil medgaa: 887 Sider Flæsk, 162 Kroppe Nødkød, 3 Læster 4 Tdr. $1^1/_2$ Fjerd. Smør, $6^1/_2$ Læst 5 Tdr. Sild, $6^1/_2$ Læst $4^1/_2$ Td. Torsk, 3 Læster Gryn, $3^1/_2$ Læst 4 Tdr. Ærter, 17 Læster $1^1/_2$ Pd. Rug, 24 Læster 2 Pd. Malt, 200 Gæs, gamle Fisk og Urter for 100 Dlr. og ferske Fisk fra Søerne i Lenet til Nødtørft, — ialt beregnet til $4002^1/_2$ Dlr. 1 Ort. — Følgende Personer skulle have Maanedsfetalje[1] af Slottet: Ladegaardsfolkene i Nibye Ladegaard, Jørgen Sejllægger, 2 Slotshjulmænd, Portneren i den nederste Port, Slotsfiskeren, 1 Lademager i Arkeliet, 1 Klejnsmed og Kongens afskedigede Vognsvend Hans Tilsen — ialt beregnet til 601 Dlr. 1 Ort. — Følgende Personer skulle have Aarsfetalje[1] af Slottet: Slotsprædikanten, den tyske Prædikant, Sognepræsterne til St. Nicolaj og Helliggejst, Jesper Vintapper, Slotsskriveren, M. Bernt Ankersmed, Hans Brebusk, Orgemager, Rigets Profos, M. Claus Skrædder, Kort Kok, Hans Lukov, Tømmermand paa Frederiksborg, Matthias paa Vandkunsten, Frantz von Zeel, Fyrverfer, Arnoldus Sangmester, Nickel Druckenbrot, Jacob Høyer, M. Oluf, Kapellan ved Vor Frue, Svovlskriveren, Kongens

[1] Fetaljen anføres for hver enkelt.

Købmand paa Vespenøe, Plattenslageren paa Amagertorv, Bernt Tømmermand, Plattenslager, Povl Teltmager, M. Bernt paa Polérmøllen, Robert Possementmager, Gamle Jens Harniskvisker, Kongens Sildesalter i Nibe, Byskriveren for at skrive Kongens Sager, den, der passer Slottets Kaalhave, Niels Remmesnider, Slottets Redesvend, Knud Alfsen, Kongens Købmand for Svovlhandelen for Norden paa Island, Peither Perlestikker, Osuold Dreyer, Christoffer Buntmager, Lauritz Sejermester, der passer det store Sejerværk, M. Jacob Gigler, Christoffer Bogbinder, Catharine von Islefuen, 2 Slotsvægtere, 2 Slotsdragere og 12 Davidsdegne — ialt beregnet til 1788 Dlr. aarlig. — Følgende maa faa Havre af Slottet til deres Heste: Christoffer Valckendorff til 4 Heste, Chresten Vind 6, Lauritz Kruse 2, Anders Dreselberg 2, Slotsskriveren 2, Slotsfogden 2, Ridefogden 1, Jesper Vintapper 1, Knud Alfsen 1, 4 Postrideheste og 8 Slotsvognheste — ialt beregnet til 758 Dlr. aarlig. De Personer, der formedelst deres Skalkhed indsættes i Taarnet eller smeddes i Kæderne, skulle have Bespisning, men den maa ikke løbe højere op end til 21 Sk., som Mønten før gik, om Ugen; de Personer, der sidde i Taarnet paa deres Hals og have forbrudt deres Liv, skulle bespises til Nødtørft, som billigt og ret er, hvormed Lensmanden og Slotsskriveren altid skulle have god Opsigt. Andre Udgifter, der maatte blive nødvendige og ikke ere nævnte her, skulle gøres med Forsynlighed og Sparsommelighed og indføres i Slottets Regnskab med klar Besked. Sj. T. 14, 407 b[1].

28. Dec. (**Skanderborg.** 1581). Befaling til Christen Vind at rette sig efter hoslagte Forordning om Husholdningen og Udspisningen paa Kiøpnehafns Slot. Sj. T. 14, 419 b.

— Knud Olufssen, Borger i Aarhus, maa være fri for Sise af 5 Læster Rostocksøl; dog skal Sisemesteren notere, hvor meget han hver Gang faar sisefrit. Udt. i J. R. 3, 199 b.

— Til Claus Glambeck. Da Selvejerbønderne i Saubro Herred, der blandt anden Skyld svare Fedekøer, Bolgalte, Honning og Smør, have begæret at maatte give Penge i Stedet, fordi de ere flere sammen om at yde Køer og tildels maa købe disse Ting andensteds, og have tilbudt at betale samme Pris som Købmændene og desuden give Kongen 9 Øksne for Tilladelsen, har Kongen bevilget dette. J. T. 2, 203 b.

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 643 ff.

28. Dec. (**Skanderborg**. 1581). Til samme. Da Pouel Lassen i Tørring har berettet, at han er bleven meget forslaaet af Vrag, da Kongens Skibe strandede under Guldland, og siden har faaet sin ene Haand slaaet sønder i Kongens Arbejde, har Kongen, hvis hans Beretning er rigtig, for i Aar eftergivet ham et Brændsvin og Halvdelen af hans Landgilde. Orig.

29. Dec. (—). Til Hendrich Mogenssen. Den til Vardberg Len komne halve Læst Hvedemel, som han efter Kongens Befaling har forskrevet fra en Borgemester i Edenborg i Skotland, skal han med det første sende over til Kongen og til Foraaret, naar Skibene igen sejle, bestille endnu $^1/_2$ Læst i Edenborg samt indskrive Udgiften i Regnskabet. Han skal med det første sende Kongen noget godt indsyltet Ingefær. Sj. T. 14, 407.

— Til Axel Gyldenstiern, Landsdommer i Skaane, og Jørgen Bilde. Da Kongen har bevilget, at Biørn Knudssen, Landsdommer i Sønder Halland, maa faa Kronens Rettighed i den jordegne Bondegaard Etthrup i Halland til Mageskifte for enten 1 Gaard i Gierestorp i Hestved Sogn eller Gaarden Boarp i samme Sogn i Giødinge Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. Sk. T. 1, 234.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — der for nogen Tid siden havde befalet Kloster-, Stifts-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke-, Præste- og andre gejstlige Tjenere i nogle Herreder i Helsingborg og Landtzkronne Len efter nærmere Tilsigelse at arbejde nogle Dage i Stengravene med at bryde og bare Sten til Byggeriet paa Kronneborg, men nu erfarer, at mange af de gejstlige Tjenere alligevel ikke ere mødte — befaler alle Herredsprovsterne i disse Herreder at give Præsterne Ordre til at optage Registre over alle deres Sognemænd med Angivelse af deres Navne, Bopæl og hvem de tilhøre og siden indsende disse Registre til Landtzkronne Skriverstue. Sk. T. 1, 234 b.

— Aabent Brev, hvorved det — da en Hob fredløse Folk har rottet sig sammen paa Grænsen i Giødinge Herred, undertiden falder ind i Herredet, strejfer omkring paa Kronens og Adelens Gods, tvinger Indbyggerne til at give dem, hvad de begære, og bedriver det ene Mord efter det andet med anden Modvillighed, hvilket Selskab kan befrygtes med Tiden at blive forstærket med andre ligesindende — befales Kongens Fogder og Befalingsmænd at gøre sig deres yderste Flid for i Forening med Kronens Tjenere at paa-

gribe disse Folk; det paabydes Bønderne at være dem behjælpelige hermed og forbydes dem at huse eller hæle saadanne fredløse Folk. Sk. T. 1, 235 b[1].

29. Dec. (**Skanderborg**, 1581). Til Arrild Uggerup. Da han nogle Gange har berettet, at Kronens Bønder under Slottet [Helsingborg] besvære sig meget over Arbejdet til Teglgaarden og have tilbudt at give nogle Hundrede Daler for at faa den nedlagt, og da Kongen nu ogsaa mener paa det nærmeste at have Sten nok til Byggeriet paa Kronneborg, skal han indtil videre lade Kronens Bønder være fri for at gøre Ægt og Arbejde til Teglgaarden; de tilbudte Penge vil Kongen ikke have. Sk. T. 1, 236.

— Fæstebrev for Niels Jenssen i Jafngye paa Kronens Korntiende af Vengi Sogn mod aarlig inden Fastelavn at svare 4 Ørt. Rug, 4 Ørt. Byg og 2 Ørt. Havre til Lensmanden paa Skanderborg. Udt. i J. R. 3, 199 b.

Til Claus Glambeck. Hoslagt sendes en Supplikats fra nogle af Kronens Bønder i Brørup om, at flere ere meget brøstholdne paa Ejendom, men alligevel besværes alle lige med Ægt og Arbejde, og at flere have ringe Ejendom, men svare alligevel større Landgilde end andre, der have større Ejendom, hvorfor de have begæret, at alt maa blive lignet retfærdigt mellem dem. Han skal undersøge Sagen og, hvis der er Misforhold til Stede, sørge for, at alt bliver ordnet ligeligt uden Vidtløftighed og Trætte. J. T. 2, 204.

30. Dec. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen — der for nogen Tid siden har fritaget en Del Sandemænd i Aarhusgaards Len og andensteds for Ægt og Arbejde, men siden har erfaret, at de andre Bønder i Aarhusgaards Len nu besværes med mere Ægt og Arbejde formedelst denne Fritagelse, uagtet en Del af dem besværes mere med Nævningetov end Sandemændene med Sandemændstov, da disse sidste sjælden forefalde — paabyder, at Sandemændene i Aarhusgaards Len kun skulle fritages for Ægt og Arbejde, naar de opkræves til Sandemændstov, men ellers skulle gøre Ægt og Arbejde lige med de andre Bønder. J. R. 3, 200.

— Jørgen Bruncksen i Bellu, der er beskikket til Herredsfoged i Bierre Herred, maa være fri for Landgilde,

[1] Tr.: Secher, Forordninger II, 181 f.

Ægt og Arbejde, saalænge han er Herredsfoged. Udt. i J. R. 3, 200 b.

30. Dec. (**Skanderborg,** 1581). Hr. Jacob Jenssen, Sognepræst til Grundfør og Spøring Sogne, maa indtil videre beholde et op til Præstegaardens Ejendom liggende Bol i Grundfør, som han nu selv har i Værge, uden Skyld, Ægt og Arbejde, mod at lade Kronen bruge hans Annekspræstegaard i Spøring; han maa ikke lægge noget af Bolets Ejendom ind under Præstegaarden. J. R. 3, 200 b.

— Til Claus Glambeck. Kirkeværgerne for Grestrup[1] Kirke maa i Aar oppebære Kronens Korntiende af Grestrup Sogn mod til næste Aar at lade Kronen faa Kirkens Tiende af Sognet; han skal lade dem faa de til Kirkens Bygning nødvendige Sten fra Em Kloster. Udt. i J. T. 2, 204 b.

— Til Jørgen Rossenkrantz. Da han har berettet, at Præsten i Liungby Sogn, hvis Præstegaard Feeueldegaard[2] Iuer Jul har begæret til Mageskifte, godt kunde forsørges paa anden Maade, men selve Sognepræsten Hr. Niels Rasmussen har begæret at maatte beholde Gaarden, da den er udlagt hans Formand Hr. Jens Simenssen til Præstegaard og der ikke findes nogen passende Gaard i Egnen, der kan udlægges ham i Stedet, skal han undersøge, hvor i Sognet der kan udlægges Hr. Niels en anden Præstegaard, eller hvorledes han paa anden Maade kan forsørges, og sende Kongen skriftlig Besked, for at denne ikke skal komme i yderligere Vidtløftighed ved at bortskifte Feeueldegaard. J. T. 2, 204 b[3].

— Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Jens Nielsen i Ring hans Landgilde for i Aar. Orig.

31. Dec. (—). Til Christoffer Valckendorff. Skønt Kongen ikke har noget Fjendskab med nogen, skal Christoffer Valckendorff dog, da Rigets Magt og Anseelse mest beror paa Søen, lade en 10—12 Orlogsskibe udruste, dog ikke af de store Hovedskibe, men af Mellemskibene som Jomfruen, Josua og Skibene derunder samt Gallejerne, saa de, om noget skulde komme paa, straks kunne udtakles og forsynes med Munition og Folk. Sj. T. 14, 407.

— Søfren Jenssen i Eyer, Herredsfoged i Vor Herred,

---

[1] Grædstrup, Tyrsting H. [2] Fævejlegaard, Sønder H., Randers Amt. [3] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. III. 107 f.

maa være fri for Landgilde, Ægt og Arbejde, saalænge han er Herredsfoged. Udt. i J. R. 3, 201 b.

31. Dec. (**Skanderborg**. 1581). Til Albrit Friis. Da Søfren Olssen i Lendet[1], der har fæstet Kirkens Korntiende af Vesterkircke Sogn, har begæret Afgiften nedsat, fordi en af de bedste Gaarde siden er udlagt til Præsten og Tienden derved forringet, skal Albrit Friis, hvis det er rigtigt, nedsætte Afgiften med et passende Beløb. J. T. 2, 205 b.

— Til Erich Lycke. Hvad han fra sin Overtagelse af Aarhusgaard til nu har anvendt paa Hafferballegaards Bygning skal blive godtgjort ham i hans Regnskab, dog skal Rentemesteren paase, at intet er bekostet til Unytte, men herefter maa han intet bygge uden særlig kgl. Ordre. J. T. 2, 205 b.

— Til Claus Glambeck. Da Kongen i en Fart vil have Arbejdet paa Huset paa Skanderborg Slot færdigt, skal han give Pligtsfolkene sædvanlig Dagløn og 3 Maaltider Mad om Dagen. J. T. 2, 206.

1581.

1. Jan. (**Skanderborg**). Rasmus Sporemager, der er antaget i Kongens Tjeneste og før noget andet skal udføre det Arbejde, denne paalægger ham, skal i aarlig Løn have 30 gl. Dlr. og sædvanlig Hofklædning samt en rimelig Betaling for det Arbejde, han udfører. Sj. R. 12, 144.

— Kirkeværgerne i Rønninge Sogn maa i Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Rønninge Sogn til Istandsættelse af Kirken, der er bygfalden baade paa Tag og Mur, men ikke selv kan bekoste Istandsættelsen. F. R. 1, 280.

— Mageskifte mellem Jørgen Jul til Logge og Kronen. J. R. 3, 201 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Albret Friis og Henrich Belov, Embedsmænd paa Riberhus og Koldinghus. Da Fru Viuicke Liunge, Jens Juls Enke,

---

[1] Lindet, Nørvang H.

har bevilget Kronen 1 Gaard i Gamelstrup, 3 Gaarde i Brestrup og 1 Gaard i Buegrede[1] i Thøsting Herred til Mageskifte for Mariagger Klosters Gods i Hofborig, 1 Gaard i Askier, 1 Gaard i Vorbasse, Gaardene Thrølund og Gielbierig og 1 Gaard i Silckebore, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 206.

1. Jan. (**Skanderborg**). Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Anne Villoms i Dørup Halvdelen af hendes Landgilde for denne Gang formedelst hendes Fattigdom. Orig.

7. Jan. (—). Til Rentemesteren. Da en af Kongens Enspændere, der har været ude i Kongens Ærinde og paa Hjemrejsen for faa Dage siden er kommen gennem Lubeck, har berettet, at 4 lubsche Skibe nylig ere komne did fra Naruen, og at han af paalidelige Borgere i Byen har erfaret, at der endnu er en 10 lubsche Skibe i Naruen, som hver Dag ventes tilbage, skal han lade nogle af Kongens Skibe sende ud for at passe paa, at saadan Tort ikke vederfares Kongen. Sj. T. 14, 423.

— Følgebrev for Biørn Kaas til Kronens Bønder i Nim Birk, at de skulle svare ham indtil 1. Maj. Udt. i J. R. 3, 203 b.

— Mageskifte mellem Erich Vesteni og Kronen. J. R. 3, 204 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Henrich Belov. Da Kongen, der stod i Underhandling med Fru Margrette Sandbierg, Niels Kielssens Enke, om hendes Gods i Endle Herred, nu efter hendes Død har talt med nogle af hendes Arvinger om at afstaa dette Gods til Kronen, skal Henrich Belov straks lægge det ind under Koldinghus og indskrive det i Jordebogen blandt det tilskiftede Gods. J. T. 2, 207.

8.[2] **Jan.** (—). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har gennemset det af ham hidsendte Register over Kongens Pensionærer og deraf set, at flere, hvis Tjeneste ikke mere behøves, ere indtegnede i Forordningen om Husholdningen paa Kiøpnehafns Slot blandt dem, der skulle have deres aarlige Fetalje af Slottet, ligesaa at der er flere Pensionærer, om hvis Tjeneste og Lejlighed Kongen intet husker. Da Kongen af Christoffer Valckendorffs Skrivelse ser, at denne vil komme herover henimod Midfaste med Overslaget over Kronens Len, vil han lade alt staa hen, indtil Christoffer Valckendorff kommer[3] og de kunne tale om alt, hvorfor denne til den Tid

[1] Burgaarde. [2] Sj. T. har: 7. [3] I Sj. T. er denne Passus rettet til: indtil Kongen selv kommer derover, hvilket dog næppe er rigtigt.

skal »holde hos Eder« alle Bestallinger og Pensioner, som han paa Kongens Vegne skal udgive i Penge eller Fetalje. K. Sj. T. 14, 423.

S. Jan. (**Skanderborg**). Til Lave Beck. Da Kongen paa Begæring af Fru Mette Oxe, Hans Bernekous Enke, og Jomfruerne paa Egede har bevilget, at Sagen om Jus patronatus til Egede Kirke, hvorfor han paa Kongens Vegne tiltaler dem, maa blive forhørt af gode Mænd, hvortil Kongen for sit Vedkommende har udvalgt Rentemester Christoffer Valckendorff, Herluf Skaufue, Eyller Krausse og Michel Seested, og har udstedt Befaling til disse og de af Modparten udvalgte gode Mænd om at dømme i Sagen, skal han i Henhold til denne Befaling, der sendes ham, indstævne Sagen for disse gode Mænd, tage Dom deri og imidlertid opsætte den af ham begyndte Forfølgning og Æskning. Sj. T. 14, 423 b.

— Ordning og Skik mellem Tyge Brade til Knudstrup og Bønderne paa Huen, forfattet paa Grundlag af den af Arild Ugerup og Axel Gyldenstiern i Henhold til kgl. Befaling [af 20. Aug. 1580] indsendte Betænkning: Af hver Halvgaard skal der gøres Tyge Brade 2 Dagsværk om Ugen, Dagen regnet fra Sol gaar op til Sol gaar ned, og hvis nogen, der er tilsagt i Tide, ikke kommer før Kl. 10, 11 eller 12, skal det kun regnes for $^1/_2$ Dag og Bonden være forpligtet til at gøre det andet halve Dagsværk Dagen efter og desuden bøde 3 Mk. til sin Husbonde for Ulydighed, medmindre det da kan bevises, at han har været borte fra Landet eller forhindret ved andet lovligt Forfald; Gaardmændene paa Huen skulle gøre gaaende Dagsværk ligesom i Sjælland og Skaane. De Bønder, der ikke tæppe og istandsætte de dem tilskiftede Tæpper og Diger inden St. Volborgs Dag [1. Maj], skulle bøde 3 Mk. til deres Husbonde og 1 god Tønde Øl til Bymændene og desuden erstatte den Skade, der maatte foraarsages ved deres ulovlige Tæpper; vil nogen ikke godvillig give Øllet, maa Bymændene pante ham derfor. Bønderne paa Huen maa herefter ikke befatte sig med Hassel, Abildtræer, Vidjeris, Torne, Pile, andre Træer og Krat uden Anvisning af Tyge Brade eller hans Foged og skulle, hvis de eller deres Tyende hugge eller plukke deri, straffes efter de for Skovene i Sjælland og andre Steder gældende Regler. Der skal holdes Ting hver 14. Dag om Onsdagen, og den, der sidder som Dommer, skal hjælpe enhver til Lov og Ret; da Bønderne paa Huen, der hidtil have hørt under Sjælland, have berettet, at det er meget ubelejligt for dem at stævne deres Sager til Sjællands Landsting, har Kongen

bevilget, at Sagerne fra Huen herefter maa stævnes til det skaanske Landsting. Saalænge Tyge Brade har Huen, skulle de Bønder, der drive deres Svin paa Olden i fremmede og ikke i Tyge Brades egne Skove, alligevel give ham et Svin næst de bedste, naar Svinene komme hjem fra Skoven, ligesom andensteds sædvanligt, men drive de Svinene i Tyge Brades egne Skove i Skaane, skulle de give ham sædvanlig Oldengæld; da Bønderne hidtil have været forsømmelige med at udrede deres Landgilde, paalægges det dem herefter i Overensstemmelse med Recessen at yde Smørlandgilden til St. Hans Dag og Korn- og Pengelandgilden til St. Mortens Dag. Da Bønderne hidtil have tilholdt sig deres Gaarde som jordegne, men det nu, da de kaldtes i Rette af Tyge Brade for Arild Ugerup og Axel Gyldenstiern, viste sig, at de aldeles ingen Breve eller Privilegier havde derpaa og ej heller efter Recessen roligt have nydt saadan Frihed paa deres Gaarde, maa de herefter ikke have disse som jordegne, men skulle fæste dem ved Dødsfald ligesom andre Krongaarde, dog maa deres Landgilde ikke forhøjes eller omsættes uden kgl. Ordre, kun skal Pengeskylden svares som andensteds i Riget efter Møntens Omsættelse. Da Huen er omflydt og ikke har nogen Tilførsel, har Tyge Brade begæret, at Bønderne først skulle tilbyde ham hvad de have at sælge, hvilket han saa skal være nærmest til at faa til den Pris, som de kunne faa i den nærmeste Købstad; da Bønderne selv have bevilget dette i ovennævnte to Mænds Nærværelse og Kongen ikke finder det ubilligt, særlig eftersom Bønderne, naar de sejle til Købstæderne med deres Varer, ofte opholdes af Vinden, hvilket medfører, at de maa forsømme deres egen Næring meget og til Unytte fortære deres Gods, paabydes det Bønderne herefter at tilbyde Tyge Brade deres Varer, før de sejle fra Huen med dem, dog skal han give sædvanlig Pris for dem. Sj. T. 14, 423 b[1].

8. Jan. (Skanderborg). Befaling til Kapitlet i Roskild at undersøge, hvorledes Hellig 3 Kongers Kapel er holdt i Stand og afgive skriftlig Beretning derom, da Tyge Brade Otthissøn, der er bleven forlenet med Kapellet, har begæret Oplysning derom. Sj. T. 14, 426.

—[2] Til Christoffer Valckendorff. Da Jacob Huitfeldt, Em-

[1] Tr.: Dsk. Mag. II. 213 ff. Secher, Forordninger II. 182 ff. [2] Da Brevet er indført mellem Brevene fra Februar, er Januar maaske en Fejlskrift for Februar.

bedsmand paa Thruntheim, har berettet, at det Skib, som han efter Kongens Befaling har ladet bygge i sit Len, nu er færdigt til at føres ned, men at der ikke dér i Egnen er Mel, Malt og Flæsk at faa til Skibets Udfetaljering, hvorfor han begærer, at Kongen vil sende den nødvendige Fetalje med det Skib, der skal føre Sejl og Skibsredskaber op til Skibet, befales det Christoffer Valckendorff at sende en forstandig Skipper, der kender Vejen, og en 2—3 gode Baadsmænd op med Ankere, Sejl. Takkel og andet Tilbehør til Skibets Nedførsel; behøves der flere Baadsmænd end dem, Christoffer Valckendorff kan sende fra Kiøpnehafn, følger hoslagt en Skrivelse til Loduig Munck, Statholder i Norge, om at skaffe Skipperen de nødvendige Baadsmænd i Agerhus Len. Da Jacob Huitfeldt har meddelt, at han af Bønderne har faaet Fetalje til Skibsbyggerne og andre, der have arbejdet paa Skibene, og begæret at faa at vide, hvad han maa betale for hver Slags, skal Christoffer Valckendorff fastsætte en Takst, hvorefter Bønderne skulle betales. Sj. T. 14, 431.

8. Jan. (Skanderborg). Forleningsbrev for Peder Heggelund, Tolder i Ribe, paa det efter afdøde M. Thomis Knudtzen ledige Kannikedømme i Ribe. J. R. 3, 206.

— Kronens Bønder i Jelling, der have faaet Jelling Mølle nedbrudt mod at overtage Udredelsen af Mølleskylden, 16 Ørt. Mel, maa herefter nøjes med at svare 10 Ørt. Mel aarlig til Koldinghus, da de have klaget over, at det er dem besværligt at udrede de 16 Ørt. Lensmanden paa Koldinghus skal lade Mølleskylden forandre i Overensstemmelse hermed. J. R. 3, 207[1].

— Til Biørn Anderssen. Da Niels Kras har klaget over, at Landgilden af hans Gaard for nogen Tid siden er bleven forhøjet med 14 Heste Gæsteri, $3^1/_2$ Kande Honning, 1 Faar, 2 Lam og andre smaa Beder, skal Biørn Anderssen undersøge Sagen og, hvis Landgilden er sat for højt, lade den nedsætte. J. T. 2, 207 b.

— Befaling til Niels Kielssens og Fru Margrette Sandbiergs Arvinger at tilsende Kancelliet Registre over deres Pantebreve paa Griinderslef Kloster og det øvrige Gods, som de med Kongens Tilladelse have indløst. Udt. i J. T. 2, 208.

— Til Chresten Skiel. Siden han drog fra Kongen paa Rasch,

[1] J. R. 3, 203 b findes indført et Brev, dat. 7. Jan., om det samme, hvori den oprindelige Mølleskyld angives til 18 Ørt. Mel og 1 Fjerd. Smør, der nedsættes med 8 Ørt. Mel. Brevet er overstreget.

har Ulrich Sandberg, Hofsinde, henvendt sig til Kongen om at faa Griindersløf Kloster, som Chresten Skiel havde faaet Løfte paa, og flere Hofsinder have berettet, at han skal have ladet sig forlyde med at ville opgive dette Løfte, hvis Ulrich Sandberg maatte faa Klosteret; Kongen udbeder sig en Erklæring herom. J. T. 2, 208.

8. Jan. (**Skanderborg**). Til Albrit Friis. Paa Kongens Ordre om at indberette, hvor megen Rug han kunde skaffe og undvære baade af Slottets og Stiftets Indkomst, har han svaret med at sende en Fortegnelse over noget af Slottets Indkomst, efter at Kongen har forpantet det til Borgemester Peder Heggelund[1]; da Kongen imidlertid ikke har spurgt om, hvor meget der var bortskiftet af Lenet, men hvor megen Rug han kunde skaffe af Slottets og Stiftets Indkomst, er hans Erklæring ikke fyldestgørende, og det befales ham snarest at svare paa det sidste. Da Kongen i Aar ikke vil lade Peder Heggelund faa Stiftets Rug, skal han indkræve denne tilligemed Slottets Indkomst og indtil nærmere Ordre holde begge Dele i Forraad. J. T. 2, 208 b.

— Befaling til Claus Glambeck paa Skanderborg at give Maren, forhen Fadeburskvinde her paa Slottet, $^1/_2$ Pd. Korn af Loftet. Orig.

9. Jan. (—). Til Claus Glambeck. Niels Christenssen i Bleginde har berettet, at hans Hustru under sin lange Sygdom er bleven forbistret og i sin Forbistrelse har taget sig selv af Dage, medens han var ude at høste, i hvilken Anledning Claus Glambeck har ladet hans halve Boslod beskrive som forfalden til Kronen. Kongen har nu tilladt Niels Christenssen at beholde den. J. T. 2, 209.

10. Jan. (—). Anders Giertssen i Rye maa paa én Gang sisefrit købe eller indføre 3 Læster Rostockerøl. Udt. i J. R. 3, 207 b.

— Til Manderup Parsbierg. Da Jens Christenssen i Almin har berettet, at han bor paa en Kirkegaard, hvoraf der svares stor Landgilde til Kirken, desuden svarer 9 Skpr. Malt, 2 Mk. danske og 1 Brændsvin til Kronen, er bleven beskikket til Bondefoged, bor paa en Alfarvej og besværes meget med at skaffe Un-

[1] Brevet er her ganske uforstaaeligt i Registranten, men da det ikke har været muligt med nogen Sikkerhed at drage Slutning om, hvorledes det oprindelig kan have lydt, har Uddraget kun kunnet gengive Registrantens meningsløse Sætninger.

derhold til Kongens Folk. der rejse frem og tilbage, skal Manderup Parsbierg, hvis denne Fremstilling er rigtig, fritage ham for Landgilde til Kronen, saalænge han er Bondefoged. J. T. 2, 209 b.

10. Jan.[1] **(Skanderborg).** Til Jørgen Skram. Bertel Søfrenssen i Haling har berettet, at han for nogen Tid siden af ham er sat til at følge Madskatten af Drotningborg Len til Kiøpnehafn, og at paa Rejsen did ere nogle Læster Brød blevne mugne, Indpakningen gaaet op paa nogle Læster, omtrent 6 Læster blevne ødelagte af Soen, 1 Fjerd. Smør opfyldt paa nogle Tønder og $7^1/_2$ Gaasekrop og 1 Side Flæsk bortkomne, hvorfor Jørgen Skram nu tiltaler ham, skønt intet af det skyldes hans Forsømmelse. Da dette ogsaa skal være Tilfældet, har Kongen eftergivet ham Fetaljen. J. T. 2, 209 b.

11. Jan. (—). Kronens Bønder i Nesby skulle herefter søge til Andtuorskof Klosters Birketing. Udt. i Sj. R. 12, 145.

— Befaling til Kronens Bønder i Vemmerløf og Ormidtzløf, der hidtil have ligget under Sore og Ringsted Klostre, om herefter at svare Peder Redtz, Befalingsmand paa Sore og Andtuorskof Klostre, og søge til Andtuorskof Klosters Birketing. Sj. R. 12, 144 b.

— Til Johan Taube. Da han har berettet, at der, efterat han i Følge Kongens Befaling [af 30. Nov. 1580] havde afskediget Knægtene paa Kronneborg paa 25 nær, er kommen 2 Krigsmænd, Christoffer Lutter og Hans Hening, til ham med kgl. Skrivelse om at antage dem, og i den Anledning har forespurgt, hvorledes han skal forholde sig, befales det ham at rette sig efter Kongens Ordre om Afskedigelsen og ikke antage flere end de 25 foruden Arkelimester og Bøsseskytter. Sj. T. 14, 426.

— Til Jørgen Rossenkrantz, Erick Løcke og M. Lauritz Bertelssen, Superintendent i Aarhus Stift. Den med Rosmus og Lyungby Sogne for nogen Tid siden trufne Ordning, hvorved Hr. Jens Simenssen, forhen Abbed i Em Kloster, i Stedet for Rudgaard og Rosmus Sogn fik Lyungby Sogn med Feeveldegaard[2] og Hr. Rasmus, der tidligere havde Lyungby Sogn med Annekset Albøge, fik Rosmus Sogn med Lyungby Præstegaard, har givet Anledning

[1] J. T. har ved en Fejlskrift: 10. Juni. [2] Fævejlegaard, Sønder H., Randers Amt.

til megen Uskikkelighed, og særlig have Bønderne i Rosmus Sogn klaget over, at mange af Sognemændene i denne skrøbelige Tid have maattet dø uden Skriftemaal, fordi Præsten bor saa langt fra dem i Lyungby. Da Kongen har bragt i Erfaring, at der kan raades Bod herpaa, ved at Lyungby og Albøge Sogne igen blive Annekser, som saa enten Præsten i Lyungby eller Præsten i Rosmus skal have med Lyungby Præstegaard, medens Rosmus Sogn enten kan lægges til Hyllested Sogn[1] eller Hans Axelsen selv holde sig og sine Tjenere en Præst i Rosmus Sogn, saaledes som han selv har begæret, og Hoed Sogn, der hidtil har været Anneks til Hyllested Sogn, i Stedet lægges til Aalsøe Sogn, skulle de med det første begive sig til disse Sogne, undersøge Forholdene, fastsætte en endelig Ordning og sende Besked derom til Kancelliet. Hvis en af Præsterne i Rosmus og Lyungby Sogne mister sit Kald ved denne Ordning, skulle Erick Løcke og M. Lauritz, hvis der er noget Kald ledigt i Stiftet, straks lade ham faa det eller skaffe ham det første, der bliver ledigt. J. T. 2, 210[2].

11. Jan. (Skanderborg). Til Erich Lycke. Paa Begæring af Peder Brade har Kongen bevilget, at de Penge med nogle Aars Rente, som Peder Brade skylder Jørgen Munckis Børn, og som Erich Lycke som Værge for disse har opsagt ham, maa blive staaende hos ham til Paaske næste Aar. Hvis Pengene efter den Tid skulle sættes paa Rente og Erich Lycke ikke ved paa anden Maade at gøre dem frugtbringende, mener Kongen, at de kunne staa lige saa sikkert hos Peder Brade som hos nogen anden. J. T. 2, 211 b.

— Befaling til alle i Jylland, der have Krontiender i Fæste, om at levere Tiendekornet til Stiftslensmændene til den i Fæstebrevet fastsatte Tid, da Kongen bliver nødt til med det første at indkræve baade Kronens Indkomst, Afgiften af Tienderne og anden Rente. Alle, der have faaet Tilladelse til at give Penge i Stedet for Kornet, skulle i Aar alligevel levere den Rug, de ere pligtige til, da Kongen selv har Brug for Rugen i Aar, men de følgende Aar maa de igen give Penge derfor. J. T. 2, 212.

— Befaling til alle Lensmændene i Jylland at forkynde ovenstaaende Brev. J. T. 2, 212.

---

[1] I Aftrykket i Kirkehist. Saml. er her oversprungen en Linje, hvorved Teksten bliver meningsløs. [2] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. III. 108 ff.

11. Jan. (**Skanderborg**). Til Claus Glambeck paa Skanderborg og Vilhelm Dresselberg, Sekretær. Da Fru Anne Skram, Jens Juls Enke, har bevilget Kronen 1 Gaard i Lemestrop, 1 Gaard i Hylsted[1] og 1 Gaard i Ramelef[2] i Jylland til Mageskifte for $^1/_2$ Gaard i Smedstrop, 2 Gaarde i Gadebierre og 1 Gaard i Thøsten[3] i Vradz Herred, 2 Gaarde i Ballebo i Vor Herred og noget Gods, som hun nærmere skal anvise dem, i Stedet for 1 Gaard i Øritzlef, som hun ogsaa havde begæret at faa, men som Kronen ikke kan undvære, — og Peder Jul til Alsted har bevilget Kronen 1 Gaard i Rørte, 1 Gaard i Hølkend[4], 1 Gaard i Bolestrop[5], 3 Gaarde og 1 Bol i Føleng[6] og hans Gods i Gamelstrop til Mageskifte for Kronens Gods i Hyssel[7] i Nørrevongs Herred, 1 Gaard og 1 Bol i Nørre Sne og 1 Gaard i Nørre Kallemorthen i Vradtz Herred og, hvis det ikke forslaar, Fyldest for det manglende af Kronens Gods i Berløf[8], skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 212 b.

— Befaling til Jørgen Rossenkrantz, Biørn Anderssen, Jørgen Skram, Manderup Parsberg, Erich Løcke, Albrit Friis, Niels Jonssen, Henrich Belov, Absalon Gøye, Lauritz Brockenhus og Brede Rantzov om i Aar aldeles ikke at afhænde Rug fra Slottene, men holde den til Stede indtil nærmere Ordre, og straks meddele Kongen, hvor mange Læster (à 30 smalle Tdr.) Rug de i Aar kunne undvære fra Slottene af Lenets og Stiftens Indkomst (baade af dette Aars Indkomst og sidste Aars Beholdning). Hvis de allerede have lovet Købmænd eller andre Rug, skulle de igen opsige det. J. T. 2, 214.

12. Jan. (—). Hr. Jacob Hanssens Enke i Lund maa i Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Harløsse og Hammerlunde Sogne i Froste Herred, kvit og frit. Sk. R. 1, 353.

— Til Biørn Kaas. Da Peder Matzen i Løsning har berettet ikke at kunne udrede al sin Landgilde, der er stor, fordi han har mistet noget af Jorden, hvoraf der svares særskilt Skyld, skal Biørn Kaas undersøge Sagen og, hvis Landgilden er for stor, lade den nedsætte og Jordebogen forandre. J. T. 2, 214 b.

13. Jan. (—). Til Christoffer Valckendorff, Dr. Pouel Matzen,

---

1 Hvilsted, Hads H. 2 Randlev, samme H. 3 Tøsby, Tørrild H. 4 Hylken, Vor H. 5 Bovlstrup, Hads H. 6 Føvling, Tyrsting H. 7 Hvejsel. 8 Bjerlev, Nørvang H.

Superintendent i Sjællands Stift, og Dr. Anders Lauritzen, Professor theologiæ ved Kiøpnehafns Universitet. Da nogle Studenter sidste Nytaarsnat have skrevet et Skrift paa deres Dør, lydende: De rige Studenter æde Kongens Kost, de fattige lide baade Hunger og Frost, og man, selv om dette Smædeskrift ikke er tilbørligt, alligevel kunde formode, at der kunde være noget om det, skulle de, eftersom Kongen har givet denne Almisse til fattige, hjælpeløse Studenter, med det første undersøge, om der blandt de 100 Studenter findes nogle, der enten have rige Forældre eller Patrimonium at leve af, og hvis saa er eller der findes uværdige, da afskedige disse og i Stedet indtage fattige og lovende Personer. Sj. T. 14, 426 b. Orig.[1]

14. Jan. (Skanderborg). Til Christoffer Valckendorff. Da han i sin Erklæring om Skipper Marcus Pils Sag blandt andet har berettet, at Lubske og andre, hvis Skibe og Gods ere blevne arresterede, fordi de have været i Narfuen eller haft narfuisk Gods inde, efter Arrestationen begive sig til Sverrig og skaffe sig Certifikatser om, at Godset har været svensk, hvormed de ville befri deres Gods, befales det ham aldeles ikke at tage Hensyn til saadanne Certifikatser. Sj. T. 14, 429.

— Kvittans til Borgemestre og Raad i Kiopnehafn paa 3000 gl. Dlr., som Rentemester Christoffer Valckendorp paa deres Vegne har indleveret i Kongens eget Kammer paa Skanderborg for den Vandkunst, Kongen har ladet bekoste i Kiøpnehafn. Sj. R. 12, 145. Orig.[2]

— Befaling til [Borgemestre og Raad i] nedennævnte Købstæder at modtage de Baadsmænd og Bøsseskytter, der komme til dem med Rentemesterens Skrivelse, hvis de da ikke allerede ere komne, i Borgeleje og skaffe dem Herberg og Underhold med Mad og Øl, dog ikke over 6 Potter Øl daglig til hver. Hvis nogle ikke skikke sig tilbørligt mod deres Værter, Værtinder, disses Folk eller andre Borgere, maa de lade dem straffe, men skulle saa ogsaa paase, at Borgerne ikke besvære Baadsmændene og Bøsseskytterne. De skulle paase, at disse blive fordelte baade hos dem selv og deres Medborgere efter enhvers Evne. Ville nogle Baadsmænd og Bøsseskytter ikke nøjes med den Kost, deres Værter

[1] Tr.: Engelstoft, Universitets- og Skole-Annaler 1810 I. 190 f. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. 1. 478.

formaa at give dem, maa der gives dem $^1/_2$ Dlr. om Ugen i Stedet for Kosten, men ikke mere; ville de ikke nøjes hermed, maa de forvise dem til Kiøpnehafn, hvor de saa skulle faa nærmere Besked. — Register: Kiøpnehafn 100; Køge 30; Nestved og Skelskøer hver 28; Stege 26; Roskilde 24; Slagelse 20; Holbeck og Kallundborg hver 10; Vorringborg og Prestøe hver 9; Nykiøping i Otz Herred og Heddinge hver 8; Ringsted 7; Nackskouf 36; Nykiøping 17; Stubbekiøping 16; Nysted 10; Saxkiøping og Marieboe hver 9; Malmøe 33; Trelleborg 12; Sømmershafn og Falsterboe med Skonøer hver 6 Baadsmænd. — Landtzkrone 20; Ysted 12; Lund 10; Helsingborg 8; Vee og Ahus hver 6; Ottense 24; Assens 16; Kierthe-minde 10; Faborg 8; Suinborg og Rudkiøping hver 6; Aalborge 40; Randers og Vyborg hver 16; Grindov og Vaarde hver 8; Ebeltoft og Ringkiøping hver 7; Nykiøping i Mors, Sebie, Skafuen, Lemuig, Thysted, Hørringe og Hofbroe hver 6; Skifue 4 Bøsseskytter. Sj. T. 14, 426 b.

14. Jan. (**Skanderborg**). Til Lauritz Brockenhus. Da han i Anledning af Rentemesterens Ordre til ham om at meddele Kongen, hvor mange Læster Rug han kunde undvære fra Slottet [Nyborg], har indberettet, at hans Genant er 10 Læster Rug, og at Resten dels er forlenet til Præster og andre, dels skal bruges til Kongens Skibe, til Tømmermænd, Savskærere og andre Arbejdsfolk, der skulle bruges ved Kongens Arbejde paa Slottet til Sommer, saa der intet kan undværes, befales det ham, eftersom det ikke har særlig Hast med Arbejdet om Kobbelet og Kongen ikke ved, at der ellers skal bruges noget til Skibene, Arbejdsfolk og andet, men derimod har Brug for Rugen andensteds, at holde al den Rug, der kan undværes fra Slottet, til Stede til Bedste for Kongen og lade Kongen vide, hvor megen Rug han kan skaffe baade af Tiendekornet og Slottets Indkomst. F. T. 1, 222.

16. Jan. (—). Til Rentemesteren. Hendrich Norby til Skousgaard har berettet, at der er gjort Antegnelser til hans Regnskab for $81^1/_2$ Dlr. 1 Ort af Pengeskatten til Catharine Dag 1575 af Nykiøping Len og for $134^1/_2$ Dlr. $1^1/_2$ Ort af samme Skat af Rafnsborg Len, hvilket Regnskab efter hans Formening ikke han, men Peder Oxis Arvinger bør svare til, desuden for nogen Fetalje af Madskatten 1577 til et Beløb af $117^1/_2$ Dlr. 1 Ort, som for største Delen resterer hos Bønderne, der formedelst Fattigdom ikke kunne udrede den, for 20 Dlr., som Kongen har efter-

givet Bønderne paa Bogøe af Pengeskatten til deres Kirkes Bygning, og for 11 Tdr. Øl, der mangle i de 11 Læster, som ere blevne bryggede i Nykiøping Len. Da Hendrich Norby ikke havde faaet Nykiøping eller Rafnsborg Len, da Pengeskatten 1575 skreves, og Peder Oxe har ladet den skrive, maa Peder Oxis Arvinger svare dertil; den resterende Madskat har Kongen eftergivet Hendrich Norby, da den nu vil være besværlig at faa ind; de 20 Dlr. husker Kongen godt at have givet Bønderne paa Bogøe og de 11 Tdr. Øl eftergiver han. Rentemesteren skal derfor give Hendrich Norby endelig Kvittans, hvis hans Regnskab ellers i andre Maader er klart. Sj. T. 14, 428.

16. Jan. (**Skanderborg**). Til Christoffer Valckendorff. Da Kongen har bevilget, at de 3000 gl. Dlr.. som den frandsoske Legat har laant af ham og skulde have betalt tilbage i sidste December Maaned, maa blive staaende endnu i nogen Tid, men Legaten er en gammel, skrøbelig Mand, hvem noget menneskeligt daglig kan hændes, skal Christoffer Valckendorff, hvis han dør, medens Kongen er herovre, sørge for, at hans Gods bliver beslaglagt og holdt til Stede, indtil Kongen har faaet sine 3000 Dlr. Sj. T. 14, 429.

— Til Bispen i Fyen. Da der er klaget over, at han uden Bøndernes Kald og Samtykke indsætter Præster i ledige Kald og ikke retter sig efter Ordinansen, befales det ham at erklære sig herom og herefter afholde sig fra saadant. F. T. 1, 223 b[1].

— Befaling til Lauritz Brockenhus, Brede Randtzov, Henning Gye og Hack Holgerssen om, saa vidt de have Stiftets Handel i Befaling, ikke at tilstede, at nogen Præst faar et Sogn uden Bøndernes Kald og Samtykke, og paase, at alt gaar ordentligt til. F. T. 1, 223.

— Til Bispen i Fyen. Kongen, der har bragt i Erfaring, at Præsterne i Fyen, Laaland[2] og Falster tilholde sig kgl. Rettighed med Ægt, Arbejde, Sagefald og anden Herlighed af deres Præstetjenere, hvilket ikke er sædvanligt andensteds i Riget, vil herefter ikke tilstede dem større Friheder, end de have haft i Bispernes Tid og Ordinansen formelder, og befaler ham

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. 1. 93. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 326. [2] F. T. har ved en Fejlskrift: Langeland.

at give Præsterne Ordre til at afholde sig fra saadan kgl. Rettighed og nøjes med den dem tillagte rundelige Løn. F. T. 1, 223 b[1].

16. Jan. (**Skanderborg**). Befaling til Lauritz Brockenhus, Brede Randtzov, Henning Gye og Hack Holgerssen om, saa vidt de have Stiftets Handel i Befaling, ikke at tillade Præsterne at nyde større Herlighed og kgl. Rettighed af deres Præstetjenere, end Ordinansen formelder. F. T. 1, 222 b[2].

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der tidligere [24. Dec. 1579] har eftergivet Kronens Bønder i Jegssen i Skanderborg Len deres Landgilde for sidste Aar, paa deres Begæring ogsaa eftergiver dem deres Landgilde for dette Aar. Da imidlertid trods den tidligere Fritagelse endnu kun faa af dem have bygget noget paa deres Gaarde, skulle de nu være forpligtede til inden Aar og Dag at sætte Gaardene i tilbørlig Stand og svare deres Landgilde i rette Tid, da Lensmanden ellers skal have Fuldmagt til straks at sætte dem fra Gaardene og bortfæste disse til andre. J. R. 3, 207 b.

— Til Claus Glambech paa Skanderborg. Kongen har bevilget, at Peder i Addert, der i Ugen før Jul paa Jagten blev stødt slemt af et Dyr, saa han ligger til Sengs under Bartskær, maa være fri for Ægt og Arbejde et halvt Aars Tid, eller til han igen faar sin Førlighed, og for $^1/_2$ Pd. Korn af hans Landgilde. Orig.

18. Jan. (—). Aabent Brev, at Niels Blymester i Odder — der har begæret alene at maatte faa alt det Blytækkerarbejde, der falder paa Kirkerne og andre Steder i Skanderborg Len og Aarhus Stift, mod at lade sig bruge i Kongens Arbejde paa Kronens Slotte, Klostre og Gaarde, naar han tilsiges, og arbejde paa Kirkerne for rimeligere Betaling end andre, der ikke skulle gøre saa godt Arbejde — indtil videre alene skal udføre alt Blytækkerarbejde paa Kirkerne i Skanderborg Len og Aarhus Stift, dog mod at præstere godt Arbejde og ikke tage højere Betaling, end andre ville gøre det for. J. R. 3, 208 b.

— Til alle Kron-, Stifts-, Kloster-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Kalløe Len. Da Voldstedet, hvorpaa Kalløe Slot staar, efterhaanden udbrydes og afskvulpes mere og mere af Stranden, saa der kan være Fare for, at Grundvolden med Tiden vil tage stor Skade, hvis der ikke i Tide hjælpes derpaa,

[1] Tr.: Rørdam, Dak. Kirkelove II. 324 f. [2] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. II. 171 f (med Dato 19. Jan.)

skulle de, eftersom Kronens Bønder alene vanskeligt kunne istandsætte Voldstedet, hver møde ved Kalløe med Heste, Vogne og gode Hjælpere efter Jørgen Rosenkrantz's Tilsigelse og hjælpe til med at køre Sten, Grus og andet til og arbejde paa Voldstedet. J. T. 2, 216.

19. Jan. (**Skanderborg**). Til Biørn Anderssen. Jørgen Skram, Albrit Friis og Henrich Belov. Da Kongen har Brug for et Antal Læster Rug og ikke bestemt véd, om den Rug, han faar fra Lenene, kan slaa til, skulle de i deres eget Navn tinge al den Rug, de kunne faa til Købs hos Adelen eller andre i deres Len, for at Kongen, hvis det bliver nødvendigt, kan faa deraf; de skulle se at købe saa billigt som muligt og maa højst love $1^1/_2$ Dlr. for Tønden, hvilket Kongen straks vil betale med rede Penge. De skulle se at skaffe saa meget som muligt og med det første meddele Kongen, hvor mange Læster (à 30 Tdr.) de mene at kunne skaffe. J. T. 2, 217.

— Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Jens Rasmussen i Dørup det Brændsvin, som han resterer med for i Aar og formedelst Fattigdom ikke kan udrede. Orig.

23. Jan. (—). Til samme. Kongen har eftergivet Jens Søfrenssen i Suistrup[1], der er en fattig, blind Mand, hvis Kvæg oven i Købet er død for ham, Halvdelen af det Aars Landgilde, som han resterer med. Orig.

— Til samme. Kongen har eftergivet Jens Nielssen i Treden, der er kommen til en øde, forfalden Gaard og er bleven forarmet ved at sætte den i Stand, Halvdelen af dette Aars Landgilde. Orig.

24. Jan. (—). Kvittans til Biørn Kaas paa hans Regnskab for Malmøehus og Lundegaard Len og Stiftets Indkomst af Skaane og Halland i den Tid, han har haft dem i Forlening, og for det til Coruitz Veffert overleverede Inventarium. Hvad han blev skyldig er afkvittet mod de Penge og Varer, han har udlagt til Byggeriet paa Lundegaard. Sk. R. 1, 353 b.

— Til Coruitz Veffert. Da Hr. Søfren Grønnebechs Enke har berettet, at hendes Husbonde formedelst sin Sygdom og Forandringen med Lenet [Malmøhus] ikke har faaet Afgiften af Kronens Korntiende af Hørbye og Herløsse[2] Sogne i Skaane,

[1] Svejstrup, Hjelmslev H. [2] Harlösa, Froste H.

som han var bleven forlenet med, for sidste Aar, skal han levere hende Afgiften af disse Tiender baade for sidste og dette Aar, eftersom hun efter Forleningsbrevet maa beholde den 1 Aar efter Mandens Død. Sk. T. 1, 236.

24. Jan. (Skanderborg). Livsbrev for Fru Mette Morthensdatter, Jens Thomissens Hustru til Hiermisløfgaard, paa Kronens Rettighed i 1 Kirkebol i Øster Hiermisløf. J. R. 3, 209.

— Til Chresten Skiel. Da Kongen af hans Erklæring ser, at han ikke er til Sinds at afstaa det ham givne Løfte paa Grinderslef Kloster til Ulrich Sandberg, vil Kongen ogsaa holde sit Løfte til ham og sender ham hermed Følgebrev til Bønderne og Skrivelse til Niels Kielssens og Fru Margrete Sandbergs Arvinger om at overlevere ham Klosteret med Inventarium osv. Saasnart Klosteret er indløst, vil Kongen lade det sætte for en rimelig Afgift og give ham Forleningsbrev derpaa. J. T. 2, 217 b.

— Befaling til Niels Kielssens og Fru Margrette Sandbergs Arvinger straks at overlevere Grinderslef Kloster og Gods med Inventarium osv. til Christen Skeel og med det første sende deres Fuldmægtige til Kongen med Pantebrevene derpaa og modtage Pantesummen; samtidig skulle de indsende alle andre Pantebreve, som Niels Kielssen og Fru Margrette have haft paa Krongods. J. T. 2, 218.

— Til Christen Skiel. Da Kongen i lang Tid har staaet i Underhandling med Christopher Lycke om hans Gaard Skoufsgaard med tilliggende Gods i Kongens Fredejagt i Sjælland og Christopher Lycke, der havde lovet at ville erklære sig bestemt til denne Tid, nu i Stedet har begæret enten noget Gods i Olborghus Len eller Grinderslef Kloster, som Kongen efter sit tidligere Løfte har forlenet Christen Skiel med, meddeles det ham, at Kongen har bevilget Christopher Lycke Grinderslef Kloster til Mageskifte, da han ikke vil eller kan afstaa Godset i Olborghus Len, men maa have Mageskiftet i Orden, efterdi Godset i Sjælland ligger i Fredejagten og der ofte skydes Vildt, som Kongen opfreder, paa dette Gods. J. T. 2, 218 b.

— Til Claus Glambeck. Da 3 Bønder i Balløf og 1 i Odder have berettet, at en Ejendom paa Kane Mark, som var tilfalden dem med deres Hustruer, nu er tildømt Kronen som forbrudt, fordi de have forsømt at svare tilbørlig Rettighed deraf, og have

begæret at maatte beholde Ejendommen mod herefter at svare den Afgift, som den maatte blive sat til, og være i Kongens Minde for deres Forsømmelse, hvilket Kongen ogsaa har bevilget, skal han sætte Ejendommen for en rimelig Afgift og lade denne indskrive i Jordebogen. J. T. 2, 218 b.

25. Jan. (**Skanderborg**). Til Biørn Anderssen og Niels Jonssen, Embedsmænd paa Olborghus og Hald. Da Otte Banner til Asdal har begæret Bolene Suderbo, Trandrop[1] og Vongbeck med 1 Gadehus i Flode[2] Sogn og $^1/_2$ Gaard, kaldet Fladholt, med 1 Gadehus i Understed Sogn i Børlum Herred, 1 Gaard i Gerom By og Sogn og 2 Gadehuse i Holdenstedz Bymark i Veneberg Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Hierte[3] By og Sogn og 1 Gaard i Lee By og Sogn i Medelsom Herred og 1 Gaard i Kofsted i Hald Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 219 b.

— Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Anders Bødker og Niels Søfrenssen i Løfue i Tørsting Herred, hvis Lade for 14 Dage siden skal være brændt med Korn, Hø og noget af deres Kvæg, $1^1/_2$ Ørt. Malt, 1 Mk. Gæsteri, 1 Gaas og Oldengæld for 9 Svin, hvilket de restere med af deres Landgilde, hvis deres Beretning da er rigtig. Orig.

— Til Christoffer Valckendorff. Da afdøde Holger Brade resterer med et Aars Afgift af Villandtz Herred og med Regnskabet for den uvisse Indkomst af samme Herred fra 1. Maj 1575 til 1. Maj 1576, skrev Kongen for nogen Tid siden til hans Arvinger om at gøre det klart hos Christoffer Valckendorff; herpaa have nu Hendrick Brade og Tyge Brade svaret, at de efter deres Broders Død have givet hans Enke Fru Pernille Sparre en stor Sum Penge, for at hun skulde overtage Betalingen af al Mandens Gæld, og derfor begæret at maatte være fri for Tiltale for Broderens Restance. Det befales ham derfor at indkræve Restancen hos Enken og lade Brødrene være fri for Tiltale; Enken har faaet Ordre til med det første at betale. Sj. T. 14, 429 b.

26. Jan. (—). Befaling til Fru Pernille Sparre, Holger Brahis Enke, der efter Forhandling med Mandens Brødre og Arvinger har overtaget at betale al hans Gæld, om med det første at betale Rentemesteren den resterende Afgift af Villandtz Herred

[1] Trunderup, Horns H. [2] Flade, samme H. [3] Hjorthede.

og sende sin Tjener til ham med Regnskabet for det uvisse og ligesaa betale hvad hun bliver skyldig deraf. Sk. T. 1, 236 b.

26. Jan. (**Skanderborg**). Stadfæstelse paa det af Stiftslensmanden og Superintendenten i Sjællands Stift foretagne Valg af Hans Thomessen til Degn ved Helsinge og Drøslebierg Kirker i Løfue Herred; han skal nyde Degnebolet og al Degnerenten. Sj. R. 12, 145 b.

— Til Kapitlet i Ribe. Da Kongen har bevilget, at Fru Mette Munck, Iuer Kieldssens Enke, maa faa Kapitlets Gaard Degenbol i Lem Sogn i Bølling Herred, der ligger meget belejligt for hende, til Mageskifte for Gaarden Løfte i Lydom Sogn i Riberhus Len, der ligger belejligere for Kapitlet, skal dette snarest besigte og ligne Godset og bringe Mageskiftet i Orden. J. T. 2, 220.

— Til Claus Glambech paa Skanderborg og Vilhelm Dresselberg, Sekretær. Da Oluf Brockenhus har bevilget Kronen sin Hovedgaard Houidstrup med tilliggende Gods i Hatz Herred, Gaarden Skobølling[1] i Moling Sogn i Ning Herred og 1 Gaard i Østrup i Skader Sogn i Hald Herred til Mageskifte for Seber Kloster med saa meget af det tilliggende Gods, som hans Gods kan beløbe sig til, skulle de snarest besigte Oluf Brockenhus's Gods og sende Besigtelsen til Biørn Anderssen paa Olborghus. J. T. 2, 221.

— Befaling til Biørn Anderssen paa Olborghus og Vilhelm Dresselberg, Sekretær, om, saasnart Biørn Anderssen har faaet Besigtelsen over Oluf Brockenhus's Gods, at begive sig til Seber Kloster, besigte dette og tilliggende Gods, udlægge Oluf Brockenhus saa meget deraf, som hans Gods kan beløbe sig til, og indsende klare Registre derover. J. T. 2, 221 b.

27. Jan. (—). Fæstebrev paa Livstid for Peder Throelssen — der har berettet, at hans Moder nu efter hans Faders Død vil overlade ham den Kronens Gaard i Snorsted[2], som hans Fader og Moder have faaet Livsbrev paa uden Afgift, hvis Kongen vil samtykke deri — paa ovennævnte Gaard uden Indfæstning; saalænge Moderen lever, skal han være fri for Landgilde. Ægt og Arbejde, men derefter yde sædvanlig Landgilde, Ægt og Arbejde til Malmøe Slot. Sk. R. 1, 354. K. Orig.

— Mageskifte mellem Fru Anne Kaas, Jost Ulfeldtz Enke, og Kronen. J. R. 3, 209. (Se Kronens Skøder.)

---

[1] Skaabling [2] Snarstad, Ljunits H.

27. Jan. (**Skanderborg**). Hr. Niels Ster i Hiermind maa indtil videre til sin Præstegaard bruge et ringe Kirkebol med tilliggende Ejendom, der nu næsten er øde, saa Kirken med Tiden ikke vil kunne faa sin Skyld deraf, og ligger Præstegaarden til Trængsel, dog skal han svare Kirken sædvanlig Skyld deraf og maa ikke forvilde Bolets Ejendom ind under Præstegaardens Ejendom. J. R. 3, 212 b.

—[1] Til Christoffer Valckendorff og Peiter Reitz. Da Christoffer Løcke har bevilget Kronen sin Hovedgaard Skofsgaard med tilliggende Gods i Sjælland til Mageskifte for Grunderløf[2] Kloster i Jylland med saa meget af det tilliggende Gods, som hans Gods kan beløbe sig til, skulle de snarest foretage Besigtelsen af det sjællandske Gods og sende den til Gregers Holgerssen og Niels Joenssen, Embedsmænd paa Skifuerhus og Hald. Sj. T. 14, 429 b. K.

— Befaling til Gregers Ulstand og Niels Jonssen, Embedsmænd paa Skiffehus og Hald, om, saasnart de have modtaget Besigtelsen over Christopher Lyckes Gods i Sjælland, at begive sig til Grinderslef Kloster, da Kongen gerne vil have Mageskiftet bragt i Orden uden længere Forhaling, besigte Klosteret og det tilliggende Gods, udlægge Christopher Lycke saa meget deraf, som hans Gods kan beløbe sig til, og indsende klare Registre derpaa. J. T. 2, 222 b.

28. Jan. (—). Jomfru Sophie Krabbe maa i de næste 2 Aar aarlig oppebære 3 Pd. Korn af Aarhusgaard til sit Underhold. J. R. 3, 213. Orig.

— Morthen Gius i Aarupgaard, Herredsfoged i Hatting Herred, maa være fri for al Skyld og Landgilde, saalænge han er Herredsfoged. Udt. i J. R. 3, 213 b.

— Mageskifte mellem Ifuer Grøn til Refstrup og Kronen. J. R. 3, 213 b. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager fra Skomagerne i Horsens over, at der gøres dem Hinder paa den dem altid indrømmede Ret til at afhænde deres Arbejde paa de almindelige Markeder i Købstæderne og andensteds og dér købe hvad de behøve til deres Embedes Behov, og at de paa Landet boende Skomagere drage til Horsens paa Torvedage og andre Dage,

[1] Sj. T. har 28. [2] Grinderslev.

afhænde deres Varer dér til en billig Pris og igen købe Huder — paabyder, at Skomagerne i Horsens skulle nyde ovennævnte Ret overalt i Jylland, og forbyder Skomagerne paa Landet under Fortabelse af Varerne at føre dem til Horsens og sælge dem paa Torvedage og andre Dage: det skal kun være dem tilladt at bruge deres Haandværk paa Landet. J. R. 3, 217 b.

28. Jan. (**Skanderborg**). Til Erich Lycke. Da Jens Rasmussen i Aarhus Mølle har berettet, at Møllen er meget bygfalden og endelig maa istandsættes, førend den falder helt ned, skal han undersøge, hvilke Mangler der findes paa Møllen, og lade den istandsætte til Sommer. J. T. 2, 223 b.

— Til samme. Kongen har bevilget, at Gregers Ibssen, der for nogen Tid siden har grebet en Tyv, som siden har siddet i Fængsel i 16 Uger paa Aarhusgaard, maa være fri for at betale Tyvens Fortæring i denne Tid, da det vilde falde ham meget besværligt; Erick Lycke maa indskrive Tyvens Fortæring i sit Regnskab. Orig.

29. Jan. (—). Til Christoffer Valckendorff. Christoffer Bartskær, Borger i Kiøpnehafn, har berettet, at han siden sin Ankomst til Riget altid godvillig har ladet sig bruge i Kongens Tjeneste, saaledes selv tredje paa Orlogsskibene i sidste svenske Fejde, hvor han gjorde store Bekostninger, hvorfor han endnu har henved 1400 Mk. til gode, og siden med Forbinding af Slottets og Holmens Folk, hvorfor han heller ingen Betaling har faaet; han har tidligere henvendt sig til Kongen herom og faaet Skrivelse til Peder Oxe om at betale ham, men alligevel kun faaet Brev paa det første Baand i Marstrand[1], som han dog straks igen er bleven af med; senere har han ogsaa været med Kongens Gesandter i Rusland og derfor meget maattet forsømme sin egen Næring. Da han nu har anmodet om for sit Tilgodehavende og sine Bekostninger at maatte faa en Gaard ved Færgebroen i Malmøe, der tilligemed en Gade tidligere har tilhørt Lauritz Skriver, forhen Tolder i Malmøe, og som Biørn Kaas paa Kronens Vegne har faaet i Betaling for 1000 Dlr., som Lauritz Skriver skyldte Kronen, og har tilbudt at betale den Part i Gaarden, som Kongen ikke vil overlade ham for hans Tilgodehavende og Tjeneste, skal Christoffer Valckendorff undersøge, hvad Christoffer Bartskær har til gode for sin Tjeneste, og

[1] Jvfr. Norske Rigsregistr. II. 164 f.

hvorledes det forholder sig med Gaarden, og sende Kongen Besked derom. Sj. T. 14, 430.

29. Jan. (**Skanderborg**). Kirkeværgerne for Bykirken i Horsens maa i Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Nødtzagger[1] Sogn, som er 4 Ørt. Rug, $10^1/_2$ Ørt. Byg og 9 Ørt. Havre, og af Stenderup Sogn, som er 18 Ørt. Korn, til Kirkens Bygning. Udt. i J. R. 3, 218.

— Jørgen i Skals maa i de næste 2 Aar være fri for at gøre Ægt og Arbejde af det Kirkebol i Skals, han har i Brug. Udt. i J. R. 3, 218 b.

— Til Peder Munck, Admiral, og Cresten Skiel. Da Mouritz Stygge til Holbeckgaard har bevilget Kronen 1 Gaard i Orthing i Hatz Herred og 1 Bol i Løenkier i Ning Herred til Mageskifte for Kronens Rettighed af nogle Kirke- og Præstegaarde i Roxe Herred, som han nu selv har i Pant, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 224.

— Til Niels Kielssens Arvinger. Da Niels Kielssen i sin Tid har haft Bøuling Slot og Len, hvorfor der maaske efter ham og hans Hustru Fru Margrette Sandberg kan findes Registre, Jordebøger, Breve og andet, som med Rette burde følge Slottet, skulle de undersøge hvad der maatte findes af saadant i Boet og levere det til Chresten Skiel. J. T. 2, 224 b.

[**Jan.—Febr.**[2]]. Befaling til Christoffer Valckendorff, der har meddelt, at Henning Falster, Embedsmand paa Varhus, skal være meget syg af Skørbug, saa han maa gaa ved 2 Krykker, hvorfor Kongen maa tænke paa en anden til at forestaa Lenet, om at overveje, hvem der kan bruges dertil, saa han, naar han kommer hid, kan give Kongen Besked. Kongen har modtaget de Penge, han paa Borgemestre og Raad i Kiøpnehafns Vegne har sendt og sender ham Kvittans derfor. Sj. T. 14, 436 b.

[**Omtr. 1. Febr.**[3]] (—). Mickel Tømmermand i Lille Mølle i Skanderborg Len, der tidligere aarlig har svaret 10 Mk. af Møllen, men nu efter Møntens Omsættelse maa svare 20 Mk., skal indtil videre kun svare 10 Mk., dog skal han saa være villig, naar Lensmanden tilsiger ham til Arbejde for Kongen. J. R. 3, 218 b.

---

[1] Nebsager, Bjærge H., Jylland. [2] Indført mellem Breve af 19. og 26. Febr. med følgende Bemærkning: Hæc copia inuenta est absque dato. [3] Indført mellem Breve af 29. Jan. og 4. Febr.

4. Febr. (Dronningborg). Skøde til Jacob Sefeld til Visborg paa 1 Gaard i Randers ud til Storegade, hvilken Kongen har faaet af Søfren Rasmussen. J. R. 3, 219.

— Gavebrev til Jacob Sefeld til Visborg. J. R. 3, 219 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Jørgen Skram. Da Kongen nu har befalet ham at lade nogle Skillerum i Stalden ved Drotningborg nedbryde og lade Stalden indrette anderledes med andre Spiltov og Krybber og med Skorsten i, saaledes som Kongen selv har givet ham nærmere Anvisning om, skal han med det første lade dette gøre og indskrive Udgiften i sit Regnskab. Til dette og andet Byggeri, som Kongen har givet Ordre om, skal han købe 100,000 Sten og den nødvendige Kalk hos Hr. Jørgen Lycke. J. T. 2, 225. Orig.

— Til samme. Kongen har eftergivet Rasmus Pouelssen i Gierløf, Delefoged i Gierløf Herred, der har lidt stor Skade ved Ildebrand, Halvdelen af hans Landgilde for i Aar. Orig.

5. Febr. (—). Til samme. Da Jens Hanssen, der for nogen Tid siden tilskødede Kronen sin jordegne Bondegaard i Borritz i Holberg Herred og til Gengæld fik Livsbrev paa 1 Gaard i Ulstrup, som dog siden er mageskiftet bort til Chresten Skiel, tit har henvendt sig til Kongen for at faa en anden Gaard i Stedet, har Kongen, for at blive fri for dette Overløb, og for at han ikke skal have noget at klage over, bevilget, at han igen maa faa sin Gaard i Borritz paa samme Vilkaar som tidligere. Jørgen Skram skal tilbagelevere ham Skødet og lade den Landgilde, der er paasat Gaarden siden dens Tilskødelse til Kronen, slette i Jordebogen. J. T. 2, 225 b.

— Til Manderup Parsberg. Formedelst hans Underhandling bevilgede Kongen Erich Vesteni Kronens Rettighed i 1 Kirkebol i Thuorsøe med tilliggende Ejendom og Skov til Mageskifte. Da nu Hr. Jens Mickelssen i Saal har berettet, at han og hans Formænd have haft Ildebrændsel og Bygningstømmer i en Del af Skoven, hvilket det nu formenes ham at faa, skal Manderup Parsberg, eftersom Kongen kun har tilskiftet Erich Vesteni Kronens Rettighed, undersøge, om Præsten i Saal har haft nogen Rettighed i Skoven, og, hvis saa er, befale Erich Vesteni ikke at gøre ham Hinder derpaa. J. T. 2, 225 b.

7. Febr. (Skanderborg). Forleningsbrev for Hans Høy

fra Itzeho paa Kroen ved Frederichsborg Slot med tilliggende Ager og Eng efter Lylof Rycken. uden Afgift. Han skal i Kronens Skove have fri Ildebrændsel af Vindfælder og fornede Træer efter Udvisning af Lensmanden. fri Olden til sine egne hjemmefødte Svin, naar der er Olden, og frit Fiskeri til Kroen i Tierreby Sø; endvidere skal han være fri for Sise af det Rostockerøl, som han indfører og kan udtappe i Kroen, derimod maa han ikke sælge Rostockerøl udenfor Kroen i Tøndetal. Han skal skaffe de Rejsende, der gæste Kroen, god Underholdning til en rimelig Pris. Sj. R. 12, 145 b.

7. Febr. (**Skanderborg**). Til Christoffer Valckendorff. Han har meddelt, at han har modtaget Kongens Kammerdreng Hans Dreyers Gods og Penge af Eyller Grubbe, Rigens Kansler, deriblandt 850 Dlr., som han har udsat paa Rente, og desuden begæret at maatte indlevere Pantebrevene paa disse Penge med det øvrige Gods, Breve, Sølv eller andet, som han paa Hans Dreyers Vegne har modtaget, paa Frederichsborg Slot. Da Kongen mener, at der maa tilkomme Hans Dreyer mere end ovennævnte 850 Dlr. efter hans Forældre, skal Christoffer Valckendorff meddele ham, hvor mange Penge han paa Hans Dreyers Vegne har modtaget i Pant og rede Penge, hvad Hans Dreyer har til gode og hvad der kan tilkomme ham i gjort Sølv efter hans Forældre, og levere alt, baade Breve, Penge og Sølv, til Johan Taube, der har faaet Ordre til at modtage og opbevare det. Sj. T. 14, 431.

— Mageskifte mellem Peder Jul til Alsted og Kronen. J. R. 3, 220. (Se Kronens Skøder.)

8. Febr. (—). Til Christoffer Valckendorff. Da han har foreslaaet at lade nogle Borgere i Kiøpnehafn sejle paa Ferøerne, hvis Kongen ikke selv vil besejle Landet, befales det ham at forpagte Landet til en 3—4 vederhæftige Dannemænd i Kiøpnehafn, dog med det Forbehold, at de ikke maa forurette Bønderne og ikke forbyde dem at sejle fra Ferøerne her til Riget eller andenstedshen, saaledes som tidligere er sket, hvorved Bønderne ere blevne forhindrede i at klage. Sj. T. 14, 432.

— Til samme. Da Kongen har eftergivet Fru Byrgitte Rossenkrandtz, Peder Bildis Enke, de store Restancer af Madskatter fra de sidste Aar, som Bønderne i Kallundborg Len formedelst Armod ikke have kunnet udrede, skal han give hende

Kvittans for disse Restancer, naar hun ellers har gjort sit Regnskab klart. Sj. T. 14, 432.

8. Febr. (**Skanderborg**). Forleningsbrev i 10 Aar for Albrit Fris, Embedsmand paa Riberhus, paa Skarpenbiergs Gods i Mors efter Ifuer Kaas, uden Afgift, til Erstatning for Seber Kloster, som han har Lensbrev paa et vist Antal Aar, men som Kongen nu maa gøre Forandring med, skønt Aaremaalet ikke er ude. J. R. 3, 224 b.

— Mageskifte mellem Ifuer Lunge til Tiersbeck og Kronen. J. R. 3, 225. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Fru Anne Skram til Alsted, Jens Juels Enke, og Kronen. J. R. 3, 228. (Se Kronens Skøder.)

— Til Henrich Belov, Brede Rantzov, Lauritz Brockenhus, Jørgen Rossenkrantz, Manderup Parsberg, Absalon Giøe, Jørgen Skram, Biørn Anderssen, Albret Friis, Erick Løcke og Niels Jonssen. Da Kongen ikke behøver Rug til den Brug, han først havde tænkt, skulle de ikke opkøbe noget og opsige det, som de maatte have tinget. Hvad Rug og andet Korn der maatte blive tilovers af Lenets Indkomst skulle de holde til Stede indtil nærmere Ordre. (I de 4 Stiftslensmænds Breve: I Anledning af Ordren om, at de Folk, der have Krontiender i Fæste og have faaet Tilladelse til at give Penge i Stedet for Korn i Afgift, i Aar alligevel skulle give Rug, meddeles dem, at de, der ikke allerede have givet Rug, ogsaa i Aar maa give Penge.) J. T. 2, 226 b.

— Til Biørn Anderssen. Da mange Skibe, baade fremmede og indenlandske, løbe ind i Hatzsund med Tyskøl og andre Varer, som de opkøbe [? opskibe] i Viifue og andensteds her paa Landet og sælge til Præster og Bønder, ja endog til Borgere i Købstæderne, uden at der svares nogensomhelst Told eller Sise af Skibene og Varerne, skal han, eftersom Kongen ikke vil tillade saadan Handel, medmindre Kronen faar sin Rettighed deraf, undersøge Sagen og tilskrive Kongen sin Betænkning om, hvem Kongen kan sætte til at opkræve Tolden og Sisen, og hvor Opkrævningen bedst kan finde Sted. J. T. 2, 227.

9. Febr. (—). Stadfæstelse paa den efter Kongens Befaling [af 11. Jan. 1581] af Jørgen Rossenkrantz paa Kalløe, Erich Løcke paa Aarhusgaard og M. Lauritz Bertelssen, Superintendent i Aarhus Stift, trufne Ordning, hvorefter Lyungby og Albøge Sogne igen skulle være Annekser, ligesom de forhen have været, med Hr.

Rasmus Olufssen i Lyngby, der tidligere havde Lyngby Sogn, som Sognepræst og Lyngby Præstegaard til Præstegaard, Rosmus og Høllested Sogne ligesaa være Annekser med Præsten i Høllested som Sognepræst og Hoed Sogn, der tidligere var Anneks til Høllested, være Anneks til Aalsøe Sogn. J. R. 3, 231 b[1]. Orig. i Provinsark. i Viborg.

9. Febr. (**Skanderborg**). Til Niels Jonssen. Kongen har opgivet den med Jens Hanssen sluttede Handel om hans jordegne Bondegaard, hvorfor Niels Jonssen skal lade ham blive utiltalt for det Brev, han skulde give Kronen derpaa. Udt. i J. T. 2, 227.

— Til Jørgen Skram. Da han har meddelt, at Byfogden i Randers har brudt Tinget, fordi en, som har været i Rette der, har givet ham Skjældsord, og at Tinget ikke paany kan sættes uden Kongens Tilladelse, befales det ham at sørge for, at Tinget igen sættes og holdes paa sædvanlig Vis, og at lade den, der er Skyld i Tingbruddet, staa til Rette derfor. J. T. 2, 227 b.

10. Febr. (—). Til Manderup Parsberg. Da Kongen har erfaret, at Mouritz Podbusch, der for kort Tid siden fra Silckeborg Slot har faaet Befordring med Heste og Vogne eller Slæder, under Vejs, da han drog bort, har skudt eller ladet skyde et Stykke Vildt, har tvunget en af Kronens egne Bønder til at føre Dyret bort, har slaaet ham til Blods og med Magt tvunget de Bønder, der vare ham medgivne fra Slottet, til at køre ham selv, hans Folk og Gods længere, end de havde faaet Besked paa, skal Manderup Parsberg lade den Sag nøje undersøge, meddele Kongen, hvad Mouritz Podbusch har gjort, og, hvis han har forsét sig som ovenfor nævnt, lade ham tiltale paa det strengeste, saafremt han ikke selv vil staa til Rette. J. T. 2, 227 b.

— Til Henrick Belov. Da der af nogle Borgere i Vedle er klaget over, at Borgemestre og Raad besvære dem med ny og usædvanlige Paalæg, medens disse sidste hævde, at de ikke i nogen Maade have forsét sig, og klage over, at disse Borgere blive mere og mere ulydige og efter Klagens Indgivelse gøre andre oprørske, skal han i Forening med Hans Johanssen paa Hindtzgafuel eller andre gode Mænd, der ere nærværende, begive sig til Vedle, kalde Borgemestre og Raad og Borgerne for sig og undersøge Berettigelsen af Borgernes Klager, saa han ved Kongens Ankomst til

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. III. 110 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 326 f.

Kolding kan give denne klar Besked derom. Naar han har forhørt Sagen. skal han træffe den Ordning, at al Uenighed mellem Borgemestre og Raad og Borgerne skal hvile indtil videre under den højeste Straf for den, der ikke overholder dette. J. T. 2, 228.

10. Febr. (**Skanderborg**). Til Erick Locke paa Aarhusgaard. Da Maren Hr. Pouels i Thodbierg har berettet, at hendes Husbonde, der havde faaet Brev paa Kronens Korntiende af Meilby Sogn, er død, før Tienden er bleven ydet. saa han slet intet har faaet, skal Erick Løcke give hende 3 Pd. Korn af Loftet. Orig.

11. Febr. (—). Forleningsbrev fra sidste 1. Maj af for Fru Anne Holck, Hr. Verner Parsbergs Enke, paa Hørbye Len i Skaane, uden Afgift, medens hun hidtil har svaret Afgift af den visse Indkomst og gjort Regnskab for Halvdelen af den uvisse. Sk. R. 1, 354 b.

— Til Peder Munck. Da Drotningborg Slot er meget blottet for Gods og det bedste Gods bortskiftet derfra og Kongen mere end hidtil vil holde Hoflejr paa dette Slot og i Randers, da det ligger bekvemt, har han bestemt at tilskifte sig Adelens Gods deromkring og ud med Guden, saaledes en hel Del Gods, som Hans Johanssen paa Hindtzgafuel har dér i Lenet, baade Arvegods og Gods, som han har faaet til Mageskifte af Kronen. hvilket Gods ligger meget belejligt med Skov og Jagt for Drotningborg. Da Kongen af samlet Gods ikke ved noget, der bedre kan undværes end Hundtzlund Kloster, som Peder Munck har i Pant, vil han udlægge Hans Johanssen dette, hvilket meddeles Peder Munck, for at han i Tide kan rette sig derefter; Klosteret fratages ham ikke af nogensomhelst Unaade, men udelukkende af ovennævnte Grund, og Kongen beder ham derfor til Paaske modtage Pantesummen og overlade Kronen Klosteret. J. T. 2, 228 b.

— Til Claus Glambech paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Niels Bonde i Klindtherup, hvis Gaard er brændt sidste Aar, og som nu har ladet bygge tre Huse derpaa, der dog endnu ikke ere helt færdige. Halvparten af hans Landgilde for sidste Aar, som han endnu resterer med. Orig.

12. Febr. (—). Til Niels Kaas og Jørgen Rossenkrandtz. Hoslagt sendes dem en Kopi af Hertug Adolfs Skrivelse til Kongen angaaende den Forhandling, som i Henhold til Forliget i Ottense er berammet mellem ham og Kongen, hvori gøres gældende, at da begge Parters Raader og gode Mænd nu skulle komme sammen for

at forlige dem, vil det være fornødent, at der hos de Tilforordnede er nogle ufordægtige Mæglere fra begge Sider, der kunne forlige de Uenigheder, som kunne opstaa mellem de Tilforordnede, og gøre rimelige Forslag til Forlig: Hertugen har desuden, som de ville se af Skrivelsen, foreslaaet dem til Mæglere ved Mødet i Hadersløf; da Kongen for sin Person ikke finder Hertugens Forslag ulideligt, henstiller han til dem, hvad de i denne Sag ville raade til og gøre; hvis de gaa ind paa at møde som Mæglere, vil Kongen skrive til Peder Gyldenstiern og Mandrup Pasberg om at træde i deres Sted blandt de tilforordnede Raader. Hoslagt sendes dem Kopi af Kongens Svar til Hertugen. Kongen venter deres Betænkning og endelige Erklæring saa hurtig som muligt. Sj. T. 14, 432 b. K.

13. Febr. (**Skanderborg**). Ejendomsbrev for Peder Pederssen, Raadmand i Randers, paa nogle Hospitalet tilhørende Boder, der med den ene Side støde op til hans egen Gaard og med den anden til det Stræde, der løber langs med St. Mortens Kirkegaards Mur ved den vestre Ende af Kirken, mod, som han har tilbudt, paa egen Bekostning at opføre lige saa mange og lige saa gode Boder igen paa Hospitalets Jord mellem Sygestuen og Mogens Schoufs Gaard, saa Hospitalet deraf kan have samme Rente som af dem, det mister; førend de nye Boder ere opførte, maa han ikke befatte sig med Hospitalets Boder. J. R. 3, 232 b.

— Til Claus Glambeck. Da Kronens Tjenere i Gangstedt og Ballebo have klaget over, at nogle jordegne Bønder i disse Byer have bygget nogle Huse og Nybygger paa deres Agerender og jordegne Ejendom, og at disse Huse ere dem til stort Besvær, blandt andet fordi de i Husene boende Folk ophugge deres Skove og opbrænde deres Gærder, skal han undersøge Sagen og, hvis der findes ny Huse, som ikke have været der fra Arilds Tid af, tage Syn om, hvorvidt de skade Kronens Bønder eller ej, og derefter ordne Sagen efter Lov og Ret. J. T. 2, 229 b.

— Til Fru Margrete Lauge Brockes, Fru Edel Frantz Bildis og Fru Heluig Erich Rosenkrantzis. Kongen beder dem overlade sig deres Gaard i Vedt[1] i Schanderborg Len til Mageskifte og erklære sig om, hvor de ønske Udlæg derfor, dog maa de ikke forlange Gods, der ligger i Kongens Fredejagt eller

[1] Vistnok Vitved, Hjelmslev H.

saa nær Kronens Slotte, Klostre eller Gaarde, at det ikke kan undværes derfra. J. T. 2, 230.

14. Febr. (**Skanderborg**). Kvittans til Søfren Kier, Tolder i Kolding, paa 74 Rosenobler, 120 gl. Dlr. og 184 Dlr. i Markstykker, ialt beregnet til 600 Dlr., som han af Tolden har indbetalt i Kongens eget Kammer paa Skanderborg. J. R. 3, 233 b.

— Niels Jenssen i Jafngiude, Herredsfoged i Giern Herred, maa være fri for Landgilde, saalænge han er Herredsfoged. Udt. i J. R. 3, 234.

15. Febr. (—). Pantebrev til Folmer Rosenkrantz til Steensballe paa 2 Gaarde i Halderup og 1 Bol i Nebel i Stedet for 1 Gaard i Nølløf og 1 Gaard i Thuenstrup i Hadtz Herred, som han hidtil har haft i Pant, men som Kongen nu har lagt ind under Skanderborg Slot. P. 357 b[1].

— Rasmus Dienssen, Bøsseskytte paa en af Kongens Jagter, maa bo i Slaugelse og være fri for borgerlig Tynge, saalænge han er i Kongens Tjeneste. Udt. i Sj. R. 12, 146.

— Til Henrich Mogenssen. Da Rosenobler nu mange Steder »afslaa« og ikke ere gangbare til den gamle Værdi, maa han herefter ikke tage Rosenobler eller overhovedet andet Guld end dobbelte Rosenobler, Engelotter og Dukater i Told. Et aabent Brev herom sendes ham til Forkyndelse for de fremmede. Sj. T. 14, 433.

— Til Rentemesteren. Da Kongen agter at rejse herfra til Koldinghus og blive dér i nogen Tid og der til Udspisningen saa vil blive Brug for 7 eller 8 Tdr. Bergefisk, 6 eller 8 Tdr. gode skaanske Sild, $^1/_2$ Læst saltede Laks, 2 Læster fersk Hvede, 4 eller 6 Tdr. Løg, 2 Tdr. Sennep, 6 eller 8 Læster Tyskøl og 4 Skpd. Voks, ligesom der ogsaa til Byggeriet paa Slottet og Ladegaarden vil blive Brug for 10 Skpd. danscher Stangjærn, 2 eller 3 Tdr. Lægte- og Loftssøm og 2 Læster Osmund, skal han, saasnart Vandet bliver aabent, sende disse Ting til Kolding. Sj. T. 14, 433.

— Til Johan Thaube. Hvis Afsendelsen af Kongens Rustvogn med det grønne Hus endnu ikke har fundet Sted, skal han beholde Vognen hos sig indtil videre. Han skal med denne Brevviser, Kongens Dreng, tilskrive Kongen, hvorledes det gaar med

[1] Udenfor er skrevet: Hvis Gods, som Folmer Rossenkrantz havde i Pant, haver Claus Glambeck sig tilforhandlet af kongl. Maj.

Byggeriet paa Kroneborg, med »den galne Weyde« og andet, og hvorledes det har sig med Frederichsborg, om Badstuehuset er færdigt ind- og udvendig, om den lille Stald i Dyrehaven er færdig, om der er mange Fasaner i Dyrehaven, og om den Ræv, der var kommen ind i Dyrehaven, er fanget. Sj. T. 14, 433 b.

15. Febr. (**Skanderborg**). Til Claus Glambeck. Da Rasmus Suendssen i Hørning har berettet, at Hørning Kirketaarn for nogen Tid siden er faldet ned og har gjort stor Skade paa Kirken, at det Bly, som var paa Taarnet, i Holger Rossenkrantzis Tid er ført til Skanderborg Slot, og at han nu tiltales derfor, da han var Kirkeværge den Gang, skal Claus Glambeck undersøge Sagen og, hvis Blyet er kommet her til Slottet til Kongens Brug, hjælpe Kirken med Sten, Tømmer eller andet, saa Rasmus Suendssen kan blive fri for Tiltale for Blyet. J. T. 2, 230.

— Befaling til Erich Lycke paa Aarhusgaard at give Søfren Pederssen [i Aarhus[1]] $^1/_2$ Pd. Korn af Loftet. Orig.

16. Febr. (—). Anders Joststssen i Alcken maa herefter frit fiske i Alcken Aa og Mors Sø med Ruser og Garntener, men ikke med Vod eller lignende Fiskeredskaber. J. R. 3, 234.

— Befaling til Manderup Parsberg om i Henhold til det Hr. Chresten Nielssen givne Brev aarlig at lade ham faa 1 Ørt. Korn af Kragelund Kirke. Udt. i J. T. 2, 230 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Siden Kongen paa hans Forslag om at forpagte Ferøe til nogle Borgere i Kiøpnehafn skrev til ham [8. Febr. 1581], at han maatte gøre det, har Mogens Heiningssen, Borger i Bergen, der med sine Medredere har haft Landet i Forpagtning, været hos Kongen og beklaget sig over, at han i nogle Aar har lidt stor Skade ved denne Forretning, først i det Aar, da Sørøveren gjorde Indfald paa Ferøe, plyndrede ham selv og røvede alt det Gods, han havde tilhandlet sig, og Indbyggerne paa Ferøe holdt ham selv i haardt Fængsel i nogen Tid, saa han i det Aar selv kun har faaet lidet eller intet af Landets Indkomst, og siden i sidste Sommer, da en Hamborger sejlede til Ferøe før ham og opkøbte alt, hvad han kunde overkomme, hvorefter Mogens Heiningssen efter Kongens Ordre tog ham og førte ham til Bergen, hvor baade Skib og Gods ere gjorte til Prise til Bedste for Kronen, saa Mogens Heiningssen ikke har lidt mindre Skade ved denne Hamborgers Han-

[1] Efter Paaskrift bag paa Brevet.

del; desuden har han givet Indbyggerne paa Ferøe en hel Del Varer paa Kredit. Af disse Grunde har han begæret at maatte beholde Handelen paa Ferøe endnu i nogen Tid, da det vil blive ham til ubodelig Skade, hvis han nu saa uformodet skal af med den. Da Kongen sidst skrev til Christoffer Valckendorff, huskede han slet ikke paa Mogens Heiningssen, men da han tidligere har erfaret, at denne skal være en vederhæftig Borger, der ogsaa i andre Henseender kan være Riget nyttig, og han er villig til at give lige saa meget af Handelen paa Ferøe som andre og skikke sig ustraffeligt baade mod Kongen og Indbyggerne paa Ferøe, og da den Skriver, som Kongen skal sende did, ligesaa godt kan følge med ham fra Bergen som med en Købmand fra Kiøpnehafn, vil Kongen ikke fratage Mogens Heiningssen Handelen paa Ferøe. Christoffer Valckendorff maa derfor ikke bortforpagte den til andre. Da Kongen tidligere har givet Mogens Heiningssen Bestalling paa at opbringe de Hollændere, der løbe nord om Varhus, hvilken Vej efter hans Beretning stadig søges mere og mere af dem, men de i sidste Aar, da han udrustede sit Skib mod dem, have været ham for vel bemandede og udrustede, hvorfor han har begæret at blive hjulpet med Krudt og Lod til Udrustningen, skal Christoffer Valckendorff lade ham faa saa meget deraf, som han mener rigtigt, da han jo ved, hvor magtpaaliggende det formedelst Tolden i Sundet og anden Lejlighed er Kongen, at denne Sejlads bliver forment Hollænderne, og der paa denne Maade kan gøres dem Afbræk med ringe Bekostning. Sj. T. 14, 433 b.

17. Febr. (Skanderborg). Til samme. Kongen har af hans Skrivelse erfaret de Klager, som Indbyggerne paa Ferrøe i deres Hamborgeren givne Brev have fremført over at have lidt Mangel paa Tilførsel sidste Aar. Mogens Henningssen har paa det højeste undskyldt sig, fordi han sidste Aar har ventet saa længe med at komme did, og berettet, at han Aaret i Forvejen havde efterladt en hel Del Mel og andre Varer paa Landet, saa Nøden ikke kan have været saa stor; desuden er han kun kommen 6 Dage efter Hamborgeren og er villig til at give Christoffer Valckendorff paa Kongens Vegne Brev og Segl paa, at Indbyggerne paa Ferrøe herefter ikke skulle faa Grund til at beklage sig over ham hverken for Tilførsel eller i andre Henseender. Da han nu sendes til Christoffer Valckendorff med Skrivelse om at maatte beholde Handelen paa Ferrøe, befales det denne selv at høre hans Und-

skyldning og ordne Sagen i Overensstemmelse med Kongens sidste Skrivelse og som det kan være Indbyggerne paa Ferrøe gavnligt. Kongen vil nu ikke eftergive den Hamborger, der uden Tilladelse har handlet paa Ferrøe, noget. Christoffer Valckendorff skal fra Ferrøe bestille saa mange Skippd. Fjer, som han kan tænke behøves til Boskab og Senge paa Kroneborg og Frederichsborg. Sj. T. 14, 435.

17. Febr. (Skanderborg). Aabent Brev, hvorved Kongen, der ofte er bleven overløben af nogle af Kronens Bønder i Skanderborg Len og Hatz Herred med Klager over, at deres Gaarde ere satte for højt i Landgilde, for en Gang for alle at blive fri for dette idelige Overløb og for at hjælpe Bønderne giver Claus Glambeck Fuldmagt til at tage 12 uvildige Dannemænd til sig og i Forening med dem undersøge de Gaardes Tilliggende, der menes at være satte for højt i Landgilde, og nedsætte Landgilden, hvor denne maatte findes at være for høj. Hvor en eller to Bønder i en By ere brøstholdne, medens de andre have mere Ejendom, end Landgilden er til, skal Claus Glambeck hjælpe Bønderne til godvillig Udlodning eller til Rebning og ret Maal efter Loven. De foretagne Omsættelser af Landgilden skal Claus Glambeck lade indføre i Jordebogen. Bønderne skulle til Gengæld herefter være forpligtede til at svare deres Landgilde i rette Tid og holde deres Gaarde i god Stand, da Lensmanden ellers straks skal udsætte dem af Gaardene og bortfæste disse til andre. J. T. 2, 214 b.

— Lignende Fuldmagt for Manderup Parsberg til at omsætte Landgilden for Bønderne i Silckeborg Len. Udt. i J. T. 2, 216.

— Til Claus Glambeck. Ovenstaaende Fuldmagt[1] sendes ham med Ordre til at forkynde den for Bønderne i Skanderborg Len og Hadtz Herred, opbevare den vel og efterhaanden og saa snart som muligt bringe den til Udførelse. J. T. 2, 230 b.

— Til samme. Da Mouritz Podebusch til Kongens store Forundring har dristet sig til, medens Kongen opholder sig her, at skyde et Raadyr i Kronens fri Enemærke mellem Jafngye og Skegiskof og Kongen paa ingen Maade vil eftergive ham saadant Hovmod, skal Claus Glambeck straks tage Vidnesbyrd i Sagen og

[1] Indholdet af Fuldmagten refereres i Brevet.

uden Hensyn til Vild og Venskab forfølge Sagen til det allerydeste. J. T. 2, 231 b.

17. Febr. (**Skanderborg**). Til Manderup Parsberg. Da han i Henhold til Kongens tidligere Skrivelse har indberettet, at 4 af Kronens Bønder have bekendt for ham at have set Mouritz Podbusch skyde Raadyret og én at have set det ligge i en Slæde, befales det ham, for at der siden ikke skal være Tvivl og Uoverensstemmelse i Bøndernes Vidnesbyrd, under sin egen Haand og Segl at tilskrive Kongen, hvilke Bønder der have set noget, og hvad Tid og Sted de sige at Dyret er skudt. J. T. 2, 232.

18. Febr. (—). Til Christoffer Valckendorff. Da der her paa Slottet er stor Mangel paa Kedler og andet Køkkentøj, saa der, naar Kongen kommer hid, maa laanes hos andre til stort Besvær for disse, skal han med det første købe og hidsende 6 eller 8 Skippd. gode Kobberkedler, der skulle laves om til Køkkentøj og andet nødvendigt og forblive her til Forbedring af Inventariet. Sj. T. 14, 435 b.

— Livsbrev for Anders Hanssen, Møller i Breuad Mølle, der har tilbudt paa egen Bekostning at ville opføre en Maltkværn i Møllen, paa Breuad Mølle for samme Landgilde som hidtil. J. R. 3, 234 b.

—[1] Hans Due i Neyenskouf maa sisefrit købe $^1/_2$ Læst Rostockerøl her i Riget, dog skal han lade notere paa Brevet, hvor han køber Øllet. Orig. Udt. i J. R. 3, 234 b.

— Hans Due i Neyenschoufs Hustru Else Mouritzdatter maa, saafremt hun overlever sin Mand, for Livstid have fri Olden, naar der er Olden, til sine egne hjemmefødte Svin og fri Ildebrændsel af Vindfælder, dog efter Udvisning af Skovfogden, i Skovene til Neyenschouf. J. R. 3, 235.

— Forleningsbrev for M. Lauritz Borum, Læsemester i Aarhus, paa det efter Pouel Fridtz ledige Præbende i Aarhus Domkirke. J. R. 3, 235 b.

— Befaling til Claus Glambeck om af Slottets [Skanderborg] Gods at udlægge Aarhus Kapitel Fyldest for dets Gods i Hatz Herred, som han tidligere har faaet Ordre til at lægge ind under Slottet, dog ikke Gods i Fredejagten eller saa nær Slottet og Ladegaarden, at det ikke kan undværes. J. T. 2, 233 b.

---

[1] J. T. har: 17.

18. Febr.[1] **(Skanderborg).** Til Aarhus Kapitel. Hoslagt sendes det et Register over det Gods, som Claus Glambeck skal udlægge det for dets Gods i Hadtz Herred, med Ordre til at gennemse det, skifte Godset mellem sig i samme Forhold, som de have mistet Gods i Hadtz Herred, og indsende en klar Fortegnelse derover, for at Kongen kan give dem Brev derpaa. J. T. 2, 232 b.

— Til Claus Glambeck. Da det faldt Kronens Bønder i Skanderborg Len meget besværligt først at føre Korn og Landgilde til Skanderborg og siden til Aarhus og andre Steder, hvorfra det skal udskibes, gav Kongen ham Ordre til at bygge et Kornhus i Aarhus, men har nu ombestemt sig og vil, at det store Hus paa Aarhusgaard herefter skal bruges til Kornhus, hvorfor Claus Glambeck med det første skal modtage Huset med Kældere, Loft og det lille Gaardsrum vest for Huset og ud til Muren langs med Gaden og lade det skelne og istandsætte med Lofter og Skillerum, saa Korn og andet, der skal udskibes her fra Lenet, bekvemt kan oplægges deri. J. T. 2, 233 b.

— Befaling til Erich Lycke straks at rydde ovennævnte Hus, føre Korn og andet, som han har deri, bort og overlevere Huset med tilhørende Gaardsrum til Claus Glambeck. J. T. 2, 233.

— Befaling til Hr. Jørgen Lycke at købe 200 Læster Kalk og med det første sende dem til Kroneborg. Udt. i J. T. 2, 233 b.

— Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Anne Rasmussis i Vestbierg, hvis Husbonde kort før sin Død er rømt for en Forseelse, hvorover hun er kommen til at restere med $2^1/_2$ Ørt. Malt og 1 Fjerd. Smør, nævnte Malt. Orig.

— Søbrev for Mogens Heinessen, Borger i Bergen, der nu har lovet til næste Sommer med to af sine egne Skibe og paa egen Regning og Risiko at gøre sig al Flid for at opsøge Grønland og skaffe sig bestemt Kundskab om de dér værende Havne, for at dette Land, der rettelig hører under Norge, men i mange Aar ikke har været besøgt af Kongen og dennes Forgængere, igen kan komme under sin rette Øvrighed og Indbyggerne blive forsynede med den nødvendige Tilførsel og omvendte til den kristne Tro. Hvis han finder Landet og skaffer bestemt Kundskab derom,

[1] J. T. har 18. Juli.

vil Kongen betænke ham saaledes, at han skal have ham at takke. N. T. 1, 215 b[1].

19. Febr. (**Skanderborg**). Til Niels Kaas og Jørgen Rossenkrandtz. Kongen har modtaget deres skriftlige Erklæring paa hans Skrivelse [12. Febr. 1581] til dem om Hertug Adolfs Forslag om Udnævnelsen af Mæglere og deraf set, af hvilke Grunde de ikke mene at kunne indlade sig paa at være Mæglere ved Forhandlingen, men finde det raadeligere, da Mødet er berammet af begge Parter til Forhandling om den faldne Arv [efter Hertug Hans den ældre], at Forhandlingen føres af begge Parters Tilforordnede paa de Vilkaar og den Maade, som er bestemt, og at man, hvis Forhandlingen ikke vil gaa paa den Maade, da udvælger Mæglere paa begge Sider til at træde sammen, stille Forslag, forhandle med hver Part og alvorligt se at føre Forhandlingen til en god Ende. Kongen bifalder deres Betænkning og befaler dem sammen med de andre Tilforordnede at føre Forhandlingen efter den dem medgivne Instruks og, hvis det viser sig at være til Fremme for Forhandlingen, at der vælges Mæglere, da at gaa ind herpaa. Sj. T. 14, 436.

— Søfren Rasmussen, Borger i Horssens, maa sisefrit købe eller indføre 4 Læster Rostockerøl. Udt. i J. R. 3, 236.

21. Febr. (—). Til Coruitz Veffert. Baltzer Leppel har berettet, at hans Foged, som han for nogen Tid siden sendte til Jerrestedtz Herredsting i sit Ærinde, paa Tinge er bleven overfalden af nogle Bønder, særlig to, hvoraf den ene var Hovedmand, da Oprøret mod Baltzer Leppel fandt Sted og hans Skov blev hugget om, og den anden er Broder til den Bonde, som da blev slaaet ihjel, hvilke have brugt Ukvemsord mod Fogden, truet ham og sat ham Bøssen paa Livet, saa han med Nød og næppe slap derfra, alt uden at agte paa Kongens paa Tinge forkyndte Brev [af 24. Okt. 1578], hvorved det befales dem at være Baltzer Leppel og hans Folk aldeles ubevarede. Da Baltzer Leppel og hans Folk nu ikke kunne være sikre, naar de komme paa Tinge for at forfølge denne Sag, har han henvendt sig til Kongen, og denne befaler derfor Coruitz Veffert at tage nøjagtig Borgen af de 2 Bønder paa, at de ville være Baltzer Leppel og hans Folk ubevarede, og siden tiltale dem. Da de 15 Mænd, der for lang Tid siden ere udtagne til

[1] Tr.: Grønlands hist. Mindesmærker III. 652 f. Norske Rigsregistr. II. 402 f.

at sværge om den Mands Bane, der blev slaaet ihjel i Skoven ved Bøndernes Forsamling, endnu ikke have svoret derom, skal han befale dem med det første at gøre det. Han skal paa Tinge alvorligt forbyde Bønderne i nogen Maade at tilføje Baltzer Leppel og hans Folk Skade eller Vold, da Kongen ellers uden al Naade maa lade det straffe. Sk. T. 1, 237.

22. Febr. (**Skanderborg**). Befaling til Erick Løycke paa Aarhusgaard at give Anders Søfrenssen i Aarhus 2 Skpr. Korn. Orig.

23. Febr. (—). Befaling til Jørgen Skram om til Foraaret at tinge Gravere til at grave de to Fiskedamme i den store Have ved Dronningborg Slot, som Kongen under sit sidste Ophold paa Slottet gav ham Ordre til at lade lave efter Urtegaardsmandens nærmere Anvisning. J. T. 2, 234 b. Orig.

— Til Erich Løcke til Skougaard, Christoffer Rossengaard, Erich Lange til Engelsholm og Ølrich Sandbierg. Da Jacob Rostrup til Leergraf ikke har betalt de 1500 Dlr., Kongen havde laant ham, til den fastsatte Tid, Paaske 1580, og heller ikke, da Kongen efter den Tid skrev til ham om at betale, befales det dem i Henhold til deres Løfte for ham inden 6 Ugers Dagen efter Modtagelsen af dette Brev enten at skaffe Kongen Betaling hos ham eller selv betale Pengene. J. T. 2, 234 b.

— Til Claus Glambech paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Jens Rasmussen i Dørup 1 Ørt. Rug og 1 Td. Malt, som han resterer med af sin Landgilde for sidste Aar og formedelst Fattigdom ikke kan udrede. Orig.

24. Febr. (—). Jens Matzen, Husfoged paa Skanderborg, der [8. Nov. 1579] har faaet Livsbrev paa en Gaard i Freersløf med en til Gaarden hørende Enemærkejord, kaldet Holm, og Fritagelse for den halve Landgilde, fritages nu tillige paa Livstid for Ægt og Arbejde og indtil videre for al Landgilde. Naar han ikke længere er i Kongens Tjeneste paa Slottet, skal han alligevel lade sig bruge i Kongens Bestilling, naar Lensmanden tilsiger ham. J. R. 3, 236.

— Til Lauritz Rostrup. Da hans Svoger, afdøde Offe Skram, har haft noget Gods i Pierdstrup i Hadtz Herred, som Kongen ønsker til Mageskifte, bedes han som Børnenes Værge at overlade Kongen dette Gods og med det første erklære sig om, hvor han ønsker Vederlag, dog ikke i Fredejagten eller saa nær ved Kronens

Slotte eller Gaarde, at det ikke kan undværes derfra. Kongen har for nogen Tid siden skrevet til Offe Skram om noget andet af hans Gods i Hadtz Herred, som ogsaa ønskedes til Mageskifte, men ikke faaet noget Svar, hvorfor Lauritz Rostrup ogsaa bedes erklære sig herom. J. T. 2, 235.

24. Febr. (**Skanderborg**). Til Claus Glambeck. For nogen Tid siden bevilgede Kongen, at nogle Kronbønder, Arvinger til Balle, for Stedsmaal og Afgift maatte faa en Jord i Kane Mark, som deres »Forældre« havde haft, men som siden er tildømt Kronen som forbrudt, da man formedelst langvarig Trætte med Bønderne i Kane om Jorden har forsømt at svare Kronen dens Rettighed. Siden have Kronens Bønder i Kane berettet, at Jorden ligger i deres Mark og er dem til stor Trængsel, og af den Grund begæret at faa den for Stedsmaal og Afgift. Da det vil være Bønderne i Kane til stort Besvær, om Jorden bruges af andre, og Kongen jo egentlig efter den faldne Dom har Ret til at disponere over Jorden efter eget Tykke, skal han med Penge eller anden Ejendom tilfredsstille Bønderne i Balle for ovennævnte Jord og siden fæste den til Bønderne i Kane. J. T. 2, 235 b.

— Befaling til samme at give Kirstine Hans Skrivers i Horsens 1 Pd. Korn. Orig.

25. Febr. (—). Tilladelse for Hertug Johan Frederich af Pommerns Tjener Henning Parcken til at købe 30 Læster Havre og udføre dem, da Hertugen har klaget over, at der har været stor Mangel paa Havre i hans Land sidste Aar. Sj. R. 12, 146 b.

— Til Borgemestre og Raad i Bogense. Da nogle af deres Naboer have klaget over, at den dem givne Tilladelse [af 28. Nov. 1580] til at indgrave Byens Fædrift og Ejendom, saa vidt Byens Privilegier lyde, vil skade baade Kronens og Adelens Bønder, der bo deromkring, skulle de opsætte Indgravningen en kort Tid, indtil Kongen kan faa Sagen undersøgt. F. T. 1, 224.

26. Febr. (—). Til Christoffer Valckendorff. Da Axel Brahe paa Ruugaardt, der for nogen Tid siden er bleven forlenet med Kronens Gods i Skoubye Herred, mener, at den Rente af en Del af Godset, som er henlagt til Superintendentembedet i Fyens Stift, er regnet med ved Fastsættelsen af hans Afgift, skal Christoffer Valckendorff undersøge Sagen og, hvis Axel Brahe har Ret,

afkvitte den Superintendentembedet tillagte Rente i Afgiften. Sj. T. 14, 437.

26. Febr. (**Skanderborg**). Til Claus Glambech paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Jens Jenssen i Daudeng, der har berettet, at hans Gaard og Gods for nogen Tid siden er brændt, det Brændsvin og de 6 Skpr. Malt i Gæsteri, som han resterer med af sidste Aars Landgilde, hvis hans Beretning er rigtig. Orig.

28. Febr. (—). Til Henrich Mogenssen. Da Jørgen Sønnessen i Flensborg, der har haft Bestillling paa 100,000 Mursten eller saa mange, han i det hele taget kunde skaffe, til Byggeriet paa Kronneborg, har meddelt, at han har leveret 153,000 Mursten, hvorfor han har faaet betalt 300 Dlr. af Josias von Quallen paa Steinborch og 400 Dlr. af Henrich Mogenssen og endnu har 218 Dlr. til gode, som han har begæret at faa betalte, befales det Henrich Mogenssen at betale dette Beløb. Da Jørgen Sønnessen har berettet, at han endnu har 47,000 Mursten, som han efter Kongens Bestilling har skaffet, og har forespurgt, om Kongen ogsaa vil have dem, skal Henrich Mogenssen hos Johan Taube paa Kronneborg faa at vide, om Kongen har Brug for disse Sten til Kronneborg, og hvis saa er, blive enig med Jørgen Sønnessen om Stenene og betale dem, saasnart de ere leverede. Sj. T. 14, 437.

— Til Coruitz Veffert. Da nogle siden Ordren [af 7. Maj 1579] til Biorn Kaas om paa Skaane Landsting at opbyde de Penge, som Jørgen Bilde ikke har villet modtage af Hans Sparre, og som derfor ere indlagte i Landekisten, have ment, at Kronen ikke kan have nogen Ret til disse Penge, har Kongen givet nogle gode Mænd Ordre til at dømme i Sagen, hvilket dog er blevet opsat til Søgnetinget efter Paaske: da Biørn Kaas, hvem Kongen tidligere har befalet at gaa i Rette i denne Sag, nu ikke kan møde, skal Coruitz Veffert skaffe sig grundig Undervisning om Sagen baade hos Biørn Kaas og Rentemester Christopher Valckendorff og paa Kongens Vegne gaa i Rette, naar Sagen skal paadømmes paa Søgnetinget. Sk. T. 1, 238.

— Aabent Brev, hvorved den Sandemændene i Silckeborg Len givne Fritagelse for Ægt og Arbejde indskrænkes til, at de herefter kun skulle være fri derfor, naar de opkræves til at gøre Tov, da de andre Bønder lide stærkt ved den fuldstændige Fritagelse og flere af dem besværes mere med Nævningetov

end Sandemændene med Sandemændstov, da disse sidste sjælden forefalde. J. R. 3, 237.

28. Febr. (**Skanderborg**). Til Biørn Kaas. Da Suend Bundssen i Bisholt i Biere Herred har tilbudt at afstaa sin jordegne Bondegaard til Kronen mod Livsbrev derpaa og Fritagelse for Landgilde, Ægt og Arbejde samt Løfte om, at en af hans Sønner efter hans Død maa faa Gaarden for Stedsmaal og den Landgilde, Gaarden maatte blive sat til, skal han afslutte Handelen paa disse Vilkaar, tage Skøde paa Gaarden paa Tinge og henvise Suend Bundssen til Kongen for at faa Brev paa ovennævnte Frihed. J. T. 2, 236 b.

1. Marts (—). Befaling til Erich Løcke paa Aarhusgaard at give Anne Søfrensdatter $^1/_2$ Pd. Korn til hendes og hendes Børns Underholdning. Orig.

— Til Claus Glambech paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Maren Rasmussis i Hemstoch, der har berettet, at hendes Husbonde nylig er død og har efterladt hende 12 hjælpeløse Børn, Halvparten af dette Aars Landgilde. Orig.

2. Marts (—). Livsbrev for Chresten Jenssen, Slotsskriver paa Hald, paa en Bro, kaldet Huornum Vase, mellem Nørliung og Onsild Herreder, som Las Jenssen i Skiellerup, der havde Livsbrev paa den, har opladt til sin Søn Chresten Lauritzen, og som denne under Forbehold af Kongens Samtykke igen har overladt til Chresten Jenssen. Han skal svare en rimelig Indfæstning og maa oppebære alt til Broen hørende Brokorn og anden Rettighed mod at holde Broen i god Stand. Hvis Kongen selv vil lade Broen holde i Stand, forbeholder han sig at maatte tage den tilbage mod Tilbagebetaling af Stedsmaalet. J. R. 3, 237 b.

— Til alle Kron-, Stifts-, Kloster-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i de Skanderborg Slot og Aarhusgaard nærmest liggende Herreder i Biugholms, Silckeborg, Drotningborg, Kalløe og Aarhusgaards Len. Da Kongen i Norge har bestilt forskellige Slags Tømmer, som skal udskibes i Aarhus og derfra føres til Skanderborg til Byggeriet dér, skulle de efter nærmere Tilsigelse hver møde med Heste og Vogn i Aarhus og køre et Læs Tømmer derfra til Skanderborg. J. T. 2, 236 b.

— Til Jørgen Rossenkrandtz. Da Niels Kaas til Damsgaard har begæret 2 Gaarde og 1 Bol i Elsted i Vester Lisbierg Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Glapthued, 1 Gaard i Homme og 1

Gaard i Allerløf, skal han snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 237 b.

2. Marts (Skanderborg). Til Niels Jonssen. Albret Vind til Ullerupgaard paa Mors har berettet, at der i Marken til den Gaard i Skarum, som han for nogen Tid siden fik til Mageskifte af Kronen, ligger 3 Agre, som en Bonde i en anden By omtrent 1 Mil derfra i nogen Tid har haft til Brug, medens Gaarden i Skarum var jordegen Bondegaard, og samtidig begæret at maatte faa disse 3 Agre uden Trætte, da Gaarden er tilskiftet ham med al dens Tilliggende. Niels Jonssen skal undersøge Sagen og, hvis Agrene med Rette høre til Gaarden i Skarum, sørge for, at Albret Vind uden Trætte faar dem. J. T. 2, 238.

3. Marts (—). Bestalling for Arent Kobbertækker som Kongens Kobbertækker. Han skal baade tække nye Tage med Bly, Kobber og Skifer paa Kroneborg, Frederichsborg, Kolding, Skanderborg og andre Kronens Slotte og Gaarde og holde de gamle Tage i Stand. Han skal fra førstkommende Paaske af have 120 Dlr. i aarlig Løn, 5 Dlr. maanedlig i Kostpenge til sig selv, Kostpenge til 2 Svende, naar de arbejde, men ellers ikke, 12 Styver daglig til hver og 8 Styver daglig til en Dreng, alt af Tolden i Helsingør. Han skal selv støbe Bly, saa ofte det gøres nødvendigt, og selv holde sine Redskaber i Stand med Undtagelse af, at Kongen skal skaffe ham en Blykedel. Sj. R. 12, 146 b.

— Thomis Mickelssen i Daal, Herredsfoged i Nim Herred, fritages for Landgilde, saalænge han er Herredsfoged. Udt. i J. R. 3, 238.

— Til Erick Løcke. Da det store Hus paa Aarhusgaard i Henhold til Kongens Skrivelse [af 18. Febr. 1581] herefter skal bruges til at lægge Skanderborg Slots Korn i, skal han lade Panelværket i Huset og de udbyggede smaa Kamre samt Vinduerne og hvad andet der duer og herefter ikke behøves udtage og føre til Hafuerballegaard til at forbedre de derværende Huse med. Da han har berettet, at der ikke findes andre Huse paa Aarhusgaard, der ere tjenlige til at lægge Stiftets Korn i, skal han lade Husene paa Aarhusgaard skelne og istandsætte, saa Kornet kan ligge tørt og velforvaret deri. J. T. 2, 238 b.

— Befaling til samme, der tidligere har faaet Ordre til straks til Foraaret at istandsætte den meget bygfaldne Mølle i Aarhus, om at forhandle med Mølleren i Møllen ved Drotningborg Slot

om paa egen Bekostning at istandsætte Møllen i Aarhus, blive enig med ham om, hvad han selv og hans Arbejdsfolk skulle have i Dagløn paa egen Kost, indskrive alle Udgifterne i Regnskabet og føre Tilsyn med, at Arbejdet ikke paa nogen Maade forsømmes. J. T. 2, 239.

3. Marts (Skanderborg). Til samme. Kongen har skænket den for sin Forseelse i Aarhus aflivede Præst paa Samsøes Hustru den til Kongen forbrudte halve Boslod. Udt. i J. T. 2, 239 b.

— Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Lille Søfren Jenssen i Eyer, der resterer med 9 Skpr. Malt af hans Landgilde for 1579 og med 4 Tdr. Malt af Landgilden til sidste Martini, Halvdelen af denne Restance. Orig.

4. Marts[1] (—). Til Henrich Mogenssen. Da han i Anledning af Kongens Skrivelse [af 15. Febr. 1581] har forespurgt, om han som hidtil maa tage 4 Dlr. for hver Rosenobel i Told, naar de søfarende ikke have dobbelte Rosenobler, Engelotter eller Dukater at betale med, og om han fremdeles maa oppebære rinske Gylden i Told, da der svares en rinsk Gylden i Told af hver 20 Læster flamske Sild og hver 20 Læster Salt, der føres gennem Sundet, og de Nederlændere, der komme fra Portugal, Hispanien og Frankrig med Salt, faa 2 rinske Gylden for de 6 Tdr. Salt, de skulle levere paa Toldboden, og alle andre Nationer 1 rinsk Gylden[2], tillades det ham herefter at tage 4 gl. Dlr. for hver Rosenobel og som hidtil oppebære rinske Gylden i Told. Sj. T. 14, 438[3].

— Til Johan Thaube. Da han har berettet, at Arendt Hofslager i Sverrig har tilbudt at levere Kongen nogle Skippd. Kobber ved Kroneborg 1 Dlr. billigere pr. Skippd, end det kan faas i Lubke, og at Kobberet, hvoraf han har en Prøve, er godt og fint,

---

[1] Brevet er i Sj. T. fejlagtig dateret: 4. Maj, men indført mellem Brevene fra Marts. I Toldregnskabet for 1581 nævnes Brevet ogsaa med Dato: 4. Marts. [2] Teksten er her helt forvansket i Registranten (se Aftrykket hos Secher, Forordninger, der dog næppe har suppleret rigtigt). Den ovenfor gengivne Tolkning af den forvanskede Tekst støtter sig til Toldforordningen af 15. Dec. 1560 og de i Toldregnskabet for 1581 anførte Regler for Toldens Opkrævning; herefter svarede alle, ikke alene de vendiske Stæder, 1 rinsk Gl. af hver 20 Læster flamske Sild og hver 20 Læster Salt, og alle Skibe, der kom fra Portugal, Spanien og Frankrig med Salt, skulde levere 6 Tdr. Salt paa Toldboden, hvorfor der skulde ydes dem en Betaling af 2 rinske Gl., hvis det var Nederlændere, og 1 rinsk Gl., hvis de tilhørte andre Nationer. [3] Tr.: Secher, Forordninger II. 210 f (med Dato: 4. Maj).

befales det ham at forhandle med Arendt Hofslager om at skaffe det til Tækningen af Kroneborg nødvendige Kobber, blive enig med ham om Betalingen. der skal udredes af Tolden i Helsingør, og underrette Kongen derom, for at han kan give Arent Hofslager Bestilling derpaa. Sj. T. 14, 438.

4. Marts (Skanderborg). Til Claus Glambeck. Da Kongen noksom har erfaret, hvor ringe og ubekvem Lejlighed der er ved Skanderborg Slot, saa hverken Kongens Hofsinder og andre Hoftjenere eller hans Undersaatter og fremmede, der komme did i Ærinde til Kongen, kunne faa tilbørligt Logi, er han selv bleven enig med Baltzer Tømmermand om, at denne til Sommer paa egen Bekostning og Underholdning skal tilhugge og bygge en ny Kro ved Slottet og forsyne den med Kamre, Døre, Lofter, Lægter og alt andet Tømmerværk. saaledes som Kongen selv nærmere har anvist ham, hvorfor han skal have 1200 Dlr., 1 Læst Korn, 1 Læst Sild og 2 Tdr. Smør. Claus Glambeck skal derfor straks til Foraaret lade tage fat paa Bygningen af Kroen, skaffe Baltzer hvad han behøver dertil og efterhaanden levere ham ovennævnte Penge og Fetalje. Naar Krohusene ere tilhugne og opsatte, skal han lade dem mure og forsyne med Vinduer, Skorstene og andet Tilbehør. Al Udgiften skal han lade indskrive i Regnskabet. J. T. 2, 239 b.

— Til samme. Kongen har paa Begæring af Kronens Bønder i [Skanderborg] Len bevilget, at de, naar de gøre Arbejde til nogen af Slottets Ladegaarde, daglig maa faa et Maaltid Mad og Øl. J. T. 2, 240 b.

— Befaling til samme at lade den Glashytter, der skal komme fra Meklenborg, bygge en Glashytte i Salthen og Rye Skove og skaffe ham hvad han har Brug for. Udt. i J. T. 2, 241.

— Til Biørn Anderssen. Da Kongen har forskrevet nogle vilde Svin fra nogle fremmede Herrer udenlands, der have lovet at sende dem enten til Aarhus eller Aalborg, skal han, hvis der kommer saadanne til Aalborg, modtage dem og slippe dem løs i Slottets Skove, hvor der er størst Vildnis. J. T. 2, 240 b[1].

5. Marts (—). Til Fru Elle Rostrup, Ofue Skrams Enke. Da Kongen, der for nogen Tid siden skrev til hendes Husbonde om noget Gods i Hatz Herred, ikke før dennes Død kom til nogen

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VIII. 139 f.

Ende med ham derom, og da hun desuden har noget Gods i Perdstrup ved Hatz Herred, som Kongen ogsaa ønsker til Mageskifte, har han talt med hendes Broder Lauritz Rostrup om at forebringe hende hans Ønske og skaffe hendes Besked derpaa og anmoder hende herved om at overlade Kronen Godset og med det første gennem Broderen underrette Kongen om, hvor hun ønsker Vederlag derfor, dog maa hun ikke begære Gods, der ligger i Fredejagten eller saa belejligt for Kronens Slotte og Gaarde, at det ikke kan undværes. J. T. 2, 241.

5. Marts (Skanderborg). Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Las Pederssen i Ring 1 Brændsvin og 2 Mk. af hans Landgilde for sidste Aar. Orig.

7. Marts (Hattrup). Til samme. Kongen har eftergivet Niels Mickelssen i Yding 1 Fjerd. Smør, som han resterer med af forrige Aars Landgilde. Orig.

10. Marts (Nygaard). Søbrev for Alexander Durham, der som Admiral skal løbe i Østersøen med Kongens Orlogsskibe for at holde Strømmene rene for Sørøvere og paase, at ingen løbe til Narfuen eller andre Steder, som Muschoviten har inde, og gøre denne Tilførsel; dem, han kan gribe i at sejle dertil eller derfra, skal han føre til Kiøpnehafn som Prise. Sj. R. 12, 147 b.

— Bestallinger for følgende, der skulle følge Admiralen i Østersøen: Erick Giertzen paa Gott mit uns; Lauritz Krusse paa Gallejen David; Normand de Lauete paa Gallejen Salomon; Matz Appelrød paa Gallejen Jakob; Jens Riiber paa Berger Grib og Mickel Nep paa Islænder Rosse. Udt. i Sj. R. 12, 148.

— **(Koldinghus).** Forleningsbrev for Hans Valter og Peder Skriver, Borgemestre i Nyborg, for deres Arbejde med deres Embede paa 2 Vange udenfor Byen, kaldede Kobbelet og Birckhofuit, som afdøde Peder Holst, forhen Borgemester, havde i Forlening, uden Afgift. F. R. 1, 280 b.

— Til Lauritz Brockenhus. Jens Thygessen i Kiellerup har klaget over, at Lauritz Brockenhus har beskyldt ham for at have underslaaet sig noget og taget Gunst og Gave under Førelsen af en ham overdragen Kronens Sag, forfulgt ham med Lovsøgelsemaal og Ransnævning og ladet sværge Tyvsran over ham for den Sag, hvorefter Jens Thygessen har optinget til ham paa Kronens Vegne og lovet at betale 300 Dlr.; da han nu mener at være bleven forurettet i denne Sag, har han begæret at blive fri for at be-

tale Pengene, indtil Sagen, som han har indstævnet for Landsdommeren i Fyen, er lovlig udført og der er gaaet endelig Dom deri. Den samtidig begærede Forskrift til Landsdommeren om at hjælpe ham til Lov og Ret anser Kongen det for ufornødent at give ham, da Landsdommeren er sat til ogsaa uden en saadan at lade ham vederfares Ret paa Landstinget, men da han ikke vil holde Optingningen, men vil have en Dom, skal Lauritz Brockenhus, for at han ikke skal have noget at klage over, lade ham og hans Forlovere være utiltalte for de lovede Penge, lade Sagen udføre og lade ham vederfares hvad Dom og Ret give ham. F. T. 1, 224.

10. Marts (Koldinghus). Befaling til Jacob Skriver i Kolding ikke at tiltale Matz Iuerssen i Vilstrup, der tidligere har været Tjener under Skougaard, da han, før han tilskiftedes Kronen, har svaret sin Landgilde til Erich Hardenberg. Udt. i J. T. 2, 241.

11. Marts (—). Forleningsbrev for Hr. Peder Lauritzen, Sognepræst til Thuornbye, paa Kronens Korntiende af Thuornbye Sogn, uden Afgift. Udt. i J. R. 3, 238b.

— Til Borgerne i Nyborg. Da Kongen har bragt i Erfaring, at en Del af dem er ulydig mod Borgemestre og Raad og forhugger Byens Skove meget, saa disse med Tiden ville blive ødelagte, hvis der ikke træffes Forholdsregler derimod, befales det dem strengelig herefter at være Borgemestre og Raad lydige og ikke hugge noget i Byens Skove uden disses Vidende, Samtykke og Udvisning. Borgemestre og Raad skulle være forpligtede til at anvise Borgerne, hvor og hvor meget de maa hugge. F. T. 1, 224[1].

12. Marts (—). Til Eyller Grubbe. Borgemestre og Raad i Nyborg have klaget over, at Bykirken kun har ringe Indkomst og maa svare Provstiet i Ottense, hvormed han er forlenet, en hel Del for Høringen af Kirkeregnskabet, og særlig have de klaget over, at de stadig maa svare Provstiet samme Regnskabspenge og anden Rettighed som tidligere af en gammel Kirke udenfor Nyborg, der nu er nedbrudt, da Sognet er lagt under Nyborg Kirke, uagtet ingen har noget Besvær med at høre dens Regnskab. De have derfor begæret, at Kongen vil lade Bykirkens Regnskab forhøre af Lensmanden paa Nyborg og forskaane Kirken for den Udgift. Kongen vil paa ingen Maade berøve Provstiet nogen Rettighed, men da Kirken har ringe Indtægt og særlig har besværligt

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 187 f.

ved at betale Regnskabspenge af den nedbrudte Kirke, henstiller Kongen til ham at sørge for, at Kirken ikke bliver besværet med nogen ubillig og unødig Bekostning. Sj. T. 14, 438 b.

12. Marts (Koldinghus). Fuldmagt for Alexander Durham, der skal løbe med Kongens Orlogsskibe i Østersøen, til at opbringe alle Skibe, der ville løbe til Narfuen eller komme derfra eller have narfuisk Gods inde, og føre dem til Kiøpnehafn, dog maa han ikke forgribe sig paa nogen under Kongen af Sverrigs Havne. Sj. R. 12, 148.

— Forleningsbrev for samme paa Kronens Korntiende af Haarbye Sogn, som han nu selv har i Fæste, uden Afgift. Udt. i F. R. 1, 280 b.

— Mageskifte mellem Alexander Durham og Kronen. F. R. 1, 281. (Se Kronens Skøder.)

13. Marts (—). Peder Jenssen, Borgemester i Bogense, maa i det næste Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Søndersøe Sogn i Fyen. F. R. 1, 283 b.

14. Marts (—). Aabent Brev, at Kongen har taget Diderich Firinch, Borger i Otthense, i sin Tjeneste som Guldsmed, saaledes at han ufortøvet skal møde hos Kongen, naar denne befaler, og med største Flid udføre det Arbejde, der paalægges ham. Kongen vil betale ham for hans Arbejde og desuden give ham 40 gl. Dlr. i aarlig Løn, ligesom han ogsaa, saalænge han er i Kongens Tjeneste, skal være fri for al borgerlig Tynge. F. R. 1, 283 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen forbyder Bissekræmmere at løbe omkring i Aaleholms Len med Kramvarer og andet Gods, da saadant strider mod Recessen og skader Borgerne i de omkringliggende Købstæder meget, og befaler Hack Ulfstand at forkynde dette Forbud. Overtrædelse heraf medfører Konfiskation af Varerne og Straf. F. R. 1, 559[1].

— Aabent Brev, hvorved Kongen forbyder alt Krybskytteri i Skovene i Olleholms Len og befaler Hack Ulfstand at paagribe alle Krybskytter og lade dem straffe. F. R. 1, 559 b.

— Til Brede Randtzov. Da Kongen har truffet den Aftale med Olluf Bager, Raadmand i Otthense, at denne skal lade lave og holde Pramme i Ellemosse Aa og lade bygge en Bro, som Prammene kunne lægge til, skal han anvise Olluf Bager, hvor

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 188 f.

paa Kronens Grund han bekvemmest kan bygge Broen og ligesaa en Plads til Huse for de Folk, der skulle føre Prammene, og siden udlægge en Vej fra Otthense til Broen. F. T. 1, 225.

14. Marts (Koldinghus). Befaling til Brede Randtzov, der har faaet Ordre til at sætte et ordentligt Plankeværk omkring Otthensegaard og nedbryde nogle Huse i Ladegaarden, »som saa vidt afstaar«, og igen opføre dem, om med det første at lade Plankeværket sætte, dertil bruge Delerne fra Palladset, og indskrive Udgiften i sit Regnskab. Da Kongen med Tiden vil bygge noget paa Gaarden, skal han købe og samle Sten, Kalk, Tømmer og andet nødvendigt i Forraad; Kongen vil saa siden give nærmere Ordre. Olluf Bager har faaet Ordre til at levere ham de nødvendige Penge. F. T. 1, 226[1].

— Befaling til Olluf Bager at levere Brede Randtzov, der har faaet Ordre til ufortøvet at bygge noget paa Otthensegaard, de dertil nødvendige Penge af den Sum, han skylder Kongen for Korn og andet. F. T. 1, 224 b.

— Anne Olufsdatter, Hans Hanssen i Skierups Enke, og hendes Søn Hans Hanssen fritages for Livstid for Ægt og Arbejde af 3 jordegne Bøndergaarde i Skierup, Birckop[2] og Ølsted i Hatting Herred til Gengæld for, at Hans Hanssen har tilskødet Kronen 1 Gaard i Gaardtzlef i Koldinghus Len; de skulle svare 1 Fjerd. Smør af hver jordegen Gaard, af Gaardene i Skierup og Birckop paa Koldinghus og af Gaarden i Ølsted paa Aackier. Den tidligere [19. Febr. 1579] givne Frihed for 4 jordegne Gaarde og gældende ogsaa for Sønnen Oluf Hanssens Livstid ophæves, da Kongen har ophævet Mageskiftet mellem Gaarden i Bierthe og Gaarden i Damkier. J. R. 3, 238 b. K.

— Aabent Brev om Ophævelse af det med Hans Hanssen i Skierup sluttede Mageskifte, hvorved denne fik 1 Gaard i Damkier for 1 jordegen Bondegaard i Bierthe i Koldinghus Len, da Kongen har fundet det meget ulige. Da det Brev, Hans Hanssen har givet Kronen paa Gaarden i Bierthe, ikke er her til Stede, erklæres det herved for dødt og magtesløst. J. R. 3, 239 b.

— Tilladelse for Borgerskabet i Skifue — der har

[1] Umiddelbart foran er et herfra noget afvigende Brev af samme Dato indført, men med følgende Bemærkning: Dette forskrevne Brev er anderledes forandret, som nu efterfølger. [2] Børkop, Holmans H.

berettet, at Lensmanden paa Skifuehus trods Kongens tidligere Bevilling ikke vil lade det indhegne Byens Forte til Agerland og Engbund, fordi Slottets og Byens Forte og Fællig ikke ere skilte ad og han mener, at Indhegningen derfor kunde skade Skifuehus — til at indhegne Byens Forte og indtil videre bruge den til Ager og Eng. J. R. 3, 240[1].

14. Marts (Koldinghus). Skøde til Jacob Sefeld til Visborg. J. R. 3, 240 b. (Se Kronens Skøder.)[2]

— Til Biørn Anderssen. Da Kongen har bevilget, at Gregers Holgerssen til Vosborg til Mageskifte for 2 Gaarde i Gammelstrup i Skanderborg Len maa faa 2 Gaarde i Vederholt og Hesselholdt i Olborghus Len, saafremt de da kunne undværes fra Slottet, skal han undersøge, om de kunne undværes, og, hvis saa er, besigte dem, ligne dem mod Gaardene i Gammelstrup, hvorover der sendes ham Besigtelse, og indsende Besigtelsen. J. T. 2, 242.

15. Marts (—). Hack Ulfstand paa Olleholm skal indtil videre paa Kongens Vegne oppebære al den til Suinholms Bro paa Laaland liggende Rente og Brokorn og holde Broen i Stand. F. R. 1, 559 b.

— Til Kronens Bønder i Soesmarck Birk. Da Kongen har befalet Hack Ulfstand paa Olleholm at bygge en Teglllade ved Soesmarck til at opsætte de Sten i, der skulle brændes til Byggeriet paa Olleholm, skulle de køre Tømmer og andet, som behøves til Teglladens Bygning, og Ved til Teglovnen samt siden hjælpe til med at føre de brændte Sten paa Vejen til Olleholm, saa ofte de tilsiges. Det befales Kronens andre Bønder i Lenet at modtage Stenene af Bønderne i Soesmarck Birk og føre dem videre til Olleholm. F. T. 1, 320.

16. Marts (—). Befaling til Hack Holgerssen om med det første at bygge ovennævnte Teglllade, lade brænde Sten deri, rette sig efter den med Kongen trufne Aftale om Byggeriet og indskrive al Udgiften i sit Regnskab. F. T. 1, 320 b.

— Til Niels Kaes og Jørgen Rossenkrandtz. Kongen har i Gaar,

---

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. 2. R. III. 357. [2] Derefter er indført et Brev af samme Dato, hvorved Jakob Seefeld til Gengæld for de 2 tilskødede Gaarde i Visborg lover at give Kongen 3000 Læster Kalk, 500 Læster at levere i Sommeren 1581 og derefter 500 Læster hvert Aar, dog skal Kongen selv lade Kalken hente, og den, der modtager den af Jakob Seefeld, skal paase, at han faar ret Maal, og siden skaffe Jakob Seefeld tilbørlig Kvittans derfor. Hvis noget af Kalken under Vejs gaar under, skal Jakob Seefeld igen skaffe Kongen det samme Antal Læster.

da han var rejst ud i Lenet, faaet deres Skrivelse, hvori de melde, at de, da Forhandlingen ikke førte til noget, saaledes som Kongen har erfaret af deres Samskrivelse og det medfølgende Konklusionsskrift, nu skulde være traadte sammen med Benedichts von Allefeld og Detlof Ranzov for som Mæglere at tale fortroligt om Sagerne og fremkomme med Forslag, der kunde bringe Forhandlingen til en Afslutning, men at de have begæret Udsættelse til i Dag, da Benedichts von Allefeld og Detlof Ranzov af visse Grunde forleden Dag ikke vel kunde forhandle med dem. Kongen svarede dem ikke straks herpaa, da han ingen Sekretær havde med sig, men meddeler dem nu, at han nok kan lide Udsættelsen, eftersom Benedichts von Allefeld og Detlof Ranzov, der helde noget til den gamle papistiske Handel, ikke vilde forhandle med dem forleden Dag, fordi det var Kindertag. Da de vel nu have været sammen, venter Kongen deres Erklæring om, hvad Modparten har forebragt, og befaler dem at rette sig efter hans Befaling med Hensyn til alt, hvad der kan bringe Sagen til en god Afslutning. Kongens Hofmarskal Benedicht von Allefeld har berettet, at Farensbach nu har faaet Bestalling af Kongen af Polen paa at antage 2000 Knægte, og at Pengene dertil allerede ere komne til Lybeck og ere udlagte af de Danziger; de Poller skulle have bevilget Kongen 2 Aars Skat til Krigen mod Rydtzen. Farensbach har desuden til Hofmarskallen ladet sig forlyde med, at hvis Kongen vilde eftertragte sine Slotte Leal og Hepsael med Vigen, vilde det være lettere at naa Maalet ad denne Vej end ved et Forbund med Kongen af Polen, hvortil denne ikke skal være utilbøjelig, hvis Kongen vil henvende sig til ham derom, hvilket Kongen dog, som de ved, aldeles ikke vil gøre tiere, eller ved en Overenskomst med Moskovitterne. Da Kongen gerne vil tale med dem om denne og andre Sager, skulle de bringe deres Forhandling til en Ende, saa de med det første kunne komme til Kongen. Sj. T. 14. 439.

16. Marts (Koldinghus). Mageskifte mellem Biørn Knudssen til Ettlrup, Landsdommer i Sønderhalland, og Kronen. Sk. R. 1, 354 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Hr. Peder Skram. Da Kongen har bortmageskiftet en til Laugholms Len hørende jordegen Bondegaard, Ettlrups Skattegaard, til Biørn Knudssen, Landsdommer i Sønderhalland, maa han i Stedet lægge 1 Gaard i Hestued By og Sogn og Boarp Gaard i Hestued Sogn i Giødinge Herred, som Kongen har faaet

af Biørn Knudssen, ind under Laugholm Slot og indskrive dem i Jordebogen. Sk. T. 1, 238 b.

16. Marts (Koldinghus). Forleningsbrev for Chresten, Ladegaardsfoged i Ring Kloster, paa Afgiften af Kronens Korntiende af Roste[1] Sogn i Volborg Herred. Udt. i J. R. 3, 242.

— Bestalling for Hans Molthan som Urtegaardsmand paa Vamdrup og hvor Kongen ellers behøver ham; han skal have 40 Dlr. og én sædvanlig Hofklædning i aarlig Løn og 4 Dlr. om Maaneden i Kostpenge af Lensmanden paa Koldinghus. J. R. 3, 242.

— Fornyet Befaling til Albrit Friis om med det allerførste at skaffe Peder Pederssen i Horstrup, der bor i Gaarde hos Lauge Nielssen, men er bleven uenig med denne, saa de ikke uden Ulykke kunne bo i Gaard sammen, en anden Gaard i Lenet uden Stedsmaal, da den tidligere Ordre dertil endnu ikke har ført til noget. Hvis der ingen Gaard er ledig nu, skal han skaffe ham den første, der bliver ledig, eller paa anden Maade udminde ham af Lauge Nielssens Gaard. J. T. 2, 242 b.

17. Marts (—). Til Niels Kaas, Kansler, Peder Gyldenstierne, Marsk, Peder Munck, Admiral, Jørgen Rossenkrantz, Biørn Andersen, Eiler Grubbe, Rigens Kansler, Jørgen Skram og Manderup Parsberg, Rigsraader, Malthi Jenssen, Landsdommer i Nørrejylland, Albrit Friis, Jacob Seefeld og Niels Jonssen. Da den til nogle gode Mænd udgaaede Befaling [af 23. Maj 1573] om at besigte noget Gods, som Hr. Jørgen Løcke havde faaet til Mageskifte i Gislum Herred, og det Gods, han udlagde derfor, endnu ikke er bleven udført og flere af disse gode Mænd siden ere døde, gives der dem herved Fuldmagt til inden St. Bartholomei Dag [24. Aug.] at foretage Besigtelsen, hvorom de siden skulle indsende skriftlig Besked. (Brevet er iøvrigt ligelydende med Brevet af 23. Maj 1573.) J. T. 2, 243 b[2].

— Til de samme. Ovennævnte Fuldmagt sendes dem med Ordre til uden Undskyldning at efterkomme den. J. T. 2, 245 b.

— Til Hr. Jørgen Løcke. Det meddeles ham, at Kongen paany har givet gode Mænd Ordre til at foretage en ny Besigtelse i Anledning af hans tidligere Mageskifte med Kronen; Kongen haa-

[1] Raasted, Ulvborg H. [2] Udenfor er skrevet: Dette gik intet for sig.

ber, at han vil være rede til at gøre Kronen Fyldest, hvis det skulde vise sig, at denne er kommen til kort ved Mageskiftet. J. T. 2, 244 b.

20. Marts (Koldinghus). Mageskifte mellem Mouritz Stygge til Holbeckgaard og Kronen. J. R. 3, 242 b. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Jørgen Skram straks at lægge 1 Gaard i Vern[1], som Kongen har faaet til Mageskifte af Mouritz Styge, ind under Drotningborg. J. T. 2, 245.

22. Marts (—). Til Bønderne i Otthense Herred, hvem de end tjene. Da Kongen har befalet Brede Randtzov at lade en god Vej lave fra Otthensegaard tværs over Otthense Hede til Byen Bulbro[2], hvor Landevejen, der løber fra Otthense til Vissenberg Kirke, »vedtager«, og istandsætte Broerne og de alfare Veje andensteds i Herredet og siden holde dem i Stand, skulle de efter nærmere Tilsigelse af Brede Randtzov møde med Heste og Vogne og køre Sten, Sand og andet, indtil ovennævnte Vej er færdig, samt efter hans Anvisning hjælpe til med at istandsætte og vedligeholde Broerne og de alfare Veje. F. T. 1, 226 b.

23. Marts (—). Til Hr. Jørgen Lycke. For nogen Tid siden skrev Kongen til ham om at skaffe en 200 Læster Kalk til Byggeriet paa Kroneborg og med det første sende saa meget som muligt. Kongen tvivler ikke om, at han jo med Flid vil rette sig efter denne Skrivelse, men da Johan Thaube nu har berettet, at der i høj Grad mangler Kalk paa Kroneborg, og at Kongens Arbejde stærkt vil forsømmes til ikke ringe Bekostning med de Murere, der ere sendte did for at mure, hvis der ikke med det første sørges for Kalk, befales det ham hurtigst at fremsende saa megen Kalk som muligt. J. T. 2, 246.

24. Marts (—). Til Gregers Thrudssen. Da Kongen til 1. Maj vil gøre Forandring med nogle Len og blandt andet har lovet Steen Brahe Halsted Kloster og Rafuensborg Len, som Gregers Thrudssen nu har, hvorimod denne igen maa faa Solthe Len, som han tidligere har haft det, befales det ham til 1. Maj at overlevere Halsted Kloster og Rafuensborg Len med Inventarium osv. til Steen Brahe. F. T. 1, 321.

— Befaling til Henning Gye og Hack Ulfstand, Embedsmænd

---

[1] Værum, Galten H. [2] Bolbro, Odense H.

i Nyekiøpping og Olleholms Len, at være til Stede ved Overleveringen af Halsted Kloster og Rafnsborg Len til Steen Brahe, føre Tilsyn med, hvad Inventarium osv. der overleveres, besigte de i Lenene liggende Skove og give alt beskrevet fra sig. F. T. 1, 227.

24. Marts (Koldinghus). Til Niels Kaas, Kansler, og Jørgen Rossenkrantz. Da Hans Johanssen til Fobitzslet har bevilget Kronen Voremstrupgaard[1] med omkringliggende Gods til Mageskifte og Kongen har lovet i samme Mageskifte tillige at tage alt Hans Johanssens øvrige Gods i Nørrejylland og give ham Vederlag for det hele i Hundtzlund Kloster og tilliggende Gods, skulle de snarest foretage Besigtelsen, udlægge Hans Johanssen Hundtzlund Kloster med saa meget af det tilliggende Gods, som hans Gods kan beløbe sig til, og indsende Registre derpaa. J. T. 2, 246 b.

— Til Albrit Fritz og Henrich Belou, Embedsmænd paa Riberhus og Koldinghus. Siden Ordren udgik til dem om at besigte noget Gods i Lye Herred, som Peder Randtzou til Møgelthønder har begæret til Mageskifte af Riber Kapitel og Hospital, og noget Gods i Høyers Herred, som han vil udlægge i Stedet, have Kapitlet og Hospitalet klaget til Kongen over, at de ikke faa Fyldest derved, hvorfor Kongen har henstillet til Peder Randtzou selv at forliges med dem; de skulle derfor med det første samles, undersøge begge Parters Gods og mægle mellem Peder Randtzou og Kapitlet og Hospitalet, saaledes at begge Parter kunne blive tilfredse. J. T. 2, 247 b.

25. Marts (—). Til Chresten Vind. Da han har berettet, at Feldbererne i Kiøpnehafn have ansøgt om at faa bygget en lille Stampemølle til at stampe Skind paa ved Papirmøllen ved Huidrøer, og det ikke kan skade den anden Mølle og Papirmageren noget, maa han lade en saadan Mølle bygge paa det nævnte Sted, dog skulle Feldbererne, saaledes som de selv have tilbudt, svare en rimelig Afgift af Møllen, saasnart den er færdig. Sj. T. 14, 440[2].

— Bestalling for Jørgen van Danneberg, der skal passe Kongens Stod ved Skanderborg og have Opsigt med Kronens Enemærkeskove i Skanderborg Len, at der ikke skydes eller ødelægges Dyr i dem. Træffer han nogle heri, skal han se at gribe dem og føre dem til Skanderborg Slot, men

[1] Ormstrup, Hovlbjærg H. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 650 f.

kan han ikke faa fat i dem, skal han følge efter dem, faa at vide, hvem de ere, og meddele Lensmanden det. Gaa Krybskytter af Almuen ind i Skovene med lange Rør for at skyde Dyr, og ville de ikke følge med ham eller opgive, hvem de tilhøre, maa han skyde et Lod i dem. Lensmanden skal paase, at han ikke viser sig forsømmelig, give ham Besked om, hvor vidt hans Befaling skal strække sig. tage Ed af ham paa, at han vil være tro, ikke selv skyde Dyr og ikke forurette Kronens Bønder, og straffe ham, hvis han forser sig. Han skal aarlig have 15 Dlr., 10 Dlr. for en Hofklædning, 3 Pd. Mel, 3 Pd. Malt, $^1/_2$ Td. Smør, 5 levende Svin, 1 levende Okse, $^1/_2$ Oksekrop, 1 Td. Sild, 1 Td. Torsk, $^1/_2$ Td. Gryn, 1 Td. Lønborgsalt og 10 levende Faar samt 20 Læs Hø og 20 Læs Halm aarlig og 1 Spund Havre hver Nat til sine Heste af Skanderborg Slot; endvidere skal Lensmanden skaffe ham Bolig paa et bekvemt Sted ved Skovene. J. R. 3, 247.

25. Marts (Koldinghus). Til Niels Kaas. Kansler, Peder Gyldenstiern, Marsk, Peder Munck, Admiral, Jørgen Rossenkrantz. Biørn Anderssen, Eyller Grubbe, Rigens Kansler, Jørgen Skram, Manderup Parsberg, Malthi Jenssen, Landsdommer i Jylland, Albrit Friis, Jacob Sefeld og Niels Jonssen. Da Hr. Jørgen Lycke skal have forhugget Mariagger Klosters Skove stærkt, skulle de, naar de have udført Kongens tidligere Befaling [af 17. Marts], umiddelbart efter besigte Mariagger Klosters Skove og indsende skriftlig Beretning om deres Tilstand. J. T. 2. 248[1].

— Til Hr. Jørgen Lycke. Ovenstaaende Befaling meddeles ham. J. T. 2, 249.

26. Marts (—). Beskærmelsesbrev for Chresten Borg, Borger i Ribe, hans Folk og Gods, da han har klaget over, at nogle af hans Medborgere have beskyldt ham for ved sin Forsømmelse at have været Skyld i den sidste store Ildebrand i Byen og, skønt han af Lensmanden paa Riberhus og Borgemestre og Raad i Ribe er dømt fri i den Sag, alligevel vedblive med at true ham, uagtet han er rede til at staa enhver til Rette. Det befales enhver, der har Tiltale til ham, at tiltale ham for hans tilbørlige Dommere og ikke anderledes. J. T. 2, 249 b.

27. Marts (—). Livsbrev for Thue Ebssen i Erritzoe paa den jordegne Bondegaard smstds., han nu har tilskødet

[1] Tr.: Dsk. Mag. VI. 177.

Kronen, med Fritagelse for 20 Læs Ved og $^1/_2$ Pd. Malt af den hidtil svarede aarlige Landgilde. J. R. 3, 248 b.

28. Marts (Koldinghus). Til Claus Glambeck. Kongen har eftergivet Mouritz Podbusch al Tiltale for det Dyr, han har skudt i Schanderborg Skove. J. T. 2, 250.

29. Marts (—). Til Thyge Brahe, Otthis Søn. Paa hans Begæring om fremdeles at maatte nyde den ham tillagte Pension bevilges, at han maa faa den for det forløbne Aar, men derefter opsiges den, da Kongen mener at have betænkt ham tilstrækkeligt paa andre Maader, med Forleninger, saa han ikke med Billighed kan klage. Sk. T. 1, 239[1].

— Til Christoffer Valckendorff. Kongen har bevilget Tyge Brahe hans sædvanlige aarlige Besolding for sidste Aar, men derefter opsagt ham den. Sj. T. 14, 465[2].

30. Marts (—). Til samme. Kongen, der ikke vilde lade Arild Ugerup faa samme Genant af Helsingborg Len som Hans Skoufgaardt havde, har dog nu, da Arild Ugerup har klaget over den gjorte Takst, bevilget, at han for det forløbne Aar maa nyde det samme som Hans Skoufgaardt; derefter skal Lenet takseres paa en rimelig Maade. Sj. T. 14, 440 b.

— Befaling til Eyller Krausse paa Korsøer og Lauge Beck paa Roskildgaard at være til Stede, naar Jørgen Daa til 1. Maj overleverer Solt Slot og Len til Gregers Truidssen til Estrup, føre Tilsyn med Inventariets Overleverelse, besigte Bygningerne og Skovene og give Gregers Truidssen alt beskrevet. Sj. T. 14, 441.

— Gavebrev til Albrit Fris, Lensmand paa Riberhus, der hidtil har haft Seber Kloster, hvorom Kongen nu vil træffe anden Bestemmelse, paa alt det Inventarium af Boskab, Kvæg og andet, som han skulde levere fra sig paa Klosteret, dog med Undtagelse af Klosterets Breve, som han skal levere Viborg Kapitel. J. R. 3, 249.

— Befaling til Kapitlet i Viborg at modtage alle de Breve vedrørende Seber Kloster og Gods, som Albrit Fris har, og indsætte dem i god Forvaring. J. T. 2, 250 b. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Til Albrit Fris. Da Chresten Lange til Brening[3], der

[1] Tr.: Friis, Tyge Brahe S. 114 f. [2] Tr.: Dsk. Mag. II. 217. [3] o: Bramminge.

har fæstet Kronens Korntiende af Nykircke Sogn i Skadtz Herred for aarlig Afgift, har klaget over, at han ikke kan vedblive at svare denne Afgift, fordi Claus Skiel vil bruge 4 Gaarde i Enderup i Nykircke Sogn under én Avl som en Sædegaard, saa der nu ingen Tiende svares af dem, skal Albrit Fris undersøge Sagen og afkorte saa meget i Afgiften, som Tienden af disse 4 Gaarde beløber sig til. J. T. 2, 250 b.

2. April (Koldinghus). Til Henrich Mogenssen. Da Kongen nu har ophævet Forbuddet mod Sejlads paa Narfuen, skal han lade alle sejle did mod Erlæggelse af den for denne Sejlads sædvanlige Told. Sj. T. 14, 441.

— Befaling til [Borgemestre og Raad i] nogle Byer at forkynde Ophævelsen af Forbuddet mod Sejlads paa Naruen for deres Medborgere, for at alle, der ville sejle did, i Tide til Kancelliet kunne indlevere Certifikatser under Byens Segl for, at det Gods, de ville føre did, tilhører dem selv og deres Konsorter og ingen Udlændinge, og faa Pasbord. Sj. T. 14, 441 b. Orig. (til Odense) i Provinsark. i Odense.

— Kvittans til Hendrick Norby til Skoufgaard paa hans Regnskab af Nyekiøpping Slot og Len fra den første Adventssøndag [27. Nov.] 1575, da han overtog Lenet efter Peder Oxe, til 1. Maj 1577 og for det til Henning Gye overleverede Inventarium. Hvad han blev skyldig, har han betalt. F. R. 1, 560.

— Til Absolon Gye og Lauritz Brockenhus. Da Ebbe Munck til Fiellebrogaard har bevilget Kronen 1 Gaard i Skougsøe ved Anduorskouf Kloster og 1 Gaard paa Hindtzholm, hvorover der sendes dem Besigtelse, til Mageskifte for 1 Gaard i Sallinglunde og 1 Gaard i Truderup[1], skulle de snarest besigte sidstnævnte 2 Gaarde, ligne dem mod hans Gods og indsende Besigtelsen. F. T. 1, 227 b.

— Følgebrev for Fru Christentz Nielsdatter, Biørn Kaassis Enke, til Kronens Bønder i Bygholms Len; de skulle vise sig villige til at gøre Ægt og Arbejde og befordre hendes Gods, indtil hun bliver Lenet kvit. Udt. i J. R. 3, 249 b.

— Kvittans til Claus Glambeck paa Skanderborg paa 60 Staldøksne af de i Aar paa Skanderborg opstaldede, hvilke han nu efter Kongens Ordre har sendt til Koldinghus; Kongen har der-

[1] Trunderup, Sunds H.

efter sendt Øksnene til de Steder, han selv har bestemt. J. R. 3. 249 b.

2. April (Koldinghus). Befaling til samme at sætte de hollandske Træer, som Oluf Bagger i Odense har sendt ham, ved Skanderborg og i Haverne, hvor han finder det bekvemmest. Det tillades ham at udskibe nogle Læster Rug og Mel til Norge. Udt. i J. T. 2, 251.

3. April (—). Aabent Brev, at Kongen, der i Aar formedelst forskellige Forretninger ikke selv kan sidde Retterting, har givet N. N. Ordre til at møde i Købstaden N Hellig Trefoldigheds Søndag [21. Maj] for paa Kongens Vegne at sidde Retterting, hvorfor det befales alle at have dem betroet heri og søge deres Ret hos dem. Sj. T. 14. 442 b.

— Befaling til dem, der skulle sidde Retterting i Kongens Sted, at mødes Hellig Trefoldigheds Søndag, forinden meddele dem, der begære det, Stævning, siden afsige endelig Dom i de indstævnede Sager og kun indsætte saadanne Sager for Kongen, der ere saa vigtige, at de kun bør paadømmes af Kongen selv og Rigsraadet. De skulle ogsaa paadømme de indstævnede Landsdommersdomme, medmindre de finde særlig Besværing derved. — Niels Kaes, Peder Gyldenstiern, Peder Munck, Jørgen Lycke, Jørgen Rossenkrandtz, Biørn Anderssen og Landsdommerne i Jylland; Christoffer Valckendorff, Jørgen Skram, Mandrup Pasberg, Absolon Giøye, Brede Ranzov og Landsdommeren i Fyen; Eyller Grubbe, Sten Brade og Herlof Skafue i Sjælland; Jørgen Marsuin, Axel Gyldenstiern, Arild Ugerup og Coruitz Viffert i Skaane. Sj. T. 14, 442.

— Befalinger til Stiftslensmændene, Claus Glambech og Henrich Belov i Jylland, Landsdommeren, Brede Ranzov og Lauritz Brockenhus i Fyen, Lauge Beck, Johan Thaube og Landsdommeren i Sjælland, Coruitz Viffert og Landsdommeren i Skaane, Landsdommeren i Nørre- og Sønderhalland, Lensmanden paa Bornholm og Hac Ulstand paa Laaland og Falster om at forkynde ovenstaaende aabne Brev og forvare det. Udt. i Sj. T. 14. 443 b.

— Til Eyller Grubbe. Kongen har paa Begæring af Fru Viebecke Bech, Tønne Gallis Enke, ladet den Forfølgning falde, som han paa Kongens Vegne har rejst mod hende, fordi en af hendes Sønner af Ungdoms Uforstand har dristet sig til at fiske i et til Slottet [Vordingborg] hørende, men ved hendes Gaard liggende, frit Enemærkefiskeri. Sj. T. 14, 443 b.

3. April (Koldinghus). Til Christoffer Valckendorff. Paa Begæring af den til Taarnmand antagne Henning Abels von Brunsuig har Kongen bevilget at betale den Fortæring, som Hennings i Kiøpnehafn liggende Svende have gjort, medens han har været her hos Kongen, hvilket Christoffer Valckendorff skal efterkomme. Sj. T. 14, 444.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — der i Anledning af Klager over, at M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift, imod Ordinansen og uden lovligt Kald og Sognemændenes Samtykke har indsat Præster i ledige Sogne, har paalagt sine Befalingsmænd over Fyens Stift at paase, at saadant ikke sker, og befalet M. Niels herefter at afholde sig fra saadant og at erklære sig om de fremsatte Klager — erklærer at ville have M. Niels undskyldt i denne Sag og ikke tilvende ham nogen Ugunst formedelst disse Klager, men være ham bevaagen med al kongelig Naade og forsvare ham i hans Embede, da M. Niels nu har fremstillet sig paa Koldinghus for Kongen, har budt sig i Rette, fremført sin Undskyldning, fremlagt forskellige Kalds- og Kollatsbreve, som Stiftslensmændene have givet dem, der have faaet Kald i Stiftet, siden han blev Superintendent, for dermed at bevise sin Uskyldighed og anmodet Kongen om at have ham undskyldt i denne Sag og give ham Brev derom, da Klagerne vare saa vidt udspredte og der ikke alene kan falde Mistanke paa hans Person, men ogsaa opstaa Forargelse over, at han har et saadant Embede. Det befales Befalingsmændene i Fyens Stift at bistaa ham i hans Kald og alle Provster, Præster og andre at være ham lydige som Superintendent. F. R. 1, 284[1].

— Til Mogens Gye. Kongen havde befalet Kansler Niels Kaas og Rentemester Christoffer Valckendorff at tale med ham om nogle magtpaaliggende Sager, men da Kansleren nu formedelst andre Forretninger ikke kan komme, skal han have Christoffer Valckendorff alene betroet og rette sig efter hans Ordrer; Kongen vil igen bekende det med al Gunst og Naade. F. T. 1, 321.

— Befaling til Jørgen Skram at udlægge Kapitlet i Aarhus Fyldest for den Gaard i Orum i Nør Herred, som Jørgen Fris til Krastrup har faaet til Mageskifte af det, af det Gods i Bue[2] i Roxe Herred, som Jørgen Fris har udlagt til Kronen, og som er

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II, 328 f. [2] Bode.

blevet lagt ind under Drotningborg Slot, og give Kapitlet Udlæggelsen skriftlig, for at Kongen derefter kan lade Brev udfærdige. J. T. 2, 251 b.

3. April (Koldinghus). Til Manderup Parsberg. Som han jo nok husker, har Kongen bevilget hans Søsters[1] afdøde Husbonde, Hans Schougaard, Sanderum Gaard og Gods i Fyen til Mageskifte, hvorfor Hans Schougaard lovede at udlægge Kronen Fyldest i godt og belejligt liggende Gods i Anduorschouf Len og, hvis hans eget Gods i dette Len ikke kunde forslaa, da at tilforhandle sig det manglende ved Anduorschouf Kloster og der i Lenet. Kongen har nu ladet Eygler Kraufse og Lauge Beck besigte det Gods, hans Søster vil udlægge, hvorved det har vist sig, at hendes Gods ved Anduorschouf ikke paa langt nær er saa godt som Kronens Gods i Fyen, og at det Gods, hun yderligere vil udlægge, ligger vidt spredt i Holbeck, Roskyld og Kallundborg Len og andensteds, saa det er Kronen meget ubelejligt at tage det. Han skal derfor sige til sin Søster, at hun efter hendes Husbondes Løfte maa tilforhandle sig belejligt Gods i Anduorschouf Len, da Kongen ellers vil blive nødt til at tage sit Gods tilbage. J. T. 2, 252.

— Til Jørgen Rossenkrantz. Kongen har fritaget Kronens Tjenere i Fieldballe Birk for at gøre Arbejde til Kalløe Slot, saaledes som tidligere paabudt. Udt. i J. T. 2, 252 b.

— Til Godsche von Anfeld. Kapitlet i Riibe har berettet, at det har faaet den jordegne Bondegaard Gundersbøl i Hemmit Sogn i Nør Herred til Mageskifte af Kronen, hvilken Gaard fra Arilds Tid har haft fælles Hede og Fægang sammen med 3 smaa i Nærheden liggende Bol, men at Godsche von Anfeld nu har ladet opkræve Sandemænd for at gøre Skel imellem dem for derved at berøve Gaarden dens Hede og Fægang, hvilket vil medføre, at Gaarden bliver fordærvet. Da dette vil være ubilligt, befales det ham at opgive denne Markeskelsforretning og lade Gundersbøl beholde samme Brug i Fællesmarken som hidtil. J. T. 2, 252 b.

5. April (—). Forordning om Skik og Ordning mellem Borgemestre og Raad paa den ene og Borgerne i Kiøpnehafn paa den anden Side. Sj. R. 12, 148 b. (Se Secher Forordninger II. 190 ff.)

— Kongen fritager Søfren Kraggelund og Matz Hans-

[1] Anne Parsberg.

sen, Borgere i Kiopnehafn — der vare dømte til at betale Jesper Krampis Arvinger fuld Mandebod for Jesper Krampe, som Søfren Struckmand slog ihjel, og Kronen Tegngæld (»Tegn«) og Fredkøb og nu have tilfredsstillet den dræbtes Arvinger og bødet til Byfogden og Kæmneren i Kiøpnehafn paa Kronens og Byens Vegne — for al Tiltale i Anledning af denne Sag, saa de frit og sikkert maa drive deres Næring her i Landet. Sj. R. 12, 155.

5. April (Koldinghus). Skøde til Johan von Geldern, Raadmand i Kiopnehafn, paa en Kronens Grund i Store Færgestræde i Kiøpnehafn mellem Apothekergaarden og hans egen Gaard, med Forpligtelse til at opføre god Købstadsbygning derpaa. Hvis Grunden i Fremtiden skal sælges, skal den først tilbydes Kronen til en rimelig Pris. Sj. R. 12, 156 b[1].

— Forleningsbrev for Hermand Juel paa Kallundborg Slot og Len efter Steen Brahe. Han skal for sin egen Person have 200 Dlr. i aarlig Løn, 30 Dlr. aarlig til Løn til sine 3 Svende, 5 Hofklædninger til sig selvfemte, Foder til 5 Heste og 4 Vognheste og Tiendedelen af den uvisse Rente. Han maa holde følgende daglige Folk paa Slottet og Ladegaarden: 1 Slotsfoged, 1 Slotsskriver, 1 Underskriver, 1 Redesvend, 1 Kældersvend, 1 Kok med 1 Svend, 1 Bager, der tillige skal være Brygger, 2 Bager- og Bryggersvende, 1 Portner, 2 Portholdere, 2 Vogtere, 1 Stalddreng, 1 Smed, 1 Møller, 1 Fisker, 1 Fadeburskvinde med 2 Fadeburspiger, 1 Ladegaardsfoged, Fædrenge, Svinedrenge og 2 Arbejdskarle, ialt beregnede for 4 Personer. 1 Mælkedeje og 2 Malkepiger, maa give disse Løn og Klæder[2] og til deres Underhold aarlig oppebære: 4 Læster Rug og Mel, 6 Læster Malt, 230 Sider Flæsk, 4 levende Svin, 32 Nødkroppe, 250 Faarekroppe, 120 Gaasekroppe. 400 Høns, 46 Vol Æg, 5 Tdr. Smør, $2^1/_2$ Læst norske Sild, 2 Læster Torsk, 1 Td. Laks, 4 Lispd. Bergefisk, 4 Vorder Langer, 1000 Hvillinger, 4000 Flyndere, 4 Vorder Kabliav, 4 Vorder Rokker, 5 Vorder tørre Torsk, 2 Tdr. Aal, 1 Td. Havregryn, 7 Tdr. Boghvedegryn, $3^1/_2$ Skippd Humle, $1^1/_2$ Læst Bajsalt og 2 Tdr. Lønneborgsalt. For hvad anden uvis Bespisning og Udgift, der kan falde paa Slottet, skal han gøre nøjagtigt Regnskab. Han skal aarlig gøre Regnskab for hvad der bliver tilbage af Lenets Indkomst og tjene Riget med 5 geruste Heste. Sj. R. 12, 155.

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II, 411. [2] Løn og Klædning for hver enkelt anføres.

5. April (Koldinghus). Befaling til Peitter Retz at sælge en 10 eller 12 Læster Rug af Klosterets [Antvorskov] Indkomst med Ret til at udføre den og anvende de indkomne Penge til det ham befalede Byggeri paa Klosteret, da der ikke paa anden Maade kan skaffes Penge dertil. Sj. T. 14, 444.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Kongen, der har lagt Mærke til, at han ikke faar noget synderligt ud af den Handel, han driver paa Vespenøe, særlig naar man betænker Omkostningen og Risikoen derved, ikke længere vil bruge Handelen paa denne Ø, skal Christoffer Valckendorff bortforpagte den til nogle formuende Borgere her i Riget, der kunne svare Kronen dens Rettighed og forsyne Almuen med nødtørftig Underholdning til en rimelig Pris. Udt. i Sj. T. 14, 444 b.

— Til Johan Buckholt. Da Kongen selv vil bruge Fiskeriet paa Island til sin Husholdning og Udspisningen paa Skibene og derfor ikke længere vil lade ham have Øen paa Afgift, skal han, naar han nu rejser herned, give Fogden de nødvendige Ordrer angaaende Udredning af Fiskerbaade og andet, for at Kongens Fiskeri ikke skal blive forsømt, og, hvis han vil beholde Lenet paa Regnskab, forhandle med Kongen herom, naar han kommer herned. Udt. i Sj. T. 14, 444 b.

— Til Hr. Guldbrand Torlackssen, Biskop i Holle Stift. Da Skagefiord Havn er en af de Havne, som Kongen selv plejer at lade besejle efter Tran og andet, og Kongen derfor vil sende Skib did og forbeholde sig selv den, maa han i tilkommende Sommer ingen Skibe lade løbe til denne eller andre Havne der paa Landet, før han faar Tilladelse dertil. Udt. i Sj. T. 14, 445.

— Til Breide Ranzov. Da Kongen har befalet nogle gode Mænd at mødes førstkommende Mandag [10. April] for at bilægge Trætten mellem Bogens Mænd paa den ene og Jørgen Suofue og de andre omkringliggende Lodsejere paa den anden Side om nogen Jord, skal han som havende Bogens Mænd i Befaling møde til samme Tid og paase, at disse ingen Uret lide. Udt. i Sj. T. 14, 445 b.

— M. Anders Vedle, der en Tid har været Kapellan paa Kiøpnehafns Slot, men nu med det første vil rejse til Ribe for at residere ved sit Kannikedømme, maa i de første 2 Aar efter sin Bosættelse i Ribe aarlig oppebære 1 Læst Rug og 1 Læst Byg af Riberhus. J. R. 3, 250.

6. April (Koldinghus). Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager over, at Baadsmænd og Bøsseskytter, der ligge i Borgeleje i Købstæderne, skikke sig modvilligt mod Borgerne, saa ingen kan fornøje dem med Mad og Øl, fordi de ville have Kostpenge af Borgerne, indbyrdes forbinde sig til, at ingen maa tage mindre i Kostpenge, end de selv blive enige om, og, naar de have faaet Kostpenge, uden Tilladelse drage af deres Borgeleje, hvorhen de ville, saa det ofte er hændt, naar man har forskrevet dem til Kiøpnehafn, at kun faa og undertiden slet ingen have været i deres Borgeleje — fastsætter følgende Skik, der herefter ubrødelig skal holdes: Naar Baadsmænd og Bøsseskytter blive forskrevne i Borgeleje til en Købstad, skulle Borgemestrene dér og Borgerne modtage dem og fordele dem mellem sig efter Billighed; enhver Person skal da have Flæsk, Kød, Smør, Sild, Fisk, Kaal, Ærter og andet sligt, eftersom Dagen er til, og 6 Potter dansk Øl daglig, men ikke mere; de der ikke ville lade sig nøje med hvad Husbonden og Hustruen i Huset formaa, maa ugentlig faa $^1/_2$ Dlr. i Kostpenge, men ikke mere, hvilke Kostpenge skulle opkræves af Byfogden efter klare Registre og af ham igen betales til Baadsmændene og Bøsseskytterne, dog saaledes, at disse ikke faa Kostpenge for mere end én Uge ad Gangen og paa det Vilkaar, at de have været i deres Borgeleje i denne Uge, ellers ikke. Giver Byfogden nogen Kostpenge for mere end én Uge ad Gangen, vil han blive straffet derfor, ligesaa de Baadsmænd og Bøsseskytter, der vise sig ulydige herimod eller uden Tilladelse drage fra deres Borgeleje for mere end én Nat. Sj. T. 14, 445 b[1]. Orig. i Provinsark. i København.

— Befaling til Borgemestre og Raad i alle Købstæderne[2] i Danmark at rette sig efter ovenstaaende Brev og holde det i god Forvaring. Sj. T. 14, 447.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — der har bragt i Erfaring, at en Del af Adelen her i Riget ved Sildefiskeriet gaar i Kompagni (»Madskabi«) med fremmede Købmænd eller med Kongens egne Undersaatter for ved Hjælp af den Frihed for Told og anden Tynge, som Adelen har, ogsaa at befri deres Kompagnoner for Told, hvilket Kongen, skønt han paa ingen Maade har til

[1] Tr.: Friis, Schielschiørs Beskriv. S. 478 ff. Secher, Forordninger II. 206 ff. [2] De opregnes alle.

Hensigt at formindske Adelens Privilegier, dog finder utilbørligt — forbyder alle adelige at indlade sig i saadant Kompagniskab, hvorved Kronens Told kan forringes; vil nogen adelig besøge Sildefiskeriet, skal han gøre det med sit eget Gods, og har han fragtet et Skib eller en Skibspart, skal han give klar Besked derom med Brev og Segl, saa kun det, der tilhører ham selv, befries for Told. Enhver adelig eller uadelig, der herefter indlader sig i saadan Handel, skal have forbrudt Skib og Gods og desuden staa Kongen til Rette for hvad yderligere Tiltale, denne kan have til ham. Adelen maa herefter ikke bruge Landkøb hos Bønderne med den Sild, den salter, men hvad den ikke behøver til egen Husholdning, skal den sælge til Borgerne i Købstæderne eller inden- og udenlandske Købmænd eller selv sende ud. N. T. 1, 217[1]. K.

6. April (Koldinghus). Til Christoffer Valckendorff. Fru Byrrethe Peder Bildes har berettet, at hendes afdøde Mand har leveret daværende Proviantskriver Oluf Kold en Del Mandtalsregistre paa Skatter og anden saadan Tynge, oppebaaren i Kallundborig Len, og at en Del Mandtalsregistre ere brændte ved Slottets sidste Brand, og derfor begæret, at Kongen vil eftergive hende disse Registre, da hun ellers ikke kan faa endelig Kvittans. Kongen har eftergivet hende dem og befaler Christoffer Valckendorff at give hende endelig Kvittans, naar hun har gjort Regnskab for Slottets Indkomst. Udt. i Sj. T. 14, 447.

— Til samme. Paa Begæring af Oluf Madtzen, Tolder i Hamborgsund, har Kongen bevilget, at han maa faa en Bojert, som i Sommer blev taget fra en Hollænder, der sejlede paa Naruen. til Købs med alt Tilbehør for 200 Dlr. Udt. i Sj. T. 14, 447 b.

— Til samme. Da Kongen har givet Ordre til, at Peitter Adrian skal rejse til Grotfyrsten med et Brev, og at de Russere, der ligge i Kiøpnehafn, skulle følge med ham, skal Christoffer Valckendorff skaffe en Pinke, der kan løbe fra Kiøpnehafn til Arnsborg med Peitter Adrian og Russerne, og medgive Russerne tilbørlig Underholdning med Vin, Brændevin, Mjød, Urter og andet, levere Peitter Adrian et passende Kredensbæger til at forære Russen og forære den i Kiøpnehafn liggende Russer et passende Kredensbæger. Kongen har skrevet til de i Lubeck liggende russiske Gesandter, at saafremt de ville begive sig

[1] Tr.: Norske Rigs-Registr. II. 407 f. Secher, Forordninger II. 205 f.

til Kiøpnehafn, vil Kongen give dem Skib og Underholdning til Øssel; hvis de komme, inden Peitter Adrian og de andre Russere ere færdige til at sejle, skal han lade dem gaa ombord paa samme Skib og give dem Underholdning med, men hvis de ikke komme til den Tid, lade Peitter Adrian og de i Kiøpnehafn liggende Russere sejle af og siden skaffe de andre en anden Pinke med Fetalje. Udt. i Sj. T. 14, 448 b.

6. April (Koldinghus). Til samme. Da Jørgen Maritt har anmodet om et Laan af 2000 Dlr. paa en kort Tid til at betale nogle Klokker med, som han har købt i Anthorf, og tilbudt enten at ville overlade Kongen Klokkerne som Betaling eller, hvis Kongen ikke vil have dem, levere Kongen 100 Centner Salpeter til St. Hans Dag, henstiller Kongen til Christoffer Valckendorff at overveje Sagen og, hvis Kongen kan have Fordel af Klokkerne eller Salpeteret, laane ham den begærede Sum mod nøjagtig Forskrivning, men fremfor alt passe paa, at Kongen ikke kommer til at lide nogen Skade. Sj. T. 14, 449.

— Skøde til samme paa 4 Gaarde i Brenderup og 6 Pd. Saaland paa Frøruppe Mark i Gudme Herred, som Lauritz Brockenhus paa Nyeborg har udlagt ham for den Rettighed til noget af en af hans Forfædre til et Alter i St. Knudtz Kirke i Otthense funderet Vikariegods, som han nu har opladt Kronen. F. R. 1, 285 b.

— Befaling til alle Stiftslensmændene om paa Kongens Vegne igen at tage alle Kronens Parter af Kirketienderne, der ere bortforlenede indtil videre, til sig, optage Registre derover og sende disse til Rentemesteren samt meddele dem, der have Tienderne i Forlening, at Kongen har givet Ordre til igen at lægge Tienderne under Stiftet. Udt. i Sj. T. 14, 448.

— Til Lauritz Brockenhus. Da Kongen har bevilget, at Jomfru Margrette Urne maa faa nogen Jord og Eng, der hører til Kronens Bønders Gaarde i Langov, til Mageskifte mod Udlæg af ligesaa god Jord der i Marken, skal han snarest lade 8 forstandige Bønder besigte begge Parters Jord og give deres Besigtelse beskreven paa Tinge. Udt. i Sj. T. 14, 448.

— Forleningsbrev for Malthi Jenssen, Landsdommer i Jylland, paa de 8 Gaarde i Helskof[1], som den nu afdøde Priorisse Kirstin var forlenet med; han maa lægge Byen ind under

[1] Hejlskov, Fjends H.

Ødtzlef Klosters Len, uden at Afgiften deraf skal forhøjes. J. R. 3, 250 b.

6. April (Koldinghus). Til Palli Jul og Malthi Jenssen. Da nogle Bønder paa Vesterlandtzfiordt have klaget over, at Erich Lycke paa Aarhusgaard som Lensmand paa Riiberhus har besværet dem med ubillig Skat, hvorfor den nuværende Lensmand Albrit Fris har faaet Ordre til at anholde de Penge, Bønderne skulde give i Skat, paa en Ret, og da Erich Lycke mener, at Albrit Fris forholder ham nogle Restancer i Riberhus Len, skulle de med det første stævne disse Sager for sig, undersøge dem og afsige Dom deri. J. T. 2, 2.3.

— Følgebrev for Hans Johanssen til Fobitzlet til Bønderne i Hundtzlund Klosters Birk. Udt. i J. R. 3, 250.

7. April (—). Hans Johanssen til Fobitzlet, der har faaet Hundtzlund Kloster til Mageskifte af Kronen, maa, da der endnu er 2 Klosterjomfruer tilbage i Klosteret, oppebære Kronens Tiende af Hundtzlund Sogn, uden Afgift, saalænge nogen af disse Jomfruer er i Live, mod at forsyne dem med Klæder og Føde, ligesom de have haft af Klosteret; efter deres Død skal han være nærmest til at faa Tienden for tilbørlig Indfæstning og Afgift. J. R. 3, 250 b.

— Befaling til Christoffer Valckendorff at afkorte i Restancen af Ørum Len det Beløb, Loduig Munck har givet for de $6^1/_2$ Skippd. 5 Lispd. Fjer, som han efter Kongens Ordre har købt og efter Hendrich Belovs Kvittans har leveret her paa Slottet. Sj. T. 14, 449 b.

— Befaling til Jørgen Skram at underrette Kongen om, hvad Overenskomst han har truffet med Nichil Bygmester om den Bygning, der skal opføres paa Drotningborg. Udt. i J. T. 2, 253 b.

[**Omtr. 7. April**[1].] Til Niels Kaes og Jørgen Rossenkrandtz. Kongen har modtaget deres Skrivelse, hvori de vidtløftig berette, hvad der er foregaaet mellem dem og Benedichts von Allefeldt og Ditløf Ranzov som Mæglere, og deraf mærket, at der kun er meget ringe Haab om, at Forhandlingen ved deres Mægling vil faa et andet Udfald end tidligere ventet; da han imidlertid ikke vil gaa ind paa andet end det, han tidligere har erklæret, skulle de bringe Forhandlingen til en Afslutning i Henhold til Afskeden i Ottense

[1] Indført mellem Breve af 7. og 9. April.

og den dem medgivne Instruks. Da Kongen af en i deres Skrivelse indlagt Seddel har set, at Hertug Adolf siges at ville tage Kurfyrste-Pfalzgreven til Underhandler, men at det dog endnu er usikkert, henstiller Kongen til dem. om de ikke. saafremt Hertug Adolf tager Pfalzgreven eller andre, der ikke vare med ved Forhandlingen i Ottense, anse det for rigtigt, at Kongen tager Kurfyrsten af Brandenborg til Underhandler sammen med de Kurfyrster og Fyrster, der tidligere have været brugte i denne Sag. I Anledning af deres Forespørgsel om, hvornaar denne Forhandling af Kurfyrster og Fyrster kan finde Sted, meddeler Kongen dem, at han finder en Udsættelse til St. Bartolomei Dag [24. Aug.] for lang og helst saa, at den fandt Sted med det første, en 3 Uger efter St. Hans Dag eller paa det Lav. — Postscriptum: Det meddeles dem. at Kongen i en fortrolig Samtale med Kurfyrsten af Saxens Sendebud, Grev Borcker af Barby, blandt andet har sagt, at han frygtede for, at den nuværende Forhandling i Hadersløf ikke forte til noget, saa han blev nødt til at besvære sine Venner, Kurfyrster og Fyrster, med at være Underhandlere, hvortil Grev Borcker fortroligt bemærkede, at da Kurfyrsterne af Saxen og Brandenborg vare sammen, erklærede begge sig særdeles villige. hvis de i nogen Sag kunde være Kongen til Tjeneste; hvis Hertug Adolf nu begærer Pfalzgreven til Underhandler paa sin Side, billiger Kongen. at de paa hans Side føje Kurfyrsten af Brandenborg til de tidligere Underhandlere. Da Grev Borcker endvidere har sagt, at det vilde være Fyrsterne bekvemt at foretage Mæglingen til St. Hans Dag, og Kongen helst ser, at Sagen bliver bragt i Orden med det første, skulle de forlange, at Mødet bliver bestemt til St. Hans Dag og enten i Hadersløf eller Flensborg, dog saa Kongen helst paa deres Betænkning, at det blev i Flensborg, da det formentlig vilde kræve mindst Bekostning og han saa selv kunde være i Nærheden, hvilket han af forskellige Grunde mener kunde være gavnligt. — Seddel: Da de og de andre Tilforordnede i deres Fællesskrivelse have billiget Hertug Adolfs Forslag om, at de Penge, der behoves til Hofsindernes Besolding og Aftakning og andre Udgifter efter Hertug Hans, skulle tages af Lenene Hadersløf og Tønderhus, henstiller Kongen det til dem alle at ordne det saaledes, dog Kongens og hans Brødres Ret i enhver Henseende ukrænket. Sj. T. 14, 450.

8. April (Koldinghus). Aabent Brev, hvorved Kongen lader al Tiltale falde mod Fru Mette Oxe, Hans Bernekous Enke,

og Jomfruerne Ermegaard og Birgithe Bilde paa Egede for Herlighed og Rettighed til Egede Kirke, som de have tilholdt sig, men som Lauge Beck paa Roskildegaard paa Kronens Vegne har tiltalt dem for, og bevilger, at de og deres Efterfølgere paa Egede maa beholde Herlighed og Rettighed til Egede Kirke og til Kirkens Ejendom og Rente ligesaa frit, som deres Forfædre have haft den, mod at holde Kirken i Stand, holde en duelig Præst og forsørge ham med en god Præstegaard og tilbørligt Underhold. Da Egede Sogn skal være meget ringe, har Kongen bevilget, at Præsten altid maa oppebære Kronens Tiende af Sognet, for at han ikke skal have Behov at søge Kronen om yderligere Underhold. Sj. R. 12, 157 b[1].

8. April (**Koldinghus**). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har skænket Hamborgerne Halvdelen af det Gods, som var blevet opbragt, ført til Bergen og tildømt Kronen, fordi de uden Kongens Tilladelse havde sejlet paa Ferøe, og befaler ham, da Godset skal være kommet til Kiøpnehafn eller med det første ventes did, at levere Hamborgerne det. Sj. T. 14, 449.

— Bestalling for Hans Skriver, Borgemester i Kolding, som Renteskriver i Jylland med en aarlig Løn af 100 Dlr. og sædvanlig Hofklædning til sig selv og en Dreng. Han skal oppebære Byskatten af Købstæderne, høre Byfogdernes og de smaa Sisemestres og Tolderes Regnskaber, oppebære Kronens Rettighed af dem og hvad der ellers befales ham, rette sig efter Rentemesterens Befalinger og ikke uden Kongens eller Rentemesterens Ordre give noget ud af de oppebaarne Penge. J. R. 3, 251.

— Befaling til Niels Jonssen straks at beskikke en Borger i Hofbroe til Tolder og Sisemester, hvilken skal oppebære Told og Sise af de Skibe, der løbe ind i Hatzsund med Tyskøl og andre Varer, og gøre Kronen Regnskab derfor; hidtil have saadanne Skibe nemlig aldeles ingen Told svaret, skønt de have solgt deres Varer til Præster, Bønder og Borgere. Han skal sende den, han vælger, til Kongen for at faa Bestalling. J. T. 2, 253 b.

— Til Peder Gyldenstiern, Marsk, og Erich Lycke paa Aarhusgaard. Da Jørgen Rossenkrantz paa Kalløe har begæret 3 Gaarde og Herligheden af 1 Kirkebol i Thermindstrup i Sønder-

[1] Tr.: Hofman, Fundationer VIII. 464 f. Thulin, Urkunder rör. patronatsrättigheterna Skåne, Halland och Bohuslän. 1. Afd. S. 40 f.

hald Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Kastrup i Sønderhald Herred, 1 Gaard i Halkier i Hing Herred og, hvis det ikke forslaar, noget andet Gods, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 254.

8. April (Koldinghus). Til Albrit Fris. Da Kongen har bevilget, at Chresten Lange til Braning maa faa nogen i hans Møllestøvning liggende Eng og Jord, der hører til Præstegaarden i Braninge[1], og nogle smaa Agerblokke i Marken, der ligge til Trængsel for nogle Byggesteder, som Chresten Lange til Bedste for sig selv og Præsten vil lade bygge, til Mageskifte mod at udlægge Præsten Vederlag i samme Mark, og tidligere har befalet Erich Løcke og Hans Lyndenov at bringe den Sag i Orden, hvilket dog endnu ikke er sket, befales det ham med det første at besigte og ligne Godset og indsende Besigtelsen. J. T. 2, 256.

— Til Claus Glambeck paa Skanderborg og Vilhelm Dresselberg, Sekretær. Da Frederich Lange har bevilget Kronen 1 Gaard i Dyngby, 1 Gaard i Boelstrup[2] og 1 Gaard i Gosmer i Hadtz Herred, Hørsløfgaard i Framløf Herred og Kielstrup[3] Mølle til Mageskifte, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den til Kancelliet, for at Kongen siden kan sende den til Erich Valckendorp og Eyller Krausse, der skulle besigte det Gods, som Frederich Lange igen skal have, og det øvrige Gods, som Kongen staar i Handel med ham om. J. T. 2, 255.

9. April (—). Til Eyller Krausse og Erich Valckendorff. Da Frederich Lange har bevilget Kronen sit Gods paa Møen, som Kongen for lang Tid siden har taget, og desuden 4 Gaarde og 1 Mølle i Jylland, som Claus Glambeck og Vilhelm Dressenberg have faaet Ordre til at besigte, til Mageskifte for 5 Gaarde i Marcke, 1 Gaard i Sasserup, 6 Gaarde i Aggerup, 4 Gaarde i Skiellensued og 1 Mølle ved Ellebro Dam, skulle de, saasnart de have faaet Besigtelsen over Godset i Jylland, besigte Godset paa Møen og det Gods, Frederich Lange begærer, ligne det og indsende Besigtelsen til Kancelliet. Sj. T. 14, 452.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Kongen har foræret Jørgen Farnsbach, Statholder paa Øssel, et Telt, skal han levere dennes Fuldmægtig Reinholt Anrieb et af de maadelige med

[1] Bramminge, Gørding H. [2] Rovlstrup. [3] Vistnok Fejlskrift for: Ulstrup, Sønder H., Randers A.

alt Tilbehør; endvidere skal han, som Kongen tidligere har aftalt med ham, med det første sende Kongens Jagt Gott mit uns til Øssel for at have Opsigt med alt dér i Sommer; han skal lade det Skyts blive derpaa, som nu er, og udfetalje den for en Tid, saaledes som Kongen har talt med ham om, men hvis Jørgen Farnsbach derefter vil have den yderligere udfetaljet, maa han selv sørge for det; han skal give Skipperen eller Kaptejnen Ordre til at rette sig efter Jørgen Farnsbachs Ordrer og til at vende tilbage til Kiøpnehafn med Jagten i god Tid inden Vinter. Sj. T. 14, 451 b.

9. April (Koldinghus). Hans Sukkerbager, Raadmand i Malmøe, maa til Sommer lade et af sine Skibe løbe til Thrundhiem eller et andet Sted nord for Bergen med Mel, Malt, Øl og andre tjenlige Varer og sælge dem dér. Sk. R. 1, 357. K.

— Lignende Brev for Jacob Møller i Malmøe. Udt. i Sk. R. 1, 357. K. (i Udt.).

— Til Coruitz Viffert og Kapitlet i Lund. Henrich Brahe, Embedsmand paa Hammershus, klagede for nogen Tid siden over en Præst[1], der havde forfattet et Skandskrift mod ham og sendt ham en utilbørlig Skrivelse, hvorefter Kongen gav Stiftslensmanden og Kapitlet Ordre til at forhøre Sagen og hjælpe Henrich Brahe til Ret; Præsten er derefter bleven dømt fra sit Embede for nogle Aar. Da Henrich Brahe i Anledning af denne Dom paany har været hos Kongen og i høj Grad klaget over, at denne Straf ikke var nok for den Haan og Foragt, der var vist ham og det oven i Købet af en Præst, der skal forestaa en kristen Menighed, hvorfor han har begæret, at Sagen paany maa blive forhørt og en endelig Dom afsagt deri, befales det dem alvorligt med det allerførste at stævne Sagen for sig igen, undersøge den nøje og afsige endelig Dom om, hvorvidt Præsten, som Henrich Brahe begærer, for denne grove Forseelse, der ikke alene er ham selv personlig, men ogsaa hans Kald til Vanære, skal være udelukket fra herefter at faa noget Præsteembede eller ej. Sk. T. 1, 239 b[2].

— Befaling til Niels Jonssen straks at sende de Penge, han har i Forraad for Stiftets Korn fra sidste Aar, til Hans Meckelborg i Kolding. Udt. i J. T. 2, 256 b.

10. April (—). Mageskifte mellem Oluf Brockenhus og Kronen. J. R. 3, 252. (Se Kronens Skøder.)

[1] M. Jakob Nielsen i Skurup. [2] Tr.: Dsk. Mag. 3. R. III, 140

12. April (Koldinghus). Mageskifte mellem Anders Dresselberg, Rentemester, og Vilhelm Dresselberg, Sekretær, paa den ene og Kronen paa den anden Side. Sk. R. 1, 357 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Claus Hanssen maa paa én Gang sisefrit købe eller indføre 4 Læster Rostockerøl; dog skal han lade notere paa dette Brev, hvor han køber eller indfører Øllet. F. R. 1, 286.

14. April (Vamdrupgaard). Til Peder Gyldenstiern, Marsk, og Jørgen Skram paa Drotningborg. Da Hans Lange til Brening har bevilget Kronen 1 Gaard i Egthuit By og Sogn og 1 Gaard i Huidberg By og Sogn til Mageskifte for 1 Gaard i Begtrup[1] i Kallø Len, $^1/_2$ jordegen Bondegaard i Thoftende og 1 Bol i Opsund i Bredinge Sogn, 1 Gaard i Randbeck og 1 Bol, kaldet Ventinge[2], skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 257 b.

15. April (--). Befaling til Christoffer Valckendorff om med det allerførste at sende Klæde og andet til Klædning for 32 af Kongens egne Svende og 6 Stalddrenge, ligesaa meget og af samme Farve, som de fik til Forsamlingen i Ottense, endvidere Klæde, Silketøj og andet Tilbehør til Klædning for 6 af Kongens egne Drenge, ligesaa som de fik til Forsamlingen i Ottense, til Kolding til Kongens Hofskrædder og desuden 3 Skræddere. Sj. T. 14, 452 b.

— Befaling til samme at give Eggert Ulfeldt endelig Kvittans for hans Regnskab af Roskildgaards Len, da Kongen nu har eftergivet ham de Mangler, hvorom Christoffer Valckendorff havde gjort Antegnelse, nemlig: i Slottets Regnskab 7 Tdr. Øl, som skulde have været indfyldte paa $15^1/_2$ Læst Øl, der blev brygget til Kongens Brug og leveret i Kiøpnehafn, $1^1/_2$ Læst 1 Pd. Byg, som i Regnskabet er opført som forspist til fremmede, der ere komne til Gaarden, og til Hr. Christoffer, som sad fangen dér, og 1 Fjerd. Smør, som Lammestrup Mænd restere med; i Stiftets Regnskab $1^1/_2$ Pd. $5^1/_2$ Skp. Rug, 6 Pd. 9 Skpr. Malt og 17 Tdr. Havre, som ere medgaaede til Indmaal paa Korn, der til forskellig Tid er sendt fra Nestued, Skielskiør, Kallundborg og Møen, da det ellers ikke har kunnet staa Maal, Regnskabspenge for Hørelsen af Kirkeregnskaberne, hvorfor efter hans Beretning ingen af de tidligere

[1] Bugtrup, Sønder H., Randers Amt. [2] Vantinghuse, Bølling H.

Lensmænd har gjort Regnskab, saa han heller ikke har vidst at forholde sig anderledes uden særlig Ordre, og 80,000 Mursten, der bleve nedbrudte af St. Agnethe Kloster, og hvoraf en Del efter Kongens Ordre blev sendt til Jullige[1] for derfra at sendes videre til Kroneborg, men ere blevne ødelagte af Vand, da de ikke blev hentede, medens Eyller Vildtskytte skulde have haft nogle, som Kongen havde givet ham. Sj. T. 14, 453.

15. April (Vamdrupgaard). Til samme. Da Jørgen Farnsbach, Statholder paa Øssel, har begæret straks at faa sin resterende Løn, skal han mod tilbørlig Kvittans betale hans Fuldmægtig Reinolt Arep[2] hvad Jørgen Farnsbach har til gode; da Jørgen Farnsbach endvidere har begæret, at Kongens Jagt Gott mit uns, som Kongen har laant ham, paa Kongens Bekostning maa blive udrustet med 3 Maaneders Fetalje og andet Tilbehør og blive sendt ham, skal Christoffer Valckendorff lade dette gøre og sætte en paalidelig Karl til Høvedsmand paa Jagten, som man kan betro de Breve, Jørgen Farnsbach skriver til Kongen. Sj. T. 14, 454.

— Skøde til Hans Mulle i Otthense. F. R. 1, 290 b. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Riber Kapitel og Kronen. J. R. 3, 262 b. Orig. i Provinsark. i Viborg. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Niels Skram til Urup, Hofsinde, paa Bygholm Len, med Undtagelse af Nim Birk, efter afdøde Biørn Kaas. Han skal fra 1. Maj d. A. at regne svare 500 Dlr. i aarlig Afgift, gøre Regnskab for al Told, Sise og Vrag, som Kongen forbeholder sig alene, og tjene Riget med 4 geruste Heste. J. R. 3, 263 b.

— Til Borgerne i Vedle. Da de gode Mænd, der efter Kongens Ordre have undersøgt deres Klager over Borgemestre og Raad, ikke have kunnet finde, at disse i nogen Maade have gjort dem Uret, men nogle af dem maaske alligevel ville vise sig ulydige, befaler Kongen dem strengeligt at adlyde Borgemestre og Raad, saafremt de ikke ville straffes uden al Naade. Orig. i Provinsark. i Viborg. Udt. i J. T. 2, 258 b. J. T. 2, 257 (med Dato: 14. April)[3].

— Befaling til Claus Glambeck paa Skanderborg at levere den Karl, der tjente Hans Stralendorff, Hofsinde, men nu

[1] Jyllinge, Sømme H. [2] o: Anrep. [3] Dette Brev afviger lidt fra Orig.

har bosat sig der i Lenet [Skanderborg], 2 Par Øksne til hans Husholdnings Begyndelse. Orig.

15. April (Vamdrupgaard). Befaling til Tolderen i Ribe om i Henhold til Rentemesterens Ordre og uden Hensyn til, hvilke andre Udgifter der maatte være paalagte ham, at sende Henrich Belov paa Koldinghus 1000 Dlr. til Slottets Behov, efterhaanden som han faar Penge ind af Tolden. J. T. 2, 258 b. Orig.

17. April (—). Til M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift. Hoslagt sendes ham en Supplikats fra Bodel Lauritzis i Marup[1], hvori hun beretter, at hun er bleven trolovet med en Hans Pederssen, men at Sognepræsten ikke vil lade dem komme sammen, fordi Hans Pederssen og hendes afdøde Mand skulle være for nær beslægtede, medens hun mener, at de kun ere beslægtede i fjerde eller tredje og fjerde Led. Han skal undersøge Sagen og, hvis Ægteskabet ikke strider mod Ordinansen eller er ulovligt, befale Sognepræsten at lade det ske. Orig. i Provinsark. i Odense.

— Hr. Jens i Lønne maa i et Aars Tid oppebære Kronens Korntiende af Lønne Sogn til sit Underhold. Udt. i J. R. 3, 264.

19. April (—). Hr. Daniel Mickelssen, Sognepræst i Vamdrup, der har klaget over Mangel paa Underhold, fordi Kongen nu selv bruger Avl til Vamdrupgaard, maa indtil videre aarlig oppebære den 30. Skæppe af alt det Korn, som avles til Vamdrupgaard, hvilken Lensmanden paa Koldinghus skal yde ham. J. R. 3, 264 b.

— Mickel Sølvpræst og hans Hustru Mette Lydders, der en lang Tid have tjent Kongens Fader og Moder og derefter Kongen selv paa Koldinghus, men nu efter deres Lejlighed naadigst ere forløvede, maa aarlig, saalænge de leve, tilsammen oppebære 3 Pd. Rug, $3^1/_2$ Pd. Malt, 20 Skpr. Humle, 1 Okse, 3 Fedesvin, 4 Sider Flæsk, 4 levende Faar, 6 Gæs, 500 tørre Hvillinger, 1000 tørre Skullere, 1 Td. saltet Sild, $1^1/_2$ Fjerd. saltet Aal, $^1/_2$ Td. Smør, 1 Fjerd. Lønborgsalt, $^1/_2$ Td. Bajsalt og 30 Læs Tørv af Koldinghus; dør den ene af dem, maa den anden oppebære Halvparten af ovennævnte Underholdning. J. R. 3, 265.

— Til Henrich Belou. Chresten Ibssen, Suend Nielssen, Hans Kielssen og Anders Nielssen, der ere Ugedagsmænd til Vam-

[1] Maderup, Skovby H.

drup, maa nøjes med at svare halv Madskat ligesom andre Ugedagsmænd. Udt. i J. T. 2, 259.

20. April (Vamdrupgaard). Til Absolon Gye. Lauritz Brockenhus, Peder Thott, Niels Friis, Ebbe Munck, Henrick v. Allefeld, Axel Brahe, Mogens Bille Ericksson, Eiller Brockenhus, Lauritz Straale og Brede Rantzov. Da Kongen med det første vil lade sin Moders Lig føre fra Synderborg til Roskille og bisætte ved Siden af sin Faders, beder han dem rette deres Lejlighed efter at møde med Heste og Folk i Assens henimod Trefoldigheds Søndag, den 21. Maj, lade deres Heste og Folk blive tilbage i Assens og selv møde i Synderborg 21. Maj for at modtage Liget og siden med Heste og Folk ledsage det til Nyborg og derfra selv til Korsør, hvor nogle gode Mænd i Sjælland skulle modtage det og ledsage det til Roskille. Kongen venter, at de ville være villige til at gøre hans Moder denne sidste Tjeneste. (I Brevet til Brede Rantzov indførtes tillige følgende Passus: Skønt han har faaet Ordre til sammen med nogle andre gode Mænd at høre Sager i Fyen samme Dag, befales det ham dog at efterkomme ovenstaaende Ordre, da der ham foruden er nok til at høre Sagerne.) F. T. 1, 228 b.

— Befaling til Herluf Skafue og Eyller Krausse at møde i Korsør 24. Maj med deres Heste og Folk for at modtage Liget og føre det til Roskild, hvor de skulle lade det nedsætte i Kongens Faders Grav. De skulle sørge for, at alt gaar ordentligt til. Sj. T. 14, 454 b.

— Anmodning til Erich Valckendrup, Michel Seested, Henning Giøe, Christoffer Pax, Mogens Giøe, Knud Grubbe, Oluf Daa, Morthen Venstermand, Tøne Pasberg og Christoffer Lindenov om ligeledes at møde i Korsøer 24. Maj med Heste og Folk, følge Liget til Roskild og rette sig efter Herluf Skafuis og Eyller Kraussis Anvisning. Sj. T. 14, 455.

— Mageskifte mellem Sognepræsteembedet og Kapellaniet i Faaborig og Kronen. F. R. 1, 286 b. Orig. i Provinsark. i Odense.[1] (Se Kronens Skøder.)

— (**Koldinghus**[2]). Til Christoffer Valckendorff. Da Jacob, der tjente Kongen som Vildtskytte, har berettet, at han har et

[1] Tr.: Hofman, Fundationer IX. Appendix t. Fyens Stift S. 8 f. XI. 217 f. [2] Koldinghus er vistnok en Fejlskrift for: Vamdrupgaard.

halvt Aars Løn til gode, $5^1/_2$ Dlr., $6^1/_2$ Al. Engelst, $6^1/_2$ Al. groft Klæde, 7 Al. Sardug og 4 Al. Lærred, skal Christoffer Valckendorff undersøge, om det er rigtigt, og i saa Tilfælde betale det. Sj. T. 14, 456.

21. April (Vamdrupgaard) Til Johan Thaube. Da M. Hans Mickelssen, Kongens Hofprædikant, har klaget over, at han har en meget ringe Bolig i det Hus, han har faaet ved Frederichsborg Slot, har Kongen bevilget, at han i Stedet maa faa det Hus, Pofuel Werneker havde, hvilket Johan Thaube derfor skal sørge for bliver rømmet til ham; den Mand, der bor deri, maa i Stedet faa det Hus, M. Hans nu har. Sj. T. 14, 456.

— Til Christoffer Valckendorff. Da der opholder sig Sørøvere i Vestersøen, særlig under Fyrstendømmerne, hvilke plyndre og overfalde søfarende Folk, og Peitter Ranzov paa Flensborghus har berettet, at de nylig have jaget et Skib ind i den ny Havn ved Flensborg, saa det kan befrygtes, at de, hvis der ikke bliver truffet Forholdsregler derimod, ogsaa ville foretage sig noget mod Kongens Undersaatter deromkring, skal han, efterdi Kongen har kaldt Skibene hjem fra Østersøen, fordi de ikke mere behøves dér, af disse eller andre udsende 4 eller 5 af de bedst sejlende Gallejer og Pinker, der skulle sejle under Fyrstendømmerne, den jydske Side og Norge og have Opsyn med disse Sørøvere. Han skal sørge for, at Skibene blive udrustede saa snart som muligt og befale den, der faar Kommandoen over dem, at passe godt paa. Sj. T. 14, 456 b.

— Til Eyller Grubbe. Da Otte Hanssen, Raadmand i Nestued, i Henhold til Kongens Brev om, at de, der ville paatage sig at bebygge og istandsætte Kronens øde Jorder og Gaarde i Nestued, maa faa disse til arvelig Ejendom mod at svare en rimelig Jordskyld deraf, med Borgemestres og Raads Samtykke har paataget sig at sætte Bygning paa en øde Ejendom, skal han undersøge, om Kronen kan undvære denne Ejendom, og i saa Fald sætte den for en rimelig Jordskyld og sende Otte Hanssen til Kongen med Besked derom, for at han kan faa Brev derpaa. Sj. T. 14, 457.

— Forleningsbrev for Hr. Christopher, Borggreve von Dhona, paa Øuidtz Kloster i Skaane, som han nu selv har i Værge, for en aarlig Afgift af 150 gl. Dlr. fra førstkommende 1. Maj at regne og mod at gøre tilbørlig Tjeneste deraf. Sk. R. 1, 363. K.

21. April (Vamdrupgaard). Til Jørgen Skram paa Drotningborg. Han har berettet, at han efter Kongens Befaling har forhandlet med Bygmester Nichel Caries om at afhjælpe de paa Drotningborg Slot værende Mangler, og at denne har lovet at istandsætte Hvælvingen over Kapellet og langs gennem Kirken, ligesaa den østre Gavl paa det Hus, hvori Kongen har sine Værelser, og Hvælvingen over Porten, hvor Væggen har givet sig fra hinanden, samt de andre Steder, hvor Skillemuren eller Udmuren i samme Huse har givet sig, endvidere at lægge nye Bjælker ind i Husene, indhugge og indlægge Bjælkehovederne i Muren, afbryde den tykke Dønneken, hvormed der er dønneket i det Hus, hvori Kongen selv har sine Værelser, og siden enten lægge Loftet med Deler eller med ringere Dønneken efter Kongens Ønske; Nichel Caries skulde herfor have 900 Dlr. og fri Disk for sin egen Person mod at afholde al Bekostning med Undtagelse af Smedde-, Snedker- og Glarmesterarbejde. Kongen bifalder denne Overenskomst og befaler ham at købe Stangjærn, Sten, Kalk, Tømmer og andet i Forraad. Kongen har befalet Manderup Parsberg paa Silckeborg at skaffe ham hvad stort Tømmer der ikke kan faas i Drotningborg Skove fra Silckeborg Skove og Erick Brockenhus[1] i Bradtzbierg Len at skaffe ham 40 Tylter Savdeler og saa mange Lægter, han skriver om, hvilke Breve sendes ham, for at han i Tide kan sørge for alt. Orig.

— Befaling til Manderup Parsberg at lade hugge 20 Bjælker, saa lange som muligt, og 30 Bjælker, 34 Fod lange, i Silckeborg Lens Skove til Byggeriet paa Drotningborg, da de ikke kunne faas i Drotningborg Skove. J. T. 2, 259.

22. April (—). Befaling til Christoffer Valckendorff om i Kiøpnehafn at skaffe Kongen noget smukt »sælsomt« Klæde til 15 Herremænd og 5 Al. Fløjl til hver Klædning, sende det hid med denne Brevviser, Kongens Dreng, og levere Kongens Guldsmed Guld til N smaa Kontrafejer af Kongen, hvilket Drengen ligeledes skal tage med hid. Sj. T. 14, 457 b.

— Til Henrich Brahe. Kongen har erfaret, at han har handlet med Siluester Francke om Vallandtzgaard, som denne har købt af Sueder Ketting; da han jo imidlertid nok ved, at Sueder Ketting og Siluester Francke med Kongens særlige Tilladelse have

[1] Se Norske Rigs-Registr. II. 409.

købt denne Gaard, og at Kongen med Flid har tilhandlet sig det Gods, som adelige, de Oxer og andre, have haft der paa Landet [Bornholm], kan han jo nok deraf slutte sig til, at Kongen ikke vil tillade ham eller nogen anden at købe Gaarden, hvorfor Kongen heller ikke kan tro andet end, at han til Bedste for Kronen har indladt sig paa denne Handel med Siluester Francke. Det befales ham derfor paa Kronens Vegne at bringe Handelen i Stand og tage nøjagtigt Skøde paa Gaarden; hvad han i Havre eller andet allerede har betalt Siluester Francke vil Kongen igen betale ham, ligesom Kongen ogsaa, naar han faar klar Besked fra ham om Handelen, vil betale hvad Siluester Francke skal have derudover. Sk. T. 1, 240[1].

23. April (**Vamdrupgaard**). Befaling til Bønderne under Riberhus om efter Tilsigelse af Lensmanden Albrit Fris at køre Møg paa og pløje den under Riberhus Ladegaard liggende Seigbere[2] Mark, der en lang Tid ikke har været brugt. J. T. 2, 259.

26. April (—). Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af, at alt det Gods, som er at faa til Købs der paa Landet, opkøbes af Adelen — forbyder de Indbyggere paa Bornholm, der blive nødte til at sælge noget af deres Gods, at sælge det til Adelen, førend de have tilbudt Lensmanden paa Hammershus det paa Kronens Vegne, da Kongen selv vil købe alt det Gods, som bliver tilfals paa Bornholm; derimod maa Indbyggerne paa Bornholm sælge til hinanden indbyrdes. Sk. T. 1, 240 b[3].

— Til Henrich Brahe. Da Kongens Lensmænd paa Bornholm opkøbe næsten alt det Gods, som er faa til Købs der paa Landet, men Kongen selv vil købe det, har han udstedt ovenstaaende Brev, hvilket Henrich Brahe skal lade forkynde. Sk. T. 1, 241.

— Befaling til samme ikke mere at tiltale de Indbyggere paa Bornholm, der restere med Told af Kød, udført fra Bornholm i Manderup Parsbergs Tid, da Kongen har eftergivet dem denne Restance. Sk. T. 1, 241 b.

28. April (—). Til Hendrich Mogenssen. Da Hertug Johan Frederich af Pommern har sendt sin Tjener Ricart Willies til Sundet for at købe en 15—16 Fade Vin og begæret Toldfrihed derfor og Hjælp til at faa god Vin til Købs, skal Henrich Mogens-

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 489 f. [2] Segeberg. [3] Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 490 f.

sen selv handle om Vinen, sørge for, at Hertugen faar god Vin til saa billig en Pris som muligt, lade ham faa den toldfrit og paa Hertugens Bekostning fragte et Skib til at føre Vinen til Hertugen. Sj. T. 14, 457 b.

28. April (Vamdrupgaard). Til Jørgen Skram. Da den af Kongen antagne Laksefanger besværer sig ved for den ham tillagte Løn selv at holde Laksegaardene i Stand, har Kongen bevilget Laksefangeren 10 Dlr. maanedlig til Løn, Underholdning og Klædning, medens Jørgen Skram skal holde Laksegaardene i Stand og skaffe ham hvad han ellers behøver til Lakseſiskeriet. J. T. 2, 259 b. Orig.

29. April (—). Til Johan Thaube. Da nogle af Kongens Undersaatter have klaget over det udstedte Forbud [af 21. Juni 1580] mod Udførsel af Havre fra Skaane, skal han gøre et Overslag over, om Kongen har Havre nok, eller hvor mange Læster der endnu behøves paa Kroneborg og Frederichsborg til Kongens Rustvogns- og egne Heste, hvis Kongen i Sommer eller til Vinter skulde komme did, og sende Kongen Besked derom. Sj. T. 14, 458.

— Til Eyller Krausse og Erich Valckendorff. Da Peder Munch, Admiral, har bevilget Kronen 1 Gaard i Bissinge, 1 Gaard og 1 Bol i Hielm og 1 Gaard i Frenderup paa Møen, 1 Gaard i Suininge og 1 Gaard i Serritzløf[1] i Stefns Herred til Mageskifte, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. Sj. T. 14, 458.

— Til Manderup Parsberg og Claus Glambeck, Embedsmænd paa Silckeborg og Skanderborg. Da Peder Munck, Admiral, har bevilget Kronen 1 Gaard i Erreso By og Sogn, 1 Bol smstds., kaldet Hellund, Thuorngaard, som Maren Hr. Kieldtz bor paa, $^1/_2$ Gaard i Handerup og Bredals Møllested i Eld Herred, 1 Gaard i Jarderup[2] i Anst Herred, $^1/_2$ Gaard i Vandil i Thorrild Herred, 1 Gaard i Siøbye i Skanderborg Len, 1 Gaard i Sael i Huolberg Herred, 1 Gaard i Ørback i Slet Herred, 1 Gaard i Ouderup[3], 1 Gaard i Løstrup[4], 1 Gaard i Laerbierg[5] og 1 Gaard i Jebierre til Mageskifte, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 261.

[1] Sigerslev. [2] Jordrup. [3] Øvtrup, Slet H. [4] Løjstrup, Galten H. [5] Lavrbjærg, samme H.

29. April (Vamdrupgaard). Til Biørn Anderssen og Chresten Skiel, Embedsmænd paa Olborghus og Bøfling. Da Kongen har bevilget, at Peder Munck, Admiral, maa faa Aagaard, 1 Gaard i Raunstrup, Raunstrup Mølle, Lille Aagaard, Kraglund, Gleiduad[1], Feuitzholt[2], Allerup og Huolschouf i Jerslef Herred, 1 Gaard i Vuldsted[3], 2 Gaarde i Huorup og 2 Gaarde i Vester Holm i Kier Herred, 1 Bol, kaldet Holmen, i Vrensted og 5 Gaarde i Edrop[4] i Drotningborg Len til Mageskifte, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 260.

— Livsbrev for Peder Munck, Admiral, paa alt det af Hundtzlund Klosters Gods, som Hans Johanssen ikke har faaet til Mageskifte, uden Afgift, til Gengæld for, at han har eftergivet Kronen den Sum Penge, han havde Hundtzlund Kloster og Gods i Pant for. J. R. 3, 268.

— Livsbrev for samme paa Kronens og Kirkens Korntiende af Vadoms Sogn mod at fæste den af Stiftslensmanden i Vendelbo Stift og aarlig inden Fastelavn svare 1 Læst Rug og 1 Læst Byg i Afgift til Kronen og ligesaa til Kirken. Orig.

— Befaling til Lauritz Brockenhus straks at lægge de Kirke- og Præstetjenere i Salling Herred, som afdøde Fru Edel Hardenberg har haft Livsbrev paa, ind under Nyborg Slot. Udt. i F. T. 1, 229.

— Mageskifte mellem Jesper Vogenssen til Hestrup og Kronen. J. R. 3, 265 b. (Se Kronens Skøder.)

— Kvittans til Niels Jonssen paa Hald paa $63^1/_2$ Dlr. 3 Sk. lybsk, som han for Aaret 1. Maj 1580 til 1. Maj 1581 har indbetalt i Kongens eget Kammer af det Gods paa Mors, som Kronen har faaet til Mageskifte af Steen Bilde til Vandaas. J. R. 3, 267 b.

— Til Manderup Parsberg og Claus Glambeck, Embedsmænd paa Silckeborg og Skanderborg. Da Niels Jonssen paa Hald har bevilget Kronen Gaarden Holm i Sierup Sogn, Holms Mølle, Gaarden Muosgaard i Elsborg Sogn og 1 Gaard i Kielderup i Hørup Sogn i Jylland til Mageskifte for Gaarden Lund i Hiøring Sogn i Sønderhald Herred og saa meget af det nærmest liggende Krongods i samme Herred, som hans Gods kan beløbe sig til, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 261 b.

[1] Glinvad, Dronninglund H. [2] Favrholt. [3] Ulsted. [4] Edderup, Onsild H.

29. April (Vamdrupgaard). Aabent Brev, hvorved Kongen — der af Klager fra Borgerskabet i Olborg og anden troværdig Beretning har erfaret, at det gaar meget uskikkeligt til med Fiskeriet og Sildesaltningen ved Olborg og Nibe, idet baade indlændiske og udlændiske begive sig op for Nibe og andensteds, hvor Silden tilgaar, med deres Skibe og Baade, ligge paa Stranden og Strømmene ved Garnene og straks af Fiskerne opkøbe de Sild, disse fange, og indindsalte dem, førend Fiskerne kunne komme i Land med dem, hvorved ikke alene Kronens Told og Rettighed lide Afbræk, men ogsaa Kongens Købmænd og Sildesaltere forsømmes og Borgerne i Olborg lide Skade paa deres Næring — strengelig forbyder alle, baade indlændiske og udlændiske, der besøge Sildefiskeriet ved Olborg eller Nibe, at opkøbe Sild til Forprang paa Strømmene og ved Bundgarnene og paalægger dem, der ville købe og salte Sild, først at gøre det, naar Fiskerne ere komne i Land med Sildene og der i Olborg eller andre lovlige Fiskerlejer og Havne er svaret Kronen dens tilbørlige Rettighed, og at drive deres Handel paa Landet paa lovlig Vis og ikke til Forprang i nogen Maade. Enhver, der handler herimod, skal have forbrudt hvad han har med at fare til Kronen og straffes for Ulydighed mod Kongens Befaling. J. R. 3, 268 b[1].

6. Maj (Koldinghus). Befalinger til Niels Kas, Peder Gyldenstiern, Peder Munch, Jørgen Rossenkrandtz, Biørn Anderssen, Eyller Grubbe, Jørgen Skram, Mandrup Pasberg, Niels Joenssen, Albrit Fris, Malthe Jenssen og Jacob Seefeld, der tidligere [17. og 25. Marts] have faaet Ordre til at mødes St. Bartolomei Dag [24. Aug.] og undersøge nogle Stridigheder mellem Kongen og Hr. Jørgen Løcke om noget Gods, som denne for nogle Aar siden har mageskiftet med Kronen, og om Mariager Klosters Skove ere forhuggede eller ej, om uden al Undskyldning at møde til ovennævnte Tid og udføre disse Befalinger. Sj. T. 14, 459.

— Til Hack Ulfstand. Metthe Peder Morthenssis i Naskouf har berettet, at Sophi, Mogens Erichssens Datter, efter at have anrettet den ukristelige Begravelse er kommen til det Herberg, som hun og hendes Mand ere tilskikkede til at holde i Naskouf, har givet sig ud for en Skrædders Hustru fra Kiøpnehafn og kaldt sig Margrethe Hansdatter og under det Navn ligget 2 Nætter i

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 208 ff. (med urigtig Dato: 19. April).

deres Hus, hvilket har medført, at hun og hendes Mand samt flere andre ere blevne tiltalte af Hack Ulfstand for at have vidst noget om hendes Forhold og Begravelsen og af Borgemestre og Raad i Naskouf ere blevne dømte i Kongens Naade og Unaade. Da hun paa det højeste har erklæret, at hverken hun eller hendes Mand have vidst, at det var Jomfru Sophi, og ej heller have vidst noget om dennes Gerninger, endsige været i Raad eller Daad med hende, har Kongen bevilget, at de maa være fri for al Tiltale i Anledning af denne Sag, naar de i deres Sognepræsts og Borgemestres og Raads Nærværelse ville aflægge højtidelig Ed paa, at de, da de herbergede hende i deres Hus og befordrede hende derfra, ikke have vidst, at det var hende, eller at hun havde bedrevet noget saadant, og ikke i nogen Maade have været i Raad og Daad med hende. F. T. 1, 321 b[1].

6. Maj (**Koldinghus**). Mageskifte mellem Ifuer Jul til Lyckisholm og Kronen. J. R. 3, 291. (Se Kronens Skøder under 2. Maj 1581.)

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at mange ind- og udlændiske hidtil ere løbne ind i Hadtzsund med Skibe, ladede med Tyskøl og andre Varer, og have udskibet og solgt Godset uden at have svaret Told og Sise deraf, beskikker Jens Nielssen, Borger i Hofbro, til Tolder og Sisemester i Hadtzsund og forbyder alle, der komme med Skibe i Hadtzsund, at bryde deres Bunke eller opskibe noget, førend de have svaret ham Told og Sise. J. R. 3, 294. K.

— Livsbrev for Jacob Bertelssen, Ridefoged til Silckeborg Slot, paa den Gaard i Løgagger med dertil hørende Eng i Kiershofuid Mark, som han nu selv bor i, fri for al Tynge; han skal have nødtørftig Brugsel af Vindfælder og fornede Træer i den til Gaarden hørende Skov til Ildebrændsel og anden Gaardens Brug. J. R. 3, 295. K.

— Mageskifte mellem Hans Johanssen til Fobitzlet og Kronen. J. R. 3, 269 b. (Se Kronens Skøder.)

7. Maj (—). Gavebrev til samme paa alt det Inventarium, som Peder Munck, Admiral, skal levere fra sig paa Hundtzlund Kloster. J. R. 3, 296. K.

— Befaling til Peder Munck at levere Hans Johanssen

[1] Tr.: Hist. Tidsskr. VI. 604 f.

de Breve, han har vedrørende Hundtzlund Kloster og Birk med tilliggende Gods. Udt. i J. T. 2, 263.

7. Maj (Koldinghus). Mageskifte mellem Christoffer von Festenberg, kaldet Packisch, og Kronen. Sj. R. 12, 158. (Se Kronens Skøder.)

— Kongen, der ved det med Christoffer von Festenberg, kaldet Packisch, afsluttede Mageskifte er bleven denne 4 Pd. 10 Skpr. i Saaland skyldig, lover med det første at udlægge ham og hans Arvinger Fyldest derfor. Sj. R. 12, 160.

— Degnerenten af Tudtze Sogn, der af Kongens Fader var henlagt til Skolemesterembedet i Holbeck, fordi dette ikke havde tilstrækkelig Indkomst, men ikke straks kunde komme dertil, fordi der da levede en gammel Degn, som havde Livsbrev derpaa, skal nu, da denne er død, herefter altid følge Skolemesteren i Holbeck, mod at denne holder en duelig Person til at synge og gøre tilbørlig Tjeneste i Tudtze Kirke. Det befales Sognemændene i Tudtze Sogn herefter at svare Degnerenten til Skolemesteren i Holbeck. Sj. R. 12, 160.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Borgemestre og Raad i Lybech, som vedlagte Brev viser, have klaget stærkt over, at Kongens Udliggere ere optraadte meget utilbørligt overfor de søfarende, baade deres egen Bys Borgere og andre, der have været paa deres rette Rejse til eller fra Lybech, skal han hos de Skibshøvedsmænd, der ere komne hjem fra Østersøen med Kongens Skibe, faa oplyst, hvem der have skikket sig utilbørligt mod de søfarende, for at de kunne komme til at staa til Rette derfor, og høre hvad de kunne fremføre til Undskyldning. Han skal forbyde dem, der skulle i Vestersøen med Kongens Skibe, at tilføje de søfarende nogensomhelst Overlast. Sj. T. 14, 459.

— Livsbrev for Hr. Jørgen Morthenssen, Kapellan i Kolding, paa Kronens Korntiende af Gaardtzløf Sogn, som han har fæstet af Hendrich Belov paa Koldinghus; dog forbeholder Kongen sig Ret til at tage den tilbage mod Tilbagebetaling af Indfæstningen, hvis han selv vil bruge den til sine Slotte og Gaarde. Afgiften skal svares senest inden Fastelavn, men indtil videre fritages Hr. Jørgen for at svare Afgift. K. Udt. i J. R. 3, 295 b.

— Til Jørgen Rossekrandtz. Da det Møde, hvorpaa de kurfyrstelige og fyrstelige Kommissærer skulle mægle i Striden mellem Kongen og Hertug Adolf angaaende Arven efter

Kongens Farbroder [Hertug Hans den ældre], skal holdes i Flensborg St. Hans Dag og Kongen til denne Forhandling vil bruge ham og de andre gode Mænd, der deltog i den sidste Forhandling i Haderslef, befales det ham at møde ovennævnte Tid og Sted og deltage i Forhandlingen efter sin »begavede Forstand« og den medgivne Instruks. J. T. 2, 262 b.

7. Maj (Koldinghus). Til Niels Jonssen. Da Iuer Grøn har berettet, at Jørgen Skram paa Drotningborg paafører ham Trætte paa det Gods i Tollestrup, han har faaet til Mageskifte af Kronen, og ved Sandemændsgang vil vinde nogen Ejendom derfra til sin Gaard Korsøe, skønt der efter Iuer Grøns Mening for 20 Aar siden, da Otte Krumpen havde Hald Slot, har været baade Sandemænd og Ridemænd paa disse Aasteder, eftersom Sten og Stabel endnu kunne paavises, og da disse Sandemænds- og Ridemændsbreve skulle findes paa Hald, befales det Niels Jonssen at opsøge disse Breve og hvilke andre Breve, der maatte angaa ovennævnte Gods, og levere Iuer Grøn dem mod nøjagtig Reversal for Tilbagelevering af Brevene efter Benyttelsen, da Iuer Grøn for disse Breves Skyld ikke bør komme til kort paa det Gods, han har faaet udlagt af Kronen. J. T. 2, 263.

8. Maj (—). Til Anders Bing. Kongens Bygmester paa Vardbierg Slot, M. Bastian Folmart, har været hos Kongen med et Mønster, hvoraf denne har set, hvorledes Befæstningen paa Vardbierg Slot er lavet, og hvad der er færdigt deraf, hvilket i alle Maader behager Kongen; da en Del af Volden endnu ikke er færdig, skal Anders Bing samle Sten, Kalk og andet nødvendigt i Forraad, saa det manglende kan blive lavet i Sommeren 1582. Da Bygmesteren har foreslaaet, at Graven udenfor Volden bliver videre udført og gravet dybere, skal Anders Bing lade dette gøre efter Bygmesterens nærmere Anvisning nu i Sommer, da der ikke skal laves andet paa Befæstningen. Sk. T. 1, 241 b.

— Befaling til samme herefter at betale Kongens Bygmester, M. Bastian Folmart, hans Løn, 100 Dlr., i enkelte Dalere eller give ham 4 Mk. for hver Daler, saaledes som Mønten nu er omsat, da han har klaget over, at han hidtil kun har faaet 3 Mk. for hver Daler. Sk. T. 1, 242.

— Befaling til Absolon Gye og Brede Randtzov, der tillige med nogle andre gode Mænd have faaet Ordre til at føre Kongens Moders Lig fra Synderborg til Sjælland, om at udsætte

Overførelsen, indtil Kongen og Dronningen, der ved samme Tid ville begive sig til Sjælland, ere komne over. Der sendes dem et Register over de Adelsmænd, der sammen med dem have faaet den tidligere Ordre, med Befaling til at underrette hver enkelt om Udsættelsen. F. T. 1, 229 b.

10. Maj (Koldinghus). Til Kield Jul og de andre Arvinger efter Fru Margrette Niels Kielssens. Da de gode Mænd, der i Anledning af Mageskiftet med Christopher Lycke til Bunderupholm have faaet Ordre til at besigte Grinderslof Kloster og Gods og ligne det med hans Gods i Sjælland, have besværet sig ved at gøre dette, førend de have gennemset en gammel Jordebog og en Lavhævd paa noget af Klosterets Gods samt de andre Breve, der maatte findes vedrørende Klosteret og dets Gods, skulle ovennævnte Arvinger straks levere Niels Jonssen alle de Jordebøger, Breve og Registre, som Niels Kielssen har modtaget med Klosterets Inventarium, og de Breve, han selv har erhvervet angaaende Klosteret. J. T. 2, 263 b.

— Befaling til Gregers Ulfstand og Niels Jonssen om med det allerførste at udføre den tidligere til dem udgaaede Befaling om at besigte Grinderslof Kloster. For at de bedre kunne vide Besked om Godset har Kongen befalet Niels Kielssens og hans Hustrus Arvinger at levere Niels Jonssen alle gamle Jordebøger, Breve og Lavhævder vedrørende Klosteret og dets Gods, hvilke Niels Jonssen skal kræve af dem og siden opbevare. J. T. 2, 264.

11. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Kongen efter Anmodning af Peder Gyldenstiern, Marsk, bevilger, at nogle Købmænd i Flensborg og Hussum, der have købt 40 Læster Rug af ham, maa udføre denne Rug. J. R. 3, 296. K.

— Følgebrev for Claus Glambech til Kronens Bønder i Nim Birk, at de skulle svare ham til Skanderborg. K. Udt. i J. R. 3, 296 b.

— Ejendomsbrev for Jochim Platt, kgl. Drabant, hans Hustru og deres Arvinger paa 1 Gaard paa Rendebanen i Kolding, som hans Hustrus afdøde Fader Thomas Anderssen i sidste svenske Fejde har pantsat, og som nu han og hans Hustru med stor Bekostning igen have indløst; han har nemlig berettet, at de Ejendomsbreve, som Thomas Anderssen havde paa Gaarden, ere bortkomne; dog hermed enhvers Ret ukrænket, der med Breve og Beviser kan bevise at have bedre Ret til eller i Gaarden. J. R. 3, 297.

11. Maj (Koldinghus). Skøde til Jacob Vind til Grundet, Sekretær. J. R. 3, 297 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Claus Glambeck. Da han i Anledning af Kongens Befaling [af 17. Febr.] om, at de Gaarde i Skanderborg og Aakier Len, der ere satte for højt i Landgilde, skulle sættes for en til deres Ejendom passende Landgilde, har forespurgt, om han i Henhold hertil ogsaa skal omsætte Landgilden for det fra Adelen tilskiftede Gods, der maatte være sat for højt, befales det ham ogsaa at gøre dette, for at Kongen en Gang for alle kan blive fri for videre Overløb. J. T. 2, 265 b.

— Til Borgemestre og Raad i Horsens. Da der i og ved Byen ligger et gammelt Voldsted, som tidligere har gaaet omkring Byen, men nu ikke bruges til andet end til at henlægge Aadsler og anden Urenlighed paa, tillader Kongen dem at overlade de Borgere, der ønske det, Stykker deraf enten til at sætte Bygning paa eller til Haver, dog skal der svares en rimelig Jordskyld deraf til Byen. J. T. 2, 265 b.

— Til Bønderne i Koldinghus Len. Da flere af dem i Henhold til nogle Kongebreve, som de beraabe sig paa at have, ville tilholde sig Frihed for Ægt, Arbejde og anden Tynge, men Kongen ikke ved, om disse Breve ere tilstrækkelige dertil, skulle alle, der have saadanne Breve, møde med dem paa Koldinghus Mandag før St. Hans Dag [19. Juni] for nogle Raader og gode Mænd og underkaste sig disses Kendelse. Møder nogen ikke, skulle hans Breve herefter være døde og magtesløse. J. T. 2, 265.

— Befaling til Niels Kaas, Kansler, Jørgen Rossenkrantz og Henrich Belou at møde paa Koldinghus ovennævnte Dag, kalde Bønderne med deres Breve for sig, nøje gennemlæse disse og afsige en endelig Kendelse om, hvilke Bønder der i Henhold til disse Kongebreve bør nyde nogen Frihed. J. T. 2, 266.

— Til Henrich Belou. Kongen har bevilget, at Store Niels Søfrenssen og Lille Niels Søfrenssen i Spierop[1], der have klaget over, at de nu maa holde en Fole, skønt de tidligere kun have holdt et Nød, herefter igen maa nøjes med at holde et Nød,

[1] Spjarup, Jerlev H.

hvorfor han skal lade Jordebogen forandre i Overensstemmelse hermed. J. T. 2, 266 b.

11. Maj (Koldinghus). Til samme. Da Oluf Jenssen i Vamdrup Mølle har klaget over, at Møllen ikke kan udrede den Skyld, den er sat for, fordi nogle Byer i Sønderjylland, der tidligere plejede at lade male i Møllen, nu søge til Hierting Mølle, skal Henrich Belou undersøge Sagen og, hvis Skylden er for høj, lade den nedsætte efter uvildige Dannemænds Skøn. J. T. 2, 267.

— Til samme. Da Anders Pederssen i Forderup[1] Mølle har berettet, at Hans Skougaard først har tilskiftet Kronen den ene Halvpart af Møllen og siden den anden, hvorved Møllens gamle samlede Skyld, der var 9 Ørt. Mel, er bleven indskreven i Jordebogen som 10 Ørt. Mel, idet den første Halvdel blev tilskiftet Kronen for $5^1/_2$ Td. Mel, hvilket blev indskrevet i Jordebogen som $5^1/_2$ Ørt., skal Henrich Belou lade Skylden i Jordebogen forandre til 9 Ørt. Mel og sørge for, at Anders Pederssen ikke bliver tiltalt for den uretmæssige Skyld, som han resterer med. J. T. 2, 267 b.

12. Maj (—). Benedictz von Anefeld til Hasseldorf maa i Aar købe 100 Staldøksne her i Riget og toldfrit uddrive dem. Udt. i Sj. R. 12, 161.

— Forleningsbrev for M. Hans Lauritzen paa det efter afdøde M. Jens Viborg ledige Kannikedømme i Ribe Domkirke. Naar han ikke længere studerer udenlands, skal han residere ved Domkirken. J. R. 3, 298. K.

13. Maj (—). Kvittans til Fru Birgitte Rosenkrantz, Peder Bildis Enke, paa hendes Regnskab for hendes Mands Indtægt og Udgift af Kallundborg Len og det derunder lagte Mageskiftegods fra 1. Maj 1566 til den Dag, da hun blev det kvit, for Afgiften af Tureby Len og for det paa Kallundborg og Tureby modtagne Inventarium. Hun blev af Kallundborg Len skyldig 92 Dlr. 1 Ort, som hun betalte. Da Oluf Kuld, som var Proviantskriver paa Kiøpnehafns Slot, skal have faaet en Del af de Mandtalsregistre paa Madskatter af Kallundborg Len, som mangle, og en Del er brændt, da Skriverstuen paa Slottet for kort Tid siden brændte, har Kongen eftergivet hende de manglende Mandtalsregistre. Sj. R. 12, 161.

---

[1] Faarup, Tørrild H

13. Maj (Koldinghus). Aabent Brev, hvorved Kongen — der har givet Henning Gye paa Nyekiøpping Ordre til at tiltale Fru Sibille Gyllenstiern, Eskild Gyes Enke, for Jus patronatus til Falckersløf Kirke paa Falster, som hun og hendes afdøde Mand, efter Kongens Mening med Urette, have tilholdt sig — eftergiver Fru Sibille al den Tiltale, han kunde have til hende derfor, og tillader hende og hendes Arvinger herefter at oppebære al Falckersløf Kirkes Rente og Biskopstienden af Skøringe Ugedagsmænd mod at anvende det altsammen til Kirkens Gavn og holde denne i god Stand. F. R. 1, 560 b.

— Aabent Brev, at M. Jens Søfrenssen, Skolemester i Kolding, der tidligere har faaet Ekspektance paa et Kannikedømme i Ribe og nu efter M. Peder Heggelund, Læsemester i Ribe, er den nærmeste til at faa et saadant, maa, naar først M. Peder er forsørget, faa det første Kannikedømme, der derefter bliver ledigt, uden at forhindres deri eller opholdes længere med specielle Breve og Tilsagn. J. R. 3, 298 b.

— Til Albrit Friis. Der maa bygges en Stampemølle paa Kronens Grund til Feldberederen i Riibe og der maa ikke gøres denne nogen Hinder derpaa. Udt. i J. T. 2, 267 b.

— Til Niels Kaas, Kansler, Peder Gyldenstiern, Marsk, Peder Munck, Admiral, Jørgen Rossenkrantz, Biørn Anderssen, Eyller Grubbe, Rigens Kansler, Jørgen Skram, Manderup Parsberg, Malthi Jenssen, Landsdommer i Jylland, Albrit Friis, Jacob Seefeld og Niels Jonssen. Da Hr. Jørgen Løcke i høj Grad skal have forhugget Mariagger Klosters Skove, skulle de til St. Bartholomei Dag [24. Aug.] begive sig paa disse Skove, undersøge deres Tilstand og indgive skriftlig Beretning derom. J. T. 2, 268.

— Befalinger til de enkelte om at møde i Randers til ovennævnte Tid, begive sig ud paa Skovene og udføre ovennævnte Befaling (i Brevene til Biørn Anderssen og Jørgen Skram tillige følgende Klavsul: De skulle i deres Len bestille 18 uvildige Dannemænd af Kronens Bønder, der vide Besked om Mariagger Klosters Skove, hvilke skulle deltage i Besigtelsen). J. T. 2, 268 b.

— Til Albrit Friis og Henrich Belou, Embedsmænd paa Riberhus og Koldinghus. Da Fru Mergrette Lange, Jens Kaassis Enke, har bevilget Kronen 2 Gaarde i Amitzbøl i Jerløf Herred, 1 Gaard i Frausing i Liusgaard Herred, 1 Gaard i Huidsteen og

1 Gaard i Komdrup[1] i Drotningborg Len, 1 Gaard i Hornum i Aars Herred og 2 Gaarde i Nesbyhofuit Broby i Nesbyhofuit Birk til Mageskifte for 2 Gaarde i Høstedmarck i Olborghus Len, Kronens Gods i Liesbierg og Eggo i Vester Lisbierg Herred, Schorupgaard og Terpegaard, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 269.

14. Maj (**Koldinghus**). Til Niels Kaes. Af vedlagte Kopier vil han se, hvad Kurfyrsten af Saxen og Landgreven af Hessen have svaret Kongen angaaende den forestaaende Forhandlingsdag i Flensborg med Hertug Ulrich af Mecklenborg, og hvad Kurfyrsten af Brandenborg ligeledes har tilskrevet Kongen; det af Kurfyrsten af Saxen skrevne angaaende den oldenborgske Successionshandel med Hertug Adolf henstiller Kongen til Niels Kaes's Betænkning og beder ham med det første tilskrive Kongen, om denne kan forebringe denne Successionshandel for de fyrstelige Underhandleres Kommissærer paa Mødet i Flensborg eller ej, for at Kongen kan vide at rette sig derefter. Sj. T. 14, 459 b.

— Fæstebrev for Inger Christoffersdatter, Atzer Sofrenssens Enke i Horsens, paa 1 Gaard[2] i Hansted, som hun har fæstet af Claus Glambeck paa Skanderborg, mod at svare sædvanlig Landgilde og anden Rettighed deraf til Skanderborg Slot. J. R. 3, 299.

— Befaling til Peder Heggelund, Tolder i Riibe, om af Tolden at betale Anders Sofrenssen, Borger i Riibe, for 13 Amer Vin paa 3 Fjerdinger nær, som Kongen har faaet af ham, 14 Dlr. for hver Ame. Orig.

15. Maj (—). Til Christoffer Valckendorff. Da Kongen har givet Ordre til at bygge noget paa Koldinghus og til at opføre nogle Stalde ved Nygaard, hvortil der vil behøves 150 17 Al. lange Fyrrebjælker, 150 9 Al. lange Hanebjælker, 300 15 Al. lange Sparrer og 200 Tylter Deler, skal han skaffe dette Tømmer til Kolding enten fra Gulland eller Norge og desuden 200 Vognskud til Slottets Brug, 10 eller 12 Par Møllestene, hver 9 Spand, til Kronens Møller, en ny Ambolt til Slottets Smedje og nogle Læster Stenkul. Sj. T. 14, 460.

— Til Anders Bing. Coruitz Lauritzen, Landsdommer i Nørre

---

[1] Kondrup, Støvring H. [2] Efter Overskriften til Brevet Hansted Hovgaard.

Halland, har berettet, at det i Halland har været gammel Skik, at der paa Landstinget mødte en Mand fra hvert Sogn, hvilken kaldtes Tingrider, for at hjælpe med til at styrke Retten og aflægge Vidnesbyrd og siden forkynde det paa Landstinget forhandlede paa Sognestævnerne. men at denne Skik nu er gaaet af Brug, hvilket volder, at hans Embede falder ham meget besværligt; det befales derfor Anders Bing at sørge for, at Tingriderne igen møde paa Landstinget ligesom fra Arilds Tid af. Da Coruitz Lauritzen har klaget over, at han, da han rejste ud i Lenet [Varberg] for at undersøge en Sag om et Barn, der var druknet i en Brønd. er bleven overfalden af en af Anders Bings Fogder, Peder Seuerinssen, og slaaet saaledes, at han med Nød og næppe er sluppen derfra med Livet, at samme Foged desuden har taget 6 Dlr. i Sagefald af en af hans Forleningsbønder tværtimod Forleningsbrevets Lydende, fordi Bonden havde købslaaet med en Tyv, og at der desuden er tilføjet ham anden Uret, befales det Anders Bing, der som Lensmand snarere bør hjælpe Coruitz Lauritzen end lade ham forurette af sine Tjenere, at sørge for, at hans Tjenere afholde sig fra saadant, ikke gøre ham nogen Hinder paa det, der er tillagt ham for hans Embede, og lade Fogden straffe, hvis han har forset sig. Sk. T. 1, 242 b.

18. Maj (Odensegaard). Befaling til nedennævnte straks at betale Rentemesteren de Restancer, de restere med. — Register: Eggert Ulfeldt 261 Dlr. af Roskildgaards Regnskab fra 1. Maj 1576 til 1. Maj 1577; Jørgen Marsuin 771 Dlr. i Penge og Varer af Ottensegaards Regnskab fra 1. Maj 1577 til 1. Maj 1578 og desuden Afgiften af Sylfuitzborg Len for 3 Aar til 1. Maj 1581; Otte Emmichssens Arvinger Afgiften af Rudgaards Len for nogle Aar; Knud Grubbe 750 Dlr. af Afgiften af Haldsted Kloster fra 1. Maj 1577 til 1. Maj 1578 og Afgiften af Brunelag Len, Nomedallen og St. Olufs Kloster i Tonsberig; Claus Huitfeld 558½ Dlr. af Droningborig Lens Regnskab til Paaske 1572; Fru Ane Krabe 121 Dlr. af Axel Viffertz Regnskab af Vendelbo Stift fra 1. Maj 1579 til 1. Maj 1580; Fru Pernille Spare, Holger Brahis Enke, Afgiften af Villandtz Herred for det Aar, han døde; Tyge Brahe Jenssissøn Afgiften af Villandtz Herred; Peder Brahe Afgiften af Fers Herred. Sj. T. 14, 463.

21. Maj (Antvorskov Kloster). Aabent Brev, at Niels Sørenssen, Kongens Skipper, skal løbe i Bæltet med Kon-

gens Jagt Gabriel, paase, at ingen forløbe Kongens Told, og i saa Tilfælde anholde dem og løbe til Kiøpnehafn med dem; endvidere skal han paase, at der ikke udføres forbudte Varer gennem Bæltet: derimod maa han ikke paa nogen Maade forurette den søfarende Mand, der er paa sin rette Rejse, og ikke tvinge Kongens Undersaatter, der have Bevis for, at de ikke have fremmed eller udenlandsk Gods inde, til at løbe ind til Tolderen i Nyeborg for at give Besked. Sj. R. 12, 162.

21. Maj (Antvorskov Kloster). Lignende Bestalling for Hans Rodstock med Gallejen David. Udt. i Sj. R. 12, 162 b.

— Befaling til Jacob Sefeldt, der efter den mellem ham og Kongen trufne Overenskomst skal levere Kongen nogen Kalk, om at levere Breide Rantzous Bud 200 Læster Kalk paa Regnskab til Byggeriet paa Odensegaard og sørge for, at Buddet faar god Kalk og godt Maal. J. T. 2, 270.

— Til Brede Randtzov. Brevet til Jacob Seefeld sendes ham, for at han dermed kan kræve Kalken. Han skal selv fragte Skuder til at hente den og indskrive Udgiften dertil i sit Regnskab. F. T. 1, 229 b.

— Befaling til Lauritz Brockenhus at lade det meget forfaldne Porttaarn paa Nyborg Slot istandsætte ind- og udvendig. F. T. 1, 230.

— Befaling til Axel Brahe at lade den Tiltale og Forfølgning falde, som han har rejst mod Oluf Frandtzen i Skoufby for nogle Læster Sild, denne havde ladet salte sidste Aar i Norge, men undladt at svare Kronen Rettighed af, da Kongen for Godtfolks Forbøns Skyld har eftergivet ham denne Sag; derimod forbeholder Kongen sig sin Tiltale til ham for hvad lignende han maatte have gjort i tidligere Aar, og gør han sig paany skyldig i noget saadant, skal han staa til Rette derfor med Liv og Gods. F. T. 1, 230.

24. Maj (Frederiksborg). Aabent Brev, hvorved Kongen — der har bragt i Erfaring, at der i Slaugelse findes mange bygfaldne Gaarde og øde Byggesteder, tilhørende dels Hospitalet, dels Andtuorskof Kloster, hvilke skulle holdes i Stand af Hospitalet og Klosteret, men med Tiden helt forfalde, da de fæstes fra den ene til den anden og ikke holdes vedlige af Indehaverne — bevilger, at de Borgere i Slaugelse, der have eller faa saadanne Gaarde og Byggesteder, maa beholde dem som arvelig Ejen-

dom med Ret til at sælge dem ligesom andre Borgergaarde mod at svare Klosteret og Hospitalet samme Jordskyld som hidtil og istandsætte Gaardene, saa der kan svares kgl. og anden Tynge deraf. Sj. R. 12, 162 b.

24. Maj (Frederiksborg). Gavebrev til Jep Nielssen i Rogsted paa et Andtuorskof Kloster tilhørende Byggested i Slaugelse paa det Hjørne nærmest Adelgaden og vest for Marie Laages Stræde med derpaa staaende Bygninger mod at svare Klosteret sædvanlig Jordskyld deraf og holde Købstadsbygning med Tegltag derpaa. Sj. R. 12, 163 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — da den Borgerne i Ringsted givne Bevilling til at oppebære de paa Markederne i Byen faldende Toldpenge til Raadhusets Bygning nu er udløben — bevilger, at de indtil videre fremdeles maa oppebære denne Told til Byens Bedste, dog skulle de saa med det første lægge god Stenbro igennem og ved Byen og holde den i Stand. Sj. R. 12, 164.

— Kvittans til M. Ifuer Bertelssen, Abbed i Ringsted Kloster, paa hans Regnskab af Sore Kloster med Sore Birk og Alsted Herred fra 2. Nov. 1572, da han overtog Klosteret, til den Dag, han blev det kvit, og for det af M. Morten Pedersen modtagne og til Peiter Reidtz overleverede Inventarium. Han blev 7 Dlr. skyldig, som han betalte. Sj. R. 12, 164.

— Befaling til de højlærde i Kiøpnehafn om med det første at lade det lange Gærde ved Holmegaardt nedbryde, da Underskoven bliver helt ødelagt ved, at Stenckistrup og Valdore Mænd aarlig skulle lykke Gærdet. Sj. T. 14, 460 b. K.

— Til Coruitz Viffert. Kongen, der blandt andet for at skaffe Havre til sine egne Heste og Rustvognshestene ved Byggeriet paa Kronneborg tidligere har udstedt Forbud mod Udførsel af Havre fra Skaane, har nu ladet gøre Overslag over, hvor megen Havre han behøver, hvilket vil blive ialt 1500 Tdr., og befaler Coruitz Viffert straks at købe saa megen Havre og derefter ophæve Forbuddet i Byen [Malmø] samt sende Kancelliet Besked, for at Forbuddet ogsaa kan blive ophævet andensteds. Sk. T. 1, 243. Orig.

— Fru Talle Abildgaard. Hans Oldelandtz Enke, maa et Aars Tid oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Flemløsse Sogn, kvit og frit. Udt. i F. R. 1, 287.

25. Maj (—). Niels Pederssen, Slotsskriver paa Frederichs-

borg, maa straks uden Indfæstning faa Ebbekiøbgaard i Asmindrød Sogn i Kroneborg Len og beholde den, fri for al Tynge, saalænge han er i Kongens Tjeneste, og efter den Tid mod at svare sædvanlig Landgilde. Den af Lensmanden paa Frederichsborg saaede Sæd foræres ham. Sj. R. 12, 165.

25. Maj (Frederiksborg). Forleningsbrev for Hr. Hans Pederssen, Sognepræst i Skielskiør, paa Kronens Korntiende af Thoreby[1] Sogn i Flackebiergs Herred, kvit og frit, da hans Indtægter ere blevne meget formindskede ved, at Indbyggerne paa Aggers og Ome, der tidligere have søgt til Bykirken i Skielskiør, for nogen Tid siden have faaet Tilladelse til at holde deres egen Sognepræst paa Øerne. Sj. R. 12, 165.

— Til Eyller Krausse. Da Kongen har bestemt, at Indbyggerne paa Aggers og Ome, der hidtil have søgt til Bykirken i Skelskøer, herefter ligesom tidligere skulle svare deres Kirketiende til Skelskøer Kirke, hvis Kirkeværger saa skulle holde Kapellerne paa Øerne i god Stand, skal han paase, at Indbyggerne paa Øerne svare Kirketienden i rette Tid. Sj. T. 14, 461[2].

— Forleningsbrev for Gregers Ulfstand til Estrup paa Solthe Slot og Len efter Jørgen Daa til Snedinge. Han skal fra sidste 1. Maj at regne svare 300 gl. Dlr. i Afgift og tjene Riget med 4 geruste Heste. Sj. R. 12, 165 b.

— Befaling til Sognemændene i Lelinge Sogn at holde Hr. Søfren Jespersen, Præst i Ølsiemagle Sogn, for deres rette Sjælesørger, da han er lovlig kaldet til Hovedsognet og har baade Kollats og Konfirmats derpaa. Sj. T. 14, 460 b[3].

— Til Christoffer Valckendorff. Da Frederich Botmars Fuldmægtig, der for nogen Tid siden fik Skrivelse til Christoffer Valckendorff om at betale ham hvad Frederich Botmar i Følge sin Bestalling havde til gode, paany har henvendt sig til Kongen og berettet, at han formedelst en Misforstaaelse i Kongens Brev endnu ikke har faaet Tilgodehavendet, befales det Christoffer Valckendorff at drage Omsorg for, at Fuldmægtigen uden videre Forhaling faar dette. Sj. T. 14, 461 b.

— Til Johan Taube paa Kroneborg. Kongen har eftergivet

---

[1] Tjæreby, V. Flakkebjærg H. [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 329 f. [3] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 398.

Morten Anderssen i Staarshøye 1 Fjerd. Smør af hans Landgilde for sidste Aar. Orig.

25. Maj (Frederiksborg). Til Coruitz Viffert, Stiftslensmand, M. Niels Huid, Superintendent i Skaane Stift, og M. Baltzar Jacobsen, Kannik i Lund. Borgemestre og Raad i Malmøe have berettet, at de fra Arilds Tid have givet hver af deres Sognepræster 70 Dlr. à 3 Mk., som Monten for gik, i aarlig Løn og at de, da Kongen skrev til dem, at Sognepræsterne ikke kunde komme ud af det med deres Løn efter Møntens Omsættelse, have forbedret hvers Løn med 10 Dlr. og bevilget at betale Lønnen i gamle Dalere eller med 2 Mk. for hver Daler; da de i Anledning heraf havde maattet besvære Borgerne og disse af den Grund vare blevne meget uvillige mod Præsterne og havde kaldt det ny Paalæg en Præsteskat, anmodede Borgemestre og Raad Kongen om at lade dem faa St. Andreæ Vikarie i Lunde Domkirke til Sognepræsternes Underhold, hvilket Kongen ogsaa bevilgede; men de klage nu over, at Sognepræsterne alligevel kræve den forhøjede Løn, idet de hævde, at Kongens Brev om Vikariet ikke har tilsigtet at formindske Almuens Besværing, men kun at forbedre deres Løn. Da Kongen har givet Vikariet til Prædikestolen og Sognepræsternes Underhold, for at de kunde have en bestemt, tilbørlig Løn, og for at Almuen ikke skulde besværes for meget med ny Paalæg dertil, men tværtimod den saakaldte Præsteskat kunde afskaffes, skulle ovennævnte med det første samles i Malmøe, undersøge Sagen og gøre en alvorlig Forening mellem Præsterne, saaledes at de ny Paalæg blive afskaffede til Gengæld for, at Præsterne have faaet Vikariet, og at al Uvilje mellem Parterne bliver bilagt; de skulle give deres Afgørelse skriftlig fra sig. Sk. T. 1, 243 b.

— Til Biørn Anderssen. Kongen har bragt i Erfaring, at afdøde Frantz Banner har tilholdt sig Jus patronatus til Rye Kirke i Sjælland i Henhold til et Brev, som hans Fader Erich Banner havde faaet af Biskop Jochim Rønnou, hvorved der gaves hans Sognepræst nogen Frihed i hans Tid, men af medfølgende Kopi af Brevet vil Biørn Anderssen se, at der deraf paa ingen Maade kan udledes nogen Ret til Jus patronatus, og Kongen mener derfor, at naar Frantz Banner ikke har haft nogen Ret til Jus patronatus til Rye Kirke, saa bør han og hans Arvinger heller ikke have Jus patronatus til O Klosters Kirke, som han har faaet til Mageskifte for Jus patronatus til Rye Kirke; ligeledes har Frantz Banner faaet Birkeret

til Ø Kloster og tilliggende Gods i Stedet for Birkeretten til Ryegaard, som han dog menes ikke at have nogen Ret til, hvorfor Kongen heller ikke finder, at han og hans Arvinger bør have Birkeretten til Ø Kloster. Biørn Anderssen skal derfor paa Kongens Vegne af Frantz Banners Arvinger æske deres Breve og Adkomst til Jus patronatus til Rye Kirke og Birkeret til Ryegaard, tage Dom om Frantz Banners Rettighed dertil og, hvis han findes ikke at have haft nogen, om Arvingernes Berettigelse til at beholde Jus patronatus til Ø Klosters Kirke og Birkeret til Ø Kloster og Gods; endvidere skal han i dette Tilfælde ogsaa kræve Frantz Banners Arvinger for Frantz Banners Oppebørsel af Tiende og anden Rettighed i Rye Sogn. J. T. 2, 270 b.

26. Maj (Frederiksborg). Kvittans til Eyler Grubbe, Rigens Kansler, der nu har gjort Rentemester Christoffer Valckendorff Regnskab for Kongens Kammerdreng Hans Dreyers og hans Søskendes Bo, Boskab, Klæder, Klenodier, Breve, Bohave, rede Penge, Hovedstol og Renter, som han en Tid har haft under Hænder, men nu har overleveret til Christoffer Valckendorff. Sj. R. 12, 166 b.

— Til Eyller Grubbe. Kongen gaar ind paa Kronbøndernes Tilbud om hver at give $^1/_2$ Dlr. til at købe Tegltag for til den ved Tryggeuelde opførte Lade for at blive fri for altid at besværes med at levere Langhalm og holde Laden i Stand med Straatag og befaler ham at oppebære Pengene, anvende dem til Tag til Laden og føre dem til Regnskab. Sj. T. 14, 462.

— Befaling til Lauge Beck, der har berettet, at han efter kgl. Ordre har aabnet Kong Christian Is Grav i Roskilde og fundet Kisten fuldstændig hel, om behændig at lade Kisten aabne, tage et bestemt Maal af Ligets Længde, da Kongen gerne vil vide det, og igen lade Kisten lukke. Kongen tilbagesender det Sværd, der har ligget paa Kisten, og som han har sendt hid til Besigtelse, for at han igen kan lægge det paa Kisten. Sj. T. 14, 461 b[1].

— Superintendentembedet i Skaane Stift, der lider Mangel paa Ildebrændsel, og fra hvilket Kongen desuden har bortskiftet den dertil henlagte Sulerup Fiskedam udenfor Lund, maa

---

[1] Tr.: Rahbek, Tritogenia IV. 133 f. Hist. Tidsskr. IV. 669 f. (med urigtigt Aarstal: 1584). Werlauff, De hellige 3 Kongers Kapel S. 56 f. Friis, Roskilde Domkirke S. 271.

herefter altid aarlig oppebære 25 gl. Dlr. af Lundegaard til at købe Ved for. Sk. R. 1, 364. K.

26. Maj (Frederiksborg). Til Jørgen Skram. Da Anders Banner til Giesingholm og andre paaføre Lauritz Krusse til Balle, Befalingsmand paa Holmen, Trætte paa Rørbeckgaard og andet af hans Gods og Lauritz Krusse formedelst Kongens Tjeneste ikke selv kan være til Stede for at forsvare dette, skal Jørgen Skram i denne og andre Trætter vedrørende Lauritz Krusses Gods svare for denne paa Herredsting, Landsting og andensteds, saalænge Lauritz Krusse har Forfald formedelst Kongens Tjeneste. J. T. 2, 271 b.

27. Maj (—). Befaling til Johan Taube paa Frederichsborg at levere Rasmus Trold i Ølskiøb $^1/_2$ Pd. Korn og groft Klæde til en Klædning, hvilket Kongen har givet denne. Orig.

— Til Coruitz Veffert og Hermand Jul, Embedsmænd paa Malmøehus og Kallundborg. Da Kongen har bevilget, at Fru Beatthe Bilde, Otthe Brahes Enke, maa faa 2 Gaarde i Østrup i Skaane til Mageskifte for 1 Gaard i Mullerup i Drøslebierg Sogn og 1 Gaard og 1 Hus i Herrestrup i Norderup Sogn i Løfue Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. Sk. T. 1, 244 b.

— Til Hack Ulfstand. Da Mogens Erichssens Tjenere, der have gravet Graven til den ukristelige Begravelse, Mogens Erichssens Datter[1] har ladet anrette, og ringet med Klokkerne, ved deres Sjæls Salighed have erklæret, at de aldeles ikke have vidst noget om den derved foregaaede Svig, har Kongen fritaget dem for al Tiltale i Anledning af denne Sag. F. T. 1, 322 b[2].

28. Maj (—). Forleningsbrev for Peder Boessen i Valsøemagle, Herredsfoged i Ringsted Herred, der formedelst sit Embede maa forsømme sin egen Næring uden at have nogen Løn derfor, paa en øde Jord i Valsøemagle, som han nu selv har i Brug, kvit og frit. Sj. R. 12, 167.

— Jørgen Olssen, der er født paa Kronens Gods i Herstedvestre i Smørums Herred og nu har tilfredsstillet Chresten Vind paa Kiøpnehafns Slot paa Kongens Vegne for sit Fødested, maa herefter

[1] Sofie. [2] Tr.: Hist. Tidsskr. VI. 606.

bosætte sig, hvor han vil, og være fri for at deles til Stavns. Sj. R. 12, 167.

28. Maj (Frederiksborg). Til Lauge Beck. Paa hans Forespørgsel, om de gode Mænd, der skulle følge Kongens Moders Lig til Roskild, skulle have Foder af Gaarden til deres Heste, og om han skal byde dem op paa Gaarden om Aftenen, naar de have ført Liget did, svares, at Kongen ikke finder det nødvendigt at give dem Foder til Hestene, da de næsten alle have Forleninger og det er usædvanligt, men derimod billiger, at han byder dem op paa Gaarden om Aftenen og opfører Udgiften derved i sit Regnskab. Da han har berettet, at en paa Kronens Gods i Vedesløf født Bondesøn vil købe sig fri for sit Fødested for 30 Dlr., og at Kronen ingen Brug har for ham, skal han tage de 30 Dlr. og siden paa Kongens Vegne frigive Bondesønnen for hans Fødested. Sj. T. 14, 462 b.

— Til Dr. Pouel Matzen. Da Sognemændene i Glostrup Sogn have forskellige Klagemaal over deres Præst, Hr. Augustinus, der ikke alene med Ukvemsord mod dem paa Prædikestolen, men ogsaa i andre Maader har opført sig uskikkeligt. og Sagen nu er indstævnet for Roskild Kapitel. skal Dr. Pouel paase. at Præsten, hvis han har forsét sig saa groft, som det berettes, bliver tilbørlig afstraffet til Eksempel for andre, og at saadan grov Uskikkelighed ikke gaar mere ustraffet hen i hans Stift end andensteds, saafremt han ikke selv vil staa til Rette. Sj. T. 14, 463[1].

— Befaling til Kapitlet i Roskild nøje at undersøge ovennævnte Sag og afsige endelig Dom deri. Sj. T. 14, 464.

— Til Cresten Vind. Da Kongen har bragt i Erfaring, at mange af hans Hoftjenere og andre begære Vogne hos ham, skønt de ikke have kgl. Pasbord og ej heller rejse i kgl. Ærinde, ja at nogle endog med trodsige Ord og Pukken forlange Vogne, skønt de aldeles ingen Besked have derpaa, paalægges det ham alvorligt herefter aldeles ikke at laane nogen Vogne, medmindre de have Kongens egenhændig underskrevne Pasbord, og i Tilfælde af, at nogen med trodsige Ord og Ukvemsord forlange Vogne uden at have kgl. Pasbord, at lade dem sætte i det blaa Taarn indtil nærmere Ordre. Sj. T. 14, 464[2].

— Befaling til samme om ligesom tidligere at give de Uge-

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 330 f. [2] Tr.: Secher, Forordninger II. 211 f.

dagsmænd, der arbejde enten til Kiøpnehafns Slot eller Ladegaarden, et Maaltid Mad om Dagen, da de have klaget over, at dette nu er afskaffet. Sj. T. 14, 465[1].

28. Maj (Frederiksborg). Til de højlærde ved Universitetet i Kiøpnehafn. Da denne Brevviser, Isaach Søfrenssen, der først har studeret nogle Aar ved Universitetet og siden i nogen Tid været Hører i Skolen ved Frederichsborg, nu vil rejse udenlands for at studere og har bedt Kongen om Hjælp dertil, anmoder denne, som gerne vil se ham fremmet i hans Studier, da han skal give gode Forhaabninger, dem om at lade ham faa et af de fire Stipendier, Kongen har stiftet, naar et saadant bliver ledigt, hvis han viser Flid og giver godt Haab. Orig.[2] i Konsistoriets Arkiv, Pk. 38.

— Til Johan Thaube paa Frederichsborg. Kongen har eftergivet Peder Skaubo paa Gildeleye Landgilden af hans Hus for i Aar. Orig.

— Befaling til samme at levere Peder Skeeg, Dørvogter i Køkkenet her paa Slottet, groft Klæde til en Klædning. Orig.

— Til Pouel Huitfeld, Befalingsmand i Halmstad Herred, og Biørn Knudtzen, Landsdommer i Sønder Halland. Da Bønderne i Volde[3] Sogn i Nørre Halland have klaget over, at Anders Bing paa Vardbierg har frataget dem Øen Sandøe og et Byggested i Sognet, som for nogen Tid siden er blevet bygget, hvortil Anders Bing har svaret, at Øen tidligere har været bebygget og svaret særlig Skyld til Kronen ligesaa vel som Byggestedet, og at Bønderne ikke have nogen Ret dertil, men i Forvejen have Fællig og Fædrift nok, hvorfor han har villet bruge Øen og Byggestedet til Bedste for Kronen, skulle ovennævnte to Mænd med det første stævne begge Parter med deres Beviser for sig og afsige endelig Dom i Sagen. Sk. T. 1, 245 b.

29. Maj (—). Abraham Schellenberg maa sisefrit købe eller indføre 3 Læster Rodstockerøl, dog skal han lade notere paa dette Brev, hvor han køber eller indfører Ollet. Udt. i Sj. R. 12, 167 b.

30. Maj (Kronborg). Til Peitter Reitz. Hoslagt sendes ham et Register over noget Gods, deriblandt noget ved Anduorschouf

[1] Tr.: O. Nielsen Kbhvns Dipl. IV, 651. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. 1, 348. [3] Wallda, Fjære H.

Kloster, som Fru Ane Pasberg. Hans Skoufgaardtz Enke, blandt andet vil udlægge til Kronen for Sanderumgaard, med Ordre til at besigte alt Godset, undersøge, hvor nær det ligger ved Anduorschouf Kloster eller andre Kronens Gaarde, og indsende skriftlig Beretning til Kancelliet. Sj. T. 14, 465 b.

31. Maj (Kronborg). Tilladelse for Ricardus Vederbar, Borger i Helsingøer, til i de næste 3 Aar alene at holde Vinkælder i Helsingøer med fransk og spansk Vin og sælge deraf til dem, der begære det, dog mod at svare Kronen og Byen sædvanlig Told og Accise deraf; efter de 3 Aars Forløb skal der forhandles nærmere derom. Det forbydes alle andre at udtappe og sælge fransk og spansk Vin i Pottetal ud af Huset. Sj. R. 12, 167 b.

— Ekspektancebrev for Constantinus Baltzerssen, Ærkedegn i Lund M. Baltzer Jacobssens Søn, paa det første ledige Kannikedømme i Lund. Sk. R. 1, 364. K.

— Livsbrev for Fru Helleuig Hardenberg, Erick Rossenkrandtzis Enke, paa Kronens og Kirkens Korntiender og al anden Kronens Rettighed af Biereby, Lande og Brenninge Sogne paa Taasinge, uden Afgift; hun skal have Præsterne og alle Præste- og Kirketjenere i disse Sogne i Forsvar, men Superintendenten skal beskikke ny Præst, naar et af Kaldene bliver ledigt. F. R. 1, 287 b.

1. Juni (—). Til Christoffer Valckendorff. For nogen Tid siden har en Tyv brudt ind i Toldboden i Helsingøer og stjaalet en Del Guld og Dalere; baade Tolderen Henderich Mogenssen og Toldskriverne have nu sendt hoslagte Register over det stjaalne, bedt Kongen have dem undskyldt og give dem Kvittans for det stjaalne, naar de nu med det første aflægge deres Regnskab. Da Kongen anser dem for uden Skyld i denne Sag, skal Christoffer Valckendorff, naar de ellers have gjort deres Regnskab klart, ogsaa give dem Kvittans for det stjaalne. Sj. T. 14, 466. K.

— Til samme. Da Arild Huitfeld har berettet, at Bønderne i Giers Herred restere med en Del af Madskatten for 1577 og 1578 og af Pengeskatten for 1573 og 1574 og formedelst Fattigdom ikke kunne udrede disse Restancer, har Kongen eftergivet dem, hvorfor Christoffer Valckendorff skal give Arild Huitfeld Kvittans derfor. Sj. T. 14, 465 b.

— Arrild Huitfeldt maa bygge en lille Vandmølle

udenfor Aahus ved Mølleholmen ved den lille Bæk, der løber fra Helliaa, paa en Grund, hvis ene Side tilhører ham, den anden Kronen, saafremt det da kan ske uden Skade for Kronen eller andre. Halvparten af Mølleskylden skal svares til Kronen. Sk. R. 1, 364 b.

1. Juni (Kronborg). Arrild Huitfeldt maa bygge en Laksegaard i Helliaa nede ved Aahus paa en Grund, hvis ene Side tilhører ham selv, den anden Kronen, og siden bruge den, dog skal Halvdelen af Laksegaarden komme Kronen til Bedste. Sk. R. 1, 365.

— Tilladelse for Gertrud Suendtzdatter, hvis Mand, Hr. Christoffer i Steenløssemagle, for nogle Aar siden er fængslet for sine grove Misgerninger og nu dømt til at straffes paa Livet, til igen at gifte sig, da hun siden sin Husbondes Fængsling har siddet i Armod og intet haft at leve af. Sj. T. 14, 466 b[1]. K.

— Til Kapitlet i Lund. Da Kongen har bevilget, at Niels Pederssøn til Ingelsted maa faa Kapitlets Gods i Tiustrup, 1 Gaard i Skibersløf og 2 Gaarde i Tofte til Mageskifte for noget af sit Gods i Skaane, saafremt det kan ske uden Skade for Kapitlet, skal dette snarest foretage Besigtelsen. Sk. T. 1, 246. K.

— Til Mauritz Podbusch. Da Kapitlet i Lund har berettet, at han har taget dets Gaard Lineknebel paa Kulden, og han ikke har givet Vederlag derfor, ligesom Kongen heller ikke mindes at have givet ham Tilladelse til at tilforhandle sig den, end mindre selv at have tilskiftet ham den, medmindre det er sket ved vrang Beretning om, at det var Kronens egen Gaard, hvilket vil medføre, at Kongen vil komme i den Vidtløftighed igen at skulle udlægge Kapitlet Vederlag, befales det ham atter at lade Kapitlet faa Gaarden. Sk. T. 1, 246 b.

2. Juni (—). Aabent Brev, at de 4 Markeder, der hidtil aarlig have været holdte paa hver Vor Frue Dag i Bodsted i Bierge Herred, herefter skulle afskaffes paa det nær, der holdes Marie Bebudelses Dag [2. Juli], da Herredsmændene have erklæret, at de ere dem til stor Skade. Sk. R. 1, 365.

3. Juni (—). Til Steen Brahe. Da Hertuginden af Mecklenborg har meddelt, at hun med det første vil besøge Kongen og den 30. Juni komme til Wernominde, skal han i Forening med de paa vedlagte Register opførte gode Mænd møde med Heste og

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 394 f.

Folk paa Gidtzør 8 Dage forinden, rejse over til Wernominde, saa de kunne være der en 3—4 Dage før 30. Juni, afvente Hertuginden̄s Ankomst og siden ledsage hende til Kongen. Steen Brahe skal instruere de andre gode Mænd, for at Modtagelsen kan gaa des skikkeligere for sig, og disse have faaet Ordre til at adlyde ham. Kongens Skipper Niels Søfrenssen har faaet Ordre til at sejle til Gidtzør med Kongens Jagt, og Kongens Gallej og et andet Skib, der ligge i Bæltet, have ogsaa faaet Ordre til at sejle did for at ledsage dem. Steen Brahe og de andre Adelsmænd skulle selv gaa ombord paa Jagten og tage Hertuginden med Herremænd og Tjenere ombord paa den. F. T. 1, 323. K.

3. Juni (Kronborg). Befaling til Henning Giøye, Mogens Giøye, Morthen Venstermand, Erich Valckendorff, Knud Grubbe, Oluf Daae[1], Axel Brahe, Lauritz Brockenhus, Brede Ranzov og Eyller Brockenhus, der i Forening med Steen Brahe skulle modtage og ledsage Hertuginden af Meklenborg, om at møde med Heste og Folk paa Gedzøer 8 Dage før 30. Juni og derefter selv personlig følge Steen Brahe over til Werdeminde[2], saa de ere der en 2—3 Dage før Hertugindens Ankomst. Naar de ere komne tilbage til Gedzøer, skulle de med deres Heste og Folk følge Hertuginden til Kongen. De skulle adlyde Steen Brahe, der har faaet nærmere Ordrer. Sj. T. 14. 467. K.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Kongen har bestemt at lade sin Jagt Engelen Michael, den i Bæltet liggende Gallej og det Skib, som sidste Aar blev bygget ved Kiøpnehafn, løbe til Gedzøer og derfra til Werdeminde med de gode Mænd, der have faaet Ordre til at modtage og overføre Hertuginden af Meklenborg, og efter Tilbagekomsten til Gedzøer at lade dem blive liggende der indtil videre, skal Christoffer Valckendorff give Skipperne og Høvedsmændene paa disse Skibe Ordre til at være i Gedzøer med Skibene 8 Dage før 30. Juni og rette sig efter Steen Brahes Ordrer; han skal forsyne Skibene med Fetalje for nogen Tid og, hvis det sidste Aar i Kiøpnehafn byggede Skib ikke er i Bæltet ved de andre, sørge for, at det bliver tilforordnet disse. Sj. T. 14, 466. K.

— Befaling til Skipper Niels Søfrenssen at være ved Gedzøer 8 Dage før 30. Juni med Kongens Jagt Engelen Michael, tage Steen

[1] K. har herefter: Knud Bilde til Højbygaard, men hans Navn er overstreget i Registranten. [2] Warnemünde.

Brahe og de andre gode Mænd ombord og overføre dem til Werdeminde. Han skal befale Hans Rostock, Høvedsmand paa den Gallej, der ligger sammen med ham i Bæltet, og, hvis det i sidste Aar byggede Skib er kommet did, ogsaa dettes Høvedsmand at følge med ham til Gedzøer, hvor de skulle rette sig efter Steen Brahes Ordrer. Efter Tilbagekomsten til Gedzøer skulle de blive liggende der indtil nærmere Ordre. Mangle de Fetalje, har Rentemesteren faaet Ordre til at forsyne dem dermed. Sj. T. 14, 467 b.

3. Juni (Kronborg). Befaling til Henning Gye om i Anledning af Hertuginden af Meklenborgs Ankomst at sørge for, at der paa Gidtzøer og Nyekiøpping Slot ikke mangler noget, som hører til en fyrstelig Udredning, forsyne Kongens Jagt Engelen Michel, der skal hente Hertuginden i Wernominde, med Vin, Øl og Mad, saa Hertuginden og hendes Følge kunne blive tilbørligt beværtede, hvis hun vil holde Maaltid undervejs paa Skibet, og siden ledsage Hertuginden til Kongen. F. T. 1, 324. K.

— Til Niels Skram. Biørn Knutzøn, Landsdommer i Sønder Halland, har berettet, at en Bonde, der boede til Huse hos nogle Bønder i Etterup, har skudt efter ham og undsagt ham, hvorfor han er bleven nødt til at lade Bonden gribe og sætte i Fængsel paa Laugholm Slot; da Niels Skrams Foged imidlertid i dennes Fraværelse har ladet Bonden komme løs mod Borgen og Bonden nu undsiger de Krontjenere, der have hjulpet Biørn Knutzøn med at gribe ham, saa hverken de eller Biørn Knutzøn ere sikre for ham, har Kongen efter sidstnævntes Begæring givet nogle gode Mænd Ordre til at dømme i Sagen og befaler Niels Skram at sørge for, at hans Faders Foged paa Laugholm igen indfordrer Bonden og sætter ham i Fængsel, saa at han kan stille ham for Retten, naar Sagen bliver indstævnet for de gode Mænd. Sk. T. 1, 247.

— Befaling til Poul Huitfel og Anders Bing om med det første at stævne Biørn Knutzøn og den Bonde, der har skudt paa ham, i Rette for sig, da Biørn Knutzøn ikke kan være Dommer i sin egen Sag, undersøge Sagen og afsige endelig Dom deri. Sk. T. 1, 247 b.

4. Juni (—). Befaling til Jacob Sefeld om af den Kalk, som han efter sin Overenskomst med Kongen skal levere denne, med det allerførste at sende Peder Redtz 300 Læster til Byggeriet paa Anduorschouf Kloster og fragte Skuder til at løbe til Skibeholms Havn med Kalken for saa billig en Fragt som muligt;

Fragten skal Peder Redtz betale Skipperne, naar de komme med Kalken. J. T. 2, 272.

4. Juni (Kronborg). Til Christoffer Valckendorff. For nogen Tid siden skrev Kongen til ham om at sende Skibe til Norge efter det Tømmer, som er bestilt til Byggeriet paa Antuorschouf Kloster, og Peitter Reis har nu berettet, at der ogsaa er kommet et Skib med 11 Tylter Tømmer, men da det var blevet lækt, maatte det løbe tilbage til Kiøpnehafn; da Byggeriet nu er i Gang og man ikke godt kan vente efter Tømmeret, har Peitter Reis begæret, at der maa blive sendt et andet Skib op efter Tømmer, og det paalægges derfor Christoffer Valckendorf at sørge for, at Tømmeret i Norge bliver hentet med det første og bragt til Antuorschouf. Sj. T. 14, 468. K. Orig.

— Til samme. Da Kongen vil betale den Klokke, som Tygge Brade Otthissøn har ladet støbe i Kiøpnehafn og vil lade hænge op paa Hueen, skal Christoffer Valckendorff betale alt, hvad Klokken med Tilbehør har kostet. Orig.[1]

— Erick Hardenberg til Ferritzløf, der for nogle Aar siden har faaet Livsbrev paa Kronens Korntiende af Rolsted og Dauinde Sogne i Aasum Herred for en aarlig Afgift, maa indtil videre give Penge i Stedet, 1 Dlr. for hver smal Td. Rug eller Byg og $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre. F. R. 1, 288.

— Forleningsbrev for Steen Madtzen, Hofsinde, paa Haslebro Mølle i Skaane, uden Afgift. Sk. R. 1, 365 b.

5. Juni (—). Til Dr. Pofuel. Oluf Bilde, Hofsinde, har berettet, at hans Moder Fru Byrgitte Rossenkrandtz, Peder Bildis Enke, og hendes Tjenere, menige Sognemænd i Lellinge Sogn, have kaldet Jørgen Lauritzen, der var forskrevet til dem af Dr. Pofuel, til Sognepræst efter den forrige Præsts Død, saaledes som det udgivne Kaldsbrev viser, og Jørgen Lauritzen har derefter nogle Gange gjort Kirketjeneste, men siden er der paatrængt dem en anden Præst[2], som Sognemændene i Ølsiemagle Sogn have antaget imod Lellinge Mænds Kald, hvilket hun nu har besværet sig over. Da Kongen godt husker, at Lauge Beck har berettet ham noget derom og faaet Brev paa, at Sognemændene i Lellinge Sogn skulle antage den Præst, som er kaldet til Ølsiemagle, medens Oluf Bilde mener, at det ikke stemmer med Ordinansen, og at hans Moders Tjenere lige-

[1] Tr.: Dsk. Mag. II. 217 f. [2] Søren Jespersen.

saa vel bør samtykke og kalde Sjælesørger som Ølsiemagle Mænd, skal Dr. Pofuel i Forening med de højlærde og Sognepræsterne i Kiøpnehafn indstævne de to Præster med deres Breve og Beviser for sig, undersøge, hvem af dem der er rettest kaldet til Sognene, ordne alt i Overensstemmelse med Ordinansen, saafremt de ikke selv ville staa til Rette, og give deres Ordning beskreven fra sig. Sj. T. 14, 468 b[1].

5. Juni (Kronborg). Til Christoffer Valckendorff. Da Kongens Bundtmager Christoffer har berettet, at den ham i hans Bestalling tillagte Fetalje er bleven formindsket, og at han ikke kan komme ud af det med det, der nu er tillagt ham, skal Christoffer Valckendorff fastsætte en Fetaljegenant for ham selvanden, som han kan komme ud af det med. Sj. T. 14, 469 b. K.

— Forleningsbrev for Thyge Brahe til Knudstrup paa 1 Gaard i Møiolt, 1 Gaard i Ørnekier[2], 1 Gaard i Giersløf[3], 1 Gaard i Jonstrup, 1 Gaard i Suinbeck, 1 Gaard i Rye, 1 Gaard i Ingelstre, 4 Gaarde i Skiettekier[4] og Kuldegaarden i Helsingborg Len, uden Afgift og saalænge han bliver boende paa Huen. Han skal holde Lygten paa Kulden i Stand og lade den blusse den sædvanlige Tid, saalænge Sømændene kunne sejle. Sk. R. 1, 365 b.

— Til Arild Ugerup. Da Lygten paa Kullen skal være meget brøstholden, skal han i Forening med Tyge Brahe, der nu har faaet Kuldegaarden i Forlening, begive sig til Kuldegaarden og undersøge Manglerne ved Lygten, saa Kongen kan faa bestemt Besked derom. Sk. T. 1, 249 b.

— Borgerne i Helsingborg, der besværes med forskellig Tynge, saalænge Byggeriet paa Kroneborg staar paa, fritages i det næste Aar for Bøsseskytte- og Baadsmandshold og indtil videre for Byskat. Sk. R. 1, 366.

— Befaling til Herredsskriverne i Skaane om herefter at besegle de paa Tinge udgivne og afsagte Tingsvidner og Domme sammen med Herredsfogderne, da der har fundet stor Uskikkelighed Sted med disse Dokumenter, fordi Herredsfogderne hidtil have givet dem beskrevne alene under eget Signet. Sk. T. 1, 248 b[5].

— Til Bønderne i Skaane. Da der hidtil har fundet stor

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV, 398 f. [2] Ornakärr, Luggude H. [3] Gärsløf, samme H. [4] Skattakärr, samme H. [5] Tr.: Secher, Forordninger II, 212.

Uskikkelighed Sted med Tingsvidner og andet, der forhandles paa Tinge og andensteds, fordi kun en ringe Part af Bønderne selv har Signeter til at besegle det forhandlede med, befales det dem med det første hver at lade sig udgrave og gøre Signeter, hvormed de kunne besegle Tingsvidner, Domme, Skøder eller andre Breve, som de udgive. Kongens Fogder, Embedsmænd og Landsdommere skulle paase, at intet forhandles herimod. Sk. T. 1, 249.

5. Juni (Kronborg). Til Jørgen Marsuin. Da Oluf Kat i Blekinge, der havde nægtet at være Herredsfoged, hvorfor han blev dømt i Kongens Naade og Unaade, men siden fik Kongens Brev paa at maatte være fri derfor mod at betale 100 Dlr., nu ikke vil betale Pengene, befales det Jørgen Marsuin at lade ham gribe, hvis han ikke godvillig vil betale, tage Dom over ham og lade ham staa sin Ret. Sk. T. 1, 249 b.

— Mageskifte mellem Jørgen Rosenkrantz til Rosenholm og Kronen. J. R. 3, 300. (Se Kronens Skøder.)

— Til Christoffer Valckendorff. Da Steen Matzen, der en Tidlang har været i Kongens daglige Hoftjeneste, nu har lovet at ville tjene som Skibshøvedsmand, henstiller Kongen til Christoffer Valckendorff at forhandle med ham om hans Besolding. Sj. T. 14, 468 b. K.

6. Juni ( ). Aabent Brev, at Steen Matzen, der har lovet at tjene Riget som Skibshøvedsmand paa Orlogsskibene eller i anden Bestilling til Lands eller til Vands, hvor Kongen har Brug for ham, herefter aarlig skal have 300 gl. Dlr. og sædvanlig Hofklædning til sig selvtredje i Løn og Underhold til sig selv og sine Folk, naar han bruges paa Orlogsskibene. Sj. R. 12, 168 b.

— Kvittans til Albret Albretssen, Raadmand i Kiøpnehafn, og Dorete, Hans Olssens Enke, Borgerske smstds., paa hendes Husbondes Vegne paa 1495 gl. Dlr. 5 Sk. danske, som de skyldte Kongen for Korn og andre Varer, oppebaarne 1576 af Frederichsborg og Kroneborg Slotte, og skulde have betalt 1577, men først nu have indbetalt i Kongens Kammer paa Kroneborg. Sj. R. 12, 168. K.

— Søbrev for Hans Rostoch, der med Kongens Gallej David skal ledsage Kongens Moder[1] fra Werdeminde[2] til Gedzoer; han saavel som de andre Høvedsmænd skulle tage

[1] d: Svigermoderen Hertuginde Elisabeth af Meklenborg. [2] Warnemünde.

Kronens Ret og Herlighed i Agt og paase, at alle Skibe, der sejle forbi dem, stryge deres Sejl og give Besked; naar der kommer Skibe sejlende, skulle de skyde imod dem, for at de skulle stryge, og hvis de mod Forventning skulde skyde igen, skulle de gøre deres yderste Flid for at faa fat i dem og føre dem til Kiøpnehafn. Naar de have ledsaget Kongens Moder over til Gedzøer, skulle de blive liggende der indtil nærmere Ordre. Sj. T. 14, 470. K.

6. Juni (Kronborg). Lignende Søbreve for Skipper Niels Søfrenssen paa Jagten Michael Engel og Skipper Chresten paa N. Sj. T. 14, 470. K. (i Udt.).

— Til Skipper Niels. Ovenstaaende Søbrev sendes ham med Ordre til i alle Maader at rette sig derefter. Hvis han med Jagten Michael Engel er de andre Skibe for besejlet, skal han gøre Sejl efter de andre, saa de kunne følges ad. Sj. T. 14, 470. K.

— Til Christoffer Valckendorff. Hidtil have nogle af Skibshøvedsmændene skullet have Kostpenge, naar de af Kongen vare forskrevne til Skibs, men herefter vil Kongen ikke give nogen af Skibshøvedsmændene Kostpenge, hvorefter han skal rette sig. Sj. T. 14, 471. K.

— Borgerskabet i Landtzkronne maa indtil videre bruge Byskatten til Istandsættelse af Volden og Befæstningen, der ere meget forfaldne, og af Havnen, der fyldes, da det ikke formaar alene at bekoste Istandsættelsen; Lensmanden skal paase, at Byskatten anvendes udelukkende til ovennævnte Formaal. Sk. R. 1, 366 b. Orig.

— Aabent Brev, at det aarlige Marked i Landtzkronne, der nu efter Borgernes Beretning holdes paa en for dem ubelejlig Tid, saa det er dem mere til Skade end til Gavn, herefter skal holdes Hellig 3 Kongers Dag [6. Jan.]. Sk. R. 1, 366 b.

— Mageskifte mellem Powel Huitfeldt, Befalingsmand i Halmsted Herred, og Kronen. Sk. R. 1, 367. (Se Kronens Skøder.)

— Til Loduig Munck Olufsson. Da Kongen har bevilget Axel Gyldenstiern, Embedsmand paa Landtzkrone, Sundtz Molle i Hassing Herred, som Loduig Munck har i Pant med Orum Kloster, til Mageskifte for lige saa godt og belejligt Gods i Thye, saa Loduig Munck ikke skal lide nogen Skade paa sit Pant, skal Loduig Munck snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 272 b.

9. Juni (Kronborg). Til Christoffer Valckendorff. Marcus Hes. Borgemester i Kiøpnehafn, har berettet, at han sidste Vinter har faaet Sild, Korn og andre Varer af Christoffer Valckendorff paa Kronens Vegne, hvilket han skulde betale nu i Sommer; han har ogsaa betalt en Del, men der resterer endnu en 4000 eller 4500 Dlr., som han ikke saa hurtig kan udrede, da han har anvendt stor Bekostning paa sit Skibs Bygning og Udredning, har lidt adskillig Skade og endnu ikke faaet alle Varerne gjorte i Penge; da Christoffer Valckendorff nu for den resterende Sum har beslaglagt hans Gods, som er kommet med hans Skib fra Naruen, hvilket Gods han allerede har lovet bort i Nederlandene og andensteds, og han derfor, hvis han ikke maa faa Godset til dem, han har lovet det til, vil miste sin Kredit (»komme af sin Love«) og sin Handel og Vandel foruden det Tab, han derved vil lide, har han anmodet om nogen Henstand med Betalingen af den resterende Sum og lovet at betale ved første Lejlighed, senest til Mikkelsdag. Da Marcus Hes med stor Risiko har bekostet Godset fra Naruen og vil kunne afhænde det med større Fordel, hvorfor det vil være ham til mærkelig Skade, om Kongen vil tage det i Betaling, og da Kongen gerne ser, at han bliver ved sin Handel og Næring, har Kongen givet Marcus Hes Henstand med Betalingen til Mikkelsdag og befaler herved Christoffer Valckendorff at lade ham være utiltalt saa længe og straks lade ham faa Godset. Sj. T. 14, 471[1]. K.

— Til nedennævnte Adelige, der have Sædegaarde eller Gods i Lugude Herred. For 3 Aar siden[2] skrev Kongen til dem om i 3 Aar at frede Jagten paa deres Gods i Herredet og anmoder dem nu om fremdeles at afholde sig fra al Jagt paa stort Vildt og Raadyr i de følgende 3 Aar, da Jagten, der var næsten helt ødelagt, ikke har kunnet opfredes i den korte Tid. — Register over dem, der have Sædegaarde: Sten og Thyge Brahe paa Knudstrup, Coruitz Viffert paa Axeluold, Jens Ulfeldt paa Bolstofte, Fru Pernille Sparre Holger Brahis paa Huiderøer, Anders Tott paa Sirekiøfuing, Lauge Urne paa Belteberg, Fru Margrete Ogisdatter Joseph Falsters paa Giedtsholm, Frederich Hoube paa Bosserup, Fru Karen Rønnou Jens Bildis paa Bildisholm, Jørgen Brahe paa Gunderstorp i Kulden, Mouritz Podebusch paa Krapperup, Jacob Grubbe paa Røglø, Søfren Axelssøn paa Dufuege og Fru Kirsten Ulfeldt Aril Olssens paa

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 651 f. [2] Se Kanc. Brevbøger 1576—79 S. 425 f.

Neldager. — Register over dem, der have Gods: Hr. Jørgen Løcke, Hr. von Dhona, Christensse Nelsdatter, Fru Heluig Rosenkrantzis, Fru Merrete Matz Stenssøns, Fru Mette Peder Oxis, Fru Karen Mogns Krabbis, Fru Sibilla Eskil Gøes, Fru Thale Poul Laxmandtz. Fru Christentze Henrich Billis, Fru Citzel Erich Christopherssøns. Hans Sparre, Hac Ulfstand, Herlof Skafue, Sten Bille, Anders Bing, Hans Pederssøn i Norge, Mogns Gyldenstiern, Thage Krabbe, Jacop Krabbe, Coruitz Viffert, Jørgen Urne. Jens Falster og hans Søskende, Christopher Erichsøn og Jomfru Beate Urne (Brevet angaaende denne blev skrevet til Lauge Urne paa Belteberg). Sk. T. 1, 250 b. K. (til selve Brevet).

9. Juni (**Kronborg**). Til Aril Ugerup. Da han har berettet, at han har tiltalt og fordelt en Del Kronbønder i Lugude, Bierge, Sønder Asbo og Nørre Asbo Herreder, fordi de sidste Aar trods hans Paabud paa Tinge om at drive de Svin, de vilde have paa Olden, ind i Kronens Skove, have drevet dem paa Olden i fremmede Skove, og har forespurgt, hvad han videre skal gøre med dem, befales det ham for denne Gang at lade dem være fri for Tiltale og lade Forfølgningen falde, da Kongen har eftergivet dem Forseelsen. Sk. T. 1, 251 b K.

— Til Albrit Friis. Da der i Sagen mellem Morthen Nielssen, forhen Ridefoged i Riberhus Len, og Bønderne paa Vesterlandtzfiord, der have beskyldt denne for at have ladet en dér paa Landet aflive, paa Viborg Retterting af Kongens tilforordnede Raader og gode Mænd er afsagt den Dom, at han ikke dermed har gjort noget ulovligt, og Kongen nu er anmodet om at have ham undskyldt i den Sag og lade ham komme ud af Fængselet, skal Albrit Friis lade ham komme ud mod nøjagtig Borgen for, at hans Forlovere igen ville stille ham for Retten, hvis ovennævnte Sag skulde befindes at forholde sig anderledes eller nogle Undersaatter i Riberhus Len med Rette have noget at klage over ham; det maa heller ikke tillades ham at indkræve nogen Restance i Riberhus Len, da han har forsørget sig godt nok, medens han havde Befalingen dér. J. T. 2, 273.

10. Juni (—). Kvittans til Johan Thaube paa Kroneborg paa 1 hel Kartove med beslaaet Lade, 1 hel Kartove, der sprang itu paa Volden, 21 halve Slanger med beslaaede Lader, 6 Jærnstormstykker med Skibslader og Kamre, 1 beslaaet Slanglade, 2 Kartovelader uden Beslag, der bruges til Skibs, 6 halve Slang-

lader uden Beslag, der bruges til Skibs, og 2 halve, ubeslaaede Kartoveskibslader, hvilke han har modtaget til Inventarium paa Kroneborg, men som Kongen nu har ladet føre til Kiøpnehafns Slot. Sj. R. 12, 168 b. K.

10. Juni (**Kronborg**). Til Christoffer Valckendorff. Da denne Brevviser, Hieronymus Preutgom, har præsenteret sig for Kongen som særlig kyndig i at bygge Møller og har tilbudt at bygge Kongen en Mølle paa særlig kunstig Vis, hvorpaa der med Ringe kan males firedobbelt saa meget og bedre Mel end paa en sædvanlig Mølle, skal Christoffer Valckendorff sende ham til en af Kronens Møller for at prøve sin Kunst og, hvis den findes nyttig, forhandle med ham om at lade sig ansætte som Møllebygger. K. Sj. T. 14, 472.

— Til Lauritz Brockenhus og M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift. Da der en Tidlang ikke har været hørt Kirkeregnskaber paa Alse og Erre, hvilket kan medføre, at Kirkerne komme til kort paa deres Indkomst og med Tiden forfalde, skulle de til St. Laurentii [10. Aug.] begive sig over til Øerne, høre alle de Kirke- og Sogneregnskaber, der henstaa uhørte, paase, at Kirkerne og Kronen ikke miste noget af deres Rettighed, og siden holde Kirkernes Regnskaber og Registre til Stede ved Stiftet. F. T. 1, 231.

— Til Niels Jonssen og Albret Fris. Da der i Hald (i Brevet til Albret Fris: Riberhus) Len findes Skove tilhørende Mariagger Kloster, skulle de, naar de til Besigtelsen af Mariagger Klosters Skove beskikkede Raader og gode Mænd ville besigte Skovene i deres Len, beskikke 12 eller 13 gode Dannemænd i hvert Len, der vide Besked med Skovene, til at hjælpe til med Besigtelsen. J. T. 2, 273 b.

11. Juni (—). Til Erich Valckendorff og Michel Seested. Da Fru Ane Pasberg, Hans Skoufgaards Enke, til Vederlag for Sanderumgaard med mere Gods i Fyen, som Kongen for nogen Tid siden bevilgede hendes afdøde Husbonde til Mageskifte, nu vil udlægge Knudstrupgaard ved Antuordschouf, 3 Gaarde i Knudstrup, 1 Gaard i Mullerup, 1 Gaard i Kielstrup, 1 Gaard i Flackeberg By og Herred, en Part i 1 Gaard i Franckerup, 1 Gaard i Lundebye, 1 Gaard i Buckerup og 1 Gaard i Thingerup i Mierløsse Herred, 1 Gaard i Lille Hedinge i Stefns Herred og 1 Gaard i Vrebe i Løfue Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen, undersøge,

hvor nær Godset ligger ved Antuordschouf Kloster eller andre Kronens Gaarde, og indsende Besigtelsen. Sj. T. 14. 472. K.

11. Juni (Kronborg). Til Bønderne i Kroneborg og Frederichsborg Len. Da der i disse Len findes mange daarlige Veje, ufærdige Broer og slemme, dybe Putser og Recessen paabyder de menige Herredsmænd at holde Broer og Veje i Stand, har Kongen, for at Bønderne ikke skulle blive for meget besværede dermed, og for at Broer og Veje engang kunne blive satte saaledes i Stand, at man ikke hvert Aar skal besværes med dem, bestemt, at enhver Bonde, der sidder for Gaard, skal betale 2 Sk., som Mønten nu gaar, til Johan Thaube, der derfor skal skaffe Tømmer, lade lave Broer med Bul og Rækker og god Stenbro og lønne Tømmermænd og Brolæggere, dog skulle Bønderne være forpligtede til at møde med Heste og Vogne, hvor Johan Thaube befaler, for at køre Tømmer, Sten, Jord, Sand og Grus til; alle Inderster og Husmænd, der ikke have Vogne, skulle møde, naar de tilsiges, for at bære Sten til Brolæggerne og hjælpe til med andet Arbejde. Sj. T. 14, 473. K.

— Befaling til Chrestopher Valkendorp at betale de 2 Stykker Vin, som Kongen har faaet til sit eget Brug af Johan von Delden af den ny Vin, denne har indført. Orig.

12. Juni (Frederiksborg). Til samme. Da han har meldt, at der er kommen Tidender om, at der udrustes Pinker baade med svenske og polske Bestallinger, og man derfor kan formode Røveri i Østersøen, har Kongen skrevet til Henderich Mogenssen om i Sundet at skaffe Oplysning herom og befaler Christoffer Valckendorff for alle Tilfældes Skyld at udruste 2, 3 eller flere Gallejer og Skibe, der kunne holde Strømmene rene, saa de søfarende ikke skulle blive overfaldne paa Rigets Strømme og Kronens Rettighed krænket. Sj. T. 14, 473 b. K.

— Til Henderich Mogenssen. Da der er kommen Efterretning om, at der i Danzig udrustes Skibe baade paa den polskes og den svenskes Vegne, og man derfor kan formode Plyndreri og Krænkelse af Kronens Rettighed i Østersøen, skal han (dog uden at nævne Kongen eller nogen anden) saa vidt muligt se at faa at vide, om der er udrustet eller afsendt Skibe af Danzigerne med det Formaal, eller om der har været noget saadant for, og straks underrette Kongen derom. Sj. T. 14, 474. K.

13. Juni ( ). Til samme. Som af vedlagte Kopi ses, har

Kongen foruden de 2000 Dlr., han tidligere har givet sin Gemalinde, Dronning Sophia, Brev paa, nu tillige givet hende 400 gl. Dlr. aarlig af Tolden til Haandpenge, hvilke Henderich Mogenssen skal sende hende til hver St. Hans Dag Midsommer; han skal tage Kvittans for Pengene, indskrive dem i sit Regnskab og opbevare Kopien godt sammen med sine Registre, for at hans Eftermænd kunne vide at rette sig derefter; han skal ikke uden særlig Ordre sende hverken de 400 eller 2000 Dlr. før den i Brevene fastsatte Tid. Sj. T. 14, 474. K.

13. Juni (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved det under Trudsel om Konfiskation af Varerne og den højeste Straf forbydes dem i Skaane, der forstaa at syde og samle Salpeter, at udføre det af Landet, førend de have tilbudt Kongens Lensmænd det til en rimelig Pris, da denne Vare er Kongen tjenlig og han ellers maa købe den dyrt udenlands. Sk. T. 1, 251 b. Orig.

— Befaling til Koruitz Viffert, Axel Gyldenstierne, Arrild Ugerup, Pouel Huitfeld, Anders Bing og Jørgen Marsuin at forkynde ovenstaaende Brev i deres Len og de dem underlagte Købstæder, give Byfogderne i disse Ordre til at paase, at der ikke udføres Salpeter, opkøbe alt Salpeter i deres Len til en rimelig Pris og sende det til Kiøbenhafn til Rentemesteren. Sk. T. 1, 252.

— Til Brede Randtzov. Lauritz Jesperssen i Greftheberggaard har berettet, at han af Jørgen Marsuin, da Lensmand paa Otthensegaard, har fæstet Greftheberggaard, som hans Hustrus første Husbonde Niels Madtzen havde før ham, og givet 100 Dlr. i Indfæstning, men siden er Niels Madtzens Broder mødt med Kong Christiern II's Brev til deres Fader Madtz Jenssen paa, at han og hans Børn maatte beholde Gaarden for 1 Td. Smør i aarlig Landgilde, og har dermed villet fortrænge ham fra Gaarden, hvilket har ført til en langvarig Trætte, der er endt med, at Gaarden er tildømt Jørgen Madtzen, som saa har udvist Lauritz Jesperssen af Gaarden, saaet Sæd over hans Sæd og forfulgt ham med Dele og Lovmaal. Da Lauritz Jesperssen imidlertid har fæstet Gaarden af Kongens Lensmand og i Aar ligesom de foregaaende Aar har saaet i Jorden, saa det vil være mere end ubilligt, hvis han nu saa uformodet skal af med Gaarden, skal Brede Randtzov være hans Hjemmel til at beholde Gaarden indtil nærmere kgl. Ordre, forsvare ham mod Jørgen Madtzens Dele og Lovmaal og paa Tinge forbyde

denne at befatte sig med Gaarden, da Kongen ikke vil lade ham faa den i Henhold til Kong Christierns Brev. F. T. 1, 231 b.

13. Juni (Frederiksborg). Befaling til Henning Gye at sætte Lundstorf Ladegaard paa Falster, som Kongen har bevilget Thomis Friis paa Buttum[1] til et af hans Børn, for en rimelig Landgilde og give Thomis Friis skriftlig Bevis om Ansættelsen, for at han dermed kan henvende sig til Kongen om yderligere Forvaring paa Gaarden. F. T. 1, 324 b. K.

— Til Peder Gyldenstiern og Henrich Belov. Da Bodel Peder Thilssens har berettet, at Slotsskriveren paa Koldinghus tiltaler hende for en stor Del Landgilde, som hendes afdøde Husbonde skulde være bleven skyldig til Koldinghus, medens hun mener, at hendes Husbonde har ydet den, men Slotsskriveren ikke noteret det i Indtægtsregistret, saaledes som han burde, skulle de med det første kalde Slotsskriveren og Bodel for sig, undersøge Sagen og afsige Dom deri. J. T. 2, 274.

16. Juni (—). Kvittans til Peither Reidtz, Embedsmand i Sore og Andtuorskof Klostre, paa 2 Portugaløser, 19 Rosenobler, 1 Dobbeltdukat, 112 Goltgylden, 4 Guldringe, 2 Tandstikkere, der vejede 4 Lod Guld, 1 lille Guldkæde, der vejede 4 Lod og 1 Ort Guld, som han har indleveret i Kongens eget Kammer af Hr. Bertel Søfrenssens efterladte Gods. Sj. R. 12, 169.

— Til Cristoffer Valckendorff. Jens Pederssen, vor Mand og Tjener, har berettet, at han har haft Gaardene Broe og Obrestad i Norge i Forlening, indtil Cosmus Arildssen, der var beskikket til Lagmand i Stafuanger, for et Aar siden tilkendegav Kongen, at disse Gaarde vare forlenede til Lagstolen og tillige med 2 andre navngivne Gaarde havde fulgt hans Formand Christoffer Nielssen, og derefter fik Forleningsbrev paa dem. Da Jens Pederssen nu har begæret at maatte beholde dem, eftersom de ere forlenede til ham for hans Tjeneste i sidste Fejde og aldrig have ligget til Lagstolen eller været forlenede til Christoffer Nielssen eller nogen tidligere Lagmand, skal Cristoffer Valckendorff, i hvis Len Gaardene ligge, undersøge Sagen og, hvis Gaardene ikke have ligget til Lagstolen og Christoffer Nielssen heller ikke har været forlenet med dem, sørge for, at Jens Pederssen beholder dem. Sj. T. 14, 475.

[1] Bute.

17. Juni (Frederiksborg). Søbrev for Jens Riber, Kongens Kaptejn, der med Gallejen Isak skal følge Gelebert Junge, Høvedsmand paa Gallejen Jakob, i Østersøen for at holde Strømmene rene og paase, at de søfarende ikke overfaldes af Sørøvere, hvilke han saa vidt muligt skal se at faa fat i og føre til Kiøpnehafn med Skib og Gods. Sj. T. 14, 475 b. K.

— Til Christoffer Valckendorff. Kongen har eftergivet Borgerskabet i Lund forrige Aars Byskat. Udt. i Sj. T. 14, 476.

— Til Niels Skram eller hans Foged. Da Kongen for nogen Tid siden har befalet Bønderne i Halmsted Herred hver at føre 1 Tømmertræ til Halmsted til Befæstningens og Havnens Istandsættelse, men mange af Kronens og Adelens Bønder ikke have Skov til deres Gaarde, skal han anvise dem, der henvende sig til ham derom, hvor i Kronens Skove under Laugholm de maa hugge Tømmeret, og paa klare Registre optegne hver enkelts Navn, hvad Tømmer han har faaet, og hvor han har hugget det. Sk. T. 1, 253.

18. Juni (—). Livsbrev, udstedt paa Forbøn af Stheen Bilde til Vandaas, for Niels Ulf paa Gaarden Bircke i Vedbye Sogn i Rissebierg Birk, som han nu selv har i Værge, fri for Ægt og Arbejde, men mod at svare sædvanlig Landgilde til Herridtzuad Kloster. Sk. R. 1, 373.

— Til Hendrich Brahe. Da han nu i Anledning af Ordren til ham om at undersøge Rigtigheden af den af Hr. Lauritz Nielssen til St. Clemens Kirke paa Bornholm fremførte Klage over, at et Stykke Skov, der fra Arilds Tid havde hørt til hans Præstegaard, er kommet derfra, har indberettet, at Skoven, der med Rette hører til Præstegaarden, er kommen derfra i Suedder Kettings Tid, skal han igen lade Hr. Lauritz faa Skoven. Sk. T. 1, 253.

— Til Koruitz Viffert. Da Sten Bilde, Embedsmand i Herridtzvad Kloster, har begæret en Jord ved Suenstrup og Tulstrup, som Hr. Envold, Sognepræst til [Svenstrup og Tulstrup][1], har, til Mageskifte for en Jord, der ligger Præsten belejligt, og Præsten skal have givet sit Samtykke dertil, skal Koruitz Viffert undersøge

[1] I Sk. T. er ladt Plads aaben til Sognenes Navne.

Sagen og, hvis Mageskiftet kan ske uden Skade for Kronen og Præsten, bringe det i Orden. Sk. T. 1. 253 b.

18. Juni (Frederiksborg). Til samme. Da Sten Bilde, Embedsmand i Herridtzvid Kloster, har begæret Muncke Mølle til Mageskifte for noget af sit Gods, skal han undersøge, om Møllen kan undværes, hvor meget den skylder, hvad Fiskeri og anden Lejlighed der findes dertil, og om det Gods, Sten Bilde vil udlægge, ligger belejligt for Kronen, og sende Kongen Besked om alt. Sk. T. 1, 254. K.

— Til samme. Kongen har tidligere med Ordre til at undersøge Sagen sendt ham en Supplikats fra Præsten i Monckeliunby, hvori denne foruden andre Beskyldninger mod Sten Bilde, Embedsmand i Herritzvad Kloster, har klaget over, at denne paa Grundlag af nogle vrange Angivelser fra hans Sognemænd og Misundere har villet fortrænge ham fra Sognet. Da Kongen nu erfarer, at Præstens Beretning ikke er rigtig, og at han i mange Maader har gjort sig skyldig i grov Modvilje og Uskikkelighed, saaledes som Sten Bilde nærmere kan berette ham, skal han stævne Sagen for sig, undersøge Klagerne over Præsten og afsige endelig Dom deri. Sk. T. 1, 254 b. K.

22. Juni (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af, at Lelinge og Ølsemagle Sogne, der ellers i lang Tid have været sammen og ere saa ringe, at de enkeltvis ikke godt kunne forsørge en Præst, have valgt hver sin Præst — efter Raadslagning med Dr. Pouel Matzen, Superintendent i Sjællands Stift, bestemmer, at hvert Sogn skal beholde den Præst, det har valgt, og at Ølsemagle Sogn, der er Anneks til Kiøge Kirke og derfor svarer nogen Pens til Præsten i Kiøge, skal være fri for denne Pens i den nuværende Præsts Tid, medmindre Sognene igen kunne lægges sammen, samt at Lelinge Sognemænd selv skulle forsørge deres Præst tilbørligt uden at fordre noget hos Kronen. Saasnart de to Præster i Lelinge og Ølsemagle dø eller blive forsørgede paa anden Maade, træde Bestemmelserne om Sognene i Kongens Faders Fundats og Ordinansen igen i Kraft. Sj. R. 12, 169 b.

— Til Lauge Bech og Kapitlet i Roskild. For kort Tid siden have Sognemændene i Glostrup været i Rette for dem med deres Sognepræst[1], og de have da fradømt denne Em-

[1] Augustinus.

bedet, medmindre Kongen vilde benaade ham med Straf paa Gods og Penge, hvilket Kongen dog ikke kan gøre af Hensyn til de Præsten tillagte Forseelser. Da Sognemændene nu have klaget over, at de ikke ville give dem Dommen beskreven, udtaler Kongen sin Forundring over, at dette ikke allerede er sket, da Lauge Beck tidligere har faaet Ordre herom, og befaler dem straks at give Dommen beskreven. Sj. T. 14, 476.

22. Juni (Kbhvn.). Karl Jacobssen i Falckenbierg, der for nogen Tid siden har faaet Tilladelse[1] til at holde Kro og Gæstehus smstds., maa indtil videre aarlig købe eller selv lade indføre 10 Læster Rostockerøl mod at svare sædvanlig Sise deraf i nærmeste Købstad. Sk. R. 1, 373.

— Ekspektancebrev for Elias Eissenberg, Sekretær, paa det første ledige Kannikedømme i Roskilde Domkirke, dog tidligere givne Ekspektancebreve hermed uforkrænkede. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Sj. R. 12, 170.

— Ekspektancebrev for Vilhelm Dresselberg, Sekretær. paa det første ledige Kannikedømme og Vikarie i Lunde Domkirke, dog tidligere givne Ekspektancebreve hermed uforkrænkede. Naar han ikke længere er i Kongens Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Sk. R. 1, 373 b.

— Til Sten Brahe. Naar han og de andre gode Mænd, der skulle modtage Hertuginden af Meklenborg, komme til Wernominde med Skibene, skulle de forblive paa disse, meddele Hertuginden, at de ere komne for at ledsage hende over, og, saasnart de komme paa Rigets Gebet, modtage hende med tilbørlige Ord og Reverens, som Skik er med Herrer og Fyrster, og som Nichel Druckenbrot nærmere skal give dem Underretning om. F. T. 1, 324 b. K.

— Kvittans til Chresten Lange, der nu har gjort Regnskab for den af ham 1565 af Bønderne over hele Danmark oppebaarne Klippingeskat, da hver 9 Mand skulde udgøre den 10. og til hans Underholdning og Lønning i 3 Maaneder betale 30 Mk. Klippinge, og for rund Mønt og danske Penge, Fløjl, Damask, Silkeatlask, Taft, Skellert, Stiksilke, Saien, Makej, Arrask, Engelsk, Mønsters, Gytters, Ossenbryggerst og Bommesi, som han i Aarene

[1] Se Kanc. Brevbøger 1575—79 S. 641.

1567-69 har oppebaaret af Rentemester Jochim Beck, Renteskriver Peder Hanssen og Oluf Bager i Othense og igen udgivet til Kongens Krigsfolk. Han fik herefter til gode paa det første Regnskab 65 Mk. 3 Sk. Klippinge og paa det andet Regnskab 124 Mk. 3 Sk., som afkvittedes mod $10^1/_2$ Al. Fløjl, 10 Al. Saien, 6 Al. Makej, 1 Al. Arrask og 8 Lod Stiksilke, som han blev Kronen skyldig. J. R. 3, 303.

24. Juni[1] **(Frederiksborg).** Til Eyller Grubbe. Jomfruerne Ermegaard og Birgithe Bilde til Egide have berettet, at der er adskillige Trætter mellem dem og Fru Mette Oxe, Hans Barnekous Enke, paa den ene og ham paa egne og Kronens Vegne paa den anden Side, og at de have foreslaaet ham at enes med dem om Udtagelse af en kgl. Befaling til gode Mænd om at afgøre Trætterne enten ved mindelig Overenskomst eller ved Dom, men at han kun har villet gaa ind paa det for det Markeskels Vedkommende, som Oldinge i Faxe Herred have gjort mellem Lystrup og Egide, hvorimod han vedbliver at forfølge dem til Tinge for de andre Sager, nemlig for Hylcke Sø, som han mener at de have ladet støve højere og videre, end de have Ret til, medens de hævde, at de ikke have opstøvet den højere end fra Arilds Tid sædvanligt, og for øvrigt ere villige til at underkaste sig gode Mænds Dom, endvidere for to Agre og Enge ved den nordre Ende af Hr. Olufs Ry, der efter deres Beretning fra Arilds Tid af have været brugte til Egide, men som han nu vil tilholde sig, og for Fiskeriet i Nyedam for Nyrup Enemærke samt for nogle andre Sager, der ere dem imellem. De have klaget over, at der gøres dem Uret, hævdet, at saadanne Sager ikke kunne paakendes, for Aastederne i Overensstemmelse med Recessen ere besigtede, og at Forfølgning ikke bør paabegyndes, førend der er gaaet Dom i Sagen, og anmodet Kongen om at tage sig af dem. Da disse Sager ikke lettelig kunne afgøres uden Besigtelse af Aastederne og Kongen gerne vil undgaa langvarig Forfølgning og Rettergang og være fri for videre Overløb i denne Sag, ligesom det heller ikke gerne maa faa Udseende af, at Eyller Grubbe, der jo er Lensmand, vil forfordele dem, beder Kongen ham gaa ind paa en kgl. Befaling til nogle gode Mænd om at afgøre alle Stridspunkterne, med det første sende Kongen en skriftlig Erklæring herom og navngive de

[1] Udtoget i Sj. T. er udateret, men indført mellem Breve af 22 og 25. Juni.

Mænd, han paa sin Side vil betro Afgørelsen til. K. Udt. i Sj. T. 14, 476 b.

24. Juni (Frederiksborg). Til Corvitz Veffert. Da Hr. Christen Pedersen i Abildt har berettet, at han har et meget ringe Sogn og slet ingen Præstegaard, og Hr. Peder Skram, i hvis Len Laugholm Sognet ligger, formedelst Skrøbelighed og Alderdom ikke kan undersøge og ordne Sagen, skal Corvitz Veffert, der har Præsterne og Stiftets Handel i Befaling, undersøge Sagen og, hvis Præsten ingen Præstegaard har, overveje, hvilken af Kronens Gaarde i Sognet der bedst kan udlægges til Præstegaard, samt sende Kongen Besked derom. Sk. T. 1, 255. K.

25. Juni (—). Lauritz Knudssen i Ibstrup, Herredsfoged i Sockelundtz Herred, maa i 2 Aar oppebære Kronens Korntiende af Liungby Sogn, uden Afgift. Udt. i Sj. R. 12, 170.

— Til Christoffer Valckendorff. Johan Taube paa Kroneborg har berettet, at der til Helsingør igaar er kommen en Person fra Sverrig, som vidtløftig har fortalt, med hvilken statelig Pragt Hertug Christoffer af Meklenborgs Brudehøjtid er fejret, og blandt andet sagt, at Hertugen i den kommende Uge vil begive sig paa Hjemrejsen med et stateligt Følge, af Kongen af Sverrig har faaet 6 Skibe og af Hertug Karl 2 Skibe og har ladet sig forlyde med, at da Kongen ikke har villet give ham noget Lejde (hvilket Kongen godt husker at have afslaaet af særlige Grunde), saa han har maattet rejse vidt omkring til Lands til Sverrig, vil han selv føre Lejde med sig, saa han nok kan komme frit over Kongens Strømme. Skont disse Tidender maaske ikke have noget paa sig, da Kongen ikke har noget aabenbart Fjendskab med den svenske eller Hertug Christoffer, og han heller ikke bekymrer sig noget synderligt om Hertugens Lejde, saa har han dog, da han samtidig venter sin Moder herind og de Skibe, der skulle ledsage hende, let kunne møde Hertugens Skibe, hvorved Hertuginden kunde blive Genstand for Fortræd og Spot paa Kronens Strømme, særlig hvis Kongens Skibe ikke ere stærke nok, taget under Overvejelse, om det ikke var raadeligt, at de 3 Gallejer, der allerede ligge rede, bleve sendte til de Skibe, der skulle følge Hertuginden over, og at et af Hovedskibene, Josva, Krabaten eller Jomfruen, blev tilforordnet dem, om et af dem saa snart kan blive udrustet; er der kun Mangel paa Folk, kan Kongen ikke tro andet end, at man kan faa

dem der i Byen, hvis man lod »omslaa« eller paa anden Maade forhøre derom; kom der endda til at mangle, antager Kongen, at Michel Giøding i en Fart kunde skaffe de manglende. Christoffer Valckendorff skal ufortøvet tilskrive Kongen sin Betænkning herom og, hvis et af Hovedskibene saa hurtig kan udrustes, gøre sig al mulig Flid derfor; Kongen vilde helst have Josva ud, da han anser den for den bedste Sejler, og sætte Steen Madtzen til Admiral over Skibene, dog paa Christoffer Valckendorffs bedre Betænkning. Christoffer Valckendorffs Erklæring og Oplysning om, hvor hurtig Skibene kunne være rede, ønsker Kongen gerne i Morgen henad Aften. Da den fra Sverrig komne Person skal have ladet sig forlyde med, at han har Brev til Christoffer Valckendorff, skal denne, hvis han kommer til ham, nærmere udspørge ham og, hvis han mærker, at han er udsendt for at spejde, passe paa, at han ikke faar noget at vide om Udrustningen af Kongens Skibe og andet mærkeligt. Sj. T. 14, 476 b. K.

25. Juni (Frederiksborg). Bestalling for Kort Langenberch, Borger i Vehe, som Salpetersyder; alt det Salpeter, han herefter kan syde i Skaane, skal komme Kongen til Bedste, og han skal levere det paa Kronneborg til en Pris af 14 gl. Dlr. for hvert Centner lutret Salpeter, hvilke Penge Lensmanden paa Kronneborg skal betale ham, naar han leverer Salpeteret. Det befales alle Kongens Undersaatter at lade ham søge efter Jord og Materie, som kan bruges til at syde Salpeter af, og opkaste det i deres Gaarde, dog maa han ikke misbruge denne Tilladelse, og det forbydes alle andre herefter at syde Salpeter i Skaane eller udføre saadant, medmindre de først have tilbudt Kongen det til en rimelig Pris. Sk. R. 1, 374.

26. Juni (–). Hans Meckelborg maa sisefrit indføre 2 Læster Rostocksøl, dog skal han lade notere paa dette Brev, hvor meget han hver Gang indfører. K. Udt. i Sj. R. 12, 170 b.

—[1] Til Christoffer Valckendorff. Han har berettet, at Hr. Niels Gyldenstiern, Hr. Hogenskield Bielcke og Erich Spare have skrevet til ham og Kansler Niels Kaes, at Kongen af Sverrig vil lade Hertug Christoffer af Meklenborg og sin Søster[2] ledsage ud af Riget, hvorfor de i Henhold til Afskeden paa Grænsen have bedt dem sørge for, at Hertugen faar Lov til at passere gen-

[1] Sj. T. har: 25. Juni. [2] Elisabeth.

nem Kronens Strømme, i hvilken Anledning han har begæret at faa at vide, hvorledes Kongen nu vil have det med Udrustningen af de Skibe, hvorom Kongen skrev til ham forleden Dag, da der, hvis Kongen vil det, hurtig kan udrustes 4 Gallejer og 1 Pinke. Da Kongen ikke gerne ser, at den svenske er ligesaa mægtig paa Kongens Strømme som han selv, eller at Kongens Moder skulde være ringere gelejdet end Hertug Christoffer, hvis de skulde mødes i Søen, skal Christoffer Valckendorff hurtig lade de 4 Gallejer og Pinken udruste og sende efter de andre Skibe og give Høvedsmændene Ordre til at rette sig efter den paa Grænsen mellem begge Rigers Raader trufne Aftale, saafremt Modparten ogsaa retter sig efter den, men ellers have Kongens og Rigets Lejlighed i Agt. Sj. T. 14, 478. K.

26. Juni (Frederiksborg). Til Anders Bing. I Anledning af hans Indberetning om, at de Berggeseller, der ere sendte til Slottet [Varberg], have undersøgt Forholdene med den Brønd, de skulle hugge, og ville paatage sig at hugge den 32 Al. dyb, men ikke mene at kunne hugge mere end 1 Al. ned om Maaneden, befales det ham straks at afskedige Berggesellerne og lade dem rejse, hvorhen de ville, da Arbejdet i al den lange Tid vil kræve meget stor Bekostning og, naar det er færdigt, maaske kun være til ringe Nytte og Kongen heller ikke har Brug for dem andre Steder. Sk. T. 1, 255 b. K.

— Til Simen Michelssen, Borgemester i Ydsted. Da Hans Spegel paa Gladsaxe har nogen Kalk liggende, som han efter Kongens Ordre har ladet brænde til Byggeriet paa Kroneborg og med det allerførste skal sende til Ydsted, og der i Ydsted ligger nogen gammel Kalk, skal han sørge for, at al Kalken med det første bliver sendt fra Ydsted til Kroneborg; hvad han lover i Fragt skal Tolderen betale. Coruitz Veffert har faaet Ordre til at skaffe Vogne til at føre Kalken ned til Skibene. Sk. T. 1, 256.

— Befaling til Coruitz Viffert at sørge for, at ovennævnte Kalk bliver ført til Kroneborg, og, hvis der behøves Vogne til at føre Kalken til Ydsted, da skaffe dem. Sk. T. 1, 256 b. K.

— Befaling til alle Kron-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Provste-, Præste-, Kirke- og Klostertjenere i Engelsted[1], Albo og Jerrested

[1] Ingelstad.

Herreder om at møde med Heste og Vogne, hvor Hans Spegel tilsiger dem, og føre Kalk til Ydsted. Sk. T. 1, 256 b.

26. Juni (Frederiksborg). Fornyet Befaling til Axel Gyldenstierne om i Forening med de andre dertil forordnede gode Mænd med det første at stævne Sagen angaaende de Penge, som Jørgen Bilde ikke har villet modtage af Hans Sparre, og som Kongen mener efter gammel Skik ere tilfaldne Kronen, da de have staaet over Aar og Dag paa Malmøe Slot, uden at nogen har krævet dem tilbage, for sig og dømme deri, da den tidligere Befaling desangaaende endnu ikke er bleven udført. Coruitz Viffert har tidligere [28. Febr. 1581] faaet Ordre til at møde for Kongen. Sk. T. 1, 257.

— Til Lauritz Brockenhus. Da Jomfru Margrette Urne, hvem Kongen paa sin sidste Gennemrejse gennem Otthense gav nogen Ejendom og Skov, der laa belejligt for hende, nu har begæret Brev derpaa og berettet, at det er Kronens Part i Thorpit og Stensid Skove ved Rygaard, samt tillige begæret Tilladelse til at købe nogle jordegne Bønders Part i ovennævnte Skove, skal han indsende klar Besked om alt til Kancelliet, for at Kongen kan udstede Brevet derefter, og meddele, hvor meget de jordegne Bønders Part i Skoven beløber sig til. F. T. 1, 233.

— Til Borgemestre og Raad i Kolding. Da de med det første ville »opsætte« det Hus, Kongen har givet dem, til et Raadhus og Kongen har erfaret, at en ved Raadhusgaarden liggende Gaard, der tilhører en Peder Johanssen, ligger meget belejligt, saa Byen ved at købe den kan faa Raadhuset opsat bedre og desuden faa Torvet, der nu er meget lille og snævert, gjort større, hvilket vil være hele Byen til Gavn og Ære, befaler Kongen dem alvorligt at afkøbe Peder Johanssen denne Gaard og enten i Stedet udlægge ham en anden Plads af Byens til at bygge paa og betale ham en rimelig Sum eller paa anden Maade stille ham tilfreds. J. T. 2, 274.

— Befaling til Henrick Belou om alvorligt at paalægge Borgemestre og Raad i Kolding straks at tilforhandle sig ovennævnte Gaard. J. T. 2, 274 b.

27. Juni (—). Til Lauritz Krusse, Admiral paa Holmen. Da der ingen Skibskaptejn er til Stede, som Kongen kan sætte til Admiral over de Skibe, der skulle ledsage Kongens

Moder fra Verdeminde[1] til Gedtzøer, skal han med de ved Byen [Kbhvn.] liggende Gallejer begive sig til de Skibe, der allerede ere sendte did, gaa ombord paa Skibet Prinsbarken[2] og som Admiral over Skibene ledsage Kongens Moder over til Gedtzøer. Kongen vil med det første sætte en anden i hans Sted paa ovennævnte Skibe. Sj. T. 14, 480. K.

27. Juni (Frederiksborg). Søbreve for Lauritz Krusse, Admiral, og Skipper Chresten Pedersen paa Prinsbarken, Erich Gedtzen, Kaptejn paa Gallejen Salomon, Gelebert Jung, Kaptejn paa Gallejen Jakob, Norman de Lauet, Kaptejn paa Gallejen Abraham, Hans Rost, Kaptejn paa Gallejen David, Jens Rifuer, Kaptejn paa Gallejen Isak, Matz Appelrot, Kaptejn paa Bergens Grib, og Skipper Niels, Kaptejn paa Mickel Engel, der skulle sejle til Verdeminde[1] for at ledsage Hertuginde Elizebet af Meklenborg herind i Riget. De skulle hævde Rigets Herlighed og Højhed paa Kronens Strømme og paase, at Hertuginden ikke lider nogen Overlast eller Spot paa Rejsen. Alle Skibe, der møde dem, skulle stryge Sejl efter gammel Skibsbrug; ville nogle ikke gøre det, skulle de skyde efter dem, indtil de stryge og komme ombord for at give Besked; skyder nogen igen, skulle de se at erobre Skibet og føre det til Kiøpnehafn. Møde de de Skibe, der skulle ledsage Hertug Christopher over til Meklenborg, skulle de forholde sig fredeligt overfor dem, hvis de svenske gøre det samme, og naar disse have skudt det svenske Løsen, forevist Søbrev, givet Besked om deres Rejse og vist Kongen den tilbørlige og sædvanlige Ære ved at lade deres Topsejl falde, ikke trænge dem af deres rette Vej. Optræde de svenske anderledes og ville de ikke lade Topsejlet falde, skulle de hævde Kronens Højhed og afvende dens Spot. Sj. T. 14, 478 b.[3] K.

— Til Skipper Niels Søfrenssen. Da Kongen, der tidligere har befalet ham med Jagten Engelen Michael at overføre Kongens Moder fra Verdeminde[1] til Gedtzøer, har erfaret, at der samtidig ventes nogle svenske Skibe i Søen, der skulle ledsage Hertug Christoffer over til Meklenborg, har han givet alle Skibskaptejnerne Ordre til at paase, at ingen løber forbi dem uden at stryge Topsejlet og give Besked, men samtidig paalagt dem at

---

[1] Warnemünde. [2] Sj. T. har ved en Fejlskrift: Fridtzbarken. [3] Det indførte Brev er stilet til Admiralen alene.

optræde fredeligt overfor de svenske, saafremt disse gøre det samme, og ikke trænge dem fra deres rette Vej, naar de svenske skyde det svenske Løsen, fremvise Søbrev, give Besked om deres Rejse og lade Topsejlet falde; optræde de svenske anderledes og nægte de at stryge Topsejlet, skal han i Forening med de andre hævde Kronens Rettighed og være Admiralens Ordrer lydige. Medens de andre gøre hvad der er tilbørligt, skal han holde sin rette Fart med Dronningens Moder og sørge for, at hun med det første kan komme over. Sj. T. 14, 479 b.

27. Juni (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Erich Rosenkrantz til Langtind paa Kronens Tiende af Eyssing Sogn, uden Afgift. Udt. i J. R. 3, 304.

— Til Niels Jonssen. Da Kongen har bragt i Erfaring, at Hr. Jørgen Lycke har bortforlenet en Del af Mariagger Klosters Gods, og at saaledes afdøde Fru Dorette Niels Marcurssens i meget lang Tid skal have haft noget af Godset, skal Niels Jonssen undersøge, hvor Jørgen Lycke har bortforlenet Gods, skaffe klart Bevis derfor og sende Kongen det. J. T. 2, 275.

30. Juni (—). Aabent Brev, hvorved Kongen — paa Begæring af Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn, der skulle sætte de ved Fundats [af 28. Juni 1574] til fattige og Skolebørn i Kiøpnehafn skænkede Penge paa Rente hos deres Medborgere mod tilbørligt Pant, hvilket ogsaa er sket dels hos Borgemestre og Raad selv, dels hos forskellige Borgere, og for at forebygge, at Panterne af Fattigdom eller anden Grund hemmelig skulle blive solgte, pantsatte eller paa anden Maade afhændede til Skade for de fattige og Skolebørnene — bevilger, at Pantsættelse af Gaarde, Huse, Jorder eller Ejendomme, hvori der indestaar nogle af ovennævnte Penge, til andre, det være hvem det vil, aldeles ingen Magt skal have, men Pantet følge de fattige og Skolebørnene fremfor andre, indtil Pengene, baade Hovedstol og Renter, ere betalte; dog skulle saa ogsaa de Borgere, der tage saadanne Penge paa Rente, offentlig paa Bytinget give Forvaring derfor, for at alle kunne vide at rette sig derefter, og enhver anderledes udstedt Forvaring ingen Magt have. Hvis nogen, der har saadanne Penge paa Rente, dør, maa hans Arvinger eller andre ikke befatte sig med hans efterladte Gods, førend de, der raade for de fattiges Penge, have faaet baade Hovedstol og Renter betalte, der saaledes skulle betales før al anden Gæld; de, der raade for de fattiges Penge, maa dog ikke misbruge

dette Brev til dermed at indkræve deres egne Penge eller tilholde sig noget Pant, medmindre Pengene virkelig tilhøre de fattige og Brevene lyde derpaa. Sj. R. 12, 170 b[1].

30. Juni (Frederiksborg). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har som en Naade, ikke nogen Ret, givet den Hollænder, der skal have Smeden paa Holmens Datter, 100 Dlr. for hans Part i det Skib, der forrige Aar blev opbragt i Sundet, fordi det havde været i Narfuen, og befaler Christoffer Valckendorff at betale dem. Sj. T. 14, 480 b. K.

— Til alle Indbyggere i Kiøpnehafn samt alle læge og lærde, der eje Huse, Gaarde eller Jorder i Byen. Tidligere Konger have fundet det gavnligt, at Kiøpnehafn blev befæstet, og ved flere Kongebreve paalagt alle Byens Indbyggere, hver efter sin Formue, at bidrage til Forfærdigelse og Istandholdelse af Befæstningen, men alligevel kan det nu befrygtes, at Befæstningen helt vil forfalde formedelst den Uorden, der en Tid har fundet Sted, idet Præster, Borgere fra andre Byer og andre udenbys Mænd, der have købt eller arvet Gaarde i Kiøpnehafn, og Folk, der have faaet kgl. Brev paa at være fri for Skat, Hold og anden sædvanlig Tynge, ikke ville være med til at afholde Udgifterne ved Byens Befæstning, ligesom ogsaa flere adelige, der have købt eller arvet Gaarde i Kiøpnehafn, ville befri dem, der bo i deres Gaarde, for Tynge og Arbejde til Befæstningen, skønt disse ligesaa vel som andre bruge borgerlig Handel og Næring. Da Kongen ligesom sine Forfædre finder det gavnligt, at Kiøpnehafn bliver holdt godt befæstet, og vil, at alt skal gaa ligeligt til, da Befæstningen kommer alle Byens Indbyggere i lige Grad til gode, paabydes det, at der af alle Gaarde, Huse og Boder, hvori der drives borgerlig Handel og Vandel, eller hvori der bor Borgere eller Folk, der søge Torvet og bruge borgerlig Næring, skal svares den nødvendige Tynge til Byens Befæstning, aldeles uanset hvem Ejeren er, og at Beboerne af disse Gaarde, Huse og Boder skulle udrede Tyngen efter deres Formue, Handel og Vandel, saafremt de ikke ville staa Borgemestre og Raad til Rette, hvorfor ogsaa enhver, der ejer Gaarde, Huse eller Boder i Kiøpnehafn, skal være forpligtet til at holde godt, ærligt og nærigt Folk deri, som kan udrede Tyngen; sker dette ikke, skulle Borge-

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. VI. 151 f. (efter en Afskrift). Secher, Forordninger II. 215 f.

mestre og Raad have Fuldmagt til at søge den i Huslejen. Huse og Gaarde, som ere tillagte Professorer ved Universitetet, Sognepræsterne, Kapellanerne, Skolemesteren eller andre Kirketjenere paa Embeds Vegne, og hvori de selv bo, skulle være fri for at svare Tynge til Befæstningen, medmindre nogen godvillig vil give den, derimod skal der af de Gaarde og Huse, som de højlærde og gejstlige have arvet eller købt, svares Tynge til Befæstningen ligesom af andre Borgergaarde. Det befales strengelig Borgemestre og Raad at overholde denne Forordning, ikke se gennem Fingre med nogen og føre nøje Tilsyn med Befæstningen, saafremt de ikke ville staa til Rette for mulige Forsømmelser. Sj. T. 14, 481[1]. K.

30. Juni (Frederiksborg). Til Biørn Saxstrup og Arrild Huitfeld. Da Niels Paasbierg i Beckeskouf Kloster har berettet, at der føres Trætte paa Klosterets Gods, at en Del Lodsejere deromkring indtage og tilhævde sig Klosterets Ejendom, og at Brevene, hvormed Klosterets Ejendom skal forsvares, staa forseglede, skulle de med det første begive sig til Klosteret, aabne Brevkisten, levere Niels Paasbierg Brevene vedrørende det omtrættede Gods mod en Reversal, indlægge denne i Brevkisten og igen lukke og forsegle den. Sk. T. 1, 258.

1. Juli (—). Til Lauritz Krusse, Admiral i Østersøen. Saasnart Hertuginden af Meklenborg er kommen over, skal han ufortøvet igen begive sig i Søen med alle Skibene, baade Engelen Michael og de andre, og sejle frem og tilbage henimod Tysklands Side. Hvis Hertug Christoffer med sine Skibe møder ham paa Rigets Strømme, skal han tilholde dem at stryge deres Topsejl, give Besked og vise Riget den tilbørlige og sædvanlige Ære: ere de villige dertil, skulle han og de andre Høvedsmænd optræde fredeligt over for dem, men nægte de det, skulle de tvinge dem dertil, saa Kongen ikke bliver Genstand for nogen Haan eller Spot. Han skal om 14 Dage, naar Hertuginden af Meklenborg igen rejser hjem, være til Stede ved Gedtzøer for at ledsage hende over. Naar dette er besørget, skal han begive sig til Kiøpnehafn med Skibene med Undtagelse af Engelen Michael, som han skal sende til Bæltet. Møde Hertug Christoffer og de svenske Skibe ham paa Hjemvejen fra

[1] Tr.: Lassen, Kjøbenhavns Befæstnings Hist. S. 106 ff. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 652 ff.

Werdeminde[1], skal han rette sig efter sin Bestalling og ovenstaaende Ordre. Sj. T. 14, 482 b. K.

1. Juli (**Frederiksborg**). Befaling til Johan Thaube paa Frederichsborg at levere Jørgen von Sueinitz, Høvedsmand paa Kroneborg, 2 Tdr. Smør til hans Husholdning og Peder Joenssen i Landtzkrone 2 Pd. Korn af Loftet. Orig.

— Befaling til Christoffer Valckendorff at sende 73 Al. grønt Engelsk hid. K. Udt. i Sj. T. 14, 483 b.

2. Juli (—). Til samme. Kongen har givet Ordre til, at de Berggeseller, der bleve forskrevne ind i Riget og en Tid have arbejdet for Kongen i Norge, skulle henvises til ham, og befaler ham at aftakke dem, betale dem hvad de efter deres Bestalling, som de have leveret til Henderich Gyldenstiern, endnu maatte have til gode, og optegne, paa hvilken Dag de ere aftakkede. Han skal skaffe og med det første sende 100 Haandbækkener hid. Sj. T. 14, 483 b. K.

3. Juli (—). Mageskifte mellem Fru Mette Urne, Knud Hardenbiergs Enke, og Kronen. J. R. 3, 304 b. (Se Kronens Skøder.)

4. Juli (—). Til Lauge Bech. Paa hans Forespørgsel, om de med Hertuginden af Meklenborg følgende Herremænd og Tjenere skulle udkvittes af Herbergerne og have Foder af Gaarden [Roskildegaard], og om han skal lade hente Vin og Tyskøl til dem, svares, at han skal sørge for, at Hertugindens Tjenere blive vel trakterede i Herbergerne og udkvittede, og selv skaffe sig Vin, Tyskøl og andet nødvendigt. Sj. T. 14, 484. K.

6. Juli (—). Til Christoffer Valckendorff. Da han har berettet, at Skibet Prinsbarken har redet sig læk i den sidste Storm, saa det maa sættes i Stand, før det kan holde Søen, og forespurgt, om Smaaskibene skulle løbe hjem, indtil Prinsbarken kan blive sat i Stand, eller Josva eller et andet af Hovedskibene skal udrustes i Stedet, hvilket dog formedelst Mangel paa Folk ikke kan ske før om 8 Dage, har Kongen billiget, at Skibene med Undtagelse af Jagten, der skal blive ved Gedtzøer, maa komme hjem en 8 Dages Tid, og tilskrevet Lauritz Krusse hoslagte Brev. Christoffer Valckendorff skal imidlertid se at skaffe Folk ved enten

[1] Warnemünde.

at sætte Folkene paa Prinsbarken over paa et andet Skib eller antage ny. Sj. T. 14, 484 b. K.

6. Juli (**Frederiksborg**). Befaling til Lauritz Krusse at begive sig til Kiøpnehafn med Prinsbarken og de andre Skibe, for at enten Prinsbarken eller et andet Skib kan blive sat i Stand i Løbet af en 8 Dage, saa de igen kunne følges ad i Søen; Engelen Michael skal han dog lade blive liggende ved Gedtzøer. Sj. T. 14, 484. K.

— Tilladelse for Peitter Retz til at sælge en 12 Læster Rug til de højstbydende Købmænd og anvende Pengene til Byggeriet paa Antuordschouf Kloster, hvortil der mangler Penge; Købmændene maa udføre denne Rug, men ikke mere. Sj. T. 14, 485. K.

— Befalinger til Jørgen Marsuind, Arrild Huitfeld, Johan Urne, Hans Spegel, Axel Gyldenstierne, Koruitz Viffert, Arrild Ugerup, Niels Skram, Anders Bing, Hack Ulfstand og [Lensmændene paa] Kiøbenhafn og Frederichsborg om at forbyde de i deres Len værende Falkefængere at udføre Falke af Riget, før de have tilbudt Kongen dem. Sk. T. 1, 258 b.

— Befalinger til Axel Gyldenstierne, Jørgen Bilde, Hans Spegel, Lauge Urne, Niels Krabbe, Peder Brade, Knud Ulfeld, Tygge Brade, Gabriel Sparre, Mogens Gyldenstierne, Otte Thot, Ofue Brade, Johan Urne, Niels Pederssen og Christen Gyldenstierne om at møde hos Kongen paa Kronenborg N Dag, da Kongens Moder Hertuginden af Meklenborg er paa Besøg her i Riget og Kongen forinden hendes Afrejse gerne vilde til Kronenborg med hende, og blive der nogen Tid for at varetage Tjenesten. De behøve ikke at tage deres Rideheste med sig. Sk. T. 1, 259.

9. Juli (—). Kvittans til Eggert Ulfeld til Kragerup paa hans Regnskab for Roskyldegaard, Stiftets Indtægt og det til Roskyldegaard henlagte Mageskiftegods fra 19. Marts 1574, da han overtog Lenet efter Christoffer Valckendorff. indtil han blev det kvit, og for det af Christoffer Valckendorff modtagne og til Lauge Beck overleverede Inventarium paa Roskyldegaard og St. Agnetæ Kloster. Af det, han blev skyldig, har han betalt 38 Dlr., $5^1/_2$ Læst $3^1/_2$ Td. $^1/_2$ Otting Brød og $1^1/_2$ Læst Rug, ialt beregnet til $157^1/_2$ Dlr. $^1/_2$ Ort; Resten har Kongen eftergivet ham. Sj R. 12. 171 b.

9. Juli (Frederiksborg). Til Hendrich Brade. Kongen, der tidligere selv har talt med ham om Skydningen af noget Vildt paa Bornholm i Aar, har nu sendt sin Vildtskytte over for at skyde 4 Læster Vildtbrad og befaler ham at skaffe Salt og Træ til Vildtet, lade dette indsalte, efterhaanden som det skydes, og siden sende til Kronenborg. Han skal tillige skaffe Vildtskytten Krudt og Bly samt det nødvendige Underhold. Sk. T. 1, 259 b. K.

— Til Hack Ulfstand. Paa Begæring af Maalsmændene i Aalleholms Len, som han har ladet tiltale, fordi de lige siden Fejden have holdt sig skattefri, har Kongen eftergivet dem Halvparten af det, som de have lovet ham eller kunne være faldne i for den Sag, dog skulle de saa herefter svare Skat og gøre Tynge, Ægt og Arbejde lige med andre Kronbønder i Lenet. F. T. 1, 325. K.

— Aabent Brev, hvorved Kongen paa Begæring af Fru Karine Krabbe til Voergaard, Niels Skeels Enke, der fra nyt af har bygget en Gaard paa Kronens Ejendom Fuolmossegaard[1] i Liusgaard Herred, som hun har i Forlening, bevilger, at et Stykke Eng og Jord i Ødom Mark lige ved Gaarden, hvilket Præsten i Almind nu bruger til sin Præstegaard og svarer Skyld af til Hørup Kirke, herefter maa bruges til Fuolmossegaard, for at denne bedre kan blive en Fuldredselsgaard, og at Præsten i Almind i Stedet maa faa et Kronens Bol i Katballe, dog saaledes, at Bonden i Fuolmossegaard paatager sig at svare Kronen den Skyld, som hidtil er svaret af Bolet i Katballe, og Præsten i Almind at svare Kirken i Hørup samme Skyld, som der hidtil er svaret af ovennævnte Jord og Eng. J. R. 3, 306 b.

10. Juli (Kronborg). Kvittans til Hendrick Mogenssen, Tolder i Helsingør, paa 400 Dlr. af Tolden, som Kongen har sendt Holger Ulfstand. Udt. i Sj. R. 12. 172.

— Befaling til samme at betale Frederich Leyel 150 Dlr. paa Hr. Mickel Sifuers Vegne i Dansken og indføre dem i sit Regnskab. Orig.

11. Juli (Frederiksborg). Til samme. Kongen har selv købt 2 Stykker isprængt engelsk Klæde (»Lagen«) til 200 Dlr. Stykket og 4 Stykker af samme Farve til 100 Dlr. Stykket, ialt for 800 Dlr., af Tomis Theneker, Købmand i Lunden i England, og denne har

[1] Fuglemosegaard.

betalt Fragten for 2 Heste, som Dronning Elizebet har sendt Kongen, hvorfor det befales Henderich Mogenssen af Tolden at betale de 800 Dlr., beregne Fragten og ligesaa betale den, alt mod Kvittans. Da Kongen af en hamborgsk Købmand Johan Reytzenberg har faaet 2 Papegøjer og nogle Perler, hvorfor der skal betales 200 gl. Dlr., og Kongens Apotheker Casper Castrop af samme Købmand har faaet 211 Pd. Peber til 15 Sk. lybsk Pundet, skal han ogsaa betale denne Købmand mod Kvittans. Sj. T. 14, 485 b. Orig.

12. Juli (Frederiksborg). Til nedennævnte Adelige, der have Huse eller Gaarde i Kiøpnehafn. Da tidligere Konger have anset det for gavnligt, at Kiøpnehafn blev befæstet, og ved forskellige Kongebreve have paabudt at holde Befæstningen i Stand, men den alligevel formedelst lang Forsømmelse er bleven meget forfalden, har Kongen alvorlig befalet Borgemestre og Raad at istandsætte den og paalagt Borgerne hver efter sin Formue at bidrage dertil, ligesom Kongen ogsaa paa Kronens Vegne efter Lejlighed vil hjælpe med. Da Befæstningen er til Gavn ikke alene for Byens Indbyggere, men for alle, der eje Huse eller Gaarde i Byen, og det hele Rige, tvivler Kongen ikke om, at Adelen jo godvillig vil yde Hjælp til Befæstningen efter dens Lejlighed og Indkomst af dens Gaarde i Kiøpnehafn, og anmoder dem herved om at bidrage ét Aars Husleje af de dem tilhørende Gaarde og Huse til Befæstningen, den ene Halvpart i Aar, den anden til næste Aar, og med det første Bud erklære sig til Kongen herom. Kongen vil lade paase, at Hjælpen udelukkende anvendes til Befæstningen. — Register paa Herremænd, der have Gaarde i Kiøpnehafn: I Øster Kvarter Fru Magdelene Baner, Fru Giørels Arvinger paa Torup, Fru Edele Frans Bildis Arvinger, Hr. Jørgen Locke, Aage Brahe, Lauritz Skram, Lauge Bech, Jens Kaassis Arvinger, Fru Mette Oxe, Jomfru Sophia, Henderich Brahis Søster, Niels Trollis Arvinger, Gregers Truidssen, Fru Sibille Eskel Giøyes, Erich Løcke, Hertuig Hocken, Christoffer Rossengaardt, Fru Karene Holgers, Glob Krabbe, Fru Sitzele Oxe, Fru Inger Oxe, Anders Tot, Fru Beatte Otte Brahis, Fru Chrestense Biørn Kaassis, Henderich Gyldenstiern, Mogens Gyldenstiern, Fru Anne Hans Skoufgaardtz, Manderup Pasberg, Morthen Venstermand, Fru Else paa Giorsløf, Peder Gyldenstiern, Herluf Skaufue, Peder Brahe, unge Knud Rud, Fru Anne Olluf Mouritzens og Mogens Giøye til Bremmersuold. — I Strand Kvarter Fru Talle Pofuel

Laxmandtz, Jørgen Rossenkrandtz, Fru Marene Christoffer Lauritzens Arvinger. Erich Rossenkrandtz, Peder Munch, Fru Byrgitte Peder Bildis. Christoffer Giøye, Frederich Hobe, Fru Ide Hr. Oluf Nielssens, Jørgen Bilde, Arildt Huitfeldt, Jomfruerne[1] paa Egede, Fru Anne Albrit Giøyes, Hans Sparre og Peder Oxis Arvinger. — I Snaris Kvarter Tygge Brahe, Christoffer Pax, Folmer Rossenkrandtz, Fru Byrgitte Christoffer Gallis, Biørn Anderssen, Prebiørn Gyldenstiern, Anders Dresselberg, Erich Hardenberg, Fru Margrette Lauge Brockis, Jørgen Urne, Niels Skram. Fru Viueke Bech. Eggert Ulfeldt, Karl Bryske, Hr. von Dona, Hans Spegel og Lauritz Rostrup. — I Vester Kvarter Niels Truidzens Arvinger, Holger Ulfstand, Mickel Seested, Erich Valckendorff, Steen Bilde, Christoffer Valckendorff, Axel Gyldenstiern, Fru Karenne Niels Løckis og Fru Karenne Jens Bildis. — I Nørre Kvarter Henderich Løcke, Jacob Huitfeldt, Johan Rud, Fru Sitzelle Skafue, Fru Mette Hans Bernekovs, Fru Gertrud Krabbe, Oluf Gaas, Fru Vifueke Podebusk og Erich Vesteni. — I Kødmanger Kvarter Axel Tønnissens Arvinger, Eyller Grubbe, Jacob Ulfeldt, Johan Venstermand, Axel Urnis Arvinger, Erich Basse, Jacob Vind, Fru Dorretthe Chresten Munckis, Corvitz Viffert, Chresten Friis, Eyller Krausse, Peder Huitfeldt, Loduig Munch, Johan Bochuoldt, Jomfru Ingeborg Bilde, Mogens Godskis Arvinger, Fru Kistene Bolle, Jørgen Daa, Jomfru Ingeborg, Niels Axelssens Datter, Jørgen Marsuin, Oluf Daa, Hach Ulfstand, Fru Margrette Palli Juels, Mogens Erichssen, Ifuer Lunge, Niels Kaes, Henderich Brahe, Fru Krestense Henderich Bildis og Erich Rudtz Arvinger. — I Frimands Kvarter Steen Brahe, Hr. Otte Krompens Arvinger, Jomfru Ingeborg, Hr. Anders Bildis Datter, Chresten Skeil, Anders Banner, Mouritz Stygge og Knud Bilde. Sj. T. 14, 486[2]. K. (til selve Brevet).

12. Juli (Frederiksborg). Anders Skriver, Herredsfoged i Jerrested Herred, fritages for al Afgift af det Aaledræt, han har fæstet af afdøde Biørn Kaas, saalænge han er Herredsfoged. Udt. i Sk. R. 1. 374 b.

— Til Hr. Hendrick Knudtzen til Ifuersnes's Arvinger. Da den for nogle Aar siden afsagte Dom, hvorefter de inden 6

---

[1] Ermegaard og Birgitte Bilde. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 654 ff. (Registret er her ikke trykt efter Sj. T., men efter en samtidig Optegnelse, der afviger noget fra den ovenfor gengivne). Lassen, Kjøbenhavns Befæstnings Hist. S. 109 f. (kun selve Brevet).

Uger efter Dommens Datum skulde møde i Otthense og skifte alle de dem tilkommende Jordebreve mellem sig, endnu ikke er efterkommet, men Brevene ere førte til Vedle, og da en Del af Arvingerne har klaget over, at Brevene have staaet uskiftede i saa lang Tid, og udtalt Frygt for, at de skulle blive ødelagte af Møl, Orme eller paa anden Maade, befales det dem strengelig alle enten at møde personlig i Vedle Søndag den 13. Aug. eller sende en Fuldmægtig og ikke drage derfra igen, før Brevene ere blevne endelig skiftede. Selv om nogle hverken selv møde eller sende Fuldmægtig, skulle de andre dog have Ret til at optage og gennemse Brevene og hver tage de Breve, der angaa det Gods, han har i Værge, dog mod at indlægge Reversal for de tagne Breve i Kisten og siden igen tillukke og forsegle den. F. T. 1, 231.

12. Juli (Frederiksborg). Til Kapitlet i Ribe. Kongen, der for kort Tid siden har forlenet M. Hans Lauritzen med det efter M. Jens Viiborg ledige Kannikedømme i Riber Domkirke, har nu erfaret, at M. Jens Viiborg i mange Aar har haft en Residens med nogle Boder og taget Leje deraf, men fuldstændig ladet Residens og Boder forfalde, uagtet hans Forleningsbrev paabød ham og Kapitlet ofte har mindet ham om at holde dem i Stand; de fuldstændig forfaldne Huse ere saa brændte i den sidste Ildebrand, uden at der er opført nye, og M. Hans har nu faaet Pladsen udlagt som Residens. Da han erklærer, at det vil falde ham meget besværligt at opbygge en ny Residens, og mener, at M. Jens Viiborgs Arvinger maa være forpligtede til enten at opbygge den eller betale ham de til Opførelsen nødvendige Penge, skal Kapitlet med det allerførste stævne M. Jens Viiborgs Hustru og Arvinger for sig, undersøge Sagen og enten ordne det saaledes, at de godvillig hjælpe til med Residensens Opførelse, eller afsige Dom om, hvorvidt de ere forpligtede til at genopbygge Residensen og Boderne. J. T. 2, 275 b. Orig. i Provinsark. i Viborg.

13. Juli (—). Hans Lauritzen i Maarum maa i det næste Aar være fri for Landgilde, Ægt, Arbejde og anden Tynge af sin Gaard. K. Udt. i Sj. R. 12, 172.

— Til Jørgen Marsiun, Jørgen Bilde, Koruitz Viffert og Niels Perssen. Kongen har tilladt Arrild Huitfel til Lillø at bygge en Mølle udenfor Aahus, halvt til Bedste for Kronen, halvt til Bedste for sig selv, men for at ingen skal have noget at klage over, skulle de tage nogle Oldinge af de nærmest Aahus liggende

Byer til sig, begive sig paa Aastedet med dem, undersøge, hvor Møllen belejligst kan opføres, enten paa Kronens eller paa hans egen Grund, og hvor der bedst kan dæmmes og støves uden Skade for nogen, udlægge Arrild Huitfel en Kørevej til Møllen paa Kronens og hans egen Grund og give alt beskrevet fra sig. Sk. T. 1, 259 b. K.

14. Juli (Frederiksborg). Befaling til Sisemestrene i nedennævnte Byer om herefter at tage samme Sise af det wismerske Øl, som de wismerske indføre, som af Rostockerøl, da Kongen ikke længere vil lade dem nyde den dem tidligere [25. Jan. 1575] indrømmede Frihed, hvorefter de kun skulde give 8 Sk. i Sise af hver Tønde Øl. — Halmsted, Landtzkrone, Malmøe, Ysted, Trelborg, Aahus og Rundeby; Kiøpnehafn, Helsingøer, Kallundborg, Korsøer, Nestued, Visbye paa Gudland; Nyborig, Kertemind; Naskov; Alborg, Randers, Aa[r]hus og Kolding; Bergen, Oslo, Tonsberg, Odesuald, Skehe, Frederichsstad, Kongell og Marstrand. Sj. T. 14, 489. K.

15. Juli (—). Til nedennævnte Herremænd. Da Kongen, som de uden Tvivl ved, har nogen Strid med sine Naboer, hvilken han dog haaber vil tage en fredelig Ende, men det alligevel vil være nødvendigt at have alt i Orden, hvis noget uformodet skulde indtræffe, skulle de rette sig efter at have de Folk, Heste og Harnisker, hvormed de ere pligtige at tjene Riget, rede, saa de, hvis det bliver nødvendigt, straks kunne møde velrustede ved Kolding for at forsvare deres fædrene Rige. Vil nogen godvillig møde med større Rustning, end han er pligtig til, vil Kongen straks fra Ankomsten give ham samme Sold for de ikke pligtige Folk og Heste, som de tyske Ryttere faa, og erkende det med al Naade. — Register: Peder Gyldenstiern, Peder Munch, Steen Brahe, Jørgen Skram, Manderup Pasberg, Ifuer Lunge, Gregers Holgerssen, Otte Banner, Lauritz Skram, Erich Hardenberg til Matterup, Erich Løcke til Skoufgaard, Jens Claussen, Lauritz Rostrup, Mogens Jul til Julisholm, Jørgen Seested, Chresten Skeel, Jacob Seefeldt, Hans Johanssen, Anders Banner, Albrit Fris, Loduig Munch, Niels [S]tygge, Jørgen Fris til K[r]astrup, Tygge Sandberg, Henderich Sandberg, Ofue Lunge Christoffersson, Temme Rossenkrandtz, Hanibal Gyldenstiern, Hans Lange, Anders Meltes[1], Tomis Fasse, Claus Glambech, Hans

[1] d: Maltesen.

Rostrup, Mogens Jul til Pallisberg, Jacob Høg, Henderich Krag, Peder Jul, Cresten Munch, Niels Skram, Gotzlauf Buddi, Godsche von Allefeldt, Ofue Jul Nielssen, Claus Strangessen, Erich Løcke til Esker, Niels Krabbe til Nebbel, Niels Joenssen, Henderich Belov, Ifuer Munch, Jacob Rostrup, Prebiern Gyldenstiern, Hans Axelssen, Kield Brockenhus, Tygge Krabbe, Erich Lunge, Falch Giøye, Erich Lange, Marcur Jenssen, Jørgen Munch, Kield Jul, Mogens Jul til Knifholt, Albrit Skeil, Tygge Krusse, Erich Krag, Mogens Krag, Diderich Høchen, Pofuel Munch, Claus Skiel, Albrit Galskit, Hertuig Stafuerschouf, Jacob Skram, Anders Skram, Jens Kaes til Orregaard, Splid Stafuerschouf, Anders Ritter, Knud Mogenssen, Mouritz Stygge, Cresten Maltessen, Oluf Brockenhus, Erich Vestenni, Gior Pederssen, Jens Luno, Manderup Holck, Jens Huas, Peder Torckilssen, Las Fris til Vasted, Jørgen Fris, Elske (!) Brock, Hermand Kaes, Jørgen Høg, Niels Mouritzen, Henderich Løcke, Christoffer Lauritzen til Refs, Christoffer Løcke, Christoffer Krusse til Vast, Ofue Jul til Palstrup, Mogens Spendt, Christoffer Michelssøn, Niels Michelssøn, Niels Gyldenstiern, Erich Kaes til Aes, Anders Pederssen, Niels Kaes til Ørendrup, Thomis Galskitte, Tyge Galskitte, Jesper Vognssen, Oluf Galle, Ifuer Kaes, Henderich Bild, Godsche Brockenhus, Ifuer Grøen, Cresten Krag, Las Offessøn, Erich Løcke til Torpe, Otte Huitfeldt, Ifuer Jul til Løckisholm, Matz Sandberg, Stygge Høg, Palli Fasti, Absalon Giøye, Peder Thott, Henderich von Allefeldt, Las Brockenhus, Knud Venstermand, Eiller Brockenhus til Nachbølle, Niels Fris, Axel Brahe, Karl Bryske, Henderich Gyldenstiern til Ifuernes, Brede Ranzov, Knud Bilde, Lauritz Stralle, Henderich Norby, Niels Bild, Peder Bilde, Ebbe Munch, Niels Skinckel, Ofue Lunge til Nielstrup, Jørgen Quitzov, Frans Urne, Mogens Bilde, Steen Bilde, Phillippus Heidenstrup, Gabriel Skinckel, Lauritz Oldeland, Eyller Brochenhus til Syndergaard, Erich Venstermand, Hertuig Kaes, Anders Kaes, Gabriel Knudssen, Chresten Quitzou, Frederich Quitzov, Jacob Norby, Morthen Skinckel, Eyller Bryske, Tøne Bryske, Jørgen Suab til Herritzløf, Gabriel Gyldenstiern, Peder Eggerssen, unge Hans Ollelandt, Michel Nielssen, Prebiørn Bild, Erich Bilde Fransisssøn, Jørgen Rud Erichssøn. Sj. T. 14, 490. K. (til selve Brevet). Jvfr. 17. Aug.

15. Juli (Frederiksborg). Befalinger til Tomis Maltizen, Knud Brochenhus, Christoffer Krusse, Niels Juel Axelsøn, Lauge Huitfeldt, Holger Ulfstand og Axel Rossenkrandtz Nielssissøn, der ligesom den øvrige Adel ere pligtige at forsvare deres Fædreland, men endnu

ikke have faaet noget synderligt Arveskab efter deres Forældre, om at udruste saa mange Heste og Folk, de kunne, saa de, hvis det bliver nødvendigt, kunne møde med dem i Kolding; Kongen vil fra Ankomsten af give dem samme Sold som de tyske Ryttere. Sj. T. 14, 492. K.

15. Juli (**Frederiksborg**). Kvittans til Peder Brahe til Krogholm paa hans Regnskab af Fers Herred fra 1. Maj 1573, da han fik Herredet, til 18. Marts 1577, da det blev lagt under Landtzkronne Slot; de 200 Dlr., han blev skyldig, har han nu betalt til Rentemester Christoffer Valckendorff, og de Mangler, der fandtes antegnede i hans Kvittanser for Skatterne, har Kongen eftergivet Bønderne. Sk. R. 1, 374 b.

16. Juli (—). Tilladelse for Peither Pester til at oprette et Apothek i Helsingøer, der hidtil intet Apothek har haft, men nu tiltager saa stærkt, at der er god Brug for et saadant. Han skal nyde samme Ret og Frihed, som Apothekere i andre velordnede Byer have, og i de næste 10 Aar maa ingen anden holde Apothek i Byen, ligesom Borgerne heller ikke maa holde saadanne Specerier til fals, som bør føres i et Apothek. Han skal holde duelige Svende, være forsynet med gode Urter og andet Tilbehør og sælge dem til en rimelig Pris. Sj. R. 12, 172 b[1]. K.

17. Juli (—). Til Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn. Kongen har af mangfoldige Klagemaal erfaret, at det gaar meget ubilligt til i Byen med de Haandværksfolk, der begære at komme i et Lav, idet mange imod Recessen besværes baade med at gøre Mesterstykke og med at give mere end 1 Gylden, før de kunne vinde Lavet, særlig fordi de andre Lavsbrødre ikke gerne lide dem, der kunne noget godt, og derfor søge at fortrænge dem med saadan Beskatning og andet Paalæg, hvilket har medført, at der nu er stor Mangel paa gode Haandværksfolk i Riget, saa mange Folks Arbejde maa forsømmes. Da der imidlertid i Recessen er fastsat, at ingen skal være pligtig at gøre Mesterstykke eller give mere end 1 Gylden i Lavet, paalægges det dem at paase disse Bestemmelsers Overholdelse; hvis noget Lav har erhvervet kgl. Stadfæstelse paa sin Skraa og Kongen har forbeholdt sig at gøre gavnlige Forandringer, skal Skraaen herefter ikke gælde, saavidt den strider mod Recessen eller imod Billighed, saa den kan være Menigmand i Byen til Skade og

[1] Tr.: Geheimearch. Aarsberetn. III. Till. S. 64 f.

Hinder. De skulle derfor kalde Oldermændene, hver med sin Skraa, for sig, gennemse Skraaerne og, hvis der findes noget deri, som strider mod Recessen, eller som Menigmand med Rette kan klage over at være hindret (»forknippet og forbunden«) ved, tage Skraaerne og de kgl. Stadfæstelser til sig, for hvert Lav udarbejde en rimelig Skraa. som ikke strider mod Recessen eller skader Menigmand, give den beskreven under Byens Segl, alvorligt foreholde Oldermændene i hvert Lav ikke at forgribe sig derimod og lade dem straffe, hvis de gøre det. Kommer der yderligere Klager over Besværinger, ville de komme til at staa til Rette. Sj. R. 12, 173. K.[1]

17. Juli (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Steen Brahe paa Rafnsborg Len, Halsted Kloster og Sørup Birk paa Laaland efter Gregers Ulfstand. Han skal i det første Aar, regnet fra sidste 1. Maj, svare 4000 gl. Dlr. i Afgift af den visse og uvisse Rente og tjene Riget med 8 geruste Heste, dog forbeholder Kongen sig desuden al Sise, Vrag og Fredløsemaal, som falde i Lenene. Efter Udløbet af det første Aar skal han blive enig med Kongen om, paa hvilke Vilkaar han fremdeles maa beholde Lenene. F. R. 1, 561 b.

19. Juli (—). Til [Borgemestre og Raad i] Malmøe, Helsingborg, Ysted, Ottense, Meelfar, Kiøpnehafn, Helsingør, Kiøge, Olborg, Aarhus og Randers. Kongen har til sin store Forundring erfaret, at nogle af hans Undersaatter, som han havde givet Søbrev paa at maatte sejle til Narfuen i indeværende Sommer, tværtimod Søbrevet og deres Ed og Certifikats have understaaet sig til at tage udenlandske Købmænds Gods ombord, nogle paa Henrejsen, andre paa Hjemrejsen. Da dette strider mod den mellem Kongerne af Danmark og Sverrig trufne venlige Aftale og vil kunne give Anledning til megen Strid mellem Rigerne, vil Kongen ikke lade det gaa ustraffet hen og befaler dem derfor nøje at undersøge, om der i deres By findes Folk, der have været i Narfuen i Sommer og gjort sig skyldige i ovennævnte Forhold, lade Byfogden tiltale saadanne og tage endelig Dom, om ikke deres Skibe og Gods bør være forfaldne til Kronen for denne Sag og de selv være ifaldne Straf efter Recessen som Menedere. Sj. T. 14, 493. K.

— Til Eyller Krausse og Erich Valckendorff. Da Frederich

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. VI. 152 f. (efter en Afskrift).

Lange har berettet, at de trods den tidligere kgl. Ordre til dem om at besigte og ligne noget Gods i Anledning af hans Mageskifte med Kronen vægre sig ved at foretage Ligningen, fordi de gode Mænd, der have besigtet hans Gods paa Møen, ikke have sat de til dette Gods hørende Skove til et bestemt Antal Svins Olden, paalægges det dem, for at Kongen engang kan komme til Ende med dette Mageskifte, at besigte og sætte disse Skove for Svins Olden og derefter ligne alt Mageskiftegodset paa sædvanlig Vis. Sj. T. 14, 493 b. K.

19. Juli (Frederiksborg). Til Christoffer Valckendorff. Da de svenske Skibe nu vel have taget Kursen fra det Farvand, mener Kongen, at hans Jagt og Gallejerne ere nok til at ledsage Kongens Moder[1] hjem, særlig da Lauritz Krusse i sin Skrivelse til Christoffer Valckendorff har meddelt, at Rheden ved Gedzøer er meget daarlig for store Skibe. Christoffer Valckendorff skal derfor give Lauritz Krusse Ordre til straks at vende tilbage til Kiøpnehafn med Skibene med Undtagelse af Jagten Engelen Michal og de mindste Gallejer, der skulle blive liggende ved Gedzøer for at ledsage Kongens Moder over til Meklenborg efter den Skipper Niels Søfrensen først givne Bestalling. Sj. T. 14, 494. K.

— Forleningsbrev for M. Peder Heggelund, Læsemester i Ribe, paa det efter afdøde M. Caspar Mule ledige Kannikedømme i Ribe. J. R. 3, 307 b.

20. Juli (—). Aabent Brev, hvorved Kongen — der har bragt i Erfaring, at der hidtil har fundet stor Uskikkelighed Sted med de to Hospitaler i Lund, idet der dels ikke har været underholdt saa mange fattige dér, som Hospitalernes Indkomst har kunnet formaa, dels ikke har været ydet de i Hospitalerne værende fattige tilbørligt Underhold — beskikker Lauritz Pederssen, der mod at faa Underhold for Livstid for sig og Hustru vil begive sig ind i Hospitalerne med alt det Gods, som de nu have eller herefter maatte faa, saaledes at dette efter deres Død skal tilfalde Hospitalerne, til Forstander for de to Hospitaler og lover ham og Hustru tilbørligt Underhold for Livstid med Klæder og Føde, mod at de straks paa Tinge give Hospitalerne Brev paa, at alt deres Gods efter deres Død skal tilfalde Hospitalerne. Han skal oppebære al

[1] Svigermoderen Hertuginde Elisabeth af Meklenborg.

Hospitalernes Indtægt, holde 12 Senge i hvert Hospital, forsyne de fattige tilbørligt med Klæder og Føde og aarligt gøre Stiftslensmanden, Superintendenten og Kapitlet i Lund Regnskab. Sk. R. 1, 375. Jvfr. 30. Juli 1581.

20. Juli (Frederiksborg). Forleningsbrev for Bertel Erickssen, Byfoged i Nyeborg, paa Halvdelen af Afgiften af Kronens Korntiende af Skellerup Sogn i Vinning Herred, kvit og frit. Udt. i F. R. 1, 290.

21. Juli (—). Tilladelse for Frederich Lange til Marckegaard til at købe en Eng, kaldet Eggebiergs Mose, i Kidbierg Vang i Torslund Mark af en af sine Bønder, Peder Lauritzen i Marcki, der igen har købt den af en jordegen Bonde i Torslunde. Sj. R. 12, 174.

— Til Axel Gyldenstierne. Da Suend Nielssen og Jens Nielssen i Brandstadt, der have villet undskylde sig for et Tingsvidne, som de have vidnet sammen med en ved Navn Nørre Niels, der har staaet til Rette for sine Misgerninger, med at deres Navne uden deres Vidende skulde være blevne indførte i Tingsvidnet, alligevel ikke ere uskyldige, hvorfor de ogsaa ere blevne forfulgte til Tinge og have optinget for Sagen, skal han enten lade dem betale hvad de have lovet eller lade dem nyde hvad Dom og Ret giver. Sk. T. 1, 260 b. K.

— Til Lauritz Brockenhus og Brede Randtzov. Otthe Norby har berettet, at han har givet en Kalk og Disk til sin Sognekirke i Fyen, og at Eyller Brockenhus, der søger samme Kirke, efter Prædikenen, da Præsten stod for Alteret og skulde konsekrere Sakramentet, er gaaet op til Alteret, har udtaget den gamle Kalk og Disk af en Kiste, hældt Vinen af den ny Kalk, der stod beredt til at konsekreres, over i den gamle, lagt Brødet paa den gamle Disk og derefter med stor Tumult kastet den ny Kalk og Disk i Kisten. Da Kongen paa ingen Maade vil eller kan se gennem Fingre hermed, skulle de straks begive sig til Eyller Brockenhus og gøre ham haandfast paa, at han vil blive til Stede og stille sig for Retten, naar det befales, for at lide hvad Dom og Ret kan give ham, og imidlertid være Otthe Norby aldeles ubevaret, medmindre han med Lov og Ret kan opnaa noget. Brede Randtzov skal af Sognepræsten, Sognefolket og andre, der have været til Stede i Kirken ved ovennævnte Lejlighed, tage Vidnesbyrd om, hvorledes alt er gaaet til, og føre Sagen mod Eyller Brockenhus uden Hensyn til nogen

Person, Vild eller Venskab, saafremt han ikke selv vil staa til Ansvar. F. R. 1, 233[1].

21. Juli (Frederiksborg). Til alle Adelige, der have Jordegods i Aalborghus, Skanderborg og Silckeborg Len. Da Kongen med stor Bekostning har forskrevet nogle Vildsvin og udsat dem paa Kronens Skove i ovennævnte Len, for at saadanne Dyr ogsaa kunne faas der i Landet, og da de kunne formodes undertiden at ville løbe ud paa Adelens Gods, anmoder Kongen de Adelige om at frede Vildsvinene en 2—3 Aar, for at de ikke straks skulle blive udryddede; naar Vildsvinene efter disse Aars Forløb ere blevne noget formerede, skal enhver have sin Rettighed paa sin egen Grund ubeskaaren. J. T. 2, 276 b.

22. Juli (Sorø Kloster). Til Gotzla Buddi. Da Børglum Kloster har været meget bygfaldent og endnu er noget brøstholdent og han har begyndt at istandsætte det og dertil hugget en Del i Kronens Skove til Klosteret, men der behøves endnu mere til Bygningens Istandsættelse, hvorfor han har begæret at faa Kongens Vilje derom at vide, meddeles ham, at Kongen billiger hvad han allerede har hugget og befaler ham fremdeles at hugge det til Istandsættelsen nødvendige Tømmer i Skovene, hvor der sker mindst Skovskade. J. T. 2, 277.

25. Juli (Frederiksborg). Til Emicke Kaas. Da Kongen gerne med det første vil have Bygningen paa Kronenborg færdig og der kun mangler Tømmer, skal han skaffe 3 Skibe fuld Ladning af Tømmer, efterhaanden som de komme did [Gulland], saa de snarest muligt kunne komme tilbage; Tømmeret skal være saa langt som muligt og $1^1/_2$ Fod i Kanten. Han skal give Stenhuggerne der paa Landet Ordre til ikke at hugge flere Sten, men vende tilbage med et af ovennævnte 3 Skibe. Sk. T. 1, 260 b. K.

26. Juli (Kronborg). Til Niels Skram. Da Jørgen Olufssen formedelst Fattigdom ønsker at sælge sin jordegne Bondegaard i Sønder Aldum og Kongen er gaaet ind paa at købe den, hvis den ligger belejligt, skal Niels Skram undersøge dette og, hvis saa er, blive enig med Jørgen Olufssen om den nøjeste Pris, der i alt Fald ikke maa overstige 150 Dlr., betale Prisen og lade Gaarden indskrive i Jordebogen og Landgilden omsætte. J. T. 2. 277.

---

[1] Tr.: Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. VIII. 151 f.

26. Juli (Frederiksborg). Til Niels Kaas, Kansler, Peder Gyldenstiern, Marsk, Peder Munck, Admiral, Jørgen Rossenkrantz, Biørn Anderssen, Eyller Grubbe, Rigens Kansler, Jørgen Skram, Manderup Parsberg, Malthe Jenssen, Landsdommer i Jylland, Albrit Friis, Jacob Sefeld og Niels Jonssen. Da flere af dem formedelst andre Forretninger for Kongen ikke kunne deltage i Besigtelsen af Mariagger Klosters Skove til den i den tidligere Befaling fastsatte Tid, befales det dem at foretage Besigtelsen 8 Dage efter Mikkelsdag og indsende Beretning derom. J. T. 2, 277 b.

27. Juli (Kronborg). Befalinger til Stiftslensmændene Johan Taube, Biørn Anderssen, Erich Løcke, Albrit Fris, Niels Joenssen, Lauge Bech, Breide Ranzov, Coruitz Viffert, Hach Ulfstand, Hening Giøye, Claus Glambech og Henderich Belov og Landsdommerne Palli Jul, Malti Jenssen, Herluf Skafue, Morthen Brock, Axel Gyldenstiern, Coruitz Lauritzen, Biørn Knudssen, Gregers Juel og Lauge Venstermand om at forkynde medfølgende Brev, hvorved Forbudet mod Udførsel af Rug ophæves, i alle Købstæder og andensteds i deres Stift, hvor det gøres behov, [samt paa Landstingene] og siden opbevare det vel. Sj. T. 14, 494 b. K.

— **(Frederiksborg).** Aabent Brev, at Kongen efter Raadslagning med de hos ham værende Rigsraader igen har ophævet det for nogen Tid siden [21. Sept. og 27. Nov. 1580] udstedte Forbud mod Udførsel af Rug, da Kornet er vokset vel i Aar. Sj. R. 12, 174.

29. Juli (—). Peder Vendtzke maa oprette et Apothek i Kiøpnehafn og faa Kronens Gaard i Høybrostræde, som Villom Apotheker tidligere boede i, uden Afgift i de to første Aar og derefter for en aarlig Leje af 10 gl. Dlr. Han skal holde duelige Svende i Apotheket, være forsynet med gode Urter og andet Tilbehør og sælge dem til en rimelig Pris. Sj. R. 12, 174 b[1]. K.

— Befalinger til de i Brev af 26. Juli nævnte om at møde og deltage i Besigtelsen af Mariagger Klosters Skove (i Brevene til Niels Jonssen og Biørn Anderssen tillige følgende Klavsul: De skulle bestille 12 eller 18 uvildige og uberygtede Dannemænd til at give Beretning om Skovene i deres Len). J. T. 2, 278.

30. Juli (—). Befaling til Johan Thaube paa Frederichsborg

[1] Tr.: Archiv f. Pharmaci og Chemi XVII. 255. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 411f.

at levere Ritmester Baltzer Leiste 2 Tdr. Aal af Slottets Indkomst. Orig.

30. Juli (Frederiksborg). Befaling til Christoffer Valckendorff at forskrive en Otting rigtig god, ung, fersk Hvalspæk fra Bahus Len eller et andet Sted i Norge, da Kongens Moder[1] har anmodet Kongen om at skaffe hende dette. Orig.[2]

— Aabent Brev, hvorved Kongen tilbagekalder det Lauritz Skriver i Lund givne Brev [af 20. Juli 1581] paa at være Forstander for de to Hospitaler i Lund, da Kapitlet i Lund har berettet, at de to Hospitaler ere stiftede paa Kapitlet og høre under Ærkedegnedømmet, hvilket de have bevist med tidligere Kongers Breve og Kongens egen Stadfæstelse, og M. Baltzer Jacobssen, Ærkedegn, har fremlagt et af Kapitlet paa Grundlag af nogle Kapitelsmedlemmers Undersøgelse og Vidnesbyrd udgivet Brev om, hvorledes han efter sin Overtagelse af Ærkedegnedømmet har forestaaet Hospitalerne, og da Lauritz Skriver skal være forborgent, ikke ret Hospitalslem. Kapitlet i Lund og Ærkedegnedømmet skulle derfor som fra Arilds Tid af have Hospitalerne i Forsvar, men det befales dem strengeligt at sørge for, at der underholdes saa mange fattige, som der bør, og at de underholdes tilbørligt, da Kongen ellers selv maa lade føre Tilsyn dermed. Sk. R. 1, 376.

— Til Steen Brahe. I Anledning af, at Christen Gregerssen for nogen Tid siden har faaet Brev paa en Maalsgaard i Rafnsborg Len med Maalsmænds Rettighed og fri Vangshugst i Thruelsbye Skov, have menige Bymænd i Thruelsbye berettet, at Christen Gregerssen ligesaa lidt som de Maalsmænd, der før ham have boet paa Gaarden, har haft nogen Part i deres Skov eller nogen Rettighed til Vangshugst, der tværtimod i Kong Hanssis Tid er fradømt alle Maalsmænd, og derfor begæret, at denne Vangshugst maa blive forbudt Christen Gregerssen, da man ellers kan befrygte, at de andre Maalsmænd ogsaa ville tilholde sig saadan Ret, hvilket vil medføre, at deres Skov bliver forhugget af Folk, der ingen Rettighed have deri. Da Kongen ikke vil tilstede nogen Maalsmand en Frihed, der kan skade Kronens andre Bønder, skal Steen Brahe undersøge Sagen og, hvis det viser sig, at Christen Gregerssen ingen Del har i Thruelsbye Skov og ingen Ret til Vangshugst i denne, forbyde ham den. F. T. 1, 325 b. K.

---

[1] Svigermoderen Hertuginde Elisabeth af Meklenborg. [2] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 77.

30. Juli (Frederiksborg). Kongen, der for et Aars Tid siden har bevilget, at Gotslaf Budde i de næste 2 Aar maa være fri for at svare Afgift af det Børglum Klosters Gods, han ikke har Livsbrev paa, forlænger denne Frist med yderligere 1 Aar. J. R. 3, 308.

3. Aug. (Hørsholm). Befaling til nedennævnte Købstæder om straks at modtage de til dem sendte Bøsseskytter og Baadsmænd, skaffe dem Herberg og Underhold og iøvrigt behandle dem i Overensstemmelse med det kgl. Brev [af 6. April 1581]. Hvis nogen skal have Penge i Stedet for Underhold, maa han kun faa for én Uge ad Gangen. — Register: Olborg 46; Aarhus 30; Randers 24; Viborg 18; Veidle 16; Horsens 12; Grindov, Efuentoft, Vaarde, Seeby, Limguig, Tiisted og Nykiøping hver 8; Ringkiøping 7; Skafuen, Hobro, Høring og Skifue hver 6; Ottense 50; Assens 20; Suindborg, Kerdeminde og Rudkiøping hver 15; Medelfar og Foborg hver 10; Naskouf 20; Nykiøping 12; Stubbekiøping 11; Mareboe 10; Nysted og Saxkiøping hver 8; Roskild og Kiøge hver 24; Nestued. Skelskøer og Stege hver 20; Slagelse 16; Kallundborg 14; Holbech og Nykiøping hver 10; Vordingborg, Prestøe og Ringsted hver 8: Heddinge 6; Malmøe 40; Lantkrone 30; Ysted og Halmsted hver 16; Lund og Trelborg hver 13; Vee, Aahus og Vardbierg hver 12; Symershafn 8; Laugholm og Falsterboe med Skonnøer hver 6. Sj. T. 14, 495 og 497. K. Orig. (til Kerteminde) i Provinsark. i Odense. Orig. (til Horsens) i Provinsark. i Viborg.

— Befaling til nedennævnte Lensmænd om straks at sende N unge ledige Karle eller Gaardmænd, forsynede med Bulokser, til Kiøpnehafn, hvor de en 8 Dages Tid skulle hjælpe Hjulmanden paa Slottet med at hugge Hjultømmer til Kongens Skyts; Kongen vil give disse Folk Dagløn efter deres Duelighed. Bliver Kongens Arbejde forsømt ved, at de ikke straks fremsende Folkene, ville de selv komme til at staa til Ansvar. — Lauge Beck i Roskildgaards Len, Borckort von Papenheim [i Abrahamstrup Len] og Chresten Vind i Kiopnehafns Len hver 12; Eyller Grubbe i Tryggeuelde Len og Oluf Bilde i Turrebye Len hver 4. Udt. i Sj. T. 14, 496. K. (i Udt.). Orig. (til Ejler Grubbe).

— Til Arild Ugerup. Da den Hjulmand, som var sendt over til Helsingborg og Heritzuad Klosters Len for at hugge Hjultømmer til Kongen, har berettet, at det bedste af Tømmeret endnu

ligger i Skovene, hvilket medfører Forsømmelse af Kongens Arbejde, befales det ham straks at lade alt det i Skovene i hans Len liggende huggede Hjultømmer føre ned til Ladestedet. Udt. i Sj. T. 14, 496 b. K. (i Udt.).

3. Aug. (Ilørsholm). Lignende Befaling til Steen Bilde. Udt. i Sj. T. 14, 497. K. (i Udt.).

4. Aug. (Frederiksborg). Til Christoffer Valckendorff. Byrgitte Niels Hamers fra Sillisborg har berettet, at hendes afdøde Husbonde, som var Byfoged i Sillisborg, er bleven Kongen en hel Del skyldig i sit Regnskab, efter hvad Kongen erfarer 192 Dlr. 3 Sk., medens hendes og hendes Mands Gods, som er blevet beskrevet paa Kronens Vegne, kun beløber sig til ganske lidt, hvorfor hun har begæret, at Kongen i Betragtning af hendes Armod vil lade hende beholde det. Dette bevilges, da Kronen kun vilde faa ringe Erstatning deri, og det befales Christoffer Valckendorff at give Kvittering for Restancen i Mandens Regnskab. Sj. T. 14, 497. K.

— Til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingør. Kongen har befalet at sende nogle Kaniner did, der skulle over til Skanderborg Slot; naar de komme til ham, skal han straks sende dem afsted med den første Skude, der løber til Aarhus. Orig.

— Til Borgerne i Helsindborge. Da den daglige Erfaring viser, hvad Skade der kan ske i Købstæderne ved Vaadeild, fordi Indbyggerne pleje at bruge Straatag, og da de ikke have villet lægge sig den Skade, deres By nylig har lidt, paa Sinde og beflitte sig paa at tække deres Huse med Tegl, men endnu i Almindelighed tække med Straatag, paalægges det dem herefter at tække deres Huse med Tegl; hvis nogen, efter tre Gange at være bleven paamindet derom af Borgemestre og Raad, stadig forsømmer det, skal han straffes. Borgemestre og Raad skulle føre Tilsyn hermed, saafremt de ikke selv ville staa til Ansvar. Sk. T. 1, 261. K.

— Fru Metthe Rønnov, Jacob Veffertz Enke, der har fæstet Kronens Korntiende af Viiby og Kirckeby Sogne, maa indtil videre give Penge i Stedet for Afgiften, 1 gl. Dlr. for hver smal Td. Rug eller Byg og $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre, at betale til Lensmanden paa Nyborg. F. R. 1, 288 b.

— Til Claus Glambeck. Paa hans Forespørgsel, om han maa sælge den store Mængde Rug, Smør, Flæsk og andet, der er i Forraad paa Skanderborg Slot, eller skal sende det et eller

andet Sted hen til Kongens Brug, befales det ham at sælge alt hvad han kan undvære fra Slottet, da Kongen nu har ophævet Forbuddet mod Udførsel af Rug og ikke har Brug for Forraadet andensteds, og tage rede Penge derfor til Kongens egen Brug, saaledes som han tidligere har faaet Besked om. J. T. 2, 278 b.

5. Aug. (Frederiksborg). Befaling til Henrick Belov om i Henhold til den af Kongen tidligere trufne Bestemmelse at sælge alt hvad der kan undværes af Koldinghus Lens Indkomst og sende de derfor indkomne Penge til Kongen selv. J. T. 2, 279.

6. Aug. (—). Til Niels Kaes, Kansler. Dronningen er i Gaar Klokken halv elleve om Formiddagen bleven forløst med en Datter[1], hvilket Kongen ikke vil undlade at meddele ham, da det sikkert vil være ham kært at høre. Han skal med denne Brevviser, Kongens Dreng, meddele, hvorledes det gaar med Underhandlingen med Hertug Adolf, og om det bliver ved den paa Kroneborg med Kongen sidst trufne Aftale. Sj. T. 14, 498. K.

8. Aug. (—). Til Peitter Retz. Da Kongen bliver nødt til at foretage en Forandring med Korsøer Slot, hvis Lensmand Eyller Krausse sidste Søndag Aften [6. Aug.] har ihjelstukket Tygge Brahe Jenssissøn, skal Peitter Retz straks overtage Slottet og Lenet og lade vedlagte Følgebrev forkynde for Bønderne. Der sendes ham Brev til de gode Mænd, der skulle være til Stede ved hans Overtagelse af Lenet, med Ordre til straks at kalde dem til sig og bringe Sagen i Orden. Han skal passe paa, at Eyller Krausse ikke undslipper ved Korsøer eller andensteds i Lenet, og, hvis han kan opspørge ham i Lenet, gøre ham haandfast. Sj. T. 14, 499 b. K.

— Følgebrev for Peiter R'eitz til Kronens Bønder under Korsøer Slot. Udt. i Sj. R. 12, 175.

— Befaling til Lauge Beck og Hermand Juel, Embedsmænd paa Roskildtgaard og Kallundborg, om at overvære Peitter Retz's Overtagelse af Korsøer Slot og afgive skriftlig Beretning om, hvad Inventarium, Jordebøger, Breve, Registre og andet han modtager. Sj. T. 14, 498. K.

— Til Rigsraaderne hver især. Sidste Søndag Aften har Eyller Krausse paa skændig Vis ihjelstukket Tyge Brade Jenssissøn, hvilket Mord Kongen ikke kan lade gaa ustraffet hen,

[1] Hedvig.

da saadanne skændige Mord ere blevne almindeligere i de sidste Aars Tid, fordi de ikke ere blevne straffede tilbørligt; da han dog heller ikke gerne imod Retten vil forgribe sig paa nogen Adelsmand, skulle de som pligtige til at yde ham deres Hjælp straks med dette Bud sende Kongen deres Betænkning i den Sag skriftlig og under deres Segl. Sj. T. 14, 501 b.

8. Aug. (**Frederiksborg**). Befalinger til Eyller Grubbe, Hermen Juel, Christoffer Valckendorff, Johan Taube og Hening Giøye at passe godt paa, at Eyller Krausse ikke slipper ud af Landet i deres Len, og gøre ham haandfast, hvis de kunne opspørge ham i deres Len. Sj. T. 14, 500.

— Til Erich Valckendorff og Lauge Beck. Kongen har gentagne Gange ladet Befaling udgaa til gode Mænd, deriblandt dem, om at besigte og ligne noget Gods, som han vilde mageskifte med Frederich Lange, men disse Befalinger ere af en eller anden Grund stadig ikke blevne helt udførte; saaledes har Kongen nylig fra Erich Valckendorff og Eyller Krausse modtaget en Besigtelse af Godset, men det er ikke lignet, og Besigtelsen selv er heller ikke klar nok, idet de have skrevet, at der til Skellenthued ligger en Overdrevsskov til hele Byen, men ikke takseret Kronens Part deri; det forundrer Kongen meget, at hans Befalinger ikke agtes mere hos nogle Folk. Kongen sender dem nu Besigtelserne baade over Kronens og Frederich Langes Gods med Ordre til paany at besigte det Gods, som der ikke er givet klar Besked om, siden ligne alt Godset og indsende klar Besked. Sj. T. 14, 498 b.

— Til Pouel Huitfeld. Da Kongen vil lægge det efter Hr. Peder Skram ledige Laugholms Len ind under Halmsted, skal han straks overtage Lenet, forkynde hoslagte Følgebrev for Bønderne, lade Laugholms Slot, baade Husene og Volden, fuldstændig nedbryde og lægge Sten og Tømmer til Side, for at det kan blive anvendt andensteds. Han skal gøre Regnskab for al vis og uvis Rente af Laugholms Len, hvilken altsammen skal tilfalde Kronen. Sk. T. 1, 262.

— Følgebrev for samme til Kronens Bønder under Laugholms Slot. Udt. i Sk. R. 1, 377.

— Befaling til Niels Skram straks at overlevere Laugholms Slot og Len med Inventarium, Skyts, Krigsmunition, Jordebøger, Breve, Registre og andet til Pouel Huitfeld. Sk. T. 1, 262. K.

8. Aug. (**Frederiksborg**). Befaling til Anders Bing paa Varbierg og Biørn Knudsen, Landsdommer i Sønder Halland, at være til Stede ved Overleveringen af Laugholms Slot. Sk. T. 1, 263.

— Følgebrev for Coruitz Viffert paa Malmøe Slot til Kronens Bønder i Villandtz Herred efter afdøde Thyge Brahe. Udt. i Sk. R. 1, 377.

— Aabent Brev, hvorved Kongen frafalder al Tiltale til Hendrich Lycke til Bunderup paa egne og hans Hustrus Søsters[1] Vegne for Jus patronatus til Rye Kirke og Birkeret til Ryegaard og Gods, som Frantz Banner havde tilskiftet Kronen for Jus patronatus til Øe Klosters Kirke og Birkeret til Øe Kloster og Gods, men som det dog senere viste sig at han ikke med Rette kunde tilholde sig; Hendrich Lycke, hans Hustrus Søster og deres Arvinger maa herefter have fri Birkeret til Øe Kloster og Gods, men maa ikke befatte sig med Jus patronatus til Øe Klosters Kirke, der vedblivende skal tilhøre Kronen. J. R. 3, 308 b[2]. Orig.

— Befaling til Biørn Anderssen at standse al Tiltale mod Henrick Lycke til Bunderup og hans Hustrus Søster for den Jus patronatus og Birkeret, de have tilholdt sig med Ryegaard. J. T. 2, 280.

— Befaling til Peder Munck om med det første iblandt Hundtzlund Klosters Breve, som han endnu har i Forvaring, at opsøge de Breve, der angaa Markeskellet mellem Klosterets Gods og Voregaards Gods, og levere dem til Otte Banner paa Segelstrup mod Reversal for, at han vil levere dem tilbage, saasnart han har ladet tage Vidisser deraf; Reversalen skal indlægges i Brevkisten. J. T. 2, 279 b.

— Til Niels Jonssen. Da Kongen i Anledning af Klage fra Otte Banner paa Segelstrup over, at nogle Kronbønder i Rings Herred have overfaldet hans Tjenere, har bevilget, at nogle gode Mænd ved første Lejlighed skulle undersøge denne Sag, skal han tage Borgen af Bønderne for, at de ville møde i Rette og indtil den Tid være Otte Banners Folk aldeles ubevarede. J. T. 2, 280.

— Jvfr. 23. Aug.

---

[1] Eline Banner. [2] Derefter er indført et Brev af samme Dato, hvorved Henrik Lykke paa egne og sin Hustrus Søsters Vegne til Gengæld tilskøder Kronen 2 Gaarde i Giederødt i Vordingborg Len.

9. Aug. (Frederiksborg). Kvittans til Steen Brahe, Embedsmand paa Rafnsborg og Halsted Kloster, paa hans Regnskab af Kallundborg Len og det dertil lagte tilmageskiftede Gods fra 1. Maj 1580 indtil den Dag, da han overleverede det til Hermand Jul. Han blev af Lenets Regnskab skyldig 124½ Dlr. 1 Ort, 1303 Mk. 4½ Sk. 4 Pend., 2½ Dlr. for ½ Okse, 2 Dlr. for ½ Ko, 1 Ort for ½ Faar, 1½ Ort for 4 Gæs, 1 Dlr. 10 Sk. for 42 Høns, 6 Sk. for 6 Bismermark Smør, 1½ Dlr. for 1 Fjerd. ½ Otting Aal, 2 Dlr. 11 Sk. for 25 Vid Hornfisk og 3½ Dlr. for 1 Fjerd. 1½ Otting 2½ Kande Honning — ialt 790 Dlr. 1 Ort 3½ Sk. 4 Pend., hvori afkortes 5½ Dlr. 5 Sk. for 7 Skpr. Rug, 11½ Krop Faare- og Lammekød og 1 Otting Kuller, som han har udgivet udover sin Indtægt, Resten, 784½ Dlr. 6½ Sk. 4 Pend., har han betalt Rentemester Christoffer Valckendorff og desuden leveret Niels Paaske, Slotsskriver paa Kiøpnehafns Slot, 1½ Læst 4 Pd. 1½ Skp. Byg og Malt, 4 Tdr. Havre, 2 Øksne og 4 Faar og Lam; af Mageskiftegodset har han betalt Christoffer Valckendorff 1663½ Dlr. 1 Ort 5½ Sk. 5 Pend. og blev derefter intet skyldig. Sj. R. 12, 175.

— Christoffer Buntmager skal herefter have følgende Genant af Kiøpnehafns Slot til sig selvanden: 2 Øksne, 5 Svin, 7 Lam, ½ Td Smør, 1 Td. Sild, 1 Td. Torsk, 4 Vorder Kabliav, 3 Lispd. islandsk Fisk, ½ Td. Gryn, ½ Td. Ærter, 13 Tdr. Brød, 2 Læster 2 Tdr. Øl, 1 Fjerd. Lønneborgsalt og 2 Lispd. Lys. Sj. R. 12, 176.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Rubech Herolt, Possementmager, hvem han tidligere har faaet Ordre til at betale hvad der med Rette kan tilkomme ham efter hans Bestalling, har klaget over, at han alligevel intet har faaet, befales det paany Christoffer Valckendorff at betale ham, for at Kongen kan blive fri for hans Overløb. Sj. T. 14, 500 b.

— Jvfr. 23. Aug.

11. Aug. (Abrahamstrup). Til Niels Jonssen. Da han har berettet, at det Kirkebol i Hiernind, som Sognepræsten smstds., Hr. Niels, under Foregivende af, at det var meget øde, saa Kirken med Tiden vilde miste sin Landgilde deraf, har faaet Tilladelse til at bruge til Præstegaarden, for nylig er bortfæstet til en Christen Søfrenssen, der siden har svaret tilbørlig Landgilde og Rettighed til Kronen og Kirken, og heller ikke var saa øde som af Præsten

berettet, skal han lade Bolet blive under Slottet [Hald] og lade Christen Søfrenssen beholde det. J. T. 2, 280 b[1].

11. Aug. (**Abrahamstrup**). Til samme. Paa hans Forespørgsel om, hvorledes han skal forholde sig med Rintz Herredsting, som Herredsfogden formedelst et paa Tinget opstaaet Slagsmaal mellem Otte Banners Tjenere og nogle Kronbønder er bleven nødt til at splitte, befales det ham igen at lade Tinget tillyse og sætte; Kongen vil siden give nogle gode Mænd Ordre til at undersøge, hvilken af Parterne der er skyldig i Slagsmaalet. J. T. 2, 280 b.

12. Aug. (—). Niels Tordtzen i Neder Droby, der er beskikket til Skovfoged over Horns Skove ved Abramstrup og af den Grund tit maa forsømme sin egen Næring, maa indtil videre være fri for Landgilde af sin Gaard. Sj. R. 12, 176 b.

— Til Chrestopher Valkendorff. Da Helmer Mønnickhaussens Arvinger, som ofte før, have henvendt sig til Kongen med en Forskrift fra Biskoppen i Bremen angaaende 2 Aars Besolding, som deres Fader i Følge sin Bestalling skulde have til gode, skal Chrestopher Valkendorff af Bestallingen og Regnskaberne undersøge, om Kongen skylder ham noget eller ej, og derefter give Arvingernes Fuldmægtig tilbørligt Svar. Orig.

14. Aug. (**Paa Jagten i Gandløse**). Til Pofuel Huitfeldt, Coruitz Viffert, Peder Brahe, Otte Tott, Niels Fris, Oluf Daa, Axel Gyldenstiern, Axel Brahe, Fru Anne Albrit Giøyes, Fru Heluig Hardenberg, Fru Kistenne Bøller, Fru Byrgitte Christoffer Giøyes, Fru Ane Herluf Skafuis, Fru Giørel Hr. Lauge Brahis, Fru Kistenne Eyller Grubbis og Fru Talle Arild Ugerups. Da Kongen vil lade sin unge Datter[2] kristne paa Frederichsborg Slot Søndag den 12. Sept., anmodes de om at møde paa Slottet Lørdagen før for den næste Dag at staa Fadder til Kongens Datter og siden gøre sig glade med Kongen. Hustruer og Jomfruer skulle tages med. Sj. T. 14, 502.

— Befalinger til Eyller Grubbe, Christoffer Giøye, Herluf Skafue og Arild Ugerup om ligeledes at møde paa Frederichsborg om Lørdagen for at gøre sig glade med Kongen og hans Gæster. Sj. T. 14, 502 b. K.

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. V. 517. [2] Hedvig.

14. Aug. (**Paa Jagten i Gaudløse**). Mageskifte mellem Falck Giøe til Skiersøe og Kronen. J. R. 3, 312. (Se Kronens Skøder.)

15. Aug. (—). Befaling til Johan Thaube paa Frederichsborg at levere Kaptejnen for de Knægte, der ere komne til Sundet og lide Mangel paa Fetalje, Fetalje for en halv Maaneds Tid. Orig.[1]

17. Aug. (**Frederiksborg**). Til de Herremænd i Jylland og Fyen, der tidligere [15. Juli] have faaet Ordre til at holde deres Heste, Folk og Harnisk rede. Kongen tvivler ikke om, at de jo vare mødte vel rustede i Kolding, hvis det var blevet nødvendigt, men vil nu ikke undlade at meddele dem, at Striden mellem ham og Hertug Adolf er bragt til en god Ende ved venskabeligsindede Fyrsters Mægling, saa de behøve ikke at gøre yderligere Bekostning. Sj. T. 14, 503. K.

— Forbud til alle, der bruge Kronens Aaledrætter i Giers Herred, som Aruid Huitfeld har i Befaling, mod at fiske med Hummer eller andre ulovlige Fiskeredskaber i Helligaae; der skal bruges Aalevod og andre saadanne Redskaber, som fra Arilds Tid have været sædvanlige, dog maa der paa de to sønderste Drætter, der ikke kunne fordærve nogen ovenfor dem, bruges Hummer eller Vod. Sk. T. 1, 263.

— Forleningsbrev for Niels Krabbe til Vesløsgaard paa Vigs Gods i Jylland efter afdøde Fru Mergrette Sandbierg, Niels Kieldssens Enke, nemlig 1 Gaard i Vig, 1 Gaard i Tonderup[2], Vestergaard, 2 Gaarde i Øster Vannith, 1 Gaard i Tøfting og 5 Gaarde og 2 Gadehuse i Torsted, uden Afgift, men mod at tjene Riget med 1 gerust Hest. J. R. 3, 311.

18. Aug. (—). Til Emmecke Kaas. Paa den paa hans Vegne fremsatte Anmodning har Kongen skænket ham en med 6—7 Læster Salt ladet Skude, som han sidste Aar har opbragt der under Landet [Gulland], da den imod Forbuddet vilde sejle paa det naruiske Farvand. Sk. T. 1, 263 b.

— Til Christoffer Valckendorff, Sten Brahe til Knudtstrup, Henning Gye, Hack Holgerssen, Lauritz Brockenhus, Hans Johanssen, Absolon Gye og Brede Randtzov. Da Kongen har bragt i Erfaring, at Mouritz Poudebusk skal have forhugget Skovene til Thrannekier og det øvrige Gods i Fyen og Langeland, som han har i Værge af Kronen, og anvendt dem til egen Brug tværtimod de

[1] Efter Paaskrift bag paa Brevet var det Skotter. [2] Tanderup, Hillerslev H.

Breve, han har paa Godset, og der endvidere er klaget over, at han har opført sig meget ubilligt mod Kronens Bønder og i mange Maader besværet og forurettet dem, hvilket strider mod de ham givne Breve paa Godset, giver Kongen, for at faa bestemt Besked herom, dem herved Fuldmagt til at samles paa Langeland 8. Sept., begive sig til de ovennævnte Skove, kalde nogle uvildige og uberygtede Dannemænd til, der kunne anvise dem Skovene og give Besked om alt, og siden undersøge, hvor meget der er hugget i Skovene, og hvorledes disse ere behandlede; endvidere skulle de skaffe sig Underretning om, hvor Tømmeret fra Skovene er kommet hen, om noget efter Kongens Ordre er anvendt til Kronens Behov eller om det er anvendt til Mouritz Poudebuskis egen Brug eller solgt. Dernæst skulle de undersøge alle Bøndernes Klager over Mouritz Poudebusk, tilkendegive Bønderne denne Befaling, for at de kunne fremkomme med deres Besværinger, og ligesaa melde Mouritz Poudebusk deres Ankomst, for at han kan rette sig derefter. Det paalægges dem alvorligt at tage sig af denne Undersøgelse og indsende skriftlig Beretning om alt. F. T. 1, 234. K.

18. Aug. (Frederiksborg) Befalinger til de enkelte om at udføre ovenstaaende Befaling, der er sendt til Christoffer Valckendorff. F. T. 1, 235 b.

— Til Malthe Jenssen, Landsdommer i Jylland, Otte Banner, Erich Hardenbierg, Cresten Skiel, Albrit Fris, Loduig Munck til Quistrup, Jacob Sefel, Jørgen Friis, Thyge Sandbierg, Ofue Lunge til Odden, Niels Jonssen og Erich Lange. Da nogle af de gode Mænd, der i Forening med nogle af ovennævnte have faaet Ordre til at besigte Mariagger Klosters Skove, som Hr. Jørgen Lycke har ladet forhugge meget, ved andre Rigens Bestillinger ere forhindrede i at deltage i Besigtelsen, skulle ovennævnte, for at Besigtelsen alligevel kan blive foretaget med det allerførste, mødes i Randers 15. Sept., siden begive sig til Skovene, tage nogle Bønder til sig, der vide Besked om disse, undersøge Skovenes Tilstand og indgive skriftlig Beretning derom. J. T. 2, 281 b.

— Befalinger til de enkelte om at møde i Randers 15. Sept. og udføre ovenstaaende til Malthe Jenssen sendte Befaling. De Rigsraader, der tidligere havde faaet Ordre til at deltage i Besigtelsen, ere nemlig blevne forhindrede deri. J. T. 2, 282 b.

— Til Hr. Jørgen Lycke. Det meddeles ham, at Besigtelsen nu skal foregaa 14 Dage for Mikkelsdag. J. T. 2, 283.

18. Aug. (Frederiksborg). Befaling til Biørn Anderssen og Jørgen Skram om at sørge for, at der til 15. Sept. er nogle forstandige, lovfaste Dannemænd til Stede paa Mariager Klosters Skove i deres Len for at give Besigtelsesmændene al fornøden Underretning. J. T. 2, 281 b.

23. Aug.[1] (—). Befaling til nedennævnte Lensmænd at købe N Slagteøksne i deres Len og med det første sende dem hid, da her er Mangel paa Øksne til Udspisningen. Johan Thaube paa Frederichsborg skal betale dem hvad de give for Øksnene. — Peitter Reitz og Henrich Vind hver 40 Øksne; Chresten Vind, Borckort von Pappenheim og M. Ifuer Bertelssen hver 30. Sj. T. 14, 503 b. K.

—[2] Til Christoffer Valckendorff. Da Albrit Albritzen, Raadmand i Kiøpnehafn, der i nogle Aar, først i Forening med afdøde Hans Olufssen og siden med Niels Pederssen, Borgemester i Kiøpnehafn, har oppebaaret Kronens Indkomst af Korn, Smør og andet af Frederichsborg og Kroneborg Slotte, nu har begæret endelig Kvittans derfor, skal Christoffer Valckendorff gennemgaa alle Albrit Albritzens og hans Kompagnoners Indtægtsregistre, Kvittanser og andre Breve for at se, om Regnskabet er gjort klart eller de endnu restere med noget, og sende Kongen skriftlig Besked. Sj. T. 14, 501[3]. K.

—[4] Til Henderich Mogenssen. Da Jørgen Skram vil faa Brug for noget Bly til Byggeriet paa Drotningborg, skal Henderich Mogenssen købe en 30—40 Skippd. Bly eller saa meget, Jørgen Skram begærer, saa denne kan faa det, naar han sender Bud derefter. Jørgen Skram skal af Slottets Indkomst betale hvad Blyet koster. Sj. T. 14. 501. K.

— Til Jørgen Skram. I Anledning af hans egen Beretning om de paa Drotningborg Slot foretagne Byggearbejder befales det ham fremdeles at forhandle med Bygmesteren om paa egen Bekostning at bygge 2 Vindeltrapper paa Slottet, lade Slottet, Kirken og Møllen kalke og gøre hvide og ligesaa alle Gavlene, istandsætte alt og belægge det med Bly, hvor det er nødvendigt, saaledes som Kongen mundtlig har befalet ham, blive enig med Bygmesteren om, hvad denne skal have for dette Arbejde, og skaffe ham det Tømmer, Kalk, Sten, Bly og andet, som behøves; endvidere skal

[1] Sj. T. har: 22. Aug. [2] Sj. T. har vistnok urigtigt: 9. Aug. [3] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 657 f. [4] Sj. T. har vistnok urigtigt: 8. Aug.

han i den østlige Stald i Staldgaarden lade alle Skillerummene tage ned, lade den gøre i ét, lægge Loft deri, lade den istandsætte med Bjælker, Stolper og Fodstykker, lade lave nye Krybber og Spiltove og lade Taget istandsætte og skelne. Han skal sætte et Egeplankeværk mellem Vedgaarden og Haven fra Stalden og ned til Engen og igen lade det nedblæste 8 Bindingers Hus paa Thorup Ladegaard, hvori Kongens Foler stod, opføre. Da de 2 Fiskeparker, som han tidligere har faaet Ordre til at lade anlægge i Haven efter Gartnerens Anvisning, nu ere færdige og han desuden har anlagt endnu en tredje efter Gartnerens Anvisning, befales det ham at indskrive al Udgiften til disse 3 Fiskeparker i Regnskabet. Han skal lade lave nye Vindueskarme og Vinduer til de Huse paa Drotningborg Slot, som Bygmesteren har ladet istandsætte, efter dennes nærmere Ordre, lade Vindueskarmene bestryge med grønt og lade alle Udgifter til Byggeriet indskrive i Regnskabet. J. T. 2, 283 b. Orig.

23. Aug. (Frederiksborg). Til samme. Paa Begæring af Herredsfogden i Roxø Herred har Kongen bevilget, at han ligesom Herredsfogderne i Drotningborg Len maa være fri for Halvdelen af sin Landgilde, saalænge han er Herredsfoged. J. T. 2. 283 b.

— Gavebrev til Christoffer Kok, Huskok paa Frederichsborg, paa den Gaard i Hillerød, som han nu selv bor i. Sj. R. 12, 176 b.

— Afgiften af Kirkens Korntiende af Munckeliungbye Sogn i Skaane, som Jacob Krabbe til Rydtzeholm har faaet Livsbrev paa for en aarlig Afgift af 12 Pd. Korn, nedsættes til 8 Pd. Korn, da Afgiften var sat for højt. Sk. R. 1, 377.

25. Aug. (—). Til Eyller Grubbe. Han har berettet, at Albrit Bechs Folk have skudt en Hjort i Diurløf Skov, Lauge Huitfeldt 2 Raadyr i Skifuinge Skov og Fru Mettes Peder Oxes Karl en Hjort i Tolstrup Skov, og forespurgt, hvad han skal gøre herved. Da Skydningen imidlertid, som Kongen erfarer, har fundet Sted i Fællesskove, hvori de have Part, kan Kongen ikke tiltale dem, men kan han oplyse, at Dyrene ere skudte i Kronens Enemærker, skal han forfølge Sagen. Han skal nøje undersøge Sagen om den Hind, som blev funden skudt i Kronens Enemærke, og, hvis han kan faa at vide, hvem der har gjort dette, tiltale denne. Da den Gaard i Tolstrup og de 2 Gaarde i Skofhusse, som Fru Mette Peder Oxis har, og de 4 Gaarde i Skifuinge, som Lauge Huitfeldt har, ligge

Kongen meget belejligt i Fredejagten, skal han straks besigte Godset, optegne den aarlige Landgilde og sende Kongen en klar Besigtelse. Sj. T. 14, 503 b. K.

25. Aug. (**Frederiksborg**). Til Brede Randtzov. Han har i Anledning af, at Erick Hardenberg til Feritzløf nylig har været hos ham med et kgl. Brev paa at maatte svare Pengeafgift af Dauinde Sognetiende, spurgt, hvorledes han skal forholde sig hermed, da Morthen Brock, Landsdommer i Fyen, har fæstet Tienden af ham og faaet Kongens Livsbrev derpaa. Da Kongen har bragt i Erfaring, at Erick Hardenberg for nogen Tid siden har afstaaet denne Tiende til afdøde Anders Skoufgaard, efter hvis Død saa Morthen Brock har fæstet den for en ledig Tiende og som sædvanlig søgt og faaet kgl. Livsbrev derpaa, medens Erick Hardenberg, uanset Afstaaelsen til Anders Skoufgaard, efter dennes Død har ladt, som han endnu havde Tienden, og paa Grundlag af sit oprindelige Lensbrev derpaa faaet Tilladelse til at svare Penge i Afgift, skal han lade Morthen Brock beholde Tienden. F. T. 1, 236 b.

— Befaling til Peitter Retz at overlevere Mogens Giøye til Galmindrup Korsøer Slot og Len med Inventarium, Jordebøger, Breve, Registre og andet. Sj. T. 14, 504 b.

26. Aug. (—). Befaling til Christoffer Valckendorff at sætte Korsøer Len, som Mogens Giøye til Brengesuoldt skal have, for en rimelig Afgift og sende skriftlig Besked derom til Kancelliet. Sj. T. 14, 504 b.

27. Aug. (—). Til Chresten Vind. Han har berettet, at han, da der sidst var Olden, har taget Oldengæld af Kirkeskoven til Søllerød Kirke, efterdi Kronen plejer at oppebære Oldengælden og betale Kirkeværgerne med Penge, og at han har haft Syn paa Skoven, hvorved den er takseret til 40 Mk., som Mønten før gik, naar der er god Olden. Det befales ham derfor at betale Kirkeværgerne de 40 Mk., Oldengælden er takseret til, og indskrive dem i sit Regnskab. Sj. T. 14, 505. K.

28. Aug. (—). Til Henrich Belov. Da denne Brevviser har tilbudt Kongen sin Tjeneste, foregivet at have Forstand paa Anlæggelse af Humlekuler og andet Gartnerarbejde og beraabt sig paa, at Henrich Belov kender ham, skal denne undersøge hans Kunst og, hvis hans Tjeneste kan være gavnlig, blive enig med ham om Løn og give ham Arbejde der ved Slottet [Koldinghus], Vamdrup og Nygaard. J. T. 2, 281.

1. Sept. (Frederiksborg). Til Hospitalsforstanderne i Helsingør. Da det gamle Stenhus i Byen, som Kongen har funderet til Hospitalet, er meget forfaldent og ikke kan istandsættes uden stor Bekostning, have de foreslaaet at nedbryde Huset, bruge det Tømmer, Tag og Mursten, der du, til Istandsættelse af Hospitalets Huse, eller gøre det, som Hospitalet ikke har Brug for, i Penge til Fordel for dette og bortleje Jorden til Byggesteder, saaledes at Hospitalet kan faa Jordskyld deraf, hvilket Forslag Kongen bifalder. Sj. T. 14, 506 b[1]. K.

— Befaling til Henrich Monssen. Tolder i Helsingøer, om ved første Lejlighed at fragte en Skude til Aarhus med de Kaniner, hvorom han tidligere har faaet Besked. Orig.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — der har bragt i Erfaring, at mange i Skaane syde Salpeter og imod Kongens tidligere Forbud [af 25. Juni 1581] udføre det af Landet uden at tilbyde Kongen det, ja endog gøre Kort Langenberch, som Kongen har givet Bestilling paa at syde Salpeter, Afbræk, hvor han kunde samle saadant — strengelig forbyder alle andre end Kort Langenberch under Salpeterets Fortabelse at syde Salpeter i Skaane, Halland og Blekinge, endsige at udføre det. Sk. R. 1, 377 b[2].

— Til Pouel Huitfeld, Anders Bing, Arrild Ugerup, Axel Gyldenstierne, Coruitz Viffert, Jørgen Marsuindt og Arrild Huitfeld. Da der trods Kongens Forbud og tidligere Skrivelse til dem alligevel er udført Salpeter fra Skaane, befales det dem alvorligt at lade dette undersøge, straffe dem, der have overtraadt Forbuddet, og herefter føre Tilsyn med, at ingen udfører eller syder Salpeter undtagen Kongens Salpetersyder Kort Landtgraber, som de i alle Maader skulle hjælpe paa det bedste; syder nogen anden Salpeter, skulle de tage dette fra dem. Sk. T. 1, 264 b. K.

— Til Borgemestre og Raad i Malmø. De have berettet, at Anne Meiermandtz, der for nogen Tid siden har forsét sig med sin første Mands Slægt og derfor er bleven straffet paa Gods og Penge og forvist fra Byen, saa at Tilbagevenden vil medføre Livsstraf, er kommen tilbage til Byen og af den Grund bleven fængslet, hvorfor de nu begære at faa at vide, hvad de skulle gøre med hende. Da hun blev forvist fra Byen for ikke at give nogen dér yderligere Forargelse, men efter sin Forseelse har skikket sig

[1] Tr.: Geheimearch. Aarsberetn. III. Till. S. 65 f. [2] Tr.: Secher, Forordninger II. 219 f.

vel og nu er kommen i nyt Ægteskab, og hendes Husbonde og Slægt have henvendt sig til Kongen for hende, har denne benaadet hende paa Livet, dog skal hun formedelst sin Ulydighed optinge for Sagen og være i Byfogdens og Byens Minde efter sin Formue og Sagens Lejlighed. Sk. T. 1, 265 b.

1. Sept. (Frederiksborg). Befaling til Arrild Ugerup straks at forløve Folkene i Stengravene ved Helsingborg, da Kongen nu ikke har Brug for flere Sten, ikke mere gøre nogen Bekostning derpaa og med det første sende Rentemester Christoffer Valchendorp et klart Register over alle Udgifterne fra sidste 1. Maj indtil nu. Det befales ham alvorligt at sørge for, at alt det Tømmer, som efter Kongens Befaling sidst blev hugget i Helsingborg Lens og i Herritzvad Klosters Skove til Hjul til Skytset paa Kroneborg, men endnu ikke er ført ned til Søkanten, med det allerførste bliver ført ned til de Ladesteder, hvorfra det bedst kan udføres. Sk. T. 1, 264. Udt. i Sj. T. 14, 505 (udat.).[1]

— Befaling til Axel Gyldenstiern straks at sende Kongen den Dom beskreven, der blev afsagt mellem Kongen og Jørgen Biilde om de Penge, som laa i Landekisten. K. Udt. i Sk. T. 1, 266. Udt. i Sj. T. 14, 506 (udat.).[1]

— Til Lauge Beck. Da Hr. Peder N. har berettet, at han er lovlig kaldet til Sognepræst i Vallindtzbech, men at den forrige Sognepræst Hr. Madtz, hvem Embedet blev fradømt, ikke vil lade ham faa Sognet og Præstegaarden og viser anden Modvillighed, hvorom Kongen tidligere har talt mundtligt med Lauge Beck, befales det denne at sørge for, at Hr. Madtz straks rømmer Hr. Peder Sogn og Præstegaard, og forbyde Hr. Madtz at befatte sig mere med Afgiften af Kronens Korntiende af Vallindtzbech Sogn, som han havde faaet til Hjælp til sit Underhold. K.

2. Sept. (—). Forleningsbrev for Hr. Peder Lauritzen, Sognepræst til Valensbeck, paa Afgiften af Kronens Korntiende af Valensbeck Sogn. Udt. i Sj. R. 12, 177.

3. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen for at faa en baade for ham selv og for Tolder og Toldskrivere bedre Ordning af Toldoppebørselen i Sundet fastsætter følgende: Tolder og Toldskrivere, der ere Kongen forpligtede med samme Ed og i Fællesskab skulle gøre Regnskab for al Indtægt og Udgift af Tolden,

[1] Jvfr. Noten S. 365.

skulle i Forening oppebære Tolden og straks indlægge den i den hidtil brugte og nu istandsatte Kiste, der skal indsættes i god Forvaring paa Kroneborg Slot; saavel Toldskrivere som Tolder skulle hver have sin Laas og Nøgle til Kisten og, naar noget skal lægges ind i den ellers tages ud, alle være til Stede hver med sin Nøgle. Enhver især skal holde en ren og klar Regnskabsbog over al Indtægt og Udgift, og naar Kongen lader noget forskrive hos dem eller lader noget oppebære af Tolden, skal det ske hos dem alle i Fællesskab, hvorfor de ogsaa alle skulle have Kvittans derfor. Sj. R. 12. 177[1].

4. Sept. (Frederiksborg). Til Henderich Mogenssen. Da de østerske Stæders Skibe, der sejle paa Nylosse i Sverrig, hidtil ikke have givet Lastepenge af det Gods, de havde inde, uagtet andre, der sejle paa Stocholm, Kalmeren og andensteds i Sverrig, altid have givet det, skal han herefter tage Lastepenge ogsaa af ovennævnte Skibe. Sj. T. 14, 507.

— Til Christoffer Valckendorff. Hoslagt sendes ham en Supplikats fra Kongens Skibsbygger M. Bertel om at faa de Folk, der bruges ved Kongens Skib Wol Herr, til Hjælp ved den Gallej, han bygger i Bahus Len, og om at faa sendt Redskaber og andet Tilbehør til at sende Skibet ned med, med Ordre til at skaffe M. Bertel baade Arbejdsfolk og Redskaber. Sj. T. 14, 507. K. Orig.[2]

5. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager fra Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn over, at Byens Havn det ene Aar mere end det andet fyldes til Skade baade for de tilsejlende og Borgerne, og at Byen selv ikke har Raad til at bekoste Istandsættelsen og ej heller har nogen Hjælp dertil af de fremmede eller udenbys Skibe, der bruge Handel i Byen, medens Kiøpnehafns Borgere overalt, hvor de komme, i eller udenfor Riget, besværes med allehaande Paalæg af deres Skibe og Gods, som Havnepenge, Bropenge og andet saadant — fastsætter følgende Skik, der skal gælde, indtil Kongen træffer anden Bestemmelse: Naar Kongens egne Undersaatter besøge Kiøpnehafn med deres Skibe og Gods, skal Skipperen for hver Læst, Skibet kan bære, hver Læst beregnet til 12 Tdr., svare 1 Pend. i Havnepenge, og Kobmanden ligesaa 1 Pend. for hver Daler. Godset er værdt, af hvad Art

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 220 f. [2] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 77 f.

saa end Godset er. Udenlandske Skippere og Købmænd skulle svare det samme i Havnepenge af Skibe og Gods, som Borgerne i Kiøpnehafn maa give i de udenlandskes Hjemstavn, og i det hele behandles, ligesom Kongens Undersaatter blive det hos dem. Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn skulle oppebære Havnepengene, føre klare Registre over dem, anvende dem udelukkende til Havnens Forbedring og lade Byens Kæmner aarlig gøre Regnskab for Anvendelsen. Det befales alle, baade indenlandske og udenlandske, at svare ovennævnte Havnepenge, saafremt de ikke ville staa til Rette derfor. Enhver, der dølger noget af sit Gods og ikke svarer Havnepenge deraf, skal have forbrudt Skib og Gods; de indenlandske, der tage fremmed Gods til sig for derved at formindske Havnepengene, skulle straffes som Falsknere og have deres Gods og Hovedlod forbrudt til Kongen og Byen og den fremmede miste Skib og Gods. Sj. R. 12. 177 b[1].

5. Sept. (Frederiksborg). Befaling til Christoffer Valckendorff om dér i Byen [Kbhvn.] at lade bage 4 Læster Brød, baade Hvedebrød og Skonrogen, til Barselet her paa Slottet paa Søndag 8 Dage [17. Sept.] og sørge for, at de 2 Læster blive sendte hid Fredagen før Barselet og de andre 2 den følgende Søndag. K. Udt. i Sj. T. 14, 507 b.

6. Sept. (—). Til samme. Kongen sender ham 2 Sedler paa Tøj, som han har udtaget hos 2 Kræmmere i Kiøpnehafn, med Ordre til at betale det. Orig.

7. Sept. (—). Til samme. Kongen sender ham en Seddel paa noget Tøj, som Kongens Hofskrædder har udtaget hos Bernt Schuermand, med Ordre til at betale det. Orig.

— Mageskifte mellem Knud Grubbe til Asløf og Kronen. Sj. R. 12, 178. K. (Se Kronens Skøder.)

— Til Christoffer Valckendorff. Da Peder Knudtzen til Oesnes, der resterer med noget af Pengeskatten for 1569 af Idde, Raadde, Aabygge og Frølandtz Skibsreder og Edtzberg[2] og Rackestedtz Sogne i Odense Len i Borge Syssel i Norge, har berettet, at en Del af Pengeskatten, der allerede var oppebaaren, er bleven røvet og brændt af Rigets Fjender tillige med alt hans eget Gods, da han var nede i Rentekammeret for at gøre rede for den visse Indkomst, og at en

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 221 ff. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I. 479 ff. (efter Orig. i Kbhvns Raadstuearkiv). [2] Sj. T. har nærmest: Enzberg.

Del endnu staar hos Bønderne. hvilken det dog ikke nu vil være muligt at faa ind, har Kongen paa hans Begæring eftergivet ham al Restancen og befaler Christoffer Valckendorff at give ham Kvittans derfor. Sj. T. 14, 507 b. K.

7. Sept. (Frederiksborg). Til menige Sognemænd i Tonneberg[1], Vemmerløf, Hemersøe og Lundforlund Sogne. Da det altid har været Skik, at Halmen af Kirketienden af disse Sogne er bleven ført til Korsøer Slot til Strøelse til Kongens Heste og anden Slottets Brug, og det for nogen Tid siden er bestemt, at Kirketienden, baade Korn og Halm, af disse Sogne skal ydes i Negene paa Korsøer Slot, mod at dette svarer Kirkerne den Afgift, der gaar af Tienden, befales det dem herefter at svare Tienden i Negene paa Slottet. Sj. T. 14, 508.

— Til Gregers Thrudssen. Da han har berettet, at han har bygget noget paa en Vejrmølle og en Stald ved Haldsted Kloster, men ikke rigtig ved, hvor meget Udgiften derved beløber sig til, og heller ikke begærer andet derfor end hvad Kongen naadigst vil betænke ham med, har Kongen bevilget, at han maa være fri for Told af de 26 Oksne, han sidste Aar har ladet udføre. F. T. 1, 326. K.

8. Sept. (—). Hans Matzen, Borger i Slangerup, maa indtil videre aarlig sisefrit indføre 2 Læster Rodstocksøl. K. Udt. i Sj. R. 12, 181 b.

— Til Fru Mette Peder Oxis. Kongen ønsker at tilmageskifte sig noget Gods i Borsø Herred under Gisselfeld af hende, nemlig 1 Gaard i Tollestrup i Øster Egesborg Sogn og 2 Gaarde eller Bol i Skofhusse, og vil udlægge god Fyldest derfor af Kronens Gods i Tyber Herred ved Holmgaard eller andensteds, hvor det er hende belejligt; da Godset tilhører hendes afdøde Husbondes Arvinger, befales det hende at blive enig med dem om, hvor de ville have Vederlag derfor, og med det første erklære sig herom, for at Kongen kan give Ordre til at besigte Godset. Sj. T. 14, 508 b.

— Til Fru Inger Oxe, Fru Mette Oxe, Fru Sitzelle Oxe og andre Peder Oxis Arvinger. Kongen har tilskrevet Fru Mette Rossenkrandtz om at faa noget af afdøde Peder Oxis Gods, som hun har, til Mageskifte, men da han kan tænke, at hun ikke uden

[1] Taarnborg. Slagelse H.

deres Vidende kan erklære sig herom, befales det dem at blive enige med hende og med det første erklære sig om, hvor de ønske Vederlag. Sj. T. 14, 509.

8. Sept. (Frederiksborg). Til Lauge Huitfeld. Da Kongen ønsker de 4 Gaarde, han ejer i Skifuinge By og Sogn i Borsse Herred, til Mageskifte, befales det ham med det første at erklære sig om, hvor han ønsker Vederlag derfor, hvorefter Kongen vil lade Godset besigte. F. T. 1, 326 b. K.

— Til Lauge Bech. Da Kongen har bevilget, at Knud Grubbe til Alsløb, der for nogen Tid siden har faaet Holtegaard til Mageskifte, hvis tredje Mark hører til Faxe Kirke og svarer særskilt Landgilde til denne, ogsaa maa faa Kirkejorden til Mageskifte mod at udlægge Kirken en ligesaa god og belejlig Jord i Stedet, skal Lauge Bech med det første besigte den Jord, som Knud Grubbe vil udlægge Kirken, ligne den med Kirkens Jord og indsende skriftlig Beretning. Sj. T. 14, 509 b.

— Befaling til Anders Bing og Biørn Knudtzen[1] om, saasnart Inventariet paa Laugholm Slot er overleveret til Pouel Huitfeld, at besigte de i Lenet liggende Skove, hvilket Niels Skram har ønsket for at forebygge senere Misforstaaelser, og give begge Parter Besigtelsen beskreven. Sk. T. 1, 266. K.

9. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved den Borgerne i Slangerup tidligere [19. Marts 1573] paa 10 Aar givne Fritagelse for Skat og anden kgl. og Bys Tynge, af hvilken Tid der nu kun er 2 Aar tilbage, fornyes paa yderligere 10 Aar, mod at de forpligte sig til at forsyne Byen med gode Købstadsbygninger og inden 4 Aar efter dette Brevs Datum at tække alle deres Huse med Tegltag. Hvis nogen ikke inden ovennævnte Tid forsyner sine Huse med Tegltag, skal han have forbrudt dem til Kronen, og Borgemestre og Raad have Fuldmagt til straks at udsætte ham af Gaarden og give den til Folk, der ville bygge og forbedre den. Borgerne skulle beflitte sig paa at bygge gode Logier og Stalde, saa der kan være Staldrum i Byen til 500 Heste og gode Logier til Hofsinderne selv og deres Folk; ligesaa skulle de sørge for at have Fetalje og Foder i Forraad, saa Hofsinderne for Betaling kunne faa hvad de behøve. Sj. R. 12, 181 b. K.

— Forleningsbrev for Thønne Parsberg til Harrested

[1] Det sidste Navn er glemt i Sk. T.

paa Kronens Rettighed af 4 Kirkegaarde i Kiøbeløf By og Sogn og 1 Kirkegaard i Harpelund i Sandby Sogn i Nør Herred paa Laaland, uden Afgift. F. R. 1, 562.

10. Sept. (**Frederiksborg**). Til Christoffer Valckendorff. Paa hans Forespørgsel om, hvad Kongen vil have i Betaling for de Skibe og det Gods, som de svenske have opbragt paa den naruiske Fart, Stangjærn til Kæder til Skibene eller Jærnlod til Kroneborg, meddeles ham, at Kongen har Jærnlod nok paa Kroneborg, men vil tage Stangjærn til Kæder for 1000 Dlr. og Kobber eller Penge for de 2000 Dlr., hvilket han skal skrive til Sverrig. Sj. T. 14, 510. K.

— Til Henning Gye og Hack Holgerssen. Embedsmænd paa Nykiøping og Aalleholm. Da Thønne Parsberg til Harrested har begæret 1 Gaard i Kiøbeløf By og Sogn i Nørre Herred paa Laaland og Kronens Rettighed i følgende jordegne Bondegods: 1 Gaard i Kiøbeløf By og Sogn, 1 Gaard og 5 Gadehuse i Skoufbølle, 1 Gaard i Thiereby[1] i Kiøbeløf Sogn og 2 Gadehuse i Herpelunne[2] i Sundby Sogn til Mageskifte for 2 Gaarde i Horeby By og Sogn, Halvparten i 1 Gaard i Ulsløf i Jellestrup Sogn og 2 Gaarde i Raaberg i Veggerløsse Sogn paa Gidtzør i Sønder Herred paa Falster og 1 Gaard i Ofuerup i Thingsted Sogn i Nørre Herred, skulle de snarest inden Vinteren besigte Mageskiftegodset, ved Ligningen ogsaa medregne den jordegne Bonderejendom og indsende Besigtelsen. F. T. 1, 326 b.

11. Sept. (—). Befaling til Johan Thaube paa Frederichsborg at lade Bendictz von Allefelt, Embedsmand paa Steenborg, faa 4 af Kongens Hopper, hvilke Kongen har givet ham. Orig.

13. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen lover Giertrud, Hans Rosenous Enke, i Lybeck og hendes Søn Hans Rosenou, der have lovet at varetage den Faktorbestilling, som Hans Rosenou tidligere havde, og at skaffe Kongen alt, hvad han og Rentemesteren give Ordre til, til samme Pris, som de selv give, at ville betale dem alt, hvad de købe eller bestille, med rede Penge eller gode Varer, hvilket de helst ville have. Da de ville blive meget besværede med Rejser her ind i Riget og paa anden Maade, skulle de aarlig til 1. Maj til deres Husholdning have følgende Genant: 1 Læst Rug, 1 Læst Byg sjællandsk Maal, 50 Tdr.

[1] Maaske Tjørneby, Utterslev Sogn. [2] Harpelund, Sandby Sogn.

Havre, 3 Par fede Øksne, 10 fede Svin og 10 Lam af Nykiøping Slot paa Falster og 2 Tdr. Kabliav, 1 Td. Aal, 2 Tdr. skaanske Sild, 1 Td. Laks, $1^1/_2$ Td. Smør og 1 Td. Vildtbrad af Kiøpnehafns Slot. Sj. R. 12, 182 b.

13. Sept. (**Frederiksborg**). Giertrud, Hans Rosenous Enke, og hendes Søn Hans Rosenou maa, saalænge de varetage Faktorbestillingen, besøge det norske Fiskeri i Marstrand og de nord for Marstrand liggende Havne med samme Frihed og mod Erlæggelse af samme Told som Kongens egne Undersaatter og være fri for at svare Lastepenge af det Gods, som de føre gennem Øresund og med Certifikatser bevise tilhøre dem alene, dog paamindes de om ikke at misbruge disse Friheder til dermed at fri fremmed Gods for Afgift, da dette vil medføre Forbrydelse af Skib og Gods og Ansvar lige overfor Kongen. Sj. R. 12, 183.

— Til Chresten Vind. Kronens Bønder i Ganløsse bad under Kongens sidste Ophold dér paa Jagten om at blive fri for den Gæsterihavre, de svare, nemlig 1 Td. Havre for hvert Pd. Skyld, da de ikke have nogen Havresæd, og Kongen bevilgede da, at de maatte give Penge i Stedet for Havren. Da han nu af gamle Jordebøger har set, at de tidligere have givet 12 Sk. Gæsteripenge for hvert Pd. Skyld, og derfor har begæret Besked om, hvorvidt Kongen er tilfreds med, at de give 12 Sk., som Mønten før gik, eller vil have det ordnet anderledes, meddeles ham, at Kongen ikke vil lade dem nøjes med de 12 Sk., som Mønten før gik, i Gæsteri, da dette er deres gamle Skyld fra Arilds Tid og Møntforandringen er gennemført over hele Riget, men henstiller til dem selv, om de for Gæsteriet ville give Penge, som Mønten nu gaar, eller vedblive at give Havre. Han skal derfor efter deres eget Ønske enten lade dem blive ved med at svare Havre eller tage 12 Sk., som Mønten nu gaar, i Stedet, men de skulle alle svare ens, enten Havre eller Penge. Sj. T. 14, 511. K.

— Til Eyller Grubbe, Erich Valckendorff og Hermand Jul. Da Christoffer von Vestenberg, kaldet Packisch, har begæret 3 Gaarde i Torup, Ebberupsgaard og 3 Gaarde i Arnack i Vinderup Len i Sjælland til Mageskifte for 2 Gaarde i Liidemarck, 1 Gaard i Gomerød og 4 Gaarde i Algestrup i Sjælland, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. Sj. T. 14, 511 b. K.

— Skøde til Chrestopher van Festenberg, kaldet Packisch. J. R. 3, 315. (Se Kronens Skøder.)

13. Sept. (Frederiksborg). Til Claus Glambeck. Da Kongen til hvem han har henvist Hermand Maler om Betaling for Arbejdet med at male Salen og Kongens eget Kammer paa Skanderborg Slot, ikke ved eller har set, hvad Arbejde han har lavet, skal Claus Glambeck blive enig med ham om Prisen derfor, betale ham og lade det indskrive i Regnskabet. J. T. 2, 284 b.

— Befaling til Chresten Vind om i Smedjen paa Kiøpnehafns Slot at lade lave en Jærnstang med Fløje og Knop til at sætte øverst paa Spiret paa Taarnet i Anduorschouf Kloster: Stangen skal for neden være saa tyk, som to Hænder kunne spænde om, være 9 Al. høj og spids opad, være hel [hul?] for neden, saa Træværket kan indstilles deri, med 4 stærke Jærnskinner og -grene, der kunne gaa fra denne Stang ned paa Træstangen; endvidere skal han lade lave Ringe til at sætte over Jærnstangen for at befæste den til Spiret. Han skal give Smeden Ordre til at levere godt Arbejde og til at gøre Knoppen og Fløjen sirlige. Sj. T. 14, 510.

— Til Geert von Meerfeld. Da Peitter Retz har berettet, at han af Taarnet i Anduorschof Kloster har ladet nedtage to gamle, revnede Klokker, der ikke mere kunne bruges, og anmodet om, hvis der i Kiøpnehafn blandt de Klokker, Geert von Meerfeld skal støbe om for Kongen, findes nogle hele, da at maatte faa to eller èn stor og god i Stedet for de to revnede, befales det Geert von Meerfeld at lade ham faa det, hvis han har to eller én stor, der i Vægt er lige saa god som de to revnede, og med det første give ham Besked. Sj. T. 14, 510 b.

14. Sept. (—). Til samme. Kongen har eftergivet menige Sognemænd i Sierseløfvestre Sogn, der have faaet en af de Klokker, som Gert skal støbe om for Kongen, i Stedet for en anden gammel Klokke, det Skippund eller noget mere, som den Klokke, de have faaet, vejede mere end deres egen gamle, og giver ham herved Kvittans derfor. Sj. T. 14, 512. K.

— Befaling til Anders Dreselberg, Rentemester, at levere denne Brevviser, Doberan Dombricht, Hofklædning i Overensstemmelse med hans Bestalling. K. Udt. i Sj. T. 14, 512.

— Til Coruitz Viffert. Da M. Niels Huid, Superintendent i Skaane Stift, har klaget over, at Coruitz Lauritzen, Landsdommer i Nørre Halland, har faaet kgl. Brev paa noget af Øgtienden i Halland, der er tillagt Superintendentembedet, skal han undersøge Sagen og, hvis Tienden er henlagt til Superintenden-

ten, forbyde Coruitz Lauritzen at befatte sig med den; ligeledes skal han, da M. Niels ogsaa har klaget over, at nogle Folk i Halland ville tilholde sig Frihed for at svare Øgtiende i Henhold til nogle Friheder, som forhenværende Biskop Børges[1] Slægt og Forvandte have faaet af ham, undersøge, med hvad Ret disse Bønder tilholde sig saadan Frihed, og, hvis de ikke have nogen Ret dertil, foreholde dem, at de skulle svare Tiende ligesaa vel som andre. Sk. R. 1, 266 b. K.

14. Sept. (Frederiksborg). Til Anders Bing. Da M. Niels Huid, Superintendent i Skaane Stift, har klaget over, at Sognedegnene i flere Sogne i Nørre Halland ikke have Degneboliger, hvorfor ogsaa flere Sogne ikke have bestemte Degne og de Personer, der ere satte til at passe Kirketjenesten, lide stor Nød, skal han undersøge denne Sag og skaffe de Degne, der ingen Degneboliger have, en af Kronens Gaarde i deres Sogn til at bo paa; Degnene maa være fri for at gøre Ægt og Arbejde af Gaardene, men skulle svare sædvanlig Landgilde. Sk. T. 1, 267 b.

15. Sept. (—). Til Hendrich Brahe. Kronens Bønder i Villandtz Herred, der af hans afdøde Broder Tygge Brahe have faaet Ordre til at sælge ham Svin til Kronens Brug, have berettet, at de ikke have Svin at sælge, og begæret at blive fri for Tiltale i den Anledning, hvilket Kongen ogsaa har bevilget; dette meddeles ham, da han paa sit Broderbarns Vegne skal gøre Regnskab af Herredet. Sk. T. 1, 268. K.

Til Niels Jonssen. Kongen har erfaret, at Hr. Jørgen Lycke som Lensmand paa Mariagger Kloster skal have forlenet afdøde Fru Dørette Nielsdatter Niels Marquardzens med 3 Gaarde i Lostrup og 3 Gaarde i Skels[2] af Klosterets Gods under Skin af, at de vare tilskiftede hende af Kronen, hvorfor ogsaa de 3 Gaarde i Lostrup i nogle Aar ere holdte fri for Skat, som om de vare Fru Dørettes Ugedagstjenere, og Kongen mener, at Jørgen Lycke bør staa ham til Rette, ikke blot fordi han uden Kongens Vidende har bortforlenet Kronens Gods til andre, men ogsaa fordi Kronen derved har lidt Tab i Skat. Det paalægges nu alvorligt Niels Jonsser, der tidligere har faaet Ordre til at undersøge denne Sag og til en vis Grad ogsaa har gjort det, at skaffe Oplysning om, hvor Jørgen Lycke har bortforlenet Gods af Kronens til Fru Dørette eller andre,

[1] Ærkebiskop Birger i Lund. [2] Skals, Rinds H.

stævne Fru Dørettes Arvinger i Rette for de Breve, Kundskaber og Vidnesbyrd, de maatte have angaaende denne Sag, og i Henhold til dem og de andre Beviser, han maatte kunne skaffe i Sagen, tiltale Jørgen Lycke baade for Bortforleningen og Skatten. J. T. 2, 285.

16. Sept. (Frederiksborg). Skøde til Jomfru Margretthe Urne Christoffersdatter. F. R. 1, 288 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Jørgen Skram. Kongen bifalder den af ham efter kgl. Ordre trufne Overenskomst med Bygmesteren[1] der paa Slottet [Dronningborg] angaaende Hvidtningen af Slotshusene, Kirken og Møllen, Istandsættelsen af Gavlene og Forfærdigelsen af Vindeltrapperne, saavidt Mur- og Tømmerværk angaar, hvorefter Bygmesteren for dette Arbejde ialt skal have 300 Dlr. og en Silkeklædning, og ligesaa den fremsendte Skabelon til Vindeltrapperne. Det befales ham at fremme Arbejdet saa meget som muligt, skaffe Bygmesteren det Tømmer, Sten, Kalk og andet, han behøver, og indskrive al Udgiften i sit Regnskab; Kongen vil i rette Tid sende en Blytækker did. Paa hans Forespørgsel, om han skal holde Foderet paa Slottets Ladegaard i Forraad til Kongens Heste eller stalde Øksne derpaa, meddeles ham, at Kongen ikke vil have sine Heste did i Aar (saavidt han da nu ved), hvorfor han skal se sig om efter Staldøksne. J. T. 2, 285 b.

— Til Erich Lycke og Claus Glambeck. Da Kongen for den belejlige Beliggenheds Skyld har lagt noget af det til Provstiet i Aarhus hørende Gods og ligesaa noget Korn og anden Rettighed, som Provsten har af nogle Kirker i Skanderborg Len, ind under Skanderborg og Aakier Slotte, hvorom Claus Glambeck ved nærmere Besked, ligesom de ogsaa kunne faa Oplysning hos Arild Huitfelt, der er forlenet med Provstiet, skulle de beregne, hvormeget ovennævnte Gods, Korn og Rettighed kunne beløbe sig til, hvorefter Erich Lycke skal udlægge Arild Huitfelt paa Kapitlets Vegne Fyldest for Kornet i Kirketiender i Aarhus Stift og Claus Glambeck Fyldest for Godset og den anden Rettighed af Skanderborg Gods udenfor Enemærket, dog behøve de ikke at udlægge noget særligt Skovgods og ej heller beregne Ejendommen, men kun paase, at Renten bliver ens; de skulle indsende Register over det udlagte. J. T. 2, 286.

—[2] Til Jørgen Bilde, Coruitz Viffert, Gabriel Sparre og Niels

[1] Nickel Caries. [2] Sk. T. har 16. Okt., men Brevet er indført mellem Brevene af Sept., og Okt. er vistnok en Fejlskrift for Sept.

Pederssen. Da Kongen har tilladt Arild Huitfeld at bygge en Vandmølle til Hælvts med Kronen udenfor Aahus paa en lille Strøm, der løber fra Helligaa langs med Mølleholmen, saafremt det da ikke skader andre, skulle de med det allerførste begive sig paa Aastedet, tage Odelbønder fra de omliggende Byer til sig og i Forening med dem undersøge, om Møllens Bygning vil være gavnlig eller ej og ikke vil skade nogen; samtidig skulle de udlægge ham en Kørevej »der paa Sanden«. Sk. T. 1, 268 b.

18. Sept. (**Frederiksborg**). Befaling til Christoffer Valckendorff at sætte St. Hans Kloster i Vyborig for en rimelig Afgift, saa baade Arildt Huitfeldt og Kronen kunne have noget deraf, og give Arildt Huitfeldt Kvittans for hans resterende Afgift af Klosteret, hvilken Kongen har eftergivet ham formedelst hans lange Tjeneste, og fordi Jossue von Qualen har faaet en 36 Gaarde til Mageskifte derfra. Sj. T. 14, 512 b.

— Til Johan Taube. Da Kongen har bevilget sin Sekretær Anders Green at faa sin Søstersøn Oluf Pederssen ind i Frederichsborg Skole, skal Johan Taube optage ham i Skolen og sørge for, at han faar Ophold og Underhold ligesom de andre Adelsbørn, indskrive Udgifterne dertil i sit Regnskab og paalægge Skolemesteren at paase, at Barnet bliver kristelig optugtet i Lærdom og gode Sæder. Sj. T. 14. 512 b. K.

— Borgemestre og Raad i Landtzkronne maa i et Aars Tid efter dette Brevs Datum oppebære al Sisen af fremmed Drik, som indføres og sælges i Byen, til deres Havns Istandsættelse og anden Byens Bedste. Sk. R. 1, 378.

— Befaling til Mandrup Parsberg om med det første at levere Christopher Giøe de 100 Tdr. Havre, som denne sidste Aar laante Kongen til Barselet i Kolding. J. T. 2, 286 b.

19. Sept. (—). Til Erich Lycke og Claus Glambeck, Embedsmænd paa Aarhusgaard og Skanderborg. Da Christopher Giøe til Auindtzbierg har bevilget Kronen 1 Gaard i Randeløf i Hatz Herred og Thrandbierg Mark, som 2 Mænd i Eigstrup[1] bruge, til Mageskifte for 2 Gaarde i Søerup i Liusgaard Sogn og Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 287.

— Følgebrev for Axel Gyldenstiern, Landsdommer i Skaane, til Kronens Bønder i Villandtz Herred. Udt. i Sk. R. 1, 378.

[1] Ajstrup, Ning H.

20. Sept.[1] **(Frederiksborg).** Til Arild Ugerup. Da Kongen staar i Handel med Coruitz Viffert paa Malmøe Slot om noget af hans Gods, deriblandt 2 Gaarde i Luge Herred, skal Arild Ugerup med det første optage Register over Gaardenes Landgilde og Ejendom og indsende det til Kancelliet. Sk. T. 1, 269. K.

— Til Mandrup Parsberg og Claus Glambeck, Embedsmænd paa Silckeborg og Skanderborg. Da Coruitz Veffert har bevilget Kronen 1 Gaard i Gamst i Koldinghus Len, 2 Gaarde i Karlebye i Nør Herred og 2 Gaarde i Lugude Herred, hvilke sidste Arild Ugerup paa Helsingborg har faaet Ordre til at besigte, til Mageskifte for 1 Gaard i Eistrup, Kronens Gods i Store Brøndom og der omkring, saavidt hans Gods kan forslaa, Tredjeparten af Brøndom Mølle og Kronens Rettighed i 1 jordegent Bol i Siem, alt i Olborghus Len, skulle de snarest besigte det jydske Gods, ligne Mageskiftegodset, saasnart de faa Besigtelsen over det skaanske Gods, og indsende klare Registre. J. T. 2, 287 b.

— Befaling til Axel Gyldenstiern, Landsdommer i Skaane, Coruitz Veffert, Peder Brade, Niels Parsberg og Ofue Brade om efter nærmere Tilsigelse af Hendrick Brade paa Hammershus at møde paa afdøde Thyge Bradis Gaard Hammer, føre Tilsyn med hvad Inventarium Hendrick Brade modtager paa sin Broderdatters Vegne og give alt beskrevet fra sig. K.

— Til Axel Gyldenstierne og Coruitz Viffert. Da Hendrich Brade paa Hammershus har berettet, at hans afdøde Broder Thyge har efterladt sig stor Gæld, hvoraf en Del er sagt op til Betaling til næste Omslag, og at han ikke ved Raad til at skaffe Pengene saa hurtigt, har Kongen bevilget, at han, hvis Jens Ulstandtz Barn Holger har nogle Penge, maa faa disse til en rimelig Rente og mod tilbørlig Forskrivning, hvorfor ovennævnte to som Værger for Barnet skulle opsige saa mange af dets Penge, som Hendrich Brade behøver, og levere ham dem paa hans Broderbarns Vegne mod nøjagtig Forskrivning. Sk. T. 1, 269 b.

— Til Axel Gyldenstierne, Arrild Uggerup og Coruitz Viffert. Da Borgerskabet i Lund gentagne Gange har klaget over, at mange Landsbypræster der omkring købe eller leje Huse i Lund og ikke holde borgerlig Tynge deraf, hvilket medfører, at de andre Indbyggere i Byen faa større Besvær, og over, at mange belejlige

[1] Sk. T. har urigtigt: 20. Okt., men Brevet er indført mellem Brevene af Sept.

Pladser ligge øde som Haver, skulle de med det første samles i Lund, undersøge Sagen og træffe Bestemmelse om, hvorledes der for Fremtiden skal forholdes hermed. Sk. T. 1. 270. K.

20. Sept. (Frederiksborg). Til alle Borgere og andre, der have Gaarde, Huse og Jorder i Lund. Da der i Byen findes mange helt forfaldne Gaarde og Huse og mange øde Jorder og Byggesteder, der forblive ubebyggede, skønt de ligge belejligt nok, hvilket medfører, at de andre Borgere faa større Besværing, befales det strengelig alle, der have saadanne forfaldne Gaarde og Huse eller øde Jorder, med det første at istandsætte Gaardene og Husene og bebygge de øde Jorder, da Ejendommene ellers skulle være forbrudte til Kronen og Byen. Sk. T. 1, 270 b. K.

— Til Bønderne i Helsingborge Len. Da det skal gaa meget uordentligt til dér i Lenet, idet der ved en Del Herredsting holdes Krohuse og Ølsalg, hvor Bønderne sætte sig til at drikke, saa de komme drukne og ubeskedne paa Tinge og overfalde hinanden med Ukvemsord, hvilket ofte foraarsager Mord og Manddrab, og en Del af Bønderne under Gudstjenesten i Kirken tillader sig at bruge Skytteri og anden utilbørlig Handel og Tumult paa Kirkegaarden, forbydes det herved at holde Krohus og Ølsalg ved Herredstingene og at bruge saadan utilbørlig Handel paa Kirkegaardene under Gudstjenesten. Sk. T. 1, 271[1].

— Forleningsbrev for Thyge Nielssen i Heden, Herredsfoged i Salling Herred, paa Afgiften af Kronens Korntiende af Heden Sogn. Udt. i F. R. 1, 289 b.

21. Sept. (—). Mageskifte mellem Frederich Lange til Marckegaard og Kronen. Sj. R. 12, 184. (Se Kronens Skøder.)[2]

— Befaling til Christoffer Valckendorff at afkorte saa meget i Predbiørn Gyldenstierns Afgift af Aastrup Len, som det siden hans Overtagelse af Lenet bortskiftede Gods renter. Sj. T. 14, 513 b. K.

— Fornyet Befaling til Michel Seested og Erich Valckendorff om med det første at besigte det Gods, som Fru Anne Parsberg, Hans Skoufgaards Enke, vil udlægge Kronen for Sande-

[1] Tr.: Evensen, Saml. af jur. og hist. Materier II. 2. Afd. S. 81 ff. [2] Derefter er indført et Brev af samme Dato, hvorved Frederik Lange lover, at hvis Kongen siden af Hensyn til Fredejagten vil have det til ham nu udlagte Gods i Tudse og Merløse Herreder eller andet Gods, som han maatte eje i den Egn, til Mageskifte af ham, vil han være villig til at afstaa det.

rumgaard, da det mod Kongens Forventning endnu ikke er sket; da der blandt det Gods, som den tidligere Befaling lyder paa, findes noget, som andre have Del i, og Fru Anne har tilbudt, hvis Kronen ikke vil nøjes med saadant Gods, da at udlægge Kronen andet lige saa godt Gods i samme Egn, skulle de ogsaa besigte dette andet Gods, for at Kongen kan tage det Gods, der er bedst og ligger belejligst. Sj. T. 14, 513 b.

21. Sept. (Frederiksborg). Henrich Bertelssen maa indtil videre beholde Smørkullen Falkeleje ved Skreen i Halland, som han hidtil har haft, mod at svare sædvanlig Told og Afgift deraf og tilbyde Kongen alle de Falke, han fanger, til en rimelig Pris, før han drager ud af Riget med dem: han maa ikke tage unge Falke af Reden. Sk. R. 1, 378 b.

— Til Gabriel Sparre og Niels Pasbere. Da der er Trætte om Kronens Gods under Beckeskof Kloster og det formenes, at der findes Breve vedrørende dette Gods blandt afdøde Fru Giørel Gyldenstierns Breve, der staa forseglede i Klosteret, og da Kongen ikke kan vente, indtil Fru Giørels Arvinger blive samlede for at bryde Forseglingen, og Arvingerne desuden for længere Tid siden burde have overleveret Kronen dens Breve tillige med Lenet, skulle de med det første aabne de paa Beckeskof staaende forseglede Brevkister, udtage alle de Breve, der angaa Kronens Gods, men ikke andre, indlægge en af dem beseglet Fortegnelse over de udtagne Breve og igen forsegle Kisterne. Niels Pasbere skal opbevare de udtagne Breve sammen med Klosterets andre Breve. Sk. T. 1, 272.

— Til Gabriel Sparre. Kongen har paa hans Begæring givet ham Henstand med Betalingen af de 2000 Dlr., han skylder Kronen, til Mortensdag 1582, dog med det Forbehold, at Pengene kunne forlanges betalte med et Fjerdingaars Varsel, hvis Kongen faar Brug for dem forinden. Sk. T. 1, 272 b. K.

23. Sept. (Kronborg). Forleningsbrev for Frederich Gans, kgl. Enspænder, paa Afgiften af Kronens Tiende af Verum[1] Sogn i Hierum Herred og paa Gaarden Blesbierg, som han nu selv bor i, fri for Afgift og Skat, men mod at tjene Kongen med 1 Hest, naar Kongen vil sende ham enten uden- eller indenlands i sit Ærinde. J. R. 3, 315 b.

[1] Vejrum, Hjerm H.

25. Sept. (Frederiksborg). Kvittans til M. Frandtz Anderssen, forhen Abbed i Ringsted Kloster. paa hans Regnskab af Ringsted Kloster fra 10. Sept. 1561, da han fik det i Forlening, til 1. Maj 1571. da han blev det kvit, og for det efter Abbed Hans Lauritzen modtagne Inventarium. For det, han blev skyldig af Inventariet, har han med kgl. Tilladelse betalt 100 Dlr. paa Rentekammeret og desuden afstaaet hvad Klosteret skyldte ham: Resten tillige med det, han blev skyldig af Regnskabet, har han leveret til M. Ifuer Bertelssen. Sj. R. 12, 188 b.

— Befaling til Johan Thaube paa Frederichsborg at levere Herman Phlug 1 Pd. Korn af Loftet. Orig.

— Mageskifte mellem Chrestoffer Løcke til Buderupholm og Kronen. J. R. 3, 316. (Se Kronens Skøder.)

26. Sept. (—). Befaling til Niels Kaes, Peder Gyldenstiern, Peder Munch, Hr. Jørgen Løcke, Jørgen Rossenkrandtz, Biørn Anderssen, Eyller Grubbe, Christoffer Valckendorff, Steen Brahe, Jørgen Skram og Manderup Parsberg, [Rigsraader,] og Hr. von Dona, Erich Hardenberg, Henrich Belov, Anders Byng, Coruitz Viffert, Absolon Giøye, Axel Gyldenstiern, Jacob Seefeldt, Brede Ranzou og Henderich Brahe at møde hos Kongen i Ottense 8. Nov., da Kongen har noget at tale med dem om. Sj. T. 14, 514.

— Til Christoffer Valckendorff. Kongen har bevilget, at Arild Ugerup i Aar maa beholde Helsingborg Len paa samme Vilkaar som sidste Aar, og som Hans Skoufgaard havde det, hvorfor Christoffer Valckendorff skal give ham Kvittans, naar han har betalt hvad han derefter er pligtig. Sj. T. 14, 514 b. K.

— Til samme. Henderich Gyldenstiern til Aagaard, der har Han Herred i Forlening for en aarlig Afgift af 800 Dlr., har berettet, at han ikke har kunnet svare denne Afgift, da en stor Del af det bedste Gods er mageskiftet fra Herredet siden hans Forleningsbrevs Udstedelse, men han har betalt 500 Dlr. aarlig og begærer nu, at det bortmageskiftede Godses Rente maa blive afkortet i hans Restance, ligesom han tilbyder, hvis han alligevel maatte blive noget skyldig, da at overlade Kongen det Skib, han har liggende der for Byen [Kbhvn.]. Christoffer Valckendorff skal foretage Afkortningen, tage Skibet i Betaling for Resten, selv om denne beløber sig til en 100 Dlr. eller noget mere over Skibets Værdi, give Henderich Gyldenstiern Kvittans og sætte Herredet for en passende Afgift. Sj. T. 14, 515.

26. Sept. (Frederiksborg). Til samme. Da Reinholt thor Smede og Harder Focke, Borgere i Flensborg, og deres Konsorter paany have søgt om Betaling for de 63 Læster Salt, som Kongen i sidste Fejde har faaet af dem til Kiøpnehafns Slot og tidligere [7. Jan. 1579] har givet ham Ordre til at betale dem, hvilket dog ikke er sket, befales det ham nu en Gang for alle at betale dem. Sj. T. 14, 515 b.

— Befaling til Peitter Retz og Christen Vind at besigte 3 Gaarde i Manerup og 1 Gaard i Sonerup i Merløsse Herred, som Kongen begærer til Mageskifte af Steen Brahe, og 1 Eng, kaldet Gødemaa, og [5 Gaarde] i Vrangstrup By og Sogn, som Steen Brahe skal have i Stedet. Udt. i Sj. T. 14, 515 b.

— Til Fru Giøruel Faddersdatter. Kongen har tilladt hende at faa Lunde Kapitels 2 Gaarde i Verpinge til det Pant, hun har af Kronen, mod i Stedet at udlægge Kapitlet 2 ligesaa gode Gaarde af Pantegodset. Der sendes hende Følgebrev til Bønderne paa de 2 Gaarde. Sk. T. 1, 273 b.

— Befaling til M. Baltzer Jacobsen, der har ovennævnte 2 Gaarde i Verpinge i Forsvar, om at lade Fru Giørvel faa dem og igen modtage de 2 Gaarde, hun udlægger. Sk. T. 1, 274. K.

— Følgebrev for Fru Giøruel Faddersdatter til Lunde Kapitels Tjenere i Verpinge, at de straks skulle svare hende. Sk. R. 1, 378 b.

— Fru Giøruel Faddersdatter maa indtil videre aarlig faa 60 Læs Ved i Kronens Skove under Lundegaard. Sk. R. 1, 379.

— Niels Skram, Embedsmand paa Byugholm, maa oppebære al dette Aars Avl til Laugholm Slot og den før hans Fader Hr. Peder Skrams Død faldne Smørlandgilde, kvit og frit. Sk. R. 1, 379.

— Til Pouel Huitfeld. Meddelelse om ovenstaaende. Sk. T. 1, 273.

— Til Coruitz Viffert. Kongen vil ikke lade ham beholde Malmøhus og Lundegaard Len paa samme Vilkaar som hidtil og sender ham hermed de ny Vilkaar, der skulle træde i Kraft til førstkommende 1. Maj, med Ordre til at erklære sig om, hvorvidt han saa vil beholde Lenene eller ej. Sk. T. 1, 273 b. Udt. i Sj. T. 14, 505 (udat.).[1]

[1] Jvfr. Noten S. 365.

26. Sept. (Frederiksborg). Lignende Skrivelse til Anders Bing om Varberg Len. Sk. T. 1, 273 b. Udt. i Sj. T. 14, 505 (udat.).[1]

— Til M. Niels Huid. Oluf Erichssen har berettet, at han vil gifte sig med en Kvinde. Pernille, med hvem han har et Barn, og som tidligere har været gift med en Slægtning af ham, men at M. Niels ikke uden kgl. Tilladelse vil tillade det, da det er forbudt i Ordinansen; for at forebygge yderligere Synd meddeler Kongen Dispensation, saafremt Oluf Erichssen og Pernilles forrige Husbonde ikke ere saa nær beslægtede, at Ægteskabet foruden mod Ordinansen tillige strider mod Guds Lov. Sk. T. 1, 274 b. K.

— Befaling til Kronens Bønder i Rafuensborg Len, der ikke have villet gøre Ægt og Arbejde til Halsted Kloster under Paaskud af, at Rafuensborg er et særskilt Len, om herefter at gøre Ægt og Arbejde til Halsted Kloster lige saa fuldt som Halsted Klosters Tjenere, da Rafuensborg Len er lagt ind under Halsted Kloster. F. R. 1, 562 b.

— Til Sten Brahe. Da en stor Del af Inventariet paa Halsted Kloster ikke kan bruges dér, skal han lade Borgemestrene eller 2 forstandige Borgere i Nagskouf gennemse Inventariet og lade det ubrugelige uddele til fattige Folk i Nagskouf. F. T. 1, 328.

— Befaling til Chresten Skiel, Kiel Jul, Thyge Sandbierg, Albret Galskiøt og andre Niels Kieldssens Arvinger om at overlevere Christopher Løcke til Buderupholm Grindersløf Kloster med tilliggende Gods; Kongen vil tilbagebetale dem Pantesummen, naar de henvende sig til ham derom. Endvidere skulle de levere Niels Jonssen paa Hald alle Brevene vedrørende Klosteret og det Gods, Niels Kieldssen har haft i Værge dertil, og alt Inventariet. J. T. 2, 288 b.

— Fornyet Befaling til Niels Jonssen om at indkræve alle de Breve, som Niels Kieldssens Arvinger have angaaende Grindersløf Kloster og Gods, da det trods den tidligere Befaling [af 10. Maj] endnu ikke er sket, og tage dem til sig, indkræve Inventariet og hvad andet der bør efterlades, levere Christopher Løcke mod Kvittans de Breve, der angaa Grindersløf Kloster og det Gods, han har faaet til Mageskifte dermed, og beholde Resten hos sig. J. T. 2, 289.

[1] Jvfr. Noten S. 365.

26. Sept. (Frederiksborg). Befaling til Niels Jonssen at sætte Kronens Korntiende af Grindersløf Sogn, som Kongen har bevilget Christopher Løcke, for en rimelig Afgift og give ham Besked derom, for at Kongen kan udstede Brev derefter. J. T. 2, 289.

— Til Erich Lycke. Kongen har bevilget, at Henrich Brade maa beholde de 1500 Dlr., han skylder afdøde Jørgen Munckis Børn og har faaet opsagt til førstkommende Mikkelsdag, til Mikkelsdag 1582. J. T. 2, 289 b.

27. Sept. (—). Til Christoffer Valckendorff. Vedlagt sendes ham en Supplikats fra Chresten Chrestenssen om i Renteriet at faa undersøgt, hvorvidt et Bælte, som han i sidste Fejde har givet for at blive fri for Udbud, hvorfor han dog siden har lidt adskillig Forfølgning, er kommen Kronen til Bedste eller ej, med Ordre til at lade Sagen undersøge og give Besked derpaa. Sj. T. 14. 515 b.

— Forleningsbrev for Axel Gyldenstiern, Landsdommer i Skaane, paa Villandtz Herred efter Thyge Brahe. Han skal svare 300 gl. Dlr. i Afgift af den visse Rente, gøre Regnskab for al uvis Rente, hvoraf han selv maa beholde Tiendedelen, og tjene Riget med 2 geruste Heste. Hans Afgift skal begynde til Mikkelsdag og derfra til 1. Maj 1582 regnes for $^1/_2$ Aar. Sk. R. 1. 379 b.

— Til Biørn Anderssen. Kongen har befalet tidligere Lensmænd paa Slottet [Aalborghus] at lade Fru Karen Rønnov, Jens Bildis Enke, faa Vidisser af Brevene vedrørende Vreløf Kloster og det Gods, hendes afdøde Husbonde har faaet til Mageskifte dermed, men Lensmændene ere døde, inden hun har faaet Vidisserne; da hun nu paany har begæret at faa Brevene eller Vidisser deraf, fordi der igen er ført Trætte paa Godset, befales det ham at lade hende faa Vidisser under gode Mænds Segl af alle de Breve, der vedrøre det i Mageskiftebrevet omhandlede Gods, men ikke af Brevene vedrørende det øvrige Vreløf Klosters Gods. J. T. 2, 290.

— Til Claus Glambeck. I Anledning af hans Indberetning om, at der paa Slottet (Skanderborg] er over 500 Gaardfæstnings- og Sagefaldsøksne at sætte paa Foder, og Anmodning til Kongen om at forhøre sig om Købmænd til disse, meddeles ham, at Kongen ingen Købmænd ved dertil, hvorfor det befales ham selv at sælge dem, hvor det bedst kan ske. Paa hans Fore-

spørgsel. om Kongen vil have de 11 Læster gammelt Smør, han har i Forraad, sendt til Kiøpnehafn til Udspisningen, da det ikke er i nogen Pris dér, befales det ham at sælge det Smør, han har i Forraad, da Kongen hverken vil have Smør eller andet sendt derfra til Kiøpnehafn. men vil have al Slottets Indkomst gjort i Penge, saaledes som han tidligere har sagt og skrevet til Claus Glambeck. Da han har meddelt, at nogle af de Adelige, hvis Gods i Hatz Herred han efter Kongens Ordre har taget, ikke ville lade deres Tjenere følge Kronen. før de have faaet Vederlag for deres Gods, befales det ham alligevel at tilholde sig Godset, da de fleste have bevilget Kronen deres Gods til Mageskifte og Kongen er villig til at give dem Vederlag, saasnart de henvende sig til ham derom, og befale dem, der endnu ikke have faaet Vederlag, at henvende sig til Kongen derom. J. T. 2, 290.

28. Sept. (Frederiksborg). Ekspektancebrev for Lic. Casper Paselich, Raad, paa det første ledige Kannikedømme i Roskilde, tidligere Ekspektancebreve dog uforkrænkede; saasnart han kommer til at oppebære Renten af Kannikedømmet, skal han opgive den aarlige Pension, han hidtil har haft. Sj. R. 12, 189.

— Ekspektancebrev for M. Anders Mariagger, Sognepræst til St. Nikolaj Kirke i Kiøpnehafn, paa det første ledige Kannikedømme i Lund, tidligere Ekspektancebreve dog uforkrænkede. Sk. R. 1, 380.

— Til Oluf Daa. Da Kongen har bragt i Erfaring, at der er Strid om det rette Skel mellem Dennerup, Padbor, Sørup og Raufnborge Fange, og at de som Skel mærkede Træer ikke menes at være lovlige og rette Grimetræer, skal han, hvis Moder[1] har Padbor Gods, ad Rettens Vej lade undersøge, om Mærkerne og Grimerne ere lovligt satte paa Træerne, og hvis disse findes ikke at være det rette Skel, lade et saadant gøre efter Loven. Sj. T. 14, 513.

— Til Cresten Vind. Kongen har formedelst Godtfolks Forbon bevilget, at Peder Hofmand, der paa Grund af sine Forseelser i lang Tid har siddet fangen paa det blaa Taarn, maa komme ud mod at udstede en nøjagtig Forpligtelse. Sj. T. 14, 516.

— Til Dr. Paul, Superintendent i Sjællands Stift. Da M. Theodorus Marcius har klaget over, at han nu, efter i lang Tid under stor Armod at have studeret baade ved Universitetet i Kiøpne-

[1] Hilleborg Tinhus.

hafn og udenlands, intet Underhold har, og har begæret enten at maatte faa Kongens Liungbye Sogn, hvor Sognepræsten er saa gammel, at han ikke godt kan forestaa det længere, eller et andet ledigt Kald i Stiftet, befales det Dr. Paul enten at hjælpe ham til Kaldet i Kongens Liungbye, hvis dette bliver ledigt, eller til et andet ledigt Kald i Stiftet, saa Kongen kan blive fri for videre Overløb af ham, dog maa der ikke gores noget mod Ordinansen. Orig.[1] i Konsistoriets Arkiv, Pk. 197.

28. Sept. (Frederiksborg). Aabent Brev, hvorved Kongen frafalder al Tiltale til Eyller Brockenhus til Syndergaard for den utilbørlige Tumult, han har anrettet i sin Sognekirke, da han nu har henvendt sig til Kongen derom, dog saaledes at han »med sin tilbørlige Forholdning skal afbede« den Forargelse, han har givet Menigheden, og den Foragt, han har vist Sognepræsten, og herefter afholde sig fra saadant. Det befales Brede Randtzov, der tidligere [21. Juli 1581] har faaet Ordre til at føre Sagen mod ham, at standse Forfølgningen. F. R. 1, 289 b[2].

— Befaling til Kirkeværgerne for alle Landsbykirkerne i Fyen og Langeland om i Aar at levere Halvdelen af Kirkernes Indkomst til Brede Randtzov paa Otthensegaard, der efter Superintendentens og Borgemestre og Raad i Otthenses Raad skal anvende den til Istandsættelse af St. Knudtz Klosters Kirke i Otthense, der er meget bygfalden paa Mur og Tag, medens Landsbykirkerne ikke alene ere vel byggede, men ogsaa have en Del i Forraad. F. T. 1, 237. K.

— Befaling til M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyen, om at paase, at ovennævnte Befaling bliver til Kirkens Bedste. F. T. 1, 237 b. K.

— M. Niels Krag, Skolemester i Kiøpnehafn, maa i de næste 2 Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Stafning Sogn i Riber Stift. Udt. i J. R. 3, 325.

29. Sept. (—). Til Hendrick Mogensen, Fredrich Leigel, Dauid Hanssen og Morten Jenssen, Tolder og Toldskrivere i Helsingør. Da Kongen har givet sin Gartner paa Drotningborg Ordre til at købe nogle Frugttræer i Nederlandene, skulle de

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V, 626 f. [2] Tr.: Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. VIII, 152 f.

dertil lade ham faa 200 Dlr. af Tolden og for bedre Sikkerheds Skyld anvise dem paa en af deres Faktorer i Amsterdam. Orig.[1]

29. Sept. (Frederiksborg). Befaling til M. Ifuer Bertelssen, Abbed i Ringsted Kloster, at lægge 1 Gaard i Virsted By og Sogn, som Kongen har faaet til Mageskifte af Christoffer Løcke til Buderupholm, ind under Ringsted Kloster og lade den indskrive i Jordebogen blandt det tilmageskiftede Gods. Orig.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af hyppige Klager fra Bønderne i Koldinghus Len over, at mange Steder Bønder i samme By have ulige store Gaarde, og at de, der have de mindste, maa svare mere i Landgilde end de, der have større Gaarde, og gøre ens Tynge med disse, hvilket medfører stor Uenighed mellem Bønderne, idet de fleste mene, at der gøres dem Uret — giver Hendrich Belov, Embedsmand paa Koldinghus, Fuldmagt til, hvor det kan ske med de fleste Bymænds Samtykke, i Forening med nogle uvildige Dannemænd at ordne det saaledes, at alle Gaarde i Byen blive lige store og komme til at svare ens Landgilde, da det vil medføre stor Vidtløftighed, Trætte og Skade for Bønderne, om man efter Loven skal foretage en Rebning, dog skal hele Byen vedblive at svare samme Landgilde som tidligere. I de Byer, hvor Flertallet ikke vil gaa ind paa denne Fremgangsmaade, skulle Bønderne svare som hidtil, indtil Kongen efter nærmere Indberetning fra Lensmanden træffer anden Bestemmelse. J. R. 3, 325 b[2].

30. Sept. (—). Til Kirkeværgerne for alle Landsbykirkerne i Sjælland og Skaane. Da Kongens Fader har henlagt en vis Sum af Landsbykirkernes aarlige Rente, saaledes som det nærmere er fastsat i Universitetsfundatsen, til Underhold for de højlærde ved Kiøpnehafns Universitet, men disse nu have klaget over, at der gøres dem Hinder derpaa, befales det strengelig Kirkeværgerne at svare de højlærde de dem i Fundatsen af Kirkerne tillagte Penge baade for dette Aar, for de Aar, som de maatte staa i Restance med, og for Fremtiden, saafremt de ikke selv ville staa til Rette. Orig.[3] i Konsistoriets Arkiv, Pk. 84.

— Til Kirkeværgerne for alle Købstad- og Landsbykirker paa Laaland og Falster. Da Kongens Fader har henlagt en vis Sum af Købstad- og Landsbykirkernes aarlige Rente, saaledes som det

[1] Bagpaa er skrevet, at der anvistes Eggert Appelman 200 Rdl. hos Johan Falckener. [2] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VII. 99 f. [3] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 313 f.

nærmere er fastsat i Fundatsen, til Underhold for en Læsemester i det hebraiske Sprog ved Universitetet, men de højlærde nu have klaget over (osv. som ovenfor). F. T. 1. 328. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 84.

30. Sept. (Frederiksborg). Befaling til Johan Thaube at føre dette Brev til Regnskab for de 2 Pd. Rug, som han efter Kongens Befaling har givet Peder Jenssen i Landtzkronne. Orig.

Sept.[1] Befaling til Christoffer Valckendorff at kvittere 300 Dlr. i Johan Bocholts Afgift for den Skade, han har lidt paa Rejsen fra Island. Udt. i Sj. T. 14, 505 b.

—[1] Til Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn. Da Kongen har erfaret, at de i den Tid, da Sildefiskeriet og Tolderiet gaa for sig, ikke holde Raadhus i Byen, hvorved mange retfærdige Sager sinkes, paalægges det dem herefter ogsaa at holde Raadhus i denne Tid og under Høstfiskeriet. Udt. i Sj. T. 14, 506.

1. Okt. (Frederiksborg). Til Christoffer Valckendorff. Da Lauritz Skram har berettet, at Bønderne i Koldinghus Len restere baade med Skatter, Landgilde og anden Rettighed fra den Tid, han var Lensmand dér, men at han ikke kan faa disse Restancer ind, fordi nogle af dem, der restere med saadanne, ere fuldstændig forarmede, andre rømte eller døde, har Kongen eftergivet ham al Restancen, saafremt han nøjagtigt kan bevise, at Bønderne enten ere fuldstændig forarmede, døde eller rømte, og befaler Christoffer Valckendorff i saa Tilfælde at give ham Kvittans. Sj. T. 14, 516.

— Lauritz Skram maa svare Penge i Stedet for Kornafgiften af Kronens Korntiende af Nør Snee og Eystrup Sogne, som han har fæstet, 1 gl. Dlr. for hver Td. Rug eller Byg og ½ Dlr. for hver Td. Havre. Udt. i J. R. 3, 326 b.

— Til Henrick Belov. Kongen har eftergivet det Voldslovmaal, som Kronens Tjenere have svoret over Lauris Skrams Tjener for nogle Tørv, han har gravet. Udt. i J. T. 2, 291.

— Hans von Lubeck, der har tjent Kongen som Drabant og nu vil bosætte sig i Nyeborg, maa ernære sig som andre Borgere smstds. og være fri for al borgerlig Tynge. Udt. i F. R. 1, 291.

[1] Disse to Udtog ere indførte i Sj. T. sammen med Udtog af nogle andre Breve af 1. og 26. Sept., der ogsaa findes indførte i Skaanske Tegn.; i Sj. T. ere alle Udtogene udaterede, men indførte mellem Breve af 27. Aug. og 1. Sept.; paa et samtidigt skrevet Blad, der indeholder de samme Udtog, er tilføjet med en anden Haand Dateringen: 1. Sept., men denne kan jo i alt Fald ikke gælde for alle Brevene.

1. Okt. (**Frederiksborg**). Til Lauritz Brockenhus. Hans von Lubeck maa faa et af Kongens Huse eller Boder i Nyeborg, kvit og frit indtil videre. F. T. 1, 238.

2. Okt. (—). Gavebrev til Ousvald Drejer paa en Bod med tilliggende Jord i Kongens Gade i Kiøpnehafn, som han nu selv har i Værge. Sj. R. 12, 189.

— Til Erich Valckendorff paa Høgstrup og Herman Jul paa Kallundborg. Da Kongen i lang Tid har staaet i Handel med Fru Anne Parsberg, Hans Skoufgaardtz Enke, om det Gods, hun skal udlægge Kronen for Sanderum Gaard og Gods, og gentagne Gange har udstedt Befaling til gode Mænd om at besigte det, sidst til Erick Valckendorff og Michel Seested, men sidstnævnte nu formedelst Sygdom ikke kan deltage i Besigtelsen, skulle de med det allerførste besigte Fru Annes Gods paa Sjælland, anføre, hvor belejligt Godset ligger for Kronens Slotte, og indsende Besigtelsen. Sj. T. 14, 516 b.

— Til Cristoffer Valckendorff. Hoslagt sendes ham en Skrivelse fra Kong Johan af Sverrig angaaende en denne tilhørende Bojert, ladet med naruiske Varer, som sidste Høst strandede under Gotland, hvor største Delen af Godset blev bjærget og oplagt; da Godset forholdes Kongen, har denne begæret, at baade Bojert og Gods maa blive givne fri. Cristoffer Valckendorff skal undersøge Sagen, for at Kongen kan give tilbørligt Svar, hvis der skulde ske yderligere Anfordring. Sj. T. 14, 517.

— Til samme. Kongen har bevilget, at Caspar Marckdenner, Køgemester, maa være fri for at svare Afgift af Senien Len i Aar og forrige Aar; derefter skal Christoffer Valckendorff sætte Lenet for en rimelig Afgift. Sj. T. 14, 517.

— Forleningsbrev for Niels Krabbe paa Søluitzborg Len efter Jørgen Marsuin. Han skal svare 600 gl. Dlr. i Afgift af den visse Rente og Avlen til Slottet, gøre Regnskab for al uvis Rente, hvoraf han selv maa beholde Tiendedelen, dog forbeholder Kongen sig alene al Told, Sise og Vrag, og tjene Riget med 4 geruste Heste. Han skal fra Mikkelsdag til 1. Maj 1582 svare 300 gl. Dlr. i Afgift og maa derfor oppebære Halvdelen af den visse Rente for Aaret 1. Maj 1581 til 1. Maj 1582, medens Jørgen Marsuins Enke skal oppebære den anden Halvdel. Han skal paa egen Bekostning holde Slottet i Stand, som det nu er, men skal der bygges noget nyt, vil Kongen selv bekoste det. Sk. R. 1, 380. K. Orig.

2. Okt. (**Frederiksborg**). Bestalling for Christopher Schonewalde som Berggeselle med 100 Dlr. og en gemen Klædning aarlig til Løn og Underhold. Han skal tjene, hvor Kongen har Brug for ham, særlig ved Helsingborg, hvor der er Stenkul at faa, og paase, at Arbejdet med Udgravningen af disse kan gaa rigeligt og flittigt for sig. Sk. R. 1, 381[1]. K.

— Befaling til Biørn Anderssen at indsætte en god Dannemand til Tolder i Skafuen efter Anders Erichssen, der nu vil flytte fra Byen; der sendes ham en Bestalling med Plads aaben til Navnet, hvilken han skal udfylde og levere den valgte, naar denne har aflagt Ed. J. T. 2, 291.

— Bestalling for N. N.[2] som Tolder paa Skafuen efter Anders Erichssen. J. R. 3. 327.

5. Okt. (—). Til [Borgemestre og Raad] i Malmøe, Landtzkrone, Helsingborg, Helsingøer, Kiøge, Randers, Aalborg, Aarhus, Bergen, Opslo, Marstrand og Frederichsstad. I Anledning af Klager fra Indbyggerne i Kiøpnehafn over, at de plages med ubillig Vragen og anden Besværing i Danzig, naar de komme did med deres Sild og Gods, skrev Kongen til Danzig om at ophøre med saadant. Da Danzigerne herpaa have svaret, at de med det første ville sende Fuldmægtige til Kongen angaaende den Sag, skulle de lade undersøge, om der i deres By findes Borgere, der drive Handel paa Danzig og have noget at klage over med Hensyn til Vragen, Paalæg og andet, og med det allerførste sende Besked derom til Kancelliet, for at Kongen kan hjælpe dem, der have noget at klage over, til Ret; de skulle ogsaa sende Besked, hvis ingen har noget at klage over. Sj. T. 14, 517 b.

— Befaling til Lauge Beck at træde i den syge Chresten Vinds Sted ved Besigtelsen af det Gods, som Kongen vil mageskifte med Steen Brahe til Knudstrup, da Kongen gerne vil have Sagen bragt i Orden med det første, og i Forening med Peitter Reetz foretage Besigtelsen og indsende den. Sj. T. 14, 518 b.

— Aabent Brev til Bønderne, hvem de end tjene, i Roskildegaards og Skioldenes Len, hvorved Kongen for en Gang for alle at faa Ende paa den Uskikkelighed, der finder Sted med Hundeholdet, forbyder dem at holde mere end én løs Hund i Gaarden, hvis ene Forben endda skal være afhugget ovenfor Knæet,

Tr.: [1] Kiøbenh. Selskabs Skrifter VII. 427 f. [2] Der er ladt Plads aaben til Navnet.

og én Hund i Lænke (iøvrigt med samme Motivering og Straffebestemmelser som i Brev af 20. Juni 1579). Sj. T. 14, 518 b[1].

5. Okt. (**Frederiksborg**). Til Christoffer Valckendorff. Kongen talte under sit sidste Ophold paa Kroneborg med ham om, at han havde erfaret, at en Herremand og en Købmand vare gaaede i Kompagni om at opkøbe alle de Deler, der vare at faa i Norge, for siden at sælge dem med Fordel, og at han tænkte paa, om han og Riget ikke kunde gøre sig en Fordel derved, da han jo lettere end nogle Kobmænd kunde sætte en 3—4—5000 Dlr. deri, lade Delerne opkøbe og siden med Fordel sælge dem til de vendiske Stæder. Da Kongen formedelst andre Forretninger ikke kom til nogen Afgørelse med ham derom, skal han tilskrive Kongen sin Betænkning om denne Sag. Sj. T. 14, 519.

6. Okt. (—). Til samme. Da Hendrich Gyldenstiern paa Bahus har klaget over den af ham foretagne Taksering af Han Herred, hvorefter han vil faa for ringe Genant, og begæret, at den visse og uvisse Rente tilsammen maa sættes for en bestemt aarlig Afgift, som han kan svare, hvilket Kongen ogsaa har bevilget, skal Christoffer Valckendorff sætte Herredets visse og uvisse Rente for en rimelig Afgift. Han skal bringe den i tidligere Skrivelse [af 26. Sept.] omhandlede Ordning af Betalingen af Afgiften for den visse Rente af Han Herred i Orden. Da Hendrich Gyldenstiern endvidere har begæret endelig Kvittans paa Hals Birk og det tiloversblevne Viskild Klosters Gods og har foræret Kongen 200 Egebjælker for uden videre Vidtløftighed at faa den, befales det Christoffer Valckendorff at give ham endelig Kvittans, hvis Kronen ikke kommer altfor meget til kort derved. Sj. T. 14, 519 b.

— Befaling til Erich Valckendorff til Glorup og Mogens Giøye til Bremersuold angaaende Besigtelse af Peder Munchs Gods (ligelydende med Befaling af 29. April 1581 til Ejler Krafse og Erik Valkendorff). Sj. T. 14, 520 b.

— Befaling til Biørn Anderssen og Chresten Skiel, der tidligere [29. April 1581] have faaet Ordre til at besigte noget Gods i Vendsyssel og Drotningborg Len, som Admiral Peder Munck har begæret til Mageskifte, om tillige at besigte det Peder Munck tilhørende Gods[2], som Manderup Parsberg og Claus Glambeck samtidig

[1] Tr.: Secher. Forordninger II. 133 f. [2] Dette opregnes.

fik Ordre til at besigte, da Peder Munck har ønsket, at de ogsaa skulde besigte dette Gods. J. T. 2, 291.

6. Okt. (**Frederiksborg**). Til Fru Mette Rossenkrandtz, Fru Inger Oxe, Fru Sitzelle Oxe, Jomfru Johanne Oxe og Fru Mette Oxe. Da Peder Oxe som Følge af sin Bestilling har haft mange Forskrivninger og Breve i Forvaring paa Kongens Vegne og der nu savnes mange saadanne, som angaa Kongen og Riget, mener Kongen, at de maa findes blandt Peder Oxes Breve, da de ikke ere til at finde i Kancelliet, og befaler derfor ovennævnte med det allerførste at mødes paa Gislefeld, hvor Peder Oxes Breve staa forseglede, optage Brevene, gennemse dem og levere Kongen de Forskrivninger og Breve, der angaa ham og Riget, da det er meget magtpaaliggende. Kongen vil ikke forholde dem, at, saafremt de ikke gøre det, vil han beskikke nogle gode Mænd til at optage, gennemse og udtage af Brevene. Sj. T. 14, 521.

— Til Anders Bing. Da Kronens Bønder under Vardbierg Slot have berettet, at de i Aar have lidt stor Skade paa deres Sæd, der dels er ødelagt af daarligt Vejr og Væde først paa Sommeren, dels senere hen opædt af Orme, saa Størsteparten kun har faaet lidt og somme slet intet, har Kongen bevilget, at de Bønder, der bevisligt have lidt saadan Skade og ere trængende, maa være fri for Halvdelen af dette Aars Kornlandgilde; han skal paase, at ikke andre end saadanne fritages. Sk. T. 1, 275b.

— (**Kronborg**). Til Kapitlet i Lund. Da Kongen af dets Tilkendegivelse har set, at Verpinge Mensal er funderet paa de 2 Gaarde i Verpinge, som han [26. Sept.] har tilladt Fru Giørvel Faddersdatter, Hr. Lauge Brahes Enke, at faa, hvorfor det vil volde stor Forvirring, om Gaardene komme fra Kapitlet, og at disse 2 Gaarde ligge lige ved Lund, medens Kapitlet ikke kan faa belejligt Vederlag af Fru Giørvels Gods, vil Kongen ikke tvinge Kapitlet til at bortskifte Gaardene, men henstiller til dets fri Valg, hvad det vil gøre. Sk. T. 1, 275.

8. Okt. (**Frederiksborg**). Befaling til Lauge Bech om med det første at udlægge Roskylde Kapitel Fyldest for dets Gaard Satzerup, som Kongen har tilmageskiftet Frederich Lange, af Roskyldegaards Gods paa Sletten, dog ikke noget, som er Kronens Enemærke, ligne det med Kapitlets Gods og indsende Besigtelsen. Da Sekretær Jacob Høier, til hvis Kannikedomme Satzerupgaard hørte, ikke har faaet nogen Landgilde af den, siden Frederich Lange

overtog den, skal Lauge Bech straks levere Jacob Høier den Landgilde, han siden den Tid skulde have haft, og indskrive det i sit Regnskab. Sj. T. 14. 522. Orig.

10. Okt. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Skipper Johan Diricksen — der er rejst her til Riget fra Holland, har bosat sig i Skaufuen og forpligtet sig til at svare Skat og gøre kgl. og borgerlig Tynge ligesom andre Borgere, men har klaget over, at han desuagtet, naar han sejler ud for at bruge sin Næring eller besøger Fiskeriet i Norge, maa svare Told og andet som en Udlænding — herefter ikke maa hindres i sin Næring og ikke kræves for mere Told eller andet end Kongens egne Undersaatter, saalænge han er bosiddende her i Riget, dog maa han ikke indlade sig med Udlændinge og drive Handel i sit Navn med deres Gods og Penge til Skade for Kronens Told, og det befales ham at vise sig villig ligeover for Borgemestre, Raad og Borgere i Skaufuen og tro imod Kongen. J. R. 3, 327 b.

11. Okt. (—). Til Christoffer Valckendorff. Denne Brevviser Johan Lutzow har gentagne Gange henvendt sig til Kongen angaaende det Gods, han havde ombord paa Niels Seuerinssens Skib, der under falsk Skin paa Kongens Pas havde været i Naruen, hvorfor Godset, 138 Deger tørre, ubarkede Huder, 124 barkede Oksehuder, 12 Stykker Elendshuder og $1^1/_2$ Deger Bukkeskind, ialt til en Værdi af 1300 Dlr., forbrødes til Kronen. Formedelst de idelige Forbønner, der ere gjorte for ham, har Kongen nu skænket ham alt Godset igen, mod at han betaler 200 Dlr. for sin Forseelse, hvorfor Christoffer Valckendorff skal udlevere Godset til ham mod Betaling af de 200 Dlr. i Penge eller Varer. Sj. T. 14, 522 b.

— Til Coruitz Viffert. Fru Beate Bilde, Otte Bradis Enke, med hvem Kongen staar i Handel om to af hendes Gaarde i Sjælland, den ene kaldet Mullerupgaard, den anden i Herristrup, og som efter Coruitz Vifferts Besigtelse har faaet bevilget Vederlag for Mullerup, har nu for Gaarden i Herristrup begæret Kronens Gaard Røye[1], der ligger op til hendes Ladegaardsmark i Sandby Sogn, som Kongen selv tidligere har tilskiftet hende, har Fællesmark og fælles Fædrift sammen med den og ikke ligger for nær ved Kongens Jagt, eller hvis denne Gaard af en eller anden Grund ikke kan afstaas, da en anden nogenlunde belejlig Gaard; ligesaa

[1] Ryd, Torne H.

har hun, hvis der ikke findes Skov til den Gaard, der udlægges hende, begæret at maatte faa til den hende udlagte Gaard i Ostrup[1] ligesaa stor en Part af Henningstrup[2] Skov, som der ligger Skov til Gaarden i Herristrup. Cornitz Viffert skal derfor undersøge Sagen, overveje, hvor der bedst kan udlægges hende Gods, besigte det Gods med Skov, som han mener kan udlægges hende, og indsende Besigtelsen. Sk. T. 1, 277.

13. Okt. (Frederiksborg). Til Christoffer Valckendorff. Da Kongen behøver Penge til den forestaaende Rejse til Fyen, skal han blandt andet indkræve de 1000 Dlr., Marcus Hess skylder, foreholde denne, at han skal betale med det første, eller ad Rettens Vej inddrive Pengene. Sj. T. 14, 524.

— Borgerskabet i Suinborg maa til Istandsættelse af Byens Skibsbro i de næste 2 Aar oppebære den Afgift, det skal svare til Kronen af Ørckels Mark. F. R. 1, 291 b.

— Til Brede Rantzov. Da Kongen ikke tvivler om, at han jo har efterkommet den tidligere Ordre til at indstævne og tiltale Mouritz Poudebusk for de Klager, som Undersaatterne i Fyen have fremført mod ham, og fordi han, da der i sidste Fejde var paalagt en almindelig Skat af Bønderne til Afbetaling af Rigets Gæld, har dristet sig til at befri andre Adeliges Tjenere, der boede i Birket ved hans Gaard Kiørup, for Skat, tage Vidnesbyrd derom og lade Sagen paadømme paa Herredsting og Landsting, befales det ham straks at sende Kongen Kopier af alle de Vidnesbyrd og Domme, han har erhvervet, meddele, hvor vidt han er kommen med Sagen, fremdeles alvorligt tiltale Mouritz Poudebusk for de Klager, Undersaatterne siden have fremkommet med over ham, tage Dom deri, tilsende Kongen Kopier deraf og beholde alle Originalerne hos sig indtil videre. F. T. 1, 238 b[3].

— Lignende Befaling til Lauritz Brockenhus, der tidligere har faaet Ordre til at indstævne og tiltale Mouritz Podebusk for de Klager, som Undersaatterne paa Langeland have fremført mod ham, og for hans Forhuggelse af Kronens Skove paa Langeland. F. T. 1, 239[4].

[**Omtr. 13. Okt.**[5]] (—). Til Christoffer Valckendorff. Som det dels er ham selv vitterligt, dels er ham berettet af Kongen, har denne noget

[1] Östarp, Torne H. [2] Hemmestorp, samme H. [3] Tr.: Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. VIII, 158 f. [4] Tr.: Smstds. S. 160. [5] Indført mellem Breve af 11. og 13. Okt.

at klage over Mouritz Podbusch, fordi han mod al Lov og Ret har forurettet Kronens Bønder, har ødelagt dem med uretfærdige Trætter, har brugt Kronens Skove til Upligt, idet han ikke alene har ladet hugge i dem til sine egne Bygninger. men ogsaa til Udførsel og Salg, og i de foregaaende Aar, da der af Rigens Raad og Adel bevilgedes almindelig Skat til Betaling af Rigens Gæld, har holdt nogle gode Mænds Tjenere i Afuenes Birk ved hans Gaard Kiørup fri for Skat, som om de havde været hans egne Ugedagstjenere. Da Kongen vil have Sagen fremstillet for alle ærlige Folk, saa de kunne dømme, om Mouritz Podbusch har opført sig som han burde, og har befalet Rigens Raad at møde i Ottense Onsdag før St. Mortens Dag [8. Nov.] for at dømme i Sagen, skal Christoffer Valckendorff som Kongens betroede Mand og Raad føre Kongens Sag mod Mouritz Podbusch for Rigsraadet og tage Dom over ham; Kongen vil til ovennævnte Tid sende ham Fuldmagt, Instruks og alle Breve, Vidnesbyrd og Domme i Sagen. Sj. T. 14, 523.

14. Okt. (Frederiksborg). Befaling til nedennævnte Lensmænd om at indbetale deres Restancer. — Axel Brahe Afgiften af Rudgaards Len til sidste 1. Maj og Regnskabet for Godset i Skoufbye Herred: Gregers Truedtzen Restancen af Afgiften af Raufsborge og Halstedt Klosters Len; Knud Grubbe Restancen af Halstedt Kloster; Bendix Nielssen, Borgemester i Nykiøping, 241½ Dlr., der endnu restere af Hendrich Norbys Regnskab; Erich Lycke Regnskabet af Ribberhus Slot og Ribber Stift og af Aarhus Stift; Erich Rudtz Arvinger 100 Dlr. af deres Faders Regnskab af Olborgehus; Niels Joenssen Afgiften og Regnskabet af Hald Len og Stiftets Indkomst; Iuer Kaas Afgiften af Skarpenbiergis Gods i det Aar, han kom af med det; Holger Brahis Arvinger 200 Dlr. af Villandtz Herred; Jørgen Marsuins Arvinger de 1500 Dlr., der endnu restere af alle Jørgen Marsuins Regnskaber. Udt. i Sj. T. 14, 524.

— Til Korfuitz Viffert. Da i Mageskiftet med Fru Beatte Bilde, Otte Bradis Enke, den til hendes Gaard i Herrested[1] liggende Skovpart ikke er regnet med, saaledes som Besigtelsen viser, og hun nu for denne Part har begæret at faa en tilsvarende Part i Henningstrup[2] Ore, der ligger op til de to Gaarde i Ostrup[3], som Kongen har udlagt hende, efterdi Bønderne i Ostrup efter hendes

[1] Herrestrup, Nordrup S., Slagelse H. [2] Hemmestorp, Torne H. [3] Östarp, samme H.

Mening have haft Fællig i denne Skov, medens de laa under Malmø Slot, skal han, hvis det kan ske uden for stor Forstyrring, udlægge hende en Del af Henningstrup Ore, indsende Besked derom og lade den udlagte Del nøje afmærke. Sk. T. 1, 278.

15. Okt. (**Frederiksborg**). Til Lauritz Brockenhus. Da Vincens, der en lang Tid har været Byfoged og Tolder i Rudkiøpping, trods forskellige Befalinger til at møde paa Renteriet med sit Regnskab og gøre det klart, i flere Aar stadig har trukket det ud, befales det Lauritz Brockenhus at lade ham fængsle og sætte i Taarnet paa Nyborg, indtil Kongen kommer derover, da det er at formode, at Kongen ikke paa anden Maade kan faa hvad han skal have. F. T. 1, 239 b.

16. Okt. (—). Forleningsbrev for Urban Nul, Kongens Furér, paa den Bod i Kongens Stræde i Kiøpnehafn, som Hans Orgelist sidst boede i, kvit og frit. Sj. R. 12, 189 b[1].

— (**Kronborg**). Befaling til Christoffer Valckendorff at lade Borgerskabet i Stege være fri for de 132 Dlr., som det resterer med af den sidst paabudte Skat, men formedelst Fattigdom ikke kan udrede; derimod skal det betale hvad det resterer med af Byskatten og andet. Udt. i Sj. T. 14, 524 b.

— Til samme. Da Kaptejn Meldrom paany har været hos Kongen for at faa sin Besolding og i Anledning af Christoffer Valckendorffs Tilbud om at give ham Varer for 400 Dlr. har begæret at maatte faa Penge, eftersom han skylder Godtfolk her i Riget Penge, befales det Christoffer Valckendorff selv at træffe en saadan Overenskomst med ham, at Kongen kan blive ham kvit. Orig.[2]

— Jvfr. 16. Sept.

17. Okt. (—). Befaling til Henderich Mogenssen at sende 20 smalle Læster Salt til Skanderborg Slot. Udt. i Sj. T. 14, 524 b.

— Aabent Brev, at Hans Hatting, der har paataget sig af Kongens eget Jærn at lave store og smaa, støbte eller smedede Jærnlod, enten hele Lod, hule Lod, Stanglod eller gesmitten Lod, Stangjærn, Jærnbolter til Skibene, Jærnplader til Hjul til Skytset eller andet groft Arbejde, skal have $1^1/_2$ Dlr. for Forarbejdelsen af hvert Skippund Jærn og desuden Jærnhytten i Helsingborg Len med tilliggende Ager, Eng og Vandløb, saaledes som Caspar Dumbler hidtil har haft den, uden Afgift, samt aarlig en sædvanlig Hof-

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 412. [2] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 78.

klædning, 2 Pd. Rug. 4 Pd. Malt og 1 Td. Smør. hvilket Lensmanden paa Helsingborg skal levere ham. Han skal altid holde forstandige Karle til at arbejde hos sig. Kongen vil selv holde Møllen i Stand. Sk. R. 1, 381[1]. K.

17. Okt. (**Kronborg**). Kvittans til Hendrich Gyldenstiern paa Bahus paa hans Regnskab af Han Herred fra 23. Jan. 1573 til Mortensdag 1581. Den aarlige Afgift af vist og uvist var efter Forleningsbrevet 800 Dlr., hvilken Kongen dog har nedsat til 500 Dlr.; heraf har han tidligere betalt 2950 Dlr. og nu 1550 Dlr., ialt 4500 Dlr. Af den øvrige Sum, der med Rette tilkom Kronen for de forløbne 9 Aar, har Kongen afkortet 399½ Dlr. 1 Sk. for Gods, der er mageskiftet derfra eller blevet odelagt af Sand, og for Resten, 2300 Dlr. 15 Sk., taget et Skib, Thobias, selv om det skulde vise sig, at det ikke er fuldt saa meget værd. J. R. 3. 328.

18. Okt. (—). Til Christoffer Valckendorff. Hoslagt sendes ham to Besigtelser over det Gods, som Fru Anne Parsberg, Hans Skoufgaards Enke, vil udlægge Kronen for Sanderum Gaard og det andet Gods i Fyen, Hans Skoufgaard fik, med Ordre til at udsøge det for Kronen bedste og belejligste Gods, ligne det med Sanderum Gaard og Gods og indsende Besigtelserne og Ligningen til Kancelliet. Sj. T. 14, 525.

— Til Henderich Mogenssen. Paa hans Indberetning om, at Skriveren (»Schriffein«), Villom Miluessen, paa et til Sundet fra Meluinge[2] kommet engelsk Skib har fremvist en Fortegnelse over det paa Skibet værende Gods, hvorefter han vilde fortolde, men derved, som det efter en anden Fortegnelse har vist sig, har underslaaet 2 Læster Hør, befales det ham, da Kongen ikke vil lade saadant gaa ustraffet hen, straks at sende Skibet med alt Godset til Kiøpnehafn til Rentemester Christoffer Valckendorff. Sj. T. 14, 526 b.

— Befaling til Christoffer Valckendorff at tage imod ovennævnte Skib, lade Godset opskibe og holde Skib og Gods til Stede indtil videre. Sj. T. 14, 526 b.

— Ekspektancebrev for M. Oluf Stissen paa det første ledige Kannikedømme i Lund, tidligere Ekspektancebreve hermed dog uforkrænkede. K. Udt. i Sk. R. 1, 381 b.

---

[1] Tr. Kiøbenhavnske Selskabs Skrifter VII. 428 f. [2] Elbing.

18. Okt. (**Kronborg**). Til Arril Uggerup. Jon Sort i Marckelunde i Gynge Herred har berettet, at han i mange Aar har været Lensmand i Ousbye Otting og oppebaaret Kronens Rettighed dér, at Rigets Fjender i sidste Fejde have frataget ham 40 Dlr., 7 Pd. Byg, 3 Pd. Rug, 1 Ko og 2 Galte af Oppebørslen og 3 Gange brændt hans Gaard, og at han stadig har taget det manglende af det følgende Aars Landgilde og derfor endnu har ovenstaaende Restance, som han nu tiltales for, men ikke kan betale. Kongen har eftergivet ham Halvparten af Restancen, men for Resten skal Arril Uggerup mane eller tiltale ham. Sk. T. 1. 279 b.

19. Okt. (—). Skøde til Casper Marckdenner. Kongens Køgemester, paa 1 Gaard paa Vestergade i Otthense, nærmest op til St. Hans Kirkegaard paa den nørre Side, i Stedet for den Grund paa Sandet ved Helsingør, som Kongen for nogen Tid siden [29. Juli 1577] har skænket ham, men som han igen har afstaaet, da Kongen ikke vil have noget bygget saa nær ved Kronneborg. F. R. 1. 291 b.

20. Okt. (—). Befaling til Sten Bilde at anvise Kongens Tømmermand Casper von Brandenburg, der selvfjerde er sendt over for at hugge Ege til 140 Tylter Planker i Herritzvad Klosters Skove, hvor de uden Skade kunne hugge Egene, skaffe Savskærere til at skære Tømmeret og efterhaanden sende det ned til de nærmeste Ladesteder, for at Kongen kan lade det hente dér. Udgifterne skal han indskrive i Regnskabet. Sk. T. 1. 278 b.

21. Okt. (—). Til Arril Uggerup. Da en engelsk Skipper i disse Dage paa Rejsen vestpaa har forløbet Kongens Told, men i den Storm, det har været, næppe endnu er kommen udenfor Skafuens Rev og maa formodes at have søgt Havn under Skaane, skal han straks i alle Havne der under Landet, hvori der kan ligge Skibe, lade undersøge, om der findes et saadant Skib, og hvis saa er, gøre sin yderste Flid for at faa fat i det og siden føre det til Sundet. Sk. T. 1, 279.

24. Okt. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Søfren Olufssen, Foged i Esserum, paa Nyegaard i Aadtz Herred med Mølle og Hestehave samt den gamle Burvang, der ligger ved Gaarden, uden Afgift; han skal indtil videre have fri Olden til sine egne hjemmefødte Svin og nødtørftig Ildebrændsel i Stolerup Skov og skal, naar Kongen selv kommer did, uden Betaling forsyne denne med Hø og Strøelse til hans egne Heste. Sj. R. 12, 190.

24. Okt. (**Frederiksborg**). Befaling til nedennævnte Købstæder straks at sende nogle gode Tømmermænd med de nødvendige Redskaber til Kiopnehafn, hvor de en Maaneds Tid skulle hjælpe Kongens Hjulmand ved Slottet med at hugge Hjultømmer. — Nestued S: Holbeck, Nykiøping i Otz Herred og Kallundborg hver 4. Sj. T. 14, 527.

25. Okt. (—). Befaling til Fru Caren Jørgen Marsuins, der allerede skal have oppebaaret en stor Del af den visse Indkomst til Syluitzborg Slot, om straks at levere Niels Krabbe, hvem Kongen efter hendes Husbondes Død har forlenet med Slottet, de to Parter af dette Aars Indkomst, da hun jo nok husker, at de to Dele af Aaret stod tilbage ved hendes Husbondes Død, og Niels Krabbe skal gøre Regnskab for to Tredjedele af Aaret. Sk. T. 1, 279.

26. Okt. (—). Gavebrev til Borgemestre og Raad i Kiopnehafn paa den i Frue Kirke i Kiøpnehafn hængende saakaldte Kongens Klokke, som Kongen for nogen Tid siden har bevilget dem at maatte faa til Brug i Frue Kirke. Det forbydes dem og Kirkeværgerne for Kirken at lade ringe med denne Klokke for noget Lig. medmindre der betales 10 gl. Dlr. til Kirken, hvilke Penge alene maa anvendes til Kirkens Bedste. Sj. R. 12, 190 b[1].

— Til Roskilde Kapitel. Da Anders Refslund har berettet, at den for 2 Aar siden i Roskilde uforvarende ihjelskudte Hans Thuedtz Slægt har ladet gøre en Tavle med latinske Vers og danske Rim angaaende hans Levnet og Endeligt, og begæret, at den maa opsættes i Muren ved hans Lejersted i Kirken, befales det Kapitlet at tillade Opsættelsen af Tavlen i Muren ved Hans Thuedtz Ligsten, saafremt Versene og Rimene ikke ere nogen til Beskæmmelse eller Skade og ere ustraffelige for lærde Folk. Sj. T. 14, 527[2].

— Til Christoffer Valckendorff. 1570 eller 1571 bevilgedes der en Skat af Adelens Ugedagsbønder saavel som af andre Bønder, og Adelen i Ottensegaards og Nesbyhofuitz Len fremlagde, hver for sine Ugedagsmænds Vedkommende, Mandtalsregistre over dem og betalte derefter til Lensmanden paa Ottensegaard; da det nu er meddelt Kongen, at Mouritz Podbusk ved den Lejlighed ikke

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 56. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. VI. 153 f. (efter en Afskrift Raadstuearkivet). [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. VI. 392.

har betalt Lensmanden for sine Ugedagstjenere til Kiørup, men har ladet sig forlyde med at ville indlevere baade Mandtalsregistre og Penge til Renteriet, og da Kongen ikke ved, om han har gjort det og om han, der ved andre Skattepaalæg har holdt andre gode Mænds Tjenere i Afuenes Birk ved Kiørup fri for Skat som sine Ugedagsmænd, ved denne Lejlighed har betalt for disse eller ej, skal Christoffer Valckendorff lade Mandtals- og Skatteregistrene undersøge for ovennævnte Aar og tilskrive Kongen klar Besked om Sagen. Sj. T. 14, 527 b.

26. Okt. (**Frederiksborg**). Til Lauritz Brockenhus. Kongen har modtaget de af ham indsendte Domme og Oplysninger i Sagen mod Mouritz Poudebusk og takker ham for hans Iver i den Sag; da den indsendte Samling omfatter baade de Domme, hvorved Mouritz Poudebusk er bleven frikendt for Bøndernes Klager, og de Domme, hvorved han er bleven dømt skyldig, lader Kongen de første bero ved deres Værd og befaler ham at tage de sidste særskilt beskrevne under Landsdommerens Segl. Da Kongen siden den sidste Skrivelse til ham yderligere har faaet at vide, at Mouritz Poudebusk har udført en stor Hob Oksne af Riget fra Rudkiøpping uden at svare Told deraf og langt fra at have fredet Jagten til Thrankier Slot har ladet skyde væk af Daavildtet der paa Landet, saa der paa én Gang er sendt en stor Mængde Huder andensteds-hen for at tilberedes, skal han ogsaa skaffe sig Oplysninger herom, saa han kan give Kongen Besked, naar denne kommer der til Landet, og iøvrigt udføre baade disse og andre Sager mod Mouritz Poudebusk. F. T. 1, 240[1].

— Til Emicke Kaas. Da der til Byggeriet paa Olleholm Slot blandt andet behøves en hel Del Tømmer, skal han skaffe Hack Ulfstand en Skibsladning Fyrretømmer, deriblandt nogle 20 Al. og 18 Al. lange Bjælker. Sk. T. 1, 276 b.

— Befaling til Coruitz Veffert om i Malmøe Len at købe 5000 Tdr. saa god Havre som muligt til Kongens Heste og til Brug paa Kroneborg og Frederichsborg Slotte og efterhaanden sende dem til Kroneborg; han skal købe Havren saa billigt som muligt. Orig.

— Til Christopher Lycke og Lauritz Skram. Da Kongen har tilladt, at Erich Lycke paa Aarhusgaard til Jørgen Muncks Døtres Brug maa faa noget af det Guld, Perler og gjorte

[1] Tr.: Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. VIII. 160 f.

Klæder, som fandtes efter deres afdøde Moder[1], skulle ovennævnte to. der deltoge i Forseglingen af Jørgen Muncks efterladte Gods, være til Stede, naar Erich Lycke udtager ovennævnte Sager, og igen forsegle det tilbageblivende. J. T. 2, 292.

27. Okt. (Frederiksborg). Til Christoffer Valckendorff. Jochim Thim. Kongens Faktor i Hamborg, der har faaet Løfte om at faa nogen Handel paa Ferøe, er nu kommen hid for at træffe endelig Aftale med Kongen, og Mogens Heinessen af Bergen, der hidtil har haft denne Handel i Forpagtning, har ogsaa begæret fremdeles at maatte beholde nogen Handel og »Madskaberi« paa Ferøe, hvilket Kongen ogsaa gerne vil bevilge formedelst den Rejse og Bekostning, han sidste Sommer har gjort for Kongen. Da imidlertid Indbyggerne paa Ferøe, naar Handelen har været forpagtet bort, ofte have klaget over, at Forpagterne ikke have gjort dem tilstrækkelig Tilførsel, men mere forurettet og besværet dem, uden at de dog have kunnet komme til at klage derover, da der ingen Skibe ere sejlede her fra Riget til dem og tilbage igen, hvormed de have kunnet sende Bud, har Kongen ogsaa taget dette under Overvejelse og efter Christoffer Valckendorffs Betænkning besluttet at bortforpagte Handelen paa Ferøe til tre, nemlig Jochim Thim, Mogens Heinessen og en Borger i Kiøpnehafn; Kongen har nu henvist Jochim Thim og Mogens Heinessen til Christoffer Valckendorff og henstiller til ham at tilforordne dem en god »lovagtig« Borger i Kiøpnehafn, hvorefter han skal blive enig med dem alle tre om, hvad aarlig Afgift de skulle svare, og hvorledes deres indbyrdes Forhold skal være, hvorom han skal indsende skriftlig Beretning til Kancelliet, for at Kongen kan give dem Besked derefter. Sj. T. 14, 528.

— Befaling til samme, der for nogen Tid siden fik skriftlig Ordre til at udruste Kongens Jagt Gott mit uns, saa den kunde løbe til Hamborg med nogle Dyr, men atter fik mundtligt Afbud, om nu med det første at gøre Jagten i Stand, forsyne den med Maatter og andet som i den forrige Skrivelse angivet samt med 2 Maaneders Fetalje og lade den løbe til Kroneborg, hvor den skal vente paa nærmere Besked. Sj. T. 14, 529.

— Befaling til samme igen at betale Thyge Brahe til Knudstrup hans aarlige Besolding, da Kongen, der havde opsagt

[1] Dorothea Galt.

ham den, paany har bevilget ham den indtil videre. Orig. Udt. i Sj. T. 14, 528 b.

27. Okt. (Frederiksborg). Befaling til Hendrich Mogenssen, Frederich Leiel, Dauid Hanssen og Morthen Jenssen. Tolder og Toldskrivere i Helsingøer, straks at betale Thyge Brahe til Knudstrup 150 gl. Dlr. af de i Sundet opkrævede Fyrpenge, fordi han i Sommer og indtil nu har holdt Lygten paa Kulden i Stand og ladet den blusse. Orig. Udt. i Sj. T. 14, 529.

— Til Mogens Hendrichssen[1] og de andre Toldere smstds. Da de fremmede søfarende Mænd, »som sejle derigennem til de norske Fiskende og fra Sundet«, gentagne Gange have anmodet om, at Lygterne paa Kulden, Anholt og Skafuen ogsaa maa brænde om Vinteren, saalænge man kan sejle, og lovet at ville give Fyrpenge derfor, har Kongen bevilget dette paa Betingelse af, at der svares Fyrpenge ligesom om Sommeren, og sender dem hermed et Brev paa Tysk desangaaende til Forkyndelse for de fremmede Søfolk; gaa disse ind herpaa, skulle de ogsaa tage Fyrpenge af dem om Vinteren. Da der vil medgaa 300 gl. Dlr. aarlig til at lade Lygten paa Kulden brænde hele Aaret, skulle de, hvis de fremmede gaa ind paa ogsaa at svare Fyrpenge om Vinteren, af Fyrpengene betale Thyge Brahe til Knudstrup, der har Lygten i Befaling, 300 gl. Dlr. aarlig til dens Vedligeholdelse; han skal saa være forpligtet til at lade den brænde hele Aaret. Sj. T. 14, 525 b.

28. Okt. (—). Forleningsbrev for Thomes Seefeld. Kongens Gigler, paa det Hus i Kongens Gade i Kiøpnehafn, som Søfren Sejermager hidtil har boet i, kvit og frit. Udt. i Sj. R. 12, 191[2].

— Til Christoffer Valckendorff. Da Villom Meldere paany har været hos Kongen i Anledning af, at Christoffer Valckendorff tilbyder ham Kommis i Betaling for hans tilgodehavende Løn, og begæret at maatte faa nogle rede Penge, eftersom han i Helsingør har laant Penge paa sin Løn til at forstrække og lønne sine Krigsfolk med og ellers ikke vil kunne betale de laante Penge, skal Christoffer Valckendorff paa hvad Maade han bedst kan betale ham hans Tilgodehavende dels med Penge, dels med Kommis, for at Kongen kan blive fri for hans idelige Overløb. Sj. T. 14, 525 b.

---

[1] Fejlskrift for: Henrik Mogensen. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II, 412.

29. Okt. (Frederiksborg). Jørgen Friis i Lønnolt fritages indtil videre for at svare Landgilde af sin Gaard. Udt. i Sj. R. 12, 191.

— Befaling til Johan Thaube paa Kroneborg at levere Jørgen von der Sweinitz, Høvedsmand paa Kroneborg, en Okse til hans Køkken. Orig.

— Til samme. Da Las Villumssen, Møller i Holderød[1] Mølle i Siøbor Sogn, i flere Aar er kommen til at restere med en stor Del af sin Skyld og endnu foruden det, der er udvurderet af hans Bo, resterer med 6 Læster Mel, som ikke kunne faas hos ham, og da Restancen væsenlig skyldes, at Møllehuset og Kværnene have været meget forfaldne, har Kongen eftergivet ham de 6 Læster Mel. Johan Thaube skal med det allerforste lade Møllehuset og Møllen gøre i Stand, saa Kongen ikke af den Grund skal lide noget Tab. Sj. T. 14, 529 b. Orig.

— Til samme. Peder Oelssen i Fredboe har berettet, at uagtet hans Gaard i afgangne Jørgen Muncks Tid, da Oldinge omsatte Landgilden for de Bønder i Lenet [Kronborg], hvis Gaarde vare satte for højt, fik Landgilden nedsat med 1 Pd. Korn, er Jordebogen dog ikke bleven forandret for hans Vedkommende, fordi han da var forlenet til Frantz Lauritzen, Borgemester i Helsingøer, og han tiltales nu for Jordebogens Landgilde. Da han har ment, at han efter Omsættelsen burde være fri for 1 Pd. Korn aarlig, har han ikke ydet det og er siden Johan Thaubes Overtagelse af Lenet kommen til at restere med $2^1/_2$ Pd. Rug og $2^1/_2$ Pd. Byg, hvilket Kongen paa hans Begæring har eftergivet ham. Johan Thaube skal nu lade Jordebogen forandre. Sj. T. 14, 529 b.

— Forleningsbrev for Hendrich Gyldenstiern til Aagaard paa Han Herred, som han nu selv har i Værge, for en aarlig Afgift af 350 gl. Dlr. af den visse Indkomst fra Mortensdag 1581 af at regne. Han skal tjene Riget med 2 geruste Heste og gøre Regnskab for den uvisse Indkomst, hvoraf han selv maa beholde en Tiendedel, dog forbeholder Kongen sig alene al Told, Sise og Vrag. J. R. 3, 329.

— Følgebrev for Otthe Banner til Bønderne paa 1 Gaard, Bolet Tranebol og 3 Gadehuse i Vifue, som Kronen har faaet til Mageskifte af Jesper Vogenssen til Hestrup. Udt. i J. R. 3, 329 b

[1] Hulerød, Holbo H.

29. Okt. (Frederiksborg). Til Biørn Anderssen. Da Otte Banner har haft Livsbrev paa det Gods, Kongen har mageskiftet til Jesper Vogenssen, skal Biørn Anderssen i Stedet lade Otte Banner faa det Gods i Vifue i Hedensted Herred, som Kongen har faaet af Jesper Vogenssen, og som han efter Kongens Ordre har lagt under Olborghus. J. T. 2, 292 b.

31. Okt. (—). Befaling til Chresten Vind at levere Bønderne i Kiøpnehafns Len Rug af Slottets Indkomst til Bagning af 70 Læster Kavringbrød, $4^1/_2$ Skp. Rug til hver Td. Brød, og befale dem at levere Brødet paa Slottet inden Mortensdag. Udt. i Sj. T. 14, 530 b.

— Lignende Befalinger til Lauge Beck om Bagning af 80 Læster Kavringbrød i Roskildegaards Len, at levere i Kiøpnehafn inden Jul; til Hendrich Vindt om Bagning af 70 Læster Kavringbrød i Draxholms Len, at levere i Kiøpnehafn senest inden Kyndelmisse [2. Febr.]; til Christoffer Pax om Bagning af 30 Læster Kavringbrød i Holbecks Len, at levere i Kiøpnehafn inden Midfaste; Rugen skal leveres ham af Lauge Beck; til Herman Juel om Bagning af 80 Læster Kavringbrød i Kallundborg Len, hvilket skal være bagt til 1. Maj, da Kongens Skibe komme efter det; til Jurgen Skram om Bagning af 60 Læster Kavringbrød i Drotningborge Len, hvilket skal være bagt til St. Ollufs Dag [29. Juli], da Kongens Skibe komme efter det; til Erick Lycke om Bagning af 50 Læster Kavringbrød i Aarhus Len, hvilket skal være bagt til St. Hans Dag, da Kongens Skibe komme efter det. Udt. i Sj. T. 14, 530 b.

1. Nov. (—). Aabent Brev, hvorved Jochim Thiin, Borger i Hamborge, Mogens Heinessen, Borger i Bergen, og Jørgen Kyd, Borger i Kiøpnehafn, faa Eneret paa i de næste 5 Aar at besejle Ferrøe og drive Handel dér, dog paa den Betingelse, at de skulle forsyne Landet med al Slags nødtørftig Tilførsel og gode, uforfalskede Købmandsvarer, sælge disse til Almuen til en rimelig Pris, eftersom det gamle Køb har været, og baade selv optræde venligt og sagtmodigt lige overfor Almuen og sørge for, at deres Tjenere ogsaa gøre det. De skulle være forpligtede til af Kongens Skriver paa Ferrøe at modtage al den Landskyld og anden Rettighed, som tilkommer Kronen der paa Landet, give 1 gl. Dlr. for hver ferrøsk Gylden, som Varerne blive beregnede til, og paa egen Regning og Risiko betale disse Penge paa Rentekammeret senest til Fastelavn; deres Aar skal begynde til førstkommende Mortensdag.

De skulle være lige gode om Forretningen, og den ene maa ikke forfordele de andre i nogen Maade; ej heller maa nogen af dem hemmeligt eller aabenbart optage udenlandske i Forretningen paa Ferrøe, saafremt han ikke vil have dette Brev forbrudt; derimod maa de optage danske og norske i Forretningen, saafremt det ikke er Kongen og Almuen paa Ferrøe til nogen Skade. Et af de Skibe, som de aarlig sende til Ferrøe, skal baade paa Hen- og Hjemrejsen løbe gennem Øresund og uden Betaling, men paa Kongens Bespisning, tage Kongens Skriver med til og fra Ferrøe, ligesom det ogsaa skal medtage de Indbyggere paa Ferrøe, der ville sejle fra Landet i et eller andet Ærinde eller for at klage deres Nød, hvis de blive besværede: hvis nogen bliver forhindret i at komme fra Ferrøe med Købmandsskibene, skal den, der er Skyld deri, have forbrudt dette Brev og staa Kongen og den klagende til Rette. Det skal staa Kongen frit for at henholde sig til hvilken af Købmændene, han vil, angaaende Betalingen for Kronens Landskyld og Rettighed paa Ferrøe. Sj. R. 12, 191[1]. N. R. 1, 338 b[2]. K.

1. Nov. (Frederiksborg). Aabent Brev, hvorved Kongen — der har taget afdøde Bendt Vinds, forhen Tolder i Norges, efterladte Gods, fordi han skyldte Kronen en hel Del Penge, og deriblandt et af Christen Degn i Lionæs udstedt Pantebrev, lydende paa 40 enkelte Dlr. og 60 Dlr. i Mønt, i en Gaard i Helsingborg — giver Jacob Fisker, Byfoged i Helsingborg, al den Rettighed, der i Følge dette Pantebrev kan tilkomme Kronen i Gaarden, saa at han og hans Arvinger maa beholde Gaarden i Pant, indtil den afløses dem. Sk. R. 1, 381 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen i Anledning af Klager fra Borgerskabet i Helsingborg strengelig forbyder alle fremmede Købmænd, Bønder og andre, der ikke bo i Byen og holde borgerlig Tynge, at drive Handel indbyrdes med deres Varer i Byen paa Torvedage, og naar der holdes Akseltorv, og drive indbyrdes Byttehandel eller anden usædvanlig Handel og Forprang imod Borgerskabets Privilegier, dog undtages de almindelige Markeder i Byen, da der skal forholdes med Handel og Vandel ligesom andensteds og fra Arilds Tid sædvanligt: ligesaa skulle Indbyggerne i Helsingøer ligesom

[1] Derefter er tilføjet en Notits om, at der gik 3 Breve ud, saa hver af dem fik sit. Tr.: Norske Rigsregistr. II. 433 ff.

hidtil have Lov til i Helsingborg at købe, hvad de behøve til deres Husholdning og anden Brug. Sk. R. 1, 382. K.[1]

1. Nov. (Frederiksborg). Borgerne i Helsingborg, der formedelst Besværet med at befordre og skibe Tømmer og andet til Byggeriet paa Kroneborg sidste Aar fritoges for Bøsseskytte- og Baadsmandshold, fritages for det samme, saalænge Besværingen varer. Sk. R. 1, 382b. K.

— Til Fru Anne Hans Skoufgaardtz. Joen Sort i Marckelund i Giønge Herred har berettet, at han i mange Aar har været Lensmand i Ousbye Otting og oppebaaret Kronens Rettighed dér, at Rigets Fjender i sidste Fejde have frataget ham 3 Pd. 2 Skpr. Rug, 7 Pd. 7 Skpr. Byg, 1 Ko, 2 Galte. 14 Oldensvin og 44 Dlr. Hestegæsteri og brændt hans Gaard 3 Gange. og at han stadig har taget det manglende af det følgende Aars Landgilde og derfor endnu har ovenstaaende Restance, som han nu tiltales for, men ikke kan betale. Kongen har eftergivet ham al Restancen. Sk. T. 1, 281 b.

6. Nov. (Odensegaard). Befaling til Peder Munck herefter at lade de Kronbønder paa Møen, der begære det, faa Bygningstømmer. Vogntømmer og Ildebrændsel til Nødtørft uden Betaling i Kronens Skove paa Møen, dog skal hans Skovfoged anvise dem det, hvor der sker mindst Skovskade, og det skal være dem forbudt at sælge deraf til andre. Sj. T. 14, 531.

8. Nov. (—). Skøde til Hans Johanssen til Hundtzlund paa Jus patronatus til Hundtzlund Kirke og Præstegaard med Ret til at oppebære Kronens og Kirkens Tiende og anden Rettighed af Sognet og med Forpligtelse til at holde Kirken i Stand og forsyne Sognefolkene med en lærd og duelig Sognepræst, der dog før Indsættelsen skal kendes duelig af Superintendenten i Vindelbo Stift; denne sidste skal ogsaa visitere i Hundtzlund Kirke. J. R. 3, 330. K.

9. Nov. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af idelige Klager af Borgere og Bønder over, at de efter den for nogle Aar siden [16. Juni 1572] paabudte Møntforandring ved alle Pengeydelser maa give dobbelt saa meget som for, saaledes, hvor de for den gav 3 Mark, nu 6 Mark, som Mønten før gik.

[1] Tr.: Secher, Forordninger II, 224 ff.

og saa fremdeles — efter Raadslagning med Rigens Raad og efter dettes Raad bestemmer, at enhver Borger, der i Byskat og Jordskyld, og enhver Bonde, der i Gæsteripenge, Arbejdspenge eller anden Pengeafgift før Møntforandringen har givet 3 Mark, herefter skal give 4 Mark danske, som Mønten før gik, eller en enkelt Daler, og for hver 3 Sk. før nu 4 Alb. og saa fremdeles. Det befales Rentemesteren og alle Fogder og Embedsmænd at rette sig herefter og lade Kongens Register og Jordebøger forandre i Overensstemmelse hermed. Sj. T. 14, 531 b[1].

9. Nov. (**Odensegaard**). Befaling til alle de Lensmænd[2], der have Herreder, straks at forkynde ovenstaaende aabne Brev paa alle Herredsting og i alle Købstæder i deres Len, paase dets Overholdelse og opbevare det vel. Sj. T. 14, 532 b.

— Befaling til Landsdommerne Palle Jul, Malthi Jenssen, Axel Gyldenstiern, Herluf Skaufue, Morthen Brock, Lauge Venstermand, Gregers Juel, Coruitz Lauritzen, Biørn Knudssen og Peder Hanssen straks at forkynde ovenstaaende aabne Brev paa Landstingene. Udt. i Sj. T. 14, 534.

— Til Brede Randtzov. Da Kronens Bønder i Brylle, der bo i en bar Egn og ikke kunne faa Vogntømmer og Tømmer til deres Gaardes Brug til Købs for en rimelig Pris, have anmodet Kongen om at skaffe dem noget til Købs, befales det ham at lade dem faa saadant i Lenets [Odensegaards] Skove til en rimelig Pris, dog skal han anvise dem det, hvor der sker mindst Skovskade, og paase, at de ikke faa mere, end de selv have Brug for. Da en Bonde, Hans Jørgenssen, smstds., der blandt andet svarer 5 Lispund Flæsk i Landgilde, har begæret at maatte svare Korn i Stedet, skal han tillade dette og lade Jordebogen forandre i Overensstemmelse hermed, dog kun som en foreløbig Bevilling. F. T. 1, 240 b.

10. Nov. (—). Forleningsbrev for Hr. Christopher, Borggreve von Dhona, paa Øuidtz Kloster i Skaane, som han nu selv har i Værge, uden Afgift, men mod at gøre tilbørlig Tjeneste. Sk. R. 1, 383. K.

— Befaling til Anders Bing om af Loftet at levere Hr. Hans Villemssen, forhen Sognepræst i Kongisback, 1 Læst Korn, da han har klaget over, at han siden Kongisbacks Ødelæggelse ikke

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 226 f. [2] De opregnes alle med deres Len.

har haft noget at leve af. Da Hr. Hans desuden har berettet, at han har nogen Ejendom i og udenfor Kongisback, som han har købt, og Kongen jo tidligere har befalet Anders Bing at give alle, der have haft Ejendom i Kongisback, Vederlag i Varbierg, befales det ham med det allerførste ogsaa at udlægge Hr. Hans Vederlag. Sk. T. 1, 282.

10. Nov. (Odensegaard). Til Lauritz Brockenhus. Da Kronens Bønder i Longaae[1] have klaget over, at det, siden Kongen gav Jomfru Margretthe Urne noget af deres Ejendom [16. Sept.], falder dem meget besværligt at svare Kronen samme Landgilde som før, skal han med det første kalde Bønderne for sig, afkorte saa meget i deres Landgilde, som den Ejendom, de have mistet, kan beløbe sig til, beregnet paa samme Maade som ved Mageskifte, lade Jordebogen forandre og holde en klar Beretning derom til Stede ved Slottet, for at man deraf kan faa Besked om alt, hvis de en anden Gang ville klage. F. T. 1, 241.

— Til Biørn Anderssen. Da Mouritz Styge til Holbeckgaard, der har givet Kronen Brev paa at ville udlægge den en Gaard paa 3 Ørt. Korn i aarlig Skyld i haardt Landgilde, hvilket han skulde have udlagt i Mageskiftet om Godset i Rogsø Herred, nu har tilbudt at gøre dette Udlæg i Mielbye[2] i Fleskum Herred, skal Biørn Anderssen besigte den Gaard, han vil udlægge, og sende Kongen Besigtelsen. J. T. 2, 292 b.

— Til Peder Munck og Biørn Anderssen. Da Jens Claussen har berettet, at der føres Trætte paa Agdrupgaard, som han har faaet til Mageskifte af Kronen, og at der paa Olborghus (i Brevet til Peder Munck: blandt Hundtzlund Klosters Breve) findes Breve vedrørende denne Gaard, har Kongen bevilget, at han maa faa disse Breve, saafremt de angaa Agdrupgaard alene og ikke kunne komme Kronen til Hinder paa andet Krongods, mod Reversal for Tilbagelevering. J. T. 2, 293.

— Til Jørgen Skram og Claus Glambeck, Embedsmænd paa Drotningborg og Skanderborg. Da Henrick Krag til Thrinderup har bevilget Kronen 1 Gaard og 1 Møllested, som bruges under samme Gaard for særskilt Skyld, i Thuenstrup By og Sogn og 1 Gaard i Odder By og Sogn i Hatz Herred samt 1 Gaard i Malling i Ning Herred til Mageskifte for 4 Gaarde i Hvorum[3] i Drot-

[1] Langaa, Gudme H. [2] Miels. [3] Hvornum, Onsild H.

ningborg Len, en øde Mark, kaldet Tollestrup Mark, der bruges til Huorum og Brøndum, Lille Mølle og, hvis det ikke forslaar, noget mere af Kronens Gods i Huorum, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 293 b.

11. Nov. (Odensegaard). Forleningsbrev for Hr. Hans Cornelessen i Lund paa Afgiften af Kronens Korntiende af Harløsse og Hammerlund Sogne i Skaane, som afdøde Hr. Jacob Hanssen og Hustru hidtil have haft. K. Udt. i Sk. R. 1, 383.

— Til Koruitz Viffert og Hans Spegel, Embedsmænd paa Malmø og Gladsaxe Slotte. Da Quindevadtz Møllebro skal være meget bygfalden, saa Folk ikke uden Fare kunne passere den, skulle de med det første undersøge, hvilke Mangler der findes, og hvilke Bønder der ere Skyld deri, for at disse siden kunne tilholdes at gøre den i Stand. Sk. T. 1, 282 b.

— Mageskifte mellem Ebbe Munck til Fiellebro og Kronen. F. R. 1, 292 b. (Se Kronens Skøder under 12. Nov.)

— Følgebrev for Lauritz Brockenhus til Kronens Bønder under Thrankier efter Mouritz Poudebusk. F. T. 1, 241 b.

— Følgebrev for Brede Randtzov til de Kronens Bønder i Fyen, som Mouritz Poudebusk hidtil har haft i Værge. Udt. i F. T. 1, 241 b.

— Forleningsbrev for Manderup Parsbierg, Embedsmand paa Silckeborg, paa Thuillum Birk, som han nu selv har i Værge, uden Afgift fra 1. Maj 1581 til 1. Maj 1583. J. R. 3, 330 b.

— Følgebrev for Jørgen Fris til Krastrup til Bønderne paa det Sebber Klosters Gods, som Oluf Brockenhus ikke har faaet til Mageskifte. Udt. i J. R. 3, 331 b.

— Forlig, mæglet af Kongen, Kansler Niels Kaas, Jørgen Rosenkrantz, Biørn Anderssen, Eiller Grubbe, Rigens Kansler, og Manderup Parsbierg, mellem Hr. Jørgen Løcke til Ofuergaard og Jacob Sefeld til Visborg, der have ligget i langvarig Strid med hinanden til største Besvær for sig selv og deres Slægt og Venner. Al Uenighed imellem dem skal herefter være en aftalt Sag, som ingen af Parterne maa rippe op i, og begge Parter have i Kongens og Rigsraadernes Nærværelse tilsagt hinanden Venskab. For at dette Forlig ikke skal blive brudt ved Ejendoms- og Markeskelstrætter eller andre saadanne Trætter, have begge Parter lovet ikke at paaføre hinanden unødige Trætter og, hvis Trætter skulde

opstaa. da ikke føre dem paa Herredsting eller Landsting, men henstille dem til mindelig eller retslig Afgørelse af 4 af deres fælles Venner; Hr. Jørgen Løcke valgte hertil Biørn Anderssen og Manderup Parsbierg, Jacob Sefeld Jørgen Rosenkrantz og Jørgen Skram; hvis nogen af disse dør, skal den Part, der har valgt ham, vælge en anden i Stedet. J. R. 3, 331 b. K.

11. Nov. (Odensegaard). Til Biørn Anderssen og Chresten Skiel. Hoslagt sendes dem den af Erich Valckendorff og Hening Giøe foretagne Besigtelse af det Gods paa Møen og Sjælland, som Admiral Peder Munck vil udlægge Kronen, med Ordre til, saasnart de have besigtet Mageskiftegodset i Koldinghus Len, Vendsyssel og Drotningborg Len, at ligne Peder Munckis Gods mod Kronens Gods og indsende Besigtelserne. J. T. 2, 294.

— Til Manderup Parsberg og Claus Glambeck, Embedsmænd paa Silckeborg og Skanderborg. Da Biorn Anderssen paa Olborghus har bevilget Kronen sit Gods i Randløf og Hørsløf i Hatz Herred og i Mausinge samt Tredjeparten af Gragaardtz Skov til Mageskifte for Kronens Gods i Guldagger og tilbudt, hvis hans Gods ikke løber saa højt op som Kronens, da at udlægge Kronen noget mere Gods i Aarhusgaardtz Len, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 294 b.

— Befaling til Manderup Parsberg om, som hidtil, at lade Kronens Bønder i Silckeborg Len faa Tømmer til Købs i Kronens Skove til at lave Hjul og andre Varer af til Salg paa Markederne, da det er manges vigtigste Næring. J. T. 2, 294 b.

12. Nov. (—). Bestalling for Matz Knudssen, Borger i Stege, som Tolder smstds. Sj. R. 12, 192 b.

— Til Bønderne over hele Riget, hvem de end tjene. Riget har endnu en Del udenlandsk og indenlandsk Gæld fra sidste Fejde, som Kongen hidtil har udsat at betale for ikke at besvære sine Undersaatter med videre Skat, men da der aarlig medgaar en stor Sum til Forrentning af denne Gæld, have Danmarks Riges Raader nu for at faa Ende paa denne besværlige Gæld bevilget Kongen en almindelig Skat og Landehjælp af Bønderne, saaledes at hver 10 jordegne Bønder skulle lægges i Læg sammen og give 20 Dlr., hver 10 Bønder, som sidde for Gaarde og ikke have jordegent Gods, men have fæstet deres Gaarde og bruge Avl, 10 Dlr., overalt skal den rige hjælpe den fattige; hver Smed, Skomager, Skrædder,

Murmester, Tømmermand, Kæltring og Møller paa Landet, som bruger Avl, skal give 1 Dlr. og hver, som ikke bruger Avl, $^1/_2$ Dlr.; hver Pebersvend skal give 1 Dlr.; hver Husmand, Inderste og hver Tjenestedreng, som tjener for fuld Løn, hvad enten han har Kornsæd eller ej, skal give $^1/_2$ Dlr., Tjenestedrenge, der ikke tjene for fuld Løn, dog kun 1 Ort; de Ugedagsmænd, som bo ved Kongens egne Slotte, Klostre og Gaarde, skulle hver give $^1/_2$ Dlr.; alt skal regnes i gamle Dalere, men hvor disse ikke kunne faas, maa der tages 2 Lod Sølv for hver Daler. (I de hallandske og blekingske Skattebreve ere Skattesatserne kun det halve heraf). Hvor der bor flere Bønder i én Gaard, hvad enten det er jordegent eller Fæstegods, skal Hovedmanden skrives for hel Skat og de andre regnes for Inderster; kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv. og have været fri fra Arilds Tid, skulle være fri for at svare Skatten. Lensmændene skulle være personlig til Stede, naar Skatten skrives, og maa ikke lade deres Fogder skrive den; de skulle, hvis de ikke selv ville staa til Rette derfor, paase, at alt gaar ligeligt til, og at kun de regnes for Ugedagsmænd, der ere det. Skriveren skal ingen Penge have for at skrive Skatten. Skatten skal være ude inden førstkommende 1. Maj. Sj. T. 14, 534.

12. Nov. (Odensegaard). Befaling til Lensmændene[1] over hele Riget straks at forkynde ovenstaaende Skattebrev for Bønderne, selv personlig skrive Skatten, ikke se gennem Fingre med nogen og fremsende Skatten, ledsaget af klare Mandtal, til Rentemesteren inden 1. Maj. Sj. T. 14. 537.

— Tilladelse for Hack Ulfstand paa Olleholm til at indløse fra Fru Christentze Nielsdatter, Biørn Kaassis Enke, alt det Gods i Skaane, som hun og hendes Husbonde have haft i Pant. Sk. R. 1, 383 b. K.

— Befaling til Fru Christense Biørn Kaasis at overlevere Hack Ulfstand ovennævnte Pantegods, saasnart han har betalt hende Pantesummen. Sk. T. 1, 283.

— Hans Bang, Borger i Medelfar, maa indtil videre give Penge i Stedet for Kornafgiften af Kronens Tiende af Asserup[2], Thanderup, Bindisløf[3] og Vøfling[4] Sogne, at betale til Stiftslensmanden i Fyens Stift. Udt. i F. R. 1. 294 b.

---

[1] De opregnes alle med deres Len. [2] Asperup, Vends H. [3] Indslev, samme H. [4] Veflinge, Skovby H.

12. Nov. (Odensegaard). Aabent Brev, hvorved Kongen, der har givet Claus Glambeck paa Skanderborg Ordre til at sende 200 Øksne og 20 Køer til Reinsborg, befaler alle sine Fogder, Embedsmænd og andre at skaffe de Folk, der fremdrive disse Øksne og Køer, frit Underhold paa Vejen og frit Foder til Dyrene. Orig.

— Kvittans til Claus Glambeck paa Skanderborg paa 2000 gl. Dlr., som han har indbetalt i Kongens eget Kammer paa Regnskab af Skanderborg Lens Indkomst. J. R. 3, 333.

— Til Jørgen Rossenkrantz og Jørgen Skram, Embedsmænd paa Kalløe og Drotningborg. Da Jacob Seefeld til Visborg har begæret noget Gods i Nørre Herred under Kalløe til Mageskifte for noget af sit Gods i Jylland, om hvilket Mageskifte Jørgen Rossenkrantz ved nærmere Besked, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 295 b.

— Til Otthe Banner, Jens Claussen, Christopher Mickelssen og Predbiørn Gyllenstiern. Da Biørn Anderssen paa Olborghus har berettet, at en stor Del baade af Kronens Gods i Olborghus Len og af Adelens Gods i Vendsyssel er meget ødelagt af Sand, saa Bønderne derpaa ikke kunne udrede deres Landgilde og de, der have fæstet Krontiender, ikke deres Afgift, gives der dem herved Fuldmagt til med det allerforste at begive sig til det Kronens Gods i Olborghus Len, som har lidt Skade af Sand, undersøge al Lejligheden, sætte Gaardene for en passende Landgilde og Tienderne for en rimelig Afgift, give deres Ansættelser skriftlig fra sig under deres Segl og levere dem til Biørn Anderssen, for at han kan lade Jordebogen forandre derefter. J. T. 2, 296.

13. Nov. (—). Til Eyler Grubbe, Rigens Kansler, og Erich Valckendorff. Da Fru Sitzelle Oxe, Erich Podebuskis Enke, har bevilget Kronen 1 Gaard i Skuderup, 1 Gaard i Søeholt[1], 1 Gaard i Sneserød og 1 Gaard i Monstrup i Borse Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Buskid i Sandby Sogn i Tybiergs Herred og 1 Gaard i Saalbythorp i Ramsø Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen af ovennævnte Gods, tillige besigte 1 Gaard i Storbye[2] og 1 Gaard i Tolstrup, som Kongen begærer til Mageskifte af Erick Podebuskis Arvinger, og indsende Besigtelserne. Sj. T. 14, 537 b.

---

[1] Sjolte. [2] Staarby, Baarse H.

13. Nov. (Odensegaard). Mageskifte mellem Provstiet i Otthense og Kronen. F. R. 1, 295. (Se Kronens Skøder.)

— Mogens Hendrickssen, Borgemester i Otthense, hans Hustru Karinne Jørgensdatter og deres Arvinger fritages for den Jordskyld, som de hidtil have svaret af en øde Jord i Otthense mellem Byens Stræde og det nedbrudte hvide Hus i Biskopsgaarden, hvilken Jord Kongen for nogen Tid siden har tilskødet Mogens Hendrickssen for en aarlig Jordskyld af 2 gl. Dlr., og af en anden Jord mellem den Gaard, Knud Jørgenssen købte af Peder Mulle, og Mogens Hendrickssens eget Hus, paa hvilken han har opført en Bygning, som han nu selv bor i, og hvoraf han hidtil har svaret en aarlig Jordskyld af $2^1/_2$ Mk. dansk til Vor Frue Alters Vikarie i Otthense, som Christoffer Guldsmed i Kierteminde er forlenet med. F. R. 1, 295 b.

— Forleningsbrev for Morthen Brock, Landsdommer i Fyen, paa 8 Gaarde i Harsmarcke[1] i Lunde Herred, 3 Gaarde i Krogsbøl og 2 Gaarde i Bordissøe[2] i Skam Herred og Herligheden af 6 Gaarde i Harsmarcke, der svare deres Landgilde til Superintendentembedet, uden Afgift. F. R. 1, 296.

— Bendt Knudtzen i Perstrup fritages for Halvdelen af sin Landgilde, saalænge han er Skovfoged over Kronens Skove i Vissenberg Birk. F. R. 1, 297.

— Hr. Hans Madtzen, Kapellan, og Peder Hanssen, Skolemester i Rudkiøping, der formedelst den store Skade, de have lidt ved Ildebrand, fik Tilladelse til at oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Skrefueløf[3] Sogn paa Langeland for sidste Aar, maa oppebære Afgiften af denne Tiende endnu et Aar. F. R. 1, 299 b.

— Til Eyller Grubbe, Rigens Kansler, Absolon Gye og Brede Randtzov. Da Claus Huitfeld har bevilget Kronen 4 Gaarde i Skiuinge By og Sogn i Vordingborg Len til Mageskifte for 1 Gaard i Sandagger og Kronens Rettighed i 4 jordegne Gaarde i Lørup og i 1 jordegen Gaard i Rislinge, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. F. T. 1, 242.

— Til Eyller Grubbe. Da Kongen har tilskiftet Ebbe Munck til Fiellebro Grøngaard i Fyen, som laa under Provstiet i Otthense, med al den Skovpart, som Provstiets Gaarde Giøsteløf[4] og Grøngaard

---

[1] Hasmark. [2] Baardesø. [3] Skrøbelev. [4] Gestelevgaard, Salling H.

havde, og da Giosteløfgaard derved er bleven ødelagt, maa Eyller Grubbe ogsaa tilskifte Ebbe Munck denne Gaard. F. T. 1, 243.

13. Nov. (Odensegaard). Befaling til Tolderen i Bogensøe nøje at paase, at Kronen faar sin Told og Rettighed af det Korn og andre Varer, som udskibes der fra Byen, og aarlig gøre Rentemesteren Regnskab derfor. F. T. 1, 242 b.

— Forleningsbrev for Niels Skram. Embedsmand paa Bygholm, paa det Gods, som Kongen siden hans Overtagelse af Lenet har tilskiftet sig og lagt ind under det, uden Forhøjelse af Afgiften. J. R. 3, 334 b.

— Kirkeværgerne for Horsens Bykirke maa endnu et Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Nefsagger og Stennerup Sogne til Kirkens Bygning. Udt. i J. R. 3, 334.

— Befaling til Bønderne paa det Vikariegods i Jylland, som Dr. Cornelius Hamsfort tidligere havde i Værge, men som nu er henlagt til Horsens Hospital, om herefter at være Hospitalsforstanderen lydig, svare ham Landgilde og anden Rettighed og gøre Ægt, Pløjning, Høstgerning og andet Arbejde, naar de tilsiges, hvilket sidste de hidtil have vist sig meget ulydige med under Foregivende af, at Dr. Cornelius ikke har besværet dem dermed: nu forholder det sig anderledes med dem, og Hospitalets Tarv kræver saadant Arbejde af dem. J. R. 3, 333 b. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Til Niels Skram. Da Kongen i det Mageskifte, hvorom han staar i Handel med Erich Lange, har bevilget denne 1 Gaard i Aast, der hører til det Vikarie, som Dr. Cornelis Hansfort var forlenet med, og som nu er henlagt til Horsens Hospital, og Erich Lange allerede har overtaget Gaarden, men Hospitalet endnu intet Vederlag har faaet, skal han udlægge Hospitalet en ligesaa god Gaard af Bygholm Gods og give Hospitalsforstanderen en Fortegnelse derpaa, for at Kongen derefter kan udstede Brev. J. T. 2, 297.

— Aabent Brev, at Kongen — der har bragt i Erfaring, at de Gadehuse, hvorom der var Trætte mellem Otthe Banner til Asdal og Godtzlaf Budde paa Børglum Kloster paa Kronens Vegne, idet Otthe Banner vilde tilholde sig dem med noget Børglum Klosters Gods, Kongen havde tilskiftet ham, medens Jens Kierul, Herredsfoged i Jerslef Herred, har tildømt Kronen dem som ikke medindbefattede i Mageskiftet, alligevel ere byggede paa de Gaardes

Grund, Kongen har tilskiftet Otthe Banner — nu har taget denne Sag overtværs for at forebygge videre Trætte og Herredsfogdens Ødelæggelse og ordnet den saaledes med Otthe Banner, at han frafalder al Tiltale mod Jens Kierul for Dommen og uden videre Trætte faar ovennævnte Gadehuse. J. R. 3, 335.

13. Nov. (Odensegaard). Befalinger til Peder Gyldenstiern og Erich Hardenberg om at overtage Værgemaalet for Jomfruerne Margrette og Karine Skofgaard, hvilke efter deres Broders[1] Død have anmodet Kongen om at beskikke dem Værger. J. T. 2, 296 b.

— Til Jørgen Rossenkrantz. Da Jørgen Friis til Krastrup for nogen Tid siden har faaet 1 Aarhus Kapitels Gaard i Ørum By og Sogn i Nørre Herred og Fru Mette Urne, Knud Hardenbergs Enke, 3 Aarhus Kapitels Gaarde i Nielsbye[2] i Øster Lisbierg Herred til Mageskifte af Kronen og Jørgen Friis igen har udlagt Kronen 4 Gaarde i Bue[3] i Roxe Herred og 1 Gaard i Allestrup i Sønderhald Herred, skal Jørgen Rossenkrantz, hvis det ikke allerede er sket, straks lade dette Gods lægge ind under Slottet [Kallø], indskrive det i Jordebogen, af Godset i Bue udlægge Kapitlet Fyldest for det Gods, det har mistet, og indsende en Fortegnelse over det udlagte til Kancelliet, for at Kongen derefter kan give Kapitlet Brev. J. T. 2, 297.

14. Nov. (—). Axel Brahe fritages indtil videre for de 100 Dlr., han hidtil aarlig har svaret af sit Pant Rudgaard. F. R. 1, 297 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Moritz Poudebusk, hans Hustru og deres Arvinger al den Tiltale, han kunde have til Moritz Poudebusk for hans Forurettelse af nogle Kronbønder, han har haft i Forlening, for Skovhugst i Kronens Skove, for Friholdelse af nogle gode Mænds Bønder i Aufuelnes[4] Birk ved hans Gaard Kiørup for Skat og for flere andre Sager, hvorfor Kongen havde ladet ham stævne i Rette for Rigsraadet. Alle de i disse Sager udgaaede Domme og Breve erklæres herved for døde og magtesløse. F. R. 1, 298 b[5].

— Til Brede Randtzov og Lauritz Brockenhus. Da Kongen nu

[1] Hans Skovgaard. [2] Mejlby. [3] Bode, Rugsø H. [4] Agernæs, Skam H.
[5] Foran er indført et Brev af samme Dato, hvorved Movrids Podebusk giver Kronen foreløbigt Skøde paa alt sit Gods i Becke i Kollinghus Len og lover, saasnart han kommer hjem, at give Kronen endeligt og specificeret Skøde paa Pergament paa dette Gods.

har eftergivet Mouritz Poudebusk al den Tiltale, han kunde have til ham, skulle de paa Kronens Vegne tilfredsstille alle de Kronbønder, som de have faaet af dem, Mouritz Poudebusk tidligere havde, og som have faaet sig tildømt Oprejsning af denne, enten med Eftergivelse af Landgilde, med Penge eller paa anden Maade, tage Bevis af dem paa Tinge og Tingsvidner for, at de ere tilfredsstillede, og indskrive Udgiften i deres Regnskaber. F. T. 1, 243[1].

14. Nov. (Odensegaard). Befaling til de Kronens Bønder i Fyen og paa Langeland, som Mouritz Poudebusk hidtil har haft i Værge, om at levere ham hvad de restere med af deres Landgilde for de forløbne Aar, derimod maa han ikke befatte sig noget med den Landgilde, der skulde svares nu til St. Mortensdag, da den skal leveres til de Lensmænd, der nu have dem i Værge. F. T. 1, 243 b.

— Befaling til Mouritz Poudebusk om med det første at overlevere Lauritz Brockenhus Trankier Len med Inventarium, Jordebøger, Breve, Registre og andet. F. T. 1, 244.

— Aabent Brev, at Kongen har truffet følgende Overenskomst med Hach Ulfstand om Forbedring af det meget bygfaldne Olleholm Slot: Hach Ulfstand fritages i de næste 3 Aar aarlig for 500 gl. Dlr. af sin Afgift og skal derfor opføre et grundmuret Hus paa Olleholms Slot med Mur og Tag og selv betale Murmestre, Kalkslagere og Tømmermænd; Kongen skal skaffe ham og betale det Tømmer og Jærn, som gaar til, og 100 Læster Kalk, men hvad yderligere Kalk der behøves samt Mur- og Tagsten skal Hach Ulfstand betale. Naar Huset er muret og under Tag, vil Kongen forsyne det med Døre, Vinduer og andet nødvendigt. Hach Ulfstand skal passe godt paa, at Huset bliver forsvarligt bygget. F. R. 1, 563.

— Til Abbedissen i Mariboe Kloster. Da hendes Sognepræst under Henvisning til, at alt nu er dyrere, end det var, da Kongens Raader og gode Mænd fastsatte den Løn, han skulde have af Klosteret, har begæret at faa den forbedret med 1 Pd. Mel, 3 Pd. Malt og 1 Td. Torsk aarlig, befales det hende herefter at yde ham denne forøgede Genant, efterdi det jo i sig selv er rimeligt, at en Guds Ords Tjener faar tilbørligt Underhold; endvidere skal hun betale ham den Bekostning, han har anvendt paa sin Bolig, da Klosteret skal holde den i Stand. Da han har begæret, at han om

[1] Tr.: Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. VIII. 162

Sommeren maa have sit Kvæg gaaende sammen med Klosterets Kvæg, og det ikke kan skade Klosterets Fædrift synderligt, tvivler Kongen ikke om, at hun godvillig vil tillade ham det. F. T. 1. 329.

14. Nov. (Odensegaard). Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Hr. Jørgen Løcke, hans Hustru og deres Arvinger al Tiltale for Forhuggelsen af Mariagger Klosters Skove og for de andre Stridigheder om noget af Mariagger Klosters Gods og lover herefter igen at være dem en naadig Konge. J. R. 3, 335 b.

— Livsbrev for Hr. Jørgen Løcke, der nu har ladet Halvdelen af den Sum, hvorfor han har Mariagger Kloster og Gislum Herred i Pant, falde og skal have Resten betalt med det første, paa Mariager Kloster og Gislum Herred, uden Afgift; overlever hans Hustru ham, maa hun beholde Klosteret og Herredet uden Afgift indtil den følgende 1. Maj. J. R. 3. 336 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen forpligter sig til at betale Hr. Jørgen Løcke eller hans Arvinger Halvdelen af Pantesummen for Mariagger Kloster og Gislum Herred, 5234½ Dlr. 8 Sk., senest til førstkommende Midfaste. J. R. 3. 337.

— Livsbrev for Fru Beate Brahe, Hr. Jørgen Løckis Hustru, paa Gislum Herred, uden Afgift, saafremt hun overlever sin Husbonde. J. R. 3. 337 b.

— Livsbrev for Hr. Jørgen Lycke og hans Hustru, Fru Beatthe Brahe, paa Ramsøe[1] ved Fyen, uden Afgift, med Tilladelse til at hugge dér til deres Gaard Huerings Behov, dog saaledes at de ikke forhugge Skoven. F. R. 1, 297. Orig.

— Forleningsbrev for Chresten Skeel paa Bøuling Len, som han nu selv har i Værge, for en aarlig Afgift af 300 gl. Dlr. af den visse Indkomst fra 1. Maj 1581 af; han skal gøre Regnskab for den uvisse Indkomst, hvoraf han selv maa beholde Tredjedelen, dog forbeholder Kongen sig alene al Told, Sise og Vrag. J. R. 3, 338.

— Forleningsbrev for Jens Vogenssen til Stenumgaard paa 1 Gaard i Knudesig og 1 Gaard i Lille Stenum i Rosted Sogn i Ulborg Herred og 1 Gaard i Sternborg i Thiøring Sogn i Skodborg Herred, uden Afgift. J. R. 3, 340.

— Forleningsbrev for Erich Løcke til Schoufgaard paa Aarhusgaard, som han nu selv har i Værge. Han skal i aarlig

[1] Romsø, Bjærge H., Fyen.

Genant have 8 Læster Rug, 10 Læster Byg, 8 Læster Havre, 10 Tdr. Smør, 80 Svin, 16 Køer, 6 Nødkroppe, 160 Lam, 24 Faarekroppe, 160 Gæs, 300 Høns, 2 Tdr. Gryn, 312 Dlr. og al Ladegaardens Avl med Kvæg og Affodning. For Resten af den visse Rente skal han aarlig gøre Regnskab og ligesaa for den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Tredjeparten, dog forbeholder Kongen sig alene al Hestegæsteri, Told, Sise og Vrag. Han skal tjene Riget med 8 geruste Heste og af sin Genant i Henhold til Kongens Faders Fundats underholde 12 Degne fra Skolen. Dette Forleningsbrev skal regnes fra 1. Maj det Aar, han fik Lenet. J. R. 3, 340 b.

14. Nov. (Odensegaard). Til Jorgen Skram. Da han foruden den Sum, Bygmesteren skal have for sit Arbejde paa Drotningborg Slot, har udlagt en stor Hob Penge til forskellige Haandværksfolk og holdt dem med Kost og fremdeles maa fortsætte dermed i Vinter, skal han i sit Regnskab opføre hvad han har brugt og i Vinter kommer til at bruge til Løn og Underhold for Haandværkerne, hvilket saa skal blive godtgjort ham. Da der til disse og andre Udgifter ved Byggeriet vil medgaa en stor Sum Penge, skal han sælge af Slottets Korn og Indkomst og bruge af de derved indkomne Penge, hvilke ligeledes skulle føres til Regnskab. J. T. 2, 298. Orig.

— Til Peder Gyldenstiern, Marsk, Jørgen Rossenkrantz, Jørgen Skram og Manderop Parsberg. Hr. Niels Ster, Sognepræst til Hiermind Kirke, har klaget over, at han for nogen Tid siden er bleven overfalden, slaaet og lemlæstet af en af Lauritz Rostrups Karle i Overværelse af to af dennes andre Karle; da han aldrig har haft noget Ord udestaaende med disse Karle og siden er bleven kaldet ud til nogle syge, uden at der har været nogen syge, har han haft ikke ringe Grund til at tro, at han blev efterstræbt, og har under sin Sygdom skrevet til sin Superintendent og klaget til ham, for at han skulde hjælpe ham; da Superintendenten sendte Hr. Niels's Skrivelse til Stiftslensmanden, har Lauritz Rostrup dér faaet en Kopi af den, har siden tiltalt Hr. Niels og paa Herredstinget faaet Dom for, at han skulde bevise hvad han havde skrevet eller staa til Rette derfor efter Recessen, hvilken Dom Landsdommeren ikke har villet omstøde, hvoraf Følgen er bleven, at hans Embede er bleven forbudt ham. Da han i høj Grad har klaget over, at der gøres ham Uret i den Sag, idet der ikke er gaaet endelig Dom om Hovedsagen og han ikke offentlig har sagt noget om Lauritz Rostrup

eller skrevet sin Skrivelse, for at den skulde komme nogen for Øje, men kun i sin Nød og Elendighed klaget til sin Superintendent uden nogen Tanke om, at Skrivelsen skulde komme til Dom og Rettergang, skulle de med det første mødes paa belejlig Tid og Sted, stævne alle dem, som Sagen angaar, i Rette for sig, undersøge, hvorledes den forholder sig, og afsige endelig Dom om Hovedsagen, om Hr. Niels's Skrivelse, som han har skrevet fortroligt og hemmeligt til Superintendenten, kan siges at gaa Lauritz Rostrup for nær, og om Hr. Niels bør straffes for den eller ej, eller mægle et mindeligt Forlig mellem dem. J. T. 2, 298[1].

15. Nov. (Odensegaard). Til Brede Randtzov og Lauritz Brockenhus. Under Kongens Ophold her paa Othensegaard er der paa Gaardens Port blevet opslaaet et Skrift, hvori Eyller Brockenhus til Syndergaard beskyldes for at ligge i løsagtigt Levnet med sin Hustrus afdøde Broder Otthe Emichssens Enke, Fru Margretthe Randtzou, og at have avlet Børn med hende, hvoraf et skal findes hos en af Eyller Brockenhus til Nackebøls Tjenere. Da Kongen, hvis det er Tilfældet, ikke kan lade saadant gaa ustraffet hen, har han befalet Eyller Brockenhus til Nackebøl at lade den Bonde, hos hvem Barnet findes, og hans Hustru fængsle og alvorligt foreholde dem at bekende Sandheden; de skulle derfor straks begive sig til Nackebøl for at overvære Forhøret og i Forening med Eyller Brockenhus straks indsende skriftlig Beretning derom. F. T. 1, 244.

— Befaling til Eyller Brockenhus til Nackebøl at lade ovennævnte Bonde og hans Hustru fængsle, foreholde dem at sige Sandheden om Barnet og hvad de ellers vide om Eyller Brockenhus til Syndergaards Samkvem med Fru Margretthe Randtzov i Overværelse af Brede Randtzov og Lauritz Brockenhus og, hvis de ikke ville det, lade dem pinlig forhøre. F. T. 1, 244 b[2].

19. Nov. (Frederiksborg). Til Peder Gyldenstiern. Paa hans Begæring har Kongen tilladt ham at faa Gaarden Haldkier i Omme Sogn i Hing Herred, som Kongen har faaet til Mageskifte af Jørgen Rossenkrantz, sammen med det andet Kronens Gods i Hing Herred, han har i Forlening, hvorfor han skal lade den indskrive i Jordebogen og forkynde hoslagte Følgebrev for Bonden. J. T. 2, 299 b.

---

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. V. 517 ff. [2] Tr.: Saml. t Fyens Hist. og Topogr. VIII. 153 f.

20. Nov. (Frederiksborg). Peder Mantzel maa i Aar sisefrit indføre 7 Læster Rodstockerøl. Udt. i Sj. R. 12, 193.

— Befalinger til Niels Kaas, Kansler, Peder Gyldenstiern, Marsk, og Henrick Belov at møde i Flensborrig Midfaste Søndag [25. Marts], da der under Kongens Broder Hertug Hans's sidste Ophold i Ottense blev truffet den Aftale mellem ham og Kongen, at de hver skulde sende nogle Raader til ovennævnte Tid og Sted for at forhandle om Arven efter Hertug Hans den ældre, og Kongen har valgt dem og Statholder Henrick Rantzov til sine Repræsentanter. Der skal siden blive sendt dem en Instruks. Sj. T. 14, 538 b[1].

— Til M. Hans Laugssen, Superintendent i Riiber Stift. Da Kongen har bestemt, at Superintendenten i Riiber Stift igen ligesom tidligere skal visitere alle Kirker og Sogne i Thørninge Len, der have hørt til Riiber Stift, skal han gøre dette og paase, at Guds Ord prædikes rent og uforfalsket, og at den gejstlige Ordinans i alt efterkommes. Et aabent Brev til Præsterne i Thørninge Len om at adlyde ham som Superintendent sendes ham til Forkyndelse. J. T. 2, 300[2]. Orig.[3] i Provinsark. i Viborg.

— Til Axel Gyldenstierne, Landsdommer i Skaane, og Korvitz Viffert. Da Anders Bing paa Varbierg har bevilget Kronen sit Gods i Koldinghus Len og andensteds i Jylland, hvorover der sendes dem en Besigtelse, til Mageskifte for Gods i Boe og Gisleberg Len i Skaane og andensteds deromkring, skulle de snarest besigte Godset i Skaane, udlægge ham Fyldest deraf, ligne Godset og indsende Besigtelsen. Sk. T. 1, 280 b.

21. Nov. (—). Til de samme. Da Hendrick Brahe til Vidskiøle paa sin Broder Thyge Brahis Datters Vegne har bevilget Kronen 1 Gaard i Odisbierg til Mageskifte, hvilken Kongen igen har lovet Arrild Huitfeldt, og i Stedet har begæret Kronens Rettighed i 4 jordegne Bøndergaarde og 1 Fæste i Høllie i Villandtz Herred samt forpligtet sig til at udlægge Kronen yderligere Fyldest, hvis ovennævnte 4 Gaarde og Fæste maatte være mere værd end Gaarden i Odisbierg, skulle de snarest besigte begge Parters Gods samt det Gods, Arrild Huitfeldt vil udlægge Kronen for Gaarden i Odis-

[1] Det indførte Brev er til Niels Kaas. [2] Derefter er indført en Notits om, at Følgebrevet til Præsterne findes i de tyske Kancellibøger under samme Dato. [3] Tr.: Kirkehist. Saml. I. 477 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 332.

bierg, ogsaa beregne det jordegne Godses Ejendom med Undtagelse af Skovene og indsende Besigtelsen. Sk. T. 1, 283 b.

21. Nov. (**Frederiksborg**). Fru Talle Abildgaard, Hans Ollelandtz Enke, maa i det næste Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Flemløse Sogn. Udt. i F. R. 1, 299.

22. Nov. (—). Til Christoffer Gøie. Denne Brevviser Peder Oelssen har berettet, at han er barnefødt paa Stiftets Gods paa en til Skielbye Kirke liggende Kirkegaard i Holløse, men alligevel nu deles til Stavns af Christoffer Gøie, der vil have ham ind paa en af sine Gaarde i Holløse. Da Jus patronatus til Skielbye Kirke tilhører Kronen og Kongen derfor ikke kan vide, hvad Rettighed Christoffer Gøie kan have til ovennævnte Kirkegaard, befales det ham straks at erklære sig herom og imidlertid lade Sagen mod Peder Oelssen hvile. Sj. T. 14, 539.

— Til Byfogden i Korsøer. Borgerskabet i Korsøer, der har begyndt Bygningen af et nyt Raadhus og faaet det under Tag, men ikke er formuende nok til at faa det hurtig færdigt, har ansøgt Kongen om et Laan af 200 Dlr. til Fuldførelsen, da Bygningen, hvis den skal staa som nu, let kan blive ødelagt af Uvejr; Kongen har bevilget det og befaler Byfogden af Tolden at levere Borgemester og Raad de 200 Dlr. mod deres Forskrivning paa at ville betale Pengene tilbage om et Aars Tid. Sj. T. 14, 539 b.

— Til Albrit Friis. Da der i Thørninge Len og paa Kronens Gods i samme Egn under Riiberhus findes mange Kroer, hvori der holdes Ølsalg, hvilket giver Anledning til megen Uskikkelighed, Drukkenskab, Horlevnet, Mord og anden Synd, og Kroerne for største Parten ikke ere til nogen Nytte, skal han i Forening med Enuolt Woye, Embedsmand paa Hansborg, undersøge, hvilke Kroer der ere nodvendige og hvilke ikke, blive enig med ham om, hvilke der herefter skulle holdes, og afskaffe de andre. J. T. 2, 300 b.

23. Nov. (—). Befalinger til Niels Kaas, Kansler, Eyler Grubbe, Rigens Kansler, Sten Brahe og Axel Gyldenstiern at møde i Kiøpnehafn 10. Dec. for at høre Rentemester Christoffer Valckendorffs Regnskab og siden tilskrive Kongen Beretning derom. Sj. T. 14, 540[1].

26. Nov. (—). Stadfæstelse af et Mageskifte mellem Madtz

[1] Det indførte Brev er til Kansleren.

Ericksen til Siøgaard og Kapitlet i Roskylde. Sj. R. 12, 193. (Se Kronens Skøder.)

26. Nov. (Frederiksborg). Borgemestre og Raad i Roskilde maa i de næste 2 Aar beholde Byskatten til Raadhusets Istandsættelse, men skulle være forpligtede til kun at anvende den dertil og til anden Byens Nytte. Sj. R. 12, 193 b.

— Forleningsbrev for Hendrich Belov til Spøttrup paa Kronens Herlighed og Rettighed og al Kronens og Kirkens Tiende af Rødinge og Kraiberg[1] Sogne. Han skal istandsætte Rødinge og Kraiberg Kirker, der nu ere meget bygfaldne, føre Tilsyn med, at Præstegaarden holdes ved god Bygning, og, naar Sognene blive ledige, beskikke en duelig og lærd Mand til Sognepræst, der dog først skal kendes duelig af Superintendenten. J. R. 3, 342.

— Aabent Brev, hvorved Kongen for at faa Ende paa den store Strid mellem Bønderne i Koldinghus Len om Stolestand i Kirkerne, hvilken mere skyldes timelig Ærgerrighed end nogen rigtig kristelig Grund, giver Hendrich Belov, Embedsmand paa Koldinghus, Fuldmagt til i Forening med Herredsprovsterne, Præsterne og de bedste Herredsmænd at begive sig til de Kirker, hvor der er Strid, og ordne det saaledes, at enten hver eller hver 2 Gaarde faa deres eget Stolestade, eller Bønderne komme til at staa efter deres Alder, eller hvorledes de nu finde det bedst. Det befales Bønderne uden al videre Kiv at overholde den af Hendrich Belov trufne Ordning, saafremt de ikke ville udsætte sig for Kongens højeste Unaade og Straf. J. R. 3, 342 b.

— Befaling til Jacob Seefeld om af den Kalk, Kongen skal have hos ham, at levere Hack Ulfstand 100 Læster til Byggeriet paa Olleholm, naar han sender Skibe derefter. J. T. 2, 300 b.

— Befaling til Emicke Kaas om til Vinter i rette Tid paa Gulland at lade hugge 1000 Træer, der kunne bruges til Render, saa de kunne ligge rede, naar Kongen til Foraaret sender Skibe efter dem. Sk. T. 1, 276.

28. Nov. (Kbhvn.). Til samme. Hoslagt sendes ham en Fortegnelse over Tømmer, som behøves til Byggeriet paa Frederichsborg og Esserum, med Ordre til at lade det hugge i

[1] Krejbjærg, Rødding H.

rette Tid i Vinter og føre ned til Ladestederne, saa det kan ligge rede, naar Kongen til Foraaret sender Skibe efter det. Sk. T. 1, 280.

4. Dec. (Kronborg). Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn maa sisefrit indføre og sælge 100 Læster Rostockerøl til Hjælp til Vejerhusets Istandsættelse; de skulle notere paa dette Brev, hvor meget de hver Gang faa sisefrit. Udt. i Sj. R. 12, 194[1].

5. Dec. (—). Hans Holst, der af Fru Abel Breide, Mickel Halssis Enke, har faaet Brev paa Gisløfgaard i Skaane, som hun med andet Gods har i Forlening, for en aarlig Afgift til hende af 6 Pd. Byg, saalænge hun har Godset i Forlening, og nu har ansøgt Kronen om Livsbrev paa denne Gaard med Fritagelse for Ægt og Arbejde mod at betale Kongen 200 gl. Dlr., faar et saadant Livsbrev, dog mod at svare den, der paa Kronens Vegne har ham i Forsvar, 6 Pd. Byg i aarlig Landgilde og lade sig bruge i Kongens Tjeneste, naar og hvor det befales. Sk. R. 1, 384. K.

6. Dec. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen — foranlediget ved at mange Indbyggere i Kiøpnehafn, dels Folk, der ere i Kongens Tjeneste, dels Folk, der have kgl. Frihedsbreve for Skat og anden saadan Tynge, ville holde sig fri for den omgaaende Nattevagt, hvorved denne bliver saa meget besværligere for de andre Borgere, hvilket foraarsager Uvillighed hos disse, noget der kan blive til største Fare for Byen og dens Indbyggere med Hensyn til Ildebrand, Tyveri, Mord og anden Vaade — strengelig paabyder, at alle Indbyggere i Kiøpnehafn uden Undtagelse skulle hjælpe til med at holde eller lade holde Nattevagt i Byen, hver efter sin Evne og som det tilkommer ham. Det befales alle, særlig dem, der ere i Kongens Tjeneste eller have kgl. Frihedsbreve, at holde Vagt lige med deres Naboer under samme Faldsmaal til Kronen og Byen, som andre Borgere, der forsomme deres Vagt, maa give. Borgemestre og Raad skulle paase, at Nattevagten holdes af gode, føre Karle med gode Værger[2], og maa ikke uden særlig kgl. Tilladelse fritage nogen derfor. Sj. R. 12, 194 b[3].

— Til Christoffer Valckendorff. Da Kongen, der har lovet at give Skipper Niels Søffrenssen den Gaard i Kiøpnehafn, som tilhørte Lauritz Thydstøl, men siden har erfaret, at Byen ogsaa har

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 413. [2] Sj. R. har urigtigt: Vegter. [3] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I. 481 f. (efter Orig. i Kbhvns Raadstuearkiv). Secher, Forordninger II. 228 ff.

faaet sig tildømt en Part deri sammen med Kronen. og at de fattige eje Halvdelen af Gaarden, hvilken er givet dem, har han bevilget at ville udkøbe Byen og de fattige af Gaarden og befaler derfor Christoffer Valckendorff at forhandle med Byen og Fattigforstanderne om deres Parter i Gaarden, betale dem hvad han bliver enig med dem om og tage Skøde af dem. Sj. T. 14, 540 b.

9. Dec. (Kronborg). Befaling til Eyler Grubbe at anvise den Tømmermand. Kongen sender til ham for at hugge Tømmer til et Skibs Bygning, hvortil Kongen selv har givet Ordre. Tømmer i Kronens Skove i hans Len, hvor der sker mindst Skovskade, og skaffe ham Hjælp til Hugningen, for at Skibsbygningen ikke skal forsømmes af Mangel paa Tømmer. Sj. T. 14, 541.

— Til Hack Ulfstand. Da Kongen, der under sit sidste Ophold i Ottense gav ham Tilladelse til at indløse alt det Pantegods, Fru Cristense Nielsdatter og hendes afdøde Husbonde Biørn Kaas have haft i Skaane, siden har erfaret, at dette Gods ligger meget belejligt for Malmøe Slot og desuden har Jagt og anden Lejlighed, hvilket Kongen nu ogsaa nok selv kan huske, vil han selv indløse det til Malmøe Slot, som det tidligere har ligget under, hvilket herved meddeles ham, for at han kan anbringe sine Penge andensteds. Sk. T. 1, 284 b.

— Til Lauritz Brockenhus. Paa hans Forespørgsel om, hvorledes han skal forholde sig med den Landgilde, Bønderne under Thrannekier skulle give i Aar, meddeles ham, at der mellem Kongen og Mouritz Poudebusk er truffet den Aftale, at al Landgilden til sidste Mortensdag skal tilfalde Kongen, medens Smørlandgilden til sidste St. Hans Dag tilligemed alle Restancer skal tilfalde Mouritz Poudebusk. F. T. 1, 245

12. Dec. (—). Til Christoffer Valckendorff. Hoslagt sendes ham nogle af Statholder Henrich Rantzov indsendte Registre over hans og de andre Raaders Fortæring i Kongens Ærinder, hvilken skal betales dem til Omslaget sammen med deres aarlige Pension, og over nogle fremmede Herrers og fyrstelige Kommissærers Fortæring i Fyrstendømmerne med Ordre til at gennemse dem, indrette Omslagshandelen derefter og erklære sig om, hvorledes saa Kvittansen til Henrich Rantzov paa Afgiften af Segeberg skal stilles. Sj. T. 14, 541 b.

— Befaling til samme om i Kiobnehafn at skaffe Kongen 2000 hollandske Tagsten til Brug paa Kroneborg, sende dem hid med

det allerførste med 2 af Kongens Espinger eller andre Skibe og betale Stenene. Orig.[1]

12. Dec. (**Kronborg**). Aabent Brev, at det Marked, som tidligere holdtes i Vehe St. Pouels Dag [25. Jan.], men for nogen Tid siden blev afskaffet af Kongen, paany skal holdes St. Pouels Dag, da Afskaffelsen skal have skadet de omkringboende Bønder med Hensyn til Indkøb og Salg af deres Varer, Kronens Told og Rettighed dog uforkrænkede. Sk. R. 1, 384. K.

13. Dec. (—). Forleningsbrev for M. Albret Hanssen paa Afgiften af Kronens Korntiende af Herføgle Sogn. Udt. i Sj. R. 12, 194.

— Til Borchort von Papenhiem. Under Kongens sidste Ophold paa Abramstrup berettede han denne om Striden mellem Fru Giørvel Gyllenstierns Arvinger og hans Hustrus Søster Jomfru Helrad Falster angaaende noget Gods, som Fru Giørvel havde givet hende, og begærede, at Kongen vilde forhandle med Gabriel Sparre, der er en af Arvingerne, om paa egne og Medarvingers Vegne at betænke Jomfru Helrad med noget formedelst hendes lange Tjeneste hos Fru Giørvel, hvis hun ikke kunde eller maatte beholde det hende givne Gods. Kongen har nu forhandlet med Gabriel Sparre, der endelig har lovet paa egne og Medarvingers Vegne at give Helrad Falster 300 Dlr. for Godset, hvilket han skal meddele hende og siden give Kongen Besked, om hun vil gaa ind herpaa eller prøve Retten, for at Kongen kan give Gabriel Sparre Svar. Sj. T. 14, 541 b.

— Til Eiler Grubbe. Hr. Lauritz Rasmussen, Sognepræst i Prestøe, har beklaget sig stærkt over, at Borgerne i Prestøe uden nogen Forseelse fra hans Side, uden lovlig Beskyldning for hans tilbørlige Dommere og uden Dom eller Ret have afsat ham fra hans Embede, tillukket Kirkedøren for ham og taget Kirkenøglerne med Kirkens Ordinans, Kalk og Disk til sig; da det forekommer Kongen meget besynderligt, at Borgerne have tilladt sig saadant imod Præsten uden at prøve de i Ordinansen paabudte lovlige Midler, uden i Forvejen at fremføre deres Beskyldninger for Herredsprovsten, Superintendenten eller Stiftslensmanden og kræve Dom og Ret af dem, og da det kan formodes, hvis en saadan Foragtelse af Øvrigheden faar Lov at gaa ustraffet hen, at andre ville forsøge

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 78 f.

noget lignende, skal Eiler Grubbe paa det højeste tiltale dem, der have været Hovedmænd for denne Sag, saavel som dem, der have givet deres Samtykke dertil, tage Dom over dem og lade dem straffe til advarende Eksempel for andre; han skal haandhæve Hr. Lauritz i hans Embede, hvortil han er lovlig kaldet, og forsvare ham, indtil han bliver beskyldt og overbevist for sine tilbørlige Dommere. Sj. T. 14, 542 b [1].

13. Dec. (**Kronborg**). Til Christoffer Valckendorff. Hoslagt sendes ham en Supplikats fra Erich Arnessen paa Island, hvori denne klager over, at Johan Bucholt, Befalingsmand smstds., forholder ham og hans Medarvinger noget Gods, skønt det af Lagretten og Sysselmændene er tildømt dem, og at Undersaatterne paa Island i det hele besværes paa forskellig Maade. Da Johan Bucholt nu er her i Riget, skal Christoffer Valckendorff, for at Sagen kan blive undersøgt, kalde Johan Bucholt og Erich Arnessen i Rette for sig og nogle andre gode Mænd, der maatte opholde sig i Byen, forhøre dem angaaende ovennævnte Klager og tilskrive Kongen al Besked og deres egen Betænkning angaaende Sagen. Sj. T. 14, 543 b. Orig.

14. Dec. (—). Til samme. For en Dag eller to siden skrev Kongen til ham om at sende 2000 Tagsten hid; da Kongen gerne vil have dem hid med det allerførste, for at Huset kan blive tækket, mens Kongen er her, og før Frosten begynder, skal Christoffer Valckendorff ufortøvet sende dem med en eller to af Kongens egne Espinger, saa de senest ere her i Overmorgen. Han skal gøre sig al Flid for, at de Hjul og Lader, som Kongen ved ham har ladet bestille i Kiøpnehafn til Skytset her paa Slottet, blive færdige med det allerførste, da Størstedelen af Skytset nu ligger paa gamle Lader, saa det ikke uden Fare baade for det selv og Folk kan skydes af, hvilket man har set i disse Dage, idet Laderne ved Afskydningen af et Stykke Skyts gik itu, hvorved der nær var sket stor Skade. Alle de Hjul og Lader, der ere færdige til at beslaa, skal han sende hid med to af Kongens Espinger, der kunne tage nogle Lader, som Kongen vil sende did, med tilbage. Han skal meddele Kongen, hvorledes det staar med Danzigernes Forhandling. Sj. T. 14, 544.

15. Dec. (—). Aabent Brev, hvorved Borgerne i Slau-

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 616 ff.

gelse indtil videre fritages for at holde Baadsmænd og Bøsseskytter i Borgeleje, dog skulle de, naar saadanne sendes frem og tilbage og komme gennem Byen, give dem Mad og Øl en Nats Tid; de skulle til Gengæld være forpligtede til inden 3 Aar efter dette Brevs Datum at opbygge deres bygfaldne Gaarde, opføre gode Købstadsbygninger paa alle øde, belejlige Pladser, nedtage alt Straatag i Byen og erstatte det med Tegl og indrette Stalde i deres Gaarde, saa der kan være Plads til en 500 Heste, naar Kongen vil holde Hoflejr der. Endvidere bevilges, at Borgemestre og Raad i de næste 2 Aar maa anvende Byskatten til Raadhusets Istandsættelse. Sj. R. 12, 195 b.

15. Dec. (Kronborg). Kvittans til Christoffer Valckendorff, Rentemester, paa hans i Overværelse af Niels Kaas, Kansler, Eyler Grubbe, Rigens Kansler, og Axel Gyldenstern aflagte Regnskab fra 1. Jan. 1580 til 1. Jan. 1581. Han blev skyldig $13^1/_2$ Krone, $19^1/_2$ rinsk Gylden, 27 ny Dlr. 1 Ort, 1736 lød. Mark 4 Lod 1 Kvint. Sølv, $5^1/_2$ Lod Klippingsølv, $30^1/_2$ Lod svenske Klippinge, 31 Lod svensk rund Mønt, $3^1/_2$ rydsk Dening, 23 Lod 1 Kvint. i rydske Deninger og 1 Guldring, regnet til 5 Mk., som han siden skal staa til Regnskab for. Sj. R. 12, 196 b.

— Til Niels Kaas og Christoffer Valckendorff. Som de vide, har Jens Fux i Gonsømagle[1] for nogen Tid siden klaget over, at Lauge Beck paa Roskildegaard har tilladt, at noget af Almindingen og Gaden er indtaget til Haver til Skade for Jens Fux, har nægtet ham Syn af Tinge derpaa, har nødt Kronens Tjenere til at gærde og grave Diger til Fordel for sig selv og gjort andre Ting, hvorom Lauge Beck, hvem Kongen har meldt det, skal give dem nærmere Besked. Da Lauge Beck mener, at disse Klager ere ganske utilbørlige, og at han paa Kronens Tjeneres Vegne har mere Grund til at klage over ubilligt Naboskab fra Jens Fux's Side, idet denne forfølger og beskatter dem og tilholder sig Fiskeri i Søen ved Gonsømagle, hvortil han ikke er berettiget, og da han ligesom ved Jens Fux's Fremsættelse af Klagerne nu paany har begæret, at Kongen vil lade hele Sagen undersøge og afsige Kendelse deri, gives der dem herved Fuldmagt til med det første at kalde begge Parter for sig, undersøge deres Beskyldninger mod hinanden, afsige Kendelse deri og give begge Parter den beskreven under deres Segl. Sj. T. 14, 544 b.

[1] Gundsømagle, Sømme H.

15. Dec. (**Kronborg**). Aabent Brev, hvorved Kongen — der nu har givet den Plads i Othense, hvorpaa Hyldingen foregik, til et Torv, fordi der ingen bekvem Markedsplads hidtil har været i Byen, hvilket har medført, at de udenbys Mænd, der have besøgt Markederne, have fyldt alle Gader og Stræder med deres Kramboder, Gods, Varer, Heste, Øksne, Fæ og Kvæg — paabyder, at de, der besøge Markederne med Heste, Øksne, Fæ og Kvæg, skulle blive udenfor Byen med det, ligesom Skik er i andre velordnede Byer, og de, der besøge Markeder eller Torvedage med Kramvarer, Korn og andet Gods, skulle staa paa Torvet med det og ikke i Gaderne, Kronens Told og Rettighed hermed dog uforkrænkede. Overtrædelse heraf medfører Konfiskation af Varerne. F. R. 1, 299[1]. Orig. i Provinsark. i Odense.

— Til Borgerskabet i Otthense. Da ingen eller kun ganske faa have rettet sig efter den tidligere Ordre [af 10. Okt. 1579] om Bebyggelse af øde Pladser, saaledes at endnu mange gode Pladser ud til Gaden og Torvet findes ubebyggede, paabydes det paany Ejerne af disse, særlig af dem ud til Torvet og Adelgaden, inden den i forrige Befaling satte Frist at opføre god Købstadsbygning med Tegltag derpaa. F. T. 1, 245 b[2]. Orig. i Provinsark. i Odense.

— Til Borgemestre og Raad i Otthense. Olluf Bager, Raadmand i Otthense, der i sidste Fejde har laant Byen en Sum Penge mod Pant i nogle af Byens Jorder, hvoraf han dog kun har haft ringe Fordel, ja endog Skade, og som hidtil af Hensyn til Byens Stilling har ladet Pengene staa, har nu berettet, at han ikke længere kan lade dem staa for det ringe Pant, og begæret Kongens Forskrift til dem om at faa Jorderne til Købs, da Byen heller ikke nu kan betale; ere Jorderne mere værd end de Penge, han har laant Byen, vil han gøre Fyldest derfor. Kongen beder dem derfor om enten at betale ham eller, hvis de ikke kunne det, da lade ham faa Jorderne til Købs, saafremt det efter deres Mening kan ske uden Skade for Byen. F. T. 1, 246.

16. Dec. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen paabyder, at Borgemestre og Raad i Helsingoer, der hidtil kun have haft ringe Embedsløn, hvorfor det hidtil har været Skik at give dem 1 Mk. af hver Ame Vin, som Borgere i Byen udtappe og sælge

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 230 f. Vedel-Simonsen, Bidr. t. Odense Byes Hist. II. 2. 200. [2] Tr.: Vedel-Simonsen, Bidr. t. Odense Byes Hist. III. 1. 16 f.

i deres Huse, herefter skulle have denne Indtægt som en Ret, da det ikke er mere end rimeligt, at Borgerne lønne dem for deres Arbejde. Da Borgemestre og Raad, der have faaet Befaling til at holde Vinkælder i Byen og altid holde den velforsynet med Vin, have klaget over, at de, efter at have gjort stor Bekostning derpaa og anskaffet et stort Forraad af Vin, nu lide stor Skade ved, at Borgere udtappe og sælge Rinskvin i Potte- og Kandetal ud af Huset og derved forhindre Borgemestre og Raad i at faa deres Vin solgt, forbydes det Borgerne under Fortabelse af den Vin, der tappes af, at sælge Rinskvin i Potte- og Kandetal ud af Huset, derimod maa de sælge i hele eller halve Amer og i deres eget Hus udtappe Vin til deres eget og deres Gæsters Behov. Sj. R. 12, 197 b[1]. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.

16. Dec. (Kronborg). Til Lauge Beck og Dr. Pouel. Af hoslagte Supplikats fra Borgerne i Prestøe ville de se, hvilke Beskyldninger disse rette mod deres Sognepræst; da Kongen hverken vil lade det gaa ustraffet hen, at Borgerne have taget sig selv til Rette mod Præsten, ej heller undlade at straffe Præsten, hvis de mod ham fremførte Beskyldninger, særlig for Skørlevnet, ere rigtige, skulle de nøje undersøge Sagen, lade Præsten straffe, hvis han har opført sig utilbørligt, men haandhæve ham i hans Kald, hvis han er uskyldig. Sj. T. 14, 545 b[2].

— Til Petther Redtz. Da Kongen indtil videre har fritaget Borgerskabet i Slaugelse for at holde Baadsmænd og Bøsseskytter i Borgeleje, skal han, da der vil blive Brug for en stor Mængde Folk til at oprejse det store Spir paa Taarnet i Klosteret [Antvorskov], bruge de Baadsmænd, der nu ligge i Slaugelse, til at rejse Spiret, skaffe dem Underhold i den Tid og efter Arbejdets Fuldførelse give dem hver 1 Dlr. Orig.

17. Dec. (—). Til Johan Thaube. Da Kongens Klejnsmed Hendrick har berettet, at han hidtil selv har holdt sig med Lys til Kongens Arbejde og fremdeles vil gøre det til Paaske, uagtet Kongen efter den med ham trufne Overenskomst skulde gøre det, har Kongen herfor bevilget ham 1 Læst Korn, som Johan Thaube skal levere ham. Sj. T. 14, 546 b. Orig.

— Til Peder Munck. I Anledning af Kongens Skrivelse til

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 231 ff. Geheimearch. Aarsberetn. III. Till. S. 66 f. (tildels). [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 618 f.

ham for Hr. Hans Lauritzen, Kapellan ved Vor Frue Kirke i Kiøpnehafn, hvem han forholder Jordskyld af sin Gaard i Kiøpnehafn, har han erklæret, at han har forlangt, at Hr. Hans skulde fremvise sin Adkomst til denne Jordskyld og, da Hr. Hans ikke har gjort det, har forholdt ham den en Tid, men er rede til at betale den, saasnart Fundatsen fremlægges. Han maa dog her betænke, at en saadan Fundats om Kapellanens eller tillige om andre Prædikanter i Kiøpnehafns Underhold ikke vilde være betroet til Kapellanens Opbevaring, da den saa ved Skifte let kunde blive forrykket eller forlagt, men snarere bør findes mellem Universitetets eller Borgemestres og Raads Breve; endnu mindre skulde den første Fundats paa Apostolorum Alters Gods, hvortil Peder Muncks Gaard hører, findes hos Kapellanen. Selv om denne Fundats nu ikke mere skulde være til, anser Kongen det dog for ubilligt, at den Jordskyld, der i saa lang Tid er svaret Kapellanen og hans Formænd, nu skulde forholdes ham; ej heller har det hidtil været sædvanligt efter Køb eller Salg af Gaarde, at der har været fremlagt Fundatser og Adkomster paa Jordskyld, der skal svares deraf, men enhver har heri rettet sig efter sin Formand. Kongen haaber derfor ogsaa, at Peder Munck selv vil rette sig heri og lade Kapellanen faa Jordskylden, da han har haft den saa lang Tid, baade før Peder Munck fik Gaarden og siden; Gaarden kan jo heller ikke efter Kongens Mening være solgt ham med større Ret, end den tidligere Ejer havde hertil. Sj. T. 14, 547[1].

17. Dec. (**Kronborg**). Til Absolon Gye og Brede Randtzov. Da Kongen af Hertug Hans af Slesvig-Holsten er bedt til Fadder ved hans Søns Daab 23. Jan., men formedelst andre Bestillinger ikke selv kan møde, skulle de møde i Synderborg 22. Jan. og den næste Dag staa Fadder til Barnet i Kongens Sted. Brede Randtzov skal holde Ordet for Kongen, og denne vil inden den Tid sende dem sin Faddergave og det, han vil forære sin Broders Gemalinde i Sengen. F. T. 1, 247.

18. Dec. (—). Til Niels Kaas. Kongen har modtaget hans Skrivelse angaaende M. Hans Michelssen, Sognepræst ved Frederichsborg, og efter hans Begæring skrevet til denne om at komme

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 701 f. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 658 f.

der til Byen [Kbhvn.] 2. Juledag, da det ikke kan ske, før Juledag[1] er forbi, for 3. Juledag[1] at gøre Tjeneste i Kirken. Sj. T. 14, 548.

18. Dec. (**Kronborg**). Til M. Hans Michelsen. Da nogle af Kongens Raader og gode Mænd samt Superintendenten have foreslaaet ham ansat som Sognepræst ved Vor Frue Kirke i Kiøpnehafn efter afdøde M. Rasmus Katholm og begæret, at han maatte komme til Byen og gøre Tjeneste i Kirken en af Juledagene, for at Borgerne kunne høre hans Prædiken, befales det ham at rejse til Kiøpnehafn 2. Juledag, saa han 3. Juledag kan gøre Tjeneste i Kirken. Hvis han saa selv har Lyst til Kaldet og Borgerne og de gode Mænd ønske det, vil Kongen give sit Samtykke dertil. Sj. T. 14, 548 b[2].

— Befaling til Johan Thaube paa Kroneborg at levere Catarine Sandtfortz 1 Læst Korn for den Omkostning, hun har gjort paa sin Rejse her ind i Riget, hvortil hun var opfordret af Kongen. Orig.

— Forleningsbrev for Jacob Krabbe til Rydtzeholm, Hofsinde, paa 16 Gaarde i Munckeliungbye, 1 Gaard i Hillerup, 2 Gaarde i Rofuethoft[3], 5 Gaarde i Osse og 1 Gaard i Ebberup af Herridtzuad Klosters Gods, 3 Gaarde i Hillerup, 7 Gaarde i Axelstorp, 2 Gaarde i Ebberup. 4 Gaarde i Boarp, Basholm, Stauersholt og Holtzholt i Nedre Treding og Synckemosse og Lyngeskouf i Mellem Treding i Nørre Asbo Herred af Helsingborg Slots Gods: han skal fra 1. Maj 1582 at regne svare 300 gl. Dlr. i Afgift. Udt. i Sk. R. 1, 384 b. K.[4]

— Følgebrev for samme til Bønderne paa ovennævnte Gods. K: Udt. i Sk. R. 1, 385.

19. Dec. (—). Til Christoffer Valckendorff. Da Statholder Henrich Rantzov i sit til Christoffer Valckendorff sendte Register opfører 660 Dlr., der til Omslaget skulle betales Claus von Allefeld til Limkul i Rente, vil Kongen ikke undlade at oplyse, at han har købt noget Gods i Flensborge Len af Claus von Allefeld og lovet indtil Købesummens Betaling aarlig at forrente den med

[1] Registranten har her ved en Fejlskrift: Pinsedag. [2] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 II. 742. Ny kirkehist. Saml. VI. 179 f. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 659. [3] Räfvatofta, N. Asbo H. [4] Konc. kalder Jakob Krabbe Kongens Arvegæk og giver ham Forleningen for den kortvillige Tjeneste, han som saadan har gjort Kongen og herefter skal gøre efter sin velbegavede naturlige Art, baade i Ny og Næ, naar Maanen aftager og naar den vokser, baade med Ord og Gerning, som et retsindig Arvegæk bør at gøre. Udtoget i Sk. R. indeholder intet heraf, enten man ikke har villet indføre det eller Konc. kun er bleven en Spøg.

660 Dlr.; da denne Sum sidste Omslag betaltes af Henrich Rantzov af de Penge, han oppebar af Hamborgerne, er den nu ikke bleven opført paa det Register, Kongen har sendt Christoffer Valckendorff angaaende Omslagshandelen: det befales ham at sørge for, at Pengene blive betalte. Sj. T. 14, 549.

21. Dec. (**Frederiksborg**). Til Borchort von Papenheim. Disse 3 Brevvisere, Oluf Hanssen, Niels Hanssen og Jens Jenssen, Borgere i Holbeck, have berettet, at de ere fødte paa Kronens Gods under Abramstrup, men i lang Tid have boet i Holbeck, skattet til Kronen og gjort borgerlig Tynge og al anden Besværing i sidste Fejde, hvorfor de, da de nu tiltales af ham for deres Fødested, begære at maatte blive boende i Holbeck og bruge deres Næring mod at svare Tynge ligesom andre Borgere. Da de jo ligesaa godt ere Kronens Tjenere i Holbeck som paa Abramstrup Gods, har Kongen bevilget, at de indtil videre maa blive boende i Holbeck. Sj. T. 14, 549 b.

— Befaling til Christoffer Valckendorp at give Christen Vind paa Kiøpnehafns Slot Ordre til at sende 1000 Tdr. Havre til Kroneborg, saasnart Vinden føjer sig. Sj. T. 14, 550 b.

— Befaling til Claus Glambeck at lade 3 store Stykker Vildt og 6 Raadyr skyde i Skanderborg Skove og sende Manderup Holck dem til hans Bryllup. Udt. i J. T. 2, 301.

22. Dec. (—). Jep Nielssen i Rosted, Andtuorskouf Klosters Birkefoged, der nu har lovet tillige at være Hospitalsforstander for Slaugelse Hospital, fritages i den Anledning for at svare Landgilde af de 2 Gaarde i Rosted, som han tidligere er bleven fritaget for at gøre Ægt og Arbejde af, men skal saa heller ikke have mere at fordre for sit Arbejde med Hospitalet. Sj. R. 12, 198 b.

— Til Peder Redtz. Kongen har befalet, at det Hospital, som Godtfolk have funderet i Anduorschouf Kloster, herefter skal holdes i Almindeligt Hospital i Slagelse, for at der bedre kan føres Tilsyn med de syge og fattige, og bestemt, at Antallet af Personer, der skulle have Underhold, skal forøges til 50 Hospitalslemmer og 12 Personer fra Skolen, deriblandt enten Skolemesteren selv eller en Hører, der kan føre Tilsyn med de andre. Der skal derfor udfærdiges en Fundats paa den Rente, der vil behøves til disse Personers Underhold og skal leveres Hospitalet til evig Tid af Anduorschouf Kloster, og for at faa et Grundlag herfor befales det ham indtil videre aarlig at levere Hospitalet den til

ovennævnte Personers nødtørftige Underhold nødvendige Fetalje og andet, saa man deraf kan faa at vide, hvormeget der aarlig behøves, og indrette Fundatsen derefter. Han skal paase, at der ikke bruges Fetalje til Overflod eller gaar noget til Spilde. Sj. T. 14. 550 b.

22. Dec. (Frederiksborg). Chresten Nielssen, Foged i Andtuorskouf Kloster. maa straks uden Indfæstning faa Skoufsgaard, som Kongen har faaet til Mageskifte af Christoffer Lycke, og beholde den indtil videre fri for Ægt og Arbejde og mod kun at svare 1 Td. Smør i Landgilde, skønt den er sat for $1^1/_2$ Td. Sj. R. 12. 199 b.

— Kvittans til Peither Reidtz, Embedsmand i Sorø og Andtuorskouf Klostre, paa et rødt Fløjlsrendedækken, bestukket med gyldne Vindruer, med tilhørende Skørt, Halsbaand og Forbøjle, et sort Fløjlsrendedækken med Flitter med tilhørende Skørt, Halsbaand og Forbøjle, et violbrunt Rendedækken, stukket med en Jomfru paa hver Side, med Tilbehør, et brunt Fløjlsrendedækken med Tilbehør, et gult Fløjlsrendedækken, besat med Guldborter, et rødt Fløjlsrendedækken, besat med Guldborter, med alt Tilbehør, to violbrune, stakkede Saddeldækkener, indstukne med Guld, en violbrun Rendekjortel, indstukket med Guld, en grøn Rendekjortel, besat med Guldborter, et langt Saddeldækken af Gyldenstykke, 18 Fjerbuske, bestukne med Guld, et Par blaa, uddragne Fløjlsærmer, et Par Ærmer med Guldborter og Flitter og et Par hvide Ærmer med gyldne Borter, som han af Rustkammeret i Kiøpnehafn, hvilket han har i Befaling, har leveret Kongen her paa Frederichsborg. Sj. R. 12, 200.

— Til samme. I Anledning af Klager fra Kronens Bønder i Skougsøe over, at den op til Byen liggende Eggitzgaard er dem til meget stor Besvær med Lukkelse med Gærder, Græsgang og andet, har Kongen bevilget, at Gaarden maa flyttes til Skougsøe, dens Ejendom lægges til Byens Ejendom og hele Byen sættes for ens Landgilde, hvorfor det befales ham at lade Gaarden nedbryde og igen opbygge i Skougsøe, lade Oldinge udlægge hver Gaard lige megen Ejendom og sætte dem for ens Landgilde og lade Oldingenes Ansættelse indskrive i Jordebogen. Sj. T. 14, 546.

— Til Borgemestre og Raad i Vedle. Da Jacob Rud, Hofsinde, der for nogen Tid siden fik Forskrift til dem om at hjælpe ham til hans Tilgodehavende hos deres Medborger Niels Rasse, har berettet, at denne Forskrift kun er agtet ringe, og at hans Tilgodehavende stadig forholdes ham, befales det dem strengelig

at tilholde Niels Rasse til uden videre Forhaling at betale Jacob Rud og, hvis han ikke vil det, da hjælpe Jacob Rud til Ret over ham. Orig.

22. Dec. (Frederiksborg). Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klage fra Chrestoffer Lycke til Buderupholm over, at Niels Kieldssens og Fru Mergrette Sandbiergs Arvinger med Rigens Forfølgning tiltale ham for Rugavlen til Grindersløf Kloster, hvilket han har faaet i Mageskifte for Skoufsgaard i Sjælland — erklærer at ville være Chrestoffer Lyckis fulde Hjemmel til Grindersløf Kloster og Gods med den Avl og Rugsæd, som fandtes dertil, da han modtog det, og forbyder alle Herredsfogder og Landsdommere at tilstede nogen Forfølgning over ham derfor, da Kongen straks efter Fru Mergrettes Død og siden, da han tilskiftede Chrestoffer Lycke Klosteret, tilbød Arvingerne at betale dem Pantesummen mod Udlevering af Pantebrevene, hvilket han stadig er villig til, og han har overtaget Skoufsgaard, som den forefandtes med Avl og Sæd, saa Chrestoffer Lycke ikke bør lide nogen Forfølgning derfor. Naar Arvingerne indlevere Pantebrevene, og man da af deres Datum ser, om Klosteret er modtaget med Sæd eller ej, vil Kongen rette sig derefter og erstatte dem Avl og Sæd, hvis de kunne gøre Fordring derpaa. J. R. 3. 343 b.

24. Dec. (—). Forleningsbrev for Skolemesterembedet i Kiøpnehafn paa Kronens Korntiende af Fanefior Sogn paa Møen, uden Afgift, for at der kan træffes en tilbørlig Ordning om de Ligpenge, der i Kiopnehafn svares til Skolemester, Hørere og Skolebørnene i Skolen, saa hver Part kan faa hvad den skal have, og Skolemesteren alligevel have tilbørligt Underhold. Sj. R. 12, 200 b[1].

25. Dec. (—, 1582). Til Absolon Gye og Brede Randtzov. Kongen sender dem 2 Guldkæder, hvoraf den største skal gives i Faddergave til Hertug Hans's Søn og den anden i Sengen til Hertuginden. Der sendes dem tillige nogle Rosenobler som Foræring til Ammen og et Kreditiv til Hertugen. F. T. 1, 248.

30. Dec. (—). Forleningsbrev for Jacob Vind, Sekretær, paa alt det gejstlige Gods, som han nu har eller ved Option kan faa i Forlening i Roskilde og Riber Domkirker, uden Afgift i de næste 10 Aar; naar den Tid er forløben, maa han

[1] Tr.: Hofman, Fundationer IX. 90 f.

fremdeles beholde Godset efter de Forleningsbreve, han nu har. Naar han ikke længere er i Kongens Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Sj. R. 12, 203.

30. Dec. (Frederiksborg, 1582). Til Christoffer Valckendorp. Paa hans Forespørgsel, om der til Bygningen af det Skib, der skal bygges, maa bruges saa meget af det paa Holmen liggende norske Tømmer, som Mesteren finder tjenligt dertil, da man ellers maa vente paa det Tømmer, som er forskrevet fra Vordingborg Len og Laaland, tillades dette, dog skal han selv paase, at der af det norske Tømmer kun bruges det, der er rigtig godt og friskt, og give Skibsbyggeren Ordre til det samme og i Forvejen lade denne godkende Tømmeret. Sj. T. 15, 1. K.

— Til Emicke Kaas. Paa hans Begæring tillades det ham at rejse her ned en kort Tid til Foraaret, dog skal han, som han har tilbudt, sætte sin Broder Jørgen Kaas til at føre Opsigt med Slottet [Visborg] i sit Sted og sørge for, at det bliver vel forvaret, og at der ikke bliver vist Forsømmelighed med de Render og det Tømmer, som ere eller maatte blive bestilte. Sk. T. 1, 284 b.

— Forleningsbrev for M. Hans Lang, Læsemester i Otthense, paa Afgiften af Kronens Korntiende af Agdrup Sogn i Fyen. F. R. 1, 302.

31. Dec. (—). Kronens Bønder i Tiufstoft[1], Eggidtzløfmagle, Krunerup[2], Nebelle og Gierløf, der hidtil have ligget under Vordingborg Slot, og Kronens Bønder i Lille Valdby, der hidtil have ligget under Ringsted Kloster, skulle herefter ligge under Andtuorskouf Kloster. Udt. i Sj. R. 12, 201.

— Mageskifte mellem Kapitlet i Roskilde og Kronen. Sj. R. 12, 203 b. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for M. Jens, Sognepræst i Karbeck, og hans Eftermænd paa en 40 Skpr. Land og 16 Læs Eng paa Siuhøfue Mark, som Præsterne i Sognet i lang Tid have haft, da Præstegaarden er meget ringe paa Avl og Engbjærgning. Sj. R. 12, 204 b.

— Befaling til Eyler Grubbe at købe alle de Limsten, der kunne faas i Faxe, til Kongen, der har Brug for dem til at brænde Kalk af til Byggeriet paa Anduorschouf Kloster. Peder Redtz

[1] Tystofte, V. Flakkebjærg H. [2] Krummerup, Ø. Flakkebjærg H.

har faaet Ordre til at skaffe Penge til at betale Limstenene med. Sj. T. 15, 1 b.

31. Dec. (**Frederiksborg,** 1582). Befaling til alle Kannike-, Vikarie-, Kirke-, Provste- og Præstetjenere omkring Faxe om efter nærmere Tilsigelse af Eiller Grubbe eller Petter Redtz at møde med Heste og Vogn ved Faxe og hver køre et Læs Limsten paa Vej til Anduorschouf Kloster. Sj. T. 15, 2. K.

— Befaling til alle Prælat-, Kannike-, Vikarie- og Kirketjenere omkring Anduorskouf Kloster om efter nærmere Tilsigelse af Petter Redtz at møde med Heste og Vogn ved Klosteret og, saalænge Byggeriet staar paa, hjælpe Kronens Bønder med Ægt og Arbejde, da det vil falde disse meget besværligt alene at besørge det. Sj. T. 15, 3 b.

— Til Christoffer Valckendorp. Da Kongen har afkøbt Borgemester Marcus Hess i Kiøpnehafn det store nye Skib, han har liggende ved Kiøpnehafn, for 15000 Dlr. og desuden lovet denne at eftergive ham de 1000 Dlr., han skulde betale til Paaske, skal Christoffer Valckendorp overtage Skibet, eftergive de 1000 Dlr. og efterhaanden, og som Lejligheden bedst byder sig, betale de 15000 Dlr. med Penge eller Varer til en rimelig Pris. Kongen har tillige bevilget, at Marcus Hess fremdeles maa vedblive at være Borgemester i Kiøpnehafn. Sj. T. 15, 2[1]. K.

— Til de af Peder Oxes Arvinger, der nu ere til Stede i Sjælland. Da den tidligere Ordre [6. Okt.] til dem om at gennemgaa Peder Oxes Breve paa Gislefeldt og tilsende Kongen de Riget vedrørende, endnu ikke er bleven udført, fordi nogle af Arvingerne siden den Tid ikke have været her i Landet, befales det dem alvorligt, efterdi det er Kronen magtpaaliggende at faa disse Breve, med det første at gennemgaa Brevene og straks sende Kongen alle de Breve, der angaa ham og Riget, da han ellers maa gribe til andre Midler. Sj. T. 15, 2 b.

— Befalinger til Ottho Brochenhus og Johan Venstermandt, der efter hvad Kongen har erfaret ikke residere ved deres Kannikedømmer i Roskilde Domkirke, uagtet de ingen særlig Fritagelse have herfor, om herefter i Henhold til deres Forleningsbreve og Kapitlets Statuter at residere ved Domkirken, da

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 659

Kongen ellers maa forlene Kannikedømmerne til andre, der ville residere ved Domkirken. Sj. T. 15, 3 b.

31. Dec. (**Frederiksborg**, 1582). Til Kapitlet i Lund. Professorerne ved Universitetet i Kiøpnehafn have berettet, at Kapitlets Medlemmer indbyrdes have truffet den Ordning, at de 100 Dlr., som Kapitlet i Følge Universitetsfundatsen aarlig skal yde Universitetet, skulle udredes af den Indkomst, der i Naadensaaret oppebæres af Vikarier efter Vikarers Død, hvorved baade Vikarernes Arvinger og Universitetet, der ikke faar sine Penge i rette Tid, komme til kort. Da de som nydende Kapitlets Beneficier og gejstlige Rente snarere burde forfremme Universitetet end forholde det hvad der ved Fundatsen er henlagt dertil, maa Kongen bekende, at han ikke havde ventet sig saadant af dem, og det paalægges dem af Kapitlets ordinære Indkomst aarlig i rette Tid at betale Universitetet de 100 Dlr., saafremt Kongen ikke skal tiltænke anderledes derom. Sk. T. 1, 285[1].

— Mageskifte mellem Michil Nielssen til Thøystrup og Kronen. F. R. 1, 302. (Se Kronens Skøder.)

— Til Henrich Belov. For nogen Tid siden sendte Kongen et til ham stilet Brev til Statholderen i Fyrstendømmet Slesvig-Holsten, gaaende ud paa, at han af dennes Tjenere skulde modtage de Penge, denne skulde oppebære af Hamborgerne, give Kvittans derfor og sende dem til Kiøpnehafn. Da Kongen nu har sendt Jørgen Suobe afsted i sit Ærinde og han skal have 4000 Dlr. med sig, skal Henrich Belov, hvis han har faaet Pengene af Statholderen, levere Jørgen Suobe 4000 Dlr. mod Kvittans og med det første sende Resten til Kiøpnehafn. J. T. 2, 302.

— Aabent Brev, at Hr. Biarne Gamlessen paa Island, der en Tid har studeret ved Universitetet i Kiøpnehafn og vakt gode Forhaabninger, maa faa det Sogn paa Island, som Hr. Siuordt Jonssen paa Griniasted, Præst i Hole Stift, nu har, saafremt han da overlever denne, dog skal han ordineres paa lovlig og kristelig Vis af Superintendenten i Hole Stift. N. R. 1, 344 b.

— Aabent Brev, at Jon Gudmandtzen paa Island maa faa Hitardal Sogn efter Hr. Lopertor Naruessens Død. N. R. 1, 344 b.

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 314 f.

1582.

1. Jan. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Else Christoffer Skrivers i Vidby paa Afgiften af Kronens Korntiende af Finnerup Sogn i Sjælland. Udt. i Sj. R. 12, 204 b.

3. Jan. (—). Ekspektancebrev for M. Niels Krag, Skolemester i Kiøpnehafn, paa det første ledige Kannikedømme i Roskilde Domkirke, dog tidligere Ekspektancebreve uforkrænkede. Sj. R. 12, 205.

— Til Eiler Grubbe. Lauge Beck paa Roskildegaard har gjort Indberetning om nogle Beskyldninger, som Indbyggerne i Prestøe have fremført mod deres Sognepræst, deriblandt at han har ført et utugtigt Levnet, til Bestyrkelse for hvilket de have fremført et løsagtigt Kvindfolk, der for 10 Aar siden har tjent Præsten og er bleven beligget i hans Brød; Lauge Beck mener dog, da det nu er saa lang Tid siden og Præsten ikke tidligere er beskyldt for noget saadant eller andet, ligesom den Karl, der da fik Skylden, har optinget derfor og nu bor paa Vordingborg Gods, at Kvinden er bleven købt til at tillægge Præsten Skylden. Da Sagen ser noget mistænkelig ud, skal Eiler Grubbe lade Karlen og Kvindfolket fængsle, forhøre dem og af Kvindfolket faa at vide, om hun ikke er lokket eller købt til at fremsætte sine Beskyldninger mod Præsten, saa Præsten enten kan blive renset eller straffet. Sj. T. 15, 4^1. K.

— Kirkeværgerne i Øfuidtz Sogn i Skaane maa i det næste Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Øfuidtz Sogn til Kirkens Bygning. Sk. R. 1, 389.

— Befaling til Hr. von Dhona at lade Kronens Bønder i Øfuidtz Sogn i Skaane, der lide stor Mangel paa Bygningstømmer og ikke maa faa saadant i Kronens Skove uden Kongens særlige Tilladelse, faa Bygningstømmer til Nødtørft til deres Gaarde, dog skal det anvises dem, hvor der sker mindst Skovskade, og de maa ikke bruge det til andet. Sk. T. 1, 287.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Kongens Guldsmed Hans Raat har berettet, at der er regnet forkert med ham, og at der er Strid om, hvorvidt den første og største Genvægt paa 6 lod. Mark

Tr.: Ny kirkehist. Saml. III, 619.

og 12 Lod skal være ungersk Guld eller Kroneguld, ligesom han heller ikke mener at være Kongen saa meget skyldig, som den af Christoffer Valckendorff til Kongen sendte Ekstrakt af hans Regnskab udviser, meddeler Kongen Christoffer Valckendorff, at Genvægten har været af Kroneguld, og at Hans Raat, siden hans Regnskab har været hos Christoffer Valckendorff, har lavet en Del Kontrafejer og andet for Kongen, hvorpaa han har en af Kongen underskreven Seddel. Kongen tilbagesender Christoffer Valckendorff Ekstrakten med Ordre til nøje at undersøge Sagen, lade Kongen vide, hvad Hans Raat med Rette bliver skyldig, og sørge for, at Kongen faar sin Betaling af det Gods og de Klenodier, som findes i Hans Raats Bo. Sj. T. 15, 4 b.

4. Jan. (**Frederiksborg**). Til samme. Hoslagt sendes ham et skriftligt Forslag fra Møntmester Pouel Gulden om den Møntordning, Skrot og Sort, som denne mener kunde indføres her i Riget, med Ordre til nærmere at forhandle med Pouel Gulden, der har faaet Ordre til at begive sig til ham, og siden raadføre sig med den gamle Møntmester Hans Dalhussen, overveje Sagen grundigt og sende Kongen en skriftlig Betænkning derom. Da Møllen nu er helt færdig, skal han skaffe Møntmesteren Sølv og Pagament, for at Tiden ikke yderligere skal trækkes ud med Omkostninger til ingen Nytte. Sj. T. 15, 5. K.

5. Jan. (—). Befaling til samme om med det første at sende $16^1/_2$ Skippd. Tækkekobber til Frederichsborg, saafremt det kan faas der i Byen [Kbhvn.], og ufortøvet meddele Kongen, om han kan vente at faa Kobberet eller ej. K. Udt. i Sj. T. 15, 5 b.

— Gavebrev til Niels Søfrenssen, der trofast har tjent Riget som Skipper baade i sidste Fejde og siden og lovet fremdeles at tjene det, paa den Gaard ud til Fiskertorvet i Kiøpnehafn, som Lauritz Tystøl sidst boede i; en Del af Gaarden var tildømt Kronen, der siden har tilforhandlet sig den Part, som Borgemestre og Raad paa Byens Vegne og de fattiges Forstandere havde deri; der skal holdes god Købstadsbygning med Tegltag derpaa. Sj. R. 12, 205[1].

— Til Kapitlet i Lund. Da Fru Anne Parsbierg, Hans Skougaardtz Enke, hvem der paaføres Trætte paa Fligingegaard og en Del af det tilliggende Gods, som hendes afdøde Husbonde fik til

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 413.

Mageskifte af Kronen, mener, at Brevene til Godsets Forsvar findes blandt Stiftets eller Kapitlets Breve, og har begæret enten at faa selve Brevene eller nøjagtige Vidisser deraf, skal Kapitlet opfylde hendes Begæring. Sk. T. 1, 287 b.

6. Jan. (Frederiksborg). Til M. Ifuer Berthelssen. Da de Stalde i Klosteret [Ringsted], hvori Kongens Heste skulle staa, ere meget daarlige, skal han med det første samle Tømmer og andet i Forraad og straks til Foraaret i Fasten lade bygge en Stald i Klosteret til Kongens egne Heste, saa de alle kunne staa i én Rad ligesom i Stalden ved Anduorschouf Kloster og andensteds. Sj. T. 15, 5 b. K.

— Til Fru Mette Rosenkrantz Peder Oxis. Da Ordren [af 6. Okt. 1581] ikke blev udført, fordi alle Arvingerne efter Peder Oxe ikke have kunnet komme sammen siden den Tid, gav Kongen, der af Hensyn til Riget ikke kunde vente længere, alle Peder Oxis i Sjælland tilstedeværende Arvinger Fuldmagt [31. Dec. 1581] til at begive sig til Gislefeldt, oplukke Brevkammeret og udtage de Riget vedrørende Breve. Hun har i Anledning heraf berettet, at hun er bange for, at dette i Fremtiden skal paaføre hende og hendes Børn Trætte og Forfølgning, da Brevene ere nedlagte af alle Arvingerne med hendes og afdøde Albrit Oxis Segl for og hun har givet sine Medarvinger Forskrivning for, at Brevene skulle være i hendes Forvaring, dem alle til troer Hænde, hvorfor hun har begæret Udsættelse til Pinsedag [3. Juni], for at alle hendes Medarvinger kunne komme til Stede. Kongen beder hende dog betænke, at han ikke med Sømmelighed kan vente længere, da der efter hans Mening findes Breve, der angaa Riget, blandt Peder Oxis Breve og Arvingerne maaske aldrig eller først om lang Tid komme sammen; Kongen kan heller ikke formode, at nogen af Medarvingerne ville tiltale hende for Optagelsen af Brevene, selv om de ikke ere til Stede, da Kongen i god Tid har underrettet dem derom, men de alligevel ikke ere mødte; desuden ventes jo i alt Fald de fleste til Gislefeldt til Optagelsen. Kongen paalægger hende derfor alvorligt at rette sig efter den sidste Ordre, saafremt han ikke skal tiltænke anderledes derom. Paa hendes Begæring om, at Kongen vil tilskikke nogle gode Mænd til at udsøge Brevene, svares, at Kongen betror det til hende og hendes Medarvinger og nødig vil tilskikke nogen over deres Breve, men ville de selv kalde nogle af deres fælles Venner til, henstiller han det til dem. I Anledning af

hendes Begæring om, at Kongen vil vente paa Svar angaaende det Gods i Vordingborg Len, som han har begæret til Mageskifte af hende og hendes Medarvinger, indtil Pinse, da de komme sammen, og hendes Tilbud om imidlertid ikke at ville jage paa Godset, takker Kongen hende naadigst for dette Tilbud, men da andre uden hendes Vidende kunde jage derpaa og Kongen vil have den Egn fredet, skal hun blive enig om Sagen med de Medarvinger, der møde hos hende, meddele de fraværende deres Vilje og hurtigst skaffe Kongen at vide, hvor der ønskes Vederlag. Sj. T. 15, 6. K.

6. Jan. (**Frederiksborg**). Til Dr. Pouel Madtzen og Borgemestrene i Helsingøer. Under sit sidste Ophold paa Kroneborg erfarede Kongen, der tidligere aldeles ikke havde vidst noget derom, at Ordinansens Bestemmelser om Prædiken paa Søgnedage ikke overholdes i Helsingøer, idet den tyske Prædiken finder Sted Tirsdag og Torsdag og den danske Prædiken de andre Dage, medens Ordinansen bestemmer, at alle Søgnedagsprædikener i Købstæderne ordentligvis skulle holdes Onsdag og Fredag. Da Kongen ikke vil tillade nogen Afvigelse fra Ordinansen i den Henseende, skulle de straks efter Julehelgen sørge for, at baade den tyske og danske Prædiken herefter blive holdte om Onsdagen og Fredagen. Sj. T. 15, 8[1].

— Til Claus Glambeck. Kongen har givet Niels Skram den paa Alteret i Ring Kloster staaende Tavle. Udt. i J. T. 2, 302 b.

— Til samme. Henrick Belov paa Koldinghus har berettet, at den af Kongen indforskrevne Glasbrænder, som skal bruges i Rye eller Silckeborg Skove, for at de mange Vindfælder dér kunne komme til nogen Nytte, nu er kommen til Kolding og har opstillet sine Vilkaar: han vil være selv ellevte med Svende og andre, deri iberegnet dem, der skulle kløve Ved, saa Bønderne ville ikke faa andet Besvær end at føre Ved til Glashytten, og han erklærer, at de forraadnede Vindfælder ere lige saa gode til det Arbejde som de friske. Til Løn og Kostpenge for sig selv og sine Folk og til alle Bekostninger, herfra dog undtaget Veddets Transport til Hytten og Hyttens Opførelse, forlanger han 800 Dlr., til Tærepenge og andre Udgifter ved at hente Folk og Tjenere fra Tyskland 150 Dlr.; til Gengæld mener han at kunne brænde Glas for 50 Dlr. eller mere

[1] Tr.: Geheimearch. Aarsberetn. III. Till. S. 67. Secher, Forordninger II, 233.

om Ugen og at kunne arbejde fra Midfaste til Mortensdag. Hvis disse Betingelser ikke skulde behage Kongen, vil han selv betale det Ved, han faar, mod til Gengæld at maatte sælge det Glas, han brænder, dog vil han give Kongen bedre Køb paa Glas, end denne kan faa andensteds. Kongen har saa givet Ordre til at sende Glasbrænderen til Claus Glambeck, der skal anvise ham, hvor der er flest Vindfælder, for at han kan undersøge Forholdene og erklære sig om, hvor han mener at Hytten bedst kan lægges, og derefter slutte Overenskomst med ham paa de for Kongen bekvemmeste og gavnligste Vilkaar. Kongen saa helst, at Glasbrænderen selv overtog Forretningen, betalte Kongen for Veddet og indrømmede denne nogen Fordel ved Køb af Glas; for at denne Handel desbedre kan gaa for sig, vil Kongen lade Hytten bygge, føre Veddet til den og til det Brug forordne 2 Postvogne. Claus Glambeck skal meddele Kongen, hvad Overenskomst han træffer med Glasbrænderen, tillige med sin Betænkning om Sagen, beholde Glasbrænderen hos sig og afvente nærmere Ordre fra Kongen. J. T. 2, 302 b[1].

7. Jan. (**Frederiksborg**). Til M. Ifuer Bertelssen, Abbed i Ringsted Kloster. Da Peder Hanssen i Brobye, der kom til en øde Gaard i Brobye og, medens M. Ifuer havde Soer Kloster, blev denne $1^1/_2$ Pd. Byg skyldig af Landgilden, hvilket Kongen eftergav ham, uden at han dog fik Skrivelse til M. Ifuer derom, nu tiltales af ham for Restancen, befales det at lade Peder Hanssen være utiltalt. Orig.

— Til Henrick Belou. Kongen har modtaget det af ham sendte Register over det Adelsgods i de 5 Herreder i Koldinghus Len, som Kongen endnu ikke har tilskiftet sig, og samtykker i, at det staar hen med det Gods, som Anders Christenssen i Skanderup, Niels Pederssen i Stubdrup og Matz Rolle i Peidsted[2] have dér; de andre Adelige staar Kongen dels i Forhandling med, dels har han skrevet til dem, saa han haaber med det første at komme til Overenskomst med dem. Han skal lægge Ribe Kapitels Gaard i Eigthou ind under Slottet, men lade det beholde Godset i Knagelund[3], og ligesaa lægge det Gods i Becke, som Kongen har faaet af Moritz Podbusch, ind under Slottet. Hans Meddelelse om, at Christen Skiel har skrevet til ham, at han ikke har faaet Vederlag for det ham efter Fru Mergrette Niels Kielssens tilfaldne Gods i Koldinghus Len, som

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VIII. 140 f. [2] Pjedsted, Holmans H. [3] Kragelund, Aust H.

Henrick Belou har lagt ind under Slottet, og heller ikke kan undvære det, har forundret Kongen, da han straks efter Fru Mergrettes Død talte med Christen Skiel paa Claus Glambecks Gaard Rasch, ved hvilken Lejlighed Christen Skiel ikke alene lovede at afstaa sin Part af Godset til Kronen, men ogsaa at tale med sine Medarvinger om at gøre det samme, hvorefter Kongen med Christen Skiels Billigelse gav Henrick Belou Ordre til at lægge Godset ind under Koldinghus; Kongen vilde ogsaa gerne have bragt Mageskiftet i Orden den Gang, hvis Christen Skiel havde begæret Vederlag. Kongen vil derfor ikke have, at Christen Skiel deler og pladser Bønderne eller paa anden Maade befatter sig med Godset, og befaler Henrick Belou at svare ham og andre, at Kongen stadig er villig til at give alle tilbørligt Vederlag for deres Gods, naar de meddele, hvor de ville have det, og iøvrigt at tilholde sig det Gods, han efter Kongens Ordre har lagt ind under Godset, og forsvare Bønderne. J. T. 2, 303 b.

7. Jan. (**Frederiksborg**). Til Chresten Skiel. Henrick Belous Meddelelse om, at han til denne har klaget over, at Bønderne paa det ham efter Fru Mergrette Sandbierg tilfaldne Gods i Koldinghus Len, som Henrick Belov har lagt ind under Koldinghus, have vist sig ulydige mod hans Folk, hvorfor han vil lade dem tiltale, og at han ikke kan undvære Godset, har ikke kunnet andet end undre Kongen, da Chresten Skiel jo uden Tvivl nok husker, at han efter Fru Mergrettes Død kom til Kongen paa Rask og da lovede at ville lade Kongen faa det Gods i Koldinghus Len, der maatte tilfalde ham efter Fru Mergrette, og tillige at ville tale med sine Medarvinger om at gøre det samme: i Tillid hertil har Kongen saa taget Godset. Kongen anmoder ham nu om i Henhold til sit tidligere Løfte at lade Kongen faa Godset, lade Bønderne være utiltalte og med det første at meddele, hvor han ønsker Vederlag: Kongen vil saa erklære sig saaledes, at han ikke skal have noget at klage over. J. T. 2, 305.

— Til Fru Giertrud Krabbe Thyge Sandbiergs og andre Fru Margrette Sandbiergs Arvinger. Kongen talte for nogen Tid siden med nogle af dem om at faa det dem efter Fru Margrette tilfaldne Gods i Koldinghus Len til Mageskifte og har i det Haab, at de vilde unde ham det, lagt det under Koldinghus. Da der nu er gaaet en god Tid siden og Kongen nok kan tænke, at de ikke uden at faa noget for det ret længe kunne undvære deres

Gods, og desuden selv gerne vil have Ende paa Sagen, skulle de med det første meddele, hvor hver især ønsker Vederlag; Kongen vil saa siden erklære sig saaledes derom, at de ikke skulle have noget at klage over, dog maa de ikke forlange Gods i Fredejagten eller saa nær ved Kronens Slotte og Gaarde, at det ikke kan undværes derfra. J. T. 2, 304 b.

7. Jan. (**Frederiksborg**). Til Henrick Belou. Han har indberettet, at der forefalder Stridigheder ved den Ligning mellem Bønderne i Koldinghus Len, som han efter Kongens Ordre [af 29. Sept. 1581] lader foretage, saaledes i Jorderup, hvor der er 6 Gaarde, hvoraf de 3, hver paa 1 Otting Jord, begære Ligning, medens de 3 andre, hvoraf den ene har 1 Otting Jord, den anden 2 Ottinger Jord, hvorpaa der bor 2 Mænd, der ogsaa ere villige til at gøre dobbelt Ægt og Arbejde, og den tredje 2 Ottinger Jord, hvorpaa der bor én Mand, der kun vil gøre én Ægt, ikke ville have nogen Ligning. Da han mener, at et saadant Tilfælde ikke er berørt i Kongens Befaling, har han forespurgt, om Kongen billiger, at de 2 Mænd paa den ene Gaard, der ville gøre dobbelt Ægt og Arbejde, maa beholde deres Jord, og at den Otting Jord, som den ene Gaard har for meget, maa blive delt mellem dem alle. Kongen husker ikke andet end, at han baade mundtlig og skriftlig har givet Henrick Belou Fuldmagt til at ligne al Ejendom og Landgilde, hvorunder ogsaa forstaas Ægt, Arbejde og anden Rettighed, mellem Bønderne, og derefter skal Henrick Belou rette sig baade i dette og andre Tilfælde; da de 3 førstnævnte Bønder ere brøstholdne ved, at den ene Mand har 2 Ottinger Jord og alligevel ikke vil gøre dobbelt Ægt og Arbejde, skal han gøre Ejendom, Landgilde og Tynge ens for alle Bønderne i Jorderup, men dog lade de 2 Bønder paa den ene Gaard beholde deres 2 Ottinger Jord, hvis de ville svare dobbelt Landgilde og gøre dobbelt Tynge deraf. Paa hans Forespørgsel om, hvorledes han skal forholde sig, hvor der i en By er lige mange for og imod Ligningen, svares, at han skal lade det blive ved det gamle, saafremt ikke nogen af Parterne er for stærkt forfordelt med Hensyn til Landgilde og Tynge. Da Kronens Bønder under Koldinghus og Nygaard have anmodet om nogen Forskaansel i Skat, fordi Skattebrevene tilsige Ugedagsmænd saadan Lettelse og de alle ere at betragte som Ugedagsmænd, da de gøre samme Ægt og Arbejde som disse, meddeles ham, at Kongen ikke vil indrømme dem nogen Forskaansel, men de skulle

svare Skatten ligesom Bønderne til andre Slotte og Gaarde, der maaske endog besværes mere end de. J. T. 2, 305 b.

8. Jan. (**Frederiksborg**). Til Axel Brahe. I Anledning af de fremsatte Beskyldninger mod Eyller Brockenhus til Syndergaard for forargeligt Samliv med Fru Margretthe Randtzov beskikkede Kongen [15. Nov. 1581] nogle gode Mænd til at undersøge Sagen, og for disse bekendte først Bonden Jens Hanssens Hustru Johanne, at Eyller Brockenhus til Syndergaard blandt andet havde talt til hende om for hans Skyld at tage sig af et Barn, hvis der kom et saadant til hende, hvortil hun svarede, at hun gerne vilde tjene ham i hvad hun kunde: 8 Dage før sidste Paaske kom saa Hans Olssen i Astelbøl. Eyller Brockenhus til Syndergaards Tjener, til hende med en Kvinde Sidtzel, der havde et Barn med sig, overleverede hende Barnet og gav hende nogle Klæder, som hun skulde have for at opføde Barnet. Denne Bekendelse stadfæstede Jens Hanssen og bekendte endvidere, at Hans Olssen, da den sidste Herredag i Otthense var, kom til ham og begærede, at hans Hustru vilde drage af Vejen med Barnet, indtil Herredagen var forbi. Da det af det opslaaede Skrift og disse Bekendelser fremgaar, at et forargeligt Levnet har fundet Sted, at Barnet ikke er ægtefødt, og at Eyller Brockenhus ikke kan være uden Mistanke, og da Kongen ikke bør se gennem Fingre med saadant Horlevnet, skal Axel Brahe i Forening med Steen Bilde til Kiersgaard, Hans Johanssen og Lauritz Brockenhus med det allerførste begive sig til Eyller Brockenhus til Syndergaard, hvor han er at finde, meddele ham Skriftet og de aflagte Vidnesbyrd, befale ham og gøre ham haandfast paa, at han vil holde sin Tjener Hans Olssen og Sidtzel, hvis hun er hos ham, til Stede i saadan Borgen, at de ikke bortkomme og ikke heller i nogen Maade for hans Skyld komme til Skade paa deres Liv, samt faa at vide, hvad han vil bekende om Barnet, hvem dets Fader og Moder ere, hvor det er født, om det er ordentlig døbt, og hvorfor han har ladet det hemmelig opføde, og siden underrette Kongen om hans Bekendelse og hvad andet de faa at vide. Hvis Eyller Brockenhus ikke vil love at holde sine Tjenere til Stede, skal Axel Brahe lade dem fængsle og aflægge Vidnesbyrd om, hvad de vide om Barnet, og hvem der har befalet dem at bringe det til Eyller Brockenhus til Nackebøls Tjener. Hvis Sidtzel nu ikke er hos Eyller Brockenhus til Syndergaard, men kan opspørges hos Fru Margrethe Randtzov eller en anden, skal han

lade tage Bekendelse af hende om, hvad hun ved om Sagen. Der sendes ham en aaben Befaling til ovennævnte tre gode Mænd tillige med en Kopi af den af Jens Hanssen og Hustru aflagte Bekendelse. F. T. 1, 248 b.

8. Jan. (**Frederiksborg**). Befaling til Steen Bille til Kiersgaard, Hans Johanssen og Lauritz Brockenhus om at møde hos Axel Brahe, hvor denne befaler, følge med ham til Eyller Brockenhus til Syndergaard, hvor denne er at finde, gøre Eyller Brockenhus haandfast paa, at han vil holde sine Tjenere til Stede, overvære Axel Brahes Forhør over Eyller Brockenhus angaaende Barnet og indsende skriftlig Beretning om alt til Kongen. F. T. 1, 249 b.

— Til Lauge Beck. Kongen har erfaret, at nogle af Adelen, der rejse gennem Roskild, drage op paa Roskildgaard med deres Heste og Folk og lade sig anvise Plads (»forlægge«) som i et tilforordnet Gæsteherberg. Da saadant Gæsteri hverken har været Skik i Kongens Faders Tid eller siden og Kongen ikke vil have sine Huse, Slotte og Gaarde brugte til Gæstehuse, særlig da han jo selv uformodet kunde komme did og det saa vilde være ham ubelejligt at finde Gaarden og Gemakkerne optagne for hans egne Folk, ligesom det ogsaa fører anden Ubelejlighed med sig, forbydes det ham herved strengeligt herefter at lade nogen af Adelen eller deres Tjenere eller andre ligge paa Gaarden om Natten, medmindre de have skriftlig Befaling til ham derom; derimod skal det være ham uforment at byde de af hans Venner, der maatte komme til Byen, op til Maaltid paa sin egen Bekostning, men han maa ikke gøre noget almindeligt Gæstehus af Kongens Hus. Sj. T. 15, 26[1].

9. Jan. (—). Til Christoffer Valckendorff. Da Jacob Huitfeldt paa Trundhiemgaard har berettet, at det store Skib, der har været under Bygning i Lenet, nu er færdigt og vil kunne sendes ned til Foraaret, naar der kommer Skipper og Styrmænd med Sejl og Skibsredskaber efter det, og har raadet til, da det særlig er om at gøre at faa gode Baadsmænd og Skibsfolk til at føre det ned, at den Skipper eller Skibshøvedsmand, der sættes til at føre Skibet ned, faar Ordre til selv at udtage Baadsmænd der oppe, for at han kan faa gode Folk, skal Christoffer Valckendorff meddele Kongen, hvilken Skipper eller Høvedsmand der kan bruges

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 233f

dertil, for at Kongen med det første kan sende ham op for at udtage Baadsmænd, inden de bedste sejle bort med Købmandsskibene; ligeledes skal han, som tidligere befalet, tænke paa at sende gode Styrmænd med Sejl og Skibsredskaber derop; Skibet er efter Jacob Huitfeldts Beretning omtrent af samme Størrelse som Fortun. Kongen har, for at Skibet ikke skal blive sat i Fare ved at løbe andensteds hen efter Last, givet Jacob Huitfeldt Ordre[1] til at lade det med Spirer, Sparrer, Lægter og andet Hustømmer, men mener Christoffer Valckendorff, at det uden for stor Fare andensteds kan indtage en Last, der er Kongen mere tjenlig, skal han meddele Kongen det. Da Jacob Huitfeldt der oppe ikke kan faa nogen til at købe det lille Skib paa en 40 Læster eller mere, som der er bygget, og har berettet, at det er udplanket og med en rimelig Bekostning vil kunne gøres færdigt og sendes herned, hvor det bedre vil kunne sælges, har Kongen skrevet til ham om at lade det gøre færdigt og sende ned, hvilket meddeles ham, for at han kan sørge for at sende Skibsredskaber derop. Sj. T. 15, 8.

9. Jan. (**Frederiksborg**). Breve til forskellige Lensmænd og andre angaaende Indbetaling af Restancer. — Albrit Friis skal befale Thomis Jørgenssen, Slotsskriver paa Riiberhus, straks at begive sig til Kiøpnehafn for at gøre Regnskab for Vordingborg Lens Indkomst til 1. Maj 1576 og, hvis han ikke vil det, tage Borgen af ham for Regnskabet og straks sende ham til Kiøpnehafn; Christoffer Pax skal møde i Kiøpnehafn og berigtige de endnu ikke berigtigede Mandtalsregistre paa Madskat af Holbecks Len; Borchort von Papenheim ligesaa for Abramstrup Lens Vedkommende; Roskilde Kapitel skal straks berigtige Mandtalsregistrene paa dets Hjælp til Juledag 1576 og Mortensdag 1578; Knud Grubbe skal inden Fastelavn fremsende sin Restance af Afgiften af Halsted Kloster til 1. Maj 1576; Gregers Ulfstand inden 6 Uger Restancen af Rafnsborge Len og Halsted Kloster til 1. Maj 1581 og berigtige Mandtalsregistret paa Madskatten til Paaske 1580; Mogens Falsters Enke, Fru Mette, og Arvinger skulle inden 6 Uger berigtige Mandtalsregistret paa Kvægskatten til Nytaarsdag 1570 af Nykiøping, Olleholm og Rafnsborge Len; Mogens Erichsøn ligesaa Mandtalsregistret paa Landeskatten til Dionysii [9. Okt.] 1566 af Olleholms Len; Lauge Venstermand ligesaa Mandtalsregistret paa den dobbelte Kvægskat til Mikkelsdag 1570 af Olle-

[1] Se Norske Rigsregistr. II. 441f.

holms Len; Frederich Hube skal inden Kyndelmisse berigtige de endnu uberigtigede Mandtalsregistre paa Penge- og Madskatter, som Albret Oxe har ladet skrive i Olleholms og Rafnsborge Len; Fru Margrete Rantzov skal straks indbetale den ved hendes Husbonde Otte Emicksøns Død resterende Afgift af Rugaardt Len og berigtige de endnu uberigtigede Mandtalsregistre paa Penge- og Madskatter, da Kongen ellers vil inddrive det ad Rettens Vej; Axel Brahe skal tilsige hende derom; Fru Anne Axel Viffertz skal inden Fastelavn betale hvad hun paa sin Husbondes Vegne maatte blive skyldig af Nyborge, Olborghus og Malmøehus Len baade af Lenenes og Stiftets Indkomst og berigtige de endnu uberigtigede Mandtalsregistre paa Penge- og Madskatter; Fru Karen Jørgen Marsuins skal straks indbetale sin Husbondes Restance af Otthensegaards og Søluitzborge Len, af Stiftets Indkomst og Penge- og Madskatter; Erich Hardenberrig skal med det første sende sin Skriver med Mandtalsregister paa Pengeskatten til Mortensdag 1579 og Madskatten til Paaske 1580 af Hagenskoufs Len; Claus Huidtfeldt skal inden Fastelavn betale sin Restance af Drotningborge Len; Erick Rudtz Arvinger skulle straks betale de 100 Dlr., de endnu restere med af Olborghus Len; Niels Joenssen skal befale Hans Skriver i Tostrup[1] at møde i Kiøpnehafn inden Fastelavn for at forklare sit Regnskab som Stiftsskriver og, hvis det ikke sker, fortsætte Forfølgningen mod ham; endvidere skal han selv indbetale sin Restance af Hald Len og Stiftets Regnskab til 1. Maj 1581; Erich Lycke skal inden Fastelavn betale sin Restance af Riberhus Len, Stiftets Indkomst og Penge-, Mad- og Kvægskatter af Riberhus Len samt af Aarhusgaards Len og Stift; Albret Friis skal inden Fastelavn betale sin Restance af Riberhus Len til 1. Maj 1581; Christen Skiel skal berigtige de endnu ikke af ham berigtigede Mandtalsregistre paa Penge- og Madskatter; Fru Margrette Lange skal betale de 122 Dlr., hun skylder paa sin Mands[2] Regnskab af Olborghus; Hendrick Gyldenstiern skal til 1. Maj selv møde med Slotsskriveren paa Bahus, berigtige sine Regnskaber af Bahus Len og Mandtalsregistrene paa Penge- og Madskatter, betale hvad han bliver skyldig og i Forening med sine Medarvinger paa sin Moders[3] Vegne berigtige de endnu uberigtigede Mandtalsregistre paa Skat af Vesterviig Birk og Han Herred; Ifuer Kaas skal inden Fastelavn betale sin Restance af Skarpenbergs Gods

[1] Tostrup, Rinds H. [2] Jens Kaas. [3] Jutte Podebusk.

til 1. Maj 1581; Gregers Holgerssen skal fremsende Restancen af Penge- og Madskatten til Mortensdag 1579 af Schifuehus Len; Erick Lange skal inden Fastelavn oplyse, hvorledes det forholder sig med det Mandtalsregister paa Pengeskatten til Palmesøndag 1568 af Drotningborge Len, som endnu henstaar uberigtiget fra hans Faders[1] Tid; Aarhus og Viiborge Kapitler skulle inden Fastelavn fremsende Mandtalsregistre paa den af dem til Juledag 1576 og Mortensdag 1578 ydede Hjælp og betale hvad de blive skyldige; Thygge Krusse skal inden Fastelavn berigtige Mandtalsregistret paa Madskatten til Pinsedag 1580 af Nørre Herred; Gregers Trudtssen ligesaa det samme Register for Roxe Herred; Lauritz Skram ligesaa det samme Register for Nørvongs Herred og desuden betale de 200 Dlr., han resterer med af Pengeskatten til Mortensdag 1578; Fru Anne Hans Skoufgaardtz skal inden Kyndelmisse betale sin Restance af Helsingborge Len til 1. Maj 1581 og berigtige Mandtalsregistrene paa Pengeskatten til Mortensdag 1579 og Madskatten til Midfaste 1580; Holger Brahes Arvinger skulle straks betale deres Faders resterende Afgift af Villantz Herred og gøre Regnskab for det uvisse; Tygge Brahis Arvinger ligesaa for deres Faders Tid; Hendrick Brahe skal betale sin Restance af Borringholm til 1. Maj 1581, gøre Regnskab for Told og Sise til samme Tid og berigtige Mandtalsregistret paa Madskatten til Midfaste 1580; Hr. Peder Skrams Arvinger skulle inden Fastelavn berigtige Mandtalsregistret paa Madskatten til Midfaste 1580 af Laugholms Len.[2] Udt. i Sj. T. 15, 9.

9. Jan. (**Frederiksborg**). Aabent Brev til Indbyggerne i Danmark, at Kongen, der i de sidste Aaringer formedelst Rigets Bestillinger og andet ikke selv har kunnet komme til at sidde Retterting, i Aar vil holde almindelig Herredag i Kiøpnehafn Hell. Trefoldigheds Søndag, 10. Juni, og selv personlig i Forening med Rigsraadet sidde Retterting. Det befales alle, der ville have Sager i Rette og ikke allerede have udtaget Stævning, med det første at gøre det, dog maa ingen Sager indstævnes for Herredagen, medmindre der er gaaet Dom i dem paa Herredsting og Landsting eller det er Sager, der endelig skulle paadømmes af Kongen og Rigsraadet. Sj. T. 15, 14 b.

— Befaling til Stiftslensmændene Biørn Anderssen, Hendrick Belov, Albret Friis, Erick Løcke, Claus Glambeck, Niels Jonssen,

[1] Erik Lange. [2] Derefter følger en Del Restancer af norske Lensmænd.

Brede Rantzov, Lauritz Brockenhus, Hack Ulfstand, Henning Giøe, Lauge Beck, Coruitz Veffert, Johan Thaube og Hendrick Brahe straks at forkynde ovenstaaende Brev paa alle Herredsting og i alle Købstæder. Sj. T. 15, 16.

9. Jan. (**Frederiksborg**). Befaling til alle Landsdommerne i Jylland, Herluf Skaufue i Sjælland, Axel Gyldenstiern i Skaane, Biørn Knudssen i Sønder Halland, Coruitz Lauritzen i Nørre Halland. Morthen Broch i Fyen, Gregers Juel paa Langeland og Lauge Venstermand paa Laaland og Falster om ligeledes at forkynde Brevet. Udt. i Sj. T. 15, 16.

— Befalinger til Rigsraaderne Niels Kaas, Peder Gyldenstiern, Peder Munck, Hr. Jørgen Locke, Jørgen Rosenkrantz, Biørn Anderssen, Eyller Grubbe. Christoffer Valckendorff. Steen Brahe, Jørgen Skram, Mandrup Parsbierig, Hr. von Dhona, Erich Hardenberg, Hack Ulfstand, Anders Bing, Hendrick Belov, Axel Gyldenstiern, Coruitz Veffert, Absolon Giøe, Jacob Seefeld. Brede Rantzov, Hendrick Brahe, Christen Skeel og Albrit Friis om at møde i Kiøpnehafn Hellig Trefoldigheds Søndag for at sidde Retterting og raadslaa med Kongen. Sj. T. 15, 15.

10. Jan. (—). Befaling til Mogens Giøe om ligesom tidligere at lade Kronens Bønder i Slauelse Herred under Korsør Slot faa Ildebrændsel og Bygningstømmer til eget Brug for en rimelig Pris. Sj. T. 15, 16 b.

11. Jan. (—). Til Jørgen Skram. Da Kongen har bevilget, at Anders Possin, der har været Mester for at bygge Møllen i Aarhus og hidtil har været Møller i Randers Mølle, maa faa Møllen i Aarhus mod at lade sin Fordring paa de 200 Dlr., han har fortæret ved Bygningen af Møllen, falde og lade Molleren i Aarhus faa Møllen i Randers, skal Jørgen Skram lade dette sidste ske. J. T. 2, 306 b.

12. Jan. (—). Til Christopher Giøe. For nogen Tid siden begærede han 2 Gaarde, kaldede Siørup, til Mageskifte for noget af sit Gods i Hadtz Herred, og Kongen gav Ordre til at besigte Mageskiftegodset, men nu har Niels Jonssen paa Hald erklæret, at disse 2 Gaarde ligge saa nær ved Hald, at de ikke godt kunne undværes derfra, at deres Jord støder op til Kongens Fredejagt i Karup Birk og paa Ordestrup[1] Mark, hvor den største Dyrebestand

[1] Aarestrup, Lysgaard H

skal være, at Bønderne paa Gaardene ere daglige Ugedagsmænd til Hald, skønt de ikke ligge i Sognet ved Slottet, og at Græsgangen til Slottets Hopper og Øksne ligger paa disse Gaardes Ejendom. Da Kongen af disse Grunde ikke kan lade ham faa Gaardene og hellere vil tilmageskifte sig Christopher Giøes Gods, der støder op til disse Gaarde, skal Christopher Giøe for Godset i Hadtz Herred begære noget Krongods, der ikke ligger i Fredejagten eller saa nær Kronens Slotte og Gaarde, at det ikke kan undværes, og med det første sende Kongen Besked, for at denne paany kan give Ordre til at besigte Godset. J. T. 2, 307.

12. Jan. (**Frederiksborg**). Til Erich Løcke paa Aarhusgaard og Claus Glambeck paa Skanderborg. Da Madtz Nielssen til Skobling[1], med hvem Kongen har staaet i langvarig Forhandling om hans Hovedgaard med tilliggende Gods i Hadtz Herred, nu endelig har erklæret sig villig til at overlade Kronen dette Gods og desuden begæret, at Kongen samtidig vil tilskifte sig 3 ham tilhørende Gaarde i Høyum[2] i Thorild Herred, hvilket Kongen ogsaa har bevilget, og han i Stedet har begæret nogle Krongaarde og jordegne Bøndergaarde i Nørre Herred, nemlig 2 Gaarde i Nerild, 1 Gaard i Thøstrup, 1 Gaard i Nørre Borck, 1 Gaard i Sønder Borck, 2 Gaarde i Vallund, Skierbeck Mølle, 1 Gaard i Strello, 3 Gaarde i Asbøl, 1 Gaard i Mossebøl, 1 Gaard i Obling, 1 øde Mark, kaldet Kruude Mark, 1 Gaard i Pobel[3] og nogle Bol og Gadehuse ved ovennævnte Gaarde, skulle de med det allerførste besigte alt Mageskiftegodset, beregne saa vel de jordegne Bønders Ejendom som Kronens, udlægge Madtz Nielssen saa meget af Kronens Gods, som hans Gods kan beløbe sig til, af det, der ligger bedst samlet for ham og bedst kan undværes fra Kronen for Herredstingsbestillingens Skyld, paase, at Kronen ikke kommer til kort med den Rettighed, som den i Forvejen har i Skobling Gaard og Gods, og indsende Besigtelsen til Kancelliet. Da Rasmus Nielssen har bevilget Kronen 1 Gaard i Bieragger i Hadtz Herred til Mageskifte for Vederlag ved hans Gaard i Olborg Len, skulle de snarest foretage Besigtelsen og sende den til Biørn Anderssen paa Olborg Slot. J. T. 2, 307.

— Befaling til Biørn Anderssen om, saasnart han har faaet Besigtelsen over Gaarden i Bieragger, at besigte det Gods, som

[1] Skablund, Hads H. [2] Hygum. [3] Paabøl, N. Horne H.

Rasmus Nielssen til Holmgaard begærer til Mageskifte i Byen ved sin Gaard, ligne Mageskiftegodset og indsende Besigtelsen. J. T. 2, 309.

14. Jan. (**Frederiksborg**). Til Erick Løcke. Da han har berettet, at Møllen i Aarhus, som han har faaet Ordre til at bygge, nu er færdig, og at der til dens Bygning foruden sidste Aars Indtægt af Lenet er medgaaet en 1000 Dlr., som han dels selv har udlagt, dels har laant hos Borgere og andre, hvilke nu kræve deres Betaling, og samtidig har forespurgt, om han maa betale det, han har laant til Møllen, med Byg eller Malt, eftersom han har faaet Ordre til at lade al Rugen bage i Brød, tillades dette, men han skal sælge Bygget og Maltet saa dyrt som muligt, i alt Fald ikke under 1 Dlr. Tønden. I Anledning af hans Meddelelse om, at Anders Possin, der har bygget Møllen, forlanger 200 Dlr. for sit Arbejde og sin Tæring, men vil lade denne Sum falde, hvis han maa faa Møllen mod at svare tilbørlig Afgift deraf, meddeles ham, at Anders Possin ogsaa har været hos Kongen selv for at faa Møllen og for at skaffe sin Broder, der er i Vedle Mølle, Randers Mølle; skønt Kongen nok mener, at Anders Possin har beregnet sit Arbejde noget højt, og ikke kan indse, hvorledes han alene har kunnet fortjene 200 Dlr., har han dog tilladt ham at faa Møllen i Aarhus mod at lade sin Fordring falde og tilfredsstille den nuværende Møller i Aarhus Mølle for hans udgivne Stedsmaal, saa Kongen kan blive fri for Overløb af ham. Hvis Broderen vil have Møllen i Randers, maa han fæste den. J. T. 2, 310.

— Til Jørgen Skram. Kongen har bevilget, at Anders Possins Broder, der er Møller i Vedle, for et rimeligt Stedsmaal maa faa Møllen i Randers, som Anders Possin har haft. Udt. i J. T. 2, 310 b.

19. Jan. (—). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har gjort sig bekendt med hans Indberetning om den Sejlads, Engelske, Nederlændere og andre bruge paa Rusland nord om Vardhus, har overvejet hans Betænkning desangaaende og bifaldet, at der tænkes paa Forholdsregler derimod, for at denne Sejlads ikke skal tage Overhaand til mærkelig Skade for Kongens Undersaatter; der er ogsaa skrevet[1] til Hans Lindenov om at skaffe en 4—5 Styrmænd, der kunne bruges paa denne Fart, og Søfren

[1] Se Norske Rigsregistr. II, 443 f.

Anderssen i Bergen er kaldt hid for at give nærmere Oplysninger. Da det imidlertid fortælles, at de Engelske udruste sig paa Orlogsvis for at gøre Modstand og ville komme i Flaader paa flere Skibe, saa der ikke kan udrettes noget synderligt mod dem med en 3—4 Skibe, henstiller Kongen til Christoffer Valckendorff, om der ikke bør udrustes flere Skibe, end han har foreslaaet, en 6—8 Stykker, for at Kongen ikke skal blive til Spot eller lide Skade ved at sende saa faa Skibe derop. — Seddel: Kongen vil skrive til Dronningen af England, Kongen af Skotland og nogle nederlandske og tyske Søstæder, der bruge ovennævnte Sejlads, om at forbyde deres Undersaatter denne Sejlads, da disse ellers maa tage Skade for Hjemgæld. Sj. T. 15, 16 b.

20. Jan. (**Frederiksborg**). Følgebrev for Fru Karen Banner, Gregers Trudtzens Enke, til Bønderne under Solthe Slot, at de skulle svare hende til 1. Maj. Udt. i Sj. R. 12, 205 b.

— Til Lauge Beck og Christen Vindt. Da Eyller Grubbe har faaet Ordre til at hugge noget Skibstømmer i Vordingborge Len og føre det til Kiøge, skulle de, saasnart Tømmeret kommer did, bestille Vogne og Slæder i deres Len til at føre Tømmeret fra Kiøge til Kiøpnehafn. Udt. i Sj. T. 15, 17. K. (i Udt.).

— Befalinger til nedennævnte Lensmænd og Købstæder om at sende gode Tommermænd eller Bønderkarle, der kunne lave Hjul, til Kiøpnehafn for at hjælpe Hjulmanden. — Sthege 6; Borchort von Papenheim i Abramstrup Len, Vordinborge, Skelskøer og Nestved hver 4; Prestøe 3 og Ringsted 2 Tømmermænd; Gregers Trudssen i Solte Len og Olluf Bilde i Thurebye Len hver 4 Bønderkarle. Udt. i Sj. T. 15, 17 b. K. (i Udt.).

— Befaling til Arrild Uggerup at fritage de Kronens Tjenere i Bodsted Len, der besværes med at hugge, nedføre og indskibe det Brændeved, som skal leveres der fra Lenet til Kiøpnehafns Slot, for Skat. Sk. T. 1, 288.

— Befaling til Jørgen Skram at lægge 1 Gaard i Vette og 1 Gaard i Skeiby i Galten Herred, som afdøde Gregers Trudssen har haft i Forlening, ind under Drotningborg. Udt. i J. T. 2, 311.

— Lignende Befaling til Jørgen Rossenkrantz at lægge 2 Gaarde i Veilby i Hald Herred og 1 Gaard paa Helnes ind under Kalløe. Udt. i J. T. 2, 311.

— Lignende Befaling til Erick Lycke at lægge 1 Gaard i

Suinbo i Øster Lisbierg Herred og Herligheden af 2 Kirkegaarde i Afning og Faxing ind under Aarhusgaard. Udt. i J. T. 2, 311.

20. Jan. (**Frederiksborg**). Lignende Befaling til Biørn Andersen at lægge 2 Gaarde i Saltum, 1 Gaard i Alstrup og Herligheden af Hørmested Præstegaard ind under Olborghus. Udt. i J. T. 2, 311.

21. Jan. (—). Til nedennævnte Herremænd og Fruer. Da Kongen Fastelavnssøndag den 25. Febr. vil holde nogle af sine Tjeneres og Dronningens Jomfruers Brylluppер paa Kiøpnehafns Slot, skulle de møde med deres Hustruer og Jomfruer Lørdagen før og blive, saalænge Brylupperne vare. — Kansler Niels Kaas, Peder Munck, Eyler Grubbe, Steen Brahe, Christoffer von Dohna, Hack Ulfstand, Anders Bing, Hendrick Belov, Axel Gyldenstiern, Coruitz Viffert, Absolon Giøe, Hendrick Brahe, Herluf Skaufue, Pouel Huidtfeld, Christoffer Giøe, Arild Uggerup, Jørgen Bilde, Michel Seested, Erick Valckendorff, Hans Spegel, Laug Beck, Borckhort von Pappenheim, Christoffer Pax, Mogens Giøe til Bremmersvold, Herman Juel, Henning Giøe, Lauritz Brockenhus, Niels Friis, Peder Brahe, Knud Ulfeld, Niels Krabbe, Axel Brahe, Olluf Daa, Otte Thott, Christoffer Lindenov, Lauritz Krusse, Niels Parsberg, Gabriel Sparre (alle med deres Hustruer, undtagen Niels Kaas, Christoffer von Dohna, Hendrick Belov, Michel Seested, Erick Valckendorff og Mogens Giøe), Arrild Huidfeld, Thygge Brahe, Morthen Venstermand, Hendrich Vind, Fru Giøruel Hr. Laug Brahes, Fru Anne Albret Giøes, Fru Helleuig Hardenberg, Fru Kirstinne Byllis, Fru Birgitte Peder Bildis, Fru Thale Pouel Laxmands, Fru Christenze Hendrick Bildes, Fru Anne Olluf Moritzens, Fru Karen Gied Mogens Krabbis, Fru Citzel Erick Podebuskis og Fru Citzel Erick Christofferssens. Sj. T. 15, 18. Origg. (til Kristoffer Gjøe[1] og Sidsel Oxe[2]).

— Befaling til nedennævnte Herremænd at varetage Tjenesten ved denne Lejlighed. — Axel Rosenkrantz, Brostrup Giedde, Hendrick Bilde, Peder Bilde Jørgenssen, Jahan Bernekov, Christen Bernekov, Olluf Rosensparre, Mogens Bilde, Peder Bilde Ericksen, Ebbe Munck, Jørgen Quidtzov, Steen Madtzen, Christen Gyldenstern og Byrge Trolle. Udt. i Sj. T. 15, 19.

[1] Tr.: G. Bang, Breve til og fra Kristoffer Gøje og Birgitte Bølle S. 334. [2] Tr. Estrup, Tygestrup S. 172 f. (Saml. Skrifter II, 364), (med urigtig Dato: 20. Jan.).

21. Jan. (**Frederiksborg**). Til Christoffer Valckendorff. Kongen bifalder hans Forslag om at udruste Prinsbarken, Krabaten, Dragen, Samson, det Skib. Kongen fik af Marcus Hess, 2 Gallejer og 1 Pinke for at forhindre Sejladsen nord om Vardhus og paalægger ham at sørge for, at de blive udrustede i rette Tid. Sj. T. 15, 19 b.

— Befaling til Johan Thaube paa Frederichsborg at levere Peder Skeg lybskgraat eller andet groft Klæde til en Klædning. Orig.

— Til Arrild Uggerup. Indbyggerne i Krone Len under Helsingborg Slot have berettet, at de altid ved Udskrivning af almindelig Skat med Kongens Tilladelse have nøjedes med at svare 26 gl. Dlr. af hele Lenet, og begæret, at det ogsaa maa blive derved ved Udredelsen af den nu paabudte Skat, hvilket Kongen har bevilget i Betragtning af den Villighed, han har fundet hos dem med Hensyn til det Jærnfang, han har købt hos dem til Kronenborg. Sk. T. 1, 288.

23. Jan. (**Kbhvn.**). Befaling til Johan Thaube at sælge Bønderne i Kiøpnehafns Len, der for største Delen bo i en »slet« Egn og ikke alle kunne faa Bygnings- og Vogntømmer og Ildebrændsel i Kronens Skove uden at skade disse, Ildebrændsel og Bygningstømmer af Frederichsborg Skove til eget Brug for en rimelig Pris. K. Udt. i Sj. T. 15, 19 b.

25. Jan. (**Kronborg**). Befaling til Christen Vind at lægge en Gaard og nogle Gaardsæder i Slagslund, som Marcus Dorn, Borgemester i Slangerup, har i Forlening, ind under Kiøpnehafns Slot og indtil videre aarlig af Loftet levere Marcus Dorn lige saa meget, som Gaarden og Gaardsæderne give i Afgift. Sj. T. 15, 19 b.

27. Jan. (—). Kvittans til Hans Dreier, Kongens Kammerdreng, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift paa Kongens Vegne fra 1. Jan. 1578 til 1. Jan. 1582; han blev 1 Dlr. 1 Ort $5^1/_2$ Sk. $3^1/_2$ Pend. skyldig, som overføres til det ny Regnskab. Sj. R. 12, 206.

— Til Axel Gyldenstierne. Oge Olssen, Borger i Landtzkrone, har berettet, at der i lang Tid har været Trætte mellem ham og Hans Jacobsen, Borger i Malmøe, angaaende en Oge Olssen paa hans Hustrus Vegne tilfalden Arv i Malmøe efter hendes Moder, som var gift med Hans Jacobsen, idet Oge Olssen paa

Skiftet, hvor han efter Hans Jacobsens egen Erklæring betalte sin Del af Gælden, ikke fik noget at vide om et Pengetilgodehavende, som han siden har faaet Besked om, og desuden ikke kan faa noget ham paa Skiftet tilfaldet Klæde udleveret af Hans Jacobsen, førend han giver endeligt Afkald, hvilket han er dømt til og ogsaa er villig til at give, naar han maa faa ret Skifte efter Loven, men heller ikke før. Det befales Axel Gyldenstierne at indstævne Sagen for sig, undersøge den i Forening med de gode Mænd, der maatte være til Stede paa Landstinget, og enten afgøre den i Mindelighed eller afsige Dom deri. Sk. T. 1, 288 b.

28. Jan. (**Kronborg**). Befaling til Johan Thaube paa Kroneborg at levere Hans Vandkunstner [i Hillerød[1]] 1 Pd. Rug og 1 Pd. Byg af Loftet. Orig.

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der tidligere har befalet Arrild Uggerup at lade hugge 40 Tylter Elletræer i Helsingborg Len til Brug paa Kroneborg, giver ham Fuldmagt til, da der ikke kan faas saa mange store og tjenlige Træer i de under selve Slottet liggende Kronskove, ogsaa at hugge saadanne Træer i de Kron- og Kapitelsskove, der ere forlenede til andre, og i Præstegaardenes og Kirkegaardenes Skove i Lenet, da saadant vil kunne gøres uden synderlig Skade for disse. Han skal lade Tømmeret føre ned til Ladestederne i Helsingborg Len, saa det kan ligge rede straks paa Foraaret. Sk. R. 1, 389 b.

— Til Arrild Uggerup. Ovenstaaende aabne Brev sendes ham. Paa hans Begæring om at faa en Tømmermand sendt, der kan paase, at det, der bliver hugget, er godt, svares, at Kongen anser det for unødvendigt; det paalægges ham at sørge for, at Kongen faar de længste, største og retteste Elletræer, der kunne faas, som han selv kan tænke sig dem tjenlige til det Brug. Sk. T. 1, 289 b.

— Til alle Kron-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Præste-, Kloster- og Kirketjenere i Helsingborg Len. Da Bønderne under selve Helsingborg Slot ere meget besværede med Ægt og Arbejde for Kronen og derfor ikke alene kunne føre de 40 Tylter Elletræer ned til Ladestederne, skulle ovennævnte møde med Heste og Vogne, hvor Arrild Uggerup befaler, og hjælpe til med Transporten. Sk. T. 1, 290.

29. Jan. (—). Befaling til Arrild Uggerup at give Hans

[1] Efter Paaskrift bag paa Brevet.

Harthing, Smed paa Jærnhytten i Helsingborg Len, 50 Dlr. paa Regnskab af hans Løn og underrette Rentemesteren om det. Udt. i Sk. T. 1. 290 b.

29. Jan. (**Kronborg**). Befaling til nedennævnte Købstæder hver at sende N Baadsmænd til Kiøpnehafn senest til 12. Marts, da Kongen til Foraaret vil faa Brug for dem paa Orlogsskibene; de skulle sende Christoffer Valckendorff Sedler over Baadsmændenes Navne og sørge for, at Kongen faar duelige Folk, der tidligere have været til Søs. — Kiøpnehafn og Hollænderbyen paa Amager hver 50; Kiøge 15; Skielskøer og Stege hver 12: Nestved 9; Heddinge. Prestøe. Vordingborge, Holbeck og Nykiøping i Otz Herred hver 6: Malmøe 60; Landtzkrone 20; Ydsted 15; Helsingborge 12; Sømmershafn 8: Falsterbo med Skanør. Aahus og Halmsted hver 6: Laugholm 5; Svinborg og Rudkiøping hver 8: Kiertheminde 6: Assens og Faaborg hver 5; Medelfardt 4; Nackskouf 12: Stubbekiøping 6; Nykiøping 4; Nystedt 3: Saxkiøping 2; Ribe og Aalborg hver 20; Aarhus 15; Randers og Horsens hver 10: Kolding 8; Ebbelthoft og Grinov hver 6; Vedle, Skaufuen, Seebye, Vaarde og Ringkiøping hver 4; Lemvig og Nykiøping p. Mors hver 3; Samsøe 5; Endelav 8; Thierøe, Lye, Biørnøe og de andre omkringliggende Øer 10; Serøe 10; Niels Krabbe af Købstæderne og Lenet [Sølvitsborg] 15; Johan Urne af Lyckov Len 12. — Ialt 575. Sj. T. 15, 20 b. K. (til selve Brevet). Orig. (til Vejle) i Provinsark. i Viborg.

—[1] Befaling til Christoffer Valckendorff at levere Sekretær Lauge Urne, der skal sendes til Dronningen af England med et Brev, de til denne Rejse nødvendige Tærepenge. Sj. T. 15, 20. K.

30. Jan. (—). Befaling til Eyler Grubbe om herefter aarlig at anvende 100 Dlr. af Slottets Indkomst til Istandsættelse af Husene og Muren paa Vordenborg Slot, der ere meget forfaldne. Sj. T. 15, 22. K.

— Til Steen Brahe til Knudstrup, Hack Ulfstand, Herluf Skaufue, Landsdommer i Sjælland, Erick Valckendorff til Glorup og Borgemestre og Raad i Nestved. Da Eyler Grubbe paa Kongens Vegne har Tiltale til Indbyggerne i Prestøe, fordi de uden al Lov og Dom have afsat den af dem selv lovligt kaldede og af

[1] I Sj. T. er Brevet ved en Fejlskrift dateret: Frederiksborg.

Superintendent og Stiftslensmand konfirmerede Sognepræst, uden i Forvejen at være fremkomne med deres Beskyldninger mod ham for hans tilbørlige Øvrighed, og da saavel de, der i Prestøe skulle holde de andre til Lov, Ret og Lydighed, som Menigmand smstds. have været delagtige heri, saa Sagen ikke kan føres paa Bytinget, gives der dem herved Fuldmagt til at mødes paa belejlig Tid og Sted, stævne Sagen for sig, undersøge den, afsige Dom deri og give denne beskreven. Sj. T. 15, 22 b[1].

30. Jan. (**Kronborg**). Til Christoffer Valckendorff. Da Simen Surbeck, Borgemester i Kiøpnehafn. der for nogen Tid siden fik Fjerdeparten af Købmandshandelen paa Vespenøe mod at afholde den ene Fjerdedel af Omkostningen derved, ikke har opfyldt dette og ej heller vil gaa ind derpaa, og Kronen ikke kan være tjent med alene at afholde alle Omkostninger og lade ham faa sin Fjerdedel af Fragten frit med, skal Christoffer Valckendorff forehold ham, at Kongen ikke vil lade ham faa Del i Handelen, medmindre han afholder sin Fjerdepart af Omkostningerne, opsige ham den, hvis han ikke vil det, og overveje, hvorledes det saa bedst skal ordnes, om Kongen alene skal beholde Handelen eller forpagte den til paalidelige Folk, der ville paase baade Kongens og Øernes Indbyggeres Tarv. Sj. T. 15, 23 b[2]. K.

— Tilladelse for Kronens Bønder i Kroneborg og Frederichsborg Len til herefter at udgrave Ræveunger eller gamle Ræve paa det Vilkaar, at alle de Ræve og Ræveunger, de faa fat paa, tilstilles Johan Thaube eller i hans Fraværelse hans Fogder eller Slotsskriveren, der paa Kongens Vegne skulle betale dem $^1/_2$ Ortsdaler for hver, saaledes som Johan Thaube har faaet nærmere Ordre om. Det forbydes strengelig at sælge Rævene til andre. Sj. T. 15, 24. K.[3]

— Lignende Tilladelse for Bønderne i Kiøpnehafns Len. Udt. i Sj. T. 15, 24. K. (i Udt.)[3].

— Aabent Brev, hvorved Kongen paa Begæring af Rigens Kansler Eyller Grubbe og af Bevaagenhed for denne bevilger, at dennes Søn Siuordt Grubbe, der er sendt udenlands for at studere og, saavidt man formedelst hans Ungdom endnu kan dømme, har vakt gode Forhaabninger, straks maa faa Sallerup Præbende og St. Dionisii Alters Gods i Lunde Domkirke, som

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 620 f. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 660 f.
[3] Tr.: Secher, Forordninger II. 234 f.

Faderen nu har i Forlening, men vil oplade til Sønnen, hvis Kongen vil tillade det, tillige med det Kommungods, som Eyller Grubbe har opteret dertil, og beholde det indtil videre samt indtræde i al den Rettighed med Option, som Eyller Grubbe havde. Siuordt Grubbe skal lade sig bruge i Kongens Tjeneste, enten i Kancelliet eller andensteds, naar han er færdig med sine Studeringer, og residere ved Domkirken, naar han ikke længere studerer eller er i Kongens daglige Tjeneste. Sk. R. 1, 390.

30. Jan. (**Kronborg**). Aabent Brev, hvorved Kongen stadfæster, at M. Niels Mickelssen, Sognepræst i Helsingborg — der tidligere var Præst i Quiginge og Syndersløf Sogne i Skaane, men af afdøde Hans Skoufgaard, da Lensmand paa Helsingborg, og Borgerne i Helsingborg blev kaldet til Sognepræst i denne By, dog med det Forbehold fra hans Side, at han igen maatte faa sine gamle Sogne, hvis Skrøbelighed gjorde det ønskeligt for ham, hvilket Sognemændene i Quiginge og Syndersløf Sogne have givet ham Brev paa og Stiftslensmanden og Superintendenten samtykket i — igen maa faa sine gamle Sogne, hvis han formedelst Sygdom ønsker det; M. Niels har nemlig berettet, at han stadig bliver mere og mere skrøbelig, saa han ikke tror, at han vil kunne holde de store Besværligheder ud, som Kaldet i Helsingborg medfører, og har derfor ønsket kgl. Stadfæstelse paa sin Ret til at træde tilbage i sin gamle Stilling, da han er bange for, at der ellers skal blive lagt ham Hindringer i Vejen. Sk. R. 1, 390 b.

— Befaling til Koruitz Viffert, der tidligere har faaet Ordre til at købe nogle Tusinde Tdr. Havre i Malmøe Len til Brug paa Kronenborg, om straks at sende en 3—400 Tdr. Havre over Land til Helsingborg og meddele Johan Thaube, paa hvilken Dag Havren kommer til Helsingborg, da der nu er Mangel paa Havre paa Kronenborg. Sk. T. 1, 291.

31. Jan. (—). Kvittans til Nichil Druckenbrot, Sekretær, paa 4100 Dlr. i Guld og Dalere, der bleve tilovers af de Penge, han havde faaet med til Omslaget, og nu af ham indbetaltes i Kongens eget Kammer. Sj. R. 12, 206.

— Til Christoffer Valckendorff. Paa hans Forespørgsel om Kongens Stilling til Marcus Hes's Tilbud om paa egen Risiko og uden Vilkaar at tage den Fordring, Kongen endnu har paa Kongen af Sverrig for Sild, opbragte paa den narrische Fart, i Betaling for det Skib, Kongen har faaet af ham, svares, at Kongen

er vel tilfreds dermed. Da han meddeler ikke at kunne skaffe fransk Glas i Byen, befales det ham at hidsende hessisk Glas og saa meget Bly som muligt, da der her er stærk Brug derfor. Sj. T. 15, 24 b[1].

31. Jan. (**Kronborg**). Til Lauritz Brockenhus. Kongen, der tidligere har givet Størsteparten af de paa Nyeborg Mark liggende graa hugne Kampesten, som skulde have været brugte til den paatænkte Befæstning omkring Byen, til det i Byen opførte ny Kirketaarn, skænker ham herved paa hans Begæring de Sten, der endnu ere tilovers, til eget Brug. F. T. 1, 251.

— Bestalling for Lauritz Chrestenssen, Borgemester i Aarhus, som Tolder smstds. J. R. 3, 346.

1. Febr. (—). Forleningsbrev for M. Morthen Pederssen, Sognepræst i Roskilde, paa det ved M. Frandtz Anderssens Død ledigblevne Kannikedømme smstds. Han skal residere ved Domkirken. Sj. R. 12, 206 b.

— Borgemestre og Raad i Sølfuitzborg maa i Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Østerløf Sogn i Villandtz Herred til deres Sognekirkes Bygning. Udt. i Sk. R. 1, 391.

— Til Arrild Uggerup. Kongen har bevilget, at Aage Pouelssen i Øorpgaard formedelst Sygdom og Skrøbelighed maa være fri for Ægt og Arbejde. Sammes Begæring om at maatte svare Penge for sin Landgilde, 4 Dlr. aarlig i alt, henstiller Kongen til Arrild Uggerups Afgørelse, hvis det kan være uden Skade for Kronen. Sk. T. 1, 291 b.

2. Febr. (—). Befaling til Christoffer Valckendorff at skaffe Møntmesteren noget gekornet Kobber, som Møntmesteren kalder det, og de Redskaber, Møntmesteren tidligere har anmodet ham om, for at Mønteriet ikke skal forsømmes. K. Udt. i Sj. T. 15, 24 b.

— Befaling til Coruitz Viffert at give Morthen Kok i Lund Ordre til sammen med Steen Bildis Kok, der bor i hans Gaard i Lund, at begive sig til Kiøpnehafn for at hjælpe til med at koge ved de Brylluper, der skulle staa i Kiøpnehafn Fastelavns Søndag [25. Febr.]. Udt. i Sj. T. 15, 25.

— Befalinger til Petter Reitz om at sende sine 2 Kokke og

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV, 661.

til M. Ifuer om at sende sin Kok til Kiøpnehafn senest 8 Dage før Fastelavns Søndag for at hjælpe til med at koge til Brylluppernе. K. Udt. i Sj. T. 15. 25.

2. Febr. (**Kronborg**). Forleningsbrev for Jacob Krabbe, Kongens »kortvillige« Hofsinde, formedelst den behagelige Kortvillighed og Lyst, han hidtil har gjort og fremdeles efter sin begavede Beskedenhed skal gøre Kongen, paa 16 Gaarde i Munckeliungbye, 1 Gaard i Hillerup, 2 Gaarde i Rofuetoft[1], 5 Gaarde i Øsse og 1 Gaard i Ebberup af Herridtzuad Klosters Gods, 3 Gaarde i Hillerup, 3 Gaarde i Axelstorp, 4 Gaarde i Øsse, 2 Gaarde i Ebberup, 4 Gaarde i Boarp, [1 Gaard] i Basholm, Stauersholt og Holdtzholt i Nedre Treding, Synckemosse, Lyngeskouf og Pederskouf i Mellem Treding i Nørre Asbo Herred. Han skal fra 1. Maj 1582 at regne aarlig svare 250 Dlr. i Afgift af den visse og uvisse Rente. Sk. R. 1, 391.

3. Febr. (—). Befalinger til Chresten Munck, Alexander Durhan og Steen Matzen at møde i Kiøpnehafn 1. April, da Kongen til Foraaret vil sende nogle Orlogsskibe i Søen. Udt. i Sj. T. 15, 25 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Da denne Brevviser Valther Jørgenssen har tilbudt Kongen sin Tjeneste og skal kunne mange Sprog, saa han vil kunne bruges som Tolk og i Sendelser, har Kongen taget ham i sin Tjeneste og befaler Christoffer Valckendorff at fastsætte Løn og Underhold for ham. Sj. T. 15. 25. K.

— Til samme. Da Borckort von Papenhiem, der hidtil ikke har haft nogen skriftlig Besked paa Abramstrup Gaard og Len, men aarlig gjort Regnskab deraf, nu har begæret Brev paa Lenet, skal Christoffer Valckendorff med det første foretage en Taksation og sende Kongen den, for at denne kan udfærdige Brevet derefter. Sj. T. 15, 25 b[2].

5. Febr. (—). Skøde til Anne Mortens. Ladegaardskvinde i Ringsted Kloster, paa et Hus i Siøgaden i Ringsted, tilhørende Ringsted Kloster. Sj. R. 12, 207.

— Niels Krabbe paa Søluitzborg maa indtil videre oppebære Kirkens Korntiende af Melbye Sogn i Lister i Negene og bruge den til Slottets Behov, da der kun er meget ringe Avl til dette og derfor stor Mangel paa Foder; Niels Krabbe skal

[1] Räfvetofta, N. Asbo H. [2] Tr.: Annaler f. nord. Oldk. 1855. S. 94.

aarlig senest inden Fastelavn svare Kirken 2 Pd. Rug og 4 Pd. Byg i Afgift af Tienden. Sk. R. 1, 392.

5. Febr. (Kronborg). Kirkeværgerne for Frillested Kirke i Melsted Herred maa i Aar oppebære Kronens Tiende af Frillested Sogn til deres Sognekirkes Bygning. Udt. i Sk. R. 1, 392.

6. Febr. (—). Til Coruitz Viffert, Axel Gyldenstierne, Landsdommer i Skaane, Biørn Saxtrup og Gabriel Sparre. Michel Pedersen, hvem Kongen for nogen Tid siden har tilskødet noget Krongods i Thorne Herred, har berettet, at der omkring dette Gods ligger noget andet Krongods, og at der ikke har været agtet paa noget Skel mellem Godset, da begge Dele jo før tilhørte Kronen, uagtet man nok somme Steder af gamle Dannemænd kunde faa at vide, hvor Skellet har været. Da han nødig vil tilegne sig noget, der med Rette maatte tilhøre Kronen, men gerne uden Vidtløftighed vil have at vide, hvad han maa tilholde sig, har han begæret en Befaling til nogle gode Mænd om at udvise ham hvad han skal have. Kongen har bevilget dette, da det udelukkende er Kronens Gods der omkring, og befaler dem med det første at mødes paa Aasterne, kalde de ældste og fornemste Herredsmænd til, undersøge, hvor Skellet har gaaet, udvise Michel Pedersen, hvad han skal have, afmærke det og give ham alt beskrevet. Sk. T. 1, 291 b.

9. Febr. (—). Forleningsbrev for Jørgen Maer, Borgemester i Helsingøer, paa Afgiften af Kronens Korntiende af Harsløf[1], Hørbye, Fulletofthe og Vibre[2] Sogne i Skaane. Udt. i Sk. R. 1, 392 b.

— Til Coruitz Viffert og Lunde Kapitel. Da Fru Anne Parsbierg har berettet, at hun trods den tidligere Ordre [af 5. Jan.] til Kapitlet endnu ikke har faaet Brevene vedrørende Fliginde Gaard og Gods eller Vidisser af dem, og at der trænges stærkt paa med Trætten, saa det vil blive hende til stor Skade, hvis hun ikke snart faar dem, skulle de straks blandt Kapitlets Breve og Jordebøger og i Kapitlets Bog Paltha opsøge alle Breve og Registre, der vedrøre Fliginde Gaard og Gods samt Maglebye og Rebinge Lens Gods og enten lade hende faa dem i Original mod nøjagtig Reversal eller meddele hende nøjagtige Vidisser deraf under deres Segl. Sk. T. 1, 292 b.

[1] Herslöf, Rønnebjærg H. [2] Veberöd, Torne H.

9. Febr. (Kronborg). Mageskifte mellem Biørn Andersen til Stenholt og Kronen. J. R. 3, 346 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Claus Glambeck. Kongen bifalder hans Overenskomst med Glasbrænderen, sender ham Bestalling for denne og befaler ham med det første at lade Glashytten bygge paa det Sted mellem Rye, Solthen[1] og Vircklange Skove, som de have udset dertil, og sørge for, at Glasbrænderen saa snart som muligt kan komme i Arbejde. Han maa forstrække Glasbrænderen med 150 Dlr. til Antagelse af Folk og andre Udlæg til Glashytten og ligesaa med noget Korn og Fetalje, for at han bedre kan komme i Gang med Arbejdet. Han maa, som Niels Skram paa Bygholm har begæret, lade dennes Brud[2] faa Natteleje én Nat paa Kongens Jagthus i Rye. Han skal gøre alt det Korn, der kan undværes fra Slottet, i Penge til Bedste for Kongen. Den i Lenet oppebaarne Skat skal han indsende til Renteriet, men lade Kongen selv faa den øvrige Indtægt af Lenet. J. T. 2, 311[3].

— Aabent Brev, hvorved Kongen strengelig paabyder, at der i Korsøer ligesom i andre Købstæder skal holdes en bestemt Tingdag om Ugen, hvor Borgemester og Raad skulle hjælpe Byfogden med at sidde Retterting, paadømme de indkomne Sager og hjælpe hver Mand til Lov og Ret, hvilket hidtil trods Recessens Paabud ikke har været overholdt. Da Borgemester og Raad i Følge gamle Privilegier nyde det Sagefald, der falder i Byen, og dette medfører, at megen Uskikkelighed og Modvillighed ikke bliver straffet, fordi den, der forser sig, kan have Borgemesteren eller en af Raadmændene til Ven, skal Byfogden herefter tiltale dem, der saaledes forse sig, og foretage Retten imod dem, men Sagefaldet skal alligevel vedblivende tilfalde Byen. Sj. R. 12, 207[4].

— Til Mogens Giøe. Da Jens Anderssen, Borgemester i Korsøer, har vist sig forsømmelig og ulydig baade i Kongens og Borgernes Sager, idet han ikke har befordret Kongens Folk og Tjenere, der ere komne gennem Byen med kgl. Pasbord, ikke har holdt Tingdag eller fremmet Retten, men snarere bevæget Borgerne til Uenighed og Ulydighed, skal Mogens Giøe straks afsætte ham, sende ham til Lensmanden paa Kiøpnehafns Slot og i Stedet indsætte Hans Piil til Borgemester og tage ham i Ed. Sj. T. 15, 26 b.

---

[1] Salten. [2] Kirsten Rosenkrantz. [3] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VIII. 141 f. (tildels). [4] Tr.: Secher, Forordninger II. 235 .

9. Febr. (**Kronborg**). Befaling til Christoffer Valckendorff at sætte Jens Anderssen i det blaa Taarn indtil videre. Udt. i Sj. T. 15, 27.

10. Febr. (—). Gavebrev til Hans Piil, Raadmand i Korsøer, paa et Stykke Jord smstds., øst for Raadhuset og vest for Oluf Mouritzens Gaard, hvilket Kongen har faaet af afdøde Johan Friis; der skal opføres god Købstadsbygning med Tegltag derpaa. Sj. R. 12, 208.

— Til Fru Mette Hans Bernekovs. Kongen takker hende for hendes Erklæring om at ville lade Kronen faa de to Gaarde i Fellitzløf[1] til Mageskifte; af de øvrige Gaarde, som hun samtidig vil afstaa til Kronen, kan Kongen kun se at Gaarden i Ebberup ligger belejligere for Kronen end for hende; denne ønsker Kongen derfor ogsaa at faa. Gaarden Kletterup[2] i Rindtz Herred, som hun har begæret til Vederlag, er en af Viborg Kapitels fornemste Gaarde, og da den for nogen Tid siden begæredes til Mageskifte, fremførte Kapitlet særlige Grunde for, at den ikke burde skilles fra Kapitlet, hvorfor Kongen nu heller ikke vil afstaa den. Hun skal derfor udse sig Vederlag andre Steder, men ikke i Kongens Fredejagt eller saa nær Kronens Slotte og Gaarde, at Godset ikke kan undværes derfra, og med det første sende Kongen Besked. Sj. T. 15, 27.

— Til Christoffer Valckendorff. Kongen har paa Grundlag af den af ham hidsendte Fortegnelse overvejet, hvilke af de Klokker, som ere til Købs i Byen, der kunne være tjenlige til den Brug. Kongen har tænkt sig, og befaler ham at hidsende de to største, først paa Fortegnelsen nævnte, den ene paa 9 Skippd. og 2 Al. $1^1/_2$ Kvarter vid, den anden paa $8^1/_2$ Skippd. og 2 Al. 1 Kvarter vid, og betale dem. Sj. T. 15, 30.

— Stadfæstelse paa det af Otte Brockenhus til Vollerslof som Ærkedegn i Aarhus paa Kapitlets Vegne foretagne Valg af Hr. Hendrich Staffenssen til Præst i Skiolde Sogn, hvilket Hr. Søfren i Glud, der hidtil har forestaaet det, formedelst Alderdom og Skrøbelighed har afstaaet, da Ærkedegnen i Aarhus, der har Jus patronatus til Kirken, har Ret til at vælge Præsten og Sognemændene ikke have nogen Grund til at vrage Hr. Hendrich, hverken formedelst Levnet eller Lærdom, hvilket dog nogle af Sognemændene have villet gøre. J. R. 3, 351.

[1] Følleslev, Skippinge H. [2] Klejtrup.

10. Febr. (**Kronborg**). Fornyet Befaling til Lensmændene i de Len, hvor der er Færgesteder, Christoffer Valckendorff, Axel Gyldenstern, Coruitz Veffert, Johan Thaube, Eyler Grubbe, Mogens Giøe, Harman Juel, Arrild Uggerup, Henning Giøe, Brede Rantzov, Lauritz Brockenhus og Erich Løcke, om nøje at passe paa, at ingen komme over Færgestederne i deres Len, medmindre de have nøjagtigt Pasbord og Besked om, hvorfra de komme, eller saadan Besked med sig, at de skulle passere: kommer der Gesandter til Færgestederne, der ville til Kongen eller andenstedshen, skulle de opholde dem, ufortøvet underrette Kongen eller, hvis denne ikke er her i Landet, Rentemester Christoffer Valckendorff om deres Ankomst og ikke lade dem komme videre, før de faa nærmere Besked; ej heller maa de lade saadanne Gesandter eller andre fornemme Personer komme ud af Riget over Færgestederne, medmindre de have Kongens eller Christoffer Valckendorffs Pasbord. Sj. T. 15, 28. K.

12. Febr. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af, at de tidligere Paabud om, at ingen maa komme over ved Færgestederne, medmindre de have nøjagtigt Pasbord eller saadan Besked, at de skulle passere, ikke overholdes tilbørligt, hvilket medfører, at mange fremmede hemmelig rejse gennem Riget uden Pas og mange Misdædere undvige — strengelig befaler Borgemestre, Raad og Byfoged i Købstæderne ved Søsiden og Færgestederne nøje at paase, at ingen efter denne Dag komme over Færgestedet, medmindre de have nøjagtigt Pasbord eller saadan Besked, at de skulle passere, og nøje udspørge dem, der ville ind i eller ud af Riget, om deres Lejlighed, hvorfra de komme, hvorhen de ville, og hvad deres Bestilling er, anholde dem, der ikke have Pasbord, og melde Lensmanden det, for at han kan undersøge Sagen nøjere og siden træffe nærmere Bestemmelse. Kommer der Gesandter eller andre fornemme Personer til Færgestederne og ville ind i eller ud af Riget uden dog at have Kongens eller Rentemester Christoffer Valckendorffs Pasbord, skulle de opholde dem og meddele Lensmanden det, for at han kan lade Kongen eller i dennes Fraværelse Rentemesteren det vide. Vise Borgemestre, Raad og Byfoged sig forsømmelige heri, ville de blive straffede for Ulydighed og falde i Kongens højeste Unaade. De Borgere, hos hvem saadanne fornemme fremmede eller andre, der ville ind i eller ud af Riget, ligge i Herberg, skulle opskrive deres Gæsters

Navne og meddele Borgemestre, Raad og Byfoged det, saafremt de ikke ville straffes paa deres Gods og Boslod til Kronen og Byen. Sj. T. 15, 29. K.[1]

12. Febr. (**Kronborg**). Til Tolderne i Helsingør. Da en stor Del af det Salt og andre Varer, der oppebæres i Told i Sundet, uden Kongens Vidende og Befaling rekvireres af Rentemesteren, Lensmændene paa Skanderborg og Koldinghus og andre, uagtet der gaar meget med til Byggeriet her paa Slottet og der derfor ikke kan undværes noget af disse Varer til anden Brug, forbydes det dem herefter at udlevere Salt eller andre Varer, som de oppebære i Told, uden skriftlig Befaling fra Kongen selv; alle saadanne Varer skulle oplægges paa Toldboden og i Toldergaarden og kun anvendes til Byggeriet og Kongens egen Brug. Sj. T. 15, 30 b. K.

13. Febr. (—). Kirkeværgerne for Rørum Kirke i Albo Herred maa i et Aars Tid oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Rørum Sogn til deres Sognekirkes Bygning. Udt. i Sk. R. 1, 392 b.

16. Febr. (**Frederiksborg**) Befaling til Coruitz Viffert om med det allerførste at levere Borgemestre og Raad i Malmøe og Landtzkrone henholdsvis 6 Læster 2 Pd. Malt og $2^1/_2$ Læst Malt, Læsten beregnet til 48 Tdr., til at brygge Skibsøl af. Udt. i Sj. T. 15, 31. Orig.

— Lignende Befaling til Lauge Beck at levere Borgemestre og Raad i Kiøge $2^1/_2$ Læst Malt. Udt. i Sj. T. 15, 32.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Malmøe om at fordele 6 Læster 2 Pd. Malt blandt Borgerne i Byen og lade brygge 50 Læster Øl deraf, paase, at Øllet bliver brygget og behandlet godt og er færdigt senest i den første Uge af Marts; de maa af Byfogden ikke modtage andet end gode, stærke Rostockstønder, hver forsynede med 14 ny Baand, og god Humle. Udt. i Sj. T. 15, 31 b.

— Lignende Befaling til Borgemestre og Raad i Landtzkrone om at lade brygge 20 Læster Øl. Udt. i Sj. T. 15, 32.

— Lignende Befaling til Borgemestre og Raad i Kioge om at lade brygge 20 Læster Øl. Udt. i Sj. T. 15, 32 b.

— Befaling til Jørgen Boringholm, Byfoged i Malmøe, at købe 50 Læster gode, stærke Rostocksøltonder, lade dem forbinde

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 236 ff. Frijs, Schielschiørs Beskriv. S. 486 ff. (efter en Afskrift).

med 14 nye Baand og levere Borgemestre og Raad i Malmøe dem tillige med 5 Skpr. Humle til hvert Pd. Malt. Han skal give dem, der brygge Øllet, en rimelig Betaling. Udt. i Sj. T. 15, 31 b.

16. Febr. (**Frederiksborg**). Lignende Befaling til Byfogden i Landtzkrone angaaende 20 Læster gode Rostockstønder, hver forbunden med 14 nye Baand, Humle og Betaling for Brygningen. Udt. i Sj. T. 15, 32.

— Lignende Befaling til Peder Nelssen, Byfoged i Kiøge, angaaende 20 Læster gode Rostockstønder, Humle og Betaling for Brygningen. Udt. i Sj. T. 15, 32 b.

17. Febr. (—). Aabent Brev, at de Indbyggere, som nu bo eller herefter bosætte sig i Falckenberg i Halland, der for nogen Tid siden [19. Juni 1578] mistede sin Købstadsfrihed, igen maa nyde samme Købstadsret som Indbyggerne i andre Købstæder og holde Torvedage og lovlige Markeder ligesom tilforn, Kronens Told og Sise hermed dog uforkrænket, da Bønderne omkring Byen have klaget over, at Byens Nedlæggelse som Købstad har været dem til stor Skade. Kongen tager tillige Indbyggerne i Falckenberg med Hustruer, Børn, Folk og Gods i sin Beskærmelse, men forbeholder dog sig og sine Efterfølgere Ret til igen at ændre disse Bestemmelser, hvis Lejligheden kræver det. Undersaatterne i Falckenberg skulle holde Humle, Staal, Salt, Klæde og andre Varer fal til en rimelig Pris, bruge ret Maal, Vægt, Maade og Alen og handle oprigtigt i deres Købmandskab; de maa ikke befatte sig med Laksefiskeriet ved Byen, der skal følge Kronen. Sk. R. 1, 392 b[1].

— Lignende Privilegium for Indbyggerne i Kongsbach (med Undtagelse af Bestemmelsen om Laksefiskeriet). Sk. R. 1, 393.

— Til Anders Bing. Da Indbyggerne i Falchenbierg og Kongsback og de omkringboende Bønder stadig have klaget over disse to Byers Nedlæggelse som Købstæder, lod Kongen de Rigsraader, der nu have været i Norge i Kongens Ærinde, paa Vejen undersøge Forholdene. Da Kongen af deres Beretning har erfaret, at disse to Købstæders Nedlæggelse har skadet Bønderne meget og kun i ringe Grad eller slet intet har gavnet Vardberg, har Kongen bevilget, at Falchenbierg og Kongsback igen maa nyde deres Købstadsfrihed ligesom tidligere og givet dem Privilegiebreve derpaa, hvoraf det til Falchenbierg er givet til denne Bys Bud, der nu har

[1] Tr.: Richardson, Hallandia S. 81 f. (i svensk Oversættelse).

været hos Kongen angaaende den Sag, medens det til Kongsbæck hermed sendes Anders Bing til videre Besørgelse. Han skal sørge for, at der herefter bliver holdt Købstadsret og -handel i de to Byer, indsætte Borgemestre og Raad og en Byfoged til at føre Tilsyn med Kongens Sager og oppebære Told. Sise og anden Rettighed og foreholde Borgerne, at de skulle beflitte sig paa borgerlig Handel og Næring, saa Kongen ikke formedelst Uvillighed fra deres Side skal blive nødt til igen at forandre Bestemmelse. Sk. T. 1, 293 b.

18. Febr. (**Frederiksborg**). Til M. Ifuer Berthelssen, Abbed i Ringsted Kloster. Da Hans Lauritzen i Ringstedtorp har berettet, at han for nogen Tid siden har faaet en Ringsted Klosters Gaard, har givet stor Indfæstning deraf, anvendt al sin Formue paa dens Bygning og nu har faaet en Restance af 5 Pd. Byg, 1 Fjerd. Smør og 1 Bolgalt, som han ikke kan udrede, har Kongen eftergivet ham Halvdelen af denne Restance. Orig.

19. Febr. (—). Til Tolderne i Helsingøer og Nyborg[1]. Da det er at formode, at mange fra Fyrstendømmerne Slesvig og Holsten, Ditmarsken og de under Hertugdømmerne hørende Øer sejle toldfrit gennem Rigets Strømme og Toldsteder under Skin af, at de ere Kongens egne Undersaatter, men Kongen kun vil indrømme sine egne og sin Broder Hertug Hans's Undersaatter i Fyrstendømmerne Toldfrihed, skulle de herefter føre nøje Tilsyn med, hvis Undersaatter Skibene og Godset tilhøre, og tage Told og Lastepenge af alle undtagen Kongens og Hertug Hans's Undersaatter, der skulle fremlægge nøjagtige Certifikatser, lovligt gjorte for Borgemestre og Raad eller, hvis de ikke bo i Købstæder, for Lensmanden, for, at de ere Kongens eller Hertug Hans's Undersaatter, og at det er deres egne Skibe og eget Gods. Sj. T. 15, 33[2]. K.

— Til Emicke Kaas. I Anledning af Hertug Karl af Sverrigs Begæring om at maatte faa nogle gullandske Sten til sit Byggeri, har Kongen skænket ham en Skibsladning af de Sten, der ligge brudte paa Gulland, og skrevet til ham, at Emicke Kaas skal levere ham dem, naar han sender Skib efter dem, hvilket det herved befales Emicke Kaas at gøre, ligesom ogsaa at lade Stenene indskibe. Sk. T. 1, 294 b.

[1] Det indførte Brev er stilet til Tolderne i Helsingør. [2] Tr.: Secher, Forordninger II, 240 f.

19. Febr. (**Frederiksborg**). Til Lauge Venstermand. Da Henning Gye paa Nykiøpping Slot har klaget over, at der skydes mange Dyr i Lenet, men at de Nævninger, der, da det er en Tvivlssag, opkræves for at udvise, hvem der har skudt Dyrene, ikke ville gore dette, ja langt snarere hjælpe til med at skjule Sagen, skal Lauge Venstermand indstævne Nævningsmændene for sig og afsige Dom om, hvorvidt de ere pligtige at nævne Gerningsmanden eller ej. F. T. 1, 330.

24. Febr. (**Kbhvn.**). Mageskifte mellem Steen Brahe til Knudstrup og Kronen. Sj. R. 12, 208 b. (Se Kronens Skøder.)

— Kirkeværgerne i Ellerødtz Sogn i Alboe Herred maa i Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Ellerødtz Sogn til deres Sognekirkes Bygning. Udt. i Sk. R. 1, 393 b.

— Til Anders Bing og Pouel Huitfeld. Da Indbyggerne paa Grænsen mellem Danmark og Norge baade i Købstæderne og paa Landet have klaget stærkt over, at de besværes med ubillig Ægt, særlig af dem, der ingen Besked have derpaa, har Kongen ladet udgaa aabent Brev om, at de herefter kun skulle befordre med fri Vogne dem, der have enten Kongens eller Rentemester Christoffer Valckendorffs Pasbord, samt Slotsskriverne i Norge, der rejse ned med deres Regnskaber og have Besked paa at skulle befordres, hvilket Brev herved sendes dem til Forkyndelse for Bønderne i deres Len og til videre Forsendelse til Borgemestre og Raad i Købstæderne. Sk. T. 1, 295.

— Til alle Kron-, Stifts-, Kloster-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Sønder Halland. Da der mangler en stor Mængde Tømmer til den Havn, Pouel Huitfel har faaet Ordre til at anlægge i Halmstad, skal enhver møde med Heste og Vogn, hvor Pouel Huitfel befaler, og føre et 12 Al. langt og N Fod bredt Træ af Eg eller Bøg til Halmstad. Sk. T. 1, 295 b.

28. Febr. (—). Befalinger til Niels Kaas og Jørgen Kaas at møde i Kiøpnehafn 1. April, da Kongen vil bruge dem til Skibs i Sommer. Udt. i Sj. T. 15, 33 b. K. (i Udt.).

— Befaling til Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn at lade brygge 4 Læster Øl. Udt. i Sj. T. 15, 33 b. K. (i Udt.).

— Befaling til Eiler Grubbe at lade bage 50 Læster Brød af Vordingborg Slots Indkomst og sende det til Kiøpnehafn til Mid-

faste; der maa til hver Td. Brød bruges $4^1/_2$ Skp. Rug, men ikke mere. Udt. i Sj. T. 15, 33 b. K. (i Udt.).

28. Febr. (**Kbhvn.**). Til Christoffer Valckendorff. Da Borckhort von Papenheim har berettet, at der i Abramstrup Len endnu resterer en hel Del Madskat fra de foregaaende Aaringer, som ikke kan erholdes, da de Bønder, der staa i Restance, dels ere døde, dels forarmede, har Kongen eftergivet alle Restancer indtil 1577. Sj. T. 15, 34[1]. K.

— Til Johan Buckolt. Da nogle fattige Præster paa Island have klaget over, at den dem af Kongen bevilgede Understøttelse forholdes dem, fordi der er Tvivl om, hvorvidt Pengene skulle udredes af Johan Buckolts Afgift eller betales af ham udover denne, har Kongen nu bevilget, at Pengene maa udredes af hans Afgift, og befaler ham at betale, hvad der endnu resterer. N. T. 1, 241[2]. Udt. i Sj. T. 15, 34. K. (i Udt.).

— Til Absolon Gyøe, Hans Johanssen, Lauritz Brockenhus og Axel Brahe. Da Axel Brahe, der tidligere [8. Jan.] havde faaet Ordre til at befale Eyller Brockenhus til Syndergaard at holde sin Tjener Hans Olssen til Stede, nu har ladet denne fængsle, fordi Eyller Brockenhus intet endeligt vilde foretage i Sagen, skulle de med det allerførste alle begive sig til Rudgaard, alvorligt foreholde Hans Olssen at bekende Sandheden om Barnet og hvad han ved om Eyller Brockenhus' og Fru Margretthes Samkvem, da han ellers vil blive anderledes forhørt, og sende Kongen skriftlig Besked. F. T. 1, 251.

— Kongen giver Bønderne i Nørre og Sønder Herreder i Rafuensborg Len Henstand til Mortensdag med Udredelsen af den til 1. Maj paabudte Skat, da de have klaget over, at Kornet sidste Aar har slaaet sig meget for dem, saa de ere komne til Agters, og Steen Brahe er gaaet i Forbon og har sagt god for dem. F. R. 1, 565.

— Til Sten Brahe. Der maa i Aar til Istandsættelse af det bygfaldne Halsted Kloster anvendes 200 Dlr., som herved kvitteres i hans Regnskab. F. T. 1, 330.

— Tilladelse for Hans Rostrup til Selloschoufgaard, der

---

[1] Tr.: Annaler f. nord. Oldk. 1855. S. 95. [2] Tr.: F. Johannæus, Hist. eccl. Isl. III. 25f. Ketilson, Forordninger til Island II. 100

ogsaa ejer Sædegaarden Kieldvid i Haderslef Len og ofte maa sende Oksne, Køer og andet Kvæg fra Gaarden i Nørrejylland til Husholdningen paa Kieldvid, til indtil videre aarlig toldfrit at lade 30 Stykker Oksne, Køer eller andet Kvæg drive her fra Riget til Kieldvid. J. R. 3, 351 b.

1. Marts (kbhvn.). Madtz Pommer maa indtil videre være fri for Landgilde, Ægt, Arbejde og anden Tynge af sin Gaard i Kornerup, mod at holde Gaarden og de Huse, der ere byggede til Kongen at bo i, i Stand og ikke forhugge de dertil hørende Skove. Sj. R. 12, 210 b.

— Tilladelse for M. Pouel Noviomagus's Børn og Arvinger til at sælge den Gaard i Kannikestræde i Kiøpnehafn, som Kongens Fader havde givet M. Pouel; i Gavebrevet havde Kongens Fader forbeholdt sig, at Gaarden i Tilfælde af Salg først skulde tilbydes Kronen, og Arvingerne have nu anmodet Kongen om enten selv at købe den eller tillade dem at sælge den til hvem, de ville, for at de bedre kunne komme til at skifte. Sj. R. 12, 211[1].

— Skøde til Fru Giøruel Faddersdatter, Hr. Lauge Brahis Enke. Sk. R. 1, 394. (Se Kronens Skøder.)

— Livsbrev for samme, der har tilskødet Kronen alt sit Arvegods nordenfjælds i Norge og paa Hetland, paa Børring Kloster, Froste Herred, som Steen Brahe sidst havde det i Værge, og 3 Lunde Kapitels Gaarde, de to i Verpinge og den tredje i Onderope[2], uden Afgift. Sk. R. 1, 394 b.

— Befaling til Coruitz Viffert at udlægge Lunde Kapitel Fyldest af Kronens Gods for de 3 af Kapitlets Gaarde, som Fru Giørvel Faddersdatter har faaet Livsbrev paa; efter hendes Død skal det oprindelige Ejendomsforhold igen indtræde. Sk. T. 1, 296.

— Forleningsbrev for Madtz Hanssen i Lund, Fru Giøruel Faddersdatters Foged, paa Afgiften af Kronens Korntiende af Rørum og Melbye Sogne i Albo Herred, kvit og frit. Udt. i Sk. R. 1, 395.

2. Marts (—). Befaling til Niels Jonssen at lade hugge 50 Egetræer i Hald Slots Skove, hvor der sker mindst Skovskade, og lade Kronens Bønder føre dem til Thaarupgaard, da Kongen har skænket Kansler Niels Kaas dem. J. T. 2, 312.

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 414. [2] Önnerup, Torne H.

4. Marts (Frederiksborg). Borgemestre og Raad i Semershafn maa i Aar oppebære Afgiften af Kronens Tiende af Thommerup Sogn til deres Sognekirkes Bygning. Udt. i Sk. R. 1, 395.

— Forleningsbrev for Morthen Venstermand paa Oens Len paa Laaland, som han nu selv har i Værge; han skal fra førstkommende 1. Maj af svare 400 gl. Dlr. i Afgift og tjene Riget med 2 geruste Heste; Kongen forbeholder sig al Told, Sise og Vrag i Lenet. F. R. 1, 565 b.

— Til Henning Gye. Da Kronens Bønder paa Falster, der restere med noget af den sidst paabudte Madskat, have begæret Eftergivelse deraf formedelst deres Fattigdom og deres Korns Fejlslaaen forrige Aar, har Kongen eftergivet Halvdelen af Restancen. F. T. 1, 330 b.

5. Marts (—). Mageskifte mellem Anders Bing til Smidstrup og Kronen. Sk. R. 1, 395 b. (Se Kronens Skøder.)

— Tilladelse for Fru Giøruel Faddersdatter, Hr. Lauge Brahes Enke, der har faaet Livsbrev paa Børring Kloster og Froste Herred blandt andet med den Betingelse, at hun aldeles intet maa lade skyde i de dertil hørende Endelsskove, til aarlig at lade skyde en 10—12 Raadyr og 4—5 Stykker stort Vildt til sit eget Bord i Kronens Skove under Børring Kloster og i Froste Herred. Sk. R. 1, 395.

— Til Fru Giørvel Faddersdatter. Kongen har modtaget hendes Skødebrev[1] til Kronen paa hendes Gods nordenfjælds i Norge og paa Hetland, takker hende derfor og vil altid for den udviste Tjenstvillighed være hende en naadig Konge; Kongen sender hende nu med hendes Tjener Livsbrev paa Børring Kloster med tilliggende Gods, Froste Herred og 3 Lunde Kapitels Gaarde samt Skødebrev paa Verpinge Gaard og Mølle; da sidstnævnte Gaard og Mølle ligge saa nær ved Lundegaard, ønsker Kongen, at hun, hvis hun vil bortmageskifte eller paa anden Maade afhænde dem, da først vil tilbyde Kronen dem, hvilket Kongen vil erkende med al Naade. Da hun i Anledning af Lensbrevets Bestemmelse om, at hun skal frede Jagten i Skovene, har ladet anholde om at maatte faa nogle Stykker Raadyr og Vildt til eget Brug, sender Kongen hende Brev om, at hun aarlig maa lade nogle Stykker Raadyr og stort

[1] Se Norske Rigsregistr. II. 452 ff.

Vildt skyde i Børring Klosters Skove, dog skal hun paase, at der ikke skydes mere i hendes Navn. Da hun har tilbudt at overlade Kongen alle de Ejendomsbreve, hun har paa Gods nordenfjælds eller paa Hetland, og hun jo nu ingen Brug har for dem, medens Kronen har stor Interesse af dem, befales det hende at opsøge alle saadanne Breve og Adkomster og sende Kongen dem. Sk. T. 1, 296 b.

5. Marts (Frederiksborg). Befaling til Christoffer, Borggreve von Dohna, Axel Gyldenstierne, Landsdommer i Skaane, Knud Ulfeld og Gabriel Sparre om at være til Stede, naar Fru Giørvel Faddersdatter overtager Børring Kloster og det øvrige Gods, hun er bleven forlenet med, føre Tilsyn med Modtagelsen af Inventariet, besigte Bygningerne paa Klosteret og i Ladegaarden samt Skovene, afgive skriftlig Besigtelse og levere den til Fru Giørvel og en Genpart deraf til Coruitz Viffert. Sk. T. 1, 297 b.

— Forleningsbrev for Hendrich Norbye til Skoufgaarde paa Afgiften af Kronens Korntiende af Grimsted Sogn i Riber Stift, som han selv har fæstet. Udt. i J. R. 3, 352.

— Til Axel Gyldensterne og Koruitz Viffert. Da Koruitz Viffert, der havde faaet Ordre til at besigte Henningstrup Skov i Skaane og udlægge Fru Beatte Bilde, Otte Brahis Enke, Fyldest deraf for den til hendes Gaard i Herrødsted liggende Skov, som Kongen har faaet til Mageskifte, har besværet sig ved alene at gøre dette, gives der dem herved begge Fuldmagt til at begive sig til Henningstrup Skov, tage 8 uvildige Dannemænd til og udlægge Fru Beatte Fyldest deraf, saa nær som muligt ved de Gaarde i Østrup, som hun har faaet, og efter de ved Mageskifter med Adelen brugelige Regler; naar de have udlagt hende Fyldest, skulle de afmærke det, for at man kan undgaa Strid i Fremtiden, og indsende klar Besigtelse. Sk. T. 1, 298.

6. Marts (—). Til de samme. Da Jomfru Ingeborg Bilde har bevilget Kronen 1 Gaard i Skuderup i Vordingborg Len til Mageskifte for 1 jordegen Bondegaard i Vom i Skaane, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. Sk. T. 1, 299. K.

— Bestalling for Madtz Bøsseskytte, Borger i Holbeck, som Sisemester smstds. Sj. R. 12, 211 b.

— Stadfæstelse af et Mageskifte mellem Niels Parsberg til Sandbygaard og Duebrødre Hospital i Roskilde. Sj. R. 12, 212. (Se Kronens Skøder.)

6. Marts (Frederiksborg). Kirkeværgerne paa Ifuø maa i Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Ifuø Sogn til deres Kirkes Bygning. Udt. i Sk. R. 1, 399 b.

— Til Kapitlet i Lund. Da Kongen har bevilget, at Fru Chrestense til Mogenstrup, Hendrick Bildis Enke, maa faa nogle Lunde Kapitels Gaarde i Sandagger i Skaane, som Lauge Urne, M. Vedzel og M. Auo have i Værge til deres Forleninger, til Mageskifte, saafremt hun da vil udlægge Kapitlet nøjagtigt og belejligt Vederlag, skal Kapitlet faa at vide, hvor Fru Chrestense vil udlægge Fyldest, og, hvis Godset er Kapitlet belejligt, lade alt Mageskiftegodset besigte og Mageskiftet bringe i Orden. Sk. T. 1, 299 b.

— Mageskifte mellem Fru Anne Parsberg, Hans Skoufgaards Enke, og Kronen. F. R. 1, 305 b. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, hvorved Kongen — da Borgerskabet i Kolding har erklæret ikke at kunne opfylde den i Kongens Brev [af 18. Juni 1580] stillede Betingelse, at det inden 2 Aar efter dette Brevs Udstedelse skulde afskaffe alle Straatage i Byen og behænge Husene med Tegl, særlig fordi det ikke saa hurtigt kan faa de nødvendige Tagsten til Købs — forlænger denne Frist med endnu et Aar, dog skulle de saa ogsaa inden Udløbet af den forlængede Frist tække Husene med Tegl, saafremt de ikke ville have de i det forrige Brev givne Friheder forbrudte. J. R. 3, 352 b.

— Mageskifte mellem Provstiet og Haddum Præbende i Aarhus Domkirke og Kronen. J. R. 3, 353. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Søfren Kier, Tolder i Kolding, om af Øksentolden at levere Valrafn Sandtfort 2500 Dlr. til at købe Hofklædninger for til Kongens Hofsinder og Hoftjenere. J. T. 2, 312. Orig.

— Lignende Befaling til Peder Heggelund, Tolder i Ribe, at levere Valrafn Sandfort 2000 Dlr. Udt. i J. T. 2, 312 b. Orig.

— Til Johan Bockolt. Da Christopher Meigers, Berhardt Lossekamme og Medredere have klaget over, at nogle Hamborgere gøre dem Hinder paa Osfort[1] Havn i Osfort Syssel paa Island, som Kongen har givet dem Tilladelse til at besejle, skal han undersøge denne Sag og paase, at Kongens Bevilling ikke krænkes. N. T. 1, 242 b.

[1] Øfjord.

8. Marts (Frederiksborg). Til Jacob Seefeld. Da der vil blive Brug for en stor Mængde Kalk til Byggeriet paa Koldinghus, skal han efter nærmere Tilsigelse af Henrick Belou levere denne 100 Læster Kalk af den Kalk, Kongen har sluttet Kontrakt med ham om. J. T. 2, 312 b.

10. Marts (—). Ekspektancebrev for M. Peder Hanssen paa det første ledige Vikarie i Lunde Domkirke, tidligere Ekspektancebreve dog uforkrænkede. Udt. i Sk. R. 1, 400.

— Til Biørn Anderssen paa Olborhus og Niels Jonssen paa Hald. Da Niels Styge til Nørager har bevilget Kronen 1 Gaard i S[p]jerup[1], 1 Gaard i Randbøl og $^1/_2$ Gaard i Vandel i Koldinghus Len, 2 Gaarde i Kalhafue i Ning Herred. 1 Gaard i Snee i Vradtz Herred, Siøgaard, 3 Gaarde i Hørup, Hørup Mølle og 4 Gaarde i Lille Thorup i Rindtz Herred og $1^1/_2$ Gaard i Fandrup i Gislum Herred til Mageskifte for Kronens Gods i Thisted og Thisted Bunderup, Alstrup Mark, en lille Mølle i Thisted Sogn, Gaarden Virhøf og Engen Blackhalle, som han dog skal gøre Binderup Kirke særskilt Fyldest for, skulle de, da de tidligere have faaet Ordre til at besigte en Del af Godset og Kongen allerede har taget en Del af Niels Styges Gods, med det allerførste foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 313.

11. Marts (—). Chresten Vind Ifuerssøn, der er antaget som Skibshøvedsmand, skal i aarlig Løn have 200 gl. Dlr. og sædvanlig Hofklædning til sig selvtredje; naar han forskrives til Kiøpnehafn og bruges til Skibs, skulle han og hans Folk have Underhold paa Skibet, saalænge han er i Søen eller ligger i Kiøpnehafn. Sj. R. 12, 213.

— Lignende Bestallinger for Kield Boed og Mickel Knudssen som Skibshøvedsmænd, hver med en aarlig Løn af 150 Dlr. og sædvanlig Hofklædning til sig selvanden. Udt. i Sj. R. 12, 213 b.

— Bestalling for Alexander Durham, Skibshøvedsmand, der til Sommer skal ligge paa Strømmene med Skibet Josva for at tage Besked af de Skibe, der løbe igennem, om, hvorfra de komme og hvorhen de ville, og føre Tilsyn med, at de, der komme gennem Øresund, ikke faa Lov til at løbe videre, medmindre de have Toldsedler for, at de have betalt deres Told. Det forbydes ham at forurette den søfarende Mand. Sj. R. 12, 212 b.

[1] Spjarup, Jerlev H.

11. Marts (Frederiksborg). Lignende Bestallinger for Gillebert Jung paa Gallejen Abraham og Siluester Franck paa Gallejen Jacob Udt. i Sj. R. 12, 213.

— Bestalling for Skipper Niels Søfrenssen, der til Sommer skal ligge i Bæltet med Kongens Jagt Engelen Michael for at føre Opsigt med, at ingen Skibe forløbe Kronens Told, at ingen forbudne Varer føres igennem, og at ingen franske og engelske Skibe løbe gennem Bæltet uden de, som pleje at løbe der igennem, men henvises til Øresund. Han maa ikke tvinge Kongens egne Undersaatter i Fyen og Jylland til at løbe ind til Nyborg Toldsted, naar de have fremvist Søbrev. Sj. R. 12, 213 b.

— Lignende Bestallinger for Michel Knudssen paa Dragen og Skipper Suend Bagge paa Gott mit vns. Udt. i Sj. R. 12, 214.

— Til Christoffer Valckendorff. Hr. Jørgen Løcke har været hos Kongen og anmodet om Betaling af de 5234½ Dlr. 8 Sk., Halvdelen af Pantesummen for Mariager Kloster og Gislum Herred, som i Følge det mellem Kongen og ham i Ottense sluttede Forlig skulle betales ham til Midfaste Søndag [25. Marts]. Da Christoffer Valckendorff jo nok husker, at han og Kansler Niels Kaas væsenlig have bragt dette Forlig i Stand, medens Kongen hellere havde set, at Tiltalen var bleven ført videre ad Rettens Vej, og at der var blevet tagen Dom i Sagen, befales det ham at gøre Udvej for Pengene til ovennævnte Termin, betale dem og tage den af Kongen udstedte Forskrivning til sig. Sj. T. 15, 34 b. K.

— Til samme. Hoslagt sendes ham en Jordebog over alt det Gods i Malmøe og Lundegaards Len, som er mageskiftet bort, forlenet bort eller pantsat til Adelige, med Ordre til at gennemse den og deraf saavel som af de ny Jordebøger paa Renteriet se, hvor meget Gods der er mageskiftet bort, forlenet bort eller pantsat, hvem der har faaet det, hvor meget Godset renter, baade for de enkelte Gaardes Vedkommende og for hver Kategoris Vedkommende, hvor meget Pantesummen beløber sig til, dels enkeltvis, dels samlet, hvad Afgift der svares af det bortforlenede Gods, og hvem der have Livsbrev paa det bortforlenede og pantsatte Gods, hvorover han med det første skal sende Kongen en klar Fortegnelse. Sj. T. 15, 35 b. K.

— Borgemestre og Raad i Aahus maa i Aar oppebære Af-

giften af Kronens Korntiende af Ellekiøping Sogn i Skaane til deres Bykirkes Bygning. Udt. i Sk. R. 1, 400.

11. Marts (Frederiksborg). Til Arrild Uggerup. Da Kronens Bønder under Helsinborg Slot lide stor Mangel paa Sædekorn og ville blive ødelagte, hvis de ikke faa Hjælp fra Slottet, tillades det ham at sælge dem saa meget Korn, der kan undværes, dog skal han være Borgen for, at de til St. Mortens Dag betale 1 gl. Dlr. eller 4 Mk. for hver Td. Korn, de have faaet, og siden gøre Rentemesteren Regnskab for Pengene. Sk. T. 1, 300.

— Befaling til alle Kron-, Stifts-, Kloster-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Rønnebergs Herred om at møde med Heste og Vogne, naar Arrild Uggerup tilsiger, og hjælpe til med at føre det Tømmer, Kongen lader hugge i Skaane, ned til Ladestederne, da det bliver Kronens Bønder under Helsingborg Slot for besværligt alene at besørge dette Arbejde. Sk. T. 1, 300 b.

— Til Axel Gyldenstierne. Borgemestre og Raad i Aahus have berettet, at Villandtz Herreds Mænd fra Arilds Tid have holdt den ene Halvdel af den ved Aahus over Helligaa førende Strømme Bro i Stand, men at Størsteparten af Bønderne senere har sluttet den Overenskomst med Borgerne, at disse herefter skulle holde hele Broen i Stand, mod at hvert Aar Bønderne i ét Sogn svare 1 Skp. Byg i Brokorn af hver hel Gaard; i de første 3 Aar have ogsaa 3 Sogne svaret Brokornet, men i det fjerde Aar have Raabeløf Sognemænd nægtet det, alene paa Grundlag af, at de ere Steen Bildes Ugedagsmænd til Raabeløf, og dette har igen medført, at Filckestedtz Sognemænd, der skulde svare Brokorn det femte Aar, ogsaa ere blevne uvillige og først ville svare Brokorn, naar Raabeløf Sognemænd have gjort det. Da han har Herredet i Befaling, skal han undersøge Sagen og sørge for, at Kontrakten bliver overholdt og opsat skriftlig, for at Borgerne i Aahus ikke siden skulle have behov at klage. Sk. T. 1, 301.

12. Marts (—). Melchior Plattenslager i Kiøpnehafn maa indtil videre aarlig oppebære i Genant af Kiøpnehafns Slot 1 Okse, 1 Svin, 6 Gæs, 4 Lam, 1 Pd. Rug, 2 Pd. Malt, 1 Fjerd. Smør, 1 Td. Sild, 1 Td. Gryn, 1 Td. Ærter og 1 Td. Bajsalt og være fri for Kongeskat, naar der paalægges særlig Skat; derimod skal han gøre anden kongelig og borgerlig Tynge efter sin Formue. Melchior Plattenslager skal til Gengæld være forpligtet til at istand-

sætte Kongens Rustninger, naar de gaa itu, men skal der laves noget særlig nyt paa dem, vil Kongen betale det. Sj. R. 12, 214.

12. Marts (Frederiksborg). Livsbrev for Peither Reidtz, Embedsmand i Sore og Andtuorskouf Klostre, paa Hørbygaard efter Fru Karen Blommes, Mogens Godskes Enkes, Død, uden Afgift. Overlever hans Hustru, Fru Karen Rostrup, ham, maa hun beholde Gaarden, uden Afgift, saalænge hun sidder som Enke. De skulle gøre tilbørlig Tjeneste deraf. Sj. R. 12, 215.

— Forleningsbrev for samme paa Solthe Len, indtil han kan faa Hørbygaard; han skal svare 100 gl. Dlr. i aarlig Afgift. Sj. R. 12, 215 b.

— Til Tolderen og Toldskriverne i Helsingøer. Kongen har paa Begæring af Hertug Johan Frederich af Pommern bevilget, at dennes Tjener, der til Sommer kommer til Sundet for at kobe 30 store Foder Vin til Hertugens egen Husholdning, maa være fri for at svare Told deraf. Sj. T. 15, 36. K.

13. Marts (—). Til de samme. Da Kongen har bestilt 150 Centner Kobber à 100 Pd. til Kroneborg og skrevet til sin Faktor i Hamborg, Jochim Thim, om at modtage det og sende det til Helsingøer med Skib, skulle de, saasnart det kommer, lade det veje, levere det ind paa Kroneborg og betale Skipperne den Fragt, som Jochim Thim opgiver dem. Sj. T. 15, 36 b. K.

— Befaling til Christoffer Valckendorff om med det første at sende 2 Læster gode Sild, som Kongen har foræret Frøken von der Ripnes[1], til Berent Prenger i Rostock. Sj. T. 15. 36 b.

— Til Lauritz Brockenhus. Da Hr. Jørgen Lycke og Eyller Grubbe, Rigens Kansler, have berettet, at deres Bønder i Viiby Sogn paa Hindtzholm altid have haft Græsgang til deres Fæ i Kronens Skov Stafuerskouf mod en aarlig Afgift af 1 Skp. Havre for hvert Høved og ligesaa, hvis de ønskede det, Svinesti i Skoven mod hver aarlig at svare et aarsgammelt Svin til Nyborg Slot, men at det nu forbydes dem, skal Lauritz Brockenhus undersøge Sagen og erklære sig om, hvorledes det for har været, og hvad Kongen kan gaa ind paa at bevilge Jørgen Lycke og Eyller Grubbe. F. T. 1, 251 b.

— Til Emicke Kaas. Da et af Kongens Skibe med det første skal løbe til Gulland efter Tømmer til Byggeriet paa Ha-

[1] Hertuginde Ursula af Meklenborg, Abbedisse i Ribnitz.

derslefhus, skal han, naar Skibet kommer, hvis han da har saa meget Tømmer hugget og det ikke er bestilt til anden Brug, skaffe Skipperen 76 Fyrrebjælker, 20 Al. lange og $1^1/_2$ Fod i Kanten, 38 Fyrrebjælker, 22 Al. lange og $1^1/_2$ Fod i Kanten, 76 Sparrer, 20 Al. lange og 1 Fod i Kanten, 38 Hanebjælker, 13 Al. lange og 1 Fod i Kanten, og 38 Hanebjælker, 7 Al. lange. Hvis han ikke har saa meget Tømmer, skal han indskibe det, han har, paa Skibet og desuden saa mange gullandske Sten, at det faar fuld Ladning, samt siden lade hugge det manglende Tømmer, saa Skipperen kan faa det, naar han kommer igen. Sk. T. 1, 303.

14. Marts (Frederiksborg). Til samme. Kongen sender nu Skib efter det Tømmer og de Træer til Render, som han tidligere har givet ham Ordre til at lade hugge til Brug paa Kronenborg, og befaler ham at lade saa mange Rendetræer som muligt indskibe som Stuvtømmer i Ladningen ved det store Tømmer: hvis Skibet ikke kan taale mere Last end de bestilte Rendetræer, skal han først sende dem og lade det andet Tømmer blive liggende, indtil Skibet kommer igen. Kongen sender sin Stenhugger derover for at berede og bryde Sten og befaler Emicke Kaas at skaffe ham samme Hjælp, som den tidligere Stenhugger havde. Sk. T. 1, 303 b.

— Frederich Leyel og Dauid Hanssen, Toldskrivere i Helsingøer, maa foruden den dem hidtil tillagte Løn indtil videre aarlig hver oppebære 100 gl. Dlr. af Tolden. Sj. R. 12, 216.

— Forleningsbrev for Frederich Leyel, Toldskriver i Helsingøer, paa Borupgaard i Kroneborg Len, som M. Hans Paaske, Bygmester, hidtil har haft i Værge, fri for Landgilde og anden Tynge. Sj. R. 12, 216 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Det gaar nu godt med Mønteriet, saa Kongen haaber om en 8 Dage at have saa meget møntet, omtrent 2500 Dlr., at han paa det nærmeste kan betale sine Hofsinder deres Maanedspenge for denne Maaned. Christoffer Valckendorff skal, saaledes som Kongen tidligere har talt med ham om, gøre sig Flid for at samle saa mange Penge, at Hofsinderne igen, ligesom tidligere, kunne faa deres Penge ved Maanedens Begyndelse. Kongen, der tidligere har givet ham Ordre til at udruste en Jagt til noget Daavildt, som Kongen vil forære bort udenlands, men har opsat det, vil nu sende Daavildtet afsted og befaler ham at skaffe en med Overløb forsynet Pinke,

Jagt eller Bojert af Kongens egne eller fragte en, forsyne den med Maatter, saa Kongen kan sende Vildtet velforvaret til Lybeck derpaa, og lade Kongen vide, naar den er færdig. Han skal med det allerførste hidsende en Kedel paa 3 Tønder og 6 Truge. Sj. T. 15, 37. K.

14. Marts (Frederiksborg). Til Johan Thaube paa Frederichsburg. Da Jens Anderssen i Kolderød har berettet, at Landgilden af hans Gaard i Jørgen Munckis Tid er forhøjet med 1 Pd. Korn, og at hans Enge siden ved nogle opkastede Diger og Dæmninger have lidt stor Skade af Vandløb, har Kongen bevilget, at han maa nøjes med at svare den gamle Landgilde, og befaler Johan Thaube at afkorte 1 Pd. Korn aarlig fra Digernes og Dæmningernes Opkastelse af. Orig.

— Befaling til samme at levere Hr. Jacob Mogenssen, Sognepræst i Nødeboe, 2 Pd. Korn af Loftet. Orig.

— Forleningsbrev for Lauritz Krusse til Balle, Befalingsmand paa Holmen, paa 1 Gaard i Farshafue, Gaardene Hiegaard[1], Hønsholm og Bisgaard, 3 Gaarde i Korup[2], 1 Gaard i Skadeback, 2 Gaarde i Pannerup, 1 Gaard i Sønderbye, 1 Gaard i Edersted[3], 1 Gaard i Nør Saltum, 2 Gaarde i Faaruppe, 1 Gaard i Jonstruppe, 1 Gaard i Meilbye[4] i Jedtzmarck Sogn og Gaarden Blegaard, alt i Huetbo Herred, uden Afgift. J. R. 3, 355.

15. Marts (—). Mageskifte mellem Christoffer von Festenberg, kaldet Packsch, og Kronen. Sj. R. 12, 216 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Chrestoffer Valckendorp. Da Kongen paany har antaget den for nogen Tid siden afskedigede Guldsmed i Kiøpnehafn, M. Hans Radt, paa de samme Betingelser som før, skal Christoffer Valckendorff meddele ham dette, tilbagelevere ham Bestallingen, hvis han har taget den fra ham, og alvorligt foreholde ham herefter at skikke sig bedre i Kongens Tjeneste, ikke optage mere af Kongens Guld, Sølv eller Penge, end der behøves til Kongens Brug og befales af denne, men ikke noget til sit eget Arbejde, saa han igen ligesom tidligere bliver Kongen saa meget skyldig, hvormed ogsaa Christoffer Valckendorff paa sin Side skal føre Tilsyn. Sj. T. 15, 38.

— Til Holger Ulfstandt. Kongen, der af hans indkomne Skrivelse og af hans Skrivelser til hans Venner har set, at han skylder

[1] Hedegaard. [2] Kvorup. [3] Ejersted. [4] Vist Fejlskrift for: Moseby.

nogle Penge bort og efter Betalingen af disse vil begive sig til andre Universiteter, enten i Frankrig eller andensteds, har til Betaling af Gælden og anden Brug anvist 1000 Dlr. og befaler ham, naar alt er betalt, at begive sig her ind i Riget med denne Enspænder, da Kongen vil tale med ham, før han drager andenstedshen, for at kunne træffe nærmere Bestemmelse om hans Studier og siden saa hurtigt som muligt igen sende ham ud. Sj. T. 15, 38 b.

15. Marts (Frederiksborg). Følgebrev for Niels Krabbe, Embedsmand paa Søluitzborg, til alle Provster, Præster, Sognedegne, Kirke- og Præstetjenere i Blekinge, da Kongen tidligere [16. Juli 1579] har bestemt, at Lensmanden paa Søluitzborg skal have den gejstlige Jurisdiktion i Blekinge i Befaling, fordi dette Land ligger Stiftslensmanden i Skaane Stift for langt fra Haanden. Niels Krabbe skal i Forening med Provsten i hvert Herred med det første høre Kirkernes Regnskab over hele Blekinge fra den Tid af, da de sidst hørtes, indtil nu og siden fremdeles, hvorfor det befales alle Kirkeværger at møde hos ham med deres Regnskaber, naar det befales, og at betale hvad de blive skyldige. Sk. R. 1, 400.

— Til Fru Caren Gyldenstierne, Jørgen Marsuins Enke. Niels Krabbe paa Søluitzborg har berettet, at han efter Rentemester Christoffer Valchendorps Ligning er bleven enig med hende angaaende dette Aars Indkomst af Søluitzborg Len, hvoraf hendes afdøde Husbonde har oppebaaret en Del og Niels Krabbe en Del, saaledes at han skal gøre Regnskab for 8 Parter og hun for 5 Parter. Kongen bifalder denne Ordning og befaler hende at lade Niels Krabbe faa de 8 Parter og siden gøre Rentemesteren Regnskab for de 5. Da Kongen har bragt i Erfaring, at hun siden sin Husbondes Død har ladet en hel Mængde Sager aftinge hos sig og nu vil tilholde sig disse Sagefaldspenge, befales det hende i Betragtning af, at hun efter sin Husbondes Død ikke uden Kongens Tilladelse har haft noget med Lenet og Bønderne at gøre, at lade Niels Krabbe faa al den efter hendes Husbondes Død faldne uvisse Indkomst, saafremt Kongen ikke skal kræve hende til Ansvar derfor. Sk. T. 1, 304.

— Til Niels Parsbierg. Da det er berettet Kongen, at han er i Færd med at anrette et ulovligt og usædvanligt Fiskeri for sin Grund i Mørup Aa til Skade for Kronens fri Fiskeri smstds., forbydes det ham at anrette saadant Fiskeri, førend han med Lov og Ret har faaet sig tilkendt Rettighed dertil. Sk. T. 1, 305.

15. Marts (Frederiksborg). Aabent Brev, hvorved Kongen strengelig forbyder alle at fiske med Ruser, Togger, Lister eller andre Fiskeredskaber i de under Søluitzborg Slot hørende Fiskevande, der fra Arilds Tid have været Kronens fri Endelsfiskeri, hvilket nogle have understaaet sig at gøre. Sk. T. 1, 305[1].

— Mageskifte mellem Anders Pederssen til Birckels og Kronen. J. R. 3, 356. (Se Kronens Skøder.)

16. Marts (—). Til Hendrick Vindt. I Anledning af hans Forespørgsel om, hvad han skal gøre med en Mand i Nykiøping, som han formedelst et Rygte om, at denne skulde have ombragt et Dyr i sin Have, har ladet fængsle, og som siden har bekendt, at en Hjort er sprungen paa en Staver og er død deraf, hvorefter han og en anden Karl have taget den og delt den saaledes, at han har taget Kødet og Karlen, der siden er død i Norge, Huden, meddeles ham, at Kongen vil afstaa fra at lade Manden straffe efter den højeste Ret, skønt han kunde have god Grund til det, da der er stor Sandsynlighed for, at de have ombragt Dyret, og Manden, selv om Dyret havde sprunget sig død paa en Staver, burde have ladet Naboer og Genboer se det og meddelt Lensmanden det, men ikke hemmelig selv beholdt det; derimod skal Hendrick Vindt til advarende Eksempel for andre lade Manden straffe paa Gods og Penge efter hans højeste Formue. Sj. T. 15, 39. K.

— Til Chresten Vindt. Kronens Bønder i Vanget i Kiøpnehafns Len have berettet, at der i Byen findes en til Helliggejsthus i Kiøpnehafn henlagt Gaard, som i gammel Tid er oprettet af alle Bøndernes Jord, uden at disse dog have faaet noget Afslag i Skyld og Tynge; da de nu i den Anledning have begæret Omsættelse af Landgilden, skal han lade Oldinge undersøge Forholdene og nedsætte Landgilden, hvis Bønderne ikke kunne udrede den, lade den forandrede Landgilde indskrive i Jordebogen, men paase, at Kronen ikke kommer til kort. Sj. T. 15, 39 b[2]. K.

— Til Johan Thaube. Da Kongens Enspænder Borckort von Sastede, hvis Hustrus Fader og Moder, der boede i Slangerup, have haft noget af den Jord, som Kongen for nylig har givet Borgerskabet smstds., har klaget over, at Borgemester og Raad efter hans Hustrus Moders Død have taget Jorden fra ham paa Grund af, at han ikke er svoren Borger smstds., og har begæret at faa den igen, da han er villig til at svare Skyld og gøre borgerlig

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 242 f. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV 661 f.

Tynge deraf ligesom andre Borgere, skal Johan Thaube give Borgemester og Raad Ordre til at lade ham faa den paa denne Betingelse. Sj. T. 15, 40. K.

16. Marts (Frederiksborg). Befaling til Christopher Valckendorff at betale det paa indlagte Seddel opførte Sukker, som er udtaget hos Anne, Villom Apothekers Enke, til Kongens Brug. Orig.

— Kvittans til Otthe Banner paa 1000 Dlr., som han paa sin Broderdatter Jomfru Eline Banners Vegne havde lovet at betale Kongen for Jus patronatus til Ryegaardtz Kirke, hvilken hendes Fader Frantz Banner havde tilholdt sig, og nu har indbetalt i Kongens Kammer paa Frederichsborg Slot. J. R. 3, 362.

— Til Hr. Jørgen Lycke. Da han har tilkendegivet Kongen, hvortil han skal bruge de Penge, Kongen skylder ham, og anmodet om at faa dem betalt, men dog tilbudt at lade dem blive staaende til Hellig Trefoldigheds Søndag [10. Juni], hvis Kongen ikke kan undvære dem nu, meddeles ham, at Kongen, der intet hellere havde set, end at Pengene kunde være blevne betalte i Overensstemmelse med Forskrivningen, med Tak tager mod hans Tilbud, da der for Øjeblikket ikke er saa mange Penge paa Renteriet og Kongen af de Grunde, han har meddelt Hr. Jørgen, ikke kan træffe anden Ordning; hvis det paa nogen Maade kan ske, vil Kongen sørge for, at Hr. Jørgen skal faa sine Penge inden ovennævnte Termin. Paa hans Forespørgsel, om Kongen vil gaa frem med den højeste Ret mod de Kron- og Adelsbønder i Gislum Herred, som han har ladet tiltale paa Herreds- og Landsting, fordi de imod Recessen have slaaet med Pulsvod i Limfjorden før St. Hans Dag, og faaet dømt til at staa til Rette derfor, eller vil nøjes med denne Gang at tage Bøder af dem, svares, at Kongen for denne Gang vil nøjes med at tage Bøder af dem efter deres Formue. J. T. 2, 313 b.

17. Marts (—). Livsbrev for Giert von Minden, der nu en meget lang Tid har tjent Kongen som Enspænder og altid opført sig ærligt og vel, paa en aarlig Løn af 50 gl. Dlr. og en sædvanlig Hofklædning til sig selv, hvilket skal leveres ham af Rentekammeret til samme Tid, som Kongens andre Tjenere faa deres Løn og Hofklædning; Giert von Minden skal til Gengæld være forpligtet til at gøre Kongen al tilbørlig Tjeneste, naar det forlanges. Sj. R. 12, 219 b.

20. Marts (Kronborg). Kongen eftergiver Steen Brahe,

der aarlig skal svare 4000 Dlr. i Afgift af Halsted Kloster og Rafuensborg Len, 500 Dlr. af dette Aars Afgift. F. R. 1, 566.

22. Marts (Kronborg). Til Johan Thaube paa Kroneborg Kongen har eftergivet Lauritz Møller i Hollerødz[1] Mølle al den Restance, han har paadraget sig, fordi Møllen ikke har været i Stand. Orig.

23. Marts (—). Til Jacob Seefeld. Da der endnu vil blive Brug for nogle Læster Kalk til Byggeriet paa Kroneborg og det er Kongen meget magtpaaliggende at have Kalken lige straks til Foraaret, for at det resterende Byggeri hurtigere kan gaa for sig, skal han med det allerførste af den Kalk, han skal levere Kongen, sende saa meget som muligt hid, fragte Skuder til at føre Kalken hid og meddele Kongen hvad han lover enhver i Fragt, for at det kan blive betalt her. J. T. 2, 314 b.

25. Marts (—). Bestalling for Anders Sporemager som Kongens Sporemager med Forpligtelse til at lave al Slags Sporeværk for Kongen og holde sig selv med Redskaber med Undtagelse af en stor Sporehakke, hvilken Kongen skal skaffe ham tillige med Jærn og Kul til Arbejdet. Han skal i aarlig Løn have 50 Dlr. og 2 sædvanlige Hofklædninger; han skal selv lønne en Svend og maanedlig have 5 Dlr. til sig selv og 4 Dlr. til Svenden i Kostpenge. Sj. R. 12, 220.

— Befaling til Johan Thaube paa Kroneborg om af Loftet at levere Anne Peder Skomagers paa Gildeley 1 Pd. Korn, som Kongen har givet hende formedelst hendes Fattigdom. Orig.

26. Marts (—). Mageskifte mellem Jørgen Brahe til Gundestrup og Kronen. Sk. R. 1, 401. (Se Kronens Skøder.)

— Følgebrev fra førstkommende 1. Maj for Erick Lycke til Skoufgaard til Bønderne i Otthensegaardtz og Nesbyhofuit Len og Stiftets Bønder i Otthense Stift. F. R. 1, 308 b.

28. Marts (—). Grev Johan af Oldenborg maa i Aar ved sin Tjener Siuord Berggrafuer lade købe 250 Øksne i Danmark og toldfrit udføre dem. Udt. i Sj. R. 12, 220 b.

— Til Johan Thaube. Kongen har eftergivet Peder Klemidtzen i Hintzehoug $^1/_2$ Pd. Rug, som han resterer med af sidste Aars Landgilde. Orig.

29. Marts (Frederiksborg). Kvittans til Coruitz Veffert, Embedsmand paa Malmøehus, paa hans Regnskab af Otthense-

[1] Hulerød, Holbo H.

gaardt og for Stiftets Indkomst i den Tid, han har haft dem i Forlening og for det til Brede Randtzou overleverede Inventarium. F. R. 1, 308 b.

30. Marts (Frederiksborg). Til Christoffer Valckendorff. Af hans Indberetning har Kongen set, hvad Johan Bockholt begærer for sin Tjeneste paa Island, hvilket er noget meget, hvorfor Christoffer Valckendorff heller ikke har villet love ham det, ligesaa hvad Christoffer Valckendorff mener at man kunde give ham. Det er ikke Kongen saa magtpaaliggende at faa ham, at han skulde ville købe ham dertil, thi hvis han ikke var til eller ikke vilde drage did, var der nok andre, der gerne vilde. Kongen vil dog efter Christoffer Valckendorffs Betænkning i aarlig Løn give ham 300 Dlr., Klædning til sig selvtredje og Tredjedelen af det uvisse, men ingen særlig Besolding til Karle og Drenge eller frit Underhold, naar han rejser til Lands her i Riget. For hans tidligere Tjeneste og af særlig Naade vil Kongen desuden indtil videre give ham 200 Dlr. om Aaret. Dette skal meddeles ham, og Besked siden indsendes til Kancelliet. Sj. T. 15, 41. K.

— Følgebrev fra førstkommende 1. Maj for Brede Randtzov til Bønderne under Thrannekier. F. R. 1, 309.

— Befaling til Lauritz Brockenhus om til 1. Maj at overlevere Brede Randtzov Thrankier Slot og Len med Inventarium, Jordebøger, Breve, Registre og andet. F. T. 1, 252.

— Befaling til Absolon Gye og Axel Brahe om at være til Stede ved Overleveringen af Thrannekier Slot og Len til Brede Randtzov, føre Tilsyn med, hvad Inventarium og andet der overleveres, besigte Bygningerne paa Slottet og i Ladegaarden og give alt beskrevet fra sig. F. T. 1, 252 b[1].

— Mageskifte mellem Henrich Krag til Trennerup og Kronen. J. R. 3, 362 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Jørgen Skram. Da Henrick Krag til Trenderup har begæret 1 Gaard i Huornum i Ondtzil Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Kastrup i Lim Sogn i Kalløe Len, skal han besigte begge Parters Gods, iberegne 1 Td. $1^1/_2$ Skp. $1^1/_2$ Fjerdingkar Hartkorn, som Kongen er bleven Henrick Krag skyldig ved et tidligere Mageskifte, og indsende Besigtelsen. J. T. 2, 315.

— Til Sognemændene i Grimstrup og Ore[2] Sogne. For

[1] Nedenunder er tilføjet: Incepi scribere 3 septembris anno 1582. C. H. [ɔ: Kristen Holck]. [2] Aarre, Skads H.

nogle Aar siden [18. Febr. 1564] fratog Kongen dem Retten til at vælge Præst, fordi de havde vist den Utilbørlighed samtidig at vælge 3 Præster, og overdrog Udvælgelsen til Stiftslensmanden og Superintendenten; i Henhold hertil have nu Albrit Friis og M. Hans Laugssen efter den forrige Sognepræsts Død beskikket Christen Jenssen til Præst. Da nogle have vist sig ulydige herimod, befales det dem strengelig at antage Christen Jenssen som Sognepræst. J. T. 2, 315 b.

1. April (Frederiksborg). Til Christoffer Valckendorff. Da Niels Sofrenssen paa hans Spørgsmaal om Tiden og de nærmere Bestemmelser for hans Bryllup med afdøde Hans Meyers Datter har svaret, at han ikke saa snart kunde holde Brylluppet, men dog ladet mærke, at han gerne saa, at det holdtes med det første, hvis Kongen vilde yde dem nogen Hjælp, meddeles ham, at Kongen selv vil holde deres Bryllup paa Kiøpnehafns Slot, hvorfor han skal blive enig med Niels Sofrenssen om en Tid lige efter Paaske, bestille det til Brylluppet nødvendige, lade Brylluppet holde i Peder Oxis Kammer eller et andet bekvemt Sted paa Slottet og indbyde hvem han synes af de højlærde, Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn og fornemme Folk i Byen samt dem af deres Slægt, der ere nær ved Haanden. Da Kongen har givet den ene af Hans Meyers Døtre, som er Lauritz Nørrenbergs Hustru, Klæder, Sengeklæder, Boskab, Penge og andet til Udstyr, hvorover der sendes ham et Register, og vil give Niels Sofrenssens Fæstemø det samme og paa den samme Betingelse, at det, hvis hun overlever sin Mand og de ingen Livsarvinger have, forlods skal komme hende og hendes Arvinger til Bedste, skal Christoffer Valckendorff levere hende det paa Registret opførte med Undtagelse af de 100 Dlr., som Kongen vil betale af sit eget Kammer. Han skal optage et Register over alt det, han leverer hende, og sende Kongen det, for at han kan underskrive det og levere det til hendes Broder, saa han i paakommende Tilfælde kan have det at rette sig efter. Sj. T. 15. 41 b.

— Til samme. Kongen bifalder Erick Muncks Begæring om til Rejsen omkring Vardhus at maatte faa 3 Gallejer, hvorimod Pinken saa skulde blive hjemme, da han mener, at der er bedre Sejlads for Gallejer, og befaler Christoffer Valckendorff at lade 3 Gallejer udruste og forsyne saaledes med Munition og Mandskab, at Kongen ikke formedelst Mangler i nogen Henseende skal komme til at lide Spot, og meddele Kongen, hvilke Gallejer det

bliver, og hvilke Kaptejner der skulle paa dem, saa Kongen derefter kan give dem Bestalling; Kongen vil imidlertid lade opsætte Instruks for Erick Munck. Sj. T. 15, 43.

1. April (Frederiksborg). Til Coruitz Viffert. Da Fru Giøruel Faddersdatter, Hr. Lauge Brahis Enke, har ønsket at faa en klar Jordebog over Borring Klosters Gods, befales det ham straks at lade hende faa en saadan over alt det Gods, som fra Arilds Tid og medens Klosteret var en særlig Forlening har ligget dertil og endnu ligger dertil. Da Fru Giøruel har begæret kgl. Skrivelse til ham om i Forening med hende og de gode Mænd, der have været til Stede, at besegle Registret over det af hende modtagne Inventarium og det jo ikke kan skade ham noget og i det hele ikke betyder meget, befales det ham at besegle Registret. Sk. T. 1, 305 b.

— Til Christoffer, Borggreve von Dohna, Axel Gyldenstierne, Hans Spegel og Johan Urne. For nogen Tid siden begærede Sten Bilde at faa noget Lunde Kapitels Gods i Laxmandz Aggerup til Mageskifte, og Kongen skrev til Kapitlet, at han ikke havde noget derimod, saafremt Kapitlet kunde faa tilbørlig og belejlig Fyldest; herpaa har Kapitlet svaret, at det ikke godt kunde undvære Godset i Laxmandz Aggerup, da det laa saa belejligt, og begæret at blive fri for dette Mageskifte. Kongen henstillede saa Sagen til Kapitlets egen Afgørelse, men siden har Sten Bilde meddelt, at han vil udlægge Kapitlet Fyldest i Gods i Store Haragger, som han mener vil være Kapitlet belejligt, og begæret Besigtelse deraf, hvorfor det befales dem at besigte begge Parters Gods, undersøge Godsets Belejlighed for Kapitlet, tilsige Kapitlet før Besigtelsen, for at det kan være til Stede og give dem Besked om Godset, og siden indsende Besigtelsen. Sk. T. 1, 306.

2. April (—). Til Hendrick Mogenssen. Paa Begæring af Dr. Johannes Varuich i Malmøe anmoder Kongen ham om at give denne, der skylder ham nogen Husleje af hans Gaard i Malmøe og formedelst Armod ikke kan betale nu, men dog mener at ville kunne betale ham med det første eller sætte ham nøjagtig Borgen derfor med gode Mænd, saa megen Henstand med Betalingen, som hans Lejlighed og kristelige Medlidenhed tilsige ham. Sj. T. 15, 43 b.

— Til Eyler Grubbe. Da han i Anledning af den af de tilforordnede Raader og gode Mænd og Borgemestre og Raad i Nestved i Sagen mellem Sognepræsten og nogle af Borgerne i

Prestøe afsagte Dom, hvorved 7 Borgere ere dømte fra deres Hals og de andre, der have samtykket i Afsættelsen, til at straffes efter Byens Privilegier, har forespurgt, hvad Kongen vil have gjort ved Borgerne, befales det ham at lade de 7 Hovedmænd straffe paa Livet og de andre paa deres Gods og yderste Formue i Forhold til enhvers Skyld. Sj. T. 15, 44[1].

4. April (Frederiksborg). Befaling til Christoffer Valckendorff at udruste et Skib, der kan føre nogle Gangere fra England her ind i Riget. Udt. i Sj. T. 15, 44 b.

— Thomis Kok maa bosætte sig i Lund, være fri for Skat, Hold og al kgl. Tynge og indtil videre have fri Bolig, som Lensmanden skal skaffe ham, mod at lade sig bruge som Kok, naar Kongen har Brug for ham. Sk. R. 1, 402 b.

5. April (—). Bestalling for Erick Munck, der med Gallejen Salomon og to andre Gallejer skal sejle norden om Norge til Vardhus, Malmis og St. Nicolaus for at undersøge, hvad Sejlads og Købmandsskab der mod Kongens Vilje bruges af fremmede Nationer gennem Kongens Strømme, saa han ved sin Hjemkomst kan give nøjagtig Besked derom. Hvis han i Kronens Havne og Strømme ved Malmis eller under Norge træffer Skibe, der ville til eller komme fra Rusland, skal han se at bemægtige sig dem og føre dem til Kiøpnehafn med alt hvad der findes paa dem, ligesaa de Sørøverskibe, han maatte træffe. Derimod forbydes det ham og hans Folk under Livsstraf at forgribe sig med Plyndreri eller anden Modvillighed mod Russens Undersaatter eller søfarende Mænd, der ere paa deres rette Rejse. Sj. R. 12, 221.

— Lignende Bestallinger for Christen Vind paa Gallejen Jakob og Kaptejn Normand de Lauet paa Gallejen David, der skulle følge Erick Munck. Udt. i Sj. R. 12, 222.

— Skibsartikler for Erick Munck og hans Folk paa Rejsen norden om Vardthus. Sj. R. 12, 222. (Se Secher, Forordninger II. 222 ff.).

6. April (—). Hans Valter maa bosætte sig i Kiøpnehafn. uhindret bruge sit Haandværk med at slaa og forarbejde Guld og Sølv til Brug for Malere og i et Aars Tid være fri for Skat og anden kgl. Tynge, men derimod ikke for borgerlig Tynge. Sj. R. 12, 229[2].

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 621. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 414 f.

6. April (Frederiksborg). Til Borgemestre, Raad og Byfoged i Kiøpnehafn. Kongen har erfaret, at der finder megen Løsagtighed Sted i Byen, hvilket medfører, at Mødrene dræbe deres i saadan Synd avlede Fostre; saaledes er der nylig opdaget flere døde Fostre i Byen, deriblandt et, som er blevet udlagt og fundet paa Gaden; yderligere har Kongen hørt, at man ved Undersøgelsen efter dette Barns Moder har opdaget, at mange Borgerdøtre og andre, der holde sig for Piger, have været frugtsommelige. Da den Frækhed, hvormed Løsagtigheden drives, særlig skyldes, at saadanne Forseelser ikke straffes tilbørligt, hvilket vil opvække Guds Straf ikke alene over Byen, men ogsaa over alle Kongens Riger og Lande, og da det hemmelige Skørlevnet giver Anledning til disse ukristelige Mord, ligesom ogsaa de Kvindfolk, der gøre sig skyldige deri, beskæmme de ærlige Folk, som de omgaas med, og give andre stor Forargelse, befales det strengeligt straks at forvise alle de Kvindfolk, der have holdt sig for Piger og ere fundne frugtsommelige, fra Byen og under Livsstraf forbyde dem at vende tilbage samt med mere Alvor end hidtil at straffe saadanne Forseelser, saafremt de ikke ville udsætte sig for Guds Vrede og Kongens Straf. Sj. T. 15. 44 b[1].

— Til Christoffer Valckendorff. Kongen har modtaget hans Erklæring paa Kongens tidligere Skrivelse angaaende de i Kiøpnehafn fundne døde Fostre og det løsagtige Levnet i Byen, hvori han hævder, at det ikke er hans Skyld, at saadant gaar ustraffet hen. Kongen er tilfreds med hans Undskyldning og har nærmere overvejet Sagen; hvad angaar det paa Gaden udlagte Barn, har det jo efter Christoffer Valckendorffs Beretning ikke været muligt at udfinde nogen Moder dertil; Prioren i Helliggejsthus og Dannekvinder have erklæret, at den Kvinde i Helliggejsthus, hvis Barn er død, ikke har ombragt dette, men det er født for tidligt, og hun er siden bleven forvist fra Byen; den anden Kvinde skal efter Dannekvinders Udsagn heller ikke have ombragt sit Barn, men kun født for tidligt. Kongen kan paa ingen Maade finde sig i saadant løsagtigt Levnet, særlig da jo disse Kvindfolk, selv om det ogsaa er rigtigt, at de have født for tidligt, vel ved deres foregaaende løsagtige Levnet ere Skyld deri, og særlig det ene, der formedelst sin Vanførsel er blevet optaget i Hellig-

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 662 f. Secher, Forordninger II. 256 f.

gejsthus, fortjener saa meget større Straf for sin Løsagtighed, som hun er bleven optaget i et Guds Hus for at nyde Almisse. Han skal derfor igen lade dette Kvindfolk paagribe, stille hende for Retten tillige med den Person, som har ligget i med hende, tage Dom for, om de ikke bør straffes paa deres Liv, og lade den afsagte Dom fuldbyrde; ligeledes skal han tage Dom over det andet Kvindfolk og lade den udføre. Det aabne Brev til Borgemestre, Raad og Byfoged i Kiøpnehafn sendes ham med Ordre til at foreholde dem, at det er Kongens alvorlige Mening, og selv paase dets Overholdelse. Orig. Udt. i Sj. T. 15, 45 b.

6. April (Frederiksborg). Til Axel Gyldenstiern, Landsdommer i Skaane, og Peder Brahe. Da Erich Rossenkrandtz til Langtind har begæret et Torp i Hybye Sogn i Skaane til Mageskifte for noget af sit Arvegods i Jylland, skulle de snarest foretage Besigtelsen af Torpet og indsende den. Sk. T. 1, 307.

— Til Henrich Belou og Claus Glambeck, Embedsmænd paa Koldinghus og Skanderborg. Da Erich Rossenkrantz til Langtind har bevilget Kronen en Gaard i Fitting i Vorbasse Sogn i Jylland til Mageskifte for Gods i Skaane, skulle de snarest besigte Gaarden i Fitting og indsende Besigtelsen. J. T. 2, 316.

7. April (—). Til Arild Uggerup og Niels Krabbe. Da Niels Parsbierg i Anledning af Skrivelsen [af 15. Marts] til ham angaaende Fiskeriet i Mørup Aa har været hos Kongen, berettet, at det er hans Grund paa begge Sider paa de Steder, hvor han vil anrette Fiskeriet, og tilbudt at lade gode Mænd undersøge Sagen paa Aastedet og afsige Dom deri, skulle de paa Kronens Vegne i Forening med Niels Parsbierg bevilge en saadan Kommission, udtage gode Mænd dertil og med det første sende Kongen Optegnelse derom, for at han kan lade udgaa en Befaling til disse. Sk. T. 1, 308.

— Til Absalon Giøe og Breide Rantzov, Lensmænd paa Dalum Kloster og Otthensegaard. Da Jens Hanssen i Aastrup, hos hvem det Barn, som Eyller Brockenhus til Syndergaard siges at have avlet med Fru Margarete Rantzou, Otte Emichssens Enke, opfødes, har bekendt, at Eyller Brockenhus til Syndergaards Tjener Hans Olssen i Alsterbo[1] har leveret ham og hans Kone dette Barn, har Kongen nu ladet Hans Olssen forhøre, der har bekendt,

[1] Aalsbo, Vends H.

at han efter sin Husbondes Befaling har hentet Barnet i Ebderup[1] i Christoffer Claussens Gaard, hvor da vare til Stede Eyller Brockenhus til Syndergaard, Fru Margarete Rantzou, der laa paa Sengen, og en Fostermoder ved Navn Marine Hanssis, og at Barnet var nyfødt. Da Eyller Brockenhus efter disse Bekendelser ikke kan undgaa Mistanke og Kongen som Øvrighed maa straffe saadan Last, hvis han ikke vil opvække Guds Vrede, skulle de med det allerførste, hvor de kunne faa fat i Eyller Brockenhus, gøre ham haandfast, saa han bliver til Stede, indtil Sagen har været i Rette for Rigsraadet paa den nu forestaaende Herredag og er bleven paadømt der. F. T. 1, 253.

8. April (Frederiksborg). Til Axel Brade. Af den af Absalon Giøe, Hans Johanssen, Lauritz Brockenhus og ham selv indsendte Beretning om deres Forhør over Hans Olssen i Alsterbo har Kongen set, at denne har bekendt, at hans Husbonde Eyller Brockenhus til Syndergaard har befalet ham at begive sig til Ebtrup[1], til en Mand ved Navn Christoffer Clausen og af ham og hans Hustru at modtage et Barn, som han skulde føre til Jens Hanssen i Aastruppe; da han kom til Ebtrup, var der i Huset kun Christoffer Claussen og Hustru, Eyller Brockenhus til Syndergaard, Fru Margrete Rantzov, der laa i Sengen, en gammel Præstekvinde, Marine Hanssis, der har været en Fostermoder, en Pige, ved Navn Ellin, og en, ved Navn Johan; han fik da Barnet, der var nyfødt, overleveret med Ordre til at levere det til Jens Hanssens Hustru Johan Grafuers; angaaende Eyller Brockenhussis og Fru Margretes Samkvem har han endvidere bekendt, at han ofte har set dem ligge i Seng sammen. Da Kongen ved denne Bekendelse foranlediges til at skaffe sig nærmere Underretning hos Christoffer Claussen og hans Hustru og Fostermoderen Marine Hanssis, og da Christoffer Claussen skal være Eyller Brockenhus's Halvbroder og egen Tjener, hvorfor det vil være nødvendigt at lade ham fængsle, hvis man vil have Sandheden at vide af ham, befales det, skønt Christoffer Claussen bor i Hindzgafuel Len, Axel Brade straks at lade Christoffer Claussen og hans Hustru fængsle, sætte dem i god Forvaring, hver for sig, paa Rugaard, straks kalde de i medfølgende aabne Befaling nævnte gode Mænd til sig, i deres Nærværelse forhøre Christoffer Claussen og hans Hustru hver for sig angaaende Barnet og Eyller

[1] Ettrup, Vends H.

Brockenhus's og Fru Margretes Samkvem, foreholde dem paa det alvorligste at sige Sandheden, saafremt de ville undgaa pinligt Forhør, og i Forening med de andre sende Kongen en skriftlig Beretning om Forhøret. Han skal holde Christoffer Claussen og Hustru samt Hans Olssen i god Forvaring, indtil Sagen er ført til Ende. F. T. 1, 256 b.

8. April (Frederiksborg). Befaling til Hans Johanssen straks at lade den Præstekvinde Marine Hanssis, der var til Stede som Fostermoder ved Fødselen i Ebtrup, opsporge, da hun skal bo i Medelfar, lade hende fængsle og føre til Slottet, kalde de i den aabne Befaling nævnte gode Mænd til sig, i deres Nærværelse strengelig paalægge hende at bekende Sandheden angaaende Barnets Fødsel og Eyller Brockenhus's og Fru Margretes Samkvem, straks sende Kongen en af ham selv og de andre gode Mænd affattet Beretning om hendes Bekendelse og siden holde hende i god Forvaring, indtil Sagen er ført til Ende. F. T. 1, 255 b.

— Befaling til Absalon Giøe, Hans Johanssen, Lauritz Brockenhus og Axel Brade om efter Fængslingen af Christoffer Claussen og hans Hustru at mødes paa Rudgaard, alvorligt foreholde først Manden og siden Konen, hver for sig, ved deres højeste Ed og Sjæls Salighed at bekende hvad de vide om Barnets Fødsel, dets Fader og Moder og om Eyller Brockenhus's og Fru Margrete Rantzous ukristelige Samkvem og sende Kongen skriftlig Beretning om Bekendelsen. Saasnart Hans Johanssen har fængslet den i Medelfar boende Marine Hansis, skulle de ligesaa mødes, forhøre hende og indsende Beretning til Kongen derom. F. T. 1, 254.

— Til Lauritz Brockenhus. Kongen vil have Eyller Brockenhus til Syndergaard og Fru Margrette Rantzou i Rette for Rigsraadet paa den forestaaende Herredag formedelst deres ukristelige Horlevnet og overdrager ham at tiltale dem og føre Sagen for Rigsraadet paa Kongens Vegne, da en saadan Sag skal føres af Stiftslensmanden, men der imidlertid vil ske Forandring med Otthense Len og Stift, hvori Eyller Brockenhus bor. Kongen sender ham 2 Stævninger over Eyller Brockenhus og Fru Margrette Rantzou til snarlig Forkyndelse for disse og vil siden sende ham de i Sagen tagne Vidnesbyrd og Bekendelser. F. T. 1, 255.

— Befaling til Fru Karen Banner, Gregers Truidssens Enke, om til 1. Maj at overlevere Petter Reitz Solthe Slot med Inventarium, Jordebøger, Breve og Registre. Udt. i Sj. T. 15, 45 b.

10. April (Kronborg). Til Christoffer Valckendorff. Da Kongens Guldsmed Hans Ratt nu har leveret Kongen 30 Kontrafejer, der vejede 406 Kroner, skal han afkvitte dette Beløb i det Guld, han har leveret Hans Ratt. Da denne endvidere skal have 150 Dlr. i Arbejdsløn for Kontrafejerne, 6 Dlr. i Arbejdsløn for $1^1/_2$ Dusin Guldknapper, han har lavet til Kongen, og desuden $7^1/_2$ ungersk Gylden, som han har udlagt af sit eget udover det Guld, han har faaet til Knapperne, skal han ogsaa afkvitte disse Beløb i det, Hans Ratt skylder Kronen, eller hvis denne har afgjort det, betale ham Pengene. Hvis Hans Ratt ikke skylder Kongen noget, maa han give ham 100 Dlr. paa Haanden til det Kontrafej med Ædelstene, som han har faaet Ordre til at lave til Kongen. Den Haandskrift af Farnsbeck paa en Sum Penge, som han har tilbudt at overlade Kongen i Betaling, for at denne kunde lade Pengene afkorte i Farnsbecks Løn, vil Kongen aldeles ikke have; han maa selv søge sin Betaling hos Farnsbeck. Sj. T. 15, 45 b.

12. April (—). Tilladelse for Morthen Griis i Botsow[1], der er barnefødt her i Riget og i sidste Fejde mellem Danmark og Sverrig har ladet sig bruge mod Rigets Fjender, men siden har bosat sig i Botsow i Meklenborg, til uhindret at bruge Handel og Købmandsskab i Danmark og Norge ligesom Kongens egne Undersaatter, dog mod at svare samme Told og Sise til Kronen som andre Udlændinge. Sj. R. 12, 229 b.

— Til Eyler Grubbe. Kongen har benaadet de 7 Mænd i Prestøe, der vare dømte fra Livet formedelst deres Oprør mod deres Sognepræst, da deres Hustruer og forskellige Godtfolk ere gaaede i Forbøn for dem, derimod skal han lade dem straffe paa Gods og Penge efter deres yderste Formue, for at de og andre kunne mærke, at Kongen ikke vil lade saadant gaa ustraffet hen, og tage streng Forskrivning af dem paa, at de under Livsstraf uden al Naade herefter ville afholde sig fra saadant Oprør mod deres Sognepræst og søge ham for hans tilbørlige Dommere, hvis de formedelst hans Utilbørlighed nødes til at foretage sig noget mod ham. Sj. T. 15, 46 b[2].

— Kongen bevilger, at Bønderne paa 3 Otte Thott til Erichsholm tilhørende Gaarde, den ene i Lengerød[3] og de to i Skier, hvilke ikke ligge i samme Sogn som hans Hovedgaard,

---

[1] Bützow. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 622 f. [3] Längaröd, Onse H.

men i det nærmeste Sogn, Basserup[1], og alligevel bruges som Ugedagsmænd, herefter maa regnes for Ugedagsmænd og nyde samme Frihed for Skat som Adelens Ugedagstjenere. der bo i samme Sogn, som Hovedgaarden ligger i. Sk. R. 1. 403.

13. April (Kronborg). Til Arrild Uggerup. Da Peder Suendtzen og Peder Pederssen have tilbudt at tilskøde Kronen ½ Skattegaard i Fliminge[2] i Helsingborg Len mod at faa 3 Aars Frihed for Afgift, Understøttelse med Sædekorn og Ret til siden at beholde Gaarden for den Landgilde, som den maatte blive sat til, skal Arrild Uggerup undersøge Gaardens Forhold og, hvis det kan være Kronen til nogen Fordel at erhverve den, forhandle med dem paa ovennævnte Vilkaar, give dem 3 eller 4 Tdr. Korn til Kornsæd, tilsige dem 2 Aars Frihed for Afgift, tage Skøde paa Gaarden og lade den sætte for en rimelig Landgilde. Sk. T. 1, 308 b.

14. April (—). Til Erick Lycke og Claus Glambeck. Da Bønderne paa det Gods i Nørre Herred, som Madtz Nielssen til Skobling har begæret til Mageskifte for sit Gods i Skobling[3], og som de tidligere have faaet Ordre til at besigte, understaa sig til at anslaa deres Gaardes Ejendom meget ringe og at fortie en hel Del af det, der kan saas, høstes og avles dertil, hvorved Kronen kan komme til at lide ikke ringe Skade, skulle de begive sig paa Bøndernes Ejendom, tilkalde Tyge Krusse, der har Herredet i Befaling, selv undersøge, hvor megen Ejendom, der hører til hver Gaard, og i Tyge Krusses Nærværelse foreholde Bønderne under deres højeste Ed at opgive, hvormeget de kunne saa, høste og avle, og hvormeget de give i Landgilde, og udlægge Madtz Nielssen Fyldest af det Gods, som bedst kan undværes. J. T. 2, 316 b.

— Til Albrit Friis og M. Hans Laugssen. Som M. Hans nok husker, har han skrevet til Kansler Niels Kaas, at han i Henhold til Kongens Brev [18. Febr. 1564], hvorved denne fratog Sognemændene i Grimstrup og Ore[4] Sogne deres fri Kaldsret og overdrog Stiftslensmanden og Superintendenten at beskikke Sognepræst, med Albrit Friis's Samtykke havde sendt Christen Jenssen, der i lang Tid har studeret baade i Riget og udenlands, did, og anmodet Kansleren om at udvirke kgl. Konfirmation paa dette Valg, for at Christen Jenssen ikke skulde blive forhindret i at faa Kaldet, enten

[1] Bosarp, Onse H. [2] Fleninge, Luggude H. [3] Skablund, Hads H. [4] Aarre, Skads H.

ved nogle Bønders Uvilje eller for Kvindens Skyld; i Henhold til denne Skrivelse gav Kongen saa Christen Jenssen Konfirmation paa Kaldet. Herefter have imidlertid nogle af Sognemændene ladet vedlagte Supplikats foredrage for Kongen i Albrit Friis's og deres eget Navn, hvori de erklære, at Kongens Konfirmation er erhvervet ved vrang Undervisning og imod Albrit Friis's Vilje, da han og de ikke anse Christen Jenssen for duelig, og anmode Kongen om at stadfæste den Præst, han og de have valgt. Kongen finder dette meget besynderligt; hvis Bønderne uden Albrit Friis's Vidende have misbrugt hans Navn, kan Kongen ikke andet end opfatte det som en utilbørlig Handel, som de bør straffes for; hvis det derimod forholder sig, som Supplikatsen angiver, kan Kongen ikke noksom undre sig over, at der nu er Strid mellem dem om Valget, da Kongen jo netop formedelst Bøndernes Uenighed ved Besættelsen af Kaldet havde overdraget Stiftslensmand og Superintendent at vælge Præsten, hvorfor de saa meget des mere burde beflitte sig paa, at alt kunde gaa rigtigt til. De skulle erklære sig herom til Kongen og indtil Kongens nærmere Anordning sørge for, at den af Kongen tidligere trufne Ordning med Hensyn til disse Sogne overholdes. J. T. 2, 317.

17. April (Kronborg). Befaling til Biørn Anderssen at opsøge alle de paa Olborghus værende Breve, der angaa Hundtzlund Kloster og det tilliggende Gods, som Hans Johanssen har faaet til Mageskifte af Kronen, levere Hans Johanssen de Breve, der udelukkende angaa det til ham bortskiftede Gods, mod Kvittans og give ham Vidisser af de Breve, der tillige omhandle andet endnu under Kronen værende Gods. J. T. 2, 318 b.

18. April (—). Kvittans til Bent Gregerssen, forhen Abbed i Ringsted Kloster, paa hans Regnskab af Ringsted Kloster fra 11. Juli 1573, da han overtog det, til 28. Aug. 1580, da han igen blev det kvit; han blev ialt $10^1/_2$ Dlr. 1 Ort $8^1/_2$ Pend. lybsk skyldig, hvilket han har indbetalt i Rentekammeret. Ligeledes har han gjort Regnskab for det af ham modtagne Inventarium, hvoraf han intet blev skyldig, og for $140^1/_2$ Dlr. $1^1/_2$ Ort, som han har oppebaaret af 143 Landbobønder og 40 Ugedagsmænd for 13 Læster 5 Tdr. Øl, hver Td. regnet til en Pris af 4 Ort, som Bønderne gav i Madskat til Fastelavn 1580, og siden har betalt Rentemesteren 11. April 1580 og 28. Marts 1582. Sj. R. 12, 230.

— Til Niels Krabbe. Da Kongen har optaget Christopher von Dohna i Rigens Raad og derfor efter Haandfæstningen maa

forsørge ham med Len ligesom andre Rigsraader, skal Niels Krabbe til førstkommende 1. Maj overlevere ham Søluitzborg Slot og Len med Inventarium. Sk. T. 1, 309 b.

18. April (Kronborg). Til Hendrick Brahe. Charine Jens Pedersens i Abensund paa Bornholm har paany været hos Kongen angaaende den af Hendrick Brahes Foged rejste Sag mod hende og hendes Mand for et Svin, som man har fundet nedgravet i deres Jord. og en Hud, som er fundet i deres Barkekar, for hvilken Sag de ere blevne dømte paa Sønder Herreds Ting, efter hendes Mening med Urette. Kongen har nu lovet hende at lade Sagen komme for sig og Rigsraadet paa den første almindelige Herredag og meddelt hende Stævning; da hun har berettet, at hendes Husbondes og hendes Gods er beskrevet, og at de ikke ere sikre der paa Landet, befales det ham at lade dem være i Ro for den Sag, indtil den bliver afgjort for Kongen. Sk. T. 1, 310.

21. April (Frederiksborg). Til Tolderne i Helsingøer. Under sit sidste Ophold paa Kroneborg erfarede Kongen, at Slotsfolket og de daglige Tjenere paa Kroneborg hidtil vare blevne betalte af Tolden; da han glemte selv at tale med dem om denne Sag, meddeles dem nu, at saadant herefter ikke maa finde Sted, eftersom Johan Thaube, der har Slottet paa Regnskab, nok kan betale Slotstjenerne deres Løn af Slottets Indkomst; derimod skulle Udgifterne til Knægtene og Bøsseskytterne paa Slottet og til Bygmester, Murmester, Stenhugger. Pligts- og andet Arbejdsfolk ved Byggeriet afholdes af Tolden, saaledes som de tidligere baade skriftlig og mundtlig have faaet Ordre om. Afholde de Udgifter til Slottets daglige Folk eller andre end ovennævnte af Tolden, ville de komme til at erstatte det. — Seddel til Frederich Leyl: Da han er den ældste i Befalingen sammen med Hendrick Mogenssen, paalægges det ham specielt at paase Overholdelsen af ovenstaaende Ordre. Sj. T. 15, 47.

22. April (—). Befaling til Christoffer Valckendorff om herefter ikke at sende Tyskøl hid til Kongen uden skriftlig Ordre fra denne, da der nu kommer mere Tyskøl, end der (maaske) behøves til tilbørlig Udspisning, og Christoffer Valckendorff jo nok kan tænke sig, at det bør rekvireres med Kongens Vidende og Vilje. Orig.[1]

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 79.

23. April (Frederiksborg). Instruks for Erick Munck paa hans Rejse norden om Norge med Kongens Gallejer: Han skal med de 3 Gallejer begive sig fra Kiøpnehafn til Vardhus, derfra til Malmis og siden til St. Nicolaus i Rusland og med største Flid søge Oplysning om, hvad Sejlads og Købmandsskab fremmede Nationer mod Kongens Vilje bruge paa dennes Strømme. Naar han kommer til Malmis, der ligger dels paa norsk, dels paa russisk Grund og svarer Afgift baade til Kongen og Russen, skal han se at bemægtige sig de fremmede Skibe, der ligge i Havnen, og føre dem til Kiøpnehafn tilligemed alt det paa dem værende Gods. Naar han kommer til St. Nicolaus, skal han nøje undersøge Landets Lejlighed og lade sine bedste Skibsfolk gøre det samme, optegne hver Havn og hvad Dyb der indgaar, og hvor mange Ugesøs, der er mellem hver Havn, saa Kongen kan rette sig derefter, hvis han vil bruge den Sejlads. De engelske Skibe, der findes i St. Nicolaus eller paa hin Side af Malmis, maa han ikke angribe. Selv om han lettere kunde bemægtige sig nogle fremmede Skibe mellem Malmis og St. Nicolaus ved at føre Skyts op paa Land, maa han alligevel ikke gøre det, og han maa i det Hele taget ikke gøre Landgang i Russens Land hverken med Folk eller Skyts. Det forbydes baade ham og hans Folk under Livsstraf at øve Plyndreri eller anden Modvillighed mod Russens Undersaatter, og det paabydes dem at optræde venligt overfor dem; stille Russerne sig modvillige med Overfald paa Folkene og Skibene (hvilket Kongen dog ikke venter), skulle de forsvare sig som ærlige Krigsfolk, men de maa ellers ikke af Modvillighed fra Russernes Side tage Anledning til at optræde fjendtligt mod disse. Møder han i de norske Havne og Strømme fremmede Skibe, der ville til eller komme fra Rusland, skal han se at faa fat i dem. Møder han paa Rejsen Skibe, der have hjemme i Frankrig og ville til Rusland, maa han ikke hindre dem deri, da Kongen har tilladt dem det, dog skal han befale dem at svare sædvanlig Told og Rettighed til Amtmanden paa Vardhus, ligesom de svare i Øresund, saafremt de ikke ville lide Skade for Hjemgæld. Det forbydes Erick Munck strengelig at angribe Skibe i Malmis eller i de norske Havne og Strømme, medmindre han er dem stærk nok. Ligeledes forbydes det ham og alle hans Folk at plyndre, beskatte eller fratage søfarende Folk, der ere paa deres rette Rejse, noget; behøve de at tage eller laane noget, skal Erick Munck give Bevis derfor. Træffer han paa Sørøvere og Fribyttere,

skal han se at bemægtige sig dem og føre dem til Kiøpnehafn. Sj. R. 12, 231.

29. April (Ringsted Kloster). Til Lauritz Brockenhus. Da den Bro, som er lagt ved Nyborg paa Vejen ud til Ottense, er meget daarlig og meget værre end nogensinde før, skal han, da det nu er en bekvem Tid, med det første lade Broen gøre i Stand, føre Sten og Sand til og træffe Akkord med en god Brolægger om Arbejdet. Orig.

30. April (Frederiksborg). Til samme. Kongen har af Breve og Beretninger set, hvorledes det er gaaet til med den Præst fra Alse, som blev syg i Otthense, saarede sig selv og efter sin Hjemkomst døde af Saaret, dog paa kristelig Vis og med kristelig Afsked, og har i Betragtning af Omstændighederne bevilget, at Præstens Hustru og Arvinger maa beholde hans efterladte Gods, hvorfor Lauritz Brockenhus skal hæve Beslaglæggelsen. F. T. 1, 258[1].

1. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Kongen i Anledning af Klager fra Borgerskabet i Slaugelsø, Korsør og Skielskør strengelig forbyder alle udenlandske Købmænd at sælge deres Varer i ovennævnte Byer i Tønder, Alen, Lod og Kvintin til Forprang for Borgerne, ligesaa at bruge ulovligt Landkøb paa Landsbyerne ved at sælge Bønderne Varer i smaa Maal eller købe Korn af dem i Skæppetal, saafremt de ikke ville staa til Rette efter de Byerne givne Privilegier; derimod skal det være dem tilladt at besøge Byerne med deres Skibe og Gods, sælge deres Varer i Læster, Skippund og andet stort Maal til Borgerne, Lensmændene og Adelen og købe Korn i Læster og stort Maal af Lensmændene, Adelen og Borgerne. Sj. R. 12, 233 b[2].

— Til Mogens Giøe for Korsøers og Skielschiørs og Petter Redtz for Slaugelses Vedkommende. Ovenstaaende aabne Brev sendes dem til Forkyndelse og Efterlevelse. Sj. T. 15, 48.

— Aabent Brev, hvorved Kongen henlægger Krontienden af Bierbye, Sludstrup, Hafuerberg og Sørbymagle Sogne til Slagelsø Hospital og befaler Sognemændene eller dem, der have fæstet Tienden, at svare Tienden eller Afgiften deraf til Hospitalsforstanderen. Sj. R. 12, 235.

— Forleningsbrev for Børge Jenssen, Ridefoged i

[1] Tr.: Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. VIII, 286 f. [2] Tr.: Secher, Forordninger II, 258 f.

Anduorskouf Kloster, paa Afgiften af Krontienden af Lundforlund Sogn. Udt. i Sj. R. 12, 235.

1. Maj (Frederiksborg). Til Petter Redtz. Da Enuold Tømmermand har klaget over, at han vil blive meget forarmet ved den Kontrakt, han har sluttet angaaende Sammenhugningen og Opsættelsen af Spiret paa Andtuorschouf Klosters Kirketaarn, bifalder Kongen, at Petter Redtz derudover maa give ham noget, eftersom han selv synes. Sj. T. 15, 48 b. Orig.

— Til samme. Da Kongen nu har givet ham Anvisning om alt Byggeriet paa Andtuorskouf Kloster og gerne vil have dette endt med det første, skal han for at fremskynde Arbejdet antage Pligtskarle, der altid skulle være til Stede ved Byggeriet, og indskrive Lønnen til dem i sit Regnskab. Sj. T. 15, 50.

[**1. Maj**[1]]. Til samme. Da han, der sidste Aar efter mundtlig Befaling af Kongen solgte en Del af Klosterets Korn til den da almindelige Pris til Bestridelse af Udgifterne ved Byggeriet paa Andtuorskouf Kloster, har udtalt Frygt for, at det ikke skulde blive ham godtgjort i Regnskabet, fordi han ingen skriftlig Ordre har haft, tilsiger Kongen ham herved, at det skal blive ham godtgjort. Sj. T. 15, 49 b.

1. Maj (Frederiksborg). Til Lauritz Brockenhus. Hvis der i Teglgaarden ved Nyborg Slot findes nogle brændte Mursten, skal han straks lade Peter Reitz faa dem allesammen, da Byggeriet paa Anduorschouf Kloster nu maa udsættes af Mangel paa Mursten. F. T. 1, 258.

— Til Lauge Beck og Borgemestre og Raad i Roskildt. Da Skrædderne i Roskildt have klaget over, at mange Skræddere, uden at være bosiddende i Byen eller skatte og gøre borgerlig Tynge, opholde sig i Byen og arbejde for Præster og Borgere, paalægges det dem at sørge for, at saadanne Lappeskræddere ikke bruge deres Haandværk i Byen, og straffe dem, der gøre det. Sj. T. 15, 49.

— Mageskifte mellem Jacob Sefeld til Visborg og Kronen. J. R. 3, 366. (Se Kronens Skøder.)

3. Maj (Kronborg). Til Kapitlet i Viborg. Da Jacob Seefeld har begæret nogle af Kapitlets Gaarde i Salling, hvorom han selv skal give dem nærmere Underretning, til Mageskifte for til-

[1] Indført mellem Breve af 1. Maj.

børligt Vederlag, skal Kapitlet, hvis det mener at kunne gaa ind herpaa, besigte Mageskiftegodset og bringe Mageskiftet i Stand. J. T. 2, 319.

3. Maj (**Kronborg**). Til Erick Munck. I den Fetalje, som er medgivet ham og de andre Høvedsmænd paa de Gallejer, der skulle løbe nord om Vardhus, er beregnet 1 Td. Øl om Dagen til hver 40 Mand, men da Skibsfolkene have klaget over, at de ikke kunne nøjes dermed paa denne Rejse, har Kongen bevilget, at der maa beregnes 1 Td. Øl til hver 34 Mand. Sj. T. 15, 50.

4. Maj (—). Aabent Brev, at Kongen har befalet sin Stenhugger, M. Gert Faddere, at bryde og hugge Sten til Byggeriet paa Kronneborg paa Kronens og Købstædernes Grund i Skaane, hvor han kan faa dem, og forbyder alle at hindre ham heri eller at hugge Sten paa de Steder, M. Gert hugger paa, førend Kongen har faaet de Sten, han behøver. Sj. R. 12, 235 b.

5. Maj (—). Niels Kallissen, Borger i Kiøpnehafn, og hans Medredere maa for denne Gang lade et Skib, ladet med Varer, løbe nord for Bergen i Norge for at afsætte Varerne og drive Handel. Sj. R. 12, 235 b.

— (**Frederiksborg**). Til Niels Kaas og Christoffer Valckendorff. Borgerne i Thønsberg i Norge, hvis Privilegier for nogen Tid siden ere brændte, have anmodet om Fornyelse og Stadfæstelse af dem og overleveret en Fortegnelse over det, som efter deres Mening har været bevilget dem i deres gamle Privilegier. Denne Fortegnelse sendes dem med Ordre til nøje at overveje alle Punkter, da de ved bedst Besked om Forholdene og kunne skaffe sig Oplysning af de Lensmænd fra Norge, der nu ere i Kiøpnehafn, og sende Kongen en skriftlig Erklæring derom og en Fortegnelse over det, som kan bevilges Byen til Privilegier. Sj. T. 15, 50 b.

— Til Oluf Daa, Erich Valckendorff og Otte Norbye. Kongen har tidligere befalet dem som værende til Stede, da Oldinge gjorde Skel mellem Lystrup og Egede, at møde paa Landstinget og aflægge Vidnesbyrd om, hvorledes alt er gaaet til, hvilket dog af forskellige Grunde endnu ikke er sket; da Kongen nu har givet nogle gode Mænd Ordre til at mødes paa Aastedet Onsdag efter Pinsedag [6. Juni] for at afsige endelig Dom, skulle de møde samme Tid for at give Besked om, hvorledes alt gik til, da Oldingene gjorde Skel. Sj. T. 15, 51.

— Til Axel Gyldenstierne, Landsdommer i Skaane, Jørgen

Bilde, Otte Thott og Niels Pedersøn. Kongen tillod for nogen Tid siden Arrild Huitfeld at bygge en Mølle i en Aa, der løber ud i Hellieaa, mellem Kronens Grund under Aahusgaard og hans Grund Mølleholm, halvt til Bedste for Kronen og halvt til Bedste for ham selv, men dog kun, hvis det ikke kunde skade de omliggende Byer. Da der nu er opstaaet Strid mellem Arild Huitfeld og Arild Uggerup paa Aahusgaard, idet sidstnævnte mener, at Bygningen af Møllen er ulovlig, og de have forskellige Grunde og Beretninger imod hinanden, som det her vilde blive for langt at anføre, befaler Kongen ovennævnte fire Mænd, hvem de to Parter have valgt til at dømme i Sagen, med det første at mødes, hvor Møllen skal staa, tiltage Oldinge, undersøge alle Forholdene nøjagtigt, høre begge Parters Beretning og siden afsige endelig Dom om, hvorvidt Møllen lovligt og uden Skade for de omliggende Byer kan bygges paa de Steder, Arrild Huitfeld foregiver, eller ej. Sk. T. 1, 310 b.

6. Maj (Frederiksborg). Bestalling for Frandtz Lauritzen, Borgemester i Helsingør, og Dauid Hanssen, Toldskriver smstds., som Forstandere for Almindeligt Hospital i Helsingør. De skulle oppebære Hospitalets Indtægt, forestaa Udgivelsen deraf, paase, at intet bortkommer fra Hospitalet, og i Forening med Hospitalsmesteren aarlig aflægge Regnskab for Lensmanden paa Kronneborg og Superintendenten i Sjælland i Nærværelse af Borgemestre og Raad i Helsingør. Sognepræsten og Kapellanen smstds. Sj. R. 12, 236.

— Befaling til Dr. Pouel Madtzen om til hver 1. Maj at rejse til Helsingør for i Forening med Johan Thaube at høre Hospitalsforstandernes Regnskab og paase, at de fattige ikke i nogen Maade komme til kort. Sj. T. 15, 51 b.

— Befaling til Tolderen og Toldskriverne i Helsingør om hereefter maanedlig at betale den nu ankomne tyske Prædikant[1], som Kongen har antaget til Kroneborg Slot, de i hans Bestalling fastsatte Kostpenge og give hver af de 4 Skolebørn, der efter Kongens Forordning altid skulle gøre Tjeneste i Slotskirken med Sang og andet, 4 Dlr. om Maaneden i Kostpenge. Sj. T. 15, 52.

— Til Emicke Kaas. Kongen har befalet Ewaldt Woye paa Hansborg med det første at bygge noget dér, gøre et Overslag over, hvormeget Fyrretømmer der behøves dertil, sende Emicke Kaas

[1] Jørgen Homann.

en Fortegnelse derover og ligeledes skrive til ham angaaende Render til en Vandkunst paa Hansborg. Emicke Kaas skal sørge for, at Ewalt Woye uden Forhaling faar det Tømmer og de Render, han skriver om. Sk. T. 1, 311 b.

7. Maj (Frederiksborg). Til Henrich Belou og Claus Glambeck, Embedsmænd paa Koldinghus og Skanderborg, og Erich Lunge. Da Erich Lange paa sin Søster, Fru Margrette Langes, Jens Kaasis Enkes, Vegne har bevilget Kronen 2 Gaarde i Ammitzbøl i Jerløf Herred og tilbudt Kronen 1 Gaard i Fraussing i Liusgaard Herred, 1 Gaard i Føuling i Thørsting Herred, Gaarden Skafue i Hammerum Herred, 1 Gaard i Huidsten i Gasum Sogn i Hald Herred, 1 Gaard i Komdrup[1] i Støfring Herred, 1 Gaard i Huornum By og Sogn i Aars Herred, 2 Gaarde i Skibstedt By og Sogn i Hellum Herred, 1 Gaard i Hasseriis i Huornum Herred, 2 Gaarde i Broby i Nesbyhofuidtz Birk i Fyen og 7 Gaarde i Skaane, over hvilke sidste der sendes dem en Besigtelse, til Mageskifte for 6 Gaarde i Kragelund, 4 Gaarde i Bostrup[2], 1 Gaard i Bøgballe, 2 Gaarde i Krollerup, 1 Gaard i Soel[3], 1 Gaard i Snoe[4], 3 Gaarde i Ørum i Sindbierg Sogn, 3 Gaarde i Ulkier, 4 Gaarde i Lindued, 6 Gaarde i Greis By og Sogn, 2 Gaarde i Holdthum og 3 Gaarde i Hued i Huessel Sogn, alt i Nøruongs Herred, 1 Gaard i Balle i Bresten Sogn, 2 Gaarde i Aallerup[5] og 2 Gaarde i Smidstrup i Gadbierg Sogn i Thørild Herred og 1 Gaard i Threllund[6] i Slaugs Herred, skulle de med det første besigte Mageskiftegodset, kun beregne de jordegne Bønders Ejendom for det halve, da Kongen har bevilget, at Fru Margrette kun skal gøre Fyldest for Halvdelen, beregne det skaanske Gods med ved Ligningen og indsende Besigtelsen; Kongen forbeholder sig dog at bevilge eller afslaa Mageskiftet. J. T. 2, 319 b.

— Til de to Biskopper paa Island. Da Kongen ønsker at tale med dem om de Penge, han har givet til fattige Præstemænd paa Island, og om de Klager, som Provster, Præster og andre gejstlige Tjenere paa Island kunne have, for at alt kan blive endelig ordnet, skulle de begive sig herned med Johan Bockholt eller med de første Skibe, der løbe der fra Landet, og medtage beseglede Kopier af de Breve, de have paa de Penge, Gaarde og Jorder, som Kongen har tillagt Præsterne; ligeledes

[1] Kondrup. [2] Baastrup. [3] Sole. [4] Ø. Snede. [5] Ollerup. [6] Trøllund.

skulle de medtage klare Jordebøger over det Gods, som er henlagt til Domkirkernes Bygning og Vedligeholdelse og Superintendenternes Underhold, og paa det Gods, der er henlagt til Beneficier, med Oplysning om disses Navne og nuværende Indehavere. (I Brevet til den gamle Biskop for Sønden tillige: hvis han formedelst Skrøbelighed ikke selv kan komme, maa han i Stedet sende en af Provsterne med Fuldmagt.) Udt. i N. T. 1, 243 b[1].

7. Maj (Frederiksborg). Befaling til Johan Bockolt at sende Kongen 10 islandske Gangere, naar han kommer til Island. Udt. i N. T. 1, 244 b.

— Forleningsbrev for Johan Bockholt paa Island, som han nu selv har i Værge. Han skal fra førstkommende St. Hans Dag at regne gøre Regnskab for al vis og uvis Indkomst og i aarlig Løn have 300 gl. Dlr., Klædning til sig selvtredje og Tredjeparten af Sagefaldet, men maa saa ikke beregne Kongen nogen Udgift, naar han rejser her i Riget i dennes Ærinde. Han skal undersøge, om det kan betale sig for Kronen selv at holde Avl paa Avlsgaardene for Sønden eller Vesten eller ej, og ordne det paa den for Kronen fordelagtigste Maade. Han skal optegne Navnene paa Kongens Fiskerbaade med Angivelse af, hvor store de ere, og hvor store hver Udrorsmands Lod og hver Baads Lod ere. Hos dem, der have Sysler og Klostre i Forlening, skal han udover Afgiften udtage 2 eller 3 Frimænd til Brug paa Kronens Baade i Værtiden. Han skal se at leje Kronens Klostre og Sysler bort, saaledes at Kongen faar de 2 Parter af den visse og uvisse Indtægt og Lejeren den tredje Part, dog hermed kgl. Livsbreve uforkrænkede. Han skal som tidligere befalet skaffe sig en klar Jordebog over Kronens Gaarde, Jorder og Rettighed paa Island og tage den med sig ned. Han skal optegne alle de Havne, der fra gammel Tid af besejles, for at Kongen kan se, om Almuen faar tilbørlig Tilførsel, føre Tilsyn med, at de fremmede Købmænd føre gode Varer og lade Almuen faa dem til den gamle Pris, tage Dom over dem, der forse sig herimod, og paase, at Kongens Købmænd, der handle paa Vespenø og drive Svovlhandel for Norden, optræde tilbørligt overfor Almuen. Han skal med Retten vinde det Gods tilbage, som ved vrang Undervisning maatte være kommet fra Kronen og Kirkerne, selv være til Stede paa Altinget hvert Aar, hjælpe Folk til Ret,

[1] Tr.: P. Johannæus, Hist. eccl. Isl. III. 4 f. Ketilson, Forordninger til Island II. 101 f.

meddele Kongen Folks Klager og ikke formene nogen at drage bort fra Landet i deres Ærinde. Han skal aarlig betale de fattige paa Vidø den Almisse, Kongen har givet dem, og indtil videre de fattige Præster paa Island de dem bevilgede 300 Dlr. Han maa ikke indrømme de Engelske eller andre fremmede større Frihed, end de dem givne kgl. Breve formelde. N. R. 1, 360 b[1]. Orig.

8. Maj (Frederiksborg). Aabent Brev, at Johan Bockholt, Embedsmand paa Island, foruden det ham i hans Forleningsbrev tillagte, indtil videre aarlig skal have 200 gl. Dlr. N. R. 1, 363.

10. Maj (—). Følgebrev for Christoffer, Borggreve von Dhona, Embedsmand paa Sølfuitzborg, til alle Provster, Præster, Degne, Kirke- og Præstetjenere i Blekinge. Sk. R. 1, 403 b.

11. Maj (—). Befaling til Herman Juel at lade Vilhelm Dresselberg og Niels Grubbe faa de Kongen tilhørende Breve, der findes paa Folen, skaffe dem Kister, Skrin eller andet til at indlægge og transportere Brevene i og selv være til Stede, naar de optage Beseglingerne for Brevkamrene paa Folen. Udt. i Sj. T. 15, 52 b[2].

— Til Axel Gyldenstierne, Jørgen Bilde, Otte Thott og Niels Pederssen. Da Arild Uggerup ikke anser det af Arild Huitfeld erhvervede Aahus Bytingsvidne angaaende den Mølle, han vil opbygge, for lovligt og rigtigt og har begæret Ordre til dem, der i Følge Kongens tidligere Befaling [af 5. Maj] skulle dømme i Striden, om ogsaa at undersøge dette Bytingsvidne og afsige Dom derom, paalægges det dem ogsaa at gøre dette. Sk. T. 1, 312.

— Gældsbrev til Niels Kieldssens og Fru Margrette Sandbiergs Arvinger paa 1600 Dlr., som endnu restere af Pantesummen for Grinderslef Kloster med tilliggende Gods, og paa 200 Dlr., som Niels Kieldssen og Fru Margrette have laant Kronen, hvilke Kongen lover at betale tilbage til førstkommende Juledag. P. 358 b. (Overstreget.)

— Til Henrich Belou, Claus Glambeck og Erich Lunge til Stougaard. Da Kongen for nogen Tid siden har lagt 2 Erich Lange tilhørende Gaarde i Byndeballe i Randbyl Sogn og i Spiarup i Egtho Sogn ind under Koldinghus, hvorfor Erich Lange nu be-

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. II, 463 ff. [2] Tr.: A. D. Jørgensen, Udsigt over de danske Rigsarkivers Hist. S. 223 (med urigtig Dato: 6. Maj).

gærer 1 Gaard i Lindballe By og Sogn, 2 Gaarde i Øst[1] og 1 Gaard i Thørild i Nørup Sogn i Thørild Herred til Mageskifte, skulle de snarest foretage Besigtelsen, kun beregne de jordegne Bønders Ejendom for det halve, da Kongen har bevilget, at Erich Lange kun skal udlægge Fyldest for Halvdelen, og indsende Besigtelsen. J. T. 2, 321.

13. Maj (Frederiksborg). Befaling til Lauge Beck om med det første at lade den Bygning, som han har faaet Ordre til at lade opføre paa Voldstedet i Bidstrup, paabegynde og fremskynde Byggeriet saa meget som muligt, gøre Stiftets Korn i Penge til Brug ved Byggeriet og selv købe Tagsten til Husene. Sj. T. 15, 53.

14. Maj (—). Til Erich Lycke. Da Breide Rantzov, der som Lensmand paa Otthensegaard skulde indkræve Hjælpen til den bygfaldne St. Knudtz Klosters Kirke af Landsbykirkerne paa Fyen og Langeland, har berettet, at nogle af Kirkerne endnu ikke have udredet denne Hjælp, befales det Erich Lycke at indkræve Restancerne og siden i Forening med Superintendenten og Borgemestre og Raad i Otthense paase, at Hjælpen anvendes udelukkende til Kirkens Istandsættelse. F. T. 1, 258 b.

— Til Henning Giøe. Siden Kongen skrev til ham om at laane Kronbønderne i Sønder Herred Sædekorn af Kronens Korn paa Slottet [Nykøbing], have ogsaa Kronbønderne i Nørre Herred søgt om Hjælp, hvorfor det befales ham ogsaa at laane disse Sædekorn, dog maa han kun laane til Folk, hos hvem han ved, at han kan faa det igen, saafremt han ikke selv vil erstatte det. F. T. 1, 331 b.

— Til Johan Buckholt. Da Erich Arnssen paa Island, der for nogen Tid siden har maattet betale ham paa Kronens Vegne 250 Dlr., fordi han havde fængslet og mishandlet en Præst, har klaget over, at han efter islandsk Lov er bleven forurettet i den Sag, skal Johan Buckholt lægge Pengene fra sig og lade ham tiltale og dømme efter islandsk Lov. N. T. 1, 245[2].

— Til Narfue Ormssen paa Island. Kongen ønsker hans Part i Gaarden Viig til Mageskifte og anmoder ham om at meddele Johan Buckholt, hvad Vederlag han ønsker, hvilket denne saa skal udlægge ham. N. T. 1, 244 b.

— Til Breide Rantzov. Da der blandt det af ham paa Trankier modtagne Inventarium findes en hel Del gamle Sengeklæder

[1] Aast. [2] Tr.: F. Johannæus, Hist. eccl. Isl. III. 10.

og andet Boskab, der er saa gammelt og forslidt, at det ikke mere kan bruges, samt noget Flæsk, Faarekroppe og andet, der er saa forligget og fortørret, at det næsten ikke kan tjene til Spise, skal han lade Inventariet besigte og uddele det ubrugelige og fortørrede til fattige. F. T. 1, 331.

15. Maj (Frederiksborg). Til samme. Da han har berettet, at Trankier Slot ikke har nogen Endelsejendom til Slottets Brug, men at der, da omkringliggende Kronbønder og andre Bønder have Agre »om Ren og Ende« med Kronen og denne ligesaa med Bønderne, nok kunde foretages et Skifte, hvorved Kronen kunde faa den for Slottets Avl bekvemmest liggende Jord til Endel og Bønderne faa Erstatning i samme Mark, saa begge Parter herefter kunde have deres særskilte Ejendom for sig selv, skal han med det første undersøge Sagen, tage den Kronens Bondejord, der ligger mellem Kronens Agre og bekvemt kan bruges til et Enemærke, og efter Dannemænds Udsigende udlægge Bønderne Fyldest derfor paa et andet Sted; hvis nogle Adelsbønder have Jord, der ligger bekvemt for Kronens Enemærke, skal han forhandle med deres Herskab om at faa den til Mageskifte for Fyldest i samme Mark. F. T. 1, 332.

— Befaling til Tolderen og Toldskriverne i Helsingøer om at betale de Jærnkugler, Kongen har faaet af Siluester Franck, om hvilken Handel de selv vide Besked, ligesaa de Skovle, Spader, Økser og Redskaber til Fyrværkeri, som Kongen har faaet af Hendrick Marsbeck, og de Bøsser, Kongen har bestilt til den Vandkunst og Post, Kongen vil have indrettet, 1 Dlr. for hver 5 Bøsser. Da Kongens Bødker alene ikke kan overkomme Arbejdet med det store Vinfad, Kongen vil have lavet paa Kroneborg, og derfor maa tage nogle Bødkersvende til Hjælp, skulle de betale disse deres Dagløn, saalænge de arbejde der; ligesaa skulle de betale de Pligtsfolk, der hjælpe til med at slaa Murankere til Byggeriet paa Kroneborg, betale de Arbejdere, der have arbejdet hos Vingaardsmændene ved Slottet, og Valentin Graver, der efter Kongens Befaling har gravet en Grav til den ny Mølle. Sj. T. 15, 53.

— Befaling til Christopher Valckendorff om med det første at betale de paa medfølgende Seddel opførte Ting, som Kongen har ladet udtage hos Reingholdt thor Smede. Orig.

17. Maj (Kronborg). Til M. Hans Laugssen, Superintendent i

Riber Stift. Da Skibshøvedsmand Gillebert Jung har klaget over, at Jomfru Maren Eggertzdatter, afdøde Eggert Henrichssens Datter, der med sin Broder Peder Eggertzens Samtykke havde lovet ham Ægteskab og modtaget Gave af ham. efter en Tid lang at have holdt ham hen med Skrivelser har trolovet sig med en i Fyrstendømmet og nu vil indgaa Ægteskab med denne, hvorved der tilføjes Gillebert Jung stor Spot og Foragt. befales det ham at forbyde Præsterne i sit Stift at vie Jomfru Maren Eggertzdatter til denne anden Person, før Sagen har været til Forhør eller han faar nærmere Ordre. Orig. i Provinsark. i Viborg.

18. Maj (Kronborg). Livsbrev for Fru Giøruel Faddersdatter, Hr. Lauge Brahis Enke, paa 6 Gaarde i Sønder Børringe, Diefuelthorp, Lille Falsterbo, Eglesø [1], Raufholt, Rockerop, Hiulbeck [2], Sortesø, 2 Gaarde i Birckisagger. Hafuitzløsse [3] og Refstad, at bruge uden Afgift til Børringe Kloster. Sk. R. 1, 404.

19. Maj (—). Claus Sthloeff fra Rostock maa indtil videre aarlig besøge Sildefiskeriet nord for Marstrand med sit Skib og kobe og salte Sild dér mod at svare sædvanlig Told. Sj. R. 12, 237.

— Befaling til Christoffer Valckendorff at sætte Onse Skibsrede i Norge, som Hendrich Brockenhus skal have i Forlening efter Hugo Bedou, for en passende Afgift. Orig. [4]

20. Maj (—). Ekspektancebrev for M. Hans Olborg, der har lovet at lade sig bruge som Bogfører i Kiøpnehafn, at indføre gode og nyttige Bøger i alle Fakulteter og boglige Kunster i Riget og sælge dem til en rimelig Pris, paa det første ledige Vikarie i Roskille Domkirke, tidligere Ekspektancebreve dog uforkrænkede; han fritages tillige for Skat, Hold og al anden kgl. og borgerlig Tynge. Sj. R. 12, 237.

22. Maj (Frederiksborg). Til Absalon Giøe og Breide Rantzov. Da Christoffer Claussen i Ebtrup [5] og hans Hustru, i hvis Hus det Barn, som Eyller Brockenhus beskyldes for at have avlet med Fru Margrete Rantzov, er født, kunde befrygtes formedelst Frygt eller Vild ikke at ville bekende Sandheden eller møde for Retten, gav Kongen Axel Brade Ordre til at anholde dem; Eyller Brockenhus har imidlertid Christoffer Claussen hos sig paa sin Gaard Synder-

---

[1] Iglesjö, Vemmenhøg H. [2] Juhlbäck, samme H. [3] Hagenlösa, samme H.
[4] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 79. [5] Etterup, Vends H.

gaard og har, da Axel Brade lod forespørge, om han vilde forholde ham Christoffer Claussen eller udlevere ham, erklæret, at han vilde sætte Borgen for, at han blev til Stede og mødte for Retten. Det befales dem derfor straks at begive sig til Syndergaard for paa Kongens Vegne alvorligt at foreholde Eyller Brockenhus, at han holder Christoffer Claussen til Stede og tager ham med sig til den forestaaende Herredag, hvortil han ogsaa selv er stævnet, for at han dér kan vidne i Sagen, da han ellers selv vil blive aldeles mistænkt i Sagen og desuden komme til at staa til Ansvar, fordi han trods Kongens Befaling har forholdt Axel Brade Christoffer Claussen. F. T. 1. 259.

22. Maj (Frederiksborg). Til Eyller Brockenhus til Nackebøl. Da Eyller Brockenhus til Syndergaard er stævnet til at møde paa den forestaaende Herredag, skal han lade sin Tjener Jens Hanssen i Aastrup, som han tidligere har faaet Ordre til at holde til Stede, fordi Barnet opfødes hos ham, møde paa Herredagen i Kiøpnehafn for at aflægge Vidnesbyrd i Sagen. F. T. 1. 260 b.

— Til Hans Johanssen. Da han i Anledning af den tidligere Ordre [af 8. April] til at lade Marine Hansis anholde har indberettet, at hun nu ikke er at finde dér i Lenet eller dér i Landet, men at et Kvindfolk, der har boet i Hus med hende, har bekendt, at Eyller Brockenhus til Syndergaard har ladet sine Tjenere og Vogne hente Marine Hanses og hendes Gods fra Medelfart, hvorefter man ikke har hørt noget om hende, befales det ham at sørge for, at dette Kvindfolk møder paa den forestaaende Herredag i Kiøbnehafn for at bekende hvad hun ved om Marine Hansis. F. T. 1, 260 b.

— Befaling til Axel Brade, der efter Kongens Ordre har anholdt Hans Olssen i Alsterbol[1] og Christoffer Claussen i Ebtrups[2] Hustru, medens denne selv er undveget og opholder sig paa Syndergaard, om at sørge for, at baade Hans Olssen og Christoffer Claussens Hustru møde paa Herredagen i Kiøpnehafn Hellig Trefoldigheds Søndag [10. Juni] for personlig at aflægge Vidnesbyrd i Sagen. F. T. 1, 261 b.

23. Maj (—). Befaling til Tolderen og Toldskriverne i Helsingøer at betale Alexius Graver og hans Folk, der grave Karpedigerne ved Frederichsborg. Udt. i Sj. T. 15, 54.

[1] Aalsbo, Vends H. [2] Etterup, samme H.

23. Maj (Frederiksborg). Befaling til samme at betale Klokkeren paa Frederichsborg hans Kostpenge, 4 Dlr. om Maaneden, og en gemen Hofklædning. Udt. i Sj. T. 15, 54.

— Befaling til Claus Nielssen. Byfoged [i Helsingør], at betale Skarpretteren 10 Dlr. om Aaret »med andet, hans Embede belanger«. Udt. i Sj. T. 15, 54.

— Til Lauge Beck, Hendrick Vindt, Herman Juel og Christoffer Pax. Da alt det Brød, som de have faaet Ordre til at lade bage til Brug paa Skibene, endnu ikke er leveret, hvorover Kongens Skibshandel maa forsømmes til ikke ringe Skade for Kongen, befaler denne, der havde ventet, at de som hans Lensmænd havde efterkommet hans Ordre, dem at sørge for, at det resterende Brød med det allerforste bliver færdigt og sendt til Kiøpnehafn, saafremt de ikke selv ville staa til Rette. Udt. i Sj. T. 15, 54.

— Befaling til Jørgen Skram om endelig at sørge for, at det Kavringbrød, som han har faaet Ordre til at have bagt til St. Olufs Dag [29. Juli], ligger færdigt paa Slottet til denne Tid. Udt. i Sj. T. 15, 54 b.

— Befaling til Hendrick Gyldenstiern, der ikke, som paabudt, er mødt i Kiøpnehafn med sit Regnskab 1. Maj, om uden videre Forsømmelse at møde med det Hellig Trefoldigheds Søndag [10. Juni]. Udt. i Sj. T. 15, 54 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Denne Brevviser Johan Schyman har berettet, at den nu afdøde Morthen Olesleger, Borger i Kiøpnehafn, har købt nogle Stykker Voks af ham i Narren, men da der var Mistanke om, at det var en underfundig Handel og ikke noget rigtigt Kob, blev Vokset beslaglagt paa Kongens Vegne tilligemed andet af Morthen Oleslegers Gods, fordi han imod sin Certifikats skulde have taget fremmed Gods ombord; Johan Schyman har siden hverken kunnet faa Godset tilbage eller Betaling af Morthen Olesleger, men da det har været et rigtigt Kob og Morthen Olesleger har taget sin sidste Afsked derpaa, saa Mistanken maa være modbevist, har han begæret igen at maatte faa Vokset, der er til Stede, eller dets Værdi, da Morthen Olesleger ikke har efterladt sig andet til Betaling. Da Christoffer Valckendorff ved Besked om den Sag, skal han give Johan Schyman Besked. Sj. T. 15, 54 b.

24. Maj (—). Til alle Provster og Præster i Kroneborg og Frederichsborg Len. Da Kongen har befalet Johan Thaube at opkøbe alle Tiendelammene i disse Len, skulle de holde alle de

dem tilkommende Tiendelam til Stede og tilbyde dem til Johan Thaube, der skal give dem samme Pris, som de kunne faa andensteds, og betale med rede Penge. Sj. T. 15, 55.

24. Maj (Frederiksborg). Befaling til Johan Thaube om med det allerførste at sende nogle unge Hopper af Kongens Stod ved Frederichsborg til Hadersløf. Kongen giver ham herved Kvittans for de 4 unge Køer og 1 Tyr, som han tidligere har faaet Ordre til at sende til Grevinden af Oldenborg. Han skal levere Robbert Fyrbøder 1 Okse og 2 Tdr. Rostocksøl til hans Brylllup. Udt. i Sj. T. 15, 55 b.

— Til Tolderen og Toldskriverne i Helsingøer. Da Kongen nu har sluttet Kontrakt med Vandkunstneren om Indledningen og Indretningen af Vandkunsten og Posten paa Kroneborg og givet ham Brev derpaa, skulle de straks give ham 200 Dlr. paa Regnskab og tage Kvittans derfor eller notere det uden paa Brevet. Kongen har givet Ordre til at samle og syde en hel Hob Salpeter i Skaane og her i Landet og befaler dem at betale det Salpeter, som leveres paa Kroneborg, med den af Kongen fastsatte Pris. Naar der kommer Tinvarer til Sundet, skulle de købe nogle Fade, Tallerkener og andet Boskab til Brug paa Hansborg; Kongen vil sende dem en Fortegnelse over det, der skal købes, naar han faar at vide, at der er kommet saadanne Varer til Sundet. De skulle levere Richardus Vederborn 500 Dlr. til 100 Oksne, som han skal købe til Kongen i Skaane. Sj. T. 15, 56.

25. Maj (—). Hans Goiwaerts maa bosætte sig i Kiøpnehafn og ernære sig som Guldsmed mod at være Borgemestre og Raad lydig og holde borgerlig Tynge efter Evne. Sj. R. 12, 238[1].

27. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af, at flere uden for Riget fødte Borgere i Helsingøer, efter at have drevet Næring i Byen under den Byen indrømmede Frihed og derved erhvervet sig Rigdom, begive sig ud af Riget med deres erhvervede Gods og Formue — forbyder alle saadanne at flytte fra Byen og drage ud af Riget, førend de have betalt Tredjedelen af al deres Formue og Gods, rørligt og urørligt, den ene Halvdel til Kongen, den anden til Byen. Sj. R. 12, 238[2].

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II 415. [2] Tr.: Geheimearch. Aarsberetn. III. Till. S. 68 f. Secher, Forordninger II. 260 f.

27. Maj (Frederiksborg). Befaling til Borgemestre, Raad og Byfoged i Helsingøer om alvorligt at paase Overholdelsen af ovennævnte Befaling. Sj. T. 15, 58.

— Til Tolderen og Toldskriverne i Helsingøer. Hoslagt sendes dem et Register over det Arbejde, Hans Remmesnider i Helsingøer har lavet for Kongen sidste Aar, med Ordre til at gennemse og efterregne det og siden betale ham. Sj. T. 15, 56 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Som han husker, har Kongen tidligere talt med ham om at skaffe Hendrick Ramel fri Bolig i Kiøpnehafn, hvilket denne i Følge sin Bestalling skal have; Hendrick Ramel vil nu med det første rejse herind og har derfor sendt sin Tjener i Forvejen for at besigte og overtage Boligen: da Tjeneren imidlertid har berettet, at den ham af Christoffer Valckendorff anviste Bolig aldeles ikke er i Stand, ikke har Staldrum og ej heller tilbørligt istandsatte Gemakker og Værelser, befales det ham at lade Boligen udstyre og istandsætte paa det bedste med Kamre, Køkken og Staldrum, saa Hendrick Ramel kan faa en bekvem Bolig deri. Sj. T. 15, 57.

— Til samme. Da Knud Ulfeldt til Suenstrup, der efter Kongens Ordre har udlagt en Del Penge til Betaling af Sæderug til Kroneborg og Frederichsborg Slotte, har berettet, at Christoffer Valckendorff har vægret sig ved at efterkomme den tidligere Ordre til ham om at afkvitte disse Penge i Knud Ulfeldts Afgift af det Gods, han har i Forlening, fordi Rugen var leveret til ovennævnte to Slotte, og henvist ham til at kræve sin Betaling her, vil Kongen ikke forholde Christoffer Valckendorff, at han bestemt vil have Pengene, efter Knud Ulfeldts Beretning 210 Dlr., afkvittede i dennes Afgift, hvilket Christoffer Valckendorff skal lade ske, saa Knud Ulfeldt ikke yderligere skal have behov at søge Kongen. Sj. T. 15, 57.

— Til Bønderne i Munckeliungbye Sogn i Skaane. Da deres forrige Sognepræst formedelst sin utilbørlige Opførsel var dømt fra sit Embede, skrev Kongen til Steen Bilde paa Herritzvad Kloster, der paa Kronens Vegne har Jus patronatus til Sognet, om at hjælpe Anders Lauritzen, der en Tid har tjent i Kongens Kantori, til dette Kald; straks da Steen Bilde forestillede ham for dem, samtykkede ogsaa de fleste deri, men nu har Kongen erfaret, at nogle af Egensindighed og uden nogensomhelst Grund nægte at give ham Kald, skønt han ellers er duelig dertil. Det befales dem nu strengelig enten at give ham Kald eller med det første erklære

sig om, af hvad Grund de mene at kunne forskyde ham. Sk. T. 1, 312 b.

27. Maj (Frederiksborg). Til Bispen i Fyen. Den i Anledning af Sagen mod Eyller Brockenhus og Fru Margrete Rantzov fængslede Hans Olssen i Alsterbo[1] har bekendt, at Eyller Brockenhus har ladet den ligeledes fængslede Anne Hansdatter, Christoffer Claussen i Ebtrups[2] Hustru, klæde i Karleklæder, hvorefter Hans Olssen har ført hende fra Syndergaard til Flemløsse og fra Flemløsse til Oubye[3], hvor de søgte den dér boende Sognepræst Hr Matz; da denne imidlertid ikke var hjemme, men til Gilde i Perup[4], rejste de til Perup, hvor Anne Hansdatter, der lod sig kalde Citzil, erklærede, at hun var Moder til det Barn, der opfostredes hos Eyller Brockenhus til Nackebøls Tjener i Astrup[5], og bad Præsten hjælpe hende til at faa sit Barn igen. Da Anne Hansdatter aldeles benægter alt dette, men Hr. Matz i Oubye jo maa vide, om der er kommet en i en saadan Gestalt til ham og har sagt saaledes, og vel ogsaa nok kan kende Kvinden, skal Bispen straks kalde Hr. Matz til sig og alvorligt befale ham straks at begive sig til Axel Brade paa Rudgaard for at besigte Kvinden og give Axel Brade klar, skriftlig Besked om, hvorledes det forholder sig med Hans Olssens Bekendelse og hvad han iøvrigt ved om Sagen. Saafremt Hr. Matz fordølger Sandheden og Kongen faar det at vide, vil han komme til at miste sit Kald og blive straffet paa det højeste. F. T. 1, 262. Orig. i Provinsark. i Odense.

6. Juni (—). Gert von Defuenter og Peder Munck. Borgere i Kiøpnehafn, maa i Aar lade et Skib med Varer løbe norden om Bergen for at afsætte Varerne dér og igen købe andre Varer, dog Kronens Told uforkrænket. Sj. R. 12, 239.

— Til Petter Reidtz. Da han med de Skibe, han efter kgl. Ordre har sendt til Aggershus Len efter Tømmer til Byggeriet paa Andtuorskouf Kloster, kun har faaet nogle Lægter og Deler, skal han med det første undersøge, hvor i Klosterets Korsøer og Vinstrup Skove der kan faas Tømmer til Bjælker og Sparrer, og hugge det, hvor der sker mindst Skovskade. Udt. i Sj. T. 15, 58 b.

— Til Eggert Ulfeldt [og Mogens Gjøe]. Da Petter Reidtz, der har faaet Ordre til med det første at gøre Bygningen paa

---

[1] Aalsbo, Vends H. [2] Etterup, samme H. [3] V. Aaby, Salling H. [4] Pejrup, samme H. [5] Aastrup, samme H.

Andtuorschouf Kloster færdig, har berettet, at der mangler en hel Del Bjælker og Sparretømmer, og det vil tage for lang Tid at hente det fra Norge, skulle de anvise Petter Reidtz Tømmer til Byggeriet i Vinstrup Skove (Korsøer Lens Skove), men paase, a det hugges, hvor der sker mindst Skovskade. Sj. T. 15, 58 b.

6. Juni[1] **(Frederiksborg).** Gavebrev til Karl Fodringheem, Borger i Falckenberg, paa et i hans Gaard staaende gammelt Stenhus, der tidligere skal have været et Kapel, kaldet Hellig Kors Kapel. Sk. R. 1, 404 b.

— Befaling til Hendrich N. i Backegaard i Nørrehalland, som Ingeborg Søfren Suorthes hidtil har haft i Forlening, om herefter at svare Anders Bing paa Vardbierg. Sk. T. 1, 313.

13. Juni (Kbhvn.). Borgemestre og Raad i Rudneby, der have berettet, at Byen i sidste Fejde er bleven afbrændt af Svenskerne, og at den nu vil genopbygge Kirken, som trænger stærkt til det, og desuden bygge en ny Skole og et Hospital, maa til disse Arbejder indtil videre aarlig oppebære 50 Dlr. af Kronens Told og Sise i Byen. Sk. R. 1, 404 b.

— Mageskifte mellem Mouritz Stygge til Holbeckgaard og Kronen. J. R. 3, 373 b. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til alle Borgemestre, Raadmænd, Byfogder og Herredsfogder om med det allerførste at hjælpe forhenværende Tolder i Kolding Søfren Kiers Børn og Arvinger til Betaling af de store Restancer af Told og Sise, som skyldtes Faderen, og hvorpaa der findes Breve og Beviser, da de ikke, før dette er sket, kunne komme til at gøre deres Faders Regnskab klart. J. R. 3, 376 b.

— Til Albrit Friis. Kongen har eftergivet Lauge Nielssen, Agerhønsfanger i Herstrup, hans resterende Landgilde for 1581. Udt. i J. T. 2, 322.

— Til Biørn Anderssen og Niels Jonssen, Embedsmænd paa Olborghus og Hald. Da Palle Jul, Landsdommer i Jylland, har begæret Gaarden Alstrup i Nafuer By og Sogn i Hierrum Herred og 1 Gaard i Ørum By og Sogn i Fiendtz Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Nees paa Mors og Gaarden Beckboe i Lem [Sogn], skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 322.

14. Juni (—). Aabent Brev, at Kongen har bestemt at sende

[1] Sk. R. har: 6. Juli, der dog vistnok er en Fejlskrift for 6. Juni, da Brevet er indført mellem Breve af 18. Maj og 13. Juni.

den under hans Formynderskab staaende Holger Ulstand, Jens Ulstands Søn, udenlands for at studere med M. Eskild Christenssen som Skolemester, der selv skal træffe Bestemmelse om, til hvilket Universitet, enten i Overlandene eller i Frankrig, de nu straks skulle drage, og medgivet dem følgende Instruks, hvorefter de begge skulle rette sig: M. Eskild skal tinge sig og Holger Ulstand i Huset hos en from, lærd og velberygtet Mand, og Holger maa ikke uden Skolemesterens Samtykke gaa ud af Huset til Gæstebud, Selskab, Værtskab eller andet, hvorved han kan forføres; naar han gaar til Lektie eller andenstedshen, skal Skolemesteren altid følge ham. De Penge, der sendes dem, skal M. Eskild opbevare og raade for; han maa ikke anvende noget til Fløjelsklæder eller anden saadan kostelig Dragt, men kun klæde Holger ærligt og til Nødtørft, og skal aarlig sende Kongen Regnskab for deres Fortæring. Det forbydes Holger strengeligt at laane Penge eller andet af nogensomhelst uden Skolemesterens Vidende og Vilje; gør han det, vil Kongen ikke betale det, ej heller tilstede, at det bliver betalt af Holgers eget Gods; han maa derfor ikke have Signetring hos sig og ikke udgive nogen Haandskrift, men skal i alle Maader være M. Eskild lydig. Forser Holger sig mod Instruksen eller viser sig genstridig og uflittig, skal M. Eskild straks meddele Kongen det, hvis han vil være undskyldt hos denne. M. Eskild skal i aarlig Løn have 30 Dlr. og fri Klædning, og Kongen vil desuden i Fremtiden betænke ham efter den Flid, han viser. Sj. R. 12, 239.

14. Juni[1] **(Kbhvn.)**. Kirkeværgerne for Thierrebye Kirke maa i Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Vinge[2] Sogn til Istandsættelsen af deres bygfaldne Kirke, da de ikke selv formaa at bekoste den. Sk. R. 1. 405.

15. Juni[3] (—). Aabent Brev, hvorved Kongen — der har bragt i Erfaring, at Fogderne i Blekinge ikke sætte Tinget, før Størstedelen af Dagen er forbi, hvilket medfører, at Folk ikke kunne naa at komme hjem igen om Aftenen, og at Herredsfogderne vanskeligt kunne overkomme alene at sidde Ting og give alle Sager beskrevne og beseglede — efter Raadslagning med Rigsraaderne paabyder, at Herredsfogderne herefter skulle sætte Tinget ved Kl. 9 og holde det, saalænge Sagerne kræve det, at hver Herredsfoged skal

[1] Sk. R. har ved en Fejlskrift: 14. Juli. [2] Veinge, Høks H. [3] Sk. R. har ved en Fejlskrift: 15. Juli.

have Fuldmagt til at udtage 6 lovfaste Dannemænd af dem, der besøge Tinget, hvilke skulle hjælpe ham med at sidde Ting og medbesegle alt hvad der bliver dømt, afsagt og forhandlet paa Tinget, og at enhver Bonde i den Anledning skal have sit Indsegl med sit sædvanlige Karmærke (»Kornmærke«) med sig paa Tinge. Sk. R. 1, 405 b[1].

15. Juni (Kbhvn.). Aabent Brev, at Christoffer, Borggreve von Dhona, Embedsmand paa Solfuitzborg, indtil videre maa oppebære Kirkens Korntiende af Melby Sogn i Negene til Solfuitzborg Slot [ligelydende med Brev af 5. Febr. 1582 for Niels Krabbe]. Sk. R. 1, 406.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — der har erfaret, at Manddrab i Skaane, Halland og Blekinge ikke blive forfulgte i rette Tid og, selv naar de blive lovlig forfulgte, alligevel faa Lov at gaa ustraffede hen, idet Eftermaalsmændene indlade sig paa Forlig (»lade dennem forminde«) og skaffe Manddraberne deres Fred igen ved Forbøn hos deres Herskab eller Kongens Lensmand — strengelig paabyder Eftermaalsmændene at forfølge Manddrab i rette Tid og ikke indlade sig paa Forlig, før der er gjort Ed og Tov derom og Manddraberen er svoren enten fredløs eller til Fred; gør nogen det og tager Bod, før der er gjort Tov, skal Boden, som paabudt i Recessen, være forbrudt. Ingen, der er svoren fredløs, maa komme til sin Fred igen, medmindre Kongen selv benaader ham. Sk. R. 1, 406 b[2].

— Til Fru Giøruel Faddersdatter. Da Sten Brade, Embedsmand paa Rafuensborg, der har store Restancer staaende hos Bønderne i Froste Herred, og hvis Foged, der stod for hans Regnskab, nylig er hastig død her i Byen, er bange for, at Bønderne nu skulle trykke sig ved at udrede Restancerne, befales det hende at give sine Fogder Ordre til at hjælpe hans Fuldmægtige med at faa disse Restancer ind med det første. Sk. T. 1, 313 b.

— Aabent Brev, at Steen Brahe paa Rafuensborg indtil videre maa have fri Harejagt paa Femø, Feeø og Askø, saa ofte han selv personlig vil gaa paa Jagt dér, mod aarlig at betale Kongen 2 Rosenobler og Kongens Hustru 1 Portugaløs; ingen

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 308 f. (med Dato: 15. Juli). [2] Tr.: Secher, Forordninger II. 261.

andre maa paa Kongens Vegne jage efter Harer paa disse Øer. F. R. 1, 566 b.

15. Juni (Kbhvn.). Befaling til Henning Giøe om at afholde sig fra Harejagt paa Femø, Feeø og Askø og ikke gøre Steen Brahe nogen Hinder derpaa. F. T. 1, 332 b.

— Befaling til Kirkeværgerne for de Landsbykirker i Fyen og Langeland, der endnu restere med den paabudte Hjælp til St. Knudtz Kirke i Otthense, om inden St. Knudtz Konges Dag [10. Juli] i det seneste at udrede hvad de restere med til Lensmanden i Otthense og Superintendenten i Fyens Stift, for at Byggeriet paa Kirken kan have des hurtigere Fremgang. F. R. 1, 309 b.

— Befaling til Erick Løcke og Bispen M. Niels Jesperssen om at lade det gamle Kapel nord for St. Knudtz Kirke nedbryde og anvende Sten og andet brugeligt derfra til St. Knudtz Kirkes Bygning. F. T. 1, 263 b[1].

— Aabent Brev, hvorved Kongen bevilger, at Sognepræsten i Maribo Kloster herefter aarlig af Klosteret skal have følgende Underholdning, der oprindelig er fastsat af nogle gode Mænd for nogle Aar siden og senere med Kongens Tilladelse forbedret noget af Abbedissen: 8 Pd. Mel, 12 Pd. Malt, 2 Øksne, 1 Td. Smør, 12 Svin, 20 Lam, 20 Gæs, 40 Høns, 2 Tdr. Sild, 2 Vorder Kabliav, 2 Kurve Hvillinger, 2 Tremmeter Humle, 2 Pd. Salt, 60 Læs Ved, Underhold til 4 Køer, 100 Mk. Penge, som før gik, 2 Tdr. Torsk, fri Bolig, som Klosteret skal holde vedlige, ferske Fisk af Klosteret, naar det faar saadanne, samme Sædeland som hidtil, 1 Læs Korntiende af hvert Slags Korn og hvad andet han nu har i Brug. F. R. 1, 567.

— Til Axel Brade. Da han i Anledning af, at de 2 Gaarde i Horslof[2] i Skouby Herred, som Fru Anne Parsberg, Hans Skofgaardtz Enke, blandt andet har udlagt til Kronen for Sanderum Gaard og Gods, ere blevne lagte under Otthensegaard, har gjort opmærksom paa, at Kronens Gods i Skouby Herred ellers ligger under Rudgaard, bevilger Kongen, at disse Gaarde ogsaa maa blive lagte under Rudgaard uden Forhøjelse af hans Afgift, og befaler ham straks at modtage dem og indskrive dem i Jordebogen. F. T. 1, 263.

— Aabent Brev, hvorved Kongen bevilger, at Marine Lam-

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II, 334. [2] Haarslev.

bretzdatter, Enke efter M. Jens Viborg, Ærkedegn i Riber Domkirke, maa være fri for at genopbygge eller bidrage noget til Genopbyggelsen af hendes Mands Kannikeresidens i Ribe, der nedbrændte aldeles ved den sidste Ildebrand, da hverken M. Jens eller hans Hustru og Arvinger have kunnet afvende den Vaade og derfor heller ikke bør lide derfor. Det forbydes Kapitlet i Ribe herefter at tiltale hende til Genopbyggelse af Residensen eller Bidrag dertil, og det paalægges det at give den, der har faaet Residensen, Ordre til ved første Lejlighed at genopbygge den. J. R. 3, 377.

15. Juni (Kbhvn.). Palle Jul til Strandit fritages formedelst Alderdom og Skrøbelighed og i Betragtning af sin lange og tro Tjeneste for at være Landsdommer i Jylland. J. R. 3, 378.

16. Juni (—). Til Christoffer Valckendorff. Fru Margrette Huidfeldt, Mogens Erichsens Enke, har i Anledning af, at han har krævet hende for nogle Mandtalsregistre paa Skat af Olleholms Len i hendes Husbondes Tid, hvilke endnu ikke ere blevne forklarede, selv begivet sig til Kiøpnehafn for at bringe alt i Orden og samtidig tilkendegivet, at hendes Husbonde har købt 11 Læster 2 Tdr. Ærter, som ere komne til Krigsfolket i Halmstedt, at hun har 2 kgl. Gældsbreve, hvert paa 100 Dlr., som Kongen har laant af hendes Husbonde i sidste Fejde, og at hun har Bevis for, at nogle Gaarde have staaet øde. Hun har saa begæret, at Ærterne maa blive afkvittede hende og Skatten af de øde Gaarde, saafremt hun kan fremlægge Bevis for, at de have været øde, maa blive godtgjort hende, at Resten af hendes Skyld maa blive fratrukket i de 200 Dlr. og hvad der derefter bliver tilovers af disse betalt hende; Kongen er gaaet ind derpaa og befaler Christoffer Valckendorff at lade det ske. Sj. T. 15, 59.

— Til menige Almue paa Møen. Da Borgerne i Stege have klaget over, at der kun holdes saare ringe Akseltorv i deres By og kun gores liden Tilførsel dertil, hvilket med Tiden medfører deres Forarmelse og efter deres Formening strider mod Byens Privilegier, befales det Almuen at gøre Borgerne Tilførsel med de Varer, de have at sælge, og holde Akseltorv dér; Borgerne i Stege skulle være forpligtede til at holde de Varer fal, som Almuen har Brug for, og sælge dem til en rimelig Pris. Sj. T. 15, 59 b[1].

[1] Tr.: Paludan, Beskriv. over Møen II. 295. Secher, Forordninger II. 267 f.

16. Juni (Kbhvn.). Forordning, udstedt paa Grundlag af den af de til Sagens Undersøgelse beskikkede Kommissærer, Hans Skoufgaard og Axel Gyldenstiern, afgivne Erklæring, angaaende Forholdet mellem Borgere og Bønder i Blekinge med Hensyn til Sejlads, Handel, Told, etc. Sk. R. 1, 407. (Se Secher, Forordninger II. 262 ff.).

— Til Hr. von Dhona. Da Oluf Kat, der for nogen Tid siden blev tiltalt af Lensmanden paa Sølvitzborg for Ulydighed mod Kongen og dømt fredløs, men siden af Kongen er bleven benaadet med at straffes paa Gods og Penge efter højeste Formue, hidtil ikke har villet indlade sig paa nogen Aftingning, men stadig viser sig ulydig og bevæger andre til at være det samme, skal Hr. von Dhona, hvis Oluf Kat ikke vil aftinge sin Forseelse hos ham, lade ham fængsle og staa sin Ret efter den afsagte Dom. Sk. T. 1, 314.

— Til Lauritz Brockenhus. Da Kongen har bevilget, at Jacob Huitfeld, Embedsmand paa Thrundhiemgaard, til Rebning af Rørebecks Skov paa Laaland, hvori han, Kronen og nogle andre ere Lodsejere, maa faa de nødvendige Rebsmænd i Fyen, fordi der ikke paa Laaland findes Bønder, som forstaa Rebning, skal Lauritz Brockenhus skaffe ham 4 Rebsmænd, der paa hans egen Bekostning skulle rejse over og rebe Rørebecks Skov. F. T. 1, 263 b.

— Aabent Brev, at de Heste- og Fæmarkeder, der ved kgl. Brev [af 23. Aug. 1573] henlagdes fra Ribe til Gredsted Bro, herefter atter skulle holdes i Ribe, da Borgerskabet i denne By har klaget over, at deres Henlæggelse til Gredsted Bro har skadet det meget ved at forhindre det i at handle med de Folk, der søgte Markederne, og derved lettere faa dets Tilgodehavende hos disse ind. For at forhindre, at Kronen kommer til kort paa sin Told, paalægges det Tolderen i Ribe at have en af sine Tjenere liggende ved Gredsted Bro, medens Markederne staa paa, hvilken skal opskrive alle, der komme derover og ville til Markedet, og hvad Heste og Fæ de drive over, for at Tolderen derefter kan indkræve Tolden; naar Folk vende tilbage fra Markedet og have afhændet deres Heste og Fæ, skulle de ved Gredsted Bro fremvise Bevis fra Tolderen for, at de have svaret ham tilborlig Told. Borgemestre og Raad i Ribe skulle omkring Byen føre Tilsyn med, at ingen driver Heste og Øksne forbi ad ulovlige Vadesteder og derved bedrager Kronen for Told. Undlader nogen at svare

Told, skal han have forbrudt hvad han har med at fare og straffes. J. R. 3, 378 b[1].

16. Juni (Kbhvn.). Til Claus Glambeck, Peder Jul, Erich Lunge, Erich Lange, Kield Brockenhus og Palle Splid. Da der er Trætte mellem Kronens Bønder om Markeskel, som Sandemænd for nogen Tid siden have gjort mellem Mørckholdt og Garsløe[2], mellem Vindinge og Suinholt, mellem Amøtzbøl[3] og Østed og mellem Hasselballe[4] og Barløf[5], gives der dem herved Fuldmagt til med det første at mødes paa Aastederne, undersøge Parternes Breve og Bevisligheder og Lejligheden og, hvis Skellene findes ikke at være rigtige, gøre ret Skel med Sten og Stabel; dog skulle de i Forvejen underrette Henrick Belou paa Koldinghus om, naar de ville foretage Forretningen, for at han kan meddele dem hvad han ved om Sagen; faar nogen Forfald, skulle de mødte have Fuldmagt til at tiltage en anden i Stedet. J. T. 2, 323.

— Chresten Krag maa herefter give Penge i Stedet for Kornafgiften af Kronens Korntiende af Jørby[6] Sogn i Nørre Herred paa Mors, 1 gl. Dlr. for hver Td. Korn og $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre. Udt. i J. R. 3, 379 b.

— Lignende Tilladelse for Jomfru Marine Jul Ifuersdatter med Hensyn til Afgiften af Kronens Tiende af Leen[7] og Vellinge Sogne. Udt. i J. R. 3, 379 b.

17. Juni (—). Lignende Tilladelse for Falck Giøe med Hensyn til Afgiften af Kronens Tiende af Hode Sogn i Sønder Herred. Udt. i J. R. 3, 379 b.

— Forleningsbrev for Jørgen Fris til Krastrup paa noget Gods, som tidligere har ligget til Sebber Kloster, nemlig 2 Gaarde i Tyrestrup, 1 Gaard i Gridsted[8] og 1 Gaard og 1 Bol i Synderhollum By og Sogn i Huornum Herred, 2 Gaarde i Mellerup[9], 1 Gaard i Vormstrup og 2 Gaarde i Vindbles i Slet Herred, 3 Gaarde i Blerre, 2 Gaarde i Ederup[10], 1 Gaard i Hornuarp[11] og 1 Gaard i Søthrup i Aars Herred, 1 Gaard i Store Rørbeck og 1 Gaard i Alstrup i Gislum Herred, mod at holde 1 gerust Hest af den visse Indkomst og gøre Regnskab for den uvisse, hvoraf han selv maa beholde Fjerdeparten. J. R. 3, 380.

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 268 ff. [2] Gaarslev, Holmans H. [3] Amnitsbøl, Jerlev H. [4] Hesselballe, Brusk H. [5] Borlev, samme H. [6] Jølby. [7] Lem, Øølling H. [8] Grysted. [9] Mjallerup. [10] Ejdrup. [11] Hvorvarp.

18. Juni (**Kbhvn.**). Mageskifte mellem Hendrich Krag til Thrennerup og Kronen. J. R. 3, 381. (Se Kronens Skøder.)

— Til Biørn Anderssen. Chresten Møller i Aalborg har berettet, at Møllen tidligere var sat for altfor høj en Landgilde, saa alle Møllere bleve forarmede ved den, hvorfor ogsaa Dannemænd efter Kongens Ordre nedsatte Landgilden med 2 Læster Malt og 1 Læst Mel, saa Møllen herefter kun skulde give 6 Læster Malt og 3 Læster Mel; da han imidlertid nu tiltales for den gamle Landgilde, fordi Nedsættelsen ikke blev indført i Jordebogen, befales det Biørn Anderssen at lade Landgilden forandre i Jordebogen. J. T. 2, 323 b.

— Til samme. Da Borgerskabet i Aalborg har klaget over, at nogle Broer i Byen, som de tidligere Lensmænd paa Kongens Bekostning have holdt i Stand, ere meget forfaldne, og det er til Kronens Gavn, at disse Broer, særlig den, der bruges til Kronens Mølle smstds.. holdes vedlige, skal han straks lade dem istandsætte paa Kronens Bekostning. J. T. 2, 324.

— Aabent Brev, at Kongen — i Anledning af, at der i lang Tid har været Strid mellem Peder Munck, Admiral, paa den ene og Jens Thomissen til Hiermitzløfgaard og hans Hustru, Fru Mette Morthensdatter paa den anden Side, hvilken er kommen saa vidt, at Peder Munck har faaet Rigens Forfølgning over dem og ladet sig indføre i deres Gods for Kost og Tæring ved Sagens Førelse, hvorefter de have indstævnet ham, Herredsfogden, Landsdommerne og Rigens Kansler til denne almindelige Herredag — nu i Nærværelse af Danmarks Riges Raad har forligt de stridende Parter saaledes, at Peder Munck for Kongens Skyld og paa Kongens Begæring har frafaldet al Forfølgning mod Modparten og den ved Rigens Ret erhvervede Indførsel i deres Gods, der frit skal falde tilbage til dem, ligesom alle de under Forfølgningen og Indførselen tagne Breve erklæres døde og magtesløse; ingen af Parterne skal heller herefter have nogen Kost og Tæring at fordre hos den anden. For at forhindre fremtidig Strid mellem dem i Anledning af Godsfællesskab har Kongen endvidere udvirket, at Peder Munck har givet Jens Thomissen og Fru Mette Morthensdatter Livsbrev paa alt sit Gods i Hiermidtzløf, uden Afgift, dog undtages de Enge og Ejendomme, som Peder Munck har indvundet fra dem for sin Part af den Ejendom, der er gaaet fra Vester Bronderslev til Hiermidtzløf Gaard og By, hvilke uden al Trætte

skulle følge Peder Munck og dem, han har lejet dem til. Det forbydes dem at henlægge noget af den til Peder Muncks Gaarde i Hiermidtzløf liggende Ejendom til deres egne Gaarde, ligesom ogsaa Fru Mette paa egne og Husbondes Vegne har lovet ikke at forurette Bønderne paa Godset eller vise dem nogen Uvilje, fordi de i Trætten have været dem imod. Til Gengæld for Livsbrevet paa Godset i Hiermidtzløf har Fru Mette Morthensdatter tilskødet Peder Munck 2 Gaarde, 2 Bol og 2 Gadehuse i Filholm. J. R. 3, 383[1].

19. Juni (Kbhvn.). Livsbrev for Peder Munck, Admiral, og hans Hustru Fru Karine Skeel paa 1 Gaard i Fielholm med de Bol og Gadehuse, som maatte være byggede paa Gaardens Grund, uden Afgift, til Gengæld for hans Imødekommenhed ved Bilæggelsen af hans Strid med Jens Thomessen og dennes Hustru Fru Mette. J. R. 3, 387.

— Livsbrev for Jens Thomissen til Hiermitzløfgaard og hans Hustru Fru Mette Morthensdatter paa 1 Gaard i Alstrup i Vendsyssel, uden Afgift, til Gengæld for Fru Mettes Imødekommenhed ved Bilæggelsen af deres Strid med Peder Munck. J. R. 3, 388.

— Frederik II's Ordinans om Ægteskabssager. Sj. T. 15, 76. (Se Secher, Forordninger II. 270 ff.)

— Til Stiftslensmændene, Superintendenterne og Kapitlerne i hvert Stift. Hoslagt sendes dem den udstedte Forordning angaaende Paadømmelse af Ægteskabssager med Ordre til altid at opbevare den ved Kapitlerne og nøje rette sig efter den. Sj. T. 15, 61 b. Origg. (til Ribe og Viborg Stifter) i Provinsark. i Viborg.

— Aabent Brev, at Kongen — da flere Adelige efter Udstedelsen af Kongens Brev [af 11. Juni 1580] have ægtet de Bolskaber, som de have haft hos sig, hvilket Eksempel andre kunne formodes at ville følge, og det vil vække stor Strid blandt Adelen og bringe Standen i stor Foragt, om Børn, der saaledes ere avlede med ufri Kvinder, skulle regnes for Adelsbørn, arve frit Jordegods og føre adeligt Navn, Skjold og Vaaben — har overvejet denne Sag med det paa Herredagen til Stede værende Rigsraad og med dets Samtykke fastsat følgende: Børn, avlede af Adelsmænd

[1] Umiddelbart efter ere indførte 1. Peder Munks Livsbrev for Jens Thomesen og Fru Mette Mortensdatter paa Godset i Hjermidslev og 2. Fru Mette Mortensdatters Skøde til Peder Munk paa Godset i Filholm, begge daterede Kbhvn., 19. Juni 1581.

i Ægteskab med en ufri Kvinde, skulle ikke regnes for Adelsbørn og maa ikke føre Skjold, Vaaben eller adeligt Stammenavn, ej heller arve Jordegods efter Fader og fædrene Frænder: naar Faderen dør, skal hans efterladte Gods tilfalde hans nærmeste adelige Arvinger, dog skal det staa ham frit for at give sine Børn hvad han vil af sine Penge og sit Løsøre, og det, han i sin Velmagt har givet dem heraf, maa de frit beholde. Sj. T. 15, 60. Origg.[1]

19. Juni (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Kongen — der har bragt i Erfaring, at de af ham udstedte Mandater kun efterkommes en ganske kort Tid, men siden aldeles ikke, fordi Lensmændene ikke føre tilbørligt Tilsyn med deres Overholdelse — efter Raadslagning med Rigsraadet paabyder, at Lensmændene herefter skulle føre nøje Tilsyn med Overholdelsen af Kongens Mandater under Fortabelse af Lenet, saafremt det kan bevises, at de have været vidende om Overtrædelser af dem, og de ikke ved andre Rigens Bestillinger have været hindrede i at føre Tilsyn, dog skulle de Lensmænd, der have Livsbrev eller Pantebrev paa deres Len, ikke have forbrudt Lenet, men staa Kongen til Rette efter gode Mænds Sigende, naar der først er faldet Dom for, at de have været vidende om Overtrædelserne. Sj. T. 15, 64 b[2].

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at Stiftslensmændene ikke kunne varetage den gejstlige Jurisdiktion tilbørligt, fordi flere af Stifterne ere saa store, paabyder, at enhver Lensmand herefter skal have alle Kirker, Præster, Degne, Kirketjenere, Præstegaarde og Degnebol i sit Len i Befaling, aarlig høre Kirkernes Regnskab, paase, at Kirkerne holdes i Stand, og at deres Rente kun anvendes til dem, bortfæste Kronens og Kirkernes Tiender, oppebære Afgiften af Kronens Tiender, gøre Regnskab derfor og for al anden vis og uvis Indtægt af den gejstlige Jurisdiktion, give de af Sognemændene kaldede og af Superintendenterne godkendte Præster Kollats og møde paa Kapitlet for i Forening med dette at dømme i gejstlige Sager fra hans Len; dog forbeholder Kongen Prælater, Provster, Kanniker og Kapitler hvad Jus patronatus, Jurisdiktion og anden Rettighed de fra Arilds Tid have haft til Sognekirker

[1] Tr.: Saml. af kgl. Forordninger, Kbhvn. 1590, Biiij—Cij. Lovsamling 1643, Gg IIII—Hhh II. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 337 ff. Secher, Forordninger II. 296 ff. [2] Tr.: Saml. af kgl. Forordninger, Kbhvn. 1590, Aij—Aiij. Lovsamling 1643, Fff—Fff III. Pans. Forordninger for Norge II. 390 f. Ketilson, Forordninger til Island II. 102 ff. Secher, Forordninger II. 299 f.

eller gejstligt Gods, hvormed Lensmændene ikke maa befatte sig. Sj. T. 15, 62[1].

19. Juni (Kbhvn.). Til Lensmændene[2] over hele Riget. Hoslagt sendes dem 3 aabne Breve; de to, angaaende Adelige, der tage Bolskaber og ufri Kvinder til Ægte, og Overholdelse af Kongens Mandater, skulle de lade forkynde paa alle Herredsting i deres Len og siden alvorligt paase deres Overholdelse; det tredje, angaaende den gejstlige Jurisdiktions Overgang til Lensmændene, skulle de lade forkynde paa alle Herredsting og i alle Købstæder i deres Len, tage de gejstlige og deres Gods i Forsvar, oppebære Kronens Rettighed af dem og aarlig gøre Regnskab derfor. De skulle opbevare alle tre Breve godt. Sj. T. 15, 65 b.

— Befaling til Landsdommerne Jørgen Skram, Malthe Jenssen og Mouritz Stygge i Jylland, Anders Dresselberg i Sjælland, Axel Gyldenstiern i Skaane, Morthen Brock i Fyen, Lauge Venstermandt paa Laaland og Falster, Gregers Juel paa Langeland, Coruitz Lauritzen i Nørre Halland, Biørn Knudtzen i Sønder Halland og Peder Hanssen paa Bornholm at lade vedlagte to aabne Breve angaaende Adelige, der tage Bolskaber eller ufri Kvinde til Ægte, og Overholdelse af Kongens Mandater forkynde paa alle Landsting og siden opbevare dem vel. Sj. T. 15, 68.

— Til Claus Glambeck. Da enhver Lensmand nu skal have den gejstlige Jurisdiktion i sit Len, skal han, der tidligere i Henhold til Kongens Befaling om at overtage den gejstlige Jurisdiktion i Skanderborg og Aakier Len har taget den gejstlige Jurisdiktion over hele Giern Herred, hvoraf dog Halvdelen hører under Silckeborg Slot, straks overdrage Manderup Parsberg den gejstlige Jurisdiktion i denne Halvdel af Herredet. J. T. 2, 324 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — der har bragt i Erfaring, at der overalt i Riget findes mange Betlere, og at det i Recessen og senere Forordninger fastslaaede Paabud om, at hvert Sogn skal føde sine egne Betlere, ikke kan overholdes, væsentlig fordi flere Sogne have saa mange, at de ikke uden stor Besværing for Almuen kunne underholdes dér — giver N. N. Fuldmagt til med det første at rejse omkring i N. Stift, undersøge Forholdene, træffe

[1] Tr.: Friis, Underretning om Schielschiør S. 400 ff. (med urigtigt Aarstal: 1583). Kirkehist. Saml. 3. R. II. 172 ff. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 334 ff. Secher, Forordninger II. 300 ff. Thulin, Urkunder rör. patronatsrättigheterna i Skåne, Halland och Bohuslän. 1. Afd. S. 42 f. [2] De opregnes alle med deres Len.

Bestemmelse om, hvorledes det bedst kan ordnes med Betlerne ved. hvor et Sogn ikke kan underholde sine Betlere, at lægge 2—3 Sogne sammen, der saa i Fællesskab skulle underholde deres Betlere, og sende Besked til Kancelliet, for at Kongen kan udstede Breve derefter. Sj. T. 15, 63 b[1].

19. Juni (Kbhvn.). Befaling til nedennævnte Lensmænd om med det allerførste at udføre ovenstaaende Kommission. — Peder Gyldenstiern og Albret Friis i Riiber Stift: Jørgen Rosenkrantz og Jacob Seefeldt i Aarhus Stift; Mandrup Parsberg, Jørgen Skram og Niels Jonssen i Viiborg Stift; Biørn Anderssen og Chresten Skiel i Vendelboe Stift; Absolon Giøe, Erich Løcke og Lauritz Brockenhus i Fyen; Erich Hardenberg og Brede Randtzov paa Langeland: Steen Brahe, Hack Ulfstandt og Henning Giøe paa Laaland og Falster; Eyler Grubbe og Lauge Beck paa Sjælland; Axel Gyldenstiern og Coruitz Viffert i Skaane; Anders Bing og Pouel Huitfeldt i Halland; Hr. von Dhona og Johan Urne i Blekinge. Sj. T. 15, 64.

— Indbyggerne i Rødby, der have stor Besværing af rejsende. baade Kongens Folk og andre, fritages i den Anledning for at gøre Nævn, Tov og Dommered. F. R. 1. 567 b.

— Skøde til Malthi Jenssen, Landsdommer i Norrejylland. J. R. 3, 389. (Se Kronens Skøder.)

— Tilladelse for Borgemestre og Raad i Aarhus til indtil videre at holde Vinkælder smstds., da fremmede Folk hidtil ikke have kunnet faa god Vin til Købs der i Byen, men kun forfalskede Varer. Det paalægges dem altid at holde Kælderen velforsynet med Vin og under Fortabelse af dette Brev kun at føre gode uforfalskede Varer, hvilke de skulle sælge til en rimelig Pris. Det forbydes alle andre at udtappe Vin i Kande-, Stobe- eller Pottetal ud af Huset under Fortabelse af det Fad eller den Ame Vin, hvoraf der tappes, derimod skal det være Borgerne tilladt at sælge hele eller halve Amer Vin og at udtappe Vin i deres egne Huse til deres egen og deres Gæsters Behov. J. R. 3, 389 b[2].

— Livsbrev for Jacob Bertelssen, Ridefoged til Silkeborg, paa Løgaggergaard med dertil hørende Eng i Kiershofuid Mark, som han nu selv har i Værge, uden Afgift; han maa bruge Vindfælder og fornede Træer i Skoven til Ildebrændsel og anden Gaardens Brug. J. R. 3, 390.

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 399 f. (Brevet til Skaane). Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 353 f. (samme Brev). [2] Tr.: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 210 f.

20. Juni (Kbhvn.). Befaling til Tolderen og Toldskriverne i Helsingøer om af Tolden at betale Johan von Delden den Vin, som de vide Kongen har faaet af denne efter den med ham først sluttede Kontrakt, 12 Dlr. for hver Ame. Sj. T. 15, 68 b.

— Til Anders Bing og Pouel Huitfeld, Lensmænd paa Vardbierg Slot og i Halmsted Herred. Der har været en langvarig Trætte mellem Suend og Lauritz Gotromssen i Stenserød paa den ene og Anders i Brendit[1] i Nørrehalland paa den anden Side angaaende nogen til deres Gaarde hørende Ejendom, og der er i denne Sag taget forskellige Vidner, Domme og andre Breve imod hinanden. Da alt Godset tilhører Kronen og Striden derfor kun angaar den, erklæres herved alle de i Sagen tagne Breve for døde og magtesløse, saa de ikke skulle komme nogen af Parterne til Skade, og det paalægges ovennævnte med det første at undersøge Sagen, skifte Ejendommen mellem Gaardene og give begge Parter deres Afgørelse skriftlig. Det befales Anders Bing at tage alle de i Sagen udgaaede Vidner, Domme og andre Breve fra Bønderne og opbevare dem paa Slottet. Sk. T. 1, 314 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen for Godtfolks Forbøns og Eyller Brockenhus til Syndergaardts ægte Børns Skyld bevilger, at Eyller Brockenhus, der var stævnet til at møde paa denne Herredag for Rigsraadet, fordi han har ligget i forargeligt Levnet med Fru Margrete Rantzov, Otte Emichssens Enke, og avlet Barn med hende, men har undvigt Retten, ikke skal dømmes paa sin Ære for denne Sag; derimod forbeholder Kongen sig at lade gaa Dom paa hans Hals og Liv, hvis han siden bliver grebet her i Landet[2]. F. R. 1, 310[3].

— Tilladelse for Jomfru Margrethe Rønnov i Maribo Kloster til to Gange om Aaret at rejse fra Klosteret for at besøge sine Søstre, Slægt og Venner og siden igen vende tilbage efter Lejligheden. F. R. 1, 567 b.

— Forleningsbrev for Hendrich Belov paa alt det

---

[1] Bränghult, Himle H. [2] I J. R. 3, 391 er indført et Brev af samme Datum, hvorved Fru Tale Emmiksdatter, Ejler Brockenhus's Hustru, „for nogen forefaldende Aarsag" tilskøder Frederik II 1 Gaard i Sommersted, 1 Gaard i Leenit, 1 Gaard og 1 Bol i Slepping og 2 Bol i Kastvad Hvis hendes Børn eller hendes og Mandens Arvinger ville bestride dette Skødes Gyldighed, skal det staa Kongen frit for at søge sin højeste Ret mod Ejler Brockenhus formedelst hans Forseelse. [3] Tr.: Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. VIII. 155 f.

Kron- og Kirkegods i Salling, som hidtil har ligget under Hald Slot, uden Afgift. J. R. 3, 390 b.

20. Juni (**Kbhvn.**). Til Jacob Seefeld og Claus Glambeck, Embedsmænd paa Aarhusgaard og Skanderborg, angaaende Besigtelse i Anledning af Madtz Nielssen til Skoblings Mageskifte med Kronen (ligelydende med Befalingen af 12. Jan. til Erik Lykke og Klavs Glambek). Det befales dem at foretage Besigtelsen med det første, for at Kongen engang kan komme til Ende med dette Mageskifte. J. T. 2, 325.

21. Juni (—). Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager fra Borgemestre og Raad i Stege over, at Byen er bleven meget forringet og forarmet efter Fiskeriets Ophør, saa den i Stedet for tidligere en 500 bosiddende, formuende Borgere nu tæller langt færre og for største Delen forarmede Borgere, hvilket har medført, at de ere komne til at restere med en Del af deres aarlige Byskat, og at den sædvanlige Takst for denne nu er uoverkommelig for dem — eftergiver Byen hvad den er kommen til at restere med af de foregaaende Aars Pengeskatter og bevilger, at den indtil videre kun skal svare 100 Mk., som Mønten før gik, i aarlig Byskat, for at dens Borgere kunne blive ved at ernære sig. Sj. R. 12, 240 b[1].

— Tilladelse for Peder Munck, Admiral, der har berettet, at han efter Lejligheden stalder nogle Øksne i Ladegaarden ved Stege Slot og undertiden ikke kan faa Købmænd til dem, til at udføre dem af Riget til Skibs mod at svare tilbørlig Told. Sj. R. 12, 241 b.

— Til Peder Munck, Admiral, og Eyler Grubbe, Rigens Kansler. Da Erich Bilde til Søeholm har begæret Kronens Rettighed i 2 jordegne Bøndergaarde i Strøbye og Holtug i Stefuens Herred til Mageskifte for 2 Gaarde i Nyeborg og Vestud paa Møen, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. Sj. T. 15, 69.

— Aabent Brev til Indbyggerne i Sjælland om at holde Anders Dresselberg til Vonserup for deres Landsdommer. Sj. T. 15, 69 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Kongen har bevilget, at Morthen Venstermand kun skal give 400 Dlr. i Afgift af

[1] Tr.: Paludan, Beskr. over Møen II. 295 ff.

Øes Len for det sidst forløbne Aar, ligesom det i det ny Forleningsbrev er fastsat for Fremtiden. Sj. T. 15, 70.

21. Juni (Kbhvn.). Til samme. Som han husker, blev det Voks, Morthen Olisleger havde købt af Jochim Stiman i Lybeck og indført fra Naruen, tildømt Kongen, fordi Morthen Olisleger havde handlet mod sin Certifikats; efter megen Supplicering bevilgede Kongen, at Jochim Stiman maatte faa Halvdelen af Vokset tilbage af Kronen, hvorhos Morthen Olislegers Hustru skulde betale ham for en Fjerdedel; den sidste Fjerdedel skulde han derimod miste for sin Forseelse. Nu har Kongen dog formedelst nogle af sine Raaders Forbøn bevilget, at Jochim Stiman maa faa de 3 Parter af Vokset tilbage af Kronen, medens han stadig selv skal tage Skade for Hjemgæld for den ene Fjerdepart; Morthen Olislegers Enke skal formedelst hendes Armod være helt fri. Christoffer Valckendorff skal rette sig herefter. Sj. T. 15, 70 b

— Kongen eftergiver Thyge Brahes Arvinger de 400 Dlr., som denne er bleven Kongen skyldig af den uvisse Rente af Villandtz Herred i den Tid, han har haft det i Forlening. Sk. R. 1, 410.

— Gavebrev til Fru Giøruel Faddersdatter, Hr. Lauge Brahis Enke, paa alt det Inventarium, hun har modtaget paa Børring Kloster, med Undtagelse af Jordebøger, Breve og Registre. Sk. R. 1, 410.

Forleningsbrev for Christoffer, Borggreve von Dhona, paa Søluitzborg Slot og Len efter Niels Krabbe. Han skal fra 1. Maj 1582 at regne aarlig svare 400 gl. Dlr. i Afgift af den visse Rente, tjene Riget med 6 geruste Heste og gøre Regnskab for al uvis Rente, hvoraf han selv maa beholde Tredjedelen, dog forbeholder Kongen sig alene al Told, Sise og Vrag; han skal have den gejstlige Jurisdiktion i Blekinge i Befaling og forholde sig med den ligesom andre Stiftslensmænd. Han skal paase, at hans Fogder skikke sig tilbørligt mod Almuen, maa kun lade hugge i Skovene til Nødtørft til Ildebrændsel og Bygningstømmer og skal sørge for, at det Tømmer, Kongen lader bestille hos ham, bliver hugget i rette Tid om Vinteren og ført ned til de bedste Havne og Ladesteder, saa de Skibe, der sendes did efter det, ikke skulle sinkes; hvis han mærker, at disse Skibe eller andre kgl. Skibe, der komme ind i Havnene, forligge deres Vind og forsømme deres Rejse, skal

han med Skipperne skrive til Rentemester Christoffer Valckendorff derom. Sk. R. 1, 410 b.

21. Juni (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Kongen — der har erfaret, at Almindeligt Hospital i Otthense kommer meget til kort, idet de Adelige og andre, der have faaet Brev paa en Del af det til Hospitalet af Kongens Fader henlagte Sortebrødre Gods mod at svare en aarlig Afgift deraf til Hospitalet, ikke udrede Afgiften Aar for Aar og desuden nedbryde de paa Ejendommene staaende Bygninger og afhænde Sten og andet derfra — efter Raadslagning med Rigsraadet strengelig paabyder alle, der have Hospitalsgods inde, inden Aar og Dag at bevise for Hospitalsforstanderne eller Skriveren med Kvittanser, at de have betalt den Afgift, de skulle, eller, hvis de ikke kunne det, betale hvad de ikke have Kvittanser for samt herefter udrede Afgiften Aar for Aar, saafremt de ikke ville have deres Breve paa Godset forbrudte og desuden lide Tiltale for deres Restancer. F. R. 1, 310 b.

— Forleningsbrev for Breide Rantzov paa Thrankier Slot og Len paa Langeland efter Lauritz Brockenhus. Han skal fra sidste 1. Maj at regne svare 400 gl. Dlr. i aarlig Afgift af den visse Rente, tjene Riget med 6 geruste Heste og gøre Regnskab for den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen, derimod forbeholder Kongen sig alene al Told, Sise og Vrag i Lenet. Han maa oppebære al Avl og Affødning til Ladegaarden, skal paa egen Bekostning holde Slottet vedlige og lade mindre Byggearbejder udføre, hvorimod Kongen selv skal bekoste de større, og underholde Kongen med Folk og Heste en Nats Tid, hvis dennes Vej falder dér forbi; han maa ikke i nogen Maade beregne Kongen nogen Udgift, naar han og hans Folk rejse her i Riget i Kongens Ærinde. Han skal have Præsterne og Kirkerne i Lenet i Forsvar, oppebære Kronens Tiende, Gæsteri og anden Rettighed og gøre Regnskab derfor, hvilket altsammen skal tilfalde Kronen. F. R. 1, 312.

— Breide Rantzov, der af Christoffer Skriver og Niels Skriver har købt en Gaard i Otthense, hvoraf der svares særskilt Jordskyld til Kronen, fritages for sig og Arvinger for denne Jordskyld. F. R. 1, 311 b.

— Skøde til Peder Munck, Admiral. J. R. 3, 388 b. (Se Kronens Skøder.)

21. Juni (Kbhvn.). Mageskifte mellem Rasmus Nielssen til Holmgaard og Kronen. J. R. 3. 395 b. (Se Kronens Skøder.)

— Fuldmagt for Biørn Anderssen paa Olborghus og Hanibal Gyldenstiern til Restrup til at forhandle med de Adelige, der have Gods paa Trandersholm, om at lade Kronen, der ejer det nærmest omkringliggende Gods, faa det til Mageskifte, udlægge dem Fyldest derfor af Kronens Gods i Olborg Len, ligne begge Parters Gods og indsende skriftlige Fortegnelser til Kancelliet. J. R. 3, 397 b.

— Kongen lover, saasnart han kommer til Jylland og bliver erindret derom, at udlægge Christoffer Giøe til Auindtzberg Fyldest for hans Part i Aarup Mølle ved Aabro i Holberg Herred, hvilken Kronen nu har faaet til Mageskifte og overtaget straks. J. R. 3, 398 b.

— Lignende Løfte til Mogens Giøe til Bremersvold. Udt. i J. R. 3, 398 b.

— Befaling til Jørgen Skram at lægge den Del af Aarup Mølle, som Kongen har tilforhandlet sig af Christopher Giøe til Aufuindtzbierg og Moens Giøe til Bremersvold, ind under Drotningborg. J. T. 2, 331 b.

— Befaling til Kronens Bønder i Onsild Herred under Mariagger Kloster, der hidtil have villet holde sig fri for at gøre Rans- og andre Tov og deltage i Nævn sammen med de Kronbønder i Herredet, der høre under Drotningborg Slot, om herefter at deltage i disse Besværinger. J. R. 3, 398 b[1].

— Forleningsbrev for Jacob Høg til Trudtzholm paa 10 Gaarde i Kasberg By og Sogn i Gelof Herred; han skal svare 50 gl. Dlr. i aarlig Afgift og tjene Riget med 1 gerust Hest. J. R. 3. 399.

— Til Jørgen Skram og Niels Jonssen. Da Kongen har bevilget, at Jacob Høg maa faa 6 Gaarde og Bol i Hem By og Sogn i Vonsild Herred til Mageskifte for noget Gods paa Laaland, som Hack Ulfstand og Henning Giøe have faaet Ordre til at besigte, skulle de, saasnart de faa Besigtelsen over Godset paa Laaland, besigte Godset i Hem, ligne det med Godset paa Laaland og indsende Besigtelsen. J. T. 2. 327 b.

---

[1] Tr.: Dsk. Mag. VI, 179. Saml. t. jydsk Hist og Topogr. VII. 100 f. Secher, Forordninger II. 305.

21. Juni (Kbhvn.). Til Hack Ulfstandt og Henning Giøe. Da Kongen har bevilget, at Jacob Høg maa faa noget Gods i Jylland til Mageskifte for 1 Gaard i Fielde, 1 Gaard i Døllefelde, 1 Gaard i Hiellom, 1 Gaard i Rodbye og en øde Jord, kaldet Hattings Jord, paa Laaland, skulle de snarest foretage Besigtelsen af Godset i Laaland og sende den til Jørgen Skram og Niels Jonssen. F. T. 1, 333.

— Aabent Brev, at det Marked, der hidtil har været holdt i Mariemagdalene By i Sønderhald Herred i Kalløe Len, herefter skal holdes i Torsager Birk paa et belejligt Sted, som Jørgen Rossenkrantz paa Kalløe skal udse, da det hidtil har gaaet meget uskikkeligt til paa Markedet med Bardag, Mandslæt og anden ukristelig Handel, hvilket trods mange indløbne Klager ikke har kunnet ændres, fordi der er saa mange Lodsejere til Byen. J. R. 3. 400.

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at det nu af Biorn Anderssen paa Olborghus fremlagte Kongebrev af 1543 mod Brug af Bundgarn og Pulsvod i Limfjorden ikke overholdes tilbørligt, paany strengelig befaler sine Fogder, Embedsmænd og alle andre at føre Tilsyn med dets Overholdelse og sørge for, at enhver, der imod Recessen sætter Bundgarn i Limfjorden til Skade for Menigmands Sejlads og Fiskeri eller bruger Pulsvod paa ulovlige Tider, bliver straffet, saafremt de ikke ville have deres Len forbrudt. Hvis nogen Riddermandsmand træffer nogen i saadan ulovlig Brug af Bundgarn og Pulsvod, skal han ligesom i Kongens Faders Tid have Fuldmagt til at tage Garn, Skib og hvad han har med at fare fra ham. J. R. 3, 400 b[1].

— Til Bønderne i Synderhald og Roxe Herreder. Da den mellem Herrederne værende Vase og Bro, kaldede Hierrebeck og Bolboe, ere meget daarlige og Herredsmændene i Følge Recessen ere pligtige at holde alfare Veje og Broer i Stand, skulle de, naar de tilsiges, møde ved Vasen og Broen, hver paa sin Side, fordele Arbejdet mellem Sognene, køre Sand, Sten og Grus til, istandsætte Vasen og Broen og siden holde dem ved Magt. J. T. 2, 326.

— Befaling til Peder Gyldenstiern, Marsk, og Loduig Munck paa Ørum at besigte Kronens Part i Frøsløfgaard paa Mors, som Otte Huitfeld begærer til Mageskifte, og det Gods, han vil udlægge i Stedet. Udt. i J. T. 2, 326 b.

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 303 ff.

21. Juni (Kbhvn.). Til Hospitalsforstanderen i Olborg. Fru Magdalene Banner, Ifuer Krabbis Enke, har berettet, at hendes Søskende og Medarvinger efter hendes Fader Erich Banner have tilskiftet hende som Ejendom 1 Gaard i Horsens i Hellum Herred, som hendes Forældre dog kun have haft i Pant af Olborg Hospital, hvorfor den ogsaa siden er bleven fradømt hende. Da den med Navns Nævnelse er indført i Skiftebrevet, har hun begæret at faa den til Mageskifte, hvilket Kongen ogsaa har bevilget, hvis Hospitalsforstanderen mener, at den kan udværes fra Hospitalet, og hun vil give tilborligt Vederlag for den. J. T. 2, 327.

— Bestalling for Mouritz Styge til Huolbeckgaard som Landsdommer i Jylland. J. T. 2, 328.

— Lignende Bestalling for Jørgen Skram, Embedsmand paa Drotningborg. Udt. i J. T. 2, 328 b.

— Pantebrev til Loduig Munck, Embedsmand paa Ørum, paa 1 Gaard og 1 Bol i Gierup i Thye, som han har indløst fra Peder Vinther og Mogens Spend for 157 Dlr. 1 Ort og $87^1/_2$ Lod Sølv, at beholde saalænge han har Ørum Slot og Len i Pant. P. 358. (Overstreget.)[1]

— Til Manderup Pasberg, Claus Glambeck og Niels Jonssen. Da Loduig Munck paa Ørum har begæret Gaardene Bierre, Skidensiig, Humelum Lund, Clostergaard, Østerbye, Ørslof og Vogensgaard, 1 øde Jord, der ligger til Thagued, Bolet Synderlund, Stockendal og Brandstrup i Humelum Sogn, Kronens Rettighed af 3 Kirkegaarde i Resen Sogn og Kronens Rettighed i følgende jordegne Bøndergaarde: 1 i Kirckebye i Humelum Sogn, Brundtzgaard og Thougvadskof, til Mageskifte for Gods i Vratz og Saubro Herreder, hvorom han selv skal give dem nærmere Besked, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 328 b.

— Til Biørn Anderssen, Otte Banner og Gotzlaf Budde. Da Jens Claussen til Boller har begæret 1 Gaard i Linderum og 1 Gaard og 1 Bol i Aastrup[2] i Ugild Sogn i Veneberg Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Veneberg og 2 Gaarde i Jelstrup By og Sogn i Veneberg Herred og, hvis dette Gods maatte være mere værd end Kronens, har ønsket Fyldest for det overskydende af Kronens Gods i Høgsted i Vreillo Sogn i Børglum Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 329 b.

---

[1] Udenfor er skrevet: Det er indløst med Orum Pant. [2] Ajstrup.

21. Juni (Kbhvn.). Til Peder Gyldenstiern. Marsk. og Biørn Anderssen. Da Niels Jonssen paa Hald har bevilget Kronen Holm Gaard og Mølle, Gaarden Mosgaard i Elsborig, 1 Gaard i Kiellerup og 4 Gaarde i Holdested[1] i Sønder Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Askildrup i Ølst Sogn, 1 Gaard i Amstrup i Haslum Sogn, Munckegaard i Aarslef Sogn, Kronens Herlighed af 1 Kirkegaard i Ølst, Kronens Rettighed af 1 jordegen Bondegaard i Askildrup og af 2 jordegne Bøndergaarde i Hengi[2], alt i Galten Herred, Gaardene Vegregaard og Sønderlund, 1 Gaard i Lønderup[3] i Gifuer Sogn, Aagaard, Kronens Herlighed af 1 Kirkegaard i Brorstrup By og Sogn og Gaarden Holm, alt i Aars Herred, og et under St. Hans Kloster i Viborg hørende Stykke Eng, vest og syd for Lofuil Bro. i Nørliung Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 330 b.

— Befaling til Jørgen Skram at bygge Bøste Bro og hugge det dertil nødvendige Tømmer i den derved liggende Skov. Udt. i J. T. 2, 331.

— Befaling til samme at skelne og istandsætte Taget paa Huset paa Østergaard, sælge Smør og andre Varer, der kunne undværes, for 400 Dlr. til at erstatte de 400 Dlr. med, som ere tagne af Pengeskatten, og saa snart som muligt sende dem til Rentemesteren. Udt. i J. T. 2, 331 b.

— Befaling til Manderup Pasbierg at levere 16,000 Mursten i Sterkier til Drotningborgs Bygning. Udt. i J. T. 2, 331 b.

— Forleningsbrev for Axel Brahe paa Gudom Kloster efter Fru Mergrette Rantzov: han skal i Aar give 400 Dlr. i Afgift af den visse og uvisse Rente og efter 1. Maj 1583 300 Dlr. i Afgift af den visse Rente og gøre Regnskab for den uvisse, hvoraf han selv maa beholde Halvparten, dog forbeholder Kongen sig alene al Told og Sise. J. R. 3, 394 b.

22. Juni (—). Befaling til Christen Skiel og Loduig Munck, Embedsmænd paa Beuling og Ørum, om at være til Stede ved Axel Brades Overtagelse af Gudom Kloster, overlevere ham Inventarium, Jordebøger, Registre og andet og besigte Klosterets Bygninger. J. T. 2, 332.

— Til Lauritz Brockenhus. Da Jacob Huitfeld til Beritzgaard har ment, at man ved at kaste en Grøft i den i Nyborg Len

[1] Hyllested, Sønder H., Randers Amt. [2] Hinge. [3] Lynnerup.

liggende Suartemose, der dels tilhører Bruager, hvori Kronen er største Lodsejer, dels Lackendrop, som tilhører Jacob Huitfeld, saaledes at den gennem Mosen løbende Aa kunde faa frit Løb, med Tiden paa begge Sider kunde oprydde Mosen til Eng til Gavn for alle Lodsejerne, har Kongen udstedt vedlagte aabne Befaling til Lauritz Brockenhus og to andre gode Mænd om at undersøge Sagen og befaler førstnævnte, hvis Grøften findes at kunne være til Nytte, at hjælpe til med at lade den grave gennem Mosen dér, hvor Skellet mellem de to Byer gaar, afholde den halve Udgift og siden lade Kronens Del af Mosen rydde til Eng. F. T. 1, 264.

25. Juni (**Kronborg**). Bernt Prenger i Rostock maa indtil videre aarlig besøge det norske Sildefiskeri nord for Marstrand eller andensteds under Norge, hvor Silden bedst tilgaar, og salte 40 Læster Sild mod at svare Told og Rettighed som andre fremmede. Sj. R. 12, 241 b.

— Forleningsbrev for M. Niels Huid, Superintendent i Lund, paa en Eng ved Lund, som M. Thygge Asmundssen havde, medens han var Superintendent. Udt. i Sk. R. 1, 411 b.

— Forleningsbrev for Hr. Cresten Pederssen, Sognepræst i Abel Sogn i Halland, paa Afgiften af Kronens Tiende af Oste[1] Sogn, da han ingen Præstegaard har og hans Sogn er meget ringe. Udt. i Sk. R. 1, 411 b.

26. Juni (—). Kvittans til Lauritz Skram til Hastrup for hans Regnskab af Koldinghus, Hønborg og Skodborg Len fra 1. Maj 1577 til 1. Maj 1579 og for det af Vincentz Jul modtagne og til Hendrich Belov overleverede Inventarium. Han blev skyldig 200 gl. Dlr. af Landeskatten af Koldinghus Len til St. Morthens Dag 1578, som Kongen nu har eftergivet Bønderne i Lenet formedelst deres Fattigdom. J. R. 3, 392 b.

— Ejendomsbrev for M. Peder Vinstrup, Sognepræst i Helliggejsthus Sogn i Kiøpnehafn, paa en øde Jord, kaldet St. Clemens Jord, i Aarhus, som Biørn Anderssen som Lensmand paa Aarhusgaard under Forbehold af Kongens Samtykke har udlagt M. Peder til Vederlag for en Jord, der tilhørte M. Peders Hustrus Moder, og hvortil han vilde have været Arving, hvilken blev indtaget til det Kornhus, Kongen byggede i Aarhus. J. R. 3, 393.

— Aabent Brev, at Fru Eline Spend, Ifuer Skrams Enke,

[1] Aarstad, Aarstad H.

— der nu har tilbageleveret Kongen et Gældsbrev til hendes Husbonde paa 50 Lod Sølv og to Gældsbreve til hendes Broder Jens Spend paa 300 Mk. danske og 30 Lod Sølv, alt laant Kronen i sidste Fejde, og samtidig berettet, at hun efter sin Husbondes Død har faaet Kronens Korntiende af Ramme, Dybe, Fielthring[1] og Homelum[2] Sogne mod at svare aarlig Afgift deraf og i Indfæstning som sædvanligt give 1 Dlr. for hver Td. Korn, hvilken Indfæstning ialt beløber sig til 63 Dlr. — maa faa disse 63 Dlr. afkortede i det Beløb, Gældsbrevene lyde paa, og for Opgivelsen af Resten af sin Fordring være fri for Afgift af Korntienden af Dybe og Fielthring Sogne for i Aar. J. R. 3, 394.

26. Juni (Kronborg). Til Christen Skiel. Fru Ellene Spend, Ifuer Skrams Enke, bar berettet, at der har været en langvarig Trætte mellem hendes afdøde Husbonde og hende paa den ene og Loduig Munck paa Ørum paa den anden Side angaaende et Markeskel, som sidstnævnte har ladet gøre mellem sin Gaard Bremmerholt[3] og hendes Gaard Strandbygaard, og at der paa Beugling Slot har været 2 Sandemændsbreve vedrørende Strandbygaard, hvilke efter kgl. Ordre ere overleverede til Loduig Munck, der ikke vil fremlægge dem i Retten, for at de ikke skulle komme ham til Hinder paa de Markeskel, han vil lade gøre. Da hun mener, at disse 2 Sandemændsbreve indeholde det rette Skel mellem Gaardene, og Ifuer Skram har faaet Strandbygaard til Mageskifte af Kronen, skal Christen Skiel, som hun har begæret, kræve Brevene tilbage af Loduig Munck, give hende Vidisser deraf og lade dem fremlægge i Retten, for at Striden dermed kan blive afgjort, dog skal han, hvis disse Breve i nogen Maade kunne befrygtes at ville skade Kronens Bønder deromkring paa deres Ejendom, forinden tage den af hende tilbudte Forskrivning paa, at dette ikke skal ske. J. T. 2, 332 b.

— Til Chrestoffer Valckendorff. Da Kongen, der paa Herredagen leverede ham en Seddel paa Fetalje, der skulde sendes til Frederichsborg, har erfaret, at alt nu er kommet did med Undtagelse af de paa Seddelen optegnede Øksne, befales det ham straks at sende disse til Frederichsborg. Orig.[4]

27. Juni (—). Befaling til samme at sørge for, at de Rustvogne, Kongen sender til Kiøpnehafns Slot, straks blive be-

[1] Fjaltring, Vandfuld H. [2] Humlum, Skodborg H. [3] Brejnholt, samme H.
[4] Tr.: Nye dsk. Mag. 1. 79 f.

slaaede, saa Kongen kan have dem at bruge paa Jagten, der nu snart er for Haanden. Sj. T. 15, 71.

27. Juni (**Kronborg**). Til Arrild Huitfeld. Da han ikke uden Kongens Samtykke har villet tillade en jordegen Bonde, Oluf Anderssen, i Deybierre i Giers Herred, der har en Enemærkeskov til sin Gaard og desuden Part i Fællesskoven til Deybierre, at afstaa sin Skovhugst i Fællesskoven til en anden jordegen Bonde, Oluf Mattessen i Lye, fordi det kunde stride mod Recessens Bestemmelse om, at jordegen Bønderejendom ikke maa adskilles, giver Kongen Tilladelse til Afstaaelsen, da begge Bønder ere Kronens Tjenere og jordegne og Oluf Anderssen desforuden har Skov nok. Sk. T. 1, 315.

— Mageskifte mellem Hans Lange til Breningegaard og Kronen. J. R. 3, 401 b. (Se Kronens Skøder.)

28. Juni (—). Tilladelse for Christen Vind til at rejse til Jylland mod at være tilbage inden Høsten. Udt. i Sj. T. 15, 71.

29. Juni (—). Livsbrev for Jomfruerne Ermegaard og Birgette Bille af Egede paa 2 Gaarde i Egede og 2 Gaarde i Frenderup i Faxe Herred, uden Afgift, hvorfor de have givet Kronen 1 Gaard og 1 Boi i Frendrup i Odtz Herred. Sj. R. 12, 243[1].

— Til Roskilde Kapitel. Sognepræsten i Gildebrønde[2] Sogn har atter, som saa ofte før, klaget over, at Kapitlet forholder ham Præstegaarden i Gildebrønde, uagtet den Bestemmelse, hvormed han afvistes, da den almindelige Forordning om Kapitlets Sogne gjordes, nemlig at Gildebrønde og Grefue Sogne skulde være Annekser, endnu ikke er iværksat og begge Sogne ogsaa godt hvert kan holde sin Præst. Da han klager over at lide stor Armod af den Grund og hans Sognemænd desuden beklage sig over, at de ikke have deres Sognepræst boende hos sig, saa han ved hastig Sygdom kan være rede til at gøre dem Tjeneste, skal Kapitlet enten lade Præsten faa Gildebrønde Præstegaard for en rimelig Pens ligesom andensteds i Kapitlets Sogne eller erklære sig endelig i Sagen, saa Kongen kan blive fri for Præstens og hans Sognemænds idelige Overlob. Sj. T. 15, 71 b[3].

Til Jacob Seefeld. Da Kongen, der havde forskrevet nogle

---

[1] Foran findes Ermegaard og Birgitte Billes Skødebrev, dat. Helsingør, 26. Juni 1582, til Kronen paa Gaarden og Bolet i Frenderup indført. [2] Kildebrønde, Tune H. [3] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 191 f.

Læster af den Kalk, han skylder Kongen, til Byggeriet paa Kronneborg, nu har bestemt sig om med Hensyn til Byggeriet, skal han ikke foreløbig sende Kalken; han skal sende Kongen et klart Register over al den Kalk, han har leveret Kongen, med Angivelse af, hvad der er kommet hid, og hvad der er kommet andensteds-hen. J. T. 2, 333.

29. Juni (Kronborg). Til Indbyggerne paa Anholt. Det er nogle Gange kommet Kongen for Øre, at flere af dem vise sig meget ulydige mod Lensmanden og hans Fogder, naar de paa Kongens Vegne befale dem noget, og nægte at svare deres Sognepræst den ham tilkommende Rettighed; Kongen skrev saa til Jørgen Rossenkrantz paa Kalløe om med det gode at foreholde dem dette og formane dem til Lydighed, men da hverken denne Skrivelse eller Jørgen Rossenkrantz's Formaninger hidtil have frugtet noget, maa Kongen gribe til andre Midler og har nu givet Jørgen Rossenkrantz Fuldmagt til, hvis nogen herefter viser saadan Ulydighed, straks uden videre Tiltale og Forfølgning at udsætte ham med Hustru, Børn og Bohave af hans Bolig, forvise ham fra Øen, hvortil han ikke senere maa faa Tilladelse til at vende tilbage, og give hans Hus og Gaard til en anden. Det paalægges strengelig Jørgen Rossenkrantz ikke at se gennem Fingre med nogen. J. T. 2, 333 b.

30. Juni (—). Mageskifte mellem Niels Stygge til Nøraggergaard og Kronen. J. R. 3, 404 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Hr. Jørgen Lycke. Da Kongen med hans Samtykke har tilskiftet Niels Stygge til Nøraggergaard noget Gods i Gislum Herred, som Hr. Jørgen og hans Hustru have Livsbrev paa, maa han i Stedet faa følgende af Niels Stygge til Kronen udlagte Gods: 2 Gaarde i Kalhafue i Hornborg Sogn i Nim Herred, 4 Gaarde i Lille Thorup i Vuldbierg Sogn, 1 Bol paa Holm Mark, 3 Gaarde i Hørup og Hørup Mølle i Bierregraf Sogn i Rindtz Herred og 1 Gaard i Femdrup[1] i Farsyø Sogn i Gislum Herred. J. T. 2, 334 b.

1. Juli (—). Befaling til Tolder og Toldskrivere i Helsingøer om at medgive Robbert Jacobssen, der skal rejse til England for at købe Alabastersten til Kongen, 178 Engelotter, hvorfor han siden skal gøre Regnskab. Sj. T. 15, 72.

4. Juli (—). Forleningsbrev for Hospitalet i Hel-

[1] Fandrup.

singør paa et Bundgarnsstade paa Kronens Grund ud for Sneckestenen og vest for det Stade, som bruges til Kronneborg Slot. Sj. R. 12, 243 b[1].

4. Juli (Kronborg). Til Frandtz Lauritzen og Dauid Hanssen, Forstandere for Hospitalet i Helsingør. Da Kongen har erfaret, at nogle af de Skolepersoner, som efter hans Anordning skulle have Underhold i Hospitalet, have skikket sig modvilligt og utilbørligt, og da denne Almisse er givet for at hjælpe fattige og ikke for at støtte Modvillighed, paalægges det dem strengelig i Forening med Skolemesteren at paase, at de Skolepersoner, der nu have eller herefter faa Underhold i Hospitalet, skikke sig tilbørligt i Lærdom og Levnet, og i modsat Fald straks udvise dem og indtage andre i Stedet. Sj. R. 12, 244[2].

— Til alle, der have fæstet de til Hospitalet i Helsingøer henlagte Krontiender. Da der er klaget over, at de ikke svare Hospitalet deres Afgift af Tienderne redeligt og i rette Tid, paalægges det dem strengeligt straks at betale hvad de maatte restere med og for Fremtiden svare Afgiften i rette Tid, saafremt de ikke ville have deres Fæstebreve forbrudte og desuden staa Hospitalet til Regnskab. Da Kongen endvidere har bragt i Erfaring, at flere tilholde sig og bruge Tiender, der blive ledige, uden at have svaret Hospitalsforstanderne Stedsmaal og indhentet deres Tilladelse dertil, hvorved de fattige tit lide stor Skade, forbydes det alle herefter at befatte sig med saadanne Tiender uden først at have faaet Hospitalsforstandernes Samtykke og fæstet Tienderne; gør nogen det, skal han staa til Rette derfor og maa ikke siden faa Tienden i Fæste. Hospitalsforstanderne skulle bortfæste Tienderne til dem, der ville svare Hospitalet størst Stedsmaal og Afgift, og i alle Maader paase Hospitalets Tarv. Sj. T. 15, 72 b[3].

— Ny Kvittans til Mattis Budde, Kongens Hoftjener, paa de 100 gl. Dlr., som han for omtrent 2 Aar siden har leveret Kongen selv i Breerød som Rest af de Tærepenge, der vare ham medgivne paa den polniske Rejse, da den Kvittans, han da fik, er bleven forlagt: findes den igen, skal denne være død og magteslos. Sj. R. 12, 244 b.

— Kvittans til samme paa 66 Rosenobler, der bleve til Rest af de Tærepenge, han fik med paa den engelske Rejse,

[1] Tr.: Hofman, Fundationer VII, 99 f. [2] Tr.: Smstds. VII, 97 f. [3] Tr.: Smstds. VII, 98 f.

han i Aar har foretaget, og som han nu har leveret Kongen selv. Sj. R. 12, 245.

4. Juli (**Kronborg**). Fru Inger Torckilsdatter, Envold Lauritzens Enke, maa indtil videre give Penge i Stedet for Kornafgiften af Kronens Korntiende af Gifue Sogn, 1 gl. Dlr. for hver Td. Rug eller Byg. Udt. i J. R. 3, 408 b.

6. Juli. Jvfr. 6. Juni.

7. Juli (**Frederiksborg**). Skøde til Johan og Christen Bernekov, Brødre. Sj. R. 12, 245. (Se Kronens Skøder.)

— Bestalling for Gregers Bang som Tolder i Skafuen. J. R. 3, 408 b.

8. Juli (—). Befaling til Niels Kaas, Kansler, Eyler Grubbe, Axel Gyldenstiern og Coruitz Viffert om den 14. Juli at høre Rentemester Christoffer Valckendorffs Regnskab. Udt. i Sj. T. 15, 73 b.

— Befalinger til Coruitz Veffert, Hr. von Dhona, Axel Gyldenstiern, Hans Speigel, Arrildt Uggerup, Pouel Huitfeldt, Anders Bing, Johan Urne, Hack Ulfstand, Henning Giøe, Steen Brahe, Chresten Vindt, Eyler Grubbe, Lauge Beck, Johan Thaube, Mogens Giøe og Herman Juel om at forkynde paa alle Færgesteder og Falkelejer i deres Len, at ingen maa udføre Falke af Riget, før de have tilbudt Kongen dem og have faaet hans Tilladelse til at udføre dem, og føre Opsigt dermed. Sj. T. 15, 73 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Kongen har bevilget, at Erick Lycke til Skoufgaard i Aar maa have Otthense Gaard og Len paa samme Vilkaar som Breide Rantzov, men skal han fremdeles beholde Lenet, skal Christoffer Valckendorff sætte det for en rimelig Afgift, saa baade Kronen og Erick Lycke kunne have noget deraf, dog saaledes at Kronen faar det meste. Sj. T. 15, 74.

— Forleningsbrev for Erick Løcke til Schoufgaard paa St. Hans Kloster i Otthense med det tidligere under Biskopsgaarden og Nesbyhofuit Len liggende Gods, Stiftets Gods, Vissenberg Birk og det under Lenene henlagte indløste Gods efter Breide Rantzov. Han skal i aarlig Afgift af det under Klosteret og Biskopsgaarden liggende Gods svare 20 Læster Malt, 2 Læster Rug og 1 Læst Smør, dog skal heri afkortes Renten af det Gods, som i Coruitz Vefferts eller Breide Rantzovs Tid er kommet fra Otthensegaard; af Vissenberg Birk og det indløste Gods forbeholder Kongen sig alt Rug, Byg, Malt, Havre, Bolgalte, Smør,

Skattekøer og Penge, medens Resten skal tilfalde Erick Løcke; ligeledes maa han beholde al Avl og Affødning til Nesbyhofuitz og St. Hans Klosters Ladegaarde, dog forbeholder Kongen sig frit Hø og Strøelse til sine egne, sine Hofsinders og fremmede Herrers Heste, naar hans Vej falder dér forbi. Erick Løcke skal tjene Riget med 8 geruste Heste og gøre Regnskab for al uvis Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvparten foruden forlods af Gæsteriet 6 Læster Havre og 208 Mk. 4 Sk. danske. F. R. 1, 313 b.

8. Juli (Frederiksborg). Til Christoffer Valckendorff. Da Coruitz Viffert og Borgemestre og Raad i Ottense, der efter kgl. Ordre have vurderet den afdøde Jørgen Marsuin tilhørende Ejendom ved St. Albani Kirkegaard i Ottense, som Kongen har taget og ladet rydde til Brug ved Hyldingen og Lensmodtagelsen, have sat den til 500 Dlr., har Kongen paa Fru Karen Gyldenstierns Begæring bevilget, at disse Penge maa blive afkortede i Restancen paa hendes afdøde Mands Regnskaber. Sj. T. 15, 74.

— Til Lauritz Brockenhus. Da han efter sin Tilbagekomst fra Kiøpnehafn, hvor Jens Tygessen i Kiellerup af Rigens Raad ligesom tidligere paa Fyenbo Landsting blev dømt som en utro Mand, har forlangt Dom om, hvad hans Straf skulde være, og efter at Jens Tygessen er bleven dømt paa Hals og Liv, medmindre Kongen vil benaade ham, nu har begæret at faa at vide, hvad han skal gøre med ham, befales det ham, saafremt Jens Tygessen vil afbede sin Forseelse og bøde med Gods og Penge, saaledes som han og hans Venner havde i Sinde, før han appellerede saa vidt i Sagen, da at tage Bøder og Faldsmaal af ham og straffe ham paa Gods og Penge efter hans yderste Formue, saa andre kunne tage advarende Eksempel deraf, samt tage tilbørlig Forskrivning af ham paa, at han vil være Kongen og dennes Lensmand lydig og ikke vække Ulydighed hos andre, saafremt han ikke uden al Naade vil straffes paa Livet. Hvis Jens Tygessen ikke vil gaa ind herpaa og fremturer i sin Halsstarrighed, skal Lauritz Brockenhus meddele Kongen det og afvente Kongens Bestemmelse. F. T. 1, 264 b.

— Befaling til Hack Ulfstandt, Steen Brahe, Henning Giøe og Morten Venstermand at beregne, hvor megen Hvede de kunne skaffe af Lenenes Indkomst og ved Køb i Lenene, og med det første meddele Kongen det. F. T. 1, 333 b.

9. Juli (—). Forleningsbrev for Niels Joenssen til Tostedlund paa Hald Slot og Len, som han hidtil selv har haft det,

med Undtagelse af Kronens Gods i Salling, som Kongen har forlenet Hendrich Belov med. Han maa oppebære alt Sund- og Brokorn i Lenet mod at holde Broer og Færger i god Stand, saa der ikke klages derover, og desuden frit beholde al Avlen til Ladegaarden. Han skal i aarlig Afgift af den visse Rente svare 454½ Dlr., den ene Halvdel til Paaske, den anden til Mikkelsdag, gøre Regnskab for den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvparten, tjene Riget med 10 geruste Heste, aarlig holde Kongen 2 Nætter paa dennes eget Bord og med Foder til dennes egne Heste, naar Kongens Vej falder dér forbi, og holde Slottet og Ladegaarden i Stand, men skal der bygges noget særligt, vil Kongen selv bekoste det. J. R. 3, 409. Orig.

9. Juli (Frederiksborg). Til Tolderen og Toldskriverne i Helsingøer. Da Kongen, der har givet dem Ordre til at betale Thyge Brahe 300 Dlr. af Fyrpengene for at lade Lygten [paa Kullen] blusse baade Sommer og Vinter, har erfaret, at Fyrpengene ikke beløbe sig til saa meget, som han havde tænkt sig, og da Thyge Brahe ogsaa desforuden har faaet bevilget nok til Lygtens Vedligeholdelse, skulle de herefter ikke betale ham de 300 Dlr. Sj. T. 15, 75.

10. Juli (—). Befaling til de samme at betale Hendrick Marsbeck for en stor Ovn. Kongen har faaet af ham, og for den lille Ovn til Badstuen paa Kroneborg, alt efter Vægt, saaledes som Kongen er bleven enig med ham om. Sj. T. 15, 75.

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at Uenighed og Trætter stadig tage til, saa det falder Landsdommerne besværligt at varetage deres Embede og paadømme de for dem indstævnede Sager, paabyder, at Rigens Raader, hver i den Landsdel, som de bo i, skulle sidde Dom og Ret sammen med Landsdommeren to Gange om Aaret, i Jylland paa det nærmeste Landsting før Mikkelsdag og paa Snapslandstinget, i Sjælland og Skaane paa det nærmeste Søgneting efter Jul og Paaske, i Fyen, Laaland, Falster og Langeland paa det nærmeste Landsting før Mikkelsdag og det nærmeste Søgneting efter Jul, og hjælpe Landsdommeren med at paadømme de indstævnede Sager. Sj. R. 12, 246[1].

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at mange, som have indstævnet Sager til Landstinget, overfalde

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 306.

Landsdommerne med utilbørlige og foragtelige Skældsord, naar disses Dom ikke falder ud efter deres Ønske, alvorligt paalægger alle, af hvad Stand det være maa, at fremsætte deres Sager for Landstinget med besindige og tilbørlige Ord, retsindigt tage imod den af Landsdommerne afsagte Dom og ikke lade disse undgælde for, at deres Sag tabes; mene nogle at have Grund til at klage over den afsagte Dom, maa de indstævne den for Kongen og Rigsraadet. Klage Landsdommerne herefter over at være forulæmpede af nogen i deres Embede, vil den, der befindes skyldig, komme til at staa til Rette og kunne vente sig Kongens Vrede og Straf. Sj. R. 12, 246 b. K.[1]

10. Juli (Frederiksborg). Til Landsdommerne i Jylland, Skaane, Fyen, Sjælland, Laaland, Falster og Langeland. De aabne Breve angaaende Rigsraadernes Sidden Landsting sammen med Landsdommerne og Forbuddet mod at forgribe sig med Skældsord mod Landsdommerne sendes dem til Forkyndelse og Opbevaring. Sj. T. 15, 75 b.

— Til Biørn Knudtzen, Coruitz Lauritzen og Peder Hanssen. Det aabne Brev om Forbud mod at forgribe sig med Skældsord mod Landsdommerne sendes dem til Forkyndelse og Opbevaring. Sj. T. 15, 76.

11. Juli (—). Forleningsbrev for Indbyggerne i Engelholm paa Kronens Laksegaard smstds. med fri Strøm fra Stranden op til Laksegaarden, hvilken Kong Christian II har givet dem Brev paa; de skulle svare sædvanlig Landgilde af den ligesaa vel som af andet Byens Tilliggende til Hospitalet i Landtzkrone. Sk. R. 1, 411 b.

— Aabent Brev, at Albrit Vind til Uldrup, der har berettet, at der i Marken til den Gaard i Skarem, som han har faaet til Mageskifte af Kronen, ligger 3 Agre, der i lang Tid have været brugte til Kronens Gaard i Hesselbierig, men ikke ere særmærkede med Sten og Stabel, hvorfor han mener, at de høre til Gaarden i Skarem, maa beholde disse 3 Agre til evindelig Ejendom, da de ganske rigtig ligge blandt Gaardens Ejendom i Nørre Skarem Mark og ikke ere særmærkede. J. R. 3, 410.

13. Juli (—). Vallentin Nyemand, Borger og Kongens Købmand i Rostock, maa indtil videre salte Sild ved Silde-

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 307 f.

fiskeriet i Norge nord for Marstrand mod at svare Afgift og Told ligesom andre fremmede. Sj. R. 12, 247 b.

13. Juli (**Frederiksborg**). Kvittans til Fru Karene Gyldenstiern, Jørgen Marsuins Enke, paa hendes Regnskab af Ottensegaard Len og Blekinge og for Stiftsindkomsterne i den Tid, hendes afdøde Mand har haft dem i Forlening, og for det paa Søluitzborge og Ottensegaard modtagne og henholdsvis til Niels Krabbe og Coruitz Viffert overleverede Inventarium. For det, hun blev Kronen skyldig, har hun tilfredsstillet Kongen efter dennes egen Vilje. Sk. R. 1, 412.

14. Juli (—). Hr. Rasmus Pederssen i Vundig Sogn maa i Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Garstange[1] Sogn i Froste Herred. Udt. i Sk. R. 1, 412 b.

— Jvfr. 14. Juni.

15. Juli (—). Jacob Randtzow, Borger i Rostock, maa i dette Aar salte Sild ved Sildefiskeriet i Norge nord for Marstrand mod at svare Afgift og Told ligesom andre fremmede. Udt. i Sj. R. 12, 248.

— Befaling til Christoffer Valckendorff at betale den franske Kaptejn Carolus de Mars, der tidligere har tjent Kongen, 150 Dlr. og en Hofklædning, som Kongen skylder ham, og tage hans Bestalling til sig. Udt. i Sj. T. 15, 84 b.

— Forleningsbrev for Jørgen Meer, Borgemester i Helsingør, paa Afgiften af Kronens Korntiende af Hørby, Fullethofte og Vibre[2] Sogne. Udt. i Sk. R. 1, 413 b.

— Kvittans til Fru Margrette Lange, Jens Kaas's Enke, paa hendes Regnskab af Olborghus Len og Vendelboe Stift fra 1. Maj 1577, da hendes Mand overtog Lenet, til 1. Maj 1579, da hun blev det kvit, og for det efter Erich Rud modtagne og til Axel Veffert overleverede Inventarium. De 2 Dlr. 13 Sk. $3^1/_2$ Pend., som hun blev skyldig, har hun betalt. J. R. 3, 411.

— Forleningsbrev for Jacob Sefeld til Visborg paa Aarhusgaard Len efter Erich Locke til Skoufgaard. Han skal fra 1. Maj 1582 at regne i aarlig Genant have 350 Dlr., 10 Læster Rug, 13 Læster Byg og Malt, 8 Læster Havre, 12 Tdr. Smør, 20 Køer, 80 Svin, 200 Faar og Lam, 140 Gæs, 200 Par Høns og 2 Tdr. Gryn af den visse Rente samt al Ladegaardens Avl med Kvæg

[1] Gårdstånga. [2] Veberöd, Torna H.

og Affødning, dog skal han deraf underholde 12 Degne efter den af Kongens Fader derom gjorte Fundats. Han skal tjene Riget med 8 geruste Heste, gøre Regnskab for al uvis Rente, hvoraf han selv maa beholde Tredjedelen, dog forbeholder Kongen sig alene Hestegæsteri, Told, Sise og Vrag, og holde Slottet vedlige med Vinduer, Dørhængsler, Laase og andet saadant, derimod vil Kongen selv træffe Bestemmelser om, hvad der i Fremtiden skal bygges paa Gaarden. Han maa ikke beregne nogen Fortæring for sig selv, sin Skriver og sine andre Folk, naar de rejse i Riget i Kongens Ærinde, og han skal skaffe Kongens Heste det nødvendige Rufoder, naar Kongen kommer til Gaarden. Han skal have Præsterne og Kirkerne i Forsvar, oppebære Kronens Tiende, Gæsteri og anden Rettighed og gøre Regnskab derfor. J. R. 3, 411 b.

15. Juli. Jvfr. 15. Juni.

16. Juli (Frederiksborg). Predbiørn Gyldenstiern til Vosborg, der for 5 Aar siden fik Forleningsbrev paa 10 Aar paa Aastrup Len mod at svare 300 Dlr. i aarlig Afgift af den visse Rente og gøre Regnskab af den uvisse, maa i de følgende 5 Aar og derefter indtil videre nøjes med at svare 200 Dlr. i aarlig Afgift af den visse og uvisse Rente, da en stor Del af Godset siden er bortskiftet fra Lenet. J. R. 3, 412 b.

17. Juli (—). Befaling til Christoffer Valckendorff at afkorte Renten af det fra Aastrup Len bortskiftede Gods i Predbiørn Gyldenstierns Afgift og give ham Kvittans derfor. Udt. i Sj. T. 15, 85.

— Til Lauge Beck. Afdøde Hendrick Holcks Børn og Arvinger have berettet, at Thyge Brahe, der nu er forlenet med Hellig 3 Kongers Kapel i Roskildt, som Hendrick Holck tidligere havde, har meddelt dem, at han har faaet kgl. Ordre til at holde Kapellet i Stand med Tag, Vinduer og andet, og forlangt, at de skulde betale de Bekostninger, som Lauge Beck efter kgl. Ordre har gjort paa Kapellet med Indsættelse af nye Vinduer og Dønneken af Kapellet indvendigt og nu kræver af Thyge Brahe. Da det imidlertid er en god Tid, siden deres Fader døde, og Kongen derfor ikke mener at kunne tilregne ham Bekostningen, skal Lauge Beck indskrive den i sit Regnskab og ikke tiltale nogen af Parterne for den. Hvis Kapellet siden forsømmes, skal Lauge Beck enten selv paatale det eller melde det til Kongen, for at denne kan gøre sine Fordringer gældende hos dets Indehaver, og føre Tilsyn med, at

den i Kapellet anrettede Begravelse ikke ødelægges af Uvejr eller lider Skade ved Forsømmelighed. Sj. T. 15, 85[1].

17. Juli (Frederiksborg). Aabent Brev, at Bønderne i Blekinge som hidtil frit maa handle med de svenske Bønder, sælge deres Fisk til disse og igen købe Korn, Smør, Træ og andet, de have Brug for, af dem, da det vilde medføre deres Undergang, om denne Handel blev forbudt dem, efterdi de kun have ringe Avl, saa de maa købe deres Korn, hvilket vilde blive meget dyrt i Købstæderne, medens de dér ikke kunne faa noget for deres Fisk, deres vigtigste Indtægtskilde, fordi der ogsaa drives meget Fiskeri omkring Købstæderne; derimod maa de ikke til Forprang for Borgerne sælge Fedevarer eller Kramvarer til de Svenske, men skulle med Hensyn til saadanne Varer rette sig efter den udstedte, almindelige Forordning om Forholdet mellem Borgere og Bønder i Blekinge. Sk. R. 1, 413[2].

18. Juli (—). Rubbert Fyrbøder i Ugdrup maa i de næste 3 Aar være fri for at gøre Ægt og Arbejde af sin Gaard. Udt. i Sj. R. 12, 248.

— Befaling til Christoffer Valckendorff om efter Fru Inger Oxes, Dronningens Hofmesterindes, nærmere Anvisning at lade nogle Kister og Skrin lave til Brug ved Dronningens forestaaende Rejse til Jylland og paa Kongens Vegne betale dem. Sj. T. 15, 85 b.

20. Juli (Tudse). Borgemestre og Raad i Holbeck maa indtil videre bruge Byens Byskat til Bygningen af en Skibsbro ved Byen. Sj. R. 12, 248. Orig.

— Forleningsbrev for Hr. Niels Findtzen, Kapellan i Holbeck, paa Kronens Tiende af Hallindtzløf Sogn i Løfue Herred, kvit og frit. Udt. i Sj. R. 12, 248 b.

— Til Christopher Valckendorp. Kongen sender ham hermed en Seddel paa nogle Enspændere, hvis Tjeneste ikke mere behoves, og paalægger ham, da Jørgen Urne, Hofmarskalk, med kgl. Tilladelse er rejst til Skaane, at afskedige dem og meddele dem, at denne Maaneds Besolding, som de have faaet betalt og derfor ere pligtige at gøre Tjeneste for, vil Kongen forære dem til Aftak-

[1] Tr.: Werlauff, De hell. tre Kongers Kapel i Roskilde Domkirke S. 17. [2] Tr. Secher, Forordninger II. 309 f.

ning. Han skal beregne deres Aarsbesolding til denne Dag og sørge for, at de faa den og tillige deres Hofklædning, saafremt de ikke allerede have faaet den, hvilken Kongen ogsaa vil forære dem. — Seddel: Kongen har skrevet til Hofmarskalken, at han, hvis han er i Byen, skal henvende sig til Christoffer Valckendorp om nærmere Oplysninger og derefter paa Embeds Vegne udføre Kongens Ordre. — Seddel over Enspændernes Navne: Hinrich Suerin med 3 Heste; Hinrich v. Melbing, Bertel Lollik, Jurgen Bøke, Hans v. Luneborch, Fodermarskalk, Jurgen Verner, Zacharias Wulf, Claues Alef, Jurgen v. Bremen og Jacob Pechlin hver med 2 Heste; Bertel Thies og Michel Vinter hver med 1 Hest. Orig.[1]

22. Juli (Jagthuset Avnsø). Til samme. Kongen har afskediget sin Fodermarsk Hans von Luneborg og i Betragtning af hans lange Tjeneste hos Kongens Farbroder Hertug Hans bevilget ham et fuldt Aars Løn og en Hofklædning, skønt han ikke har tjent Kongen et fuldt Aar. Sj. T. 15, 86 b.

— Aabent Brev, at Bønderne paa Samse som fra Arilds Tid af frit maa købe Bygningstømmer, Ved, Kul, Ildebrændsel, Vender, Hjul og lignende Bøndervarer i Aarhus og andre Købstæder saavel som paa Landet i Nørrejylland og føre dem til Samse; de have nemlig klaget over, at denne Handel nu er bleven dem forment i Aarhus, hvilket vil være dem til stor Skade, da de ingen Skove have paa Samse. Derimod maa de ikke købe rette Købmandsvarer, som Korn, Smør eller andet saadant, der skulle føres til Købstæderne og sælges til Borgerne, af Bønderne i Købstæderne, men skulle købe saadanne Varer af Borgerne. Sj. R. 12, 248 b[2].

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager fra Indbyggerne paa Samsøe over, at de imod gammel Sædvane, hvorefter Lensmanden paa Kallundborg afgjorde de Sager, som de ikke selv kunde blive enige om, nu i nogen Tid have maattet søge til Viborg Landsting med deres Sager, særlig naar der skulde gøres Tov om Manddrab eller andre saadanne Sager, hvilket er meget besværligt for dem, da det dels volder stor Bekostning, dels undertiden medfører, at den ene Part, naar den anden opholdes af Modvind, erhverver Dom til Forkrænkelse for Retten — fastsætter, at

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 80 f. [2] Tr.: Resen, Descriptio Samsoæ S. 66 f. Thura, Beskriv. af Samsøe S. 84 f. Secher, Forordninger II. 310 f. F. Poulsen, Efterretn. om Samsø S. 233 f.

de Sager, der forefalde paa Samsøe, dels mellem Indbyggerne indbyrdes, dels angaaende Manddrab, Trolddom eller andre saadanne Sager, der skulle forfølges med Nævn og Tov, først skulle paadømmes paa Herredstinget paa Samsøe, hvor ogsaa de Tov, der skulle gøres, skulle afsiges; klager nogen saa over Herredstingets Dom eller over de der gjorte Sandemænds- og Nævningetov, skulle Sagerne indstævnes for Lensmanden paa Kallundborg, der saa skal dømme deri efter Jydske Lov. Hvis Sagerne medføre nogen Besværlighed, eller det er Drabs- eller Trolddomssager, skal Lensmanden have Ret til at tage nogle gode Mænd af Adel eller andre Dannemænd til Hjælp ved Sagens Undersøgelse og Paadømmelse. Mener nogen at have noget at klage over Lensmandens Dom, maa han indstævne den for Kongen og Danmarks Riges Raad paa Herredagen, men ikke andre Steder. Sj. R. 12, 249 b[1].

22. Juli (Avnsø). Bent Pederssen maa, saafremt han overlever sin Fader Peder Bendtzen og sin Moder, faa den Gaard paa Samsø, som de nu have, mod at fæste den paany og siden svare sædvanlig Landgilde og anden Tynge deraf. Sj. R. 12, 249 b.

— Til Johan Thaube. Siden Kongen talte med ham om uden al Naade at ville have den Person straffet, der for sine Misgerninger er sat i Fængsel paa Slottet og er funden i Besiddelse af falske Segl, som han har udgravet sig og beseglet Breve med, er det blevet meddelt Kongen, at en Mand i Norge ligeledes har lavet sig Breve i Kongens Navn, ladet Kongens Segl udgrave og beseglet dem dermed, hvoraf det kan mærkes, at hvis saadant ikke bliver straffet, ville de ikke afholde sig fra at bedrive saadant mod Kongen selv. Han skal derfor straks lade ovennævnte Person stille for Retten, tage Dom over ham og lade den eksekvere til afskrækkende Eksempel for andre. Sj. T. 15. 86.

23. Juli (—). Til samme. Da Kongen, der nu er paa Hjortejagt, ikke saa hurtigt kan give de til Helsingøer ankomne engelske Gesandter Avdiens, skal han sørge for, at de indtil Kongens Ankomst blive trakterede vel; Kongen har sendt sin Hofsinde Thage Krabbe did for at skyde Vildtbrad til dem i Lenene, hvad andet der behøves skal Johan Thaube skaffe. Jørgen Suabe og Matthis Budde

[1] Tr.: Resen, Descriptio Samsoæ S. 67 ff. Thura, Beskriv. af Samsøe S. 85 ff. Secher, Forordninger II. 311 fl.

have faaet Ordre til i Forening med Giert Randtzov og Christen Friis at varetage Tjenesten hos de engelske Gesandter og sørge for, at alt gaar skikkeligt til. Da Kongen til den 10. Aug. selv vil komme til Kroneborg for at give Gesandterne Avdiens, skal han lade det øverste Rum paa det store Taarn, hvor Skytset staar, rydde, »og Spanene, som ere sammesteds, lader afskaffe«, lade alle de andre Gemakker i Taarnet, hvori der staar Skyts, gøre i Stand og gøre alt rede. saa Kongen, om han vil, kan lade Skytset skyde af; han skal gøre sig den yderste Flid for at faa den lille Sal paa Slottet helt færdig til den Tid, dog behøver han ikke før nærmere Ordre at lade opslaa Tapeter. Sj. T. 15, 86 b.

23. Juli (**Avnsø**). Til nedennævnte Adelige. Da Kongen ved første Lejlighed vil give de ankomne fremmede Gesandter Avdiens, skulle de møde hos Kongen i Helsingøer 10. Aug., vel forsynede med gode Klæder, for at varetage Tjenesten hos Gesandterne og hjælpe til med at traktere dem vel. — Eyler Grubbe. Christoffer Valckendorff. Steen Brahe og Frue, Hr. von Dhona, Hack Ulfstand og Frue, Axel Gyldenstiern og Frue, Jørgen Bilde, Lauge Urne. Niels Krabbe, Peder Brahe, Knud Ulfeldt og Frue, Otte Thott og Frue, Arrild Uggerup og Frue, Mogens Gyldenstiern, Ofue Brahe, Frederich Hobe, Mogens Giøe til Bremmersvoldt, Niels Parsberg og Frue. Christoffer Packisch, Henning Giøe, Knud Grubbe, Oluf Daae og Frue, Niels Skram og Frue. Arrild Huidtfeldt, Johan Urne, Olluf Bilde, Christen Gyldenstiern og Fru Beathe Otte Brahes. Sj. T. 15, 87 b.

24. Juli (—). Kvittans til Rentemester Christoffer Valckendorff, der nu i Overværelse af Niels Kaas, Kansler, Eyller Grubbe, Rigens Kansler, og Coruitz Viffert til Nes har gjort Regnskab for sin Indtægt og Udgift fra 1. Jan. 1581 til 1. Jan. 1582. Han blev skyldig 39 Rosenobler, 1 Engelot, 29 Krosater. 3 Goltgylden, $13^1/_2$ Krone i Kroneguld, $19^1/_2$ Gl. i rinsk Guld, 20 Prinsedlr., 149 gl. Dlr. $1^1/_2$ Ort, 27 ny Dlr. 1 Ort, $1434^1/_2$ lødige Mk. $2^1/_2$ Lod 1 Kvintin Sølv, 684 Mk. $15^1/_2$ Sk. 2 Pend. danske, som Mønten nu gaar, $5^1/_2$ Lod Klippingsølv, $30^1/_2$ Lod svenske Klippinger, 31 Lod svensk rund Mønt, $3^1/_2$ rydsk Dening, 33 Lod 1 Kvintin i rydske Deninger og en Guldring, regnet for $4^1/_2$ Mk., som nu gaar, hvorfor han siden skal staa til Regnskab. Sj. R. 12, 251.

— Følgebrev for Anders Dresselberg til Bønderne i Fridtzgaardtz Len. Sj. R. 12, 252 b.

— Befaling til Lauge Beck at lægge alt det Gods, Herluf

Schaufue fik for Vendsløf Len. som Kongen bortskiftede, ind under Roskildtgaard. Udt. i Sj. T. 15, 88 b.

24. Juli (**Avnsø**). Til Christen Skiel. Peder og Jens Nielssen. der bo paa en Kirkegaard i Lessenkier i Beufling Len og ligesom deres Forældre aarlig have svaret 19 Mk. Smør, 1 Faar, 1 Gaas, 3 Sk. Leding og en Del af en Skovvogn til Beufling Slot af nogen Bønderejendom, der er købt til Kirken under deres Gaard, have nu klaget over, at han derudover kræver dem for 1 Skovsvin, 4 Hestes Gæsteri, 1 Lam, 5 Mk. Smør, Dagsskørd og Vognægt i Henhold til en gammel Jordebog, som er lavet efter Bøndernes Opløb, men aldrig overholdt, ligesom det heller ikke findes opført i den Jordebog, som Christen Skiel har modtaget med Slottet og opkræver Landgilde efter; endvidere nøjes han ikke med at forlange den forhøjede Afgift for Tiden efter Fundet af den gamle Jordebog, men kræver den ogsaa for de foregaaende Aar, hvilket vil ødelægge dem fuldstændigt. Da det forekommer Kongen ubilligt, at de, hvis de have svaret deres Afgift efter den sædvanlige Jordebog, nu skulle besværes med yderligere Afgift efter en gammel Jordebog, befales det ham, hvis deres Fremstilling er rigtig, at lade dem være fri for Tiltale og i modsat Fald at erklære sig om Sagen til Kongen. J. T. 2, 335 b.

25. Juli (—). Kirkeværgerne for Aufuensø Kirke paa Sjælland maa indtil videre oppebære Afgiften af Kronens Tiende af Aufuensø Sogn til Kirkens Bygning. Udt. i Sj. R. 12, 252 b.

26. Juli (—). Jørgen Pederssen i Basteberg, Herredsfoged i Ramsø Herred, fritages for $^1/_2$ Td. Smør af sin Landgilde, saalænge han er Herredsfoged. Udt. i Sj. R. 12, 252 b.

— (**Kallundborg**). Mageskifte mellem Erich Lange til Engilstholm og Kronen. J. R. 3, 413 b. (Se Kronens Skøder.)

28. Juli (—). Mageskifte mellem Fru Mergrette Lange, Jens Kaas's Enke, og Kronen. J. R. 3, 416 b. (Se Kronens Skøder.)

29. Juli (—). Forleningsbrev for Steen Brahe paa Raufnborig Len og Halsted Kloster paa Laaland, som han nu selv har dem i Værge. Han skal fra 1. Maj 1582 at regne svare 4000 gl. Dlr. i Afgift, gøre Regnskab for al Told, Sise og Vrag, som Kongen forbeholder sig alene, og tjene Riget med 8 geruste Heste. F. R. 1, 568.

— Forleningsbrev for Hack Ulfstand, Embedsmand

paa Olleholm, paa Thorby og Maybolle Birker paa Laaland, der hidtil have ligget under Nykiøping Slot paa Falster; han skal gøre Regnskab for al den visse Rente og i Afgift svare 1 enkelt Dlr. for hver smal Td. Korn, $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre, 12 Dlr. for hver Td. Smør og efter den paa Rentekammeret gældende Takst for anden Bede og Smaaredsel; endvidere skal han gøre Regnskab for al uvis Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvparten, dog forbeholder Kongen sig alene al Told, Sise og Vrag. F. R. 1, 569.

29. Juli (Kallundborg). Til Claus Glambeck og Niels Skram. Da Jacob Seefeld har indberettet, at en Del af det af ham paa Aarhusgaard modtagne Inventarium er gammelt og ubrugeligt, skulle de med det første besigte Inventariet og give Jacob Seefeld skriftlig Fortegnelse over det gamle og ubrugelige, for at han kan have den at rette sig efter. J. T. 2, 337.

— Til Jacob Seefeld. Ovenstaaende Brev sendes ham med Ordre til at levere de fattige i Aarhus Hospital det gamle og ubrugelige Inventarium. Da der blandt Inventariet findes en hel Del forbrændt, sønderslaaet og ubrugeligt Kobber, skal han lade dette omstøbe; det meget forfaldne Hus paa Hafuerballe Ladegaard skal han lade istandsætte. J. T. 2, 336 b.

30. Juli (—). Til Christoffer Valckendorff. Matz Kock, Borger i Riibe, har berettet, at han en 6 Aars Tid har haft Kronens Part af Tiendekornet i Riiber Stift i Forpagtning, førend Peder Heggelund, Tolder i Riibe, fik det, og lidt Tab derved, hvortil endvidere er kommet, at den af hans Tjenere, der oppebar Tiendekornet, er rømt fra ham, og at hans Registre ere bortkomne ved den sidste Ildebrand i Riibe, saa han nu ikke kan gøre rigtigt Regnskab for Tiendekornet. Han har derfor tilbudt for hvert af de 6 Aar at ville betale for lige saa meget Korn, som Peder Heggelund efter sit Regnskab har oppebaaret i et af de 3 Aar, han har haft Kornet i Forpagtning, og givet at betænke, at selv om der nu ogsaa er bortforlenet en hel Del Tiender, saa har der ogsaa i hans Tid været en hel Del forskrevet andenstedshen, som han ikke har faaet; dog vil han betale for de Tiender, hvis Indehavere siden have faaet Tilladelse til at svare Penge i Stedet for Korn i Afgift, og for de Tiender, der nu ere lagte under Koldinghus, men som han havde. I Betragtning af disse Forhold og da Matz Kock dels ved denne og dels ved andre Forretninger er kommen meget til Agters, gaar Kongen ind paa denne Ordning og befaler Christoffer

Valckendorff derefter at beregne, hvor meget Matz Kock med Fradrag af det, han allerede har betalt, endnu skylder Kongen, og give ham Besked derom. Sj. T. 15, 88 b.

30. Juli (**Kallundborg**). Til M. Peder Tøgerssen, Superintendent i Viborg Stift. Paa Begæring af Fru Agnette Schenck, Jørgen Prips Enke, har Kongen bevilget, at hendes Sognepræst ved Pandum, der har 2 Sogne, Voxlef og Nibe, sidst maa holde Prædiken i Voxlef Sogn, hvori Pandum ligger, da hun nu besværes med Alderdom og denne Ordning ikke kan være Sognemændene i Nibe Sogn til noget Besvær, men snarere til Gavn. Det befales M. Peder at give Sognepræsten Ordre herom. Orig. i Provinsark. i Viborg.

31. Juli (—). Madtz Jørgenssen i Kaastrup under Kallundborg Slot maa være fri for 1 Pd. Korn og 1 Side Flæsk af sin Landgilde, saalænge han er Sognefoged. Sj. R. 12, 253.

— Befaling til Hendrick Vindt at sende al den Havre, han kan undvære fra Slottet [Dragsholm], enten over til Halsnes, hvor Kroneborgs Bønder skulle modtage den, eller med Skib til Kroneborg og ligesaa 12 gode Øksne, da der vil blive Brug for en hel Del Havre og Øksne til den Forsamling, der til Laurentii [10. Aug.] skal holdes i Helsingøer. Sj. T. 15, 90.

— Befaling til Rentemesteren at sende 5—600 Tdr. Havre til Kroneborg. Udt. i Sj. T. 15, 90 b.

— (U. St.). Til Hendrick Belov. Kongen bevilgede for nogen Tid siden paa Begæring af Olluf Pouelssen i Vuf[1], at hans Dattermand maatte faa hans Gaard for Stedsmaal, men har nu paa Anmodning af Bertel Hanssen i Eltang, hvis Datter Olluf Pouelssen er gift med, bevilget, at dette maa opsættes, indtil Kongen selv kommer did og nærmere kan undersøge Sagen. Sj. T. 15, 89 b.

1. Aug. (**Kallundborg**). Skøde til Peder Thønnissen, Borger i Kallundborg, paa en Gaard i Kallundborg paa den østre Side i Strædet imod Skibsbroen, hvilken Gaard han nu selv bor i; der skal holdes god Købstadsbygning derpaa. Sj. R. 12, 253.

— Tilladelse for Hr. Jørgen Jacobssen, Sognepræst i Kallundborg, der har berettet, at der i den sydvestlige Del af Haven ved hans Gaard Taarngaarden i Kallundborg fra gammel Tid har staaet et Taarn, som nu er faldet ned paa et lille Stykke Mur nær, til at lade dette Stykke Mur nedrive og bruge Pladsen til Udvidelse

[1] Vuf, Brusk H.

af sin Have, dog skal han, som han har tilbudt, lade Stedet lukke med anden bekvem Lukkelse. Sj. R. 12, 254.

1. Aug. (Kallundborg). Skøde til Christoffer Faaborg, Borgemester i Kallundborg, paa Kronens Vænge Thornhafue ved Kallundborg, der fra øst til vest strækker sig fra Søtaarnet til Byens Hestehave og fra syd til nord fra Byens Hestehave til Munckesøe, til Gengæld for at han har tilskødet Kronen sin jordegne Bondegaard i Asmindrup, der foruden Skylden til ham svarede 1 Pd. Korn aarlig til Skolen i Kallundborg, hvilket fremdeles skal svares til denne. Sj. R. 12, 254 b.

— Jørgen Pederssen, der af Lensmanden paa Kallundborg er sat til Sognefoged paa Røsnes[1], maa indtil videre være fri for Landgilde af sin Gaard paa Røsnes. Sj. R. 12, 254 b.

— Befaling til Herman Juel om som hidtil at lade Bønderne i Kallundborg Len faa Bygnings- og Vogntømmer og Ildebrændsel i Kronens Skove af fornede Træer og Vindfælder og anvise dem det, hvor der sker mindst Skovskade. Udt. i Sj. T. 15, 91 b.

— Til Lauge Beck, Matz Erichssen, Herman Juel og Anders Dresselberg, Landsdommer i Sjælland. Paa gentagne Klager fra Bønderne i Otz Herred under Dragsholm over for høj Landgilde befalede Kongen, at Oldinge skulde undersøge Gaardenes Tilliggende og sætte dem for en passende Landgilde. Dette er ogsaa sket for en Del Bønders Vedkommende, men da flere endnu beklage sig, giver Kongen, for en Gang at blive fri for dette Overlob, dem herved Fuldmagt til med det første at begive sig ind i Otz Herred og i Henrich Vindtz Nærværelse besigte de Gaardes Ejendom, hvis Landgilde er bleven omsat af Oldingene, undersøge, om Taksationen er retfærdig, og hvis den ikke er det, da tage Oldinge og uvildige Dannemænd til og taksere Gaardene retfærdigt. Hvis flere andre Bønder klage over for høj Landgilde, skulle de i Forening med Oldingene undersøge Lejligheden og ogsaa omtaksere disses Gaarde. Sj. T. 15, 91 b.

— Til Jørgen Skram. Da Mouritz Styge, Landsdommer i Jylland, der for nogen Tid siden er bleven forlenet med Roxe Herred, som tidligere laa til Drotningborg, har berettet, at Jørgen Skrams Foged har oppebaaret Smørlandgilden af Herredet for

[1] Refsnæs, Arts H.

nærværende Aar før den sædvanlige Tid, men efter hans Forleningsbrevs Udstedelse, og at Jørgen Skram ikke uden kgl. Tilladelse vil lade ham faa den, da han er bange for, at der ellers skal blive gjort Antegnelser til hans Regnskab, befales det Jørgen Skram at levere Mouritz Styge Smørskylden. J. T. 2, 337 b.

1. Aug. (Kallundborg). Til Jacob Seefeldt paa Aarhusgaard. Da Mølleren i Aarhus Mølle har berettet, at Møllen ikke blev helt færdig forrige Aar, fordi Vinteren faldt ind, men at der endnu mangler nogen Indbygning, ligesom der ogsaa er store Mangler ved Dæmningen, skal Jacob Seefeldt undersøge, hvilke Mangler der findes, og lade det forfærdige, som Kongen skal bekoste. Orig.

5. Aug. (Frederiksborg). Forleningsbrev for Sognepræsteembedet i Pedersborg Sogn paa Kronens Tiende af Pedersborg Sogn, da Sognepræsten Hr. Olluf Pederssen nu har mistet den Sorø Klosters Jord, han hidtil har brugt, ved at den igen er lagt under Klosterets Avl. Sj. R. 12, 255 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bestemt, at det hidtil i Anduorskouf Kloster holdte Hospital herefter skal holdes i Almindeligt Hospital i Slaugelsø, og derfor vil forbedre dettes Indtægt, henlægger Kronens Tiende af Biernit, Slauglille, Broby, Munckebierbye, Sorterup, Kinderthoft og Brume[1] Sogne, der hidtil har været ydet i Nøgene paa Sorø Kloster, til Slaugelsø Hospital indtil videre. For at Hospitalet bedre kan faa den Afgift, det skal have af Tienderne, skal Lensmanden i Anduorskouf Kloster nu straks og siden, naar nogen Tiende bliver ledig, bortfæste dem til en af Sognemændene i hvert Sogn paa menige Sognemænds Vegne for en rimelig Afgift, der aarlig inden Fastelavn skal leveres til Forstanderen for Slaugelsø Hospital. Sj. R. 12, 256.

— Aabent Brev, hvorved Kongen i Anledning af Bestemmelsen om, at Lensmændene skulle have Kirkerne og den gejstlige Handel i deres Len i Befaling, paabyder, at Hedminge[2], St. Peders, Sønderup, Ottestrup, Gierluf, Lundforlund, Vemmerløf og Hemmessøe Sogne i Slaugelsø Herred, Nordrup, Ørslef, Solberg, Giersløf, Finderup, Gierløf[3], Barthendorp[4], Helsinge, Dresleberg[5] og Hafreberg Sogne i Løfue Herred, Slustrup, Skiørpinge, Fardrup[6], Gimlinge,

[1] Bromme, Alsted H. [2] Hejninge. [3] Gørlev. [4] Bakkendrup. [5] Drøsselbjærg. [6] Faardrup.

Haldagger, Thiustrup, Kirckerup og Sørby Sogne i Flackebergs Herred, der høre til Anduorskouf Klosters Birk, skønt de ligge i forskellige Herreder, herefter skulle ligge til Anduorskouf Kloster, hvis Lensmand Peitter Reitz skal være deres Øvrighed i alle Stifts- og gejstlige Sager og oppebære Afgiften af Kronens Tiender og al anden Rettighed, som hidtil har været svaret til Stiftslensmanden i Sjællands Stift. Sj. R. 12, 256 b.

5. Aug. (**Frederiksborg**). Hans Hanssen, født paa Kronens Gods i Arnacke i Vinderup Len, maa være fri for at deles til Stavns, da han med kgl. Tilladelse har handlet med Christoffer Pachisk om Frihed for sit Fødested og tilfredsstillet denne derfor. Sj. R. 12, 257 b.

— Til Herman Jul. Da Kongen under sit sidste Ophold paa Kallundborg Slot selv har set, at Taget paa Husene er meget forfaldent, hvilket med Tiden vil medføre fuldstændig Ødelæggelse af Sparreværk og Mur, hvis der ikke i Tide raades Bod derpaa, skal han lade Taget skelne, istandsætte Muren og siden holde Husene godt under Tag. Han skal lade Jagthuset paa Asnes nedtage og igen opsætte paa et bekvemt Sted ved Racklef eller deromkring. Sj. T. 15, 93.

— Til Christoffer Packisch. Da Kongen, der har erfaret, at de Kronbønder, han har i Forlening, besværes meget med at befordre Adelige og deres Tjenere, ikke vil tillade dette, efterdi Kronens Bønder desforuden have nok at gøre, forbydes det ham under Trudsel om Kongens højeste Unaade herefter at laane Vogne fra Bønderne til Adelige, deres Tjenere eller nogensomhelst, medmindre de have Kongens egenhændig underskrevne Pasbord og saadan Besked, at de skulle befordres. Sj. T. 15, 93 b.

6. Aug. (—). Befaling til Christoffer Valckendorff at give Michel von Kommitz Ordre til at skaffe Køkkenskriveren 3 Tdr. Æbler, 2 Tdr. Pærer, 1 Kurv Kirsebær, 2 Kurve Flækkesild, 1 Td. Løg, 1 Td. Peberrødder, 2 Læster tomme Tønder til Vildtbrad, 1 Fjerd. Sennep, $1^1/_2$ Læst Lønborgsalt og $1^1/_2$ Læst Bajsalt. Udt. i Sj. T. 15, 90 b.

— Befaling til Lauge Beck om med Marcus Pandesvend at sende de 100 Øksne, han tidligere har faaet Ordre til at købe til Kongen, til Haderslef og, hvis han ikke endnu har dem alle, se at skaffe de manglende og siden sende dem. Udt. i Sj. T. 15, 94.

10. Aug. (**Frederiksborg**). Befaling til Petter Reidtz at købe det til Byggeriet paa Andtuorskoufs Kloster manglende Tømmer i Korsøer, Slaugelse eller hvor han kan faa det, da det ikke saa hurtig kan faas fra Norge og ikke kan faas i Klosterets Skove. Udt. i Sj. T. 15, 92 b.

11. Aug. (**Kronborg**). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har eftergivet Borgemestre og Raad i Aahus den til Mortensdag 1573 forfaldne Byskat, som de endnu restere med. Orig.[1] Udt. i Sj. T. 15, 95 b.

— Befaling til Kirkeværgerne for alle Landsbykirker i Skaane, Halland og Blekinge om, at hver Kirke, der er ved Hævd, Bygning og Formue, i Aar skal komme Vardbierg Kirke til Hjælp med 2 Dlr. og levere dem til Borgemestre og Raad i Vardbiergs Fuldmægtige, da Indbyggerne i Vardbierg ikke have Raad til alene at bekoste Genopbyggelsen af deres i sidste Fejde afbrændte og ødelagte Kirke. Borgemestre og Raad skulle gøre Anders Bing paa Vardbierg Regnskab for Anvendelsen af Pengene[2]. Sk. T. 1, 315 b[3].

— Befaling til Arrild Huitfeld om med det første at købe $3^1/_2$ Læst Rug i Giers Herred til Sæderug og snarest sende den til Kroneborg og saa fremdeles hvert Aar, indtil anden Ordre gives. Udgiften dertil skal blive afkortet i hans Afgift af Sundmøer Len. Sk. T. 1, 316.

— Befaling til nedennævnte Lensmænd om at købe Slagteøksne, Lam og Gæs i deres Len og sende dem til Kiøpnehafn. — Anders Bing i Vardbierge Len 50 Øksne; Pouel Huitfeld i Halmsted Herred og Laugholms Len 50 Øksne og 300 Lam; Eyler Grubbe i Vordingborge og Throggeveile Len 500 Lam og 200 Gæs; Olluf Bilde i Thurrebye Len 20 Øksne, 100 Lam og 150 Gæs; Herman Juel i [Kallundborg] Len 30 Øksne, 250 Lam og 200 Gæs; Hendrick Vindt i [Dragsholm] Len 20 Øksne, 150 Lam og 200 Gæs; Mogens Giøe i Korsøer Len 12 Øksne, 100 Lam og 100 Gæs; Lauge Beck i [Roskilde] Len 350 Lam og 400 Gæs; Hack Ulfstand i [Aalholms] Len 300 Lam og 400 Gæs, hvilke sidste han skal lade slagte og røge og til Foraaret sende til Kiøpnehafn; Henning Giøe i Nykiøpnings Len ligesaa 300 Lam og 400 Gæs; Lauritz Brockenhus

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 81. [2] Et omtrent enslydende Brev, men kun stilet til Kirkeværgerne for Landsbykirkerne i Skaaue, er indført i Sk. R. 1, 415; det er udateret, men indført mellem Breve af 19. og 21. Aug. [3] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 354 f. (efter en Afskrift).

i [Nyborg] Len ligesaa 30 Øksne og 500 Gæs; Erich Løcke i Otthensegaards Len ligesaa 30 Øksne og 500 Gæs; Breide Randtzov paa Langeland ligesaa 24 Øksne og 500 Gæs; Emicke Kaas paa Gulland 1000 Lam, som han skal lade slagte og røge og til Foraaret sende til Kiøpnehafn til Brug paa Kongens Skibe. Udt. i Sj. T. 15, 94.

13. Aug. (**Kronborg**). Befaling til nedennævnte Lensmænd om at købe Slagteøksne, Lam, Gæs, Ærter og Hvede i deres Len og sende det til Kiøpnehafn. — Coruitz Veffert i Malmøehus Len 500 Lam og 300 Gæs; Axel Gyldenstiern i [Landskrone] Len 150 Lam og 150 Gæs; Arrild Uggerup i [Helsingborg] Len 20 Øksne, 250 Lam og 300 Gæs; Hr. von Dhonav i [Sølvitsborg] Len 50 Øksne; Hack Ulfstand i [Aalholms] Len 20 Læster Ærter og 4 Læster Hvede; Henning Giøe i [Nykøbing] Len 15 Læster Ærter og 3 Læster Hvede; Bonde Morthenssen, Tolder i [Rødby], 20 Læster Ærter og 4 Læster Hvede. Udt. i Sj. T. 15, 95 b.

— Tilladelse for Christoffer Valckendorff, der har indberettet, at der ikke er Penge nok til at købe Hamp og Kabelgarn for til Skibene, til at tage 4000 Dlr. af Landskatten til det Brug. Udt. i Sj. T. 15, 96.

16. Aug. (—). Aabent Brev, hvorved det — i Anledning af, at Arvingerne efter afdøde Søfren Kier, Tolder i Kolding, have erklæret, at de ikke kunne gøre deres Regnskab klart og betale hvad de skylde Kronen, før de faa Hjælp til at faa de store Restancer af Told og Sise inddrevne, som skyldes Søfren Kier — paalægges alle Lensmænd, Borgemestre og Raad, Fogder og Dommere saavel paa Landet som i Købstæderne straks at hjælpe Arvingernes Fuldmægtige til disse Restancer, saafremt de kunne bevise at have dem til gode, saa de faa deres Betaling fremfor nogen anden, og ikke tilstede nogen Indførsel i Gældnernes Huse, Gaarde eller Bo, før Kronen har faaet sit Tilgodehavende. J. R. 3, 425.

17. Aug. (—). Til Eyller Grubbe, Jomfruerne[1] af Egedt og Johan og Christen Bernekov. Da der i meget lang Tid har været Trætte mellem Eyller Grubbe paa den ene og de andre paa den anden Side angaaende Skel mellem Egede og Liustrup og andre Ting, hvilken Trætte endnu ikke er afgjort, og Kongen ugerne ser saadan Strid mellem Adelen, vil han engang, naar hans Lejlig-

[1] Ermegaard og Birgitte Bilde.

hed tillader det, selv begive sig paa Aastederne og i Forening med nogle gode Mænd afgøre Striden enten i Mindelighed eller ved Dom, hvorfor de anmodes om indtil den Tid at lade al Trætte hvile, hvilket ogsaa vil være i deres egen Interesse. Sj. T. 15, 96 b.

17. Aug. (Kronborg). Aabent Brev, at Kongen nu har bilagt den mellem Coruitz Viffert. Embedsmand paa Malmøe Slot, og Hans Spegel til Borrebye værende Strid, fordi Coruitz Viffert paa Kronens Vegne har villet tilholde sig Rettighed til Fiskeri i Lydde Aa ved Borrebye Mølle ud for en Kiøllinge[1] Kirkes Eng, medens Hans Spegel mener, at det i Henhold til det ham paa Borrebye Gaard og Gods givne Skødebrev er hans fri Endelsfiskeri; for at forebygge Trætte herom i Fremtiden har Kongen givet Hans Spegel og hans Arvinger ovennævnte Eng, mod at de svare en aarlig Afgift af 18 Sk., som Mønten før gik, til Kiøllinge Kirke. Sk. R. 1, 413 b. K.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — der har bragt i Erfaring, at Folk i Skaane hidtil have givet hinanden Kald og Varsel til Tinge med 8 Kaldsmænd, 2 særlige til hvert Ting, hvilket er meget besværligt for fattige Folk og ofte forhindrer dem i at udføre deres Tiltale, fordi de ikke kunne udrede de med de mange Kaldsmænd forbundne Omkostninger — fastsætter, at naar nogen herefter vil tiltale en anden paa Tinge, skal han give ham lovligt Varsel med to lovfaste Kaldsmænd til det første Herredsting, hvilke to siden skulle møde paa det fjerde Herredsting og, hvis det bliver nødvendigt, paa Landstinget og hjemle deres Varsel som lovligt, hvorefter Sagsøgeren skal have sin Ret og ikke besværes med yderligere Kald. Sk. R. 1, 414[2].

18. Aug. (—). Aabent Brev, at Kongen har sluttet den Kontrakt med Villum Hendrichssen i Helsingør og Johan Koll i Wulfhagen, at de mellem Mikkelsdag og Mortensdag og i alt Fald inden Mortensdag paa egen Regning og Risiko skulle levere Kongen 30 Skippd. godt Tækkekobber i Helsingør til Brug paa Kronneborg til en Pris af 46 gl. Dlr. pr. Skippd. efter den her gældende Vægt. Kongen har givet Ordre til, at de nu skulle have 400 gl. Dlr. paa Regnskab paa denne Handel, og vil,

[1] Kjeflinge, Harager H. [2] Tr.: Secher, Forordninger II. 314 f. (med urigtig Dato: 19. Aug.)

hvis Kobberet behager ham og han vil have mere, bestille det hos Villum Hendrichssen. Sj. R. 12, 257 b[1].

18. Aug. (**Kronborg**). Til Christoffer Valckendorff. Da Kongen har givet Jørgen Farnsbeck, Embedsmand paa Arnsborg, Jagten Gott mit uns med Skyts, Munition, Skibsredskaber og andet Tilbehør, skal han straks lade den udruste med alt Tilbehør, sætte duelige, med Klæder vel forsynede Skibsfolk derpaa, give dem den til Rejsen til Arnsborg nødvendige Fetalje med og sørge for, at Jagten er rede, saa Reinholt Anriibe, som Jørgen Farnsbeck har sendt til Kongen, kan gaa ombord paa den, saasnart han bliver affærdiget af Kongen, og føre den til Arnsborg. Sj. T. 15, 91.

19. Aug. (—). Forleningsbrev for Niels Anderssen, Landstingsskriver i Skaane, paa Afgiften af Kronens Korntiende af Brandstad Sogn i Skaane. Udt. i Sk. R. 1, 415. K. (i Udt.).

20. Aug. (—). Til Christoffer Valckendorff. Da Herman Juel paa Kallundborg Slot har klaget over ikke at kunne komme ud af det med sin Genant, fordi Slottet ligger paa et almindeligt Færgested, hvilket foraarsager megen Bekostning, har Kongen bevilget, at hans Genant maa forhøjes med en 2 Læster Korn: da Herman Juel har begæret at maatte faa Slottets Avl for denne Forhøjelse, men Kongen ikke ved, hvad Avlen beløber sig til, skal Christoffer Valckendorff undersøge dette og enten lade ham faa Avlen eller give ham Forhøjelsen paa anden Maade samt underrette Kongen om Resultatet. Sj. T. 15, 97.

21. Aug. (—). Til Johan Thaube paa Kroneborg. Kongen har eftergivet Peder Skaubo hans Landgilde for i Aar. Orig.

— Gavebrev til Christoffer, Borggreve von Dhona, til Helnekircke paa al Kronens Rettighed i en paa Bredegade indenfor St. Olufs Port i Lund liggende Helnekircke Klosters Gaard, som tidligere Abbeder have givet en Christen Kock paa den Betingelse, at der aarlig skulde svares 3 Sk. Grot i Jordskyld til Klosteret, hvilket dog nu i lang Tid ikke er sket. Sk. R. 1, 415 b.

23. Aug. (**Frederiksborg**). Streng Befaling til alle, der have fæstet de til Helsingør Hospital henlagte Krontiender

[1] Derefter er indført et Brev af samme Dato, hvorved Villum Henriksen paa egne og Johan Kolls Vegne forpligter sig til at levere Kongen Kobberet paa ovennævnte Tid og Sted eller tilbagebetale de 400 Dlr. og tillader Kongen at tage hans Gaard i Helsingør i Pant, hvis Pengene ikke skulde blive tilbagebetalte.

i Malmøe Len, om at levere Afgiften deraf i Malmøe inden den i Brevene fastsatte Tid til dem. som Hospitalsforstanderne beskikke dertil; der er nemlig klaget over, at mange hidtil ikke have villet levere Tienden andensteds end i Ydsted, hvilket volder Hospitalet stor Bekostning og Skade. Sk. T. 1, 322. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.[1]

24. Aug. (Frederiksborg). Bestalling for Morthen Nielssen som Hospitalsmester i Almindeligt Hospital i Helsingør. Han skal føre nøje Tilsyn med Hospitalets Indkomst og med den Bespisning, der finder Sted deri, aflægge Ed til Lensmanden og Hospitalsforstanderne paa at være Fundatsen og Forstanderne lydig, altid være til Stede i Hospitalet tillige med sin Hustru og aarlig have 100 gl. Dlr. i Løn og fri Bolig og Underhold for sig og Hustru. Det skal staa hans Hustru frit for at forlade Hospitalet efter hans Død. Sj. R. 12, 259.

— Befaling til Christoffer Valckendorff at give Alexander von der Ost Hofklædning til 6 Personer, hvilket han har til gode hos Kongen. Udt. i Sj. T. 15, 97 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Kongen har modtaget og vil beholde det af ham sendte Stykke Engelst, som har været paa den til Kiøpnehafn fra Kongens Gallejer indkomne Prise; hvis der blandt Godset paa Prisen findes endnu et Stykke Engelst af samme Farve, skal han ogsaa sende det. Kongen har erfaret, at Skibshøvedsmændene Steen Matzen, Christen Vind og Norman de Lauet ere komne gennem Sundet med 2 Gallejer og 2 tagne Skibe, medens Erich Munck med en Gallej og et taget Skib er bleven ude; da det forekommer Kongen besynderligt, at de saaledes ere skiltes ad, skal han af Skibshøvedsmændene faa at vide, hvor og af hvad Grund det er skét, og hvad Grund Erich Munck har givet til ikke at følge med dem, og sende Kongen Besked. Sj. T. 15, 98 b.

— Til Tolderen og Toldskriverne i Helsingoer. For de 500 Dlr., som de efter mundtlig Ordre af Kongen have betalt Arrild Huitfeld af Tolden, skulle de vedlægge deres Regnskab dette Brev som Hjemmel, da de have begæret en saadan. De skulle straks levere Jochim Thim, Faktor i Hamborg, 1100 Dlr. til Betaling af noget Kobber, som Kongen har bestilt dér til Kroneborg,

[1] Tr.: Hofman, Fundationer VII. 100.

og Hans Maler, Kontrafejer, 500 Dlr. som Forskud paa noget Arbejde for Kongen. Sj. T. 15, 98.

24. Aug. (Frederiksborg). Aabent Brev, hvorved Kongen, der har Brug for en hel Del Havre til sine egne Heste og de Rustvognsheste, som bruges ved Kroneborg, og derfor nødes til at købe Havre i Skaane. forbyder alle uden særlig kgl. Tilladelse at udføre eller lade udføre Havre fra Skaane i Aar, forinden dette Forbud hæves, da det ellers kan befrygtes, at Havren vil blive meget dyr, og at Kongen ikke kan faa saa meget, som han behøver. Sk. R. 1, 416.

— Til Christoffer, Borggreve von Donav, og Coruitz Viffert, Embedsmænd paa Solfuitzborg og Malmøe Slotte. Da Hendrick Brahe til Vidskølle har begæret 2 Gaarde i Gesma[1], 1 Fæste i Snartorp[2] og Kronens Rettighed i 2 Skattegaarde, den ene i Sønderløf og den anden i Stionderød[3], i Skaane til Mageskifte for 1 Gaard i Örid, 1 Gaard i Engelstrop, 1 Gaard i Haasted, 1 Gaard i Østenkiøb og saa meget af hans Arvegods i Biberød, at det kan gaa lige op med Kronens Gods, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den; dog forbeholder Kongen sig fuldstændig Frihed til siden at bevilge eller afslaa Mageskiftet. Sk. T. 1, 316 b.

— Til Bønderne paa Bornholm. Da kun faa af dem have efterkommet det aabne Brev [af 26. Okt. 1580], paalægges det paany strengelig enhver altid at holde et godt langt Rør med Fyrlaas, saafremt han ikke vil bøde en god Okse til Kronen. Sk. T. 1, 317[4].

— Bestalling for Christoffer Jørgenssen som Forstander for Almindeligt Hospital i Nykiøping paa Falster. Han skal oppebære al Hospitalets Indkomst, føre Tilsyn med, at den bliver anvendt til de fattiges Underhold, og aarlig aflægge Regnskab i Lensmandens, Borgemestre og Raads og Sognepræstens Nærværelse. F. R. 1, 569 b.

— Til Otto Emickssen til Stensgaard. Da Eyller Brockenhus til Syndergaard trods den af ham givne Forpligtelse og Haandtastning ikke er mødt for Rigsraadet paa den sidste Herredag, hvorfor det kan formodes, at han vil fremture i sin forblindede Løsagtighed og afhænde sin Hustrus og sine Børns Gods, og da disse staa værgeløse og tvivlraadige, befaler Kongen, der bør sørge for, at hans

[1] Gräsma, Gærs H. [2] Snattarp, samme H. [3] Stianderöd, samme H. [4] Tr.: Secher, Forordninger II. 315.

uskyldige Børn ikke komme til at undgælde for hans Misgerninger. Otto Emickssen, der er den nærmest boende Slægtning, at overtage Værgemaalet for Eyller Brockenhus's Hustru og Børn og paase, at disse ikke i nogen Maade lide nogen Skade. F. T. 1, 265.

24. Aug. (Frederiksborg). Befaling til Manderup Parsberg og Niels Jonssen om i Jørgen Skrams Sted, der er forhindret ved anden Bestilling, at drage omkring i Viiborg Stift og gøre Forordning om Betlere. Udt. i J. T. 2, 338.

25. Aug. (—). Befaling til Chresten Vind paa Kiøpnehafns Slot at give Knud Jenssen $^1/_2$ Pd. Korn af Loftet. Orig.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af, at mange løse Folk, der undertiden ere rømmede andre Steder fra formedelst begaaede Misgerninger, søge Ophold paa Bornholm. og at Folk paa Bornholm, der have gjort sig skyldige i Misgerninger. blive hjulpne bort af andre Indbyggere paa Øen — strengelig forbyder alle Indbyggere paa Bornholm og andre at føre nogen, der ikke har Pasbord eller tilbørlig Besked om Hjemstavn og Rejse, til Øen eller huse ham paa den, ligesaa at føre nogen ud af Landet, naar han ikke har Pasbord eller tilbørlig Besked af Lensmanden. dennes Fogder eller Borgemestre og Raad i Købstæderne; endvidere paabydes det alle at føre nøje Opsigt med deres Baade og Aarer, at ikke Misdædere undslippe med dem; enhver, der ikke overholder disse Paabud, skal svare til Misdæderens Gerning. Sk. R. 1, 416 b[1].

— Befaling til Christoffer Valckendorff om med det første at sende 3—400 Tdr. Havre hid, da der er stor Mangel paa Havre til Kongens egne Heste. og i Morgen sende 5 eller 6 Tømmermænd hid. Han skal med det første lade Kongens Jagtduge istandsætte efter nærmere Anvisning af Kongens Pandesvend og skaffe hvad der behøves dertil. Sj. T. 15, 99.

26. Aug. (—). Til samme. Da Kongen har bevilget, at Hendrick Taarnmand paa Kiøpnehafns Slot, der har berettet, at han i Kongens Tjeneste er falden og har slaaet sit ene Ben itu, og at hans Hustru er gammel og skrøbelig, saa det med Tiden vil blive dem besværligt at stige op og ned, maa faa en af Kronens Boder i Kiøpnehafn som Tilflugt for sig og Hustru paa

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 316 f.

deres gamle Dage, skal Christoffer Valckendorff, naar der bliver en passende ledig, skaffe ham den, uden Leje. Sj. T. 15, 99[1].

26. Aug. (Frederiksborg). Til samme. Af den Beretning, som de Skibshøvedsmænd, der have været med Erich Munck i Norge, have aflagt om Grunden til, at de ere skiltes fra Erich Munck, har Kongen erfaret, at denne med sin Gallej og et af de tagne Skibe har begivet sig ind til sin Gaard; det undrer Kongen, at Erich Munck saaledes har ført Kongens Skib ud af dets rette Kurs, og man maa næsten tro, at han har begivet sig derhen med en Del af det tagne Gods for deraf at udtage hvad han selv vilde; da der iblandt Godset maaske kan være Klenodier og andet dyrebart, som Kongen ikke kan faa noget at vide om, skal Christoffer Valckendorff paase, at Kronens Ret indtil Erich Muncks Ankomst ikke bliver forsømt. Kongen har givet Norman de Lauet Kronens Part af det Guld, denne har taget hos en Skipper paa et af de erobrede Skibe. Sj. T. 15, 100.

— Til Christen Vind. Kongen har bevilget, at Lauritz Hanssen, der er barnefødt i Verløsse i Kiøpnehafns Len, maa flytte hen paa en Gaard i Herluf, dog mod at betale Christen Vind paa Kronens Vegne efter Evne for sit Fødested. Udt. i Sj. T. 15, 99 b.

— Kvittans for Josias van Qualen til Caslow paa hans Regnskab af Stenborg Slot, Crempen og Wilstermarsk, Kronens Del af Ditmarsken og Gaarden Frederichshof i den Tid, han har haft dem i Forlening. Han blev af Stenborg Slot, Crempen og Wilstermarsk 7473 Mk. $4^1/_2$ Sk. lybsk, 11 Læster 9 Tdr. 3 Himter $^1/_2$ Spint Havre skyldig, som han efter Kongens Ordre har leveret til sin Eftermand Benedictz von Aleueld. J. R. 3, 426.

27. Aug. (—). Befaling til Christoffer Valckendorff om hereefter ikke at tiltale Erich Lange og hans Medarvinger for de resterende Mandtalsregistre paa Skat af Drotningborg Len i hans Fader Erich Langes Tid, da Kongen i Betragtning af, at der er hengaaet saa lang Tid siden, har eftergivet ham denne Sag. Sj. T. 15, 100 b.

— Til samme. Da M. Christoffer Bartskær, Borger i Kiøpnehafn, har berettet, at han i sidste Fejde har tjent som Bartskær paa Kongens Orlogsskibe og paa egen Bekostning gjort to

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 663 f.

Rejser for Kongen til Rusland og Norge, skal Christoffer Valckendorff give ham et passende Vederlag derfor. Udt. i Sj. T. 15, 101.

27. Aug. (Frederiksborg). Befaling til samme om i Forening med Lauritz Krusse at forhøre Skibshøvedsmændenes og de menige Skibsfolks Klager over Erich Munck og over hinanden indbyrdes, faa at vide, hvorledes alt er gaaet til paa Rejsen nord om Vardhus, og sende Kongen Besked. Udt. i Sj. T. 15, 101.

— Til Steen Bilde. Efter hans tidligere Begæring og i Betragtning af hans Svaghed har Kongen nu fritaget ham for at have Aahus Hospital i Forsvar og overdraget dette Hverv til Arrild Uggerup paa Helsingborg; Kongen vil herved meddele ham dette, for at han ikke skal tro, at det er sket af anden Grund end Bevaagenhed mod ham. Sk. T. 1, 318.

— Befaling til Arrild Uggerup om at overtage Aahus Hospital, oppebære dets Indkomst, paase, at den anvendes til de fattiges Bedste, og forsvare Bønderne. Sk. T. 1, 317 b.

— Følgebrev for Arild Uggerup paa Helsingborg til alle de Bønder under Aahus Hospital, som Steen Bilde hidtil har haft i Forsvar, og til alle, der svare nogen Rettighed til Hospitalet. Sk. R. 1, 417.

31. Aug. (—). Til Coruitz Viffert. Da han nu efter mundtlig Ordre af Kongen har samlet Spær og Tømmer til det Hus paa Lundegaard, hvorpaa Spæret var faldet ned, og har begæret skriftlig Ordre om, hvad han videre skal gøre, befales det ham at istandsætte Sparreværket paa Huset og dertil anvende højst 100 Dlr. Sk. T. 1, 318 b.

— Til Arrild Uggerup. Da Coruitz Veffert paa Malmoe Slot har berettet, at han mangler Asketømmer til Sengestolper, Stole og andet Indbo i det ny opførte Hus paa Lundegaard, og saadant Tømmer ikke kan faas i Kronens Skove i hans Len, skal Arrild Uggerup lade det nødvendige Asketømmer hugge i Hielmholt Skov eller andre Kronens Skove i Helsingborg Len. Sk. T. 1, 319.

— Befaling til Kron-, Kannike-, Vikarie-, Provste- og Præstetjenere i Thorne, Froste og Fers Herreder om efter nærmere Tilsigelse af Coruitz Viffert paa Malmøe Slot hver at køre 3 eller 4 Læs Ved til Fogelsang Teglovn, hvor Kongen nu vil lade brænde nogle Sten. Sk. T. 1, 319 b.

— Til Emicke Kaas. Kongen har tidligere skrevet til ham, at denne Brevviser, Johan Menved fra England, har beskyldt en

Havnefoged der paa Landet [Gulland] for at have hjulpet Kongen af Sverrigs Skibe med at erobre et hans Broder Thomas Menved tilhørende Skib med Gods der under Landet; da Johan Menved trods Havnefogdens Erklæring om den Sag alligevel mener at have Tiltale til denne baade for ovennævnte Sag og for noget af det paa Skibet værende Gods, som Havnefogden fik ved samme Lejlighed og har beholdt, skal Emicke Kaas med det første lade Sagen komme for Retten og hjælpe Johan Menved til Lov og Ret, saa han ikke skal have noget at klage over. Sk. T. 1, 319.

31. Aug. (**Frederiksborg**). Til Christoffer, Borggreve von Dohna, Axel Gyldenstiern, Landsdommer i Skaane, Hans Spegel til Borrebye og Christen Gyldenstierne til Stiernholm. Da Kongen har forlenet Fru Giøruel Faddersdatter, Hr. Lauge Brahis Enke, med noget Gods i Skaane, som Koruitz Viffert hidtil har haft i Værge, skulle de med det første besigte de til dette Gods hørende Refuestad, Bischop, Ler og Harre Skove, undersøge, hvorledes de ere fredede i Koruitz Vifferts Tid, og hvorledes de nu ere, og give deres Besigtelse beskreven fra sig baade til Koruitz Viffert og Fru Giøruel. Sk. T. 1, 320.

1. Sept. (—). Til Christoffer Valckendorff. Kongen vil beholde det Mønttrykkeværk, som Kurfyrsten af Sachsens Mønttrykker Matthias Urban har ført ind i Riget, og har ladet tale med denne om, hvad han skulde have for det; Matthias Urban har da berettet, at han har arbejdet selvfjerde paa det i 1 Aar og 14 Uger og har været budt 1000 Dlr. og mere for det, før han drog fra Dresden; endvidere har han fortæret en Del paa Rejsen her ind i Riget. Da han derefter har henstillet til Kongen, hvad denne under disse Forhold mener at kunne give ham, har Kongen bevilget at give ham 1000 Dlr. for Møntværket og 100 Dlr. for hans Udgifter paa Rejsen frem og tilbage, hvilke 1100 Dlr. Christoffer Valckendorff maa se at gøre Udvej for. Da Matthias Urban har berettet, at den Smed, Hans, som hidtil har været hos Kongens Møntmester Pouel[1], vil rejse fra denne, og at den Smed, han har ført med sig ind, er duelig baade til Smelten, Støben, Smeden og andet saadant, skal Christoffer Valckendorff, hvis Smeden ved Møntværket vil tage sin Afsked, forhandle med den Smed, Matthias Urban har ført med sig, om at overtage Pladsen. Da Matthias Urban af Faderen til Kongens afdøde Møntmester Hans[2] har faaet Fuldmagt til at modtage

[1] Povl Gulden. [2] Hans Dalhausen.

dennes efterladte Gods, som Pouel Møntmester har hos sig, skal Christoffer Valckendorff sørge for, at Matthias Urban faar alt Godset mod tilbørlig Kvittering. Sj. T. 15. 101 b.

2. Sept. (Frederiksborg). Til samme. Kongen sender ham hermed nogle Jordebøger over Haderslef, Flensborg, Segeberg og Krempen Len og Wilstermarsk; tidligere har han faaet Jordebogen over Rendisborg Len, og Kongen venter med det første en Jordebog over Ditmarsken. Naar han har faaet disse Jordebøger over alle Kongens Len i Fyrstendømmerne, skal han deraf uddrage en klar Jordebog over hvert Len med Angivelse af, hvad Indtægten beløber sig til, dels specificeret for hver enkelt Afgift, dels samlet i en Hovedsum i Penge, ligesom han har gjort for Lenene her i Riget, lade Jordebøgerne indbinde godt og udstyre paa bedste Maade og siden sende Kongen dem. Orig.[1]

— Til samme. Kongen finder Behag i det Stykke Fløjl og det Stykke Damask, som han har sendt ham af Prisegodset, og vil beholde det; da de Købmænd, der ere fulgte med Priserne, staa haardt paa, at de ikke have forbrudt Godset, billiger Kongen hans Forslag om at lade Sagen komme i Rette for Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn. Med Hensyn til den unge Person blandt Købmændene, en Søn af Storfyrstens Medicus, der vil hævde, at ikke alene det Gods, som han angiver tilhører ham, til en Værdi i rede Penge af mere end 4000 Dlr., men ogsaa selve Skibet ikke kan være forbrudt, da hans Fader er Storfyrstens Tjener, saa kan Kongen ikke indse, hvorfor han ikke har forbrudt sit Gods ligesaa godt som de andre, da de jo alle ere grebne paa en forbudt Fart og Storfyrstens Undersaatter ikke ved nogen særlig Overenskomst have faaet større Frihed end andre til at besøge disse forbudte Strømme; ovennævnte unge Person har sikkert ogsaa haft til Hensigt at drive Købmandshandel med Godset og formodentlig opgivet mere Gods som sit, end der med Rette tilhører ham, for derved at befri det. Hvorledes det nu end forholder sig, saa billiger Kongen under de forhaandenværende Omstændigheder Christoffer Valckendorffs Forslag om indtil videre at opskrive nævnte Persons Gods og lægge det i Forvaring, til Bedste saavel for Skibsfolket som for Kongen, uden dog at lade nævnte Person eller de andre Købmænd faa noget at vide derom. Sj. T. 15, 102 b.

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. 1. 81 f.

7. Sept. (**Frederiksborg**). Til samme. Kongen har med særligt Behag modtaget de Alterklæder, Skellert, Bækkener, Kedler, Peber, Rosiner, Sukker, Figner og andet, som han har sendt af Byttegodset; da han har meddelt, at der blandt dette Gods endnu findes nogle Kedler og Bækkener, der dog ikke ere saa store som de sendte, befales det ham ligesaa at sende disse, da Kongen altid har Brug for saadanne Ting og de jo ville koste mere at købe, end man nu kan faa ved at sælge dem; findes der Fade og Tintallerkener blandt Godset, skal han ogsaa sende Kongen dem. Da den Vin, der findes blandt Byttegodset, »ikke skal være synderlig« og Kongen ingen Brug har for den, skal han sælge den til Bedste for Kongen. De Købmænd, der have været paa de tagne Skibe, maa drage hver til sit. Sj. T. 15, 103.

— Til samme. Kongen har befalet Lauge Beck at bygge noget ved Bidstrup, saa Kongen kan have bekvem Bolig dér, naar hans Vej falder forbi og han vil holde Natteleje dér, og særlig at bygge et to Lofter højt Hus ovenover den gamle Grundvold og Kælder smstds. Da det dertil fra Norge forskrevne Tømmer endnu ikke er kommet og Hans Rosenous Enke i Lybke har et sammenhugget Hus liggende i Helsingøer, som hun vil sælge, hvilket Hus er 2 Lofter højt, 52 Bindinger stort og i alle Maader skikket til at sætte paa Grunden ved Bidstrup, og da det rimeligvis vil være billigere at købe det end først hente Tømmeret fra Norge og siden sammenhugge Huset, skal Christoffer Valckendorff lade undersøge, hvad Huset er værd, blive enig med Enken om Prisen og siden lade Huset føre ind for Roskild. Sj. T. 15, 104.

— Kongen giver Markgrev Ernst Frederich af Baden, der paa sin Hjemrejse fra Sverrig vil drage gennem Kongens Lande, frit Lejde for ham selv og Følge og befaler alle sine Embedsmænd og andre at hjælpe Markgreven og hans Følge i alle Maader. Sj. R. 12, 260.

— Kvittans til Ifuer Kaas til Ørndrup paa hans Regnskab af Skarpenbergs Gods paa Mors for den Tid, han har haft det i Forlening; han blev 155 gl. Dlr. skyldig, som han har betalt Rentemester Christoffer Valckendorff. J. R. 3, 426 b.

8. Sept. (—). Mageskifte mellem Fru Beatthe Bilde, Otthe Brahis Enke, og Kronen. Sk. R. 1, 417 b. (Se Kronens Skøder.)

9. Sept. (—). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har af

hans Skrivelse ladet sig foredrage hvad han har berettet angaaende Striden mellem Skibshøvedsmændene og Erich Munck: at Grunden til deres Adskillelse efter begge Parters Erklæring har været Storm og Uvejr, at Grunden til. at Skibshøvedsmændene ikke have ventet paa Erich Munck ved Meerdøe, saaledes som han havde givet dem Ordre til, har været, at Vinden ikke har tilladt dem at komme derind, og at de have manglet Øl og Brød, og at Erich Munck har erklæret, at han har givet Skibshøvedsmændene Ordre til at samles i Meerdøe Havn, hvis de bleve skilte ad i Søen, og selv er løbet derind, ikke fordi hans Gaard laa dér, men fordi han manglede en Styrmand og maatte søge hen, hvor han kunde faa en, og Meerdøe Havn var den bedste og mest bekendte Havn paa den Side. Kongen lader det bero ved disse Erklæringer. Angaaende Trætten mellem Christen Vind og Erich Munck om nogle Skældsord, som Erich Munck skal have brugt mod Christen Vind, har han berettet, at Erich Munck erklærer ikke at have brugt dem om Christen Vind, men kun at have kaldt en Mand paa Christen Vinds Skib, der var bleven fængslet for at have gjort et falsk Brev, en Skælm, og at det hele for øvrigt er sket i Drukkenskab og Misforstaaelse. Paa hans Forespørgsel, om Kongen tillader, at hele Striden bliver bilagt i Mindelighed, meddeles ham, at Kongen gerne ser det, saafremt Parterne selv ere tilfredse og ingen af Skibsfolkene klage over at være slaaede eller mishandlede. Sj. T. 15, 104 b.

9. Sept. (Frederiksborg). Til samme. Borgerne i Rudnebye have berettet, at nogle af dem ere komne til at restere med en stor Del Told og Sise fra 1578, da det dem givne Frihedsbrev for Told og Sise udløb, og indtil nu, og at de fleste ere saa fattige, at, hvis de nu skulle udrede det resterende, ville de blive helt forarmede, ja nogle kunne slet ikke gøre det. Kongen har derfor eftergivet dem Halvdelen af den resterende Told og Sise, men Christoffer Valckendorff skal lade Christoffer, Borggreve von Dhona, der har Byen i Befaling, og Borgemestre og Raad sørge for. at de, der staa i Restance, faa Eftergivelse i Forhold til deres Restance og Trang, og give Tolderen i Rudnebye alvorlig Befaling til at indkræve den anden Halvdel og herefter sørge for, at der ikke bliver saadanne Restancer. Sj. T. 15, 105 b.

— Til Johan Venstermand. Da en af hans Tjenere skal have

skudt en Hjort i Kronens fri Enemærkeskov til Ørslef i Vordingborg Len og ført den bort og Kongen ikke er tilfreds med hans Undskyldning til Eyller Grubbe, at det ikke er sket med hans Vilje, befales det ham at skaffe Karlen til Stede, da Kongen ellers maa tro, at det er sket efter hans Befaling, og at Karlen er undsluppen med hans Vilje, og derfor kræve ham selv til Regnskab. Sj. T. 15, 107.

9. Sept. (**Frederiksborg**). Til Eyller Grubbe. I Anledning af hans Meddelelse om, at han har begyndt at forfølge den Karl, der har skudt Hjorten, og hans Forespørgsel om, hvad han skal gøre, meddeles ham, at Kongen har befalet Johan Venstermand at holde Karlen til Stede, hvorfor han skal fortsætte Tiltalen mod denne, tage Dom over ham, hvis han ikke kan undskylde sig med at have handlet efter Johan Venstermands Ordre, og lade Dommen udføre. Sj. T. 15, 106 b.

10. Sept. (—). Hermend Juels Genant af Kallundborg Slot forhøjes med Avlen til Ladegaarden, 1 Læst Rug, $1^1/_2$ Læst Byg, 20 Sider Flæsk, 6 levende Svin, 30 Gaasekroppe, 1 Td. Smør og 6 Tdr. norske Sild. Sj. R. 12, 260 b.

14. Sept. (**Kronborg**). Til Axel Gyldenstiern, Koruitz Viffert, Arrild Uggerup og Arrild Huitfeld samt Helsingborg, Landtzkrone, Malmøe, Ydsted, Simmershagen og Vee. Da der trods Kongens tidligere Forbud mod Udførsel af Havre fra Skaane alligevel skal være udført en stor Mængde Havre af nogle Købmænd, saa baade Kongen og Menigmand i Aar have lidt stor Mangel, og det kan befrygtes, at det ogsaa fremdeles vil finde Sted, og at Kongens Embedsmænd, Borgemestre og Fogder ville se gennem Fingre dermed, paalægges det dem strengelig nøje at vaage over, at der ikke mod Forbuddet udføres Havre, da de ellers kunne forlade sig paa, at Kongen vil drage dem til Ansvar. Sk. T. 1, 322.

— Til Arridt Uggerup. Da Hertug Ernest Frederich, Markgreve af Baden, med det første vil rejse fra Sverrig her igennem Riget til sit Hjem i Tyskland og har begæret Lejde, skal Arridt Uggerup, saasnart han faar Underretning om Markgrevens Ankomst, kalde Sekretær Nichel Druckenbrott til sig og i Forening med ham modtage Markgreven paa Grænsen, ledsage ham til Helsingør, skaffe ham fyrstelig Underholdning, fri Udkvitning af Herbergerne og god Befordring og i god Tid give Kongen Underretning om

Markgrevens Ankomst, for at han kan beskikke andre til at ledsage denne videre. Sk. T. 1, 323[1].

14. Sept. (**Kronborg**). Forleningsbrev for Peder Staldsvend paa Afgiften af Kronens Korntiende af Ellinge Sogn. Udt. i F. R. 1, 314 b.

15. Sept. (—). Til Eyller Grubbe, Christoffer Valckendorff, Coruitz Viffert og Axel Gyldenstiern. Da Kongen vil have Striden mellem Erich Munck og Christen Vind angaaende de Skældsord, førstnævnte skal have brugt mod denne paa deres Rejse med Kongens Orlogsskibe, bilagt, fordi de begge ere Kongens Undersaatter, som han ugerne ser i Strid, dels formedelst den Flid, de begge have vist paa Rejsen, og særlig fordi Striden skyldes Drukkenskab, skulle de, da de nu efter kgl. Ordre skulle mødes i Kiøpnehafn, lægge sig imellem og bilægge Striden. Sj. T. 15, 107 b.

— Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder, og Toldskriverne at lade Christoffer Valckendorff faa 100 Læster hvidt Salt af Tolden til Brug ved Sildesalteriet. Sj. T. 15, 108.

16. Sept. (—). Aabent Brev, at Kongen har sluttet Kontrakt med Riichardus Vederbard, Borger i Helsingør. om. at denne paa egen Regning og Risiko aarlig skal skaffe Kongen 4 Læster rigtig godt skotsk Hvedemel, saa Kongen efterhaanden kan faa det hos ham i Helsingør; han skal have 6 gl. Dlr. for Tønden, hvad enten Melet bliver dyrere eller ej, og skal have Pengene betalt, saasnart Kongen faar Melet. Hvis det viser sig, at noget af Melet ikke er godt, skal Richardus Vederbard tage det tilbage og skaffe godt Mel i Stedet. Sj. R. 12, 261 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Kongen, der aarlig har Brug for en stor Mængde Havre paa Kroneborg, for det meste maa købe den og Lensmændene tildels opføre det, som de købe til Kongen, til en meget dyr Pris i deres Regnskab, har Kongen forhandlet med Rickardus Vederborn, Borger i Helsingoer, om at paatage sig aarlig at levere Kongen 4000 Tdr. Havre til en bestemt Pris, hvad enten Havren er dyr eller billig, og Rickardus Vederborn har forlangt 24 (?) Sk. for Tønden. Da Christoffer Valckendorff af Regnskaberne kan se, hvad Pris Lensmændene have opført, og derefter kan beregne, hvad Fordel Kongen vil have af Over-

[1] Umiddelbart foran er indført et omtrent enslydende Brev, dog tales her ikke noget om Nickel Druckenbrot, men bagefter er tilføjet: Blev forskrevne Kopi forandret udi saa Maade ut sequitur.

enskomsten med Rickardus Vederborn, skal han forhandle med denne om Overtagelsen af en aarlig Leverance af 4000 Tdr. Havre, blive enig med ham om en bestemt Pris for Tønden, som Kongen kan være tjent med, og efter Afslutningen give ham et Forskud paa 1000 eller nogle Hundrede Dlr. Da den svenske Legat, der sidst var hos Kongen, og ligesaa nogle af de engelske Sendebud have ligget i Herberg hos Rickardus Vederborn, skal han betale denne for deres Fortæring hos ham. Sj. T. 15. 108 b.

16. Sept. (Kronborg). Til samme. Da Kongen har bevilget, at Henrich Ramel straks maa faa Hofklædning til 8 Personer for det forløbne Aar og Andreis Kutzback, Hofsinde, ligesaa til 3 Personer, skal Christoffer Valckendorff levere dem disse Hofklædninger. Orig.

— Befaling til samme at skaffe $2^1/_2$ Skippd. Voks til Lys til Kongens eget Brug, straks sende $^1/_2$ Skippd. til Frederichsborg og opbevare Resten, indtil Kongens Sølvknægt kommer og henter det. Orig.[1]

20. Sept. (Frederiksborg). Til Christen Christenssen, Byfoged i Kiøpnehafn. Da Størsteparten af de Herremænd, der have Gaarde, Huse og Boder i Kiøpnehafn, har erklæret sig villig til at yde den af Kongen [12. Juli 1581] begærede Hjælp til Byens Befæstning, men en stor Del af Hjælpen endnu ikke er betalt, skal han beslaglægge Huslejen hos dem, der bo i de af Adelens Gaarde, Huse og Boder, hvoraf Hjælpen ikke er betalt, indtil dette er sket. Sj. T. 15, 109[2].

21. Sept. (—). Befaling til nedennævnte, der have laant Penge hos Kongen og have faaet disse opsagte til førstkommende Jul, om endelig at betale Pengene senest inden Juledag paa Koldinghus eller hvor Kongen til den Tid opholder sig, da Kongen har lovet at betale en stor Sum Penge, som han skylder udenlands, til førstkommende Omslag og dertil skal bruge disse Penge. Hvis de undlade at betale inden ovennævnte Tid (hvad Kongen dog ikke venter), ville de komme til at staa ham til Rette for den Skade, han maatte lide derved. — Hendrich Brahe 2000 Dlr. og paa sin afdøde Broder Thygges Datters Vegne 4000 Dlr.; Jacob Seefeld og Gabriel Sparre hver 2000 Dlr.; Jørgen Brahe 1100 Dlr.; Knud

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 62. [2] Tr.: Lassen, Kbhvns Befæstnings Hist. S. 110. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 664.

Brahe, Jørgen Meer, Hans Speigel paa sin Datters afdøde Husbondes[1] Vegne, Hendrich Belov, Gregers Holgerssen, Hendrich Gyldenstiern, Otte Thott, Arrild Uggerup og Brostrup Giedde hver 1000 Dlr.; Thyge Brahe Ottensen, Arrild Huitfeld. Pachisch og Kansleren hver 500 Dlr.; Emick Kaas, Johan Rud, Thagge Krabbe og Olluf Bilde hver 400 Dlr.; Jørgen Urne 200 Dlr. Sj. T. 15, 109 b.

22. Sept. (Frederiksborg). Aabent Brev, hvorved Kongen indtil videre overlader Harbert Eckhof, kgl. Vognmester, — der har berettet, at Hans Grotte, Rebslager og Borger i Kiøpnehafn, nylig er død og har efterladt sig nogle Huse og Boder, hvortil der ikke hidtil er mødt rette Arvinger, og bedt Kongen om ved denne Lejlighed at betænke hans Tjeneste — al den Rettighed, der kan tilkomme Kronen i Hans Grottes efterladte Huse og Boder. Sj. R. 12, 261[2].

— Til M. Ifuer Berthilssen, Abbed i Ringstedt Kloster. Da det Tømmer, som var bestilt til den Stald, han skal lade opføre i Klosteret, nu er kommet, men dog ikke kan bruges dertil i Aar, og Kongen har Brug for en stor Hob Tømmer til Byggeriet i Andtvorschouf Kloster, som med det første skal gøres færdigt, skal han levere dette Tømmer til Peitter Reidtz, der skal betale Skipperen Fragten; Kongen vil i Stedet bestille noget andet Tømmer til Stalden. saa det kan hentes straks paa Foraaret. Sj. T. 15, 110 b.

— Befaling til Hendrich Mogenssen, Frederich Leyl, Dauid Hanssen og Morthen Jenssen, Tolder og Toldskrivere i Helsingøer, at betale det i Rostock købte Lønneborgersalt, naar det kommer, straks fragte en Skude og dermed sende 8 eller 10 Læster Salt til Hatterslef. Sj. T. 15, 111.

— Befaling til Christen Vind paa Kiøpnehafns Slot at levere Catharine [v. Isleben[3]], der plejer at samle Urter til Dronningen, 2 Pd. Korn af Loftet. Orig.

23. Sept. (—). Rubbert Fyrbøder maa i de næste 3 Aar være fri for Landgilde, Ægt, Arbejde og anden Tynge af sin Gaard. Udt. i Sj. R. 12, 261.

— Til Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn. Da Claus Jacobssen, Possementmager, der er anmodet om at overtage en Rodemesterbestilling, har berettet, at dette vil være ham til Hinder paa hans Embede og mulig medføre Forsømmelse af Kongens Arbejde,

[1] Johan Lindenov. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 115. [3] Efter Paaskrift bag paa Brevet.

og derfor anmodet om at blive fri derfor under Tilbud om godvillig at ville gøre anden Bytynge med Skat, Hold osv., befales det dem, efterdi han er Kongens Tjener, at fritage ham for Rodemesterbestillingen og for at gøre Tov og anden saadan Besværing. Sj. T. 15, 111[1].

24. Sept. (**Frederiksborg**). Til Hr. von Dohna og Anders Bing. Da Hr. Carolus, Hertug i Sudermaneland, Nerich og Vermeland, har skrevet til Kongen, at han og Gemalinde ville rejse her igennem Riget til Tyskland, og begæret Lejde, har Kongen bestemt, at de skulle modtage Hertugen paa Grænsen og ledsage ham gennem Riget, og tilforordnet dem Arrild Uggerup, Peder Brahe, Gabriel Sparre og Johan Urne, hvilke de skulle kalde til sig til den Tid, Hertugen ventes til Grænsen, hvorom de selv skulle skaffe sig nærmere Besked, ligesom Kongen ogsaa vil meddele dem, hvad han maatte faa at vide derom; de skulle saa alle begive sig op til Grænsen med de Heste og Folk, som de ere pligtige at tjene Riget med, modtage Hertugen, følge ham igennem Riget, hvor han vil rejse, og sørge for, at han overalt faar god, fyrstelig Underholdning og Udkvitning af Herbergerne og god Befordring, saaledes som de selv nærmere og bedre kunne ordne det efter deres velbegavede Forstand. De skulle staffere sig selv, deres Folk og Heste saaledes, at de kunne gøre Kongen og Riget Ære. Sk. T. 1, 320 b.

— Befalinger til Arrild Uggerup, Peder Brahe, Gabriel Sparre og Johan Urne at møde med Folk og Heste hos Christoffer, Borggreve von Dohna, og Anders Bing, naar disse befale, følge med dem op til Grænsen, modtage Hertug Karl og ledsage ham gennem Riget. De skulle staffere sig selv, deres Heste og Folk saaledes, at de kunne gøre Kongen og Riget Ære. Sk. T. 1, 321.

25. Sept. (—). Til Johan Thaube, Frederich Leyl og Dauid Hanssen. Kongen, der ikke længere kan lade Jørgen Meer, Borgemester i Helsingøer, beholde de 1000 Dlr., han for nogle Aar siden har laant denne, er gaaet ind paa at tage hans Gaard i Helsingøer i Betaling og, for at det kan være uden Skade for Jørgen Meer, yderligere at give ham 300 Dlr. for Gaarden; de skulle tage nøjagtigt Skøde af Jørgen Meer paa Gaarden, hvilket Johan Thaube skal tage til sig. Sj. T. 15, 111 b.

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV, 664 f.

25. Sept. (Frederiksborg). Befaling til Tolderen og Toldskriverne i Helsingøer om af Tolden at betale Jørgen Mehr ovennævnte 300 Dlr. Sj. T. 15, 112.

— Befalinger til Anders Bing, Pouel Huitfeld, Arrild Uggerup, Hr. von Dhona, Coruitz Veffert og Johan Urne at forkynde det aabne Brev [af 28. Sept.] og paase dets Overholdelse. Sk. T. 1, 323b.

26. Sept. (—). Kvittans til Rentemester Christoffer Valckendorff paa 9200 gl. Dlr., som han har indbetalt i Kongens Kammer til Kongen selv paa Regnskab af Pengeskatten til 1. Maj 1582. Sj. R. 12, 261 b.

— Til Chresten Vind paa Kiøpnehafns Slot. Kongen har eftergivet Hans Jenssen i Ganløsse Halvparten af hans Landgilde for i Aar. Orig.

27. Sept. (—). Til Johan Thaube. Da Kronens Bønder i Ulse[1] og Lødstrup[2] have anmodet om, at Oldinge maa undersøge den Skade, som den Dæmning, Kongen har ladet opkaste paa deres Mark, har gjort dem, og siden sætte deres Gaarde for en rimelig Landgilde, skal han lade Oldinge undersøge, om Dæmningen er dem til saa stor Trængsel, at de ikke kunne svare deres sædvanlige Landgilde, og i saa Tilfælde nedsætte denne, dog skal han paase, at Kronen ikke kommer til kort, og siden indføre den forandrede Landgilde i Jordebogen. Sj. T. 15, 112 b.

28. Sept. (—). Aabent Brev[3], hvorved Kongen strengelig forbyder Bønderne i Skaane, Halland og Blekinge at bruge Skældsord mod de svenske Bønder, der komme ned i disse Lande med deres Varer og efter gammel Skik drive Handel med Indbyggerne i Købstæderne og andensteds, eller besvære dem med ulovlig Told og Udgift til Bedste for sig selv, hvilket en Del af dem hidtil har gjort, da saadant i Fremtiden kan fremkalde megen Strid og ikke er nabovenligt. Sk. R. 1, 419[4].

— Til Lauge Beck. Da Hendrich Vind paa Dragsholm, der efter den udgaaede Forordning nu skal have den gejstlige Jurisdiktion i sit Len i Forsvar, har klaget over, at han ingen Jordebog har faaet derover, skal Lauge Beck med det første skaffe ham en klar Jordebog over al den gejstlige Jurisdiktions Rente

[1] Uvelse, Lynge-Frederiksborg H. [2] Lystrup, samme H. [3] Efter Overskriften udgik der 6 Breve til Varberg, Halmstad, Helsingborg, Malmø, Sølvitsborg og Lykaa Len. [4] Tr.: Secher, Forordninger II. 317 f.

og Indkomst i Otz Herred og Dragsholm Birk, som han hidtil har oppebaaret. Sj. T. 15, 113.

28. Sept. (Frederiksborg). Til Tolderen og Toldskriverne i Helsingoer. Da Kongen har sat denne Brevviser Daniel von Embeck til at have Opsyn med de kgl. Rustvogne, der bruges ved Byggeriet paa Kroneborg, og med Stenhuggerne smstds., skulle de indtil videre give ham samme Maanedspenge som hidtil; da Kongen vil beholde de af Richardus Vederbor tilbudte Kugler, skulle de slutte Handel med ham til samme Pris, som Kongen gav Sylvester Francke for de Kugler, han fik af denne, saaledes at han skal have sin Betaling til næste Sommer. Da der vil blive Brug for en stor Hob Klinker og Cement til Bastionen (»Posteyn«) og andet Byggeri paa Kroneborg, skulle de i Tide bestille disse Ting. Naar Sværdfegeren kommer med de 28 Slagsværd, Kongen har bestilt, skulle de betale ham. Sj. T. 15, 113b.

29. Sept. (—). Til Christoffer Valckendorff. Denne Brevviser Lauritz Holdst har berettet, at han en Tid har været Ladegaardsfoged paa Amager og efter Ladegaardens Bortfæstning Ridefoged smstds., ligesom han ogsaa har haft Tilsyn med Kronens Told og Sise paa Amager. Da han har klaget over, at han i nogle Aar intet har faaet for sit Arbejde hverken til Løn eller Underhold, skal Christoffer Valckendorff undersøge Sagen, betale ham hvad han maatte have fortjent og fastsætte aarlig Løn og Underhold for ham, hvis han fremdeles skal blive i Tjenesten. Orig.[1]

30. Sept. (—). Til Johan Thaube. Da han af Kongens Stod der ved Slottet efter Kongens mundtlige Befaling har leveret Jørgen Brahe 6 Heste, Erich Lange 4 og Benedictz von Allefeld 4, hvilke Kongen har skænket disse, meddeles der ham paa hans Begæring herved Kvittering derfor; Resten af Hopperne paa Stoddet forærer Kongen ham. Sj. T. 15, 114.

1. Okt. (Roskildegaard). Befaling til Borgerskabet i Kiøbnehafn at være Rentemester Christoffer Valckendorff lydigt og henvende sig til ham med mulige Klager, da Kongen under sin Fraværelse her fra Landet har overdraget ham at føre Tilsyn med Byen. Sj. T. 15, 114b[2].

— Befaling til Christoffer Valckendorp at levere M. Gert Bøssestøber Korn eller andre Varer for 200 Dlr., som Kongen

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 82 f. [2] Tr: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 665.

har givet denne til Hjælp til at betale den Gaard med, som han har købt i Kiøpnehafn. Udt. i Sj. T. 15, 115.

1. Okt. (Roskildegaard). Til samme. Paa Begæring af Erich Munck, der har berettet, at nogle Skalke i Sommer, medens han var paa Kongens Rejse, have afbrændt hans Gaard, har Kongen eftergivet ham det, han resterer med baade af Afgiften og den uvisse Indtægt af Nødenes Len for 2 Aar. Udt. i Sj. T. 15, 115.

— Til samme. Paa hans Forespørgsel om, hvad Kongen vil have gjort, da M. Bertel Skibsbygger har erklæret, hvis Kongen da vil bekoste Arbejdet, at ville tage af den norske Bark og gøre en Gallej deraf, saa den ikke skal komme til at slynge saa meget i Søen, som den nu gør, medens Skibsbygger Hans Matzen og andre, der ogsaa have Forstand derpaa, mene, at det ikke vil hjælpe noget, ja at den endog vil komme til at slynge mere end nu, naar der kommer Skyts paa Overlobet, da dette ikke kan sænkes mere end det nu er, befales det ham at lade Skibet lægge ind til Holmen, lade det ophugge og opbevare det Jærn, der findes deri. Udt. i Sj. T. 15, 115 b.

— Til samme. Jorgen Mus har bønfaldet Kongen om for Guds og hans store Trangs Skyld igen at lade ham faa det Skib og det Gods, som bleve fratagne ham paa Rejsen til Malmis i Rusland, da han jo dog er indfødt og bor her i Riget og er villig til at lade sig bruge i Kongens Tjeneste; skønt Kongen nu aldeles ikke er ham noget skyldig, da Skib og Gods ere tildømte Kronen som forbrudte, skal Christoffer Valckendorff dog, da han tilbyder at tjene Kongen som en tro Undersaat, give ham enten det gamle Skib Svalen med Tilbehør eller et af de andre Koffardiskibe, der ikke ere bedre, hjælpe ham til med det første at blive sejlfærdig med det og tage Forpligtelse af ham paa, at han herefter vil bo her i Riget og lade sig bruge i Kongens Tjeneste. Udt. i Sj. T. 15, 116.

— Befaling til samme at lade de to i Sommer paa det norske Farvand til Rusland tagne Koffardiskibe, der ere vel besejlede, gøre i Stand paa bedste Maade til to Orlogspinker og lade de andre to tagne Skibe, der ikke ere særlig besejlede, vurdere og sælge. Udt. i Sj. T. 15, 116 b.

— Kongen giver Jørgen Mus 1 Maaneds Fetalje til hans Skib og tillader ham toldfrit at udføre en Skibsladning ferske Sild. Udt. i Sj. T. 15, 116 b.

— Befaling til Henning Giøe om i Tide at indkræve det

Korn, han paa Kongens Vegne har laant Bønderne. Udt. i Sj. T. 15, 116.

[1.] **Okt.** (**Roskildegaard**). Til Johan Thaube. Da Kongen har bevilget Matz Frithof, der har en Søn i Frederichsborg Skole, at ogsaa hans Søn Mogens maa komme derind, skal Johan Thaube optage denne deri, naar den Skrøbelighed, der er begyndt blandt Skolebørnene, hører op, og skaffe ham Underhold og Klæder ligesom andre gode Mænds Børn. Sj. T. 15, 120.

2. Okt. (**Ringsted Kloster**). Hendrick Vinds Løn som Lensmand paa Dragsholm forhøjes med 100 gl. Dlr. aarlig. Sj. R. 12, 262.

3. Okt. (**Sorø Kloster**). Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af en Anmodning fra Fru Hilleborg Bille, Eyller Kraufses Hustru, om i Betragtning af hendes og hendes Børns Elendighed dels selv at benaade Eyller Kraufse for Drabet paa Thyge Brahe Jenssissøn, dels hjælpe hende til Udsoning med Thyge Brahes Brødre og Slægt — bevilger, at Eyller Kraufse frit og sikkert maa rejse og opholde sig i Tyskland, hvor han vil, og lover at gøre sig al mulig Flid for, at Eyller Kraufse kan komme til en mindelig Overenskomst med Thyge Brahes Brødre og Slægt, saa han kan komme herind i Riget igen mod at opholde sig paa sin Hovedgaard og i sit Kirkesogn og i alle Maader at afholde sig fra alt Samkvem med Thyge Brahes Brødre; dog betoner Kongen udtrykkelig, at han kun lover at gøre et Forsøg, men ikke kan paatage sig nogen yderligere Forpligtelse. Sj. R. 12, 262 b.

4. Okt. (—). Aabent Brev, at enhver Landsbykirke i Sjællands Stift i Aar skal bidrage $^1/_2$ Dlr. af hvert Pund Korns Indkomst til Istandsættelse af Ringsted Klosters Kirke, da denne er meget bygfalden paa Mur, Tag og Sparreværk, saa den ikke kan istandsættes med lidt, og Kongen ikke finder det sømmeligt, at den forfalder, eftersom den er en af de ældste og fornemste Kirker i Landet, hvori mange tidligere Konger og Dronninger ere begravede, og der fra Arilds Tid har været holdt og endnu holdes Forsamlinger deri af Landets Indbyggere, naar de enten søge deres Ret eller mødes i anden Anledning. M. Ifuer Berthelssen, Abbed i Ringsted Kloster, skal indkræve Hjælpen, anvende den til Kirkens Istandsættelse og gøre Regnskab derfor. Saafremt Kirkeværgerne ikke udrede Hjælpen eller de dølge noget af

Kirkernes Indkomst, ville de komme til at staa til Rette. Sj. R. 12, 263[1].

4. Okt. (**Sorø Kloster**). Gavebrev til M. Ifuer Bertelssen, Abbed i Ringstedt Kloster, for hans velbegavede Skikkelighed og tro Tjenestes Skyld paa al Kronens Rettighed og Rente af en ham selv tilhørende jordegen Bondegaard i Skouby By og Sogn i Skouby Herred. F. R. 1, 314 b.

5. Okt. (**Rosted**). Til Eyler Grubbe. Da Kongen har overdraget Christoffer von Dressen at beride Kronens Skove i Vordingborg Len og føre Tilsyn med, at ingen skyder Dyr i Kongens Fredejagt, skal Eyler Grubbe for Tiden fra nu af til 1. Maj give ham Halvparten af den for Skovriderne sædvanlige Genant (3 Pd. Mel, 3 Pd. Malt, $^1/_2$ Td. Smør, 1 levende Okse, $^1/_2$ Oksekrop, 5 levende Svin, 10 levende Lam, 1 Td. Sild, 1 Td. Torsk, $^1/_2$ Td. Gryn, 20 Læs Hø, 20 Læs Strøelse og 1 Skp. Havre hver Nat til en Hest); efter den Tid vil Kongen give Christoffer von Dressen nærmere Besked, men skulde Kongen til den Tid ikke være kommen tilbage her til Landet, skal Eyler Grubbe vedblive at give Christoffer von Dressen ovenstaaende Fetalje. Han skal betale denne 80 gl. Dlr. for de to Heste, Kongen har faaet af ham. Sj. T. 15, 117.

6. Okt. (—). Bestalling for Hans von Neystadt, der skal beride Sorø Klosters Skove. Han skal have Bolig i et øde Bol i Krøgerup, som Peitter Reitz skal lade sætte i Stand til ham, og maa bruge det uden Afgift mod at give Afkald paa alt Rufoder, Hø og Strøelse; endvidere skal han have 15 Dlr. og en Hofklædning i aarlig Løn og 3 Pd. Mel, 3 Pd. Malt, $^1/_2$ Td. Smør, 5 levende Svin, 1 levende Okse, $^1/_2$ Oksekrop, 10 levende Faar, 1 Td. Sild, 1 Td. Torsk, 1 Fjerd. Gryn og 1 Td. Salt om Aaret til Underhold samt 1 Spund Havre hver Nat til en Klipper. Udt. i Sj R. 12, 266.

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der til anden Kronens Ejendom og Endel til Anduorskoug Kloster har indtaget et Stykke af Slaugelsø Byskov og af Lyngen samt Langestræde og Grønnestræde, der have været Slaugelsø Bys Frihed, bevilger, at Borgerskabet i Slaugelsø herefter altid maa være fri for den Afgift, 5 Fjerd. Smør og 11 Mk., som det hidtil aarlig har svaret til And-

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III, 565 ff.

uorskoug Kloster af Stege Vænge, Hosløf Mark og Pantebolmen; dets Privilegier vedrørende Oldengæld hermed uforkrænkede. Sj. R. 12, 264 b.

6. Okt. (Rosted). Gavebrev til Borgemestre og Raad i Slaugelsø paa et Stykke af Lyngen ved Slaugelsø mellem Galievænget og Lillevang, hvilket løber op til Landtzgraf, uden Afgift, for at de kunne have noget for deres Arbejde og med bedre Flid røgte deres Embede. Sj. R. 12, 264 b.

— Til Borgemestre og Raad i Slaugelse. Da mange Folk søge Herberg i deres By, der ligger paa et alfart Strøg, men ikke altid faa tilbørlig Besked, skulle de straks beskikke 4—5 af de fornemste og mest formuende Borgere til at holde aabent Herberg for alle, lade hænge Skilt og Tegn over Herbergerne og alvorligt paalægge disse Borgere at behandle de besøgende godt og skaffe dem tilbørligt Underhold for en rimelig Betaling. Sj. T. 15, 118 b.

— Til Borgerskabet i Slagelse. Da kun meget faa have efterkommet den som Vilkaar for de Byen givne Benaadninger satte Betingelse, at sætte god Kobstadsbygning med Tegltag paa deres Grunde og i andre Maader forbedre Byen, og da Vejene alle Vegne udenfor Byen saavel som igennem den ere meget slette, paalægges det dem alvorligt at forsyne deres Gaarde og Huse med god Kobstadsbygning med Tegltag, forsyne dem med gode Logementer og Staldrum, hjælpe til med at istandsætte Vejen, føre Sten, Sand og Grus til og lægge Stenbro over Vejen. Det paalægges strengelig Borgemestre og Raad at give Borgerne Ordre til at gore Vejen i Stand; af alle Gaarde, Huse, Boder og Haver, hvem de saa end tilhøre, skal der ydes Hjælp til dette Arbejde. Sj. T. 15, 117 b[1].

— Livsbrev for Peitter Reitz, der nu har afstaaet det Livsbrev [af 12. Marts 1582], som Kongen har givet ham og hans Hustru, Fru Karren Rostrup, paa Hørby Gaard og Len, paa Solthe Slot og Len, som han nu selv har det i Værge; overlever Fru Karren Rostrup ham, maa hun beholde Lenet, saalænge hun sidder ugift. Der skal aarlig svares Kronen 200 gl. Dlr. i Afgift af den visse og uvisse Rente, dog fritages de for denne Afgift i de 10 første Aar mod at istandsætte Slottet, der er meget bygfaldent. Sj. R. 12, 265.

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 319 f.

6. Okt. (Rosted). Til Kronens Bønder under Solte Slot. Da flere af dem efter eget Tykke hugge i Skovene til eget Brug, hvorved Skovene forhugges stærkt, og da Lensmanden skal svare Kongen til, at Skovene ikke blive forhuggede, forbydes det dem strengeligt herefter at hugge i Skovene uden Anvisning af Lensmanden eller hans Fuldmægtig. Da flere af dem desuden ville tilholde sig Frihed for Ægt og Arbejde under Henvisning til gamle Breve, erhvervede af tidligere Lensmænd, befaler Kongen, der kun vil lade dem være fri, som have hans eget Brev derpaa, alle andre at gøre Ægt og Arbejde, naar de tilsiges. Sj. T. 15, 119.

— Streng Befaling til Bønderne i de danske Byer paa Amage om at hjælpe til med at høste den ved Kiøpnehafns Slot liggende Eng, saaledes som de have gjort fra Arilds Tid af, hvilket dog nu nogle af dem have vægret sig ved. Sj. T. 15, 119 b.

8. Okt. (Korsør). Til Abbedissen i Maribo Kloster. Kongen har i Anledning af en ny Begæring fra Fru Leene Giøes Brødre bevilget, at hun maa blive optaget i Maribo Kloster, og de have lovet, at hun i Levnet og Omgængelse vil forholde sig tilbørligt; Abbedissen anmodes derfor om at optage Fru Leene som Søster i Klosteret og give hende samme Underhold som de andre Søstre, saalænge hun underkaster sig Klosterets Skik og opfører sig tilbørligt, hvilket Kongen haaber, at hun vil gøre. F. T. 1, 334.

9. Okt. (—). Til Helsingborg, Landtzkrone, Malmøe, Ydsted og Summershafn. Da Indbyggerne i Helsingøer have begæret Tilladelse til at købe Havre i Skaane til deres Bys Behov og saavel denne By som Kiøpnehafn og Kiøge ligge paa et alfart Strøg, hvor manges Vej falder forbi, og i Aar ellers vanskeligt kunne faa den Havre, de behøve, befales det dem at tillade Indbyggerne i disse 3 Byer at købe Havre i Skaane og udføre den, dog skal enhver, der udfører Havre, forinden afgive en skriftlig Forpligtelse om ikke at føre den andenstedshen end til sin egen By og kun anvende den til sin egen og vejfarende Folks Brug. Sk. T. 1, 324.

11. Okt. (Odensegaard). Forleningsbrev for Mons Henrickssen, Borgemester i Otthense, paa 2 Gaarde i Fremerlof i Lunde Herred, der hidtil have ligget under Nyborg Slot, mod at svare Lensmanden smstds. sædvanlig Landgilde deraf. F. R. 1, 315.

— Til Absalon Giøe, Erick Lycke og Lauritz Brockenhus, Embedsmænd paa Dallum Kloster, Otthensegaard og Nyborg. Da Eyller Brockenhus til Syndergaardt, der ikke, som han havde lovet,

mødte for Rigsraadet paa den sidste Herredag, undertiden skal lade sig spørge i Fyen og bruge foragtelige Trusler og Undsigelser mod Kongen og de Mænd, der efter Kongens Befaling have optraadt mod ham i denne Sag, skulle de hver i sit Len noje passe paa, at Eyller Brockenhus ikke slipper bort igen, hvis han skulde lade sig se dér. Hvis Eyller Brockenhus kan træffes nogensteds i Landet, befales det dem alvorligt alle at begive sig til ham, gore ham haandfast og indlægge ham i et Herberg, saa han bliver dér indtil videre, dog skulle de, da han tidligere har brudt sit Løfte, tage en saadan Haandtastning og Forpligtelse af ham, at han kan være forvaret dermed. Hvis han ikke vil give en saadan eller i anden Maade stiller sig modvillig, skulle de fængsle ham og underrette Kongen derom. F. T. 1, 266.

13. Okt. (**Koldinghus**). Til Christoffer Valckendorff. Den frantzoske Legat Carolus Dantzæus skylder Kongen 3000 Dlr., som denne for nogle Aar siden har laant ham, og Terminen for Tilbagebetalingen er for lang Tid siden overskreden, men skønt Kongen gentagne Gange har skrevet til ham om at betale, er dette dog endnu ikke sket. Som Christoffer Valckendorff ved, skylder Kongen en hel Del Penge bort udenlands, som han har laant i sidste Fejde, hvilke han aarlig maa forrente til stor Skade for Riget; han vil derfor nu indkræve sine Tilgodehavender og dermed betale Gælden og befaler Christoffer Valckendorff i Forening med Christen Vind at begive sig til Legaten og alvorligt paalægge ham, at han maa betale Pengene til førstkommende Omslag, saafremt Kongen ikke skal finde sig foranlediget til at sige, at han ikke har holdt sin Forskrivning, hvilket de efter deres begavede Beskedenhed vidtløftigere skulle foreholde ham. Sj. T. 15, 120 b[1]. Orig.

15. Okt. (**Nygaard**). Forleningsbrev for Peder Staldsvend paa Afgiften af Kronens Korntiende af Flødstrup Sogn i Vindinge Herred. Udt. i F. R. 1, 315 b.

16. Okt. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at hans tidligere Ordre [29. Sept. 1581] til i hver By i Koldinghus Len at gøre alle Kronens Fuldredselsgaarde ens med Hensyn til Ejendom og Landgilde endnu ikke er bleven udført overalt, da nogle have vist sig ulydige, giver Hendrich Belov, Embedsmand paa Koldinghus, Fuldmagt til at foretage denne Jævning

[1] Tr.: Hist. Tidsskr. V. 487.

mellem Gaardene, da alle Bønderne i Koldinghus Len tilhøre Kronen og det derfor staar denne frit for at ordne Forholdene paa en rimelig Maade, saa alle Bønder, der jo skulle gøre ens Tynge med Ægt og Arbejde, ogsaa faa ens Ejendom. Han skal lade uvildige Dannemænd undersøge Gaardenes Tilliggende, tildele disse lige stor Ejendom og sætte dem for samme Landgilde. Klager nogen i den Anledning over det Stedsmaal, han har givet, skulle de samme Dannemænd bestemme, hvor meget den, der har faaet noget af en andens Ejendom, skal erstatte denne af Stedsmaalet, hvilken Kendelse skal efterkommes af de paagældende. Bliver det ved Jævningen nødvendigt at udlægge noget af en jordegen Bondegaards eller en Præstegaards Tilliggende, skulle ovennævnte Dannemænd straks udlægge disse Erstatning paa et andet Sted af Byens Mark. Fra denne Jævning mellem Gaardene undtages alle Bol, der skulle blive som hidtil. Det befales Lensmanden uden Forhaling at gennemføre denne Ordning; de Bønder, der ikke ville gaa ind derpaa, maa saa se sig om efter et andet Sted. J. R. 3. 427[1].

16. Okt. (**Nygaard**). Aabent Brev, hvorved Kongen, der har ladet opføre en Ladegaard paa det Sted, hvor Skoufgaard stod, og henlagt meget af de omliggende Ejendomme dertil, paabyder, at Stedet herefter skal kaldes Kongens Ladegaard; saafremt nogen Kronbonde kalder det anderledes, skal han bøde 1 Okse til Kronen. J. R. 3, 428 b.

17. Okt. (—). Til Christoffer Valckendorff. Da Kongen ikke længere vil give sin Hofprædikant paa Frederichsborg M. Hans Michelssen maanedlige Kostpenge, men vil have fastsat en bestemt Fetaljegenant for ham, skal han meddele Hans Michelssen dette, fastsætte en aarlig Genant for ham, som skal udredes af Frederichsborg Slot, og sende Kongen en Fortegnelse derover. Sj. T. 15, 121 b.

18. Okt. (—). Til Johan Thaube. Kongen sender denne Brev viser Andreis, der hidtil har været i Dyrehaven hos Hans Berckham, derover for vedblivende at være hos denne; Johan Thaube skal foreløbig give ham Maanedsfetalje og i aarlig Løn 10 Dlr. og en sædvanlig Hofklædning. Sj. T. 15, 122.

21. Okt. (—). Befaling til Claus Glambeck at opbevare de Roer og Kabudskaal, Kongen sender til ham, saaledes, at de

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VII. 101 f.

kunne holde sig, indtil Kongen kommer did, og levere hver af disse Rustvognsdrivere 4 af de unge Foler, der nu kunne bruges til Rustvognene; selv om de ikke have ens Haar, gør det ikke noget; han skal lade Rustvognsdriverne blive paa Slottet, indtil de kunne faa Hestene afrettede, levere dem Havre, Hø og Straa til Hestene, beholde saa mange af de Heste, Rustvognsdriverne have ført did, som han behøver til Slottets Arbejds- og Postvogne, og sende Resten til Koldinghus. J. T. 2, 338. Orig.

22. Okt. (Nygaard). Befaling til nedennævnte Købstæder at modtage N Bøsseskytter og Baadsmænd i Borgeleje, skaffe dem Herberg og sædvanligt Underhold og i alle Maader rette sig efter den derom gjorte Forordning; de skulle snart blive fri for dem igen. — Aalborg 46 Bøsseskytter; Randers 24; Viiborg 18; Grindov, Ebeltoft, Vaarde, Sæbye, Lemviig, Thiistedt og Nyekiøping hver 8; Ringkiøping 7; Skaufuen, Hofbroe, Høring og Skifue hver 6; Otthense 50; Assens 20; Suinborg, Kertheminde og Rudkiøping hver 15; Medelfardt og Faaborrig hver 10; Nackskouf 20; Nyekiøping 12; Stubbekiøping 11; Maribo 10; Nystedt og Saxkiøping hver 8 Bøsseskytter; Roskildt og Kiøge hver 24 Baadsmænd; Nestvidt, Skielskiør og Stege hver 20; Slaugelse 16; Kallundborg 14; Holbeck og Nyekiøping hver 10; Vordingborg, Prestøe og Ringstedt hver 8; Heddinge 6; Malmøe 40; Landtzkronne 30; Ydstedt og Halmsted hver 16; Lundt og Threlborg hver 13; Vee, Aahus og Vardbierg hver 12; Sømmershafn 8; Laugholm og Falsterboe med Skannøer hver 6 Baadsmænd. Sj. T. 15, 122 b.

— Befaling til nedennævnte Lensmænd, der endnu ikke have fremsendt Mandtalsregistre paa Pengeskatten til 1. Maj 1582 (i nogle af Brevene: og tillige restere med en Del af Pengene) om med det allerførste at sende deres Skriver til Kiøpnehafn med Mandtalsregistre (og de resterende Penge). — Brede Rantzov Mandtalsregister af St. Hans Klosters Len i Otthense og Mandtalsregister og Penge af Trannekier Len: Hack Ulfstand Mandtalsregister af Aalleholms Len; Steen Brahe Mandtalsregister og Penge af Raufnsborg Len; Biørn Anderssen Mandtalsregister af Aalborghus Len; Christen Skiel Mandtalsregister og Penge af Beulinge Len; Hendrich Gyldenstiern Mandtalsregister og Penge af Han Herred; Fru Abbel Skiel Mandtalsregister af Lundenes Len; Otte Banner Mandtalsregister af Segelstrup Len; Lodvig Munck til Quistrup Mandtalsregister af Ørum Len; Lauritz Skram 100 Dlr. af

Nørvongs Herred: Hendrich Brahe Mandtalsregister af Bornholm: Steen Brahe Mandtalsregister af Froste Herred. Sj. T. 15, 124. K.

22. Okt. (Nygaard). Til Erich Lycke. Som han jo nok husker, resterer han med noget af sit Regnskab af Riberhus, med 2 Aars Regnskab af Aarhusgaard, med Aarhus Stifts Regnskab og med nogle uberigtigede Mandtalsregistre paa Penge- og Madskatter; da han trods gentagne Skrivelser ikke endnu har bragt den Sag i Orden, befales det ham inden 14 Dage at sende sin Skriver eller et paalideligt Bud til Kiøpnehafn med de resterende Regnskaber og Mandtalsregistre for at bringe alt i Orden eller, hvis det ikke sker, da straks efter de 14 Dages Udløb selv at begive sig til Kiøpnehafn og blive der, indtil alt er bragt i Orden. Udt. i Sj. T. 15, 124 b. K. (i Udt.).

23. Okt. (Koldinghus). Til Niels Kaas, Kansler. Da Kongen paa sin Rejse gennem Fyen havde erfaret, at Eyller Brockenhus til Syndergaardt, der var indstævnet for Rigens Raad, men havde undveget Retten, havde brugt foragtelige Ord om Kongen og truet denne og de Lensmænd, der i Sagen havde optraadt mod ham paa Kongens Vegne, lod Kongen søge efter ham, hvor han kunde findes, og har nu faaet fat paa ham og ladet ham sætte paa Koldinghus. Da han jo tidligere har ført et skændigt Levnet og, som Niels Kaas vel nok har hørt, nu beskyldes for endnu værre Ting og desuden har brugt Trusler og Undsigelser mod Kongen, kan denne ikke lade det gaa ustraffet hen og befaler Niels Kaas med det første at sende sig en Betænkning om, hvad der bør gøres. Sj. T. 15, 125 b.

24. Okt. (—). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har af hans Skrivelse set, at han som befalet har været paa Kroneborg og undersøgt baade den Skade, Vejret har anrettet, og Byggeriets Fremgang, og takker ham for hans Flid i den Sag. Da Vandet ikke har uddrevet saameget af Voldstedet paa Kroneborg, som man først mente, har Kongen betænkt sig med Hensyn til M. Hans Bygmester og bevilger, at denne, som først aftalt med Christoffer Valckendorff, maa komme løs mod at udstede en tilbørlig Orfejde, uagtet Kongen nok kunde have Grund til at straffe ham for hans Forsømmelse. Sj. T. 15, 126[1].

26. Okt. (Vamdrupgaard). Breve til nedennævnte Lensmænd

[1] Tr.: Dsk. Saml. V. 150.

angaaende Restancer. — Brede Randtzov, der resterer med 2 Aars Regnskab af Otthensegaardt og af Stiftets Indkomst, skal straks fremsende sin Skriver for at forklare Regnskaberne: Absolon Giøe skal straks sende de Penge, han skylder Kongen af sit sidste Regnskab, til Renteskriveren i Kolding, der skal bruge dem til Kostpenge, og ikke komme med den Undskyldning, at Pengene ere brugte til andre Udgifter, saafremt Kongen ikke skal tænke et andet Sind dertil; Hack Ulfstandt, Biørn Anderssen og Niels Jonssen ligesaa; til Hendrich Gyldenstiern om det, han skylder af Hanne Herred, Hals Birk og Vildtstedt By; til Erich Lycke til Eskier om hans Afgift af det Gods, han har i Forlening i Hedenstedt Herred; til Lauritz Skram om hans Afgift af Norvongs Herred; Fru Anne Axel Viffertz skal straks sende de Penge, hendes Husbonde blev skyldig, til Kolding og inden 3 Uger sende sin Skriver til Kiøpnehafn for at forklare hendes Regnskaber eller i modsat Fald selv møde der inden denne Tids Udløb og forblive der, indtil hun har forklaret Regnskaberne, da Kongen ellers vil blive nødt til at søge sin Ret hos hende med Rigens Dele; Coruitz Viffert skal sende de Penge, han blev skyldig af sit sidste Regnskab, til Kolding; Fru Anne Hans Skoufgaardtz ligesaa de Penge, hun skylder Kongen af sin Husbondes Regnskaber; til Arrildt Uggerup om de 500 Dlr., han skylder af sit sidste Regnskab; til Hendrich Brahe om det, han skylder af sin Afgift af Bornholm; til Knud Grubbe om de Penge, han skylder af Halstedt Kloster og Brunlaug Len; Lodtvig Munck skal sende de Penge, han skylder af Aggershus Slots Regnskaber, til Kolding; Niels Michelssen ligesaa. Udt. i Sj. T. 15. 126 b.

27. Okt. (**Vamdrupgaard**). Befaling til Indbyggerne i de danske Byer paa Amage om herefter aarlig at slaa og høste den til Kiøpnehafns Ladegaard hørende Enghave ved Stranden og ligesom hidtil køre Sand ned til Byen til Ballast til Kongens Skibe, da de nu efter Bortfæstelsen af Ladegaarden paa Amage ere fri for at gøre Høstarbejde og anden Ægt dertil og det falder Bønderne besværligt at drive Avlen til Kiopnehafns Ladegaard foruden de Ægter og anden Tynge, der daglig paahvile dem. Sj. T. 15, 128.

28. Okt. (—). Til Niels Kaas, Kansler. Peder Gyldenstiern, Peder Munck, Jørgen Rossenkrantz, Biørn Anderssen, Erich Hardenbierg. Jørgen Skram, Mandrup Parsberg, Hendrich Belov, Christen Skiel, Albrit Friis, Absolon Giøe, Breide Rantzov og Jacob Seefeldt.

Da Kongens Farbroder Hertug Adolf har begæret at tage den ham efter Hertug Hans tilfaldne Del af Fyrstendømmet Slesvig til Len af Kongen og Riget og Kongen derpaa har fastsat Lensmodtagelsen til 12. Nov., skulle de møde hos Kongen i Kolding 9. Nov. for i de følgende Dage at raadslaa med denne om Lensmodtagelsen og andre Sager. Sj. T. 15, 128 b.

28. Okt. (Vamdrupgaard). Befaling til nedennævnte Lensmænd at lade bage Kavringbrød til Kongens Skibe; hvis de vise Forsømmelighed, saa Skibene blive nødte til at vente paa Brødet, ville de komme til at staa Kongen til Ansvar. — Jacob Seefeld skal lade bage 60 Læster Kavringbrød af $13^1/_2$ Læst Rug, som han skal indkræve hos Lensmændene i Stiftet, hvis han ikke selv har saa meget af Kronens Tiendekorn til Gaarden [Aarhusgaard]; Brødet skal være færdigt til at sendes til Kiøpnehafn, saasnart Vandet gaar op; Biørn Anderssen $105^1/_2$ Læst 2 Tdr. Kavringbrød af 30 Læster Rug af Tiendekornet; Brødet skal være færdigt til at sendes til Kiøpnehafn, saasnart Vandet gaar op; Jørgen Skram 60 Læster Kavringbrød af $13^1/_2$ Læst Rug af Slottets Indkomst; Lauge Beck 80 Læster Kavringbrød; han skal bruge $4^1/_2$ Skp. Rug til hver Td. Brød og med det første sende dette til Kiøpnehafn; Hendrick Vindt 70 Læster Kavringbrød; han skal bruge $4^1/_2$ Skp. Rug til hver Td. Brød og sende dette til Kiøpnehafn, saasnart Vandet gaar op; Herman Juel 80 Læster Kavringbrød; han skal bruge $4^1/_2$ Skp. Rug til hver Td. Brød og have dette færdigt til Fastelavn; Eyller Grubbe 40 Læster Kavringbrød; hvis han ikke har Rug nok dertil af Kronens Tiendekorn i Lenet [Vordingborg], skal han tage det manglende af Slottets Indkomst; Christoffer Packisk paa Holbeck Slot skal modtage $5^1/_2$ Læst 3 Pd. Rug af Herman Juel, lade bage 30 Læster Kavringbrød deraf og sende dette til Kiøpnehafn, saasnart det er færdigt. Udt. i Sj. T. 15, 129. J. T. 2, 338 b (Brevene til Bjørn Andersen og Jakob Sefeld).

— Til Breide Rantzou, Absalon Giøe, Erick Lycke, Axel Brahe og Lauritz Brockenhus. Kongen, der har set sig foranlediget til at lade Eyller Brockenhus til Syndergaard fængsle formedelst hans utilborlige Levnet med Margrette Rantzou, Otthe Emickssens Enke, hans Undvigelse af Retten og hans Trusler mod Kongen og dennes Mænd, har nu erfaret, at der i Fyen gaar et almindeligt Rygte om endnu grovere og uhørligere Misgerninger af Eyller Brockenhus, nemlig at han skal have beligget sin egen Søster, avlet

Barn med hende, forgivet Søsteren, ombragt Barnet med sine egne Hænder, taget sin egen Moder af Dage med Gift og andet mere, som de uden Tvivl selv have hørt. Da Kongen, hvis saadant skulde være sandt, nødvendigvis maa straffe det og derfor saa vidt muligt vil lade Sagen undersøge, befales det dem som Lensmænd, der skulle udføre Kongens Sager, og som ærlige Adelsmænd, der elske og bor haandhæve Æren og afværge og straffe Synd og Last, alvorligt at undersøge Eyller Brockenhus's Handel og Bedrifter, skaffe saa megen Kundskab og saa mange Vidnesbyrd som muligt om ovennævnte Forbrydelser og de mod Kongen og hans Mænd brugte Trusler og sende Kongen alt beskrevet inden Mortensdag. Endvidere skulle de i de i deres Len liggende Købstæder befale Borgemestre og Raad ogsaa at udspørge Borgerne, om nogen af dem har hørt noget om disse Ting. Hvis de vise sig forsømmelige eller efterladne i denne Sag, ville de faa Kongens højeste Unaade. F. T. 1, 266 b.

28. Okt. (**Vamdrupgaard**). Befaling til Borgemestre og Raad i nogle Købstæder paa Fyen om nøje at udspørge Borgerne, om nogen ved noget om Eyller Brockenhus's Bedrifter, og. hvis saa er, sende Kongen skriftlig Besked derom inden Mortensdag. F. T. 1, 267 b.

— Til Hans Mule, Borger i Otthense. Da det er berettet Kongen, at han skal vide noget om de Eyller Brockenhus tillagte Forbrydelser mod Søsteren og Moderen og skal have foreholdt ham disse og andre Bedrifter, befales det ham straks skriftlig at meddele Kongen hvad han ved herom, gøre sin yderste Flid for at skaffe Vidnesbyrd herom og sende Kongen dem senest inden Mortensdag. Hvis han ser mere paa Vild og Venskab eller anden Lejlighed end paa denne Befaling, vil han falde i Kongens højeste Unaade og komme til at staa til Rette derfor. F. T. 1, 269.

— Til Fru Thale Emicksdatter. Da hendes nu fængslede Husbonde, Eyller Brockenhus, nogle Gange skal have været hjemme hos hende paa sin Gaard, Syndergaard, siden Kongen paa sidste Herredag for hendes og Børnenes Skyld benaadede ham [20. Juni] paa den Betingelse, at han herefter ikke maatte lade sig finde her i Riget, og skal have behandlet hende tyrannisk og slaaet hende, saa hun har ligget til Sengs deraf, befales det hende straks med dette Bud at erklære sig om disse Ting og uden al Undskyldning lade Kongen faa den fulde Sandhed at vide, da Kongen ellers vil unddrage

hende og Børnene al sin Bistand og Naade og kræve hende til Ansvar. Hvis hun skulde mene, at det ikke sømmer sig for hende at aabenbare noget saadant om hendes Husbonde, maa hendes Husbondes forargelige Levnet, hvorved han skændigt har krænket sin Ægteskabspligt, hendes og hendes Børns højeste Nød og denne Kongens Befaling tjene hende til Undskyldning. F. T. 1, 268 b.

28. Okt. (Vamdrupgaard). Aabent Brev, at Niels Lassen og hans Hustru Lene, Datter af Hr. Matz Buck, Sognepræst til Egthued Sogn, maa beholde Gaarden Nordenschouf, som han efter Matz Bucks Beretning har fæstet og betalt Indfæstning af, saalænge de svare den sædvanlige Landgilde og ere Lensmanden lydige. J. R. 3, 429.

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der har givet Ordre til, at alle Gaarde i Selderup i Holmandtz Herred ligesaa vel som i andre Byer i Lenet [Koldinghus] skulle gøres ens paa Ejendom og Landgilde, bevilger, at Peder Ulf i Hovedgaarden i Selderup indtil videre forlods maa beholde en Lykke, kaldet Fuolkier, der har ligget til hans Gaard. J. R. 3, 429 b.

— Lignende Bevilling for Matz Henrichssen i Breninge, Herredsfoged i Holmandtz Herred, med Hensyn til den til hans Gaard liggende Borgetoft. Udt. i J. R. 3, 430.

— Til Matz Role i Pinsted[1]. Da Kongen vil lade Gaardene i de enkelte Byer i [Koldinghus] Len gøre ens paa Ejendom og Landgilde, fordi de skulle gøre ens Tynge, men endnu ikke er bleven enig med ham om hans Gaard, som Kronen ønsker til Mageskifte, anmoder Kongen ham om at lade sin Gaard gaa til Jævning sammen med de andre Gaarde i Byen, for at de alle kunne blive gjorte ens; Kongen vil med det første udlægge ham Fyldest for al den Ejendom, der nu hører til Gaarden. J. T. 2, 339[2].

6. Nov. (Hadersleyhus). Aabent Brev, at Hans Spegel, Embedsmand paa Gladsaxe Slot, i Henhold til den af Kongen og Rigsraadet trufne Bestemmelse [19. Juni 1582] om Overførelsen af den gejstlige Jurisdiktion fra Stiftslensmændene til Lensmændene, skal have den gejstlige Jurisdiktion i Gladsaxe Len og alle de under Slottet hørende Herreder. Sk. R. 1, 419 b[3].

[1] Pjedsted, Holmans H. [2] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VI, 16 f. [3] Tr.: Falkman, Upplysningar om inkomster af andeligt gods uti Skåne, Halland och Blekinge II, 65 f. (i svensk Oversættelse).

6. Nov. (**Haderslevhus**). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har 5. Nov. her paa Haderslefhus modtaget hans Skrivelse om Byggeriet paa Kroneborg og takker ham for hans tro Villighed; Anbringelsen af et Stakit mellem Slottet og Byen mener Kongen bør opsættes, indtil han selv kommer did og kan træffe en endelig Bestemmelse om Lukningen dér; der kan jo nok alligevel forordnes Tilsyn med Arbejdsfolkene og Stenhuggerne. Kongen bifalder den Forordning, han har truffet, med en Pram, der skal føre Sten til Stenkarrene, og befaler ham at sørge for, at disse blive udsatte og fyldte, inden Frosten begynder. Der sendes ham et i Kancelliet udarbejdet Register over alle Panter her i Riget, baade de utvivlsomme og dem, hvorom man ikke bestemt ved, om de endnu ere pantsatte eller allerede indløste; han skal undersøge, hvilke Panter der endnu ere uindløste, og sende Kongen Register derover med Angivelse af, hvad hvert Pant staar for, og hvad dets aarlige Indkomst er, og en Beregning over, hvad hvert Pant kan indbringe udover sædvanlig Rente af Pantesummen, for at Kongen kan have det at rette sig efter, naar han med Tiden og efterhaanden vil indløse disse Panter; af Registrene og Jordebøgerne i Renteriet skal han skaffe Oplysning om de som tvivlsomme betegnede Panter eller minde Kongen derom, hvis denne skal lade noget undersøge desangaaende. Kongen venter den Bog over Kronens Gods og Len i begge Riger, hvorom han tidligere har tilskrevet Christoffer Valckendorff, og som denne haabede med det første at kunne skaffe. Som Kongen tidligere har skrevet til ham, behøves der en hel Mængde Havre til Kongens Rustvognsheste ved Byggeriet paa Kroneborg, hvorfor det befales ham med det første at gøre et Overslag over, hvad der behøves, og siden bestille det, for at der ikke skal blive Mangel. Sj. T. 15, 129 b.

7. Nov. (—). Til Johan Thaube. Han har meddelt, at Stenhuggerne have erklæret ikke at ville arbejde, medmindre de fik fuld Løn til Mortensdag og derefter kun fik en Fjerdedel afkortet, og hidtil ogsaa have undladt at arbejde, og at han har maattet indrømme Murmestrene dette, da Opmuringen af Voldmuren, hvor den var dreven ud af Vand, uden Forhaling maatte finde Sted: Kongen husker desangaaende ikke andet end, at han tidligere har skrevet til ham, at han i nogen Tid skulde se Tiden an, om ikke Stenhuggerne og de andre Arbejdsfolk vilde gaa ind paa de Forslag angaaende deres Maanedspenge, som Kongen havde befalet ham at

tilkendegive dem, men hvis de absolut ikke vilde gaa ind paa andet, da maatte gaa ind paa, at kun den fjerde Del blev afkortet. Hans Overenskomst med Murmestrene bifalder Kongen, da Arbejdet straks maa udføres; hvad Stenhuggerne angaar, har det jo nu sin Besked med dem til Mortensdags Tid, da ingen, uden Rubbert og hans Selskab, have arbejdet, siden Kongens Befaling om deres Maanedsløn blev tilkendegivet dem; efter den Tid skal der kun afkortes en Fjerdedel i deres Løn, men han skal saa ogsaa passe paa, at de komme i god Tid paa Arbejdet og ikke forsømme dette, saa der kan blive hugget saa mange Sten som muligt af alle de Slags, som han ved gøres behov. Kongen har med Behag hørt, hvilken Fremgang Arbejdet med Stenkisterne har haft, og meddeler ham i Anledning af hans Begæring om at maatte faa Rustvogne sendt did til at køre Sten, at Rentemester Christoffer Valckendorff har skaffet en stor Pram til at føre Sten til disse Stenkar. Han skal gøre sig al mulig Flid for, at dette Arbejde faar Fremgang, og i det Hele taget tage sig alvorligt af Byggeriet paa Kroneborg. Da der i disse Dage har været stærk Storm og Uvejr her, skal han straks meddele Kongen, om der har været et lignende Uvejr dér, og om der er sket nogen Skade paa Kroneborg. Hvis det ikke allerede er sket, skal han straks tage de islandske Heste ind og igen slaa dem ud til Foraaret, saasnart Græsset bliver grønt. Sj. T. 15, 130 b[1].

9. Nov. (Koldinghus). Til Christoffer Packisch. Da han har erindret Kongen om, at denne har givet ham Fortrøstning om, at de 500 Dlr., som han skylder Kongen og har faaet opsagt til Betaling til førstkommende Jul, maa blive staaende til Paaske, bevilges dette, men til den Tid skal han saa ogsaa betale. Sj. T. 15, 132.

— Livsbrev for Frantz Skriver, Tolder i Kierthemiunde, og hans nuværende Hustru, der have tilskødet Kronen en dem tilhørende Gaard i Kierthemiunde, paa denne Gaard og al den visse Landgilde af 4 Gaarde og 3 Bol i Ladby i Fyen; de skulle svare $^1/_2$ Læst Gryn i Afgift af Godset i Ladby, ikke befatte sig med Herligheden deraf, som er Ægt, Arbejde, Stedsmaal, Sagefald og al uvis Rente, og holde Gaarden i Kierthemiunde i Stand, saa den bliver forbedret, ikke forringet, medens de bebo den. F. R. 1, 316 b.

---

[1] Tr.: Dsk. Saml. V. 150 f.

9. Nov. (**Koldinghus**). Aabent Brev, hvorved Kongen lover at betale Fru Inger Oxe, Jørgen Bradis Enke, Dronningens Hofmesterinde, — der havde vædded med ham om Ægteskabsforhandlingen mellem Anders Thott og Jomfru Ermegaard Gyllenstern og nu betalt de 100 gl. Dlr., hun har tabt — 100 Dlr., hvis Ægteskabet nogensinde kommer i Stand. Hvis det ikke sker inden 2 Aar, skal Fru Inger dog betale Kongen 100 Dlr. Orig. (? kasseret)[1].

10. Nov. (—). Til Erich Valckendorff og Christoffer Packisch, Embedsmænd paa Høgstrupgaard og Holbeck Slot. Da Albret Beck har bevilget Kronen 3 Gaarde og 1 Gadehus i Endegaarde i Borse Herred til Mageskifte og samtidig anmodet Kongen om at tilskifte sig hans Gods i Vor Herred, hvilket Claus Glambeck paa Skanderborg har faaet Ordre til at besigte, for hvilket Gods han har begæret Vederlag af Kronens Gods i Diurløf, skulle de med det første besigte Godset i Sjælland, ligne alt Mageskiftegodset, saasnart de faa Besigtelsen over Godset i Jylland, og indsende Besigtelsen. Sj. T. 15, 132.

— Til Claus Glambeck. Da Albret Beck, der har bevilget Kronen noget Gods i Vordingborg Len i Kongens Fredejagt til Mageskifte, har anmodet Kongen om samtidig at tilskifte sig noget ham tilhørende Gods i Vor Herred, nemlig 2 Gaarde i Lundum, 1 Gaard i Aas og $^1/_2$ Gaard i Nordt, skal han straks foretage Besigtelsen af Godset i Vor Herred og sende den til Eyller Grubbe[2] og Erich Valckendorp. J. T. 2, 339 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Kongen sender ham hermed 3 Fortegnelser, den første over Udspisningen dels til Kongens eget Behov, dels paa Slottene Frederichsborg og Kroneborg og disses Ladegaarde fra Paaske 1581 til Paaske 1582, hvilket beløber sig til over 16000 Dlr., den anden over al Frederichsborges og Kroneborges Indkomst i ét Aar anslaaet i Penge, og den tredje over det, som derudover i ét Aar maa købes til Kongens egen Husholdning og til Fortæring paa de to Slotte og i Ladegaardene. Da Kongen finder, at Udspisningen er anslaaet noget højt, og at det er for meget, der udover Slottenes Indkomst skal købes hvert Aar, skal Christoffer

[1] Brevet er forsynet med Kongens Underskrift og Segl, men det sidste Punktum er overstreget. [2] Vistnok en Fejl for Kristoffer Pax; jvfr. det foregaaende Brev.

Valckendorff gennemse disse Fortegnelser og med det allerførste sende Kongen sin Betænkning over dem samt 3 af ham udarbejdede Overslag over ovennævnte 3 Poster, anslaaede i Penge. Kongen tilbagesender ham den sendte Fortegnelse over Kongens Pensionærer efter at have slettet dem, som han ikke længere vil have i sin Pension; naar Pensionen for det forløbne Aar er betalt disse paa det kommende Omslag, skal han opsige dem deres Bestalling, hvorom Kongen siden vil sende ham Skrivelser til vedkommende, saa den, der bliver sendt til Omslaget, kan faa dem med; dem, der ikke pleje at faa deres Pension paa Omslaget, skal han ogsaa opsige deres Bestallinger. Der sendes ham tillige en Fortegnelse over de Pensionærer, som Kongen vil beholde i sin Tjeneste, for at han kan rette sig derefter ved Betalingen. Sj. T. 15, 133.

10. Nov. (Koldinghus). Otthe Norby til Bonderup maa være Værge for sin Hustrus[1] Søster Dorothe, Claus Bassis Datter, der er bleven beligget, da hendes Farbroder Erick Basse, der efter Loven skulde være hendes Værge, formedelst Alderdom og Skrøbelighed har overdraget Værgemaalet til Otthe Norby; han skal overtage hendes Gods og være forpligtet til, som paabudt i Recessen, at holde hende selv i Fængsel formedelst hendes grove Forseelse. F. R. 1, 317.

12. Nov. (—). Jens Nielssen Kolding maa i de næste 2 Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Tafløe Sogn til Hjælp til sine Studier. Udt. i J. R. 3, 430.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klage fra Smedene i Kolding over, at mange, der ikke have lært deres Haandværk ordentligt, nedsætte sig i Byen, hvorved de Smede, der i lang Tid have boet i Byen og brugt deres Haandværk og i mange Aar skattet og skyldet deraf, komme i Foragt og miste deres Næring — bestemmer, at de Smede, der herefter ville bosætte sig i Kolding, optages i Lavet og bruge deres Haandværk, først skulle have deres Forhold undersøgte af Lensmanden paa Koldinghus og Borgemestre og Raad i Kolding og kun, hvis de af disse findes duelige, tilstedes at komme i Lavet og bruge deres Haandværk. De, der findes duelige, skulle ved Optagelsen i Lavet give, som Recessen formelder, men heller ikke besværes derudover. J. R. 3, 430 b.

— Til Manderup Parsberg. Da flere Kirker i Silkeborg

[1] Ellen Basse.

Len ere meget bygfaldne, men kun have ringe Forraad, skal han lade Kirkeværgerne faa det til Kirkernes Istandsættelse nødvendige Tømmer i Lenets Skove uden Betaling, men selv i Forvejen undersøge Kirkerne og passe paa, at Tømmeret udelukkende anvendes til deres Bygning. J. T. 2, 340. Jvfr. 17. Nov.

13. Nov. (Koldinghus). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har nu sendt sine Rustvogne til Kroneborg for at føre Sten til Stenkarrene og udføre andet Arbejde ved Byggeriet og befaler ham som sædvanligt at lade det Smedearbejde, der maatte blive nødvendigt ved Vognene, udføre i Smedjen ved Kiøpnehafns Slot. Sj. T. 15, 133 b. Orig.[1]

— Til Christen Vind. Da der i Længden ikke vil være Rufoder nok til de Rustvognsheste, Kongen har sendt til Kroneborg, skal han én Gang om Maaneden lade de Rustvogne, der sendes til ham, faa saa meget Hø og Strøelse, som der forlanges og han kan undvære fra Slottet [Kbhvn.] og Ladegaardene. Sj. T. 15, 134.

— Til Eyller Grubbe og Sten Brahe. Da Abbedisse og menige Konvent i Maribo Kloster have indberettet, at Jomfru Sophia Gyldenstiern er valgt til Abbedisse efter afdøde Jomfru Margrette Urne, skulle de med det første begive sig til Maribo Kloster, foreholde Jomfruerne og menige Konvent, at de skulle være Abbedissen lydige, formane hende til at vise sig godvillig mod Jomfruerne som en Moder mod sine Børn, varetage sin Befaling med Troskab, paase, at det gaar kristeligt til med Sang, Læsning og Gudstjeneste, og at den af Kongen og Rigsraadet for nogle Aar siden fastsatte Forordning om Jomfruernes Underholdning, Klosterets Lukning og andet overholdes, lade denne Forordning oplæse i Klosteret og undersøge, om den hidtil er overholdt; hvis der findes Mangler og Uskikkelighed, hvorom Kongen har hørt noget, saaledes at der er fri Ind- og Udgang for enhver, og at Klosteret ikke holdes tilbørlig lukket, skulle de have Fuldmagt til at bringe alt i Orden og paabyde, at Jomfruerne kun maa søge Taleporten med Abbedissens Vidende og Vilje, og at ingen maa indlades eller udlades uden Adelspersoner, der komme for at tale med deres Slægt; disse maa da selv komme ind, men ellers skal Klosteret være et tillukket Jomfrukloster, og der maa ikke indlades eller holdes unyttige Folk i Klosteret. De skulle sende Kongen Beretning om Tilstanden. Sj. T. 15, 134.

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. 1. 83.

13. Nov. (Koldinghus). Til Abbedissen i Maribo Kloster. Da hun og menige Konvent i Anledning af Kongens Skrivelse [af 8. Okt.] til hende om Fru Leene Giøes Optagelse i Klosteret have anmodet Kongen om af forskellige Grunde at forskaane dem derfor og tilbudt, hvis Kongen ønsker det, at yde hende samme Underhold, som en Jomfru i Klosteret faar, at nyde paa et andet Sted, hvor hun lyster, har Kongen ogsaa fritaget dem for at faa hende i Klosteret, men tager mod Tilbuddet om at yde hende Underhold, da han gerne for hendes Brødres Skyld vil se hende hjulpen. Kongen haaber, at Fru Leene med Taksigelse og Brødrene med al Godvillighed ville vise sig erkendtlige. F. T. 1, 334 b.

— Til samme. Kongen takker hende for den tilsendte Forære, vil vise sig erkendtlig med al Gunst og Naade og sender hende indlagt en ringe Skænk til Nytaarsgave. F. T. 1, 335.

— Til Christoffer Valckendorff. Erich Løcke paa Otthensegaard, der først lang Tid efter sin Overtagelse af Aarhusgaard fik Lensbrev derpaa og derfor indrettede sit Regnskab efter den Afgift, Biørn Anderssen svarede deraf, har anmodet om, at det maa blive ved denne Afgift, da det vil være ham besværligt nu at forandre Regnskabet i Henhold til Forleningsbrevet, dog med Afkortning for det imidlertid bortskiftede Gods. Da Kongen ikke ved, om han kan være tjent dermed eller ej, skal Christoffer Valckendorff overveje Sagen og sende Kongen sin Betænkning derom. Sj. T. 15, 135.

— Tilladelse for Erick Lycke til nu at lade bygge for 100 Dlr. paa Nesbyhofuitz Ladegaard, hvilke Penge skulle blive godtgjorte ham i hans Regnskab. Det gamle uduelige Kvæg, som han har modtaget til Inventarium paa Ladegaarden, skal han lade slagte, indsalte og sende til Kiøpnehafn. F. T. 1, 270.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes Kirkeværgerne for Vissenberg Kirke herefter at befatte sig i nogen Maade med den til Kirken hørende Skov enten ved at sælge Vindfælder derfra eller hugge noget deri, da Skoven er bleven meget ødelagt ved, at dels de selv have hugget deri, dels andre ogsaa have gjort det i deres Navn. Skoven skal bruges til Otthensegaard, og behøves der Tømmer til Kirkens Bygning, skal Lensmanden anvise det. F. T. 1, 270 b.

— Befalinger til Absalon Giøe, Hans Johanssen, Axel Brahe, Lauritz Brockenhus og Erick Lycke at møde hos Kongen i Kol-

ding førstkommende Lørdag Aften [17. Nov.] med deres Hustruer og disses Jomfruer. F. T. 1, 271.

13. Nov. (Koldinghus). Til Loduig Munck og Niels Jonssen, Embedsmænd paa Ørum og Hald. Da Albrit Vind har berettet, at han nu har ladet forkynde Løsen paa 2 til Ørum liggende Gaarde, nemlig Bordtzgaard[1] paa Hanstholm og 1 Gaard i Handsted, som en af hans Hustrus[2] Forfædre, Christen Bagge, har pantsat til Ø Kloster, men som han nu har faaet sig tildømt paa Herredsting og Landsting i Henhold til det af Prioren i Ø Kloster til Christen Bagge givne Genbrev, og samtidig har tilbudt at lade Kronen faa disse 2 Gaarde, der ligge meget belejligt for Ørum med Strand, Vrag og andet, til Mageskifte for 2 Gaarde i Thøum[3] i Galtherup Sogn i Nør Herred paa Mors, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 340 b.

14. Nov. (—). Hans Nielssen, Borger i Medelfardt, der har fæstet Kronens Korntiende af Asprup og Themdrup[4] Sogne i Fyen, maa give Penge i Stedet for Korn i Afgift, 1 gl. Dlr. for hver smal Td. Rug eller Byg og $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre, at betale til Stiftslensmanden. F. R. 1, 317 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager fra Møllerne i Kronens Møller i Otthensegaards Len over, at der er blevet bygget mange ny Møller paa Adelens Gods i Lenet, hvortil ikke alene Adelens Tjenere tilholdes at søge, men ogsaa mange af Kronens Bønder søge, hvilket medfører, at Møllerne ikke kunne svare deres Landgilde — strengelig paabyder alle Kronens Bønder i Otthensegaards Len at lade deres Korn male paa Kronens Møller, da Adelens Bønder tilholdes at lade male paa Adelens Møller. Lensmanden skal paase Overholdelsen heraf. F. R. 1, 318.

— Lignende Breve for St. Knudtz Klosters, Dalum Klosters og Hagenschouf Lens Vedkommende. Udt. i F. R. 1, 318 b.

— Befaling til Jacob Seefeld om efter den med ham sluttede Kontrakt at sende 1000 Læster Kalk til Harslef, selv fragte Skuder til Transporten og tilskrive Enuold Woye hvad han lover Færgemændene, hvilket denne saa skal betale. Udt. i J. T. 2, 350.

15. Nov. (—). Til M. Hans Michelssen. Da Kongens Søn, Hertug Christian, nu er i den Alder, at han skal stilles under

[1] Baadsgaard, Hillerslev H. [2] Anne Mus. [3] Tøving. [4] Tanderup, Baag H.

Disciplin, har Kongen efter Raadslagning med nogle Rigsraader bestemt sig til at bruge ham, der jo tidligere har omgaaedes Børn, til Sønnens Optugtelse; han anmodes om at gaa ind herpaa og stile sine Sager saaledes, at han ved Fastelavns Tid kan begive sig her over til Kongen for at overtage Sønnens Optugtelse. Kongen vil give ham tilbørlig Pension og Underhold og i andre Maader betænke ham. Sj. T. 15, 135 b[1].

15. Nov. (Koldinghus). Befaling til Christoffer Valckendorff at sende det Klæde, Kongen behøver til Vinterklæder til sine Hoftjenere, med denne Brevviser til Kongens Hofskrædder. — Postscriptum: Han skal med det første hidsende saa meget sort Engelsk, som behøves til Vinterklædning til Dronningens Jomfruer. Orig.[2]

— Til samme. Efter de her forsamlede Rigsraaders Betænkning sender Kongen Eyller Brockenhus til Syndergaard, der formedelst sit forargelige Levnet, hvorom han er bleven overbevist og selv har aflagt Bekendelse, skal holdes i Fængsel indtil videre. til ham med Ordre til at sætte ham paa det blaa Taarn og passe godt paa, at han ikke bortkommer, da han saa selv vil komme til at staa til Rette. Han skal give Eyller Brockenhus nødtørftigt Underhold, saa han, som man siger, fødes, men ikke fedes. Sj. T. 15, 136.

— Til Eyller Grubbe. Christoffer Valckendorff, Steen Brahe, Hr. von Dhonav, Hack Ulfstand, Anders Bing, Axel Gyldenstiern, Coruitz Viffert og Hendrich Brahe. Kongen. der til Foraaret vil lade nogle af Orlogsskibene udruste, har forhandlet med de her tilstedeværende Rigsraader om Bevilling af en Madskat til dette Brug, hvilket disse ogsaa ere gaaede ind paa efter den hermed følgende Takst under Forbehold af de fraværende Rigsraaders Samtykke. Kongen beder dem give deres Samtykke og med det første give ham skriftlig Besked. Sj. T. 15, 136 b.

— Aabent Brev, hvorved den Sandemændene i Hagenschouf Len tidligere bevilgede Fritagelse for Ægt og Arbejde indskrænkes til, at de kun skulle være fri derfor, medens de ere opkrævede for at gøre Tov, da den fuldstændige Fritagelse har medført, at de andre Bønder ere blevne besværede stærkt. skønt en Del af dem besværes mere med Nævningetov end Sande-

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. IV. 161 f. [2] Tr.: Nye dsk. Mag. I, 83, 98 f.

mændene med Sandemændstov, der kun sjælden forefalde. F. R. 1, 318 b.

15. Nov. (**Koldinghus**). Mageskifte mellem Palle Jul til Strandit og Kronen. J. R. 3, 431 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Biørn Anderssen, Manderup Parsbierg, Jacob Seefeld og Christen Skiel. Da Kongen har tilladt Hr. Jørgen Lycke at faa Vindfælder og fornede Træer i Mariagger Klosters Skove til Bygning, Ildebrændsel og anden Klosterets Brug og til at forsyne Bønderne med Bygningstømmer, Ildebrændsel og Gærdsel, skulle de med det første udvise Jørgen Lycke hvad han maa hugge af de fornede Træer og give ham det beskrevet. Hvis nogen faar Forfald, maa de andre tiltage en anden i Stedet. J. T. 2, 341 b.

— Til Christopher Lycke, Niels Skram og Fru Gertrud Krabbe. Kongen meddeler dem, at han har givet Peder Gyldenstiern, Jørgen Skram, Manderup Parsbierg og Jacob Seefeld Ordre til med det første at mødes i Grindov og dømme i Trætten mellem Jørgen Rossenkrandtz paa Borgerne i Grindovs Vegne og dem som Lodsejere til Hessel, for at de kunne vide at rette sig derefter; ville de paa deres Side have nogle andre gode Mænd tiltagne, skulle de straks erklære sig om, hvem de ville have. J. T. 2, 342.

16. Nov. (—). Befaling til Biørn Anderssen, der har berettet, at der tilbydes Kronen en god jordegen Bondegaard i Findstrup i Dal Sogn i Fleskum Herred til Købs, om at købe den af Bonden, tage Skøde paa den paa Tinge og sætte den for en rimelig Landgilde. J. T. 2, 342.

17. Nov. (—). Til Christoffer Valckendorff. Da Christen Skiel paa Beulinge har indfriet til sig de 1800 Dlr., som han og hans Medarvinger efter afdøde Niels Kieldssen og dennes Hustru, Fru Margrette Sandbierg, endnu havde til gode hos Kronen af Pantesummen for Grindersløf Kloster og skulde have betalt til Jul, og har anmodet om, at de maa blive afkortede i den Sum, han skylder paa sit Regnskab af Beulinge Len, skal Christoffer Valckendorff, naar Christen Skiel møder med sine Regnskaber, afkvitte de 1800 Dlr. i det, han bliver skyldig, og hvis Kronen derefter endnu bliver ham noget skyldig, afkvitte dette i de følgende Regnskaber, indtil alle 1800 Dlr. ere betalte, tage Kongens Gældsbrev til sig, tage Kvittans af Christen Skiel og indkræve hvad han maatte blive Kronen skyldig paa sine Regnskaber udover de 1800 Dlr. Sj. T. 15, 137.

17. Nov. (Koldinghus). Mageskifte mellem Niels Joenssen til Tostedlund og Kronen. J. R. 3, 434 b. K. (Se Kronens Skøder.)[1]

— Forleningsbrev for Lauritz Skram paa Nørrevongs Herred for en aarlig Afgift af 50 Dlr. J. R. 3, 434.

— Til Lauritz Skram. Da nogle af Adelen og Bønderne i Nørrevongs Herred have anmodet om at faa Herredstinget flyttet, fordi det ligger saa godt som i den ene Side af Herredet, skal han i Forening med Adelen og de bedste Herredsmænd overveje, hvor Tinget bedst kan lægges, saa det er lige bekvemt for alle i Herredet, og siden lade det flytte dertil. J. T. 2, 342 b.

— Til Kapitlet i Ribe. Borgemestre og Raad i Ribe have berettet, at der i Byen findes et lille, smalt Stræde, kaldet M. Madtz Hønis Gade, hvori der nu ingen Færdsel med Vogne kan finde Sted, men ellers ligger det bekvemt og kunde blive til Byens Gavn, hvis det blev udvidet, hvilket nu kan ske uden synderligt Besvær, da Husene paa den ene Side af Strædet ere brændte ved den sidste Ildebrand og endnu ikke genopførte. Da Kapitlet har en øde Gaards Ejendom i Strædet, have Borgemestre og Raad anmodet om en kgl. Skrivelse til Kapitlet om af denne øde Grund ligesom af anden Ejendom i Strædet at afstaa saa meget, som behøves til Udvidelse af Strædet, saa to Vogne kunne komme forbi hinanden og der kan blive Plads til Handel, hvilket Kongen herved beder Kapitlet gøre, skønt han formoder, at det ogsaa uden det vilde gøre hvad der kan tjene til Byens Gavn. J. T. 2, 344.

— Til Claus Glambeck. Da Kongen har tilskiftet Erich Lange 1 Gaard i Ost[2] i Lindballe Sogn i Thørild Herred og hans Søster Fru Margrette Lange 2 Gaarde i Krollerup og 2 Gaarde i Hued i Huissel Sogn af Horsens Hospitals Gods, skal han med det første udlægge Hospitalet Fyldest af Skanderborg Lens Gods, noget, der ligger belejligt for Hospitalet og kan undværes fra Slottet, og indsende Besked derom til Kancelliet. J. T. 2, 344 b.

— Befaling til Manderup Parsbierg at lade Kirkeværgerne for nogle Kirker i Silkeborg Len, der ere meget bygfaldne, men kun have ringe Midler, faa det til Istandsættelsen nødvendige Tømmer i Lenets Skove uden Betaling, dog skal han først under-

[1] Derefter er indført et foreløbigt Skødebrev, dat. 17. Nov. 1582, fra Mouvids Pode busk til Kørup til Kronen paa 2 Gaarde og 1 Bol i Becke Anst Herred. [2] Aast.

søge Kirkernes Brøst og paase, at intet stort Tømmer udvises, men kun Sparretømmer, smaat Tømmer og Bjælker, og at det udelukkende anvendes til Kirkernes Bygning. J. T. 2, 345. Jvfr. 12. Nov.

18. Nov. (Koldinghus). Til Christoffer Valckendorff. Da Kongens Sadler Christoffer for at fremskynde Kongens Arbejde efter kgl. Ordre har antaget nogle Haandværksseller, én den 26. Juni, en anden den 12. Juli og endnu to andre den 12. Sept., og siden den Tid givet dem Kost uden at faa Kostpenge for dem, skal Christoffer Valckendorff give ham Kostpenge for dem fra deres Antagelse af og saalænge de bruges hos ham til Kongens Arbejde. Sj. T. 15, 138 b.

— Til samme. Til den nu afdøde tyske Prædikant[1] i Kiøpnehafns Efterfølger har Kongen bestemt den tyske Præst[2], der en Tid har været paa Kroneborg, og befaler Christoffer Valckendorff at indstille ham til Kaldet og fastsætte samme Løn og Underhold for ham, som den afdøde havde; han er nok noget ung, men Kongen haaber, at han med Tiden vil blive Menigheden tjenlig. Orig.

— Til Eyller Grubbe og Erich Valckendorff, Embedsmænd paa Vordingborg og Høgstrup. Da Fru Mette Rosenkrantz, Peder Oxis Enke, og Peder Oxis Søskende have bevilget Kronen noget Gods i Hadtz Herred, som Claus Glambeck og Niels Skram have faaet Ordre til at besigte, til Mageskifte og Peder Oxis Søskende ligesaa have bevilget Kronen 1 Gaard i Thoelstrup og 3 Bønder i Skoufhusse i Sjælland for 2 Gaarde i Aasøfue i Biefuerskof Herred til Fru Mette og 2 Gaarde i Broderfeld[3], 1 Gaard i Sonerup, 1 Gaard i Vallendstrup og 1 Gaard i Skellandtzthuedt[4] i Mierløsse Herred til Peder Oxis Søskende, skulle de, saasnart de faa Besigtelsen over Godset i Hatz Herred, besigte Mageskiftegodset paa Sjælland, ligne alt Godset og indsende klare Besigtelser derpaa, en over Fru Mettes Gods og en over Peder Oxis Arvingers Gods. Sj. T. 15, 137 b.

— Til Claus Glambeck og Niels Skram, Embedsmænd paa Skanderborg og Bygholm. Da Fru Mette Rossenkrantz, Peder Oxis Enke, har bevilget Kronen $^1/_2$ Gaard i Odder og Ottendeparten af Rudegaard til Mageskifte, og Peder Oxis Arvinger ligesaa følgende Gods, som Fru Mette er forlenet med paa Livstid, nemlig Halvparten af Gaarden i Odder, deres Part i Rudegaard, 1 Gaard og 1 Gadehus

[1] M. Ovenius Laurentii. [2] Johan Homann. [3] Brofelde. [4] Skellingsted, Tudse H.

i Rude, for Vederlag paa Sjælland. skulle de snarest foretage Besigtelsen og sende den til Eyller Grubbe og Erich Valckendorff. J. T. 2, 346.

18. Nov. (Koldinghus). Til Peder Gyldenstiern, Marsk, og Peder Munck, Admiral. Da Jørgen Friis har begæret 3 Krongaarde, 1 Aalborg Hospitals Gaard og 1 Bol i Hemdrup og 2 Gaarde og 1 Bol i Brøndum i Saling Sogn i Slet Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Voxløf By og Sogn i Huornum Herred, 1 Gaard i Kornum By og Sogn og 1 Gaard i Huornbeck i Odrup Sogn i Slet Herred, 2 Gaarde i Pisselhøf i Aars Sogn i Aars Herred og 1 Gaard i Søtrup[1] i Kleitrup Sogn i Rindtz Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen, udlægge Hospitalet en Gaard af hans Gods, udlægge ham yderligere Fyldest af Kronens Gods i Brøndum, hvis hans Gods er bedre end ovennævnte Kron- og Hospitalsgods, og indsende Besigtelsen. J. T. 2, 345 b.

23. Nov. (Skanderborg). Forleningsbrev for Jacob Biørnssen paa et efter afdøde Dr. Rasmus Lætus ledigt Kannikedømme i Roskille Domkirke. Han skal være forpligtet til at gøre Kongen tilbørlig Tjeneste og til at residere ved Domkirken, naar han ikke længere studerer eller er i Kongens Tjeneste. Sj. R. 12, 266 b.

24. Nov. (—). Til Christoffer Valckendorff. Lauge Beck har berettet, at der nu er c. 32 Heste og Foler paa Suenstrup, saa Foderet vil ikke slaa til længere end til Kyndelmisse, hvorefter der maa købes; da han desuden behøver Penge til Løn og Kostpenge til Berideren og de 8 Stalddrenge og til Byggeriet paa Bidstrup og Christoffer Valckendorff, med hvem han har talt derom, ikke vil tillade ham at sælge af Landgildekornet til ovennævnte Udgifter, har han begæret, at der maa tænkes paa andre Raad. Christoffer Valckendorff skal derfor beregne, hvor meget Foder og hvor mange Penge der vil blive Brug for, og siden enten træffe Aftale med Lauge Beck om at sælge af Landgildekornet for at skaffe Penge eller skaffe ham dem andenstedsfra, saa alt kan blive anskaffet og betalt. Sj. T. 15, 140.

— Til Lauge Beck. I Anledning af hans Indberetning om, at det Hus, Kongen har købt af Hans Rosenovs Enke for at opsætte det paa Bidstrup, nu er kommet, og at han under

[1] Søtrup ligger ikke i Klejtrup Sogn, og der er vistnok her sprunget noget over i Registranten; ved Mageskiftet af 13. Febr. 1583 afstod Jørgen Friis blandt andet 2 G. i Søtrup i Ulstrup Sogn i Aars H. og 1 Gaard i Fristrup i Klejtrup Sogn i Rinds H.

Forbehold af Kongens Samtykke har sluttet Kontrakt med en Murmester om, at denne paa egen Kost skal mure en Grund saa langt ud til Søen, at Vandet i denne kan løbe op til Muren, under 40 Bindinger Hus, 10 Alen høj, grave en Kælder under de 40 Bindinger, selv føre al Jorden bort og opbryde alle de gamle Kældere, alt for en Betaling af 150 Dlr., 2 Pd. Mel, 2 Pd. Malt, 1 Fjerd. Smør og 1 Oldensvin, meddeler Kongen ham sin Billigelse af den sluttede Kontrakt og paalægger ham at lade Arbejdet udføre straks paa Foraaret. Da der af Huset endnu er 15 Bindinger tilovers, der enten kunne sættes paa den vestre Side ud til Dyrehaven eller paa den østre Side ud til Møllen imod Adelvejen, befales det ham at sætte dem paa den vestre Side og ogsaa lade dette Arbejde udføre til Foraaret. Der er skrevet til Christoffer Valckendorff om at skaffe ham Penge til Foder og Løn paa Suenstrup og til Byggeriet paa Bidstrup. Da to af de af Søen indryddede Fiskeparke ved Valsøegaard i det sidste Uvejr ere bleve slaaede ud, saa Søen gaar derind, og maa sættes i Stand, for at Laden og det af Eggert Ulfeld opførte Stegers ikke skulle falde i Søen, skal han med det første igen lade Parkene inddæmme og gøre i Stand. Sj. T, 15, 139.

24. Nov. (Skanderborg). Til Peder Reidtz. Kongen, der under sit sidste Ophold paa Andtuorskouf Kloster udmønstrede 9 Hopper og 3 Føl af Stoddet og gav ham Ordre til at afhænde dem, meddeler ham herved Kvittering derfor. Kongen har eftergivet Hans Pederssen i Skougesse, der har klaget over, at det er paalagt ham at svare $^1/_2$ Pd. Rug og 1 Læs Hø af en Jord. uagtet den er fraskiftet ham, denne Afgift og paalægger Peder Reidtz at lade Jordebogen rette. Sj. T. 15, 140 b.

— Til samme. Kongen har befalet Hr. Jørgen Lycke i Mariagger Kloster at bestille 400 Læster Kalk til Byggeriet paa Anduorschof Kloster og til Sommer efterhaanden sende dem til den nærmeste Havn ved Slaugelse; naar den kommer og Hr. Jørgen Lycke meddeler ham, hvad den kommer til at koste og hvad Fragten bliver, skal han betale dette. Orig.

— Gavebrev til Almindeligt Hospital i Slaugelsø paa Kronens Tiende af Nordrup, Ørsløf, Solbierg, Giesløf[1] og Finderup Sogne i Løfue Herred, Ottestrup, Sønder[2], Gierluf, Lundforlund, Hemessø[3] og Vemerløf Sogne i Slaugelsø Herred, Flacke-

[1] Gerslev. [2] Sønderup. [3] Hemmershøj.

bierg, Gimlinge og Haldaggerlille Sogne i Flackebierg Herred. De Personer, der nu have nogle af Tienderne i Fæste og have Kongens Livsbrev derpaa, skulle beholde dem, saa længe de leve, mod at svare den fastsatte Afgift til Hospitalet, men efter deres Død maa Hospitalsforstanderne enten bortfæste Tienderne eller paa anden Maade gøre dem nyttige for Hospitalet. Sj. R. 12, 267.

25. Nov. (Skanderborg). Jep Pederssen, Byfoged i Medelfart, maa indtil videre til sin Husholdning oppebære de 10 Pd. Byg. der svares af Medelfart Bys Mark, mod at betale Kronen 1 gl. Dlr. for hver Td. Byg. F. R. 1, 319 b.

— Til Fru Magdalene Seestede, Mouritz Podebuskis Hustru. Kongen har af Fru Inger Oxe, Jorgen Brahis Enke, Dronningens Hofmesterinde, hørt, at hun har tilskrevet denne, at hun og hendes Husbonde ville overlade Kronen det Gods i Rangstrup Herred, som Kongen under sit Ophold paa Koldinghus begærede til Mageskifte af hende, mod at faa Vederlag derfor af det Gods, som hendes Husbonde har i Forlening ved Kiorup paa Fyen, hvilket hun ønsker at faa til Mageskifte altsammen mod at yde Vederlag for hvad Godset i Rangstrup Herred maatte være mindre værd; ligesaa at hun har mindet om, at Kongen har givet hende det Løfte, ikke at regne det saa nøje i dette Skifte med en 3—4 Gaarde. Kongen takker meget for deres Villighed og kan ogsaa godt huske, at han, da hun klagede over, at de ikke godt kunde miste Godset, lovede, at han for hendes Skyld ikke vilde regne det saa nøje med en Gaard eller to, derimod erindrer han ikke at have sagt 3, 4 eller flere; han er dog stadig villig til at udlægge hende Fyldest og mere end det og vil ogsaa lade hende faa Godset ved Kiorup paa den Betingelse, at hun udlægger Fyldest for hvad dette er mere værd end Godset i Rangstrup Herred. Hun og hendes Husbonde skulle med det første tilsende Kongen Registre over Godset i Rangstrup Herred, Godset ved Kiorup og det Gods, som de yderligere ville udlægge, for at Kongen kan rette sig derefter. Kongen vil handle saaledes med dem, at de ikke skulle have nogen Grund til at klage. F. T. 1, 271.

26. Nov. (—). Til Christoffer Valckendorff. Jacob Seefeld paa Aarhusgaard, hvem Kongen efter den af Christoffer Valckendorff til Kancelliet sendte Fortegnelse har givet Ordre til at lade bage $13^1/_2$ Læst Rug i Brød til Skibene og indkræve Rugen hos de andre Lensmænd i Stiftet af Tiendekornet, hvis han ikke selv havde

saa meget, har indberettet, at han efter Forandringen med Stiftshandelen kun har 2 Læster Tienderug i Indkomst deraf, og at Hospitalsforstanderne i Aarhus desuden kræve ham for 8 Læster Korn, som efter Fundatsen aarlig skulle leveres Hospitalet af Tiendekornet; da han derfor ikke selv kan skaffe Rug til Brødet og ikke mener at kunne kræve den hos de andre Lensmænd uden anden Ordre, og da Kongen heller ikke kan se, hvorledes den Sag bedst kan ordnes, skal Christoffer Valckendorff overveje den og siden erklære sig om, hvor Jacob Seefeld kan faa Rugen. Sj. T. 15, 141.

26. Nov. (Skanderborg). Til Kronens Bønder under Thranekier. Da de have vist sig meget uvillige til at gøre Ægt og Arbejde til Slottet, og den Naade, som Kongen viste dem ved at afskaffe Arbejdet til Teglovnen, ikke har gjort dem villige, men forhærdede og ulydige, og da nogle endog have dristet sig til at »tilbyde« Vold og Magt mod Lensmandens Fogder, befaler Kongen, der ellers nok havde Grund til at gribe stærkere ind, dem strengelig at gøre Ægt og Arbejde til Thranekier, ligesom der gøres til andre Kronens Slotte, og iøvrigt vise Lensmanden den tilbørlige Lydighed. F. T. 1, 272 b.

— Hertug Johannes Friderich af Pommern maa toldfrit udføre 3500 Tdr. Havre, som han har ladet købe i Holsten til sin Hofholdning. J. R. 3, 444.

27. Nov. (—). Til Bønderne over hele Riget, hvem de end tilhøre. Da Rigets Tarv kræver, at Orlogsskibene blive udrustede straks paa Foraaret for at føre Tilsyn med alt paa Kongens Strømme, have Danmarks Riges Raader hertil bevilget en almindelig Madskat, saaledes at hver 10 Landbobønder, der sidde for Gaarde og ikke have frit Jordegods, men have fæstet deres Gaarde, skulle lægges i Læg og give 1 Td. $^1/_2$ Fjerd. Brød, 1 Lispd. Smør, 1 Lispd. Flæsk, $^1/_2$ Fjerd. Oksekød, som er godt og vejer $1^1/_2$ Lispd., en Faarekrop, $^1/_2$ Otting Gryn, en Gaasekrop og 3 Tdr. Øl; hver 20 Ugedagsmænd, der bo for Kongens Slotte, Gaarde og Klostre, skulle give ligesaa meget og hver 10 jordegne Bønder dobbelt saa meget; overalt skal den rige hjælpe den fattige. Fogder og Skrivere skulle ikke være fri, men kun de Ugedagsmænd, der bo i samme Sogn, hvori Adelsmandens Sædegaard, hvorpaa han selv holder Avl, ligger. Skatten skal være ude i Skaane, Fyen og Jylland inden Midfaste, i Sjælland inden Fastelavn. Sj. T. 15, 141 b. Orig. (til Solvitsborg Len).

27. Nov. (Skanderborg). Befaling til Lensmændene[1] over hele Danmark straks at forkynde ovenstaaende Skattebrev for Bønderne i deres Len, skrive Skatten, indkræve den i rette Tid og sende den til Kiøpnehafn, saasnart Vandet bliver aabent. Sj. T. 15, 142 b.

29. Nov. (—). Thønnis Pederssen i Nordby paa Samsø, som har stort Besvær med at underholde og skaffe Befordring til Kongens Folk, der rejse over Samsø, maa indtil videre være fri for at svare Landgilde af sin Gaard og, da det formedelst den lange Vej, han skal føre det, er ham meget besværligt at svare Korn i Afgift af Kronens Korntiende af Nordby Sogn, svare Penge i Stedet, 1 gl. Dlr. for hver Td. Rug eller Byg og $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre, at betale paa Kallundborg Slot. Sj. R. 12, 268.

— Til Eyller Grubbe. Paa Begæring af Indbyggerne i Prestøe, der formedelst deres Oprør mod deres Sognepræst ere dømte i Kongens Naade og Unaade og have optinget til ham og lovet at betale 900 Dlr., har Kongen nedsat denne Sum til 600 Dlr., efterdi de bo paa en alfar Vej, have megen Besværing af vejfarende og ere meget forarmede. Sj. T. 15, 144 b[2].

— Befaling til Albrit Friis om af Loftet at levere Pouel Beck i Varde $^1/_2$ Læst Korn, som Kongen har givet ham formedelst hans Armod. Udt. i J. T. 2, 346 b.

— Til nedennævnte Adelige. Da Kongen Fastelavns Søndag [10. Febr.] vil gøre Hendrick Belov til Spøtterups Bryllup med Jomfru Litzabet Skram, Datter af Lauritz Skram til Hastrup, paa Koldinghus, skulle de møde med deres Hustruer og disses Jomfruer i Kolding Lørdagen forinden for at fejre Brylluppet sammen med Kongen og begge Parters Slægt og Venner: — Peder Gyldenstiern, Jørgen Skram, Christen Skiel, Jacob Seefeldt, Malthi Jenssen, Christen Munck, Ofue Lunge, Jacob Høg, Stygge Høg, Hans Johanssen paa Drenderup, Thomis Malthessen, Erich Lange, Fru Magdalene Baner, Erich Lycke til Eskier, Falck Gioe, Fru Anne Krabbe, Otte Banner, Fru Margrette Bilde Lauge Brockis, Eske Brock til Estrup, Fru Ellene Spend Ifuer Krabbis, Fru Karen Rønnov, Erich Løcke, Axel Brahe, Lauritz Brockenhus, Hans Johanssen, Steen Bilde, Fru Birgitte Bilde, Olluf Daa, Fru Beathe Otte Brahes, Axel Gyldenstiern, Coruitz Thønnessen, Steen Brahe, Jørgen Brahe, Otte Thott og Thygge Brahe. Sj. T. 15, 144 b.

[1] De opregnes alle med deres Len. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III, 623.

30. Nov. (Skanderborg). Befalinger til Fru Hilleborg Daa Jørgen Skrams, Fru Margrette Brade Christen Skiels, Fru Sophi Bilde Jacob Seefeldtz, Fru Anne Skram Christen Munckis og Fru Litzabeth Malthisdatter Jacob Høgs om at møde i Kolding 8. Dagen før Fastelavns Søndag for at drage Salen og et Brudekammer paa Koldinghus til Hendrick Belovs Bryllup; de skulle medtage saa mange flamske Sengeklæder og Tapetserier, som de kunne skaffe. Sj. T. 15. 145 b.

— Til Henrick Belov. Da Kongen vil gøre hans Bryllup paa Koldinghus førstkommende Fastelavns Søndag [10. Febr.], skal han lade Skillerummene i den store Sal nedbryde og sørge for, at den er ryddelig. Hoslagt sendes ham Breve til Fru Hilleborg Jørgen Skrams, Fru Mergrete Christens Skeels, Fru Sophi Jacob Sefeldtz, Fru Sophi Malthi Jenssens, Fru Anne Ofue Lungis og Fru Anne Christen Munckis om at drage Salen og Brudehuset. Da Kongen ikke vil indbyde flere af sine egne Undersaatter eller fra Meklenborg end de paa de af Henrick Belov og Lauritz Skram indsendte Sedler opførte, skal han i Forening med Kongens Marskalk bestille Herberg til disse i Byen og hvad der er nødvendigt til Brylluppet. J. T. 2, 347.

— Kvittans til Jacob Ulfeldt til Koxbølle paa hans Regnskab af Dallum Kloster for den Tid, han har haft det i Forlening, og paa det til Absolon Giøe overleverede Inventarium. F. R. 1, 316.

— Befaling til Henning Gøye, der endnu resterer med Mandtalsregistre paa den sidste Madskat og den sidste Pengeskat, om inden 4 Dage efter Modtagelsen af dette Brev at sende sin Skriver til Kiøpnehafn med sine Mandtalsregistre og gøre dem klare, saafremt Kongen ikke skal tiltænke et andet Sind dertil: Christoffer Valckendorff, der har faaet Ordre til hos Lensmændene at indkræve Penge- og Madskatterne[1], har nemlig erklæret ikke at kunne gøre det, da flere af Lensmændene endnu restere med Mandtalsregistrene, saa han ikke ved, hvad der resterer hos dem. Udt. i F. T. 1, 335 b.

— Forleningsbrev for Jens Farssen, Skolemester i Vedle, paa Afgiften af Kronens Korntiende af Hofuer Sogn. K. Udt. i J. R. 3, 444 b.

[1] F. T. har her ved en Fejlskrift: Mandtalsregistre paa Penge- og Madskatterne.

30. Nov. (Skanderborg). Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Giøde Mickelsdatter har berettet, at da hendes Husbonde Anders Nielssen, der boede ved Aakier, var rømt med hendes Søsterdatter, som han havde ligget i Blodskam med, har Claus Glambeck skiftet Boet med hende og taget en Del til sig, men endnu har hun af Kongens Part hos sig 15 Traver Korn, 2 gamle Køer, 1 Hest, 1 Øg, 2 Gæs, 1 Dyne, 1 Hynde, 1 Dug, 1 Sengklæde, 1 Lagen, 1 Td. Havre, 1 Langjærn til en Plov, 1 Okse, 1 Kobberpotte og 18 Skpr. Byg. Kongen har skænket hende dette. Orig.

1. Dec. (—). Til Christoffer Valckendorff. Hermed sendes den af Benedictz von Allefeldt indsendte Jordebog over Amtet Steenborg med Ordre til at gennemse den og lave et klart Overslag over dette Lens Indkomst ligesom over de andre Lens i Fyrstendømmet: findes der noget urigtigt i Jordebogen, skal han underrette Kongen derom, for at det kan blive undersøgt. Sj. T. 15, 146.

— Kvittans til Hendrick Mogenssen, Tolder, Frederich Level, Dauid Hanssen og Morthen Jenssen, Toldskrivere i Helsingør, paa 31 Læster Salt, hver Læst à 12 Tdr., som de have leveret Johan Thaube paa Kronneborg af det Toldsalt for 1581, som laa paa den gamle Toldbod. Sj. R. 12, 268 b.

— Las Jenssen i Hindsils maa give Penge i Stedet for Kornafgiften af Kronens Korntiende af Hindtzbierg Sogn i Tye, som han har fæstet paa Livstid, 1 gl. Dlr. for hver Td. Rug eller Byg og ½ Dlr. for hver Td. Havre. K. Udt. i J. R. 3. 444 b.

— Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Jep Michelssen i Fenssolt i Hadtz Herred, hvis Gaard og Gods brændte nogle Dage før Mikkelsdag ved Lynnedslag, hans Landgilde for dette Aar. Orig.

— Til samme. Kongen har eftergivet Rasmus Anderssen i Nødløf i Hadtz Herred, der har berettet, at hans Gaard er brændt ved Vaadeild, men at han igen har opbygget den og derpaa anvendt næsten alt, hvad han ejede, hans Landgilde for forrige Aar, som han af den Grund er kommen til at restere med. Orig.

2. Dec. (—). Til samme. Kongen har eftergivet Jens Søfrenssen i Sueystrup i Skanderup Birk Halvdelen af dette Aars Landgilde, som han resterer med, da han for nogen Tid siden er bleven blind og næsten alt hans Kvæg er død. Orig.

3. Dec. (—) Til Lensmændene over hele Riget. Kongen, der

nylig har ladet Brev udgaa om Udredelsen af en Madskat til Orlogsskibenes Udrustning, har bragt i Erfaring, at der ved Ydelsen af tidligere Madskatter ofte er leveret og modtaget Fetalje, der forslaar saa lidt til Udspisning, at Fetalje, beregnet til 10 Personer, ikke har kunnet strække til til 6 eller 7, og at Fetaljen tillige tit er slet, Brødet daarlig bagt, Øllet heller ikke godt og opbevaret i daarlige Tønder, hvilket medfører, at den daarlige Fetalje ødelægger den gode, og tillige kan foraarsage Sygdom blandt Folkene, der underholdes med denne Fetalje. For at forekomme sligt har Kongen bestemt følgende om Madskattens Oppebørsel: 1 Fjerd. grønsaltet Oksekød skal veje 3 Lispd., 1 Fjerd. røget Oksekød 2 Lispd., 1 grønsaltet Faarekrop 1 Lispd., 1 røget Faarekrop 12 Skaalpd., 1 Side Flæsk 1 Lispd.; Øllet skal være godt og i ny Tønder, hver forsynet med 14 Baand; Brødet skal være godt bagt, saa det ene ikke fordærver det andet, naar det lægges sammen i Skibene paa lange Ture. De skulle paase, at disse Paabud overholdes, og levere Madskatten i Kiøpnehafn til den fastsatte Tid eller saa snart Vandet bliver aabent. De skulle sende Mandtalsregistre med Madskatten, for at man kan se, hvad den beløber sig til, og hvilke Lensmænd der staa i Restance; hvis Almuen giver nogen Penge for at udrede Madskatten for den, skal det anføres i Mandtalsregistret med Navnet paa den, der skal udrede Madskatten, og Angivelse af, hvad Almuen skal give for hver Slags, for at Kongen kan vide, hvem han skal holde sig til, hvis Madskatten ikke kommer. Sj. T. 15, 146 b[1]. Orig. (til Kristoffer v. Dohna).

3. Dec. (Skanderborg). Aabent Brev, hvorved den Sandemændene i Hatting og Biere Herreder tidligere givne fuldstændige Fritagelse for Ægt og Arbejde indskrænkes til, at de kun skulle være fri derfor, naar de opkræves for at gøre Tov, da den fuldstændige Fritagelse medfører stort Besvær for de andre Bønder, der tilmed ofte have større Arbejde med Nævningetov end Sandemændene med Sandemændstov, da disse sidste kun sjælden forefalde. J. R. 3, 445 b. K.

— Lignende Brev angaaende Sandemændene i Ning Herred under Aarhusgaard. Udt. i J. R. 3, 445 b.

7. Dec. (—). Befaling til nedennævnte Adelsmænd om at møde her hos Kongen 4. Juledag, da denne har noget at tale

[1] Tr.: Secher, Forordninger II, 322 ff.

med dem om. — Ofue Lunge Christofferssen til Odden. Ofue Jul. Nielsis Søn, til Kieldgaard, Peder Jul til Alsted. Anders Malthessen til Albeck. Niels Stygge til Nøragger. Thyge Sandbierg til Isgaardt. Hannibal Gyldenstiern til Restrup, Jørgen Friis til Krastrup, Erich Lunge til Stofgaard, Kield Brockenhus til Leerbeck, Kiøne Quidtzov, Styge Høg til Vong, Hendrick Gyldenstiern Christofferssen til Ifuersnes, Lauritz Straalle til Torpegaardt, Jørgen Quitzov til Sandagger. Ofue Lunge Ifuerssen til Nielstrup, Morthen Skinckel til Østrup. Niels Schinckel til Gierschouf. Hans Norby til Uggersløf, Jørgen Kaas til Gielskouf og Ulrich Sandbierg. Sj. T. 15, 147 b.

7. Dec. (Skanderborg). Til Christoffer Valckendorff. I Anledning af hans Mindelse om, at der skal udskrives Baadsmænd til de Orlogsskibe. Kongen vil udruste til Foraaret, befales det ham at gøre et Overslag over, hvor mange Baadsmænd der behøves, og fastsætte en rimelig Takst for Udskrivningen for hver Købstad og de Len, hvorfra der plejer at udskrives Baadsmænd. Med Hensyn til Knægte til Skibene saa husker Kongen, at Christoffer Valckendorff i den Fortegnelse, han sendte Kongen, over de Skibe, der kunde udrustes, og hvad der behøvedes dertil, erklærede, at Kongen havde flere Bøsseskytter, end der behøvedes til Skytset paa Skibene; Kongen mener derfor, at de Bøsseskytter, der ere tilovers, kunne bruges som Knægte og det bedre end Folk, der ikke tidligere have været til Skibs; de Knægte, der endnu maatte mangle, kunne antages i Halland og Blekinge og i Købstæderne her i Riget og, hvis det ikke forslaar, bestilles i Tyskland; Christoffer Valckendorff skal derfor gøre Overslag over, hvor mange Knægte der ialt vil blive Brug for, hvor mange Bøsseskytter der kunne bruges som Knægte, og hvor mange Knægte han mener at kunne hverve i Halland, Blekinge og i Købstæderne. Af den tilsendte Fortegnelse har Kongen set, hvilke Skibshøvedsmænd og Løjtnanter der kunne bruges paa Skibene; iblandt Løjtnanterne er der flere, som ere Kongen aldeles ubekendte, og hvem han aldeles ikke husker at have set, dog ere de vel gode nok, og Kongen vil ogsaa denne Gang lade det blive derved, men ligesom Kongen tidligere har talt med ham og Kansler Niels Kaas om, at han vil have sine egne Undersaatter af Adelen antaget til Tjeneste til Lands og Vands, saa ser han ogsaa nu helst, at hans egne Undersaatter blive brugte, og vil derfor antage nogle af dem, for at han kan have dem at bruge i Fremtiden. Sj. T. 15, 148 b.

7. Dec. (Skanderborg). Til Biørn Anderssen. En Kvinde, ved Navn Maren Badekvinde, der er grebet for Trolddom og beskyldt derfor af en anden Troldkvinde, som blev brændt for Aalborg, har upint udlagt Maren Thuris som Troldkvinde og bekendt, at de i Forening med nogle andre have forgjort og taget Axel Viffert, forhen Embedsmand paa Aalborghus, af Dage, fordi han havde ladet sætte et Hus paa Fielsted Mark og derved forringet deres Fædrift. Da Maren Thuris ofte er bleven beskyldt for Trolddom, men det hidtil paa en utilbørlig Maade er blevet overset, befales det ham alvorligt, da man ikke kan lade det gaa ustraffet hen, naar det saa offentlig sporges, straks at lade hende sætte i Forvaring og lade et Kirkenævn afsige Kendelse i Sagen. J. T. 2, 347 [1].

— Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Niels Lauritzen i Østbirck Halvdelen af dette Aars Landgilde, da hans Gaard for nogen Tid siden er brændt og han har sat sig i stor Gæld ved dens Genopførelse. Orig.

8. Dec. (—). Kirkeværgerne for Astrup Kirke i Ning Herred maa i det følgende Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Astrup Sogn til Kirkens Bygning. Orig. Udt. i J. R. 3, 445 b.

— Befaling til M. Lauritz Berthelssen. Superintendent i Aarhus Stift, at være Anders Chrestenssen Randers, der nu har anvendt al sin Formue paa sine Studeringer, behjælpelig med at faa et Kald i Stiftet, hvis han findes duelig til at være Præst. Orig. i Provinsark. i Viborg.

9. Dec. (—). Befaling til Christoffer Valckendorff om med det første at sende 3 Tdr. skruet Bergerfisk, $^1/_2$ Læst skaanske Sild, 2 eller 3 Skippd. Voks og 12 Skippd. støbt Talg til Koldinghus til Kongens eget Brug og anden Udspisning paa Koldinghus og til Lys. Sj. T. 15, 148 b.

— Til Gustav Buddi. Fru Karen Krabbe, Niels Skiels Enke, har begæret noget Børlum Klosters Gods, nemlig Bolene Suderbo, Thrundrup og Vrangbeck med derpaa liggende Gadehuse i Fled Sogn, $^1/_2$ Gaard, kaldet Fladholt, i Undsted Sogn og 2 nye Bygger pad Haldenstedtz [2] Bymark, hvorom der har været megen Trætte mellem Gustav Buddi paa Kronens og Otte Banner paa egne og

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VIII. 151 f. Secher, Meddel. om Slægten Secher S. 10. [2] Hollensted, Dronninglund II

hendes Vegne, til Mageskifte, da dette Gods ligger saaledes blandt hendes og Otte Banners Gods, som de tildels have faaet til Mageskifte af Kronen, at der stadig kan opstaa ny Strid, og hun har tilbudt at give mere end Fyldest derfor. Da Kongen imidlertid husker at have givet Guslav Buddi Løfte om ikke foreløbig at bortmageskifte eller afhænde noget af Klosterets Gods, har han svaret hende, at saafremt hun kan opnaa Guslav Buddis Samtykke dertil, vil Kongen ikke have noget derimod, da Kronen vil faa mere end Fyldest; ligesaa vil Kongen i saa Tilfælde udlægge Guslav Budde Erstatning af Kronens Gods deromkring eller nedsætte hans Afgift eller paa anden Maade betænke ham. Han skal erklære sig om Sagen til Kongen. J. T. 2. 347 b.

9. Dec. (Skanderborg). Til Hendrich Belov. Da nogle Bønder i Koldinghus Len, som Adelen har tilskiftet Kongen, have anmodet om at faa deres Gæsteri og Landgildepenge nedsatte, ligesom Kronens Bønder i Henhold til det udgaaede kgl. aabne Brev have faaet, uagtet mange af dem ikke have faaet deres Gæsteri og Landgildepenge forhøjede af Adelen efter den første Møntomsættelse, befales det ham at undersøge Sagen, nedsætte Gæsteriet og Landgildepengene for de Bønder, der have faaet disse Afgifter forhøjede, før de bleve tilskiftede Kronen, men lade dem blive uforandrede for de Bønder, der ingen Forhøjelse have faaet efter den første Møntforandring. J. T. 2. 355.

10. Dec. (—). Til Christoffer Valckendorff. Da de Rigsraader, der have været forskrevne til Kolding, have ment, at Sagen mod Eyller Brockenhus til Syndergaard, der er beskyldt for forargeligt Samliv med Margrette Randtzov, for at have voldt sin Moders Død, for ikke at have sørget for, at nogle Børn, som hans Søstre have avlet i løsagtigt Levnet, ere blevne døbte, for selv at have avlet et Barn med sin Søster, hvilket skal være paa Jerstrup og endnu være udøbt, og for andre grove Misgerninger, burde henvises til en almindelig Herredag og Eyller Brockenhus selv indtil den Tid holdes fængslet, fordi han trods sin adelige Haandtastning er undveget Retten, og da man kan haabe, hvad alle maa ønske ham, at han i sit Fængsel vil betænke sin Synd og omvende sig, skal Christoffer Valckendorff begive sig til ham, forehalde ham alle hans Misgerninger, formane ham til at bekende Sandheden og meddele Kongen, hvad han bekender. Til Brug ved Forhøret sendes ham en Ekstrakt af det, Kongen allerede har erfaret. Sj. T. 15, 149 b.

10. Dec. (**Skanderborg**). Til Absalon Gioe, Hans Johanssen, Erick Lycke, Lauritz Brockenhus og Axel Brahe. Som de ville have erfaret, har Eyller Brockenhus til Syndergaard ligget i forargeligt Levnet med Margrete Rantzou, Otte Emickssens Enke, ligesom der ogsaa næres stærk Mistanke om, at han har været Skyld i sin Moders Død, har vidst Besked med sine 2 Søstres Løsagtighed, der have avlet Børn, som ikke ere komne til Daab og Kristendom, og endog har avlet et Barn med en af sine Søstre, hvilket Barn, der nu er en 10—12 Aar, er paa Jerstrup og endnu ikke døbt. Disse og mange andre grove Forseelser har Kongen stillet for nogle Rigsraader, der nylig vare hos ham i Kolding, hvilke have henvist Sagen til den almindelige Herredag og til nærmere Opklaring i Tiden forinden denne. Det paalægges dem i den Anledning alvorligt at gøre sig deres yderste Flid for at skaffe saa mange Oplysninger og Vidnesbyrd om disse Eyller Brockenhus's Misgerninger som muligt, og der sendes dem en Ekstrakt af de allerede erhvervede Vidnesbyrd og Oplysninger. Hvad de erfare, skulle de sende Kongen skriftligt og beseglet. F. T. 1. 274.

— Til Erick Lycke og Lauritz Brockenhus. Embedsmænd paa Otthensegaard og Nyborg. Da Hertuig Kaas har begæret 4 jordegne Bøndergaarde i Hørup i Salling Herred til Mageskifte for 2 Gaarde i Alboge i Sønder Herred, 1 Gaard i Vonsild og 1 Gaard i Frestrup[1], skulle de, saasnart de faa Besigtelsen over det jydske Gods, besigte de 4 jordegne Bøndergaarde, beregne baade den jordegne Bønderejendom og Kronens Rettighed, da Hertuig Kaas har tilbudt at udlægge Kronen Fyldest for begge Dele, ligne Mageskiftegodset og indsende Besigtelserne. F. T. 1. 273 b.

— Til Jørgen Rossenkrandtz og Jacob Seefeld, Embedsmænd paa Kalløe og Aarhusgaard. Da Hartuig Kaas har begæret 4 Bøndergaarde i Hørup i Salling Herred i Fyen til Mageskifte for 2 Gaarde i Alboge i Sønder Herred i Jylland, [1 Gaard i Vonsild[2]] og 1 Gaard i Frestrup, skulle de snarest besigte Hartuig Kaas's Gods og sende Besigtelsen til Erich Løcke og Lauritz Brockenhus. J. T. 2. 348 b.

— Til Erick Lycke. Da Hr. Hans i Munckeboe, der sidste Høst har lidt stor Skade paa sit Korn og Foder, for ikke at komme i større Gæld, end han allerede er, har begæret at maatte faa Af-

[1] Frejstrup, Slet H. [2] Glemt i Registranten.

giften af Kirkens Korntiende til Laans til Fastelavn mod at betale den tilbage et Aar efter, skal han, da Munckeboe Kirke skal have Forraad og desuden ikke særlig trænger til Bygning, undersøge Sagen og, hvis det kan ske uden Skade for Kirken og Kirkeværgerne gaa ind derpaa, lade Hr. Hans faa Afgiften paa ovennævnte Vilkaar og mod nøjagtig Forsikring. F. T. 1, 275.

10. Dec. (Skanderborg). Kongen lover Hendrich Sandberg, at de 3 Gaarde i Verthrup[1], som hans afdøde Fader[2] fik i Pant for 750 Dlr. [7. Sept. 1563], ikke skulle blive indløste fra ham af andre end Kronen, og at, hvis dette sker og Kronen kan undvære dem, han og hans Arvinger skulle være nærmest til at faa dem for tilbørligt Vederlag. J. R. 3, 446. K.

— Aabent Brev, at det Gods, som Ifuer Lunge til Tirsbeck har erhvervet sig i Asmindrup[3], Engom og Bredal i Engom Sogn, maa lægges under det Birk, som tidligere Konger have givet hans Forfædre til Tirsbeckgaard og deres Gods i Breballe; han og hans Arvinger skulle være forpligtede til altid at holde en duelig Birkefoged. J. R. 3, 446 b. K.

— Til Christen Skiel. Da Fru Magdalene Banner, Ifuer Krabbis Enke, har berettet, at Lodsejerne i Vester Brøndersløf paaføre hende Trætte paa Gaarden Burholt, som hun har faaet til Mageskifte af Kronen, og at Brevene vedrørende Gaardens Ejendom og Markeskellet mellem Gaarden og Vester Brøndersløf og omliggende Byer ere i Christen Skiels Værge, befales det denne at levere hende Brevene vedrørende det Gods, hun har faaet til Mageskifte. J. T. 2, 349.

13. Dec. (—). Ekspektancebrev, udstedt paa Kansler Niels Kaas's Forbøn, for dennes Tjener Jacob Brun paa det første ledige Vikarie i Roskilde Domkirke; dog tidligere Ekspektancebreve hermed uforkrænkede. Sj. R. 12, 269.

— Jomfru Sophie Krabbe maa i de næste 2 Aar aarlig oppebære 3 Pd. Korn af Aarhusgaard. K. Udt. i J. R. 3, 447 b.

14. Dec. (—). Befaling til nedennævnte Lensmænd om at sende Havre til Kroneborg, da der er stor Mangel paa Havre til Kongens Rustvognsheste, der bruges ved Byggeriet: Hendrich Vind af Dragsholm Len 800 Tdr.; Niels Jonssen af Hald Len 213 Tdr. og af Viborge Stift 191 Tdr.; Erich Locke af Aarhus Stift

[1] Vatlrup, Lysgaard H. [2] Anders Sandberg. [3] Assendrup, Hatting H.

411 Tdr. 2 Skpr.; Jørgen Skram af Drotningborge Len 1200 Tdr.; Biørn Anderssen af Vendelboe Stift 330 Tdr.; Henning Giøe af Nyekiøping Len 2592½ Td.; Mandrup Parsberg af Silckeborg Len 560 Tdr.; Borckort von Papenheim af Abramstrup Len 117 Tdr.; Arrild Uggerup af Helsingborg Len 600 Tdr.; Lauritz Brockenhus af Nyborgs Len 1000 Tdr. — Summa 8014½ Td. 2 Skpr. Havre. Sj. T. 15, 121. Orig. (til Bjørn Andersen).

14. Dec. (Skanderborg). Forleningsbrev for M. Jørgen Morthenssen, Superintendent i Vendelbo Stift, paa Afgiften af Kronens Korntiende af Øster Brønderslef Sogn i Jerslef Herred i Stedet for den til Superintendentembedet tidligere henlagte Kronens Tiende af Hune Sogn, da dette Sogn nu for største Delen er ødelagt af Sand. J. R. 3, 447 b. K.

— Til Borgemestre og Raad i Nykiøping paa Mors og Thisted. Da M. Jørgen Morthenssen, Superintendent i Vendelbo Stift, har berettet, at Hørerne ved Byernes Skoler ikke have tilbørlig Underholdning, og at det er Skik i andre smaa Købstæder, at Hørerne have deres Underhold hos Borgerne, befales det dem at sørge for, at Hørerne herefter faa Underhold hos dem selv og deres Medborgere. J. T. 2, 349 b.

—[1] Til Biørn Anderssen. Angaaende den Præst[2] i Hørring, der er dømt fra sit Kald, fordi han holdt Krohus, undertiden endog om Helligdagen under Prædikenen, og fordi han har bandsat en Mand i Hørring uden lovligt at have lyst for Bandsættelsen, har M. Jørgen Borgenholm, Superintendent i Vendelbo Stift, berettet, at han ikke alene har opført sig utilbørligt mod Borgemester og Raad i Hørring, men ogsaa mod ham som Superintendent, altid har ligget i Strid med sine Sognemænd og desuden begaaet mange andre Uskikkeligheder; saaledes har han som Herredsprovst ansat Kalendgildet til en Søndag, hvortil alle Herredets Præster efter hans Ordre have forføjet sig, saa der den Søndag ikke er blevet holdt Tjeneste i nogen af Herredets Kirker; endvidere har han bandsat alle de Sognemænd, der ikke have tiendet retfærdigt til ham, og alle, der have gaaet til Sakramentet, men ikke ofret til ham paa de 3 store Festdage, og nægtet at lade en Kvinde komme i Jorden, der i tidligere Tid var forvist fra hans Sogn for Løsagtighed, men siden var kommen i Ægteskab, var vendt tilbage til

[1] J. T. har ved en Fejlskrift: 14. Febr. [2] Daniel Olufsen.

Byen og havde levet der i lang Tid, saa Liget er blevet bortrevet af Hunde og Svin. Af disse Grunde kan Kongen ikke imod den over ham fældede Dom lade ham blive ved Kaldet, hvorfor Biørn Anderssen og Superintendenten skulle indsætte en anden Præst. J. T. 2, 351[1].

14. Dec. (**Skanderborg**). Til Biørn Anderssen. Til et i St. Karene Kirke i Hørring stiftet Vikarie, der for nogen Tid siden [5. Dec. 1566] er henlagt til Underhold for Skolemesteren i Hørring, som tillige er Kapellan smstds., høre nogle Gaarde og Ejendomme i Olborg, hvoraf der svares Jordskyld til Vikariet; da denne Jordskyld snart indbringer mere, snart mindre, og man ikke ved, hvad Jordskylden er, og hvad Skolemesteren skal have, skal han kalde de Borgere, der havde Gaarde og Ejendomme i Værge, hvoraf der skal svares Jordskyld til Vikariet, for sig med deres Jordebreve og deraf forfare, hvad Jordskyld der med Rette skal svares, og siden hjælpe Skolemesteren til uden Hinder at faa den. Da M. Jørgen Borringholm, Superintendent i Vendelbo Stift, har berettet, at den nu fra sit Embede dømte Præst i Horring ved Underfundighed har faaet en af Vikariets Gaarde, skønt han i Forvejen er godt forsørget, skal han undersøge denne Sag og meddele Kongen, hvorledes den forholder sig, og hvad Præst og Skolemester efter Ret og Billighed bør have til Underhold. J. T. 2, 350[2].

— Befaling til menige Sognemænd i Mosberg og Tuersted Sogne i Vendsyssel, hvis Krontiende er henlagt henholdsvis til Sognepræsten og Skolemesteren i Skafuen, om at levere Tienden i Kærven i Skafuen, hvilket nogle af dem hidtil have vægret sig ved. J. T. 2, 350 b.

— Lignende Befaling til Sognemændene i Albeck Sogn, hvis Krontiende er henlagt til Skolemesteren i Seeby, om at levere Tienden i Kærven i Seebye. Orig.[3] i Provinsark. i Viborg. Udt. i J. T. 2, 350 b.

— Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Jens Vellessen[4] i Thoustrup Halvparten af dette Aars Landgilde. Orig.

15. Dec. (—). Til samme. Kongen har eftergivet Niels Mickelssen i Horbye[5] Halvdelen af dette Aars Landgilde, da hans Gaard og Gods i Aar ere brændte ved Lynnedslag. Orig.

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. III. 397 f. [2] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. III. 396 f. [3] Tr.: Hofman. Fundationer IV. 83 f. [4] Bagpaa: Olufsen. [5] Haarby. Hjelmslev H.

15. Dec. (Skanderborg). Til Christoffer Valckendorff. Nogle Raader og Lensmænd i Jylland have meddelt Kongen, at de undertiden maa beholde hele Aars Indkomst hos sig og, naar det nye Korn kommer ind, ere nødte til at lægge det ved Siden af det gamle, da der ikke er meget Loftsrum, hvilket medfører, at det ene fordærver det andet, og de have derfor begæret Tilladelse til at sælge Kronens Korn til de Kjøbmænd, der komme her under Landet, til samme Pris som deres eget Korn. Da Kongen ikke ved, hvad der i saa Henseende kan være ham gavnligst, skal Christoffer Valckendorff med det første erklære sig herom. Sj. T. 15, 150.

— Til nedennævnte Lensmænd. Da Kongen til Fastelavns Søndag [10. Febr.] venter nogle fremmede til Kolding, skulle de straks give nogle Kokke Ordre til at møde i Kolding senest 8 Dage før Fastelavn og hjælpe til med at koge i Køkkenet, saalænge de fremmede blive hos Kongen. Der sendes dem Pasbord for Kokkene, for at disse kunne blive bedre befordrede med Vogne og Underhold paa Vejen. — Coruitz Viffert om Morthen Kok og Thomis Kok i Lund; Christen Vind om Langinus Kok, Hans Feder og Jacob Postejbager; Erich Lycke om Peder Gall og Berthel Kok i Otthense. Sj. T. 15, 150 b.

— Jens Mogenssen i Røgen, der en Tid lang har tjent Kongen som Skovvogter i Giern Herred, maa være fri for at svare Landgilde af sin Gaard, saalænge han tilbørligt varetager sin Bestilling. Udt. i J. R. 3, 448.

— Aabent Brev, at Vradtz Herredsting i Silckeborg Len, der hidtil har været holdt om Mandagen, paa hvilken Dag der tillige holdes to andre Herredsting i Lenet, og ligget i den ene Side af Herredet, langt fra Silckeborg Slot, hvilket er besværligt baade for Lensmanden og en Del af Herredsmændene, straks skal lægges midt i Herredet, hvor det synes Lensmanden og de bedste Herredsmænd belejligt, og herefter holdes om Onsdagen. J. R. 3, 448 b.

— Til Oluf Brockenhus til Sebbergaard. Kongen beder ham afstaa Tienden af Saxild Sogn i Hadtz Herred, som han væsentlig for Foderets Skyld fæstede, medens han boede paa Hofuistrup, da Sognemændene have anmodet om at faa den og han jo nu ikke mere har Brug for den, og med det allerførste erklære sig herom. Kongen vil tilbagebetale ham hans Indfæstning. J. T. 2, 351 b.

15. Dec. (**Skanderborg**). Befaling til alle Stiftstjenere og de Bønder, Kongen har faaet til Mageskifte, i Silkeborg Len om herefter at holde Ranstov lige med Kronens andre Bønder i Lenet, hvilket nogle hidtil have vægret sig ved. J. T. 2, 352.

16. Dec. (—). Matz Rygbierg, Borger i Medelfart, der har fæstet Kronens Korntiende af Bedisløf Sogn paa Livstid, maa give Penge i Stedet for Kornafgiften, 1 gl. Daler for hver smal Td. Rug eller Byg og $^1/_2$ gl. Dlr. for hver Td. Havre. F. R. 1, 320.

— Til Borgemestre og Raad i Medelfardt. Kongen har erfaret, at det Stræde, kaldet Mørke Gyde, der løber fra den store Adelgade til den af Kongen opførte Stald, formindskes ved adskillige Udbygninger, Gærder og andet, saa det med Tiden bliver saa forbygget, at man ikke kan komme gennem det med Heste og Vogn, og at det fyldes saaledes med Møg og andet, at Færdselen gennem det til og fra Stalden forhindres og bliver skiden. Da Strædet ligger næsten midt i Byen og ikke ubelejligt for Handel og Vandel og den rette Gang til Stalden gaar derigennem, skulle de straks forehold Borgerne ikke at opføre Bygninger med Planker, Gærder eller andet i Strædet udover det, der har været fra Arilds Tid, og paase, at de opførte Bygninger blive holdte vel ved Magt, og at der ikke i Strædet bliver lagt Mødding eller andet, som kan forhindre Færdselen. F. T. 1, 275 b.

— Til Niels Skram. Sognemændene i Thamdrup Sogn have paany anmodet om at faa deres Kirketiende i Fæste og tilbudt at give 40 Oksne i Indfæstning, naar de maa beholde den en Mands Tid; Kongen husker jo nok at have givet Niels Skram Brev paa Tienden, men venter, at han igen vil overlade Kronen den, naar han ser, at denne kan have Fordel deraf og faa 40 Oksne i Stedet for det ringe Stedsmaal, som ellers plejer at gives deraf; Kongen vil tilbagebetale ham hans Indfæstning eller afkorte den i hans Afgift. Han skal erklære sig om, hvad han vil. J. T. 2, 352.

17. Dec. (—). Til Claus Glambeck og Niels Skram, Embedsmænd paa Skanderborg og Bygholm. Da Fru Karen Gyldenstiern, Holger Rossenkrandtzis Enke, har begæret 2 Gaarde i Linstrup, en Stuefjord og et Stykke Jord til Mageskifte for 2 Gaarde

i Fylderup[1] og 1 Gaard i Spøttrup i Hadtz Herred. som Kongen allerede har overtaget, og for det. Kronens Gods maatte være bedre end hendes, desuden 1 Gaard i Grendstien og 2 Gaarde i Mørbølle[2]. skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 356 b.

17. Dec. (Skanderborg). Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Da Hermand Maler, der har malet en Stue og et Kammer paa Slottet og faaet nogle Penge paa Haanden for dette Arbejde, hvorom der ikke var sluttet nogen bestemt Kontrakt med ham, har erklæret at ville komme til at lide stor Skade, hvis han ikke faar mere for sit Arbejde, skal Claus Glambeck straks yderligere betale ham 100 gl. Dlr. Orig.

19. Dec. (—). Til Arrild Uggerup. Den af ham i Anledning af Kongens Skrivelse [26. Okt.] om at sende 500 Dlr. af sidste Regnskabsbeholdning til Renteskriveren til Maanedspenge og anden Udgift til Kongens Hofsinder afgivne Erklæring, at Restancen er bleven staaende hos Bønderne og ikke kan erholdes, kan Kongen ikke tage for god, da der nu er gaaet en god Tid, siden Pengene skulde have været betalte og det lakker stærkt mod den Tid, da det næste Aars Regnskab skal aflægges. Da der er stærk Brug for Pengene, befales det ham at sende dem til Renteskriveren, saafremt Kongen ikke skal foranlediges til at træffe anden Bestemmelse med Lenet. Sk. T. 1. 324 b.

— Aabent Brev, at Nørrevongs Herredsting, over hvis ubelejlige Beliggenhed de fleste af Herredsmændene have klaget, herefter skal holdes midt i Herredet paa Gyfskodt[3] Mark, som Lauritz Skram, Befalingsmand i Nørrevongs Herred, med flere gode Mænd af Adelen og de bedste Herredmænd har udvalgt. J. R. 3, 449.

— Til Claus Glambeck. Da Kongen har bevilget, at Oluf Bagger, Raadmand i Otthense, maa beholde de Træer, Tagsten og andet Gods, som han havde købt til Kongen, og som strandede med hans eget Skib udenfor Steenskrog, skal Claus Glambeck nu betale Oluf Bagger hvad ovennævnte strandede Gods har kostet og erstatte ham Halvdelen af hans Udgift til de Folk, der skulde optage Skibet og Godset. J. T. 2, 353 b. Orig.

20. Dec. (—). Til Gabriel Sparre. I Anledning af hans Skrivelse om, at han gerne i Henhold til Kongens Befaling vilde have betalt de 2000 Dlr., som Kongen for nogle Aar siden laante ham,

[1] Fillerup. [2] Møballe, Vor H. [3] Givskud, Nørvangs H.

men maa bede om yderligere Udsættelse, da de Venner, der havde givet ham Løfte om Pengene, have svigtet ham og han nu ikke kan skaffe dem nogen Steder, beder Kongen ham selv huske paa, at der nu er gaaet en god Tid, siden han laante Pengene, og at Kongen har givet ham Henstand tidligere, skønt det var ubelejligt, saa han nu ikke havde ventet Begæring om yderligere Udsættelse, særlig da Pengene ere opsagte i god Tid, først for et halvt Aar eller mere siden og derefter ved en ny Erindringsskrivelse. Da Kongen i bestemt Forvisning om at faa Pengene har opsagt Gæld til Betaling paa Omslaget og dertil blandt andet skal bruge disse 2000 Dlr., befales det ham bestemt at betale Pengene inden Omslaget, saafremt hans Forlovere ikke skulle komme til at lide Indmaning derfor. Sk. T. 1, 324 b.

20. Dec. (**Skanderborg**). Til Niels Kaas og Arrild Huitfeld. Da de i Forening med afdøde Biørn Kaas ere Forlovere for Gabriel Sparre for de 2000 Dlr., Kongen har laant denne, og Gabriel Sparre, der for mere end et halvt Aar siden har faaet Pengene opsagte til Betaling til Jul og siden har faaet en Erindringsskrivelse, alligevel nu har søgt Udsættelse, saa Kongen ikke ved, hvad han kan forlade sig paa med ham, befales det dem, efterdi Kongen har bestemt Pengene til Betaling af Rigets Gæld paa Omslaget og derfor ikke kan lade dem blive staaende, paa egne og Biørn Kaas's Børns Vegne at foreholde Gabriel Sparre, at han maa betale inden Omslaget, eller, hvis det ikke sker, da selv betale Pengene eller til Kyndelmisse begive sig til Kiøpnehafn og holde et adeligt Indlager i Borgemester Marcus Hes's Hus, indtil Pengene blive betalte. Sj. T. 15, 151[1].

21. Dec. (—). Til Christoffer Valckendorff. Borgerne i Horsens have berettet, at de i 1578 vare komne til at restere med en stor Sum Penge af Skatterne fra Fejdens Tid, hvoraf Kongen da [24. Juli 1578] eftergav dem Halvdelen, og at der endnu resterer en 700 Dlr. af Skatterne fra før 1578, som de ikke kunne udrede, da mange af de daværende Borgere siden ere døde og de ny indkomne Borgere ikke ville deltage i Udredelsen af disse gamle Restancer, ligesom ogsaa flere af de Borgere, der da boede og endnu bo i Byen, ere helt forarmede. Da Kongen selv og dennes Heste og Folk forskellige Gange i de forløbne Aar have gjort stor Fortæring i

[1] Det indførte Brev er stilet til Niels Kaas.

deres By, hvorfor de mene at have noget til gode, have de ansøgt om at faa den gamle Restance eftergivet for denne Fortæring og i Betragtning af deres Bys Fattigdom. Kongen har saa eftergivet dem Halvparten af den Sum, de endnu restere med, og bevilget, at der maa blive gjort op med dem for ovennævnte Fortæring og deres Tilgodehavende afkortet i den anden Halvpart; hvad de derudover maatte blive skyldige, skulle de betale. Sj. T. 15, 151 b.

21. Dec. (Skanderborg). Til Johan Thaube. I Anledning af hans Forespørgsel om, hvorledes det skal være med Prædiken og Gudstjeneste paa Kroneborg Slot, hvis hidtilværende Prædikant[1] er kaldet til Kiøpnehafn, befales det ham at forhandle med Hr. Hermandt[2], den tyske Prædikant i Helsingøer, om herefter at gøre Tjeneste paa Kroneborg 2 Gange om Ugen, Søndag og Fredag, og til denne Gudstjeneste fremdeles at holde den Klokker og de 4 smaa Drenge, der hidtil ere holdte dertil. Han skal sørge for, at Hr. Hermandt til Paaske faar den Bolig i Kongens Gaard, som den tidligere Slotsprædikant havde, Kapelmesterens[3] Bolig dog forbeholden. Af det Plankeværk, som er nedtaget i Dyrehaven, skal han lade opsætte et Plankeværk omkring det ved Nødeboe sidst lavede Fiskedige; Resten af Plankeværket skal han lade Hans Birckham faa og efter dennes Anvisning lade det opsætte omkring en Have til Dronningens Brug. — Postscriptum: Da hans Skrivelse, hvorpaa dette Brev er Svar, er dateret 27. Nov. og Kongen altsaa deraf ikke kan se, hvorledes det nu gaar med Byggeriet paa Kroneborg, skal han ufortøvet med eget Bud underrette Kongen om, hvorledes alt gaar, om det store Taarn er helt tækket, om den forfaldne Mur igen er helt opmuret, om der igen er opsat Fløje paa Tagvinduerne i deres Sted, der bleve tagne af i den sidste Storm, om hvorledes det gaar med Arbejdet i den store Sal, og hvor mange Stenkar der ere udsatte eller endnu staa tilbage at udsætte i Aar. Sj. T. 15, 152.

— Til nedennævnte Købstæder, Øer og Len. Da Kongen til Foraaret vil udruste nogle Orlogsskibe, der skulle føre Opsigt med alt paa Kronens Strømme, og dertil behøver en Del Baadsmænd, skulle de efter nærmere Ordre af N. N. udrede N Baadsmænd og sende dem til Kiøpnehafn senest til Midfaste Søndag [10. Marts]. De skulle optegne de udtagne Baadsmænds Navne paa klare Registre

[1] Johan Homann. [2] Herman Maltan. [3] Arnold de Fine

og sende Christoffer Valckendorff disse. — Kiøpnehafn 150 Baadsmænd; Hollænderbyen paa Amager 70; Kiøge 18; Skelskøer og Stege hver 16; Nestvidt og Kallundborg hver 12: Holbeck 9; Heddinge, Prestøe, Vordingborg, Nyekiøpping og Roskilde hver 8; Korsøer 3; Malmøe 80; Landtzkrone 30; Ydstedt 17; Helsingborge 15; Sømmershafn 10: Halmstedt 9: Aahus 8; Laugholm 7: Falsterbo med Skannør, Vee, Vardbierge og Trelborrig hver 6; Suenborge og Rudkiøping hver 10: Kierteminde og Assens hver 8; Faaborrig 7; Medelfard og Bogense hver 6: Nyborge 3; Nachskouf 15; Stubbekiøping 8; Nykiøping 6; Nystedt 5; Saxkiøping 4: Riibe og Aalborg hver 24: Randers 16; Aarhus 15; Kolding 12: Horsens 10; Ebbelthoft og Grindov hver 7; Vedle og Skaufuen hver 6; Sebye, Varde og Ringkiøping hver 5; Thystedt, Hofbro, Høringe, Skifue, Lemvig og Nykiøping hver 4; Samsøe 6; Endelav 12; Thierrøe, Lye, Biørnøe og de andre omliggende Øer 15; Langeland 20; Serøe med Draxholm Len 15; Hr. von Dhonav af Købstæderne og af Lenet [Sølvitsborg] 20; Johan Urne af Lyckov Len 17. — Summa 904 Baadsmænd. Sj. T. 15, 153.

21. Dec. (Skanderborg). Til nedennævnte Adelsmænd. For at forebygge, at der denne Gang, ligesom tidligere, fremsendes uduelige Baadsmænd, befales det dem straks at rejse omkring til alle Købstæderne, udtage duelige Baadsmænd efter den hermed følgende Taksering, optegne de udtagnes Navne, sende Register derover til Christoffer Valckendorff, for at der ikke skal kunne fremsendes uduelige Folk i de udtagnes Sted, og give Borgemestre og Raad Ordre til at sørge for, at Baadsmændene komme til Kiøpnehafn senest til Midfaste Søndag. Brevene til Købstæderne angaaende Udredelsen af Baadsmænd sendes dem til Besørgelse. — Lauritz Krusse skal udtage Baadsmænd i Købstæderne paa Sjælland og Møen: Christen Munck i Købstæderne i Riibe og Aarhus Stifter: Lauritz Offessen i Købstæderne i Vendelboe og Viborge Stifter: Anders Bing i Vardbierg; Pouel Huitfeld i Halmstedt og Laugholm: Alexander Durham i Købstæderne paa Fyen: Breide Rantzov i Rudkiøping og paa Langeland; Hack Ulfstand i Saxkiøping, Nystedt og Nachskouf; Henning Giøe i Stubbekiøping og Nykiøping paa Falster. Sj. T. 15, 155.

— Kvittans til Albret Christenssen, Tolder i Mollesund, paa hans Hustrus Vegne paa hendes forrige Husbonde Knud Skri-

vers Regnskab som Slotsskriver paa Kiøpnehafns Slot og Skriver paa Holmen fra den Dag, han fik denne Bestalling, indtil han blev den kvit. Da Albret Christenssen har ladet det falde, som Kronen blev Knud Skrivers Arvinger skyldig af Kiøpnehafns Slots Regnskab, har Kongen til Gengæld eftergivet hvad Knud Skrivers Arvinger bleve Kronen skyldige i Regnskabet for Holmen og Skibene. Sj. R. 12, 269.

21. Dec. (**Skanderborg**). Til Hack Ulfstand, Axel Gyldenstiern, Hendrick Brahe og Arrild Uggerup. Som de vide, er Kongen traadt i Faders Sted for Jens Holgerssens Søn Holger Ulfstand, har sat hans Gods under tilbørligt Værge og holdt ham selv i Skole og siden nogle Aar udenlands; da Holger Ulfstand i sine Ungdomsaar og særlig under sit Ophold i Udlandet gjorde forskellige ubetænksomme Ting, lod Kongen ham kalde hjem og har siden sat en Person til at have Opsigt med ham, medgivet denne en Instruks baade om Holger Ulfstands Klædedragt, Underhold og Undervisning og i det hele ordnet alt saaledes, som det efter Kongens Mening kunde være sømmeligt for en Adelsperson. Alligevel har Kongen maattet erfare, at de og flere af hans Slægt og Venner have sendt deres Tjenere til ham med Guld, Klæder og Penge, for at han kan tilfredsstille sin Ungdoms Lyst og Overmod; da Kongen har paataget sig paa sin Bekostning at give ham adeligt Ophold, som hans Alder og Lejlighed kræve det, saa han kan blive fremholdt i adelig Tugt og Ære og i Fremtiden blive Kongen, sit fædrene Rige og sin Slægt til Ære, har det forekommet Kongen noget besynderligt, at de saaledes give ham Midler til Ungdoms Lyst og Overflod, og ville de vedblive hermed, vil Kongen overlade dem at holde ham frem. Det befales dem derfor herefter ikke at sende ham Guld, Guldkæder, Penge eller andet saadant og foreholde deres Hustruer heller ikke at gøre det, da det, som de ville give ham, jo nok i Fremtiden kan blive ham nyttigt, men indtil den Tid bør forblive hos dem selv, da det kan give Anledning til meget ondt, hvis han nu faar det. Hvis de mod Forventning skulde være anderledes til Sinds, anmodes de om at erklære sig med dette Bud, for at Kongen kan rette sig derefter. Sk. T. I, 325 b.

—[1] Befaling til Henrick Belou om paa Kongens Vegne at give nu afdøde Pouel Biber en ærlig Begravelse efter hans

[1] J. T. har ved en Fejlskrift: 21. Febr.

Person og Lejligheden, hvilken Kongen formedelst hans lange Tjeneste vil bekoste. J. T. 2, 354.

21. Dec. (Skanderborg). Til Niels Skram. Da den Omsættelse af Landgilden, som Kronens Bønder i Seberup[1] i Hatting Herred have faaet, medens Claus Glambeck havde Bygholms Len, ikke er bleven indført i Jordebogen, fordi Claus Glambeck er kommen fra Lenet, skal han nu lade den forandrede Landgilde indskrive i Jordebogen og ikke kræve mere af dem. J. T. 2, 354.

22. Dec. (—). Kvittans til Rentemester Christoffer Valckendorff og Sekretær Nichil Druckenbrot paa 2717 gl. Dlr. 3 Ort 4 Pend., som Nichil Druckenbrott har modtaget af Rentemesteren af Restancerne af den sidst paabudte Pengeskat i Rafuensborg og andre Len og nu har indbetalt i Kongens eget Kammer. Sj. R. 12, 270.

— Til Coruitz Viffert. Kongen har paa Begæring af Borgemestre og Raad i Malmøe, der have berettet, at Byens Hospital og særlig Hospitalets Kirke ere meget bygfaldne, bevilget 4 Læster Korn til Hospitalets og Kirkens Istandsættelse, da Hospitalets Rente er saa ringe, at det ikke selv kan bekoste den, og befaler ham i de følgende to Aar aarlig at levere Hospitalsforstanderne 2 Læster Korn, som Kongen venter at disse ville anvende til ovennævnte Brug. Sk. T. 1, 326 b.

23. Dec. (—). Til Jørgen Rossenkrandtz, Manderup Parsbierg, Jørgen Skram og Niels Skram. Da Jacob Seefeld paa Aarhusgaard, der tidligere har faaet Ordre til at lade bage 60 Læster Kavringbrod til Orlogsskibene af $13^1/_2$ Læst Rug af Stiftets Korn, nu ikke efter den med Stiftsbefalingen skete Forandring kan faa saa meget Rug af Stiftets Indkomst til Aarhusgaard, skulle de skaffe ham det manglende af Tiendekornet i deres Len. J. T. 2, 354 b.

25. Dec. (—). Befaling til Claus Glambeck paa Skanderborg at give hver af de Kvinder i Vrolde, som have været brugte ved Slagteriet, 2 Skpr. Korn til Nytaar. Orig.

26. Dec. (—). Befaling til Jacob Seefeld, der af Stiftskornet ikke kan faa de $13^1/_2$ Læst Rug, hvoraf han skal lade bage 60 Læster Kavringbrød til Orlogsskibene, om at lade al den Rug, han kan undvære af Gaardens og Stiftets Indkomst, bage i

[1] Sæbberup.

Kavringbrød; kommer han til at mangle noget, kan han rekvirere det manglende hos Jørgen Rossenkrandtz paa Kalløe. Mandrup Parsberg paa Silckeborg og Niels Skram paa Bygholm. Han maa endelig sende alt Brødet til Kiøpnehafn til den bestemte Tid, da der regnes bestemt derpaa. J. T. 2, 359.

26. Dec. (**Skanderborg,** 1583). Til Christoffer Valckendorff. Da han i Anledning af Kongens Forslag om at bruge de overflødige Bøsseskytter som Knægte paa Skibene har berettet, at der denne Gang er sat en Fjerdedel saa mange Bøsseskytter paa hvert Skib som ellers, og at der kun er en 30 Bøsseskytter tilovers, som han har ladet lægge i Borgeleje i de nærmeste Købstæder omkring Kiøpnehafn, hvis Kongen efter Flaadens Udløb skulde faa i Sinde i en Fart at lade et eller to Skibe udruste, bifalder Kongen disse Foranstaltninger og befaler ham at erklære sig om, hvor og paa hvad Tid Kongen skal lade antage Knægte, hvor mange der i alt behøves, og hvor mange der skal hverves paa hvert Sted. Kongen vil have Antagelsen af Skibshøvedsmænd i tilbørlig Agt, bifalder hans Forslag om at forhandle med Matz Erichssen om at lade sig bruge i Kongens Tjeneste, da han er nær ved Haanden, og sender ham et Kreditiv til ham med Ordre til at forhandle med ham. Kongen sender ham til videre Besørgelse de i Henhold til hans Skrivelse udstedte Breve[1] om Udtagelse af Baadsmænd i Norge og Styrmænd i Bergenhus og Trundhiem Len, der ere kendte med det Vardehussis Farvand; Brevet til Hans Lindenov er dog sendt afsted herfra. I Anledning af hans Erindring om Penge til Folkenes Løn, for at disse kunne blive saa meget des villigere, og hans Forslag om at laane de nødvendige Penge af Skatten af Norge paa nogen Tid, meddeles ham, at Kongen ikke uden Raadets Samtykke kan tage af de norske Skattepenge til det Brug, da Skatten jo, som Christoffer Valckendorff ved, er bevilget af Rigsraadet til Betaling af Rigets Gæld og til Byggeri paa Kongens Huse og Fæstninger i Norge og man saa, hvis Kongen en anden Gang begærede en Skat, kunde forekaste ham, at Skatten ikke var bleven brugt til det Formaal, den var bevilget til; Christoffer Valckendorff maa derfor tænke paa andre Udveje til at skaffe Penge, men Kongen vil dog tale med de Raader, der til Fastelavn komme til Hendrich Belovs Bryllup, om at give deres Samtykke til, at nogle

[1] Se Norske Rigsregistr. II. 496 ff.

af de norske Skattepenge midlertidig laanes til Skibenes Udrustning; Christoffer Valckendorff skal inden den Tid erklære sig om, hvor mange Penge han kan skaffe, og hvor mange der vil komme til at mangle. Kongen har erfaret, at de Breve, han sidst skrev til nogle Lensmænd om Indbetaling af Restancer, ikke have frugtet noget, da der ingen Penge ere komne til Kiøpnehafn, og maa omsider vel ærgre sig over, at hans Rettighed saaledes forholdes ham af dem, som han til deres store Fordel har benaadet med Len, hvortil kommer Spotten ved saaledes idelig at maatte udstede Breve til dem derom. Det befales Christoffer Valckendorff at sende Kongen en klar Fortegnelse over alle de Lensmænd, der restere med noget af deres Len, særlig dem, der have resteret længst, med Angivelse af, hvad enhver skylder; Kongen vil saa gribe til andre Midler. Sj. T. 15, 158.

26. Dec. (Skanderborg, 1583). Kreditiv for Christoffer Valckendorff til Matz Erichssen. Sj. T. 15, 159 b.

— Anders Skriver i Ulstrup, hvis Gaard fornylig er brændt, maa i det næste Aar være fri for at gøre Ægt og Arbejde af sine 2 jordegne Bøndergaarde i Uldberg og Tolstrup i Uldberg Sogn i Rindtz Herred. J. R. 3, 452 b.

— Forleningsbrev for Fru Margrette Reuentlov, Hr. Erich Krabbis Enke, paa Kronens Korntiende af Albøge Sogn i Sønder Herred, som hun nu selv har i Værge, uden Afgift. Udt. i J. R. 3, 453.

— Til Borgemestre og Raad i Vedle og Horsens. Da Kongen vil bruge de 200,000 Mursten, han skal have hos Fru Karren Gyllenstiern, Holger Rossenkrandtzis Enke, til Byggeriet paa Hadersløfhus og det er ham meget magtpaaliggende at faa Stenene did saa hurtig som muligt, anmoder Kongen dem om paa nærmere Rekvisition af Niels Skram paa Bygholm at sende alle de Skuder og Pramme, som findes ved deres By, til Ladestedet for efterhaanden at føre Stenene til Hadersløfhus; hvis de ikke kunne faa alle Stenene førte did, før Frosten begynder, skulle de sørge for, at Resten bliver ført did, saasnart Vandet igen bliver aabent. J. T. 2, 358.

— Til Niels Skram. Da han har meddelt, at der i Horsens ikke er Skuder nok til at føre de Mursten, Kongen skal have af Fru Karren Gyllenstiern, til Hadersløfhus, har Kongen skrevet baade til Vedle og Horsens om at skaffe Skuder. Han skal sørge

for, at Stenene blive førte til Hadersløfhus saa snart som muligt. J. T. 2, 358.

27. Dec. (**Skanderborg,** 1583). Til Biørn Anderssen. Da Frederich Chrestenssen, Borgemester i Olborg, har ansøgt om, at hans Moder, der formedelst Beskyldning for Troldd o m er bleven fængslet, maa komme fri mod Borgen, indtil hun er bleven lovlig overbevist, befales det ham indtil Sagens Afgørelse kun at holde hende i ærlig Forvaring paa Slottet og sørge for, at Lov og Ret uden Forhaling faar sin Gænge. J. T. 2, 359 b[1].

30. Dec. (—). Befaling til Lensmændene[2] over hele Riget om at sørge for, at de til 28., 29. og 30. Jan. paabudte B e d e d a g e blive holdte tilbørligt, og at ikke Bønderne, som tidligere sket er, holde Herredsting og andet Stævne paa disse Dage, men søge deres Sognekirke. Sj. T. 15, 160[3].

— B e s t a l l i n g for M o r t h e n S k i n c k e l til Østrup s o m S k i b s h ø v e d s m a n d; han skal lade sig bruge til Lands og til Vands, hvor Kongen behøver hans Tjeneste, og have 200 Dlr. og sædvanlig Hofklædning til sig selvanden i aarlig Løn samt frit Underhold paa Kiøpnehaufns Slot til sig selv og de Tjenere, han har med sig til Skibs, naar han forskrives til Kiøpnehaufn, og efter Skibenes Udløbning paa selve Skibet ligesom andre Skibshøvedsmænd. Sj. R. 12, 272.

— Lignende Bestallinger for N i e l s S k i n c k e l, K i e l d B r o c k e n h u s og J ø r g e n K a a s. Udt. i Sj. R. 12, 272 b.

1582.[4] Til Christoffer Valckendorff. Kongen, der tidligere har talt med ham om at ville have de P e n g e, der ere t i l o v e r s paa R e n t e r i e t af Skatten, sendte for at have dem ved Haanden til sine Udgifter, nu da han rejser over til Jylland, paalægger ham med det første at s e n d e alle disse Penge. Sj. T. 15, 147 b.

---

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VIII, 152. Secher, Meddel. om Familien Secher S. 11. [2] De opregnes alle med deres Len. [3] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II, 355 f. [4] Indført mellem Breve af 3. og 7. Dec.

1583.

1. Jan. (Skanderborg). Aabent Brev, at enhver Herredsfoged i Sjælland skal have en svoren Tingskriver, der i Forening med ham skal besegle alle de Domme, Tingsvidner og andre Breve, som udgives paa Herredstinget, og staa til Rette derfor, om der findes Mangler derved, da det Forhold, som findes flere Steder i Sjælland, at den samme Mand er Herredsfoged og Tingskriver paa én Gang har medført stor Uskikkelighed, idet Herredsfogden, naar han er nogen ugunstig, eller naar nogen har Trætte med ham selv eller hans Slægt og Venner, da kan gøre hvad han vil og faa de Tingsvidner over den anden, som han vil, da han paa én Gang er Herredsfoged, Skriver og Beseglingsmand; ligeledes er det berettet Kongen, at der flere Steder findes Herredsfogder, som hverken kunne læse eller skrive, og disse komme ofte i Skade ved Skrivernes Underfundighed og Forsømmelse, da Skriverne gaa fra de begaaede Fejl og lade Herredsfogden alene svare dertil, fordi de ikke have beseglet Dokumenterne sammen med Herredsfogden. Sj. R. 12, 273[1].

— Aabent Brev, at alle, der have Mandhelgløs- og Delsbreve over Folk, som de ville have skulle staa ved Magt, aarlig skulle lade disse Breve forkynde paa Herredsting og Landsting i Sjælland og lade give dem Paaskrift om at være forkyndte, da de ellers skulle være ugyldige; hidtil er det nemlig gaaet meget uskikkeligt til paa Tingene i Sjælland i saa Henseende, idet man, naar nogen er bleven gjort mandhelgløs for en ærlig Sag, som for vitterlig Gæld, Skat, Landgilde eller andet saadant, da, selv om han retter for sig, henlægger og fortier Brevene i nogle Aar, men siden, naar de mandhelgløsgjorte Personer blive tagne i Lov, Nævn, Syn, Tingsvidner, Vidnesbyrd eller andre lovlige Tov, fremlægger Brevene, hvorved mange, der ere efter dem i Vidnesbyrd, Lov eller Tov, komme i stor Fald og Skade og mange forspilde deres Tiltale og Forfølgning. Sj. R. 12, 273 b[2].

— Jochim Brinck maa købe og sisefrit indføre 3 Læster Rostockerøl og toldfrit udføre 3 Heste. Udt. i Sj. R. 12, 274 b.

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 325 f. [2] Tr.: Secher, Forordninger II. 326 ff.

1. Jan. (**Skanderborg**). Til nedennævnte Adelsmænd. Da Kongen straks til Foraaret vil rejse udenlands og gerne foruden sine Hofsinder vil have nogle af Adelen med sig, anmodes de om at stile deres Sager saaledes, at de kunne følge Kongen paa denne Rejse. De skulle udstyre sig selv, deres Heste og Folk paa bedste Maade, saaledes som en saadan Rejse kræver, og møde hos Kongen i Haderslef Paaske Aften d. 30. Marts. Kongen vil, saalænge Rejsen varer, give dem samme Besolding paa deres Heste, som Hofsinderne faa. — Hans Johanssen til Fobitzlet, Lauritz Brockenhus, Niels Friis, Jørgen Friis til Krastrup, Ofue Lunge til Odden, Hannibal Gyldenstiern til Refstrup, Jacob Høg til Thrudtzholm, Erich Lycke til Eskier, Hendrick Lycke til Bonderup, Niels Skram, Albret Skiel til Jungetgaard, Falck Giøe til Skiersøe, Erich Lange til Engelstholm, Knud Rud Ottessen til Seebygaardt, Erich Lunge til Stougaard, Predbiørn Gyldenstiern, Godslaf Buddi, Valdemar Parsberg til Stadtzgaard, Eske Brock til Estrup, Erich Bilde til Huedeholm, Godsk von Alefeldt, Kield Jul, Hans Axelssen, Eyller Brockenhus, Henning Valckendorff, Niels Bild, Ebbe Munck, Knud Grubbe, Olluf Daa, Mogens Giøe, Olluf Bilde, Christoffer Parsberg, Anders Thott, Hendrich Bilde, Jacob Krabbe, Peder Bilde Jørgenssen, Jørgen Brahe, Otthe Thott, Ofue Brahe, Peder Brahe, Niels Parsberg, Knud Ulfeldt og Niels Gyldenstiern (blev siden forskrevet), hver med 5 Heste; Ofue Lunge Ifuerssen til Nielstrup, Stygge Høg, Thomis Malthissen, Morthen Venstermandt og Knud Rud til Vedbye, hver med 4 Heste; Kønne Quitzov, Hans Rostrup, Hans Lange, Niels Krabbe til Nesbel, Mogens Jul til Pallisberg, Mogens Jul til Knifholt, Jacob Rostrup, Thygge Krabbe, Marcur Jenssen, Matz Sandbierg, Anders Malthissen, Peder Jul, Ulrich Sandbierg, Peder Bilde Erichssen, Lauritz Straalle, Hendrich Norbye, Knud Bilde, Steen Bildes Søn, Peder Grubbe, Eske Bilde, Niels Bilde, Gabriel Sparre og Christen Gyldenstiern, hver med 3 Heste. — Summa 70 Herremænd. Sj. T. 15, 161 b.

— Befaling til Christen Vind at skaffe denne Brevviser, Johannes Holdst, en tysk Student, Underhold et Aars Tid blandt Sangerne der paa Slottet [Kbhvn.], hvilket Kongen paa Godtfolks Forbøn har bevilget ham. Sj. T. 15, 163 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Kongen har nu haft nogle af Adelen hos sig og forhandlet med dem, hvorefter Morthen Skinckel, Kield Brockenhus, Jørgen Kaas og Niels Skinckel

have erklæret sig villige til at tjene til Skibs; de skulle hver aarlig have 200 Dlr. og sædvanlig Hofklædning til sig selvanden samt Underhold til sig selv og de Folk, de tage med sig til Skibs, paa Kiøpnehafns Slot, saalænge de vente i Kiøpnehafn: Kongen finder det bekvemmere og bedre, at der holdes en fælles Disk for dem paa Slottet, end at de hver skulle have sit Bord. Henimod den Tid, de skulle møde, skal Christoffer Valckendorff skrive til Kongen, der saa vil skrive til dem om at møde. Da Kongen gerne vil have sine Skibe forsynede med duelige Skibskaptejner, ligesaa vel som med Munition og andet, og Peder Brockenhus, hans Broder Hendrich Brockenhus og Christoffer Pederssen tidligere have været i Kongens Tjeneste til Skibs, sendes der ham hermed til videre Besørgelse Breve[1] til disse om at møde i Kiøpnehafn til Midfaste for at lade sig bruge paa Orlogsskibene. Naar de komme, skal Christoffer Valckendorff forhandle med dem om Besolding. Sj. T. 15, 164.

1. Jan. (**Skanderborg**). Befaling til Hr. von Dohna, Axel Gyldenstierne, Koruitz Viffert og Hendrich Brahe at begive sig til Kiøpnehafn til den Tid, som bliver bestemt, og deltage sammen med Eyler Grubbe, Rigens Kansler, Christoffer Valckendorff, Stehen Brahe og Hack Holgerssen i Forhøringen og Paadømmelsen af Trætten mellem Peder Hanssen og Mogens Heinessen, Borgere i Bergen, da denne Sag skal være meget besynderlig og meget tvivlsom. Sk. T. 1, 329.

— Befaling til Claus Glambeck paa Skanderborg at levere denne Brevviser, Hr. Jens, der tidligere har opført sig skikkeligt i sit Præsteembede, men siden er bleven forbistret, saa han nu ikke længere kan forestaa sit Kald, en Klædning efter hans Lejlighed. Orig.

6. Jan. (**Torupgaard**). Til Erick Bilde til Huedholm. Kongen har afkøbt Christen Malthissen hans Gaard Brendur med tilliggende Gods i Slesvig og aftalt med ham af Købesummen at skulle betale Erick Bilde de Penge, som Christen Malthissen paa sin Hustrus[2] Moders, Fru Mette Emichsdatter, Jørgen Thimandz Enkes Vegne skylder ham. Kongen vil uvægerlig betale Erick Bilde Pengene, naar denne sender Gældsbrevet til ham. F. T. 1, 336.

8. Jan. (**Dronningborg**). Befaling til Rigsraaderne Peder Gyl-

[1] Se Norske Rigsregistr. II. 490. [2] Anne Tidemand.

denstiern, Peder Munck, Breide Randtzov, Absolon Giøe, Hr. von Dhonav og Steen Brahe om at møde hos Kongen i Haderslef 30. Marts og følge med ham udenlands, da han gerne vil have nogle Rigsraader med sig, som han kan raadføre sig med ved forefaldende Lejlighed. De skulle medtage saa mange Heste og Folk, som de ere pligtige at tjene Kronen med af deres Len og Arvegods, og udstaffere sig paa bedste Maade. Kongen vil, saalænge de ere udenlands, give dem tilbørlig Besolding paa deres Heste og iøvrigt erkende det med al Naade. Sj. T. 15, 164 b.

8. Jan. (Dronningborg). Til Hack Ulfstand. Kongen vil til Foraaret foretage en Udenlandsrejse og har befalet en Del Adelsmænd at følge sig med deres Heste og Folk. Da det imidlertid vil falde Hofmarskalk Jørgen Urne besværligt alene at føre Befalingen over alle Deltagerne, skal Hack Ulfstand, der i lang Tid har været brugt i Kongens Tjeneste som Ritmester og paa anden Maade, være Marskalk over Adelen paa Rejsen og møde i Haderslef Paaskeaften den 30. Marts med sine Heste og Folk, vel stafferede. Kongen vil give ham tilbørlig Besolding paa hans Heste, saalænge han er udenlands i Kongens Tjeneste. F. T. 1, 439.

— Forieningsbrev for Hr. Hans Jørgenssen, Sognepræst til Dalbyneder, paa Kronens Korntiende af Thued og Egens Sogne i Mols Herred, uden Afgift. Udt. i J. R. 3, 453.

— Til Jacob Seefeld paa Aarhusgaard. Da han i Anledning af Kongens Skrivelse til ham om at rekvirere det til Bagningen af de 60 Læster Brød manglende Rug fra Kalløe, Silckeborg og Bygholm Len har berettet, at der ikke fra disse Len kan undværes saa meget Rug, at det med Aarhusgaards egen Indkomst kan løbe op til de $13^1/_2$ Læst, og at, selv om det kunde skaffes, kunde der dog ikke bages 60 Læster Brød deraf, uden at Bønderne maatte lægge til af deres eget, da der altid tidligere har været brugt 5 Skpr. Rug til hver Td. Brød, samt at Bønderne i Lenet heller ikke godt kunne bage saa meget Brød, da der kun er 3 Herreder med ialt en 250 Gaarde til Gaarden, befales det ham at kræve al den Rug, som kan undværes fra ovennævnte Len, lade bage saa meget Brød som muligt deraf og af Gaardens Indkomst og bruge saa mange Skæpper Mel til hver Tønde Brød, som er nødvendigt og bruges i andre Len. Han skal skaffe saa meget Brød som muligt, da der er Brug for det til Orlogsskibene, og underrette Rente-

mesteren om, hvor meget der kommer til at mangle i de 60 Læster, for at han kan skaffe det andensteds fra. J. T. 2, 359 b.

8. Jan. (**Dronningborg**). Befaling til Mandrup Parsberg paa Silckeborg om til Sommer at lade de to nye Huse, som ere byggede til Jagthus i Kragelund, tage ned og føre til Silckeborg, hvor det ene igen skal opsættes som Stald og det andet sættes, hvor nu det gamle Hus staar, som vender Siden til det store Stenhus; for at der i dette andet Hus kan skaffes bekvemmere Værelser og større Kælderrum, hvorpaa der nu er Mangel, skal han lade Huset og ligesaa den murede Kælder under det gamle Hus gøre længere. Hvad der herefter bliver tilovers af det ny Hus, skal han lade sætte i Ladegaarden. Han skal lade Plankeværket omkring Jagthuset i Kragelund tage ned og til Sommer, saasnart Græsset vokser noget, lade det føre 4 Mil paa Vej til Nygaard og levere det til Koldinghus Lens Bønder, der skulle føre det videre til Nygaard. Hendrick Belov har faaet Ordre til at modtage Plankeværket. J. T. 2, 360 b.

10. Jan. (—). Til alle de Lensmænd[1], der have Jurisdiktion. De skulle straks optage Registre over al den Kronen tilkommende Herlighed af Stiftets Jurisdiktion af de Sogne og Kirker i deres Len, der tidligere have fulgt Stiftslensmændene; de skulle opføre hvert Sogn for sig med Angivelse af, hvor højt Kronens Part af Tienden efter den nuværende Forpagtning beløber sig, og hvem der har den i Forpagtning, opføre alle Præsterne i deres Len med Navn og de Kirker, baade Hoved- og Annekskirker, som enhver har, og hvad Gæsteri og anden Herlighed de aarlig skulle yde Kronen; findes der i deres Len Kirker, som Adelen eller andre have eller tilholde sig Juspatronatus til, skulle de ogsaa opføre disse. Registrene skulle sendes til Rentemesteren i Kiøpnehafn senest til Midfaste. Det Kronen tilkommende Tiendekorn skulle de indlægge i Købstaden N (til Lensmændene i Aarhus Stift: i Aarhus; til Lensmændene i Viborg Stift: i Hofbroe; til Lensmændene i Vendelboe Stift: i Aalborg; til Lensmændene i Riber Stift: i Riibe; til Lensmændene i Skaane, Fyen, Sjælland, Laaland og Falster: paa et belejligt Sted ved Søsiden, da Rentemesterens Fortegnelse ikke angiver, hvor det skal indlægges). Naar de indsende Registrene, skulle de tillige meddele Rentemesteren, hvor meget Tiendekorn der

[1] De opregnes alle med deres Len.

er at faa i deres Len, for at han derefter kan vide at træffe Bestemmelse om, hvorvidt det enten skal sendes til Kiøpnehafn eller sælges (denne sidste Artikel findes ikke i Brevene til Hendrick Belov, Claus Glambeck, Johan Thaube og Petter Reidtz). Sj. T. 15, 165 b[1].

10. Jan. (**Dronningborg**). Lignende Brev til Hovedstiftslensmændene Biørn Anderssen, Jacob Seefeldt, Albret Friis, Niels Joenssen, Coruitz Viffert, Lauritz Brockenhus og Erich Løcke. Sj. T. 15, 167.

— Til Jørgen Skram. Da han for Regnskabets Skyld har begæret skriftlig Besked om det Byggeri, han i Henhold til mundtlig Ordre fra Kongen har ladet udføre 1582 paa Drotningborg, befales det ham herved at indskrive al Udgiften til Materialier og Arbejdsløn i Regnskabet, hvorfor Kongen saa i Henhold til denne Skrivelse vil give ham Kvittans. J. T. 2, 361.

11. Jan. (—). Ekspektancebrev for M. Peder Høg, Skolemester i Viborg, paa det første ledige Kannikedømme i Viborg; tidligere Ekspektancebreve hermed dog uforkrænkede. J. R. 3, 453 b.

— Til Niels Jonssen paa Hald. Da Hr. Niels Erickssen, Sognepræst i Fuolum[2], har berettet, at han ingen Præstegaard har, men kun et ringe Bol, og derfor begæret, at Kronen vil tilforhandle sig en Halvgaard, som Viborg Kapitel ejer i samme By, hvori Bolet ligger, og lægge den sammen med Bolet til en Præstegaard for ham, skal Niels Jonssen forhandle med Kapitlet om denne Halvgaard og udlægge Kapitlet Fyldest derfor. J. T. 2, 361 b.

12. Jan. (—). Til nedennævnte Adelige. Da Kongen Fastelavns Søndag [10. Febr.] paa Koldinghus vil gøre Hendrick Belovs Bryllup med Litzabet Skram, Lauritz Skram til Hastrups Datter, og Hendrick Belov har anmodet om, at de maa blive indbudte dertil som hans særlig gode Venner og Medbrødre, anmodes de om at møde i Kolding med deres Hustruer og disses Jomfruer til ovennævnte Tid og deltage i Brylluppet. — Niels Kaas, Kansler, Peder Munck, Admiral, Jørgen Rossenkrantz, Biørn Anderssen, Erich Hardenbierg til Mattrup, Absolon Giøe, Mandrup Parsberg, Breide Rantzov, Albret Friis, Fru Karen Gyldenstiern Holgers, Thygge

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 356 f. [2] Fovlum, Sønderlyng H.

Krabbe som hans Nabo og gode Ven, Gregers Holgerssen, Erich Lunge og Ifuer Lunge. Sj. T. 15. 168.

12. Jan. (Dronningborg). Aabent Brev, hvorved Kongen, der har skænket Hendrich Belov og hans ægte Livsarvinger Spøttrup Gaard og Gods i Jylland, bevilger, at hans Trolovede Lissebet Skram, med hvem han om kort Tid vil indgaa Ægteskab, maa beholde Spøttrup Gaard og Gods uden Afgift, saalænge hun sidder som Enke, saafremt hun skulde overleve ham og de ikke skulde have Livsarvinger. Skulde hun paany gifte sig og Kongen eller hans Efterkommere derfor ikke være til Sinds at lade hende beholde Spøttrup Gaard og Gods længere, skal Kronen betale hende 2000 gl. Dlr., som nu er den sædvanlige Morgengave blandt Adelen, samt tilbørlig Erstatning for hendes Part af Spøttrup Gaards Forbedring siden Hendrich Belovs Overtagelse af Gaarden. J. R. 3, 454.

— Til Hendrick Belov. Kongen vil paa Kansler Niels Kaas's og hans Forbøn skænke Thomis Farssen, forhen Husfoged, og Las Knudtzen, forhen Ridefoged, i Koldinghus Len, Livet, skønt han formedelst deres Mishandling og den Utroskab, som de have vist i hans Tjeneste, havde haft Grund til at lade dem straffe uden al Naade: dog sættes følgende Vilkaar: De skulle inden 25. Juli hver betale 1000 enkende Dlr. til Kronen, hvilke Penge Hendrick Belov til den Tid skal indkræve af dem eller deres Forlovere; endvidere skal Thomis Farssen til førstkommende Fardag og Las Knudtzen straks forlade Koldinghus Len, hvor de under Livsstraf ikke mere maa bosætte sig eller have langvarigt Ophold, derimod skal det staa dem frit for at rejse gennem Lenet, naar de have Ærinde; andensteds i Riget maa de frit nedsætte sig. Thomis Farssen maa til førstkommende Fardag beholde den Gaard i Velling, han hidtil har haft, og have fuldstændig fri Raadighed over sit Boskab og Kvæg paa denne Gaard og over sin Gaard i Kolding; han skal have de i hans Værge paa Koldinghus fundne Gældsbreve og Haandskrifter tilbage, medens Kronen beholder det i hans Værge fundne gjorte Guld og Sølv og rede Penge. Han skal forehold dem eller deres Forlovere disse Vilkaar og, naar de have givet tilbørlig Forpligtelse, lade dem være fri for videre Tiltale. J. T. 2, 362.

— Befaling til de Adelige, der tidligere [1. Jan.] have faaet Ordre til at møde i Haderslef 30. Marts for at følge Kongen uden-

lands. om først at møde 20. April, da Rejsen er bleven opsat til 3 Uger efter Paaske. Sj. T. 15, 168 b.

12. Jan. (Dronningborg). Til nedennævnte Lensmænd og andre. Kongen har erfaret, at flere Lensmænd Aar efter Aar komme til at restere med deres Regnskab og hvad de skulle svare, og at hans gentagne Skrivelser til dem enten slet ikke frugte eller kun meget lidt, hvilket ikke alene volder Kongen stor Skade, men ogsaa Spot formedelst den idelige Skriven. Skønt Kongen nu havde Grund nok til at gribe til andre Midler, vil han dog endnu en Gang forsøge med det gode og advare dem, hvorfor det paany paalægges dem straks enten selv at begive sig til Kiøpnehafn med deres resterende Regnskaber eller sende deres Skrivere did med dem og ufortøvet sende de Penge, de blive skyldige, til Mønsterskriver Hans Melckelborg, der er hos Kongen. Saafremt baade dette og de foregaaende Aars Regnskaber ikke ere gjorte klare og alting betalt inden 1. Maj, vil Kongen give deres Len til en anden og desuden gribe til andre Midler for at faa sit Tilgodehavende ind hos dem. — Restancer af Madskatten til Midfaste, Paaske og Pinse 1580: Axel Brahe 17 Dlr. af Rudgaards Len; Hans Johanssen 14 Dlr. af Hindtzgafuel Len; Henning Giøe Mandtalsregistret af Nykiøpings Len; Biørn Anderssen $20^1/_2$ Dlr. 2 Sk. af Aarhusgaards Len; Fru Anne Krabbe Axel Viffertz $961^1/_2$ Dlr. 1 Ort af Olborghus Len; Erich Lycke Mandtalsregistret af Riiberhus Len; Christen Skiel Mandtalsregistret af Beuling Len; Fru Abbel Hr. Niels Langis $188^1/_2$ Dlr. 1 Ort af Lundenes Len; Lauritz Skram Mandtalsregistret af Nørvongs Herred; Hendrick Brahe 300 Dlr. af Borringholm. — Restancer af Pengeskatten til 1. Maj 1582: Mogens Giøe Skatten af Korsøer Len; Breide Randtzov Mandtalsregistret af Otthensegaards Len; Henning Giøe Mandtalsregistret af Nykiøpings Len paa Falster; Hack Ulfstand Mandtalsregistret af Olleholms Len; Erich Lycke Mandtalsregistret af Aarhusgaards Len; Biørn Anderssen Mandtalsregistret af Olborghus Len; Christen Skiel Mandtalsregistret og Penge af Beuling Len; Otthe Banner Mandtalsregistret af Segelstrup Len; Lodvig Munck Ollufssøn Mandtalsregistret af Ørums Len; Lauritz Skram 100 Dlr. af Norvongs Herred; Arrild Uggerup Mandtalsregistret af Helsingborg Len; Hendrich Brahe Mandtalsregistret af Borringholm. — Restancer af Regnskaber, hørte fra 1. Maj 1581 til 1. Maj 1582: Olluf Bilde $48^1/_2$ Dlr. af Thurebye Len; Breide Randtzov Regnskabet af Otthensegaards Len; Hack Ulfstand $854^1/_2$ Dlr. $1^1/_2$

Ort af Olleholms Len; Biørn Anderssen $524^1/_2$ Dlr. 1 Ort af Aarhus Stift til 1. Maj 1580 og $35^1/_2$ Dlr. 1 Ort af Vendelbo Stift; Niels Jonssen $581^1/_2$ Dlr. af Viborg Stift; Erich Lycke Regnskab og Penge af Aarhus Gaard og Stift og Riberhus Len og Stift; Albret Friis Regnskabet af Riiber Stift; Lauritz Skram Afgiften af Nørvongs Herred; Coruitz Viffert 639 Dlr. af Malmøe Slot og Lundegaards Len; Arrild Uggerup 508 Dlr. af Helsingborg Len; Niels Krabbe til Vegholm Afgiften af Syluitzborg Len; Steen Bilde Afgiften af Herritzvad Kloster; Knud Ulfeld Regnskabet af Borgestad Len; Hendrick Brahe $1511^1/_2$ Dlr. af Afgiften af Boringholm og Stiftets Jurisdiktion[1]; Peder Randtzov[2] Regnskabet for Tolden ved Gottorf og Rendersborg fra 1. Jan. 1580 til 1. Jan. 1581; Afsendingene[2] til Ausborg Regnskab for de 1100 Dlr., som de optoge hos Bonaventus, og som Hendrich Rantzov sagde god for og siden har betalt; Peder Heggelund, Tolder i Riibe, Regnskab for Øksentolden i Riibe og Restance af Riiber Stifts Indkomst; Søfren Kiers Arvinger $1298^1/_2$ Dlr. af Øksen- og Hestetolden i Kolding; Knud Jørgenssens Arvinger i Otthense og Olluf Meckelborg i Flensborg Regnskabet for Korn og andre Varer, som de have oppebaaret af Silckeborg og Kalløe Slotte; Søfren Hofmand og Niels Skriver i Randers og Michel Baggers Arvinger i Otthense Regnskabet for Korn og andre Varer, oppebaarne af Drotningborg Slot; Matz Kock i Riibe Regnskabet for det Korn, som han har faaet af Riiber Stift. Sj. T. 15, 168 b.

12. Jan. (Dronningborg). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har læst hans Erklæring om. at der ikke kan tages Penge for Skatteøllet, da dette skal bruges til en bestemt Tid og der ikke saa hurtig kan brygges saa meget i Stedet, og vil rette sig derefter, hvis der kommer Begæring derom, dog har Kongen i Forening med Kansleren og flere Raader betænkt, at det vil blive meget besværligt med det Øl, som skal svares i Madskat af Lenene ved Vestersiden i Jylland, som Riiberhus, Lundenes, Vestervig, Beuling og Ørum, da det skal føres saa langt omkring til Kiøpnehafn og maaske bliver fyldt paa daarlige Tønder, saa det enten lober ud paa Vejen eller bliver ødelagt; Kongen har derfor ment, at det her var bedre at tage 1 Dlr. for hver Td. Øl, hvis Bønderne ville give det, og købe et tilsvarende Kvantum Øl i Kiøpnehafn, hvor det utvivlsomt let vil kunne faas, særlig hvis det bliver bestilt i Tide; denne Ordning

[1] Derefter følger en Del norske Lensmænd. [2] Brevene til disse udfærdigedes paa Tysk.

vil være bedre for Kongen og bekvemmere for Bønderne, og Omkostninger til Fragt og andet ville spares. Kongen har skrevet til Lensmændene i ovennævnte Len om at forebringe Sagen for Bønderne og siden meddele Christoffer Valckendorff. hvad de blive enige med dem om, med Angivelse af, hvor meget Øl der skulde leveres fra hvert Len, for at han kan rette sig derefter, naar han bestiller Øl hos Bryggerne i Kiøpnehafn; de indkomne Penge skulle straks sendes til ham. Han skal med det første bestille saa meget Øl i Forraad hos Bryggerne, som Skatteøllet fra ovennævnte Len kan beløbe sig til. Sj. T. 15, 171.

12. Jan. (Dronningborg). Til Lensmændene ved Vestersiden i Jylland, Peder Gyldenstiern, Albret Fris, Chresten Skiel, Loduig Munck og Fru Abbel Skiel. Da det vil være meget besværligt at føre det Øl, som skal svares af deres Len i den til Midfaste paabudte Madskat, saa langt omkring og det let kan løbe ud eller ødelægges paa Vejen, hvis det ikke sendes i gode Tønder og iøvrigt vel behandlet, er Kongen villig til at tage Penge i Stedet for Øllet, 1 Daler for hver Tønde. De skulle med det allerførste tilkendegive Almuen dette og, hvis den gaar ind derpaa, indkræve Pengene og ufortøvet sende dem til Rentemester Christoffer Valckendorff. De skulle straks meddele denne, hvad Bønderne ville. J. T. 2. 363.

— Til Erick Bilde til Huedholm. I Fortsættelse af den tidligere Skrivelse [6. Jan.] meddeles ham, at Admiral Peder Munck har indberettet, at han som Forlover for Christen Malthissen for Gælden til Erick Bilde af denne er bleven indmanet til førstkommende Søndag [13. Jan.] for at holde Indlager hos Karren Kottis i Otthense. Da Kongen nu har overtaget Gælden og er villig til at betale den, naar og hvor det skal være, anmodes han om at fritage Peder Munck for Indmaningen og erklære sig herom til ham. F. T. 1, 336 b.

— Befaling til Jørgen Skram paa Drotningborg at levere Niels Søfrenssen 2 Skpr. Korn, som Kongen har givet ham formedelst hans Armod og Skrøbelighed. Orig.

— Kvittans til Gabriel Sparre til Suanholm paa de 2000 gl. Dlr., som han skyldte Kongen og nu har betalt denne her paa Drotningborg. Da Kongen ikke har det af Gabriel Sparre og hans Forlovere udstedte Gældsbrev her til Stede, erklæres det herved magtesløst. Sk. R. 1. 422.

13. Jan. (Dronningborg). Ekspektancebrev for Gabriel Sparre paa Søfde Len i Skaane efter hans Stifmoder Fru Margrette Uggerup, Jacob Mouritzens Enkes Død. Sk. R. 1, 422 b.

— Til Kansler Niels Kaas, Hr. Jørgen Løcke og Jørgen Rossenkrantz. Da Jørgen Skram til Thielle har begæret Grofholm i Grofkier mellem Nørre Aa og Sønder Aa og de syd for Nørre Aa mellem Nørre Aa og Jørgen Skrams egne Enge og øst for Grøften fra Nørre Aa til Sønder Aa liggende Enge og Kær, hvilke han nu selv har i Forlening, til Mageskifte for Gods i Drotningborg eller Olborg Len og endvidere de nord for Sønder Aa mellem denne og Jørgen Skrams egne Egne og øst for Grøften fra Nørre Aa til Sønder Aa liggende Enge for Vederlag til de Kronens Bønder, der have disse Enge i Brug, af hans egne Enge vest for Grofholm, skulle de med det første foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 364.

— Befaling til Jørgen Skram at lade de to murede Skillerum i Kirken nedbryde, udtage den Bagerovn, som staar i Kapellet, lade lave nye Stole og Vinduer i Kirken og lade denne istandsætte indvendig med Prædikestol og andet, lade bygge et Spir ovenpaa Kirken til at hænge Klokker i, lade bygge et Bagers paa et andet bekvemt Sted paa Slottet, lade bygge en ny Stald paa Drotningborg nede i Vedgaarden til 12 Heste og lade bygge en Kvist paa Stegerset saa vid og bred, som Kongen har anvist. Udt. i J. T. 2, 365.

— Til Sognemændene i Hermind Sogn og Annekser. Da Sognene ere ledige, fordi den hidtilværende Præst er dømt fra Embedet, og Hr. Niels Jenssen, hidtil Præst i Romlunde, Fiskebeck og Varde[1] Sogne udenfor Viborg, ikke længere kan blive ved disse formedelst den Forandring, Kongen har foretaget med disse Sogne, anmodes de om at kalde ham til deres Sognepræst, da han er en vellærd og skikkelig Mand og de selv jo intet hellere kunne ønske end at faa en gudfrygtig og fredsommelig Mand efter den anden, de have haft. J. T. 2, 365[2].

18. Jan. (—). Christen Pouelssen i Nøfling, Herredsfoged i Fleskom Herred, maa i det næste Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Nøfling Sogn. Orig. Udt. i J. R. 3, 455.

— Følgebrev for Jørgen Skram til Kronens Bønder i

[1] Vorde, Nørlyng H. [2] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. V. 522 f.

Langaa og Grendstien og 1 Kirkegaard i Helstrup, der hidtil have ligget til Hald Slot, at de herefter skulle svare ham til Drotningborg. Udt. i J. R. 3, 455.

18. Jan. (Dronningborg). Befaling til Niels Jonssen paa Hald at overlevere Jørgen Skram paa Drotningborg Kronens Gods i Langaa og Grendstien og 1 Kirkegaard i Holstrup[1] i Medelsom Herred. Udt. i J. T. 2, 366.

— Til M. Peder Thøgerssen, Superintendent i Viborg Stift. Skønt Hr. Hans i Vorning, der har skikket sig meget utilbørligt i sit Embede med stadig Drukkenskab og Kiv og Trætte paa Tinge, efter Ret og Billighed skulde have været straffet til Advarsel for andre, har Kongen dog for nogle gode Mænds Forbøns og for hans mange smaa Børns Skyld benaadet ham for denne Gang og tilladt ham at blive ved Embedet, dog paa den Betingelse, at han offentlig i M. Peders Nærværelse skal gøre sine Sognefolk Afbigt for sin Forseelse, saa de selv samtykke i at beholde ham, og personlig og skriftlig skal forpligte sig til M. Peder, at han herefter ikke vil gøre sig skyldig i noget saadant, men altid opføre sig, som det sømmer sig en Guds Ords Tjener, da han ellers uden al Naade vil blive afsat. M. Peder skal tage en passende Forpligtelse af ham og siden føre Tilsyn med hans Opførsel. J. T. 2, 366[2].

— Befaling til Jørgen Skram paa Drotningborg at lade det store Hus paa Østrup tække med Straatag, lægge Loft deri til Korn, indrette et Røghus i Enden af Huset og lade bygge en Laksegaard ved Østergaard. Da han kender den mellem Kongen og Borgemestre og Raad i Randers sluttede Kontrakt om de 2 Pramme, Kongen skal lade bygge, skal han med det første lade Prammene bygge derefter og indskrive Udgiften i sit Regnskab. Udt. i J. T. 2, 365 b.

— Til Jørgen Skram paa Drotningborg. Kongen har eftergivet Jesper Pederssen i Nesterp[3] 1 Ørt. Byg af hans Landgilde for i Aar og Rasmus Nielssen og Rasmus Pederssen i Halstrup[1] hver 1 Ørt. Rug af deres aarlige Landgilde. Udt. i J. T. 2, 367.

19. Jan. (—). Til Johan Thaube. Kongen har af Bygmester Antonius erfaret, hvorledes det staar til med Byggeriet paa Kroneborg, og givet denne Besked om, hvad der yderligere skal

[1] Helstrup, Middelsom H. [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 353 f. [3] Njær, Hovlbjærg H.

foretages; for at Johan Thaube kan vide Besked dermed og sørge for, at det bliver udført, vil Kongen ogsaa meddele ham det: Han skal lade Stenhuggerne hugge Sten til den Brønd, der skal opsættes i Borggaarden, og saasnart Brønden kommer, hvilket Kongen venter vil ske med det første, lade den, der fremfører den, opsætte den, saa de kunne opsætte Stenbrønden omkring den; han skal spørge den, der fremfører og opsætter Brønden, hvad han skal have ud over det, der allerede er betalt, og meddele Kongen det, før han betaler noget; saasnart Brønden er færdig, skal han lade Pladsen gøre ryddelig og belægge indvendig med Sten, saaledes som han tidligere har faaet Ordre om. Derefter skal han lade Stenhuggerne hugge Sten til Vindueskarmene og Gavlene paa det Hus, hvori Kongen selv har sine Værelser, lade gøre Fløje til de Tagvinduer, hvorfra de andre bleve nedtagne, lade dem sætte op og, saasnart de to store huggede Billeder, der skulle opsættes ved Porten, ere færdige, lade dem sætte op. Han skal lade gøre ryddeligt og i Stand baade paa Kornhuset og Rugloftet (? Røgloftet), saa alt kan være helt færdigt, naar Kongen kommer did, og lade Vandkunsten indlede baade i Bryggerset og i Stegerset. Christoffer Valckendorff har indberettet, at han, da han syntes, at Tømmermændenes Arbejde gik noget langsomt, har talt med Hans Lyckov om altid at holde 16 Tømmermænd ved hvert Stenkar, hvilket dog ikke er sket; det paalægges derfor Johan Thaube at sørge for, at Arbejdet paa Stenkarrene gaar uforsømmeligt for sig, og at der altid holdes en 30—40 Tømmermænd eller mere derved; han skal gøre sig den yderste Flid for, at Stenkarrene kunne blive færdige i Vinter og med det første blive udsatte omkring Slottet, saaledes som det er begyndt. Paa et Udkast til Kroneborgs Bygning, som Kongens Bygmester har haft med sig, har Kongen skrevet sit Navn paa den Del af dette Udkast, som han først vil have bygget, og paalægger Johan Thaube straks til Foraaret, naar Bygmesteren synes for godt, at lade Muren paa den af Kongen betegnede Del opføre og imidlertid samle Kampesten og andet i Forraad til Grundvolden. Han skal straks lade Snedkeren begynde at arbejde paa Friserne paa den store Sal og paa at lave Skabene i Gangene, hvilke alle skulle være lige store og høje. Han skal lade Snedkerne gøre Bænke, Kister, Skiver og andet Snedkerarbejde til Børnenes Kammer og maa aldeles ikke lade nogen af Snedkersvendene forløves, men hellere antage flere. Da Kongen har bestemt, at Bygmesteren herefter skal have 4 Vogne

og 2 Heste til hver Vogn hos sig, for at han altid kan have dem at bruge ved Byggeriet, skal Johan Thaube skaffe Bygmesteren disse Vogne og Heste og levere ham Foder til Hestene fra Slottet, ligesom der gives andre Arbejdsheste; Hestene skulle blive staaende i Bygmesterens Hus; Bygmesteren skal have Kostpenge til Vogndriverne og skal selv have Magt til at antage og afskedige disse, for at han kan have lydige Folk. — Postscriptum: Da Arbejdet paa Stenkarrene, som omtalt i Brevet, ikke er drevet saa flittigt, som Kongen ventede, uagtet Hans Lyckov, saa vidt Kongen ved, ikke har faaet Ordre til at udføre andet Arbejde, skal Johan Thaube erklære sig om, hvor mange Tømmermænd Hans Lyckov hidtil har holdt og endnu holder i Arbejde ved Stenkarrene, og om han har faaet Ordre til at udføre andet Arbejde, forinden Stenkisterne ere helt færdige, og siden passe godt paa. at dette Arbejde ikke bliver forsømt. Sj. T. 15, 172[1].

19. Jan. (Dronningborg). Thommes Søfrenssen i Galthen, Herredsfoged i Galthen Herred, der bor paa en alfar Vej og besværes meget med Gæsteri af Kongens Folk, maa være fri for at give Gæsteri til Kronen, saalænge han er Herredsfoged. Udt. i J. R. 3, 455.

— Aabent Brev, at Matz Stafning i Vormstrup[2] og hans nuværende Hustru maa, saalænge de leve og besidde Vormstrup, have frit Fiskeri i den til Gaarden liggende Sø og bruge den lille Aalegaard i Søen, som fra Arilds Tid har ligget til Gaarden, dog alene til deres egen Husholdning; de skulle fra Søen besætte de ved Vormstrup liggende Damme og Fiskeparker med forskellige Slags Fisk, saa Kongen kan have ferske Fisk rede, naar han kommer did. Endvidere maa de, naar der er Olden, for en rimelig Oldengæld faa Olden i Gaardens Skove til deres egne hjemmefødte Svin. J. R. 3, 455 b.

— Til alle, der have Tiender i Jylland, henlagte til Randers Hospital, i Fæste. Da det er Hospitalet ubelejligt, at Afgiften af Tienderne ikke svares før Fastelavn, paalægges det dem strengelig herefter at yde Afgiften til Jul, da Brevene ellers skulle være forbrudte. J. T. 2. 367.

20. Jan. (—). Befaling til Tolderen og Toldskriverne i Hel-

[1] Tr.: Dsk. Saml. V. 154 f. — Derefter følger i Sj. T. en Memorial paa det, som Bygmester Antonius fik Ordre til selv at lade bygge paa Kroneborg, berette Johan Thaube og give Haandværksfolkene Ordre om; den giver et kortfattet Referat af de fleste af de i Brevet omhandlede Punkter. [2] Ormstrup, Hovlbjærg H.

singøer om af Tolden at give M. Hans Kontrafejer 1000 Dlr. paa Regnskab paa det Arbejde, der er sluttet Kontrakt med ham om. Sj. T. 15, 174 b.

20. Jan. (Dronningborg). Kvittans til Rentemester Christoffer Valckendorff paa 719 gl. Dlr. $13^1/_2$ Sk., som han har leveret Kongen selv paa Drotningborg af Restancen af Pengeskatten til sidste 1. Maj. Sj. R. 12, 274 b.

— Til samme. Da Kongen ikke vil lade Mandrup Parsberg paa Silckeborg, der hidtil har haft Alling Klosters Avl og Ladegaard kvit og frit, blive ved hermed, skal Christoffer Valckendorff til 1. Maj sætte Ladegaarden for en rimelig Afgift, som Mandrup Parsberg derefter aarlig skal svare. Sj. T. 15, 174 b.

23. Jan. (Skanderborg). Aabent Brev, at Hr. Jørgen Morthenssen, der har overtaget Stillingen som Kongens danske Hofprædikant, som Medhjælper for M. Christoffer Knopff, Kongens tyske Prædikant, og forpligtet sig til enten at følge Kongen personlig, naar det behoves, eller opholde sig ved Frederichsborg, skal have 200 Dlr. i aarlig Løn, 16 Dlr. om Maaneden i Kostpenge til sig selv og en Dreng, sædvanlig Hofklædning til sig selvanden, Foder og Maal til 2 Heste og fri Bolig ved Frederichsborg, at udrede af Frederichsborg Slot fra forstkommende Paaske af. Kongen vil siden betænke ham med et Kannikedømme eller paa anden Maade, eftersom han tjener Kongen til. Sj. R. 12, 275.

— Til Tolder og Toldskrivere i Helsingøer. Da Dantzig ikke vil lade Kongens Undersaatter nyde den Frihed, som disse fra Arilds Tid have haft paa Byens Strømme og i Byen, og paalægger dem adskillige nye Paalæg, vil Kongen heller ikke længere lade Dantzigerne nyde den Frihed for at svare Lastepenge, som de hidtil have haft foruden flere andre Benaadninger; et aabent Brev[1] om, hvorledes Dantzigerne herefter skulle behandles, sendes dem til Efterlevelse med Ordre til at kræve Told, Lastepenge etc. af Dantzigerne ligesom af andre og sige til de dantzigske Skippere og Købmænd, der komme i Sundet, at Kongen gerne ikke alene vilde fritage dem for at svare Lastepenge, men ogsaa give dem andre Benaadninger; da hans Undersaatter imidlertid ikke nyde noget godt heraf, men besværes utilbørligt, og den ofte forsøgte venlige Forhandling ikke har ført til noget lideligt Resultat, har Kongen maattet

[1] Det aabne Brev var efter en tilføjet Notits paa Tysk og derfor ikke indført her.

følge deres Eksempel og tage de Forholdsregler, som hans Rigers og Undersaatters Tarv kræver. Sj. T. 15, 178[1].

23. Jan. (Skanderborg). Forleningsbrev for Lauritz Offessen paa Kronens Korntiende af Bendtzløf[2] Sogn i Horns Herred i Vendsyssel, som han nu selv har i Fæste, uden Afgift. Udt. i J. R. 3, 456.

— Til Claus Glambeck. Da Kronens Bønder i Vitued Sogn have berettet, at de maa gøre samme Ægt og Arbejde til Skanderborg Slot som Bønderne i Ring[3] Sogn, men at disse i Aar kun ere takserede til at svare halv Madskat, medens de selv skulle svare hel Madskat, har Kongen bevilget, at Kronens Bønder i Vitued Sogn i Aar ogsaa maa nøjes med at svare halv Madskat. J. T. 2, 367 b.

24. Jan. (—). Til samme. Da Kronens Bønder i Hielmsløf Herred have klaget over, at de besværes meget med Ladegaardsavlen og paa anden Maade, fordi de bo nærmest ved Haanden, skal han, for at nogle ikke skulle besværes mere end andre, og for at Arbejdet bedre kan blive gjort, skifte Ladegaardsmarken paa en rimelig Maade mellem de under Slottet hørende Herreder. J. T. 2, 368 b.

— Befaling til samme om ikke at tiltale Niels Jenssen i Stilling for det Pund Byg, som han havde modtaget for at gøre det i Malt, og som brændte, da det laa paa Køllen. Orig.

— En af Jep Lauritzen i Ressendals Sønner, hvilken af dem der maatte findes duelig dertil, maa efter Jep Lauritzens Død faa Ressen Bro med det dertil liggende Brokorn og beholde den indtil videre mod at holde den i Stand. J. R. 3, 456 b.

25. Jan. (—). Til Christoffer Valckendorff. Da Kongen siden sin Skrivelse til ham om. at de norske Skattepenge ikke uden Rigsraadets Samtykke kunde tages til at antage og lønne Knægte med til Orlogsskibene, har faaet en Fortegnelse fra ham over, hvor mange Knægte der behøves, hvor de kunne antages, og hvor mange Penge der vil blive Brug for til at lønne dem og de andre Skibsfolk med, har han ikke undladt at lade Kansleren forebringe Sagen for de paa Snapslandstinget forsamlede Rigsraader; af vedlagte Skrivelse vil han se, hvad Erklæring Rigsraaderne i Forening og Kansleren særskilt have givet angaaende Antagelsen og Betalingen

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 328 f. [2] Bindslev. [3] Fruering, Hjelmslev H.

af Knægtene; det befales ham at rette sig efter den, da den ikke i nogen Maade kan siges at være ubillig. Da det er særlig magtpaaliggende, at der i Tide bestilles Knægte til Skibene, har Kongen efter Rigsraadernes Betænkning skrevet til Michel Giønge om at hverve Knægte og givet ham aaben Bestalling derpaa samt en Skrivelse til Lensmændene om at staa ham bi; Christoffer Valckendorff skal sende disse Breve, der følge hermed, videre og skaffe Michel Giønge Penge til Antagelse af Knægtene og til Løbepenge til disse. Hvis Michel Giønge melder ham, at han ikke kan skaffe tilstrækkelig mange Knægte i Halland, Blekinge, Giøng og Villandtz Herreder, skal Christoffer Valckendorff lade Profossen antage de manglende her i Riget. Han skal ogsaa erklære sig om, hvor Kongen kan faa Bartskærere, Trommeslagere, Trompetere og Pibere. Til hele denne Udrustning skal han tage Penge af Rigets Indkomst i Overensstemmelse med Rigsraadernes Erklæring, saavidt det nogenlunde kan slaa til; hvis det ikke slaar til, skal han meddele Kongen, hvor meget der mangler; Kongen vil saa give ham nærmere Besked angaaende Rigsraadernes Bevilling om de norske Skattepenge. Efter at have læst Rigsraadernes og Kanslerens Erklæring igennem, skal han sende dem tilbage. Sj. T. 15, 178 b.

25. Jan. (Skanderborg). Til Michel Gynding. Da Kongen til Foraaret har Brug for en Del Knægte, skal han straks begive sig til Halland, Blekinge, Gyding og Villandtz Herreder, lade medfølgende aabne Brev oplæse, antage 400 duelige Knægte og Skytter eller saa mange, han kan faa, og give dem Løbepenge og Ordre til at samles i Kiøpnehafn senest 8. April. Hvis han ikke kan skaffe 400, skal han meddele Rentemesteren, hvor mange han har antaget, for at denne kan lade de manglende hverve et andet Sted. Han skal sørge for at faa duelige Hageskytter. Kongen vil give de antagne tilbørlig Løn og Underhold. Sk. T. 1, 330.

— Fuldmagt for Michel Gyding til at antage Knægte i Halland og Blekinge, Gydinge og Villandtz Herreder. Sk. T. 1, 330 b.

— Befaling til Anders Bing, Pouel Huitfeld, Axel Gyldenstiern, Arrild Uggerup, Hr. von Dohna og Johan Urne om at hjælpe Michel Gynge med at antage Knægte i deres Len. Sk. T. 1, 329 b.

— Til Erick Løcke og Hans Johanssen. Der har været langvarig Trætte mellem en Kronens Bonde Mouritz Anderssen i Indtzløf under Dalum Kloster paa den ene og Kronens Bon-

der under Hindtzgafuel og Otthensegaard paa den anden Side angaaende et Forte fra Mouritz Andersens Gaard til Adelgaden og til hans tredje Mark, og Ejermænd i Vendtz Herred have gaaet og svoret et Forte og Uddrift til Mouritz Andersens Gaard ud til Adelgaden, hvilket dog er dømt unøjagtigt af de gode Mænd, der have dømt i Sagen. Da Trætten er mellem lutter Kronbønder og Absalon Giøe desuden har berettet, at Ejermændenes Forseelse er meget ringe og skyldes Uforstand, har Kongen eftergivet Ejermændene hvad de maatte være faldne i for den Sag. F. T. 1, 337.

25. Jan. (Skanderborg). Til Claus Glambeck. Kongen har eftergivet Horsens Hospital den halve Læst Rug og de 15 Sider Flæsk, som Hospitalsforstanderen Hr. Olluf Mickelssen har laant af Skanderborg Slots Indkomst, da Hospitalet efter Hr. Ollufs Beretning har mistet 3 Aars Landgilde af en Hospitalsgaard, som Kongen har tilskiftet Erick Lange, og 1 Aars Landgilde af 2 Gaarde, som Kongen har tilskiftet Fru Margrette Lange, Jens Kaassis Enke. J. T. 2, 368 b. Orig.

26. Jan. (—). Til Christoffer Valckendorff. Niels Skram paa Bygholm har begæret at maatte faa Tiendekornet og den anden Stiftsindkomst i sit Len for en bestemt Afgift; Kongen er ikke utilbøjelig til at gaa ind derpaa, forudsat at han alligevel kan faa Kornet, hvis han skulde faa Brug for det til Brød eller Øl til Orlogsskibene eller deslige; Christoffer Valckendorff skal derfor overveje Sagen, lade Kongen vide, hvad han mener, at der kan gaas ind paa, og fastsætte en Takst, hvis han mener, at man skal lade Niels Skram faa Oppebørslen for Penge. Sj. T. 15, 179.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — der selv har set, hvorledes Beboerne i Rye formedelst egen Forsømmelse ere gaaede meget tilbage baade med Huse og Husholdning, saa Kongens Hofsinder og Folk ikke kunne faa Bolig eller Staldrum hos dem, ej heller tilborligt Underhold for Betaling, og egentlig havde haft i Sinde at gribe til saadanne Midler, der kunde forhindre deres Uduelighed i at ødelægge Godset — bevilger, at Beboerne i Rye maa være fri for Landgilde, Ægt og Arbejde indtil Paaske 1584, da han vil se Tiden an med dem endnu en Stund, om de ikke skulde forbedre sig; dog skulle de saa alle være forpligtede til at sætte deres Gaarde i god Stand inden denne Tid og derefter holde dem vedlige. Lensmanden skal lade tage uvildigt Syn over hver

Gaards Mangler, føre Tilsyn med, at de blive afhjulpne, og, hvor dette ikke er skct inden Paaske 1584, eller hvor Gaardene siden forfalde, have Fuldmagt til straks uden videre Lovmaal at sætte Bonden fra Gaarden og bortfæste den til en anden. J. R. 3, 451[1].

26. Jan. (Skanderborg). Befaling til Jørgen Skram at lægge 1 Gaard i Endsløf i Huolberg Herred, som Mouritz Podebusk har bevilget, at Kronen straks maa faa til Mageskifte, ind under Drotningborg og indskrive den i Jordebogen blandt det tilmageskiftede Gods. Udt. i J. T. 2, 369.

—[2] Til Claus Glambeck. Kongen har eftergivet Peder Pederssen i Baarum[3] den Afgift, han i Aar skal svare af Kronens Korntiende af Baarum Sogn. Orig. Udt. i J. T. 2, 369.

— Til samme. Kongen har eftergivet Anne Søfrensdatter, der formedelst Armod har maattet opgive den Kronens Gaard i Skoufby, hvorpaa hun har boet, den Ørt. Korn, som hun er kommen til at restere med af sin Landgilde. Orig.

— Til samme. Kongen har eftergivet Peder Kieldssen i Hørning hans Gæsteri formedelst hans Skrøbelighed og Vanforsel. Orig.

27. Jan. (—). Til Jacob Sefeld og Claus Glambeck. Hr. Lauritz Thomessen, Sognepræst i Borum og Liungeby Sogne, har klaget over, at Chresten Munck, hvis Hustru, Fru Anne Skram, Kongen har tilskiftet Kronens Herlighed af en Annekspræstegaard i Liungeby, hvoraf Landgilde, Tiende og anden Rettighed i lang Tid have fulgt Hr. Lauritz, nu gør ham Hinder paa hans Oppebørsel af Gaarden under Paaskud af, at det er en Kirkegaard, medens Hr. Lauritz hævder, at Gaarden tidligere har hørt til Ring Kloster, saalænge dette underholdt Præsten, og siden er givet ham som Annekspræstegaard, hvorfor det maa være en Fejltagelse, om den i Fru Anne Skrams Mageskiftebrev er indskreven som Kirkegaard. De skulle kalde baade Chresten Munck og Hr. Lauritz med deres Beviser for sig, undersøge Sagen og sende Kongen Besked. J. T. 2, 369 b.

28. Jan. (—). Befaling til Borgemestre og Raad i Vedle og Medelfar om at sende saa mange Duge, Tinfade, Tintallerkener, Bordkranse, Lysestager og Bænkedyner som muligt

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VII. 102 ff. [2] Orig. har urigtigt: 16. [3] Borum, Framlev H.

til Koldinghus til Brug ved Hendrick Belovs Bryllup Fastelavns Søndag [10. Febr.] og sende henholdsvis 3 og 2 af de fornemste Borgersker med, saa de sikkert ere paa Koldinghus Torsdagen for Fastelavn, for at de under Brylluppet kunne have Tilsyn med de udlaante Sager og tage dem med sig tilbage. J. T. 2, 370. Orig. (til Vejle) i Provinsark. i Viborg.

28. Jan. (Skanderborg). Livsbrev for Niels Jenssen i Jafngyde, Herredsfoged i Giern Herred, paa Kronens Korntiende af Sporup Sogn, som han har fæstet af Claus Glambeck, for en aarlig Afgift af 5 Ørt. Rug, 5 Ørt. Byg, $1^1/_2$ Ørt. 5 Skpr. Havre og $7^1/_2$ Skp. Gryn, at betale aarlig inden Fastelavn. Hvis Kongen bliver til Sinds selv at bruge Tienden, skal det staa ham frit for at tage den tilbage mod Tilbagebetaling af Indfæstningen. Orig.

— Befaling til Claus Glambeck at undersøge, hvilke Mangler der findes paa Rye Kirke, der er meget bygfalden, og siden istandsætte den paa Kongens Bekostning, da Kirken selv ikke har tilstrækkelig Indkomst dertil. J. T. 2, 370 b.

29. Jan. (—). Ifuer Ibssen i Ring, Delefoged i Tørsting Herred, maa være fri for Landgilde, Ægt og Arbejde af sin Gaard, saalænge han er Delefoged. Udt. i J. R. 3, 457.

— Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Kirsten Andersdatter i Dauding de to Aars Gæsteri af 24 Hofmandsheste og 8 Jagtheste, som hun resterer med. Orig.

30. Jan. (—). Kvittans til samme paa 5000 gl. Dlr. af Slottets Indkomst, som han nu har indleveret i Kongens Kammer. J. R. 3, 457. Orig.

— Til samme. Kongen har eftergivet Rasmus Juel i Giessing, Herredsfoged i Hadtz Herred, der har fæstet Hofuidstrup Gaard til sin Søn for 200 gl. Dlr., det ene Hundrede Daler. Orig.

— Niels Jenssen i Jafngyde fritages, saalænge han er Herredsfoged i Giern Herred, aarlig for $1^1/_2$ Ørt. 5 Skpr. Havre og $7^1/_2$ Skp. Gryn af Afgiften af Kronens Korntiende af Sporup Sogn, som han har fæstet. Udt. i J. R. 3, 457 b.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Vedle om at befordre Nichel Druckenbrott med Kongens Penge og Gods fra Vedle til Kolding med de bedste Borgervogne. Orig. i Provinsark. i Viborg.

6. Febr. (Koldinghus). Til Hendrick Belov. Paa hans Forbøn har Kongen bevilget, at Thomes Farssen, forhen Husfoged paa

Koldinghus, ogsaa maa beholde de rede Penge, gjort Guld og Sølv og andet saadant, som er fundet i hans Værge, og enten efter passende Vurdering lade det afkvitte i den Sum, han skal betale Kongen for sin Forseelse, eller paa anden Maade gøre sig det til gode. J. T. 2, 371.

7. Febr. (Koldinghus). Til Lauritz Brockenhus. Kongen har bevilget, at Oluf Gaas maa faa nogle Stykker Jord i Vester Vixstrup[1] Mark, kaldede Kiopshave, som Kronens Bønder og Vixstrup Kirke have, til Mageskifte, da de ligge meget belejligt for ham, og befaler Lauritz Brockenhus at undersøge Sagen, foretage Mageskiftet i Dannemænds Overværelse og paase, at Oluf Gaas udlægger Kronens og Kirkens Tjenere god Fyldest i samme Bymark. F. T. 1, 337 b.

— Til Hendrick Belov og Albret Friis, Embedsmænd paa Koldinghus og Riberhus. Da Kongen har bevilget, at Niels Pedersen i Stubdrup til Mageskifte for sin Hovedgaard med tilliggende Gods i Koldinghus Len maa faa 3 Gaarde i Ølef i Nebbel Sogn i Skadtz Herred og saa meget af det omliggende Krongods, at det kan gaa lige op med hans Gods, skulle de med det første foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 371 b.

8. Febr. (—). Kvittans til Nichil Druckenbrott, Sekretær, paa 10.259 gl. Dlr. 1 Ort 6 Sk. 3 Pd., som han har indleveret i Kongens eget Kammer paa Koldinghus som tiloversbleven Rest af de Penge, han fik med til sidste Omslag til Afbetaling af Rigets Gæld. Sj. R. 12, 275 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Kongen er vel tilfreds med hans Erklæring om, at Kongens Vilje med Hensyn til Udtaklingen og Udrustningen af Skibene Fortun, Walther[2] og St. Olluf kan og skal blive efterkommet, og billiger hans Forslag om i Tilfælde af, at ovennævnte tre Hovedskibe blive udlagte enten ved St. Anne Bro eller mellem Kroneborg og Dragøer Strømme, da ogsaa at udruste 3 Gallejer og lægge dem ved Hovedskibene; han skal derfor lade 3 Gallejer udruste. Paa hans Forespørgsel, om Kongen vil bruge Erich Morthenssen og Rubeck Pors til Skibs i Sommer, svares, at Kongen vil bruge Erich Morthenssen paa et af Skibene, skønt han egentlig havde tænkt at fritage ham formedelst hans Alderdom, men Rubeck Pors vil han ikke bruge, og der vil jo ogsaa desforuden blive Kaptejner nok. I Anledning af Christoffer Valcken-

[1] Vejstrup, Gudme H. [2] Vistnok en Fejlskrift for: Wohl Herr.

dorffs Meddelelse om, at der til de 3 Hovedskibes Udrustning vil medgaa 150 Knægte udover det Antal, som han tidligere har erklæret tilstrækkeligt, henvises han til Kongens Skrivelse for nogle Dage siden [25. Jan.] om den Sag; han skal i Henhold til Rigsraadernes Erklæring lade Profossen antage de manglende Knægte. Kongen venter, at Lensmændene i de Len i Jylland, der skulle give Penge i Stedet for Skatteøl, erklære sig herom til ham og med det første sende ham Pengene, hvorfor han saa, som tidligere [12. Jan.] befalet, skal købe Øl. Da han har meddelt, at han i nogen Tid har haft en Svaghed i sine Ben, saa han ikke har kunnet gaa fra sin Gaard til Slottet saa tit som tidligere, og derfor, for ikke at forsømme Kongens Tjeneste, har søgt Middagsbord hos Christen Vind, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, hvilket han beder Kongen ikke tage ugunstigt op og endnu tillade ham en Tid, indtil hans Ben og Øjne blive bedre, udtaler Kongen, at han ikke skulde have noget imod, at Christoffer Valckendorff altid havde Bolig og Underhold paa Kiøpnehafns Slot, endsige da, at han faar et Maaltid dér; han skal derfor, saalænge hans Svaghed kræver det og han selv ønsker det, vedblive at søge Maaltid paa Slottet. Han skal bestille nogle flere af de smaa Kontrafejer hos Kongens Guldsmed, M. Hans Ratt, skaffe denne Guld dertil og sørge for, at Kongen med det første faar dem. Han skal skaffe sig Besked om alt Byggeriet paa Kroneborg og meddele Kongen, hvor nær Stenkisterne ere ved at komme sammen, hvor mange der endnu mangler, førend Slottet er helt omsat, hvor snart Arbejdet med Stenkarrene kan ventes færdigt, om den store Sal er færdig, om der er gjort noget ved Gaardens Belægning med Sten og al anden Lejlighed. Kongen er nu kommen hid for at ordne Hendrick Belovs Bryllup og vilde ønske, at Christoffer Valckendorffs Lejlighed til samme Stand maatte være saa nær for Haanden som Hendrick Belovs, eller at han kunde have ham hos sig til dette Bryllup, »forseendes, I da med Drik skulde gøre Gæsterne Fyldest og med Dansen og anden Kortvillighed skulde gøre Fruer og Jomfruer des lystigere, saa og at Stodderne, fattige uden Porten, skulde vide eders overflødig Rundhed at berømme«. Sj. T. 15, 180.

8. Febr. (Koldinghus). Til Johan Thaube. Da han har berettet, at Hr. Hermand[1] formedelst sine mange Børn og Husfolk

[1] Herman Maltan.

ikke kan hjælpe sig med den Bolig, som Slotsprædikanten hidtil har haft i det Hus i Helsingøer, som var bestemt til Bolig for ham og Kapelmesteren, og derfor forespurgt, om Kongen ikke vilde unde ham hele Huset, meddeles ham, at Kongen er absolut utilbøjelig dertil, da Huset er temmelig rummeligt og stort, saa to nok kunne hjælpe sig med det; baade Hr. Hermand og Kapelmesteren skulle have Bolig deri, men det maa ellers for Kongens Skyld gerne ordnes paa den for de to Parter bekvemmeste Maade. Da han har indberettet, at Købmændene have besværet sig ved at købe Kornet af Frederichsborgs og Kroneborgs Indkomst til den Pris, det kan gjælde hos andre, fordi der ellers her i Riget og i Dantzig er godt Køb paa Rug, men at de, naar de maatte faa det til den gamle Pris, saa tillige kunde tage de andre Varer paa Slottene, særlig Ost, hvoraf der skal være stort Forraad, og som ikke kan sælges andensteds, meddeles ham, at Kongen vil lade Købmændene faa Kornet til den gamle Pris paa den Betingelse, at de tillige tage de Oste og andre Varer, som kunne undværes fra Slottene, til den gamle Pris; han skal i Overensstemmelse hermed handle med Købmændene, men kan han ikke faa Handelen i Stand med dem paa den Betingelse, maa han, som han har foreslaaet, sende de Oste, der ikke ere tjenlige til andet Brug, til Kiøpnehafn til Brug paa Orlogsskibene, men han skal gøre sig al Flid for at faa dem solgte, hvis det nogenlunde kan lade sig gøre. Da Bryggerset paa Frederichsborg skal være sunket noget ud imod Søen, maa han lægge 2 Leder under det, en imod Søen og en ud til Gaarden. Han skal med det første lade Brønden paa Frederichsborg Slot gøre i Stand, lade Kongens lille Stald ved Sparepenge forlænge ud imod Brønden dér, saa der bliver Plads til endnu 6 Heste, og meddele Kongen, hvorledes det gaar med Byggeriet paa Kroneborg, om Stenkisterne, der skulle sættes omkring Slottet, snart ere naaede sammen, hvor mange der endnu fattes, og hvor mange af disse der ere tilhuggede, og hvor mange der endnu skulle tilhugges, og hvornaar han mener, at hele Arbejdet kan være færdigt, om det Træbrystværn, som Kongen lod gøre paa Kongens Bastion ud med Strikmuren, er fyldt indvendig med Ler, saaledes som Brystværn ere andensteds, om der er gjort Forberedelser til Borggaardens Belægning med Sten, og om der er fort Sand op paa Gaarden dertil; hvis det endnu ikke er sket, skal han lade det gøre med det første og sørge for, at Gaarden snarest

muligt bliver lagt. Han skal ligeledes meddele Kongen, om den store Sal er færdig, og hvorledes det i det hele gaar med Byggeriet paa Kroneborg og med de to Slotte. Hvis det Sejerværk, som Kongen har givet sin Sejermager Poul Ordre til at lave, er færdigt, skal han sende det hid med denne Brevviser, Kongens Dreng, hvis ikke, give Sejermageren Ordre til at lave det med det første og, hvis denne mangler Guld til Forgyldningen deraf, give Tolderne Ordre til at levere ham Guld af Tolden; naar Sejerværket er færdigt, skal han straks sende det hid. Sj. T. 15, 181 b.

8. Febr. (Koldinghus). Til Lauge Beck. Da han har meddelt, at den Murmester, med hvem der er sluttet Kontrakt om Arbejdet paa Bidstrup, nu vil begynde, og at der maa holdes 2 Vogne dér, hvis Bønderne skulle skaanes, befales det ham at købe Heste og skaffe 2 Vogne, saa Bønderne kunne blive fri. Sj. T. 15, 183 b.

— Til Dr. Poul Matzen, Superintendent i Sjælland. Da Kongen er til Sinds at drage Omsorg for, at der paa et Par Steder, hvorhen han selv undertiden kan komme, og hvor der nu er Kald ledige, bliver indsat duelige Prædikanter, skal Dr. Poul med det første sende Kongen 2 Personer, der ere komne af gode Forældre, men dog ere trængende, en Tid have studeret, have nogen Øvelse i Prædiken, have skikket sig vel og ere vellærde, for at Kongen nærmere kan prøve dem og, hvis de behage ham, forsørge dem saaledes, at de skulle erkende Kongens Naade. Sj. T. 15, 184[1].

— Forbud til Abbedissen i Marribo Kloster mod, uden udtrykkelig Skrivelse fra Kongen, at bortmageskifte eller paa anden Maade afhænde noget af Klosterets Gods, Rettighed eller Frihed; Kongen har nemlig bragt i Erfaring, at en Del af Adelen tragter efter at tilforhandle sig Klosterets Gods. F. T. 1, 439 b.

— Hr. Niels Erickssen, Sognepræst til Merup[2] Kirke, maa i det næste Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Lem Sogn. Udt. i J. R. 3, 459 b.

— Anmodning til Fru Vibicke Podebusk, Efuert Bildtz Enke, om at lade Kronen faa hendes Gaard i Stefnstrup i Sønderliung Herred til Mageskifte og med det første erklære sig om, hvor hun ønsker Vederlag derfor. Udt. i J. T. 2, 372.

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 451. [2] Mejrup, Hjerm H.

8. Febr. (**Koldinghus**). Mageskifte mellem Niels Joenssen til Tostedlund og Kronen. J. R. 3, 457 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Christoffer Valckendorff. Niels Joenssen paa Hald har berettet, at han i nogle Aar paa Slottet har haft en Kornmaaler, der har oppebaaret det Kronen af Stiftsindkomsten tilkommende Korn og igen solgt det til Bønderne; denne Kornmaaler er imidlertid død, medens han var i Færd med at oppebære Penge af Bønderne for Kornet, og en Del af Pengene med Registrene er derved bleven forrykket for Niels Joenssen, saa han er bleven Kronen en Sum Penge skyldig. For at han ikke skal komme i altfor stor Skade derved, har Kongen paa hans Begæring bevilget, at han maa nøjes med at betale 1 Dlr. for hver smal Td. Rug eller Byg, som han er bleven skyldig, dog paa den Betingelse, at han straks med det første betaler Pengene. Sj. T. 15, 183.

— Til Niels Jonssen paa Hald. Da han i Anledning af Ordren til at indlægge Tiendekornet fra Hald Len og det Distrikt, hvori han har den gejstlige Jurisdiktion, i Houlbroe har berettet, at det ikke kan lade sig gøre for de 2 Herreder paa Mors, da de i Henhold til tidligere Kongebreve altid have ydet deres Afgift i Olborg, befales det ham at lade det blive derved. J. T. 2, 372 b.

— Til Chrestoffer Giøe. Kongen har af Kansler Niels Kaas's Relation set, at han, da Kansleren paa Kongens Vegne forhandlede med ham om at lade Kronen faa hans Gods langs med Guden til Mageskifte har besværet sig ved at skulle afstaa det for Fiskeriets og anden Lejligheds Skyld; da de fleste Adelige, der have Gods i samme Egn, have tilladt Kronen at faa dette, hvorfor hans Gods bliver Kronen saa meget mere belejligt, venter Kongen, at han ikke vil vægre sig mere end andre, og anmoder ham om med det første at erklære sig til Kansleren herom og om, hvor han begærer Vederlag; Kongen vil da udlægge ham saadant Gods i Stedet, at han nok skal blive tilfreds dermed. J. T. 2, 373.

9. Febr. (—). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har paa Begæring af denne Brevviser, Bernd Skonebieck, en pommersk Adelsmand, der er anbefalet til Kongen, bevilget, at han maa bruges paa Kongens Skibe, hvilket Christoffer Valckendorff skal lade ske. Sj. T. 15, 184.

— Mageskifte mellem Coruitz Viffert til Nes og Kronen. J. R. 3, 460. (Se Kronens Skøder.)

9. Febr. (Koldinghus). Befaling til Claus Glambeck at betale Baadsmændene paa Skanderborg Slot, der nu have været dér henved et halvt Aar, et halvt Aars Løn, som er 14 Mk. 4 Sk. hver. og underrette Rentemester Christoffer Valckendorff derom, for at Lønnen ikke skal blive betalt 2 Gange. Da Kongens Kammerdreng efter Kongens Ordre har givet Fogden paa Slottet [Skanderborg] Befaling til at sende Svarveladet paa det grønne Hus efter Kongen, men det til Kongens store Forundring endnu ikke er sket, befales det ham at sende det hid med det første. J. T. 2, 373 b.

10. Febr. (—). Befalinger angaaende Brygning af Øl: Arrild Uggerup skal levere Borgemestre og Raad i Helsingborge $2^1/_2$ Læst Malt til 48 Tdr. pr. Læst; Borgemestre og Raad i Helsingborge skulle straks lade brygge 20 Læster godt Øl af ovennævnte $2^1/_2$ Læst Malt til Kongens Skibe; Øllet skal være brygget til Paaske og fyldes paa gode Tønder, hver med 14 Baand: Byfogden i Helsingborge skal levere Borgemestre og Raad i Helsingborge Penge til Betaling af Humle og Tønder til 20 Læster Øl og til Betaling af de Borgere, der have brygget Øllet; Lauge Beck skal levere Borgemestre og Raad i Kiøge 5 Læster Malt; Borgemestre og Raad i Kiøge skulle deraf brygge 40 Læster Øl: Byfogden i Kiøge skal betale Humle, Tønder og Brygning; Lauge Beck skal levere Borgemestre og Raad i Stege $2^1/_2$ Læst Malt; Borgemestre og Raad i Stege skulle lade brygge 20 Læster Øl: Byfogden i Stege skal betale Humle, Tønder og Brygning; Eyller Grubbe skal af Stiftskornet levere Borgemestre og Raad i Prestøe og Vordingborge hver $1^1/_2$ Læst Malt: Borgemestre og Raad i Prestøe og Vordingborge skulle lade brygge 12 Læster Øl hver; Byfogderne i disse 2 Byer skulle betale Humle, Tønder og Brygning; Eyller Grubbe skal levere Borgemestre og Raad i Nestvidt $3^1/_2$ Læst 2 Pd. Malt; Borgemestre og Raad i Nestvidt skulle lade brygge 30 Læster Øl; Byfogden i Nestvidt skal betale Humle, Tønder og Brygning; Hack Holgerssen skal levere Borgemestre og Raad i Nagskouf $3^1/_2$ Læst 3 Pd. Malt af Stiftets Korn og Borgemestre og Raad i Nystad 15 Pd Malt; Borgemestre og Raad i Nagskouf og Nystad skulle lade brygge henholdsvis 30 og 10 Læster Øl; Byfogderne i disse 2 Byer skulle betale Humle, Tønder og Brygning; Henning Giøe skal levere Borgemestre og Raad i Stubbekiøping $2^1/_2$ Læst Malt og Borgemestre og Raad i Nykiøping p. Falster $1^1/_2$ Læst Malt; Borgemestre og Raad

i Stubbekiøping og Nykiøping skulle lade brygge henholdsvis 20 og 12 Læster Øl; Byfogderne i Stubbekiøping og Nykiøping skulle betale Humle, Tønder og Brygning; Lauge Beck skal levere Borgemestre og Raad i Holbeck 1½ Læst Malt; Borgemestre og Raad i Holbeck skulle lade brygge 12 Læster Øl; Sisemesteren i Holbeck skal betale Humle, Tønder og Brygning; Hendrick Vind skal levere Borgemestre og Raad i Nykiøping i Otz Herred 15 Pd. Malt; Borgemestre og Raad i Nykiøping skulle lade brygge 10 Læster Øl; Byfogden i Nykiøping skal betale Humle, Tønder og Brygning. Udt. i Sj. T. 15, 184 b.

10. Febr. (**Koldinghus**). Befaling til nedennævnte Lensmænd at lade hugge Baandstager i deres Len og med det første sende dem til Kiøpnehafn. — Arrild Uggerup 4000; Olluf Bilde 3000; Eyller Grubbe, Lauge Beck, Hendrick Vind og Borkort von Papenhiem hver 2000; M. Ifuer 1000. Sj. T. 15, 186 b.

11. Febr. (—). Til Johan Thaube. Kongen har af hans Skrivelse erfaret, at han har indrettet Byggeriet paa Kroneborg osv. efter den af Kongens Bygmester overbragte Skrivelse, og haaber, at Arbejdet maa blive fremmet saa meget, som hans Flid og Tilsyn kunne gøre. Da der ved Ebelholt er opgravet en hel Del Penge, hvoraf han har sendt Kongen to, og de Bønder, der have opgravet dem, have delt dem mellem sig, skønt Loven paabyder, at hvad der findes i Jorden og opgraves skal tilhøre Kongen, skal han lade alle de Bønder, der have faaet af Pengene, tiltale. Kongen har efter hans Anmodning skrevet til Christoffer Valckendorff om ved Tid og Lejlighed at sende det til Frederichsborg til Kongens Brug, som han tidligere har faaet Ordre om. Da han nu melder, at der vil blive Mangel paa Foder til de Heste, som bruges ved Byggeriet, og at det vil volde Forsømmelse, hvis Foderet skal hentes fra Kiøpnehafn med Rustvogne, har Kongen befalet Christen Vindt at lade Bønderne under Kiøpnehafns Slot føre alt det, der kan undværes fra Slottet, til Kroneborg, naar Johan Thaube tilsiger; da Kongen nu ikke selv holder Hoflejr i Kiøpnehafn, antager han, at der vil blive Foder nok fra Kronens egne Ladegaarde, men har dog for en Sikkerheds Skyld skrevet til Christen Vindt om at opkøbe alt det Foder, han kan faa i Lenet, og sende det til Frederichsborg. Kongen har skrevet til Hans Speigel om til Sommer at skaffe Johan Thaube 100 Læster Kalk til Brug paa de Slotte og Ladegaarde, denne har i Befaling. Paa hans Forespørgsel. om

Kongen ikke vil lade bryde af den blaa Sten i Malmøe Len og bruge den til Brønden i Gaarden paa Kroneborg i Stedet for den »Dutzesten«, som er bestemt dertil, svares, at Kongen vil bruge den »Dutzesten«. Han skal gøre sig al Flid og underrette Kongen om alt, særlig om Tækningen af det store Taarn. Sj. T. 15, 187.

11. Febr. (Koldinghus). Befaling til Christoffer Valckendorff at omtaksere Silckeborg Len, da Mandrup Parsberg har indberettet, at der efter Udstedelsen af hans Forleningsbrev er kommet meget Gods derfra, hvorfor Kongen ogsaa en Tid har ladet ham have Thuillum Birk og Ladegaard kvit og frit, men dette skal nu høre op. Christoffer Valckendorff skal sende Besked til Kancelliet, for at der kan blive udfærdiget nyt Forleningsbrev derefter. Sj. T. 15, 186.

— Til Kansler Niels Kaas og Jørgen Skram, Landsdommer i Jylland. Da Mandrup Parsberg paa Silckeborg har bevilget Kronen 2 af sin Hustrus[1] Gaarde i Galten Herred, den ene i Haslum, den anden i Lerbiere, til Mageskifte for 1 Gaard i Vintersløf i Galten Herred og saa meget Gods i Hadebiere eller Galten, at det kan gaa lige op mod hans Gods, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 374.

— Til Jørgen Skram og Mandrup Parsberg, Embedsmænd paa Drotningborg og Silckeborg. Da Kongen staar i Forhandling med Chrestoffer Giøe om at faa hans Gods langs med Guden, nemlig 3 Gaarde i Verup[2], 2 Gaarde i Thebestrup, 1 Gaard i Verum[3] og 1 Gaard i Lerberg i Galten Herred og 1 Enstedgaard, kaldet Hellerup[4], i Longaa Sogn i Medelsom Herred, til Mageskifte og venter, at han gaar ind derpaa, skulle de, saasnart han erklærer sig om, hvor han ønsker Vederlag, besigte begge Parters Gods og indsende Besigtelsen. J. T. 2, 374 b.

12. Febr. (—). Gavebrev til Peder Gyllenstiern, Marsk, paa et Stykke Jord syd for hans Gaard i Kiøpnehafn ud imod Bremmerholmen; han skal opføre god Købstadsbygning derpaa og siden holde den ved Magt. Sj. R. 12, 275 b.

— Forleningsbrev for Anders Mogenssen, Herredsfoged i Albo Herred, paa 1 Pd. Rug af Kronens Tiende af Brosserup Sogn i Albo Herred. Udt. i Sk. R. 1, 422 b.

[1] Ingeborg Juel. [2] Vorup. [3] Værum. [4] Hollerup.

12. Febr. (Koldinghus). Hertug Johannes Frederich af Stettin-Pommerns Fuldmægtige maa i Aar købe 2000 Tdr. Havre i Skaane og frit udføre dem. Sk. R. 1, 423.

— Malthi Jenssen, Landsdommer i Jylland, maa give Penge i Stedet for Kornafgiften af Kronens Korntiende af Løderup Sogn paa Mors, 1 gl. Dlr. for hver smal Td. Byg. Udt. i J. R. 3, 464.

— Stadfæstelse paa den af Jørgen Skram, Embedsmand paa Drotningborg, efter kgl. Ordre foretagne Henlæggelse af Synderliung Herredsting til Aarup Mark mellem Reflings Høje. J. R. 3, 464 b.

13. Febr. (—). Mageskifte mellem Jørgen Fris til Krastrup og Kronen. J. R. 3, 465. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Fru Karine Gyldenstiern, Holgier Rosenkrantzis Enke, og Kronen. J. R. 3, 469. (Se Kronens Skøder.)

— Skøde til Jørgen Rossenkrantz til Rossenholm. J. R. 3, 472[1]. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Forstanderen for Almindeligt Hospital i Viborg herefter skal være en vellærd Præstemand og have Sognene Romlund, Fischebeck og Varde[2], der for Fremtiden skulle være Annekser, med Præstegaarde, Præstetiende og al anden Præsterente til sit Underhold, dog skal han, for at Sognefolkene i hastig paakommende Sygdomstilfælde kunne blive betjente, holde en Kapellan, der skal bo i et af Sognene. Den nuværende Hospitalsforstander, Hr. Søfren Torup, skal straks overtage Sognene. J. R. 3, 474[3].

— Til Biørn Anderssen. Da Sagen mod Maren Thures i Olborg nu er ført saa vidt, at et Kirkenævn med det første skal sværge over hende, befales det ham — eftersom den Kvinde, der har beskyldt Maren Thures for Trolddom, i den nærmeste Fremtid skal føde, og Kongen gerne ser, at hun kommer til at tale med Maren, førend Nævningerne gøre deres Ed, og at Præster og andre Godtfolk i hendes Fødselsnød prøve, om hun fastholder sin Bekendelse — at opsætte Nævnet, indtil Kvinden har født og talt med Maren. J. T. 2, 375 b[4].

---

[1] Derefter er indført et Skødebrev af samme Dato fra Jørgen Rosenkrantz til Kronen paa hans Halvpart af en Laksegaard i Randers Fjord. [2] Vorde, Nørlyng H. [3] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 359 f. [4] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VIII. 152 f. Secher, Meddel. om Slægten Secher S. 11.

13. Febr. (**Koldinghus**). Til Mandrup Parsberg og Niels Jonssen, Embedsmænd paa Silckeborg og Hald. Da Biørn Anderssen har bevilget Kronen 1 Gaard i Kristrup, Indrupgaard, 2 Gaarde i Escherød, 2 Gaarde i Alling og Oustrup Skov til Mageskifte for 2 Gaarde og 1 Bol i Pederstrup i Liung Herred, 1 Gaard i Bamdrup[1], Kronens Rettighed i 2 jordegne Bøndergaarde i Allestrup[2], 1 Gaard i Findstrup og det halve af Krettrup[3] Kær, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. Hvis Biørn Andersens Gods er bedre end Kronens, skulle de udlægge ham yderligere Fyldest af Kronens Gods i Huerrestrup. J. T. 2, 375 b.

14. Febr. (—). Til Eyller Grubbe. Da Fru Mette Rossenkrantz, Peder Oxis Enke, har ladet sin Dyrskytte skyde en Hjort paa Rytting[4] Bys Ejendom, skal han tiltale hende derfor, da Kongen finder det ubilligt, at hun, fordi hun ejer en Gaard dér, lader alt Kronens Gods overstrøjfe. Sj. T. 15, 188.

— Til Albret Beck. Da det Gods i Diurløf, som han har begæret til Mageskifte af Kronen, og som der er givet Ordre til at besigte, ligger ved Kongens Fredejagt, saa Dyrene fra de omliggende Kronskove altid gaa ind derpaa, og Kongen derfor hverken kan eller vil afstaa det, men hellere vil tilmageskifte sig det Gods, Albret Beck har i Diurløf, skal denne ikke besvære de gode Mænd med at besigte Godset, men med det første erklære sig om, hvor han ønsker Vederlag for sit Gods i Diurløf. Sj. T. 15, 188.

— Til alle Kronens Bønder omkring Ringsted Kloster, under hvilke Len de end høre. Da Kongen har befalet M. Ifuer Berthelssen, Abbed i Ringsted Kloster, at bygge en Stald ved Klosteret og dertil hugge Tømmer i Klosterets Skove og det vil falde Klosterets Bønder for besværligt alene at fremføre Tømmeret, skulle de efter nærmere Tilsigelse af M. Ifuer møde med Heste og Vogne i Skovene og hver køre 2 Læs Tømmer til Ringsted Kloster. Sj. T. 15, 188 b.

— Tilladelse for Forstanderne for Almindeligt Hospital i Malmøe til at nedbryde et gammelt Stenhus ved Hospitalet, som fra gammel Tid har tilhørt Hospitalet og en Tid har været brugt som Røghus til Slottet, men nu er øde, og anvende det til Istandsættelse af den forfaldne Hospitalskirke. Sk. R. 1, 423.

---

[1] Baandrup, Rinds H. [2] Aalestrup, samme H. [3] Kettrup, Hornum H. [4] Røttinge, Baarse H.

14. Febr. (**Koldinghus**). Forleningsbrev for M. Aue Anderssen paa det efter nu afdøde M. Clemend Haagenssen ledige Kannikedømme i Lund. Han skal residere ved Domkirken. Sk. R. 1, 423 b.

— Forleningsbrev for M. Isaach Mouritzen, Skolemester i Lund, paa det efter M. Clemend Haagenssen ledige St. Hans Evang. Vikarie i Lund. Udt. i Sk. R. 1, 424.

— Kvittans til Hans Spegel paa de 1000 Dlr., som Kongen havde laant ham og anvist ham hos Hendrich Ranzov paa Segberg Slot, og som han nu har betalt tilbage. Da Kongen ikke har Hans Spegels Gældsbrev og den Kvittans, han har givet Hendrich Ranzov, her til Stede, erklæres de herved magtesløse. Sk. R. 1. 424.

— Til Breide Randtzov. Kongen har bevilget, at Fru Anne Stisdatter, Jørgen Daaes Enke, der resterer med noget Korn af Brobye Tiende fra den Tid, han var Lensmand paa Otthensegaard, maa være fri for at udrede det, hvorfor han ikke maa tiltale hende derfor. F. T. 1, 338.

— Til Lauritz Brockenhus. Kongen har eftergivet de 15 Mænd i Faaborg, hvis Ed og Tov i en Trolddomssag blev underkendt, Halvdelen af deres Faldsmaal for denne Sag. F. T. 1, 338 b.

— Til Erick Løcke og Lauritz Brockenhus. Embedsmænd paa Otthensegaard og Nyborg. Da Kongen har bevilget, at Fru Margrette Reuentlov til Biørnholm, Hr. Erick Krabbis Enke, maa faa 2 Gaarde i Alderup og Kronens Rettighed i 1 jordegen Bondegaard i Sønder Brobye i Salling Herred til Mageskifte for 2 Gaarde i Andekier paa Hindtzholm og, hvis Kronens Gods er bedre end disse, tillige 1 Gaard i Bederslef i Skoubye Herred, skulle de med det første foretage Besigtelsen og indsende den. F. T. 1, 339.

— Kirkeværgerne for Bykirken i Horsens maa i det næste Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Refsagger[1] og Stennerup Sogne til Kirkens Bygning. Udt. i J. R. 3, 474 b.

— Tilladelse for Mouritz Paadebusch, der har bevilget Kronen 1 Gaard og 1 Gadehus i Endtzløf i Houlberg Herred til Mageskifte og tilladt den straks at overtage dem, til at indløse

[1] Fejlskrift for: Nefsagger.

2 Gaarde og 1 Gadehus i Irrup[1] i Elling Sogn i Huorns Herred fra Fru Litzebet Bilde, Jens Marquorssens Enke, og beholde dem, indtil Mageskiftet bliver bragt i Orden; ligeledes maa han straks faa 3 smaa Holme, kaldede Hersholme, der ligge ved hans Gaard Lierbeck. J. R. 3, 475.

14. Febr. (Koldinghus). Gavebrev til Admiral Peder Munck paa en Gaard i Kolding; han skal sætte god Købstadsbygning derpaa og siden holde den i Stand. J. R. 3, 476.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager fra Albrit Fris paa Riberhus over, at de, der have fæstet Tienderne i Riber Len og i det Distrikt, hvor han har den gejstlige Jurisdiktion, ikke svare deres Afgift i rette Tid, hvilket medfører, at han heller ikke kan aflægge sit Regnskab i rette Tid, og at en Del af Kirkerne forfalder — strengelig paalægger Albrit Fris straks paa ny at bortfæste alle de Tiender, baade Kronens og Kirkens Parter, hvis Indehavere nu restere med deres Afgift, da alle Fæstebrevene udtrykkelig formelde, at Afgiften skal være betalt inden Fastelavn, saafremt ikke Brevene skulle være forbrudte. Kongen vil give de nye Folk, som han bortfæster Tienderne til, Livsbrev derpaa. Det paalægges ham ikke at se gennem Fingre med nogen. J. R. 3, 476 b.

— Streng Befaling til Bønderne i Hielmsløf, Giern, Saubro, Haslef, Framløf og Ning Herreder om herefter at svare deres Plovhavre til Hospitalet i Aarhus til gode Rede og i rette Tid, hvilket en Del af dem hidtil har undladt. J. R. 3, 477 b.

— Til Jørgen Rossenkrantz og Jacob Sefeld, Embedsmænd paa Kallø og Aarhusgaard. Da Voldemar Parsberg har bevilget Kronen Stadtzgaard i Aarhusgaards Len med 4 Gaarde og 1 Bol i Vormslef[2], 2 Gaarde i Aabo, 2 Gaarde i Lening[3], 1 Gaard i Holm, 1 Gaard i Skiby og $^1/_2$ Gaard i Skoby samt 1 Gaard i Korckendrup i Vinding Herred, som Erick Løcke og Lauritz Brockenhus have faaet Ordre til at besigte, til Mageskifte for 1 Gaard, 1 Præstegaard, 1 Degnebol og Kronens Rettighed i 1 jordegen Bondegaard i Jernit i Hamel Sogn i Giern Herred, Kronens Part i Skoven Tyck, alt Kronens Gods og Kronens Rettighed i alle jordegne Bøndergaarde i Hamel By og Sogn, 1 Gaard i Vadsted, Kronens Gods i Embdrup, Kronens Rettighed i 1 Kirkegaard i Hafrom, 1 Gaard i

[1] Jerup. [2] Ormslev, Ning H. [3] Lemming, samme H.

Nierstorp samt alle Krongaarde, Præstegaarde og jordegne Bøndergaarde i Voldby By og Sogn og omkring Jernit, saavidt hans Gods kan strække, skulle de med det første besigte Godset i Jylland, ligne begge Parters Gods mod hinanden, medberegne Ejendommen i de jordegne Bøndergaarde, dog ikke i den i Jernit, der tilhører en Borger i Aarhus. udlægge Voldemar Parsberg Fyldest for hans Gods og indsende Besigtelsen. J. T. 2, 376 b.

14. Febr. (Koldinghus). Befaling til Jørgen Skram, der for nogen Tid siden har bortfæstet Østrupgaard til Pouel Dal, om at tilbagebetale denne Indfæstningen og i Stedet bortfæste Gaarden til Kronens egne Bondersønner i Lenet, da disse have begæret at maatte faa den i Fæste for sædvanlig Landgilde og Indfæstning og Kongen hellere ser det, end at en fremmed skal have den. J. T. 2, 377 b.

— Til samme. Da Niels Skriver, Borger i Randers, der i Forening med nogle andre for nogle Aar siden har købt Korn og andre Varer af Drotningborg Slots Indkomst og derved er bleven Kronen en stor Sum Penge skyldig, formedelst forskellige Tab ikke kan betale, men har tilbudt at afstaa sin Gaard i Randers til Kronen mod at slippe for videre Tiltale, skal han, efterdi Niels Skriver ikke kan betale det hele, tage Skøde paa den og siden lade Niels Skriver være fri for videre Tiltale. J. T. 2, 378.

— Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Jørgen Brunckssen i Balle, Herredsfoged i Bierge Herred, det Aars Landgilde, som han resterede med, før han fik Kongens Brev paa Fritagelse for Landgilde, og som nu Claus Glambecks Foged tiltaler ham for. Orig.

15. Febr. (—). Til Marsk Peder Gyldenstiern og Chresten Skiel. Da Mogens Jul til Pallisbierg har bevilget Kronen 1 Gaard i Dyngby i Hadtz Herred og 1 Gaard i Fitting i Vorbasse Sogn i Slangs Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Kloster, 1 Bol i Kirckeby og 1 Bol i Nystrup i Stauby Sogn i Vuldborg Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 378 b.

16. Febr. (—). Til Eyller Grubbe og Steen Brahe. Da de i deres Indberetning om Forholdene i Maribo Kloster blandt andet have anført, at Jomfruerne have anmodet om at maatte blive fri for den gamle latinske Sang og herefter nøjes med at læse i Bibelen, fordi de dels formedelst Alderdom og Sygelighed ikke kunne varetage den latinske Sang og Læsning, dels slet ikke have

lært det, og endelig ogsaa fordi Folk nede i Kirken ofte gøre Nar af deres Sang, har Kongen bevilget, at Jomfruerne herefter maa synge, læse og bede paa dansk af Salmerne og Bibelen, saa baade de selv og andre kunne forstaa det og Gud ikke skal vanæres og fortørnes ved en meningsløs Mumlen. De skulle til belejlig Tid begive sig til Klosteret, tilkendegive Abbedissen og Konventet denne Kongens Vilje og af deres egen velbegavede Forstand anordne, hvad der herefter skal læses og synges. F. T. 1, 440[1].

16. Febr. (Koldinghus). Til Mandrup Parsberg og Claus Glambeck, Embedsmænd paa Silckeborg og Skanderborg. Da Mandrup Holck til Baridskouf har begæret 2 Gaarde i Killes[2] og 1 Gaard i Nottrup i Rorup Sogn og 1 Gaard i Vregsted[3] i Biere Herred til Mageskifte for 2 Gaarde i Vellinge samt 12 Ort. $^1/_2$ Skp. Korn i Landgilde og 19 Ørt. Sædeland med 24 Læs Eng, som Kronen ved et tidligere Mageskifte er bleven ham skyldig, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 379 b.

17. Febr. (—). Følgebrev fra førstkommende 1. Maj af for Petter Reitz, Embedsmand i Anduorskouf Kloster, til Bønderne under Vinstrupgaard i Sjælland efter afdøde Eggert Ulfeld. Sj. R. 12. 276.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Godske Friis til Vadstedt har begæret Tilbagebetaling af 30 gl. Dlr., som han i sidste svenske Fejde laante Kronen, og af 150 gl. Dlr., som en Niels Friis laante Kronen, og som nu ere tilfaldne ham som Arv, skal Christoffer Valckendorff betale ham disse 180 gl. Dlr. mod Tilbagelevering af Gældsbrevene. Sj. T. 15, 189.

— Fru Thale Abildgaardt, Hans Oldelandtz Enke, maa fremdeles endnu 1 Aar oppebære Afgiften af Kronens Tiende af Fremløsse[4] Sogn i Fyen, kvit og frit. F. R. 1, 322.

— Til Henrick Belov, Breide Randtzov, Albrit Friis og Lauritz Brockenhus. Da Moritz Podebusk dels har bevilget, dels tilbudt Kronen 8 Gaarde og 1 Bol i Branderup By og Sogn, 3 Gaarde i Roerup[5], 3 Gaarde og 1 Bol i Stenderup i Herrestedt Sogn, 1 Gaard i Allerup, 9 Gaarde og Bol i Thoftlindt, Kiergaard og Musvong i Rangstrup Herred, 1 Gaard i Meolden[6] By og Sogn og 1 Gaard i Drangstedt[7] i Døstrup Sogn i Lye Herred, 2 Gaarde i

[1] Tr.: Kall-Rasmussen, Musse Herred S. 186 f. [2] Klejs. [3] Vrigsted. [4] Flemløse, Baag H. [5] Rurup. [6] Mjolden. [7] Drengsted.

Søndernes i Brøsse Sogn og 1 Gaard i Giessing i Skierbeck Sogn i Huidring Herred i Haderslef Len. Jedsted Mølle med et derved liggende Bol og Lintrup Mølle i Meølby Sogn i Kalslund Herred, 1 Gaard i Ortum, 1 Gaard i Thaarpe[1] i Billum Sogn, 1 Gaard i Fidde i Hene Sogn og 1 Gaard i Løme By og Sogn i Vester Herred, 1 Gaard i Giessing i Brøndum Sogn, 2 Gaarde i Astrup, 1 Gaard i Bilthoft i Neesberg Sogn, 1 Gaard i Abildhiedt i Osse Sogn, 1 Gaard og et Bol i Ore[2] By og Sogn og Albeck[3] Mølle i Nykircke Sogn i Skadtz Herred, 1 Gaard i Veirup By og Sogn i Giøring Herred, Frisuad og Frisuad Mølle i Vard Sogn, 1 Gaard i Meils, 1 Gaard i Bendtzbøl[4] i Heme Sogn, 1 Gaard i Skuldbøl, 1 Gaard i Fuorsum i Eiguad Sogn og 1 Gaard i Gredtzbøl i Nør Herred, Bassigaard i Throgeløf Sogn i Sønder Herred og Jesper Hanssen paa Houf i Stonusse i Nørre Herred paa Langeland til Mageskifte for 9 Gaarde og 1 Bol i Jersoro i Klantho[5] Sogn, 10 Gaarde, 1 Hus og Kronens Herlighed af 1 Kirkebol i Hørup[6] By og Sogn, 4 Krongaarde og jordegne Bøndergaarde og Kronens Herlighed af 1 Kirkebol i Ringe i Nerduf[7] Sogn, 1 Gaard i Brustrup[8], 6 Krongaarde og jordegne Bøndergaarde og Kronens Herlighed af 1 Kirkebol i Roersløf, 12 Krongaarde og jordegne Bøndergaarde, 1 Hus og Kronens Herlighed af 1 Præstegaard og 1 Bol i Borrisse[9] i Hundstrup Sogn, 2 Gaarde og 1 Gadehus i Krogsbøl, 4 Krongaarde og selvegne Gaarde og Kronens Herlighed i 1 Kirkegaard i Gondstrup[10] og 1 Gaard og 1 Gadehus i Kiørup i Agernes Sogn i Skam Herred, 8 Krongaarde og jordegne Gaarde og Kronens Rettighed i 6 Gaarde, der svare Landgilde til Superintendenten i Fyens Stift, i Harsmarcke[11] i Nørup Sogn i Lund Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. F. T. 1, 339 b.

17. Febr. (Koldinghus). Kirkeværgerne for Resen Kirke i Henborre Herred maa i Aar oppebære Afgiften af Kronens Korntiende af Resen Sogn til Kirkens Bygning. Udt. i J. R. 3, 478.

— Livsbrev for Las Jenssen og Jep Bred i Ensløf paa det til Bøste Bro i Drotningborg Len liggende Brokorn af Halvdelen af Hofuelberg Herred, dog skulle de saa straks, saaledes som de have tilbudt, istandsætte Broen, der nu er meget

[1] Tarp. [2] Aarre [3] Aalbæk [4] Bindesbøl. [5] Klinte. [6] N. Højrup.
[7] N. Næraa. [8] Bredstrup. [9] Baardesø. [10] Gundstrup. [11] Hasmark.

bygfalden, paa samme Maade, som Aabro er istandsat, og siden holde den i god Stand. Hvis Kongen bliver til Sinds selv at oppebære Brokornet og holde Broen i Stand, skal det staa ham frit for mod at tilbagebetale de to ovennævnte den Indfæstning, de nu have svaret. J. R. 3, 478.

17. Febr. (Koldinghus). Til Claus Glambeck. Da Peder Svensk, Huskok paa Skanderborg, der efter Kongens Ordre har maattet afstaa den Bolig, han hidtil har haft ved Slottet, til andre kgl. Tjenere, har anmodet om at faa anvist et Hus ved Slottet, hvori han og hans Hustru kunne bo, skal Claus Glambeck af Spildetømmer og Affald fra Byggeriet paa Skanderborg paa et belejligt Sted lade opføre et Hus, som Peder Svensk efter sin Lejlighed kan hjælpe sig med. J. T. 2, 380 b.

— Befaling til samme at betale Kongens Tømmermand Baltzer 50 Dlr., som Kongen har lovet ham for noget Ekstraarbejde i den ny Kro ved Skanderborg udover den med ham sluttede første Kontrakt om Kroens Bygning, nemlig for nogle Skillerum, for nogle Udskure og Karnapper og for Tømmerarbejdet ved Skorstenene. Da Kongen nu har givet Ordre til at bygge 2 nye Vindeltrapper paa Skanderborg og til at opføre en ny Ladegaard, skal han forhandle med Baltzer Tømmermand om, hvad denne skal have for paa egen Bekostning at bygge Vindeltrapperne og udføre Tømmerarbejdet i Ladegaarden, og meddele Kongen, hvad de blive enige om. J. T. 2, 380 b.

— Til Peder Heggelund, Tolder i Ribe. Maren, Niels Skoufs Enke, i Varde har berettet, at hun i nogle Aar har maattet holde sin afdøde Husbonde i Sengen og desuden har haft 3 Sønner, der have slaaet sig paa Købmandsskab, hvoraf den ene forleden Aar er druknet, den anden maa hun nu ernære som Krøbling, da begge Benene ere frosne af ham, og den tredje er saa forgældet for Øksne, at han ikke kan opholde sig her i Landet; hun er derved kommen til at skylde 110 Dlr. i Told af Øksne og Heste, hvoraf Kongen nu har eftergivet hende Halvparten. Orig.

19. Febr. (—). Befaling til Hospitalsforstanderen i Olborg at lægge 1 Gaard og 1 Bol, kaldet Trøiborg, i Lille Sørup[1] i Fleisborg Sogn i Aars Herred, som Jørgen Fris til Krastrup har udlagt til Kongen for 1 Hospitalet tilhørende Gaard i Hemdrup i Salling

[1] L. Sjørup.

Sogn i Slet Herred, ind under Hospitalet og indskrive den i dettes Jordeborg. J. T. 2, 381.

23. Febr. (Koldinghus). Aabent Brev, hvorved den tidligere [30. Jan. 1582] givne Tilladelse til at udgrave Ræveunger og gamle Ræve i Frederichsborg og Kroneborg Len ophæves, da Kongen nu igen vil have al Jagten i disse Len fredet: enhver, der herefter udgraver eller ødelægger Ræve og Ræveunger i disse Len, vil blive straffet paa sin Boslod. Sj. T. 15, 189 b.

— Lignende Brev for Kiøpnehafns Len. Udt. i Sj. T. 15, 189.

— Befalinger til Johan Thaube og Christen Vind at lade ovenstaaende Brev forkynde i deres Len og paase dets Overholdelse. Sj. T. 15, 190 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Da der her er Brug for Talg til Kongen selv, Bergefisk og skaanske Sild til Udspisningen og Stangjærn til forskelligt Arbejde, skal han hidsende 10 eller 12 Skippd. Talg, hvis han kan undvære saa meget, 6 Tdr. Bergefisk, $1^1/_2$ Læst skaanske Sild og 12 Skippd. Stangjærn. Da Hendrick Belov har berettet, at der her for Byen ikke kan faas gode Skuder til Fremsendelse af Madskatten her fra Lenet, og derfor foreslaaet Kongen at lade den hente med sine egne Skibe, hvilket efter hans Mening vilde være fordelagtigt, da Kongen saa sparede Fragten, og da Lauritz Skram har begæret at maatte blive Madskatten af Nørrevongs Herred kvit her, da det er saa lidt at fragte særskilt Skib til, skal han, hvis det er belejligt og andet ikke derved forsømmes, sende Skibe hid efter Madskatten fra Koldinghus Len og Nørrevongs Herred til den Tid, den skal være ude, og sende Hendrick Belov Besked. Sj. T. 15, 189 b.

— Til Jørgen Skram paa Drotningborg. Da der her er stor Mangel paa Havre til Kongens Heste, der skulle blive her en Tid, og Kongen har erfaret, at han har Havre i Forraad af Kongens, skal han, saasnart Vandet bliver aabent, sende 12 Læster Havre hid og fragte Skibe til at føre dem hid: dog skal han beholde saa megen Havre igen, som han kan tænke vil behøves til Kongens Heste, hvis denne skulde komme til Drotningborg. Udt. i J. T. 2, 381 b.

— Befaling til Claus Glambeck at sende 6 Læster Havre hid, medens det gode Føre varer, saafremt han kan undvære saa meget ud over det, han maa have i Behold, om Kongen skulde komme did [Skanderborg]; han skal lade Slottets Bønder føre Havren

til Koldinghus Len og underrette Hendrick Belov om, naar det sker, for at han kan lade Koldinghus's Bønder modtage den. Udt. i J. T. 2, 382.

23. Febr. (**Nygaard**). Befaling til Christoffer Valckendorff at sætte det Gods, som Kongen har faaet af Fru Giøruel Fadersdatter, Hr. Lauge Brahis Enke, for en rimelig Afgift og sende Kongen skriftlig Besked, da Hans Lindenov, der har Bergenhus paa Afgift, har begæret ogsaa at maatte faa dette Gods paa Afgift for at blive fri for at aflægge særligt Regnskab derfor. Sj. T. 15, 190 b.

24. Febr. (**Koldinghus**). Til Hendrich Brahe og hans Brødre. Fru Hilleborg Bilde, Eyler Krafsis Hustru, har nu paany henvendt sig til Kongen, klaget over sin og sine Børns elendige Stilling siden hendes Husbondes ulykkelige Drab af deres Broder Thyge Brahe og anmodet Kongen om, da Drabet er sket aldeles mod hendes Husbondes Vilje, at gaa i Forbøn hos dem og udvirke et Lejde for Eyler Krafse paa nogen Tid til at komme herind i Riget og ved Slægts og Venners Hjælp søge Udsoning med dem. Kongen har i Betragtning af hendes Sorg og Elendighed ikke kunnet nægte dette og anmoder dem om at give Eyler Krafse et sikkert Lejde paa en 2 Maaneders Tid til at komme herind i Riget; de bedes i saa Tilfælde sende Lejdet enten til Kongen selv eller til Eyler Krafsis Hustru og med det første give Besked. — Postscriptum: Hvis de gaa ind paa at give Eyler Krafse Lejde, anmodes de om at udstede det som et aabent Brev under deres Signeter, hvori de tilsikre ham frit Lejde for en 2 Maaneder og, hvis Sagen ikke bliver bilagt forinden, frit Lov til at drage til sit Behold igen, saaledes som et endeligt Lejde bør lyde. Sk. T. 1, 331.

25. Febr. (**Nygaard**). Aabent Brev, at Borgemester og Raad i Bogense have berettet, at en af deres tidligere Borgemestre i Forening med 4 Raadmænd har givet Claus Erickssen, der boede i Byen, Tilladelse til, at enten han eller et af hans Børn maatte opføre en Mølle i Byens Bæk og fri Vandløb; Claus Erickssens Søn, Jørgen Claussen, har faaet kgl. Konfirmation paa denne Bevilling, dog kun indtil anden Paatale sker, og vil nu opføre Møllen; da Byens Bæk derved til stor Skade for Byen vilde blive trængt bort fra sit gamle Løb og Borgemester og Raad mene, at Tilladelsen ikke er gyldig, fordi den ikke er beseglet med Byens Signet, ej heller med alle Raadmændenes, og fordi en Borgemester og nogle faa Raadmænd ikke uden de andres Vidende og Kongens Samtykke

kunne afhænde Byens Friheder, saa Kongens Stadfæstelse altsaa er forhvervet ved vrang Undervisning, have de anmodet Kongen om selv at forhøre og paadømme Sagen. Kongen forbyder herved Jørgen Claussen og andre at opføre Møller eller Støvning i Byens Bæk, førend Sagen har været for Kongen og Rigsraadet og disse have afsagt endelig Dom om Bevillingens Gyldighed. F. T. 1, 342.

25. Febr. (Nygaard). Ifuer Hanssen i Velbeck, Herredsfoged i Skadtz Herred, maa være fri for at svare Landgilde af sin Gaard, saalænge han er Herredsfoged eller indtil videre. Udt. i J. R. 3, 479.

— Til Albret Fris. Han skal mod Kvittering levere Hospitalet i Ribe det gamle, ubrugelige Inventarium, som findes paa Riberhus, og lade den bygfaldne Slotsbro istandsætte, dog med saa ringe Bekostning som muligt. I Anledning af hans Indberetning om, at flere, der have fæstet Kronens og Kirkens Parter af Korntienden, efter eget Tykke overdrage disse til andre, befales det ham, da dette ikke bør være mere tilladt end Overdragelse af Fæstegaarde til andre, alvorligt at paase, at ingen herefter overlader de Tiender, han har fæstet, til andre, saafremt han ikke vil have dem forbrudt. Da Føringerne paa Vesterlandtzfior finde sig forurettede ved, at deres Jordegods nu ogsaa skal være forfaldent, naar de have forbrudt deres Hovedlod, og foregive at have Breve af tidligere Konger paa, at Jordegodset ikke skal være forbrudt, og at de skulle behandles som jordegne Bønder, befales det ham at rette sig efter, hvad der har været Skik i Kongens Faders Tid. J. T. 2, 382.

26. Febr. (—). Til Christoffer Valckendorff. For nogen Tid siden lod han Mogens Heinessens Gods i Norge og Kiøpnehafn beslaglægge, fordi han mente, at denne, der skyldte Kongen en Del Penge, var bortrømt for de ham tillagte Sager. Mogens Heinessen har nu begæret at faa sit Gods frit igen, da han har betalt, hvad han skyldte Kongen, og endnu ikke er overbevist om nogen utilborlig Sag; da Mogens Heinessen har betalt og én Gang er dømt fri i den ham tillagte Sag, skal Christoffer Valckendorff frigive det beslaglagte Gods. Sj. T. 15, 191.

— Til samme. Hans Lindenov paa Bergenhus har berettet, at da Sagen mellem Peder Hanssen og Mogens Heinessen forhørtes af Christoffer Valckendorff og de andre Tilforordnede, fremlagde Peder Hanssen og hans Hustrus Fader Axel Gynthersberg en skriftlig

Beretning, hvori de anforte noget, der angaar Hans Lindenovs gode Rygte og Ære. Paa Begæring af Hans Lindenov befales det Christoffer Valckendorff at meddele ham ordrette Kopier af de af Peder Hanssen. Axel Gynthersberg eller andre indgivne skriftlige Beretninger og holde Originalerne i god Forvaring, indtil Sagen kan komme for Kongen og Rigsraadet paa en almindelig Herredag, for at Hans Lindenov da kan forsvare sig. Sj. T. 15. 191 b.

26. Febr. (Nygaard). Til Kansler Niels Kaas og Jørgen Rossenkrantz. Da Eske Brock til Estrup har bevilget Kronen sit Gods i Christrup Birk og i Raumholt[1] i Drotningborg Len samt en Laksegaard ved Randers til Mageskifte for Vederlag, som han har lovet at give dem nærmere Besked om, skulle de med det første besigte begge Parters Gods og indsende Besigtelsen. J. T. 2, 383.

27. Febr. (—). Grev Johan af Oldenborgs Fuldmægtig Siuort Burckgrefue maa i Aar købe 300 Øksne til Greven her i Riget og udføre dem toldfrit. Sj. R. 12, 276 b.

28. Febr. (—). Til de Rigsraader og Adelige, der tidligere [1. Jan.] have faaet Ordre til at følge Kongen udenlands. Da Kongen formedelst indtruffet Forfald foreløbig har opgivet Rejsen og vil lade sit Ærinde udføre paa anden Maade, behøve de ikke at møde hos Kongen, dog skulle de holde deres Heste og Folk vel stafferede til Stede, saa de kunne møde, hvis Kongen alligevel skulde blive til Sinds at foretage Rejsen. Sj. T. 15. 192[2].

1. Marts (—). Modtagelsesbevis til Magnus Suob, Hofsinde, paa 2000 gl. Dlr., som denne har indleveret i Kongens eget Kammer til Opbevaring: Kongen lover at tilbagebetale Pengene, naar det forlanges. Sj. R. 12, 277.

— Til Emicke Kaas. Til Byggeriet paa Haderslefhus behøver Kongen 76 gullandske Bjælker, 22 Al. lange og $1^1/_2$ Fod i Kanten, 38 gullandske Bjælker, 15 Al. lange og $1^1/_2$ Fod i Kanten, 2 Skibsladninger gullandske Sten til at lave forskelligt Arbejde af og til Trapper 70 Trappestykker, 4 Al. lange, 10 Tommelfingre tykke og 5 Kvarter brede, nogle dog lidt bredere til at lægge for Døren. Han skal lade Bjælkerne hugge og føre ned til Ladestederne og Stenene bryde, saa alt kan være rede, naar Kongen sender Skibe derefter. Sk. T. 1, 332.

— Mickel Hanssen i Ølsted, Herredsfoged i Hatting

[1] Romalt, S. Hald H. [2] De opregnes paany allesammen; ved Ejler Brockenhus til Nakkebøl er skrevet: blev tilforn forløvet.

Herred, maa være fri for at svare Landgilde af sin Gaard, saalænge han er Herredsfoged. Udt. i J. R. 3, 479.

1. Marts (Nygaard). Aabent Brev, hvorved Kongen gaar ind paa et Tilbud af Oliuer Brunel, Borger i Andorf, der skal vide Besked med Grønlands Forhold, om i Forening med en af sine Medredere, Arnt Meir, Borger i Bergen, paa egen Bekostning og Risiko at gøre sig al Flid for at opsøge Grønland, der med Rette hører under Norges Krone, men i lang Tid ikke har været besøgt af Kongen og flere af dennes Forgængere i Danmark og Norge, og lover dem i det Tilfælde, at Gud giver dem Lykke til at finde Landet og skaffe paalidelig Underretning om dets Havne og Forhold, at erstatte dem de rimelige Omkostninger, de gøre, og give dem særligt Privilegium paa herefter at besejle dette Land, dog forbeholder Kongen sig Ret til at lade Landet besejle af sine egne Skibe; desuden vil Kongen lønne deres tro Tjeneste med al kongelig Gunst og Naade. N. R. 1, 392[1].

— Pasbord for Oliuer Brunel og Arnt Meir, der til Sommer skulle søge at finde Grønland. N. R. 1, 392 b[2].

2. Marts (—). Aabent Brev, hvorved Kongen efter Raadslagning med de Rigsraader, der sidst vare hos ham, indtil videre tillader sine Undersaatter at udføre saltet Oksekød af Riget mod at svare $^1/_2$ Dlr. i Told af hver Td. Kød og at købe og uddrive Græsøksne mod at svare samme Told af dem, som der svares af Staldøksne, da Handelen med Staldøksne er gaaet meget tilbage formedelst den langvarige Fejde og Usikkerhed paa de Steder, hvortil man har drevet Øksnene, saa den ikke alene ingen Fordel har givet, men stort Tab, hvorfor denne Handel ikke mere kan drives med Tryghed, medens der dog er et Forraad af Øksne her i Riget, som man dels for Foderets, dels for Næringens Skyld maa have afsat. Sj. T. 15, 195 b[3]. Orig. i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. Fol. 608 d.

— Befaling til de Lensmænd[4], der have Købstæder i Befaling, at lade ovenstaaende Brev forkynde i Købstæderne og andensteds i Lenet, hvor det gøres nødvendigt. Sj. T. 15, 196. Orig. (til Niels Skram) i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. Fol. 608 d.

8. Marts (—). Kvittans til M. Hans Ratt, Kongens Guld-

[1] Tr.: Grønlands hist. Mindesmærker III, 661 f. Norske Rigsregistr. II, 504 f. [2] Tr.: Grønlands hist. Mindesmærker III, 663 f. Norske Rigsregistr. II, 505. [3] Tr.: Secher, Forordninger II, 329 f. [4] De opregnes alle med deres Købstæder.

smed, paa 24 Kontrafejer af Kongen, hvilke M. Hans har lavet, og som Christoffer Valckendorff nu har tilsendt Kongen; de vejede ialt 169 Kroner. Sj. R. 12, 277.

S. Marts (Nygaard). Til Christoffer Valckendorff. Da Lodvig Munck paa Ørum, der efter Kongens Ordre har købt nogle Skippd. Fjer til Kongen og faaet Skrivelse til Christoffer Valckendorff om at afkorte Købesummen i hans Regnskab, har berettet, at Christoffer Valckendorff nu vil afkorte Beløbet i de Mangler, der ere tilregnede ham i de sidste Madskatter, uagtet Lodvig Munck ikke mener at burde staa til Ansvar derfor, da det manglende maa være løbet ud eller blevet fordærvet paa Vejen til Kiøpnehafn, befales det Christoffer Valckendorff enten at afkorte Beløbet i det, Lodvig Munck skylder paa sit Regnskab, eller betale det, naar Lodvig Munck har betalt, hvad han skylder. Sj. T. 15, 196.

— Til Hendrick Belov. Hoslagt sendes ham en Supplikats fra Hr. Niels Pederssen, Sognepræst i Vorbassi og Green Sogne, hvori denne klager over, at der i nogle Aar er gjort ham Hinder paa de 3 Ørt. Korn af hvert Sogns Krontiende, som Kongens Fader formedelst de ringe Sogne havde tillagt Præsteembedet, og at et Stykke Eng, der tidligere har hørt til Præstegaarden, nu er kommet derfra og ind under nogle Bønder. Angaaende de 3 Ørt. Korn af Green Sogn har Kongen skrevet til Mogens Jul til Knifholt; hvad de 3 Ørt. Korn af Vorbassi Sogn angaar, skal Hendrich Belov undersøge, hvad Præsten efter Kongens Faders Fundats skal have, og sørge for, at han faar det. Spørgsmaalet om Engen henstilles til Hendrick Belovs Afgørelse. J. T. 2, 383 b.

— Til Mogens Jul. Da Kongen ikke har kunnet bortforlene, hvad der ved Kongens Faders Fundats var henlagt til andet Brug, og ikke vil have Forleningsbrevet til ham paa Kronens Korntiende af Green Sogn forstaaet som omfattende mere end Kronens Rettighed, skal han tilbagelevere Hr. Niels Pederssen, hvad han i de forløbne Aar ved en Misforstaaelse har forholdt ham, og herefter ikke gøre ham Hinder paa hans Ret, saafremt Kongen ikke skal træffe anden Bestemmelse om Tienden. J. T. 2, 384 b.

— Til Mandrup Parsberg og Claus Glambeck. Da Kongen har faaet Betænkeligheder ved at bortskifte det Gods, som Mandrup Holck har begæret til Mageskifte, fordi det skal være nogle af de bedste Gaarde i Bierre Herred, hvorpaa der bor Herredsfoged, Delefoged og Sandemænd, saa de ikke kunne undværes

fra Bygholm, skulle de indtil videre opsætte Besigtelsen. J. T. 2, 385.

8. Marts (Nygaard). Til Albret Friis. Strange Therckelssen, der tidligere boede paa den Gaard i Haltrop, som Kongen har udlagt Matz Nielssen i Noes, har berettet, at Matz Nielssen har faaet Sommeravlen til Gaarden i Haltrop, fordi Hans i Hielmdorp har faaet Gaarden i Noes med Avlen, medens de Folk, der boede i den Gaard, Strange Therckelssen har faaet, have beholdt Avlen, hvorved han er kommen til Agters. Kongen har i den Anledning eftergivet ham de $3^1/_2$ Td. Korn og 1 Skovsvin, som han skylder til Riberhus. J. T. 2, 385.

9. Marts (—). Jørgen Meher, Borgemester i Helsingør, maa paa én Gang købe og sisefrit indføre 6 Læster Rostockerøl. Udt. i Sj R. 12, 277 b.

— Til Christopher Valckendorff. Da Hans Rantzou paa Rendesborg Slot, der har ladet nogle Lader lave til det Skyts, Kongen har sendt did, ikke har Lejlighed til at lade dem beslaa dér, har Kongen givet Ordre til at lade dem beslaa i Kiøbnehafn; Christopher Valckendorff skal derfor sørge for, at Laderne med tilhørende Hjul og andet ufortøvet blive beslaaede i Smedjen ved Slottet efter nærmere Anvisning af den Arkelimester eller Bøsseskytte, som Hans Rantzou sender did med Laderne, og derefter sendte tilbage til Rendesborg. Orig.[1]

— Til Jørgen Urne, Hofmarskalk. Da en af de Enspændere, der have fulgt Eyller Brockenhus til Søndergaard til Kiøpnehafn, paa Tilbagerejsen imod Kongens Befaling har skilt sig fra de andre og begivet sig til Eyller Brockenhus's Hustru, i hvis Ærinde ved Kongen ikke, skal han stille denne Enspænder i Rette for de andre, for at de kunne paadømme, om han har handlet redeligt og tilbørligt eller ej. J. T. 2, 386.

— Til Claus Glambeck paa Skanderborg. Kongen har eftergivet Søfren, der en Tid lang har været Foged paa Bygholm og Aakier og nu har fæstet en Gaard i Gylinge for 80 Dlr., Halvdelen af denne Indfæstning, mod at han skal istandsætte Gaarden i Gylinge saaledes, at Kongen kan bo deri, naar han kommer did. Orig.

— Bestalling for Niels Søfrenssen, Borger i Kiøpnehafn,

[1] Tr. Nye dsk. Mag. I, 99.

som Kongens Købmand paa Vespenøe efter Simen Surbeck, Borgemester i Kiøpnehafn. Han skal opføre sig tilbørligt mod Almuen, kun bruge det gamle, efter islandsk Lov sædvanlige Køb med den, ikke handle med forfalskede Varer eller falsk Vægt eller bruge anden Alen eller Vægt, end der fra gammel Tid har været brugt paa Øen. Han skal fra 1. Jan. 1583 at regne aarlig gøre Regnskab for de Varer, han indfører paa Vespenøe, og for de Varer, han igen indkøber der. Han maa i de 2 første Aar have Handelen paa de samme Betingelser som Simen Surbeck, nemlig have Fjerdeparten af Gevinsten ved Handelen mod at udrede Fjerdeparten af Omkostningerne og have Skibsrum paa Kongens Skib; efter den Tids Forløb nedsættes det til Sjettedelen. Han skal oppebære Kronens Landskyld, Tiende, Sagefald og anden Rettighed paa Vespenøe, udføre den af Landet, gøre den i Penge og gøre Regnskab for alt. Han maa ikke tillade Engelske eller andre Nationer at handle paa Øen, medmindre de have særlig Tilladelse dertil N. R. 1, 394 b.

12. Marts (Koldinghus). Til Johan Thaube. Han har indberettet, at han har sluttet Akkord med Vallentin von Spangenberg om Gravningen af Fundamentet til Ridderpostejen paa Kronborg, saaledes at Graven til Fundamentet skal være 390 Al. lang, 13 Al. bred i Grunden, hvor den hemmelige Gang skal være, og ellers overalt 10 Al. bred, $3^1/_2$ Al. dyb under Vandet, hvor Ridderpostejen skal staa, $5^1/_2$ Al. dyb under Vandet bagved Stenkisterne og $3^1/_2$ Al. dyb til Strandpostejen; Vallentin von Spangenberg skal lade dette Arbejde udføre, lade Vandet øse ud, lade sine Folk hjælpe Murmesteren med at lægge det underste Lag Sten, alt paa egen Bekostning, og skal herfor i alt have 700 Dlr., dog kan Kongen, hvis han ikke er tilfreds hermed, i Stedet give Vallentin og hans Folk Dagløn. Kongen bifalder den sluttede Kontrakt og befaler Johan Thaube at paase, at Arbejdet bliver udført godt, og efterhaanden, som Arbejdet skrider frem, betale Vallentin de 700 Dlr. Sj. T. 15, 196 b[1].

— Til Christoffer Valckendorff. Da Kongen har bevilget, at Borgemestre og Raad i Vedtle maa faa den Fortæring, som er gjort der i Byen, dels da Dronningen havde Natteleje dér, og dels naar Kongens Rustvognsheste have været der i Byen, afkortet i den aarlige Byskat, skal han beregne, hvor meget Fortæringen

[1] Tr.: Dsk. Sæml. V. 156.

efter de underskrevne Sedler beløber sig til, og sørge for, at Beløbet bliver afkortet i Byskatten. Sj. T. 15, 197 b.

12. Marts (Koldinghus). Anne Baldtzersdatter, Albret von Rosenborgs Enke, der nu efter Mandens Død sidder tilbage med mange smaa Børn, maa beholde Guldborg Færge og den Gaard, hendes Husbonde havde dertil, saalænge hun sidder som Enke, mod at svare sædvanlig Afgift deraf. F. R. 1, 572. K.

— Til Hans Nielssen, Tolder i Kolding. Da han har berettet, at næsten ingen af de Folk, der drive Øksne gennem Toldstedet, have Penge at fortolde med, hvorfor de søge Udsættelse med Fortoldningen, hvilket ogsaa tidligere har været bevilget dem, indtil de have været ude og solgt Øksnene, tillades det ham fremdeles at give de Folk, der ingen Penge have, Udsættelse, indtil de komme hjem, mod nøjagtig Forskrivning eller Borgen; dog skal han paase, at Kronen ikke bliver bedraget for Tolden af uformuende og uordholdende Købmænd, saafremt han ikke selv vil staa til Rette derfor. J. T. 2, 386.

13. Marts (—). Til Lauritz Krusse. Hans Caspar Gottfart, Christoffer Kardiot, Steuring Boel og Thomas Furbas, der have tjent Kongen dels som Drenge, dels som Hofsinder, have nu tilbudt Kongen at tjene til Skibs og anmodet om at komme paa Admiralens Skib for bedre at kunne se og lære noget; Kongen har med Naade taget mod dette Tilbud og befaler ham, hvem han har tænkt at ville bruge som Admiral, at tage dem ombord paa sit Skib, undervise dem paa det bedste og særlig tage sig af Thomas Furbas, der er ung og ukyndig i vort Tungemaal, men ellers har tjent som Dreng til Skibs, saa han ikke som mere fremmed end de andre bliver Genstand for nogen Foragt eller Overmod. Sj. T. 15, 197 b.

— Befaling til Christoffer Valckendorff at fastsætte samme Løn for ovennævnte 4 som for de 4, som Kongen sidst antog paa Skanderborg Slot, og sørge for, at de komme ind paa Admiral Lauritz Krusses Skib; de tidligere antagne skal han lade komme ind paa Underadmiralens og de andre Skibe, alt efter enhvers Lejlighed. Sj. T. 15, 198.

— Aabent Brev, at Arild Huitfeld, Befalingsmand i Giers Herred, i Henhold til den af Kongen og Rigsraadet trufne Ordning angaaende den gejstlige Jurisdiktion, herefter skal have den gejst-

lige Jurisdiktion i Giers Herred, saaledes som Stiftslensmanden i Skaane Stift hidtil har haft den. Sk. R. 1, 424 b[1].

13. Marts (Koldinghus). Følgebrev for Arild Huitfeldt til Provster, Præster, Sædedegne, Kirke- og Præstetjenere i Giers Herred. Sk. R. 1, 425[2].

— Kirkeværgerne for Ronninge Kirke i Fyen maa i det følgende Aar oppebære Afgiften af Kronens Tiende af Rønninge Sogn til Istandsættelse af den meget bygfaldne Kirke, da denne ikke selv kan afholde Udgifterne. F. R. 1, 322 b.

— Livsbrev for Morthen Kok. der en Tid lang har været Huskok paa Koldinghus, paa et Stykke Jord ved St. Jørgens Gaard udenfor Kolding, hvilket for nogen Tid siden er udlagt ham til en Kaalgaard. J. R. 3, 479.

— Aabent Brev. hvorved Kongen strengelig befaler alle, der have Enge og Jorder, som i fordums Tid ere givne til Gilder i Ribe og til Afholdelse af Messer og anden Tjeneste, men siden ere henlagte til de fattige husarme i Ribe til deres Underhold, Føde, Klæde og Begravelse, herefter at svare sædvanlig Afgift deraf i rette Tid til de fattiges Forstandere, hvilket nogle hidtil have trykket sig ved. J. R. 3, 480[3].

— Til Claus Glambeck. Da Kongen maa være forberedt paa, at Bønderne i Rye, der ogsaa i Aar have faaet Fritagelse for Landgilde og al kgl. Tynge mod Forpligtelse til at istandsætte deres Gaarde, lige saa lidt gøre det nu, som da de fik den tidligere Fritagelse, men snarere ødelægge dem endnu mere. befales det ham i alle Maader at rette sig efter Fritagelsens Ordlyd og straks, naar Aaret er forbi, udsætte de Bønder, der ikke have istandsat deres Gaarde, af Gaardene. J. T. 2, 386 b.

— Befaling til Hendrick Belov ikke at tiltale Søfren Matzen og Søfren Søfrenssen, Kronens Tjenere i Skierbeck, for den Madskat, de skulde have ydet for 2 Aar siden, men endnu restere med. Udt. i J. T. 2, 387.

21. Marts (—). Befaling til Christoffer Valckendorff at bestille 12 Fade Embstøl i Lybeck eller hvor det er bekvemmest og sørge for, at de ved første Lejlighed blive sendte til Kolding. Sj T. 15, 199.

— Til samme. Da der gaar Rygter om. at der er Praktikker

[1] Tr.: Rørdam, Arild Hvitfeldt. Tillæg S. 66 f. [2] Tr.: Smstds. S. 67 f. [3] Tr.: Terpager, Ripæ Cimbricæ p. 455.

og Krigsrustninger for Haanden næsten alle Vegne i Udlandet, og man derfor ikke kan vide, hvad der kan hænde, er Kongen bleven betænkelig ved at sende sine Orlogsskibe op omkring Norge, hvorfor han skal ophøre med videre Udrustning af dem paa Orlogsvis, dog skulle de saaledes forsynes med alt, at de, om fornødent, kunne sendes i Øster- eller Vestersøen, ligesom der ogsaa skal bestilles saa mange Folk, at de til Nødtørft kunne »raade og forestaa« Skibene; hertil skulle bruges de Folk, som Michel Giønge allerede har antaget, men der skal ikke hverves flere. Christoffer Valckendorff skal dog holde dette hemmeligt og stadig lade, som om Skibene skulle paa den norske Fart, ligesom ogsaa Skibshøvedsmændene have faaet Ordre til at møde i Kiøpnehafn den Dag, Christoffer Valckendorff har skrevet om. Da de Engelske og andre saaledes ikke ville kunne tro andet, end at Kongen i Aar vil sende sin Skibsflaade paa den norske Fart, mener Kongen, at man nu vil kunne se, hvorledes de ville stille sig hertil, om de ville afholde sig fra Farten i Aar eller sætte Magt mod Magt og i sidste Tilfælde, hvor stærke de ville udruste sig, hvorefter man saa en anden Gang kan rette sig. For at skaffe bedre Underretning herom skal Christoffer Valckendorff med det første sende en forstandig Karl med et maadeligt Skib eller Pinke op paa den norske Fart, hvor han indtil Bartholomei, eller saa længe han kan, skal holde Strøget mellem Malmis og St. Niclas og give Agt paa, hvilke Skibe der sejle did, hvor mange og hvor store de ere, og om de ere udrustede paa Orlogsvis eller paa anden Maade, saa han ved sin Hjemkomst kan give Besked om alt. Han skal straks sende Bud efter Siluester Francke og sætte ham til Høvedsmand paa det Skib, der skal sendes til Dantzig efter Heste. Sj. T. 15, 205 b.

21. Marts (Koldinghus). Befaling til Christen Munck, Kaptejn Durham, Niels Stygge, Kield Brockenhus, Christen Vind, Jørgen Kaas, Morthen Skinckel, Niels Skinckel, Michel Knudtzen, Steen Madtzen og Syluester Francke om at møde i Kiøpnehafn 8 Dage efter Paaske (i Brevet til Syluester Francke: med det allerførste), da Kongen vil lade nogle Orlogsskibe løbe i Soen, saasnart Vandet bliver aabent, og vil bruge dem som Skibshøvedsmænd. Der sendes dem Pasbord, for at de paa Vejen til Kiøpnehafn kunne blive befordrede med Vogne. Sj. T. 15, 198 b.

— Til Johan Thaube. Da den Brønd, der skal sættes i

Gaarden paa Kroneborg Slot, nu er helt færdig og Kongen vil rejse til Kroneborg, saasnart Vandet bliver aabent, skal han meddele Kongen, om Stenhuggerne have begyndt at arbejde og gøre i Stand i Borggaarden, hvor Brønden skal staa, om de have begyndt at hugge Sten til Stenbrønden, der skal sættes rundt omkring, og hvor mange de have hugget; hvis de ikke have begyndt paa noget af dette, skal han straks give dem Ordre til at hugge Stenene, gøre alt i Stand og ikke spare nogen Flid eller Kunst paa at gøre Brønden saa sirlig og kunstfærdig som muligt, hvad det saa end skal koste. Han skal spørge Stenhuggerne, hvor snart de mene at kunne faa Brønden færdig, melde Kongen det og selv fremskynde Arbejdet saa meget som muligt. K.

21. Marts (Koldinghus). Til Steen Brahe og Hack Ulfstandt. Jørgen Schult fra Flensborg har berettet, at han og hans Medredere til det sidste Sildefiskeri i Norge have fragtet en Skude fra Flensborg til Norge og derfra til Auschier i Blekinge med nogle Sild: paa Rejsen fra Norge har Skipperen under Hallands Verø løbet en anden Skude i Sænk, som laa der, ladet med Sild, og havde hjemme paa Femø; Skipperen fra Femø og hans Medredere have siden tvunget Jørgen Schultis Skipper til en Overenskomst, hvorved han har overdraget dem Jørgen Schultis og hans Medrederes Sild og Gods, hvilket Jørgen Schult mener strider mod Søretten, ligesom han ogsaa mener, at Skipperen ikke saaledes kan afhænde sine Rederes Gods. De skulle indstævne Jørgen Schult og hans Medredere for sig, tiltage nogle kyndige og uvildige Skippere, undersøge Sagen og dømme Parterne endelig imellem efter Søretten. K.

— Til Lauritz Brockenhus. Da Kongen har begæret noget Gods i Drotningborg Len til Mageskifte af Fru Viuicke Podebusk, Efuerdtz Bildtz Enke, for 2 Gaarde i Kollerup[1], 1 Gaard og Kronens Rettighed af 2 Kirkegaarde i Sølinge, 1 Gaard, 1 jordegen Bondegaard og Kronens Herlighed af 2 Kirkegaarde i Feresløf[2] og Herligheden af 1 Gaard i Eskildstrup i Vinding Herred, skal han med det første erklære sig om, hvorvidt Kronens Gods kan undværes eller ej. F. T. 1, 343.

— Niels Clemendssen i Paabye i Hart Sogn, der er bleven helt blind, maa indtil videre være fri for at gøre Ægt og Arbejde af sin Gaard. Udt. i J. R. 3, 480 b.

[1] Kullerup. [2] Ferritslev, Aasum H.

22. Marts (Koldinghus). Til Christoffer Valckendorff. Da Kongen har bevilget[1], at Indbyggerne i Jempteland herefter maa svare 3 Ortsdlr. for hver Td. Tiendekorn, hvilke Penge Jacob Huitfeld paa Thrundhiemgaard skal oppebære, og Indkomsten af Jempteland i dennes Forleningsbrev er sat til en Afgift af 600 Dlr., skal Christoffer Valckendorff, naar Jacob Huitfeldt fremsender sit Regnskab, iagttage dette og, naar denne har betalt de oppebaarne Penge, give ham Kvittans; Forleningsbrevets Bestemmelser ellers indtil videre uforandrede. Sj. T. 15, 199.

23. Marts (—). Til samme. Da Kongens Broder, Hertug Hans, hvis Undersaatter efter Kongens Bevilling skulle nyde samme Frihed med Hensyn til Told og Lastepenge paa Kongens Toldsteder som Kongens egne Undersaatter i Fyrstendømmet og Rigets Indbyggere, har berettet, at hans Undersaatter, der have besøgt det norske Sildefiskeri, alligevel ere blevne besværede med samme Told som de fremmede, fordi denne Bevilling kun er meddelt til Toldstederne i Sundet og Bæltet, skal han sørge for, at den ogsaa bliver meddelt dem, der skulle være Toldere ved det kommende Sildefiskeri. Sj. T. 15, 200.

— Til samme. Da Kongen vil forlene Lauritz Skram med Øster Herred, der hidtil har ligget under Koldinghus, men ligger saa langt fra det, at Lensmanden ikke kan besøge det saa ofte eller føre saa godt Tilsyn med det som tilbørligt, skal han sætte Herredet for en rimelig Afgift og sende Kongen Besked. Sj. T. 15, 200.

— Til Tolder og Toldskrivere i Helsingøer. Da Kongen har bragt i Erfaring, at de Lybske paa den sidste Rigsdag i Augsburg have besværet sig for Kejseren over, at de, ligesaa vel som andre søfarende Folk, der til deres eget store Gavn løbe gennem Rigets Strømme, maa svare Told og Lastepenge, og ere fremkomne med forskellige Anslag mod Kongen, hvorved denne føler sig i høj Grad forulempet, da han, ligesom andre Potentater, der ingen anden Overherre have over sig uden Gud alene, uden Indsigelse fra nogen vil have fri Raadighed til at bruge Rigets Lejlighed og Nødtørft, har han for at gengælde dette Overmod bestemt, at de Lybske herefter skulle give dobbelt saa meget i Told og Lastepenge i Sundet baade af Varer og Ballast, som baade de selv og

[1] Se Norske Rigsregistr. II. 510 f.

andre søfarende Folk, der ingen særlige Privilegier have, hidtil have givet. Der sendes dem et aabent Brev paa Tysk herom, som de skulle lade forkynde for de Lybske, der komme i Sundet. Sj. T. 15, 200 b[1]. Jvfr. 2. Juli 1583.

23. Marts (Koldinghus). Befaling til Niels Parsbierg at overlevere Hendrick Ramels Fuldmægtige Beckeskouf Kloster med Inventarium, Jordebøger, Breve, Registre og andet. Kongen vil til sin Tid betænke ham paa andre Steder. Sk. T. 1, 332 b.

— Befaling til Arrild Uggerup og Hans Spegel om efter nærmere Tilsigelse af Hendrick Ramels Fuldmægtige at være til Stede ved Overleveringen af Beckeskouf Kloster og give Hendrick Ramel alt beskrevet. Sk. T. 1, 333 b.

— Til Arrild Uggerup. Kongen fritager Ugedagstjenerne til Helsingborg Slot for den nu paabudte Madskat, da de have klaget over, at de besværes med meget dagligt Arbejde til Slottet og særlig, saalænge Byggeriet paa Kroneborg staar paa, desuden maa føre Sten, Tømmer og andet dertil. Sk. T. 1, 333.

— Befaling til Albret Fris paa Riberhus at overtage Molt Herred, der hidtil har hørt under Koldinghus, men herefter skal ligge under Riberhus, fordi det ligger for langt fra Koldinghus. Der sendes ham Følgebrev. J. T. 2, 387 b.

— Følgebrev for Albrit Fris til Kronens Bønder i Molt Herred og til dem smstds., som paa den gejstlige Jurisdiktions Vegne hidtil have svaret til Koldinghus. Udt. i J. R. 3, 480 b.

— Mageskifte mellem Albrit Vind til Ullerupgaard og Kronen. J. R. 3, 481. (Se Kronens Skøder.)

— Til Hendrick Belov, Albret Fris og Erick Lange. Da Kongen har lovet at udlægge Kantordømmet i Ribe Domkirke Fyldest i Slaugs Herred for dets Rente indenfor Kredsen i Koldinghus Len, skulle de med det første samles, straks foretage Udlæggelsen og give alt beskrevet, for at Kongen kan rette sig derefter. J. T. 2, 387.

— Til Niels Jonssen paa Hald. For nogen Tid siden [13. Jan.] anbefalede Kongen en duelig og lærd Mand[2] til at blive Sognepræst i Hiermid, hvor den forrige Præst var bleven dømt fra sit Embede, og havde ventet, at Sognemændene havde taget Hensyn dertil og ikke letfærdigt foragtet Kongens Vilje; imidlertid have de

[1] Tr.: Secher, Forordninger II, 330 f. [2] Hr. Niels Jensen.

for at vælge ovennævnte Person til Sognepræst stillet ham forskellige Betingelser, deriblandt at han ikke maatte tilholde sig den Ejendom, hans Formand lovligt har indvundet til Præstegaarden, og at han ikke maatte være dem imod med Ord eller Gerning og andet saadant, hvilket baade er uhørt og utilbørligt at forlange af en Person, der skal beskikkes til Præst. Som Indehaver af den gejstlige Jurisdiktion skal han derfor, hvis Bønderne ikke have andre Grunde til at vrage Manden, sørge for, at han bliver antaget som Præst. J. T. 2, 388[1].

24. Marts (Koldinghus). Tilladelse for M. Peder Hanssen, Sognepræst i Thikiøb Sogn, til at bosætte sig i Kiøpnehafn ved Universitetet og lade sig bruge dér, naar Lejligheden kan kræve det; naar Kongen behøver hans Tjeneste dér eller andensteds, skal han vise sig villig; han maa fremdeles beholde Thikiøb Sogn med Præstegaard, Tiende og anden Præsterente mod at holde en lærd og skikkelig Person som Kapellan, hvilken skal kendes duelig af Superintendenten med Lensmandens Samtykke. Sj. R. 12, 277 b[2].

— Til Niels Friis og Hans Johanssen. Da Kongen nu vil stille sin Søn Hertug Christian under Tugtemester og ønsker, at nogle gode Mænds Sønner skulle oplæres sammen med ham, befales det dem straks at sende en af deres Sønner, der i Alder kommer Hertugen nærmest, til Tugtemesteren, M. Hans Michelssen, der i alle Maader skal tage sig af dem. Sj. T. 15, 201[3].

— Instruktion om, hvorledes Henrich Belov skal forholde sig med Hertug Christian, naar Kongen rejser fra Koldinghus og lader Hertugen og dennes Tugtemester blive tilbage dér: Han skal føre Tilsyn med, at Hertugen i alle Maader holdes fyrsteligt, som hans Stand kræver det, og nogle Gange om Ugen selv gaa op til ham og se, hvorledes alt gaar. Han skal føre Tilsyn med, at Hertugens Mad og Drikke er renligt og godt tillavet, og tage Hertugens Kok Simen i Ed paa, at han vil opføre sig trofast i sin Tjeneste; der skal til hvert Maaltid, Middag og Aften, laves 8 Retter, og Henrich Belov skal sørge for, at deraf en 4—5 Retter eller flere blive særlig vel kogte og tillavede til Hertugen selv; Vin og Øl til Hertugens Bord skulle leveres fra Henrich Belovs egen

[1] Tr: Kirkehist. Saml. 3. R. V. 523 f. [2] Tr.: Kirkehist. Saml 3.. R. II. 328 f. [3] Tr.: Nye dsk. Mag. IV. 162.

Kælder, og han skal paase, at det bliver gode Varer. Han skal sørge for, at Fyrbøderen skikker sig vel, og befale denne ikke alene at holde Stuer og Kamre rene, gøre Ild og rede Seng, men ogsaa at holde Fade og Tallerkener rene, brede Dug, bære Mad og udføre andet forefaldende Arbejde. J. R. 3, 484[1].

24. Marts (Koldinghus). Til alle i Danmark, som fri og frelse kendes og have frit Jordegods. Da der næsten alle Vegne i Udlandet er Praktikker og Rustninger for Haanden, befaler Kongen, skønt han ikke ved at have Fjendskab med nogen, alle og enhver strengelig at have deres pligtige Rustning rede, saa de paa nærmere Tilsigelse i en nær Fremtid kunne møde til Mønstring, hvor det befales: de skulle siden altid holde deres Rustning rede, saa de, hvis noget uformodet skulde komme paa, kunne hjælpe til med at forsvare deres fædrene Rige. Sj. T. 15, 201 b.

— Befaling til Stiftslensmændene Albret Friis, Jacob Seefeldt, Biørn Anderssen og Niels Jonssen i Jylland, Erich Løcke og Lauritz Brockenhus i Fyen, Hack Ulfstandt i Laaland, Henning Giøe i Falster, Lauge Beck i Sjælland og Coruitz Viffert i Skaane straks at lade ovenstaaende Brev forkynde for Adelen i deres Stift, tilskrive hver enkelt i Stiftet og sende dem Kopi af Brevet, optegne alle de Adelige, der bo i og have Sædegaarde i Stiftet, og med det allerførste sende Registre derover til Kancelliet. Sj. T. 15, 202 b.

— Til Chrestoffer Valckendorff. Kongen sender ham hermed en Seddel paa noget Silketøj, som Kongens Hofskrædder Peither Ecker efter Kongens Ordre har udtaget hos Berent og Johan Skyrmand, med Ordre til at betale det, naar disse begære det. Orig.

25. Marts (—). Til Fru Hildeborge Eyller Kraussis. Kongen skrev [24. Febr.] efter hendes Begæring til Brødrene Hendrick, Peder og Ofue Brade om at give hendes Husbonde et 2 Maaneders Lejde. Skønt deres Svar herpaa ikke er, som Kongen havde ønsket det, vil han dog ikke undlade at meddele hende det og har derfor befalet, at der skal sendes hende Kopi af deres Erklæring til Kongens Sekretær. Kongen havde gerne set, at det var kommet til en mindelig Afgørelse, men da Braherne saaledes afslaa alt, kan Kongen ikke gøre noget ved Sagen, dog vil han ellers være hende og hendes Børn bevaagen med al Gunst. Sj. T. 15, 203 b.

---

[1] Tr.: Dsk. Mag. V. 256 f. Journal for Politik, Natur- og Menneske-Kundskab 1809. I. 277 f.

25. Marts (Koldinghus). Befaling til Tolderen og Toldskriverne i Helsingøer at give Hans Speigel 100 Dlr. paa Haanden til Indkøb af Kalk til Kongen og siden afkorte disse 100 Dlr. i Betalingen for Kalken. Udt. i Sj. T. 15, 204.

— Til Johan Thaube. Paa hans Forespørgsel om, hvad der skal gøres med den Gaard i Helsingøer, som Kongen har faaet af Jørgen Meher, befales det ham at skaffe Kongens Sadelmager en bekvem Bolig deri, som han til Nødtørft kan hjælpe sig med, og, hvis der bliver Plads tilovers, skaffe andre Haandværksfolk Bolig og Boder deri. Da nogle af Bøsseskytterne have opsagt deres Tjeneste, skal han meddele Kongen, hvor mange det er, om det er af de ny eller de gamle, og hvilke deres Navne ere, og opholde dem, indtil Kongen selv kommer derover eller giver nærmere Besked. Sj. T. 15, 204.

— Følgebrev for Lauritz Skram til Hastrup til Kronens Bønder i Øster Herred og til dem smstds., som paa den gejstlige Jurisdiktions Vegne hidtil have svaret til Koldinghus. Udt. i J. R. 3, 483 b.

— Til Erick Lunge til Stolgaard og Erick Lange til Engelstholm. Da Matz Role har bevilget Kronen sin Hovedgaard i Piedsted med tilliggende Gods til Mageskifte for 1 Gaard i Gilbiere, 1 Gaard i Trollund[1] og 1 Gaard i Elkier i Slaus Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 389.

— Til Hendrick Belov, Claus Glambeck og Niels Skram. Da Hans Lindenov til Drenderup har bevilget Kronen 2 Gaarde i Øster Vanderup[2], 2 Gaarde i Hierrup[3], 1 Gaard i Mølgaard, 1 Gaard i Grimstrup[4], 1 Gaard i Koringe og 1 Gaard i Stenderup i Koldinghus og Skanderborg Len til Mageskifte, hvilket Gods Kronen for lang Tid siden har overtaget, og i Stedet begæret Kronens Gods i Ødis By og Sogn i Thystrup Herred, som Kronen tidligere har faaet af hans Broder Chrestoffer Lindenov, nemlig Vestergaard med 7 Gaarde og Herligheden af 1 Kirkegaard i Ødis, hvilket Kronen ogsaa har udlagt ham paa et Tokke, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. Den i Anledning af Mageskiftet med Chrestoffer Lindenov foretagne Besigtelse af Godset i Ødis sendes dem til Benyttelse. J. T. 2, 389 b.

27. Marts (Hadersleyhus). Ekspektancebrev for Hr. Jør-

[1] Trøllund. [2] Ø. Vamdrup, Anst H. [3] Hjarup, samme H. [4] Grumstrup, Vor H.

gen Morthenssen, Prædikant paa Frederichsborg, paa det første ledige Kannikedømme i Roskille; tidligere udgivne Ekspektancebreve hermed dog uforkrænkede. Sj. R. 12, 278.

27. Marts (Hadersleyhus). Hr. Jens Pederssen, der i mange Aar har været Sognepræst til Holm Kloster, men nu formedelst Alderdom og Skrøbelighed ikke længere kan forestaa Kaldet, maa for Livstid være fri for al borgerlig Tynge i den Købstad, som han maatte bosætte sig i. Sj. R. 12, 278 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Hendrick Belov paa Koldinghus har berettet, at Christoffer Valckendorff har tilskrevet ham ikke at kunne sende Skibe efter Madskatten af Koldinghus Len og derfor anmodet ham om selv at skaffe Skibe og sende Øllet med det allerførste, men beholde den øvrige Madskat hos sig i nogen Tid. Da Bønderne stærkt ønske at give Penge for Madskatten og Hendrich Belov har anmodet Kongen om at forespørge Christoffer Valckendorff, om dette kan lade sig gøre, da man jo saa vilde slippe for Risikoen og Udgifterne til Fragt, skal han ufortøvet erklære sig om, hvorvidt der ellers kan skaffes Fetalje nok, og om man kan tage Penge for Madskatten med Undtagelse af Øllet, som Hendrick Belov vil sende med det allerførste. Sj. T. 15, 204 b.

— Til samme. Det meddeles ham. at Kongen har forbedret Absolon Giøes Genant af Dallum Kloster med 200 Dlr. aarlig, da denne har klaget over ikke at kunne komme ud af det med den fastsatte Genant. Sj. T. 15, 204 b.

— Til Lauritz Brockenhus. Knud Venstermand har berettet, at der i Oubye[1] ligger nogle Bol, som ere Afbygger fra den jordegne Bondegaard smstds., som han fik til Mageskifte af Kronen, og efter hans Mening derfor nu maa tilhøre ham, da Ejendomsretten til det jordegne Gods er beregnet med i Mageskiftet og han har gjort Kronen Fyldest derfor ligesaa vel som for Kronens Rettighed, ligesaa at der i Vifstrup[2] ligger 2 Gadehuse og i Norbøe[3] 1, der ingen Ejendom have og efter hans Mening maa følge Gaardene i Byerne, som han har faaet til Mageskifte af Kronen, men ikke desto mindre gør Lauritz Brockenhus ham Hinder paa disse Bol og Gadehuse, fordi de ikke ere nævnede i Mageskiftebrevet. Hvis de imidlertid høre med til de Gaardes Rettighed, som han har faaet til Mageskifte, og han har gjort Kronen Fyldest for dem, skal

[1] V. Aaby, Salling H. [2] Vejstrup, samme H. [3] N. Broby, samme H.

Lauritz Brockenhus lade ham faa dem eller erklære sig om, hvorledes Sagen forholder sig. F. T. 1, 343 b.

28. Marts (Hadersleyhus). Ekspektancebrev for Arnoldus de Fine, kgl. Sangmester, der i lang Tid trofast har tjent Kongen og tidligere har faaet Løfte om ved første Lejlighed at blive aflagt med noget gejstligt Gods, paa det første Kannikedømme, der bliver ledigt i nogen af Domkirkerne her i Riget. Naar han ikke længere er i Kongens Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Sj. R. 12, 279.

29. Marts (—). Bestalling for M. Hans Michilssen som Tugtemester for Kongens Søn Hertug Christian. Han skal varetage sit Kald med største Omhyggelighed, efter sin højeste Forstand optugte Hertugen i Gudfrygtighed, boglige Kunster, anden Lærdom og gode Sæder og ikke i nogen Henseende vise Forsømmelighed. Da Ungdommen særlig kan blive ødelagt og svækket af daarlig Omgang og lære onde Sæder og andet skadeligt deraf, skal han af yderste Evne søge at hindre, at Hertugen bliver besværet med saadan Omgang og, hvis nogen mod hans Vilje vil tiltvinge sig saadan Omgang med Hertugen og han ikke kan forhindre det, meddele Kongen det, for at denne selv kan træffe Forholdsregler derimod. Mærker han, at Hertugen faar nogen Sygdom eller Svaghed, skal han ufortøvet tilkendegive Kongen det, for at der i Tide kan søges Midler derimod. Iøvrigt skal han i alt skikke sig saaledes, at han med en god Samvittighed kan være det bekendt for Gud og Kongen. Sj. R. 12, 280[1].

— Aabent Brev, at M. Hans Michilssen som Tugtemester for Kongens Søn skal have 200 gl. Dlr. i aarlig Løn og standsmæssig Klædning til sig selv og til en Dreng; endvidere vil Kongen ved allerførste Lejlighed betænke ham med et Kannikedømme eller et andet gejstligt Len. Sj. R. 12, 280.

— Til Kapitlet i Roskilde. Kongen har bragt i Erfaring, at Frederich Godske, der er forlenet med et Kannikedømme i Roskilde, fører et meget sælsomt Levnet, som ikke sømmer sig for hans Stand og Len, ikke gør Tynge og Tjeneste i Kirken som andre Kanniker, ikke søger Konsistoriet og Kapitelskonventet, ikke sidder til Doms med de andre i de Sager, der bør paadømmes af Kapitlet, eller deltager i Forhandling af Kapitlets Sager, selv

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. VI, 180 f.

om han opfordres dertil, sjælden besøger Kirken og den kristne Menigheds Forsamling og i Stedet for at fremme Religionen har været sin Stand og Religionen til Beskæmmelse. Skønt Kongen er aldeles utilbøjelig til at gøre nogen Forandring, hvor nogen er forlenet med Kirkens Len, særlig naar han har fortjent disse i Kirker og Skoler eller i Kongens Tjeneste, kan han dog ikke overse, hvad der berettes om Frederich Godske, og har derfor givet Eyller Grubbe, Rigens Kansler, Christoffer Valckendorff, Steen Brahe og Hack Ulfstand Fuldmagt til at mødes i Roskilde førstkommende Paaskemarked, kalde Kapitlet og Frederich Godske for sig, faa oplyst, hvorledes han har opført sig, og derefter dømme, om han har overholdt Kapitlets Statuter, den gejstlige Ordinans og sit Forleningsbrev eller ej. Da det er af ikke ringe Betydning for Kapitlet, at dets Statuter blive overholdte, paalægges det alvorligt Kapitlet at bekende Sandheden om de mod Frederich Godske rettede Beskyldninger. Orig.

3. April (Hadersleyhus). Befaling til Claus Glambeck at sende Kongen skriftlig Besked om det Bols Ejendom og Landgilde, som Kongen har faaet af Christen Malthessen i Hadtz Herred, da han nu har begæret Vederlag derfor. J. T. 2, 390 b.

4. April (—). Forleningsbrev for Fru Anne Hardenberg, Olluf Mouritzens Enke, paa 5 Gaarde i Freersløf og 6 Gaarde og Kronens Rettighed af 1 jordegen Bondegaard i Lefuethofthe i Ringsted Herred, uden Afgift. Sj. R. 12, 288.

— Til Johan Thaube. Da der er Mangel paa Brosten til at belægge Borggaarden paa Kroneborg med og Bygmesteren har berettet, at der i Kallundborg Len er saadanne Sten at faa, har Kongen befalet Hermand Jul at skaffe nogle saadanne Sten og fragte Skuder til at føre dem til Helsingøer; Johan Thaube skal sende en kyndig Mand til Kallundborg for at give nærmere Besked om Stenene og siden lade Fragten betale af Tolden i Helsingøer. Sj. T. 15, 206 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Kansler Niels Kaas har refereret for Kongen hvad han skriver om Orlogsskibenes Udrustning og Byggeriet paa Kroneborg; Kongen bifalder det og vil, som Christoffer Valckendorff begærer, selv komme derover, saasnart hans Lejlighed nogenlunde tillader det. Han skal indtil den Tid sætte Skibskaptejnerne ind paa de Skibe, som de skulle være paa, tildele dem hver især de nødvendige Skibsfolk, lade de gemene Skibsfolk faa Underhold paa de Skibe, de beordres ind paa, og

give Skibshøvedsmændene og de Adelsburser, der have faaet Ordre til at tjene til Skibs, Underhold paa Kiøpnehafns Slot, saaledes som fleres Bestalling lyder paa. Kongen er gaaet ind paa hans og Hans Lindenov paa Bergenhus's Begæring om, at Margrette Gyntersberg, der for sine Misgerninger i nogen Tid er bleven holdt paa Kiøpnehafns Slot, maa blive holdt fængslet her i Riget, indtil hendes Sag kan blive hørt og paadømt af Kongen, og vil have hende holdt fængslet paa Malmøe Slot, hvorom der sendes ham en Skrivelse til Coruitz Viffert. Kongen har af Kansleren hørt, at Christoffer Valckendorffs Øjne ere blevne svage, udtaler Ønsket om, at Gud vil forbedre dem, og sender ham noget Øjenvand, som med Guds Bistand nok vil hjælpe; han skal stryge det udenpaa, over og under Øjenlaagene; kommer der noget ind i Øjet, volder det nok nogen Smerte, men er ellers ikke skadeligt. Sj. T. 15, 207.

4. April (Haderslevhus). Tilladelse for Erick Hardenbierg paa Hagenschouf til at lade en Gaard paa Aurnes[1] i Treslette Sogn i Bog Herred, hvis Ejendom belejligt kan bruges under Slottet, nedbryde og bruge Jorden under Slottets Ladegaard, da Avlen dertil er meget ringe. F. R. 1, 323.

— Til Hans Johanssen paa Hindtzgafuel. Lauritz Perssen, Borger i Assens, har berettet, at han for 6 Aar siden har ført nogen Fetalje fra Medelfar til Kiøpnehafn og undervejs har været i stor Fare formedelst Storm og Uvejr; under Stormen søndersloges der $2^1/_2$ Læst Øl og fordærvedes 5 Tdr. Brød for ham, for hvilket Hans Johanssen nu tiltaler ham, skønt det ikke skyldes hans Forsømmelse. Kongen har nu fritaget ham for at betale denne Fetalje. Orig.

— Mageskifte mellem Matz Nielssen og Kronen. J. R. 3, 485. (Se Kronens Skøder.)

— Til Thyge Krusse. Da Madtz Nielssen, hvem Kongen har tilskiftet noget Gods i Nør Herred for hans Hovedgaard Skobling[2], vil tage 2 Gaarde i Nerild til Hovedgaard, har Kongen, for at Bønderne paa disse 2 Gaarde villigere skulle rømme, bevilget, at de i Stedet uden Indfæstning maa faa Skoblinggaard, hvilket Thyge Krusse skal meddele dem. J. T. 2, 391 b.

— Kirkeværgerne for Huidberg Kirke i Tye maa indtil

[1] Agernæs. [2] Skablundgaard, Hads H.

videre aarlig oppebære Kronens Korntiende af Huidberg Sogn til Kirkens Istandsættelse og Vedligeholdelse, da den er meget bygfalden og kun har ringe Indkomst, fordi en stor Del af Sognet er ødelagt af Sand; den kan derfor ikke selv bekoste Istandsættelsen, ja har endog Gæld. J. R. 3, 490. Orig. i Provinsark. i Viborg.

4. April (Iladerslevhus). Til Biørn Anderssen. Sognemændene i Huidbierg Sogn i Thye have berettet, at Sandet i de sidste Aar har taget stærk Overhaand hos dem, saa en stor Del af Sognet er bleven øde, hvilket har medført, at mange ere dragne bort og Resten stærkt forarmet, men alligevel maa de svare den samme Afgift af Kronens og Kirkens Parter af Tienden, som disse første Gang bleve satte til. Da Kongen har bevilget, at Afgiften maa blive sat til en rimelig Størrelse, skal han undersøge, hvad Skade Sandet har gjort, og derefter sætte Kronens og Kirkens Parter af Tienden for en rimelig Afgift. J. T. 2, 391.

5. April (—). Befaling til Coruitz Viffert at besigte Gaarden Lille Slaagerup i Malmøhus Len, som Christen Malthessen har begæret til Mageskifte for Gods i Nørrejylland, og indsende Besigtelsen. Sk T. 1, 334.

10. April (—). Til Henning Giøe. Da Kronens Bønder paa Falster og Giedtzøe have berettet, at de formedelst det daarlige Vejr næsten hele sidste Aar nu lide stor Mangel paa Sædekorn, befales det ham at forstrække dem med det Korn, han kan undvære fra Slottet, men passe godt paa, at kun saadanne Folk faa Korn til Laans, som enten selv ere sikre nok eller kunne stille nøjagtig Borgen for, at Kornet vil blive betalt tilbage, naar der er indhøstet, da han i modsat Fald selv vil komme til at staa til Rette. Kongen har eftergivet dem den resterende Madskat for 1579. F. T. 1, 440 b.

12. April (Rendsborg). Til alle, som fri og frelse kendes og have frit Jordegods i Danmark. Da Kongen efter sin Ankomst til Fyrstendømmet Holsten har faaet nærmere Underretning om Krigsrustninger og Oprør i Nabolandene, hvilket stadig tager mere og mere til, vil han, skønt han ikke tvivler om, at de uden yderligere Formaning ville vide at efterkomme hans tidligere Skrivelse [24. Marts] om Rustningen, dog endnu engang alvorlig paalægge alle, baade Lensmænd og andre Adelige, at holde deres Rustning rede, saa de, hvis noget uformodet skulde paakomme, straks kunne møde med den, hvor og naar det befales. Hvis nogen vil stille

flere Heste og Folk, end han er pligtig til, vil Kongen give ham samme Maanedsbesolding, som de tyske Ryttere faa, for de overskydende og desuden erkende det med al Gunst og Naade. Sj. T. 15, 208.

12. April (Rendsborg). Befaling til Stiftslensmændene at forkynde ovenstaaende Brev i deres Stift, tilskrive hver enkelt Adelig og sende ham Kopi af Brevet og indsende klart Register over alle de i Stiftet boende Adelige til Kancelliet. Sj. T. 15, 209.

— Til Christoffer Valckendorff. Kongen har modtaget hans Fortegnelse over de Skibe, der skulde have været sendte paa det norske Farvand, og ser deraf, hvor mange Folk der vil behøves til dem, hvis de skulle udlægges paa Strømmene, og at han henstiller til Kongen at udlægge Krabaten, Dragen, Moses og David ved Kastrup Knæ eller ved Dragøer og indlægge de andre Skibe i Havnen, dog udtaklede og med en 10—12 Mand paa hvert til at passe paa dem, ligesom at forløve en Del af de antagne Skibsfolk og beholde nogle i Tjenesten, hvilke dels kunne lægges i Borgeleje, dels bruges paa Skibene. Da det imidlertid er Kongen om at gøre endnu i nogen Tid at skjule Opgivelsen af Skibenes Udsendelse paa den norske Fart og det straks vilde blive opdaget, hvis nogle af de dertil bestemte Skibe bleve udlagte ved Kastrup Knæ eller Dragøer eller nogle af Baadsmændene og de øvrige Skibsfolk bleve forløvede eller noget af den almindelig bekendte Udrustning blev opgivet, kan han ikke gaa ind paa det foreslaaede. Da der kommer Efterretninger om, at Spaniernes Hær er gaaet over Rhinen fra Nederlandene, og at der i Spanien udrustes en stor Armada, som menes at skulle i Vestersøen, anser Kongen det for nødvendigt at tage Rigets Lejlighed i Agt baade til Lands og til Vands, hvis der uformodet skulde opstaa nogen Fare; han har derfor befalet Adelen over hele Riget at sidde rede med sin Rustning og finder det ikke mindre nødvendigt, at Orlogsskibene endnu i nogen Tid holdes færdige og Skibsfolkene til Stede, indtil man kan se, hvorledes alt skikker sig. Kongen vil derfor, at Christoffer Valckendorff i alt skal rette sig efter de tidligere Ordrer, indtil Kongen, forhaabentlig om kort Tid, kommer derover, og saa vidt muligt skjule, at Kongen har forandret Bestemmelse med Hensyn til den norske Fart. Kongen bifalder, at Pinken »Lille Ferrum« bliver sendt op for at løbe mellem Vardehus, Malmis og St. Niclas, og at Kaptejn Norman de la Vete og Michel Neb blive sendte med

den; Pas og Søbreve sendes, og Christoffer Valckendorff skal sørge for, at den snart kommer afsted, og give Kaptejnerne nærmere Ordrer. Kongen har modtaget det af Christoffer Valckendorff sendte Stykke, som er trykt med det Stempel, som Møntmesteren har gjort med Kongens Kontrafej, og befaler ham at lade Møntmesteren gøre den anden Side færdig med Elefanten og det andet, ligesom de andre Kontrafejer ere, lade trykke 2—3 Kontrafejer dermed og sende dem hid; Kongen vil saa siden give nærmere Ordrer. Kongen har for denne Gang tilladt de Borgere i Kiøpnehafn, der have begæret det, at sejle paa Nordlandene og til Malmis, skønt han har haft Betænkelighed ved at tillade dem det mere end de fremmede uden at faa nogen Told og Rettighed; Pasbrevene skulle med det første blive sendte. Sj. T. 15, 210.

18. April (Haderslevhus). Søbrev for Johan Bockholt, der med Skibet Hanen skal løbe herfra til Island og tilbage til Kiøpnehafn. Udt. i Sj. T. 15, 211 b.

— Søbrev for Skipper Olluf Hallandsfar, der med den graa Falk skal løbe til Vespenø med Kongens Købmand Niels Søfrenssen og derfra til Embden med Fisk og tilbage til Kiøpnehafn. Udt. i Sj. T. 15, 211 b.

— Lignende Søbrev for Niels Fynbo, der med den hvide Falk skal løbe til Vespenø. Udt. i Sj. T. 15, 211 b.

— Søbrev for Skipper Engel Broerssen, der med Vildmanden skal løbe fra Kiøpnehafn med Kongens Købmand Rasmus Pederssen for Norden paa Island efter Svovl og tilbage igen til Kiøpnehafn. Udt. i Sj. T. 15, 211 b.

— Pasbrev for Børge Pederssen, Raadmand, Johan Jelissen og Gert von Deuenther, Borgere i Kiøpnehafn, paa deres Skib, hvormed Skipper Reinholt Thomessen skal løbe herfra og til Nordlandene og Malmis for at afhænde deres Gods. Udt. i Sj. T. 15, 212. N. R. 1, 405.

— Befaling til Albrit Friis at bestille de paa vedlagte Fortegnelse opførte Tørfisk til Udspisningen paa Frederichsborg og Kroneborg Slotte, sende dem til Kroneborg og indskrive Udgiften i sit Regnskab. Orig.

— Lydder Otssen, Borger i Lybeck, maa i de næste 3 Aar besejle Vadtne Havn i Patriis Fjord paa Island og drive Handel dér, dog ikke med Svovl. N. R. 1, 404 b.

19. April (—). Stadfæstelse for Henrick Norby til

Schofgaard paa 2 Mageskiftebreve mellem ham og nogle Kronens jordegne Bønder i Søby Sogn. F. R. 1, 323 b.

19. April (Hadersleyhus). Til Absalon Giøe og Lauritz Brockenhus. Da Kongen efter den af Lauritz Brockenhus og Erick Løcke i Henhold til kgl. Ordre [14. Febr.] foretagne Besigtelse i Anledning af Mageskiftet med Fru Margrete Reuentlov kommer til at skylde hende $11^1/_2$ Td. $1^1/_2$ Fjerdingkar og $^1/_3$ og $^1/_4$ af et Fjerdingkar Korn i haardt Landgilde, hvorfor hun begærer 1 Gaard i Ølstedt under Dallum Kloster, skulle de besigte denne Gaard og, hvis den er mere værd end Fru Margrete har tilgode, saa det ikke kan gaa op mod hinanden, eller den ikke kan undværes, udlægge hende Vederlag af andet Gods i Fyen og indsende Beretning. F. T. 1, 344.

— Til Biørn Anderssen. Efter Kongens Ordre har han i Forening med Admiral Peder Munck undersøgt de af M. Jørgen Morthenssen, Superintendent i Vendelboe Stift, mod Hr. Daniel Ollufssen, forhen Sognepræst i Høring, fremførte Beskyldninger og afgivet skriftlig Beretning om, hvad de have erfaret. Kongen ser deraf, at Hr. Daniel i de fleste Sager tildels (»i nogle Maader«) har undskyldt sig, men stillet de to Sager, hvorfor han er dømt fra sit Kald, nemlig Bandsættelsen og Krohuset, »til sin Besked« efter Dommens Lydelse, og at de anmode Kongen om at være tilfreds med Hr. Daniels Undskyldning; Kongen maa dog betænke, at Hr. Daniel er beskyldt for en utilbørlig Sag, er bleven dømt fra sit Embede, og at en anden Mand af Kongen er anbefalet til Høring og har faaet lovligt Kald af menige Sognemænd her og i Annekssognene, hvorfor det vil være ubilligt at fortrænge ham fra Kaldet til Fordel for en Mand, som er brødefuld og forargelig; lod Kongen Hr. Daniel igen faa sit Kald, vilde det ogsaa føre til yderligere Strid og Kiv mellem ham og det Parti i Høring, som har været ham imod, hvilket vilde give endnu mere Forargelse. Kongen kan derfor ikke indlade sig herpaa, men har, da Hr. Daniel heller ikke er helt skyldig i de Sager, Superintendenten har tillagt ham, hvilke ellers synes at være meget utilbørlige, bevilget, at han maa faa et andet Kald i Stiftet, naar der bliver et ledigt, og at Præsten i Høring indtil da skal yde ham en aarlig Understøttelse. Biørn Anderssen skal derfor haandhæve Præsten i Høring i Embedet og dets Indtægter og i Forening med Superintendenten sørge for, at Hr. Daniel faar et andet Kald, dog med Iagttagelse af Ordinansens

Forskrifter, og indtil den Tid en Understøttelse af Præsten i Høring. J. T. 2, 391 b[1].

20. April (Haderslevhus). Tilladelse for Marsk Peder Gyldenstiern til at indløse fra Anders Skram til Deberelund 1 Gaard i Drumstrup[2], 1 Gaard i Tharp, 1 Gaard i Høgsuig, 1 Gaard i Gaesuig og 1 Gaard i Nerbye i Felling Sogn i Hammerum Herred, hvilket Gods Anders Skrams Fader Hertuig Skram har faaet i Pant [22. Juli 1563] for 500 gl. Dlr., og som Anders Skram senere har faaet Tilladelse til at indløse fra sine Søskende. J. R. 3, 490 b.

— Til Hendrick Belov. Kongen har for at skaffe Sognemændene i Elthang og Vilstrup Sogne en skikkelig og lærd Mand til Sognepræst fra Kiøpnehafns Universitet forskrevet en Person, ved Navn Anders Bendtzen, der har studeret baade ved dette Universitet og ved Universiteter i Udlandet, og havde ventet, at de for deres egen Saligheds og Kongens gode Viljes Skyld gerne havde antaget ham som Sognepræst, men har nu erfaret, at de efter 8 Dages Betænkning have erklæret ikke at ville have ham, men en, der kunde ægte den afdøde Præstes Enke og forsørge hende og hendes Børn. Kongen ser heraf, at de for Vild og Venskab og maaske ogsaa til Dels for Gunst og Gave tage mere Hensyn til deres Sognepræsts Hustru end til deres Salighed og Guds Ære, ligesom ogsaa deres Modvillighed ligeoverfor Kongens gode Mening bringer denne i Foragt; det sidste vil Kongen foreløbig lade bero, men da den af Kongen beskikkede Person skal være duelig til at forestaa Embedet, vil Kongen ogsaa have ham indsat deri og sender hermed Hendrick Belov et Brev til Sognemændene desangaaende med Ordre til straks at tilkendegive disse Kongens Vilje og, saasnart Brevet er oplæst, indsætte Anders Bendtzen til Sognepræst og drage Omsorg for, at han faar Præstegaarden og al Præsterenten. J. T. 2, 393[3].

— Befaling til Sognemændene i Elthang og Vilstrup Sogne i Brusk Herred at tage Anders Bendtzen, som Kongen havde forskrevet til dem for at blive Sognepræst efter afdøde Hr. Niels Gris, til deres Sognepræst og svare ham den sædvanlige Præsterente, saafremt de ikke ville falde i Kongens højeste Unaade og lide tilbørlig Straf. J. R. 3, 491.

---

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. III. 398 ff. [2] Drongstrup. [3] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 362 ff.

21. April (Haderslevhus). Forleningsbrev for M. Thøger Morthenssen, Sognepræst til Sortebrødre Sogn i Viborg, paa Afgiften af Kronens Korntiende af Løfuel Sogn, som M. Hans Pederssen, Læsemester i Viborg, hidtil har haft. Udt. i J. R. 3, 492 b.

— Skøde til Jørgen Seested til Huolgaard. J. R. 3, 492 b. (Se Kronens Skøder.)

— Følgebrev for Erich Lange til Bønderne under Bygholm efter Niels Skram. Udt. i J. R. 3, 493.

— Følgebrev for Niels Skram til Bønderne i Haldtz Len. Udt. i J. R. 3, 493.

— Til Niels Skram. Kongen er nu bleven enig med Erich Lange om Købet af hans Gaard Soluig med mere Gods i Slesvig og har i denne Handel lovet ham Bygholm Slot og Len i Forlening til førstkommende 1. Maj, mod at han lod en stor Del af Købesummen falde. Niels Skram skal derfor til denne Tid overlevere Erich Lange Bygholm Len med Jordebøger, Breve, Registre og andet. Kongen vil igen forlene ham med Hald Len og sender ham Følgebrev til Bønderne deri og Brev til Niels Jonssen om at overlevere ham Lenet. Der sendes ham Brev til de gode Mænd, der skulle være til Stede ved hans Overtagelse af Hald Len. Orig. i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. Fol. 608 d.

— Befaling til Jacob Seefeld og Claus Glambeck at være til Stede ved Niels Skrams Overlevering af Inventariet paa Bygholm Slot til Erick Lange til Engelstholm, besigte Bygningerne paa Slottet og i Ladegaarden og de under Lenet hørende Skove og give alt beskrevet fra sig. J. T. 2, 394.

27. April (Kronborg). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har eftergivet Hendrich Norbye til Skoufgaard de 2 Læster $5^1/_2$ Pd. Byg og 250 Tdr. Havre, som han endnu resterer med af Nyekiøping Slots Regnskab. Sj. T. 15, 212.

— Til [Borgemestre og Raad] i Helsingborg, Malmoe, Landtzkrone, Sumershafn, Ydsted, Aahus, Vehe og Trelleborg. Det tidligere udstedte Forbud [24. Aug. 1582] mod Udførsel af Havre fra Skaane ophæves, da Kongen nu er forsynet med Havre for denne Gang, hvilket de skulle meddele Borgerne i deres By. Sk. T. 1, 334.

— Til Anders Bing. Paa hans Forespørgsel, om han skal bygge paa Volden omkring Vardbierg Slot, mure paa Foden

under Volden og købe mere Kalk end de 50 Læster, han allerede har, befales det ham med det første at lade bygge paa Foden under Volden og iøvrigt gøre Befæstningen i Stand, til hvilket Byggeri der i Aar maa anvendes 500 Dlr. Sk. T. 1, 334 b.

27. April (Kronborg). Til Erick Løcke og Lauritz Brockenhus, Embedsmænd paa Otthensegaard og Nyborg. Da Christoffer Valckendorp har begæret nogen Jord paa Frøruppe Mark, som han vil bruge til Pløjeland og England for Mølleren ved den ny Mølle, han nu lader bygge dér, til Mageskifte for ligesaa megen Jord i de andre Marker til Frøruppe — og endvidere nogen Jord paa Langoe Mark op til hans ene Mark til Glorup, hvilken Jord han vil indtage til Glorup Enemærke, til Mageskifte for ligesaa megen Jord i de andre Marker til Langoe, skulle de med det første foretage Besigtelsen og indsende den. F. T. 1, 344 b.

— Bestalling for Isach Gudmundssen som Lagmand paa Ferrøe. N. R. 1, 406.

— Aabent Brev, at Thomas Normand de Laneuette, der en Tid lang har tjent Kongen som Skibskaptejn og har lovet fremdeles at ville tjene Kongen som Krigsmand til Lands og til Vands, saalænge han lever, herefter for Livstid aarlig skal have 300 gl. Dlr. i Løn, sædvanlig Hofklædning til sig selvanden og 24 gl. Dlr. til Husleje. Sj. R. 12, 280 b.

28. April (—). Bestallinger for Thomas Normand de Lanauette og Michil Neb, Skibshøvedsmænd, der med Kongens Skib Musen skulle sejle nord om Norge til Vardhus, Malmis og St. Niclaus. De maa ikke tilføje søfarende Folk nogen Overlast, men vil nogen øve Vold mod dem, skulle de afværge det, som Lejligheden og Nødtørften tilsige. Sj. R. 12, 281.

— Til Kaptejn Norman de la Vete og Michel Neb. Da Kongen nu har givet dem Bestalling paa at løbe omkring Norge med Skibet Musen, vil han hermed give dem følgende Instruks: de skulle straks sejle til Malmis og St. Niclas med Skibet, holde Strøget mellem disse 2 Steder, passe godt paa de Skibe, der til Sommer komme did, saa de kunne faa at vide, til hvilke Nationer de høre, hvor mange der kommer fra hver Nation og Landskab, hvorhen de sejle, til Malmis, St. Niclas eller andensteds paa Farvandet til den russiske Grænse, og hvorledes Skibene ere udrustede, paa Orlogsvis eller paa anden Maade, og optegne alt, saa de ved deres Hjemkomst kunne give Kongen nøjagtig Beretning. De skulle

ogsaa skaffe sig nøje Kundskab om alle Havnene deroppe og iøvrigt om alt, hvad der kan være af Interesse for Kongen og hans Riger. De skulle blive deroppe til St. Bartholomei Dag [24. Aug.]. Sj. T. 15, 212 b.

28. April (Kronborg). Bestalling for Frederich Leyel og Dauid Hanssen som Toldere i Helsingør. De skulle i Forening med og i Overværelse af Toldskriver Morthen Jenssen oppebære Kronens Told i Øresund, give Besked til dem, der have noget at gøre paa Toldboden, og rette sig efter Kongens skriftlige Befalinger med Hensyn til Bestillinger af Varer inden- og udenlands og andet; de skulle i Forening med Toldskriveren holde klare Regnskabsbøger og til sædvanlig Tid aflægge Regnskab. Frederich Leyel skal være den øverste og derefter Dauid Hanssen, dog maa den ene ikke i den andens Fraværelse oppebære eller udgive noget af Tolden eller forrette noget, medmindre da Sygdom eller andet lovligt Forfald indtræder. Frederich Leyel og Dauid Hanssen skulle hver have 100 gl. Dlr. af Tolden i aarlig Løn og Frederich Leyel desuden 50 Dlr. aarlig til Kost, Klæder og Løn til en Skriver, som han skal holde, saalænge Byggeriet paa Kroneborg varer. Med Hensyn til Skriverpengene skal det blive ved den hidtidige Ordning, saaledes at Frederich Leyel indtræder i Hendrick Mogenssens Sted og Dauid Hanssen efter ham. Frederich Leyel og Dauid Hansen skulle være fri for al kgl. og borgerlig Tynge. Sj. R. 12, 281 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager fra Borgerne i Kiøpnehafn over, at udenlandske Købmænd bruge megen ulovlig Handel i Byen, af den Grund blive liggende der hele Aar, opkøbe det Korn, som Bønder og andre føre did, købslaa med hinanden og fra Skibene, naar der indføres noget, alt til stor Skade for Byens Borgere og imod deres Privilegier og andre velordnede Stadssædvaner — forbyder alle udenlandske Købmænd herefter at købe Korn i Skæppetal paa Torvet og Markedet i Kiøpnehafn af Bønder eller andre og at købslaa med hinanden enten fra Skibene eller i Byen og befaler dem i alle Maader at rette sig efter Byens Privilegier og gamle Sædvaner. Overtrædelse heraf medfører Forbrydelse af de Varer, som de ulovligt forhandle, den ene Halvdel til Kronen, den anden til Byen. Sj. R. 12, 282 b[1].

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 416 f. Secher, Forordninger II. 331 ff.

28. April (Kronborg). Til nedennævnte Lensmænd, der skulle holde Mønstring i Købstæderne. Da der er Krig og Oprør udenlands, har Kongen, for at kunne gøre alvorlig Modstand, hvis noget uformodet skulde indtræffe, hvad han dog ikke venter, bestemt at mønstre Indbyggerne i Købstæderne, og befaler dem herved ved første Lejlighed at begive sig til Købstæderne, i Forvejen underrette Borgemestre og Raad om deres Ankomst, mønstre Borgerne, føre Tilsyn med, at disse ere forsynede med Harnisker og gode Værger, foreholde dem, at de altid skulle blive i tilbørlig Rustning, og sende Kongen Besked om alt. Der sendes dem Breve til Købstæderne om denne Mønstring til videre Besorgelse. — Christoffer Valckendorff i Kiøpnehafn, Roskildt og Kiøge; Coruitz Viffert i Malmøe, Ydstedt, Threlborg, Falsterboe. Skieroe[1] og Lundt; Arrild Uggerup i Aahus og Helsingborg; Axel Gyldenstiern i Landtzkrone; Arrild Huitfeldt i Vehe og Hans Speigel i Sømmershafn. Sj. T. 15, 213[2]. Jvfr. 6. Maj.

— Breve til Borgerne i ovennævnte Købstæder om at lade sig mønstre. Sj. T. 15, 214.

— Befaling til Christoffer von Dohna, Axel Gyldenstiern og Coruitz Viffert om med det første at begive sig til Malmøe og siden til alle de andre Købstæder i Skaane, mønstre Borgerne og paalægge dem altid at have deres Rustning rede. De skulle i Forvejen underrette Borgemestre og Raad om deres Ankomst og efter Afholdelsen af Mønstringen give Kongen Besked derom. Sk. T. 1, 335.

— Befaling til Borgerskabet i Købstæderne i Skaane om at møde paa den Dag, Kongens Raader tilsige, og lade sig mønstre. Sk. T. 1. 335 b.

— Forleningsbrev for Skolemesteren i Syluitzborg paa 14 Skpr. Korn af Afgiften af Kronens Tiende af Isma[3] Sogn i Lister Herred. Udt. i Sk. R. 1. 425 b.

— Til Bønderne i Seluitzborg Len. Da Kirkerne i Lenet ere meget bygfaldne, saa de nødvendig maa istandsættes, og de ikke selv have nogen Formue til at bekoste det med, fordi der paa Grund af Bøndernes Uvillighed ikke tiendes saa tilbørlig dér som andensteds, har Kongen befalet Christoffer von Dohna i Forening med Lenets Provst at forhandle med Bønderne om hver at komme

[1] Fejlskrift for Skanør. [2] Det indførte Brev er stilet til Kristoffer Valkendorff. [3] Ysane.

deres Sognekirke til Hjælp efter deres Evne, hvilket Kongen anmoder dem om at vise sig villige til. Sk. T. 1, 336 b.

29. April (Kronborg). Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af den Uorden, der finder Sted med Stolestaderne i Kirkerne i Syluitzborg Len, hvor flere Sognemænd undertiden tiltage sig 2, 3 eller 4 Stole i Kirken og siden bortskænke eller sælge disse til andre, endog til Folk udenfor Sognet, medens Folk i selve Sognet ingen Stolestader have i deres egen Sognekirke, skønt de holde Kirkens Tynge, hvilket giver Anledning til stor Uenighed og Slagsmaal mellem Sognemændene — giver Christoffer von Dhona Embedsmand paa Syluitzborg, Fuldmagt til at tiltage Provsterne i Lenet og nogle af de bedste Sognemænd i hvert Sogn, begive sig til de Kirker, hvor der finder Uorden Sted, og fastslaa en endelig Skik om Stolestaderne, saaledes at hver Gaard i Sognet faar sit bestemte Stolestade, der derefter altid skal følge med Gaarden og ikke maa afhændes derfra. Det befales Bønderne at rette sig efter, hvad Christoffer von Dhona fastsætter, da de i modsat Fald ville blive straffede paa Liv eller Gods, eftersom Forseelsen er til. Sk. R. 1, 425 b[1].

— Aabent Brev, at Herredsseglet i hvert Herred i Søluitzborg Len herefter skal holdes i 12 Herredsmænds Forvaring, dog skulle disse ingen Magt have til at besegle noget, uden Tingfogden sætter sit Segl hos; hidtil har Herredsseglet været i Tingfogdens Forvaring, men Kongen finder det meget betænkeligt at lade det være i en enkelt Mands Forvaring. Sk. R. 1, 426 b[2].

— Kvittans til Christoffer Valckendorff paa 11 Portugaløser, som han har oppebaaret af nederlandske Købmænd, der fik Tilladelse til at sejle omkring Norge, og nu har leveret Kongen selv. Orig. Udt. i Sj. R. 12, 283.

4. Maj (Hadersleyhus). Aabent Brev, at alle Kronens Bønder omkring Assens, enten de høre under Hagenschouf eller andre Slotte, herefter frit maa søge Møllerne i Assens og i det hele hvilke af Kronens Møller, de selv ville: Jørgen Møller og Peder Møller i Assens have nemlig berettet, at de af deres Møller i Assens maa svare en stor Landgilde til Otthensegaard, og at de nu ere komne meget til Agters, fordi det er blevet forbudt de omkring Assens boende Hagenschouf Lens Bønder at søge til Assens

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 334 f. [2] Tr.: Smstds. II. 333 f.

Møller, saaledes som de fra gammel Tid af have gjort. F. R. 1, 323 b.

4. Maj (**Haderslevhus**). Til Erick Løcke. Da Kongen sidst rejste gennem Fyen, klagede Bønderne i Kyng[1] Sogn over, at deres Kirke fik en altfor ringe Afgift af Kirketienden, som er bortfæstet til Fru Mette Rosenkrandtz's, Peder Oxes Enkes, Tjener, Peder Thordssen, for en aarlig Afgift af 5 Pd. Rug, 4 Pd. Byg og 1 Ørt. Havre, hvilket har medført, at Kirken ikke har kunnet holdes ordentlig i Stand, medens den ellers rigelig kunde istandsættes, naar der svaredes en rimelig Afgift af Tienden. Det befales ham i den Anledning at ordne det saaledes, at Kirken herefter, som Bønderne have begæret, selv faar Tienden, som Kirkeværgerne saa skulle anvende til dens Bedste, tilbagebetale Peder Thordssen hans Stedsmaal og tage Fæstebrevet til sig. F. T. 1, 345 b.

5. Maj (—). Følgebrev for Petter Retz til 2 Bønder i Giøstinge[2] i Alsted Herred, som afdøde Herluf Skafue havde i Forlening, at de herefter skulle svare til Sorø Kloster. Sj. R. 12, 283.

— Befaling til Sorø Klosters Bønder i Giøstinge og Eskildstrup i Liunge Sogn i Alsted Herred om herefter at søge Sorø Birketing. Sj. R. 12, 283 b.

— Til Petter Reidtz. Kongen har bevilget, at Andtuordschouf Klosters Tjenere i Vedbysønder ved Slagelse herefter maa nøjes med at betale $^1/_2$ Dlr. for hvert Fodernød, de skulle holde. Udt. i Sj. T. 15, 214 b.

— Befaling til samme straks at istandsætte Halckeuadofre Mølledam, der er brudt ud, saa Mølleren ikke kan male, lade Oldinge sætte Møllen for en rimelig Skyld og eftergive Mølleren Halvdelen af de $13^1/_2$ Pd. Rug og Mel, som han er kommen til at restere med. Som Hjælp til at købe Møllestene for skal han levere Rasmus Møller i Piene Mølle 2 Pd. Mel, Lauritz Møller i Saxebore[3] Mølle 2 Pd. Mel, Lauritz Møller i Sunserup[4] Mølle 2 Pd. Mel. Rasmus Møller i Hiermitzlef Mølle 1 Pd. Mel og Peder Møller i Giøiistinge[2] Mølle 1 Pd. Mel. Udt. i Sj. T. 15, 215.

— Befaling til Lauge Beck at betale Kongens Berider Hendrich Kostpenge til ham selv og en Dreng til Mikkelsdag. Sj. T. 15, 214 b.

---

[1] Køng, Baag H. [2] Gyrstinge. [3] Saserbro Mølle, Alsted H. [4] Suserup, samme H.

5. Maj (Haderslevhus). Til Dr. Pouel Matzen, Superintendent i Sjællands Stift. Kongen bifalder hans Forslag om at udnævne M. Anders Foss, Sognepræst i Stege, til Superintendent i Bergen efter afdøde Dr. Jens Skiellerup og befaler ham straks at tilkendegive M. Anders det og foreholde denne at antage Kaldet og ufortøvet begive sig til Kongen for at aflægge Ed og modtage Konfirmation og anden Besked. Sj. T. 15, 215[1].

6. Maj (—). Breve til nedennævnte Lensmænd om Afholdelse af Mønstring i Købstæderne (ligelydende med Brevet af 28. April) — Albret Friis i Ribe og Varde; Hendrich Belov i Kolding og Vedle; Peder Gyldenstiern i Ringkiøping og Holstedbro; Christen Skiel i Lemvig; Jacob Seefeldt i Aarhus; Jørgen Skram i Randers; Jørgen Rossenkrantz i Grindov og Ebbeltoft; Biørn Anderssen i Olborg, Seby, Schafuen og Høring; Niels Skram i Viborg, Houfbro og Nyekiøping p. Mors; Gregers Holgerssen i Skifue; Loduig Munck i Thiisted; Erich Lange i Horsens; Eyller Grubbe i Nestvedt, Vordingborg, Prestøe og Heddinge; Petter Reidtz i Ringstedt; Christoffer Pachsch i Holbeck; Johan Thaube i Helsingøer og Slangerup; Herman Jul i Kallundborg; Mogens Giøe i Korsøer og Skielskør; Hendrich Vind i Nyekiøping i Otz Herred; Peder Munck i Stege; Petter Redtz i Slaugelse; Hack Ulfstandt i Nackschouf, Nystedt, Saxkiøping og Maribo; Henning Giøe i Nykiøping og Stubbekiøping; Breide Randtzov i Rudkiøping; Lauritz Brockenhus i Nyborg, Kiertheminde, Suinborg og Faaborg; Erich Lycke i Otthense, Assens, Bogense og Medelfart; Pouel Huitfeld i Halmstedt og Laugholm; Anders Bing i Falckenberg, Kongsbacke og Vardbierg; Christoffer von Dona i Søluitzborg og Rudnebye; Johan Urne i Løckov. Sj. T. 15, 215 b.

— Breve til Borgerne i ovennævnte Købstæder om at lade sig mønstre. Sj. T. 15, 217 b. Orig. (til Kallundborg) i Provinsark. i Kbhvn. Orig. (til Odense) i Provinsark. i Odense. Orig. (til Vejle) i Provinsark. i Viborg.

— Til Rigsraaderne i Skaane. Paa den sidste Herredag i Kiøpnehafn og efter den Tid har Kongen paalagt dem at dømme i forskellige Sager, hvoraf flere havde været indstævnede for Herredagen, hvilket dog endnu ikke er sket i flere Sager, fordi Rigsraaderne ikke altid ere mødte til fastsat Tid og Sted, men nogle

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. II. 543 f.

ere udeblevne, skønt de kun havde ganske ringe eller slet intet Forfald. Da Folk forsømmes derved og Kongen formedelst det idelige Overløb om disse Sager bliver til Spot, befales det dem strengelig uden Undskyldning eller Opsættelse at udføre Kongens Ordrer, saafremt denne ikke skal tiltænke anderledes derom. Sk. T. 1, 337.

6. Maj (Haderslevhus). Hans von Lybeck, der en Tid lang trofast har tjent Kongen som Drabant, men nu er bleven afskediget, maa bosætte sig i Nyborg og aarlig oppebære 10 gl. Dlr., 1 Pd. Rug, 2 Pd. Malt, 1 Fjerd. Smør og 1 fedt Svin af Nyborg Slot til sit Underhold. F. R. 1, 324 b.

— Til Henning Giøe. I Henhold til Ordren [af 21. Marts] til Steen Brahe og Hack Ulfstandt er der nu afsagt Dom i Sagen, hvorved de beslaglagte Sild ere blevne tildømte Jørgen Skult og hans Medredere, men da disse saa sendte Skib derefter, forholdtes de dem alligevel under Paaskud af, at de skyldte Skipperen fra Flensborg Fragten; de mene dog, da Skipperen ikke har leveret deres Gods paa det Sted, han skulde, og ovenikøbet har bragt dem i Skade, at de ikke ere forpligtede til at betale ham nogen Fragt, ja snarere at kunne have Grund til at besvære sig over ham, og de tilbyde endvidere at staa ham til Rette paa deres Værneting, som ogsaa er hans. Det befales i Betragtning af disse Forhold Henning Giøe uden videre Forhaling at udlevere dem deres Sild og Gods, saafremt han ikke selv vil staa dem til Rette, hvis deres Gods bliver ødelagt ved yderligere Opsættelse. F. T. 1, 441 b.

7. Maj (—). Bestalling for Niels Hendrickssen som Toldskriver i Helsingør sammen med Morthen Jenssen. Da Niels Hendrickssen er forlenet med gejstlige Len, skal han ingen anden Løn have, derimod skal han være fri for al kgl. og borgerlig Tynge. Sj. R. 12, 283 b.

— Befaling til Frederich Leyel og Dauid Hanssen, Toldere i Helsingøer, at tage Niels Hendrichssen til sig, undervise ham og bruge ham paa sædvanlig Vis som Toldskriver. Sj. T. 15, 218.

8. Maj (—). Til Christoffer Valckendorp. Kongen har af Kancelliregistrene ladet skaffe Oplysning om alle endnu udestaaende Panter i Danmark og Norge, ladet gøre et Overslag over, hvad Pantesummen kan beløbe sig til i Penge, og sender ham en Udskrift deraf med Ordre til at gennemse den og i Renteriets Jordebøger og Registre undersøge, om noget af de i Udskriften opførte Panter

er indløst, og iøvrigt gøre sine Bemærkninger dertil. Af Udskriften vil han se Beregningen af Summerne og hvor højt ungersk Guld, rinsk Guld og hver Mønt er anslaaet; han skal erklære sig om, hvorvidt Beregningen er rigtig eller ej, og hvorledes de bør anslaas, beregne, hvad Panterne kunne beløbe sig til i én Sum og tilskrive Kongen Besked om alt. Han skal overveje, om der kan indløses andre Len end Ørum med den norske Skat, og hvilke der i saa Tilfælde bør indløses først, og tilskrive Kongen sin Betænkning. Sj. T. 15, 218 b.

8. Maj (Haderslevhus). Til Johan Thaube. Kongen har modtaget hans to Skrivelser om Byggeriet paa Kroneborg, den ene af Jacob Krabbe, den anden af Kongens Dreng Daniel Randtzov, har med Behag set, at det i nogle Maader gaar frem med Byggeriet, og befaler ham at føre nøje Tilsyn med, at Byggeriet fremmes saa meget som muligt, og idelig at sende Kongen Besked derom. Da han selv skriver, at den nornbergske Brøndmesters Arbejde gaar noget langsomt, befales det ham at have flittigere Tilsyn med Arbejdet. Kongen har givet Christoffer Valckendorff Ordre til i Forening med Johan Thaube og Tolderne at træffe Aftale med Brøndmesteren om, hvad han skal have i Løn og Underhold til sig selv og sine Svende, for at Kongen kan blive fri for unyttige Bekostninger; naar Kongen faar Besked fra Christoffer Valckendorff, vil han give Tolderne Ordre til at betale Brøndmesteren. Da han har meddelt, at han og Frederich Leyl have været ude ved Hallore[1] med Valentin Graver for at forhandle med ham om den Grøft, som skal graves dér, hvor Møllehuset skal staa, og at Valentin Graver er gaaet ind paa at grave Grøften ud til Stranden, dog undtages Fundamentet under Møllehuset, paa egen Bekostning for 1500 Dlr., befales det ham at tilkendegive Valentin Graver, at Kongen gaar ind herpaa, og siden ved første Lejlighed lade Arbejdet udføre. Kongen bifalder Overenskomsten med Hendrich Klejnsmed om dennes Løn og sender Bestallingsbrev for ham. Da han i Anledning af, at Kongens Klejnsmed M. Niclas har meddelt ham, at Kongen har bevilget ham 2 Svende foruden de 2, han allerede har, har begæret skriftlig Befaling desangaaende, meddeles det ham, at Kongen har bevilget det, hvorfor han ogsaa skal lade ham faa Underholdning til disse 2 Svende. Sj. T. 15, 219.

[1] Hulerød, Holbo H.

8. Maj (Haderslevhus). Befaling til Toldere og Toldskrivere i Helsingøer om, efterhaanden som Arbejdet skrider frem, at betale Valentin Graver de 1500 Dlr. Sj. T. 15, 220.

[8.] **Maj** (—). Bestalling for Hendrick Klejnsmed, Borger i Helsingør, som Smed paa Kronneborg og Frederichsborg samt paa Gaardene Hørsholm, Esserom, Fauerholm og Thegelstrup, de to Møller ved Kronneborg og Hualler[1] Mølle. Naar noget af det forhaandenværende Jærnfang paa disse Steder skal istandsættes, skal han selv lægge Jærn og Kul til og betale Svendelon, derimod skal han have en rimelig Betaling for det ny Arbejde, han laver; ligesaa skal han paa egen Bekostning istandsætte det til Arkeliet paa Kronneborg gjorte Arbejde, som maatte blive fordærvet eller sønderskudt. Naar han med sine egne Svende, Heste og Vogne maa rejse til Kongens Slotte og Gaarde for at arbejde, skal han have frit Underhold til sig og Svendene og Hø, Havre og Straafoder til Hestene, saalænge Arbejdet varer. Vil Kongen i anden Maade bruge hans Tjeneste, skal han være villig. Han skal fra sidste St. Hans Dag at regne af Tolden have 100 gl. Dlr. i aarlig Løn, 4 Dlr. om Maaneden i Kostpenge og sædvanlig Hofklædning, ligesom han hidtil har haft. Sj. R. 12, 284 b.

8. Maj (—). Til Lauritz Brockenhus. Da Hans Møller i Møllen ved Nyborg Slot har berettet, at Møllen er meget bygfalden baade paa Møllehuset, hvor Tømmeret paa den ene Side er raadnet op af Vandet, paa Vandværket og paa en Del af Hjulene, og at Kronen vil komme til at lide stor Skade, hvis den ikke i Tide bliver sat i Stand, skal han straks lade den istandsætte. F. T. 1, 346. Orig.

9. Maj (—). Til Christoffer Valckendorff. Da Peder Henningssen har klaget over, at noget Klæde af hans Løn forholdes ham, fordi han ikke kan føre saa meget Køkkenfedt til Regnskab, som man mener, at han er pligtig til, og som Kokken paa Holmen kan, hvilket efter hans Erklæring ikke kan lade sig gøre af den Fetalje, han faar, særlig da en stor Del af det ringe Fedt, som samles paa Skibet, bruges til at smøre Skibsredskaberne med, befales det Christoffer Valckendorff ikke at regne det saa strengt med ham, men lade ham faa hvad han har til gode af sin Løn, da han jo ved, at Kongen ikke vil have det regnet saa nøje paa sin Jagt

[1] Hulerød, Holbo H.

som andensteds og særlig ikke vil have, at der maa være Mangel paa noget til Skibets Brug. Sj. T. 15, 220 b.

9. Maj (Haderslevhus). Til Kronens Bønder paa Hellenes Ø i Hagenschouf Len. Da Kongen har tilladt Erick Hardenbierg at bruge Gaarden Aggernes's Ejendom under Hagenschouf og de hidtil ikke have gjort Arbejde med Hostning eller Pløjning til Hagenschouf Slot, men i den Henseende nydt større Frihed end andre Kronens Bønder under Hagenschouf og andre Len, befales det dem, for at alt kan gaa mere ligeligt til, herefter at pløje og høste til Aggernesgaard. F. R. 1, 324 b.

— Livsbrev for Thomas Matzen og hans Hustru Marine Jensdatter paa St. Knudtz Klosters Gaard Munckerød i Paarup Sogn i Otthense Herred, som de nu selv bo paa, mod at svare sædvanlig Afgift deraf. F. R. 1, 325.

10. Maj (—). Mageskifte mellem Matz Rolle og Kronen. J. R. 3, 493 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Hendrich Belou. Kongen har af Erick Lange modtaget den af ham og Erick Lunge foretagne Besigtelse af Madtz Rollis Gaard i Piedsted[1] og det Gods, han skal have til Erstatning, nemlig 1 Gaard i Elkier og 2 Gaarde, kaldede Gildberg og Skioldberg, i Slaugs Herred, har deraf set, at der sker Madtz Rolle Skel og Fyldest, og sender ham nu dels Kronens Brev til Madtz Rolle, som han skal levere denne, dels Madtz Rollis Brev til Kronen, som han skal lade Matz Rolle besegle og derefter indsende. Den Bonde, der skal flytte bort for Madtz Rolle, maa igen faa dennes Gaard uden Indfæstning. J. T. 2, 394.

— Til Christen Skiel. Fru Magdalene Banner, Ifuer Krabbis Enke, har berettet, at der paaføres hende Trætte paa Gaarden Burholt i Vendsyssel, som hun har faaet til Mageskifte af Kronen, og at Christen Skiel har nogle af hans Fader[2] som Lensmand paa Børglum Kloster erhvervede Breve om Gaardens Ejendom, deriblandt en Lavhævd af 1544, hvorved hans Fader har indvordet noget Børglum Klosters Gods, deriblandt Burholt med al dens Ejendom, som et frit Endel, et Brev af 1544 om, at nogle Folk fra Vester Brøndersløf ere ranssvorne for Tørvegrøft og anden Brug, som de have brugt i Burholtz Mark, og en Landstingsdom af 1549, hvorved Sandemændene i Jersløf Herred bleve dømte til at

[1] J. T. har ved en Fejlskrift: Fredsted. [2] Albert Skeel.

sætte Sten og Stabel, der vare tagne bort, mellem Vester Brøndersløf og Burholtz Mark. Da hun nu paany har begæret Skrivelse til ham om at faa disse Breve og Kronen, der har tilskiftet hende Gaarden, maa udlægge hende Vederlag, hvis hun for Forsømmelses og Vanhjemmels Skyld lider Skade paa dens Ejendom, befales det ham, efterdi Brevene jo ere erhvervede af hans Fader paa Kronens Vegne, enten at lade hende faa disse Breve og hvad andet han har vedrørende Gaarden mod nøjagtig Reversal eller give hende paalidelige Vidisser deraf. J. T. 2, 395.

10. Maj (Haderslevhus). Til Christoffer Valckendorff. Afdøde Tolder i Kolding Seuerin Kiers Arvinger have berettet, at de nu have betalt Størsteparten af den Restance, der stod tilbage ved deres Faders Død, men at endnu en Michel Nilssen i Viiborg resterer med 236 Dlr., som de paa ingen Maade kunne faa af ham. Da Kongen efter Seuerin Kiers Død har givet Michel Nilssen Henstand i 3 Aar og nu selv har overtaget Indkrævningen af disse Penge, skal Christoffer Valckendorff, uanset denne Post, give dem endelig Kvittans, hvis alt ellers er betalt. Niels Skram paa Haldt har faaet Ordre til at indkræve Pengene af Michel Nilssen. Orig.

12. Maj (—). Til Benedictz Randtzov paa Møgelthønder. Da en jordegen Bonde i Møgelthønder Len har adsplittet og »forsat« sit jordegne Gods dels til Kronens, dels til andre Bønder, saa man nu omsider ikke ved, hos hvem Kronen skal søge sin Rettighed, befales det ham, da Bøndergods efter Recessen ikke maa adskilles, men skal besiddes af én Arving, igen at inddele det adspredte Gods og sætte en af Arvingerne paa Gaarden, der kan og vil svare Kronen dens Rettighed og sine Medarvinger deres Skæppeskyld og andet. J. T. 2, 395 b.

16. Maj (—). Skrivelse fra Dronningen til Fruerne Hilleborg Bilde og Anne Holck, der uden Tvivl kende hendes Lejlighed, om at møde hos hende paa Haderslehus 29. Juni. Sj. T. 15, 221.

17. Maj (—). Til Christoffer Valckendorff. Da Dronningen af England har skrevet til Kongen, at hun med det første vil sende Sendebud her ind i Riget til venskabelig Forhandling om Farten nord om Norge og de deraf opstaaede Stridigheder, og Kongen er gaaet ind derpaa og af den Grund har opgivet at sende sine Orlogsskibe nord om Norge for at forhindre den ulovlige Sejlads dér, skal Christoffer Valckendorff kalde Skibshovedsmændene og det antagne Skibs- og Krigsfolk for sig, meddele dem, at

Kongen nu ikke behøver deres Tjeneste, aftakke dem, som der ellers ikke er Brug for. takke dem paa Kongens Vegne for deres Villighed, hvilken Kongen ved Tid og Lejlighed vil erkende med al Gunst, og foreholde dem, at Kongen begærer af dem. at de ville vise sig villige. hvis han en anden Gang, i Dag eller i Morgen, som man siger, faar Brug for deres Tjeneste. Sj. T. 15, 221 b.

18. Maj (Haderslevhus). Kvittans til M. Hans Radt, Kongens Guldsmed, paa 3 Guldringe, der vejede 6½ Krone, hvilke Christoffer Valckendorff nu har tilsendt Kongen, og 20 Kontrafejer, der vejede 157 Kroner, hvilke Christoffer Valckendorff sendte efter Kongen og lod overlevere denne paa Nyborg Slot. da han sidst rejste herover. Sj. R. 12, 284.

— Befaling til Herman Jul at lade Thrudstrup ved Afnsøe nedbryde, lægge den dertil brugte Ejendom ind under Sveibøl. hvis Bønder maa bruge den mod foruden deres egen tillige at svare den Landgilde, som hidtil er svaret af Thrudstrup; Bønderne i Thrudstrup skal han forsyne med Boliger paa Kronens Gods andensteds i Lenet. Sj. T. 15, 222.

— Mageskifte mellem Fru Margrette Reuentlov til Biørnholm. Hr. Erick Krabbes Enke, og Kronen. F. R. 1, 329. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Lauritz Brockenhus at udlægge Præsten i Sønder Brobye Fyldest af Kronens Gods under Slottet [Nyborg] for det Præstebol i Allerup, som Kongen har bortmageskiftet til Fru Margrette Reuentlov, og indsende Besked til Kancelliet derom. F. T. 1, 346 b.

— Til samme. Kongen har bevilget, at Erick Hardenberg til Ferritzløfgaard maa faa nogen Ejendom paa Ferritzlof Mark til Mageskifte for noget af sin Ejendom ved Ferritzløfgaard, hvis Mageskiftet kan ske uden Skade for de 2 Bønder i Ferritzløf. der bruge Kronens Jord, og befaler Lauritz Brockenhus at besigte Godset og indsende Besked. F. T. 1, 346 b.

— Aabent Brev. at Claus Glambeck, der i lang Tid har været Lensmand paa Skanderborg og nu har klaget over, at han ikke kan komme ud af det med sin Løn, herefter aarlig skal have 500 Dlr., Hofklædning til sig selv, to Karle og én Dreng, Penge til to Karle og Tiendeparten af al Indfæstning og Sagefald. J. R. 3. 495 b.

— Til Mandrup Parsberg og Claus Glambeck. Da Niels

Skram har bevilget Kronen 1 Gaard i Oufstrup i Silckeborg Len til Mageskifte for 1 Gaard i Maussinge, som Murmesterens Hustru bor i. og, hvis det ikke forslaar, yderligere Vederlag af Kronens Gods i Maussinge, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. Udt. i J. T. 2, 395 b.

18. Maj (Haderslevhus). Til Bønderne i Haterslefhus Len. For at alle, der have Retssager, uden Forhaling kunne komme til en endelig Dom, har Kongen bestemt at sidde Retterting paa Haterslefhus Søndag d. 9. Juni i Forening med sine Raader og gode Mænd, hvorfor det befales alle at udtage Stævning i Forvejen i Tyske Kancelli og siden møde ovennævnte Tid og Sted. J. T. 2, 396.

— Befaling til Henrick Belov at møde paa Haterslefhus 9. Juni for at deltage i ovennævnte Retterting. J. T. 2, 396 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Niels Skram, der nu har faaet Hald Slot i Forlening, har berettet, at der siden Udstedelsen af Niels Joenssens Forleningsbrev er bortmageskiftet en Del Gods fra Lenet, ligesom ogsaa en Del Gods er lagt derfra til Drotningborg Len, skal Christoffer Valckendorff nu sætte Lenet for en rimelig Afgift og sende Kongen Besked. Orig.

— Til Johan Thaube. Da Hertug Ernst Lodvig af Stettin-Pommern efter Kongens Opfordring har sendt en kyndig Humlemand til Kiøpnehafn med Humlerødder til 3000 Kuler, skal han med det første modtage disse, blive enig med Humlemanden om, hvad han skal have i aarlig Løn, anlægge en Humlehave paa et bekvemt Sted i Frederichsborg eller Kroneborg Len og sende Kongen Besked om dens Fremgang. Sj. T. 15, 222 b.

19. Maj (—). Til Claus Glambeck. Hertug Ernst Loduig af Pommern har i Henhold til en Skrivelse fra Kongen hidsendt Humlerødder til 3000 Kuler tilligemed en Humlemand, der skal forstaa at omgaas dermed; baade Humlemanden og Humlerødderne sendes til Claus Glambeck med Ordre til at blive enig med Humlemanden om aarlig Løn og Underhold og siden lade ham anlægge en Humlehave paa et bekvemt Sted ved Skanderborg, Aakier eller andensteds i Lenet. Da Humlemanden har en Svend med sig, der allerede forstaar sig noget paa Sagerne og vil lære mere, skal han fastsætte en Underholdning for denne, saa han bliver hos Humlemanden. J. T. 2, 397.

20. Maj (—). Befaling til Tolderne og Toldskriverne i Helsingøer at betale to Bøssemestre paa Kroneborg, Georg von Lune-

borg og Hans Bull, der af Kongen have haft Tilladelse til at rejse udenlands i deres egne Anliggender, deres fulde Aarsbesolding og kun afkorte deres Maanedspenge for den Tid, de have været borte, da Kongen tidligere har bevilget, at naar nogle, der ligge i Besætning dér, blive forløvede, skulle kun deres Maanedspenge afkortes for den Tid, de have været forløvede. Sj. T. 15, 223.

22. Maj (Haderslevhus). Tilladelse for dem, der have fæstet Kronens Parter af Tiendekornet i Bouling Len, til indtil videre at give Penge i Stedet for Kornafgiften, 6 Mk., som Mønten før gik, for hver Td. Rug, 1 gl. Dlr. for hver Td. Byg og $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre, at betale til Lensmanden paa Bouling inden Fastelavn, da det efter Chresten Skeels Beretning falder dem meget besværligt at føre Kornet saa langt, forinden det kan gøres i Penge til Fordel for Kronen. J. R. 3, 496 b.

28. Maj (Vamdrupgaard). Mageskifte mellem Valdemar Parsberg og Kronen. J. R. 3, 497. (Se Kronens Skøder.).

— Til Manderup Pasbierg. Da Præsten i Hammel har anmodet om Erstatning for den Afgift, der svaredes ham af en til Valdemar Pasbierg bortskiftet Gaard i Jernig, skal han straks udlægge Præsten en lige saa god Gaard igen af [Silkeborg] Slots Gods og indsende Besked derom til Kancelliet, for at Kongen kan give Præsten Brev paa Gaarden. J. T. 2, 397.

29. Maj (Haderslevhus). Befaling til Coruitz Viffert om med det første at sende en klar Jordebog over Kronens Indkomst af den gejstlige Jurisdiktion i Malmøehus Len til Rentekammeret. Udt. i Sj. T. 15, 223.

— Fornyet Befaling til Olluf Bilde om, medens Sommeren er for Haanden, at lade brænde de til Møntens Behov nødvendige Kul, for at Møntmesteren ikke skal blive nødt til at lade Kongens Arbejde ligge ugjort. Udt. i Sj. T. 15, 223.

— Befaling til Jørgen Daa, der endnu ikke har efterkommet den tidligere Ordre til at modtage Pantesummen for Udsteen Kloster i Rentekammeret, om straks at modtage sine Penge og udlevere Pantebrevet; hvis han vil beholde Klosteret for en rimelig Afgift, er Kongen villig til at lade ham faa det. Udt. i Sj. T. 15, 223 b.

— **(Vamdrupgaard).** Til Erick Locke. Sognepræsten i Fangel i Fyen har berettet, at Boghvedetienden af Fangel Sogn altid formedelst Sognets Ringhed har fulgt ham og hans Formænd,

indtil nu Hans Nielssen, Landstingsskriver i Fyen, der har Tienden af Fangel Sogn i Fæste, ogsaa har tilholdt sig Boghvedetienden; da denne imidlertid altid skal have tilhørt Præsten, skal Erick Løcke befale Hans Nielssen ikke at befatte sig med den og, hvis det ikke hjælper, ordne det saaledes, at Sognemændene betale ham hans Stedsmaal tilbage, og at en af disse paa alles Vegne tager Tienden i Fæste. F. T. 1, 347.

29. Maj (Vamdrupgaard). Livsbrev for Claus Matzen i Vefling paa Fyen, der har tilskødet Kronen sin jordegne Ejendom, paa samme jordegne Ejendom, fri for Skat, Ægt og Arbejde. F. R. 1. 325 b.

— Forleningsbrev for Hofprædikant M. Chrestoffer Knopfs Søn Daniel paa det efter afdøde Borgemester i Kiøpnehafn Niels Pederssen ledige Vikarie i Aarhus Domkirke til hans Studiers Fremme. Naar han ikke længere studerer eller er i Kongens eller Kirkens Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. J. R. 3, 506 b.

30. Maj (—). Forleningsbrev for M. Anders Kiøge, Kannik i Lund, paa det efter afdøde Borgemester i Kiøpnehafn Niels Pederssen ledige Beatæ virginis Vikarie i Lund. Han skal residere ved Domkirken. Sk. R. 1, 427.

— Forleningsbrev for Michel von Kemnis, Tolder i Kiøpnehafn, paa Hippoliti Vikarie i Lund. Udt. i Sk. R. 1, 427 b.

— Livsbrev for Jomfruerne Magdalene og Margrette Emicksdøtre til Mildinge paa Vissenberg Birk i Fyen uden Afgift. De maa frit bruge Jagten og Skovene og lade Kronens Bønder i Birket faa Ildebrændsel og Bygningstømmer deri til Skellighed. F. R. 1, 332 b[1].

— Livsbrev for Otthe Emickssen til Steensgaard paa Kronens Gods i Biscopstorp i Skiellerup Sogn i Vindinge Herred, som er 3 Gaarde og 2 halve Gaarde. F. R. 1, 332 b.

— Befaling til alle Fogder, Embedsmænd, Borgemestre, Raad og Byfogder om at hjælpe Niels Thøgerssen i Kiøpnehafn, der af Hr. Peder Michilssen, Præst i Aahus, har faaet Fuldmagt til at forfølge og anklage Hr. Madtz Christenssen, der har forlokket

[1] J. R. 3, 507 er indført et, 30. Maj 1583 dateret, Skøde fra Jomfruerne Magdalene og Margrete Emmiksdøtre til Mildinge til Kronen paa Gods i Slesvig (se Kronens Skøder).

hans Hustru og er draget bort med hende, til at faa Ret over dem, hvis han kan faa fat i dem. Sj. R. 12. 285.

30. Maj (Vamdrupgaard). Ifuer Thygessen i Engelholm maa indtil videre aarlig gøre en Rejse eller to og indføre Tyskøl til Engelholm, saa Folk kunne faa Øl til Købs for deres Penge, dog skal han svare sædvanlig Sise deraf og maa ikke bruge anden borgerlig Handel til Forfang for Borgerne. Sk. R. 1. 427.

— Til Arrild Uggerup. For nogen Tid siden fik Jacob Grubbe en Skrivelse til ham om at lade Samfrænder vurdere den jordegne Gaard Rønholt, hvori Jacob Grubbe havde faaet Kronens Rettighed, og siden ordne det saaledes, at Jacob Grubbe fik Bønderrettigheden til Købs. I den Anledning har Peder Jenssen i Thenge[1], der har Gaarden i Forsvar, nu henvendt sig til Kongen med en Supplik, hvori han erklærer, at Gaarden tilhører hans Stifbørn, saa han ikke lovlig kan afhænde den, og meddeler, at Samfrænder ere udtagne til at vurdere Gaarden, og at det siges, at Vurderingssummen vil blive tilbudt ham og hans Stifbørn paa Tinge; ville de saa ikke modtage den, skal Arrild Uggerup tage imod Pengene og Gaarden derefter være Jacob Grubbes Ejendom. Da Peder Jenssen har beklaget sig over, at hans Hustru og Stifbørn saaledes skulle trænges fra deres Ejendom, og tilbudt at ville svare Jacob Grubbe tilbørlig Rettighed, forbydes det Arrild Uggerup at befatte sig mere med Sagen end strengt lovligt, da Kongen ved sin Skrivelse ikke har villet trænge Peder Jenssens Stifbørn fra deres Rettighed, men nok gerne havde set, at Sagen kunde have været ordnet med det gode. Sk. T. 1, 338.

— Mageskifte mellem Hartuig Kaas til Højrup og Kronen. F. R. 1, 326. (Se Kronens Skøder.)

— Johan Bockholt til Klintstrup, der med sin Hustru, Fru Lissebet Urnis Samtykke har tilskødet Kronen 1 Gaard i Anslet i Thoste Herred i Sønderjylland, faar for sig, Hustru og Arvinger Jus patronatus til deres Sognekirke Skaruppe i Sundtz Herred med al Kirkens Tiende og anden Rettighed, derimod maa han ikke befatte sig med Kronens Tiende af Sognet, der er henlagt til Sognepræsteembedet i Suinborg, ej heller med Præstegaarden og Præstens Tiende og Rente. De skulle holde Kirken i Stand og altid holde

[1] Tånga, Luggude H.

en lærd Mand til Sognepræst, der skal kendes duelig af Superintendenten. F. R. 1, 340 b[1].

30. Maj (Vamdrupgaard). Til Bønderne i Haterslefhus Len. Den til 9. Juni ansatte Herredag udsættes til den 16. Juni, da Tiden til at udtage Stævninger i ellers vilde blive noget kort. Stævningerne skulle udtages i det tyske Kancelli i Haterslef, hvor de ville blive meddelte, enten Kongen er til Stede eller ej. J. T. 2, 397 b.

1. Juni (Nygaard). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har set, hvad han har tilskrevet Kansler Niels Kaas, og de nye Tidender vedrørende Kurland, som han har sendt fra Frederich Leyl. Da det er Kongen meget om at gøre at faa bestemt Besked om, hvorledes alt staar til, og der ikke saa snart kan ventes Bud fra Matthias Buddi, som Kongen har sendt til Kongen af Polen, og der jo imidlertid kan ske alt muligt, skal han straks lade en af Kongens Gallejer udruste og bemande den godt, saa den med det allerførste kan være rede til at løbe ind under Kurland med Skrivelser til Johan Beyer og skaffe nøjagtig Underretning fra ham; Kongen vil med det første med sit eget Bud sende ham de Skrivelser, der skulle sendes til Johan Beyer. Sj. T. 15, 223 b.

— Til Absalon Giøe, Breide Randtzov, Albret Fris og Lauritz Brockenhus. Da Henrick Belov formedelst anden Forretning for Kongen ikke kan møde i Bogense førstkommende Mandag [3. Juni] for efter den af dem alle trufne Aftale at besigte Kronens og Mouritz Podebusk's Gods, har Kongen, for at Sagen alligevel kan blive bragt til Ende, befalet Hans Johanssen paa Hindtzgafuel at møde i Henrick Belovs Sted. F. T. 1, 347 b.

— Hr. Niels Pouelssen i Leerskouf, Sognepræst i Erst og Jorderup Sogne, hvis Præstegaards Ejendom er meget ringe, maa herefter under Præstegaarden bruge en lille Kirkegaard i Leerskouf, hvis Indehaver nu er død, mod at svare sædvanlig Afgift deraf til Kirken. J. R. 3, 509.

2. Juni (—). Bestalling for Rudbeck Pors til Øllingsø som Landsdommer paa Laaland og Falster, da han nu har aflagt sin Landsdommered. F. R. 1, 335.

— Forleningsbrev for Rudbeck Pors, der har lovet at

[1] Samme Brev (med samme Dato) paa det nær, at Johan Bokholt heri ogsaa faar Kronens Tiende af Skaarup Sogn, er indført F. R. 1, 333, men udenfor er skrevet: Denne Kopi er bleven forandret. — Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 361 f. (med urigtig Dato: 30. Marts).

være Landsdommer paa Laaland og Falster, paa Haufgaardtz Gaard og Gods paa Laaland, der hidtil har ligget under Dallum Kloster, uden Afgift; han maa ligesom de tidligere Landsdommere oppebære det sædvanlige Landsdommerkorn paa Falster. F. R. 1, 334.

2. Juni (Nygaard). Følgebrev for samme til Bønderne paa ovennævnte Gods. Udt. i F. R. 1. 334 b.

— Følgebrev for Absalon Giøye til Bønderne i Karleby Birk paa Falster, som Lauge Venstermandt havde i Forlening som Landsdommer, at de herefter skulle svare ham til Dallum Kloster. Udt. i F. R. 1, 334 b.

— Befaling til samme at overlevere Rudbeck Pors Haufgaardtz Gaard og Gods og i Stedet overtage Karleby Birk. Udt. i F. R. 1, 334 b.

3. Juni (—). Rasmus Anderssen i Horstrup maa for sin Alderdoms og Vanførsels Skyld for Livstid være fri for at svare Afgift og gøre Arbejde af det Gadehus, han bor i. Udt. i J. R. 3, 509 b.

— Til M. Hans Laugessen, Superintendent i Riiber Stift. Benedictz Rantzov paa Møgelthønder har berettet, at der for længere Tid siden er antaget en Person[1] til Kapellan hos den gamle Præst[2] i Møgelthønder Sogn, men at M. Hans. da Kapellanen imidlertid har forset sig, ikke længere vil lade ham blive dér; paa Begæring af Benedictz Rantzov har Kongen dog bevilget. at han maa blive i Embedet til Mikkelsdag. Orig. i Provinsark. i Viborg.

4. Juni (—). Til Borgemestre og Raad i Korsøer. Da de i Anledning af den til Byen udgaaede Ordre om at anskaffe Harnisker, lange Spyd, lange Rør og andre gode Værger have berettet, at det vil falde Borgerne meget besværligt at skaffe sig Harnisker, fritager Kongen dem derfor, mod at enhver i sit Hus holder et godt langt Rør og en Degen; de uformuende maa dog nøjes med at holde Federspyd og andre gode Værger. Sj. T. 15, 224.

— Til Petter Reidtz. Der er til Skielskøer kommet noget Tømmer fra Norge til Byggeriet paa Ringstedt Kloster, og Kongen har befalet Bønderne i Korsøer[3] Len hver at føre et Læs Tømmer fra Skielskøer til Sore Kloster; da det imidlertid vil

[1] Han hed efter en Paaskrift bag paa Brevet: Anders. [2] Lavrids Boesen. [3] Sj. T. har ved en Fejlskrift: Skielskøer.

falde Ringstedt Klosters Bønder besværligt alene at føre Tømmeret derfra til Ringstedt, skal han befale Sore Klosters Tjenere hver at føre et Læs Tømmer fra Sore Kloster til Ringstedt. Sj. T. 15, 224 b.

4. Juni (**Nygaard**). Befaling til alle Kron-, Stifts-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Korsøer Len om hver at føre et Læs Tømmer fra Skielskøer til Sore Kloster. Sj. T. 15, 225.

— Forleningsbrev paa 17 Aar og derefter indtil videre for Jacob Vind, Sekretær, paa alt det gejstlige Gods, Prælaturer og Kannikedømmer, som han har i Forlening i Roskille og Riber Domkirker, uden Afgift. Naar han ikke længere er i Kongens Tjeneste, skal han residere ved Roskille Domkirke. Sj. R. 12. 285 b.

— Mageskifte mellem Niels Pederssen Glambeck og Kronen. J. R. 3. 509 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Henrich Belov. Kongen er gaaet ind paa at købe den Ifuer Jenssen tilhørende jordegne Gaard i Ure for 200 gl. Dlr., da der skal være en god Gaard paa Ejendommen og Ejeren straks vil fraflytte Gaarden, hvorefter den med Fordel for Kronen igen kan bortfæstes. Henrich Belov skal tage Skøde paa Tinge paa Gaarden, betale de 200 Dlr., sætte Gaarden for en rimelig Landgilde og bortfæste den. J. T. 2, 398 b.

6. Juni (—). Til Borgemestre og Raad i Assens. Da Pestilensen tager stærkt til i Kiøpnehafn og mange Folk, flere havende Gods og Forsel med sig, drage over Assens Færgested til Hadersløf, hvorved Sygdommen kan blive bragt til Kongens Hoffolk og faa videre Udbredelse, maa de ikke tillade noget Gods fra Kiøpnehafn at komme over Færgestedet og heller ikke Folk, medmindre de have Kongens eget eller Rentemester Christoffer Valckendorffs Pasbord. F. T. 1, 348.

— Lignende Befaling til Hans Johanssen om Overførelse i hans Len [Hindsgavl]. Udt. i F. T. 1. 348 b.

— Aabent Brev, hvorved Bønderne i Aagaard ved Nygaard i de næste 3 Aar fritages for at svare Landgilde og Skat af deres Gaarde, men derimod ikke for Ægt og Arbejde, mod inden de 3 Aars Udløb at istandsætte deres Gaarde, saaledes at der i hver kan være Staldrum til en 5—6 Heste og gode Kamre til Kongens Hofsinder, saa disse kunne faa Ophold hos dem, naar Kongen kommer til Nygaard; gøre de ikke det, skulle de udrede Landgilden for de 3 Aar. J. R. 3, 513.

7. Juni (Koldinghus). Til Kronens Bønder i Koldinghus Len. Da Underskoven i Lenet trods Kongens Paabud om Fredning deraf ikke desmindre forhugges stærkt og de endog hugge deres Gærdsel om Sommeren og ikke i den rette Tid, befales det dem strengelig herefter at frede Underskoven, kun hugge det nødvendige deri og efter Anvisning af Skovfogderne og hugge deres Gærdsel om Vinteren, saafremt de ikke ville straffes uden al Naade. J. R. 3, 513 b.

— Til Henrich Belov. Da Molleren i Vambdrop Mølle resterer med næsten al sin Landgilde for 3 Aar, skal han tage alt, hvad han har i Behold, udvise ham af Møllen, indsætte en anden deri og sætte Møllen for en rimelig Landgilde. Da Molleren i Stubdrup Mølle er løben bort og resterer med 2 Læster Mel og Møllen er forfalden og øde, skal han lade den istandsætte, sætte en Møller i den og sætte den for en rimelig Afgift. De to Læster Mel skulle blive godtgjorte ham i hans Regnskab. J. T. 2, 398 b.

9. Juni (—). Befaling til Arrild Uggerup og Steen Bilde at lade noget Hjultømmer, som er hugget i Helsinborge og Herritzvadtz Klosters Skove, føre ned til Ladestederne. Udt. i Sk. T. 1, 339.

10. Juni (Hadersleyhus). Til Christoffer Valckendorff. Da Hans Ratt, Kongens Guldsmed, der nu har været hos Kongen med de to forgyldte Lysestager, han har lavet til denne, har Arbejdsløn til gode for disse Lysestager og for nogle Kontrafejer og noget andet Arbejde, han har lavet for Kongen, og Regnskabet mellem ham og Kongen for det, han har faaet at forarbejde for Kongen, og hans Tilgodehavende hos Kongen ikke er gjort op, hvilket han har begæret maatte ske, skal Christoffer Valckendorff blive enig med ham om en rimelig Arbejdsløn for Lysestagerne, Kontrafejerne og det øvrige Arbejde, betale ham den og derefter høre Regnskabet mellem ham og Kongen til denne Dag, betale ham hvad Kongen maatte blive ham skyldig og give ham Kvittering, saa Kongen derefter kan give ham Kvittans. Sj. T. 15, 225 b.

— Mageskifte mellem Biørn Anderssen til Stenolt og Kronen. J. R. 3, 514 b. (Se Kronens Skoder.)

11. Juni (—). Til Koruitz Viffert og M. Niels Huid. Da der i Threlborg er Strid om Sognepræstens og Kapellanens Underholdning, idet Kapellanen skal være forsørget med rundeligere Underholdning end Sognepræsten, hvis Stilling er meget ringe,

skulle de nu, da Kapellanembedet er ledigt, straks begive sig til Threlborg, for at Forholdene kunne blive ordnede paa en rimelig Maade, inden en ny Kapellan bliver beskikket, overveje Sagen og ordne det saaledes, at Sognepræsten som den fornemste faar den største Indkomst og Kapellanen en rimelig Løn. De skulle sende Kongen skriftlig og beseglet Besked om den Ordning, de træffe, for at han kan konfirmere den. Sk. T. 1, 339.

11. Juni (Haderslevhus). Til Beneditz Ranzau (ligelydende med Brev til samme af 12. Maj, dog kaldes Gaarden her Spolium). J. T. 2, 399.

12. Juni (—). Til Johan Thaube. Han har indberettet, at Pouel Sejermager og Hendrick Klejnsmed have tilbudt, at en af dem vil lave det Arbejde, som M. Niclas Klejnsmed har faaet Ordre til at udføre, lige saa godt og kunstrigt, som M. Niclas kan gøre det, hvilket Johan Thaube mener vil være til Fordel for Kongen, da Arbejdet saa vil gaa hurtigere, fordi de have Aarsbesolding og arbejde paa egen Kost, og siden vil kunne betales dem efter sit Værd, medens det vil gaa langsomt hos M. Niclas, der arbejder paa Kongens Kost. Da Pouel Sejermager og Hendrick Klejnsmed imidlertid desforuden have Arbejde nok for Kongen og M. Niclas forstaar sin Kunst og Kongen vil have Arbejdet kunstigt og godt udført, skal Johan Thaube, for at Arbejdet ikke skal gaa langsommere, fordi det sker paa Kongens Kost, forhandle med M. Niclas om at lade sig ansætte paa Aarspenge, Kostpenge og andre Betingelser ligesom Pouel Sejermager og Hendrick Klejnsmed; han skal saa siden ligesom disse have Arbejdet betalt stykkevis. Han skal meddele Kongen hvad Overenskomst han slutter med M. Niclas. Sj. T. 15, 226.

— Til Christoffer Valckendorff. Kongen har beskikket M. Anders Foss til Superintendent i Bergen Stift, men tilladt ham at blive hernede til efter St. Olai Dag [29. Juli] for at ordne sine Sager. Naar han er færdig til Rejsen, skal Christoffer Valckendorff fragte et Skib, der kan løbe til Bergen med hans Gods og Boskab, og betale Fragten. Sj. T. 15, 226 b.

— Til Knud Ulfeld til Suenstrup. Da Kongen af de gamle Kancelliregistranter har set, at afdøde Hr. Anders Bilde har haft 3 Dalbye Klosters Gaarde i Kyflinge[1], hvilke han har pantet af Provsten i Dalbye Kloster, og disse 3 Gaarde endnu ere borte

[1] Kellinge, Harjager H.

fra Klosteret, skal Knud Ulfeld, der har 2 af disse Gaarde, straks erklære sig om, hvad Adkomst han har til dem. Sk. T. 1, 340.

12. Juni (Haderslevhus). Lignende Skrivelse til Fru Anne Parsbierg, Hans Skoufgaardtz Enke, angaaende den Gaard, hun har. Sk. T. 1, 341 b.

— Til Absalon Giøe, Lauritz Brockenhus og Claus Glambeck. Da Fru Heiluig Hardenberg, Erick Rosenkrantzis Enke, har bevilget Kronen 1 Gaard i Thandø og 1 Gaard i Vatued[1] i Skanderborg Len, 1 Gaard i Vonsen[2] i Hatting Herred, 1 Gaard i Bosballe[3] i Malt Herred og Lavensgaard i Nyborg Len til Mageskifte for 1 Gaard og Kronens Herlighed af 1 Kirkebol i Stenderup, 1 Stykke Jord, kaldet Lindboden, i Nøbel[4] Mark, 1 Gaard i Hillerslef og 1 Gaard i Vester Hassing[5] i Fyen, skulle de med det første foretage Besigtelsen og indsende den. F. T. 1, 348 b.

— Til Mogens Hendrickssen. Hospitalsforstander i Otthense. Da Kongen har bevilget, at Jfr. Magdelene Emicksdatter til Mildinge maa faa en af Hospitalets Gaarde i Mildinge til Mageskifte for tilbørligt Vederlag paa et belejligt Sted, skal han faa at vide, hvor hun vil udlægge Vederlag, ligne Godset og, hvis det kan være Hospitalet uden Skade, lade Mageskiftet gaa for sig. F. T. 1, 349 b.

— Befaling til Lauritz Brockenhus paa Nyborg at skaffe Niels Søfrenssen, Skipper paa Jagten Raphael, der har faaet Ordre til at lade Kahytten paa Jagten male, det Guld, Fernis, Farve og andet, som han behøver dertil. Orig.

— Forleningsbrev for Mouritz Stygge som Landsdommer i Nørrejylland paa det til St. Hans Kloster i Viborg liggende Gods, som Arild Huitfeld hidtil har haft, uden Afgift. J. R. 3, 519 b.

13. Juni (—). Mageskifte mellem Manderup Parsberg til Hagisholm og Kronen. J. R. 3, 520. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Manderup Parsberg. Embedsmand paa Silckeborg, paa Thuilum Birk, som han nu selv har i Værge. Han skal fra 1. Maj dette Aar at regne aarlig svare 300 gl. Dlr. i Afgift af den visse Rente og gøre Regnskab for al

[1] Vitved Hjelmslev H. [2] Oens. [3] Basballe, Mols H. [4] Nybølle, Salling H. [5] V. Hæsinge, samme H.

den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen, dog forbeholder Kongen sig al Indtægten ved Salget af Skov, der hugges fra Roden, enten det er fornede Træer eller Underskov, og de 2 Tredjedele af Faldsmaalet for rodhuggen Skov. J. R. 3, 523.

13. Juni (**Hadersleվhus**). Til Henrich Belov. Der er ganske vist givet Matz Morthenssen i Vilstrup Tilsagn om at faa Niels Pederssens Hovedgaard i Stubdrup, men for at ikke de Bønder, der skulle rømme Gaarden i Ølef for Niels Pederssen, skulle blive husvilde og for at undgaa al Vidtløftighed om Bygning og andet, har Kongen bevilget, at Bønderne i Ølef uden Stedsmaal maa faa Hovedgaarden i Stubdrup — om Sæden skulle de selv forliges —, og at Matz Morthenssen uden Stedsmaal maa faa en anden Gaard, naar der bliver en ledig i Lenet. Han skal skaffe Niels Pederssen de til Flytningen af hans Gods fra Stubdrup til Ølef nødvendige Vogne. J. T. 2, 399 b.

— Befaling til Albret Fris paa Riberhus at give Bønderne paa Gaarden i Ølouf Ordre til straks at rømme den for Niels Pederssen: Bygningerne paa Gaardene i Stubdrup og Ølouf kunne gaa lige op mod hinanden. Han skal i sit Len skaffe Niels Pederssen de nødvendige Vogne til Flytning af hans Gods fra Stubdrup til Ølouf. J. T. 2, 400.

14. Juni (—). Kongen eftergiver Kirkeværgerne for St. Knudtz Kirke i Otthense de 50 Læster Kalk, som de have laant af Otthensegaard til Kirkens Bygning, og giver Lensmanden paa Otthensegaard Kvittans derfor. F. R. 1, 335 b.

— Til alle Kirkeværger og alle andre, adelige og uadelige, paa Fyen og Langeland, som have Landsbykirkernes Tiender i Fæste eller oppebære anden Kirkens Indkomst. Da mange trods Kongens Befaling om, at Halvdelen af Landsbykirkernes Indkomst i Fyen for Aaret 1581 skulde ydes til Istandsættelsen af St. Knudtz Kirke, der var og endnu er meget bygfalden, og senere gentagne Paamindelser om at udrede dette endnu ikke have gjort det, befales det dem strengelig uden videre Forhaling at levere Lensmanden paa Otthensegaard og Superintendenten i Otthense Stift hvad de endnu maatte restere med, for at Kirken snarest muligt kan blive istandsat. De Fæstere af Tiender, der ikke efterkomme denne Befaling, skulle have deres Tiender og Indfæstning forbrudte og desuden tiltales, ligesom ogsaa de Kirkeværger, der ikke betale Hjælpen af deres Kirker. F. R. 1, 335 b.

14. Juni (Haderslevhus). Til Erick Løcke og Lauritz Brockenhus. Ovenstaaende Brev sendes dem til Forkyndelse med Ordre til uopholdelig at indkræve Hjælpen i Otthense Stift, saavidt deres Befaling strækker sig. F. T. 1, 350.

— Aabent Brev, hvorved Kongen meddeler Jørgen Nielssen, der en Tid har været Hospitalsmester i Almindeligt Hospital i Otthense, men nu formedelst Skrøbelighed og andre Grunde ønsker at fratræde denne Stilling, Afsked og tillægger ham og Hustru frit Underhold i Hospitalet for Livstid og den samme Bolig, som den forrige Hospitalsmester Hans havde. Ville de forlade Hospitalet for at drive Næring, skal det staa dem frit for at komme ud med deres Gods. F. R. 1, 336 b.

— Kirkeværgerne i Orum Sogn i Orum Len maa i de næste 2 Aar oppebære Kronens Korntiende af Beested Sogn til deres bygfaldne Kirkes Istandsættelse, da de ikke selv formaa at bekoste den. Udt. i J. R. 3, 524.

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Sofren Pedersson, Borger i Kolding, de 800 gl. Dlr., som Kongen for nogle Aar siden i hans store Nød laante ham og paa hans Vegne betalte til Axel Viffert, da hans Gaard i Kolding, som han havde givet Kongen Pant i, nu er fuldstændig nedbrændt ved den skadelige Ildebrand og han desuden har lidt ubodelig Skade paa sit Gods, og tillader ham at beholde Gaarden mod at genopbygge den med Købstadsbygning med Tegltag. J. R. 3, 525 b.

15. Juni (—). Skøde til Bernt Folenkampfs ægte Børn i Kolding paa al den Ret, der kan tilkomme Kronen i Bernt Folenkampfs i den skadelige Ildebrand nedbrændte Gaards Ejendom i Kolding, hvori Kronen havde faaet Indførsel for en Del Penge, Bernt Folenkampf skyldte i Øksentold, dog skulle Børnene med deres Venners Hjælp være forpligtede til at genopbygge Gaarden med Købstadsbygning med Tegltag. J. R. 3, 526.

— Til Hans Johanssen, Lauritz Brockenhus, Mogens Gioe, Knud Grubbe, Olluf Daae, Hannibal Gyldenstiern, Axel Brahe, Godtzlaf Buddi, Hendrick Lycke, Erich Lycke til Eskier, Niels Skram, Hendrick Norbye, Morthen Venstermand, Godsk von Alefeldt, Konne Quitzov, Erich Lunge, Jacob Krabbe, Olluf Daa, Erich Lange, Eske Brock og Erich Bilde. Da Kongen med det første venter Hertug Ulrich af Meklenborg og nogle andre fremmede Herrer hid og gerne vil have nogle Adelsmænd til at opvarte sig og de fremmede, an-

modes de om at møde i Haderslef Onsdag efter St. Hans Dag [26. Juni] og rette sig efter at blive hos Kongen, saalænge de fremmede blive. Kongen venter sikkert, at de ville møde, og sender dem Pasbord, for at deres Gods og Tjenere kunne blive befordrede undervejs. Sj. T. 15, 227.

16. Juni (Haderslevhus). Til Christoffer Valckendorff. Som han husker, berettede han, da Kongen sidst var derovre, at en Ejendom i Bergen var solgt fra Byen til Kronen[1], og Kongen skrev da til Hans Lindenov paa Bergenhus om at indstævne Sagen for Borgemestre og Raad i Bergen og tage Dom, om ikke Ejendommen ved dette ulovlige Salg var forbrudt til Kronen. Hans Lindenov og Borgemestre og Raad i Bergen have nu sendt Kongen en skriftlig Erklæring om, at Ejendommen ikke er solgt, men i Henhold til en kgl. Ordre til Hans Lindenov om Almindinger i Bergen med flere andre Grunde er udlagt til Alminding mellem Byen og Bryggen til Bedste baade for Byens og Bryggens Beboere for at forhindre Ildebrand og anden Skade og for anden Lejligheds Skyld. Kongen sender ham Kopi af denne Erklæring, for at han kan se, at det forholder sig anderledes, end der er berettet ham. Da han endnu ikke har sendt nogen Besked paa Kongens tidligere Befaling til ham om at sætte det norske Gods, som Kongen har faaet af Fru Giøruel Faddersdatter, for en rimelig Afgift og Hans Lindenov paany har mindet derom, befales det ham at sætte Godset for en rimelig Afgift og med det første sende Kongen skriftlig Besked, for at han kan give Hans Lindenov Brev derpaa. Sj. T. 15, 227 b.

— Jens Christenssen i Almind, der bor paa en alfar Vej mellem Silckeborg Slot og Viborg og har stort Besvær med at tilsige Kronens Bønder, naar Kongens Bud rejse der forbi eller nogen rejser i Lensmanden paa Silckeborgs Ærinde og skal befordres med Vogne, maa være fri for at svare Kronen Afgift af den Kirkegaard, han bor i, saalænge han har ovennævnte Bestilling. J. R. 3, 527.

17. Juni (—). Til Johan Thaube. Det har været Kongen til Behag af hans Skrivelse at se, at det gaar fremad med Byggeriet paa Kroneborg. I Anledning af Brøndmesterens Begæring om at faa den Fortæring betalt, som han har udgivet i et Herberg, førend Johan Thaube skaffede ham Logi, sendes der Brev til

[1] Fejlskrift for: Bryggen, jvfr. Norske Rigsregistr. II, 525 f.

Tolderne om at betale den. Valentin Gravers Forlangende ved Johan Thaubes og Toldernes Forhandling med ham om Gravningen af Grunden ved den ny Postej og mellem Vagthuset og Slottet paa ialt 4000 Dlr. for dette Arbejde finder Kongen altfor høj og har derfor skrevet til Rentemesteren om at overveje Sagen, naar han kommer did, og i Forening med Johan Thaube forhandle med Valentin Graver om Arbejdet, hvilket Brev sendes ham til Overlevering. Sj. T. 15, 228 b.

19. Juni (Haderslevhus). Befaling til Hans Nielssen, Borger i Medelfardt, at salte 1 Td. friske, smaa Torsk til Kongens eget Bord og bruge godt Salt dertil; Kongen vil betale ham hvad han giver ud for Torskene. F. T. 1, 350 b.

20. Juni (—). Til Christen Vind. Da det ikke kan faa nogen Gænge med Papirmøllen i Kiøpnehafns Len, der volder Kongen stor Bekostning, uden at der dog udrettes noget, har Kongen bestemt at nedlægge den og i Stedet lave en Kornmølle. Han skal derfor udvise Papirmageren og saa snart som muligt indrette en Kornmølle dér; for at denne kan blive bygget godt, har Kongen bestemt, at hans Tømmermand Paaske, der har god Forstand paa at bygge Møller, skal begive sig did for at tilhugge og bygge Møllen. Naar han kommer, skal Christen Vind skaffe ham hvad han behøver til Arbejdet, sørge for, at dette gaar for sig med det første, og betale Udgifterne. Sj. T. 15, 228 b[1].

— Befaling til Johan Thaube at give Kongens Tømmermand Paaske Ordre til at begive sig til Christen Vind for at indrette en Kornmølle dér, hvor Papirmøllen har været, da han jo foreløbig ikke kan komme til at tilhugge Hallore[2] Mølle og formodentlig kan fuldføre det andet Arbejde, forinden den Grøft og det Dige, som skulle laves ved Hallore Mølle, blive færdige. Sj. T. 15, 229.

— Til Christoffer Valckendorff. Niels Skram paa Hald har berettet, at der i Laugholm Len resterer en Del af den til Paaske 1580 paabudte Madskat, hvilket skyldes, at da Kongen efter Skattens Paabydelse fritog Bønderne i Laugholm Len og andensteds for Halvdelen af Skatten, beholdt Bønderne, der tidligere havde betalt hele deres Ølskat med Penge, til Gengæld Størstedelen af Fetaljen hos sig, og desuden ere nogle ogsaa komne til at restere

[1] Tr.: Dsk. Mag. 3. R. 1. 142. Nyrop, Strandmøllen S. 7 f. [2] Hulerød, Holbo H.

formedelst Fattigdom. Da det nu vil blive ham meget besværligt at indkræve disse Restancer og det er saa lang Tid, siden Skatten skulde have været ydet, og Bønderne desuden have ansøgt Kongen om Eftergivelse, har Kongen eftergivet denne Restance. Christoffer Valckendorff skal derfor give Niels Skram endelig Kvittans. Sj. T. 15, 229 b.

20. Juni (Haderslevhus). Til samme. Kongens Faktor i Hamborg, Jochim Thim, har til Tolderne i Helsingøer sendt 68½ Skippd. Tækkekobber, som Grev Borckort af Barby har sendt ham i Henhold til den med Kongen trufne Aftale, at han skulde levere Kobberet i Hamborg og have sin Betaling hos Faktoren smstds. Da Tolderne have berettet, at der ikke er Penge nok af Tolden til at betale Kobberet med, og Tolden heller ikke kan blottes for Penge, fordi der daglig er meget store Udgifter til Haandværksfolk og til Knægte og Bøsseskytter, som holdes der, skal Christoffer Valckendorff hos Tolderne faa at vide, hvad der efter den med Grev Borckort sluttede Kontrakt skal gives for Kobberet, skaffe Pengene og sende dem til Jochim Thim, saa Greven kan faa sin Betaling og siden være villigere til at skaffe mere Kobber. Sj. T. 15, 230.

21. Juni (—). Bestalling for Knud Bild, der er taget i Kongens Tjeneste og skal lade sig bruge baade til Lands og til Vands, med 50 Dlr. og sædvanlig Hofklædning i aarlig Løn. Sj. R. 12, 286.

— Til Johan Thaube. Da Olde Hans von Oldenborg, Alexander von Wien, Merten von Ferden, Georg von Humborg, Junge Hans von Oldenborg, Hans von Halle og Arent von Bremen, der i lang Tid have tjent Kongen som Drabanter, nu ere blevne gamle, saa det undertiden falder dem besværligt at følge Kongens Hoflejr, har Kongen bevilget, at de maa komme blandt Knægtene paa Kroneborg, dog skulle de ikke besværes med lange Værger, men maa nøjes med korte. Han skal tage dem i Ed og siden give dem samme Løn som de andre Knægte. Sj. T. 15, 230 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Englænderen Thomas Furbas, der tidligere har tjent Kongen som Dreng, men nu er antaget til Tjeneste paa Orlogsskibene, ikke godt kan opholde sig ved Hove, naar han ikke bruges til Skibs, men bekvemmere kan blive i Kiopnehafn ved Skibene, indtil Kongen har Brug for ham paa disse, skal Christoffer Valckendorff fastsætte en passende Løn og Underholdning for ham og sende Kongen Besked derom. Sj. T. 15, 231 b.

21. Juni (Haderslevhus). Befaling til samme at kvittere Albrit Friis paa Riberhus, der paa Kongens Vegne har købt et ved Slottet liggende Hus af Peder Pillemand og betalt 310 Dlr. derfor, disse Penge i hans Regnskab. Sj. T. 15, 231.

— Kontrakt mellem Kronen og Albrit Friis paa Riberhus — der har berettet, at en stor Mængde Korn af Lenets Indkomst hvert Aar bliver liggende hos ham, fordi det er saa besværligt at føre det til Kiøpnehafn, og derved bliver fordærvet — om, at han skal beholde al Lenets Indkomst af Rug og Byg udover hans Genant mod at betale 1 gl. Dlr. for hver smal Td. Rug eller Byg, enten det er dyrt eller billigt, til hver 1. Maj. Kongen vil dog ikke være bunden til denne Kontrakt længere, end det behager ham. J. R. 3, 527 b.

— Befaling til Albrit Fris paa Riberhus, der har faaet Ordre til at skaffe 30,000 Hvillinger til Udspisningen paa Kroneborg og Frederichsborg, om yderligere at købe 30,000 Hvillinger dertil, da Fisken denne Gang er meget ringere, end den plejer at være. Orig.

— Befaling til samme at forkynde Løsen paa det Gods i Riberhus Len, som i Følge Slottets Jordebog er pantsat i den sidste svenske Fejde, indløse det efterhaanden, indskrive Udgiften i sit Regnskab og sende de indløste Pantebreve til Kongen. J. T. 2, 401.

— Albrit Fris maa paa én Gang købe en Skibsladning Egetømmer i Norge og lade et Skib løbe til Nederlandene eller andensteds hen med det for at sælge det. Udt. i J. R. 3, 528.

— Til Niels Skram. Da han har berettet, at Christoffer Valckendorff har anslaaet den Havre, han havde i Forraad paa Bygholm af Stiftets Indkomst, og som Kongen havde givet ham Ordre til at lade blive dér, i Penge og regnet ham den til Restance i hans Regnskab, meddeles ham, at Kongen vil beholde Havren, da han har Brug for den; vedlagt sendes et Brev til Christoffer Valckendorff derom, hvilket han skal sende denne og derefter kræve Kvittans. J. T. 2, 400 b.

— Befaling til Christoffer Valckendorff om ikke at regne Niels Skram ovennævnte Havre til Restance. Sj. T. 15, 231.

— Til Benedichs Rantzov. Da Kongen venter Hertug Ulrich af Meklenborg og flere fremmede Herrer til Hatterslefuen, skal

han møde smstds. Onsdag efter St. Hans Dag [26. Juni] for at opvarte Kongen og de fremmede Herrer. Udt. i J. T. 2, 400 b.

22. Juni (Haderslevhus). Til Kronens Bønder i Møgeltønder Len. Kongen har i Anledning af deres Klager over nye Paalæg af Lensmanden Benedigds Rantzou ladet nogle Raader og gode Mænd høre disse Klager og Lensmandens Erklæring derpaa og har deraf forstaaet, at de særlig klage over, at de nu besværes med mere Ægt og Arbejde end i Claus von Alefeldtz Tid, specielt med at drive de 2 Gaardes Ejendom, som tilhørte Bo Aagessen, men nu ere lagte ind under Slottet. Kongen kan dog ikke forandre noget heri, da den Omstændighed, at de med Claus von Alefeldtz Samtykke i hans Tid have været skaanede noget for Ægt og Arbejde, ikke kan hjemle dem Ret til at nyde samme Forskaansel nu, og da Henlæggelsen af de to Gaardes Ejendom under Slottets Avl har været nødvendig og er sket efter Kongens Ordre, og det paalægges dem at gøre samme Ægt og Arbejde til Møgeltønder, som der gøres til Kronens andre Slotte, at drive de to Gaardes Ejendom og dige for den. Hvad de andre Klager angaar, have de dels lidet paa sig, dels ere de kun løst angivne; Benedigds Rantzou har lovet heri at rette sig efter Ret og Billighed og herved lader Kongen det bero. Det befales dem derfor at være Lensmanden lydig og at yde ham den Rettighed, som de skylde Kronen; han har lovet ikke at forurette dem eller besvære dem ubilligt, ligesom heller ikke at tage dem deres Klage ilde op. J. T. 2, 401.

23. Juni (—). Aabent Brev, at Christoffer von Festenberg, kaldet Pachisk, i Henhold til den af Kongen og Rigsraadet trufne Ordning angaaende den gejstlige Jurisdiktion, herefter skal have den gejstlige Jurisdiktion i Holbeck Len, saaledes som Stiftslensmanden i Sjællands Stift hidtil har haft den, dog undtages den Rettighed, Kapitlet har. Sj. R. 12, 286 b.

— Følgebrev for samme til alle Kirke- og Præstetjenere i Holbeck Len. Udt. i Sj. R. 12, 287.

— Kvittans til M. Hans Ratt, Kongens Guldsmed, paa 2 forgyldte Sølvlysestager, med Forgyldningen vejende 1621 Lod Sølv, som han har lavet til Kongen. Sj. R. 12, 287 b.

28. Juni (—). Befaling til Christoffer Valckendorff om med det allerførste at skaffe nogle Hundrede Render fra Gudland til Posten paa Frederichsborg. Sj. T. 15, 232.

— Befaling til samme om med det første at sende Kongen

5000 Dlr., da denne ved at laane ud og ved andre Udgifter er bleven stærkt blottet for Penge og ved de fremmedes Ankomst vil faa store Udgifter til Foræringer og andet. Sj. T. 15, 232.

28. Juni (Hadersleyhus). Til samme. Da Arvingerne efter afdøde Tolder i Kolding Seuerin Kier nu have indkrævet og betalt den ved deres Faders Død værende Toldrestance paa omtrent 9000 Dlr. paa 600 Dlr. nær, har Kongen i Betragtning af deres Faders lange Tjeneste, deres Besvær med at indkræve Restancerne og den Skade, de have lidt ved Ildebranden i Kolding, eftergivet dem 200 Dlr. af de 600. Sj. T. 15, 232 b. Orig.

— Til Breide Rantzov. Stifts- og Kirketjenerne i Snøde og Stonisse Sogne paa Langeland have berettet, at de fra Arilds Tid have faaet Bygnings-, Hjul- og Vogntømmer samt Ildebrændsel og Gærdsel i Kronens Skove under Trannekier Slot, indtil han nu har nægtet at lade dem faa det uden skriftlig Befaling af Kongen. Det befales ham derfor at lade dem faa det for en rimelig Pris, saavidt det da kan ske uden Skade for Skoven. F. T. 1, 351.

— Lignende Skrivelse til Erick Løcke om, at Kronens Bønder i Skam og Lund Herreder maa faa Hjul- og Vogntømmer og Ildebrændsel for en rimelig Pris i Otthensegaardtz Skove. F. T. 1, 351 b.

— Til Tolderen i Medelfardt. Da Hans Johanssen paa Hindtzgafuel hos Borgerne i Medelfardt har fragtet Skibe til at fremføre den sidste Madskat af Lenet og begæret, at Fragten som sædvanlig maa betales af Tolden, befales det Tolderen at betale den. F. T. 1, 351.

— Til Absalon Gioe, Breyde Randtzov og Albret Friis. Da Kongen efter langvarige Forhandlinger med Mouritz Podebusk om hans og hans Hustrus[1] Arvegods i Sønderjylland endelig er bleven enig med ham om, at Kronen skal have 15 Bønder i Branderup By og Sogn, 6 Bønder i Rurup, 7 Bønder i Stenderup, 2 Bønder i Allerup, 9 Bønder i Thoftlundt, Kiergaardt og 1 Gaard i Musuang i Rangstrup Herred til Mageskifte for 9 Gaarde og 1 Gadehus i Jersore i Klinthe Sogn, 10 Gaarde, 1 Gadehus og Kronens Herlighed af et lille Kirkebol i Hørup By og Sogn, 4 Gaarde og Kronens Herlighed af et lille Kirkebol i Ringe i Nerdup Sogn,

[1] Magdalene Sehested.

1 Gaard i Bredstrup, 1 Gaard og 1 Gadehus i Krogsbøl i Hunstrup Sogn og 1 Gaard i Kiørup i Aggernes Sogn i Skam Herred, skulle de straks besigte det endnu ikke besigtede Gods og indsende Besigtelsen. F. T. 1, 352.

28. Juni (Haderslevhus). Livsbrev for Suartzs Peyther, der i lang Tid har tjent Kongen som Rustvognsdriver, men nu er skrøbelig og vanfør, paa frit Underhold paa Koldinghus og 7 Dlr. aarlig til Leje af det Hus, han nu bor i, samt Frihed for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge i Kolding; til Gengæld skal han føre Tilsyn med, at Kongens Stalde og Vognhuse blive holdte tilbørligt, og i alle Maader ramme Kongens Bedste. J. R. 3, 528.

— Til Kapitlet i Viborg. Da Hr. Niels Erichssen i Føullum[1] har klaget over, at han ingen Præstegaard har, har Kongen bevilget, at han maa faa en Kapitlet tilhorende Gaard i Føullum til Præstegaard, og skrevet til Jørgen Skram paa Drotningborg om at udlægge Kapitlet Fyldest; naar det er sket, skal det lade Hr. Niels faa Gaarden. J. T. 2, 402 b. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Til Jørgen Skram. Da Hr. Niels Erichssen i Føullum har berettet, at han endnu ikke har faaet den Viborg Kapitels Gaard, som Kongen havde bevilget ham til Præstegaard, fordi Ordren til Niels Joenssen, da Lensmand paa Hald, om at udlægge Kapitlet Fyldest, endnu ikke er bleven udført, befales det Jørgen Skram, i hvis Len Kapitlets Gaard ligger, at udlægge Kapitlet Fyldest derfor paa et belejligt Sted, ligne Gaardene og indsende Besked til Kancelliet, for at Kongen kan lade Brev udgaa derefter. J. T. 2, 402.

— Til Jørgen Rossenkrantz og Hendrich Belov. Da Ulrich Sandbierg til Quelstrup har bevilget Kronen 1 Gaard i Brestrup, 1 Bol i Egem[2] og et Gadehus i Hammerup[3] i Koldinghus Len til Mageskifte for 2 Gaarde i Thued By og Sogn i Mols Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 403.

— Til Jacob Seefeld paa Aarhusgaard. Kongen har eftergivet Jens Nielssen i Snogdrup, hvis Gaard og Gods brændte sidste Aar, det Aars Landgilde, som han af den Grund er kommen til at restere med, hvis hans Beretning da forholder sig rigtig. Orig.

29. Juni (—). Til Arrild Uggerup. Kongen har bevilget, at Hendrick Ramel maa faa Iføø, som Arrild Uggerup har Livsbrev paa, i Forlening til Beckeschouf Kloster, da den ligger lige

---

[1] Fovlum, Sønderlyng H. [2] Igum, Elbo H. [3] Handerup, samme H.

ved dette, og vil i Stedet udlægge Arrild Uggerup Vederlag af Beckeschouf Klosters Gods; han skal med det første erklære sig om, hvad Gods han ønsker, og sende klart Register over begge Parters Gods. Sk. T. 1, 340 b.

29. Juni (Haderslevhus). Lejebrev for Peder Christenssen, Borger i Otthense, og hans Arvinger paa to Kronens Jorder udenfor Møllebro Port, hvilke hidtil have ligget til St. Knudtz Kloster i Otthense. Af den ene, en Have, der strækker sig fra Bispegaardens Humlehave til Rasmus Langis Have, skal der aarlig til Mikkelsdag svares 24 Sk. i Leje til Klosteret, af den anden, en Jord paa 13 Agre udenfor Møllebro Port, 1 Ørt. Byg aarlig inden Jul. F. R. 1, 337.

— Til Jørgen Skram. Da Jens Murmester har klaget over, at han ikke kan komme ud af det med den Kontrakt, Kongen har sluttet med ham om Istandsættelsen af Kirken paa Drotningborg Slot, og anmodet Kongen om ikke at lade ham lide Skade og Undergang, skal Jørgen Skram yderligere betale ham 60 Dlr. J. T. 2, 404 b.

— Mageskifte mellem Jørgen Skram og Kronen. J. R. 3, 529. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Hr. Jørgen Lycke at lægge de Enge i Grofkier, som Kronen har faaet til Mageskifte af Jørgen Skram for nogle Kronens Enge i samme Grofkier, som 5 Bønder i Hollumgaard havde i Brug, ind under Hollumgaard og fordele dem mellem Bønderne i Forhold til det, de have mistet. J. T. 2, 403 b.

30. Juni (—). Mageskifte mellem Jørgen Skram og Kronen. J. R. 3, 530. (Se Kronens Skøder.)

— Til Prælater og menige Kapitel i Viborg. Da Jørgen Skram, hvem Kongen havde tilladt at faa Kapitlets Gaard Vestergaard i Lindom i Nørliung Herred og Holmkierdt Eng til Mageskifte for tilbørligt Vederlag, har berettet, at han trods Kongens Skrivelse til Kapitlet desangaaende endnu ikke er kommen til nogen Ende med det om denne Handel, befales det Kapitlet at faa at vide, hvor Jørgen Skram vil udlægge Vederlag, ligne Godset og, hvis Kapitlet faar Fyldest, bringe Mageskiftet til Udførelse. J. T. 2, 405.

— Befaling til Christoffer Valckendorff at betale Hans Radt, Kongens Guldsmed, 300 Dlr. paa Regnskab af Arbejdslønnen for de 2 forgyldte Lysestager, som han nu har leveret Kongen, da han har faaet Tilladelse til at rejse udenlands og har anmodet om at

faa noget af Arbejdslonnen betalt til Rejsen; Resten af Arbejdslønnen skal staa, indtil Kongen selv kommer derover. Christoffer Valckendorff skal blive enig med Hans Radt om, hvad han skal have i Arbejdsløn for de Kontrafejer, han har lavet til Kongen, og betale ham. Sj. T. 15, 233.

30. Juni (Haderslevhus). Til samme. Albret Friis paa Riiberhus har berettet, at han nu har gjort Regnskab for al Kronens Tiendeindkomst og anden Rettighed af Kirkerne og Sognene i Riiber Stift og betalt alt, hvad han blev skyldig, med Undtagelse af nogle Poster, der ere blevne skrevne ham til Mangel, nemlig Kronens Tiendekorn af Flønder og Bøuling Sogne for Aarene 1580 og 1581, som Christen Skiel paa Bøuling har taget til sig uden at svare Afgift deraf, Kronens Tiendekorn og Kvægtienden af Langschouf Sogn for de samme to Aar, som Jørgen Seestedt til Huolgaardt har taget til sig uden at svare Afgift deraf, og Kronens Tiendekorn og Kvægtienden af Fabierg, Nissom og Gudom Sogne i Skodborg Herred for de samme to Aar, som Fru Margrette Randtzov har oppebaaret til Gudom Kloster uden at svare Afgift deraf. Da Christen Skiel i andre Maader skal aflægge Regnskab til Kronen og derfor kan aflægge Regnskab for ovennævnte Tiender sammen med Regnskabet for Bøuling Len eller erklære sig om, med hvad Ret han har oppebaaret Tiendekornet uden at svare Afgift, vil Kongen søge sin Ret hos ham. Ligeledes fritager Kongen Albret Friis for at staa til Regnskab for den af Jørgen Seestedt oppebaarne Tiende, da Jørgen Seestedt, der har faaet Ordre til at erklære sig om, med hvad Ret han har oppebaaret Tienden uden Afgift, er i Stand til at betale, hvis han har haft Uret, og ligesaa for de af Margrette Rantzov oppebaarne Tiender. Naar Albret Friis ellers har betalt hvad han skylder, skal Christoffer Valckendorff give ham endelig Kvittans. Sj. T. 15, 233 b.

— Til Kronens Bønder under Otthensegaard. Da en Del af dem vægrer sig ved at pløje og gøre andet Dagsværk til Otthensegaards Ladegaard, hvilket medfører, at de andre maa besværes saa meget des mere, undertiden ogsaa at Avlen maa forsømmes, befales det strengelig enhver herefter at gøre det Arbejde til Ladegaarden, som Lensmanden befaler. F. R. 1, 338.

— Til Kronens Bønder under Dallum Kloster. Da der under Kongens Ophold paa Haderslefhus forefalder megen Ægt med Befordring af Kongens Folk, Tjenere og Gods frem og tilbage igennem

Ottense og Bønderne under Ottensegaard vanskeligt alene kunne overkomme disse Holdsægter, skulle de, saalænge Kongen er paa Haderslefhus, skiftes med Bønderne under Ottensegaard til at holde 4 Vogne daglig paa Ottensegaard og give Møde, efterhaanden som de tilsiges. F. T. 1, 353 b.

30. Juni (Haderslevhus). Til Erick Løcke. Paa hans Forespørgsel i Anledning af, at Magdelene og Margrette Emicksdøtre, hvem Kongen har forlenet med Vissenberg Birk, have tilholdt sig Præsten og Kirken i Birket samt Herligheden af Kirkeskoven, skønt disse hidtil altid have hørt under Lensmanden paa Ottensegaard, meddeles ham, at Kongen kun har forlenet dem med Birket med samme Ret, som de tidligere Lensmænd have haft, hvorefter han skal rette sig. F. T. 1, 353.

1. Juli (—). Til Niels Vintherssen, Sisemester i Vedtle. Inge Nils Smeds, Borgerske i Vedtle, har berettet, at hendes afdøde Husbonde skyldte 26 Dlr. i Sise af Tyskøl, som han havde indført i Byen, hvilke hun formedelst Armod og anden stor Gæld ikke kan betale. Kongen eftergiver hende Pengene, men herefter maa han ikke give nogen Henstand med Sise. Orig.

2. Juli (—). Jens Christenssen, Borger i Ringsted, maa indtil videre være fri for Skat og borgerlig Tynge. Sj. R. 12, 287 b.

— Til Tolderne i Helsingøer. Kongen har fritaget de Lybske for at svare dobbelt Told og Lastepenge, men de skulle svare ligesom andre fremmede. Sj. T. 15, 234 b. Jvfr. 23. Marts.

— Til Christoffer Valckendorff. Da han trods tidligere baade skriftlige og mundtlige Ordrer om at give Mønsterskriver Hans Meckelborg[1] Penge til at betale de Enspændere og andre kgl. Tjenere med, som blive sendte ud af Kongen, for at Kongens eget Kammer ikke skal besværes dermed, stadig ikke gør det, befales det ham at sende Mønsterskriveren Penge til disse Udgifter. Sj. T. 15, 234 b.

— Til Absalon Giøe, Breide Randtzov og Albret Friis. I Anledning af Besigtelsen af Mouritz Podebuskes Gods meddeles dem, at Kongen har bevilget, at det ved Ligningen maa beregnes efter den Skyld, som det har givet i Claus Seestis Tid,

[1] Efter Overskriften.

hvorom de kunne faa Oplysning af Claus Seestis Jordebøger. F. T. 1, 354.

2. Juli (Haderslevhus). Gældsbrev til Erich Lange til Engelstholm paa 58,000 gl. Dlr., som er en Del af Købesummen for hans Hovedgaard Soluig med tilliggende Gods i Slesvig. Kongen forpligter sig til at betale Pengene i 5 Terminer, 12,000 Dlr. til hvert af Omslagene i 1584, 1585, 1586 og 1587 og 10,000 Dlr. til Omslaget i 1588, men skal ingen Rente betale af Pengene. J. R. 3, 534.

— Livsbrev for samme, der har ladet en Del af Købesummen for hans Hovedgaard Soluig med tilliggende Gods i Slesvig falde, paa Biugholm Slot og Len, uden Afgift. Han skal tjene Riget med 4 geruste Heste, underholde Kongen, Dronningen og deres Børn en Nats Tid, hvis deres Vej falder der forbi, skaffe Hø, Havre og Straafoder til Kongens egne Heste en Nats Tid og skaffe Kongen og dennes Tjenere Befordring hos Slottets Bønder. J. R. 3, 535[1].

— Til Albrit Fris. Jørgen Huidt har berettet, at han for nogen Tid siden er gaaet i Borgen for en Mand i Gredsted for nogle Penge og noget Korn, og da han maatte betale Pengene og Kornet og desuden havde indfriet nogle Haandskrifter for samme Mand, overdrog denne ham sin Gaard i Gredsted med paastaaende Bygninger, ligesom han samtidig fæstede den af M. Jens Viborg; nu har imidlertid Albrit Fris paabudt, at en af de Mænd i Øluf, der skulle rømme for Niels Pederssen, skal indsættes i Gaarden, hvorved Jørgen mener at lide Uret, idet han baade bliver trængt fra sine udlagte Penge, sin Indfæstning og de Penge, han har anvendt paa Gaardens Bygning; han har derfor begæret enten at maatte beholde Gaarden eller faa sine udlagte Penge igen. Da det jo, som Albrit Fris nok husker, blev ordnet saaledes, at Mændene i Øluf i Stedet skulde have Niels Pederssens Gaard i Stubdrup uden Indfæstning, havde Kongen ventet at skulle være fri for videre Overløb i den Sag; han vil heller ikke, da Jørgen Huidt har sat mange Penge paa Gaarden, baade til Indfæstning og Forbedring af Bygningerne, og Gaarden desuden tilhører Kapitlet, trænge nogen fra det, han har Ret til; havde det kunnet ordnes i Mindelighed baade med den, der har Gaarden i Forsvar, og med Bonden derpaa, havde det nok kunnet ske. Det befales ham derfor at lade Jørgen Huidt

[1] Tr.: Dsk. Mag. IV. 28 ff.

beholde Gaarden og kun sætte nogen af de Øluf Mænd ind deri, saafremt det kan ske med Jørgen Huidts Minde og hans udlagte Penge og Indfæstning tilbagebetales ham. Hvis det ikke kan lade sig gøre, skal han, som tidligere bestemt, indvise de to Øluf Mænd i Niels Pederssens Gaard. J. T. 2, 405 b.

3. Juli (Haderslevhus). Til Lauge Beck paa Roskildegaard. Da han har begæret skriftlig Ordre om den ham ved Kongens sidste Ophold derovre givne mundtlige Tilladelse til at sælge Bøndersønner i Roskilde Len Frihed for deres Fødested for at skaffe Penge til Byggeriet paa Bistrupgaard, meddeles denne ham herved. Sj. T. 15, 235.

4. Juli (—). Gældsbrev til Benedictz Petterssen paa 1000 gl. Dlr., som endnu restere af Købesummen for hans Gods i Slesvig, at betale senest til førstkommende Bartholomei Dag [24. Aug.]. J. R. 3, 537[1].

5. Juli (—). Gavebrev til Fru Karenne Gyllenstiern, Jørgen Marsuins Enke, paa Jus patronatus til hendes Sognekirke Vemmindtzhøye ved Dybeck med Kronens og Kirkens Part af Tienden af Sognet, derimod maa hun ikke befatte sig med Præstegaarden eller Præstens Rente. Hun skal holde Kirken i Stand og, naar Sognet bliver ledigt, indsætte en duelig Sognepræst, der dog først skal godkendes af Superintendenten. Sk. R. 1, 428[2].

6. Juli (—). Livsbrev for Johan Norby og hans Hustru, Fru Margrette Basse, paa Stubberupgaard i Fyen, som Kongen har faaet af afdøde Pouel Bang, Borgemester i Assens, og Kronens Rettighed i følgende Kirkebol: 1 i Aboer[3], 1 i Hiorthe, 1 i Hesle, 1 i Ørstedt, 2 i Synderby, 1 i Ebberup, 1 i Gomerup[4] og 1 i Kyng[5], alt uden Afgift; endvidere skulle de aarlig, saa længe de leve, oppebære 200 gl. Dlr. af Lensmanden paa Nyborg paa Kongens Vegne. F. R. 1, 338 b[6].

7. Juli (—). Kvittans til Christoffer Valckendorff, Rentemester, paa 5000 gl. Dlr. af Landeskatten for 1582, som han har indleveret i Kongens Kammer paa Hadersløfhus. Sj. R. 12, 288 b. Orig.

---

[1] Foran er indført Bendiks Petersens Skødebrev af 3. Juli til Kronen paa Godset i Slesvig (se Kronens Skøder). [2] J. R. 3, 537 b er indført et Skødebrev af 6. Juli 1583 fra Fru Karen Gyldenstjerne til Kronen paa Gaarden Vraa i Gram Herred (se Kronens Skøder). [3] Aborre, Baag H. [4] Gummerup, samme H. [5] Køng, samme H. [6] J. R. 3, 538 b er indført et Skødebrev af 7. Juli 1583 fra Johan Norby til Kronen paa noget haus Hustru tilhørende Gods i Slesvig (se Kronens Skøder).

7. Juli (Hadersleshus). Befaling til Tolderne i Helsingøer om ved første Lejlighed at skaffe de engelske Gesandter, der nu have faaet deres Afsked hos Kongen, Skib til England og betale Fragten af Tolden. Sj. T. 15, 235.

8. Juli (—). Mageskifte mellem Fru Karine Hack, Arent Pegovs Enke, og Kronen. J. R. 3, 539 b. (Se Kronens Skøder.)

10. Juli (Nygaard). Til Johan Thaube paa Kroneborg. Da Niclas Klejnsmed, med hvem han har talt om, hvad han skulde have i Løn, har forlangt 150 Dlr. i Løn. Kostpenge til sig selvtredje, fri Bolig, fri Ildebrændsel og Frihed for borgerlig Tynge, hvilket er langt mere end de andre Smede, Pouel Sejermager og Hendrich, have, og da Kongen iøvrigt har Smede nok og Pouel og Hendrich tidligere have tilbudt at udføre Arbejdet ligesaa godt som Niclas, skal Johan Thaube betale denne hvad han har fortjent, afskedige ham og give Pouel Sejermager og Hendrich Klejnsmed Ordre til at udføre hans Arbejde. Han skal herefter oppebære Kirketienden af Thykiob Sogn, som afdøde Hendrick Mogenssen havde i Fæste, til Slottet, da Kongen har Brug for en hel Hob Straafoder til de Rustvognsheste, der bruges ved Byggeriet, og ellers med stor Besværing maa hente det fra Kiøpnehafn og andre Steder, og betale Kirken sædvanlig Afgift i Korn. Sj. T. 15, 235 b.

— Til Claus Glambeck. Da han har indberettet, at Glasbrænderen, hvem han allerede har forstrakt med Penge, Korn og Fetalje til et Beløb af 200 eller 250 Dlr., har begæret yderligere Forstrækning og tilbudt at betale med Glas og lade Kongen faa hver Vog Glas 1 Dlr. billigere end før, og derhos forespurgt, hvad han skal gøre, da han allerede har faaet mere Glas af ham, end der kan bruges paa Slottet [Skanderborg] i flere Aar, befales det ham, efterdi Glasbrænderen ikke kan blive ved uden Hjælp, at yde ham yderligere Forstrækning med Korn og Fetalje, men dog passe paa, at han ikke kommer i saa stor Gæld til Kronen, at han ikke kan betale den, og efterhaanden kræve Glas af ham i Betaling til den Pris, han har tilbudt. Alt det Glas, som han ikke har Brug for paa Slottet, skal han sende til Kroneborg, Anduerskouf Kloster, Hadersleshus og Kolding, hvor Kongen lader bygge, for at det kan blive brugt dér og Kongen blive fri for at købe, naar han selv har Forraad deraf. J. T. 2, 406.

11. Juli (—). Befaling til Frederich Leyel og Dauid Hanssen, Toldere i Helsingøer, om at overtage Værgemaalet

for afdøde Hendrich Mogenssens Enke Birgitte, da hun som fremmed og uden herværende Slægt har anmodet Kongen om at beskikke hende Værger og hendes afdøde Husbonde paa sit yderste har sat særlig Tillid til dem i saa Henseende. Sj. T. 15, 236[1].

11. Juli (Nygaard). Befaling til Johan Thaube at staa Birgitte Hendrich Mogenssens bi, hvis der paafores hende Trætter, saa meget som Lov og Ret er. Sj. T. 15, 236 b.

— Befaling til Frederich Leyel, Dauid Hanssen, Morthen Jenssen og Niels Hendrickssen, Toldere og Toldskrivere i Helsingøer, at levere Kongens Kontrafejer M. Hans 1000 Dlr. paa Regnskab i Guld eller Dalere, hvilket de bedst kunne undvære. Sj. T. 15, 237.

12. Juli (—). Til Johan Thaube. Kromanden i den ny Kro ved Frederichsborg har berettet, at den forrige Kromand havde en Tiende til Kroen mod at svare Afgift deraf, hvilken Tiende han, da han kom fra Kroen, afstod til Slotsskriveren paa Frederichsborg; Kromanden begærer nu at faa Tienden igen, da den ikke kan undværes fra Kroen for Foderets Skyld. Da den sikkert netop er fæstet til Kroen for at skaffe Straafoder til Kongens Hofsinders Heste og den gamle Kromand ikke uden særlig Tilladelse har haft Ret til at overlade den til andre, skal Johan Thaube sørge for, at den igen bliver henlagt til Kroen. Da Kromanden tillige har begæret, at en Jord, der ved en mellem den gamle og ny Kro foretagen Jævning af Agerjorden var henlagt fra den gamle til den ny Kro, men siden er kommen derfra igen, atter maa komme dertil, og at Engen ligesaa maa lignes mellem Kroerne, men Kongen ikke ved, hvorledes det forholder sig hermed, skal Johan Thaube undersøge Sagen og sende Kongen Besked. Sj. T. 15, 237 b.

— Til Emicke Kaas. Kongen har tilladt Hertug Karl af Sverrig i Aar at faa nogle gotlandske Sten til et Byggeforetagende og at forhandle med Bønderne om at bryde dem; Emicke Kaas skal hjælpe Hertugens Fuldmægtige. Sk. T. 1, 341.

15. Juli (Sellerup). Til Fru Lissebeth Urne, Johan Bockholtz Hustru. Da Rasmus Skriver, Borgemester i Suenborg, der har Livsbrev paa Kirketienden af Skaarup Sogn, men er bange for, at der skal blive gjort ham Hinder paa den, nu da hun og hendes Husbonde have faaet Jus patronatus til Sognet, har anmodet om

[1] Tr.: Hist. Tidsskr. V. 477.

enten at faa en anden Tiende i Fæste eller Løfte om at maatte beholde Skaarup Kirketiende, befales det dem at lade ham beholde Tienden for samme Afgift som hidtil, da Kongen ikke kan og heller ikke vil have gjort noget mod sit Livsbrev. F. T. 1, 354 b.

15. Juli (Sellerup). Niels Pederssen, Borger i Ribe, maa sejle til Holland og dér sælge den Skibsladning Egetømmer, som han har indladet i Norge og nu har liggende ved Ribe. Udt. i J. R. 3, 542.

— Til Erich Lycke til Skoufgaard. Kongen har eftergivet Chresten Søfrenssen, der i hans og tidligere Lensmænds Tid har oppebaaret Madskatten af Riberhus Len og af Madskatten for 1580, for hvilken der oppebares Fisk, er kommen til at restere med Fisk til en Værdi af 150 Dlr., hvilke brændte med hans Gaard i den skadelige Ildebrand, Halvparten af denne Restance. J. T. 2. 407.

18. Juli (Nebel). Aabent Brev, hvorved Kongen paa Begæring af Peder Ul i Selderupgaard bevilger, at Stapeling Eng paa Selderup Mark, der fra gammel Tid har ligget til Selderupgaard, men nu med anden Ejendom er udlagt til Deling mellem alle Gaardene i Selderup i Henhold til Kongens Brev om Jævningen, alligevel maa blive ved Selderupgaard, da Kongen har tænkt at ville have Nattelejr paa Selderupgaard, naar han kommer did paa Jagt, og der derfor maa være godt Forraad paa Hø til Kongens Heste. J. R. 3, 542 b.

22. Juli (Haderslevhus). Aabent Brev, at Hr. Staffen Søfrenssen i Virst, Sognepræst i Becke Sogn, der hidtil har haft 2 Ørt. Rug af Becke Kirke for at holde Kirken med Brød og Vin, og hans Efterfølgere i Embedet i Stedet maa have en til Kirken hørende Eng, som nogle Bønder, der nu ere døde, hidtil have haft i Fæste for en aarlig Afgift af 8 Sk., uden Afgift, men mod at holde Kirken med Brød og Vin. J. R. 3, 543.

23. Juli (—). Til Biørn Anderssen paa Olborghus og Hanibal Gyllenstiern til Refstrup. Kongen gav dem for nogen Tid siden Fuldmagt til at handle med dem af Adelen, der havde Gods paa Trendnisholm[1] i Olborghus Len, og besigte baade de adeliges Gods dér og det Gods, de begærede til Vederlag derfor; da Erich Lycke til Eskier, der har 2 Gaarde paa Trendnisholm, den ene i Sønder

[1] Trandersholm, Fleskum H.

Trendnis[1] og den anden i Urup[2], til Mageskifte for disse har begæret 3 Gaarde i Hensted Herred, som han nu selv har i Værge, nemlig Stockholm i Vibistrup Sogn, 1 Gaard i Vebestrup og 1 Gaard i Fredistrup[3], skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 407.

24. Juli (Haderslevhus). Til Christoffer Valckendorff. Kongen bifalder den Besked, han har givet Tolderne i Helsingøer, der have indberettet til ham, at Købmanden paa et til Sundet ankommet engelsk Skib og nogle skotske Købmænd paa et andet Skib have gjort falsk Angivelse paa Toldboden om det Gods, de have inde, at der skal gaa Dom i Sagen, dog skal han sørge for, at der ogsaa tages nogle fremmede Skippere til Dommere, for at Sagen kan være saa meget mindre fordægtig for alle, og, hvis Godset bliver tildømt Kronen, lægge det i god Forvaring indtil videre. Da han skriver, at det gaar langsomt med Byggeriet paa Kroneborg, og altsaa selv mærker det, befales det ham at paase saa meget alvorligere, at Arbejdet fremmes. Da Johan Thaube har skrevet, at der mangler Render til Posten paa Kroneborg, skal Christoffer Valckendorff bestille de nødvendige Render paa Gulland. Da Sygdommen regerer meget stærkt paa Sjælland, hvilket maaske kan bevæge Kongen til at holde Vinterlejr her i Jylland, maa der tænkes paa Vin, særlig da det kan formodes, at Vinen vil blive dyr her i Landet formedelst Fejden paa Rhinstrømmen; han skal derfor sende 100 Amer god Vin til Aarhus. Sj. T. 15, 238.

— Til Christen Vind paa Kiøpnehafns Slot. Da Paaske Tømmermand, der har været paa Papirmøllen, vil have hele Vandværket taget op og et nyt Møllehus hugget, men kun kan give Haab om, at det vil gaa langsomt formedelst det Arbejde, han har paa Kroneborg, har Christen Vind, eftersom han for et Aar siden har istandsat Arnen og Vandværket, saa de ikke fejle noget, og Huset er saa godt som nyt, forespurgt, om han ikke maa lade Møllen lave ligesom de andre Møller i Lenet, hvilket kan ske med mindre Omkostning og med det første. Kongen bifalder hans Forslag. Sj. T. 15, 238 b[4].

— Til Niels Skram. Mickel Nielssen, Borger i Viborg, hvem han efter Kongens Befaling har tiltalt for 236 Dlr., som han

---

[1] S. Trandersø, Fleskum H. [2] Utterup, samme H. [3] Fragerup, Hindsted H.
[4] Tr.: Nyrop, Strandmøllen S. 81.

skylder i Told af Øksne, han har drevet ud, har anmodet Kongen om i Betragtning af hans Armod at eftergive ham denne Gæld; da han intet skal have at betale med, har Kongen fritaget ham for Tiltale. J. T. 2, 408.

25. Juli (Haderslevhus). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har eftergivet Jens Horskier, Borger i Kolding, der endnu resterer med 55 Dlr. af Øksentolden fra Tolder Søfren Skrivers Tid, denne Restance, da han formedelst Armod ikke kan udrede den. Sj. T. 15, 239 b. Orig.

— Forleningsbrev for Jacob Brun, Kansler Niels Kaas's Tjener, paa det efter Niels Glob i Kiøpnehaufn ledige Vikarie i Roskille Domkirke. Naar han ikke længere er i Kanslerens eller Kongens Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Sj. R. 12, 288 b.

— Lauritz Hanssen, født paa Kronens Gods i Verløs, fritages for sit Fødested, da han nu med Kongens Tilladelse har tilfredsstillet Lensmanden paa Kiøpnehafns Slot derfor. Sj. R. 12, 289.

— Befaling til Tolderne i Helsingøer at betale de prydske Planker, som Jochim Skeelle, Raadmand i Dantzig, efter Kongens Skrivelse har sendt til Kroneborg. Sj. T. 15, 239.

— Befaling til Arrild Uggerup at indløse Kronens Gaard Kaaberød[1] i Helsingborg Len fra Steen Brahe, der tidligere har indløst den fra Frederich Hub, og indskrive den i Helsingborg Slots Jordebog. Sk. T. 1, 341 b.

— Befaling til Hendrich Belov om enten med en anden Grund i Byen eller med Penge efter en rimelig Vurdering at tilfredsstille Anne Niels Glarmesters i Kolding for den hende tilhørende Grund, som er indplanket i Kongens Urtegaardshave. J. T. 2, 408 b.

— Til Jørgen Skram og Claus Glambeck. Da Pestilensesygdomme regere meget stærkt forskellige Steder i Sjælland, særlig i og omkring Kiøpnehafn og Helsingøer, hvilket maaske kan bevæge Kongen til at holde Vinterlejr i Jylland, og det da kunde ske, at han ogsaa i nogen Tid vilde opholde sig dér paa Slottene [Dronningborg og Skanderborg], skulde de sørge for at have tilbørligt Forraad af Fetalje, Hø, Havre, Straafoder og andet, som behøves ved Kongens Nærværelse. J. T. 2, 409.

---

[1] Knagerød, Luggude H.

27. Juli (Hadersleyhus). Forbud mod at paaføre Peder Thott til Bolthinge og hans Medarvinger Trætte paa det Gods, som hans Fader og Moder have ejet med Rette, og som de endnu have i Hævd og rolig Besiddelse. Peder Thott har nemlig berettet, at hans afdøde Fader[1] i sidste svenske Fejde har sat Brevene paa sit eget og Peder Thotts mødrene Gods i Forvaring paa Vardberg Slot, hvor de ere bortkomne, da Svenskerne erobrede Slottet. F. R. 1, 339 b.

— Til Fru Lissebet Urne. Kongen har givet hende og hendes Husbonde[2] Jus patronatus til deres Sognekirke Skaarup i Fyen som Vederlag for en Gaard i Haderslefhus Len, som de have tilskødet Kronen. og desuden givet dem Kronens Tiende og anden Rettighed af Kirken, da de have berettet, at det kun beløb sig til ganske lidt, og ikke have talt noget om, at Tienden var henlagt til andet Brug. Kongen har imidlertid nu erfaret, at det forholder sig ganske anderledes: at Krontienden af Sognet af Kongens Fader er henlagt til Underhold for Sognepræsten i Suenborg, at der desuden hører 3 Kirkebol til Kirken, og at Kron- og Kirketienden hver beløber sig til over 20 Ørt. Korn, dog er Kirketienden sat noget lavere; nok kan det jo siges, at Kirketienden skal anvendes til Kirkens Bygning, saa hun og hendes Husbonde ikke ville faa nogen Fordel deraf, men da Kirken nu er i god Stand, saa de i lang Tid ikke behøve at anvende noget synderligt paa den, saa vil det overskydende af Kirketienden jo tilfalde dem; de ville saaledes af Kirkens og Kronens Parter af Tienden faa ikke langt fra 40 Ørt. Korn om Aaret og desuden Herligheden af 3 Kirkebol for en eneste Gaard med en ringe Rente. Da denne Handel er meget ugunstig for Kronen og Kronens Part af Tienden i Forvejen var henlagt til Sognepræsteembedet i Suenborg, hvorom de ikke meldte noget, da de anholdt om at faa Jus patronatus, hvorfor Brevet paa denne er erhvervet ved vrang Undervisning, kan Kongen ikke lade Handelen staa ved Magt og anmoder dem om at tænke paa rimelige Vilkaar for Overdragelsen til dem af ovennævnte Jus patronatus, hvortil Kongen ikke er utilbøjelig, saafremt det kan ske uden for stor Skade for Kronen og uden Forklejnelse af Kongens Faders Breve, og om foreløbig ikke at befatte sig med Kronens Part af Tienden af Sognet. Kongen er dem ellers vel bevaagen. — Seddel: Da Kongen mener at komme altfor meget til kort ved ovennævnte

[1] Klavs Thott. [2] Johan Bockholt.

Handel, ser han, hvis de ikke ville gaa ind paa rimeligere Vilkaar, hellere, at Handelen gaar tilbage igen. F. T. 1, 355.

27. Juli (**Hadersleyhus**). Til Erick Løcke. Da Kongen har bevilget, at Jørgen Suaue til Haritzlef maa faa nogen Ejendom, der hører til nogle Gaarde i Thofte, til Mageskifte for tilbørligt Vederlag paa et belejligt Sted, skal han besigte Godset og bringe Mageskiftet i Orden. F. T. 1, 356.

28. Juli (—). Befaling til Claus Glambech at skaffe Jochim von der Lip, der skal anrette en Fugleherd i Dyrehaven ved Skanderborg, hvad han behøver dertil, dog maa der ikke hugges noget i Dyrehaven til det Brug. Han skal lade den Dreng, der er kommen did og forstaar sig paa Svarvehaandværket, faa frit Underhold paa Slottet, indtil Kongen kommer did. J. T. 2, 409.

— Til Jørgen Skram. Hoslagt sendes ham en Supplikats fra Jørgen Seurenssen, Degn i Sael Sogn, hvori denne beretter, at han ligesom sin Fader, der var Degn smstds. før ham, har haft et Hus med et Kaalgaardssted til Degnebolig, har forbedret det med Bygning og været fri for at svare Stedsmaal og Afgift deraf, indtil Jørgen Skram nu har villet have [? Stedsmaal af] ham for den Part af Boligen, som han selv har bygget, har beskattet ham for 10 Dlr., fordi han hidtil har brugt Huset, og paasat ham en aarlig Skyld af 2 Mk., uagtet der ikke er andet Degnebol. Hvis det er det rigtige Degnebol, skal Jørgen Skram lade Degnen beholde det uden Forandring eller Beskatning, hvis ikke, skal han erklære sig om, hvorledes det forholder sig. J. T. 2, 409 b.

29. Juli (—). Forleningsbrev for Arild Huitfeld paa Laugholm Len efter Pofuel Huitfeld. Han skal aarlig fra sidste 1. Maj af svare 700 gl. Dlr. i Afgift af den visse Rente og gøre Regnskab for al uvis Rente, hvoraf han selv maa beholde Tredjeparten, dog forbeholder Kongen sig al Told, Sise og Vrag. Han skal tjene Riget med 6 geruste Heste, maa ikke beregne Kongen nogen Udgift til Fortæring, naar han rejser her i Riget, og skal paa egen Bekostning holde Laugholm Slot i Stand, som det nu er, men skal der bygges noget særligt, vil Kongen selv give Ordre dertil. Han skal holde 2 gode Bøsseskytter paa Slottet til at føre Tilsyn med Skyts og anden Krigsmunition. Han skal have den gejstlige Jurisdiktion i Lenet og gøre Regnskab derfor. Sk. R. 1, 428 b[1].

[1] Tr.: Falkman, Upplysningar om inkomster af andeligt gods uti Skåne etc. II. 66 ff. i svensk Oversættelse).

31. Juli (**Haderslevhus**). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har noget Byggeri for paa Haderslefhus, og en Del af det er naaet saa vidt, at Kongen nu kunde have haft et Hus helt færdigt, hvis det Tømmer, som er bestilt til Bjælker og Sparretømmer, var kommet; da Kongen for en god Tid siden har skrevet til Hendrick Gyldenstiern paa Bahus og Emicke Kaas paa Visborg om at skaffe Tømmer og givet Christoffer Valckendorff Ordre til at skaffe Skibe til Transporten, befales det ham straks at sende Skibe efter de paa Gulland bestilte Bjælker og »Weckesten« og efter de hos Hendrick Gyldenstiern bestilte Sparrer og Hanebjælker og 200 Tylter Deler, som ere bestilte hos Erich Munck, saa de med det allerførste kunne komme hid, da Muren paa Huset er saa vidt fremskreden, at der nu ventes paa Tømmer til Sparreværk og Loft, og Kongen gerne snart vil have Huset færdigt. Han skal siden efterhaanden sende Skibe efter det øvrige hos Hendrick Gyldenstiern bestilte Tømmer, saa det kan komme herned inden Vinteren. Sj. T. 15, 239 b.

— Tilladelse for Gotschlaf Buddi, der har købt en øde Jord i Olborg, til at hugge 60 Tømmertræer i Børglum Klosters Skove til en Bygning paa Jorden. J. T. 2, 410.

— Til Borgemestre og Raad i Viiborg. For kort Tid siden er der til Byen kommet en Kvinde fra Landet med en Datter paa en 9—10 Aar, hvilken sidste har stillet sig forskrækkeligt an, som om hun var besat af Djævelen, medens man dog senere har opdaget, at hun af Moderen var oplært dertil for paa den Maade at samle Penge, hvilket Barnet ogsaa senere godvilligt har tilstaaet. Det befales dem strengelig straks at stille Kvinden for Retten, lade gaa Dom over hende og uden Naade lade den eksekvere. J. T. 2, 410[1].

1. Aug. (—). Til Christoffer Valckendorff. Hermed sendes ham 2 Jærnsmeltere, som Reinholdt Bomelberg har ført med sig ind fra Missen og nu igen forløvet; da de have tilbudt Kongen deres Tjeneste, skal han forhandle med dem om Løn og Underhold, sende dem til Jærnhytten i Skaane og sørge for, at der dér bliver lavet en Smelteovn, for at man kan prøve, om Jærnsmelteri dér kan blive til nogen Fordel for Kronen. Sj. T. 15, 240 b.

— Jacob Krabbe til Rydtzeholm, der for nogen Tid siden [2. Febr. 1582] fik noget Gods i Skaane i Forlening for en aarlig

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VIII. 153 f.

Afgift af 250 gl. Dlr., skal herefter kun svare 100 gl. Dlr. i aarlig Afgift. Sk. R. 1, 429 b.

1. Aug. (**Hadersleyhus**). Alvorlig Befaling til de Kronens Bønder i Skaane, som Jacob Krabbe har i Forlening, om herefter at gøre ham tilbørlig Ægt, Arbejde og anden Tynge, hvilket en Del efter hans Beretning hidtil har været meget uvillig til. Sk. T. 1, 341 b.

— Til Erich Hardenberg og Absalon Giøe, Embedsmænd paa Hagenschouf og Dallum Kloster. Da Hendrick Norby til Schougaarde har begæret 1 Gaard i Nyrup og 1 Gaard i Volthoft under Dallum Kloster til Mageskifte for 1 Gaard i Efuerup[1] paa Falster og 1 Gaard i Egense paa Fyen, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. F. T. 1, 356 b.

2. Aug. (—). Bernt Prenger, Borger i Rostock, maa indtil Paaske sisefrit indføre 50 Læster Rostockerøl i Danmark og Norge. Sj. R. 12, 289 b.

— Til Johan Thaube. Kongen har ladet sig berette, hvad han skriver om Byggeriets Fremgang paa Kronneborg, og deraf erfaret, at de ved Lægningen af en Grund til den Strandmur, som skal være paa Hjørnet imod Stenkisterne, have fundet nogle Springaarer, der have givet saa meget Vand, at man af den Grund ikke har kunnet arbejde i nogle Dage; Kongen har tænkt paa, om ikke denne Vandaare skulde være saa rig, at det kunde være gavnligt at indtage den i Befæstningen, og befaler ham at overveje Sagen i Forening med Bygmesteren og Vandkunstneren, lade Vandspringet indtage i Befæstningen, hvis det er saa rigt, at det kan blive til Gavn for den, og sende Kongen Besked derom. Da Sygdommen tager stærkt Overhaand i Byen baade blandt Arbejdsfolkene og andre, var det maaske ligesaa godt straks at standse Arbejdet og forløve Arbejdsfolkene, før det er for silde, men der er den Betænkelighed, at den Grund, som man har begyndt at lægge til Strandmuren og til andre Mure, endnu ikke er naaet saa vidt, at Arbejdet er sikret mod at blive ødelagt af Strandvand, Regn og Uvejr i Vinter, saa der siden ikke kan mures noget varigt derpaa. Han skal derfor tale med Bygmesteren, om denne ikke kan bedække Muren og Grunden saaledes, at de kunne blive uskadte af Strand- og Regnvand, og, hvis det kan ske, lade det gøre og siden forløve

[1] Øverup.

Arbejdsfolkene med den Besked, at de igen skulle møde, naar Sygdommen hører op; hvis Muren og Grunden, som de nu ere, ikke kunne sikres, skal han saa hurtig som muligt lade dem føre saa vidt, at Strand- og Regnvand ikke kan gøre dem nogen Skade, og derefter forløve Arbejdsfolkene. Brønden, der næsten er færdig, skal han lade gøre helt færdig. Han maa lade Rubbert Stenhugger og hans Selskab drage, hvorhen de ville, indtil Sygdommen hører op, men derefter skal han igen møde for at gøre Skorstenen og det andet Arbejde, han har, færdigt. Han skal drøfte alle disse Sager med Bygmesteren og de fornemste Haandværksfolk, sørge for, at det allerede udførte Arbejde ikke bliver omsonst, og sende Kongen Besked med denne Dreng. Sj. T. 15, 240 b[1].

2. Aug. (**Hadersleyhus**). Til Christoffer Valckendorff. Da Mogens Giøye har klaget over, at Korsør Len er sat til for høj en Afgift, saa han ikke uden Tab kan komme ud af det, særlig da Slottet ligger paa en alfar Vej og ved et almindeligt Færgested, skal han sætte Lenet for en rimelig Afgift. Orig.[2]

— Til samme. I Anledning af hans Indberetning om, at den engelske Købmands Gods, Fjerdeparten af hans Skib og de 3 skotske Købmænds Gods ere tildømte Kongen, fordi de have angivet deres Gods urigtigt paa Toldboden, og at Godset er ført til Kiøpnehafn, hvor ogsaa Købmændene ere indlagte, befales det ham at lade Købmændene rejse, hvorhen de ville, og holde Godset i god Forvaring; da Kongen kun har faaet sig tildømt en Fjerdepart i Skibet, der ovenikøbet ikke er meget værd, overlader Kongen til Christoffer Valckendorff selv at træffe Bestemmelse om det. Sj. T. 15, 242.

3. Aug. (—). Til Lensmændene. Da der Aar efter Aar bygges for meget store Summer paa Kronens Slotte og Gaarde, uden at disse dog forbedres synderligt derved, og det undertiden er ganske unyttigt, forbydes det dem herefter at bygge noget paa Kongens Bekostning uden særlig Befaling, hvilken skal vedlægges deres Regnskab, da de ellers selv ville komme til at afholde Udgifterne. Er der Mangler, som nødvendigvis maa afhjælpes, skulle de melde det til Kongen. — Register over Udgifter til Byggeri paa Kronens Huse og Gaarde fra 1. Maj 1581 til 1. Maj 1582: Drotningborg 2850 Dlr., Olborghus 1900 Dlr., Silckeborg 587½ Dlr., Ribberhus

[1] Tr.: Dsk. Saml. V. 158 f. Tr.: Nye dsk. Mag. I 99 f.

114 Dlr., Kalløe 58 Dlr.. Hald 118 Dlr., Aarhusgaard 3044 Dlr., Nyborge 699½ Dlr., Dallum Kloster 281½ Dlr., Olleholm 744 Dlr., Nykiøping 880½ Dlr., Rafnsborg Len 100 Dlr., Vordingborg 950 Dlr., Jungshofuit 19½ Dlr., Kallundborg 336½ Dlr., Korsøer 389 Dlr., Roskildt 900 Dlr., Abramstrup 7½ Dlr., Ringstedt 931 Dlr., Thryggevelde 227 Dlr., Dragsholm 393½ Dlr., Vardbierg 691 Dlr. 1 Ort, Helsingborg 1408 Dlr., Malmøehus 736 Dlr., Bahus 4513½ Dlr. 1 Ort, Aggershus 442 Dlr., Bergenhus 89 Dlr., Thrundhiem 94 Dlr., Otthensegaard staar tilbage med 2 Aars Regnskab, Thranekier staar tilbage med 1 Aars Regnskab. — Summa 23,500 Dlr. Sj. T. 15, 242 b[1].

3. Aug. (**Hadersleyhus**). Godtzlauf Budde maa fra 1. Maj 1583 til 1. Maj 1584 være fri for at svare Afgift af det Børglum Klosters Gods, som han ikke har Livsbrev paa. J. R. 3, 543 b.

4. Aug. (—). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har modtaget en Skrivelse fra ham om, at det i de sidste 14 Dage er gaaet rask frem med Byggeriet paa Kroneborg, og takker ham for hans Opsigt dermed. Da han har meddelt, at Brønden vil blive færdig om nogle faa Dage, og forespurgt, om den norrenbergiske Mester[2] saa skal afskediges eller sendes over til Kongen, meddeles ham, at Johan Thaube har faaet Ordre til i Forening med Tolderne at gøre op med Mesteren, saasnart Brønden er helt færdig, og derefter give ham Afsked. Da det imidlertid er nødvendigt endnu i nogen Tid at have en, der kan afhjælpe de Mangler, der maatte vise sig ved Brøndværket, skal Johan Thaube forhandle med en duelig Mand af Mesterens Svende eller med Bygmesteren, Murmesteren eller Stenhuggerne, om en af dem vil blive i Kongens Tjeneste og paatage sig at holde Brøndværket i Stand, og sende Kongen Besked. Paa hans Begæring om at maatte komme over til Kongen om en Maaneds Tid, før Mikkelsdag, for at tale med Kongen om forskellige Ting svares, at Kongen ikke alene er tilfreds dermed, men opfordrer ham til at komme; han skal være særdeles velkommen. Sj. T. 15, 244[3].

— Til Johan Thaube. Skrivelse om det samme. Sj. T. 15, 244 b.

5. Aug. (—). Bestalling for Christen Skriver, Slots-

[1] Tr: Nye dsk. Mag. VI. 155 f. [2] Jørgen Labenwolf. [3] Tr.: Dsk. Saml. V. 159 f.

skriver paa Nyborg Slot, som Toldskriver i Nyborg efter afdøde Hans Skriver. Han skal have 50 Dlr. i aarlig Løn og Bolig i Korsbrødregaard i Nyborg ligesom de tidligere Toldskrivere. F. R. 1, 341 b.

5. Aug. (Hadersleshus). Skøde til Benedictz Rantzov paa Møgelthønder Hus i Jylland med tilliggende Gods undtagen det, der ligger i Hadersleshus Len. Han skal gøre Riget samme Tjeneste deraf, som andre Adelige svare af deres Arvegods, og tillige med de underliggende Bønder søge sin Ret paa Viborg Landsting ligesom hidtil. J. R. 3, 544.

— Til Biørn Anderssen og Predbiørn Gyldenstiern, Embedsmænd paa Olborghus og Aastrup. Da Kongen har bevilget Erich Lunge til Stoufgaard Kronens Rettighed af 3 jordegne Bøndergaarde i Nørre Binslef By og Sogn i Huorns Herred i Vendsyssel til Mageskifte for 1 Gaard med de 2 Gaardes Eje, der ligge derunder, i Gifue By og Sogn og Gaarden Eschilund i Gifue Sogn i Nøruong Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 410 b[1].

8. Aug. (Rendsborg). Til Christoffer Valckendorff. Da Kongen i lang Tid ingen Efterretninger har faaet fra Kurland og Matthiis Budde, som er sendt til Kongen af Polen, opholdes meget længe, saa man ikke kan vide, hvad Polen har i Sinde i dette Land, skal Christoffer Valckendorff straks lade 2 Gallejer udruste og sende ind under Kurland saa nær til Huset Pilthen som muligt for at skaffe Underretning, sende 50 duelige Knægte med af dem, som staa i Aarstjeneste, forsynede med gode Rør og Værger, sætte en forstandig og paalidelig Karl til Høvedsmand for dem og give ham Ordre til at se at komme ind paa Pilthen, hvis de uden Fare kunne komme frem. Vedlagt følger et Brev til Johan Ber om, at denne skal antage Knægtene, hvis der er Brug for dem til Husets Befæstning, og ellers sende dem tilbage med Gallejerne; Christoffer Valckendorff skal give Høvedsmanden for Knægtene Ordre til at rette sig efter Johan Bers Ordrer. Han skal med Gallejerne ogsaa sende $^1/_2$ Læst Krudt og nogle Kugler til Pilthen. Sj. T. 15, 245 b.

[1] J. R. 3, 515 er indført et Brev af samme Datum, hvorved Erik Lunge, der har faaet Tilladelse til straks at overtage Kronens Gods i Nørre Bindslev, lover for sig og Arvinger at ville udlægge Kronen yderligere Fyldest, hvis det skulde vise sig, at hans Gods ikke er saa godt som Kronens.

8. Aug. (**Rendsborg**). Befaling til samme at sende denne Knægt Efuert Kandestøber, der tjener hos Reinholt Kandestøber i Kiøpnehafn. over til Hertugen af Meklenborg, Kongens Fader, hvor han skal faa nærmere Besked. Orig.[1]

13. Aug. (**Segeberg**). Livsbrev for Staffend Sejermager, Borger i Kiøpnehaufn, paa den ham i hans Bestalling tillagte Løn, Fetalje og Hofklædning, da han trofast har tjent Kongens Fader og Kongen selv lige til sin Alderdom og Kongens Moder[2] er gaaet i Forbøn for ham. Sj. R. 12, 290.

— Til Christoffer Valckendorff. Hertug Ulrich af Meklenborg, Kongens »Fader«, har klaget i høj Grad over den Ulydighed og det Hovmod, som hans Undersaatter i Rostock udvise mod ham, hvorom Christoffer Valckendorff skal faa nærmere Besked siden, eller naar han kommer hid; da Kongen ikke kan undlade at hjælpe sin Fader, saa vidt det staar i hans Magt, skal Christoffer Valckendorff straks lade alle de Rostocker Skibe, der ligge ved Kiøpnehafn, arrestere indtil videre, lade 5 af de smaa Orlogsskibe udruste og forsyne med Mandskab og en duelig Høvedsmand, saa at Skibene, naar de blive sendte mod Rostockerne, kunne udrette noget nyttigt og bemægtige sig de Skibe, der ligge ved Rostock, føre dem med sig tilbage og afskære Rostockerne al Tilførsel. Kongen vil siden sende aaben Bestalling for Skibene, men indtil da skal Christoffer Valckendorff holde Formaalet med deres Udrustning hemmeligt. Seddel (ikke indført i Sj. T.): For at Rostockerne ikke modvilligt eller hemmeligt skulle undkomme gennem Sundet ved Helsingøer, skal han lægge et af Kongens Skibe paa Strømmen ved Helsingøer for at forhindre det. Sj. T. 15, 246 b. Orig.

— Befaling til Tolderne i Helsingøer at arrestere alle Rostocker Skibe i Sundet og lade dem oplægge ved Kiøpnehafn. Sj. T. 15, 247.

— Lignende Skrivelse til Skipper Niels Søfrenssen i Bæltet. Udt. i Sj. T. 15, 247 b.

17. Aug. (**Hadersleyhus**). Til Christoffer Valckendorff. I Fortsættelse af Skrivelse [af 8. Aug.] meddeles ham, at Kongen nu har faaet Brev fra Johan Beyer om Forholdene i Kurland; da Johan Beyer og de andre Folk, der ere hos ham paa Pilthen, have forholdt sig saa oprigtigt overfor Kongen, kan denne ikke lade dem i Stikken,

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 100. [2] Svigermoderen, Hertuginde Elisabeth af Meklenborg.

men maa sende dem yderligere Undsætning, selv om han aldrig skulde faa nogen Gavn deraf; Christoffer Valckendorff skal derfor straks udruste endnu én Gallej og sende endnu 50 Knægte. Der sendes 3 af Kongens Drabanter til ham, hvilke skulle følge med Knægtene til Kurland og føre Befalingen over dem. Da Johan Beyer har begæret ogsaa at blive hjulpen med nogen Fetalje, skal Christoffer Valckendorff straks sende et Skib til Kurland med den til Undsætning af Pilthen for en Tid nødvendige Fetalje. Johan Beyers Brev tillige med Kopier af nogle af Besætningen paa Pilthen opsnappede Breve sendes ham til Gennemlæsning, hvorefter han straks skal sende dem tilbage. Sj. T. 15, 247 b.

17. Aug. (**Haderslevhus**). M. Anders Vedle, Kannik i Ribe, maa i de næste 2 Aar aarlig oppebære 1 Læst Rug og 1 Læst Byg af Riberhus. J. R. 3, 546.

18. Aug. (—). Kongen, der har bragt i Erfaring, at der mangler Sten til Byggeriet paa Ringsted Kirke, og at der ved Beenløsse Kirke staar en forfalden Kirkelade, som godt kan nedbrydes, da den ikke er Kirken til nogen Nytte, giver Kirkeværgerne for Beenløsse Kirke Fuldmagt til at sælge Stenene i ovennævnte Kirkelade til M. Ifuer Berthelssen; de indkomne Penge skulle de føre til Regnskab til Bedste for Beenløsse Kirke. Sj. R. 12, 290 b[1].

— Befaling til Christen Vind at købe 30 gode Staldøksne i Kiøpnehafns Len til Kongen og sætte dem paa Foder, saa Kongen kan lade dem hente til Frederichsborg og Kroneborg, efterhaanden som han faar Brug for dem. Sj. T. 15, 248 b.

— Lignende Skrivelser til Hendrick Vindt om 30 Øksne og til Borchort von Papenhiem om 40 Øksne. Udt. i Sj. T. 15, 248 b.

— Til Johan Thaube. Han skal bestille hos Stenhuggerne og lade tilhugge Sten til de Porte, der skulle laves paa begge Sider op til Volden ved Kroneborg; blive nogle af Slotsfolkene syge, skal han lade dem føre ned i Byen. Da Hertuginden af Meklenborg har anmodet Kongen om at skaffe hende nogle af de store Hummere, som fanges der under Landet, skal Johan Thaube gøre sig Flid for at faa de største Hummere, der kunne faas, og, efterhaanden som han faar dem, lade dem koge og siden tørres i en Ovn og derefter sende Hertuginden dem. Sj. T. 15, 249.

— Til Hack Ulfstand. Han har berettet, at Absalon Giøe,

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 567.

Henning Giøe og Mogens Giøe have villet holde deres Bønder paa Laaland, der bo udenfor det Sogn, hvori deres Sædegaarde ligge, fri for almindelig Landeskat, uagtet de ingen særlig Bevilling have haft dertil. og at han derfor har tiltalt dem, men at kun Absalon Giøes Tjenere have villet rette for sig, hvorfor han begærer nærmere Forholdsregler. Da ovennævnte Bønder ikke have mere Ret til Skattefrihed end andre adelige Bønder, der ikke bo i samme Sogn, hvori deres Herskabs Hovedgaard ligger, befales det ham at tiltale Henning Giøes og Mogens Giøes Bønder og forfølge dem til Lovens Ende. F. T. 1. 442 b.

18. Aug. (Haderslevhus). Anmodning til nedennævnte Adelige om hver at komme Kongen til Hjælp med 2 Køer af en god og stor Slags og med det første sende dem til Haderslefhus, da de Forværker og Ladegaarde, der ere tilfaldne Kongen efter Hertug Hans baade ved Haderslefhus og andensteds, ere stærkt blottede for Kvæg og andet Husgeraad, særlig for gode Køer. — Peder Guldenstierne, Peder Munck, Jørgen Rosenkrantz, Biørn Anderssen, Jørgen Skram, Manderup Parsberg, Jacob Sefeld, Christen Skeel, Albret Friis, Otte Banner, Ifuer Lunge, Niels Jonssen, Lauritz Skram, Folmer Rosenkrantz, Giord Pedersen, Christoffer Gøye, Mouritz Stygge, Fru Abbel Hr. Niels Langis, Fru Anne Albret Giøyes, Fru Magdalene Banner, Fru Margrette Lauge Brockis, Fru Karen Holgers, Fru Karen Niels Skiels, Hr. Jørgen Løcke, Erich Hardenbierg, Absolon Gøye, Breide Randtzov, Lauritz Brockenhus, Hans Johanssen, Axel Brade, Coruitz Viffert, Niels Skram og Erick Løcke. J. T. 2, 411 b. Orig. (til Niels Skram) i Kgl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. Fol. 608 d.

19. Aug. (—). Befaling til Christoffer Valckendorff at sende 3 Kvarterslanger med Kugler og andet Tilbehør til Pilthen med Kongens Gallejer, da Johan Beher har anmodet om at faa saadanne sendte. Sj. T. 15. 249 b.

— Til Mogens Giøe paa Korsøer. Niels Smed i Thierebye har berettet, at hans Søn Hans, der er født paa en Kirkegaard i Thierebye, som Mogens Giøe har i Forsvar under Korsøer Slot, nu deles til Stavns af Mogens Giøe. og anmodet om, at Sønnen maa blive fri for sit Fødested og blive hos ham, da han er en gammel Mand, hvilket Kongen ogsaa har bevilget, da det er saa godt som Kronens Gods paa begge Sider. Sj. T. 15, 249 b.

— Til Erick Løcke. Absalon Giøe, Embedsmand i Dallum

Kloster, har klaget over, at Klosterets Bønder, der skulle gøre Holdsægt til Otthensegaard, blive besværede mere dermed end Otthensegaards Bønder, idet hele Byer af disse skaanes fuldstændigt, og at Erick Løcke selv tilsiger Klosterets Bønder, hvilket medfører, at Absalon Giøe aldrig ved, naar han kan tilsige dem til Klosterets Arbejde; tidligere har der desuden ofte været ligesaa stor Besværing med Ægt til Otthensegaard som nu, uden at der er tilsagt andre end Gaardens egne Bønder til Holdsægt; forøvrigt tilbyder Absalon Giøe, hvis der kommer særlig Besværing paa og han tilsiges derom, da at skaffe Hjælp af Klosterets Tjenere. Det befales derfor Erick Løcke ikke at besvære Klosterets Tjenere med Holdsægt, men i Tilfælde af, at der kommer særlig Besværing paa, anmode Absalon Giøe om at tilsige dem. F. T. 1, 357.

20. Aug. (Haderslevhus). Forleningsbrev for Marrenne Bernt Thoruestis[1] i Kiøpnehaufn paa Kronens Part af Korntienden af Herlof Sogn i Kiøpnehaufns Len for samme Afgift som hidtil. Udt. i Sj. R. 12, 291.

— Til Erick Lange. Da Kongen har erfaret, at der i hans Len [Bygholm] findes mange Krybskytter, der overløbe Kronens Skove og undertiden skyde Vildt paa Kronens Enemærker, befales det ham at have alvorligt Opsyn med disse Krybskytter, tiltale dem, som han griber i at skyde Kronens Vildt eller faar at vide om, at de have gjort saadant, tage Dom i Sagen og lade den eksekvere, for at andre kunne se sig i Spejl. J. T. 2, 412.

23. Aug. (Nygaard). Befaling til Rentemester Christopher Valckendorp at betale Fru Anne Kaas, Jost Anderssens Enke, de 50 Dlr., som hun i sidste Fejde har laant Kronen, og tage Gældsbrevet til sig. Orig.

24. Aug. (Koldinghus). Bestalling for Hans Jenssen, Slotsfoged paa Olborghus, som Tolder i Olborg efter afdøde Niels Skriver; han skal have samme Løn som denne og Provstiet i Vendsyssel, som Niels Skriver ogsaa var forlenet med. J. R. 3, 546 b.

—[2] Til Albrit Friis paa Riberhus. Da han har berettet, at det vil være nødvendigt at lægge nogle Blyrender mellem Husene paa Ribberhus for at disse ikke skulle blive ødelagte af Regn, befales det ham at købe en 10 Skpd. Bly, lade lave Bly-

[1] Bernt thor Westen. [2] I J. T. er Brevet dateret: 26. Aug.

render deraf, lægge disse, hvor det er nødvendigt, og indskrive Udgiften i sit Regnskab. Orig. J. T. 2, 412 b.

25. Aug. (Koldinghus). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har af hans Skrivelse set, at han i Henhold til Kongens Ordre har begyndt paa og saa hurtigt som muligt vil fremme Udrustningen af de 5 Skibe, og befaler ham alvorligt at tage sig af Udrustningen, forsyne Skibene med duelige Folk, baade Baadsmænd, Bøsseskytter og andre, saa der kan udrettes noget, og sende Kongen Besked om Skibenes Navne og Bemanding og om, hvilket der som det største kan sættes til Hovedskib for dem. Kongen har kaldt Skibshøvedsmændene Alexander Durham, Michel Knudtzen, Kield Baadt og Christen Vind til sig, hvilke siden skulle møde hos Christoffer Valckendorff og gaa ombord paa Skibene. Af det Gods, som findes paa de Rostocker Skibe, der blive arresterede ved Kiøpnehafn, skal han lade det, der kan opbevares, beskrive og lægge i god Forvaring og det, der ikke kan det, som Øl og andet, gøre i Penge, hvilke skulle holdes i god Forvaring; Folkene paa Skibene skal han lade fængsle og indlægge i Herberg. Han skal holde Kongen underrettet om, hvad der sker i denne Sag. Sj. T. 15, 250 b.

— Befaling til Kaptejn Durham, Michel Knudtzen, Kield Baadt og Christen Vind at møde hos Kongen forstkommende Onsdag ellers Torsdag [28. el. 29. Aug.] paa Haderslefhus eller hvor Kongen er for at faa nærmere Besked og stile deres Sager saaledes, at de straks derefter kunne rejse til Kiøpnehafn, hvor Kongen vil bruge dem paa Orlogsskibene. Sj. T. 15, 250.

26. Aug. (—). Befaling til Albrit Friis at tage Madtz Kocks Gaard i Ribe, hvori Kongen har faaet Indvurdering for sit Tilgodehavende hos denne, og føre Indtægten af den til Regnskab. J. T. 2, 412 b.

27. Aug. (Paa Jagten i Verst). Befaling til M. Hans Laugssen, Superintendent i Riber Stift, at hjælpe Hr. Hans Matzen, der har studeret en Tid og derpaa anvendt alt hvad han ejede og siden været Kapellan i Norge, men nu er uden Embede, til at faa et Kald, naar der bliver et saadant ledigt i Stiftet, hvis han er duelig dertil. Orig. i Provinsark. i Viborg.

28. Aug. (Vamdrupgaard). Til Albrit Friis, Hans Johanssen og Erick Lange, Embedsmænd paa Riberhus, Hindtzgafuel og Bygholm. Kronen har en stor Del Gaarde, Huse, Boder, Kaalgaarde og Jord-

stykker i og ved Kolding, hvilke Borgerne i Kolding have faaet i Brug, dels af Kongens Fader og Moder, dels af Kongen selv, nogle paa Livstid, andre ogsaa for nogle af deres Arvinger, og nogle uden Afgift, andre mod at svare Jordskyld deraf. Da flere af Borgerne understaa sig til at sælge og pantsætte disse Ejendomme, opføre Bygninger paa dem uden at spørge Lensmanden ad og fordølge den Afgift, de skulle svare deraf, befales det dem med det første at samles i Kolding, stævne alle Borgerne i Byen i Rette for sig med deres Ejendomsbreve og de Breve, som de maatte have faaet af Kongens Fader og Moder og Kongen selv paa Ejendomme i og ved Kolding enten til Ejendom eller til Forlening, og af disse Breve samt af forhenværende Slotstjenere og andre gamle Folk i Byen faa at vide, paa hvilke Vilkaar Kronens Ejendomme ere forskrevne, og hvad Rettighed Kronen skal have deraf, og siden give alt beskrevet fra sig under deres Segl. De Borgere, der ikke møde med deres Breve og herefter tilholde sig Kronens Rettighed, ville uden al Naade blive straffede paa det højeste. J. T. 2, 413.

30. Aug. (Tovskov). Tilladelse for Jomfruerne Magdalene og Margrette Emicksdøtre til at tilforhandle sig det jordegne Bøndergods, som maatte blive til Købs i Vissenberg Birk i Fyen, medens de have det i Forlening, og bruge det ligesom det Krongods, de have i Forlening; Godset skal i Henhold til deres Tilbud frit tilfalde Kronen efter deres Død, og i de Skødebreve, som de faa paa det tilkøbte Gods, skal udtrykkelig indføres, at Skødet er udstedt til dem paa Kronens Vegne. F. R. 1, 342[1].

— Til Erick Løcke. Magdelene og Margrette Emicksdøtre have klaget over, at han til Otthensegaard vil tilholde sig et Stykke Skov, kaldet Flyg, i Vissenbierg Birk og desuden søger at fravende dem 12 Gaarde i Vissenbierg Birk, hvilket efter deres Formening strider mod det Brev, de have faaet paa dette Birk. Da Kongen har givet dem Brev paa Vissenbierg Birk med al Kronens Rettighed deraf, undtagen den gejstlige Jurisdiktion, som ikke hører til Birket, og ikke gerne vil have sit Brev fortolket anderledes eller have handlet derimod, befales det ham i alle Maader at rette sig herefter og at efterkomme deres Begæring om at faa en klar Jordebog over Birkets Gods. F. T. 1, 357 b.

[1] Derefter er indført Magdalene og Margrete Emmiksens Forpligtelsesbrev af samme Dato om, at alt det jordegne Bøndergods, som de købe i Vissenbjærg Birk, efter deres Død skal tilfalde Kronen uden noget Vederlag.

30. Aug. (**Tovskov**). Følgebrev for Peder Jul til Alsted til Bønderne i Schifuehus Len efter Gregers Ulfstand, Hr. Holgers Søn; de skulle efter den med Kongen trufne Aftale svare ham paa hans Medarvingers Vegne til 1. Maj. Udt. i J. R. 3, 548[1].

31. Aug. (**Hadersleyhus**). Befaling til Johan Thaube at opgive Skolen paa Frederichsborg og meddele Skolebørnene, at de maa drage bort, indtil det bliver sikrere for Sygdom dér. Udt. i Sj. T. 15, 251.

— Bestalling for Alexander Durham, Skibshøvedsmand, som Admiral over Kongens Skibe i Østersøen; han skal opbringe alle rostockske Skibe, som han træffer, og føre dem med Folk og Gods til Kiøpnehafn eller Nyeborg. Rostockerne have nemlig vist sig ulydige mod Hertug Ulrich af Meklenborg og have trods Kongens Formaninger ikke villet ophøre dermed, men vise sig stadig mere og mere forhærdede, hvorfor Kongen formedelst sit nære Forhold til Hertugen og den Haan, der vises hans egne Formaninger, har anset det for nødvendigt at gribe til Forholdsregler mod dem. Sj. R. 12, 291.

— Bestallinger for Christen Vind, Michil Knudtzen, Kield Bod og to andre, til hvis Navne der blev ladt Plads aaben i Brevene, hvilke skulle følge med Alexander Durham i Østersøen. Sj. R. 12, 292.

— Kvittans til Rentemester Christoffer Valckendorff paa 6000 gl. Dlr. af sidste Aars Skat af Norge, hvilke han nu har ladet indbetale i Kongens Kammer paa Hadersleſhus. Orig.

— Til Christoffer Valckendorff. Kongen stod lige i Begreb med at sende Høvedsmændene til ham med Bestallinger og al Besked, da han modtog hans Skrivelse om, at Skibene nu ere rede. Kongen takker ham for hans Flid i den Sag, men vil, da Sygdommen i Følge hans Skrivelse tager stærkt Overhaand i Byen, saa der daglig er en 46 Lig og af Skibsfolket i kort Tid er død en 40 Mand, gribe til andre Midler mod Rostockerne, for at ikke Sygdommen ved Udsendelsen af Skibene skal faa videre Udbredelse. Christoffer Valckendorff skal derfor igen lade Skibene aftakle

[1] Foran er indført et Brev af samme Datum, hvorved Peder Juel paa egne og Medarvingers Vegne lover ikke at besvære Bønderne mod Lov og Ret, ikke at bebyrde dem med ubillig Ægt og Arbejde og ikke ud over Lenets Grænser og at staa Kongen til Rette for mulige Klager i saa Henseende, men ikke for Bøndernes Klager over hinanden indbyrdes eller for andres Klager over Bønderne. J. R. 3, 547.

og forlove Folkene, dog skulle de, der ere befængte med Sygdommen, blive der, indtil Gud gør det anderledes med dem. Han skal fortsætte med Arresteringen af Rostocker Skibene. Kongen bifalder, at han har givet Ordre til ogsaa at arrestere Rostocker Skibene i Malmøe, Ydstedt og Threlborg, og vil med det allerførste skrive baade til disse og de andre Købstæder derom. Sj. T. 15, 252.

31. Aug. (**Haderslevhus**). Gavebrev til Ribe Hospital paa de 200 gl. Dlr., som Præsten Hr. Morthen Pouelssen i Aastrup har maattet love at betale for Slagsmaal med sin egen Broder. Pengene skulle sættes paa Rente hos sikre Folk, og Renten anvendes til Hospitalets Bedste. J. R. 3, 548 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Pesten tager stærkt Overhaand i Kiøpnehafn og ogsaa udspredes andensteds i Landet, har Kongen for at forebygge, at den kommer iblandt hans Hoftjenere, bestemt, at alle Bud fra Christoffer Valckendorff til Kongen, saalænge denne opholder sig paa Haderslefhus, skulle levere deres Breve og andre Sager til Borgemester Villum Bang i Assens, der skal sende dem videre, og vente i Assens paa Svar. Christoffer Valckendorff skal instruere Budene herom og, saasnart Kongen rejser til Skanderborg, give dem Ordre til at levere Brevene til Hans Johanssen paa Hindtzgafuel og afvente Kongens Svar dér. Sj. T. 15, 251 b[1].

1. Sept. (—). Skrivelser til Villum Bang, Borgemester i Assens, og Hans Johanssen om det samme; de skulle skaffe Budene Underhold, medens de vente paa Svar. Udt. i F. T. 1, 358 b.

— Til Kansler Niels Kaas. Da Kongen staar i Forhandling med sin Broder Hertug Hans om et Mageskifte og det er bestemt, at begge Parters Kommissærer skulle mødes i Synderborg 8. Dagen efter Mikkelsdag [6. Okt.] for at bringe Sagen i Orden, befales det ham at møde i Synderborg til denne Tid og i Forening med de andre bringe Mageskiftet i Stand i Overensstemmelse med den aabne Kommission, som skal blive sendt dem; de andre kgl. Kommissærer ere Marsk Peder Gyllenstiern, Mandrup Parsberg, Peder Rantzov til Trøyborg, Hans Blome til Schedorff og Daniel Randtzov til Seegaard. F. T. 1, 359.

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 665 f.

1. Sept. (**Haderslevhus**). Lignende Befalinger til Peder Gyldenstiern og Mandrup Parsberg. Udt. i F. T. 1, 359 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klage fra Sognemændene i Muosbierg og Thuerdsted Sogne i Horns Herred over Paabuddet [14. Dec. 1582] om, at de skulle yde Krontienden af disse Sogne i Skafuen i Kærven, da de hidtil aldrig have gjort dette og Sognene ligge en 5 Mils Vej fra Skafuen — tilbagekalder dette Paabud. Ville Sognepræsten og Skolemesteren i Skafuen bortforpagte Tienden til Folk, der bo i Sognene, eller selv modtage Tienden dér, skulle Sognemændene være pligtige at tiende tilbørligt. J. R. 3, 549.

— Til Mouritz Stygge, Landsdommer i Jylland, Jens Claussen til Boller og Niels Stygge til Nøraggergaard. Da Biørn Anderssen paa Olborghus, der gentagne Gange har faaet Ordre til at levere Fru Karen Rønnov, Jens Bildis Enke, de paa Olborghus værende Breve vedrørende Verløf[1] Kloster eller Vidisser deraf, efter hendes Beretning har svaret hende, at han ikke uden deres Nærværelse kan optage Brevkisterne, der ere forseglede med deres Segl, befales det dem at begive sig til Olborghus, naar Biørn Anderssen melder dem, at han kan blive paa Slottet, for at oplukke Kisterne, saa Biørn Anderssen kan opsøge de Verløf Kloster vedrørende Breve, udtage disse og levere hende enten selve Brevene eller Vidisser deraf; naar dette er sket, skulle de igen forsegle Kisterne. J. T. 2, 414.

— Befaling til Biørn Anderssen at optage ovennævnte Brevkister og levere Fru Karen Rønnov enten selve Brevene vedrørende Vreløf Kloster eller Vidisser deraf, da Kongen nødig ser, at hun eller hendes Arvinger for Brevenes Skyld skulde komme til at lide Skade paa det Gods, som de have faaet til Mageskifte af Kronen, og det jo desuden kan være fornødent, at han ved forefaldende Lejlighed har Brevene ved Haanden. J. T. 2, 415.

— Til Peder Juel og hans Medarvinger. Kongen, der havde bestemt at indløse Skifuehus fra dem og havde givet Ordre til at sende Pantesummen hid fra Renteriet, kan nu, da de have faaet Tilladelse til at beholde Lenet til 1. Maj og han har Brug for disse Penge til andre Udgifter, ikke betale dem Pantesummen før 1. Maj, men til den Tid skal den ogsaa blive betalt. J. T. 2, 414 b.

[1] Vrejlev.

1. Sept. (**Haderslevhus**). Til Jørgen Skram og Bispen i Aarhus. Hoslagt sendes dem en Supplikats fra Hr. Mouritz Jespersen, Præst i Oum[1] Sogn, om at faa Hadberg Sogn, der hidtil har fulgt Præsten i Galthen og Vissing Sogne. Kongen, der adskillige Gange er bleven overrendt i Anledning af disse 3 Sogne, dels af ovennævnte Hr. Mouritz, dels af en Daniel Christopherssen, skønt Lensmand og Superintendent i Henhold til Ordinansen skulle ordne disse Sager, finder det besynderligt, at de ikke have gjort det, saa Kongen kunde være bleven forskaanet. Det befales dem nu at undersøge Sagen, ordne den i Overensstemmelse med Kongens Faders Forordning om Sognenes Annektering og sende Kongen Besked. J. T. 2, 415 b[2].

— Befaling til Hr. Jørgen Løcke og Jacob Seefeld at købe 300 Læster Kalk til Byggeriet paa Kroneborg og med det første sende dem did; de skulle selv fragte Skuder til Transporten og meddele, hvad Kalken koster, og hvad Fragten bliver, hvorefter det skal blive betalt af Tolden. J. T. 2, 416.

— Lignende Befaling til Hans Speigel om 200 Læster Ydstedtz Kalk. Udt. i J. T. 2, 416 b.

2. Sept. (—). Til Borgemestre, Raad og Byfoged i Kiøpnehafn, Helsingøer (fik tilforn), Kiøge, Vordingborg, Nestvedt. Korsøer, Skielskøer, Holbeck, Kallundborg, Prestøe, Stege, Malmøe, Landtzkronne, Helsingborg, Falsterboe med Skanøer, Ydstedt, Sømmershafn, Threlborg, Aahus, Halmstedt, Vardbierg, Nykiøping p. Falster, Stubbekiøping, Nagskouf, Nyborg, Suinborg, Assens, Medelfart, Bogense, Kiertheminde, Kolding, Vedle, Horsens, Aarhus, Randers, Olborg, Ebbelthoft, Grindov, Hofbroe og Skaufuen. Da Rostockerne have vakt Kongens Uvilje, befales det dem at arrestere alle Rostocker Skibe med Gods, der komme til deres By, gøre de let fordærvelige Varer i Penge, lægge de Varer, der kunne opbevares, i god Forvaring og holde Skibe, Gods og Penge i Arrest indtil videre. Sj. T. 15, 253. Orig. (til Kallundborg) i Provinsark. i Kbhvn.

—[3] Bertel Guldsmed, Borger i Kolding, maa i de næste 10 Aar beholde en Kronens Jord, der ligger op til hans Gaard smstds. op imod Slottet, uden Afgift. Orig. J. R. 3, 553 b.

[1] Ødum, Galten H. [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 365. [3] I J. R. er Brevet kun dateret: September.

2. Sept. (**Haderslevhus**). Til M. Hans Laugessen, Superintendent i Riber Stift. Hr. Niels Paludanus har berettet, at han en Tid har været Medtjener ved Vilstrup Kirke, indtil M. Jørgens[1] Søn, der nu har Kaldet, kunde blive duelig dertil, men nu har han intet Kald og har derfor anmodet om at maatte blive Medtjener hos Præsten i Veine, der er syg og skrøbelig, eller blive hjulpet til et andet Kald. M. Hans skal være ham behjælpelig heri, dog skal alt gaa efter Ordinansen. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Befaling til Fru Abbel Skiel, Hr. Niels Langis Enke, at meddele Jacob Rosterop til Leergraf Kopier af de blandt Slottets [Lundenæs] Breve værende Breve angaaende Seemelkier, nemlig et Laasebrev paa Seemelkier, Ridebreve, Lavhævder, Sandemændsbreve og Fordelingsbreve paa Bønder, der have hugget i Seemelkier, eller erklære sig om Sagen til Kongen, hvis hun nærer nogen Betænkelighed derved, enten fordi det kunde skade Kronen paa dennes Gods eller af andre Grunde. J. T. 2, 416 b.

3. Sept. (—). Hr. Claus Krøger, Sognepræst i Oxevad og Jerelse[2] Sogne i Gram Herred, der har anvendt al sin Formue paa at genopbygge sin bygfaldne Præstegaard og desuden sat sig i stor Gæld derved, som han paa Grund af sine Sognes Ringhed ikke kan komme ud af, maa til Gældens Betaling i Aar oppebære 1 Pd. Korn af hver Kirkes Tiende i Gram Herred, baade dem, der ligge under Riber Stifts Jurisdiktion, og dem, der ligge under Provstiet i Haderslef, dog undtages de Kirker, der selv ere til Agters. J. R. 3, 550.

— Befaling til Niels Skram om efter nærmere Tilsigelse af Niels Jonssen at overtage Forsvaret for Holgier Ulfstandtz Gods i Har Syssel og oppebære Indkomsten deraf, da Niels Jonssen, der som Lensmand paa Hald fik Godset i Forsvar, nu bor saa langt fra Hald, at han vanskeligt kan have det i Forsvar. J. T. 2, 416 b.

— Til Biørn Anderssen. Paa hans Forespørgsel i Anledning af Herredsfoged i Hensted Herred Seurin Blocks Anmodning til ham om at maatte faa Broen ved Hofbro med tilliggende Brokorn, som Borgemestre og Raad i Hofbro for nogle Aar siden have faaet Brev paa, men have undladt at svare den sædvanlige Afgift, 4 Pd. Korn, af til Olborghus, mod at svare Stedsmaal og

[1] Jørgen Boysen. [2] Jarls.

Afgift deraf, svares ham, at Kongen nærer Betænkelighed ved at skille Borgemestre og Raad af med Broen, da de have svaret en hel Hob Øksne i Stedsmaal deraf. Han skal meddele Herredsfogden, at Kongen derfor ikke kan lade ham faa Broen, og levere medfølgende Brev til Borgemestre og Raad i Hofbro. J. T. 2, 417.

3. Sept. (Hadersleyhus). Befaling til Borgemestre og Raad i Hofbro om herefter at svare den sædvanlige Afgift af Broen ved Hofbro til Olborghus, saafremt Kongen ikke skal se sig nødt til at forlene Broen til en anden. J. T. 2, 417 b.

5. Sept. (—). Bestalling for Kield Bodt som Skibshøvedsmand med 150 Dlr. og sædvanlig Hofklædning til sig selvanden i aarlig Løn; naar han forskrives til Kiøpnehafn, skal han, indtil Skibene løbe ud, have frit Underhold til sig selv og de Tjenere, han har med sig til Skibs, paa Slottet og efter Skibenes Udløbning paa Skibet; han skal lade sig bruge baade til Lands og til Vands, hvor det behøves. Orig. Udt. i Sj. R. 12, 292 b.

— Hans Holst fra Hadersløf, der har lovet at tjene som Skibshøvedsmand paa Orlogsskibene og i anden Tjeneste til Lands og til Vands, skal i aarlig Løn have 100 Dlr. og sædvanlig Hofklædning samt frit Underhold, naar han er i Kiøpnehafn eller ude med Skibene. Sj. R. 12, 293.

6. Sept. (—). Til Peitter Reidtz. Han har berettet, at der af Rustkammeret i Kiøpnehafn, som han har i Befaling, undertiden udtages Ting efter Staldmesterens Ordre, og derfor begæret, at Staldmesteren maa komme over og overtage Rustkammeret, som Peitter Reidtz vil levere fra sig med klart Register; da Kongen imidlertid nærer Betænkelighed ved at lade Staldmesteren rejse derover formedelst Pesten, maa det opsættes til en anden Tid. Da han har forespurgt, hvad den Karl, som Kongen har sendt did til Stodhestene og Folerne i Hans von der Neuenstadtz Sted, skal have i Løn, og udtalt, at der ikke er synderlig Brug for ham, meddeles ham, at Karlen skal blive i Tjenesten, indtil Kongen selv kommer derover. Teglgaarden ved Sore skal nedlægges, da Kongen kun har ringe Fordel af den og Bønderne besværes meget med den. Sj. T. 15, 254[1].

— Til Dr. Pouel Madtzen. Da Gud har hjemsøgt Kongens Riger og Undersaatter med Pestilens og derved paamindet til alvorlig Pønitense, har Kongen bestemt, at der skal holdes Bededage

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV, 666 f.

18., 19. og 20. Nov. i Danmark. Han skal overveje, hvilke Tekster der skulle bruges paa disse Dage, og tilskrive Superintendenterne al Besked om, hvorledes de skulle forholde sig. I Norge skulle Bededagene først holdes 9., 10. og 11. Dec., da der ellers vil blive alt for kort Tid til at anordne det fornødne; han skal ogsaa tilskrive Superintendenterne i Norge al Besked med Opgivelse af de Tekster, de skulle bruge, og levere Christoffer Valckendorff Brevene til videre Besørgelse. Sj. T. 15, 255.

6. Sept. (**Haderslevhus**). Befaling til Christoffer Valckendorff at sende de Breve[1], Kongen har skrevet til Superintendenterne i Norge om Bededagene, og Dr. Pouel Madtzens Breve om det samme til Norge. Udt. i Sj. T. 15, 255 b.

— Befaling til Lensmændene i Danmark[2] at drage Omsorg for, at der ikke holdes Ting, Stævne eller anden verdslig Forsamling paa de Dage, der ere bestemte til Bededage. Sj. T. 15, 256.

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Benedictz Nielssen, Borgemester i Nykiøping paa Falster, — der for nogen Tid siden som værende i Tjeneste hos Albrit Oxe paa Kongens Vegne har faaet Fritagelse for Skat og anden borgerlig Tynge og er vedbleven med at tilholde sig denne Frihed efter Albrit Oxis Død, da han siden den Tid er bleven brugt i anden kgl. Bestilling og desuden er bleven beskikket til Borgemester i Nykiøping, indtil han nu er bleven tiltalt derfor — al den Tiltale, som han eller nogen anden kunde have til ham for den Sag, og erklærer de begyndte Lovmaal for døde og magtesløse; dog skal han herefter svare samme Tynge, som andre Borgemestre før ham have gjort. F. R. 1, 344.

— Befaling til alle Borgemestre, Raad og Byfogder om at være Villom Bang, Borgemester og Tolder i Assens, — der har en stor Sum til gode i Told hos Folk, der have uddrevet Øksne gennem Toldstedet, men ikke kan faa den ind, skønt han har Brev og Haandskrift derpaa og ofte har krævet den, hvilket forhindrer ham i at aflægge Regnskab — eller hans Fuldmægtige behjælpelige, tilholde alle i deres By, der restere med Øksentold, til uopholdelig at betale og, hvis de ikke gøre det, da skaffe Villum Bang Betaling i deres Gods og Bohave. F. R. 1, 345.

---

[1] Se Norske Rigsregistr. II. 541 f. [2] De opregnes alle med deres Len.

6. Sept. (**Haderslevhus**). Aabent Brev, at Hr. Anders Maas, Sognepræst i Gamthofte Sogn i Bog Herred, og hans Efterfølgere i Embedet maa beholde den Præstegaard, han nu bor paa, og være fri for at svare Landgilde deraf til Provstiet i Assens. Præstegaarden har efter Hr. Anders's Beretning fra gammel Tid af været beboet af Bønder, fordi Gamthofte Sogn var Anneks til Assens, hvis Provst holdt en Kapellan dér, og der svaredes saa Landgilde af Gaarden til Provstiet; den nuværende Indehaver af dette, Sekretær Elias Isenbierg, har bevilget, at Hr. Anders ligesom flere af hans Formænd selv maa bo paa Gaarden mod at svare sædvanlig Landgilde deraf, og siden endog fritaget Præsten for Landgilden. hvorfor Hr. Anders nu har anmodet Kongen om at ordne det saaledes, at han maa besidde sin Gaard lige saa frit som andre Sognepræster. F. R. 1, 345 b.

— Til Lauritz Brockenhus. Da Kongen har bevilget, at Niels Bild til Rafnholdt maa faa en i hans Endelsmark ved Rygaard liggende Kirkegaard, som en Kirketjener i Longaa[1] bruger, til Mageskifte for tilbørligt Vederlag, skal han besigte Godset og, hvis Kirken kan være tjent med det, bringe Mageskiftet til Udførelse. F. T. 1, 360.

—[2] Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at Indbyggerne i Palme[3] Birk lide stor Skade af det salte Hav, der bortslaar deres Grund og Enge, og staar i Fare for med Tiden at blive helt ødelagte, giver Peder Rantzou og Ewaldt Woye, Embedsmænd paa Flensborg Slot og Haderslefhus, Fuldmagt til at udtage forstandige Udkogsmænd til at besigte Forholdene og afgive Erklæring om, hvorledes Menigmands Skade bedst kan forekommes. Det befales alle de Indbyggere i Palme Birk og Lye Herred, der have Paaløb, Del og Anstød i Birket, at rette sig efter den afgivne Erklæring og i Henhold til Kogsretten ved første Lejlighed foretage Inddigning og andet. J. T. 2, 424 b.

7. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen — der har bragt i Erfaring, at der i Haderslefhus Len findes mange Stoddere, Tryglere og andre Lediggængere, der komme andensteds fra og ernære sig dels ved Trygleri, dels ved Tyveri og Bedrageri, skønt de fleste af dem ere raske og godt kunne fortjene deres

[1] Langaa, Gudme H. [2] I J. T. er Brevet dateret: 6. Nov., hvilket sikkert er en Fejlskrift for: 6. Sept. [3] Sikkert Fejlskrift for: Ballum.

Brød — strengelig befaler Lensmanden paa Haderslefhus og alle sine Fogder og Undersaatter i Lenet herefter ikke at lade Tryglere og Lediggængere, der ere raske nok til at fortjene deres Brød, løbe rundt og tigge i Lenet; de Folk, der formedelst Sygdom eller Alderdom ikke kunne arbejde og ere helt forarmede, saa de ere værdige til Almisse, skulle Sognepræsten og Kirkeværgerne i det Sogn eller Herred, hvor de have hjemme og maa bede om Almisse, give et Tegn, saa man kan kende dem. Det forbydes strengelig alle Undersaatterne i Haderslefhus Len at huse og hæle raske Tryglere, Stoddere, Lediggængere og Landstrygere og befales dem at melde saadanne til Delefogden, der saa skal paagribe dem og melde det til Lensmanden, for at han kan lade dem alvorlig straffe og forvise af Lenet; alle, der forse sig herimod, enten det er jordegne eller andre Bønder, ville uden Naade blive straffede paa deres Gods og yderste Formue. J. R. 3, 550 b[1].

7. Sept. (Haderslevhus). Til Undersaatterne i Haderslefhus Len. Da flere af dem holde mange Hunde, som løbe ud i Skovene og paa Marken, forjage Dyrene og gøre Skade paa Faar, Lam og andet Smaakvæg, forbydes det herefter at holde mere end én Hund i hver Gaard, og dennes ene Forben skal endda være afhugget over Knæet. Forseelser herimod straffes hver Gang med en Bøde af en god færdig Okse til Kronen, hvis det er Kronens Bonde, og ellers til Bondens Herskab. Kongens Fogder og Lensmænd skulle have Opsigt hermed og maa ikke se gennem Fingre med nogen, saafremt de ikke selv ville staa til Rette. J. R. 3, 552.

— Dr. med. Hans Amerinus maa indtil videre aarlig oppebære 3 Læster Korn af Riberhus til sit Underhold. Udt. i J. R. 3, 552 b.

8. Sept. (—). Til Jacob Seefeld. Kongen har tilladt Fru Anne Kaas, Jost Ulfeldtz Enke, at holde sin Datters[2] Bryllup paa Salen paa Aarhusgaard, da der ikke andensteds i Byen er Plads nok, og befaler ham at gøre Salen ryddelig til den Tid, Brylluppet skal staa. J. T. 2, 418.

9. Sept. (—). Befaling til Mouritz Stygge at indkræve af Arrild Huitfeld eller hans tidligere Foged over St. Hans Kloster i Viborgs Gods, Rasmus Follemand, alle St. Hans Klosters Breve

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 338 f. [2] Edel Ulfeld.

og deraf mod Reversal levere Biørn Anderssen Brevene vedrørende det Gods i Pederstrup, som han har faaet til Mageskifte af Kronen og St. Hans Kloster. J. T. 2, 418 b.

12. Sept. (Koldinghus). Til Otte Banner. Efter Hofsinde Johan Ruds Beretning skal han være tilbøjelig til at give sin afdøde Broder Anders Banners og Johan Ruds Søsters[1] Sønner sin Hovedgaard Asdal, saafremt Gaven maa blive urokkelig. Da Kongen nærer stor Gunst for disse Børn formedelst deres Faders tro Tjeneste og Villighed, anmoder Kongen ham om at udføre sit Forsæt i sin Velmagt, da hans Slægt paa Sværdsiden hviler alene paa hans Broderbørn, da Asdal i mere end menneskelig Hukommelse har været hos de Bannere og han jo selv desforuden er saa rigelig forsynet med Gods, at han uden synderlig Skade kan vide sine Broderbørns Gavn. Kongen vil gøre alt hvad han kan, for at Gaven kan blive urokkelig, og vil erkende det med al Naade, hvis han vil gøre Alvor af sit Forsæt; han skal erklære sig til Kongen om Sagen. J. T. 2, 418 b.

13. Sept. (Haderslevhus)[2]. Til Kansleren Niels Kaas. Kongen har, som han ved, givet Magdalene og Mergrette Emicksdøtre Brev paa Vissenberg Birk i Fyen med al dets rette Tilliggende; Erick Løcke paa Otthensegaard har derefter hævdet, at nogle Gaarde og et Stykke Skov i Birket ikke høre til dette, men under St. Hans Kloster i Otthense og derfor heller ikke have været bortpantede eller bortforlenede sammen med Birket; til Bekræftelse heraf har han tilsendt Kongen medfølgende Udskrifter af nogle Skøde- og Pantebreve, Lavhævder og andre Breve, hvoraf det efter hans Mening skal fremgaa, at disse Gaarde og Skoven ere tilskødede St. Hans Kloster. Da Kongen kan tænke, at Søstrene hertil ville svare, at selv om Godset i Priorens og Munkenes Tid er skødet til Klosteret og i den Tid ogsaa har ligget dertil, saa har det, efter at saavel Klosterets Gods som Birket ere komne under Kronen, fulgt Birket, hvorefter Sagen vil vedblive at være lige tvivlsom, og da Kongen paa den ene Side nødig vil formindske den Rettighed, som kan tilkomme Søstrene efter hans Brev, men paa den anden Side heller ikke kan indrømme dem mere, end Brevet indeholder, skal Niels Kaas, der nu opholder sig der i Landet, undersøge, om det

[1] Dorthe Rud. [2] Der maa være en Fejl enten i Datoen eller Dateringsstedet, men det har ikke været muligt at afgøre, hvor Fejlen ligger.

Gods, Erick Løcke vil tilholde sig, har fulgt Birket og om det efter Kongens Brev bør følge Søstrene eller ej, samt tilskrive Kongen sin Betænkning om, hvad det er billigt og ret at gøre. F. T. 1, 360 b.

13. Sept. (Koldinghus). Til Hr. von Dohna, Axel Gyldenstiern og de andre gode Mænd. der have faaet Ordre til at dømme i Trætten mellem Hendrick Brade paa Birckerødtz Vegne paa den ene Side og Lodsejerne i Vester Vram paa den anden. Da Hendrick Brade har begæret, at Biørn Saxtrup, som skal have set og læst et nu bortkommet Markeskelsbrev om ovennævnte Aasteder, maa komme til at aflægge Vidnesbyrd for dem herom, befales det dem at stævne Biørn Saxtrup til at møde for dem, naar de samles for at udføre Kongens Ordre, og foreholde ham at bekende, hvad han ved om Markeskellet mellem ovennævnte Aasteder. Sk. T. 1, 342.

— Befaling til Bønderne paa Bornholm at føre de nødvendige Materialier til Hammershus til den Bygning, som Hendrick Brahe har erklæret maa opføres dér, og udføre andet Arbejde ved Bygningen, naar de tilsiges. Sk. T. 1, 342 b.

— Til Hendrick Brade. Paa hans Forespørgsel om, hvad han skal gøre med Morten Pedersen, der nogle Gange paa Landstinget paa Bornholm har brugt Skældsord mod Landsdommeren og trods Advarsler fra Hendrick Brade og hans Fogder om at afholde sig fra saadant alligevel har overfaldet Landsdommeren paa Tinge og skældt ham ud for en Skelm og Løgner. saa Landsdommeren har maattet splitte Tinget, befales det ham at tiltale Morten Pedersen paa Herredstinget eller Bytinget, hvor det nu skal ske, og siden paa Landstinget og indsætte en god Mand til at dømme i Landsdommerens Sted, da denne jo ikke kan dømme i sin egen Sag. Sk. T. 1, 343.

— (**Skanderborg**[1]). Til Peder Hanssen til Semelgaard, Landsdommer paa Bornholm, Jens Kofod til Kiøndegaard, Christen Claussen til Hallegaard og Bent Hanssen til Ellingsgaard. Hendrick Brade paa Hammershus har berettet, at en Skipper fra Emden ved Navn Joan Joanssen for nogen Tid siden er strandet ved Nexø med en med Rug og Pryssing ladet Bojert, og at Borgemesteren og Borgerne ikke have villet hjælpe til med Bjærgningen, førend Skipperen lovede dem Halvdelen af den bjærgede Rug som Bjærge-

[1] Skanderborg er vistnok en Fejlskrift for: Koldinghus.

løn. Da dette er en ubillig Fordring, der strider baade mod Søretten og den derom udstedte Forordning, skulle de med det første stævne Hendrick Brade og Borgerne i Nexø i Rette for sig, undersøge Sagen, uden al Forhaling afsige Dom i den og give den beskreven. Det befales Borgerne i Nexø at give Møde med deres Beviser i Sagen. Sk. T. 1, 343 b.

13. Sept. (Koldinghus). Befaling til Lensmændene i nedennævnte Len at sende Havre til Kroneborg, den ene Halvpart inden Vinteren og den anden henimod Paaske eller senest til St. Hans Dag; kan der ikke undværes saa meget af Lenets Indkomst, skulle de købe det manglende. — Malmøe Len 4000 Tdr.; Helsingborg, Olborg og Nykiøping Len hver 1500 Tdr.; Kallundborg, Aarhusgaard og Drotningborg Len hver 1000 Tdr.; Draxholm, Olleholm og Nyborge Len hver 500 Tdr.; Abramstrup Len 300 Tdr. — Summa 13,300 Tdr. Havre. Udt. i Sj. T. 15, 257 b. Orig. (til Arild Ugerup).

— Befaling til Johan Thaube om at modtage Havren, naar den kommer. Udt. i Sj. T. 15, 258.

— Til nedennævnte Lensmænd og Toldere. Da Kongen har Brug for en stor Sum Penge til Løn og Kostpenge til sine Hofsinder og andre daglige Hoftjenere, befales det dem med det allerførste at indbetale de Restancer, som de staa tilbage med, til Mønsterskriver Hans Meckleborg, der følger med Kongens Hof, eller meddele ham, hvornaar han kan faa Pengene, og hvor mange han kan faa (i Brevene til dem, der ikke have gjort Regnskab, tillige: og siden gøre Regnskabet klart hos Rentemesteren og afbetale hvad de blive skyldige). Vise de Sendrægtighed, vil Kongen tænke anderledes til derom. — Jacob Seefeldt Regnskabet af Aarhusgaard; Niels Joenssen Regnskabet og Afgiften af Hald Slot; Albret Friis Regnskabet af Riiberhus Len; Predbiørn Gyldenstiern Afgift og Regnskab for det uvisse af Aastrup Len; Erick Lycke til Skoufgaard Afgiften af noget Kronens Gods i Han Herred; Fru Karen Banner, Gregers Ulfstandtz Enke, Afgiften af 12 Gaarde og 4 Bol i Sønderhald og Øster Lisbierg Herreder; Erich Lycke til Eskier Afgiften af noget Krongods i Hensted Herred; Erich Lycke til Skoufgaard 1066½ Dlr. 2 Sk. 1 Pend. af Aarhusgaards Regnskaber fra 1. Maj 1580 til 1. Maj 1582 og 929 Dlr. 1 Ort 2 Sk. for Antegnelser til disse Regnskaber; Hans Lauritzen i Thestrup 474 Dlr. 1 Ort ½ Sk. af Viborg Stifts Regnskaber fra 1. Maj 1568 til 1. Maj 1572, hvorom

Niels Skram fik Brev; Niels Skram $81^1/_2$ Dlr. 5 Sk. af Stiftsindkomsten under Bygholms Slot fra 1. Maj 1582 til 1. Maj 1583; Peder Heggelund, Tolder i Riibe, 1500 Dlr. af Regnskabet for Heste- og Øksentolden af Riiber By fra 1. Maj 1582 til 1. Maj 1583; Villum Bang, Tolder i Assens, hele Heste- og Øksentolden af Assens for i Aar og Restancen for sidste Aar; Breide Randtzov Regnskabet af Thrannekier Len; Biørn Anderssens Arvinger Kronens Rettighed af Told og Sise i Olborg fra 1. Maj 1582 til 1. Maj 1583. Sj. T. 15, 258.

13. Sept. (Koldinghus). Til Claus Glambeck og Bispen i Aarhus. Thomis Jenssen har berettet, at hans Stiffader har været Sognepræst i Fouling[1] og Ring Sogne i Skanderborg Len, hvor han selv ogsaa er opdraget, indtil han kom i Skole og siden til Universitetet i Kiøpnehafn, hvor han i lang Tid har studeret; da han til sine Studier har anvendt al sin fædrene og mødrene Arv og hvad han ved sine Venners Hjælp har kunnet skaffe og nu ikke har noget at ernære sig af, har han efter sin Stiffaders Død med Superintendentens Tilladelse begivet sig til Fouling og Ring Sogne og tilbudt Sognemændene sin Tjeneste; han har ogsaa faaet Kaldsbrev af Peder Thorkelssen og andre Sognemænd i Fouling Sogn, der er det fornemste af Sognene, medens Sognemændene i det andet Sogn have nægtet at give ham Kald, fordi Claus Glambeck vil have Hr. Christen, der har været Prædikant paa Skanderborg Slot, til Præst i disse Sogne. Thomis Jenssen har nu ansøgt Kongen om at maatte beholde Sognene, og Peder Thorkelssen har ogsaa henvendt sig til Kongen med Begæring om, at Hr. Christen ikke maa blive paatvungen ham og hans Sognemænd, da de paa ingen Maade ville have ham, og at de maa nyde den i Ordinansen bevilgede Frihed. Da Kongen ikke vil have, at nogen Præst i hans Navn maa paatrænges nogen god Mand eller andre mod deres Vilje, særlig ikke hvor der formedelst Uskikkelighed eller Utilbørlighed, hvorom der berettes i dette Tilfælde, kan være Grund til at vægre sig, og ej heller, at Sognene maa adskilles, da det vil medføre yderligere Vidtløftighed, og da Peder Thorkelssen og Sognemændene i det største Sogn have givet Thomis Jenssen Kald og Sognemændene i Ring Sogn ej heller skulle være utilbøjelige til at gøre det, om det bliver overladt til deres fri Valg, befales det dem at lade

[1] Føvling, Tyrsting H.

Thomis Jensen beholde Sognene, saafremt han er duelig til Embedet og der ikke er Grund til at forskyde ham for Utilbørlighed. J. T. 2, 419 b[1].

13. Sept. (**Koldinghus**). Befaling til Peder Munck, som har faaet det af Hundtzlund Klosters Gods, der er blevet tilovers efter Mageskiftet med Hans Johanssen paa Hindtzgafuel, i Forlening, om at indsende en klar Jordebog over dette Gods med denne Brevviser, Kongens Dreng, da Kongen ikke har nogen saadan Jordebog. J. T. 2, 420 b.

14. Sept. (—). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har modtaget hans Skrivelse om Byggeriet paa Kroneborg. Da Dantzigerne blive ved med at besvære Kongens Undersaatter, bifalder Kongen hans Forslag om, at de, hvis de ville bruge nogen Handel paa det norske Sildefiskeri, skulle svare 3 Dlr. i Told af hver Læst Sild, og sender ham aabent Brev[2] til Tolderne derom. Ligesaa sendes ham aabent Brev[2] til Tolderne om, hvorledes de skulle forholde sig med Adelens Fuldmægtige og Skippere, der besøge Sildefiskeriet, særlig med dem, der ville salte løse Sild. Brevene ere udstedte i fuldstændig Overensstemmelse med hans Betænkning, og det befales ham at gennemse dem, meddele Kongen det, hvis han finder noget at rette eller tilføje i dem, men i modsat Fald tilstille Tolderne dem. Han skal befale Tolderne at arrestere alt det Rostocker Gods, som kommer til det norske Fiskeri. Kongen har af hans Skrivelse set, at han har været paa Vejen herover, men er vendt om igen, fordi Kongen har skrevet til ham, at de Bud, han sendte til Kongen, skulde levere Besked fra sig i Assens, saalænge Kongen var paa Haderslefhus, og paa Hindtzgafuel, naar han rejste derfra, og afvente Svar der; denne Forordning er udstedt, fordi disse Liggere og Skytter ikke tage i Betænkning at gaa ind i Huse, hvor der er syge, og derfor let kunne føre Sygdommen med sig, men det var ingenlunde Meningen, at Christoffer Valckendorff ikke maatte komme herover; Kongen kan dog tænke, at han ogsaa har givet Bestemmelsen Anvendelse paa sin Person, fordi han ugerne vil skilles fra de kiøpnehafnske Fruer. Da Kongen har noget at tale med ham om og kan tænke, at han ogsaa har noget at tale med Kongen om, skal han komme herover med det første. Sj. T. 15, 259 b[3].

[1] Tr.: Rordam, Dsk. Kirkelove II. 366 ff. [2] Se Norske Rigsregistr. II. 543 ff.
[3] Tr. (tildels): Hist. Tidsskr. V. 422. Mansa, Folkesygdommenes Hist. i Danmark S. 222 f

15. Sept. (Koldinghus). Forleningsbrev for Luduig Munck til Quistrup paa Ørum Slot og Len, som han nu selv har i Forlening, for en Afgift af 800 gl. Dlr. fra 1. Maj 1583 til 1. Maj 1584, dog forbeholder Kongen sig alene al Told, Sise og Vrag, og han maa ikke beregne Kongen nogen Udgift, naar han eller hans Folk rejse her i Landet. For Tiden efter 1. Maj 1584 skal der siden træffes Aftale. Han skal have Præster, Degne, Krontiender og Kirkernes Indkomst i Forsvar, oppebære Indtægten og gøre Kongen Regnskab derfor. J. R. 3, 552 b. K.

17. Sept. (Skanderborg). Aabent Brev, hvorved det forbydes Kirkeværgerne for Kronens Kirker i Otthensegaards Len at befatte sig med Kirkeskovene enten ved Skovhugst eller Salg af Vindfælder, da Kongen har bragt i Erfaring, at Skovene ere blevne meget forhuggede, og at hine tillade sig at sælge af dem og handle med dem, som de selv synes. Lensmanden paa Otthensegaard skal have Kirkernes Skove i Forsvar og anvise Kirkerne det nødvendige Bygningstømmer i Skovene. F. R. 1. 356 b.

20. Sept. (—). Til Fru Anne Albrit Giøes. Kongen anmoder hende om at lade ham faa Therschouf[1] Mølle og Skov i Skanderborg Len, der ligge belejligt for Kronens Enemærkegods til Skanderborg Slot, til Mageskifte for Vederlag i Drotningborg Len ved hendes Gaard Clausholm og erklære sig om, hvor hun ønsker Vederlaget, dog venter Kongen, at hun ikke vil begære noget, der ikke kan undværes fra Kronens Slot eller Enemærke. J. T. 2, 420 b.

22. Sept. (—). Livsbrev for Tygge Smed, der i lang Tid har tjent paa Koldinghus, men nu er gammel og skrøbelig, paa 1. Pd. Rug, 1 Pd. Byg og 1 fedt Svin aarlig af Koldinghus til hans Underhold. Udt. i J. R. 3, 554.

— Befaling til Henrick Belov at sætte Vanderup[2] Mølle, der er meget »forsat« paa Landgilde, for en rimelig Landgilde og lade Mølleren, der resterer med en hel Mængde Skyld, som han ikke kan udrede altsammen, udrede hvad han kan og fritage ham for Resten. Udt. i J. T. 2, 421.

— Til Niels Kaas. Da Kongen havde erfaret, at der var Trætte mellem ham paa hans afdøde Broder Biørn Kaas's Børns Vegne og Manderup Holck angaaende en Sum Penge, som Biørn Kaas skulde have laant denne, lod Kongen Manderup

[1] Tarskov, Framlev H. [2] Vamdrup, Anst H.

Holck kalde til sig og foreholdt ham alvorligt at rette sig selv i den Sag og betale, hvad han maatte være skyldig. Manderup Holck undskyldte sig nu paa det højeste, nægtede at skylde Biørn Kaas's Børn noget og erklærede, at de omstridte Penge vare tilbagebetalte Biørn Kaas, der havde givet nøjagtig Kvittans derfor. Kongen foreholdt ham alvorligt ikke at søge Udflugter, men skikke sig tilbørligt; han holdt dog fast ved sit forrige Svar. Kongen foreholdt ham paany Sagen og sagde, at hvis han vilde aflægge Ed paa, at Pengene vare betalte, saa vilde Niels Kaas, som han havde ladet sig mærke med, sikkert lade sig nøje dermed. Dertil svarede han, at han ikke alene vilde aflægge Ed, men endog tage Sakramentet paa, at Pengene vare betalte. Kongen har saa ikke kunnet gøre videre, men meddeler ham dette, for at han kan rette sig derefter. J. T. 2, 421 b.

23. Sept. (Skanderborg). Befaling til Albret Friis paa Riiberhus at købe 500 smaa Rokler, 8000 samrask Flyndere, 300 tørre Kabliaver, 2000 tørre Hvillinger, 1 Læst store saltede Torsk og 3 Læster saltede Hvillinger og sende dem til Skanderborg med det allerførste til Udspisningen smstds. Orig.

24. Sept. (—). Befaling til nedennævnte Lensmænd og Toldere at sende Fetalje til Brug paa Skibene og Holmen. — Christen Vind af Kiøpnehafns Len 10 Læster Gryn og 50 Læster Brød; Lauge Beck af Roskildt Len, Hendrich Vind af Draxholm Len og Hermand Juel af Kallundborg Len hver 6 Læster Gryn og 50 Læster Brød; Christoffer Pachsch af Holbeck Len og Borchort von Papenhiem af Abramstrup Len hver 1 Læst Gryn og 10 Læster Brød — at levere inden Kyndelmisse; Henning Giøe af Nykiøping Len og Anders Bing af Vardbierg Len hver 10 Læster Gryn; Jacob Seefeldt af Aarhus Len, Jørgen Skram af Drotningborg Len og Biørn Anderssen af Olborg Len hver 30 Læster Brød; Steen Brahe, Hack Ulfstandt og Tolderen i Rødbye hver 10 Læster Ærter — at levere inden 1. Maj. Udt. i Sj. T. 15, 261. Orig. (dat. 22. Sept. til Jørgen Skram).

— Til Axel Gyldenstiern. Morten Brock, Landsdommer i Fyen, har berettet, at hans Moder[1] for nogen Tid siden har tilskiftet Fru Anne Parsbierg, Christoffer Gyldenstiernis Enke, noget Gods i Skaane, hvorpaa der nu føres Trætte af Gabriel Suale og Erick Gaggi; Sagen er indstævnet til Lunde Landsting til den

[1] Birgitte Glob Peder Brocks.

12. Okt., men da Morten Brock til den Tid er forhindret i at møde dels ved sine Forretninger som Landsdommer, dels ved til samme Tid at skulle være med ved en Sag, der angaar noget Krongods, og at skulle fuldføre en Hævd, han har begyndt, paa noget Krongods, som han har i Forlening, har han begæret, at Sagen maa blive opsat til Fastelavn. Da Kongen nødig ser, at nogens Ret forhales, men ogsaa nødig, at Morten Brock skulde lide nogen Skade, fordi han af ovennævnte Grunde ikke kan møde, skal Axel Gyldenstiern, naar Sagen kommer for paa Landstinget, enten forhandle med Gabriel Suale og Erick Gaggi om godvillig at opsætte Sagen en Tid eller selv træffe en Afgørelse, saa ingen kan have noget at besvære sig over. Sk. T. 1, 344.

28. Sept. (Skanderborg). Til Skipper Niels. Da det er at formode, at Rostockerne efter at have erfaret Kongens Stemning imod dem ikke ville begive sig i Bæltet, skal han med Jagterne Raphael og Michael begive sig under Rostocks Side, holde Farten mellem Rostock og Straalsundt og deromkring, hvor Rostockerne kunne have deres Handel, se at opbringe saa mange Rostocker Skibe og Gods som muligt og føre dem til Kiøpnehafn. Der sendes ham aabne Bestallingsbreve for ham selv og Føreren af Jagten Michael. Sj. T. 15, 262.

— Bestalling for Skipper Niels Søfrenssen. Sj. R. 12, 293.

— Bestalling for Skipperen paa Jagten Michael, der skal følge Niels Søfrenssen. Udt. i Sj. R. 12, 293 b.

— Befaling til Albrit Friis om med det første at sende Kongen nogle rigtig gode Hvillinger til dennes eget Bord. J. T. 2, 422.

29 Sept. (—). Ekspektancebrev for Hans Jenssen Mariagger, der i lang Tid har tjent i Kongens Kantori, paa det første ledige Vikarie i Aarhus Domkirke, tidligere Ekspektancebreve hermed dog uforkrænkede. Udt. i J. R. 3, 554.

2. Okt. (—). Forleningsbrev for Christoffer Valckendorff, Rentemester, paa Jungshofuit Len, uden Afgift. Sj. R. 12, 293 b.

— Befaling til Lauge Beck at lægge det Roskildt Vor Frue Klosters Gods, som Christoffer Valckendorff har afstaaet for Jungshofuidt Len, ind under Roskildtgaard og gøre Regnskab derfor. Udt. i Sj. T. 15, 262.

— Følgebrev for samme til Bønderne paa ovennævnte Gods. Udt. i Sj. T. 15, 262 b.

2. Okt. (**Skanderborg**). Bestalling for Claus Rytter som Borgemester i Kiøpnehaufn efter afdøde Niels Pederssen; Christoffer Valckendorff skal ved første Lejlighed tage ham i Ed. Sj. R. 12, 294 b[1].

— Forleningsbrev for M. Peder Vinstrup, Sognepræst til Helliggejsthus Kirke i Kiøpnehaufn, paa Afgiften af Kronens Tiende af Maglebye Sogn paa Møen. Sj. R. 12, 294 b.

— Til M. Niels Huid, Superintendent i Skaane Stift. Kongen har erfaret, at den Præst[2], der for nogle Aar siden formedelst sit utilbørlige Skandskrift mod Hendrick Brade, Embedsmand paa Hammershus, blev dømt fra sit Kald, nu igen har faaet dette. Da M. Niels's Ed og Pligt paalægge ham at føre Tilsyn med, at Kirker og Skoler blive forsynede med kristelige og duelige Personer, og at ingen uskikkelige og forargelige Personer faa Embede i Kirkens Tjeneste, kan Kongen ikke noksom undre sig, hvis vedkommende Person, som M. Niels selv har været med til at dømme fra Embedet, med hans Vilje igen er kommen til det, og er det sket mod hans Vilje, har han forsømt sin Pligt ved ikke at melde det til Kongen; denne kan heller ikke vide, hvorledes det har været ordnet med dette Kald, medens Præsten har været fra det, da han nu saaledes uden Hinder kan komme til det igen, om der efter Præstens Afsættelse slet ikke har været indsat nogen anden. Da Kongen ikke vil tillade en saadan forargelig Person at beklæde et Embede i Kirken og vil vide, hvorledes det forholder sig med Sagen, befales det ham at indsende nøjagtig Beretning om hele Sagen, afsætte Præsten og beskikke en skikkelig og duelig Person til Præst. Sk. T. 1, 345[3].

— Forleningsbrev paa nogle Aars Tid for Elsebe Mule, M. Ifuer Berthelssens Enke, paa Nørbye Gods i Fyen, som hendes Husbonde har haft, uden Afgift, til Hjælp til hendes mange smaa Børns Opdragelse. F. R. 1, 346 b.

— Christen Vind, Embedsmand paa Kiøpnehaufns Slot, maa indtil videre selv beholde den Husbondholdshavre, som svares af Husmænd og Indester i Kiøpnehaufns Len. Sj. R. 12, 294.

— Mageskifte mellem Christen Vind til Lydom og Kronen. J. R. 3, 554 b. (Se Kronens Skøder.)

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 417. [2] M. Jakob Nielsen i Skurup. [3] Tr. Dsk. Mag. 3. R. III. 141 f.

3. Okt. (**Skanderborg**). Livsbrev for Niels Glambeck, der en Tid har været Slotsfoged paa Kiøpnehaufns Slot, paa 1 Gaard i Udleigre i Kiøpnehaufns Len, fri for Stedsmaal, men mod at svare sædvanlig Afgift og gøre sædvanlig Tynge af den. Sj. R. 12, 295.

— Befaling til Kronens Bønder i Halmsted Herred, der efter Pofuel Huitfelds Beretning have vist sig meget ulydige med Ægt og Arbejde, skønt han ikke i nogen Maade har fordret noget ubilligt af dem, om herefter at gøre sædvanlig Ægt og Arbejde og ogsaa i andre Maader være ham lydige, da de ellers uden al Naade ville blive tiltalte og straffede. Sk. R. 1. 430.

— Forleningsbrev for Christen Knudtzen, Sekretær, paa et Vikarie, kaldet St. Nicolai Alter, i Vor Frue Kirke i Otthense, som hans Fader Knud Mickelssen til Skinderup, der havde Livsbrev derpaa, har opladt ham. Han skal svare Præsten ved St. Hans Kirke i Otthense samme Afgift, som hans Fader har svaret. F. R. 1, 347.

4. Okt. (—). Til Christoffer Valckendorff. Han har i Henhold til Kongens tidligere Skrivelse [30. Juli 1582] beregnet Madtz Kock i Riibes Indtægt af Tiendekornet i Riiber Stift paa Grundlag af Peder Heggelundtz Registre og er derved kommet til det Resultat, at Madtz Kock efterhaanden har betalt 600 Dlr. mere paa Rentekammeret. end han har oppebaaret Korn for, hvilket Resultat forekommer ham noget betænkeligt, hvorfor han henstiller det til Kongen. Da Madtz Kocks Registre og Regnskab ere brændte ved Ildebranden i Riibe og den ovennævnte Beregning har givet det Resultat, at han paa det nærmeste, ja endog til Overflod, har betalt, hvad han har oppebaaret af Tiendekorn, har Kongen bevilget, at Madtz Kock maa være fri for videre Tiltale, men han skal saa heller ikke have noget at kræve hos Kronen; paa den Betingelse maa Christoffer Valckendorff give ham endelig Kvittans. Sj. T. 15, 262 b.

— Til Borgemestre, Raad, Byfogder og Toldere i Malmøe, Landtzkrone, Helsingborg, Ydsted, Sømmershafn, Trelborg, Falsterboe og Skonør, Vehe, Aahus og Halmsted. Da der baade i Skaane og andensteds i Riget er Dyrtid paa Havre, forbydes det dem indtil videre at tillade Udførsel af Havre, dog maa Adelen udføre sin egen Indkomst, men de skulle paase, at der ikke under det Skin udføres andet. Sk. T. 1, 346.

5. Okt. (—). Aabent Brev, hvorved det strengelig forbydes

Indbyggerne i Kiøpnehaufn at huse eller hæle Manddrabere eller andre misdædiske Mennisker under en Bøde af 20 Dlr. til Kongen og 20 Dlr. til Byen for hver Gang, de overbevises om noget saadant. Sj. R. 12, 295 b[1].

5. Okt. (Skanderborg). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har eftergivet Jacob Skriver, Borgemester i Kiøpnehafn, Halvdelen af de Penge, han skylder Kronen for Korn og andre Varer, oppebaarne i tidligere Aar af Kronens Len. Sj. T. 15, 264. Orig.[2]

— Til samme. Da Kongen har bestemt at sende sine Undersaatter i Stiftet Kurland og paa Huset Pilthen yderligere Understøttelse med Fetalje, Kommis og Penge, fordi alt hos dem er fortæret af Fjenderne, skal han med det allerførste med de opbragte Rostocker Skibe sende saa megen Fetalje, Klæder og andet til Kommis, som han kan tænke, at de kunne hjælpe sig med Vinteren over, og 1000 gl. Dlr. og sætte en paalidelig Karl til at følge det over. Sj. T. 15, 264.

— Befaling til Michel Kemnitz, Tolder ved Kiøpnehafns Slot, om herefter at opkræve Tiendedelen af al den Sise, der svares til Byen af Vin og anden fremmed Drik, som indføres i Kiøpnehafn, til Bedste for Kongen og tage den, før Byen faar sit. Sj. T. 15, 264 b.

— Forleningsbrev for Arnoldus de Fine, kgl. Kapelmester, paa det efter afdøde M. Ifuer Bertelssen ledige Kannikedømme i Aarhus Domkirke med Gæsteri og al anden Rettighed af Godset. Naar han ikke længere er i Kongens Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. J. R. 3, 556 b.

— Aabent Brev, at Indbyggerne i Mariagger, hvis Gaarde og Huse for nylig ere nedbrændte ved en natlig Ildebrand, herefter arvelig maa besidde de af Klosterets Gaarde, Jorder og Ejendomme i Mariagger, som de have haft i Leje. Hævd og Besiddelse før Ildebranden, dog mod at svare sædvanlig Jordskyld, Landgilde, Dagsgerning og anden Tynge til Klosteret; da de ingen Privilegier eller Friheder have, have de, for med større Tryghed at kunne genopføre Bygningerne, anmodet om et saadant Ejendomsbrev. J. R. 3, 557[3].

— Til Hr. Jørgen Lycke. Kongen har bevilget, at Indbyggerne i Mariagger, der for nylig ved Nattetid ere blevne over-

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II, 417. Secher, Forordninger II, 340 f. [2] Tr.: Nye dsk. Mag. I, 100. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV, 667. [3] Tr.: Dsk. Mag. VI, 279 f.

faldne af Ildebrand og for storste Delen have mistet alt hvad de ejede, maa faa noget Bygningstømmer i Klosterets Skove, og befaler ham at lade de Indbyggere, der henvende sig til ham, faa Bygningstømmer efter deres Lejlighed. Da han har begæret, at den tidligere til nogle gode Mænd udgaaede Befaling om i Klosterets Skove at udvise, hvilke Træer der ikke ere Oldentræer og derfor uden Skade kunne hugges, maa blive udført, for at han kan rette sig derefter, naar Indbyggerne i Mariagger søge Hjælp hos ham, meddeles ham, at det vil være altfor besværligt saaledes at lade de gode Mænd undersøge hvert enkelt Træ; det vilde ogsaa blive for længe for Indbyggerne i Mariagger at vente derefter og være usædvanligt: desuden har Kongen heller ikke saa ringe Tillid til ham, naar kun Skovene blive brugte til Skellighed. Da Hr. Jørgen imidlertid vil vide sig fri i den Sag og ikke vil, at Skovfogder eller andre uden hans Vidende skulle benytte Lejligheden til at hugge til Upligt i Skovene, befales det ham, naar der skal hugges noget enten til Indbyggerne i Mariagger eller til Klosterets Tjenere, paa Tinge at lade udtage uvildige Mænd af Kronens Tjenere, som ikke høre under Klosteret, i det Len, hvori Skovene ligge, og lade dem udvise de Træer, der kunne hugges, og give Besked om, hvad der hugges. J. T. 2, 422 b [1].

6. Okt. (Skanderborg). Til Christoffer Valckendorff. Hermed sendes ham en Hellebard med Ordre til at lade de 100 Hellebarder, hvorom han tidligere har faaet Skrivelse, lave derefter og med det første sende dem til Kongen. Da der ved Christoffer Valckendorffs sidste Ophold hos Kongen ikke blev truffet nogen endelig Bestemmelse om, hvem der kunde sættes i afdøde M. Ifuers Sted paa Ringstedt Kloster, og Forholdene dér ikke taale nogen lang Opsættelse, skal han overveje, hvem der kan bruges. M. Christen Macabæus, Kannik i Lund, er bleven foreslaaet Kongen som en brugelig Person, og Kongen er ogsaa vel tilfreds med ham. Hvis Christoffer Valckendorff er det samme, skal han kalde ham til sig, forhandle med ham om at overtage Posten og sørge for, at det kommer til en endelig Ordning med Klosteret. Sj. T. 15, 265.

— Forleningsbrev for Jacob Byg, Organist i Lunde Domkirke, paa det efter Hr. Matz Jude ledige lille Vikarie, kaldet St. Nicolai Alters Gods, i Lund. Udt. i Sk. R. 1, 430 b.

[1] Tr.: Dsk. Mag. VI, 280.

6. Okt. (**Skanderborg**). Til Kronens Bønder i Kronneborg og Frederichsborg Len. Da der i disse Len findes mange slette Veje og de menige Herredsmænd i Følge Recessen ere pligtige at hjælpe til med at istandsætte de alfare Veje, har Kongen, for at de kunne slippe med mindre Udgift og Arbejdet alligevel blive bedre gjort, bestemt, at enhver Bonde skal give 3 Sk. for hvert Pd. Skyld, han svarer, til Vejenes Brolægning, hvilke Penge skulle betales til Lensmanden Johan Thaube, der saa skal sørge for Vejenes Brolægning og betale Brolæggerne af de indkomne Penge. Bønderne skulle desuden føre Sten, Sand og Grus til. Sj. R. 12, 295 b

7. Okt. (—). Til Johan Thaube. Da Ladegaardsfogden paa Faurholm Ladegaard, der med det første vil holde Bryllup, i lang Tid har tjent Kongen trofast, skal han paa Kongens Vegne give ham ½ Læst Tyskøl, nogle Pd. Mælk og nogle Pd. Malt til Brylluppet og noget Smør, Flæsk, Oksne og andet til hans Husholdnings Begyndelse. Det aabne Brev, som han har begæret til Bønderne i Frederichsborg og Kroneborg Len, om at yde Bidrag til Vejenes Istandsættelse, sendes ham med Ordre til at opkræve Hjælpen og istandsætte Vejene. Han skal afholde sig fra al Rævejagt i Lenene, da Kongen i Vinter vil have denne fredet ligesaa vel som den øvrige Jagt. Sj. T. 15, 266 b.

— Til samme. I Anledning af hans Indberetning om, at Mejersken paa Esserum har ladet sig beligge og givet Fogden paa Esserum Skylden, hvorfor han har sendt denne til Kroneborg for at holdes i Forvaring indtil videre, befales det ham at holde begge Parter i god Forvaring, indtil hun er bleven forløst, og da meddele Kongen, hvad Forklaring hun giver, hvorefter Kongen vil give nærmere Ordrer. Da den tyske Prædikant[1] i Helsingøer er død og Kongen ikke saa snart kan skaffe en anden Prædikant, skal han indtil videre afskedige de 4 Sangere, der holdtes til Sangen i Slotskirken. Asmus von Lybeck, Slotsfoged paa Frederichsborg, maa faa den Gaard, som Christoffer Steenbergs nu afdøde Hustru havde, uden Indfæstning, men mod at svare Landgilde og gøre Egt, Arbejde og anden Rettighed deraf; gaar han ind herpaa, skal Johan Thaube lade ham faa den. Sj. T. 15, 266.

— Til Toldere og Toldskrivere i Helsingøer. Hoslagt sendes

[1] Herman Maltan.

dem et aabent Brev om, hvorledes det skal være med Certifikatser om det Gods, som skal fortoldes i Sundet, med Ordre til at forkynde det og rette sig derefter. Sj. T. 15, 267 b.

12. Okt. (**Skanderborg**). Til Henrich Belov og Eualdt Woge. Da Hans Rosterup til Sieloskofgaard har bevilget Kronen sin Hovedgaard Kielued med det paa indlagte Register opførte Gods i Hadersleflius Len til Mageskifte for Vederlag i Jylland, skulle de snarest besigte Godset og indsende Besigtelsen. J. T. 2, 423.

13. Okt. (—). Til Christoffer Valckendorff. Efter hans Paamindelse skrev Kongen til Jacob Seefeld paa Aarhusgaard om at lade bage 30 Læster Brød til Udspisning paa Holmen og paa Skibene til Foraaret; herpaa har Jacob Seefeld svaret, at han endnu har liggende 60 Læster Brod, som blev bestilt forrige Sommer, og at han er bange for, at det skal blive fordærvet og Skaden derved saa blive tilregnet ham, hvorfor han har begæret at blive det kvit og faa at vide, om han yderligere skal lade noget bage. Christoffer Valckendorff skal sørge for, at de 60 Læster Brød blive hentede, inden de blive fordærvede, og meddele Kongen, om der alligevel skal gives Jacob Seefeld Ordre til at bage de 30 Læster Brød. Da Jacob Seefeld, der har faaet Ordre til at sende nogle Læster Havre til Kroneborg, 500 Tdr., før Frosten begynder, og Resten til Foraaret, har berettet, at alle Skuder i den Egn ere løbne til det norske Fiskeri, skal Christoffer Valckendorff sende Skibe efter den Havre, der skal hentes før Foraaret, og sende Besked til Kongen, for at denne kan give Jacob Seefeld Svar. Sj. T. 15, 268.

— Til Hendrick Brade og hans Brødre. Deres Modersøster, Fru Hilleborg Bilde, Eyler Krafsis Hustru, har nu paany anmodet Kongen om at skrive til dem om at lade sig formilde ved hendes Børns Elendighed og tillade hendes Husbonde at komme ind i Riget: skønt de have erklæret sig vidtløftigt paa Kongens tidligere Skrivelse til dem om det samme, har Kongen dog ikke i hendes Jammer og Sorg villet nægte hende en ny Skrivelse, der dog ikke maa forstaas, som om han ved Unaade eller Øvrigheds Anseelse vil tvinge dem til noget mod deres Vilje. Han beder dem lade sig bevæge ved hendes og hendes Børns Sorg og Elendighed og Slægtskabets Baand og ved hans Intercession til paa rimelige Vilkaar at tillade Eyler Krafse at komme herind i Riget. Deres Modersøster, hendes Børn og Efterkommere ville sikkert erkende det

med al Ærbødighed, ligesom Kongen ogsaa vil erkende det med al Gunst og Naade. Sk. T. 1, 346.

13. Okt. (Skanderborg). Forleningsbrev for Niels Grubbe. Rentemester. paa det efter afdøde Renteskriver Peder Hanssen ledige Provsti paa Mors og i Han Herred. uden Afgift. J. R. 3, 558.

18. Okt. (Ovstrup). Kvittans til Niels Joenssen paa $74^1/_2$ Dlr. 4 Sk., som han som Lensmand paa Hald har oppebaaret i vis Indtægt af det Gods paa Mors, Kongen har tilskiftet sig af Steen Bilde til Vandaas, fra 1. Maj 1582 til 1. Maj 1583 og nu har indbetalt i Kongens eget Kammer. J. R. 3, 558 b.

21. Okt. (Skanderborg). Befaling til Jørgen Skram at levere denne Brevviser Anders Matzen 2 Pd. Korn af Loftet til Underhold. Orig.

25. Okt. (—). Forleningsbrev for M. Hans Michelssen, Hertug Christians Tugtemester. paa det efter M. Vessel Pallessens Død ledige Kantordømme, Kannikedømme og Vikarie i Lunde Domkirke med samme Ret til Option. Kommun- og Mensalgods og anden Rente som residerende Kanniker. Naar han ikke længere er hos Kongens Søn eller bruges i anden Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Sk. R. 1, 430 b.

— Mageskifte mellem Mouritz Podebusk til Kiorup og Kronen. F. R. 1, 347 b. (Se Kronens Skøder.)

— Skøde til Niels Kaas, Kansler. J. R. 3, 559. (Se Kronens Skøder).

26. Okt. (—). Til Rigsraaderne: Niels Kaas, Kansler, Peder Gyldenstiern, Marsk, Peder Munck, Admiral, Jørgen Rossenkrantz, Eyller Grubbe, Rigens Kansler, Christoffer Valckendorff, Steen Brahe, Jørgen Skram, Mandrup Parsberg, Christoffer Borggreve von Dhona, Erick Hardenberg, Hack Ulfstand, Anders Bing, Hendrick Belov, Axel Gyldenstiern, Coruitz Viffert, Absolon Giøe, Jacob Seefeldt, Hendrick Brahe, Brede Rantzov, Christen Skiel og Albrit Friis. Da Thønnis Randtzov, af hvem Kongen har købt hans Gods i Slesvig, har begæret, at Rigsraadet skal gaa i Borgen for Købesummen, sender Kongen i det Haab, at de ville være villige dertil, dem hermed Gældsbrevet til Thønnis Randtzov med Anmodning om at underskrive og besegle det som Forlovere. Kongen er villig til at give dem Skadesløsbrev med Forvaring enten i nogle Len eller paa anden Maade. Sj. T. 15, 268 b.

27. Okt. (**Skanderborg**). Forleningsbrev for M. Hans Olborg paa det efter afdøde Renteskriver Peder Hanssen ledige Vikarie i Roskilde Domkirke. Naar han ikke studerer eller er i Kongens Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Sj. R. 12, 296.

— Til Kapitlet i Lund. Kongen, der har erfaret, at M. Vessel Palnessen, Kantor i Lund, er død, har forlenet sin Søn, Hertug Christians Tugtemester, M. Hans Michelssen, med Kantordømmet i Lund samt det Kannikedømme smstds., som M. Vessel havde, med tilhørende Vikarie, Mensalier, Kommungods og al anden Rente i Kapitlet, saaledes som M. Vessel havde det. Det forbydes dem at gøre M. Hans nogen Forhindring derpaa: hvis der følger nogle Forretninger med Kantordømmet, som M. Hans, der stadig skal blive hos Kongens Søn, ikke kan varetage, skulle de sætte en af deres Medbrødre til at besørge disse. Sk. T. 1, 346 b[1].

— Aabent Brev, at de Undersaatter, der nu bo eller herefter bosætte sig ved Skanderborg Slot indenfor det nu opsatte Plankeværk, frit maa bruge Købmandshandel med Humle, Staal, Salt, Klæde og andre Varer, som Kronens Tjenere og andre, der bo rundt omkring, kunne have Brug for til deres Husholdning, dog skulle de bruge lovligt Maal og Vægt og vise sig rimelige og ærlige i deres Handel; ligeledes maa Smede, Skomagere og andre Haandværksfolk, der ere gode i deres Haandværk, flytte did og bo. De, der ville bosætte sig dér, skulle først melde sig hos Lensmanden, der skal undersøge deres Forhold, om de have ærligt Dannemandsrygte og ere gode for det, de give sig ud for; naar Lensmanden finder deres Forhold i Orden, skal han anvise dem, der begære det, Plads at bygge paa, dog indenfor Plankeværket, og de skulle saa være forpligtede til at bygge Købstadsbygninger med gode Stalde og Boliger, saa Kongens Undersaatter, der komme did, kunne faa Herberg og Underhold hos dem; de Huse, som de saaledes bygge, maa de have som arvelig Ejendom med Ret til at sælge og handle med dem, som de ville. De Folk, der nu bo eller herefter bosætte sig ved Skanderborg Slot, skulle være fri for Skat og al anden kgl. Tynge og maa aldeles ikke fiske i Søen, ej heller uden Lensmandens Tilladelse hugge noget i Skovene eller drive Svin paa Skovene, naar der er Olden, for hvilket de skulle svare tilbørlig Oldengæld, derimod maa de have Fædrift til

[1] Tr: Ny kirkehist. Saml. VI, 181 f.

deres Køer og Kvæg heromkring, undtagen paa Kronens Enemærker og Endelsmarker til Slottet eller til Ladegaardene. J. R. 3, 560[1].

27. Okt. (Skanderborg). Aabent Brev, at Daniel Knopf, M. Christoffer Knopfs Søn, der for nogen Tid siden er bleven forlenet med et Vikarie i Aarhus Domkirke, indtil videre ogsaa maa nyde Gæsteri, Ægt, Arbejde og anden Rettighed af Vikariets Bønder, hvilket i Aarhus Kapitel ellers altid følger Kronen til Aarhusgaard, naar Kongen ikke særligt bevilger andet. J. R. 3, 559 b.

— Til Jørgen Schram, Manderup Pasbierich, Jacob Seefeldt, Lauritz Schram og Ofue Lunge til Odden. Da de i Anledning af Biørn Andersens Død have vægret sig ved at udføre den til dem og ham udgaaede Befaling til at domme i Trætten mellem Otte Banner til Asdal og Hans Johanssen til Fobitzslet om nogen af Hans Johanssens Tjenere foretagen Skovhugst, hvilken efter Otte Banners Mening er sket paa hans Skovpart, medens Hans Johanssen hævder, at det er hugget i Hundtzlef[2] Sogn og Birk, og om en Grøft, som Otte Banner har ladet grave, efter Hans Johanssens Mening i hans Birk og til Trængsel for hans Gaard Doer, befales det dem alligevel at blive enige om en belejlig Tid til at mødes paa Aastederne og siden afsige endelig Dom i Sagen. J. T. 2, 423 b.

4. Nov. (Borum). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har eftergivet Hr. Rasmus Nielssen, Præst i Lem[3] under Silckeborg, og de andre Arvinger efter Jens Hafrum, Byfoged i Aarhus, 238 Dlr. af den Sum, de blive skyldige i Jens Hafrums Regnskab. Udt. i Sj. T. 15, 269 b.

— Joen Anderssen i Kalbygaard, Delefoged til Skanderborg i Giern Herred, maa være fri for Landgilde, saalænge han er Delefoged. Udt. i J. R. 3, 561 b.

— Erich Pederssen i Farre, Delefoged til Silckeborg i Giern Herred, maa være fri for Afgift, saalænge han er Delefoged. Udt. i J. R. 3, 561 b.

— Seyer Anderssen i Oustrup maa i de næste 3 Aar være fri for Landgilde mod at forsyne Gaarden med gode Bygninger og bekvemme Værelser. Udt. i J. R. 3, 561 b.

6. Nov. se 6. Sept.

[1] Tr.: Secher, Forordninger II. 341 ff. [2] Hundslund, Dronninglund H. [3] Vistnok Fejlskrift for: Tem.

8. Nov. (Havreballegaard). Bestalling for Hans von Emden som kgl. Bygmester med en aarlig Løn af 100 gl. Dlr. Han skal lade sig bruge, hvor Kongen behøver hans Tjeneste, og maa ikke uden dennes Samtykke indlade sig paa Arbejder for andre. Sj. R. 12, 296 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Hans von Embden har været over et Aar i Kongens Tjeneste, førend han nu har faaet Bestalling, skal der betales ham 100 Dlr. for forrige Aar. Sj. T. 15, 270.

— Til Fru Anne Kas, Jost Ulfeldtz Enke. Hendes Dyreskytte Niels ligger altid og skyder alle de Dyr, Harer og Ræve, som kunne overkommes ved Stadzgaard paa den Fælled, som hun har til 2 Gaarde i Vormslef[1] og en Gaard eller et Bol i Statterup[2]; da Kongen vil have den Egn indhegnet til Endelsjagt og det er ubilligt, at hendes Tjenere for den ringe Parts Skyld, hun har i Sammenligning med Kronen, skulle have Lov at overstrøjfe alt, og da Kongen ogsaa gaar ud fra, at det tildels sker uden hendes Vidende og Vilje, og med det første vil tilmageskifte sig hendes ovennævnte Gods, befales det hende ikke at jage paa Vormslef og Statterup Ejendom og give Dyreskytten Ordre til herefter ikke at skyde Vildt dér eller komme der med en Bøsse, da Kongen ellers, hvis han træffes der, nok skal handle saaledes med ham, at han kan faa Fred for ham. J. T. 2, 424 b.

— Til Jørgen Rosenkrandtz og Jacob Seefeldt. Embedsmænd paa Kalløe og Aarhusgaard. Da Kongen har bevilget Falck Giøe til Skierssiøe 1 Gaard i Grofløf[3] i Sønder Herred i Jylland til Mageskifte for 2 Gaarde i Fogelsløf[4] By og Sogn og 1 Gaard i Refue i Velby Sogn, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 425.

— Til Jacob Seefeld. Kronens Bønder i Ydsterbye[5] paa Samsøe have klaget over, at de i høj Grad mangle Græsgang til deres Kvæg, og anmodet om, at en Enstedgaard, kaldet Aggerup, der ligger op til deres By, maa blive udlagt dem til Græsgang, Kronens Skyld deraf dog uforkrænket. Da det imidlertid er en Præstegaard, der tilhører Provsten paa Samsøe, henstiller Kongen til Jacob Seefeld, der har den gejstlige Jurisdiktion paa Øen, at ordne Sagen, dog med Provstens Samtykke, saaledes, at Gaarden bliver

[1] Ormslev, Ning H. [2] Stavtrup, samme H. [3] Gravlev. [4] Fuglslev. [5] Østerby.

nedbrudt og flyttet og igen opført i Ydsterbye, for at Gaardens Ejendom bedre kan bruges til Fædrift for Byen og Provsten og Kronen alligevel have samme Rettighed deraf som hidtil. J. T. 2, 426.

8. Nov. (Havreballegaard). Befaling til samme at besigte en Aarhus Kapitels Gaard, hørende til det Kannikedomme i Aarhus, som M. Christen Otzen, Prædikant i Aarhus, er forlenet med, hvilken Kongen har bortmageskiftet til Voldemar Paasbierg, og udlægge M. Christen en ligesaa god Gaard i Stedet af Aarhusgaards Gods. J. T. 2, 426 b.

— Til Peder Munck, Admiral, og Predbiørn Gyldenstiern paa Aastrup. Da Kongen har bevilget Erich Lunge til Stoufgaard Kronens Rettighed i 3 jordegne Bøndergaarde i Nørre Bindslef By og Sogn i Huorns Herred til Mageskifte for 1 Gaard med de 2 derunder liggende Gaardes Eje i Gifue By og Sogn og Enstedgaarden Eschilundt i Gifue Sogn i Nøruongs Herred, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. J. T. 2, 426 b.

9. Nov. (—). Mageskifte mellem Erick Hardenberg til Mattrup og Kronen. F. R. 1. 354 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Kronens Tjenere i Vester, Giøring og Skadtz Herreder. Da Kronens Bønder i Ballum Birk, der tidligere hjalp til med at bjærge og indhøste de til Riberhus Len liggende Enge, nu ere bortforlenede fra Riberhus, hvorfor det falder de Bønder, der hidtil hjalp Ballum Birks Mænd med Engbjærgningen, besværligt fremdeles alene at gøre det, har Kongen bestemt, at Kronens Bønder i Vester Herred under Riberhus skulle bjærge de Enge, Ballum Birks Mænd hidtil have bjærget, og at Kronens Bønder i ovennævnte 3 Herreder hver skulle bjærge den dem tillagte Part af Riberhus Lens Enge. J. R. 3, 561 [1].

— Befaling til Albrit Friis, der har indberettet, at Digerne omkring nogle Riberhus Slots Enge, kaldede Giorring Herreds og Skatz Herreds Lang, der altid tidligere have været inddigede og indgravede, nu ere faldne ind, saa Engene ligge uindhegnede til stor Skade baade for Engene og Høavlingen, til at slutte Kontrakt med en Graver om ved første Lejlighed at lægge Grøft og Dige omkring Engene og siden betale ham. J. T. 2, 427 b.

— Mageskifte mellem Kantordommet i Riber Domkirke og Kronen. J. R. 3, 562 b. (Se Kronens Skøder.)

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. g Topogr. VII. 104 f.

9. Nov. (**Havreballegaard**). Følgebrev for Chresten Lange Kantor i Ribe, til 10 Bønder i Vorbassi. 12 Bønder i Vorbassi Nøbbel[1], 3 i Finting[2] og til dem, som have Krontienden af Vorbassi, Green, Grensted[3] og Heinsuig Sogne i Slaugs Herred i Fæste, at de herefter skulle svare deres Afgift til ham; ligeledes befales det Kirkeværgerne for Vorbassi og Heinsuig Kirker og Hr. Niels Refsing, Sognepræst i Vorbassi, herefter at yde Christen Lange den Pengeskyld, de hidtil have svaret til Kronen. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Kvittans til Lauritz Skram til Hastrup paa 500 gl. Dlr., som Kongen for nogen Tid siden laante ham, og som han nu har betalt tilbage; Gældsbrevet, som Kongen ikke har til Stede, erklæres dødt og magtesløst. J. R. 3, 564.

— se 21. Nov.

10. Nov. (—). Til Christen Vind. Kongen har med Behag hørt, at Kornmøllen, der skulde laves af Papirmøllen, nu er færdig, og befaler ham at lade det Hus, som var bygget til at tørre Papir i, nedbryde og opsætte saa meget deraf ved Møllehuset, at der kan blive et »temmeligt« Gemak, hvori Kongen kan have Bedested (»Aflegre«), naar han vil bede mellem Kiøpnehafn og Helsingøer. Da Skultus'en i Hollænderbyen paa Amager er død, skal han lade Indbyggerne i Byen selv frit vælge sig en ny Skultus, saaledes som de hidtil have haft Ret til, og derefter tage ham i Ed. Sj. T. 15, 270 b.

— Til Borgemestre, Raad og Byfoged i Aarhus. Da de have og tilholde sig nogle Lykker, Agre, Jorder og Enge, som ligge blandt Kronens Ejendom til Hafuerbaldegaard, uden at det dog vides, hvad Ret de have dertil, befales det dem strengelig at forevise deres Adkomstbreve for Jacob Seefeld paa Aarhusgaard; have de ikke saadanne eller undlade de at forevise dem, skal Lensmanden lægge Ejendommen under Hafuerbaldegaard. J. T. 2, 427 b.

11. Nov. (—). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har skænket Thyge Brahe et Skib eller en Lodsmandsbaad, hvilken af Delene der bedst kan faas, paa en 50 Læster eller mellem 50 og 60 Læster, men ikke for gammel, og befaler Christoffer Valckendorff at levere ham Skibet med tilhørende Skibsredskaber. Sj. T. 15, 271. Orig.[4]

[1] Nebel. [2] Fitting. [3] Grindsted. [4] Tr.: Dsk. Mag. II. 219.

11. Nov. (Havreballegaard). Forleningsbrev for Lauritz Skram paa Øster Herred i Var Syssel, som han nu selv har i Værge; han skal fra sidste 1. Maj at regne svare 70 gl. Dlr. i aarlig Afgift. J. R. 3, 564.

— Til Kronens Bønder under Aarhusgaard. Da det hidtil er gaaet meget uskikkeligt til med den Ægt og Arbejde, som de have gjort til Gaardens Avl, idet en Del har udført Møg, andre pløjet og atter andre gjort Høstarbejde, befales det dem, da de jo alle ere én Herres Tjenere, herefter at gøre ens Ægt og Arbejde. J. R. 3, 565.

— Til Jørgen Rossenkrantz, Henrich Belou, Jacob Seefeld, Claus Glambeck og Eualdt Woye. Da Kongen staar i Handel med Hans Rosterup til Skoufgaard om at faa hans Gaard Kielduidt med tilliggende Gods i Sønderjylland til Mageskifte for noget Gods i Nørrejylland ved hans Gaard Skoufgaard, hvorom de kunne faa nærmere Oplysning af det Følgebrev, Kongen har givet ham derpaa, skulle de mødes 8. Dec. i Haderslef, først besigte Hans Rosterups Gods og siden det Gods, Følgebrevet udviser, med Undtagelse af Roegaard, som Kongen ikke kan undvære, udlægge Hans Rosterup yderligere Fyldest af Kronens Gods deromkring, hvis hans Gods er bedre end det i Følgebrevet opførte Gods, og indsende Besigtelsen. J. T. 2, 428.

12. Nov. (—). Breve til de samme enkeltvis angaaende det samme. J. T. 2, 429 b.

— Befaling til Jacob Seefeld at lade Aarhus Biskopsgaard, der er meget bygfalden, særlig paa Lofter, Tag, Sparreværk og Vinduer, istandsætte og indrette saaledes, at den kan bruges til at lægge Korn i. J. T. 2, 429.

— Til samme. Kongen skænker ham det Panelværk, som findes i den Del og de Gemakker af Aarhusgaard, som kaldes Glarberg, da der nu ikke mere bliver Brug for det. J. T. 2, 430 b.

— [1] Til samme. Sognemændene i Vor Frue Sogn i Aarhus have berettet, at Erich Lycke som Lensmand paa Aarhusgaard lod Muren om deres Kirkegaard nedbryde og brugte den til Bygningen af Møllen i Aarhus, dog lovede han dem at indelukke Kirkegaarden med anden Lukkelse, muret mellem Stænger, hvilket dog ikke skete, da han kort efter kom af med Lenet, saa Kirke-

[1] I J. T. er Brevet ved en Fejlskrift dateret: Skanderborg.

gaarden nu ligger under Fæfod. Da Kirkegaardsmuren er anvendt til Kronens Bedste, skal Jacob Seefeld paa Kronens Vegne indelukke Kirkegaarden med en god og varig Bygning. J. T. 2, 429 b.

12. Nov. (Havreballegaard). Til samme. Naar han har modtaget Stiftets Breve af Erich Lycke, skal han opsøge alle de Breve, der angaa det gejstlige Gods i Kalløe Len, og levere Jørgen Rossenkrantz dem med en klar Fortegnelse over dem, for at denne kan have dem ved Haanden, hvis der skulde blive Trætte paa Godset. J. T. 2, 430 b.

13. Nov. (—) Befaling til Rigsraaderne at møde hos Kongen Hell. 3 Kongers Dag [6. Jan.], men ikke tale om det, da Kongen vil have Sammenkomsten holdt hemmelig til den Tid. Sj. T. 15, 271.

— Anmodning til Jacob Ulfeld om at lade Kronen faa hans Gaard i Styenu[1] i Øster Lisbierg Herred til Mageskifte og erklære sig om, hvor i Jylland han ønsker Vederlag derfor. J. T. 2, 431.

— Lignende Skrivelser til Fru Anne Rossenkrandtz om en Gaard i Hiorsløf i Øster Lisbierg Herred, til Ofue Jul om en Gaard i Hedselballuf under Vodtznisgaard og til Niels Kaas til Damsgaard om en Gaard i Elstedt i Vester Lisbierg Herred. Udt. i J. T. 2, 431.

15. Nov. (Skanderborg). Niels Bonde i Tilst, Herredsfoged i Hasløf Herred, maa være fri for Landgilde, Ægt og Arbejde, saalænge han er Herredsfoged. Udt. i J. R. 3, 565 b.

— Lignende Brev for Michel Suinholt i Terp, Herredsfoged i Vester Lisbierg Herred. Udt. i J. R. 3, 565 b.

— Bestalling for Hans Graver, der skal have Tilsyn med Kongens Fiskeparker og Damme i og udenfor Dyrehaven ved Skanderborg og med, at Plankeværket omkring Dyrehaven ikke undergraves af Ræve og andre Dyr, i hvilket Tilfælde han skal kaste Gravene til igen. Han skal aarlig have 26 Skpr. Rug, 13 Skpr. Byg, 6 Fedesvin, 6 levende Faar, 1 Fjerd. Smør, 1 Td. Sild, 12 Tdr. Øl og 8 gl. Dlr. til Sko. Klædning og Løn af Skanderborg Slot. J. R. 3, 566 b.

16. Nov. (—). Til Christoffer Valckendorff. Kongen har paa Aarhusgaard ladet skænke for sig af den Vin, som Christoffer Valckendorff har købt og sendt did til Kongen, men finder den al-

[1] Stenaa.

deles utjenlig og meget slet, saa han hverken kan eller vil skænke den for sig selv og ej heller for sine Tjenere. Christoffer Valckendorff maa derfor igen lade Vinen hente og enten sende Købmanden den tilbage eller anvende den paa hvad Maade han lyster. dog saaledes at Kongen bliver den kvit og ikke faar nogen Bekostning af den. Sj. T. 15, 271 b.

16. Nov. (Skanderborg). Forleningsbrev for Constantinus Baltzerssen paa det efter afdøde Landstingsskriver Niels Andersen ledige Kannikedømme i Lund. Sk. R. 1. 431 b.

17. Nov. (—). Tilladelse for Siluester Francke, Skibshøvedsmand, til i det næste Aar at drive Handel med et Skib paa 30 Læster i Kongens Riger og Lande og paa hans Strømme ligesaa frit som Kongens egne Undersaatter, dog maa han ikke gaa i Kompagniskab med fremmede eller føre deres Gods under Fortabelse af Skib og Gods. Sj. R. 12, 297 b.

— Befaling til Knud Rud til Vedby om med det første at begive sig over til Kongen og tage de to Hunde med sig, som han har til Afretning for Kongen. Orig.

— Til Erick Løcke. Sidst da han var hos Kongen, traf denne den Aftale med ham, at der skulde udgaa Befaling til nogle gode Mænd om at dømme i Striden mellem ham paa Kronens Vegne og Magdelene og Margrette Emichsdøtre angaaende nogle Gaarde og et Stykke Skov i Vissenbierg Birk. Kongen har imidlertid betænkt sig, da han ugerne vil lade det blive Genstand for Trætte, som han maaske har givet bort, for at det ikke skal faa Udseende af, at han søger Udflugter, og da han har forlenet dem med Birket, saaledes som de tidligere Lensmænd havde det, og de to Søstre beraabe sig paa, at de omstridte Gaarde, som han mener ere tilskødede Klosteret i Munkenes Tid, siden have fulgt Birket og dem, som have haft det i Pant og Forlening, som Anthonius Bryske, Otthe Brahe og Eyller Bryske, hvilket efter hvad der er berettet Kongen ogsaa skal være sandt. Det befales ham derfor at lade Søstrene beholde de omstridte Gaarde, men derimod tilholde sig Skoven Flyg, da den altid har ligget til St. Hans Kloster og ikke fulgt Birket, naar det har været særskilt forlenet bort. F. T. 1, 361.

18. Nov. (—). Til Albrit Friis og Kapitlet i Riibe. Admiral Peder Munck har berettet, at han har Tiltale til sin Sognepræst, Hr. Peder, Præst i Estvad og Rønbierg Sogne, for forskellige Utilbørligheder, har indstævnet ham for dem, og at de have

optaget Sagen til Paadømmelse paa førstkommende Tamperdag, men at Hr. Peder saa har udtaget kgl. Stævning over Peder Munck til at møde for Kongen og Rigsraadet paa den første Herredag, hvorved han vil undgaa deres Dom og forhale Sagen. Da Præsten har været indstævnet for dem, førend han har udtaget Stævning over Peder Munck, og de have optaget Sagen til Paadømmelse, skulle de, uanset den udtagne Stævning, dømme dem endelig imellem. Har Præsten saa siden noget at tiltale Peder Munck for, som bør paadømmes af Kongen og Rigsraadet, maa det ske til sin Tid. J. T. 2, 431 b[1].

19. Nov. (Skanderborg). Aabent Brev, at Peder Jenssen fremdeles uden Indfæstning maa beholde Stadtzgaard. Han skal i Stedet for Landgilden svare 30 gl. Dlr. i aarlig Afgift, holde Gaarden i god Stand og godt forsynet med bekvemme Værelser, saa Kongen og hans Følge kunne opholde sig dér, naar Kongen kommer did paa Jagt, og maa ikke uden Lensmandens Samtykke befatte sig med Gaardens Skov, derimod maa han frit bruge sin jordegne Skov, der støder op til Stadtzgaards Skov. Han maa undertiden nyde nogen Frihed for Pløjning, Ægt, Arbejde og anden Tynge. J. R. 3, 566.

— Til Jørgen Rossenkrantz. Kongen har gentagne Gange givet dem, der have Strandlygterne ved Strandsiden i Befaling, Ordre til at holde dem vedlige med Lys og Blus, men som Regel gaar det saaledes med disse Befalinger, at de nok efterkommes en Tid, men ad Aare kommer der Forsømmelser, hvorved mange Folk, der svare Kongen Lygtepenge og anden Rettighed, komme i Fare baade med Liv og Gods. Det befales ham nu paany alvorligt at paase, at Lygten paa Anholt bliver holdt vedlige med Lys og Blus om Vinteren, saalænge man kan sejle. J. T. 2, 432[2].

— Lignende Befalinger til Thyge Brahe om Lygten paa Kulden og til Tolderen i Skafuen om Lygten smstds. Udt. i J. T. 2, 432 b.

21. Nov. (—). Michil Siefert, Raadmand i Dantzig, maa i de næste 3 Aar bruge Handel og Købmandskab paa Kronens Strømme og i Kongens Riger og Lande ligesaa frit som Kongens egne Undersaatter, dog maa han ikke i den Tid, hvad Kongen heller

[1] Tr.: Kørdam, Dsk. Kirkelove II. 369 f. [2] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VIII. 142 f.

ikke venter af ham, tage andre i Kompagni med sig eller handle med andet end sit eget Gods, under Forbrydelse af dette Privilegium og Fortabelse af Skib og Gods. Orig. Sj. R. 12, 297 (med Dato: Havreballegaard, 9. Nov.).

22. Nov. (Skanderborg). Til Christoffer Valckendorff. Niels Skram paa Hald, der har været hos Kongen, har blandt andet sagt, at han endnu ikke har faaet nogen Besked paa Hald Len, hvorefter han kan rette sig, hvilket han har besværet sig over. Da Kongen tidligere har tilskrevet Christoffer Valckendorff, at Niels Skram skulde have Lenet paa samme Betingelser som Niels Jonssen, dog med Afkortning for det Gods, som efter Takseringen for Niels Jonssen er bortmageskiftet, og endnu er af den Mening, skal Christoffer Valckendorff med det første foretage Takseringen og give den skriftlig fra sig, for at Kongen kan lade Lensbrevet udfærdige derefter. Kongen har bevilget, at Niels Skram maa oppebære alt Stiftskornet af Lenet til samme Pris, som Købmændene give, nemlig 1 Dlr. for hver Td. Rug eller Byg og $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre; Christoffer Valckendorff skal indføre dette i Taksationen. Sj. T. 15, 272.

— Mageskifte mellem Niels Skram paa Hald og Kronen. J. R. 3, 570. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Erich Løcke til Eskier og Kronen. J. R. 3, 567 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Mandrup Parsberg. Kongen har nu beskikket 4 ridende Karle og 4 gaaende Pandesvende til hver i sit Distrikt i Kronens Skove i Silckeborg Len at paase, at intet Vildt ødelægges, for at Kongen kan have sin Vildtbane, som han med stor Bekostning har samlet til et Enemærke, i Fred, og sender dem nu til ham tilligemed Jægermester Adam Norman, der i Forening med ham eller hans Foged skal anvise hver af dem deres Distrikt. Naar dette er sket, skal han paa det Herreds Ting, hvori den enkeltes Distrikt ligger, lade denne Bestalling forkynde, anvise dem, hvor vidt Kronens Gods gaar, skaffe dem bekvemme Boliger ved Skovene, efterhaanden levere dem den i deres Bestallinger tillagte Løn og Fetalje, paase, at de passe deres Bestilling, og værne dem mod Forurettelser. J. T. 2, 433.

24. Nov. (—). Gavebrev til Hans Rygmand, Dronningens Skrædder, paa en Gaard bagved Raadhuset i Kiopnehaufn.

hvilken for nogen Tid siden er tilfalden Kronen efter afdøde Jørgen Skotte. Sj. R. 12. 298[1].

24. Nov. (Skanderborg). Bestalling for Loduig Loduigssen som Medhjælper hos Hertug Christians Tugtemester, M. Hans Michilssen. med en aarlig Løn af 40 gl. Dlr. og 12 Al. Engelst med tilhørende Foderdug. Sardug og andet til Hofklædning; han skal hjælpe M. Hans med at optugte de Herremænds Børn. der ere hos Kongens Søn, og være M. Hans's Ordrer lydig. Sj. R. 12, 298 b.

— Forleningsbrev for Abram Jenssen. Rigens Kanslers Skriver, paa det efter afdøde Landstingsskriver Niels Anderssen ledige St. Michels Alters Vikarie i Lund. Udt. i Sk. R. 1, 431 b.

26. Nov. (Rye). Tilladelse for Hertug Johan Frederich af Stettin-Pommerns Fuldmægtig. Lorentz Sehger. til her i Riget at købe 100 Læster Havre til Hertugens eget Brug og toldfrit udføre dem Sk. R. 1, 432.

— Aabent Brev. hvorved Kongen. der har set, at den Frihed for Landgilde. Ægt og Arbejde. som han sidste Aar har bevilget Indbyggerne i Rye. har frugtet saa meget. at nogle af dem have genopbygget deres Gaarde, bevilger. at denne Frihed maa gælde yderligere ét Aar. for at de bedre kunne komme til at istandsætte deres Gaarde og forsyne dem med gode Logementer og Staldrum, saa Kongens Folge kan finde Bolig og Staldrum hos dem og faa Underhold for Penge: Kongen forbeholder sig dog, at de skulle brænde og føre Kul til Skanderborg og gøre Ægt og Arbejde ved Istandsættelsen af Rye Kirke, hvorom Claus Glambeck har faaet Ordre. De skulle til Gengæld alle være forpligtede til at genopbygge deres Gaarde inden denne Friheds Udløb, da Lensmanden i modsat Fald uden al Naade skal sætte dem fra Gaardene. J. R. 3, 572 b.

— Befaling til Niels Skram at være Værge for Fru Inger Erichsdatter, Otte Lounis Enke, og hendes umyndige Børn, da der paafores hende megen Trætte paa hendes og Børnenes Gods og hendes rette Værge bor for langt borte og desuden har nok at gøre med sine egne Sager. J. T. 2, 433 b.

30. Nov. (Silkeborg). Til Coruitz Viffert. Paa hans Indberetning om, at han har istandsat den vestre Side af Volden paa

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 418.

Malmø Slot, men at den søndre og østre Side ogsaa ere meget forfaldne, saa de endelig maa istandsættes, befales det ham ogsaa at istandsætte disse Sider. Der sendes ham aabent Brev til Kronens og Kapitlets Bønder i Lenet om at hjælpe til med Arbejdet. Sk. T. 1, 347.

30. Nov. (Silkeborg). Befaling til alle Kron-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Præste- og Kirketjenere i Malmøhus Len om i Vinter efter nærmere Tilsigelse af Coruitz Viffert hver at føre 3 Læs Kampesten til Malmøhus og til Sommer hver en 3 Dage køre Tørv og Jord til Volden. Sk. T. 1, 348.

— Befaling til alle Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Provste-, Præste- og Kirketjenere i Malmøhus og Lundegaards Len om at sælge Coruitz Viffert al den Havre, de kunne undvære, da han skal købe nogle Læster Havre til Kongen og ikke godt kan faa saa meget hos Kronens Bønder. Sk. T. 1, 347 b.

1. Dec. (—). Forleningsbrev for Søfren Nielssen Borgesmed, Herredsfoged i Vradtz Herred, paa Afgiften af Kronens Korntiende af Vradtz Sogn. Udt. i J. R. 3, 573 b.

— Sti Søfrenssen i Tangskouf, Herredsskriver i Hidtz Herred, maa være fri for 2 Ørt. Korn af sin aarlige Landgilde, saalænge han er Herredsskriver og skikker sig vel. Udt. i J. R. 3, 573 b.

2. Dec. (—). Til Johan Thaube. Da han blandt andet har meddelt, at der nu er hugget Træer til de Pæle, der skulle nedstødes udenfor Stenkisterne omkring Kroneborg, og forespurgt, om Kongen vil have Arbejdet udført straks eller vil have Tømmermændene forløvede sammen med de øvrige Arbejdsfolk, indtil Dagen bliver længere, befales det ham at beholde Tømmermændene, da man ikke altid kan faa gode Tømmermænd, og lade dem tilhugge Pælene og nedstøde dem. Da den fra Hamborg forskrevne Kobbertækker nu er kommen did og er sat i Arbejde paa det vestre Hus over den lille Sal, medens den anden Kobbertækker, som er der, arbejder paa det andet Hus over den store Sal, sendes der ham to Bestallinger, som han skal levere disse Kobbertækkere; skulde der blive Mangel paa Kobber, saa de ikke begge kunne blive ved at arbejde, skal han forløve Kobbertækkeren fra Hamborg og betale ham, hvad der tilkommer ham af Løn og Maanedspenge. Kongen har skrevet til Hamborg om at faa noget Kobber, som skal være kommet did fra Grev

Borckort af Barby, sendt derfra til Lybeck og skrevet til Christoffer Valckendorff om at sende Skibe til Lybeck efter det, saa det forhaabentlig maa komme med det første. Han skal betale Hr. Jørgen Morthenssens Enke hvad hendes Husbonde ved sin Død kunde have til gode af Løn og Maanedspenge og, da hun ikke saa snart kan ordne sine Forhold, saa hun kan flytte derfra, give hende Fetalje til hendes Underhold en Maaneds Tid eller to. Han skal beholde Degnen paa Kroneborg i Kongens Tjeneste, for at der kan blive passet bedre paa Messeklæder og andet Tøj i Kirken. og give ham Kostpenge og andet ligesom hidtil. Sj. T. 15, 273.

2. Dec. (Silkeborg). Til Toldere og Toldskrivere i Helsingøer. Da Kongen vil anvende de Penge, der til Sommer kunne samles af Tolden i Sundet, til et bestemt Formaal og mest vil have Brug for Rigsdalere, skulle de til Foraaret, naar Skibene begynde at sejle, og hele Sommeren igennem tage gode, gangbare Rigsdalere i Told, men ingen anden Mønt, og ikke uden særlig Befaling udgive af dem; hvad de skulle udrede til Krigsfolket, Arbejdsfolket eller paa anden Maade, skulle de betale med Rosenobler eller andet Guld til dets højeste Værd. Sj. T. 15, 274.

— Mageskifte mellem Hamel Præsteembede og Kronen. J. R. 3, 574. Orig. i Provinsark. i Viborg. (Se Kronens Skøder.)

— Hr. Christen Nielssen, Sognepræst i Kragelund Sogn, maa indtil videre have fri Olden til 10 Svin i Silckeborg Skove, naar der er fuldkommen Olden. J. R. 3, 577 b.

— Jens Ibssen i Loudal, Delefoged i Vradtz Herred, fritages formedelst sin Bestilling indtil videre for at svare Landgilde af sin Gaard. Udt. i J. R. 3, 577 b.

— Thomes Pouelssen i Boring, Delefoged i Hidtz Herred, fritages for Tredjeparten af sin Landgilde. Udt. i J. R. 3, 577 b.

— Bestalling for [Mads] Stafning i Vormstrup[1] som Skovfoged over Vormstrup Skov: han skal paase, at der ikke skydes noget i Skoven, og at der intet hugges deri uden Lensmanden paa Drotningborgs Samtykke, og melde Lensmanden det, hvis han griber nogen deri eller træffer nogen med lang Bøsse i Skoven. Han maa have fri Ildebrændsel af Vindfælder og fornede Træer. J. R. 3, 577.

[1] Ormstrup, Hørlbjærg H.

2. Dec. (Silkeborg). Bestalling for Hans von Lønneborg, der skal føre Tilsyn med, at der ikke skydes Dyr i Kronens Enemærkeskove i N Len; hvis han griber nogen heri eller træffer nogen gaaende i Kronens Skove udenfor den alfare Vej med langt Rør, skal han gribe dem og føre dem til Slottet; kan han ikke faa fat i dem, skal han følge efter dem, faa at vide, hvem de tilhøre, og melde Lensmanden det. Krybskytter af Almuen, der skyde Dyr i Kronens Skove eller færdes i dem med langt Rør udenfor den alfare Vej, maa han, hvis han ikke kan faa fat i dem, skyde et Lod i. For hver, som han griber, levende eller død, i ovennævnte Overtrædelser eller kan overbevise derom, skal han have 40 gl. Dlr. udover den ham tillagte Løn. Lensmanden skal anvise ham, hvor vidt hans Befaling skal strække sig, og føre Tilsyn med, at han ikke forsømmer sin Pligt. Det skal under den højeste Straf være ham forbudt selv at skyde Dyr eller at forurette Kronens Bønder; gør han sig skyldig heri, skal Lensmanden uden al Naade lade ham straffe. Han skal i aarlig Løn have 15 gl. Dlr., 10 Dlr. til en Hofklædning og i Maanedspenge til sig selv og en Hest 10 Dlr.; Lensmanden paa Slottet skal betale ham dette, dog har Kongen af sit eget Kammer betalt ham Maanedspengene for de 2 første Maaneder. Lensmanden skal skaffe ham Bolig paa et bekvemt Sted ved Skovene. J. R. 3, 574 b.

— Lignende Bestallinger for Thommes Liflænder, Anders von Han og Lenart van Brunsuig. Udt. i J. R. 3, 576.

[**2. Dec.**] Bestallinger for Chresten Skriver, Claus Hoggeboren, Peder Vindelboe, Hans Vildtskytte og Niels Joenssen, der med en lang Bøsse og til Fods skulle føre Tilsyn med Skovene. Følgende Genant bestemmes for Pandesvende og gaaende Dyrevogtere: 20 Dlr. til Løn og Klædning, 26 Skpr. Mel, 9 Ørt. 2 Skpr. Malt, 26 Skpr. Humle, 4 Skpr. Gryn, 1 Fjerd. Smør, 1 Okse, 13 Sider Flæsk, $6^1/_2$ Faarekrop, 12 Snese Hvillinger, 1 Td. saltet Sild, 1 Skp. Lønborgsalt og 1 Skp. Baisalt. Udt. i J. R. 3, 576 b.

— Rasmus Fisker skal føre Tilsyn i Giern Herred i Skanderborg Len paa de Steder, hvor det gøres mest behov. Udt. i J. R. 3, 576 b.

3. Dec. (Silkeborg). Til Manderup Pasbierg. Da Skovene til Vinderslevgaard, som Kongen har tilskiftet sig, dog saaledes at Fru Karen Krabbe, Niels Skiels Enke, skal besidde den, saalænge

hun lever, ikke kunne taale, at der hugges til Ildebrændsel i dem, skal han i andre af Silckeborg Slots Skove lade hende faa Ildebrændsel til hendes Husholdning paa Vinderslefgaard uden Betaling. J. T. 2, 434.

3. Dec. (Silkeborg). Til Niels Skram. Anders Sørenssen, der er født i Døssing i Elsborg Sogn i Liusgaard Herred og tidligere har været Dyrevogter under Silckeborg Slot, har skudt Dyr paa Kronens Enemærkeskove til Slottet og er derfor flygtet her fra Lenet til Medelsom Herred, hvor han opholder sig i Egnen ved Fru Kirsten Pedersdatters Gods, hvorpaa hans Broder bor; da han her har faaet sin Broder og en anden ligesindet til at slutte sig til ham og af og til lader sig se i Skovegnene og andensteds i Herredet, befales det Niels Skram med allerstørste Forsigtighed at se at faa fat i ham, naar han kan træffe ham paa Kronens Gods. eller anholde ham, hvis han kan træffe ham paa andres Gods; hvis andre have sluttet sig til ham og han træffer dem udrustede med Bøsser eller andre Vaaben, skal han lade dem gribe og føre hid. J. T. 2, 434 b.

4. Dec. (Vinderslev). Befaling til Manderup Pasbierg om mod Reversal at levere Voldemar Pasbierg, der har klaget over, at der paaføres ham Trætte paa det Gods. han har faaet til Mageskifte af Kronen, de paa Silckeborg Slot værende Breve, der angaa dette Gods. J T. 2, 435.

5. Dec. (Vejerslev). Forleningsbrev for Jørgen Daa i Gamelbye paa Afgiften af Kronens Korntiende af Hierum Sogn. Udt. i J. R. 3, 578.

6. Dec. (Østergaard). Til Anders Bing og Pouel Huitfeld, Befalingsmænd paa Vardbierg Slot og i Halmsted Herred. Da Peder Thott til Bolthing har begæret nogle Gaarde i Halland, som han og hans Medarvinger have i Pant, nemlig 1 Gaard i Abel. 1 Gaard i Vreby[1] og Ydeegaarden i Aarsted Herred, til Mageskifte for 1 Gaard i Stenserod i Halmsted Herred og 1 Gaard i Skellagger i Vardbierg Len, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. Sk. T. 1. 348 b.

— Forleningsbrev for Otte Emickssen til Steensgaard paa Kronens Rettighed af Kirkegaardene i Salling Herred, uden Afgift, derimod maa han ikke befatte sig med Land-

[1] Väby.

gilden, som skal svares til Kirkerne. Opdager han, at nogen Kirkegaard paa ulovlig Vis er kommen fra Kronen, skal han ad Rettens Vej inddele den og siden beholde den i Forlening. F. R. 1. 357.

6. Dec. (**Østergaard**). Til Eyller Grubbe, Rigens Kansler, og Christoffer Valckendorff, Rentemester. Da Morten Brock, Landsdommer i Fyen, har begæret 3 Gaarde, 2 Gadehuse og 5 jordegne Bøndergaarde i Haesmarcke i Lunde Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Solthe, 1 Gaard i Jenstrup, 1 Gaard i Flackebiere, 1 Gaard i Mullerup, en Part i 1 Gaard i Tyngerup og 1 Gaard i Snertinge paa Sjælland, skulle de snarest foretage Besigtelsen og indsende den. Kongen har forbeholdt sig frie Hænder til efter Besigtelsen enten at antage eller forkaste Mageskiftet. F. T 1. 362.

7. Dec. (—). Bestalling for Las Jude som Dyrevogter i Silckeborg Len ligesom de andre Dyrevogtere til Fods, dog med følgende Løn: 26 Skpr. Mel, 8 Ørt. Malt, 24 Skpr. Humle, 3 Skpr. Gryn, 1 Fjerd. Smør, 1 Okse, 10 Sider Flæsk, 6 Kroppe Faarekød, 1 Td. saltet Sild, 1 Skp. Lønborgsalt, 1 Skp. Baisalt og 10 Dlr. Udt. i J. R. 3, 578.

8. Dec. (—). Bestalling for M. Christian Machabeus som Abbed og Forstander for Ringsted Kloster efter M. Ifuer Berthelssen. Han skal gøre Regnskab for det halve Aar fra hans Overtagelse af Klosteret til førstkommende 1. Maj og siden aarligt Regnskab til hver 1. Maj. (Iøvrigt ligelydende med Forleningsbrevet af 28. Juli 1580 for M. Iver Bertelsen.) Sj. R. 12, 299.

— Forleningsbrev for Hr. Peder Nielssen, Forstander i Randers Hospital, paa Afgiften af Kronens Korntiende af Hofuelberg Sogn. Orig. i Provinsark. i Viborg. Udt. i J. R. 3, 578.

11. Dec. (**Dronningborg**). Til Jørgen Skram. Kongen har eftergivet Rasmus Ibssen i Verløf[1] Halvdelen af dette Aars Landgilde, som han resterer med. Orig.

12. Dec. (—). Stadfæstelse paa den af Christoffer Valckendorff, Absalon Giøe, Morten Brock, Landsdommer i Fyen, og Lauritz Brockenhus efter kgl. Ordre og med Lodsejerne i Skouby Sogns Samtykke gjorte Kontrakt mellem disse og Borgerne i Bogense angaaende fælles Fædrift og Græsbede mellem deres Byer, hvorom de have ligget i Strid, og paa den af 8 Dannemænd, nemlig Mons Olssen i Torup, Herredsfoged i Skam Herred,

[1] Vellev, Hovlbjærg H.

Matz Hemmingssen i Esterbøl, Jens Pederssen i Borring[1] og Rasmus Ibssen i Gamblby for Bogense og Rasmus Nielssen i Kosteløf, Herredsfoged i Skouby Herred, Anders Hanssen i Skoufsgaarde, Jørgen Dionissen i Reueldrup og Jep Ibssen i Eskelstrup for Skouby Lodsejere, i Henhold til ovennævnte Kontrakt foretagne Deling af Fædrift og Græsbede, hvorved Bogense har faaet udlagt den tredje Part af Fælleden. F. R. 1, 357 b.

12. Dec. (Dronningborg). Til Jørgen Skram. Kongen, der under sit sidste Ophold paa Østergaard gav ham Besked om, hvorledes Huset smstds. skulde forandres, befaler ham nu at lade opføre 2 dobbelte Skorstene dér, dobbelte baade i de nederste og øverste Kamre, og i øvrigt med Hensyn til Gemakker og Skillerum rette sig efter Kongens sidste Ordrer. Han skal lade Taget paa Huset skelne, istandsætte hvad andre Mangler der findes, lade bygge en Stald til 12 eller 14 Heste paa Østergaard og lade Udgifterne dertil indskrive i sit Regnskab. Han skal lade opføre en Mur paa Kirkegaarden fra den ved Drotningborg liggende Kirke, som Kongen nu har ladet restavrere, over til Kirkegaardsmuren for at indelukke den Plads, som skal høre til Møllen ved Slottet, sætte et Plankeværk omkring Abildhaven ved Slottet og lægge Rør og Render i de Fiskeparker, der findes i samme Have, saa Vandet kan have sit Indløb og Udløb deraf. J. T. 2, 435 b.

— Til Fru Citzil, Erich Podbuschus. Da hun har Livsbrev paa 1 Gaard i Endtzløf, 1 i Velløf, 1 i Koudal og 1 i Housløf[2] samt 1 Bol i Amsterup til Bøstrup[3], anmoder Kongen, der vil opfrede en Endelsjagt i den Egn, hvor han ejer næsten alle Gaardene paa nogle faa nær, som han vil tilskifte sig, hende om at afholde sig fra al Jagt paa disse Byers Ejendom, give sine Folk Ordre til det samme og erklære sig herom til Kongen. J. T. 2, 436.

18. Dec. (Skanderborg). Albret Vind til Ullerupgaard maa give Penge i Stedet for Kornafgiften af Kronens Korntiende af Galtherup Sogn paa Mors, 1 gl. Dlr. for hver smal Td. Rug og Byg og $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre, at betale inden Fastelavn til Lensmanden paa Hald. Udt. i J. R. 3, 578 b.

— Befaling til Niels Skram at modtage medfølgende to Karle, der skulle beride Fredejagten til Hald Slot, rette sig efter den dem medgivne Bestalling, anvise dem, hvilket Distrikt de skulle

[1] Baaring, Vends H. [2] Hvorslev, Hovlbjærg H. [3] Bidstrup, samme H.

have Tilsyn med, skaffe dem Bolig paa et bekvemt Sted og levere dem deres Løn og Maanedspenge. J. T. 2, 436 b.

19. Dec. (Skanderborg). Jesper Skammelssen, Kongens Kældersvend, maa næste Aar sisefrit indføre 8 Læster Barstøl. Sj. R. 12, 301.

20. Dec. (—). Streng Befaling til Borgerne i Skafuen om at sælge Tolderen i Skafuen den til Vedligeholdelsen af Lygten paa Skafuen nødvendige Tran til den gamle Pris, da han har klaget over, at de have sat Prisen op. J. R. 3, 578 b.

— Til Erich Rudtz Arvinger. Kronens Bønder i Freer[1] i Olborghus Len have berettet, at der, medens Erich Rudt havde Olborghus, er bleven rejst Dele over dem, fordi de havde pløjet nogen Jord ved Freer i den Mening, at det var deres Gaardes rette Ejendom, og at de da have lovet 7[2] Øksne for at slippe fri for disse Dele, hvilke de dog endnu ikke have ydet, da de mene, at der er sket dem Uret. Hvis Arvingerne ikke allerede have gjort Regnskab paa Renteriet for disse Øksne, har Kongen nu eftergivet Bønderne disse, hvorfor de maa afskrive dem i det, deres Fader skylder Kronen. J. T. 2, 437.

— Til Mouritz Podebusch. Da Christoffer Thomessen, for hvem og hvis Børn Mouritz Podebusch har været Værge, fordi han formedelst Skrøbelighed ikke selv kunde være paa Færde, har berettet, at hans Søn nu er kommen hjem og er i den Alder, at han er sin egen Værge, hvorfor han gerne vil have det Gods, der kan tilfalde hans Børn i Arv, skiftet mellem dem, befaler Kongen ham at afstaa Værgemaalet og overlade det til dem selv. J. T. 2. 439.

22. Dec. (—). Til Koruitz Viffert. Peder Gyldenstiern, Marsk, har berettet, at der forestaar ham nogle Pengeudgifter, og begæret at faa 4000 Dlr. til Laans af hans Søstersøn Holger Ulfstand Jenssissøns Penge mod at svare samme Rente deraf som andre og give Koruitz Viffert, der paa Kongens Vegne har Tilsynet med Holger Ulfstands Gods og Penge, nøjagtig Forvaring derfor. Da Kongen formedelst Slægtskabet ikke kan anse dette Forlangende for ubilligt, har han bevilget det og befaler Koruitz Viffert at opsige og samle saa mange af Holger Ulfstands Penge

[1] Frær, Hellum H. [2] Længere nede i Brevet: 12.

sammen. at Peder Gyldenstiern sikkert kan faa dem senest til Pinsedag. og tage nojagtig Forvaring for Pengene. Sk. T. 1, 349.

23. Dec. (**Skanderborg**). Til Christoffer Valckendorff. For nogle Aar siden købte Baltzar Kaus, Bogfører i Kiøpnehafn, efter Kongens Befaling i Wittenberg en Bibel, kaldet Plantini Bibel, med adskillige Tungemaal og særligt Arbejde og leverede den ind i Kongens Bibliothek, saaledes som Professor Dr. Jacob Madtzen, der har Bibliotheket i Befaling, nærmere kan berette ham. Da Bibelen endnu ikke er betalt og Baltzar Kaus's Enke kræves for Betalingen, skal han faa at vide, hvad den koster og betale den. Sj. T. 15, 274 b[1].

— Befaling til Johan Thaube at antage denne Brevviser, Fabian, en af Kongens Karle, som Husfoged paa Kronneborg, undervise ham om, hvad han har at gøre, og lade ham faa samme Løn og andet som de tidligere Husfogder. Sj. T. 15, 275.

25. Dec. (—, 1584). Skøde til Peder Svensk, Huskok paa Skanderborg. J. R. 3, 580. (Se Kronens Skøder.)

27. Dec. (—). Skøde til Jomfru Margrete Emicksdatter, Mouritzis Datter. F. R. 1, 361[2]. (Se Kronens Skøder.)

— Livsbrev for Jomfru Mergrette Emicksdatter, Mouritzis Datter, paa et Landbo i Kastvraa i Haderslefhus Len med 2 dertil liggende Tofter, som Kongen har købt af hende. J. R. 3, 580 b.

29. Dec. (—). Til Coruitz Viffert. Da M. Hans Michelssen, der er bleven forlenet med Kantordømmet i Lunde Domkirke samt det Kannikedømme og Vikarie, som M. Vessel havde dertil, formedelst sin Stilling som Tugtemester for Kongens Søn Hertug Christian, ikke selv kan komme til Lund for at overtage sin Forlening og Kongen ikke gerne vilde have, at han af den Grund skulde komme til at lide nogen Skade, skal Coruitz Viffert paa M. Hans's Vegne med det første overtage Bønderne til Kantordømmet, Kannikedømmet og Vikariet, den dertil hørende Residens og alt det Kommungods, Mensalgods og andet Gods, som M. Vessel har haft, og paase, at der ikke fravendes M. Hans noget. Han skal af M. Vessels Enke kræve en klar Jordebog over alt det Kapitelsgods, denne har haft, sende M. Hans den og siden, naar alt er bragt i Orden, overlevere dennes Prokurator Godset. Sk. T. 1, 351.

---

[1] Tr.: Werlauff, Efterretn. om det store kgl. Bibliothek, 2. Udg., S. 8 f. [2] Foran er indført Jfr. Margrete Emmiksens Skøde af samme Dag til Kronen paa hendes Gods i Sønderjylland.

29. Dec. (**Skanderborg,** 1584). Peder Jørgenssen i Vircklang i Silckeborg Len, Skovfoged smstds., fritages indtil videre for 1 Ørt. Korn af sin aarlige Landgilde. Udt. i J. R. 3, 581.

30. Dec. (—). Til Toldere og Toldskrivere i Helsingøer. I Anledning af den tidligere Ordre [af 2. Dec.] meddeles dem, at Kongen nu har skiftet Mening, da det vil være besværligt for Engelske, Franske og andre Nationer, hos hvem Dalere ikke ere gangbare, at have Dalere i Forraad, og befaler dem herefter at tage baade Dalere og Guld i Told, dette dog ikke til højere Værdi, end det er almindelig gængs. De skulle med det første sende Kongen et klart Register over alle Slags Guld, særlig Rosenobler, Engelotter, Dukater og Milreiser, som pleje at svares paa Toldboden. med Angivelse af, hvad hver Slags bør tages til, for at Kongen kan lade et aabent Brev udgaa derom og opslaa paa Toldboden. Sj. T. 15, 278.

31. Dec. (—). Stadfæstelse for Jacob Vind, Sekretær, paa et af Riber Kapitel udstedt Pergamentsbrev, hvorved det under Forbehold af kgl. Tilladelse bevilger ham at maatte købe Ejendomsretten i en jordegen Bondegaard i Quie i Øster Herred, som Kongen for nogen Tid siden har tilskiftet Kapitlet, dog skal Landgilden svares til Kapitlet. J. R. 3, 581 b.

Supplement.

1581[1]. **25. Febr.** (**Skanderborg**). Til Borgemestre og Raad i Vedle. Da nogle kgl. Raader og Kommissærer endnu ere samlede i Hadersløf i Kongens Ærinde og der derfor ofte hurtig maa sendes Postbud mellem dem og Kongen, skulle Borgemestre og Raad sørge for, at der, saalænge Kongen opholder sig her, stedse holdes 2 gode Borgerheste og en Vogn rede i Vedle til ufortøvet at befordre Budene. Orig.

[1] Brevet er fejlagtig dateret 1580; efter Paaskrift bagpaa kom det til Vejle Mand. efter Dominica oculi [27. Febr.] 1581.

Rettelser og Trykfejl.

S. 23 L. 1 f. n. Egenæs, læs: Egense.
- 63 - 2 - at, læs: al.
- 99 - 1 - Hove, læs: Hover.
- 202 - 14 f. o. Skibene, læs: Skibet.
- 420 - 7 f. n. Thyge Sandbiergs maa være en Fejlskrift for: Anders Sandbiergs.
- 478 - 1 - Jørgen Homann, læs: Johan Homann.
- 579 - 6 - Ifuer Krabbis maa være en Fejlskrift for: Ifuer Skrams.
- - - 10 - Hans Johanssen maa være en Fejlskrift for: Hans Christofferssen.
- 743 - 2 - Note 3 udgaar. Lem er en Fejlskrift for Lene ɔ: Linaa, Gern H., hvor Præsten hed Rasmus Nielsen.